T.C.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

NABİ'NİN TÜRKÇE DİVANI

(KARŞILAŞTIRMALI METİN)

DOKTORA TEZİ

TEZİN ORJİNALİNDE
BAZI SAYFALAR BOZUK

HAZIRLAYAN
ALİ FUAT BİLKAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. İSMAİL ÜNVER

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ANKARA 1993

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ I

I.GİRİŞ II

1.NÂBÎ'NİN HAYATI,ESERLERİ ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ HAKKINDA III

2.NÂBÎ'NİN TÜRKÇE DÎVÂNI XI

a)Şiirlerin Nazım Şekillerine Dağılışı XX

b)Dîvân'da Kullanılan Vezinler ve Bunların Nazım Şekillerine Göre Dağılımı XXI

c)Şiirlerin Türlerine ve Yazılış Sebeplerine Göre Tasnifi XXVIII

3.NÂBÎ DÎVÂNI YAZMALARI XXXI

Türkiye Kütüphanelerindeki Yazmalar

a)Nüshaların Tavsifi XXXI

b)İstinsah Tarihi Belli Olan Yazmalar XXXXVI

c)Müstensihleri Belli Olan Yazmalar XXXXVIII

Yurt Dışındaki Kütüphanelerde Bulunan Nüshalar L

4.NÜSHA AİLESİ TESPİTİNDE TAKİP EDİLEN METOD LII

5.KARŞILAŞTIRMALI DÎVÂN METNİNİN DAYANDIĞI NÜSHA GRUPLARI VE KARŞILAŞTIRMAYA ESAS ALINAN GRUP TEMSİLCİLERİNİN TANITIMI LIII

6.DÎVÂN METNİNİN YENİ HARFLERE AKTARILMASINDA İZLENEN YOL LXXVI

7.KISALTMALAR LXXVIII

8.BİBLİYOGRAFYA LXXIX

II. M E T İ N 1–1223

ÖNSÖZ

Doktora tezi olarak hazırladığımız Nâbî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin) adlı bu çalışmada,Nâbî'nin sadece Türkçe şiirlerini karşılaştırmalı olarak sunacağız.Gerek şairin Türkçe Dîvânı'nda yer alan,gerekse Farsça Dîvânçe'sinde bulunan Farsça ve Arapça şiirlerini daha sonra değerlendirmeyi düşünüyoruz.

Hazırladığımız bu çalışma ile,Nâbî'nin Türkçe Dîvânı'ndaki bütün şiirleri ilk kez yeni yazıya aktarılmıştır. Bu çalışma hazırlanırken,Türkiye kütüphanelerinde tespit edilen bütün Nâbî Dîvânları değerlendirilmiş,yurt dışındaki kütüphanelerde bulunan nüshaların ise sadece numaraları verilmiştir.

Bu çalışmamızda Nâbî Dîvânı yazmalarında bulunan ancak Nâbî'ye ait olmayan şiirler ayıklanmıştır.Çalışmaya başlarken,yazma dîvânlardaki şiirlerin matla'ları ayrı ayrı tespit edilmek suretiyle şairin yazmalarda yer alan bütün şiirlerinin elde edilmesine çalışılmıştır.

*Tezin başındaki "giriş" bölümünde,şairin hayatı,eserleri ve edebî kişiliği hakkında çoğunlukla bilinenler kısaca özetlendikten sonra, sunduğumuz Dîvân metninin oluşturulmasına esas olan çalışmamızı eksiksiz olarak sergilemek üzere ,**Nâbî'nin Türkçe Dîvânı,Dîvân Yazmaları,Nüsha Ailesi Tespitinde Takip Edilen Metod,,Karşılaştırmalı Dîvân Metninin Dayandığı Nüsha Grupları ve Karşılaştırmaya Esas Alınan Grup Temsilcilerinin Tanıtımı,Dîvân Metninin Yeni Harflere Aktarılmasında İzlenen Yol** başlıklarına yer verdik.*

Böylesine geniş bir metin tespitine ve karşılaştırmaya dayanan çalışmayı "tenkitli metin" diye adlandırmak isterdik.Ancak yurt dışında bulunan kütüphanelerdeki yazmalara ulaşamadığımızdan,bu çalışma için "karşılaştırmalı metin" ifadesini kullandık.Bu husus,yapılan çalışmaya duyulan güvensizlikten değil,tamamen ihtiyatlı davranma arzusundan kaynaklanmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde Nâbî Dîvânı'ndaki Türkçe şiirler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.Nâbî Dîvânı'ndaki şiirlerin sıralanışında hiç bir nüsha esas alınmamış nazım şekillerini göz önünde bulunduran bir sıralama yapılmıştır.

Bu çalışma ile "Nâbî Dîvânı" üzerinde yapılacak geniş bir değerlendirmeye imkân sağlanmıştır. Ancak Dîvân'ın hacimli olması,doktora tez süresi içerisinde böyle bir çalışmayı imkânsız kılmıştır.

Bu çalışmamın başından sonuna kadar,her türlü yardımlarını gördüğüm değerli hocam Prof.Dr.İsmail Ünver Beyefendi'ye teşekkürü borç bilirim.

ALİ FUAT BİLKAN

Haziran 1993

G İ R İ Ş

Bu tür çalışmaların alışılagelmiş "giriş bölümleri"nde, genellikle devrin tarihi,sosyal hayatı ve edebî faaliyetleri hakkında,çeşitli kaynaklardan doğrudan yapılmış aktarma mahiyetinde bilgiler verilir.

Oysa "giriş"ten maksat,okuyucuyu eseri okumaya hazırlamaktır. Bu bölümde okuyucuya verilecek bilgilerin,hazırlanan çalışmanın tanıtımı,çalışma metodu ve malzemenin değerlendirilmesi gibi,"önsöz"de uzun uzun anlatılması mümkün olmayan hususlardan,okuyucunun eserle bütünleşmesini kolaylaştırıcı mahiyette olması gerektiğine inanıyoruz.

"Nâbî'nin Türkçe Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)" adlı bu çalışmada,"giriş" bölümünde,pek çok kaynakta tekrar edilen dönemin tarihi,sosyal durumu ve edebî tarihiyle ilgili bilgileri aktarmak yerine,Dîvân'ın hazırlanışında izlenen metod,nüsha tavsifleri ve nüsha grupları gibi bazı teknik konular hakkında okuyucuyu aydınlatmaya çalıştık.

Bu bölümde verdiğimiz bilgilerin bir kısmı "Türkçe Dîvân'da rastladığımız ve araştırmacıların üzerinde pek durmadığı konulardır.Diğer bir takım bilgiler ise,Dîvân'ın hazırlanışında takip edilen metodla ilgili açıklamalardır.

1.NÂBÎ'NİN HAYATI,ESERLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ HAKKINDA

Tezin başında,bizden önce değişik araştırmacılar tarafından tespit edilen Nâbî(1642-1712)'nin hayat hikâyesini(1) yeniden yazmanın tekrardan öteye geçmeyeceğini düşündük.

Bu konuda,sözkonusu kaynaklarda yer almayan ve Türkçe Dîvân'da rastladığımız bazı yeni bilgileri aktarmayı yeterli gördük.

Nâbî'nin İstanbul'da kaldığı süre içerisinde hayatının hemen bütün safhaları bilinmekle beraber,Halep'teki hayatı hakkında bilgilerimiz çok azdır.Şair bir bakıma burada istirahat etmektedir.1710 tarihli bir şiirinde :

Şehr-i Ḥaleb'de Nâbî sâl-i pesîn râḥat
Tariḫini ṣorarsan eyyâm-ı istirâḥât
(T.120) (*)

Nâbî'nin devletin merkeziyle ve yönetim kadrosuyla olan irtibatı Halep'te de devam etmiştir.Nâbî Dîvânı'ndaki 2.mesnevîdeki :

1.Bu konuda yapılmış bilimsel çalışmalar şunlardır : Prof.Dr.Abdulkadir Karahan,"Nâbî",İslâm Ans.,M.E.B., C.9,s.3-9,(1964);Prof.Dr.Abdulkadir Karahan,Nâbî,Kültür ve Turizm Bak.Yay.,Ank.1987,s.1-26;Dr.Meserret Diriöz, Eserlerine Göre Nâbî,Hacetepe Ün. İdarî Bil.Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı,(basılmamış) Doçentlik Tezi, Ank.,1976,s.29-104; Dr.Meserret Diriöz,"Nâbî'nin Ailesine Ait Yeni Bilgiler,Türk Kültürü,C.14,S.167,s.28 (1976).

(*)Bu beyitten itibaren verilen şiir numaraları,hazırlamış olduğumuz "Nâbî'nin Türkçe Dîvânı"ndaki şiir numaralarıdır.

İhsân ile ol hidîv-i yektâ
Dâ'î-i kadîmin itdi ihyâ

Sî sâlden ol şehenşeh-i dîn
İtmişdi bir iltifât-ı zerrîn

Şimdi eseri gelüp hüveydâ
Âsâr-ı kerâmet oldı peydâ

'Aşr-ı pederindeki Silâhdâr
Oldı sebeb-i zuhûr-ı âsâr

Mektûbı ile vezîr-i Şehbâ
Ser-rişte-i ülfet itdi peydâ

(Ms.II/44,45,46,47,50)

beyitlerinden,şairin Halep'te inzivada iken III.Ahmed tarafından bir miktar altınla taltif edildiği anlaşılmaktatadır.

Şairin,Halap'te kaldığı yıllarda çok az şiir yazdığı ve bir süre şiir yazmadığı,Dîvân'daki 8.kasidede yer alan şu beyitlerden anlaşılmaktadır.Burada,kalem,varak ve divit şaire seslenerek,bu durgunluğunun sebebini sorarlar:

Didiler birden eyâ pîr-i reh-i nazm-ı sühan
Ey kühen-cevherî-i sûk-ı beyân u tahrîr

Ne 'aceb ḫaylî zamândur ki temevvücde degül
Baḥr-ı zeḫḫar-ı ḫayâl ebr-i güher-pâş-ı żamîr

Saña n'oldı ne ṭurursun ne güne ṣaḳlarsın
Tâbe key nesr-i cevâhirde bu deñlü te'hîr

Elli yıldır ki müsellem saña seccâde-i naẓm
Şimdi sensin şu'arâ zümresine şeyḫ-i kebîr

O zamânlar saña teslîm idi meydân-ı süḫan
Ki senüñ sözlerüñe Nâ'ilî olmışdı esîr

Mîvesi az ise de lezẕeti efzûnter olur
O dıraḫtuñ ki ḫıyâbân-ı suḫanda ola pîr

(K.8/4-9)

16.kasidede,1710'da Baltacı Mehmed Pâşâ ile birlikte İstanbul'a gelişini anlatan **Nâbî, aynı kasîdede** artık çok yaşlandığını ve zayıf düştüğünü **de anlatır** :

Cismin 'alîl tâb ü tüvânın 'adîm iken
Her meh dü rûze görmez iken rûy-ı ṣıḥḥati

Bu sinn ü sâlde **ġarażuñ** 'izz ü câh ise
Yoḳ 'izz ü câha cism-i nizârın liyâḳatı

Var ise ârzû-yı menâṣıb żamîrde
Anın da tâzelikdedür âyîn ü şevketi

Esbâb-ı ihtişâma eger var ise heves

Pîrânın ana dahı yakışmaz kıyâfeti

(K.16/13-16)

Şair, İstanbul'a geldikten sonra da devrin yöneticileri tarafından taltif edilmiştir. Önce Darbhâne Eminliği (Ms.VIII) daha sonra da Başmukabelecilik görevlerine getirilen Nâbî, hayatının Halep'te geçen yaklaşık çeyrek asrında derin bir İstanbul özlemi çekmiştir :

Bu dâ'i-i kemîne vü kem-kadr sâbıka

İtmişken âstânede bisyâr ikâmeti

Ol nâzenin kıyâfet o rengîn edâ ile

Çeşmümle güşum itmiş iken hüsn-i ülfeti

Lâyık mıdur bu sâmi'a bu bâşıra fakîr

Mahrûmî-i gıdâ ile çekmek eziyyeti

(K.16/50-52)

Nâbî, bir gazelinde İstanbul'da "Baruthâne Vak'ası" olarak bilinen bir yangın sırasında evinin ve şiirlerinin yandığını belirtmektedir :

Bârût-ı rû-siyâh yaḳup yıḳdı ẖânemi

Döndürdi çerẖ ẖâṭıruma âşiyânemi

Ḥakk itdi nevk-i gizlik-i âteş-dem-i ḳader

Mecmû'a-i Stânbul içinde nişânemi

Dîvân-ı şi'r 'âlem-i bâlâya 'azm idüp

Murġân hevâda söyleşür oldı fesânemi

İtdi sitâregân ile hem tahṭa-i şümâr

Evc-i hevâda sikke-i naḳd-i ẖızânemi

Bî-şekve idi meşrebüm ammâ şirâr-ı nâr

Bî-iẖtiyâr göklere çekdi zebânemi

Nâbî hümâ-yı evc-i ferâġ olduġum görüp

Ḳaldurdı rûzgâr semavâta lânemi

(G.846)

Nâbî Divanı'nda,şairin kişiliği,fikirleri ve çevresi ile ilgili pek çok ipucu bulunmaktadır.Şairin,Hz.Muhammed'e ve dört halifeye yazdığı na'tlar ile, Muhyiddîn İbnü'l-Arabî,Mevlânâ,Şeyh 'Abdü'l-kadîr-i Gîlânî gibi din büyüklerine yazdığı medhiyelerde geniş ve her düşünceye saygılı bir dinî inanca sahip olduğunu görüyoruz.

Nâbî'nin özellikle yazdığı tarihlerden hareketle içerisinde bulunduğu çevreyi tespit edebiliriz.Nâbî'nin, Musahib Mustafa Paşa'nın sakal bırakmasına yazdığı iki tarihe (T.2,3) göre ,şairin İstanbul'a gelişi 1661-1662 yıllarına rastlamaktadır.(1)

Şairin,en çok medhiye yazdığı kişilerin başında Sultan IV.Mehmet,Sultan III.Ahmed,Silahdâr İbrahim Paşa ve Musahib Mustafa Paşa gelmektedir.

Onun İstanbul'a gelişinden sonra Musahib Mustafa Paşa'ya intisab ettiği bilinmektedir(Ms.VII).

---

(1) Prof.Dr.Abdulkadir Karahan,Nâbî'nin 23 yaşlarında iken İstanbul'a geldiğini,şairin Tuhfetü'l-Harameyn adlı eserindeki bir ifadeye dayanarak ileri sürmüştür.(Prof. Dr.Abdulkadir Karahan,Nâbî,Kültür ve Turizm Bak.Yay. Ank.1987,s.6)
Gerek yukarıda belirtilen tarihlerden,gerekse Nâbî'nin 1661-1662 tarihlerine rastlayan ve Sultan IV.Mehmet'in sakal bırakmasına yazdığı tarihten hareketle şairin,20 yaşlarında İstanbul'a geldiği anlaşılmaktadır.

Nâbî'nin Türkçe Dîvânı dışında,manzum ve mensur 8 eseri daha bulunmaktadır.Bu eserler şunlardır : **Hayrî-nâme** (1), **Tercüme-i Hadîs-i Erba'în** (2),**Hayr-âbâd** (3),**Sûr-nâme** (4), **Fetih-nâme-i Kamaniçe** (5),**Tuhfetü'l-Harameyn** (6),**Zeyl-i Siyer-i Veysî** (7),**Münşeât** (8).

1.Pavet de Courteille,Conseils de Nâbî Efendi a Son Fils Aboul Khair,Paris,1857;Mahmut Kaplan,Hayriyye-i Nâbî,(İnceleme-Metin),Ank.Ün.,Sosyal Bil.Ens.,Türk Dili ve Edb. Anabilim Dalı,Doktora Tezi,Ank.,1990 ;Dr.İskender Pala, Hayriyye,Bedir Yay.,İst.1989 ; Prof.Dr.Mine Mengi,Divân Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî,Atatürk Kültür,Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Yay.,Ank.1987 ;Prof.Dr.Mehmet Kaplan,"Nâbî ve Orta İnsan Tipi",Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar-I ,Dergâh Yay.,1976,s.214 ; M.Atilla Maraş,"Hayriyye-i Nâbî'nin Tanımı",İlim ve Sanat,Sayı:20, s.20 (1988).

2.Necip Âsım,"Nâbî'nin Kırk Hadîs Tercümesi",Millî Tetebbu'lar Mecmu'ası,C.II,Sayı:4,s.155-160,(1331);Prof.Dr.Abdulkadir Karahan,İslâm-Türk Edebiyatı'nda Kırk Hadis,Diyanet İşleri Bşk.Yay.,Ank.1991,s.243.

3.Nâbî'nin bu eseri ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlamadık.

XVIII.yüzyıl Dîvân edebiyatı şairlerinden Şeyh Gâlib,"Hüsn ü Aşk" adlı eserinde Hayr-âbâd'ı çeşitli yönlerden tenkit eder.Bkz:Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,Hazırlayan: Abdülbâki Gölpınarlı,İst.1968,s.57-59.

4.Âgâh Sırrı Levend,Nâbî'nin Sûr-nâmesi,İnkılâp Kitabevi, İst.1944 ; Prof.Dr.Abdulkadir Karahan,"Nâbî'nin El Yazısı,İmzası,Mührü ve Sûr-nâmesi'ne Dair",Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,C.II,s.133-140,(1948)

5.Nâbî'nin bu eseri ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlamadık.

6.Mahmut Karakaş,Tuhfetü'l-Harameyn -Hac Hatıraları,Özdal Yay.,1989.

7.Nâbî'nin bu eseri ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlamadık.

8.Nâbî'nin bu eseri ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlamadık.

Nâbî'nin Türkçe dışındaki şiirleri de yazma nüshalarda Türkçe Dîvân ile bir arada bulunmaktadır.Ancak bu şiirler, Türkçe Dîvân'ın sonunda,"Farsçe Dîvânçe" içerisinde toplandığı için,ayrı bir çalışma konusu olarak kabul edilmiştir.

Böylece Nâbî'nin Farsça Dîvânçe'sini de Türkçe Dîvânı'ndan ayrı bir eser olarak saymamız gerekmektedir.

Nâbî'nin Türkçe Dîvânı dışındaki eserleri konusunda,bizim önceki bilgilere ilâve edecek herhangi bir beyânımız yoktur.

Nâbî'nin edebî kişiliği çeşitli yönlerden,bizden önceki araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Ancak şairin edebî kişiliği hakkında en son sağlıklı bilgiler vermek,Dîvân metnini karşılaştırmalı olarak hazırladığımız için,bize düşen bir görevdi.Lâkin 100'den fazla yazma nüshanın değerlendirilmesi ile yoğun ve yorucu bir çalışmanın neticesinde ortaya koyduğumuz Dîvân metninin başına,şairin manzum-mensur bütün eserlerini inceleyerek eksiksiz bir edebî kişilik yazmaya süremiz yetmedi.

Böyle bir çalışmayı gerçekleştirmeyi,şu emeğin değerlendirilmesi bakımından yerine getirmem gereken bir borç olarak kabul ediyorum.

2. NÂBÎ'NİN TÜRKÇE DİVÂNI

Nâbî'nin Mürettep Türkçe Divânı'nın "eski harfli" iki ayrı baskısı bulunmaktadır.Bunlardan,biri H.1257(1841) tarihinde Bulak'ta,diğeri H.1292(1875)'de İstanbul'da basılmıştır.(1) Eski harfli bu Divân metinleri dışında Nâbî'nin 60 kadar seçilmiş şiiri de Prof.Dr.Abdülkadir Karahan tarafından yeni yazıyla neşredilmiştir(2).

Yurt içinde ve yurtdışında Nâbî Divânı adıyla kayıtlı 124 divân nüshası tespit edilmiştir.Bunlardan 10 tanesi mecmu'a olup Nâbî Divânı adıyla kaydedilmiştir. 18 nüsha da yurtdışındaki kütüphanelerde bulunmaktadır.Bu durumda Türkiye'deki kütüphanelerde tespit edebildiğimiz "Nâbî Divânı" nüshalarının sayısı 99'dur.Bu divan nüshalarından bilinen en eski tarihli nüsha 1690 tarihli divan nüshasıdır. Ancak bu nüsha,daha çok bir mecmua niteliğindedir.Nâbî'nin şiirleri, "Nâ'ilî Divânı" adıyla kayıtlı bu nüshanın kenarlarında yer almaktadır."Nâbî Divânı" adıyla kayıtlı nüshaların en eski tarihlisi İstanbul Üniversitesi,5575 tarihli Veliyüddîn hattıyla istinsah edilen nüshadır.Bu nüshanın istinsah tarihi 1696'dır.Nâbî'nin ölümünden 16 yıl önce istinsah edilen bu

---

1 Dîvân-ı Nâbî,Bulak,1257/1841 (25x16) ; Dîvân-ı Nâbî, İstanbul,1292/1875 (26x18)

2 Prof.Dr.Abdülkadir Karahan,Nâbî,Kültür ve Turizm Bak.Yay. Ank.1987

nüsha,Veliyüddîn hatıyla istinsah edilmiş diğer nüshalar gibi eksik bir nüshadır.Şair,şiirlerinin kendisinden habersizce toplandığını,gazellerinin başındaki "Der-beyân-ı Sebeb-i Tertîb" başlıklı şiirinde de belirtmektedir.İstinsah tarihlerini tespit edebildiğimiz nüshalardan 8 tanesi, Nâbî'nin hayatta olduğu bir sırada istinsah edilmiştir.Ancak bu nüshaların çoğu şiir sayısı bakımından eksik nüshalardır.Bunlardan 1118(1706) tertip ve 1120(1708) tezhip tarihli Süleymaniye Ktp.K.1118 nüshası,tespit edebildiğimiz eski tarihli nüshalar içerisinde en mükemmel nüshalardandır.Aşağıda Nâbî Dîvânı'nın muhteviyatı,nazım şekilleri itibariyle gösterilmeye çalışılacaktır.Bu değerlendirmede,tarafımızdan kurulan "Nâbî Dîvânı"(Karşılaştırmalı Metin) kullanılmıştır.

Nâbî'nin Türkçe Divânı'nda Kaside,Gazel,Terkîb-i Bend, Tahmîs,Tarîh,Mesnevî,Kıt'a,Rubâ'î,Matla',Müfred,Mu'amma ve Lügâz nazım şekillerine ait çok sayıda şiir bulunmaktadır.

Nâbî Dîvânı'nda bulunan bu nazım şekillerinin genel özelliklerini ayrıntılı olarak incelemekte yarar vardır.

KASİDELER :

Nâbî Dîvânı'nda 29 Kaside bulunmaktadır.Ancak bu sayı bazı nüshalarda daha yüksektir.Bunun sebebi,S1 nüshasında olduğu gibi,bazı divan nüshalarında tevhid ve na't türündeki şiirlerin ve medhiye niteliğindeki birkaç tarihin de kaside-

ler bölümüne alınmış olmasıdır.Hazırladığımız Dîvân'da şiirler nazım şekillerine göre tertip edilmiştir.

Divân "Tevhîd" kasidesiyle başlamaktadır.Şair,bu kasidede divanın,Halep Valisi İbrahim Paşa'nın isteği üzerine müsveddelerin bir araya toplanmasıyla tertip edildiğini söyler :

"Cenâb-ı âṣaf İbrâhîm Pâşâ-yı bülend-iḳbâl
Vücûdiyle müşerref olduğında ḫıṭṭa-i Şehbâ

Teveccüh itdi dîvân-ı faḳîri itmege tertîb
Kühen müsveddelerden bir yire cem' itdi ser tâ-pâ

Didi dîbâcesinde olsa bir ser-nâme-i tevḥîd
Olurdı naḳşdan 'ârî mükemmel nüsḫa-i ġarrâ"
(K.1/95,96,97)

Kasideler bölümünde 4 na't,1 Çehâr-yâr medhiyesi, Muhyiddîn-i 'Arabî ve Mevlâna medhiyeleri,II.Mustafa ve III.Ahmed için cülûsiye,Musahib Mustafa Pâşâ'ya 'îdiye ve azliye,Sadrazam 'Amucazâde Hüseyn Pâşâ için yazılmış sulhiye türünde şiirler yer almaktadır

Bu bölümde,şu kişiler için yazılmış medhiyeler bulunmaktadır:Kırım Hânı Devletgirây,Sadrazam Dâltabân Mustafa Pâşâ,Sadrazam Râmî Muhammed Pâşâ,Teberdâr Muhammed Pâşâ,Silâhdâr 'Alî Pâşâ,Musahib Mustafa Pâşâ (3 tane),Vezîr Ca'fer

Pâşâ,'Alî Pâşâ,Vâlî 'Abdî Pâşâ,Hacı 'Alî Ağa,Seyyid Mustafa Efendi,Birrî Çelebi.

Bunlara ek olarak,"vezâret" redifli bir medhiye ile Şeyh Ebûbekr tekkesine yazılmış bir medhiye de kasideler bölümünde yer almıştır.

Nâbî'nin kasideleri alışılmış kaside tanımlarının dışında bazı özellikler taşımaktadır.Bu özelliklerden en önemlisi,kasidelerin uzunluğudur. Sözgelimi,divandaki 2.kaside (na't)163 beyit,7.kaside 116 beyit,13.kaside 121 beyit,15. kaside 111 beyit,16.kaside 118 beyit uzunluğundadır.Şairin birçok kasidesi,kendisini destekleyen ve koruyan kişileri övme amacıyla yazılmıştır.Bunların başında,Tevhid kasidesinin sonlarında övülen Halep Valisi İbrahim Pâşâ bulunmaktadır.Daha önce de belirtildiği gibi,Nâbî'nin şiirlerinin bir araya toplanması ve mürettep bir divan haline getirilmesi, İbrahim Pâşâ'nın yardımlarıyla gerçekleşmiştir.

İbrahim Pâşâ'nın bu sıralarda Halep Valisi olarak burada bulunması,Nâbî'nin Türkçe Divânı'nın şairin Halep'te ikâmet ettiği bir sırada tertip edildiğini göstermektedir.

TERKÎB-Î BEND VE TAHMÎSLER :

Nâbî Divânı'nda "Hacılar Kafilesi Vasfında" yazılmış bir Terkîb-i Bend mevcuttur.Divânda 5 tane de Tahmîs bulun-

maktadır.Bunlardan ilki "Nefy-i Vücûd" başlıklı olup,şairin Allah'a teslimiyetini ifade ettiği bir "muhammes-i Mütekerrir"dir.Bundan sonra sırasıyla Bağdatlı Rûhî,Bahâyî,Fuzûlî ve Habeşi-zâde Rahîmî'nin gazellerine yazılan tahmîsler yer almaktadır.

TARÎHLER :

Nâbî'nin Türkçe Divânı'nda 156 tarih bulunmaktadır.Bu tarihler,divan nüshalarında -yazılış tarihlerine bakılmaksızın- düzensiz bir biçimde sıralanmıştır.Bu tarihlerden ilki 1029(1620) tarihli olup şairin doğumundan 22 yıl öncesinde meydana gelen Celâlî isyanları için söylenmiştir.Tarihlerin sonuncusu ise şairin,oğlu Ebulhayr Mehmed Çelebi'nin sakal bırakmasına yazdığı 1124(1712) tarihli şiirdir.Şairin çağındaki olaylarla ilgili olarak yazdığı ilk tarih şiirleri,1072 tarihlidir.Sultan IV.Mehmed'in ve Musâhib Mustafa Pâşâ'nın sakal bırakmalarına yazılan bu şiirler,şairin İstanbul'a 1661 tarihinde geldiğini de göstermektedir.Bu bölümde,şairin yakın çevresi ve dostları için yazdığı çeşitli tarihlerin yanısıra,çeşme,câmi,hamam,mektep,imâret gibi mimarî eserler için yazılmış tarih şiirleri de bulunmaktadır. Tarihler arasında cifr,mu'amma gibi sanatlı yollarla söylenmiş birkaç şiir de bulunmaktadır.

MESNEVÎ :

Nâbî Divânı'nda 10 mesnevi bulunmaktadır.Bu mesnevilerden ilki na'ttır.Divân'da bundan sonra II.Mustafa'ya yazılan iki mesnevi ile III.Ahmed için yazılan bir mesnevi yer almıştır.Şair,Teberdâr Muhammed Paşa'ya ve Râmî Paşa'ya da birer mesnevi yazmıştır.

Mesneviler arasında şairin "Na'tî'nin Hilye-i Hakânî Zeyline Takrîzi" bulunmaktadır.Bu şiir,Nâbî'nin Na'tî ile dostluğunu da göstermektedir.Divândaki 8.mesnevinin zeylinde Nâbî'nin Darb-hâne vezaretine atanması sebebiyle yazdığı teşekkür de vardır.Nâbî'nin mesnevilerinden ikisi "manzum hikâye" niteliğindedir.

GAZELLER :

Nâbî Divânı'nda toplam 888 gazel bulunmaktadır.Gazeliyatın başında "Der-Beyân-ı Sebeb-i Tertîb-i Dîvân" başlıklı bir şiir bulunmaktadır.Nâbî bu şiirinde eserinin tertibi hakkında şu bilgileri vermektedir :

"Bu faḳîrüñ cümle âs̲ârı dil-i zârum gibi
Bulmamışdı câme-i yek-reng ile hüsn-i niẓâm

Ceste ceste ba'ż evrâḳ-ı perîşânda ḳalup
Görmemişdi ṣûret-i cem'iyyet üzre ḥüsn-i tâm

Bir hünermend eylemişdi gerçi İstânbûl'da

Hadd-i imkânda olan eczâyı cem'e ihtimâm

Lîk sonra kisvet-i nazma giren eczâsınuñ

İtmemişdi cem' ü tertîbin kimesne iltizâm"
(...) (b.1-4)

Bu ifadelerden,Nâbî'nin dağınık bir haldeki şiirlerinin İstanbul'da bir kişi tarafından toplandığı anlaşılmaktadır.Ancak,şairin de belirttiği gibi,sonra yazılan şiirler bu tertibe girmediği için bu nüsha,eksiktir.

Veliyyüddîn adlı müstensihin bir araya topladığı bu şiirler,Nâbî'nin yazdığı ilk şiirlerdir.Bu nüshalarda bulunan şiirlerin sayısı 200-300 kadardır.

Şair,aynı şiirinde "divânının Silâhdâr İbrâhîm Paşa tarafından tertip edildiğini" de belirtmektedir.Silâhdâr İbrahim Paşa,Hâleb Vâlisi olduğu sırada,divânın tertibi,nazım şekillerinin sıralanışı ile bizzat ilgilenmiştir :

"Rütbe-i takdîm ü te'hîrin murâ'ât eyleyüp

Eyledi bi'z-zât her bir nev'e ta'yîn-i makâm

Eyledi cümle tevârîh ü kasâyidde bile

Rütbe-i memdûhına şâyeste tertîb-i nizâm"
(b.8,9)

Nâbî Divânı'nın önemli bir özelliği de gazeliyât bölümünde kafiye harfleri değiştikçe araya aynı harfli birer rubâ'înin yazılmış olmasıdır.

Mürettep divânda 888 gazelin 194'ü "râ" kafiyesiyle,163'ü "hâ" kafiyesiyle ve 111'i de "nûn" kafiyesiyle yazılmıştır.

KIT'ALAR :

Nâbî Divânı'nda 116 Türkçe Kıt'a bulunmaktadır. Bu kıt'alardan 15'i kıt'a-i kebîredir.Bunlardan birçoğu medhiye muhtevalıdır.Nâbî Divânı'ndaki kıt'alar,hurûf-ı hecâya göre dizilmişlerdir.Kıt'alardan 3'ü rubâ'î vezinleri ile yazılmıştır.Nâbî Divânı'ndaki kıt'aların 6 tanesi "Kıt'a-i Lugazgûne",4 tanesi "Kıt'a-i Mu'ammâ-gûne",2 tanesi ise "Kıt'a-i Masnû'a" başlığı taşımaktadır.

RUBÂ'ÎYYÂT :

Nâbî'nin Türkçe Divânı'nda 247 tane rubâ'î bulunmaktadır.Rubâ'îler de tıpkı kıt'alar gibi hurûf-ı hecâya göre tertip edilmiştir.Rubâ'îlerin bazılarında şu başlıklar bulunmaktadır : "Âsâr-ı Na'imâ'ya Takrîz"(R.5),Lugaz-gûne(67), Der-Vasf-ı 'Alî Pâşâ(117,133),Berây-ı Dil-ber-i İzmîrî(146), Na't(155),Der-Hakk-ı Mahassıl 'Abdu'r-rahmân Ağa(180),Ez-zebân-ı Dil-ber(182),Der-Hakk-ı Subhî-zâde(188),"Berây-ı İhtifâ-yı Râmî Pâşâ(206),Der-Hakk-ı Kesbî (215).

MATLA' VE MÜFREDLER :

Nâbî'nin Türkçe Divânı'nda 61 matla' ve 74 müfred bulunmaktadır. Divândaki 35. Müfred "Der-Ḥaḳḳ-ı S̱âbit Efendi", 56. Müfred "Luġaz-gûne" başlıklıdır. Müfredlerden ikisi de rubâ'î vezni ile yazılmıştır.

MU'AMMÂLAR :

Nâbî Divânı'nda 186 mu'ammâ bulunmaktadır. Bu mu'ammâların başında "Raḥman, Raḥîm, Mâlik, Ḳuddus gibi "Esmâ-i Hüsnâ"dan olan kelimeler için yazılmış mu'ammâlar vardır. Bunlardan sonra IV. Mehmed, Musâhib Mustafa Pâşâ, Râmî Pâşâ, İbrâhîm Pâşâ isimleri için yazılmış mu'ammâlar sıralanmaktadır. Divândaki mu'ammâların 6'sı rubâ'î kalıpları ile yazılmıştır. Mu'ammâ bölümünün sonunda "Mu'ammeyât Be-Ṭarîḳ-i Luġaz" başlığı altında 8 mu'ammâ sıralanmaktadır. Bu "lugaz yollu mu'ammâlar" arasında, şairin ismini gizlediği:

"Bende yoḳ ṣabr ü sükûn sende vefâdan ẕerre
İki yoḳdan ne çıḳar fikr idelüm bir kerre"
(MU.186)

şeklindeki ünlü mu'ammâsı da bulunmaktadır.

LUGAZLAR :

Nâbî'nin Türkçe Divânı'nda 30 lugaz yer almaktadır. Bunlar, "Ḳadayıf", "Gülnâr", "Mir'ât", "Zeyd ü 'Amr", "Şebbû", "Edhem", "Terâzi", "Tesbîḥ" gibi farklı konularda yazılmış lugazlardır.

a) ŞİİRLERİN NAZIM ŞEKİLLERİNE DAĞILIŞI :

K	T	G	Thm	Ms	Kt	R	TB	Mt	Mf	Mu	Lg
29	156	888	5	10	116	247	1	61	74	198	30

b)DİVÂNI'NDA KULLANILAN VEZİNLER VE BUNLARIN NAZIM ŞEKİLLERİNE GÖRE DAĞILIMI :

H E Z E C : **(Toplam 370 şiir)**

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
2	18	127	2		5			7	4	32	

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
1	5	112	1		7			5	8	7	

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	6			1						6	

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	3				2					5	1

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	1	1							1		

R E C E Z : (Toplam 4 şiir)

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	1										

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	1										

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
		1									

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
									1		

R E M E L : (Toplam 620 şiir)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
9	32	193			35			17	19	37	4

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
3	1	2									

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
2	31	93	1		8			8	13	38	1

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
1	11	1		2	8				1	11	5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	9				6			1		10	6

M U Z Â R İ : (Toplam 296 şiir)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
3	13	211			15			6	11	19	

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	4	10							1	3	

M Ü C T E S :

(Toplam 199 şiir)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün											
K	***T***	***G***	***Thm***	***Ms***	***Kt***	***R***	***TB***	***Mt***	***Mf***	***Mu***	***Lg***
7	6	130	1		12		1	14	15	11	2

M Ü T E K Â R İ B :

(Toplam 5 şiir)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün											
K	***T***	***G***	***Thm***	***Ms***	***Kt***	***R***	***TB***	***Mt***	***Mf***	***Mu***	***Lg***
	2										

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl											
K	***T***	***G***	***Thm***	***Ms***	***Kt***	***R***	***TB***	***Mt***	***Mf***	***Mu***	***Lg***
	1			1	1						

SERÎ' : (Toplam 3 şiir)

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
		1		2							

C E D Î D : (Toplam 59 şiir)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
	10	3		5	11			3	1	13	12

K Â M İ L : (Toplam 3 şiir)

Mütefâ'ilün Fe'ûlün Mütefâ'ilün Fe'ûlün											
K	*T*	*G*	*Thm*	*Ms*	*Kt*	*R*	*TB*	*Mt*	*Mf*	*Mu*	*Lg*
		3									

RUBÂ'Î KALIPLARI : (Toplam 234 şiir)

K	T	G	Thm	Ms	Kt	R	TB	Mt	Mf	Mu	Lg
					3	220			2	6	3

c)ŞİİRLERİN TÜRLERİNE VE YAZILIŞ SEBEPLERİNE GÖRE TASNİFİ :

TEVHÎD :

K.1,Mu.1,2,3,4,5,6

NA'T :

K.2,3,4,Kt.13,R.155,Ms.1,G.374

MEDHİYE :

Muhyiddîn İbnü'l-Arabî,K.5,G.360

Mevlânâ ,K.6

Şeyh 'Abdü'l-kadîr-i Gîlânî ,K.27

Sultan III.Ahmed ,Ms.2,Kt.23,Kt.53,Kt.7,53,Kt.104,R.118

Sultan IV.Mehmed ,Ms.3,Mu.6

Kırım Hanı Devletgirây ,K.21

Sadr-ı a'zam Dâltabân Mustafa Pâşâ ,K.14

Sadr-ı a'zam Râmî Muhammed Pâşâ ,K.15,Ms.6

Teberdâr Muhammed Pâşâ ,K.16,Ms.4

Silahdâr İbrahim Paşa ,Kt.10,Kt.1,2

Silahdâr 'Ali Pâşâ ,K.17

Musahib Mustafa Pâşâ ,K.9,K.11,K.26,Ms.7,Mu.7

Vezir Ca'fer Pâşâ ,K.18

Mora Adası Fâtihi 'Alî Pâşâ ,K.24,Kt.3,Kt.12,Kt.64,R.117

Kalaylıkoz Ahmed Pâşâ ,Kt.14

Vâlî 'Abdî Pâşâ ,K.19

Bâkî Pâşâ ,Kt.9

Haleb Muhassılı Kara Ahmed Aga ,Kt.47,Kt.49

Haleb Muhassılı Hacı 'Alî Agâ ,K.22

Muhassıl 'Abdurrahman Agâ ,R.180

Mekke Kadısı Seyyid Mustafa Efendi ,K.20

'Abdü'l-Hâlîm-zâde ,Kt.33

'Osmân-zâde ,Kt.76

Yirmi Sekiz Muhammed Efendi ,Kt.105

Subhî-zâde ,R.188

S̲âbit Efendi ,Mf.35

Hakîm Senâyî ,Ms.IX

Manisalı Birrî Çelebi ,K.23

Haleb'deki Şeyh Ebû-Bekr ,K.25

Enbiyaya övgü,G.1,

Evliyaya övgü,G.2,

Ka'beye övgü,G.100

Medineye övgü,G.101

CULUSİYYE :

II.Mustafa,K.7

III.Ahmet,K.8

'ÎDİYYE :

Musahib Mustafa Pâşâ,K.10

'AZLİYYE :

Musahib Mustafa Pâşâ,K.12

SULHİYYE :

Sadr-ı a'zam 'Amucazâde Hüseyn Pâşâ,K.13

ÇEŞİTLİ OLAY VEYA DURUMLARLA İLGİLİ OLARAK YAZILMIŞ ŞİİRLER

Nâbî ve Rahmi Bey'in Yahyâ adlı hattatı Silahdâr İbrahim Paşa'ya şikayeti,Kt.4

Na'îmâ'nın Eserlerine Takrîz,R.5

Râmî Pâşâ'nın Gizlenmesi Hakkında,R.206

Hüccâc Kafilesinin(Hacılar kafilesinin)Vasfı TB.I

Na'tî Bey'in Hilye-i Hakânî Zeyline Takrîz,Ms.5,

Divân-ı Hümâyun Talebi ile yazılan mesnevi,Ms.8,

Darb-hâne Eminliğine atanması sebebiyle yazdığı teşekkür-nâme,Ms.9,

Şairin evinin yanması ile ilgili olarak yazdığı gazel,G.846

3.NÂBÎ DÎVÂNI YAZMALARI

TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİNDEKİ YAZMALAR :

a)Nüshaların Tavsifi

1.Dîvân-ı Nâbî,Âsım Bey (Köprülü) Ktp.426.
İst.Tarihi:1138(1725);240x135-180x85;86 yk. ,23st.Bakır karışık müzehhep.szb:kırmızı,kt:filigranlı Avrupa,c. :koyu kahverengi meşin zencirek ve şemseli,la'da Ahmed İzzet'in mührü basılıdır.
K:5,G:210,T:8,Kt:41,R:125,Mu:173,Lg:6,Mf:36,Mt:35;
Farsça Dîvânçe:G:33,Thm:20,T:1

2.Dîvân-ı Nâbî,Nuruosmaniye Ktp.3882.Ta'lik,247x139, 195x80mm.141yk.21st.Başlık tezyinatlı ve tezhipli,baş sayfa ve ara cetveller tezhipli.Tam meşin,yaldızlı şemse,cedvelli, mıklepli,şirazeli,âhiri nâkıs.
G:745,Kt:13

3.Dîvân-ı Nâbî,Nuruosmaniye Ktp.4959/26.Müstensih:Muhammed Fennî,İstinsah:H.1102(1690);270x140mm.67yp.(265b-343a) satır:muhtelif,Ta'lik.Eser,Nâbi'ye ait şiirleri de ihtivâ eden bir mecmu'adır.

4.Dîvân-ı Nâbî,Nuruosmaniye Ktp.4965.Gazeller,vr.89-95 arası.Gazel ve kasideler:182-186 arası.Ta'lik.Mecmu'a içinde Nâbî'ye ait şiirler var.

5.Dîvân-ı Nâbî,Nuruosmaniye Ktp.4967.Mecmu'a içinde Nâbî'nin birkaç şiiri var.Vr.10-15 ;16-19 ve 21-22 arası.Nesih ve ta'lik.

6.Dîvân-ı Nâbî ve Mecmû'at-ül Eş'âr,S.Ktp.(Esad Efendi) 409/2,200x125-152x77mm.98yk. ,21 st.Ser-levha müzehhep renkli,ilk iki cl:bakır yaldızlı cl,szb:kırmızı,kt:aharlı Avrupa,c. :kahverengi mıklepli meşin,zencirekli.
K:10,G:224,Kt:3,Ms:2,Mu:12,Lug:2,Mf:94,T:13,Thm:5

7.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Hamidiye) 1117. İstinsah tarihi:1139(1726),Müstensihi:Rûhî;220x120-165x79mm.351yk., satır:19,Ta'lik.Ser-levha müzehhep renkli,nakışlı c .,szb: yaldız,kt:abâdî taklidi ince aharlı,kremrengi,c :açık kahverengi,müzehhep şemse,köşebent ve zencirekli,tamir görmüş.Sahh kayıtları var.

K:24,G:860,Kt:95,R:193,Ms:9,Mu:191,Lg:21,Mf:44,T:142, TB:1,Thm:4,Mt:39,Mf:44;Farsça Dîvânçe: G:33,Thm:19

8.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Hamidiye)K 1118.Tertîp tarihi 1118,tezhip tarihi:1120 Kostantiniyye,Müzehhip:Seyyid Çâkerî,145-196x82mm.312yk.,23st.,Ta'lik,sahh kayıtlı, muammalar izahlı.Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,cl: müzehhep,st:kırmızı,kt:kremrengi,beyazeflatun,pembe, sarı aharlı,filigranlı,c. :vişnerengi deri sırt ve kenarlı müzehhep zencirekli,deri.Farsça Divançe de ekli.

K:26,G:858,Kt:100,R:185,Ms:10,Mu:195,Lg:30,Mf:97, T:121,TB:1,Thm:5,Mt:61 ;Farsça Dîvânçe: G:33,Thm:16

9.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Lala İsma'il Ef.)488. 240x130-195x75mm.292yk.,23st.Ta'lik.Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,ilk iki cetvel yaldız,szb:kırmızı,kt:beyaz filigranlı,saykallı Avrupa,c. :kırmızı sırtlı,yeşil deri, çârküşe sült müzehhep zencirekli.

K:35,G:850,Kt:88,R:199,Ms:9,Mu:196,Lg:31,Mf:126,T:166, TB:1,Thm:5,Manzum Hikâye:1 ;Farsça Dîvânçe:G:33,Thm:14

10.Hayriye-i Nâbî(Dîvân kenarda),S.Ktp.(Halet Efendi) 359/2.İstinsah Tar.13 Şevval 1186 (1772) 210x150-128x 90mm.101yk. Dîvân 1-58arası,st:muhtelif.Ta'lik.Bşk,szb,ilk iki cl:kırmızı.kt:beyâz filigranlı,saykallı Avrupa,c. : deri,yeşil bez kaplı,mıklepli.

K:8,G:267,Mu:16,T:37

11.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.683.İst.Tar.1170(1756).263x143-189x74 mm.194yk.,21st.Ta'lik.Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,c.:yaldız,szb:kırmızı,kt:beyaz saykallı,filigranlı Avrupa,c.:meşin yeşil bez kaplı,mıklepli.

K:21,G:573,Kt:52,R:132,Ms:3,Mu:188,Lg:14,Mf:80,T:37, TB:1,Thm:4

12.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Mihrişâh Sultan)382.430x 163mm.124yk. ,muhtelif satır.Bşk,szb:kırmızı,kt:sarımtrak filigranlı,saykallı Avrupa,c.:meşin çârkûşe,ebrû kaplı.
K:21,G:532,Kt:41,R:129,Ms:7,Mu:176,Lg:8,Mf:68,
T:50,TB:1,Thm:4,Mt:39;Frs.D:G:32,Thm:20,T:1

13.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Nafiz Pâşâ)940,Müstensih: İbrahim Nazif,İst.Tar.:1187(1773),cild:215x136-145x87mm.;231 yaprak,21st.Nesih,ct:szb:kırmızı,kt:sarı filigranlı,saykallı, Avrupa,c.:Vişnerengi meşin zencirekli.
K:22,G:653,TB:1,Kt:61,Thm:4,R:134,Mu:188,T:73,Lg:15,
Mt:89

14.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Lâleli)1767, 215x125-158x73mm.,222yk. ,19st.Ta'lik.Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,,ct,szb.mahlaslar kırmızı,kt:kremrengi filigranlı saykallı Avrupa,c.:kahverengi meşin,müzehhep şemse ve zencirekli.
K:20,T:51,G:491,Kt:41,TB:1,Thm:4,R:126,Ms:1,Mu:175,Lg:7,
Mf:32,Mt:30

15.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.Yazma Bağışlar,2233. 208x135, 140x75mm.Mukavva cild,79yk.19 st.,Ta'lik.Baş kısmı eksik. Mesnevi ile başlıyor,kasideler eksik.
K:8,T:18,G:179,Kt:8,Rub:39,Mes:2,Mu'am:11,Müf:24,Mat:8,
Nâ-tamâm eş'ar:16.

16.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Yahya Tevfik)1606/306,Şikeste Tâlik,H.1170(1756)Müs.:Subhizâde Ali Necip,yk. 354;15st.Eserde çok fazla güve yeniği var.Bu bakımdan eser okunamaz durumda.

17.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(Tırnovalı)1465. 204yk,23st. 180x86,210x140mm. 204yk. 23 st.nesih,mukavva cilt.
K:27,T:65,G:723,Ms:2,Lg:3.TB.:1,Thm:7,Manzum Hikâye:1

18.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.(İzmir),528,205x125,150x70mm., 330 yk. 21 st.,Ta'lik ,deri cilt.
K:21,G:697,T:69,Kt:52,Rub:129,Mes:3,Mu'am:171,Lug:11,
Müf:88,Terk.B:1,Thm:3.Gazeliyatta yer yer boşluklar var.

19.Dîvân-ı Nâbî,S. Hacı Mahmud Ef.3689.49 yk. ,15st. 203x147,135x85mm. Ta'lik.Başeksik,szb:kırmızı,mahlaslar: kırmızı,kt:esmer saykallı filigranlı Avrupa,c.:meşin sırtlı kırmızı pandizot ıstampa yaldızlı.
G:170(Nûn'dan itibaren mevcut),Kt:20,Rub:8

20.Dîvân-ı Nâbî,S.Ktp.Saliha Hatun Böl.150/1,215x155-185x100mm.Mukavva cild,73yk.17st.Talik.

K:2, G:6, Rub:21,Mes:1;Mecmu'a içinde Nâbî'nin şiirleri var.

21.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.T.2824.İst.Tar.1118 (1706), 234x138-155x75mm.,241yk.,21 st.,Ta'lik,217.yapraktan sonra yaldızlı cetvelli,kırmızı szb.lidir.Kt:esmer samanlı saykallı,kt:kurt yenikli,siyah meşin şemseli cilt.Farsça Dîvânçe ekli.

K:15,T:39,G:809,Kt:54,Rub:170,Mes:6,Mu'am:196,Lug:11, Müf:80;Frs.D.:G:33,T:1

22.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.nu.T.1373. 225x135-178x83mm.146 yk. ,27st.,Nesih kırması.Eserde sadece gazel ve tarihler var.Kırmızı ct. szb,Avrupa filigranlı saykallı kt. Vişnerengi pandizot ıstanpa cilt.

G:835,T:50. Başka şiir yok.

23.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.T.1449/1-2.228x127-178x71 mm.,52yk.,19st.Ta'lik.Ser-levha:müzehhep renkli nakışlı,cl:yaldız,szb:kırmızı,kt:filigranlı saykallı Avrupa,c. meşin çârküşe ebrû kaplı.

G:170;Başka şiir yok.

24.Dîvân-ı Nâbî ve Mecmu'a-i Eş'âr,İ.Ün.Ktp.T.3419. Müstensih:Veliyüddin,1112 Rebi'ü'l-evvel(1700);227x128mm 194yk.,mht.satır.kt:filigranlı.Avrupa,szb:kırmızı meşin çarkuşe,pandizot kaplı.

K:9,G:200,T:20,Kt:40,R:56,Ms:4,Mu:10,Mf:28, Nâ-tamam Eş'âr:13

25.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.İbn.Mahmud Kemal Ktp.3118. 215x155-185x100mm.Mukavva cild,73yk.17st.Nesih.

K:21 G:700 TB:1 ,Farsça şiirler kenarda yer almıştır.

26.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.İbn.Mahmud Kemal Ktp.3497. 277x185-193x123mm.,310yk..21st.Ta'lik,Bşk,szb.İlk cetveller: kırmızı,kt:beyaz krem,esmer.Saykallı Avrupa,c. :meşin kırmızı pandizot sırtlı.Muahhar bir nüsha.Toplam 10 kaside mevcut. Gazeliyât "Bâ"'dan itibaren başlıyor.Sonda 22 kıt'a var.

27.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.2861.Müst:Mahremi Muhammed Bin Abdullah Pâşâ, 212x124,224 yk.
K:18,G:502,T:57,Kt:43,R:123,Ms:7,Mu:81,Mf:36,TB:1, Mt:36,Thm:5;Frs.D:G:30,Thm:20

28.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.,Ktp.1257,234x129, yk. 276,
K:26,G:718,T:85,Kt:57,R:40,Ms:4,Mu:9,Lg:17,Mf:36,TB:1, Mt:46,Thm:5;Frs.D:G:35,Thm:18

29.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.1324,213x142-180x78mm. Ta'lik.Baş ve sondan eksik,filigranlı lekeli Avrupa kt.meşin çârkuşe penbe kt.kaplı c.
K:9,G:220,T:40,Thm:3,R:23,Kt:2

30.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.5575,Ta'lik,1108'de Veliyyüddîn hattiyle.210x110,19st.104 yk. Baş kısmı eksik,"yâ Muhammed-i Arabî" redifli kaside ile başlıyor.3 kaside 200 civarında şiir var.Tarihler ve terkib-i Bend ile eser bitiyor.Bundan sonra İsmetî Dîvânı var.

31.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.462/2,215x120-150x65mm.3a-91a, 21 st.Ta'lik.Kırmızı kt.Filigranlı krem rengi venedik c.: meşin müzehhep sırtlı mor beyaz yazma
K:11,G:158,Kt:4,Ms:3,Mu:10,Mf:39,T:17,Thm:1,Gazel-i Nâkıs:2

32.Dîvân-ı Nâbî,İ.Ün.Ktp.373;213x142-180x78mm.Ta'lik.
G:700,T:45,Mu:10,Mf:40;Başka şiir yok.

33.Nâbî Dîvânı (Müellif Nüshası),İ.Ün.Ktp.İbn.Mahmud Kemal Ktp.TY.3095,249 yk. ,Zahriyyede "Dîvân-ı Nâbî Efendi bi-hattihi"yazılı.Temellük kayıtları var: 1200(1785),1218(1803),1333(1914).Zencirekli ve köşebentli Kahverengi deri cilt,şirazeli,miklepsiz,aharlı kağıt.Su yolu filigranlı.Derkenar manzumeler oldukça fazla.Başlıklar kırmızı. 210x130,155x180 mm.Ta'lik.
K:29,G:825,T:100,Kt:88,Thm:4,TB:1,Mt:60,R:181, Ms:5,Mu:148,Lg:20,Mf:30;Frs.D.:G:33,Thm:15,T:2.

34.Dîvân-ı Nâbî Hayriyye ve Hayr-âbâd,MK. Ali Emirî Ef.Manzum Eserler 418/1,308x174-220x99mm,362 yk. 23 satır, Nesih.Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,cl:yaldız,szb: kırmızı,kt:kremrengi,filigranlı,saykallı Avrupa,c.:mor meşin müzehhep bordürlü ıstanpa.Dîvân:1-276 arası.
K:27,G:803,T:77,Kt:62,R:154,Ms:5,Mu:190,Lg:16, TB:1,Thm:4,Mt:31;Frs.D:G:32,Thm:19,T:1.

35.Dîvân-ı Nâbî,MK.Ali Emirî Ef.Manzum Eserler,419. 222x153mm, 182 yk.,satır muhtelif,Ta'lik,Kt:kremrengi filigranlı saykallı Avrupa,szb:siyah,c.:beyaz sırtlı mor desenli,kt,kaplı.
K:14,G:595,T:50,Kt:62,R:95,Mt:42,Ms:4,Mu:185,Lg:10,Mf:36

36.Dîvân-ı Nâbî,Hayriyye ve Hayr-âbâd,MK.Ali Emirî Ef. Manzum Eserler 420. 204x124-154x70mm.191yk.,21 st.Ta'lik, szb:kırmızı,kt:beyaz krem filigranlı saykallı Avrupa,c.: vişne rengi meşin zencirekli.
K:2,G:257,T:8,Mt:110,Thm:3,Mu:159,Lg:10,Mf:12,Gazel-i Nâkıs:82

37.Dîvân-ı Nâbî,Millet Ktp.Manzum Eserler 236,Başta Şehrî Dîvânı var.yk. 122b'den itibaren Nâbî'ye ait yaklaşık 62 gazel mevcut.Mecmu'a niteliğinde.

38.Dîvân-ı Nâbî,Âtıf Ef.Ktp.2110/1-2,277x185-193x123mm., 310 yk.21st.Ta'lik,Bşk,szb.İlk cetveller:kırmızı,kt:beyaz krem,esmer.Saykallı Avrupa,c.:meşin kırmızı pandizot sırtlı. zencirekli.
K:23,G:668,T:61,Kt:44,R:154,TB:1,Ms:5,Mu:198,Lg:13, Mf:22,Mt:39;Frs.D:G:33,Thm:18,T:1.

39.Külliyât-ı Dîvân-ı Nâbî,Râgıp Pâşâ Ktp.(Yahya Tevfik Kısmı) 1606/306 , Müstensih:Pirinççizâde,İst.Tarihi 8 Zilhicce 1170(1756),238x165-164x92mm.353 yk.,15st.Celî,Ser-levha müzehhep mavi renkli nakışlı,c. müzehhep,bşk:kırmızı, kt:renkli(kurt yenikli),c.:kırmızı meşin sırt ve kenarlı siyah meşin,müzehhep zencirekli,baş ve sonda vakıf mühürleri var.
K:32,G:281,T:137,Kt:87,R:100,TB:1,Ms:9,Mu:202, Manzum Hik:2,Lg:28,Thm:5,Mat:69,Şiir:10;Frs.D:G:33, Thm:20,T:2.

40.Dîvân-ı Nâbî,Râgıp Pâşâ Ktp. 1113. 222x153mm. 182 yk.,satır muhtelif,Ta'lik.Kt:kremrengi filigranlı saykallı Avrupa,szb:siyah,c.:beyaz sırtlı mor desenli, kt,kaplı.
K:25,G:793,Mes:5,R:157,Kt:70,Mf:36,Mt:41,Thm:4,TB:1. Yer yer yırtılmış,okunmaz halde.

41.Dîvân-ı Nâbî,Ank.Ün.İlahiyat Fak.7557.
Müstensih:Veliyüddin,H.1114(1702);22x12(16x7);19 st.
Nestalik.
K:7,G:176,T:59,Kt:8,Ms:2,Mu:10,Mf:32,Thm:1,Nâ-tamam
Gazel:28

42.Dîvân-ı Nâbî,T.(Hazine) 857.
İstinsah Tarihi:H.1125/1713 ,Müstensih:Mehmet Emin,
210 yk.252x138-195x94,Ta'lik,25 st.Aharlı Avrupa kt.Nakışlı ve tezhipli bk.Kırmızı szb,baş sayfa yaldızlı,meşin cilt.Başta Sultan Osman'ın mührü var.
K:24,G:778,T:88,Kt:58,R:108,Ms:3,Mu:170,Lg:20,Mf:24,
Mt:15,Thm:8,Mnz.Mektup:2 ;Frs.D.:G:30,Thm:16.

43.Dîvân-ı Nâbî,T.(Hazine)954. İstinsah Tarihi:1148
(1735-36);Aharlı kağıt.210mm.boy ve 135mm.eninde 300yk.
Nesih,75mm uzunluğunda 19st.Midilli'de Ali b.Mustafa eliyle istinsah edilmiştir.II.Mustafa'nın mührü var.Cedveller yaldızlı.Yeşil gezi kaplı.Miklepli deri cilt.Başlıklar yok.
K:20,G:810,T:67,Kt:66,R:124,Ms:3,Mu:168,Lg:14,Mt:60,
Thm:7,TB:1,Mnz.Hikâye:1 ;Frs.D:G:28,T:1.

44.Divan-ı Nâbî,T.(Hazine) 955. Aharlı ince ve
elvan kağıt 235mm.boy ve 125mm.eninde 212 yk.Ta'lik,
80mm uzunl. 19 st. Mustafa-zâde 'Ubeydullah eliyle
XVIII.asrın sonunda istinsah edilmiştir.Serlevha müzehhep cedveller yaldızlı,şemseli kahve rengi deri cild.
K:19,G:507,T:44,Kt:40,R:117,Ms:3,Mu:184,Lg:8,Mt:75,
TB:1,Frs. D.:G:30,Thm:4

45.Dîvân-ı Nâbî,T.1634. Aharlı elvan kt.285mm.boy
ve 140mm en.230 yk.güzel ta'likle 85mm.uzunl.25st.Evvelce Bağdat Kadısı olan 'Ubeydullah eliyle Kaptan Mustafa Paşa için 1136(1723-24)'da istinsah edilmiştir.Serlevha müzehhep cedveller yaldızlı,yazma **şemseli** siyah deri cild.
K:22,G:680,T:67,Ms:5,R:156,Kt:58,Mf:75,Mu:95,Lg:9,
Thm:4,TB:1

46.Dîvân-ı Nâbî,T. B.159. Aharlı kağıt.210mm.boy ve 125mm.eninde 258yk.Sayfada güzel ince ta'likle 67mm uzunl. 23 st.XIX asrın başlarında istinsah edilmiştir.Ser-levhalar müzehheb,cetveller yaldızlı.Sayfa kenarları ebrulu.la'da III.Selim mührü var.Miklep ve şemseli,vişne çürüğü deri cild.

K.:21,G:855,T:83,Ms:1,R:62,Kt:64,Mf:44,Mt:48,Mu:95, Lg:22,Thm:4,TB:1

47.Dîvân-ı Nâbî,T. M.R.513. Aharlı ince kağıt.215mm. boy ve 140 mm.eninde 233 yk.;Yazı:Nesta'lik,75mm. uzunl.21st.XVIII.yy.da istinsah edilmiş.Ser-levhalar müzehhep,cetveller yaldızlı,vişneçürüğü deri cild.

K:18,G:700,T:44,Ms:2,R/Kıt:130,Mf:50,Thm:1,Mu:51,Lg:12, TB:1

48.Dîvân-ı Nâbî,T. H.956. Aharlı kağıt 260mm.boy ve 150mm.eninde 251yk.Ta'lik,80mm.uzunl.,21 st. XVIII.asırda kopya edilmiş.Cetveller yaldızlı miklep ve şemseli kahverengi deri cild.Son 50vr. tekrar yazılmıştır.

K.:18,G:530,T:40,Ms:2,R:116,Kt:40,Mf:74,Mu:178,Lg:3, Thm:1,TB:1

49.Dîvân-ı Nâbî,T. H.957. Aharlı kt.270mm.boy ve 155mm.en.202 yk. ,Ta'lik,78mm.uzunl.,21st. XVIII.asırda kopya edilmiş.Cetveller kırmızı.III.Mustafa'nın mührü var.Üzeri sırma işlemeli kahverengi deri cild.

K:22,TB:1,Thm:4,T:59,Ms:4,G:811,Kt:62,R:150,Mt:29, Mf:48,Mu:196,Lg:17

50.Külliyât-ı Nâbî,T. A.2671. Aharlı ince kağıt. 255mm.boy ve 135 en.28 yk..,Ta'lik,82mm.uzunl. 23st. XVIII.yy sonlarında kopya edilmiştir.Ser-levha müzehheb,cedveller yaldızlı.Miklepli kırmızı deri ve mor kadife cilt.Sultan I.Abdulhamid'e ait vakıf mührü var.En başta 3 varak Kıt'a var.Başlıklar kırmızı.

K:27,TB:1,Thm:4,T:110,Ms:7,G:847,Kt:124,R:157,Mt:41, Mf:52,Mu:191,Lg:7

51.Dîvân-ı Nâbî,T. R.745. Aharlı kağıt.250mm.boy ve 150 mm en.230 yk. Nesih,95mm.uzunl.21 st.Cetveller kırmızı. Miklepli açık kahve rengi deri cild."yâ Muhammed-i Arabî" redifli Kaside ile başlıyor,baş kısmı eksik.

52.Dîvân-ı Nâbî,T. R.746. Aharlı krem rengi kağıt.210 mm.boy ve 140mm.en.205 yk. Nesih,83mm.uzunl. 21st.Serlevha müzehhep.Cetveller yaldızlı.Kırmızı deri cild.

K:18,G:652,T:48,Ms:3,R:54,Kt:39,Mf:32,Mt:36,Mu:147,
Lg:12,Thm:5,TB:1

53.Dîvân-ı Nâbî,GM.342. Kabı vişne rengi üzerine basma yıldız süslüdür.Farsça ve ta'lik hatla yazılı.Başlığı müzehheb,cild kopuk. 025x014 ebadı.365 yk. Başta ve 91b'de tezhib var.Sayfalar altın ve gümüşî cetvellidir.

K:22,G:814,T:104,Ms:5,R:160,Kt:66,Mf:40,Mt:40,Mu:205,
Lg:21,Nazm:4,Thm:4,TB:1,Manzum Mektup:1

54.Dîvân-ı Nâbî,GM. 679. Rik'a.Sayfalar kırmızı mürekkeple cetvellenmiş.1283(1866) tarihli siyah meşin cild.179 yk. 154a'dan itibaren Hayriye yer almış.Şiirler eksik.

K:13,G:850(Frs.dahil),Tar:4,Rub:66,Kıt:4,Müf:20,
Thm:7(Frs.dahil),Trk.B:1.

55.Dîvân-ı Nâbî,TDK.Ktp. A.413.Toplam:481 gazel var. Müntehabat niteliğinde bir nüsha.

56.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF. Ktp.(M.Ozak I)813.Ta'lik.
K:23 T:74,G:791,Kt:75,R:172,Ms:5,Mu:6,Müf-Mat:193,
Lg:16,TB:1,Manzum Mektup:1,Thm:3,Tar:77

57.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.Ktp.(M.Ozak I) 1192.
K:15,G:700,T:40,Kt:40,R:175,Ms:3,Mu:160,Lg:16,
Mf:63,Thm:3,TB:1,Nazm:2,Şarkı:2,Mt:102

58.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.Ktp.(Müt.) 335.1219(1804) tarihli.Ebubekir bin Muhammed Sâdık adına vakıf mührü var.

G.803,Thm:1,R:105,Mf:85,T:28,Kt:61,Lg:5

59.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.(M.Ozak I) 1227.
Nüshanın başı ve sonu eksiktir.

60.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.(M.Ozak I) 531,İstinsah Tarihi:1151

K:8,G:245,T:44,Kt:8,Ms:2,Mu:24,Mf:42,Thm:1,Nâ-tamam:12

61.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.Umumî Ktp.(M.Ozak I)859.
Müstensih:Salik bin Derviş Ali,İst.Tar.:1143

K:15,G:214,T:1,Kt:15,Mu:58,Mf:35.

62.Dîvân-ı Nâbî,A.Ün.DTCF.,M.Can,no:574

K:2,G:365

63.Külliyât-ı Dîvân-ı Nâbî,Kayseri Râşid Ef.Ktp.1273. 332 yk. 25 st. 212x145 ,175x84 mm.Nesih.Eserin başında sırasıyla Nâbî'nin şu eserleri bulunmaktadır: Hadis-i Erbâ'in Tercümesi,Tuhfetü'l-Harameyn,Hayrî-nâme, Münşe'ât-ı Nâbî,Hayrâbâd,Tarih-i Kamaniçe.

K:15,T:25,Thm:1,G:620,R:110,Mf:30,Mu:64,Lg:11

64.Dîvân-ı Nâbî,Diyanet İşleri Başkanlığı Ktp.814. 25x14;19x9,Ta'lik.124 yk.,21 st.Bu nüsha "nûn" harfli gazellerden itibaren eksiktir.

65.Dîvân-ı Nâbî,Muğla Hoca Ef.Ktp.424 ,1198(1784)'de Siroz'da istinsah edilmiştir.Müstensih:Seyyid Mustafa, 223x144,167 yk. 21 st.Nesih,şemseli deri miklepli cilt. Zahriyede İbrahim Hilmî ve Hoca Mustafa Efendi adlarına vakıf mühürleri var.Eser,"yâ Muhammed-i 'Arabî" redifli na't ile başlıyor.
(Eser,Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.)

K:22,T:111,Kt:16,Ms:6,Thm:4,Lg:14,G:650,R:103(Kıt'a ile karışık),Mu:192,Mt:43,Mf:71

66.Dîvân-ı Nâbî,Kütahya Vahit Pâşâ Ktp.1316. 200x155-180x110,167 yk.,23 st.Rik'a,Ciltsiz.Baş taraf eksik.Başka şairlere ait şiirler var.Gazeliyât (Bâ) harfinden itibaren mevcut.Toplam 806 gazel var.Boş sayfalara Nâmık Kemâl'in şiirleri yazılmış.Divanın sonunda,Belîğ ve Fâ'ik Dîvânı,Nâbi'nin Hayrâbâd,Sâbit'in Edhem ü Hümâ,Nâtî'nin Edhem ü Hümâ Tekmîlesi,Yahyâ'nın Şâh ü Gedâ'sı yer almıştır.

67.Dîvân-ı Nâbî,Kütahya Vahit Pâşâ Ktp. 2218. 103 yk. Nesih,Başta Hilâlî Dîvânı var.Nâbî'nin Türkçe Dîvânı'ndan sonra Hayriyye adlı eseri yer almaktadır.
G.504

68. Dîvân-ı Nâbî,Kütahya Vahit Pâşâ Ktp.1174.
Ta'lik,270x150,205x90,146 yk. 25 st.Tirşerenk parlak meşin, şemseli,yıpranmış.Gazeliyyât tertibinde her harften önce yazılan rubâ'îler,bu nüshada rubâ'iyyatta toplanmış. Sonda 2 tarih ile bir nesir Mu'amma,buna verilmiş 4 cevap (Vâlî-i 'Amedî,Hâmî-i Âmedî,Nu'man Pâşâ-yı Sivâsî,Diğer bir cevap) yer almıştır.

K:20,G:510,T:52,R:147,Mu:178,Kt:34,Mf:60,Ms:6,Thm:4

69.Dîvân ve Hayriye,Nâbî,Konya Mevlâna Müzesi Yaz. 2441,350 yaprak,meşin ciltli,şemseli.

K:25 ,Ms:3,TB:1,T:51,Thm:4,G:625,Mt:12,Lg:4,Kt:3

70.Dîvân-ı Nâbî,Konya Mevlânâ Müzesi Yaz. 2442. Tamamı 67 yaprak.("Eyâ Habib-i Hudâ yâ Muhammed-i 'Arabî" medhiyesi ile başlıyor,baş kısmı eksik.Başlıklar yok, tarihler kasidelerin içerisinde yer almıştır.) G:156

71. Konya Koyunoğlu Ktp.13187 ,720 yk. ,21 st., 1b'de tezhib var.Ta'lik,cetvelli,başlıklar kırmızı,deri cilt,şemseli.Eserin devamında,şairin Hadis-i Erbâ'în Tercümesi,Tuhfetü'l-Harameyn,Hayriyye,Münşe'ât adlı eserleri var.

G:209,R:39,Mf:21

72. Konya Yusûf Ağa Ktp. 619. 240 yk. 22 st.Muhammed Şâkir Ağa Hân adına 1219 (1804) tarihli bir temellük kaydı var.Yer yer eksik beyitler var.

K:30,G:749,Ms:3

73.Konya Yusûf Ağa Ktp.,Külliyât-ı Nâbî, No:5474 ; 265 yk. 22 st.,15x265 ;Eserin sonunda Farsça Dîvânçe var. Kaside ve Mesneviler karışık bir şekildedir.

K:16 ,G:820 , R:99 ,Mu:189 , Kt:52 , Lg:16, Mf:91,Mt:41

74. Atatürk Ktp.,Belediye Yaz.K.173,
268 yk. ,2stn.,21st. Nestalik,230x140 , 195x85 mm. Şemseli meşin cilt,ser-levha tezhipli,cetvelli,başlıklar kırmızı.Eserin sonunda Hayrâbâd,Hayriyye var.Son 9 yaprak boş.

K:23 , TB:1 , G:772 , Ms:6 , T:82+3 , Thm:4 , Kt.67,
R:50 , Mt:39 , Mf:34 ,Mu:3, Lg:12

75.Dîvân-ı Nâbî, Günay Kut(Prof.Dr.) Nüshası : 20.5x14.5;9.5x15.5.Her sayfa ortalama 17 satır;129 yk. Başlıklar kırmızı.

K:16 G:607 Kt/R.:44 Ms:3 Mt:43 Thm:4

76.Dîvân-ı Nâbî,TTK. Y/I-25. 20x12.5;13.5x16, Satır sayısı muhtelif.164 yk. Zahriyyede Muhammed Zâhir, Muhammed Nüzhet,Mustafa Sâfî,Muhammed Müfîd bin 'Abdulbâkî adlarına temellük kayıtları var.Başta 61 Kıt'a var. Başlıklar kırmızı.1b ve 42b'de tezhib var.Cetveller altın sarısı.Yer yer güve yeniği bulunmaktadır.Tamir görmüş. Deri cilt.Eser,"Nûn" kafiyesindeki gazellerden itibaren eksik.Eserde Kaside,Terkîb-i Bend,Tahmîs,Tarih ve Mesnevî nazım şekilleri bulunmamaktadır.

R:33, Mt:40, Mf:40, Mu:81, Lg:11,G:523

77.Külliyât-ı Nâbî,TTK.42/a. 22x14,19x12;175 yk. Ta'lik,meşin cilt.Gazeller kısmında "Vav" harfinden sonra eksiklikler var.Eserde,Kıt'a,Rubâ'î ve Mu'amma nazım şekilleri yok.

K:19 Ms:4 Thm:4 T:24 G:489

78.Dîvân-ı Nâbî,No:Y.267 ;Müstensih:Seyyid Muhammed Bin Seyyid Ahmed,1184(1770) istinsah tarihli. 177 yk. 15.5x23.5; 16.5x9.5. Zahriyyede Ca'fer Fevrî ve Muhammed Bahaüddîn adlarına temellük kayıtları var.Son iki yaprak boş.1b'de tezhip var.Başlıklar kırmızı.

K:24, TB:1, Thm:4, T:79, Ms:4, Kt:61, R:160, Mt:31,
Mf:47, Mu:196, Lg:13, (Farsça Dîvânçe:G:32,Thm:20)

79.Külliyât-ı Nâbî,Beyazıt Ktp.5273.616 yk. ,meşin cilt. Eserin başında Nâbî'nin diğer eserleri yer almaktadır.Bunlar sırayla Zeyl-i Siyer-i Veysî,Tuhfetü'l-Harameyn,Münşe'ât-ı Nâbî,Hadis-i Erba'în Tercümesi adlı eserlerdir.Daha sonra Nâbî'nin 6 tane mesnevisi yer almaktadır.Bunlardan sonra şairin Hayriyye ve Hayrâbâd adlı eserleri yazılmıştır. V.419'dan itibaren Türkçe Dîvân yer almaktadır.

K:25, T:107, TB:1, Thm:5, G:810, Kt:92, R:190, Mf:97,
Mu:189, Lg:26, (Farsça Dîvânçe:G:32, Thm:20, T:3)

80.Dîvân-ı Kasâ'id,A.Millî Ktp. Yz.A.4679/1 yk. la-28a. 245-165-175x80mm.21st. Celî nesih.Üzüm salkımı filigranlı saykallı Avrupa kt.szb.kırmızı müzehhep mihrabiyeli, cedvelli,zencirekli,yaldız şemseli,kahverengi meşin cild.

K:7,Thm:2,Ms:2. Başka şiir yok.

81.Külliyât-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.F.B.239. 245 yk. Müs.:Seyyid Şeyh Abdurrahman Ef.;H.1185(1771) 210x155-165x72mm.29 st.,Ta'lik.Seyyid Şeyh Abdurrahman Efendi,Tac filigranlı,kitap sırtı ve kenarları kahverengi meşin soluk ebru cilt.(196.Varaktan itibaren 2.bir Dîvân var)

K:21,G:493,Kt:73,Mf:46,R:131,Thm:23,Lg:6,T:93,
Mt:9,Mu:126,Ms:5,Manzum Hikâye:1

82.Külliyât-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz. A.4354/1. 562 yk.245x160-165x80mm.19st.,Ta'lik,Üzümlü Taç filigranlı. Esmer kt.,Serlevhalar nefis müzehhep,salbek şemseli,yaldız, zencirekli,mıklepli,vişne çürüğü meşin cilt.Muammalar izahl-lı.

K:25,G:407,T:66,Ms:3,TB:1,Thm:4,R:48,Mt:19,Mu:188,Lg:20

83.Külliyât-ı Nâbî,A.Millî Ktp. Yz.A.1654. 218x136-178x80mm.21st.,Ta'lik,Tac filigranlı Avrupa kt.,szb.ve cetveller mihrabiyesi tezhipli,sırtı siyah meşin bez cilt.Farsça Divançe: yk.221b-238b arasındadır.

K:25,G:622,T:51,Thm:3,TB:1,Ms:7,Mf:41,Kt-R:193,Mt:40,
Mu:176,Lg:10

84.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp. Yz.B.140. Müstensih: Abdullah bin Hacı Mahmud,İst.Tar.:1165(1751)Ramazan,cild: 280x160-196x80mm.,258 yk.,21st.,Ta'lik.İsim filigranlı,Avrupa kt.Mihrabiye müzehhep renkli nakışlı,cedveller yaldız,szb.kırmızı,siyah meşin sırtlı,siyah bez cild.

K:27,G:677,T:107,Kt:66,R:50,Ms:7,Mu:89,Lg:12,Mf:41,
TB:1,Thm:5,Mt:42,Manzum Hikâye:2

85.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.5157/1. Müst:Abdulfettah b.Ebubekr Kerkükî;17 Safer 1194 (1780);202x142-150x105mm. 1b-118byk.17st.Nesih.Üç hilal ve harf filigranlı kt.szb.ve cetveller kırmızı,sırtı yıpranmış,satıhlar ebru kâğıt kaplı,mukavva cild.

K:3,G:270,Kt:34,Ms:2,Şiir:1

86.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.1850;204x150-150x90mm.59 yk.13st.Ta'lik.Birleşik üzüm ve harf filigranlı kt.szb.kırmızı sırtı,vişneçürüğü meşin ebru kağıt kaplı cl.
G:770,Kt:84,R:116,Mu:29,Lg:13,Mf:70,Mt:29,Thm:3

87.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.3297. 210x150-150x90mm.59 yk.13st.Ta'lik.Birleşik üzüm ve harf filigranlı kt.szb.kırmızı sırtı,vişneçürüğü meşin ebru kağıt kaplı cl.
K:2,G:269,T:6,Kt:6,Mf:16,Thm:1

88.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.3126.İstinsah T:1123, 248x148-203x90mm.95yk,27st.Ta'lik kırması.Üzüm filigranlı kt.Cedveller ve szb.kırmızı,açık kahverengi örselenmiş zencirekli cild.
K:12,G:387,T:15,Kt:36,R:64,Ms:1,Mu:47,Lg:17,Mt:73

89.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.F.B.385. 215x135-173x86mm.197 yk.21st.Ta'lik.Taç üzüm salkımı ve birleşik harf filigranlı kt.szb kırmızı,cedveller yaldızlı,zencirekli,kahverengi deri ciltlidir.
K:19,G:536,T:52,Kt:43,R:51,Ms:5,Mu:53,Lg:6,Mf:53
TB:1,Manzum Hikâye:1,Beyt:100

90.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.899/2.205x124-152x80mm.Ta'lik.Kremrengi kozalak filigranlı Avrupa kt.Szb.kırmızı zencirekli kahverengi meşin cild.
K:27,G:654,T:68,Kt:43,R:52,Ms:7,Mu:138,Lg:19,Mf:65,
Manzum Hikâye:1,TB:1,Thm:5,Matla':72,Şiir:3

91.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.797. 190x110-139x66mm. 90 yk.15st.Ta'lik kırması,krem rengi,nem lekeli.Koza filigranlı kt.szb. ve cedveller kırmızı,kahverengi meşin sırtlı.
K:6,G:75,T:18,Ms:4,TB:1,Thm:3,R:33,Kt:14,Mf:36,
Eş'âr-ı Nâ-tamam:12

92.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.91.Müstensih:Hasan Bin Muhammed;Kıbrıs,Muharrem-Rabi'ü'l-evvel 1236(1821);205x145-158x82mm.;278 yk.17st.Ta'lik.Vişne cl.Szb.Filigranlı Avrupa kt.Meşin sırtlı ebrî cild.
K:4,G:670,T:24,Kt:60,R:131,Ms:4,Mu:65,Lg:5,Mf:85,TB:1,
Manzum Hikâye:1,Thm:1,Farsça G:8

93.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.FB.263.Müst:Badî Ahmed Rif'at Edirnevî;Edirne 1277(1860);203x170-198x100mm. 1-93 yk.23st.Rik'a.Sayfalar kırmızı cetvelli,başlıklar siyah mihrabiyeli,sırtı ve kenarları meşin, kurt yeniği ebru cild.

K:1,G:567,T:6,Kt:16,Mf:22,Thm:1,Mt:23

94.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.3467. Müst:Osman b.Halil,1171(1757);208x127-157x80mm.77yk.26st.Ta'lik.Üzüm salkımlı taç filigranlı kt.Mavi bez sırtlı mukavva cild.

G:415,Thm:2;Başka şiir yok.

95.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.Yz.A.2535.Müst: Veliyyü'd-din Çelebi;1111(1699)Sefer;195x138-140x70mm. 91 yk.Nesih kırması.Taç ve Meç filigranlı kt.Sırtı bez sarı karton kapaklı.

K:7,G:213,T:27,Ms:5,Thm:1,Şiir:4

96.Dîvân-ı Nâbî,A.Millî Ktp.A.3592; 201x125-155x77mm 257yk.,21st.Üzüm filigranlı,krem rengi,Avrupa kt.Cetveller kırmızı,müzehhep başlıklı,kırmızı meşin sırtlı,şirazeli cild.Ta'lik.

K:34,G:816,T:124,TB:1,Ms:7,Kt:65,Thm:5,R:16,Mt:112, Mf:115,Mu:87,Lg:28,Şiir:4,Gazel-i Nâkıs:4

97.Dîvân-ı Nâbî,A.Halk Ktp.(Cebeci)2746.150x280-103x23mm,157 yk.23st.Ta'lik.Müstensih:Ahmed Emin, İst.Tarihi:1145 H. Meşin mukavva cilt.Kenarda Azîz'in gazelleri var.

K:14,G:712,Kt:41,R:37

98.Dîvân-ı Nâbî,A.Halk Ktp.1287. 240x140.Ta'lik, Müs:Mehmed Emin Recâ'î,164yk.,İst.Tar:1162,Ankara Genel Ktp. mührü var.Baştaraf adi tezhip,sayfa kenarları cetvelli ve adi yaldızlı.

K:18,G:467,Mu:100,Thm:15(Farsça dahil),R:60,Lg:20

99.Dîvân-ı Nâbî,Tercüman Gazetesi Ktp.Yaz. Y.22. 200x105(150x60)mm.77yk.19st.2stn.Ta'lik.Serlevha yaldızlı süslü.Cetveller ve szb.kırmızı mürekkeple.Kâğıt aharlı, filigranlı ve samanî renkte.Sırtı siyah deri,kapaklar ebrû cilt,yer yer kurt yenikleri var.1a'da sol kenarda es-Seyyid Sâlih b.es-Seyyid İsmâ'il adına bir temellük kaydı ve mührü var.

G:175,Nâ-tamam G:13,T:20,R:41,Mf:29,Mu:11,K:6,Ms:4

b) İSTİNSAH TARİHİ BELLİ OLAN YAZMALAR

NO:	NÜSHA	İSTİNSAH TARİHİ
1	İst.Nur.4959	H.1102 (1690)
2	Ü.5575	H.1108 (1696)
3	A.Millî Ktp.A.2535	H.1111 (1699)
4	Ü.T.3419	H.1112 (1700)
5	A.İlâh.Fak.7557	H.1114 (1702)
6	Ü.T.2824	H.1118 (1706)
7	S. K.1118	Tertîp:1118 (1706) Tezhip Tar.1120 (1708)
8	A.Millî Ktp.A.3126	H.1123 (1711)
9	T. 857	H.1125 (1713)
10	T. E.H.1634	H.1136 (1723-24)
11	Köprülü Ktp.426	H.1138 (1725)
12	S.1117	H.1139 (1726)
13	T. 954	H.1148 (1735)
14	DTCF.M.Ozak 531	H.1151 (1738)
15	A.Millî Ktp.B.140	H.1165 (1751)
16	S.1606/306	H.1170 (1756)
17	Râgıp Paşa,1606/306	H.1170 (1756)
18	S.683	H.1180 (1766)
19	A.Millî Ktp.A.3467	H.1171 (1757)

20	A.Millî Ktp.F.B239	H.1185 (1771)
21	S.359/2	H.1186 (1772)
22	S.940	H.1187 (1773)
23	A.Millî Ktp.A.5157	H.1194 (1780)
24	Ank.Millî Ktp.A.91	H.1236 (1821)
25	DTCF. Ktp.335	H.1219 (1804)
26	Ank.Millî Ktp.263	H.1277 (1860)

18.Yüzyılda Kopya Edilen Nüshalar:

(*)T. (Hazine) 955

(*)T. M.R.513

(*)T. H.956

(*)T. H.957

(*)T. A.2671

19.Yüzyılda Kopya Edilen Nüshalar :

(*)T. B.159

c) MÜSTENSİHLERİ BELLİ OLAN YAZMALAR

NO:	MÜSTENSİHİN ADI:	İSTİNSAH TARİHİ/ YERİ:	KÜTÜPHANE VE KAYIT NO
1	Muhammed Fennî	H.1102 (1690)	Nur.4959
2	Rûhî	H.1139 (1726)	S.U. Ktp.1117
3	İbrâhim Nazîf	H.1187 (1773)	S.U. Ktp.940
4	Pirinççizâde	H.1170 (1756)	Râgıp Pâşâ 1606/306
5	Subhizâde Ali	H.1170 (1756)	S.1606/ 306
6	Veliyüddîn	H.1112 (1700)	Ü.Ktp. T.3419
7	Veliyüddîn	H.1108(1696)	Ü.5575
8	Seyyîd Şeyh Abdurrahman Ef.	H.1185 (1771)	A.Millî Ktp.F.B.239
9	Mahremî Muhammed bin Abdullah Paşa	?	Ü.Ktp. 2861
10	Hasan bin Muhammed	H.1236 (1821) Kıbrıs	A.Millî Ktp.A.91
11	Badî Ahmed Rıf'at Edirnevî	H.1277 (1860) Edirne	A.Millî Ktp.FB. 263
12	Abdullah b.Hacı Mahmûd	H.1165 (1751)	A.Millî Ktp.B.140
13	Osman b. Halil	H.1171 (1757)	A.Millî Ktp.A.3467
14	Veliyyüddîn Çelebi	H.1111 (1699)	A.Millî Ktp.A.2535

15	Abdülfettah b. Ebubekr Kerkükî	H.1194 (1780)	A.Millî Ktp. A.5157/1
16	Salik b.Derviş Ali	H.1143 (1730)	A.DTCF.859
17	Mustafazâde 'Ubeydullah	18.yy.sonu	T. 955
18	Mustafa 'Ubeydullah	H.1136(1723-24)	T.E.H.1634
19	Ali b.Mustafa (Midilli)	?	T. 954
20	Ebûbekir Bin Muhammed Sâdık	?	DTCF.335

YURT DIŞINDAKİ KÜTÜPHANELERDE BULUNAN NÜSHALAR

100.Dîvân-ı Nâbî,Suudi Arabistan,Melik 'Abdul'azîz Ktp.(Mahmudiye kısmı) 3075,19x11,110 yk.
(Bu nüsha ile ilgili bilgiler,Doç.Dr.Abdulkerim Abdulkadiroğlu'ndan alınmıştır.)

101.Dîvân-ı Nâbî,Zagrep Bilimler Akademisi,OZJA 281, 286 yk.,st:15.
(Yrd.Doç.Dr.Mustafa İsen,Zagrep Bilimler Akademisinde Bulunan El Yazmaları,Türk Dünyası Araştırmaları,Nisan, 1984,S.133,s.)

102 Dîvân-ı Nâbî,Dârü'l-Kütüb el Kavmiye,Kısmu'l Feharis el-Şarkiye,(Mısır Millî Ktp.Türkçe Yazmalar Kataloğu,1870-1980),C.I,II,III.(The General Egyptian Book Organization,1987) 4063.

103.Dîvân-ı Nâbî,Mısır Millî Ktp. 1903.

104. " " " " ",1904.

105. " " " " ",1905.

106 " " " " ",1906.

107 " " " " ",1907.

108 " " " " ",1908.

109 " " " " ",1909.

110 " " " " ",1910

111.Külliyyât-ı Nâbî,Die Arabischen Persischen und Türkischen Handschriften Der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek Zu Wien,Vom Prof.Dr.Gustav Flügel,Vien 1965, I,No:721.

112. " " " " ",No:722.

113. " " " " ",No:723.

114.Dîvân,Yûsuf Nâbî,Türkische Handschriften Teil 2, Manfred Götz,Franz Steiner Verlag Gmbh,Wiesbaden 1968,Katalog No:390,No:195

115. " " " " Katalog 391,Ms.Or.2007.

116. " " " " Katalog 392,Ms.Or.Oct.2503.

117. " " " " Katalog 393,Ms.Or.Fol.3402.

118. " " " " Katalog 394,Ms.Or.quart 1928.

119.Külliyyât-ı Nâbî,Catalogue Des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale,Par E.Blochet,Tome:I,Paris 1932, Katalog No:335,No:378.

120.Der Dîwân des Nâbî Jûsuf,Die Arabischen,Persischen Und Türkischen Handschriften der Unuverstatsbibliothek Zu Uppsala,Verzeichnet und Beschrieben Von K.V.Zettersteen, C.II,Upsala 1935,Katalog No:684,Siehe No:499.

121.Dîvân-ı Nâbî,Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum,Charles Rieu,London 1888,Or.2194.

122. " " " " " ,No:10953.

123. " " " " " ,No:7162.

124. " " " " " ,No:7163.

125. " " " " " ,No:7159.

126. " " " " " ,No:7158.

4. NÜSHA AİLESİ KURMADA TAKİP EDİLEN METOD

"Nâbî'nin Karşılaştırmalı Dîvânı" hazırlanırken,bu tür çalışmalarda uyulan şu bilimsel metod takip edilmiştir:

1.Türkiye kütüphanelerindeki bütün Nâbî Dîvânı nüshaları tespit edilmiştir.Ayrıca yabancı ülkelerdeki nüshalar da mevcut kataloglar taranarak fişlenmiştir.

2.İstanbul'da basılan Nâbî Dîvânı ile divan nüshaları arasında en çok şiir ihtivâ eden Süleymaniye 1117 nüshası esas alınarak kaside ve gazellerin matla' beyitleri çıkarılmıştır.Böylece mürettep Nâbî Dîvânı'nın eksiksiz bir nüshası belirlenmeye çalışılmıştır.Nâbî Dîvânları içerisinde şiir sayısı fazla ve istinsah tarihi eski olan iki nüsha ile İstanbul baskısı esas alınarak "Nâbî'nin esas olmayan Türkçe Dîvân metni" oluşturulmuştur.Bu çalışma,Nâbî'nin üslûbunu tanımak,Nâbî Dîvânı hakkında genel bir düşünceye sahip olmak ve karşılaştırmalı metni ortaya konacak Dîvân'ın krokisini oluşturmaya yöneliktir.

3.Nâbî Dîvânı'nın tarafımızdan görülen bütün nüshaları,bu yazmaları gruplandırmak için gerekli olan bilgiler açısından incelenmeye alınmıştır.Tertip,şiirlerin nazım şekillerine göre sayısı,dağılımı ve düzeni ile her şiirin beyit sayısı tespit edilmiş,nüshalarda bulunan ve bulunmayan şiirler belirlenmiştir.

4.Ayrıca,karşılaştırmalardan elde edilen ortak yanlışlıklar,gruplaşan farklılıklar ve bazı yazmalardaki özel durumlar da dikkate alınmak suretiyle nüsha grupları belirlenmiştir.

5.Nâbî'nin Türkçe Dîvânı'nın karşılaştırmalı metni hazırlanırken nüsha gruplarını temsil eden "kol başları" esas alınmıştır.Ancak grubu belirlenemeyen veya müntehabat niteliğinde olan nüshalar da değerlendirmeye alınmıştır.

6.Nâbî Dîvânı nüshalarının grupları belirlenirken şu temel özellikler dikkate alınmıştır:

a)Dîvân tertibi,
b)Nüshalardaki şiirlerin dizilişi,
c)Nüshalardaki bazı önemli farklar,
ç)Ortak müstensih hataları,
d)Nüshalarda bulunmayan şiirler veya fazla olarak yer alan şiirler,
e)Sahh kayıtları,
f)Şiir sayıları,
g)Nüshalarda kenarda bulunan şiirlerin durumu,
ğ)Mensur 'Ayn mu'ammasının nüshada şerhli veya şerhsiz bulunması,
h)Dîvânlarda Farsça şiirlerin nerede bulunduğu ....gibi.

Bütün bu ölçütler ışığında, "nüsha ailesi"ni oluşturan gruplar,önce kendi aralarında tasnif edilmişve benzer yönleri belirtilmiştir.Gruplardaki "kol başları"nın belirlenmesinde,istinsah tarihi,şiir sayısı,nüsha farklarının durumu,nüshanın gruptaki diğer nüshalara kaynak teşkil etmesi gibi özellikler göz önünde bulundurulmuştur.

Burada nüshaların değerlendirilmesinde görülen önemli bir özelliği de belirtmek gerekir.Müellif nüshasına yakın Nâbî Dîvânı nüshalarında şiir sayısı oldukça fazla olduğu halde,tespit edebildiğimiz Nâbî Dîvânı nüshalarının bir kısmında şiir sayıları tam nüshalardakilerin yarısı kadardır. Ancak bu nüshaların ilk tertip sırasında istinsah edilen bir nüshadan kopya edilmiş olunabileceği gerçeği de dikkate alınmalıdır.

VE KARŞILAŞTIRMAYA ESAS ALINAN GRUP TEMSİLCİLERİNİN TANITIMI

I.GRUP :

Bu gruba dahil olan nüshaların başlıca özellikleri şunlardır:

1.Bu nüshalarda,divan tertibi şu şekildedir:

"Kasideler+Tarihler+Terkîb-i Bend+Tahmisler+Mesneviler+Gazeller+ Kıt'alar+Ruba'îler+Matla'lar+Müfredler+Mu'ammalar+Lugazlar+ Farsça Dîvânçe

2.Bu nüshalarda şiirlerin sıralanışı biribirinin aynıdır.

3.Diğer nüsha gruplarında gazeliyât kısmında yer alan "Enbiyâ" ve "Vezâret" redifli gazeller,bu gruptaki nüshalarda kasideler içerisindedir.

4.Bu nüshalar,eksik şiirler bakımından da aynı özellikleri göstermektedirler.

(Söz gelişi, bu nüshalarda şu şiirler bulunmamaktadır:

(K.24;T.132,155,69,49,54,37,133,130,85,83,84,64,154,53,149,34,131,114, 93,5,153,46 ; G.36,63,240,241,242,243,245,246,247,248,249,250, 251,335, 368,397,649,650,651,813,814,815,817,888;KT.1,94,95,96,97,107,108,109, 110,111,112,113,114,115,116;R.217,139;MF.70,72,73,74,75,76; MU.185, 186;LG.3130 vb.)

5.Bu gruptaki nüshalar arasında,istinsah tarihinin eskiliği,şiir sayısının fazlalığı,tezhip,sahh kayıtları gibi özellikler bakımından S1 ve S3 nüshaları, bütün nüshalar arasında ayrı bir önem taşımaktadır.

6.Bu gruptaki nüshalar,S3 nüshasıyla aynı koldan gelen ve tespit edilemeyen bir nüshadan istinsah edilmiştir. S1 nüshasındaki münferit müstensih hatalarının aynı nüsha ailesindeki herhangi bir nüshada görülemeyişi,bu nüshanın istinsahta kullanılmadığını veya hataların S3 nüshasında düzeltildiğini düşündürmektedir.

S3 nüshasında kenarda bulunan ve S1'de bulunmayan şiirlerin durumu da S3 nüshasının S1'den sonra istinsah edildiğini göstermektedir.

7.S3 nüshasıyla aynı koldan gelen ve bilinmeyen bir nüshadan istinsah edilerek gelişen I.gruptaki nüshaların şiir sayıları S1 ve S3 nüshalarına göre oldukça düşüktür.Bunun başlıca sebebi,S3 dışındaki nüshaların Dîvân'ın ilk hali sırasında kopya edilen ve tespit edilemeyen bir nüshadan istinsah edilmiş olmasıdır. Zira S1'de ve aileye bağlı diğer nüshalarda bulunmayan pek çok şiirin S3'te sonradan kenara yazıldığı görülmektedir.

8.S3 nüshasıyla aynı koldan gelen nüsha ailesinin Dîvân'ın ilk hali sırasında kopya edildiğini gösteren bir başka delil de Dîvân sonunda bulunan mensur 'Ayn mu'ammasının durumudur. Bu mu'amma önce şerhsiz olarak yazılmış ve eski tarihli pek çok nüshada bu haliyle yer almıştır.S1 ve S3 nüshalarında şerhli şekilleriyle yer alan bu mu'amma,S3 nüshası ile aynı koldan gelen Râgıp Paşa Ktp.1606 ve Süleymâniye 306,Süleymâniye 940 nüshalarında şerhsiz şekilleri ile yer almıştır.

9.Bu gruptaki nüshalarda :

"Muḥâsebe ḳalemi itmedi o gûne vefâ

Ki bî-elif ide cilve şebih-i ḳalb-i edâ"

matla'lı gazel ,lugâzlar arasında bulunmaktadır.

10.Bu gruptaki Topkapı,956 ve Süleymâniye,528 nüshalarının son elli varaklık kısımları yeniden yazılmıştır.

11.Gruptaki nüshaların hepsinde de kasideler kısmına (nazım şekillerine bakılmaksızın) Dîvân'da bulunan na't türündeki bütün şiirler alınmıştır.

12.Bu gruptaki nüshalar,belirgin nüsha farkları ve "ortak müstensih hataları" bakımından da biri birinin aynıdır.Bu nüshalarda tespit edilen "ortak müstensih hataları" ve bazı "belirgin nüsha farkları" şunlardır :

a) K.2/87 : "Pişgâhında hiṭâb itmege ḳâdir degülem

Lîk şevḳ-i keremi virdi baña isti'dâd"

beytindeki "ḳâdir" kelimesi,nüshalarda "lâyıḳ" şeklindedir.Ancak beytin ikinci dizesi,"kâdir" kelimesinin daha uygun olduğunu göstermektedir.

b)K.10/18 : "O şeh-süvâr ki binse semend-i iḳbâle

Revâdur Âṣaf olursa yanınca ġâşiyedâr"

beytinde,"binse" kelimesi,bu nüshalarda "bindükçe" şeklindedir.Ancak bu kelime beyitteki vezni bozmaktadır.

c)G.2/2 : "Ṣad kârvân-ı gürsine-i 'aşḳı sîr ider

Râh-ı Ḫudâ'da rîze-i esrâr-ı evliyâ"

beytindeki "'aşkı" kelimesi,bu nüshalarda "envârı" şeklindedir.Bu kelime ise, hem anlam hem de vezin bakımından uygun olmamaktadır.

ç)G.409/5 : "Metâ'-ı kârgeh-i ṣun' sözdür ey Nâbî

Ne naḳş ḳadri bilinmezse gevher-i suhenüñ"

beytindeki "ey Nâbî" kelimesi,bu nüshalarda "Nâbî" şeklinde eksik olarak yazılmıştır.

d)R.183/1 :
"Bilmem ki ne var harâbe-i Edrene'de
Kim gitmedeyüz bir iki kez her senede
Bârî güzere virmemek içün ruhsat
Zencîr çekeydi mevc âb-ı Ergene'de

rubâîsinde, Nâbî,padişah IV.Mehmed ile birlikte her kış av partisine katıldığını -bu durumdan yakınarak- anlatmaktadır.İkinci mısradaki "her senede" ifadesi,bu nüshalarda "her seherde" şeklindedir.Edirne'ye yılda bir kez gidildiği düşünülse,"her seherde" ifadesinin bir müstensih hatası olduğu anlaşılır.Öte yandan şiirdeki kafiye de "senede" okunmayı gerektirir.

e)K.1/68 : "Medârından terakkî yâ tenezzül eylese hurşîd
Olurdı 'âfiyet iksîr ü sıhhat hem-per-i 'ankâ"

beytindeki "'âfiyet" kelimesi,sadece bu gruptaki nüshalarda "zindegî" şeklindedir.

f)G575/1 : "İtmiş hazîn beni seni nahvetle şâd iden
Tertîb-i kâr-hâne-i kevn ü fesâd iden"

beytinin ilk mısraı,bu gruptaki Râgıp Paşa,1606,Süleymaniye,306, Topkapı,2671,Konya,619 nüshalarında :

"İtmiş beni hazîn seni nahvetle şâd iden" şeklindedir.

g)Bu grupta,sadece S1 nüshasında görülen müstensih hatalarından bazıları şunlardır : K.14/23 :virür:ider
K.15/72 :İbni Âdem:İbni Edhem
K.20/53 :rehberüñ :rehberi
G.165/1: hâce bahâr:fasl-ı nev-bahâr
G.575/6:kefş:câme

13.Bu gruptaki nüshalarda Nâbî'ye ait olmayan :

"Yed-i nerm isteyemez Sâ'ib ü 'Urfî bilürem
Ellerin çekmiş iken dağdağa-i dünyâdan" matla'lı

şiir,tertipte yer almıştır.(S1,39b;S3,39a;Râgıp P.1606, 42a;S.306b,48a; T.956,52a;T.2671,35b;Konya,619,61b;S.528,32a;Bayezıt,5273,44a; GM.72b)

14.Gazeliyâttaki "Ka'bedür"(G.100) ve "Medînedür" (G.101) redifli şiirler,T.2671 ve Konya 619 nüshalarında Kasideler arasına alınmıştır.

15.Bütün bu hususlar göz önünde tutularak aşağıdaki şema oluşturulmuştur :

I.GRUPTAKİ NÜSHALARIN ŞEMASI :

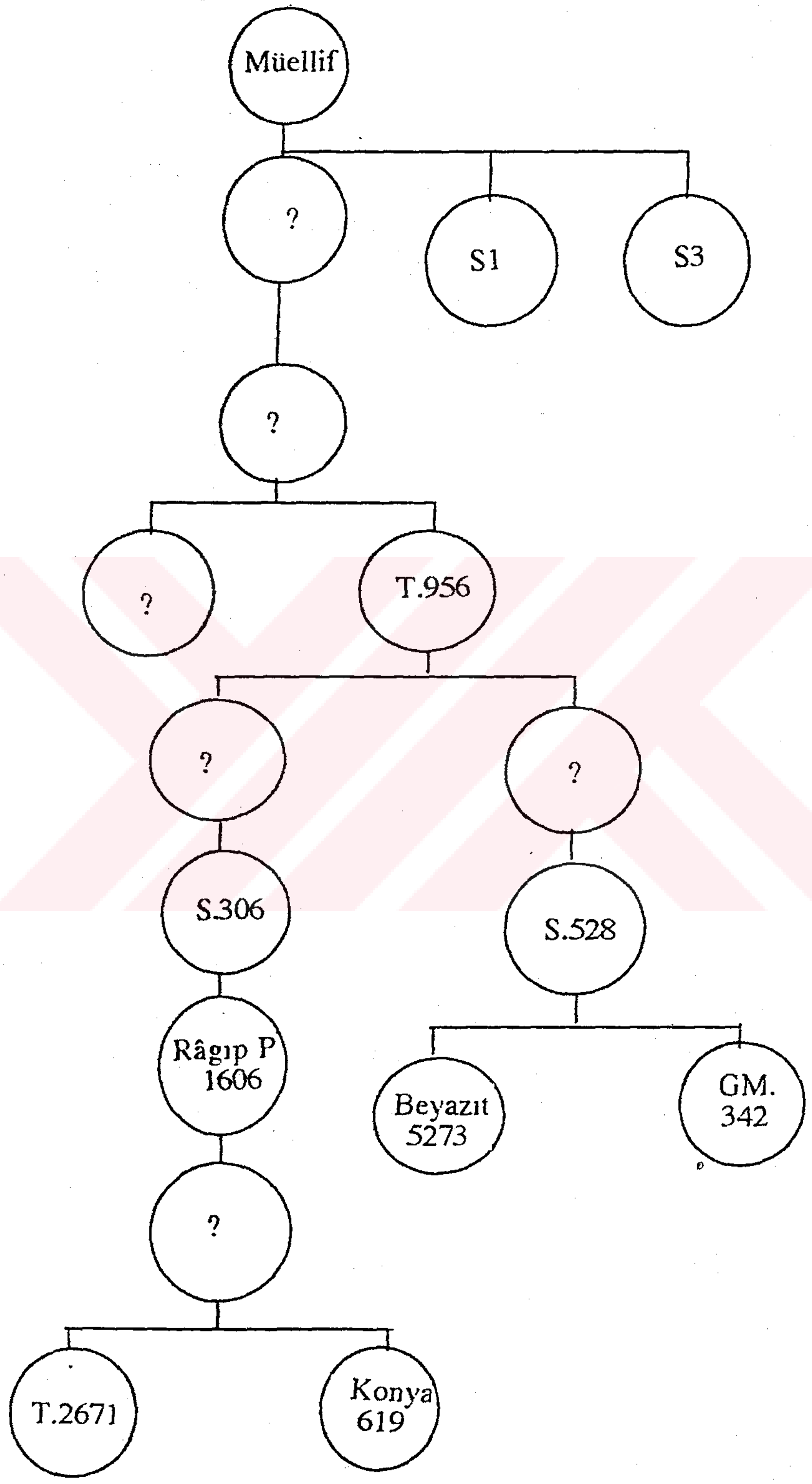

II.GRUP :
Bu gruba dahil olan nüshaların başlıca özellikleri şunlardır:

1.Bu nüshalarda divan tertibi şu şekildedir :
"Kasideler+Terkîb-i Bend+Tahmisler+Tarihler+Mesneviler+Gazeller+Kıt'alar+Rubâ'îler+Müfredler+Mu'ammalar+Lugazler+Farsça Dîvânçe+1 Mesnevi(Râvî-i sencîde-zebân-ı kalem)

2.Bu nüshalarda şiir sıralanışı birbirinin aynıdır.Ancak,Ü.3095 nüshasında kenarda diğer nüshalardan farklı olarak çok fazla sayıda şiir vardır.

3.Bu grupta bulunmayan şiirlerin bir kısmı şunlardır:
(K.19,22,23,24,26;Thm.6,G.100,105,111,116,117,133,143,153,183,189,195,240,241,242,243,244,245,246,314,317,326,335,729,744,775,808,813,822,884,885;KT.2,3,7,9,10,11,18,19,22,23,28,29,30,48,50,67,70,71,72,76,77,93,94,111,113,114;R.2021,32,36,37,48,73,132;MT.5,14,17,25,41,44,56,57,58;MF.1,3,4,9,15,16,22,25,30,31;MU.31,35,40;LG.4,16,17,27,29,30)

4.Bu gruptaki nüshalar,Ü.3095 nüshasından istinsah edilen bir nüshadan türemiştir.Ancak sözkonusu kolun başı tespit edilememiştir.Ü.nüshası ile aynı koldan türemiş diğer nüshalar arasındaki en büyük fark,Ü.nüshasında kenara yazılan şiirlerin durumudur.Burada,Ü.'den istinsah edilen ve tespit edilemeyen nüshanın,Ü.'dekenara yazılmış şiirlerin yazımından önce istinsah edildiği anlaşılmaktadır.Zira gruptaki diğer Dîvân nüshalarında kenardaki şiirlerin çoğu bulunmamaktadır.Sadece S.940 ve S.146 nüshalarında bazı eksik şiirlerin sonradan kenara yazıldığı görülmektedir.

5.Gruptaki S.683 ve T.955 nüshalarında,"Terkîb-i Bend" başlığı,müstensih hatası olarak "Tercî-i Bend" şeklinde yazılmıştır.Başka dîvânlarda da sık sık karşılaşılan bu hata S.382 nüshasında düzeltilmiştir.

6 S.940,S.1465,S.382 ve M.419 nüshalarında benzer bir özellik olarak 13. ve 27. kasideler bulunmamaktadır.Bu nüshalarda kenara sonradan eklenen şiirlerde de benzerlik bulunmaktadır.

7.Gruptaki bütün nüshalarda bulunan 3.,7.8.ve 655.gazeller, S.1465 ve S.382 nüshalarında bulunmamaktadır.

8.Grubun kaynağı sayılabilecek olan Ü.3095 nüshası,gerek şiir sayısı bakımından,gerekse kenardaki müellif kayıtları bakımından Nâbî Dîvânı yazmaları içerisinde ayrı bir önem taşımaktadır.Bu nüshanın başlıca özellikleri şunlardır : a)Bu nüshada kenardaki şiirlerin başında "Li nâmıku'l-fakîr","Li nâmıku'l-ḥakîr","Li muḥarriri'l-fakîr Nâbî","Li muḥarriri'l ḥakîr Nâbî (Bkz.vr.13a,26a,101a,101b,109a,110a,113b,114a,116a 116a,126b,140a,141a,143a,152a,157a,164a,166a,170a,172a,173a,175a,189a,200a,200b,202a,204a,204b,206a,206b,207a,207b,208a,210b,211b,212b,215a...vb.) gibi

müellif hattıyla kayıtlar bulunmaktadır.

b)Bu nüsha bir müellif nüshası olmaktan ziyade,müellif tarafından kontrol edilen ve kenarlara müellif tarafından nüshada bulunmayan çok sayıda şiirin kaydedildiği bir defter görünümündedir.Nüshada,tertipteki yazı ile kenarlardaki yazı farklıdır.

c)Bu nüshada gerek vezin gerekse anlam bakımından beyte uymayan bazı ifadeler,bizzat şair tarafından değiştirilmiştir.

ç)Vr.22a'da "Bir ḳasîde-i güm-şudeden ḫâṭırda ḳalan çend beytdür" notu bulunmaktadır.

d)Nüshada görülen bazı kelime,mısra ve beyit düzeltmeleri şunlardır:

G.348/2a : "Dil-i bî-'aşḳı teşvîk itmekden farḳı yoḳ 'aşḳa

mısraı, vezin bozuk olduğu için şu şekilde düzeltilmiştir:

"Dil-i bî-'aşkı 'aşka farkı yokdur itmenüñ teşvîḳ"

G.672/2 : "Saña şâyân olan âdâb-ı teslîm ü tevekküldür
İtâ'at lâzım ey nefs-i sitem-fermâ ne dirlerse" beytinin

ilk mısraı,anlam bakımından daha uygun hale getirilmiştir :

"Saña şâyân olan teslîmdür emr-i şeh-i 'aşḳa"

G.833/4 : "Pîç ü tâb olmayanuñ mûy-be-mûy endâmı
Ṣadr-ı rif'atde ḳarâr idemez iḥrâm gibi" beytinin

ikinci mısraı : "Ṣadr-ı rif'at olamaz menzili iḥrâm gibi" şeklinde değiştirilmiştir.

KT.60/1 :

"Nâbiyâ ḫalḳ lisânında yürür bir sözdür
Her sühanda biri birine dir Allâh vekîl" beytinin üzeri

çizilerek şu şekilde yeniden yazılmıştır :

"Ḥaleb ü Şâm'uñ ahâlisi ḳasem vaḳtinde
Nâbiyâ dir biri birisine Allâh vekîl"

G.69/17 : "Beytler yapmadadur turma ḳalem ey Nâbî
Bu fenâ safhasını cây-ı ikâmet mi sanur" beytindeki

"yapmadadur turma ḳalem" ifadelerinin üzeri çizilerek yerine "yapmada mi'mâr-ı ḳalem" ifadeleri yazılmıştır.

9.Ü.3095 nüshasındaki müellif kayıtları ve düzeltmeleri grupta bulunan diğer nüshalara yansımamıştır.Ancak bu nüshalar kenardaki şiirlerin durumu dışında gerek tertip,gerekse diğer nüsha özellikleri bakımından aynı özellikleri taşımaktadırlar.

II.GRUPTAKİ NÜSHALARIN ŞEMASI :

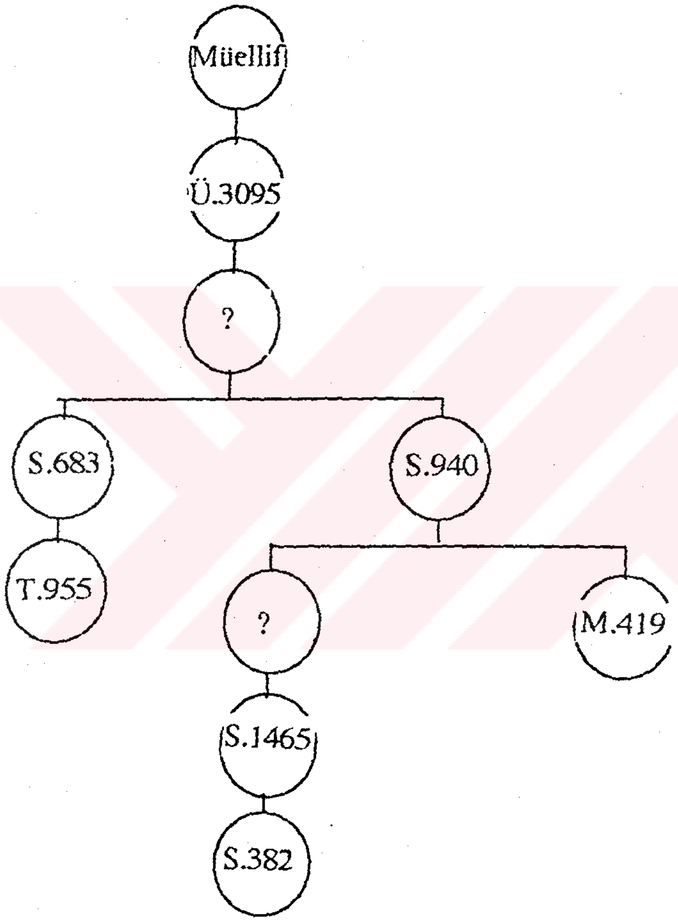

III.GRUP :

Bu gruptaki nüshalarda başlıca şu ortak özellikler tespit edilmiştir :

1.Bu nüshalarda divan tertibi şöyledir :
"Kasideler+Terkîb-i Bend+Mesneviler+Tarihler+Tahmisler+Gazeller+Kıt'alar+ Rubâ'îler+Matla'lar+Müfredler+Mu'ammalar+Lugâzler+Farsça Dîvânçe"

2.Bu gruptaki nüshalarda şiirlerin sıralanışı (kenara yazılanlar hariç) aynı şekildedir.

3.Gruptaki nüshalarda kasideler bölümüne bazı tarihler de yazılmıştır.

4.Nüshalarda,kaside nazım şekli ile yazılmışolan Na't (K.2)'ın kenarında, şairin: "Oldı hem-ḳadr-i leyle-i İsrâ
Leyle-i mevlid-i ḥabîb-i Ḫudâ" beytiyle başlayan mesnevisi (Ms 1) yazılmıştır.

5.Bu gruptaki nüshalarda Dîvân sonunda yer alan "Ayn Mu'amması" izahsız olarak yer almaktadır.

6.Gruptaki T.746,Kütahya 1174,T.159 ve T.1634 nüshaları gibi,T.857 kolundan istinsah edilen nüshalarda Farsça gazeller,aynı harfteki Türkçe gazellerin kenarına yazılmıştır.

7.Bu gruptaki nüshalarda bulunmayan şiirlerden bir kısmı şunlardır: (K.17,26,28;MS.X;Thm.5,T.32,55,62,15,24,31,46;G.243,244,712,813,816,823, 830,850;KT.2,3,4,9,10,11,12,16,17,18,19,22,23,27,28,29,40,41,43,94,95;R.9,20, 23,25,26,32,48,63,64,65,66,216,217;MT.5,14,19,21,24,25,26,56,57,58,59,60,61; MF.1,2,3,4,6,7,8,15,16,22,25,28,30,31,32,34,36,41,42,45,,50,53,54,56,59,60,67, 68;MU.18,35;LG.13,16,20,21,25,26,28)

8.Bu nüsha grubunun şiir sayısı,istinsah tarihi ve diğer bir takım nüsha özellikleri bakımından temsilcisi sayılabilecek olan S.1117(S2) nüshası,bilhassa kenara sonradan yazılan şiirler bakımından önemli bir nüsha özelliği taşımaktadır.Bu nüshada,diğer Nâbî Dîvânı yazmalarında bulunmayan pek çok şiir bulunmaktadır.

9.S.1117 nüshasından istinsah edilen kolda,diğer yazmalarda bulunmayan G.242,G.473,G.474,G.475,G.476,G.542,G.649,G.650,G.651,G.652,G.653 gazelleri bulunmaktadır.

10.Bu gruptaki nüshalarda tespit edilen "müstensih hataları"ndan bazıları şunlardır :

K.2/13 : "Ḫoş nigâh it bu ḫazângâh-ı bahâr-âlûda
Kimi bülbül gibi maḥzûn kimisi gül gibi şâd" beytindeki "şâd" kelimesi,bu nüshalarda "güşâd" biçiminde yazılmıştır.Bu kelime vezni bozmaktadır.

K.8/47 : "Her biri kendi bilâdına rücû' itdükde
Varup elḳâb-ı hümâyûnuñ iderler taḳrîr" beytindeki "hümâyûnuñ iderler" ifadesi,nüshalarda "hümâyûnı eyler" şeklinde eksik olarak yazılmıştır.

K.12/60 : "Mâ-ḥaṣal ṭurfe perîşânlık imiş ḥâlet-i 'azl
Ṭutmasun kimselerüñ dergeh-i naṣbında maḳâm" beytindeki "perîşânlık imiş" ifadesi,nüshalarda "perîşânlık" şeklinde eksik olarak yazılmıştır.

G.119/3 : "Olınsa pâresinüñ her birisi gûş ḳadar
Yine felekden alınmaz tamâm kîne-i 'ömr" beytindeki "kadar" kelimesi,nüshalarda "ider" şeklinde yanlış olarak yazılmıştır.

G.166/1 : "O dil kim sâġar-ı bî-reng-i ṣahbâ-yı ḥaḳâyıḳdur
Anı leb-rîz-i çirk-âb-ı mecâz itmek ne-lâyıḳdur"

beytindeki "sâġar-ı" kelimesi,nüshalarda "sâye-i" biçiminde yazılmıştır.

III.GRUPTAKİ NÜSHALARIN ŞEMASI :

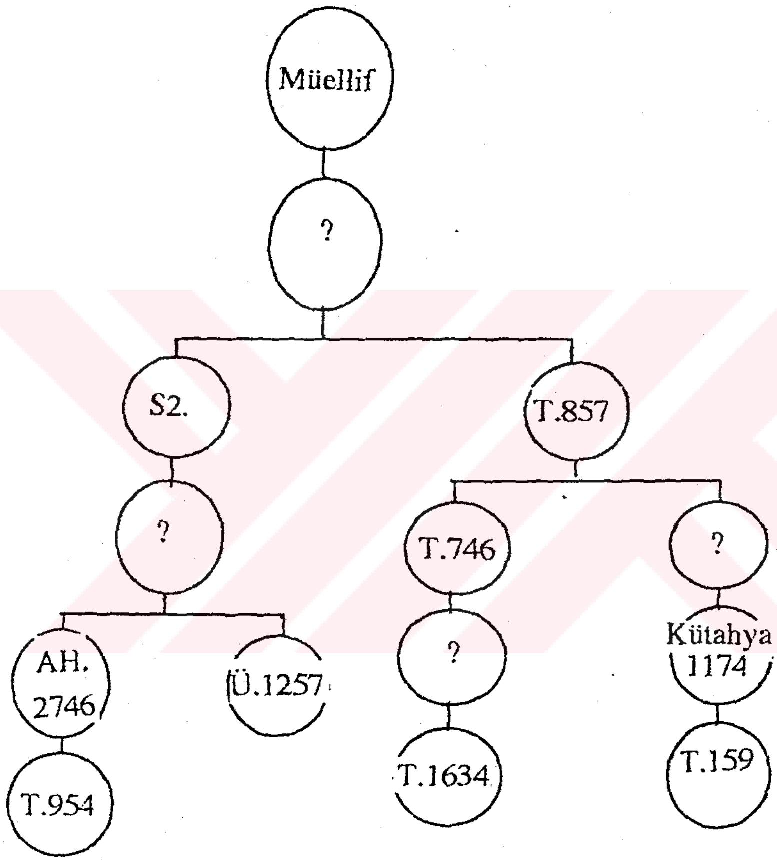

IV.GRUP :

1. Bu gruba dahil olan nüshalarda tertip şu şekildedir:
(Kasideler+Terkîb-i Bend+Mesneviler+Gazeller+Tahmisler+Tarihler+Kıt'alar+Rubâ'îler+Matla'lar+Müfredler+Mu'ammalar+Lugazlar+Şiirler)

2.Bu gruptaki nüshalar arasında şiirlerin dizilişi bakımından tam bir benzerlik bulunmaktadır.

3.Nüshaların sonunda bir şarkı ve bir latife bulunmaktadır.

4.Bu gruptaki nüshalarda,Nâbî Dîvânı nüshalarının sonunda yer alan " 'Ayn mu'amması", biri izahsız diğeri izahlı olmak üzere iki kez yazılmıştır.Bunun sebebi,bu mu'ammanın şair tarafından önce "izahsız" olarak, daha sonraki tarihlerde ise şerhli şekliyle iki ayrı biçimde yazılmış olmasıdır.

5.Grubun DTCF. 335,A.91,A.140 nüshalarında lugazlar "müstensih hatası" sonucu "mu'amma" başlığı ile yer almaktadır.

6.Bu nüshalarda "Nûn" harfli gazeller arasında,Nâbî'ye ait olmayan :

"Yed-i nerm isteyemez Sâ'ib ü 'Urfî bilürem
Ellerin çekmiş iken dağdağa-i dünyâdan" matla'lı şiir de bulunmaktadır.Bu şiir,Silahdâr İbrâhim Paşa'ya aittir.

7.Nüshalarda Kıta'at arasında :

"Eyledüm seyre gelelden çemen-i dünyâyı
Zîb-i destâr-ı emel ġonce-i istiġnâyı"
matla'lı şiir,"Ez-kasîde-i güm-geşte" başlığı ile yer almaktadır.

8.Bu gruptaki nüshalarda tespit edebildiğimiz "ortak müstensih hataları" ndan bazıları şunlardır :

G.40/2 : "Bir şem'-i ḥaķîķat ki fürûzân ola dilde
Ṭûr üzre ider lem'a-i dîdâr temevvüc" beytinin birinci mısraı, bu nüshalarda : "Bir şem'-i fürûzân ki ider haķîķatle dilde" biçiminde,yanlışolarak yazılmıştır.

G.44/5 : "Var mı görmiş 'acabâ olmaduġın ey Nâbî
Mâye-i ṣubḥ-ı keder hâtime-i şâm-ı feraḥ" beytindeki "olmadugın" kelimesi,bu gruptaki nüshalarda "oldugını" şeklinde yazılmıştır.

G.237/5 : "Geh luṭf u geh 'iṭâbuñ ile eglenür göñül
Nâbî gibi benüm dahı rûz u şebüm budur" beytindeki "şebüm" kelimesi,nüshalarda "lebüm" şeklinde yazılmıştır.

R.17 : "Saña budur ey bezrger-i cân reh-i râst
Ḥırmen olamaz toḫm-ı ümîdüñ bî-ḫᵛâst
İt şehr-i fenâda naķd-i cânuñ poliçe
Var şehr-i beķâda al yine bî-kem ü kâst" rubâîsinin üçüncü mısraında "poliçe" kelimesi,"pûl ise" biçiminde yazılmıştır.

MU.186 : (Be-ism-i Nâbî)
"Bende yoķ ṣabr ü sükûn sende vefâdan zerre
İki yokdan ne çıkar fikr idelüm bir kerre" beytindeki birinci mısra,anılan nüshalarda : "Sende yoķ mihr ü vefâ bende ṣabrdan zerre" şeklindedir. Ancak bu nüsha farkı vezne uymamaktadır.

9.Nüsha farklarındaki bu tür müstensih hataları,gruptaki nüshalarda zaman zaman çizilerek düzeltilmiştir.

10.Bu gruptaki nüshalarda bulunmayan şiirlerden bir kısmı şunlardır :
(K.16,24;G.98,105,111,132,148,167,225,244,282,314,326,397,443,459,496,564,584,,822,840,875,880;KT.4,5,7,10,11,17,32,55,58,65;R.9,10,16,60,61,62,67,75,76,77,83,84,85,158,193;MT.5,14,18,47;MF.5,28,41,53,67;MU.11,18,19,21,24,31,40,42,43,133,141,142,161,170;LG.9,16,23,26 vd.)

IV.GRUPTAKİ NÜSHALARIN ŞEMASI :

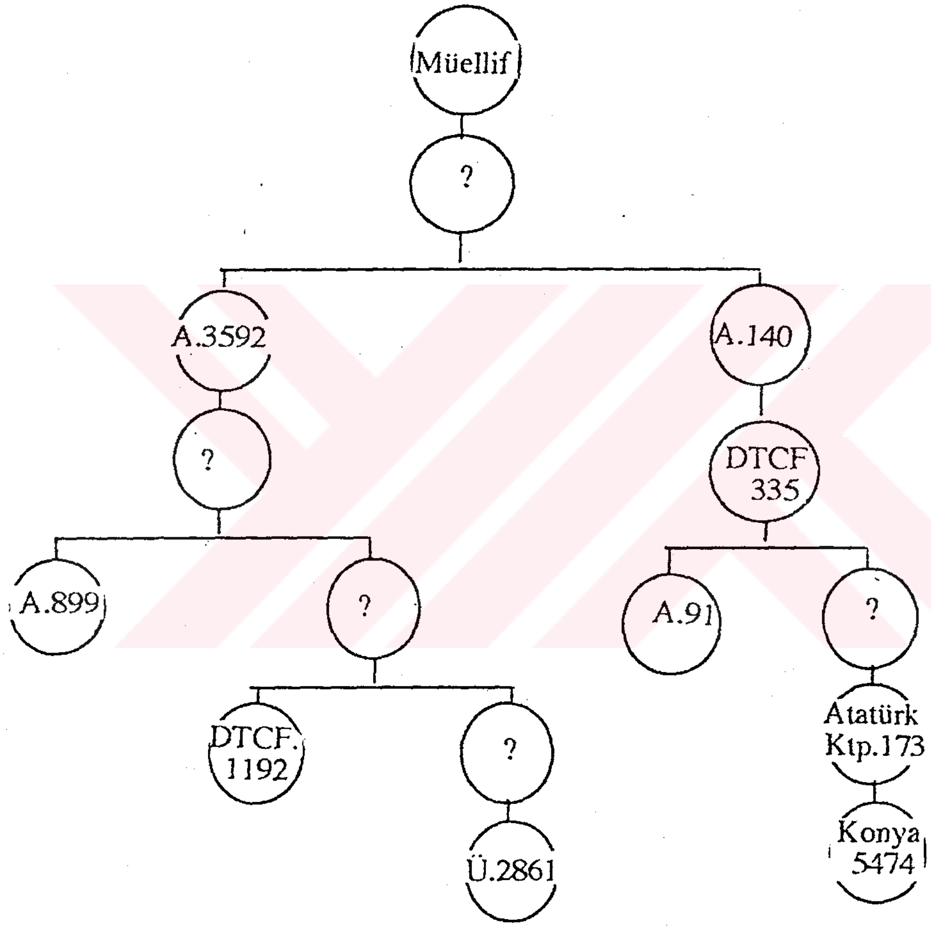

V.GRUP :

1.Bu gruptaki nüshalarda tertip şu şekildedir :
"Kasideler+Terkîb-i Bend+Tahmisler+Tarihler+Mesneviler+Gazeller+Kıt'alar+ Rubâ'îler+Matla'lar+Müfredler+Mu'ammalar+Lugazlar+Farsça Dîvânçe"

2.Nüshalarda şiirlerin dizilişi birbirinin aynıdır.Bu nüshalarda, kasideler arasında medhiye türünde yazılmış bazı tarihler de yer almaktadır.

3.Bu nüshalardaki ortak eksikliklerden bazıları şunlardır :
(K.16,17,19,21,22,23,24,26;THM.5;G.105,153,167,314,396,498,521,523,524; 443,709,710,719,729,775, 792,821,822,840;KT.32,43,53,60,62;R.8,12,26,67, 72,160, 178;MT.25,49,50,51,52,54,55;MF.3,22,50,51,54,68;MU.35,94,186;LG. 13,14,19,20,21,22, vd.)

4.Bu gruptaki nüshalarda tespit ettiğimiz "müstensih hataları"ndan bir kısmı şunlardır :

K.7/92 : "Zekât-ı saltanatuñ var mı idi her ser-i sâl
Mücâvirân-ı Harem kandan eyler idi fütûr" beytindeki "her ser-i sâl" ifadesi,bu nüshalarda "her bir sâl" şeklindedir.

K.12/80 : "Mâhda hâle degül 'aks bırakmış çerhe
Sahn-ı kaşrındaki fevvâre ile havż-ı ruhâm" beytindeki "Mâhda" kelimesi,bu yazmalarda "Mâh ile" şeklindedir.

G.93/1 : "Ne sendendür ne bendendür ne çerh-i kîneverdendür
Bu derd-i ser humâr-ı neş'e-i câm-ı kederdendür" beytinin ikinci mısraındaki "kederdendür" kelimesi,bu gruptaki nüshalarda "kaderdendür" şeklinde yazılmıştır.

G.106/6 : " 'Iyâr-ı hüsnini sîmîn-berânuñ añlar yok
Harîr-i vuslat-ı hubânı ham alur bulunur" beytindeki "'Iyâr" kelimesi,bu nüshalarda "gubâr" şeklinde yazılmıştır.

5. 190.gazelin "degüldür" şeklindeki redifi,söz konusu nüshalarda 5.,6. ve 7. beyitlerde yanlışlıkla "gelür" şeklinde yazılmıştır.

6.833.gazelin 7.beytinin ilk mısraı bu grubun üyelerinde yazılmamıştır.

7.R.7 : "Mahluk arasında görmedüm lutf u 'atâ
Kim olmaya âmîhte-i havf u recâ
Mahsûs-ı hudâvend-i ganîdür ancak
İhsân-ı bilâ-'illet ü bî-bîm ü riyâ" şeklindeki rubâînin üçüncü ve dördüncü mısraları,bu nüshalarda:

" 'İn'am-ı hudâvend-i ganîdür ancak
Bî-bîm ü ümîd ü bî-mübâhât ü riyâ" şeklinde yer almıştır.

8.Bu gruptaki nüshalarda 4. ve 13.Kıt'alar,Kasideler bölümünde yer almaktadır.

9.Bu grupta bulunan M.418 nüshası,divan tertibi,şiir sayısı,istinsah tarihi ve diğer nüshalarda kenarda yer alan bütün şiirlerin tertipte yer alması bakımından grup temsilcisi özelliği taşımaktadır.

V.GRUPTAKİ NÜSHALARIN ŞEMASI :

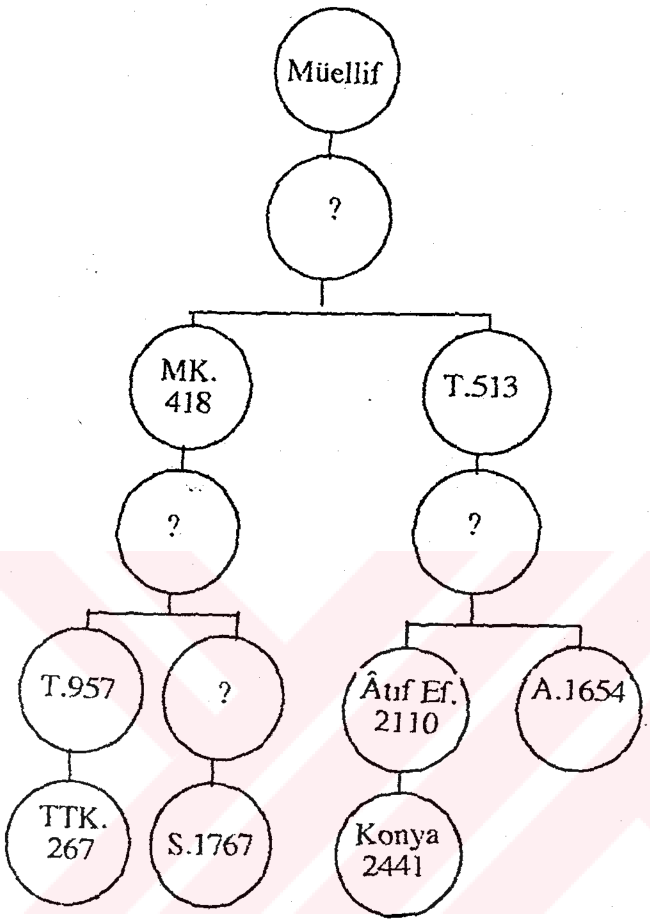

VI. NÜSHA AİLESİ TESPİT EDİLEMEYENLER :

1.GM. 679
2.DTCF. 813
3.Ü. 2824
4.Râgıp Paşa,1113
5.Kayseri 1273
6.Ank.Halk Ktp. 1287
7.A.239
8.A.385
9.A.4354

Bu nüshalarda divan tertibi ve şiir sıralamaları,tespit edilen nüsha gruplarının hiçbirine uymamakta ve kendi aralarında başka bir grup da oluşturmamaktadır. Gerek şiirlerdeki nüsha farkları,gerekse müstensih hataları dikkate alındığında,bu nüshaların yukarıda belirlenen nüsha grupları ile benzerlikler taşıdıkları anlaşılmaktadır.Ancak nüshalardaki tertip ve şiir sıralamalarının farklı olması,bunların çeşitli nedenlerle değerlendiremediğimiz nüshalarla başka gruplar oluşturabileceği ihtimalini hatıra getirmektedir.

VII. MÜNTEHABAT NİTELİGİNDEKİ NÜSHALAR :

1.Konya Koyunoğlu,13187
2.Ank.Millî Ktp. FB.263
3.Ank.Millî Ktp. A.1850
4.TDK. A.413
5.DTCF. 574
6.Kütahya,2218
7.Ank.Millî Ktp.A.5157
8.Ank.Millî Ktp.A.3297
9.Ank.Millî Ktp.3467
10.S.Es'ad Ef.3409
11.Ü.373
12.Ü.T.1449
13.Ü.1373
14.Günay Kut Nüshası
15.Ank.Millî Ktp.3126
16.Muğla Hoca Ef.424
17.Ü.3118
18.DTCF.859
19.Köprülü Ktp.426
20.S.Hâlet Ef.359
21.Millet Ktp.420
22.Ank.Millî Ktp.A.4679
23.Ü.462

Bu nüshaların en önemli özelliği,Nâbî Dîvân'ın bir kısmını kopya etmiş olmalarıdır.Nüshaların çoğunda sadece gazeller yer almıştır.Bu nüshalardaki gazel ve kaside sayıları oldukça düşüktür.

Nüshaların genel özellikleri şunlardır :

1.Ank.Millî Ktp.A.413,DTCF. 574,Kütahya 2218,Ank.Millî Ktp.5157, Ank.Millî Ktp.3297,Ank.Millî Ktp.A.3467,Köprülü Ktp.426,S.Hâlet Ef.359, Ü.T.373,Ü.1449,Ü.1373,Millet Ktp.420,Ank.Millî Ktp.A.1850,Ank.Millî Ktp. FB.263,Konya 13187 nüshalarında sadece gazeller bulunmaktadır.Bu gazel lerin sayısı 200-300 arasındadır.Ancak bu nüshalardan bir kısmında 2-3 kaside de yer almaktadır.

2.Ank.Millî Ktp.A.4679,Ü.462 nüshalarında sadece kasideler bulunmaktadır.

3.DTCF.859,Günay Kut Nüshası,S.3409,Ü.462,Ank.Millî Ktp.A.3126, Muğla Hoca Efendi 424,Ü.3118 nüshalarında,herhangi bir ölçü gözetilmeksizin her nazım türünden seçmeler yapılmıştır.Bu nüshalarda tertip karışık - tır.Sözgelimi Günay Kut Nüshasında,gazeller başa alınmış,kasideler de diğer nazım şekilleri arasına karışık olarak yazılmıştır.Diğer nüshalarda da tertipte herhangi bir düzen gözetilmemiş ve şiirler tespit edilemeyen bir divan nüshasından karışık olarak alınmışlardır.

4.Bu nüshalarda görülen diğer bir özellik de seçilen şiirlerin durumudur. Nüshalarda "tevhîd" kasidesi bulunmamaktadır.Nüshaların bir kısmı,şiirlerin seçimi ve dizilişi bakımından şu gruplara ayrılmaktadırlar:

I.GRUP : Ank.Millî Ktp. A.3467,Günay Kut Nüshası,Ank.Millî Ktp.A.1850

II.GRUP : Ank.Millî Ktp. A.4679,S.3409

III.GRUP : Ank.Millî Ktp.A.3297,Ank.Millî Ktp.FB.263

IV.GRUP: S.359,Ü. T.373

VIII. **EKSİK NÜSHALAR :**

1.Ank.Millî Ktp. A.797
2.Topkapı,R.745
3.Konya Mevlânâ Müzesi 2442
4.DTCF. 1227
5.Kütahya,1316
6.TTK.Y/1-25
7.Diyanet,814
8.TTK.42/a
9.S.2233
10.Nuruosmaniye,3882
11.S.3689
12.Ü. 3497
13.Ü.1324

Bu nüshalardan bir kısmının başında veya sonunda eksiklikler bulunmaktadır.Bu guruba dahil olan nüshalardan baş kısmı yırtılma,kopma sonucu eksik olan nüshalar şunlardır :

"Ank.Millî Ktp.A.797,Topkapı R.745,Konya Mevlânâ Müzesi 2442, Ü. 5575,Kütahya,1316,S.3689,Ü.3497,DTCF.,1227

Nüshalardan son kısımları eksik olanlar ise şunlardır :

TTK.Y/1-25,Diyanet,814,TTK.42/a,S.2233,Nuruosmaniye,3882

Nâbî Dîvânı nüshalarından Ü.1324 ve DTCF.,1227 nüshalarının ise hem baş kısmı hem de son kısmı eksiktir.Nüshalar,eksik kısımlar bakımından şu özelliklere sahiptir:

a)Kütahya,1316 ve Ü.3497 nüshalarının baş kısmı eksiktir.Bu nüshalar, gazeliyat kısmındaki (Ba) harfli gazellerden itibaren mevcuttur.

b)TTK. Y/I-25 ve Diyanet,814 nüshaları gazeliyat kısmındaki (Nûn) harfli gazellerden itibaren eksiktir.

c)S.3689 nüshası, (Nûn) harfli gazellerden itibaren mevcuttur.

ç)Topkapı,R.745;Konya,2442;Ü.5575 nüshaları :

"Eyâ ḥabîb-i Ḫudâ yâ Muḥammed-i 'Arabî
Şefî'-i rûz-ı cezâ yâ Muḥammed-i 'Arabî" kasidesi

ile başlamaktadır.Bu nüshalarda şiir dizilişleri de birbirinin aynıdır.

d)Diğer nüshalardan DTCF.1227 nüshası,(Ra) harfli gazellerle başlamaktadır. Ank.Millî Ktp.A.797 nüshası;

"Minnet-i bî-ḳıyâs Yezdân'a

K'itdi i'ṭâ-yı dâniş insâna" mesnevisi ile

başlamaktadır.Bu nüshada 6 Kaside ve 75 gazel bulunmaktadır.

e)TTK.42/a ve S.2233 nüshaları,(Vâv) gazellerinden sonra eksiktir.

IX. VELİYYÜ'D-DÎN ÇELEBİ NÜSHALARI :

1.Ank.Millî Ktp.A.2535
2.Ü.Ktp.T.3419
3.Ü.Ktp.5575
4.Ank.Ün.İlâhiyat Fak.,7557
5.Ank.Ün.DTCF.,531
6.Tercüman Gazetesi Ktp.Y.22

Bu nüshaların en önemli özelliği,Nâbî'nin henüz şiirlerini bir araya toplamadığı bir sırada,"Veliyyü'ddîn Çelebi" adlı bir müstensihin şairin ünlü kaside ve gazellerini bir araya getirmesi sonucu ortaya çıkmış olmalarıdır.

Nâbî'nin, "Der-beyân-ı Sebeb-i Tertîb-i Dîvân" başlıklı şiirindeki:

"Bir hünermend eylemişdi gerçi İstânbul'da
Ḥadd-i imkânda olan eczâyı cem'e ihtimâm

Lîk sonra kisvet-i naẓma giren eczâsınuñ
İtmemişdi cem' ü tertîbin kimesne iltizâm"

ifadelerinin bu duruma işaret ettiği sanılmaktadır.Bu nüshalardan DTCF.531 ve Tercüman Gazetesi Ktp.Y.22 nüshaları,"Veliyyü'ddîn Nüshaları"ndan gelen ve tespit edilemeyen bir nüshadan daha sonraki yıllarda istinsah edilmişlerdir.

Veliyyü'ddîn Nüshaları'nda yer alan şiirler,Nâbî'nin H.1114(1702) tarihinden önce yazdığı şiirlerdir.Nüshalarda 7 Kaside,200 civarında gazel,4 mesnevi ve 20-30 kadar diğer nazım şekilleriyle yazılmış şiirler bulunmaktadır.

X. NÂBÎ 'NİN ŞİİRLERİNİ İHTİVÂ EDEN ÖNEMLİ MECMU'ALAR :

1.Nuruosmaniye Ktp. 4959/26

2.Nuruosmaniye Ktp. 4965

3.Nuruosmaniye Ktp. 4967

4.Nuruosmaniye Ktp. 3883

5.S. (Saliha Hatun), 150/1

6.S. (Hacı Mahmud Ef.),3563/24

7.S. 1514/6

8.S. 3306

9.S. Es'ad Ef.,3409/3

10.S. Hâlet Ef.,359/2

11.S.Hacı Mahmud Ef.3563/24,30

12.Ü.T.125

13.Ü.T.469/8

14.M..236

15.Âtıf Ef.Ktp.2219

16.Ankara Millî Kütüphane'de bulunan mecmu'alar: A.3369,A.995/20,A.2669/10, F.B.174/2,F.B.400/3,F.B.402,F.B.496,A.4453,A.3259,A.2605,A.875,F.B.481.

17.Ankara Millî Kütüphane'de bulunan cönk 22,49,77,92.

Yukarıda geçen grup şemalarında çeşitli nitelikleri bakımından grupların en başında bulunan nüshalar,karşılaştırmada doğrudan kullanılan nüshalardır.

Bu nüshalar,Nâbî Dîvânı'nın üç ayrı evresini de temsil eden nüshalardır.Grup temsilcilerinden olan S2 nüshası,Nâbî Dîvânı'nın ilk şeklini de yansıtmaktadır.Nâbî'nin daha sonraki yıllarda şiirleri üzerinde yaptığı düzeltmeler,S2 nüshasına yansımamıştır.Ancak bu nüsha,kenardaki şiirler bakımından Nâbî Dîvânı nüshaları arasında özel bir yere sahiptir.S2 nüshasında kenara yazılan şiirler,diğer grup temsilcilerinde bulunmamaktadır.

Grup temsilcilerinden olan Ü nüshası,müellifin bizzat müdahale ettiği nüshalardandır.Bu nüshada tertipteki yazı ile kenardaki yazı farklıdır.Kenarda yaklaşık 40 ayrı yerde "Nâbî-i fakîr","Nâbî-i hakîr","Lî-muharriri'l-fakîr Nâbî" gibi müellif kayıtları mevcuttur.Nüshada pek çok şiir düzeltilmiştir.Bu müdahaleler,şiirlerin vezin ve anlam bakımından düzeltilmesi amacını taşımaktadır.Bu bakımından Ü nüshası,bir ara dönemi de temsil etmektedir.

S1 ve S3 nüshaları,Ü nüshasındaki değişikliklerin tertipte yer aldığı nüshalardır.Bu nüshalar,gerek şiir sayısı bakımından gerekse nüsha farkları ve sahh kayıtları bakımından müellif nüshasına en yakın nüshalardandır.S1 ve S3 nüshaları başka bir Nâbî Dîvânı nüshasıyla da karşılaştırılmış ve farklar kenara yazılmıştır.Karşılaştırılan bu nüshanın,A nüshası ile aynı özellikleri taşıyan bir nüsha olduğu,benzer nüsha farklarından anlaşılmaktadır.

Grup temsilcilerinden olan A nüshası da, Nâbî'nin henüz hayatta olduğu bir sırada istinsah edilen nüshalardandır.Ancak tertip farklılığı,diğer nüshalarda olmayan bazı şiirleri ihtiva etmesi,nüsha farkları ve müstensih hataları bakımından bu nüsha diğer temsilcilerden ayrılmaktadır.A nüshası,Nâbî'nin son yıllarında yazdığı ve sadece S2 nüshasında bulunan bazı şiirleri de ihtiva etmektedir.

Diğer bir grup temsilcisi olan M nüshası,Nâbî'nin ölümünden sonra istinsah edilmiş olan bir nüshadır.Bu nüshada,Nâbî'nin sonraki yıllarda yazdığı şiirler,tertipte yer almaktadırlar.M nüshası,şiir dizilişi,nüsha farkları,eksik ve fazla şiirler bakımından diğer gruptaki nüshalardan ayrılmaktadır.Bu nüsha,Nâbî Dîvânı nüshalarının en son halini temsil etmesi bakımından önemli bir nüshadır.

Nâbî Dîvânı'nın karşılaştırmalı metnini hazırlanırken,yukarıdaki grup temsilcileri dışında GM.679 ,GM.342,Ü.1257 ve Topkapı,746 nüshalarından da yararlanılmıştır.

Özellikle S2 ve A nüshalarında bulunan ancak çeşitli sebeplerle okunamayan yerler için bu nüshalara müracaat edilmiştir.Matla' taramaları sonucu belirlenen fazla şiirler de divana alınmıştır.Böylece,GM.679 nüshasında bulunan ve başka nüshalarda bulunmayan 6 fazla gazel,GM.342 nüshasında bulunan 1 fazla gazel ve Ü.1257 nüshasında bulunan 1 fazla lügaz da divan metnine alınmıştır.

Buna göre "Karşılaştırmalı Nâbî Dîvânı"nın hazırlanmasında esas alınan divan nüshalarını gösteren tablo şöyledir :

KARŞILAŞTIRMAYA ESAS ALINAN GRUP TEMSİLCİLERİ ŞEMASI :

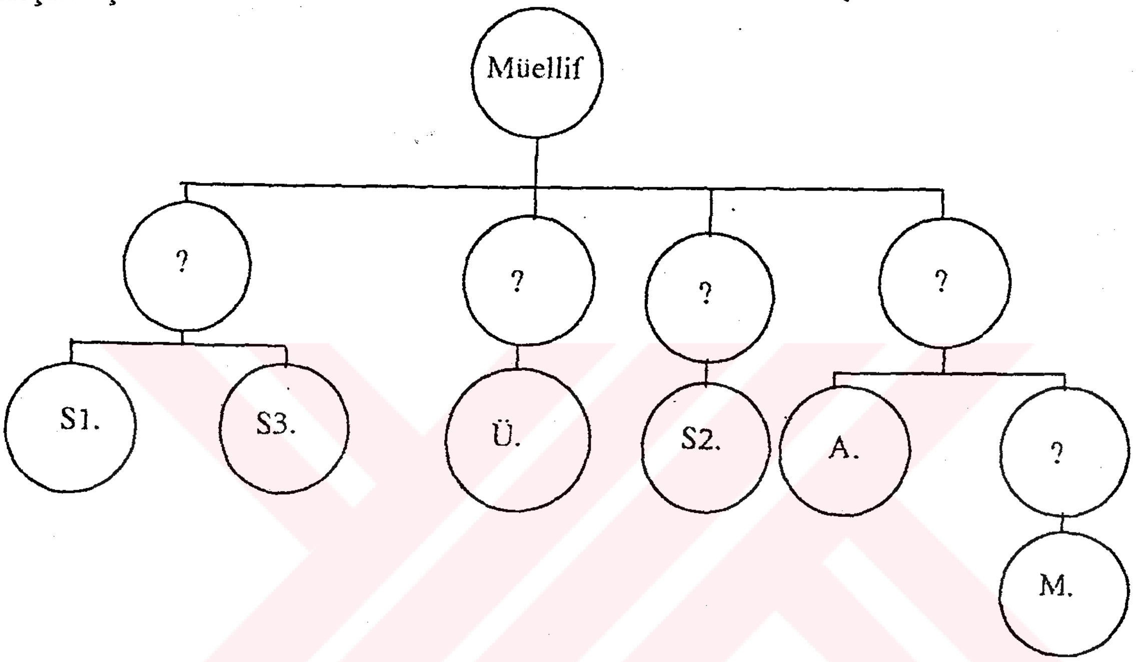

S1 NÜSHASI :
Süleymâniye Kütüphanesi,Hamidiye Bölümü, K.1118.

Nüshanın Özellikleri: 312 yk,238x147-198X83 öç,ta'lik yz,23st,abâdi taklidi kt,1,42,74,85,101,246,248,257,271,278,287,293 üncü yaprak başlıkları nakışlı ve tezhipli,kırmızı szb,yaldız cl,kenarları kahverengi meşin,üstü kadife kaplı,zencirekli,kenar sulu ct.

Başta Sultan I.Abdülhamid'in tuğralı vakıf mühriyle vakfı tescil eden Haremeyn evkafı müfettişi Behçet Ali Efendi'nin mührü ve beyzî şekilde yaldız zemin üzerinde "Es-Seyyid Çâkerî sâkin-i Kostantaniye 1171 kaydı ile Ömer b.Elhac Ahmed adına bir temellük kaydı ve imzası vardır.

Bu nüsha : "Ta'âla'llah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret ü ma'nâ
Ki cism-i luṭfile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" beyti ile
başlamakta ve :
"Hᵛâstem tâ be-guyeş târîḫ
Goft hâtif neticetü'l-ebkâr" beytiyle sona bitmektedir.

Nüshada 1118(1706) istinsah tarihi ve 1120(1708) tezhip tarihi bulunmaktadır.Bu nüshada Nâbî'nin Farsça şiirleri de bulunmaktadır.Nüshada yer yer sahh kayıtları da vardır. Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir : 26 Kaside,858 Gazel,121 Tarih,1 Terkîb-i Bend,5 Tahmîs,100 Kıt'a, 185 Rubâ'î,61 Matla' beyti,97 Müfred,195 Mu'amma,30 Lügaz,2 Tarih,10 Mesnevi,34 Farsça gazel,3 Farsça Kaside,19 Farsça Tahmîs,1 mensur 'Ayn Mu'amması.

S2 NÜSHASI : Süleymaniye U. Kütüphanesi,Hamidiye Bölümü,1117.

Nüshanın Özellikleri :351yk,218x120-165x80 öç,ta'lik yz,19 st,abâdi taklidi kt,1,70,85,86,127,293,310,335,346 ıncı yaprak başlıklarının bazıları nefis,bazıları hafif tezhipli ve nakışlı,yaldız szb ve cl,açık kahverengi meşin, şemseli,köşebendli,kenar sulu cl.Cildin iç tarafı da kenar sulu ve ortası yaldızlıdır.Başta Sultan I.Abdülhamid'in tuğralı vakıf mühriyle vakfı tescil eden Haremeyn evkafı müfettişi Ali Behçet Efendi'nin mührü basılı ve Mustafa Emin adına bir temellük kaydı yazılıdır.

Bu nüsha : "Ta'âlal'llah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret-i ma'nâ
Ki cism-i lafẓile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" beyti ile
başlamakta ve :
"Âḫirîn saṭra irince didi Nâbî târîḫ
Bürce deh bâre hücûm eyledi sâlâr-ı ḥurûf"
beyti ile sona ermektedir.

Nüsha H.1139(1726) tarihinde Rûhî adlı müstensih tarafından istinsah edilmiştir.Nüshadaki şiir sayıları şöyledir :24 Kaside,1 Terkîb-i Bend,4 Tahmîs, 860 gazel,9 Mesnevi,142 Tarih,95 Kıt'a,193 Rubâ'î,39 Matla',44 Müfred,191 Muamma,21 Lügaz,Dîvânın tamamlanmasına yazılmış 2 tarih,33 Farsça gazel,16 Farsça tahmis,2 Farsça kaside.

Bu nüsha,özellikle kenardaki şiirler bakımından çok zengin bir nüshadır.Diğer nüsha gruplarında bulunmayan pekçok şiir S2 nüshasında (kenarda) mevcuttur.Nüshada tertipteki şiirler,Nâbî Dîvânı'nın ilk şeklini temsil eden bir nüshadan istinsah edilmiştir.Bu bakımdan Nâbî'nin şiirleri üzerinde yaptığı son değişiklikleri bu nüshada görememekteyiz.

S3 NÜSHASI : Süleymaniye,Lala İsmail Efendi 488.

Nüshanın Özellikleri :292 yk,241x133-199x85 öç,ta'lik kırması yz,23 st,abâdi taklidi kt,nakışlı ve tezhipli bk,kırmızı szb,ilk çift sayfa yaldız cl,diğerleri cetvelsiz,kenarları istampa yaldızlı,ortası mavi renkte güderi kaplı ct.

Başta Lala İsmail Efendi'nin vakıf mühriyle kütüphanenin resmi damgası basılı ve Nâbî'nin vefatı hakkında 4 tarih ile Nâbî'nin Halep'ten İstanbul'a geldiği yılı gösteren 1 tarih yazılıdır.

Bu nüsha : "Ta'âlal'lah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret-i ma'nâ
Ki cism-i lafẓile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" beyti ile başlamakta ve "Kemâli irse âfet olur,ḳadılarla hem-nişîn olsa kibâr-ı evliyâdan olur..." ifadeleri ile bitmektedir.S3 nüshasının te'lif tarihi ve müstensihi belli değildir.Ancak bu nüsha S1 nüshası ile aynı özellikleri taşımaktadır.S1 nüshasıyla aynı koldan geldiği bilinen S3 nüshasındaki şiir sayısı S1 nüshasından fazladır.Bilhassa Nâbî'nin son şiirlerini (kenarda) ihtiva eden bu nüshada,S1 nüshasındaki müstensih hataları da düzeltilmiştir.S3 nüshasında ve S1 nüshasında sahh kayıtları ile mukabele kayıtları aynı sayfalarda bulunmaktadır.

S3 nüshasında şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir :
26 Kaside,1 Terkîb-i Bend,5 Tahmîs,11 Mesnevi,145 Tarih,859 gazel,102 Kıt'a, 179 Rubâ'î,56 Müfred,69 Matla',190 Mu'amma,29 Lügaz,33 Farsça gazel,18 Tahmîs,Dîvânın tertibine dair 2 tarih,Mu'amma-yı 'Ayn başlıklı mensur mu'amma.

Ü NÜSHASI : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,İbnülemin Mahmud Kemâl İnal 3095.

Nüshanın Özellikleri :249 yk,210x130-155x180mm. Zencirekli ve köşebentli kahverengi deri cl.Şirazeli,miklepsiz,aharlı kt,Su filigranlı,kırmızı szb. Zahriyyede "Dîvân-ı Nâbî Efendi bi-hattihi" yazılıdır.1a'da 1200(1785), 1218(1803),1333(1914) tarihli temellük kayıtları var.Kenarda manzumeler çok fazla.Nüshanın kenarında,tertipteki yazıdan farklı bir yazı var.Kenardaki şiirlerin başında :"Li-nâmıku'l-fakîr","Li-nâmıku'l-hakîr","Li muharriri'l-fakîr Nâbî", "Fakîr Nâbî","Li-muharriri'l-hakîr Nâbî" şeklinde müellif kayıtları var.

Bu nüshada,pekçok şiir üzerinde düzeltmeler yapılmıştır.Ü nüshasında kenarda yer alan yazı Nâbî'nin el yazısı ile karşılaştırılmış ve bu yazının Nâbî hattı olduğu anlaşılmıştır.Ancak Ü nüshasında tertipteki şiirlerde bazı eksiklikler de bulunmaktadır.Bu nüsha Nâbî nüshaları arasında müellifin düzeltmelerini taşıyan eldeki tek nüshadır.

Bu nüshadaki değişiklikler,Nâbî Dîvânlarını "düzeltmeleri yansıtan" ve "yansıtmayan" nüshalar şeklinde ayrı bir tasnife tabî tutmamızı da gerektirmektedir.Ü nüshası,kenardaki şiirlerin yazılış biçimi ve fazlalığı bakımından bir müellif müsveddesi görünümündedir.Bu nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir :22 Kaside,1 Terkîb-i Bend,4 Tahmîs,6 Mesnevi,825 Gazel, 100 Tarih,88Kıt'a,60 Matla',181 Rubâ'î,195 Mu'amma,20 Lügaz,30 Müfred.

Bu nüshanın başı :
"Ta'âlal'lah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret-i ma'nâ
Ki cism-i lutfile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" şeklindedir.

Ü nüshasının sonunda :
"Aña gerekdür dil-i rûşen-r evân
Cübbe vü destâr ile olmaz hemân" beyti bulunmaktadır.

A NÜSHASI : Ankara Millî Ktp.İbni Sinâ Yazmaları A.3592.

Nüshanın Özellikleri:257 yk.,201x125-155x77mm.21 st.,2 stn. Ta'lik yz.Üzüm filigranlı,krem rengi Avrupa kt.,kırmızı cl.,müzehhep başlıklı,kırmızı meşin sırtlı,şirazeli ct.Kapakları kopuk.

Zahriyyede "Külliyyât-ı Nâbî Efendi Ki Vakt-i Hayâtında Cem' ü Tahrîr Olunmuşdur" kaydı bulunmaktadır.Nüshada yer yer sahh kayıtları mevcuttur. A nüshası,S1 grubundan bir nüsha ile karşılaştırılmış ve bunun sonucu olarak karşılaştırılan nüshadaki farklar kenara yazılmıştır.

A nüshası :

"Ta'âlal'lah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret-i ma'nâ
Ki cism-i lafẓile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" beyti ile

başlamakta ve :

"Aña gerekdür dil-i rûşen-r evân
Cübbe vü destâr ile olmaz hemân" beyti ile bitmektedir.

Nüshada,başka nüshalarda bulunmayan şiirler mevcuttur.Nüshanın diğer bir özelliği de son iki varakta Nâbî hakkında yazılan birkaç şiir ile farklı şairlere ait hezliyyat niteliğindeki şiirlerin yer almasıdır.Nüsha sayfa kenarına yazılmış şiirler bakımından da zengindir.Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir : 25 Kaside,816 Gazel,124 Tarih,1 Terkîb-i Bend,5 Tahmis,6 Mesnevi,65 Kıt'a,150 Rubâ'î,112 Matla',115 Müfred,87 Mu'amma,23 Lugaz,4 Şiir,4 Nâkıs Gazel.

M NÜSHASI : Millet Kütüphanesi,Ali Emirî Efendi Manzum Eserler 418.

Nüshanın Özellikleri:362 yk.,23st.,Nesih yz.,308x174-220x99 mm. Ser-levha müzehhep renkli nakışlı,yaldız cl.,kırmızı szb.,kahverengi,filigranlı, saykallı Avrupa kt.,mor, meşin,müzehhep,bordürlü ıstanpa ct.

Zahriyyede Mehmed Şeref,Ali Fuad,Zâhide Selma adlarına ve 1150 (1737),1154(1741),1289(1872) tarihli temellük kayıtları var.1a'da "Diyarbekirli 'Ali Emirî" mührü bulunmaktadır.Başta numarasız sayfada ise Seyyid Ârif ve Kebirî-zâde Mehmed Es'ad imzaları vardır.

Nüshanın sonunda Farsça Dîvânçe de yer almaktadır. Nâbî Dîvânı nüshanın 1-276 varakları arasındadır.Nüshanın 279-316 varakları arasında şairin Hayriyye adlı eseri,316-362 varakları arasında ise Hayr-âbâd adlı eseri vardır.

Eser : "Ta'âlal'lah zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret-i ma'nâ
Ki cism-i lafẓile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ" beyti ile

başlamakta ve :

"Râst âmed be-sâl-i târîḫeş"

mısraı ile sona ermektedir.Dîvânın sonunda Farsça Dîvânçe de bulunmaktadır. "M" nüshasının en önemli özelliği,bütün şiirlerin tertipte yer almış olmasıdır. Bu nüshada sayfa kenarında şiir bulunmamaktadır.Nüshadaki şiirlerin nazım şekillerine dağılımı şöyledir :
18 Kaside,1 Terkîb-i Bend,803 Gazel,77 Tarih,62 Kıt'a,153 Rubâ'î,4 Tahmîs,
6 Mesnevi,31 Matla',48 Müfred,190 Mu'amma,16 Lügaz.

KARŞILAŞTIRMALI METİN İLE ESAS ALINAN NÜSHALARDAKİ ŞİİR SAYILARI :

ŞİİR / NÜSHA	K	Thm	T	TB	Ms	G	Kt	R	Mt	Mf	Mu	Lg	Top.
Metin	29	5	156	1	10	888	116	247	61	74	198	30	1815
S1	26	5	121	1	10	858	100	185	61	97	195	30	1689
S2	24	4	142	1	9	860	95	193	39	44	191	21	1623
S3	26	5	145	1	10	859	102	179	69	56	190	29	1671
Ü	22	4	100	1	6	825	88	181	60	30	195	20	1532
A	25	5	124	1	6	816	65	150	112	115	87	30	1536
M	18	4	77	1	6	803	62	153	31	48	190	16	1409

6. DÎVÂN METNİNİN YENİ HARFLERE AKTARILMASINDA İZLENEN YOL

Nâbî Dîvânı'nın Karşılaştırmalı metni hazırlanırken şu yazım kurallarına uyulmuştur:

a) Farkların ve diğer özelliklerin aparatta yazılmasında uyulan metod :

1. Şiirdeki herhangi bir beytin nüshada bulunmadığını belirtmek için aparatta nüshayı belirten harfin başına "-" işareti konmuştur.Sözgelimi bir gazelin 6.beytinin herhangi bir nüshada bulunmadığını belirtmek için : 6 -A kısaltmaları kullanılmıştır.

2. Nüsha farkları aparatta belirtilirken,önce metne alınan şekil yazılmış,karşısında ise diğer nüshalardaki farklı şekil alınmış ve bu farkın geçtiği nüshalar belirtilmiştir:

Ör. : 60 ġayretle : 'izzetle M,A

3. Bir beytin birinci mısraında birden fazla fark varsa,farklar arasına (/) işareti konmuştur.İkinci mısraın farkları gösterilirken (//) işareti kullanılmıştır.

4. Sayıları birin üzerinde olan farklar şöyle gösterilmiştir :

2 ol : o S2,çoḳ Ü,hiç M,A gibi.

5. Çeşitli nedenlerle okunamayan kelime veya mısralar sıra noktalarla gösterilmiştir.

b)Çeviriyazıda (transcription) Arapça,Farsça harf ve kelimelerin yazılışında uyulan metod :

1. Bu tür bilimsel çalışmalarda uygulanagelen transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Buna göre,Arap-Fars alfabesinde bulunup da yeni Türk alfabesinde bulunmayan harfler şöyle gösterilmiştir :

'	hemze ء
s̱	ث
ḥ	ح
ḫ	خ
ẕ	ذ
ṣ	ص
ż/ḍ	ض
ṭ	ط
ẓ	ظ
'	ع
ġ	غ
ḳ	ق
ñ	ك

2.Arapça ve Farsça'daki uzun ünlülerin okunuşunda (^) işareti kullanılmıştır.

3. Farsça "vâv-ı ma'dûle" , _v_ biçiminde gösterilmiştir: Ör. ḫᵛâb .

4. Farsça edat ve ön ekleri,eklendikleri kelimelerden kısa çizgi ile ayrı yazılmıştır:

Ör. ber-murâd,der-âgûş,nâ-tamâm gibi.

5. Yapım eki işlevini taşıyan Farsça ekler,sonuna geldikleri kelimeye bitişik yazılmışlardır : Ör. dîvâsâ,cûybâr,bihter,dîvânçe,âbdân,gülzâr,gülistân,sitemkâr,meykede, sitemger,ümîdvâr,hünerver,zerrîn gibi kelimelerin sonlarındaki "âsâ,bâr,ter,çe,dân zâr,istân,kâr,kede,ger,vâr,ver,în" gibi ekler bunlardan bir kısmıdır.

6. Arapça 'da "Allah" kelimesinin muzafun ileyh olduğu durumlarda,"lam"lar işaretle ayrılmamıştır : Ör. Abdu 'llâh,Beytu'llâh gibi.

7. Bilindiği gibi,Farsça isim ve sıfat tamlamalarında,ilk kelimeden sonraki kesrenin atılması ve iki öğenin ters çevrilmesi yoluyla da birleşik isim ve birleşik sıfat haline gelebilmektedirler.Yazımda,bu durumdaki birleşik kelimelerin arasına çizgi konulmuştur :
Ör. Mihnet-hâne,şikâyet-nâme gibi.

8. Farsça ikili tekrarların yazımında,tekrarlanan kelimeler arasındaki ek veya edatlar kısa çizgi arasına yazılmıştır :
Ör. ser-â-ser,rû-be-rû,pey-der-pey gibi.

9. Çeviriyazı sırasında,'ayş-'ıyş,'aşḳ-'ışḳ,'ayâr-'ıyâr gibi,her iki biçimde de okunması mümkün olan kelimelerin okunuşunda kesin bir tavır gösterilerek,bütün metinde tek şekil yazılmıştır.

10.Özel adların ve diğer bazı kelimelerin yazımında Türkça İmlâ Klâvuzu'na uyulmuştur.

11.XVII.yüzyıldan itibaren sık karşılaşılan fonetik farklılıklar konusunda elimizde bilimsel çalışmalara dayanan sonuçlar yoktur.Bu yüzden metnin seslendirilmesinde eski şekiller tercih edilmiştir.

7. KISALTMALAR

..:Ankara Millî Kütüphane,İbni Sinâ Yazmaları
.Ün.:Ankara Üniversitesi
H.:Ankara Halk Kütüphanesi
ns.:Ansiklopedi
k:Başlık
.:Cilt
l.:Cetvel
TCF.:Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi
db.:Edebiyat
ns.:Enstitü
ak.:Fakülte
rs.D.:Farsça Dîvânçe
.:Gazel
M.:Galata Mevlevihânesi Müzesi Yazmaları
lâh.:İlâhiyat
st.:İstanbul
st.Tar.:İstinsah Tarihi
.:Kasîde
t.:Kıt'a
tp.:Kütüphane
g.:Lugâz
.:Millet Kütüphanesi
f.Müfred
m.:Milimetre
s.:Mesnevî
t.:Matla'
u.:Mu'amma
üs.:Müstensih
.:Nazm
ur.:Nuruosmaniye
.:Rubâ'î
.:Sayfa
.:Sayı
.:Süleymaniye Kütüphanesi
t.:Satır
.:Târih
.:Topkapı Sarayı Kütüphanesi
B.:Terkîb-i Bend
hm.:Tahmîs
.:Umumî
zunl. :Uzunluğunda
.:İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
n.:Üniversite
ay.:Yayınları
az.:Yazmaları
k. :Yaprak

Karşılaştırmalı Metnin Hazırlanmasında Kullanılan Nüsha Kısaltmaları :

.:Ankara Millî Kütüphanesi,İbni Sinâ Yazmaları A.3592
M.:Galata Mevlevihanesi Müzesi Yazmaları 679
M1.:Galata Mevlevihanesi Müzesi Yazmaları 342
:Millet Kütüphanesi,Ali Emirî Efendi,Manzum Eserler 418
1.:Süleymaniye Kütüphanesi,Hamidiye Bölümü K.1118
2.:Süleymaniye Umumî Kütüphanesi,Hamidiye Bölümü 1117
3.:Süleymaniye Kütüphanesi,Lala İsmail Efendi 488
.:İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,İbnülemîn Mahmud Kemâl İnal 3095
1.:İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 1257

8.BİBLİYOGRAFYA

Aktüccar,Halil,Nâbî,Gökşin Yay.,İst.1984.

Ateş,Ahmet,Metin Tenkidi Hakkında,Türkiyat Mecmuası, C.VII-VIII,Cüz:1,s.253-267,

Blochet,E.,Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque nationale,Tome:I,Paris,1932.

Courteille,Pavet de, Conseils de Nâbî Efendi a Son Fils Aboul Khair,Paris 1857(Eski yazılı metinlerle birlikte).

Dar'ul-Kütüb el-Kavmiye,Kısm'ul-Feharis'el-Şarkiye (Mısır Millî Kütüphanesi,Türkçe Yazmalar Kataloğu,1870-1980),C.I-II,III,The General Egyptian Book Organization,1987.

Dilçin,Cem,Örneklerle Türk Şiir Bilgisi,T.D.K.Yay.Ank.1983.

Diriöz,Dr.Meserret,Eserlerine Göre Nâbî,Hacetepe Üniv. İdarî Bil.Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, -basılmamış- Doçentlik Tezi,Ank.1976.

----------------,Nâbî'nin Ailesine Ait Yeni Bilgiler, Türk Kültürü Dergisi,C.14,sayı:167,Eylül 1976,s.28.

Flügel,Prof.Dr.Gustav,Die Arabischen,Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu wien,1965.

Götz,Manfred,Türkische Handschriften,Teil 2,Franz Steiner Verlag Gmbh,Wiesbaden 1968.

Gövsa,İbrahim Alaeddin,Nâbî,Ahmet Sait Matbaası,İst.1933.

Güngör,Dr.Şeyma,Nâbî'nin Çağı ve Bazı Olaylarla Durumlar Karşısındaki Tutumu,Şanlıurfa ve GAP Sempozyumu Tebliğleri, İst.1988.

İpekten,Halûk,Eski Türk Edebiyatı -nazım şekilleri-,birlik yay.,Ank.1985.

İpekten,Doç.Dr.H.,İsen,M.,Toparlı,Doç.Dr.R.,Okçu,Doç.Dr.N., Karabey,Yrd.Doç.Dr.T.,Divân Edebiyatı İsimler Sözlüğü,Kültür Bak.Yay.,Ank.1988.

İsen,Yrd.Doç.Dr.Mustafa,Zagrep Bilimler Akademisinde Bulunan El Yazmaları,Türk Dünyası Araştırmaları,sayı:133, Nisan 1984.

İsmail Beliğ,Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr,Hazırlayan:Yrd.Doç.Dr.Abdulkerim Abdulkadiroğlu,G.Ü.Gazi Eğit. Fak.Yay.,Ank.1985.

İstanbul Kütüphaneleri,Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu (Komisyon),M.E.B.C.III,İst.1965.

Kaplan,Mahmut,Hayriyye-i Nâbî (İnceleme-Metin),Ankara Ünv. Sosyal Bilimler Enstitüsü,Türk Dili ve Edb.,Anabilim Dalı, Doktora Tezi,Ank.1990.

Kaplan,Prof.Dr.Mehmet,"Nâbî ve Orta İnsan Tipi",Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar-I,Dergâh Yay.,İst.1976,s.214

Karahan,Prof.Dr.Abdülkadir,Nâbî,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.Ank.1987.

----------------,"Nâbî" maddesi,İslâm Ansiklopedisi, M.E.B.,Cilt:9,s.3-9.

----------------,"Nâbî" maddesi,Türk Ansiklopedisi, M.E.B.C.25,Ank.1977,s.58-59.

----------------,Nâbî'nin El Yazısı,İmzası,Mührü ve Surnâmesine Dair,T.D.E.Dergisi,C.II,İst.1972,s.133-140+1 levha.

----------------,"Nâbî'de Urfa ve Çağının Bazı Olayları", Kahramanlar ve Şairler Beldesi Şanlıurfa'ya Bir Armağan, Kurtiş Matbaası,İst.1987.

----------------,İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis, Diyanet İşleri Baş.Yay.,Yeni Baskı,Ank.1991.

----------------,Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri,İst.Üniv. Edebiyat Fak.Yay.,İst.1980.

Karatay,Fehmi Edhem,Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi,Türkçe Yazmalar Kataloğu,Küçükaydın Mat.2.C.,İst.1961.

Kortantamer,Doç.Dr.Tunca,Nâbî'nin Osmanlı İmparatorluğu'nu Eleştirisi,Tarih İncelemeleri Dergisi-II,Ege Üniv.Edebiyat Fak.Yay.İzmir,1984,s.83-116.

Köprülü,Fuad,Eski Şairlerimiz Divân Edebiyatı Antolojisi, XVII-XVIII.Asırlar,İst.1931.

Levend,Agâh Sırrı,Nâbî'nin Surnâmesi,İnkılâp Ktp.İst.1944.

-------------,Türk Edebiyatı Tarihi,T.T.K.Yay.,C.I,Ank.1984.

-------------,"Ümmet Çağında Ahlâk Kitaplarımız",Türk Dili Araştırmaları Yıllığı,Belleten,1963,Ank.1964,s.89-115.

Maraş,M.Atilla,Hayriyye-i Nâbî'nin Tanımı,İlim ve Sanat, Sayı:20(Temmuz-Ağustos)s.20,1988.

Mehmed Süreyyâ,Sicill-i Osmânî (Yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmânî),Matbaa-i Amire,C.4,İst.1308.

Mengi,Prof.Dr.Mine,Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî,Atatürk Kültür,Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Yay.Ank.1987.

-----------------,Çağının İnsanı Olarak Nâbî,Ömer Asım Aksoy Armağanı,T.D.K.yay.Ank.1978.

Nâbî,Hayriyye-i Nâbî,Matbaa-i Ebuzziya,İst.1307.

--------,Dîvân-ı Nâbî,Bulak (25x16),1257.

--------,Dîvân-ı Nâbî,İstanbul (26x18),1292.

--------,Fetih-nâme-i Kameniçe,Tercümân-ı Ahvâl Matbaası, İst.1281.

--------,Tuhfetü'l-Harameyn,İst.1265.

--------,Tuhfetü'l-Harameyn,-Hac Hatıraları-,Yayına Hazırlayan:Mahmut Karakaş,Özdal Yay.,Şanlıurfa,1989.

--------,Hayriyye,Ebüzziyâ Ktp.,İst.1307.

--------,Zeyl-i Siyer-i Veysî,Bulak,1248.

Necip Âsım,"Hadîs-i Erbaîn Tercümeleri",Millî Tetebbular Mecmuası,C.2,Sayı:4,Yıl:1331,s.143-165.

Özen,Mine Esiner,Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü,İst.Üniv. Yay.İst.1985.

Pala,İskender,Nâbî,Hayriyye,Bedir Yay.,İst.1989.

Rieu,Charles,Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum,London 1888.

Safâyî,Tezkiretü'ş-Şu'arâ,Millet Ktp.,Nu:771

Sâlim,Tezkiretü'ş-Şu'arâ,Süleymaniye Ktp.Es'ad Ef.Böl.,Nu:3872

Şemseddin Sâmî,Kâmusü'l-Alâm,Mihrân Matb.C.6,İst.1316.

Şeyhî Mehmed Efendi,Vekayiü'l-Fudalâ,Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri,Neşre Hazırlayan:Doç.Dr.Abdülkadir Özcan, C.4,s.472

Tercüman Gazetesi Ktp.Türkçe Yazmalar Kataloğu I,Haz:Günay Kut,Edebiyat Fak.Basımevi,İst.1989.

Unat,Faik Reşit,Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu,T.T.K.Basımevi,5.baskı,Ank.1984.

Uzunçarşılı,Ord.Prof.İsmail Hakkı,Osmanlı Tarihi,T.T.K. Basımevi,C.III,2.Kısım,3.baskı,Ank.1982.

Yakıt,Doç.Dr.İsmail,Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme,Ötüken Neşr.,İst.1992.

Zettersteen,K.V.,Dıe Arabıschen,Persıschen und Türkıschen Handschrıften der Unuverstatsbıblıothek Zu Uppsala,C.II, Upsala 1935.

Ziya Paşa,Harâbâd,Matbaa-i Amire,İstanbul,1291.

M E T İ N

I

İẒHÂR-I EMVÂC-I ŻARÂ'ET Ü ŻÂRÎ DER-LÜCCE-İ TEVḤÎD-İ BÂRÎ CELLE ŞÂNEHU MÜZEYYEL BE-NÂM-I BÂ'İS-İ CEM'İYYET-İ DİVÂN VEZÎR-İ 'ALÎ-ŞÂN SİLAḤDÂR ḤÜSEYN PÂŞÂ-ZÂDE SİLÂḤDÂR İBRÂHÎM PÂŞÂ (*)

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün

1 Ta'âlallâh zihî dîvân-ṭırâz-ı ṣûret ü ma'nâ
Ki cism-i lafẕ ile rûḥ-ı me'âli eylemiş peydâ

2 Zihî ḥayyât-ı h̲il'at-dûz-ı bâzâr-ı ḥaḳâyık kim
Ḳad-i ma'nâyı itmiş câme-i terkîb ile ber-pâ

3 Olup h̲urşîd ü mehden mühre-keş evrâḳ-ı eflâke
H̲uṭûṭ-ı rûz u şebden nüsh̲a-i ṣun' eylemiş inşâ

4 İdüp vaż'-ı ḳalem evrâk-ı ḥikmet-h̲âne-i ṣun'a
Çeküp müsvedde-i ġaybı beyâża eylemiş imlâ

5 Virüp tertîb eczâ-yı muh̲âlif-gûne-i kevne
Dü-renge târdan dikmiş aña şîrâze-i ibḳâ

6 Ḳurup bir bârgâh-ı ṣun' luṭf u ḳahrdan memzûc
Virüp eżdâda amîziş ḳomış nâmın anuñ dünyâ

7 Yazup redd ü ḳabûle ḥüccet itmiş kişverin ta'dîl
Virüp kevn ü fesâda ṣûret itmiş ḥükmini icrâ

8 Virüp ḥaḳḳ-ı ṣarîḥin ḳabż ü basṭ ü maḥv ü is̲bâtuñ
'Adâlet-h̲âne-i ḥikmetde itmiş cümlesin irżâ

9 İdüp dûlâb-ı istiġnâyı gerdân cûy-ı cûd üzre
Riyâż-ı iḥtiyâc-ı mümkinâtı eylemiş irvâ

10 Zihî ẕât-ı ulûhiyyet mühim-sâz-ı rubûbiyyet
Ki şehristân-ı ṣun'ında degül bir ẕerre nâ-ber-câ

---

1 S1,1b;S2,1b;S3,1b;Ü,2b;M,1b;A,1b.

(*)S1,S2,S3.A ;Ü'de "dîvân" kelimesi eksik.
1 lafẓ ile : luṭf ile S1,S3,Ü
5 dikmiş : itmiş S2
6 dünyâ : deryâ S1

11 Zihî mübdi' ki bî-reng-i 'amâdan eylemiş tasvîr
Hezârân çihre-i rengîn hezârân dîde-i bînâ

12 Zihî Vâcib ki itmiş mümkinüñ îcâdını îcâb
Kemâl-i raḥmetinden eylemiş ma'dûm iken iḥyâ

13 Zihî H̲âliḳ ki kemter nuṭfe-i nâ-çîzden itmiş
Ḳıbâb-ı bârgâh-ı çarh̲a sığmaz kimseler peydâ

14 Zihî Râzıḳ ki enbân-ı 'ademden itmede iḥsân
Hezârân tûşe-i şîrîn hezârân ni'met-i aḥlâ

15 Zihî Fâtiḥ ki aġṣân-ı h̲afâdan itmede ibrâz
Niḳâb-ı berge pîçîde hezârân mîve-i eşhâ

16 Zihî Bârî ki ni'met-h̲âne-i ṣun'ında h̲alḳ eyler
Hezârân dilber-i mevzûn hezârân duh̲ter-i ḥasnâ

17 Zihî Ṣâni' ki eyler berg-i tut u kirm-i bed-bûdan
Libâs-ı iftih̲âr-ı şehriyârân aṭlas u dîbâ

18 Zihî Ḳâdir ki h̲âk-i tîre-ṭıynetden ider îcâd
Sefîd ü zerd ma'den sebz ü surh̲in cevher-i ġarrâ

19 Zihî 'Âdil ki eyler çâr-sûy-ı çâr faṣlında
Terâzû-yı dü-keffe h̲idmetin sermâ ile germâ

20 Zihî Ḳâbıż ki 'âlem ḳabża-i ḥükminde mużṭardur
Zihî Bâsıṭ ki çekmiş kâ'inâta sufre-i na'mâ

21 İdüp 'âlemlere bah̲ş-ı ḥayât enfâs-ı Raḥmânî
Çıḳarmış arż-ı meyte mürdegânın eylemiş iḥyâ

22 Çenâr-ı raṭbdan tedrîc ile taḥṣîl idüp âteş
Nihâd-ı ġûreden tedbîr ile terkîb ider ḥalvâ

---

15 berge : berg-i S1,S3,Ü,M,A / pîçîde : pîçînden S1,S3

23 Bu 'ulviyyât u süfliyyât tedbîrât-ı Rabbânî
Kitâb-ı ma'rifetdür noḳṭa-i zerrât ser tâ-pâ

24 Bu emvâc-ı mecâzuñ ḳa'rına reh-yâb olan añlar
Ki var taḥtında pür dürr-i ḥaḳîḳat jerf bir deryâ

25 Ḥurûş-ı raḥmetinden müste'âr ârâyiş-i hestî
Kelâm-ı 'izzetinden müstefâd esrâr-ı " ما اوحى "

26 Kitâb-ı ḥikmetinde noḳṭa-i zer ḳurṣa-i hurşîd
Ḳıbâb-ı 'izzetinde câm-ı revzen ṭârem-i mînâ

27 Der-i 'ilminde müsta'mel-sühan mâhiyyet-i 'âlem
Reh-i fażlında pâşîde-güher ḥâṣiyyet-i eşyâ

28 Şükûh-ı ḳudreti bâlâ-yı idrâkât-ı insânî
Vücûh-ı ḥikmeti bîrûn-ı ḥadd-i fehm ü istîfâ

29 Sehâb-ı luṭfa nâ-ḳâbil temânü' eylemek imsâk
Ḥudûd-ı men'i nâ-mümkin tecâvüz eylemek i'ṭâ

30.Terâzû-yı teḳâbül vaż' idüp bâzâr-ı imkâna
Naḳîżine tevâfuḳla tehâlüf eylemiş ilḳâ

31 'Anâṣırla ṭabâyi' reng-i żıddîde olup ḳâ'im
Biribiriyle olmışlar vaḥîdü'l-aṣl iken a'dâ

32 İdüp bi'ṭ-ṭab' biribirine hem dôst hem düşmen
Ḳoparmış iktiżâ-yı ḥikmet üzre arada ġavġâ

33 Tehâlüf ṣûretâ mâni' degüldür vaḥdet-i aṣla
Olur bir şâhdan surh u sefîd ü hâr ü gül peydâ

34 Muḥîṭüñ vaṣfıdur 'azb u ücâc-ı lezzet-i enhâr
Müsemmâ vâḥid ammâ muhtelif evṣâf ile esmâ

---

23 'ulviyyât u süfliyyât tedbirât-ı :'ulviyyât u süfliyyât u tedbirât-ı S1,S3
28 fehm ü istifâ :fehm-i istifâ S1,S3,A //vücûh-ı :vücûd-ı Ü

ما اوحى:Kur'ân-ı Kerim,Necm Suresi 10.âyet.

35 Ezel ser-noḳṭa-i devr-i ḥayât-ı aṣldur k'eyler
Ebedden imtina'-i infikâk-i 'aynına îmâ

36 Olanlar zevḳ-yâb-ı meşhed-i Mûsâ ider idrâk
Ser-â-ser oldığın 'âlem tecellî-ḫâne-i Sînâ

37 Maraż hem-çeşm-i ṣıḥḥat nîstî mir'ât-ı hestîdür
Dü mir'ât-ı muḳâbil-günedür serrâ ile ḍarrâ

38 Olur ẓâhir ṭıbâ'a nisbet ancaḳ nef' ile żarrı
Egerçi nef' u żarrı muḥtevî mecmû'a-i eczâ

39 Maḳâl-i لاابالی hem cenâḥ-ı tâ'ir-i re'fet
Su'âl-i لم تعدنی hem per-i ṭâvûs-ı istiġnâ

40 İdüp yirlü yirinde kârgâh-ı ḥikmetin tertîb
Kimin itmiş gedâ-yı kâse der-kef kimisin iġnâ

41 Ġıdâsın eylemiş şâyânı üzre herkesüñ ta'yîn
Kimin itmiş pelâs-ı cehle müstaġraḳ kimin dânâ

42 Melâ'ik ḫâdimân-ı یأمر بالعدل و الاحسان
Şeyâṭîn dîdebân-ı furṣat-ı ینهی عن الفحشا

43 Kimin itmiş diyânet şöhretiyle 'umde-i eyyâm
Kimin itmiş günâh u ma'ṣiyetle 'âleme rüsvâ

44 Kimin hem-pister-i 'illet kimin hem-ḫvâbe-i ṣıḥḥat
Kimin itmiş re'âya kimisin şâh-ı cihân-ârâ

45 Buraḳ-ı 'izzet u câhı idüp pâ-beste-i taḫṣîṣ
Semend-i raḥmet-i 'âmuñ 'inânın eylemiş irḫâ

46 Kimin itmiş risâletle şefî'-i varṭa-i maḥşer
Kimin itmiş velâyetle nedîm-i ḥalvet-i ma'nâ

---

37 muḳâbil-günedür :teḳâbül-günedür A
44 hem-pister-i :hem-per-i Ü

لاابالی:Umursamıyorum" anlamında.

لم تعدنی :"Bana dönmedin,sözünde durmadın" anlamında.

یأمر بالعدل و الا:Kur'ân-ı Kerim,Nahl Suresi 90.âyet.

ینهی عن الفحشا:Kur'ân-ı Kerim,Nahl Suresi 90.âyet.

47 Cihândan aṣl-ı maḳṣûd enbiyâ vü evliyâdur hep
Velîkin oldılar envâ'-ı uẖrâ bi't-teba' peydâ

48 Nübüvvet ḥâkim-i fermân-revâ-yı mesned-i teşrî'
Velâyet ẖâzin-i envâr-ı sırrü'l-ġayb-i lâ-yüḥṣâ

49 Nübüvvet kîmiyâ-yı mis-sirişt-i pûte-i işrâk
Velâyet vâṣıl-ı iksîr-i eczâ-ẖâne-i 'ulyâ

50 Nübüvvet ṣâḥib-i terfî'-baẖş-ı râyet-i aḥkâm
Velâyet ḥâcib-i ḥalvet-serây-ı 'izzet-i aḥmâ

51 Nübüvvet âftâb-ı nûr-pâş-ı maşrıḳ-ı iẓhâr
Velâyet gevher-i gencîne-gîr-i magrib-i iẖfâ

52 Virüp sermâye-i tafṣîli dest-i teng-i icmâle
İder bir noḳṭadan çendîn kitâb-ı 'anberîn imlâ

53 O mücmel noḳṭanuñ tafṣîl-i âs̱ârın temâşâ it
olur bir toẖm-ı kemterden dıraẖt-ı bârver peydâ

54 Olur ol noḳṭa ẓâhir 'ayni ile mîve żımnında
'Iyâr-ı noḳṭa-i dil n'oldıgın fehm eyle ol dânâ

55 Anuñçün ḳalb-i mü'min oldı 'arş-ı a'ẓam-ı Bârî
Didi 'ârif benem ol noḳṭa-i mevżû'a taḥte'l-bâ

56 Bu 'âlem bir kitâb-ı ḥikmet-endûz-ı ḥaḳâyıḳdur
Me'âlin her kim istiẖrâc iderse âferîn bâdâ

57 'Aceb vaż' eylemiş bu kârgâh-ı ḥikmet-âmîzi
Ki kemter ṣun'ını derk eyleyince pîr olur bürnâ

58 Ḥaḳîḳat-bîn olanlar fehm iderler oldığın ancaḳ
Cihân-ı ẓâhir ü bâṭın ḥükûmet-ẖâne-i esmâ

59 Meşâ'ir vaż' idüp terkîb-i cism nev'-i insânda
Yed-i her dîgere itmiş münâsib âletin i'ṭâ

60 Dimâğı eyleyüp ẖalvet-serây-ı ḳuvvet-i taṣvîr
O 'âlî ḳaṣrda şâh-ı ẖayâli eylemiş îvâ

61 Dehân u leb 'aceb germ-âbe-i 'ibret-nümâdur kim
Ki h̲al' u lebs ider anda hezârân şâhid-i ma'nâ

62 Binâ-yı intiẓâm-ı dîn ü dünyâya idüp alet
Zebâna nuṭḳ virmiş gûşa virmiş ḳuvvet-i ıṣġâ

63 İdüp çeşme ḥavâle h̲ıdmet-i z̲evḳ-i temâşâyı
Cemâl u çeşmi itmiş birbirine vâlih u şeydâ

64 İdüp nerm u dürüşti lâmise bî-çâreye ta'yîn
Meşâmı bûya vaḳf itmiş mez̲âḳa lez̲z̲eti ihdâ

65 H̲aṭ u naḳş u ḳumâş u kârı itmiş cûy-ı ṣun'ından
Ser-i unbûbe-i mîzâb-ı engüştân ile iskâ

66 H̲ıred derkinde 'âciz ṣun'ınuñ fehminde dil ḥayrân
Ta'âlallâh zihî Ṣânî' ta'âlallah zihî dânâ

67 Bülend ü pest-i 'âlem birbiriyle irtibâṭ itmiş
Biribirisine muḥtâcdur a'lâ ile ednâ

68 Medârından teraḳḳî yâ tenezzül eylese h̲urşîd
Olurdı 'âfiyet iksîr ü ṣıḥḥat hem-per-i 'anḳâ

69 Fuṣûl-ı erba'a itse tecâvüz ḥadd-i pergârın
Niẓâm-ı mümkinâta ih̲tilâl eylerdi isti'lâ

70 Eger leyl ü nehâr âmed-şudında geçse miḳdârın
Ḥayât-ı kâ'inâta fâsidât eylerdi istîlâ

---

61 -S2,Ü,M,A
68 'âfiyet : zindegî S2,M,A

71 Hevâ-yı rûḥ-bah̲şâ itmeyeydi cilve-i raḥmet
Olurdı h̲alḳ-ı 'âlem yek nefesde cümle nâ-peydâ

72 Olaydı pâ-keşîde âb reftâr-ı dil-ârâdan
İderdi sûz-ı sîne teşnegânuñ ṣıḥḥatin yaġmâ

73 Birûn olmazsa âteş ḥaclegâh-ı seng ü âhenden
Olur efsürde-i ta'ṭîl ni'met-h̲âne-i 'uẓmâ

74 Eger h̲âk-i siyeh basṭ eylemezse h̲^{v}ân-ı iḥsânı
Olur kâr-ı şikem-h̲^{v}ârân-ı 'âlem âh u vâ-veylâ

75 Kemîne gendüm-i kem-ḳadr nâ-yâb olsa 'âlemden
N'olurdı zîb-i h̲^{v}ân-ı şehryârân-ı cihân-ârâ

76 Eger gâv-ı ḥaḳîr olmasa gerden-dâde-i h̲idmet
Olurdı ḥal-i maġrûrân-ı 'âlem müşrif-i ifnâ

77 Sehâb-ı raḥmet-i Ḥaḳḳ gevher-efşân olmasa yek-çend
Olurdı h̲alḳ-ı 'âlem kâse-gerd-i dest-i istisḳâ

78 Şümâr-ı ni'metinde bî-vefâdur leşker-i a'dâd
S̲enâ-yı ḳudretinde nâ-resâdur süllem-i iḥṣâ

79 Bu deñlü ni'met-i bi-imtinânuñ ḳadrini bilmez
'Aceb küfrân-ı nâ-şükrândur eks̲er merdüm-i dünyâ

80 Bu deñlü ni'met-i ma'lûme vü mechûleden ṣoñra
İder taḳdîrden basṭ-ı şikâyet itmez istiḥyâ

81 Bu nân u bu nemek ḥaḳḳın ferâmûş eyleyen câhil
Ne ṣûretle olur ümmîdvâr-ı ni'met-i ferdâ

82 Cezâ tertîbine şâyândan özge bir cevâb olmaz
Eger kim eylese müftî-i inṣâfından istiftâ

---

77 olurdı :olurlar S1,S3
80 -Ü,S3'te derkenar.
82 şâyândan :şâyândur S2

83 Degül luṭfı h̲üdâvend-i kerîmüñ ḳâbil-i inkâr
Meger inkâr iden Mecnûn ola yâ ṭıfl yâ a'mâ

84 Eger kim ism-i Settâruñ mededkâr olmasa luṭfı
İderdük iḳtiżâ evvel ḳademde olmaġı rüsvâ

85 İlâhî sâbıḳ-ı in'âmuñı it lâḥiḳa peyvend
Günâh-ı bendegânı itme rûy-ı cehline ilḳâ

86 'Uṣât-ı bendegânuñ olsa da şâyeste-i ta'z̲îb
Yine eyle ilâhî şânuña şâyânını icrâ

87 Kerimâ câhilân-ı ni'metüz mümkin midür bizden
Bu deñlü ni'metüñ itmek ḥuḳûḳ-ı şükrini îfâ

88 Bizüm küfrânumuz laġv oldıġında şübhe yok ancaḳ
Anı sen cünbiş-i aḳlâm-ı ġufrânuñla ḳıl ilġâ

89 'Afüvvâ bendegânuñ lâyıḳı taḳṣîrdür 'afv it
İdersek de bile taḳṣîr-i basṭ-ı ḥarf-ı isti'fâ

90 O dergâh-ı kerem kim h̲âki iḥsân-hîz-i raḥmetdür
Ne ḳadîrdür 'amel müstevcib-i 'afv olmaġa ḥâşâ

91 Neyüz biz yâ bizüm a'mâlümüz n'olsa gerek yâ Rab
Aña da mikneti sensin viren ey mûcid-i eşyâ

92 Ġarîk-i luṭf iken ḥâşâ ki raḥmetden ḳala maḥrûm
Kemîne bî-kesüñ 'abd-i faḳîrüñ Nâbî-i şeydâ

93 İlâhî sen mu'ammer ḳıl o z̲ât-ı ḥayr-fermâyı
Ki bu naẓma dem-i cân-bah̲şı oldı mu'cib-i iḥyâ

94 Silâḥdâr-ı şeh-i dîn ṣâḥib-i sermâye-i temkîn
Vezîr-i 'ârif u 'âlim müşîr-i 'âḳil u yektâ

---

83 ṭıfl :ṭıfl u S2,M,A
93 naẓma :naẓm-ı S2,S3,A

95 Cenâb-ı âṣaf İbrâhîm Pâşâ-yı bülend-iḳbâl
Vücûdiyle müşerref oldığında ẖıṭṭa-i Şehbâ

96 Teveccüh itdi dîvân-ı faḳîri itmege tertîb
Kühen müsveddelerden bir yire cem' itdi ser tâ-pâ

97 Didi dîbâcesinde olsa bir ser-nâme-i tevḥîd
Olurdı naḳṣdan 'ârî mükemmel nüsẖa-i ġarrâ

8 Olınca ol nefesden baḥr-ı ṭab'um mevc-ẖîz-i şevḳ
Ḳalem tevḥîd-i Bârî lüccesinde oldı reh-peymâ

99 Bi-ḥamdi'llâh mededkârî-i tevfîḳ-i İlâhiyle
Bu ṣûretde ẖırâmân oldı bu düşîze-i ḥasnâ

100 Rüsûm-ı ka'inât olduḳça cârî ḥażret-i Bârî
İde ol âṣaf-ı 'âlî-cenâbuñ ẕâtını ibḳâ

101 Vücûd-ı pâkine Nâbî budur Ḥaḳ'dan recâmuz kim
İde ẖayyâṭ-ı ḳudret câme-i dil-ẖᵛâhını iksâ

---

95 müşerref :şeref-yab S2,Ü,M,A

2

MÂLÎDEN-İ ÇEŞM-İ SİYEH-SİRİŞK-İ ḲALEM BE-ÂSTÂNE-İ
NA'T-I ŞERÎF-İ SEYYÎD-İ 'ÂLEM SALLA'LLÂHU 'ALEYHİ VE SELLEM

Fe'ilatün/Fe'ilatün/Fe'ilatün/Fe'ilün

1 Naḳş göstermek içün h̲âme-i ṣun'-ı üstâd
Oldı ṣayḳal-zede bu nüh varaḳ-ı kevn ü fesâd

2 Nâ-mükerrer ṣatılur çâr-sûy-ı 'âlemde
Nev-be-nev emti'a-i kârgeh-i ṣun'-âbâd

3 Zârdur ḳabż ile basṭuñ dü ser-engüştinde
Vaż'-ı ḥikmetle bu bâzîçegeh-i best ü güşâd

4 Bestedür birbirine çenber-i dûlâb-ı vücûd
Mürtebiṭ birbirine âb ile h̲âk âteş u bâd

5 İdüp âmih̲te-i h̲uşk ü ter ü germ ü serdi
Çâr rükn üstine yapmış bu binâyı üstâd

6 Ṣadme-i ḥikmet ile h̲âmları puhte ider
Terbiyet-h̲âne-i kevn oldı dükân-ı ḥaddâd

7 Hep ser-â-pây cihân mezra'a-i 'ibretdür
Cereyân itmededür ḳâ'ide-i zer' u haṣâd

8 Luṭf ile ḳahrı biribirinüñ âyînesidür
'Âlemüñ naẓm-ı ḳıyâmına sebebdür eżdâd

9 Telh̲ olur ẕâ'iḳa-i naẓm-ı umûr-ı 'âlem
Olmasa sirke-fürûşa mütekâbil ḳannâd

---

2 S1,3b;S2,4a;S3.3b;Ü,5a;M,3b;A,4a
(*)S1,S2,S3,Ü,M
:Kelimât-ı ṭarz-ı Cedîd Der-Beyân-ı Teḳâbülât-ı În Cihân Der-Evṣâf-ı Bâ'is̲-i Kevn ü Mekân Ḥabîb-i H̲udâ Muḥammed Muṣṭafâ Ṣalla'llâhu 'Aleyhi Ve Sellem A

7.S1 ve S3'te 8. beyit.
9.Ü,M,A ve S2 'da 10. beyit.

10 Ṣâni'-i dâd u sited çâr-sûy-ı imkâna
Eylemiş ḥikmet ile vâż-ı terâzû-yı teżâd

11 Dîne vü devlete ṣûret-dih-i naẓm olmaz idi
Yimese hâven-i z̲illetde let eczâ-yı midâd

12 Eyle bâzâr-ı cihâna bir alur gözle naẓar
Kimi hem-dest-i revâc ü kimi hem-gird-i kesâd

13 H̲oş nigâh it bu h̲azângâh-ı bahâr-âlûda
Kimi bülbül gibi maḥzûn kimisi gül gibi şâd

14 Ne bu tertîb-i ḥikem cümle benî âdem iken
Birisi h̲âne yapar birisi olmış ırġâd

15 Bu ni'am-h̲âne-i ḥikmetde 'aceb ḥâletdür
Biri sulṭân-ı cihân biri gedâ-yı bî-zâd

16 Ḳalb bir h̲âne iken baḳsañ iki cânibine
Biri vîrâne olur biri olursa âbâd

17 Bu fenâ ṣaydgehinde 'acabâ var mı ola
Ṣayd içün kendisi ṣayd oldıġın añlar ṣayyâd

18 Ey iden câme-i aṭlasla tefâh̲ür gözüñ aç
Saña aṭlas görinür berg-i ḥaḳîr-i furṣâd

19 'Ârif ol dest-güşây olma 'aṭâ-yı çarh̲a
Ne 'aṭâ eyler ise âh̲ir ider istirdâd

20 Gerdiş-i 'âleme mevḳûf beḳâ-yı âdem
Şehr vîrân olur olmazsa ḳurâdan imdâd

21 Gör h̲umûlüñ şerefin kim żarar itmez çemene
Şâh̲-ı eşcârı şikest eyler iken ṣadme-i bâd

22 Çerh̲-i mînâ nefes-i âdem ile devr eyler
Ḳuṭbdur bârgeh-i seb' semavâta 'imâd

10.Ü,M,A ve S2'de 9. beyit.
13.şâd S1,S3: güşâd S2,

23 Ṭâli' u hâbiṭ-i hestî vü bülend ü pestî
Dergeh-i ḥażret-i طه dan ider istimdâd

24 İsm-i pâkinde olan ma'nî-i طه eyler
Cümle eşyâda ṭulû' ile ḥübûṭa imdâd

25 Fâtiḥ-i dah̲me-i derbeste-i ġayb-ı mutlaḳ
H̲âtim-i şâh-ı risâlet şeh-i iḳlîm-i reşâd

26 Merdüm-i dîde-i cân ma'nî-i sırr-ı Ḳur'ân
Maḳṣad-ı kevn ü mekân bâ'is̲-i naḳş-ı îcâd

27 Ḥażret-i şâh-ı rüsül hâdî-i esrâr-ı sübül
Şârıḳ-ı çerh̲-i hüdâ h̲âzin-i genc-i is'âd

28 Nûr-ı pîşânî-i Âdem güher-i kân-ı kerem
Aṣl-ı iḥsân-ı ni'am 'ârife bah̲ş-ı emcâd

29 Dâver-i tah̲t-ı risâlet şeh-i iḳlîm-i kemâl
Gevher-i baḥr-ı h̲ıred pâdişeh-i mülk-i sedâd

30 Ḥażret-i Aḥmed ü Maḥmûd u Muḥammed Ḥâmid
Maẓhar-ı nûr-ı cemâl âyine-i ḥubb ü vidâd

31 Münderic nüsh̲a-i ẕâtında kemâlât-ı vücûd
Mündemic ṭıynet-i pâkinde h̲avâṣṣ-ı îcâd

32 Bûsegâh-ı ḳademi küngüre-i 'arş-ı 'aẓîm
Rîze-h̲^{v}âr-ı ni'amı dâ'ire-i seb'-i şidâd

33 'Ârıżı âyet-i ûlâ-yı kelâm-ı ez̲elî
Süh̲anı ġâyet-i ma'nâ-yı kitâb-ı irşâd

34 Nûrı ârâyiş-i ḳandil-i serâ-perde-i Ḥaḳḳ
Pertevi nâ'ire-i ḥubba medâr-ı îḳâd

---

24 -S1,S3,A,Ü
28 iḥsân-ı ni'am:iḥsân ü ni'am S1,S3,Ü
emcâd : imdâd S2

طه: Kur'ân-ı Kerim,Tâ Hâ Suresi(20.Sure).

35 Aña ma'lûm idi esrâr-ı kitâb-ı melekût
Gelmedin levḥ-i hecâya kelimât-ı eb ü câd

36 Girmedin kisve-i terkîbe vücûd-ı pâki
Ẕâtı olmışdı mevâlîde medâr-ı îcâd

37 Ẕâtına ḫâṣ idi ma'mûre-i bûd u nâ-bûd
İtmedin ḫâme-i ḳudret daḫı taḥrîr-i bilâd

38 Nâmı ârâyiş-i pîşâni-i 'arş olmış idi
İtmedin kâtib-i ḥikmet daḫı terkîb-i midâd

39 Olmadı miṡli daḫı zîver-i gehvâre-i ṣun'
Nefs-i küllîyeye 'aḳl-ı kül olaldan dâmâd

40 Ḥażret-i Rûḥu'l-emîn ġâşiye ber-dûşı idi
Ḳonmadın daḫı ḫuyûl-i felege nâm-ı ciyâd

41 Oldı zânû-zede-i medrese-i ما اوحى
Olmadıysa n'ola zânû-zen-i pîş-i üstâd

42 Aña ma'nâsını keşf eyledi levḥ-i ḳaderüñ
Eyleyen Âdem'i esmâ ile ancaḳ irşâd

43 'ilm-i resmîyi tenezzül mi ider taḥṣîle
Kisbe mevḳûf degüldür şeref-i mâder-zâd

44 Ẕâtı âsûde-i gehvâre-i nûr olmış idi
Levḥ-i ḫâk olmadın eṭfâl-i mevâlîde mihâd

45 Nûrı âyîne-i vech-i ezelî olmış idi
Olmadın çihre-nümâ şîşe vü levḥ-i fûlâd

46 Evvelîn noḳṭası rûḥı ḳalem-i a'lânuñ
Kümmelüñ rûḥına ol rütbeden eyler imdâd

---

42 levḥ-i ḳaderüñ:levḥ-i ḳudret S2,sırr-ı ḳadrüñ A
44 nûr: ṣun' S2,nazm A
45 şîşe vü: şîşe-i S1,S3,A

ما اوحى:Kur'ân-ı Kerim,Necm Suresi,10.âyet.

47 Zâtı olmışdı ġıdâ-bahş-ı ṭuyûr-ı ceberût
Yoġ iken dahı ne ḥayvân ne nebât ü ne cemâd

48 Baḥrinüñ ḳaṭresidür kimde ki var gevher-i 'ilm
Mihrinüñ zerresidür kimde ki var nûr-ı reşâd

49 Dûde-i fażlınuñ ednâ şererin bulmışdur
Ḳangı 'âlemde ki peydâ ola zihn-i veḳḳâd

50 Ḳışrını maġz-ı eḥâdisinüñ itmiş çîde
Ḳangı fâżılda hüveydâ ise ṭab'-ı naḳḳâd

51 Luṭfınuñ ḳadrini bildürmek içündür muṭlaḳ
Iṣṭılâḥât-ı fünûn içre bulunmak eb'âd

52 Olmasa ravżası sermâye-dih-i feyż-i fütûḥ
Girih-i ġoncayı ḥall eyleyemez nâhun-ı bâd

53 Şemme-i hulḳını vaṣf itse çemenlerde nesîm
Gürbe-i bîd virür bûy-ı dil-âvîz-i zebâd

54 Hâzin-i cennet olur ḥüccet-i iflâs be-kef
Kemterîn mûyın iderlerse bihişt içre mezâd

55 Vâyedâr olsa eger 'âṭıfet-i feyżinden
Olur ârâyiş-i seccâde cebîn-i ilḥâd

56 Ma'den âb içse eger çeşme-i ahlâḳından
İder ibrîşime ta'lîm-i nu'ûmet fûlâd

57 Nefes-i ḥâsid-i bed-hᵛâhı dokunsa bâda
Gülşeni hem şeb ü hem gülhan ider sâye-i bâd

58 Vüs'-ı ma'nâsını gör kim raḳam-ı himmetine
Ḥalḳa-i mîm olamaz dâ'ire-i seb'-i şidâd

---

48 gevher-i:cevher-i S2,M
56 fûlâd :pûlâd S2,M

59 Maṭbaẖ-ı cûd-ı ni'am-baẖşınuñ âletleridür
Seng-i mihr âhen-i mâh itmege îrâ-i zinâd

60 Cümle maḥkûm-ı şerî'atdür odur ṣahib-i şer'
Cümle müsterşid-i ahkâm o pîr-i irşâd

61 Dîni bir câmi'-i hikmetdür imâmı Kur'ân
Şer'i bir kasr-ı mu'allâdur aña adl 'imâd

62 Nâbit ü câmidüñ engüşt-i şehâdetleridür
Bâġda serv-i ser-efrâz u menârât-ı bilâd

63 H̲ayme-i rif'atinüñ ḥıfẓına olmış merbûṭ
'Alemüñ çâr-cihâtında mu'ayyen evtâd

64 Ḥażret-i ḳuṭbuñ olur dâ'iresinden ẖâric
'İlmine olmaġ ile vâris̲-i kâmil efrâd

65 Merkez-i 'âlem olan Mekke'den oldı ṭâli'
H̲ayr-ı maẖlûkuñ olur mevlidi de ẖayr-ı bilâd

66 Mevrid-i vaḥy-i İlâhî dil-i ġayb-ülfetidür
Vaḥy-ı Ḳur'âna daẖı kimsede yoḳ isti'dâd

67 Dest-i i'câzı olup sîne-şikâfende-i meh
Eyledi vâḳı'a-i Bedr'de icrâ-yı cihâd

68 Gül virür seng-i mezârında olan şaẖ-ı ḥurûf
Ravżasında kimüñ eylerler ise ismini yâd

69 Zâ'ir-i ḳabre ne söz nâr ḳaçar nûrından
Ṣalavâtıyla kimüñ eyleseler rûḥını şâd

70 İki elmâs degüldür ḥarem-i ẖâṣṣında
Cebre'îlüñ gözi ḳalmış idemez istirdâd

---

59 itmege :eylesün S2,M,A
61 'adl :'adli S1,S3,M
66 kimsede :ġayrıda M

71 Ḳadrde nâzil olur Rûḥu'l-emîn itmek içün
Âstânında zemîn-bûsî-i resm-i a'yâd

72 Yazsalar ravżasınuñ nâmını âteşdâna
Zîr-i âteşde olur bir çemen-i sebz remâd

73 H̲âk-i dergâhına âmed-şüd iden emlâküñ
Târ u pûd olmadadur perleri tâ yevm-i tenâd

74 Ġaṣbdan nevbet-i cârûb-keşân-ı h̲aremin
İtmede miknese şeh-perr-i melekden feryâd

75 Ey ṣabâ ṣaḥn-ı ḥaremgâh-ı risâletdür bu
H̲âṭır-ı nâzük-i h̲âkin gözet âzürde me-bâd

76 Olur evṣâf-ı kemâli raḳama güncîde
Güneşüñ z̲erresi mümkin olur ise ta'dâd

77 Oldı bünyân-ı risâlât vücûdıyla tamâm
Güherüñ a'ẓamın a'lâya ḳor elbet üstâd

78 Düşmen-i dînine âfâḳ siyeh-çâl-i belâ
Tâbi'-i şer'ine nüh-ṭâḳ mutî' u münḳâd

79 Vâżı'u'l-aṣl ḳomış redd ü ḳabûl-i şer'a
Birine mess-i ḥarîr ü birine h̲arṭ-ı ḳatâd

80 Hicretinden berü gözden döküp eşk-i zemzem
Ka'beye oldı siyeh-câme-i mâtem mu'tâd

81 Ṭaybe'nüñ z̲âtı ile ḳadri bülend olmışdur
Şâh-ı büldândur o h̲üddâmı anuñ cümle bilâd

82 Rişte-i dâm-ı meges-gîr-i 'anâkib gibidür
Bünye-i şer'ine nisbetle binâ-yı Şeddâd

---

73 -Ü ;S1,S3,A'da 74.beyit.
74 -Ü ;S1,S3,A'da 73.beyit.
76 z̲erresi :z̲erresini S1,S3,Ü,M,A
79 vâżıu'l-aṣl :vâżıu'l-ism S2,Ü,M,A
81 Ṭaybe'nüñ :Ka'be'nüñ A

83 Dîni şevḳiyle ġuzâta ne söz itmek câiz
'Aḳs-i âyîne-i şemşîrleri meşḳ-i cihâd

84 Nüsh̲a-i h̲ulḳı miyânında yazılsa farażâ
Bî-ta'ab ma'nî-i teslîm virür lafẓ-ı 'inâd

85 Ṭabaḳât-ı dü cihân 'abd-i kerem-dîdesidür
Resmdür birr ile aḥrâr olınur isti'bâd

86 Z̲âtı çün kevn ü mekânuñ sebeb-i h̲ilḳatidür
H̲alḳuñ üstinde olan ḥaḳḳı olunmaz ta'dâd

87 Pişgâhında h̲iṭâb itmege ḳâdir degülem
Lîk şevḳ-i keremi virdi baña isti'dâd

88 Dest-ber-dest ṭurup pîşgeh-i câhında
Baḥrdan ḳaṭre-i evṣâfını itdüm îrâd

89 Ḥaḳḳ'a peyrevlik idüp ḳâ'ide-i medḥinde
Eyledüm eşk-i ḥacâletle bu yüzden inşâd

90 Ey vücûd-ı güherüñ ḳımme-i tâc-ı îcâd
Resm-i ḳaddüñ elif-i Fâtiḥa-i isti'dâd

91 Sensin ey merkez-i nüh-dâ'ire-i kevn ü mekân
Rûḥ-ı ervâḥ-ı 'alâ ḳuṭb-i medâr-ı irşâd

92 Saña h̲alḳ oldı cihân senden alur feyżi yine
Aḥmed-âbâda gelür emti'a-i h̲ayr-âbâd

93 Sendedür mecma'-ı ḳavseyn-i vücûb u imkân
Sensin ey nûr-ı ezel vâsıṭa-i Rabb u 'ibâd

94 Sen benüm h̲alḳ senüñ eclüñ içündür didi Ḥaḳ
Bundan a'lâ dah̲ı bir mertebe olmaz müzdâd

95 Raḥmet-i 'âlemiyân naḳş-ı nigîn-i câhuñ
Şân-ı fażluñ dah̲ı neyle olınur istişhâd

---

87 ḳâdir : lâyıḳ S1,S3,Ü,M
90 vücuduñ güher-i :vücud güherüñ S1,S3
93 Rabb u 'ibâd :rabb-ı 'ibâd S2,M,A

96 Kim bilür كنت نبی vaḳtini senden ġayri
Yine sensin senüñ aṣluñ bilen ey pâk-nijâd

97 Kimlerüñ gûşına lâyıḳ yine senden ġayrı
Şeb-i mi'râcdaki cevher-i esrâr-ı müfâd

98 Çün senüñ ẕâtuñ ola aṣl-ı ḥayât-ı dâreyn
Ehl-i dâreyn ne bilsün seni ey aṣl-ı mevâd

99 Evvel-i ماخلق الله ki senüñ nûruñdur
Seni idrâk idecek kimdür eyâ nûr-ı cevâd

100 Saña iḳrâr iledür ṣıḥḥat-i îmân-ı enâm
Rütbeñi añlamaġa kimsede yoḳ isti'dâd

101 Hep senüñ âb-ı ruẖuñ ḥürmetine gelmişdür
Bu cihân ẖalḳı velî sensin olan aṣl-ı murâd

102 Bir ucı dürc-i dehânuñ bir ucı bâb-ı bihişt
Arada câdde-i raḥmete dirler mirṣâd

103 H̱arc ider cümle senüñ kîse-i iḥsânuñdan
Ser-be-ber şâh u gedâ cümle 'ibâd u âzâd

104 Hep senüñ rîẖte-i sufre-i in'âmuñdur
'Âleme cûd-ı vücûd eylesün Allâh ziyâd

105 Ne disem rif'atüñ ol mertebeden ber-terdür
'Arşa nisbetle ḥabâba dinilür mi bünyâd

106 Senüñ evṣâfuñı 'add itmek içündür yoẖsa
Bu ḳadar olmaz idi nâ-mütenâhî a'dâd

107 Ẓâhirinden ṭolaşur dâ'ire-i rif'atiñüñ
Medḥde mu'cizeñüñ vaṣfın idenler ta'dâd

108 Câhuñ a'lâ idügüñ mu'cizeden bilmekle
Âşinâyân-ı ḥaḳâyıḳ añı itmez îrâd

109 Mu'cize münkir içün ḥüccet-i Rabbânîdür
Seni a'lâ bilür aṣḥâb-ı şuhûd u işhâd

---

99 evvel-i : اولين S1,S2,Ü

كنت نبی:"Sen peygamberdin" anlamında.
ماخلق الله:"Allah'ın yarattığı ancak...." anlamında.

110 Ummasun levḥ-i icâbetde maḳâm-ı rağbet
İtmeyen nâmuñı dibâçe-i ẕikr ü evrâd

111 Muḥtevî cümle kemâlâtı kitâb-ı ẕâtuñ
Olamaz ġayre sezâ sende olan istibdâd

112 Hep senüñ bendelerüñdür dimek az ma'nâdur
Çünki ḫalḳ oldı vücûduñla 'ademden âzâd

113 Enbiyâ cümlesi pervâne-i envâruñdur
Sensin ey nûr-ı naẓargâh-ı Ḫudâ şem'-i murâd

114 Sen ṭururken 'amelinden ider ümmîd-i necât
Kirm-i şeb-tâba baḳar mihr ṭururken 'ubbâd

115 İlticâ itse senüñ dergehiñe enfa'dur
İtmeden dâmen-i miḥrâba teşebbüs zühhâd

116 Sâḥa-i ḥaşr senüñ ma'raż-ı 'ünvânuñdur
O zamânda bilinür şânuñ eyâ ṣâḥib-i dâd

117 Enbiyâ her biri râyet-keş-i aḥkâmuñdur
Gitdiler âḫirete itmege 'arż-ı ecnâd

118 Gitdi sekbân u deli pâyesi ile ilerü
Bir alây ḳara ḳura nâmı Ferîdun u Ḳubâd

119 Pâyüñe düşdi 'uluvv-ı nesebinden ḫurmâ
Ḳande şayestedür ol devlete serv ü şimşâd

120 Derdmend-i günehe ḫâr-ı rehüñ nâfi'dür
Ne ḳadar nâfi' ise hastaya nîş-i faṣṣâd

121 Maṭbaḫ-ı ḳadrüñe reh-bürde olan 'uşşâḳuñ
Gözlerinden dökilür ḫûn-ı kebâb-ı ekbâd

122 Kim ki var miṯl ü şebîhi bulunur 'âlemde
Münḥaṣır saña faḳaṭ rütbe-i nefy-i endâd

123 Kim ki rûşenger-i mihrüñle degül ṣâf-derûn
Baṣar âyine-i âsâyişini jeng-i nikâd

---

116 bilinür :bilirüz A / şanuñ : ḳadrüñ S1,S3,Ü,A

124 Bü'l-beşerden saña dek ey güher-i dürc-i vücûd
Nûr-ı rûḥânî idi bâr-ı ḳaṭâr-ı ecdâd

125 Yâ Rasûla'llâh o 'âṣî-i siyeh-rûyem kim
Reng-i rûyum virür âyine-i ġufrâna sevâd

126 Benüm ol müflis-i a'mâl ki ṭursun âlâf
Nâmeme girdügi yoḳdur 'aşerât u âḥâd

127 Niyyet-i ṭâ'at idersem de elümden gelmez
Oldı nefs-i bedüm ol deñlü günâha mu'tâd

128 Dâmen-âlûde-i 'iṣyân o ḥabîsü'n-nefsem
Ki hevâdan geçemem nârdan olsam da remâd

129 Reh-zene rast gelen reh-reve döndüm âh̲ir
Eyledi nefs ü hevâ naḳd-i ḥayâtum ber-bâd

130 Kimsenüñ medh̲ali yoḳ kendi ṣanî'amdandur
İtdügüm cürm ü h̲aṭâ kendü elümden feryâd

131 'Aybdur 'âḳile şeyṭân beni aldatdı dimek
Kendü nefsümdür iden nefsüme ilḳâ-yı fesâd

132 İtdügüm cürmi ḥavâle idemem iblîs'e
Nefsüm iblîs'i iken müdde'i-i istibdâd

133 O da bir başḳa günehdür ki günâhı ben idem
Ġayrinüñ mekrine iḍlâline idem isnâd

134 İ'tiḳâdumda güneh eylemeden bedterdür
Hem idüp cürmi hem itmek naẓaruñda feryâd

135 Ye's-i küfr olmasa ol deñlü günehkârum kim
Kendü âmirzişümi eyler idüm istib'âd

136 Cürmümüñ kes̲rete ḥırṣı o ḳadar var ki ider
Dah̲ı nâ-bâliġ iken dâ'iye-i istîlâd

137 Cürm ile nefsümüñ ol mertebedür ülfeti kim
Ele girmezse h̲ayâlin iderüm istifḳâd

138 Seyyi'âtum ṣıyaġ-ı cem'i idüp istî'âb
Ḥasenem ṣîġasınuñ sehmine ḳaldı efrâd

139 Lîk ammâ ki senüñ şânuñı fikr itdükçe
'Uḳde-i ye'se gelür dest-i teselliyle güşâd

140 Vâḳı'â dergeh-i sulṭân-ı şefâ'at var iken
Görinür nâle vü feryâd münâfî-i sedâd

141 Şâh-ı لولاك gibi ḥıṣn-ı ḥaṣînüm var iken
Ne bu sûziş bu güdâziş ne bu âh u feryâd

142 Ne ḳadar zelzele-i cürm ile vîrâne isem
Var ümîdüm ki olam luṭf-ı ebedle âbâd

143 Sâyebân-ı keremüñ basṭ-ı cenâḥ itmiş iken
İtmem ümmîd ki açuḳda ḳalam rûz-ı me'âd

144 Ümmetüñden çü senüñ eyledi Allâh beni
Ḥâşe li'llâh ki maḥrûm ḳalam rûz-ı tenâd

145 Zâyir-i ḳabrüñe ḫod va'd-i şefâ'at ma'lûm
Nice ḳabil ki beni ide cehennem îḳâd

146 Rûy-mâl itmek içün ravżaña virdüñ ruḫsat
Beni kimse idemez pişgehüñden ib'âd

147 Ehl-i 'uḳbâya senüñ şânuñı bildürmekdür
Ḫaṭıruñçün bu ḳadar müznibi itmek âzâd

148 Rütbeñi bilmek ile ṭab'-ı cehennemde bile
Ümmet-i müẕnib içün yoḳ heves-i istîḳâd

149 Bî-güneh raḥmet-i Ḥaḳ dâver-i bi-kişverdür
Ḳâbil-i naḳż degül ḳâ'ide-i istiṭrâd

150 Âfitâbuñ işidür ġûreyi engûr itmek
Seyyi'âtum ḥasenât olur iderseñ imdâd

151 ولعمرك ḳasemi ṣâdır iken şânuñda
Biñ cihân müznibi it bend-i belâdan âzâd

---

144 rûz-ı :yevm S2,A,Ü,M

لولاك: Hadîs-i Kudsî olduğu rivayet edilen "Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk"(Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım) cümlesinin bir parçası.

ولعمرك: Araplarda,"Ömrüne yemin ederim ki" anlamında bir yemin.

152 Pâyüñe neşr-i le'âlî-i s̱enâdur ancaḳ
Bendeñe ḳuvvet-i ḳalbüm diyecek ẕâd-ı me'âd

153 Çün فترضى didi Ḥaḳḳ saña nice râżı olur
Re'fetüñ kim çekem ateşler elinden bî-dâd

154 Ben kimüm yâ benüm ol rütbe ne ḥaddümdür kim
Olunam medḥ-serâyân-ı derüñden ta'dâd

155 Saña ne medḥ ü s̱enâdan müte'âlîsin sen
İder ancaḳ bu ḳasîdem melekût ehlini şâd

156 H̱ak-i dergâhuña şâyeste degüldür ammâ
Süllem-i nûrdur itdüm ceberûta i'dâd

157 Ḥarem-i na't-ı şerifüñde bu ebkâra gerek
Duh̲terân-ı 'Araba vaż' olunan nâm-ı su'âd

158 Çünki Kâ'b İbni Züheyr'üñ günehin afv itdüñ
Müjde-i 'afv ile eyle bu günehkârı da şâd

159 Seni kim medh ide bi'-ẕ-ẕât h̲udâvend-i ġanî
Medḥüñe ḳanda bulur nev'-i beşer istibdâd

160 Bende de cür'et-i medḥüñ o memerdendür kim
Geldi nuṭḳ itdi ḥużûruñda nebatât u cemâd

161 Anlaruñ birisiyem ben de baña merḥamet it
Ey şeh-i h̲ıṭṭa-i nâz ey gül-i destâr-ı murâd

162 Seg-i kem-ḳadr-i derüñden dah̲ı kem-ḳadrterem
Üstüh̲ᵛân-pâre-i iḥsânuñ ile it beni yâd

163 Bende Nâbi'den ola elf ṣalât elf selâm
Rûḥuña âlüñe aṣḥâbuña tâ rûz-ı me'âd

---

162 kem-ḳadr-i derüñden :kem-ḳadrterüñden A

فترضى:Kur'ân-ı Kerim,Ve'd-duha Suresi,5.âyet.

3

FERYÂD-I 'ANDELÎB-Î HÂME-Î RENGÎN-NAĠAM DER-GÜLŞENİSTÂN-I
ṢENÂ-YI ḤABÎB-Î EKREM ṢALLA'LLÂHU 'ALEYHİ VE SELLEM (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Eyâ Ḥabîb-i Hudâ yâ Muḥammed-i 'Arabî
Şefî'-i rûz-ı cezâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

2 Hevâ-yı gerdiş-i mihrüñle çerhe girmişdür
Sürâdiḳât-ı semâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

3 O şeh-süvâr-ı hünersin ki cilvegâhuñdur
Feżâ-yı nûr u żiyâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

4 Sen ol ṭabîb-i şifâ-bahşsın ki her nefesüñ
Virür 'uşşâta şifâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

5 Ḥakîm-i ṣun' ḳomış ḥoḳḳa-i dehânuñda
Marîż-i cürme devâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

6 Esîr-i la'l-i şefa'at-nişâruñ olmışdur
Kemâl-i ḥüsn-i edâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

7 Şefâ'atuñla olur zîb-i ḳâmet-i raḥmet
Pelâs-ı cürm ü haṭâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

8 Tefâhur itmededür hıdmet-i rikâbuñ ile
Emîn-i vaḥy-ı Hudâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

9 Kilîd-i ḳufl-güşây-ı hazâ'in-i raḥmet
Elüñde cilve-nümâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

---

3 S1,10b;S2,12b;S3,10b;Ü,11a;M,11a;A,9b
(*)S1,S2,S3,Ü,M
:Fiġân-ı 'Andelîb-i Hâme-i Rengîn Der-Gülistân-ı Senâ-yı Ḥabîb-i Ekrem Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallahu Ta'âlâ 'Aleyhi Ve'sellem A
:(başlık)ekrem :muḥterem S2,Ü
6. S2,A,Ü,M'de 7.beyit.

10 Ḳılındı rûz-ı ecel cilve-i cemâlüñe h̲âṣ
Ḳalem-rev-i dü serâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

11 Güşâd-yâfte-i tîġ-i berḳ-i ḥüsnüñdür
Der-i sarây-ı dücâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

12 Libâs-ı sâyeden olduñ bürehne-cism itdüñ
O deñlü terk-i sivâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

13 Çemenistân-ı bihişte seḥâb-ı feyżüñdür
Medâr-ı neşv ü nemâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

14 Kemîne mevce-i baḥr-ı muḥîṭ-i fażluñdur
Biḍâ'a-yı 'ulemâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

15 Niyâz-ı ruḥṣatı bâb-ı siyâdetüñden ider
Şefâ'at-ı şüfe'â yâ Muḥammed-i 'Arabî

16 Nüfûz̲ı olmaz o emrüñ ki olmaya senden
Raḳam-pez̲îr-i rıżâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

17 Olur o tîr ki çıḳmaz kemân-ı re'yüñden
Nişâne-gîr-i hebâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

18 Bu kârgehde degül senden özgeye mah̲ṣûṣ
Senâverî-i s̲enâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

19 Nigâh-ı luṭfuña mevḳûfdur ḳıyâmetde
Terâżi-i h̲uṣemâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

20 Ḥimâyetüñle çıḳar rûz-ı h̲aşrda ġâlib
Sipâh-ı h̲avfe recâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

21 İşâret-i naẓar-ı merḥamet-nis̲âruñdur
Devâ'î-i 'uḳalâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

22 Ḥisâbgâh-ı ḳıyâmetde iltifâtuñdur
Temessük-i ümenâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

23 Firâz-ı minber-i 'izzetde z̲ikr-i nâmuñdur
Vaẓîfe-i h̲uṭebâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

---

15 siyâdetüñden :sa'âdetüñden S2

24 Temevvüc-i yem-i luṭf-ı günâh-şûyuñdur
Meṭâmi'-i ġufelâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

25 Ẓuhûr-ı 'afv-ı 'aṭâ-baḫş-ı cürm-pûşuñdur
Meṭâlib-i fuḳarâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

26 Künâse çîni-i dergâh-ı feyż-pâşuñdur
Emâni-i üdebâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

27 Dıraḫt-ı şer'üñüñ esmâr-ı pîş-reftesidür
Şerâyi'-i ḳudemâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

28 Suḳâṭa-i ni'am-ı sufre-i 'ulûmuñdur
Merâḳi-i ḥükemâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

29 Degül resîde pesîn-pâye-i 'ibâretüñe
Medâric-i füṣeḥâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

30 Kenâr-ı dâmenidür câme-i belâġatünüñ
Merâtib-i büleġâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

31 Nühüfte kevkebidür ṭârem-i melâḥatüñüñ
'Azîz-i Mıṣr-ı behâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

32 Zekât-ı çeşm-i Ḫudâ-bînüñüñ tırâşesidür
Müşâhid-i 'urefâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

33 Tefevvuḳ eyleyemez intisâb-ı bâbuñla
Ṣıfât-ı faḳra ġınâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

34 Siyâh-rûy güneh-kâr Nâbî-i bed-kâr
İder ümîd-i 'aṭâ yâ Muḥammed-i 'Arabî

---

34 siyâh-rûy :siyâh-rûy u S2,M,A
-Ü.

4

MEDÎHA-Î ÇEHÂR ERKÂN-I BÎNÂ-YI DÎN ÇÂR 'UNSUR-I ŞAHŞ-I YAKÎN ÇEHÂR YÂR-I GÜZÎN RIDVÂNU'LLÂHÎ TA'ÂLA 'ALEYHİM ECMA'ÎN (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Aşl-ı esâs-ı hâne-i dîndür çehâr-yâr
Erkân-ı kaşr-ı dîn-i mübîndür çehâr-yâr

2 Mahrûsa-i şerî'at-i dîn-i mü'eyyedüñ
Etrâfına hişâr-ı raşîndür çehâr-yâr

3 Cârî miyân-ı sâha-i firdevs-i şer'de
Hem-hâl-i çâr cûy-ı rezîndür çehâr-yâr

4 Cism-i latîf-i şer'-i şerif-i mü'eyyede
Hem-reng-i çâr tab'-ı bihîndür çehâr-yâr

5 Şer'-i şerîf-i sâye-i 'arş-ı mecîddür
Hem-dest-i rükn-i 'arş-ı berîndür çehâr-yâr

6 Dîn-i Muhammedî sene-i sermediyyedür
Anda füşûl-i çâr-güzîndür çehâr-yâr

7 Bir çâr bağ-ı tâze-nümâdur uşûl-ı dîn
Ol çâr bâğ içinde mekîndür çehâr-yâr

8 Dîn Ka'bedür kavâ'id-i şer' üzre mübtenî
Ol beyte çâr rükn-i rekîndür çehâr-yâr

9 Bâlâ-yı çâr küngüre-i tâc-ı 'izzete
Zînet-dihende dürr-i şemîndür çehâr-yâr

10 Tâ haşr vârid olmadadur kârvân-ı feyż
Ebvâb-ı şehr-bend-i yakîndür çehâr-yâr

---

4 S1,12a;S2,13b;S3,12a;Ü,12a;M,11b;A,11a
(*)S1,S3,Ü,A
:"Der-Sitâyiş-i Hażerât-ı Güzîdegân-ı Aşhâb-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvânu'llâhi 'Aleyhim Ecma'în" S2
:"Der-Na't-ı Çehâr-yâr-ı Güzîn Rıdvânullahi 'Aleyhim Ecma'în M
7 içinde :içre S3

11 Ta'viẕ-i çâr ḳol gibi bâzû-yı dehrde
Ḥıfẓ-ı vücûd-ı dîne mu'îndür çehâr-yâr

12 Anlardadur taḳaddüm-i ḥüsn-i ḳabûl-i feyż
Dîvân-ı dînde ṣadr-nişîndür çehâr-yâr

13 Anlarla buldı bünye-i dîn-i mübîn s̱ebât
Dîvâr-ı ser be-çerḫ-i metîndür çehâr-yâr

14 Yek laḫt ittibâ'da ḫatm-ı nübüvvete
Hem-seng-i çâr-küşe nigîndür çehâr-yâr

15 Tertîb-i kârgâh-ı ḫilâfetde her biri
Ruḫsâr-ı dîne saṭr-ı cebîndür çehâr-yâr

16 Anlarladur metânet-i erkân-ı mülk-i dîn
Evtâd-ı âsumân ü zemîndür çehâr-yâr

17 Anlardur ehl-i ḫıbre-i silkü'l-le'âl-i vaḥy
Esrâr-ı genc-i vaḥye emîndür çehâr-yâr

18 Maḥbûb-ı Ḥaḳḳ'uñ olmaġ ile hem-nişînleri
Ḥüsn-i rıżâ-yı Ḥaḳḳ'a ḳarîndür çehâr-yâr

19 Faḫr-ı cihânuñ olmaġ ile râz-dânları
Ṣoḥbet-şinâs-ı Ruḥu'l-emîndür çehâr-yâr

20 İt sâye-i keremlerine Nâbî ilticâ
Aṣḥâb-ı 'acze ḥıṣn-ı ḥaṣîndür çehâr-yâr

5

EFRUH̲TEN-İ ḲANDÎL-İ SÛZ U GÜDÂZ BÂ-NEFES-İ ÂTEŞÎN-İ NİYÂZ BE-SÜDDE-İ SULṬÂNÜ'L-MUḤAḲḲIḲÎN ḤAŻRET-İ ŞEYH̲ MUḤYİ'D-DÎN-İ 'ARABÎ ḲADDESA'LLÂHU SİRREHU (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sürmedür h̲âk-i deri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ
Kîmiyâdur naẓarı ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

2 Biñ cihân mes'ele-i râza virür reng-i edâ
Ma'ni-i muḥtaṣarı ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

3 Ṣâf envâr-ı ḥaḳâyıḳdur olan âs̲ârı
Z̲erre yoḳdur kederi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

4 Cân u dildür ten-i taḥḳîḳa Fütûḥat u Füṣûṣ
Es̲er-i mu'teberi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

5 Ne Fütûḥât ki fetḥ-i der-i esrâr itmiş
H̲âme-i feyż-es̲eri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

6 Ne Fütûḥât ki efvâha ḥalâvet virmiş
Teng teng-i şekeri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

7 Ne Füṣûṣ eyledi bi'z̲-z̲ât Resûl-i Ekrem
Añı h̲aṣṣ-ı güheri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

8 Ne Füṣûṣ eyledi ta'mîm-i ṣalâ-yı raḥmet
Ni'met-i mâ-ḥażarı ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

9 'Âşıḳı nuh̲be-i esrârdan eyler âgâh
Naṣṣ-ı sırru'l-ḳaderi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

10 Sırr-ı hestî gibi her bir es̲eri câmi'dür
Ma'nî-i h̲uşk u teri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

11 Rüsülüñ nükte-i faṣṣ-ı ḥikemin şâmildür
Cevher-i ser-be-seri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

---

5 S1,13b;S2,15a;S3,13a;Ü,12b;M,12b;A,12a
(*)S1,S2,S3,M,A
8 ta'mim :taḳsîm M
9 eyler âgâh :âgâh eyler S2,M,A

12 Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a yâ Peygamber'e yâ H̲ıżr'a çıḳar
Bî-vesâ'iṭ h̲aberi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

13 Eyledi mezra'a-i 'âlemi sîr-âb-ı güher
Âsmân-ı hüneri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

14 Maẓhar-ı kâmil-i 'ilm-i ezelî olmışdur
Ḳalb-i pakîzeteri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

15 H̲âtem-i h̲aṣṣ-ı velâyetdür olursa ne 'aceb
Ehl-i 'irfân neferi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

16 Pertev-i şâriḳa-i âyet-i Ḳur'ânîdür
Meş'al-i reh-güz̲eri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

17 Ṣad hezârânın ider vâṣıl-ı ser-menzil-i kâm
Sâlik-i pey-siperi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

18 Öyle 'anḳâdur o kim çerh̲de olmaz sakîn
Cünbiş-i bâl ü peri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

19 İsṭese nûr-ı nigâhından olur çâpükter
Lâ-mekâna seferi ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

20 Ehl-i imânuñ ider çeşmine âs̲ârı 'ıyân
Nûr-ı h̲ayrü'l-beşeri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

21 Ehl-i derdüñ dilini maşrıḳ-ı envâr eyler
Dem-i feyż-i seḥeri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

22 Anı müstaġrıḳ-ı tevḥîd olan idrâk eyler
Var lisân-ı digeri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

23 Ka'bevâr olmada pervâne-i ervâḥ u melek
Ṭâ'if-i gird-i seri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

24 Girse Nâbî ele müjgânumı cârûb iderüm
H̲ıdmet-i h̲âk-i deri ḥażret-i Muḥyi'd-dîn'üñ

---

15 neferi :naẓarı M
23 ervâḥ melek :ervâḥ u melek A

6

NAĠME-ṬIRÂZÎ-İ NÂY-I ḲALEM-İ RUḤÂNÎ-EDÂ DER-ÂSTÂNE-İ ḤAŻRET-İ MEVLÂNÂ ḲUDDİSE SIRRUHU'L-'AZÎZ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Virür neşâṭ-ı mü'ebbed mekân-ı Mevlânâ
İder cebîni münîr âstân-ı Mevlânâ

2 Libâs-ı h̲aṭve giyer ebruvânı şevḳinden
Olınca nâṣiye-sâ 'âşıḳân-ı Mevlânâ

3 Revâc-ı küḥl-i cevâhir mi ḳor naẓarlarda
Ṣafâ-yı h̲ak-i cevâhir-feşân-ı Mevlânâ

4 Bulur mı bülbül-i bîgâne ruh̲ṣat-ı feryâd
Na'îm-i ḳurbdedür gülsitân-ı Mevlânâ

5 Hezâr mertebe berter ḥużûr-ı 'izzetde
Bizüm taṣavvurumuzdan nişân-ı Mevlânâ

6 Anuñ maḳâmına olmaz resâ ṭuyûr-ı h̲ıred
Kenâr-ı 'arşdadur âşiyân-ı Mevlânâ

7 Degül bu 'izzet ü şân-ı cihâniyâna şebîh
Ḥużûr-ı Ḥaḳ'da olan 'izz ü şân-ı Mevlânâ

8 Bu devre beñzemez ayîn devr-i dîgerdür
Semâ'-ı vaḥdet-i devr-i zamân-ı Mevlânâ

9 Sülâle-i şeref-i h̲ânvâde-i Ṣıddîḳ
Vücûd-ı pâk-i kerâmet-feşân-ı Mevlânâ

10 H̲alife-zâde vü şeh-zâde vü Nebî-zâde
Se rütbedür şeref-i dûdmân-ı Mevlânâ

---

6 S1,14a;S2,15b;S3,14a;Ü,15a;M,13b;A,12b
(*)S1,S2,S3,Ü,M,A
2 ebrüvânı :ebrüvân-ı S2,M
5 mertebe berter :mertebedür S2,Ü,A
ḥużûr-ı :bârgâh-ı S2,Ü,M,A
8 dîgerdür :dîgerde M

11 N'ola cevâhir ile olsa Mesnevî memlû
Kilîd-i genc-i hikemdür zebân-ı Mevlânâ

12 Ne Mesnevî dürer-i şâhvâr-ı mahzen-i feyż
Ne Mesnevî çemen-i bî-hazân-ı Mevlânâ

13 Ne Mesnevî ki şifâ-hâne-i hidâyetde
Keşîde ni'met-i bî-imtinân-ı Mevlânâ

14 Ne Mesnevî ki olur mısra'eyn-i ebyâtı
Güşâde bâb-ı mu'âllâ-nişân-ı Mevlânâ

15 Gören kitâb-ı hikem-senc-i Fîh-i mâ-Fîh'in
Bilür ki hakk-ı beyândur beyân-ı Mevlânâ

16 'Urûca seb'-tıbâk-ı sipihr-i ma'nâya
Sütûr-ı safhasıdur nerdübân-ı Mevlânâ

17 Virince eşheb-i ma'nâya cilve-i tahkîk
Hudâ bilür kim olur hem-'inân-ı Mevlânâ

18 Meger halîfe vü aktâb fehm ide ancak
Zebân-ı tâze-i cândur lisân-ı Mevlânâ

19 Reh-i vücûda başaldan kadem bu idi ümmîd
K'olam cebîn-zede-i âsitân-ı Mevlânâ

20 Hudâya şükr nasîb oldı bülbül-i nigehe
Gül-i müşâhede-i bûstân-ı Mevlânâ

21 Hoşâ sütûde reh-âverd-i reh-ber-i tevfîk
Ziyâret-i harem-i 'arşsân-ı Mevlânâ

22 Ümîdi şimdi budur Nâbî-i siyeh-kâruñ
K'anuñçün eyleyeler dûstân-ı Mevlânâ

23 Kenâr-ı defter-i dilde bu gûne nâmını kayd
Kemîne hâk-i der-i hânedân-ı Mevlânâ

---

17 S2,M,A'da 18.beyit.
18 S2,M,A'da 17 beyit.
22 şimdi budur:budur şimdi M

7

ḲAṢÎDE-İ CULÛSİYE ENDER-SİTÂYİŞ-İ SULṬÂN MUṢṬAFA EL-ĠÂZÎ İBNİ SULṬÂN MUḤAMMED EL-ĠÂZÎ ṬÂBE'LLÂHU S̱ERÂHUMÂ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Görindi ġayret-i Ḥaḳ'dan muḳaddemât-ı ẓuhûr
Ne gösterür görelüm ḥażret-i Ḫudây-ı Ġayûr

2 Kederden oldı muṣaffâ mesâlik-i iḳbâl
Keselden oldı mu'arrâ memâlik-i ma'mûr

3 Ḳıyâma itdi teḳâżâ de'âyim-i devlet
Ḳu'ûda oldı kemer-bend kârgâh-ı umûr

4 Ġubâr-ı tefriḳadan oldı münceli 'âlem
Baṣıldı gerd-i küdûret açıldı çeşme-i hûr

5 Teveccüh eyledi her güşeden kavâfil-i fetḥ
Ṭaġıldı reh-zen-i idbâr ḳalmadı maḥẕûr

6 Cefâdan eyledi tevbe sipihr-i kîne-güẕâr
Sitemden oldı peşîmân zamâne-i maġrûr

7 Fetîl-i luṭf ile cerrâḥ-ı çîre-dest-i ḳażâ
Ḳodı cerâḥet-i eyyâma merhem-i kâfûr

8 Cihânda ḳalmadı bir berg-i ḫuşk nâ-sîr-âb
Tereşşüḥ eylemege başladı seḥâb-ı sürûr

9 Dehâna gelmiş idi cânı ehl-i îmânuñ
Esîr-i furṣat-ı pervâz idi mis̱âl-i ṭuyûr

10 Ṭokundı reşḥa-i bârân-ı ḥażret-i Bârî
Çekildi lânesine oldı ser be-ḫᵛâb-ı ḥużûr

---

7 S1,15a;S2,17a;S3,15a;Ü,15b;M,14b;A,13b

(*)S1,S3,A /:Ḳaṣîde-i Cülûs-ı Sulṭân Muṣṭafa Ḫân İbni'l-Merḥûm Sulṭân Muḥammed Ḫân S2,Ü,M

1 Ḥaḳ'dan :Ḥaḳ'da S2,A

6 S2,M,A'da 5. ve 6. beyit.

11 Egerçi bir nice dem iḳtiżâ-yı ḥikmet ile
Mizâc-ı devleti çerh̲ itdi pây-mâl-i fütûr

12 Niẓâm-ı 'âlemi bozdı ṣevâ'iḳ-i cân-kâh
Binâ-yı râḥatı yıḳdı zelâzil-i pür-zûr

13 H̲urûş-ı laṭme-i ṭûfân-ı pânzdeh sâle
Kimüñ ḳodı varaḳ-ı h̲âṭırında ḥarf-ı şu'ûr

14 Olup nümûne-i pervânegân-ı güm-şüde şem'
Nücûm-ı bî-mehe dönmişdi 'asker-i manṣûr

15 Mis̲âl-i hâle-i bî-âfitâb ḳalmış idi
Derûn-ı mülk h̲azîn tah̲t-ı salṭanat maġdûr

16 Bu devletüñ yoġ idi bir ṭabîb-i ġam-h̲vârı
Mizâc-ı memleket olmışdı 'âfiyetden dûr

17 Ġubâr-ı ġuṣṣa vü germâ-yı ġamdan olmış idi
Şikeste ṭab'-ı sefer dîde-i ẓafer ma'z̲ûr

18 H̲arâbe ṭutmış idi yüz mezâri'-i iḳbâl
Riyâż-ı memleketi ḳaplamışdı mâr ile mûr

19 Pür idi sebze-i bîgânelerle gülşen-i dehr
Oturmış idi hümâlar maḳâmına 'uṣfûr

20 Aḳardı âb-ı ḥayât-ı ni'am beyâbâna
Mecârî-i h̲ıred üzre degüldi cûy-ı umûr

21 Netîce her ne ḳadar cevr ü tefriḳa var ise
Sipihr cümlesin icrâda itmemişdi ḳuṣûr

22 Ne ḥâl ise hele pâyâna yetdi müddet-i ġam
Teveccüh eyledi lîmâna lücce-i şer ü şûr

23 Bunun da ḥikmeti vardur baḳılsa 'ibret ile
Tehî midür meger âs̲âr-ı inḳılâb-ı dühûr

24 Zamânı gelmeyicek her işüñ ḥuṣûli muḥâl
Umûr vaḳtine merhûn kelâmı h̲od meşhûr

25 Olur bu menzil-i nâ-ber-ḳarâr-ı süst-esâs
Gehî girîve-i mâtem gehî nişîmen-i sûr

26 Teḳâṭur eylemedükçe sirişk-i dîde-i tâk
Olur mı baġ-ı temennâda h̲ûşe-i engûr

27 Budur 'aṭiyye-i dîvân-h̲âne-i ḳısmet
Gehî pelâs-ı kühen gâhi h̲il'at-ı semmûr

28 H̲azâna olmayıcaḳ pay-mâl ṣaḥn-ı çemen
İder mi tâze bahâr-ı ḥayât-bah̲ş ẓuhûr

29 Meyüñ ne ḳadri olur cûy-ı h̲uşke dönmeyicek
H̲urûş-ı mevce-i h̲amyâzeden leb-i mah̲mûr

30 Meger ṭalî'a-i envâr-ı ṣubḥ-ı devlet imiş
Cihân terâküm-i ẓulmetden olduġı deycûr

31 Meger muḳaddime-i ṣıḥḥat ü selâmet imiş
Zamân teṭâvül-i 'illetle ḳalduġı rencûr

32 Meger maḥalli imiş ṣâḥibi çıḳup mülküñ
Ṭılısm-ı mülkden ef'îleri hep eyleye dûr

33 Meger zamânı irişmiş ki neyyir-i a'ẓam
Çıḳup serîr-i sipihr üzre dehre basṭ ide nûr

34 Ne gûne neyyir-i a'ẓam h̲ulâṣa-i 'âlem
Niẓâm-bah̲ş-ı ümem sâye-i H̲udây-ı Ġayûr

---

27 Budur :Bulur S2
28 olmayıcaḳ:almayıcaḳ M
32 mülküñ :mülkin M
33 İrişmiş ki :imiş ta ki S2

35 Ḫudâygân-ı mu'aẓẓam şehenşeh-i 'âlem
Muḥîṭ-i cûd u kerem âsmân-ı 'aḳl u şu'ûr

36 Nihâl-i gülşen-i devlet gül-i bahâr-ı ümmîd
Neḳâve-i gil-i âdem ḫulâṣa-i maḳdûr

37 Melâẕ ü melce-i şâhenşâhân-ı heft-iḳlîm
Nigâhbân-ı memâlik nigâhdâr-ı s̱üġûr

38 Cenâb-ı ḥażret-i Sulṭân Muṣṭafâ Ḫan kim
Ġubâr-ı dergehidür zaḫm-i rûzgâra ẕerûr

39 Çerâġ-ı dûde-i ecdâd-ı ma'delet-bünyâd
Fürûġ-ı dîde-i Sulṭân Muḥammed-i maġfûr

40 O şehryâr ki taḫt-ı bülend-ḳadri ile
İder sipihr-i nühüm da'vî-i ḥudûd u sınûr

41 O kîne-ḫvâh ki şerbet-çeşân-ı tîġı olur
Ṣabâḥ-ı ḥaşrda tîz-âb der-dehen maḥşûr

42 O ṣâf-dil ki iderse tevâżu'ından ider
Ṣıṭabl-ı ḫaṣṣına Efrasyâbı mîr-âḫûr

43 O şeh ki mâ-ḥaṣal-i naḳd-ı baḥr ü kân olmaz
Binâ-yı câhına yek-rûze ücret-i müzdûr

44 Veliyy-i ni'met-i 'âlem ki künc-i maṭbaḫınuñ
Kemîn piyâlesidür kâse-i ser-i Faġfûr

45 Hümâ didükleri bâmında murġ-ı dest-âmûz
Kerem didükleri bâbında bende-i mecbûr

46 Żamîme câhına envâ'-ı dâniş ü 'irfân
'İlâve ḳadrine aḳsâm-ı fażl-ı nâ-maḥṣûr

---

39 maġfûr : manṣûr S2,M
43 binâ-yı : s̱enâ-yı Ü,M

47 Sürâdıḳında ḳażâ dîdebânlıġa me'ẕûn
H̱azînesinde ḳader pâsbânlıġa me'mûr

48 Şemîm-i ẖulḳıdur ümmîdgâh-ı bâġ-ı bihişt
Ġubâr-ı dâmenidür maṭlab-ı gülâle-i ḥûr

49 Feżâ-yı kişveri mürġân-ı 'aḳl ile memlû
Binâ-yı devleti erkân-ı 'adl ile ma'mûr

50 Ḥavâṣ-ı nüsẖa-i erkânı cümle ẖayrü'n-nâs
Umûr-ı ma'raż-ı dîvânı cümle ẖayrü'l-umûr

51 Niżâm-ı ḥükmi terâzû-yı 'adl ile mevzûn
Ṣudûr-ı devleti icrâ-yı şer'ile meşkûr

52 Meḳâṣıd-ı 'ulemâ iḳtidâ-yı ḥükm-i İlâh
Meṭâlib-i vükelâ iltizâm-ı cebr ü küsûr

53 Seẖâ vü cûd ile taẖmîr-i ṭıyneti mecbûl
'Aṭâ vü luṭf ile terkîb-i ẖilkâti mefṭûr

54 O deñlü żabṭ-ı memâlikde ḥükmi nâfiẕ kim
Zemâne devr idemez itmeyince iẕni ṣudûr

55 O güne kişveri mażbûṭ kim şemîm-i bihişt
Güẕâre yol bulamaz virmeyince bâc-ı 'ubûr

56 Ne cânı var çıḳara bûy-ı verdi gülşenden
Nesîm almayıcaḳ bâġbândan destûr

57 Görüp mehâbet ile Rüstemâne eṭvârın
Olur ṭabî'at-ı tevfîḳ neşve-yâb-ı ẖubûr

58 Olur sirâyet-i ẖulḳ-ı bahâr-ẖîzinden
Binince raḥşına gül gül nişân-ı na'l-i sütûr

59 'Urûḳ-ı ẖâke düşerse furûġ-ı re'yi olur
Nümûde ma'den-i âhende ṣavfet-i billûr

---

55 o güne :o deñlü A

60 Añılsa meykedede çâşnî-i ah̲lâḳı
İder h̲um-ı mey-i telh̲i küvâre-i zenbûr

61 Fuṣûle itse ta'alluḳ nesîm-i ma'deleti
İder muṣâlaḥa berdü'l-acûz ile bâḥûr

62 Taḥakküm eyler ise ittiḥâd-ı eżdâda
İder mu'ânaḳa-i dôstî ṣabâ vü debûr

63 Ta'âlluḳ eyler ise ref'-i bu'da fermânı
Olur hilâl-i şeb-ârâ fetîl-i şem'a-i hûr

64 Teveccüh eylese tefrîḳ-i fitne-sâzâne
Olur dü ebrû-yı h̲ûbân biribirinden dûr

65 Burîde-i süm-i esbin ider ḥamâ'ilvâr
Temîme-bend-i cinân hûriyâna zîb-i nüḥûr

66 Mülûk içinde bu ṣâḥib-ḳırân-ı 'âlemdür
Verâ-yı ṭavḳ-ı beşerdür bu güne ḳuvvet u zûr

67 Süvâr olınca sa'âdetle rah̲ş-ı iḳbâle
Güz̲ergehinde ṭurur rûḥ-ı Behmen ü Şâpûr

68 Zemîni ġulġule-i âsmâniyân pür ider
Ki çeşm-i bed ola 'âyîn-i devletüñden dûr

69 Fünûn-ı ḥarb ü veġâda nażîri nâ-mesmû'
Kemâl-i fażl u hünerde 'adîli nâ-mez̲kûr

70 Elinde nîze-i cân-sûz hem-'ayâr-ı 'aṣâ
Serinde nûr-ı h̲ıred hem-libâs-ı lem'a-i Ṭûr

71 Maḥal 'inânına Şeb-dîz-i Ḥusrev-i Pervîz
Sezâ rikâbına Gül-gûn-ı Rüstem-i pür-zûr

---

70 Cân-sûz :cân-sûzı S1

72 Ġazâda şu'le-i şemşîrini taṣavvur iden
Bulur nigâhını h̲ıyre h̲ayâlini maḥrûr

73 Semûm-ı ṣâ'iḳa-i ḍarbına düçâr olanuñ
Olur siper seri üstinde bâz-gûne tenûr

74 O ḥalḳa cevher ile bir cerîdedür tîġi
Ki ṣafḥasındadur a'mâr-ı düşmenân mesṭûr

75 Görüldi mi açılaldan berü bu bâb-ı sefer
Bu gûne hedm-i ḳılâ' ü hezîmet-i tâbûr

76 Hücûm-ı ḥamle-i ûlâda düşmen-i dînüñ
Hiṣâr u h̲ayme vü taburın aldı zûr-â-zûr

77 Tenûr-ı ḥarbde itdi luḥûm-ı a'dâyı
Ġıdâ-yı fevc-i behâyim kebâb-ı çeng-i nüsûr

78 Dehân-ı zaḥm-ı 'adû vaḳf-ı zehr-h̲and oldı
Tüfekler olduġı dem mühre-bâz-ı sûr-ı s̲üġûr

79 Semend-i 'azmini żabt itmese 'inân-ı ẓafer
Olurdı kişver-i a'dâ ḥayâtdan mehcûr

80 Dah̲ı ġıdâ vü 'aşâsı henûz bâḳîdür
Neheng-i tîġine bu fetḥdür kemîne füṭûr

81 Dah̲ı seḥergehidür ṣubḥgâh-ı nuṣretinüñ
Neler ider hele itsün nehâr-ı fetḥi ẓuhûr

82 Şehenşehâ sen o ṣâḥib-ẓuhûrsın ki saña
Virildi fetḥ-i ṭılısmât-ı müşkilât-ı umûr

83 Senüñ cülûsuñ ile taḥtgâh-ı salṭanata
H̲udâ ḳulûb-ı 'ibâdın hep eyledi mecbûr

---

72 nigâhını:nigâhı M
80 'aşâsı : 'aşâyı M,A

84 Vücûduña yaraşur çâr-bâliş-i 'aẓamet
Nihâlüñe yaḳışur ittikâ-yı ṣadr-ı ṣudûr

85 Çerâġ-ı z̲âtuña pervâne-i per-efşândur
Felekde ṣaff-ı melâ'ik hevâda fevc-i ṭuyûr

86 Ṣadâ-yı kevkebe-i saṭvetinden olmışdur
Esîr-i zelzele fermân-revâ-yı Nîşâbûr

87 Ḥimâyetüñle durur âb u tâb-ı gülşen-i mülk
'İnâyetüñle biter hep meṣâliḥ-i cumhûr

88 Medâr-ı emn-i cihânsın farîżadur olmaḳ
Du'âña aġleb-i evḳât-ı mü'minîn maḥṣûr

89 Senüñledür bu cihânuñ niẓâmı vâcibdür
Ki emr-i h̲ıdmetüñe h̲alḳ ṣarf ide maḳdûr

90 Vücûd-ı pâküñi ekdârdan ṣıyânet içün
İder felekde melekler taṣadduḳât-ı nüz̲ûr

91 Mülûk-ı 'âlem içinde kime müyesserdür
Ki h̲uṭbesi ola Beytü'l-Ḥarâmda mez̲kûr

92 Zekât-ı salṭanatuñ var mı idi her ser-i sâl
Mücâvirân-ı Ḥarem ḳandan eyler idi fütûr

93 Senüñ bilâduña muḥtâcdur cemi'-i bilâd
Muḥâṭ-ı salṭanatuñdur mevâżi'-i meşhûr

94 'Alel-h̲uṣûṣ ḥaremgâh-ı Îzidi ki ḳalur
Ziyâret itmeyenüñ rükn-i dîni nâ-ma'mûr

95 Keşîde pîşgehüñde livâ-yı H̲ayrü'l-enâm
Ne mümkin olmamaḳ ol râyet-i hüdâ manṣûr

---

90 taṣadduḳat-ı :taṣadduḳat u S2,M,A
92 her ser-i sal :her meh u sal S2,her sal M,her bir sâl A
95 pîşgehüñde : pîşgâhında M

96 Ne kişver üstine râyet-keş-i cihâd olsañ
Olur ta'âvüne ervâḥ-ı evliyâ me'mûr

97 Saña müẓâheret itmez mi evliyâ-yı kirâm
Ki cümle dâ'ire-i devletüñdedür maḳbûr

98 Eger sevâbıḳ-ı aḥvâle söz nedür dirseñ
Müdebbirân-ı 'asâkirden idi cümle ḳuṣûr

99 Ne ḥaddi var ṭura ḳarşuñda düşmen-i bed-rây
Olur mı ẓulmet-i bî-i'tibâr ḥâ'il-i nûr

100 Şükûh-ı kevkeb-i dîn şân u şevket-i İslâm
Olur mı pâ-zede-i fırḳa-i عتو و نفور

101 Henûz evvel-i meşḳiydi tîğ-i saṭvetüñüñ
Bu deñlü olduğı berhem-zen-i ṣufûf-ı suṭûr

102 Tezâyüd üzre iken himmetüñ bi-ḥamdi'llâh
Ne cânı var k'ola sevdâ-yı kâr-zâra cesûr

103 Me'âl-i ḥâlini añlar bu dest-bürdüñden
Ne deñlü câhil-i ṣarf olsa düşmen-i dil-kûr

104 Gelür meṣâfuña Çâsâr-ı bed-tebâr senüñ
Olursa kûh-ı keşiş ḳadrile muḳabil-i Ṭûr

105 Ḫudâygânâ bu kemterîn du'â-gûyuñ
Faḳîr Nâbî-i miḥnet-me'âb-ı nâ-meysûr

106 Ḳadîmî mâ'ide-perverd-i âstânuñdur
Velîk oldı teṣârîf-i dehr ile mehcûr

107 Muḳîm-i zâviye-i intiẓâr idüm çoḳdan
Ki maḳdemüñle ola taḫt-ı salṭanat ma'mûr

---

100 kevkeb-i: şevket-i S1,S3,Ü//olur mı :bulur mı S1
103 dest-bürdüñden :dest bürdlükden S2,M

عتو و نفور:Kur'ân-ı Kerim,Mülk Suresi,21.âyet.

108 Hezâr şükr cenâb-ı H̲udâ'ya kim gördüm
Fürûġ-i kevkeb-i iḳbâlüñ olduğın menşûr

109 Bu pîrlikde benüm çâre-sâzum ol tâ kim
Senüñ de çâre-i kâruñ göre H̲udây-ı Ġayûr

110 Oñuldı merhem-i luṭfuñla zaẖmı dünyânuñ
Benüm de zaẖm-ı derûnumda ḳalmasun nâsûr

111 İrişdi herkese ḥâlince ḥiṣṣeşi ammâ
Benüm de ḥiṣṣeme ḳaldı du'â-yı dûr-â-dûr

112 Hemîşe tâ ki bu mihmân-sarây-ı 'âlemde
Ḳavâfil-i şeb u rûz eyleye mürûr u 'ubûr

113 Biri birin başa her dem nüvîd-i fetḥ ü ẓafer
Geçe leyâli vü eyyâmı her zamân mesrûr

114 H̲udâ müyesser ide bî-tekellüf ü tedbîr
Żamîr-i enverine her ne kâm iderse ẖuṭûr

115 Ola ḥadîḳa-i iḳbâli tâze döndükçe
Bu kiştzârda nâ'ûre-i sinîn ü şuhûr

116 Zamân-ı devleti olsun medîd o deñlü k'ola
Ṣadâ-yı nevbeti âheng-gîr-i naġme-i ṣûr

---

116 aheng-gîr-i :aheng-i S1

8

KAŞÎDE-İ CÜLÛSİYYE DER-MEDH-İ SULTÂN AHMED BİN MUHAMMED HÂN 'ALEYHÜMÜ'R-RAHMETİ VE'R-RIDVÂN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir şebângeh ki çerâġ-ı hıred-i 'abd-i fakîr
Eylemişdi harem-i kaşr-ı dimâġum tenvîr

2 Nâgehân mekmen-i ġaybuñ açılup perdeleri
Oldı bir şaf sipeh ârâyîş-i meydân-ı żamîr

3 Birinüñ nâmı kalem biri varak biri devât
Biri ma'nâ biri mażmûn biri hüsn-i ta'bîr

4 Didiler birden eyâ pîr-i reh-i nazm-ı sühan
Ey kühen-cevherî-i sûk-ı beyân u tahrîr

5 Ne 'aceb hayli zamândur ki temevvücde degül
Bahr-ı zehhâr-ı hayâl ebr-i güher-pâş-ı żamîr

6 Saña n'oldı ne turursın ne güne şaklarsın
Tâbe -key nesr-i cevâhirde bu deñlü te'hîr

7 Elli yıldur ki müsellem saña seccâde-i nazm
Şimdi sensin şu'arâ zümresine şeyh-i kebîr

8 O zamânlar saña teslîm idi meydân-ı sühan
Ki senüñ sözlerüñe Nâ'ilî olmışdı esîr

9 Mîvesi az ise de lezzeti efzûnter olur
O dırahtuñ ki hıyâbân-ı suhanda ola pîr

10 Didüm ey levha-nüvîsân-ı debistân-ı hüner
Ey mebânî-i me'ânîye medâr-ı ta'mîr

---

8 S1 18a;S2 20a ;S3 17b ;Ü,22a;M,17a;A,16b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Kaşîde-i Cülûs-ı Hümâyûn-ı Pâdişâh-ı Zamân Sultân Ahmed Hân İbni Sultân Muhammed Hân S2

11 Hep bilürsüz ki ḳad-ı râstumı h̲âme gibi
İtdi engüşt gibi ḫam-zede bâr-ı taḥrîr

12 Ḳalmadı tâb u tüvân ṭayy-ı reh-i efkâra
Oldı endîşe de terkîb-i vücûdum gibi pîr

13 Lîk var cîb-i żamîrümde nühüfte çoḳdan
Bir güher 'ıḳdı ki olmaz aña 'âlemde naẓîr

14 Ṣaḳlarum nâmına bir pâdişeh-i devrânuñ
Ki idem müzd-i beşâret kim iderse tebşîr

15 Gelsün ol pâdişehüñ 'aṣr-ı şerîfi de görüñ
Bülbül-i köhne nice eyler imiş basṭ-ı ṣafîr

16 Bir kerâmet baña sî sâlden ıẓhâr itdi
İntiẓâr üzreyüm âs̲ârına çoḳdan bu faḳîr

17 Didiler müjdeler olsun saña ey râst-naẓar
Ki seni istedügüñ 'aṣra yitürdi taḳdîr

18 Li'llâhi'l-ḥamd ki ber-vefḳ-i murâd itdi cülûs
İntiẓâr eyledügüñ pâdişeh-i 'âlem-gîr

19 Oldı te'yîd-i İlâhiyle mis̲âl-i h̲urşîd
Z̲ât-ı vâlâteri ârâyiş-i bâlâ-yı serîr

20 Ẓıll-ı memdûd-ı H̲udâ Ḥażret-i H̲ân Aḥmed kim
Sâye-i ser-'alem-i devletidür mihr-i münîr

21 Dâver-i kişver-i dîn pâdişeh-i rûy-ı zemîn
Ḥâmî-i dîn-i mübîn dâdger-i 'adl-semîr

22 Şehryâr-ı 'alem-efrâh̲te-i 'ilm ü ḥayâ
Şâh-ı Ṣıddîḳ-naẓar dâver-i Fârûḳ-naẓîr

23 O şehenşâh-ı celî-ḳadr felek-kevkebe kim
İder evṣâfına a'yân-ı melâ'ik tevḳîr

24 O h̲idîv-i ḥasenü'l-h̲ulḳ 'aẓîmü'ş-şân kim
Yem-i ah̲lâḳına nisbetle degül baḥr ġadîr

25 O cihânbân-ı mu'aẓẓam ki türâb-ı ḳademin
Eylemiş ḥażret-i Ḥaḳḳ dîde-i 'aṣra iksîr

26 Vâḳıf-ı meşġale-i lübb-i niẓâm-ı 'âlem
'Ârif-i mes'ele-i şer'-i şehenşâh-ı h̲abîr

27 Ṣafvetü'ṣ-ṣafve-i erkân-ı 'anâṣırdan anuñ
Eylemiş dest-i ḳader ṭıynet-i pâkin tah̲mîr

28 Alsa h̲urşîd cebîninden eger kim vâye
Perde-i lafẓda ma'nâyı görür çeşm-i ḍarîr

29 Eylesün bâl-i Hümâdan ḳalem-i mûyînin
Ṣûret-i esbin eger itse muṣavvir taṣvîr

30 Kürsi-i hâleye çıḳmış meh-i bedr itmek içün
Âyet-i kevkebe-i câh u celâlin tefsîr

31 Şemme-i h̲ulḳına pür-sûz derûn-ı 'anber
Revnâḳ-ı bezmine ṣad-çâk girîbân-ı 'abîr

32 Mihr barânî-i iḳbâline zerden dügme
Ḳurṣ-ı meh maṭbah̲-ı câhında gümüşden kef-gîr

33 Ferş iderdi yüzüni h̲âke felekler çoḳdan
Olsa şâyeste-i dehlîzi eger köhne ḥaṣîr

34 Eylese şân u şukûhı żu'afâya imdâd
Kûh-ı Elbürz'e ṣatar kevkebe toh̲m-ı encîr

35 Olur engüşt-i şihâba eger itse fermân
Devre-i Ḳavs-i ḳuzah̲ ḥalḳa-i teng-i zih-gîr

---

25 Eylemiş ḥażret-i Ḥaḳ:eylemişdi yed-i Ḥaḳ S2, eylemiş dîde-i Ḥaḳ M,A

36 Ṣûret-i 'adlde taḳṣîri içün 'ahdinde
Bağlamış âyineye cevheri bend-i zencîr

37 Şîr dümiyle seri üzre meges-rânlıḳ ider
Devr-i 'adlinde eger h̲vâbe varursa nah̲cîr

38 'ilmüñ ol mertebedür diḳḳati kim 'aṣrında
Az olur ḥâşiyesüz çıḳduğı şâl-i Keşmîr

39 H̲ilḳati cevher-i evvelden olınmış terkîb
Eyledi 'aḳlınuñ âs̲ârı cihânı tenvîr

40 Re'yine re'y-i Sikender dimek endek ta'rîf
'Aḳlına 'aḳl-ı Felâṭûn dimek ednâ ta'bîr

41 Pâdişâhâ senüñ evṣâf-ı hümâyûnuñda
H̲âmenüñ ḥaddi degüldür k'ide ıẓhâr-ı ṣarîr

42 Şevket ü şânuñı ḥâcet ne beyân eylemege
Mihr muḥtâc degül kim dine ḥaḳḳında münîr

43 Ṣâd hezâr olmaz ise çoḳ da degüldür nâḳıṣ
H̲uṭebâ nâmuñ ile dehri iderler ta'ṭîr

44 'Arafât u Ḥarem u Mescid-i Aḳṣâ tursun
Senden özge hele ey dâver-i pâkîze-żamîr

45 H̲uṭbesin menber-i sulṭân-ı rüsülde oḳımaḳ
Kime mah̲ṣûṣdur ey pâdişeh-i 'âlem-gîr

46 Özbek u Hind u Hıṭâ vü 'Acem ü Çîn ü H̲oten
Güş ider h̲utbe-i nâmuñ bu ḳadar cem'-i kes̲îr

47 Her biri kendi bilâdına rücû' itdükde
Varup elḳâb-ı hümâyûnuñ iderler taḳrîr

---

38 diḳḳati :vaḳti M
47 hümâyûnuñ iderler :hümâyûnı eyler S2,M,A

48 Bu şeref ḳanġı diyâruñ şehine oldı naṣîb
K'ideler ismine mecmû'-ı selâṭîn tevḳîr

49 Bu sa'âdet bu kerâmet bu şerefden ṣoñra
Kime var medḥe liyâḳat seni ey bedr-i münîr

50 Her kişi añlayamaz ma'nî-i ẓıllu'llâhı
Bî-velâyet olamaz kimse o ma'nâya ẖabîr

51 Olur elbete velî dâver-i mülk-i İslâm
Eyledi ẖatm-i velâyet kütübinde taḥrîr

52 Bâ-ẖuṣûṣ ola şehenşâh-ı diyâr-ı Ḥaremeyn
Pâdişâhum gibi bir dâver-i pâkîze-zamîr

53 Sen daẖı şükrini bu mevhibe-i 'uẓmânuñ
Ḥadd-i imkânda olan mertebe eyle tevḳîr

54 Nâbîyâ saña düşen ẖayr du'âdur ancaḳ
İtme taṣdî' yiter eyle du'âyı tasṭîr

55 Mü'mine ẕâtı içün ẖayr du'â vâcibdür
Eylemez dîni olan ẖayr du'âda taḳṣîr

56 Tâ ki Sulṭân-ı serâ-perde-i dîvân-ı ezel
Mihrden ẕerreye dek bendelerin eyleye sîr

57 Kendü dil-ẖ^{v}âh-ı hümâyûnı ḳadar luṭf-ı H̱udâ
Dîde-i baẖtın ide ẕât-ı şerîfiyle ḳarîr

58 Râm ola emr-i hümâyûnına mülk-i 'âlem
Ola 'avn-i ezelî cümle umûrında ẓahîr

59 İde âfâḳı pür-âvâz şükûh u şânı
Sâye-i devlet ü ikbâli ola 'âlem-gîr

---

49 kime var :kimde var S3,M
57 baẖtın ide :baẖtı ide S2,baẖtı ile M

9

ŞİKÂYET EZ-ĠAM BÂ-SİTÂYİŞ-İ MUṢÂḤİB MUṢṬAFA PÂŞÂ-YI EKREM RAḤİMEHULLAHİ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dün ki itdüm ṭaraf-ı ġamkede-i ḳalbe naẓar
Görmedüm ẕerre ḳadar gerd-i küdûretden eṡer

2 Pertev-i mihr-i meserretle birûnı tâbân
Şu'le-i şem'a-i şevḳ ile derûnı enver

3 'Âleme ḫande ider revzeninüñ câmları
Şemse-i ṭâḳı virür ḫâṭır-ı ḫûrşîde keder

4 Tîr-i ġam açduġı revzenleri yir yir olmış
Bâd-ı nâzük-ḫaber-i gülşen-i ümmîde memer

5 Künc-i târîki ki ârâmgeh-i ḥasret idi
Eylemiş kendüsini şâhid-i maḳṣûda maḳar

6 Dilde peykân-ı ḫâdeng-i ġam-ı devrân olmış
Gûyiyâ şîşeye ḳonmış bir iki ġonce-i ter

7 Kesb-i feyż itmege gelmiş dil-i pür-tâbumdan
Câm-ı pür-neşve-i Cem âyine-i İskender

8 Ḥâṣılı cümle-i esbâb-ı meserret kâmil
Yoḳ hemân muḫliṣ-i dîrînem olan ġamdan eṡer

---

9 S1,19a;S2,21b;S3,19a;Ü,18b;M,18b;A,18a

(*)S1,S3
:Medîḥa-kârî-i Ḥażret-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ 'aleyhi raḥmetu'llâhi'l-'ali'l-a'lâ S2.
:Ḳaṣîde-i Laṭîf Der-Mediḥa-serâyî-i Vezîr-i Rûşen-żamîr Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ Raḥimehu'llahi 'aleyh A
5 kendüsini şâhid-i maḳṣûda :kendüsini şâhid-i maḳṣûd-ı S1,Ü,kendüsine şâhid-i maḳṣûd-ı M

9 Didüm âyâ ḳanı ol yâr-ı zamân-ı ḥasret
Ḳanı ol hem-dem-i germ-ülfet-i eyyâm-ı keder

10 Cüst-cû eyler iken ġam diyü dünyâyı tamâm
Dilde buldum yine bir gûşeye sinmiş iñler

11 Cismini gerdiş-i eyyâm-ı ṣafâ nâl itmiş
Yüzi yoḳ kim ide bir dah̲ı ruh̲-ı ḥalḳa naẓar

12 Göricek menzil-i vîrânum olan dilde didüm
Seyr idüñ çâhı kişi kendi ḳazar kendi düşer

13 Dil-i rûşende bu ḥâliyle görenler didiler
Dâr-ı İslâmda maḥbûs Frenge benzer

14 Eyleyüp ḥâline bir ḳahḳaha-i istihzâ
Nâvek-i ṭa'ne-i düşnâma idüp anı siper

15 Didüm ey yâr-ı vefâdâr-ı ḥaḳîḳatkârum
Ey bilen ḳâ'ide-i mihr ü vefâyı ezber

16 Çoḳ zamân idi seni görmez idüm ḳanda idüñ
Ḳandasın ḳanda eyâ yâr-ı felâket-perver

17 'Acabâ ülfeti ḳaṭ' eylemege bâ'is̲ ne
Oldı mı yoh̲sa dilüñ meşrebümüzden muġber

18 Ülfetüñden senüñ ey düşmen-i maḥrem-sîret
Görmedüm 'ıyş u ṭarab görmemeden ġayri żarar

19 Ey h̲oş ol dem ki ṣafâ ḳalmaz idi h̲âṭırda
Bah̲tdan müjde-i teşrîfüñi alduḳça h̲aber

20 Görmedüm geldügüñi hîç tehî-dest senüñ
Getürürdüñ dil-i maḥzûnuma envâ'-ı keder

---

10 cüst-cû : cüst u cû S2,M
12 vîrânum:vîrânı M,A
13 ḥâliyle : ḥâl ile S1,S3
19 teşrîfüñi :teşrîfüñe S2,M
20 geldügüñi hîç:hîç geldügüñi M

21 Ḥâlüm âsûde idi sâye-i menh̲usuñda
Üstüme şâh-ı meserret çekemezdi 'asker

22 Ḳanı ol dem ki elin kimse dırâz itmez idi
Nuḳre-i eşküm ile dolmış iken râh-güz̲er

23 Hep perîşân idi esbâb-ı ser ü sâmânum
Gâh endîşe-i cem'i dile itdükçe güz̲er

24 Tesliyet-dâd idi bah̲tum baña kim h̲avf itme
Şâh-ı ġam milketidür bunda meserret ne gezer

25 Şimdi n'oldı ki bizi böyle ferâmûş itdüñ
Hiç umulmazdı ki bizden geçesin tâ bu ḳadar

26 Çekdi bir âh ki raḥm idecegüm geldi yine
Nice kez h̲âṭırumı itmiş iken zîr ü zeber

27 Girye ile didi devrân baña çok ẓulm itdi
H̲alḳa itdüklerümi şimdi baña bir bir ider

28 H̲aberüñ yok beni redd eylediler 'âlemden
Şimdi ḳalmadı baña h̲âne-i 'âlemde maḳar

29 Ḳanı ol dem ki yirüm var idi h̲âṭırlarda
Âb ile dânem idi pâre-i dil h̲ûn-ı ciger

30 Ḳomadı bah̲t-ı perîşân baña esbâb-ı ḥużûr
Şimdi ne ṭu'me ne mesken ne felekde ah̲ter

31 Mah̲laṣum der-be-derî oldı adum merdûdî
Dah̲ı bilmem ki beni gerdiş-i devrân n'eyler

---

21 ḥâlüm :'âlem S2
31 der-be-derî oldı :der-be-der oldı vü S1,S3,Ü

32 Bir gül açılmadı gitdi emelüm bâġında
Bilsem ey çerẖ-i sitemger bu cefâdan ne biter

33 Kendü ẕevḳümde ḥużûrumda dil-i 'âlemde
Dem sürüp eyler iken 'ömr ṣafâ ile güẕer

34 Geldi bir velvele-endâz feraḥ nâmında
Menzilümden beni etbâ'um ile itdi be-der

35 Sebebinden olıcaḳ perde-keş-i istifsâr
Oldı bu naġme ile zemzeme-pîrây-ı ẖaber

36 Geldi devrân-ı ṣafâ-baẖş-ı Muṣâḥib Pâşâ
Lâzım oldı saña ey ġam 'adem-âbâde sefer

37 Nice pâşâ ki düşer tâcı başından çerẖüñ
Şânınuñ mertebe-i rif'atine itse naẓar

38 Hem-dem-i pâdişeh-i dehr ki Âṣaf bulsa
H̱âk-i pâk-i ḳademin dîde-i 'aḳlına çeker

39 Bermekî-mevhibe destûr-ı mükerrem ki durur
Reh-güẕârında niyâz ile nice H̱âtimler

40 H̱âk-i dergâhına yüz sürmek ile ẖurşîdüñ
Didiler ehl-i cihân nâmına şâh-ı ẖâver

41 Şimdi anuñla baḳar ehl-i cihân dünyâya
Ẕâtıdur dîde-i devrân bu gün nûr-ı baṣar

42 Medḥ-i temkînini kim boynuna aldı devrân
Âferîn himmet-i gerdûna ki bu bârı çeker

43 Az gelür ẕâtı gibi kârgeh-i iḳbâle
Böyle pâkîze-naẓar câmi'-i mecmû'-ı hüner

44 İtmiş üstâd-ı ezel 'Urfî vü H̱âḳânî'den
Feyż ile mertebe-i ṭab'-ı şerîfin ber-ter

45 Hüneri kimdür iden çâḳ bu ḳadar kendüye mülk
Nâmı oldıysa 'aceb mi vüzerâya mefḫar

46 Çerḫ ıẓhâr-ı 'ubûdiyyet içün dergehine
Keh-keşândan biline bağladı bir sîm kemer

47 Serv-i ḫoş-sâye-i bustân-ı mekârimdür kim
Devr iderler başına ḳumri gibi şems ü ḳamer

48 Jengini açmaḳ içün çihre-i mâhuñ felege
Maṭbaḫından götürür bâd-ı seher ḫâkister

49 H̱âk-ı dergâhını 'anber diyü ta'bîr ideli
Şerm ile micmer-i ḳalbümde yanar âteşler

50 Felek almış eline dâ'ire-i zerrînin
O hevâ ile ki bezminde ola râmişger

51 Gülbin ıẓhâr-ı tevâżu'la sürer ḫâke yüzin
Dergehinden ki ṣabâ eyleye gülzâre güẕer

52 Ẕâtı deryâ-yı ḫurûşân-ı mürüvvetdür kim
Mevc-i iḥsânı olur mûcib-i iḥsân-ı diger

53 Naẓar-ı taḳviye-fermâ-yı ma'ârif ṭalebân
'Aṣrıdur mâye-i âsâyiş-i erbâb-ı hüner

54 Şimdi âsûdedür ol deñlü cihân kim mes̱elâ
İdemez ḫavf ile şeyṭân daḫı endîşe-i şer

---

48 -Ü
52 mevc-i :mûcib-i S1

55 Ṣafveti meşreb-i pâkinden alur âb-ı ḥayât
O temennâ ile ẓulmetde gezer İskender

56 Pâk-ṭab'â dür-i pâkîze-i baḥr-ı keremâ
Ey viren ẕâtı ile çihre-i dehre zîver

57 Beni leb-rîz-i suẖan eyleyen evṣâfuñdur
Dil-i mecbûr bu dem farṭ-ı ṣafâdan söyler

58 Âb-ı ṣâfî gibi endîşemi żabṭ eyleyemem
Çemen-i medḥüñe yüz şevḳ ile rû-mâle gider

59 Behremend olsa n'ola ẕerreler iḥsânuñdan
Şimdi sensin felek-i dânişe mihr-i enver

60 Çoḳ zamândan beri deryâ-yı ḳader ey dür-i pâk
Atmadı sâḥil-i iḳbâle senüñ gibi güher

61 Dehre pertev bıraḳan pâk żamîrüñ var iken
Bilemem çerẖ-i ġalaṭ-pîşe bu mihri n'eyler

62 Rûzgâr-ı keremüñle senüñ ey H̱atim-i vaḳt
Kimdür âyâ diye âyîne-i ṭab'um muġber

63 'Arż-ı mihr eylemege başladı devrân ammâ
Varaḳ-ı mihr ü vefâyı kim oḳur kim diñler

64 Dehrden ġam mı çeker ol ki ola memdûḥı
Bir senüñ gibi kerem ṣâḥibi kâmil server

65 Germi-i tâb-ı ḥavâdis̱den eyâ evc-i kerem
Sâye-i 'âṭıfetüñ üstüme bir ẖayme yiter

66 Der-hevâ gördüm idi kendümi rü'yâda bu şeb
Umaram ki añı bir esb ile ta'bîr ideler

67 Mey-i vaṣfuñla ṭolaldan berü câm-ı ṭab'um
Beni mestân-ı suẖan şimdi eli üzre ṭutar

---

55 alur :alup S2,A
57 farṭ-ı :feyż-i Ü
62 rûzgâr-ı keremüñle :rûzgâr-ı keremüñde S2,A
66 -A ; der-hevâ :ber-hevâ S2

68 Umaram olmaġıla medḥüñi şâmil sözümi
Ha̱lḳ ârâyîş-i mecmû'a-i cân eyleyeler

69 Şâhid-i naẓmumuñ andan bilürem ḥüsnüñi kim
Kendüsi sînede ma'nâsı göñüllerde gezer

70 Suẖan ol deñlü ẖoş-âyende gerekdür ki añı
İdine nev'-i beşer belki melâ'ik ezber

71 Çekemem sâde sözi silsile-i ta'bîre
Neyleyüm ḳuvvet-i ṭab'um benüm ancaḳ bu ḳadar

72 Yâdigârın getirür pîşgeh-i 'izzetüñe
Naẓm ile bender-i dilde yüriyen ḳafileler

73 Tâ ki maḳbûlüñ olup eyleyeler kesb-i revâc
Eylemiş çünki H̱udâ ṭab'uñı mi'yâr-ı hüner

74 Var mı ey kâmil-i devrân sözümüñ noḳṣânı
İşte bâzâr-ı suẖan işte terâzû-yı naẓar

75 Çün tamâm oldı sözüñ başla du'âya Nâbî
Bir du'â kim işidüp diye icâbet ber-ser

76 Tâ ola ẖâne-i pür-zînet-i 'âlem ma'mûr
Her zamân tâ ki ḳarâr eyleye ṣadrında beşer

77 Bâğbân-ı ezelîden elüm açup dilerüm
Bâğ-ı 'âlemde vire naẖl-ı temennâsı s̱emer

78 Eylesün ẖâne-i iḳbâlini Bârî muḥkem
Eyleyüp şem'-i murâd ile derûnın enver

79 Gûş-ı dünyâ ṭolup âvâze-i iḥsânı ile
Eyleye gülşen-i medḥinde nevâ bülbüller

---

68 medḥüñi :medḥüñe S2,Ü
79 gûş-ı dünyâ :gûş-ı 'âlem S2

10

'ÎDÎYYE BÂ-SÎTÂYÎŞ-Î VEZÎR-Î MÜŞÂRÜN ÎLEYH (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ṣabâ-yı feyż ki bâġ-ı derûna ḳıldı güz̲âr
Bir iki müjde-i ferh̲unde eyledi iş'âr

2 Ne müjdedür bu ki mażmûnıdur güşâyiş-i bah̲t
Ne müjdedür bu ki ma'nâsı devlet-i bîdâr

3 Ne müjdedür bu ki h̲âsiyyet-i ḳudûmından
Cihândan itdi zemistân mis̲âli ġussa firâr

4 Tamâm zînet idüp bâġ-ı 'âlemi itdi
Kemâl-i ḳudretini bâġbân-ı ṣun' iẓhâr

5 Degül mi ṣun'-ı dü-bâlâ ki bir nihâl üzre
İki şukûfe bitürdi ki nâmı 'îd u bahâr

6 Bahârı mâye-i ârâyiş-i cihân itdi
Hilâl-i 'îdi idüp bâġ-ı kevne pertev-bâr

7 Giyindi tâze nihâlân libâs-ı 'îdâne
Ṣarındı başına her ġonce âteşîn destâr

8 'Aceb ki almaya ebdâl-ı bülbüli ḥayret
Ki gösterür aña her sebze ṣûret-i esrâr

9 Olup bu faṣlda gülşen nümûne-i câmi'
Oḳur menâbir-i gülşende h̲uṭbe bülbül-i zâr

10 Ṣabâḥ-ı 'îd gelüp gülşene meserret ile
İder muṣâfaḥa ezhâr ile nesîm-i bahâr

---

10 S1,21a;S2,24a;S3,21a;Ü,21a;M,20b;A,20a
(*)S1,S3
:Ḳaṣîde-i Dîger Der-S̲enâgerî-i Ḥażret-i Pâşâ-yı Müşarün ileyh Raḥimahullahi 'Aleyh S2,M
:'Îdiyye bâ-sitâyiş-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ Ü
:Ḳaṣîde-i Dîger Der-s̲enâgerî-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ A

11 Felek cevâhir ile dâmenin pür itmişdür
Diler ki maḳdem-i 'îd ü bahâra ide nis̲âr

12 Hilâl-i 'îd degül şâne virdi gördi felek
'Arûs-ı ṭâli'ümüñ zülfüni perîşân-târ

13 Murâdum üzre yürür şimdi keştî-i ümmîd
H̲ilâf-ı ḳâ'ide-i rûzgâr-ı nâ-hemvâr

14 Açıldı 'uḳde-i kârum bozuldı idbârum
Ki oldı âṣaf-ı devrân içün medîḥa-nigâr

15 Ne âṣaf âṣaf-ı 'âlî-naẓar bülend-maḳâm
Yegâne ṣadr-ı bülend-iḳtidâr-ı iḥsânkâr

16 Vezîr-i muḥteşem-i pâdişâh-ı heft iklîm
Karîn-i sâye-i Ḥaḳ ya'ni ḥażret-i h̲ünkâr

17 Sütûde-fażl ü hüner-pîşe Muṣṭafa Pâşâ
Ki evc-i rütbesine eyler âsmân iḳrâr

18 O şeh-süvâr ki binse semend-i iḳbâle
Revâdur Âṣaf olursa yanınca ġâşiyedâr

19 'Adûsı şevḳ ile cânlar virür baş üzre ṭutar
Ṣalarsa h̲asmına ceng içre tîġ-i ṣâ'iḳa-bâr

20 İderse ḳuvvet-i bâzû-yı himmeti imdâd
Şihâbe h̲ande ider bir h̲adeng-i bî-miḳdâr

21 İdeydi 'aks umûra ṣudûr-ı fermânı
Olurdı seng-i zümürrüd żiyâ-i dîde-i mâr

22 Dehânı ġoncenüñ olurdı h̲andeden maḥrûm
Nesîm-i şermi eger gülsitândan itse güz̲âr

23 Hilâl-i 'îd görünmezdi rûzedârana
Cihândan eylemese bâd-ı luṭfı ref'-i ġubâr

---

14 medîḥa-nigâr :medîḥa-kâr M
17 iḳrâr :ḳarâr M
18 binse : bindükçe S1,S3,Ü
19 ṭutar :ṭurur S2,M//sâ'iḳa-bâr :sâ'iḳa-vâr S2,Ü,M

24 Zamân-ı lutfı ġınâ-bah̲ş-ı ehl-i faḳr olalı
Gedâya âh çeker şimdi sâye-i dîvâr

25 Ne luṭfdur ki bulunmaz gedâ zamânında
Eger virürler ise bir gedâya biñ dînâr

26 Zihî zamân-ı sa'âdet ki devr-i iḳbâli
Sipihre virdi kesâd-ı sirâyet-i idbâr

27 Zamâne bah̲t-ı nigûnından eyleyüp şekvâ
Nevâ-yı bülbül-i Şirâz'ı itmede tekrâr

28 جهان بگشتم و دردا که هیچ شهر و دیار (*)
ندیده ام که فروشند بخت در با زار

29 Kef-i 'aṭâsı o ma'mûre-i keremdür kim
Mühendis-i ezelî yapmamış o şehre ḥiṣâr

30 Güşâde gül gibi cîbe girer kef-i keremi
Velî çıḳınca ider ġonce ṣûretin iẓhâr

31 Ne baḥr gördi ne kân ne ṭabî'at-ı şu'arâ
Kef-i nis̲ârı gibi bir seḥâb-ı gevher-bâr

32 Ne gûş-ı 'âlem işitdi ne gördi çeşm-i cihân
O z̲ât-ı pâke mu'âdil vezîr-i pâk-'ıyâr

33 Hilâl-i 'îdi hilâl itdi reşk-i ṭâḳ-ı deri
Ki dergehi gibi olmadı maṭmaḥ-ı enẓâr

34 Bu deñlü çihre be-h̲âk-i tażarru' olmışdur
Sipihri itse ne var bir kemîne h̲ıdmetkâr

35 Vezîr-i pâk-dilâ fâżıl-ı hüner-mendâ
Eyâ sütûde-h̲aṣâ'il müsellemü'l-eṭvâr

---

27 eyleyüp :eyledi S1,S3,Ü
30 kef-i keremi :kef-i iḥsânı S3,Ü

(*)"Dünyayı dolaştım,bahtın pazarda satıldığını hiçbir diyarda görmedim."

36 Revâ mıdur ki ḳalam nâ-ümîd olmış iken
Şikestegân-ı ümîde teveccühüñ mi'mâr

37 H̲udâ-yı 'azze ve cell âstânuñ itmiş iken
Niyâz ehline merci' ḥuṣûl-i kâma medâr

38 Yazıḳ degül mi olam ser-bürehne kâse tehî
Tamâm müflis-i bî-h̲ânmân ġarîb-i diyâr

39 Bu faṣl-ı 'îd ü bahâr içre kim 'umûm üzre
Libâs-ı tâze giye cümle âdem ü eşcâr

40 Vücûd-ı h̲alḳda gördükçe câme-i rengîn
Vücûdı ġarḳ iderüm reşk-i ġayrete nâ-çâr

41 Görüp elinde ilüñ nuḳreler taḥassür ile
Gözümden eşk aḳıdup olurum sitâre-şumâr

42 Sezâ mıdur kim olup derd-i ye's ile h̲aste
Vücûdum eyleye zerrîn taḥassür-i dînâr

43 Yiter şikâyeti terk it niyâz idüp elüñ aç
Du'â-yı devletine ey şikeste-Nâbî-i zâr

44 Ümîddür ḳomaya ol ṭabîb-i muḥtâcân
Şikeste-h̲âṭıruñı iḥtiyâc ile bîmâr

45 O H̲âtimüñ ola bir luṭfı ḳorḳarın idesin
Cihânda ḥâlet-i iflâs n'olduġın inkâr

46 İlâhi 'ömrini eyle devâma peyveste
İlâhi devletin eyle hemîşe tâze bahâr

47 İlâhi her günini 'îd ü her şebin ḳadr it
Nihâl-i tâzedür eyle İlâhi ber-h̲ordâr

48 İlâhi her dem idüp kendü sâyeñe maḥrem
İlâhi h̲âk-i derin eyle bûsegâh-ı kibâr

---

38 kâse :kîse S2,Ü,M,A
40 câme-i :h̲âme-i M

11

DER-SİTÂYİŞ-İ ḤAŻRET-İ PÂŞÂ-YI MÜŞÂRÜN İLEYH RAḤMETU'LLÂHİ TA'ÂLÂ 'ALEYHİ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ġam-ı firâḳuñ aḳıtdı o deñlü dîdeden âb
Ki oldı eşküme nisbetle heft baḥr serâb

2 O deñlü mevc-i yem-i eşk oldı ṭûfân-h̲îz
Ki oldı küngür-i tâc-ı felek kemîne ḥabâb

3 Görüp firâḳuñ ile nâr-ı ġamda sûzişümi
Baña teraḥḥum idüp h̲ûn-ı eşk dökdi kebâb

4 Ġamuñla birbirine düşmen oldı ṣaff-ı müjem
Tavassuṭ eylemedi ṣulḥ içün miyâneye h̲ᵛâb

5 Sipâh-ı firkatüñüñ dest-bürd-i târâcı
Komadı mah̲zen-i çeşmümde gevher-i sîrâb

6 İdüp es̱er dile sermâ-yı rûzgâr-ı firâḳ
Kemâl-i ra'şe ile giydi câme-i sim-âb

7 O deñlü oldı seḥâb-ı dü dîde bârân-rîz
Ki oldı her ser-i mû bâm-ı tende bir mîzâb

8 Miyân-ı rûz u şebüm farḳ olunmadan ḳaldı
O güne itdi beni dûd-ı âh istî'âb

9 Bu dûd-ı âh-ı siyehfâm içinde sûzişümi
Gören ḳıyâs ider ol kirmdür k'ola şeb-tâb

10 Bu pîç ü tâb ile kim cûybâr-ı eşkümde
Vücûdum olmış idi ıżṭırâbdan dûlâb

---

11 S1 22a,S2 25b,S3 22a,Ü,24a;M,21b;A,21a
(*)S2,A
:Ender-Sitâyiş-i Vezîr-i Müşârün ileyh S1,S3
:Der-Sitâyiş-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ Ü
:Ḳaṣîde-i Uh̲ra Der-sitâyişgerî-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ M

11 Çıḳardı meş'al-i âh u derây-ı nâle ile
Derîçe-i naẓarumdan ḳavâfil-i h̲ûn-âb

12 Zebân-ı ṭa'ne açup bir gice sipihr baña
Ne ṭa'ne nâvek-i dil-sûz germ idüp pertâb

13 Didi mu'âh̲ez̲e-âmîz 'unf u nah̲vetle
Ki ey füsürde-h̲ıred hûş-ı düşmen-i bî-tâb

14 Türâb-ı pây-ı velîyü'n-ni'amdan olmaġı dûr
Dü çeşm-i h̲ıyre-nümûnuñ ne eyledi îcâb

15 Ne ḥâlet oldı ki ḳalduñ cüdâ rikâbuñdan
O âṣafuñ ki ider bah̲t-ı h̲ıdmetinde şitâb

16 Ne iḳtiżâ ile dûr olduñ ey güsiste-h̲ıred
O bezmden ki ider gülşen-i bihişt ḥicâb

17 Didüm sipihre bunı sen de fehm idersin kim
Ben ih̲tiyârum ile itmedüm ferâġ-ı z̲ehâb

18 Velîk bir maraż-ı bî-amân ẓuhûrından
'Azimete yoġ idi ḳâleb-i şikestede tâb

19 Ne iḥtimâl idi yoh̲sa o bezmden mehcûr
Ḥevâli-i müje-i eşk-bâruma gele h̲vâb

20 Göñül müfâreḳatı meclis-i şerîfinden
Cerîde-i ni'am-ı 'ömrden ider mi ḥisâb

21 Olur mı itmeyicek zîb-i gûş güftâruñ
Cerâḥat-ı ciger-i h̲ûn-feşâna merhem-yâb

22 Velîk n'eyleyeyüm dest-i 'öz̲rden feryâd
Ki itdi pîşgehinde beni esîr-i ḥicâb

23 Felek baña yine döndi didi ki ey Nâbî
Egerçi ehl-i kerem itmez ehl-i 'öz̲re 'itâb

24 Velîk itmek içün i'tiz̲âr luṭfından
Budur ben añladuġum şimdi saña fikr-i ṣavâb

---

24 şimdi saña :saña şimdi S2

25 Ki bir 'arûs-ı dil-ârây-ı ḥacle-i ṭab'uñ
Virüp cemâline ta'bîr-i tâze-ṭarz ile tâb

26 Veliyy-i ni'metüñe tuḥfe-i ḳudûm idesin
Ki tâ ḳusûruñı 'afv ide ol bülend-cenâb

27 O nev-'arûsuñ ola cebhe-i niẓâmında
S̲enâ-yı âṣafa ammâ bu vech ile elḳab

28 Vezîr-i 'öz̲r-pezîr âṣaf-ı memâlik-gîr
Meh-i sipihr-mesîr âsmân-ı mihr-rikâb

29 Muṣâḥib-i melikü'l-'aṣr Muṣṭafa Pâşâ
Ki fah̲r ider şeref-i kevkebiyle ḥeft-ḳıbâb

30 O z̲at-ı mekremet-ârâ ki eyledi dâmâd
Görüp şehenşeh-i 'âlem naẓîrini kem-yâb

31 O âṣaf-ı sipeh-ârâ ki sâye-i 'âlemi
Olur seḥâb-ı ser-i âfitâb-ı 'âlem-tâb

32 O H̲ıżr-ı vaḳt ki şerm-i żamîr-i ṣâfından
Yüzinden eyleyemez âb-ı H̲ıżr ref'-i niḳâb

33 Sipihr gûş-ı meh ü mihrin açmadan şeb u rûz
Ümîdi itmedür iḥrâz-ı iltifât-ı h̲itâb

34 Sipihrden ḥarekâtı ideydi men' eger
Olurdı sâ'id-i keffü'l-h̲aḍîbe bend şihâb

35 Ḳarîn-i taḳviye-i bah̲tı olsa ger żu'afâ
Kemîne beççe-i 'uṣfûra ṣayd olurdı 'uḳâb

36 Firâz-ı devḥa bah̲tında lâne-sâz olsa
Hümâyı itmez idi h̲ıdmete ḳabûl ġurâb

37 Göreydi Rüstem eger ḳuvvet ü şecâ'atini
Olurdı sîne-i Rüstem çü sîne-i Sührâb

38 Yed-i muh̲âṣemeti çâk-rîz-i cîb-i 'adû
Kef-i velâsı güher-pâş-ı dâmen-i aḥbâb

39 Feżâ-yı 'âṭıfete luṭfı cûy-ı h̲^{v}âhiş-şûy
Cihân-ı mekremete ṭab'ı gülşen-i şâd-âb

40 Olaydı şâhid-i İslâmı deyre cilve-nümâ
Olurdı cîb-i ṣanem çâk-çâkden miḥrâb

41 Żamîr-i enverinüñ vaṣfın itseler taḥrîr
Olurdı yek-şebe meh gibi müstenîr A'râb

42 Añılsa menba'-ı seyl üzre kûh-ı temkîni
Dönerdi çıḳduğı sûya şitâb ile seyl-âb

43 Nesîm-i h̲ulḳ-ı çemen-h̲îzi olsa kevne vezân
Olurdı rüste tenûr içre ġonce-i sîr-âb

44 Eger leṭâfet-i ṭab'ından olsa vâye-pez̲îr
İderdi bâd-ı vezân ile kûh-ı bah̲t şitâb

45 O kimse kim ola bir kerre luṭfına maẓhar
Mis̲âl-i düzd gelür gelse çeşm-i bah̲tına h̲^{v}âb

46 Ṭoḳunsa ebre gözi bir 'aṭâ-çeşîdesinüñ
Dökerdi ḳatre yerine zemîne gevher-i nâb

47 İden taṣavvur-ı h̲ulḳın caḥîme itse nigâh
Olur şerâresi gül dûdı sünbül-i sîr-âb

48 Ṭoḳunsa tâb-ı nigâh-ı celâli eşcâra
Olurdı ah̲ker-i sûzende dâne-i 'unnâb

49 Düşeydi kûhe eger tâb-ı dîde-i ġażabı
Olurdı kûh yem ammâ ki ser-be-ser gird-âb

50 Semûm-ı ḳahr-ı cihân-sûzı esse gülzâra
Olur 'uṣâre-i h̲anẓal żamîr-i gülde gül-âb

51 O deñlü devleti 'âlî ki eşk-i ḥâsidden
Ṣabâya râh-güz̲er virmez oldı cûş-ı h̲alâb

52 Ṭoyar mı vaṣfdan âdem o âṣafı ki ola
Neşâṭ-ı medḥi kesâd-âver-i neşâṭ-ı şarâb

53 Teġazzül eylemek ister göñül bu vâdîde
Ki istimâ'ı ile çerhe raḳṣ ide îcâb

54 Dil oldı bir güle bülbül ki itse ref'-i niḳâb
Hezârdan gül ü gülden hezâr iderdi ḥicâb

55 Meşâm-ı hᵛâhişe itse nesîm-i nâzı güzer
Olur çekîde dimâġ-ı niyâzdan zehr-âb

56 Görince yâri gider ṭâḳatüm gelür ra'şe
Ḥayât-ı vaṣlda nâ-yâb imiş zamân-ı şebâb

57 Görüñ ġınâ-yı faḳîrân-ı âstân-ı Cem'i
Elinde kâse-i billûr içinde la'l-i müzâb

58 Degül sitâre görüp Nâbiyâ bu naẓmı felek
Nisâr ider ser-i endîşem üzre dürr-i hoş-âb

59 'Aceb mi sözlerüme eylese felek ta'ẓîm
'Aceb mi nâmumı añduḳça gözlese âdâb

60 Benüm gibi kimüñ olmış felekde memdûhı
Bir âṣaf-ı hüner-âver vezîr-i luṭf-me'âb

61 Münîr-ṭab' müşîrâ bülend-menḳabetâ
Eyâ vezîr-i kerîmü'l-ḫıṣâl fażl-niṣâb

62 Sen ol nihâl-i ser-efrâz-ı bâġ-ı devletsin
Ki Ḫıżra nâziş ider sâyeñi memerr iden âb

63 Virür ṭabi'at-ı iksîre jeng-i istihzâ
Semendüñüñ ḳademin bûs iden kemîne türâb

64 Saña ḥasûd olanuñ çekdügi 'azâba göre
Ḥużûr-ı bâġ-ı cinândur caḥîm içinde 'azâb

65 Sen ol keremle 'alemsin ki itse ebr-i maṭîr
Kef-i kerîmüñe taḳlîd iderler istiġrâb

---

61 menḳabetâ:manṣıbâ M
63 jeng-i :reng-i S2,Ü,M,A

66 Bu deñlü devri ḳarâr itmez idi eylemese
Sipihr heykel-i nâm-ı şerîfüñ istiṣḥâb

67 Göreydi h̲ulḳ-ı H̲udâ-dâduñı çekerdi ḳalem
Sevâd-ı nüsh̲a-i ah̲lâḳa fâżıl-ı Fârâb

68 Nüvişte h̲âme-i ṣun'-ı debîr-i ḥikmet ile
Kitâb-h̲âne-i ṭab'uñda nüsh̲a-i âdâb

69 Nigâh-ı 'afvuña nisbetle ġayz 'uḳde be-bâd
Żamîr-i ṣâfuña nisbet ġubâr naḳş ber-âb

70 Senüñ mürüvvetüñ ol rütbeye yetişmiş kim
Tecessüs eylemede 'afv-i cürm içün esbâb

71 Benüm de cürmümi 'afv it kemâl-i luṭfuñdan
Baña 'itâb yiter çekdügüm bu şerm ü ḥicâb

72 H̲ıyâm-ı çerh̲e sütûn-ı du'âyı ref' eyle
Niyâz-nâmeyi Nâbî çoḳ eyledüñ ıṭnâb

73 Cerîde-i günehi tâ günâhkârânuñ
Ola raḳam-zede-i 'afv-ı ḥażret-i Vehhâb

74 Yed-i 'inâyet ile şehr-bend-i 'âlemde
Der-i murâdını açsun Müfettiḥü'l-ebvâb

75 Binâ-yı devletini eylesün H̲udâ ma'mûr
Ola 'adûlarınuñ h̲âne-i ümîdi h̲arâb

76 Mu'ammer eylesün ol deñlü devlet ile H̲udâ
Ki z̲eyl-i 'ömri ola bûsegâh-ı rûz-ı ḥisâb

---

69 'uḳde be-bâd :'uḳde-i bâd M
70.-S1,S3,M,A

12

KAŞÎDE-İ 'AZLİYYE ENDER-SİTÂYİŞ-İ VEZÎR-İ MÜŞÂRÜN İLEYH TEĠAMMEDE'LLÂHU TA'ÂLÂ BÎ-ĠUFRÂNİHÎ(*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kimdür ol kim mey-i manşıbla olup şîrîn-kâm
Aña hamyâze-i 'azl olmaya âhir encâm

2 Çend rûze gül-i ikbâl-i çemenzâr-ı fenâ
İder elbette dimâġ-ı dile îrâs-ı zükâm

3 Bezm-i ikbâlde ser-mest olanuñ hâli budur
Gâh peymâne çeker gâh humâr-ı âlâm

4 Olsa ârâste bir dem yine ber-çîde olur
Bir karâr üzre degüldür tarab-ı gerdiş-i câm

5 Zîn-i hûrşîd ü rikâb-ı meh olur çîde yine
Zîr-i rân olsa eger tevsen-i çarh-ı bed-râm

6 Geleli dehr ne mesmû' u ne manzûr oldı
Cilve-i şâhid-i kâm olduġı ber-vefk-i devâm

7 Çerh-sây olsa eger küngür-i kaşr-ı ikbâl
Yine yok levha-i tâkında anuñ nakş-ı devâm

8 Tûde-i rîk-i revândur felegüñ ikbâli
Her zamân 'arşa-i dîgerde ider darb-ı hıyâm

---

12 S1 24a;S2 27b;S3 24a;Ü,26a;M,23b;A,23a
(*)S1,S3
:Kaşîde-i 'Azliye Der-Senâ-hvânî-i Cenâb-ı Pâşâ-yı Müşârün İleyh Rahimehu'llah S2,A
:Kaşîde-i 'Azliye Der-Senâ-hvânî Muşâhib Muştafa Pâşâ M

4 degüldür tarab-ı gerdiş-i câm :degül devr-i tarab gerdiş-i câm S2,M
6 S2,M,A'da 8.beyit.
8 S2,Ü,M,A'da 9.beyit.

9 Ceyş-i ah̲ter taġılur bir gün olur kâse tehî
Mâhveş zîr-i nigîn olsa eger h̲ıṭṭa-i Şâm

10 Güz̲er itmekdedür iḳbâl u ruṭûbet didügüñ
Biri h̲ûrşîd-i zemistân birisi reşḥ-i ġamâm

11 Ne ḳadar encümen-efrûz ise şem'-i iḳbâl
Bestedür târ-ı fetîlinde yine reng-i ẓalâm

12 Meclis-i 'âlemi geh rûşen u geh târ eyler
Budur âyîn-i niẓâm-ı felek-i nâ-fercâm

13 Bâdeye der-pey iken derd-i ser-i renc-i h̲umâr
Bezm-i 'âlemde 'aceb kimdür olan mest-i müdâm

14 Kimse âzâde degüldür siteminden çerh̲üñ
Hâlesin mâh-ı şeb-ârâya ider ḥalḳa-i dâm

15 Bahr-ı pür-şûriş-i devletde olurmış kem-h̲îz
Her zamân keştî-i ümmîde muvâfıḳ eyyâm

16 Kâh̲-ı iḳbâle esâs olmaz inanma bulmaz
Bünye-i günbed-i pür-bâd-ı ḥabâb istiḥkâm

17 Kendü aḥvâl-i dil-i ber-zede sâmânumdur
İtdügüm ma'raż-ı vâlâ-yı kirâma i'lâm

18 Ki çıḳup ḳal'a-i dilden sipeh-i şevḳ-âmûz
Dikdi bürc-i emele ceyş-i ferâġat a'lâm

19 Raġbet-i h̲âṭır ile tevsen-i manṣıbdan inüp
Ġayrınuñ itmiş iken destine teslîm-i zimâm

20 Rûzgâr âyîne-i ḳalbe virüp yine keder
Dili pür-h̲ûn ider evżâ'-ı ciger-sûz-ı 'avâm

---

9 S2,Ü,M,A'da 7.beyit.

21 İh̲tiyârî ise de 'azl 'aceb ḥâlet imiş
Dile elbette virürmiş keder-i bî-hengâm

22 Âdemüñ h̲âne-i temkînin idermiş vîrân
İ'tibârât-ı keder-h̲îz ġam-engîz-i li'âm

23 Gerçi kim kişver-i vîrâne-i ḳalbümde benüm
'Azl ü naṣb eylemez icrâ-yı rüsûm-ı aḥkâm

24 Lîk kem-furṣatî-i bed-menişândan feryâd
Ki virür vaż'ları serdî-i deyden peyġâm

25 Li'llâhi'l-ḥamd degüldür dil-i ġam-mu'tâdum
Naṣb ile ḳaṣr-ı ṣafâ 'azl ile künc-i âlâm

26 Lîk mümkin mi bu evża'a taḥammül ki ider
Âdemi her birinüñ bâd-ı burûtı sersâm

27 Ḳanı kendü ḳuluñam diyü perestişler iden
Eylemez yolda düçâr olsa bile redd-i selâm

28 Ḳanı ol terk-i edeb diyü ḳu'ûd eylemeyen
Eylemez şimdi mecâlisde bulunduḳça ḳıyâm

29 Ḳanı gördükçe kemânveş h̲am iden ḳâmetini
Zah̲m açar tîr-ṣıfat şimdi ṣudûr itse kelâm

30 Dil-pesend olsa diyü puh̲te suh̲anlar arayan
İtmede neşter-i ser-tîz-i ḳader nükte-i h̲âm

31 Gevher-i gûş-ı ḳabûl eyleyen ednâ suh̲anuñ
Şimdi eyler suh̲an-ı serd ile ḳaṣd-ı ilzâm

32 Mîmveş pây uzadup yâ gibi püşt üzre yatur
Eyleyen 'izzet içün dâl-ṣıfat ḳaddini lâm

33 Ni'met-i câha iden destini ser-pûş-ı du'â
Ṣoñra eyler dehenin kâse-i zehr-i düşnâm

34 Kanı bindükçe rikâba aşılan çâpükler
Dest-i şekvâsın ider ṣoñra miyân-gîr-i licâm

---

29 Sl'de 30.beyit.

35 Rûy-mâl itmege dâmânuña furṣat gözeden
Yapışup dâmenüñe cevr içün eyler ibrâm

36 Nerdübânlarda bağal-gîrlige sür'at iden
Nerdübân üzre ider sebḳate şimdi iḳdâm

37 Hele bîgâneye söz yoḳ odur andan me'mûl
'Ayb olunmaz ne ḳadar eylese terk-i ikrâm

38 Terbiyet-kerde-i nân u nemek-i luṭfuñ iken
İ'tibâr itmez olur h̲âneñ içinde h̲uddâm

39 H̲ıdmetüñ bâr-ı girân 'add ider olmışken ezel
İltifâtuñ hevesi mâye-i zeyn-i endâm

40 Mez̲hebinde saña eyler sitem ü cevri ḥelâl
Şevḳ-i h̲ıdmetle iden dîdesine h̲vâbı ḥarâm

41 H̲ıdmete çâpük ü çâlâk iden şedd-i niṭâḳ
Kâmına eylemez âmîh̲te yek z̲erre h̲ırâm

42 Ḳanı birbirisine h̲ıdmet içün sebḳat iden
Şimdi ikrâh ile birbirine eyler ibrâm

43 Naẓaruñ şevḳine şeb tâbe-seher ḳâ'im olan
Rûz tâ-şeb nigeh-i nâzın ider mest-i menâm

44 Dâmenin h̲ıdmet-i bezmüñden ider ber-çîde
Serv-i âzâda iden şevḳ ile ta'lîm-i h̲ırâm

45 Dest berhem-zen olursañ ne ḳadar şiddet ile
Ḳâmet-i nâzına itmez yine teklîf-i ḳıyâm

46 H̲vâbdan dîdesini bûmveş itmez bîdâr
Eyleyen h̲ıdmet içün şevḳ ile pertâb-ı hamâm

---

40 eyler:añlar S1,S2,S3,Ü,M

47 İntisâb itmege her gün biri âmâde iken
Şimdi her şeb biri itmekde firâra iḳdâm

48 Bir dah̲ı h̲âneñe 'azm eylemez andan açılur
İḳtiżâ eyler ise birisine istiḥmâm

49 İnfiṣâl itmege âmâde gürûh-ı etbâ'
'Itḳ sevdâsına dil-beste cevârî vü ġulâm

50 Ṣarṣar-ı 'azl ṣalup tefriḳa bâġ-ı 'ıyşa
H̲âneden manṣıbuñ ardınca bile gitdi niẓâm

51 İrişüp ḳâfile-i 'azl olıcaḳ teng-güşâ
Çâmesin eyledi tenhâlıġa tebdîl ziḥâm

52 Zîver-i h̲^{v}ân iken evvel ni'am-ı gûn-â-gûn
Eyledi kes̲retini vaḥdete taḥvîl eyyâm

53 Sîr olur mı naẓar-ı âzı tehî-ṭab'ânuñ
Ṣaḥn-ı vaḥdetde ider cilve-i nâ-puh̲te ṭa'âm

54 H̲^{v}ânumuz sufre-i gerdûn gibi yek kâse iken
Nice dursun bir alây gürsine-çeşmân-ı hevâm

55 Gitdi maṣraf gibi âmed-şud-ı ḥâcetmendân
H̲âneden pâyını îrâd gibi çekdi enâm

56 Çeşme-i miḥbereden bah̲ş-ı ḥayât eyler iken
Merḳad-ı maḳlemede mürdeye döndi aḳlâm

57 Defter-i dâd ü sited nüsh̲a-i eş'âr oldı
Sâl-i târîh̲ ḥisâb itmege ḳaldı erḳâm

58 Ehl-i ḥâcâta olurken es̲eri 'ayn-ı ḥayât
Dâġ urur deyn temessüklerine naḳş-ı h̲ıtâm

59 Alınur şimdi 'avâ'id yerine vaż'-ı girân
Virilür şimdi hedâyâya bedel sâde selâm

---

52 taḥvîl : tebdîl S1
57 sâl-i târîh̲ :sâl-i târîh̲i S2,A

60 Mâ-ḥaṣal ṭurfe perîşânlık imiş ḥâlet-i 'azl
Ṭutmasun kimselerüñ dergeh-i naṣbında maḳâm

61 Ḳorḳarum bir gün ide h̲âne-i sâmânı h̲arâb
Eger itmezse telâfîsini fah̲r-ı eyyâm

62 Zîb-i silk-i vüzerâ ya'ni Muṣâḥib Pâşâ
Ki şükûhına göre teng gelür heft ecrâm

63 Âṣaf-ı ṣâf-meniş 'âlim ü dânâ-verziş
'Âḳıl-ı pâk-reviş 'ârif-i pâkîze-kelâm

64 Bihterîn-i vüzerâ Âṣaf-ı s̲ânî ki sezâ
Nâmına eyler ise cevher-i evvel ikrâm

65 Tûde-bah̲şây-ı güher ma'reke-ârây-ı hüner
Meclis-efrûz-ı kerem 'âṭıfet-âmûz-ı kirâm

66 'Arṣa-i şânına bir ṭûb ḳıbâb-ı gerdûn
Pâye-i câhına bir seng cibâl-i ehrâm

67 Bâbı beytü'ş-şeref-i mihr-i münîr-i nev-rûz
Kef-i dest-i keremi dâ'ire-i mâh-ı tamâm

68 Ḳâmet-i 'izzine kütâh ḳabâ-yı eflâk
Cilve-i rif'atine teng feżâ-yı evhâm

69 Dergeh-i merḥameti mevhibeye cây-ı ḳu'ûd
Bünye-i 'âṭıfeti mekremete cây-ı ḳıyâm

70 Neyyir-i ḳalb-i cihân-tâbına ḥayrân h̲urşîd
H̲ançer-i ṣâ'iḳa-sîmâsına lerzân Behrâm

71 Zülf-i 'irfânına dil-beste 'arûsân-ı h̲ayâl
Çeşm-i idrâkine cân-dâde sevâd-ı ifhâm

72 Dilidür mekteb-i 'irfân deheni maṣdar-ı feyż
Ḳalbi mir'at-ı cilâ-dâde-i rûy-ı ilhâm

---

60 perîşâhlıḳ imiş : perîşânlıḳ S2 ; Ü'de 61.beyit.
61 Ü'de 60.beyit.

73 Gûşe-i çeşm-i suẖan-dânına olmaz ḥâ'il
Tutuḳ-ı tevriye vü perde-serây-ı îhâm

74 Silk-i naẓma çekilen vaṣf-ı cihân-ârâsı
Derd-i efvâh-ı ẖavaṣṣ u güher-i gûş-ı 'avâm

75 Naḳd-i mażmûn-ı ma'ânî heves-i vaṣfı ile
Gûşe-i kîse-i endîşede itmez ârâm

76 H̱âne-i himmeti ol mertebe 'âlîdür kim
Gerden-i zühreyi bûs eylemek ister leb-i bâm

77 Çerẖde mâhı görür çâhdaki âb gibi
İder ol kimse ki dergâh-ı refî'inde maḳâm

78 Olur âyîn-i bahâr-ı keremin vaṣf idenüñ
H̱âmesinden dökilen ḳaṭre bahâr-ı bâdâm

79 'Aṭsesinden gül-i ẖurşîd döker ṣubḥ gibi
Bâġ-ı re'yinüñ iden güllerini istişmâm

80 Mâhda hâle degül 'aks bıraḳmış çerẖe
Ṣaḥn-ı ḳaṣrındaki fevvâre ile ḥavż-ı ruẖâm

81 Ṣaḥn-ı dehre ḳonalı ḳâfile-i inṣâfı
Birbirine uçurur bâz ile şâhîn ḥamâm

82 Es̱er-i ḥıfẓını seyr eyle ki teb ṭutduġı dem
Pürsiş-i ẖâṭır-ı şîrâna giderler aġnâm

83 Âṣafâ midḥat-i evṣâfuñ olunmaz taḳrîr
Cism-i nâẓımda dehân olsa ser-â-pây mesâm

84 Tâbe-gerden dil ü cân ġarḳa-i iḥsânuñdur
Olayum vâdi-i inkâra düşersem nâ-kâm

85 Lîk lâ-büd ḳalem-i şîve-perest-i şu'arâ
Tâze bir vâdi-i nâ-refte bulur itse ẖırâm

---

75 vaṣfı :vaż'ı S3
80 mâhda :mâhile M

86 Ġonce-i h̲âṭıruñ açmaḳ hevesiyle ḳalemüm
Oldı taṣvîr-i dem-i 'azle bu yüzden ressâm

87 Yoh̲sa Allâh bilür sâye-i elṭâfuñda
Kimseden z̲erre ḳadar görmedi ṭab'um âlâm

88 Mû-be-mû cümle-i ḥâlüm saña pûşîde degül
Ne iderseñ yine sen sâġ ol eyâ fah̲r-ı kirâm

89 Ḳoma ḥasretle tehî-dest dil-i maḥzûnı
İtmedin ebh̲ire-i 'azl dimâġum sersâm

90 Kemterîn bir nigehüñ bendeñi iḥyâ eyler
Gûşe-i çeşmüñe mevḳûf hemân neyl-i merâm

91 Sübḥa-gerdân-ı s̲enâ ol yiter ey Nâbî-i zâr
Ne ḳadar naẓmda maḳbûl ise de ṭûl-ı kelâm

92 Tâ bu devletkede-i munḳalib-i 'âlemde
Gâh 'azl ü gehi naṣb eyleye tebdîl-i maḳâm

93 Gelmeyüp kevkeb-i iḳbâline yek z̲erre fütûr
Ḳuvvet-i bâzû-yı bah̲tı bula gitdükçe ḳıvâm

94 Şuḳḳa-i râyet-i iḳbâli ola 'âlem-gîr
Ser ber-efrâh̲te olduḳça livâ-yı İslâm

95 Ola a'dâsı nigûn câhı füzûn 'ömri dırâz
İde dil-h̲^{v}âhını âmâde H̲udâ-yı 'allâm

---

88 cümle-i ḥâlüm :cümle-i 'âlem S2

13

KAṢÎDE-İ ṢULḤİYYE ENDER-SİTÂYİŞ-İ ṢADR-I A'ẒAM 'AMUCA-ZÂDE ḤÜSEYN PÂŞÂ RAḤMETU'LLÂHİ 'ALEYH (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Li'llâhi'l-ḥamd olup ma'reke-i ceng tamâm
Buldı 'âlem yeñiden ṣulḥ u ṣalâḥ ile niẓâm

2 Geçdi sermâ-yı sitem geldi bahâr-ı râḥat
İ'tidâl itdi çemen-ṣuffa-i eyyâma h̲ırâm

3 Giydi feyyâże-i elṭâf-ı h̲udâvendi ile
Âteş-i ḥarb ü veġâ pîrehen-i برد و سلام

4 Şurṭa-i luṭf ile ṭûfân-ı fiten buldı sükûn
Keşti-i emn ü emân buldı muvâfıḳ eyyâm

5 Şarḳdan ġarba ṭolup 'arbede-i ceng ü cidâl
Kimse bilmezdi ne yüzden bulacaġın encâm

6 H̲âṭıra gelmez idi bir dah̲ı fikr-i ṣıḥḥat
Mübtelâ-yı maraż olmışdı mizâc-ı eyyâm

7 Nice imdâd u fürû' u teba'ından ġayrı
Çâr çâsâr-ı yesâr itmiş iken h̲arbe ḳıyâm

---

13 S1,26a;S2,30a;S3,26a;Ü,29a;M,25b; A.25b
(*)S1,S3.
:Ḳaṣîde-i Ṣulḥiyye Der-Medîḥa-i Ṣadr-ı a'ẓam ve Vekîl-i Ekrem Ḥüseyn Pâşâ S2,A (M'de "Amucazâde Ḥüseyn Pâşâ" şeklinde)
:Ḳaṣîde-i Ṣulḥiyye Ender-sitâyiş-i 'Amca-zâde Ḥüseyn Pâşâ Merḥûm Ü

3 Giydi :Geçdi S1,S3
5 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
7 imdâd u :imdâd-ı S2,A

برد و سلام:Kur'ân-ı Kerim,Enbiyâ Suresi,69.âyet.

8 Ġarḳa yaḳlaşmış iken keşti-i bî-lenger-i mülk
Bâd-ı tevfîḳ irüşüp eyledi tefrîḳ-i ġamâm

9 Virdi müşkil görinen da'vî-i dehr-âşûba
Ḳâḍî-i maḥkeme-pîrây-ı ḳader fayṣal-ı tâm

10 Nâ-gehân eyledi düşîze-i ḫoş-çihre-i ṣulḥ
Mâ-verâ-yı ḥarem-i ġaybdan ıẓhâr-ı ḫırâm

11 Ḥüccet-i 'ıtḳ gibi itdi 'ibâdı âzâd
Nâme-i 'ahd-ı hümâyûn-ı mübârek-fercâm

12 Geldi eczâ-yı be-hem ber-zede-i devrânuñ
Sûzen-i ṣulḥ ile şîrâzesine ḳuvvet-i tâm

13 Ṭab'-ı mi'mârî-i taḳdîre hezârân taḥsîn
Ki idüp hedm-i mebânî-i feleksâ-yı ḫıṣâm

14 İdüp anuñ yerine vaż'-ı esâs-ı ülfet
İtdi lafẓ u kelimât ile binâsın iḥkâm

15 Pîç-i seyl-âb-ı ḫurûşânuñ arasında ḳażâ
Âştî seddine virdi ne güzel istiḥkâm

16 Oldı yek-reng mey-i ülfet ile düşmen ü dost
İtdi ma'cûn-ı vefâ ref'-i küdûrât-ı ḫıṣâm

17 Girih-i cebhe leb-i ḫandeye oldı tebdîl
Bezmden çıḳdı yirin virdi selâma düşnâm

18 Ḫâk-i cenge ekilen toḫmdan itdi giderek
Feyż-i Rabbânî ile sünbüle-i ṣulḥ ḳıyâm

19 Eyledi ḫalḳa ifâże s̱emerât-ı râḥat
Mezra'-ı 'âlemi ġarḳ-ı gil iden ebr-i ẓalâm

20 Mestî-i ceng tamâm oldı yiter ehl-i neşâṭ
Ser-penâhın virüp alsun yirine câm-ı müdâm

---

20 yirine :eline A

21 Âb u âteşlik ider ḳalmadı 'âlemde n'ola
Bir zamân da cereyân itse mey-i âteşfâm

22 Pây-ı ġavġâ çekilüp geldi dem-i âsâyiş
H̲ᵛâb içün şuḳḳaların çâr-şeb itdi a'lâm

23 Oldı efsûn-ı muṣâfât ile ḥayyât-ı süyûf
Ser fürû-bürde-i sûrâh̲-ı siyehfâm-ı niyâm

24 Sipere oldı bedel dâ'ire-i bezm-i sürûr
Nîzeler nâylara eyledi teslîm-i maḳâm

25 Ṭabl-bâz itdi elin sînesini dögmekden
Eyledi dest-i ḳader kûfte ṭabl-ı ârâm

26 Çilleden çıḳdı kemân itdi du'â-yı te's̲îr
Âşinâ-yı hedef-i ḥüsn-i ḳabûl oldı sihâm

27 Gezmeden ṣaçı saḳalı aġarup tûġlaruñ
İtdi pîrâne-ser âsâyiş içün meyl-i menâm

28 Ḥalḳa-i zırh-ı girân ile olundı tebdîl
Ḥalḳa-i gîsû-yı h̲ûbân-ı mülâyim-endâm

29 Müşterî oldı h̲arîdâr-ı metâ'-ı Nâhîd
Oldı der-beste-i idbâr dükân-ı Behrâm

30 Ḳan yalaşmaḳ revişi olmadı żâyi' âh̲ir
Tîġle eylediler 'akd-ı uh̲uvvet ecsâm

31 Söyünüp nâr-ı veġâ döndi tüfek s̲aḳbesine
H̲aymezâr içre tüfek h̲îme yıḳılmış ḥammâm

32 Döşenüp bezme bisâṭ-ı ṭarab-endûz-ı neşâṭ
İtdi aḥmâl-i veġâ rıḥlet içün şedd-i h̲ırâm

---

31 tüfek :tüfeng A//yıḳılmış :yıġılmış S2,M,A
32 bezme :bezm-i S1,S3,

33 Cânib-i sûḳ-ı silâḥa dökilüp gerd-i kesâd
Sâḥa-i kûçe-i 'ıyş u ṭaraba düşdi ruẖâm

34 Çıḳdı üsrüb aradan ṭop u tüfeng itdi sükût
Oldı âmed-şûde âmâde sefîr u peyġâm

35 Tâbe-key 'azm-i veġâ faṣl-ı bahâr irdükçe
İtsün aṣḥâb-ı ṣafâ semt-i gülistâna ẖırâm

36 Yitişür ẖasma nişângâh-ı tüfekden baḳduñ
Dûr-bîn al ele gör ḳanda ider dôst ẖırâm

37 Maḥv olup defter-i dilden es̱er-i ẖavf u ẖaṭar
Düşdi peyġûle-i idbâra ġumûm u âlâm

38 Allâh Allâh ne bu şâdî bu meserret bu neşâṭ
Bunı ru'yâda ẖayâl eylemez idi evhâm

39 Kimse bu zelzele-i hâ'ileden ummaz idi
Ki bula bir daẖı erkân-ı umûr istiḥkâm

40 Çekmemişdi daẖı bu daġdaġayı devlet ü dîn
Görmemişdi bu perîşânlıġı mülk-i İslâm

41 Böyle meydân-ı ẖaṭarda kim ümîd eyler idi
Eşheb-i mülk tekerlenmiş iken ide ḳıyâm

42 Kimüñ eylerdi güẕer dâ'ire-i ẖâṭırına
Ki cihân-ı maraż-âlûde bula ṣıḥḥat-ı tâm

43 Ṭayy-ı meydân-ı ümîd itmege az ḳalmış idi
Tevsen-i ye's o ḳadar itmiş idi basṭ-ı licâm

44 Maṭbaẖ-ı luṭf-ı İlâhîde meger mużmer imiş
Ki żiyâfetgeh-i âfâḳa çeke ni'met-i 'âm

---

35 S2,Ü,M,A'da 36.beyit.
41 S2,Ü,M,A'da 42.beyit.
42 dâ'ire-i :âyîne-i S2

45 Nâ-gehân cûşa gelüp lücce-i 'avn-i ezelî
Eyledi bendelerin tâbe-gelû ġarḳa-i kâm

46 Evvelîn cilve-i tevfîḳ-i İlâhî bu idi
Ki bulup ehlini şâyeste-i itmâm-ı mehâm

47 Bir vezîr-i h̲ıred-efrûz-ı umûr-endûzuñ
İtdiler destine teslîm umûr-ı iḥkâm

48 Ṭonadup ṣadr-ı semâvât-res-i iclâli
Didiler ḥükm-i verâs̲etle senüñdür bu maḳâm

49 Ṣâḥib-i devlet ü ḥâmî-i h̲ilâfet sensin
Ṣadr ıṭlâḳı dururken sen olur ġayre ḥarâm

50 Cüst-cûda seni âvâre idi mühr-i şerîf
Nâ'il oldı hele maḳṣûdına ey fah̲r-ı kirâm

51 Ehline şimdi olunmaḳla emânet teslîm
Eyledi sâye-i ḥaḳ mühr-i şerîfe ikrâm

52 Vâḳı'â görmedi şâyeste ḥakîm-i mutlaḳ
Nâ-sezâ ma'rifetiyle bu umûr ola tamâm

53 Vâris̲-i ṣadr ṭururken meger inṣâf mıdur
Ecnebî maṣlaḥat-ı salṭanata vire niẓâm

54 Yâ kimüñ kevkeb-i bah̲tında liyâḳat vardur
Ki bu emre ide tah̲ṣîṣ H̲udâ-yı 'allâm

55 Kimden ümmîd olunur menfa'at-i rûḥânî
Ki anuñ vâsıṭasıyla ide Bârî in'âm

56 Kimde vardur o liyâḳat o ḳadar isti'dâd
Ki yüzinden bula bu vaḳ'a-i 'uẓmâ encâm

---

49 h̲ilâfet :velâyet S2
50 cüst-cûdesini :cüst ü cûdesini S2,M
51 olunmaḳla :olunmaḳda S1,S3,Ü

57 Bu celî menḳabete ḥayf degül mi ki yaza
Ġayrınuñ nâmına târîḫ-nüvîs-i eyyâm

58 Olamaz lâyıḳı bu menḳabet-i 'ulyânuñ
Meger ol âṣaf-ı meh-kevkebe ḫurşîd-ġulâm

59 Heykel-i bâzû-yı iḳbâl Ḥüseyn Pâşâ kim
Süllem-i ḳaṣr-ı celâli olamaz heft-ecrâm

60 O güzîde ḫalef-i dûde-i 'izzet kim olur
Nâ-resâ nîm-reh-i câhına ṣıfr-ı erḳâm

61 Ṣadr-ı a'ẓam güher-i kân-ı kerem kim nâmın
Bulsa ḫurşîdine eylerdi felek naḳş-ı ḫitâm

62 Nûr-ı çeşm-i vüzerâ ḳuvvet-i ḳalb-i 'ulemâ
Tâc-ı farḳ-ı vükelâ ḳurra-i 'ayn-ı ḥükkâm

63 Mesned-ârâ-yı vezâret küleh-efrâz-ı şeref
Revnaḳ-efzâ-yı ṣadâret edeb-âmûz-ı kirâm

64 Pertev-i şem'-i hüner ebr-i semâvât-ı kerem
Aḫter-i burc-ı edeb mîve-i şâḫ-ı ikrâm

65 Nüsḫa-i ḥırz-ı emân heykel-i ta'vîẕ-i zamân
Noḳṭa-i merkez-i dîn ḳuṭb-ı medâr-ı İslâm

66 Kâmil-i zinde-kün-i şöhre-i âbâ-yı kerîm
'Âḳıl-ı tâze-kün-i şîme-i eslâf-ı kirâm

67 Neyyir-i re'yine ikrâma şafaḳdan gerdûn
Döşedür cânib-i bâlâsına mihrüñ iḥrâm

68 İsm-i sâmisi semâvâtı güẕâr itmişdür
Ki tevâżu'la ide cevher-i evvel ikrâm

---

60 olur :anuñ S1
63 vezâret :ṣadâret S2,M,A//ṣadâret :vezâret S2,M,A

69 Ḳalbi ol tekye-i pür-feyż-i hidâyetdür kim
Gökden âvîḫte ḳındîlidür anuñ ilhâm

70 Eyledi meymenet-i maḳdem-i sa'd-encâmı
Bâġ-ı pür-müjde-i İslâmı nemâ-yâb-ı ḳıvâm

71 Oldı ḫak-i ḳadem-i sürme-siriştinden bâz
Perde-i çeşm-i remed-dîde-i baḫt-ı İslâm

72 Mihr-i iḳbâli ṭulû' itdügi sâ'at oldı
Dest-ber-dest-i teṣâlüḥ sipeh-i nûr u ẓalâm

73 Buldı teşrîfi ile ṣadr-ı refî'ü'l-ḳadre
Şeref-i tâze maḳâm-ı eb u cedd ü a'mâm

74 Ḥaṣr-ı evṣâfı ne mümkin o kerîmüñ ki ola
Ḥadd-i aḫlâḳı verâ-yı kelimât u erḳâm

75 O velîyyü'n-ni'am-ı ḳubbe-nişinân kim anuñ
Kârıdur terbiyet-i ṣadr-nişînân-ı 'iẓâm

76 Her kimi gördüm ise dâ'ire-i devletde
Olmamış yoḳdur anuñ devḥa-i câhında ġulâm

77 Öpmemiş kimdür anuñ dâmen-i 'alî-câhın
İşte efvâh-ı ḫavâṣ işte şifâh-ı a'lâm

78 Degül aḫlâḳına taḥrîre münâsib Cem ü Key
Degül iḳdâmına teşbîhe sezâ Rüstem ü Sâm

79 Kimden irişdi velî-ni'metine böyle meded
Kimüñ oldı ḳademi nâsa meh-i 'îd-i ṣıyâm

80 Ḳatı ḫâyîdedür âs̱âr-ı Ferîdûn u Peşeng
Ḳatı pejmürdedür aḥvâl-i Ḳubâd ü Behrâm

---

69 ol :o S1,S3,Ü
76 devḥa-i :dûde-i S2,M,A
77 a'lâm : a'vâm S1,S2,S3,A

81 Kim ola H̲usrev ü Kâvûs u Cem ü Keyûmers̲
Kim ola Gîv ü Ferâmerz ü Nerîmân u Ruhâm

82 Ki idüp anlara teşbîh o ṣadr-ârâyı
Eyleyem bîhude tażyî'-i midâd u erḳâm

83 Sürmege vâdi-i meslûke kümeyt-i ḳalemi
'Âr ider 'ârif ü ṣâḥib-dil ü sencîde kelâm

84 Medḥe muḥtâc mı ol âṣaf-ı dehr-ârâ kim
Ola perverde-i dergâhı meşâhîr-i enâm

85 Medḥe muhtâc olan oldur ki olup tâze-ẓuhûr
Nâm u şânı ola minnet-keş-i ta'rif-i enâm

86 Medḥden kevkebe-i şöhreti müstaġnîdür
Elli yıldan berü memdûḥdur ol fah̲r-i kirâm

87 Âṣafâ ṣâf-dilâ pâk-tebârâ ṣadrâ
Ey olan nâmı teraḳḳî-dih-i ecdâd-ı 'iẓâm

88 Sensin ol münteh̲ab-ı nüsh̲a-i himmet kim olur
Ḥarf-ı vaṣfuñla varaḳ mest ü ḳalem şîrîn-kâm

89 O suh̲an kim ola mażmûnı tehî medḥüñden
H̲âmenüñ pâyına terkîbi olur h̲alḳa-i dâm

90 Öyle h̲ıdmetde bulunduñ ki sefîrân-ı bihişt
Müjdesiz birbirine nâmuñı itmez i'lâm

91 Yümn-i evṣâfuñ ile olmada sükkân-ı felek
Ḥalḳa-ber-ḥalḳa dehen-ber-dehen-i z̲ikr-i müdâm

92 Ḳudsiyân zümresine zâviyedâr-ı melekût
Feyż-i h̲âṣiyyet-i eyyâmuñı eyler ifhâm

93 Birbirinden ḳapışurlar nefesin ehl-i na'îm
Gül-i ah̲lâḳ-ı kerîmüñ idenüñ istişmâm

---

84 M'de 87.beyit.
85 S2,A'da 86.beyit.

94 Añlamışdı naẓar aṣḥâbı Saḳız fetḥinden
Yine sensin idecek çâre-i mülke iḳdâm

95 Li'llâhi'l-ḥamd ki ber-vefḳ-i taṣavvur bu umûr
Ḥüsn-i tedbîrüñ ile oldı ḳarîn-i itmâm

96 Ḥall-i işkâl-i ṭılısmât-ı umûr-ı mülke
İtmiş üstâd-ı ezel luṭfuñı miftâḥ-ı merâm

97 Ṣadre teşrîfüñe vâ-beste imiş devletle
Bu kühen-ẖâne-i vîrânede âs̱âr-ı niẓâm

98 Bulmadı kimse bu tensîḳ-i umûra tevfîḳ
Daẖı bir ferde naṣîb olmadı bu şân u bu nâm

99 Daẖme-i ṣulḥ senüñ nâmuña baġlanmışdur
Fetḥine kimdür iden böyle ṭılısmuñ iḳdâm

100 Oldı tedbîr-i cihân-gîrüñ ile âsûde
Kâfiristân u müselmân u bilâd-ı A'câm

101 Cümleye dâr ü diyârın senüñ iḳbâlüñ ile
Yeñiden virdi ẖudâvend-i 'Azîz ü 'Allâm

102 Yitmeyeydi sipeh-i meymenetüñ imdâda
Sâḥa-i memleketüñ olmış idi ḥâli tamâm

103 Bu daẖı ḳuvvet-i te'yîd-i İlâhî'den idi
Eylemek ehlini bu maṣlaḥata istiẖdâm

104 İsminüñ nisbet-i terkîb-i ḥurûfındandur
K'oldı cümle fıraḳ-ı muẖtelife re'yine râm

105 İşte Allâh murâd eyleyicek böyle olur
Ṣa'b olan emri ider aḥsen-i ḥâl ile tamâm

106 Yalıñuz sen degül etbâ'uña da kâfîdür
Çekdügüñ pîşgeh-i ümmete bu ni'met-i 'âm

107 İftiẖâr eyler ise maḥşere dek lâyıḳdur
H̱ânedânuñdaki evlâd u 'abîd u ẖuddâm

---

95 itmâm :encâm S2,M,A
104 cümle :bunca S2,A/re'yine :emrüñe S2

108 Ḥażret-i Ḥaḳ seni bu maṣlahata ṣaḳlar imiş
Bu perîşânlıġa tâ sen viresin ḥüsn-i niẓâm

109 Beni de ṣaḳlar imiş Ḥaḳ ki idem menḳabetüñ
Böyle bir naẓm ile ârâyiş-i ṭâḳ-ı eyyâm

110 Ṣâḥibâ Nâbî-i dâ'î-i ḳadîm olmışdur
Ṣadre teşrîfüñ ile gûş-nih-i pây-ı peyâm

111 Gûş idüp düşdi hevâ-yı ṭama'-ı iḥsâna
Herkese itdügüñi lâyıḳı üzre in'âm

112 Ġâlib olmışdur ümîdi senüñ eyyâmuñda
Kâm-yâb olmaġa ber-raġm-ı sipihr-i ẖod-kâm

113 Pîrlik vaḳti ta'ayyüş ġamını çekmededür
Dest-i cûduñdan umar şânuña lâyıḳ ikrâm

114 İltifât-ı ḳudemâ görmiş iken lâyıḳ mı
Ḳala gird-âb-ı żarûretde ẖazîn u nâ-kâm

115 Var żamîrinde saña niyyet-i luṭf ey Nâbî
Eyler iḥsâna kifâyet bu ḳadar 'arż-ı merâm

116 Muntaẓır ḥüsn-i icâbet müteraḳḳıb tevfîḳ
Geldi hengâm-ı du'â eyleme taṭvîl-i kelâm

117 Tâ ki bu bârgeh-i çâr sütûn-ı 'âlem
Żabṭ-ı evtâd-ı ricâl ile bula istiḥkâm

118 Eylesin lücce-i mevvâc-ı cihânda ebedî
Lenger-i baẖtı ile keşti-i devlet-ârâm

119 Çerẖi döndükçe ola pîre-zen-i devrânuñ
Rişte-i devleti pîçîde-i minvâl-i devâm

120 Naġme-i şûr ẓuhûr eyleyecek demlere dek
Ṣît-i iḳbâli ola zîver-i gûş-ı eyyâm

121 Eyleye ḳubbe-i dîvân-ı felek durduḳça
Ḳalem-i ma'deleti 'âleme neşr-i aḥkâm

---

112 olmışdur :olmışdı S2

14

ḲAṢÎDE ENDER-SİTÂYÎŞ-İ ṢADR-I A'ẒAM DÂLṬABÂN MUṢṬAFÂ PÂŞÂ RAḤİMEHU'LLÂH (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zihî beşâret-i âvâze-i mübârek-bâd
Ki itdi sâmi'a-i dehri şîşe-i ḳannâd

2 Bu müjde 'âleme bir şevḳ virdi kim oldı
Felek neşât ile raḳṣân zamâne h̲urrem ü şâd

3 H̲oşâ beşâret-i 'uẓmâ ki oldı gûş idicek
Ḥiṣâr u emn u emân kârgâh-ı kevn ü fesâd

4 Görindi ṭâli'-i 'âlemde i'tilâ-yı su'ûd
Bulundı bah̲t-ı memâlikde irtiḳâ-yı güşâd

5 Cihâna itdi sirâyet sa'âdet âs̲ârı
İrişdi 'âleme ṣaḥrâ-yı ġaybdan imdâd

6 Güşâyiş-i der-i iḳbâl ile felek h̲urrem
Ẓuhûr-ı mevsim-i ikrâm ile zamân dil-şâd

7 Cihân-ı köhneye oldı bu neş'e mâye-i nâz
Sipihre oldı bu müjde medâr-ı istis'âd

8 Açıldı bâb-ı 'adâlet derîçe-i inṣâf
Ḳapandı medh̲al-i ẓulm u girîve-i bîdâd

9 Cihândan oldı birûn resm-i inḳıbâż-ı derûn
Kemâlin eyledi ıẓhâr inşirâḥ-ı fu'âd

10 İrişdi zemzeme-i müjde gûş-ı âfâḳa
Pür oldı gül-şeker-i şükr ile gelû-yı bilâd

---

14 S1,29a ; S2,33b ; S3,29a ;Ü,32a;M,28a;A,28b
(*)S1,S3 (sadr-ı a'ẓam :vezîr-i a'ẓam Ü)
:Ḳaṣîde Der-Tehnîye-i Ṣadâret-i Dâlṭabân Muṣṭafâ Pâşâ S2,M,A

3 kârgâh : bârgâh S1

11 Bu ârzû-yı beşâretle çoḳdan itmiş idi
Dü gûş-ı mihr ile mâhuñ güşâde seb'-i şidâd

12 Hezâr şükr ki müstaġraḳ oldı iḥsâna
Be-vefḳ-i dâ'iye-i ârzû bilâd u 'ibâd

13 Budur bu tehniye-i dil-fürûze bâ'is̲-i şevḳ
Budur bu ġulġule-i inbisâṭa aṣl-ı mevâd

14 Bir âṣaf-ı sipeh-endûz-ı 'âlem-ârânuñ
Olındı ḥükmine teslîm ḥall u 'aḳd-ı bilâd

15 Ṣunuldı destine mühr-i ṣadâret-i 'uẓmâ
Virildi re'yine ḳânûn u şer' ü best ü güşâd

16 Yegâne-i vüzerâ ya'nî Muṣṭafâ Pâşâ
Ki ṣan'at-ı kereme dest-i cûdıdur üstâd

17 Vezîr-i a'ẓam ü ekrem müşîr-i ferruh̲-dem
Vekîl-i dâver-i 'âlem güzîde-i emcâd

18 Müdebbir-i vüzerâ H̲âtim-i kerem-fermâ
Mükerrem-i vükelâ muḳtedâ-yı ehl-i reşâd

19 O Ḳahramân-ı ḳavî-bah̲t-ı 'âlem-ârâ kim
Kemîn ḥikâyesidür dâstân-ı Zâl u Ḳubâd

20 O ṣadr-ı a'ẓam-ı efḫam niẓâm-ı 'âlem-gîr
İder felek şeref-i kevkebinden istimdâd

21 Yegâne Rüstem-i ṣâḥib-ḳırân-ı devrân kim
Süm-i semendi ider kûha itdügin Ferhâd

22 O Ḳahramân ki ider âb u âteş-i tîġi
'Adû-yı devleti evvel ġarîk ṣoñra remâd

23 O kâr-dân-ı zamân kim benân-ı re'yi virür
Ne deñlü müşkil ise 'uḳde-i umûra güşâd

---

23 virür :ider S1

24 Ḳudûm-ı z̲âtı ile buldı salṭanat revnâḳ
'Uluvv-ı bah̲tı ile şân-ı devlet oldı ziyâd

25 Seḥâb-ı cûdı ile tâzelendi bâġ-ı emel
Ṣadâ-yı 'adli ile köhnelendi resm-i fesâd

26 'Uluvv-ı câhı ile ṭâḳ-ı âsmân hem-dûş
Kef-i kerîmi ile ebr-i pür-'aṭâ hem-zâd

27 Esâs-ı ṭıyneti ta'mîr-i devlete meşġûl
Nihâd-ı niyyeti tekmîl-i himmete mu'tâd

28 Benân-ı re'yi güşâyende-i niḳâb-ı umûr
Çerâġ-ı fikri fürûzende-i cemâl-i murâd

29 Sipihr ḥükmine tâbi' zamâne re'yine râm
Ḳażâ rıżâsına teslîm ü emrine münḳâd

30 Lisân-ı emrine tâbi' te'ânuḳ-ı h̲uṣemâ
Nigâh-ı ḥükmine nâẓır tevâfuḳ-ı ażdâd

31 Zamân-ı şevketi bâġ-ı cihâna faṣl-ı bahâr
Evân-ı devleti ehl-i nifâḳa vaḳt-i ḥaṣâd

32 Fürûġ-ı devletidür ṭâḳ-ı âsmâna çerâġ
'Uluvv-ı himmetidür bârgâh-ı çerh̲e 'imâd

33 O deñlü luṭfı sever kim kitâb-ı ṭab'ında
Yazılmamış kelimât-ı keremden özge sevâd

34 Kerîmdür o ḳadar kim nihâyeti yoġiken
Degül 'aṭâsına vâfî tenâhî-i a'dâd

35 'Aṭâ-yı endeki bisyâr-ı ġayre ġâlibdür
İder ulûfe teḳaddüm merâtib-i âḥâd

---

28 S2,Ü,M,A'da 29.beyit.

36 Şecî'dür o ḳadar kim ṣunar hizebr-ṣıfat
Olursa ṣaff-ı 'adû cümle Rüstem ü Gişvâd

37 Ġayûrdur o ḳadar kim taḥammül eyleyemez
İşitse ḳâf verâsında ḥarf-i lecc ü 'inâd

38 Vücûd-ı pâkine ḳalmış tevâżu' u ikrâm
Żamîr-i ṣâfına dil-bestedür h̲ulûṣ u vedâd

39 O raḥmı kim fuḳarâya ider murâfa'ada
Ne mümkin eyleye eṭfâline eb u ecdâd

40 Zamân-ı ma'deletinde ider gül-i ra'nâ
Kem-iltifâtî-i çeşm-i hezârdan feryâd

41 Ḳudûmı devlete sermâye-i niẓâm idügin
Bu müdde'â ile mümkindür itmek istişhâd

42 Ki çend sâle 'afârît-i bî-emân-ı 'Arab
'Irâḳuñ itmiş iken 'arṣasın h̲arâb-âbâd

43 Düşince sâye-i râyât-ı 'izz ü iḳbâli
Niẓâm buldı ḳudûmiyle Baṣra vü Baġdâd

44 Fırât u Dicle kenârında eyleyüp tuġyân
Mülâḥid olmış iken münteşir mis̲âl-i cerâd

45 Revâfıż-ı 'Arab itmekde iken İslâmuñ
Nice 'asâkirin evvel hücûmda ber-bâd

46 O deñlü urdı melâ'îne tîġi kim ḳaldı
Ḳalemler eylemeden küştegânını ta'dâd

47 O güne eyledi ḥükm-i şecâ'atin icrâ
Ki h̲alḳ eylemeden ḳaldı nâm-ı Rüstem'i yâd

48 O deñlü kesdi ser-i vaḥşiyân-ı A'râbı
Ki ḳaldı dest be-dendân zamâne-i ṣayyâd

---

38 h̲ulûṣ u vedâd : h̲ulûṣ-ı vedâd A
40 S2,M,A,Ü'de 41.beyit

49 O deñlü düşdi lisâna bu cengüñ âvâzı
Ki geldi naḳl-i ḥikâyât-ı Ḳahraman'a kesâd

50 Memerr-i nehr-i Diyâb üzre çekdi sedd-i sedîd
Sikender'üñ daẖı rûḥ-ı revânın eyledi şâd

51 Bu dîn ü devlete yoḳ ḥadd ü ḥaṣrı ẖıdmetinüñ
Yazılsa defter-i âfâḳa tâbe-rûz-ı me'âd

52 Vezîr-i ṣâf-żamîrâ vekîl-i pâdişehâ
Eyâ sütûde-i nâm-âverân-ı pâk-nijâd

53 Sen ol yegâne-i âfâḳ-ı ṣadr-ı a'ẓamsın
Ki görmedi saña beñzer zamâne-i naḳḳâd

54 Sen ol vezîr-i cihân-gîrsin ki medḥüñdür
Zamâne ẖalḳına şimdi ẖulâṣa-i evrâd

55 Bu mülk ü millete senden südûr iden ẖıdmet
Degül müsâ'id-i taḥrîr u ḳâbil-i ta'dâd

56 H̲uṭûṭ-ı çîn-i cebînüñ süṭûr-ı nusẖa-i luṭf
Sevâd-ı cevher-i tîġüñ ḥurûf-ı fenn-i cihâd

57 Bu ṣadre müjde-i teşrîfüñ istimâ' idicek
Zemîn-i Ḥılle vü Baġdâd'dan güm oldı fesâd

58 O maṣlaḥatları kim gördi kevkeb-i nâmuñ
Nice zamân göremez ittifâḳ ile ecnâd

59 Yine senüñ es̲er-i şân u şevketüñdendür
Yüzin arâżî-i teslîme sürmek ehl-i 'inâd

60 Daẖı mehâbet-i şemşîrüñ anda bâḳîdür
Fenâ girîvesine ḳaçdı fırḳa-i ilḥâd

61 Bu ṣadre geldügüñ el-ḥaḳ kerâmet olmışdur
Ki eşḳiyâyı memâlikden eyledüñ ib'âd

---

50 Sikenderüñ :Sikenderin S1,S3,Ü
58 kim : ki S1,S3

62 Nice h̲ıtâma irer rûz-nâme-i vaṣfuñ
Siyâhî-i şeb-i yeldâyı itseler de midâd

63 H̲idîv-i 'âleme reşk eylesün mülûk-ı cihân
K'ola vezîri senüñ gibi bir h̲uceste-nihâd

64 Du'â-yı devletine başla Nâbiyâ çün kim
Raḳamda menḳabetiñ ḥaṣre yoḳdur isti'dâd

65 Żamîrinüñ bilürem niyyeti budur çoḳdan
Seni ide keremiyle niyâzdan âzâd

66 O güne luṭf idecekdür saña o kân-ı kerem
Ki güş idince ġamından helâk ola ḥussâd

67 Bulur 'aṭâsı seni çekme zaḥmet-i h̲vâhiş
Hemân du'âsını 'addeyle eşref-i evrâd

68 Hemîşe tâ ola dîvân-h̲âne-i 'âlem
Uṣûl-ı şer' ile ma'mûr u 'adl ile âbâd

69 Ola mebânî-i câh u celâli müstaḥkem
İde menâḳıb-ı 'ulyâsın ehl-i naẓm inşâd

70 Nesîm-i luṭfı ola gül-güşâ-yı bâġ-ı kerem
Enâmil-i keremi mîve-bah̲ş-ı nah̲l-i murâd

71 Sa'âdet ile semend-i murâda bindükçe
Ṭuta rikâbını dest-i du'â ile zühhâd

72 Vire ṣadâret-i 'uẓmâya ẕâtı revnaḳ u fer
Ola zamânı füzûn ḳadri 'âli 'ömri ziyâd

---

62 S2,S3,M,A,Ü'de 63.beyit
64 menḳabetüñ : menḳabetin S2,M,A
67 evrâd : îrâd S2,Ü,M,A
68 ma'mûr u : ma'mûr-ı S1,S3,Ü,M

15

ḲAṢÎDE ENDER-SİTÂYİŞ-İ ṢADR-I A'ẒAM RÂMÎ MUḤAMMED PÂŞÂ RAḤMETU'LLÂHİ TA'ÂLÂ 'ALEYH (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Arż-ı ḥâl itdi şeh-i 'âleme erkân-ı ḫaşem
K'ey şehenşâh-ı hümâyûn-ḳadem ü mesned-i Cem

2 Şekvemüz var feleğüñ vaż'-ı ġalat-kârından
İstimâ' it ki budur żâbıṭa-i mülke ehem

3 Cümle âzürdeyüz evżâ'-ı felekden ammâ
Bizden efzûn sañadur ġadri eyâ şâh-ı kerem

4 Şimdi buyrulmaz ise fikrine tevcîh-i żamîr
Ḫalel-i salṭanat u devlet olur müstaḥkem

5 Gilemendüñ birisi mesned-i dîvân-ı Celâl
Birisi mihr-i hümâyûn-ı ṭırâzende-raḳam

6 Birisi pençe-i fermân birisi ṣaḥḥ-ı ṣaḥîḥ
Birisi ṣafḥa-i telḫîṣ biri nevk-i ḳalem

7 Biri ṭuġrâ-yı dil-ârâ biri fermân-ı münîf
Biri şer' ü biri ḳânun biri naẓm-ı 'âlem

8 Biri tertîb-i menâṣıb biri tedbîr-i umûr
Biri teşḫîṣ-i meḳâdîr biri vaż'-ı ḥikem

9 Birisi 'arż-ı ṣadâret biri 'aḳl u biri dîn
Birisi ġayret-i devlet biri terfîh-i ümem

---

15 S1 30b,S2 35b,S3 30b,Ü,34a;M,31b;A,30b
(*)S1.
:Ḳaṣîde Ender-Sitâyiş-i Vezîr-i A'ẓam Râmî Muḥammed Pâşâ Raḥimehu'llah S3
:Ḳaṣîde-i Ġarrâ Der-Tehniye-i Ṣadâret-i 'Uzmâ-yı Ḥażret-i Râmî Muḥammed Pâşâ S2
:Der-sitâyiş-i Vezîr-i A'ẓam Râmî Muḥammed Pâşâ Ü
8 -Ü

10 Biri tedbîr-i ḫazâ'in biri ta'mîr-i bilâd
Birisi ḥıfẓ-ı memâlik biri tertîb-i ḥikem

11 Biri ervâḥ-ı vezîrân-ı selef k'olmışdur
Şimdi mesnedleri ârâyiş-i dîvân-ı 'adem

12 Biri elḳâb-ı hümâyûn-ı ṣudûr-ı vüzerâ
Ki o elḳâb ḫilâlindedür ism-i a'ẓam

13 Didiler birden eyâ pâdişeh-i dîn-perver
Ey şehenşâh-ı mülûk-ı 'Arab u Rûm u 'Acem

14 Bizüm aḥvâl-i perîşânumuza merḥamet it
Kendüñüñ salṭanat u mülkine bizden aḳdem

15 Cümle 'âlem bize ḥasret-keş iken lâyıḳ mı
Olayuz pençe-i nâ-ehlde pâ-mâl-i sitem

16 Biz şifâ-baḫş-ı 'alîlân iken inṣâf mıdur
Bizi nâdânlar ide böyle giriftâr-ı seḳam

17 İtdi emr ehline teslîm emânâtı Ḫudâ
Ne olur emr-i İlâhî daḫı bundan aḥkem

18 Kişver ü salṭanat Allah'uñ emânetleridür
Kâfil-i emr gerek ola diyânetde 'alem

19 'İlm ile 'aḳl iledür maṣlaḥat-ı devlet ü dîn
Gör ne buyurdı ḥadîs̱inde Resûl-i Ekrem

20 Ḳanġı sulṭâna Ḫudâ ḫayr murâd itse virür
Aña bir 'aḳl ile mevṣûf vezîr-i a'lem

21 'İlm ile 'aḳl iledür şarṭ-ı vezâret yoḫsa
Şer' ü ḳânûnı ne bilsün bir alây lâ-yefhem

22 Neye mevżû' idügin añlamaduḳdan ṣoñra
Çekdi farż eyleyelüm bir nice yıl ṭabl u 'alem

---

17 emânâtı :emânât-ı S1,S2,S3,Ü
21 şarṭ-ı vezâret :şarṭ-ı ṣadâret S2,M

23 Añlayan ḳâ'ide-i cengi bile 'âlimdür
Añı câhil ne bilür olsa da farżâ Rüstem

24 Devleti eylediler böyle perîşân cühelâ
Nice teklîf olunur gürge mürâ'ât-ı ġanem

25 Müsta'iddîni ararlardı mülûk-ı eslâf
Ki ide re'yleri bâġ-ı cihânı h̲urrem

26 Gör Süleymân gibi peyġamber-i 'âlî-câhuñ
Devleti olmış idi Âṣaf ile müstaḥkem

27 Ḥażret-i Mûsî-i 'İmrân gibi 'âlî-câhuñ
Emrine olmış idi Ḥażret-i Hârûn munżam

28 Vüzerâ olmayıcaḳ 'âlim ü 'âḳil olamaz
Mülk ma'mûr mebânî-i h̲ilâfet muḥkem

29 Görseñe Ṣâḥib-i 'Abbâd u Niẓâmü'l-mülki
Olmaġın 'âlim u 'âḳil dah̲ı söyler 'âlem

30 'Ârif u 'âlim u dânâyı vezîr eylerler
H̲usrev-i çîn ü H̲aṭâ pâdişeh-i Hind ü 'Acem

31 Pâdişâhum kerem it salṭanatuñ ḥaḳḳını vir
Ṣadr-ı a'lâya getür lâyıḳın it müstah̲dem

32 Eyle bir âṣaf-ı yektâyı vekîl-i devlet
Ki diye ṣadr-ı vezâret dah̲ı ni'mel-maḳdem

33 Öyle bir kimseyi ârâyiş-i dîvân it kim
Bâri minnet-keş-i ikrâm ola erkân u h̲ıdem

34 Öyle bir kimseye vir mühr-i hümâyûnı k'ola
Kendünüñ ma'nî-i elḳâbına Bârî a'lem

35 Öyle bir kimseyi it devlet umûrına vekîl
Ne dimekdür bile ma'nâ-yı niẓâmü'l-'âlem

36 Öyle bir kimseye ahkâmuñı tefvîż it kim
Şer' u ḳânûnı ḳıyâs eylemeye ẓulm u sitem

37 Li'llahi'l-ḥamd zamânuñda bir âṣaf var kim
Z̲âtıdur mâ-ḥaṣal-ı nüsh̲a-i esrâr-ı ḥikem

38 Bir anuñ gibi güşâyende-i işkâl-i umûr
Ṣadr-ı evvelde bile gelmedi Allâh a'lem

39 Bilürüz eks̲erinüñ mâ-ḥaṣal-ı aḥvâlin
Kimi pâ-mâl-i ġaraż kimisi ġam-h̲ᵛâr-ı şikem

40 Bir seferde saña sermâye-i fetḥ olmadı mı
Leşkerüñ çekmiş iken vâdi-i idbâra 'alem

41 Dûş-ber-dûş yürür ṣadr ile isti'dâdı
Ṣadr maġdûr olur ol itmez ise vaż'-ı ḳadem

42 O virür ṣadra şifâ yoh̲sa ne ḳâdir ġayri
Ṣadr içün itmege tedbîr-i müdâvâ-yı seḳam

43 Çevirür devleti mânende-i fânûs-ı h̲ayâl
Şem'-i engüşt-i h̲ıredle aña lâyıḳ h̲âtem

44 Gûş idüp H̲usrev-i devrân didi ni'me't-tedbîr
Ḥüsn-i tedbîrüñüze ben dah̲ı oldum mülzem

45 Kimse yoḳdur ki bu ta'rîfüñ ola mâ-ṣadaḳı
Meger ol ṣâḥib-i ṣâḥib-dil-i pâkîze-şiyem

46 Ma'nî-i nush̲a-i ah̲laḳ Muḥammed Pâşâ
Ki ider âyîne-i re'yine h̲urşîd ḳasem

47 Didiler cümlesi aḥsent zihî nûr-ı naẓar
Pâdişâhânuñ olur ḳalb-i şerîfi mülhem

48 Odur ol şems-i münîr-i ufuḳ-ı devlet kim
Görmedi mis̲lini çerh̲ eyleyeli naṣb-ı h̲ıyam

---

47 naẓar:baṣar M

49 Maḥż-ı tevfîḳdür ol H̲üsrev-i devrâna k'ola
Öyle düstûr-ı h̲ıredmend vezîr-i a'ẓam

50 Getürüp mühr-i hümâyûn ile itdi teşrîf
Mihrveş mühr ḳodı sîne-i çerh̲ üzre ḳadem

51 Iżṭırâb üzre iken h̲âṭır-ı sevdâ-zedeveş
Buldı burcü'ş-şerefin şems-i münîr-i h̲âtem

52 Geldi tebrîke ser-â-pây ḳıbâb-ı eflâk
Oldı dâmen be-miyân tehniyete levḥ ü ḳalem

53 Didiler cümle-i âfâḳ mübârek bâdâ
Li'llahi'l-ḥamd H̲udâ eyledi itmâm-ı ni'am

54 Salṭanat salṭanat oldı şeref-i z̲âtı ile
Memleket memleket oldı açılup ẓulmet-i ġam

55 Budur ol nuh̲be-i eyyâm-ı mu'in-i İslâm
Budur ol efḍal-i ems̲âl-i müşîr-i efh̲am

56 Kâr-dân-ı vükelâ cevher-i silk-i vüzerâ
Menba'-ı 'izz ü 'alâ maṣdar-ı âs̲âr-ı himem

57 Gevher-i dânişi sencîde-i mîzân-ı h̲ıred
Rişte-i bînişi şâḳûl-i binâ-yı 'âlem

58 'İffet ü 'iṣmet ile ṭab'-ı şerîfi hem-zâd
Himmem ü ġayret ile ḳalb-i laṭîfi tev'em

59 Mecma'-ı ḥilm ü ḥayâ vü edeb ü 'ilm ü veḳâr
Menba'-ı fażl u kemâl u hüner u luṭf u kerem

60 Ġayret u himmet u inṣâfda ihde'l-Ömereyn
'İffet u 'iṣmet u perhîzde İbn-i Edhem

---

52 tehniyete : tehniyeye A
59 edeb ü 'ilm :edeb-i 'ilm Sl

61 Fikr-i çâlâkine esrâr-ı ḳażâ nâ-mestûr
'Aḳl-ı derrâkine âs̱âr-ı ḳader nâ-mübhem

62 Ṣûret-i ẓâhire-i kevne tenezzül mi ider
Bâm-ı ma'nâya ḳurar pertev-i 'aḳlı süllem

63 Cümle âvîḫtedür mîḫ-i süveydâsında
Deste-ber-deste meḳâlîd-i umûr-ı 'âlem

64 Çâkdur ḥasret-i şaḳḳ-ı ḳalem ile mîzâb
Teşnedür çâh-ı devâtındaki âba zemzem

65 Ḳalemi vaḳ'a-serâyende-i âs̱âr-ı Kelîm
Nefesi tâze-nümây-ı dem-i İbni Meryem

66 Mekremet ḫâṣṣiyet-i ḫilḳati çün nûr-ı ḳamer
Merḥamet lâzime-i ṭıyneti çün dîde-i nem

67 Nûr-ı 'irfânı mezâyâsın ider istiş'âr
Olmadın lafẓa güşâyiş-dih-i dervâze-i fem

68 Çeşm-i idrâki görür mâ-ḥaṣal-i maḳṣûdın
Urmadın 'arża eḳâṣî-i memâlikde raḳam

69 Ḥall ider nâḫun-ı endâḫtesi ol girihi
K'idemez riştesin idrâk cemâhîr-i ümem

70 Derke ḳâdir degül ednâ-yı bedihiyyâtın
Ne ḳadar itse te'emmül 'uḳalâ-yı efham

71 Ġayri şuġl içre iken bir söz ile eyler edâ
'Uḳalâ ḳanġı meṣâliḥde olursa ebkem

72 Andan aḥsen giremez ṣûrete 'aḳl-ı derrâk
Olsa ger muktesî-i ṣûret-i İbni Âdem

---

66 dîde-i nem :dîde vü nem S1,S3.
67 lafẓa :lafẓ S2,Ü,M,A
72 ṣûrete 'aḳl-ı derrâk :ṣûret-i 'aḳl idrâk S1,S3
İbni Âdem :İbni Edhem S1

73 Dûr-bînî-i nigâh-ı h̲ıredindendür kim
Devletüñ zah̲mı ẓuhûr itmeden eyler merhem

74 Pençesinden olur âsûde şu'â-ı şemsüñ
Bâġ-ı 'ahdinde gülüñ zîr-i perinde şebnem

75 Ḥüsn-i eṭvârı naẓar-bah̲ş-ı deyâcîr-i 'amâ
Luṭf-ı güftârı h̲arâbî-dih-i bünyân-ı ṣamem

76 Rânde-i bârgeh-i himmetidür mâl u metâ'
Sille-h̲vâr-ı 'adem-i raġbetidür rûy-ı direm

77 Ẕâtıdur maḥż-ı kerem memleket-i İslâma
Cümle andan müteferri'dür odur aṣl-ı kerem

78 Ne hünerdür ki anı olmaya ṭab'ı câmi'
Ne şerefdür ki aña olmaya ẕâtı maḳsem

79 Müşkil-i devleti hep andan iderlerdi su'âl
Gerek eslâf-ı kirâm u gerek eṣnâf-ı ümem

80 Dehrde añlamayup bilmedügi ola meger
Ṭama' u buġz u nifâḳ u ḥased ü ġadr u sitem

81 H̲alḳ bu râḥatı ru'yâda bile görmez idi
Baṣmasa re'y-i ḥakîm-i h̲ıredi ṣulḥa ḳadem

82 Eylemiş ẕâtını Allâh ṭılısım-ı âs̲âr
H̲âṣdur h̲ilḳatine fetḥ-i umûr-ı mu'ẓam

83 H̲âṭırında dir idüm kimseye yoḳdur 'uḳde
Olmasa ism-i şerîfindeki mîm-i müdġam

84 Âṣafâ ṣâf-siriştâ güher-i nâ-yâbâ
Ey ser-i ṣadr-nişînân-ı pesendîde-şiyem

---

73 eyler :evvel S3

85 Sensin ol gevher-i nâ-yâb ki mis̲lüñ bulamaz
İtse ġavvâs-ı ḳader tah̲liye-i kîse-i yem

86 Sensin ol nüsh̲a-i pâkîze ki yoḳdur sende
Noḳṭa-i sehv ü ḥurûf-ı ġalat u lafẓ-ı saḳam

87 Ḥaḳḳ-ı inṣâf budur nefy-i naẓîrüñde senüñ
Ḥânis̲ olmam eger itsem dah̲ı tekrîr-i ḳasem

88 Medḥüñ itdükçe çıḳar cümle beyân-ı vâḳi'
Bulamaz medḥüñe şâyân diyecek söz âdem

89 Medḥ içün saña ḳaṣîde dimenüñ farḳı mı var
Eylemekden bir içim ṣuyı nis̲âr-ı ser-i yemm

90 Teng iken bârgeh-i vaṣfuña meydân-ı h̲ayâl
Nice ṭayy itsün añı pây-ı raḳam-gîr-i ḳalem

91 Mîr Ebu'l-Fetḥ ki Şâh Ekber'e olmışdı vezîr
Var yine saña şebîh olacaġında şübhem

92 Saña tanẓîr-i 'Alî Şîr ne lâyıḳdur kim
Sen şehinden bile a'ẓamsın anuñ hem a'lem

93 Gûş idüp fażluñı 'irfânuñı bundan ṣoñra
Mîrzâ Ṭâhir ile fah̲r idemez şâh-ı 'Acem

94 İbni 'Abbâd u Niẓâm olsa olur saña şebîh
Lîk rütbe cihetiyle yine sensin a'ẓam

95 Olsa zinde Pirî Pâşâ ile Maḥmûd Pâşâ
Şân-ı fażluñda dimezlerdi meger ḥarf-ı ne'am

96 Anlaruñ rûḥların Ḥażret-i Ḥaḳ şâd itdi
K'oldı z̲âtuñla senüñ ṣadr-ı vezâret h̲urrem

---

92 tanẓîr-i :tanẓîre S2

97 Nice âsâyiş-i İslâma sen olduñsa sebeb
Yine ta'mîri yüzüñden olur Allâh a'lem

98 İştibâh itme ki manẓûrısın Ehlu'llâhuñ
Evliyânuñ nefesidür saña yâr u hem-dem

99 Naṣr u tevfîḳ saña 'âlem-i ma'nâdandur
Olsun âyîne gibi ṭab'-ı şerîfüñ h̲urrem

100 Ṣadra rû'yâ-yı fütûḥât ile teşrîf itdüñ
Olmasun ḳaṣr-ı dilüñ pâ-zede-i gerd-i elem

101 Maḥż-ı te'yîd-i İlâhî saña şâhid bes kim
Geldi târîh̲i de rû'yâya fütûḥât-ı etem

102 Hîç şekk itme ki eyyâm-ı şerîfüñde olur
Cîb-i âfâḳ rehâ-yâfte-i dest-i dîjem

103 Yitişür saña düşen h̲ayr du'âdur Nâbî
Saña bîgâne gelür medḥ ü s̲enâ nâ-maḥrem

104 Kendü nûr-ı baṣaruñdur ne tekellüf k'idesin
Ecnebîvâr ney-i h̲âmeye teklîf-i naġam

105 Ṭutalum h̲âme sükût itmez imiş şevḳinden
Püşt-i dest-i edeb ur aġzına olsun epsem

106 Tâ ki dûlâb-ı vücûda ola cârî gerdîş
Ḥikmet-i ṣâni' ile çeşme-i bî-âb-ı 'adem

107 Ḥaḳ ta'âla o kadar 'ömrini medd eyleye kim
İrmeye yüz yıla dek dâmenine cezr-i herem

---

99 ṭab'-ı şerîfüñ :ḳalb-i şerîfüñ Ü,M,A

108 İtsün ol meşġaleden z̲âtını Allâh maṣûn
Ki ola vâsıṭa-i ġussa vü müstevcib-i ġam

109 İde tesh̲îr-i memâlik sipeh-i tedbîri
Olmadın cilve-nümâ tûġ-ı mu'anber-perçem

110 İtsün esbâb-ı murâdâtı te'âḳub olsun
H̲âṭır-ı nâziki h̲oş ḳalb-i laṭîfi h̲urrem

111 'Ahdi mümted ola ber-ṭıbḳ-ı recâ-yı eflâk
'Ömri efzûn ola ber-vefḳ-i ümîd-i 'âlem

---

110 ḳalb-i laṭîfi :ṭab'-ı şerîfi A

16

BİN YÜZ YİGİRMİ İKİ TÂRÎHİNDE TEBERDAR MUHAMMED PÂŞÂ DEF'A-İ SÂNİYE-İ ŞADÂRET-İ 'UZMÂ İLE EYÂLET-İ HALEB'DEN GELDÜKDE NÂBÎ EFENDİ'Yİ MA'AN GETÜRDÜKDE RİKÂB-I HÜMÂYÛNA VİRDÜGİ KAŞÎDEDÜR (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hakkuñ olup vezîde nesîm-i 'inâyeti
Gülşen-sarây-ı Rûm'a düşürdükde kısmeti

2 Ya'nî olup diyâr-ı Haleb'den keşîde-pâ
Tahrîk idince Rûm'a rikâb-ı 'azîmeti

3 Nâ-gâh vehm ü vesvese-fermây-ı kec-nazar
Urdı 'inân-ı 'azmüme dest-i cesâreti

4 Bast-ı mukaddemât-ı su'âle idüp şürû'
'Arż itdi hayr-hvâhlık üzre şadâkati

5 Ebvâb-ı i'tirâża güşâyiş virüp tamâm
İtdi edille ile mü'ekked 'ibâreti

6 Yanup yakılup acıyup ağlayarak biraz
Âmâde idicek sözine güş-ı rağbeti

7 Didi ki ey füsürde-hıred pîr-i nâ-tüvân
Heftâd sînde bu seferüñ ney ki hikmeti

---

16 S1,33a;S2 41a;S3 33a;Ü,67a
(*)S1,Ü.
:Biñ yüz yigirmi iki târîhinde Teberdâr Muhammed Pâşâ def'a-i sâniye-i şadâret ile eyâlet-i Haleb'den geldükde Nâbî Efendi'yi ma'an getürdükde rikâb-ı hümâyûna virdügi kaşîdedür S3
4 'arz :zamm Ü

8 Hengâm-ı nâ-tüvânî vü 'acz u ḳuṣûrda
Âyâ ne irtikâba sebeb bu meşakkati

9 Bî-dest-gîrî ġayr ḳıyâmuñ 'asîr iken
Bî-vaḳt bu nüzûl ü rükûbuñ ne ḥikmeti

10 Bâ'is̲ ne irtikâbuñ ile itmege fedâ
Tâ ṣubḥ olınca lez̲z̲et-i ḫvâb-ı ferâġati

11 Tebdîlden meşaḳḳate bilsem nedür murâd
Dil-ḫvâhuñ üzre bulmış iken z̲evk u râḥatı

12 Ġafletle ḳadrüñ añlamayup eyledüñ hebâ
Gencîne-i tevekkül ü künc-i ḳanâ'ati

13 Cismüñ 'alîl ü tâb ü tüvânuñ 'adîm iken
Her meh dü rûze görmez iken rûy-ı ṣıḥḥati

14 Bu sinn ü sâlde ġarażuñ 'izz ü câh ise
Yoḳ 'izz ü câha cism-i nizâruñ liyâḳati

15 Var ise ârzû-yı menâṣıb żamîrde
Anuñ da tâzelükdedür âyîn-i şevketi

16 Esbâb-ı iḥtişâma eger var ise heves
Pîrânuñ aña daḫı yaḳışmaz ḳıyâfeti

---

9 -S1,S3,Ü
10 -S1,S3,Ü ; S2'de bu beyit,10.beytin birinci dizesi ile 11.beytin ikinci dizesinden oluşmaktadır.
11 -S1,S3,Ü ; S2'de bu beyit,11.beytin birinci dizesi ile 10.beytin ikinci dizesinden oluşmaktadır.
13 -S1,S3,Ü
14 S1,S3,Ü'de 10.beyit.
15 S1,S3,Ü'de 11.beyit.

17 H̲uddâm-ı sâde-rûya ise raġbet-i derûn
Yoḳ çeşmüñüñ müşâhedeye ḳâbiliyyeti

18 Tâze kenîzekân ise inciz̲âb-ı dil
Bî-tâblıkda fevt olur anuñ da lez̲z̲eti

19 Ger ma'de-i ḥarîṣ ise h̲ᵛâhişger-i ni'am
Dendân gerek edâya dah̲ı ḥaḳḳ-ı ni'meti

20 Sevdâ-yı kesb-i mâl ile mâlî ise dilüñ
Anuñ da pîrlikde nedür ḳadr ü ḳıymeti

21 Sevdâ-yı 'izz ü câha h̲ayâlât-ı sevdavî
Fikr-i teraḳḳiyât merâḳî 'alâmeti

22 Gâhî ocaḳ başında gehî bâġzârda
Eylerken ehl-i dâniş ü 'ilm ile ṣoḥbeti

23 Ketm itme ṭoġrı söyle nedür maḳṣad u murâd
Böyle degişmeden sefere z̲evḳ-i 'uzleti

24 Dîvân bisâṭı ile eger esb ise murâd
Bâzûlaruñda żabṭına yoḳ istiṭâ'ati

25 Ḥâlüñ senüñ bu güne iken ey füsürde-hûş
Bu râh-ı dûra sen neden itdüñ 'azîmeti

26 H̲âlî ise bu dâ'iyelerden eger dilüñ
Bâ'is̲ ne irtikâba bu renc ü bu miḥneti

27 Senden bu i'tirâżlara isterüm cevâb
Var mı cevâbuñuñ görelüm istiḳâmeti

---

17 H̲uddâm-ı sâde-rûya ise raġbet-i derûn :H̲uddâm-ı tâze-rûyâ ise raġbet-i derûn S2
21 -S1,S3,Ü
22 -S1,S3,Ü
23 -S1,S3,Ü
27 görelüm :baḳalum S1 ;Ü'de 20.beyit.

28 Ḥırṣ u ṭama' żamîrüñ ile âşinâ degül
Bir kimse saña bulduġı yoḳdur bu töhmeti

29 Dil-h̲^{v}âhuñ üzre virmiş iken râḥata niẓâm
Senden ümîd itmez idüm bu ḳabâḥati

30 Gördüm meḳâli gerçi degül vechden tehî
Ammâ iṣâbet üzre degül hîç ḥaḳîḳati

31 Didüm egerçi cümlesi vârid bu sözlerüñ
Ben dah̲ı añlamaz degülem renc ü râḥatı

32 Ammâ ki ḳaṣr-ı ẓâhiridür bildügüñ senüñ
Yoḳ ṭab'ınuñ ḥaḳâyıḳın idrâke ḳudreti

33 Mechûldür ṭabi'at-ı kec-bînüñe senüñ
Tedbîre ġâlib olduġı Ḥaḳḳuñ irâdeti

34 Ma'lûmdur bu herkese vâżıḥ ṭarîḳdür
Lâkin nühüfte vâr dah̲ı çoḳ sırr u ḥikmeti

35 Görmez misüñ bu maṭbah̲-ı ṣun'-ı Ḥakîm'de
Cez̲b itdügin keşân keşân insânı ḳısmeti

36 Ez-cümle ol senüñ didügüñ râḥat u ferâġ
Maṭlûb-ı cismdür yoḳ anuñ câna nisbeti

37 Âsûdelükle gerçi göñül müsterîḥ olur
Hep ḥaṣṣa-i bedendür anuñ ḥadd u ġâyeti

---

28 -S1,S3,Ü ; S2'de 29.beyit.
29 -S1,S3,Ü
33 S1,S3,Ü'de 24.beyit.
34 S1,S3,Ü'de 26.,S2'de 35.beyit.
35 -S1,S3,Ü
36 S1,S3,Ü'de 25.,S2'de 34.beyit.
37 -S1,S3,Ü

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

38 Cismüñ ġıdâsı gerçi müheyyâ kenârda
Sem' ü baṣar velîk çekerler żarûreti

39 Bir istirâḥatüñ ki ola merci'i beden
Yoḳdur o râḥatuñ dil ile câna nisbeti

40 Sem'üñ ġıdâsı ma'nî-i pâkîze-nuṭḳdur
Çeşmüñ ġıdâsı ḥüsndür añla ḥikâyeti

41 Elfâẓ-ı sükkerîn-i Sitanbuliyândan
Sem'üñ kenârlarda ḳalur dilde ḥasreti

42 Çeşmüñ dahı ġıdâsı nigâh-ı ümîdidür
Endâm-ı şehriyânuñ o nâzük ḳıyâfeti

43 Mînâ-yı çeşmi ġarka-i nûr-ı sürûr ider
Hubân-ı şehriyânuñ o ḥüsn ü leṭâfeti

44 Ḥüsn-i edâ vü ḥüsn-i vefâsın her umûr
Ol şehr-i bî-bedelde bulur ḥüsn-i ġâyeti

45 Ol dil-güşâ maḳâller ol hurde nükteler
Mümkin midür bula 'Arabistân'da ṣûreti

46 Ol cân-fezâ suhanlaruñ ol şûh edâlaruñ
'Akkâmlar lisânına olsun mı nisbeti

---

38 S2'de 36.beyit.Bu beytin başka bir varyantı S2'de
40.beyit olarak yer almaktadır:
"Sem' ü baṣar vaẓîfesin almaz kenârda
İkisi de ġıdâda çekerler żarûreti"
39 -S1,S3,Ü;S2'de 37.beyit.
40 S2'de 39.beyit.
41 S2'de 40.beyit.
42 S2'de 41.beyit.
43 -S1,S3,Ü
44 -S1,S3,Ü;S2'de 43.beyit.
45 maḳâller S1,S3:me'aller S2;S1,S3'te 31.,
S2'de 45.beyit.
46 S1,S3,Ü'de 32.;S2'de 45.beyit.

47 Olsun mı hiç edâsı ẓarîfâneye bedel
اصبر شوی تقال تقشع

48 بعدی لك hitâblarından gelür mi hiç
Ḥarf-ı a cânum âh efendüm ḥalâveti

49 Bu dâ'î-i kemîne vü kem-ḳadr sâbıḳa
İtmişken âstânede bisyâr iḳâmeti

50 Ol nâzenin ḳıyâfet o rengîn edâ ile
çeşmümle gûşum itmiş iken ḥüsn-i ülfeti

51 Lâyıḳ mıdur bu sâmi'a bu bâṣıra faḳîr
Maḥrûmî-i ġıdâ ile çekmek eziyyeti

52 Ṭursun bu cümle bunları sehl idelüm şümâr
Hażm eylesün mi sem' ü baṣar bu cesâreti

53 Şâyân mıdur ki ḥasret olup rûy-ı devlete
Çeşm-i ümîd görmeye dârü'l-hilâfeti

54 Ola 'ale'l-huṣûṣ o hidîv-i zamâne kim
Ümmîd-i intiẓârum idi vaḳt-i devleti

55 Maḥrûmluḳ sezâ mıdur ol vech-i pâkden
Kim âftâba hande ider ḥüsn-i ṭal'ati

56 Sî vü se sâlden baña itmişdi bâ-huṣûṣ
Hengâm-ı çâr sâle iken bir kerâmeti

---

47 edâsı:edâ-yı S1,S3,Ü;S1,S3,Ü'de 33.,S2'de 47.beyit.
48 S1,S3'te 34.,S2'de 48.beyit.
49 S1,S3,Ü'de 35.beyit,S2'de 49 beyit.
50 S1,S3,Ü'de 36.beyit,S2'de 50.beyit.
51 S1,S3,Ü'de 37.,S2'de 51.beyit.
52 -S1,S3,Ü; S2'de 52.beyit.
53 S1,S3,Ü'de 38.beyit,S2'de 53.beyit.
54 S1,S3,Ü'de 39.beyit,S2'de 54.beyit.
55 S1,S3,Ü'de 40.beyit,S2'de 55.beyit.
56 Sî vü se :sî sâlden S2;S1,S3'te 41.beyit,S2'de 56.beyit.

اصبر شوی تقال تقشع:

بعدی لك:"Benim sana uzaklığım" anlamına gelen Arapça bir söz.

57 İtmişdi bir bahârda merḥûm vâlidi
Gülşen-sarây-ı Ḳaraaġacda iḳâmeti

58 Çıḳmış meger ki seyre o şehzâde-i cihân
Açmış şükûfe seyrine çeşm-i başîreti

59 Âmed-şüd-ı ziḥâm arasında bu nâ-tüvân
Bir semte ṭoġrı ġâfil iderken 'azîmeti

60 Gördügi bildügi degül iken bu bendesin
Reh-bürde oldı ḳadrüme nûr-ı ferâseti

61 Nâzüklük ile da'vet idüp pîşgâhına
İtdi muḳâbilinde ḳu'ûda işâreti

62 Zerrînsitân-ı devlet ile eyleyüp naẓar
Nergisler oldı ma'il-i çeşm-i 'inâyeti

63 Dest-i mübârekiyle idüp çîde ḫâkden
İtdi ser-i ḥaḳîrüme vaż'-ı 'alâmeti

64 Ya'nî du'â-yı câhuma vaḳf eyledüm seni
Var eyle tâ zamânı gelince bu ḫıdmeti

65 Dergâh-ı devletine olunmaz mı rûy-mâl
Ol dâverüñ ki sebḳ ide böyle kerâmeti

66 Allâh'a şükr cân bedene itmeden vedâ'
Gösterdi Ḥaḳ baña bu zamân-ı sa'âdeti

---

57 S1,S3,Ü'de 42.beyit,S2'de 57.beyit.
58 S1,S3,Ü'de 43.beyit,S2'de 58.beyit.
59 ziḥâm :ruḫam S2/arasında:arasındanS2,Ü;S1,S3,Ü'de 44.beyit,S2'de 59.beyit.
60 S1,S3,Ü'de 45.beyit,S2'de 60.beyit.
61 S1,S3,Ü'de 46.beyit,S2'de 61.beyit. Nâzüklük ile:Nâzüklüge Ü
62 S1,S3,Ü'de 47.beyit,S2'de 62.beyit.
63 S1,S3,Ü'de 48.beyit,S2'de 63.beyit.
64 S1,S3,Ü'de 49.beyit,S2'de 64.beyit.
65 S1,Ü'de 50.beyit,S3'te 51.beyit.
66 S1,Ü'de 51.beyit,S2'de 65.beyit,S3'te 51.beyit.

67 Ol ḳıble-i meṭâlib-i 'âlem ki bâbınuñ
Vâcibdür ehl-i ḳıbleye ḳaṣd-ı ziyâreti

68 Elbette evliyâ olur aṣḥâb-ı salṭanat
İtmişler evliyâ kütübinden rivâyeti

69 H̲ân Aḥmed-i yegâne şehenşâh-ı 'aṣr kim
Eyyâm-ı 'îd-i rûzedür eyyâm-ı devleti

70 Şâh-ı cihân h̲idîv-i h̲idîvân fer-i felek
Kim sâyesinde h̲alk bulur istirâḥati

71 Ol pâdişâh ki lücce-i şân u şükûhınuñ
Tâ saḥil-i sipihre resândur nihâyeti

72 Aḳṣâ-yı kişverinde olan köhne z̲erreyi
Eyler iḥâṭa lem'a-i nûr-ı feṭâneti

73 Ol pâdişâh-ı ṣâf-dil ü ṣâf-ṭab' kim
Âyîne-i żamîri götürmez küdûreti

74 Ṭab'-ı laṭîfi ma'nî-i mecmû'a-i h̲ıred
Naḳş-ı cemâli nüsh̲a-i ḥüsnüñ bir âyeti

75 H̲urşîd-i çerh̲e h̲ande ider nûr-ı cebhesi
Serv-i bihişte nâziş ider ḳadd ü ḳâmeti

76 H̲âṣṣiyyetini aḥsen-i taḳvîmüñ ah̲z̲ idüp
Ḥaşr eylemiş vücûduna Ṣâni' leṭâfeti

---

67 S1,S3,Ü'de 52.beyit,S2'de 67.beyit.
68 S2'de 68.beyit,S3'te 67.beyit;-S1,Ü
69 S1,S3,Ü'de 53.beyit,S2'de 69.beyit.
70 fer-felek:ḳadr-felek S1,S3;S1,S3,Ü'de 54.beyit,S2'de 70.beyit.
71 S1,S3,Ü'de 55.beyit,S2'de 71.beyit.
72 S1,S3,Ü'de 56.beyit,S2'de 72.beyit.
73 S1,S3,Ü'de 57.beyit,S2'de 73.beyit.
74 S1,S3,Ü'de 58.beyit,S2'de 74.beyit.
75 nâziş :h̲ande S2,S1,S3'te 59.beyit,S2'de 75.beyit, Ü'de "h̲ande" kelimesi eksik!
76 S1,S3,Ü'de 60.beyit,S2'de 76.beyit.

77 Cem' eylemiş siriṣt-i laṭîfinde dest-i ṣun'
Ḥüsn-i h̲iṣâl ü ḥüsn-i edâ ḥüsn-i ṣûreti

78 Nuṭḳ-ı ḥayât-bah̲şına leb-teşne âb-ı H̲ıżr
Pîş-i ruh̲ında mihre sezâ nâm-ı ẓulmeti

79 Mesṭûr nüsh̲a-i dil-i pâkinde râz-ı şer'
Manẓûr cebhesinde h̲ilâfet emâreti

80 Tevfîḳ intiẓâr-keş-i ḥarf-ı h̲ᵛâhişi
İḳbâl çeşm-dûz-ı nigâh-ı işâreti

81 Fetḥ u ẓafer müḳârin-i ceyş-i mürettebi
Luṭf u kerem mülâzım-ı bâb-ı 'inâyeti

82 'Anḳânuñ aldı Ḳâf-ı ḳanâ'atde h̲ᵛâbını
Âvâze-i mahâbet u ṣît-ı ṣalâbeti

83 Na'l eyler idi mihr ü mehin sümm-i esbine
Çerh̲e tenezzül itse bülendî-i himmeti

84 İtmez per-i Hümâyı meges-rânlıġa ḳabûl
Âsûdegân-ı zîr-i cenâh-ı himâyeti

85 Mihr-i münîri perde-nişîn-i seḥâb ider
Kemter-fürûġ-ı gevher-i pâk-i aṣâleti

86 Ṣadrında öyle nûr-ı firâset muḳîm kim
Mihr-i münîr olmasa ṭâli' ne ḥâceti

---

77 S1,S3,Ü'de 61.beyit,S2'de 77.beyit.
78 S1,S3,Ü'de 62.beyit,S2'de 78.beyit.
79 S1,S3,Ü'de 63.beyit,S2'de 79.beyit.
80 S1,S3,Ü'de 64.beyit,S2'de 80.beyit.
81 müḳarin-i ceyş-i mürettebi:tehiyye-nümâ-yı teveccühü S2 ; S1,Ü'de 65.beyit,S2'de 81.beyit.
82 S1,S3,Ü'de 66.beyit,S2'de 82.beyit.
83 S1,S3,Ü'de 67.beyit,S2'de 83.beyit.
84 S2'de bu beytin ikinci dizesi yerine 85.beytin ikinci dizesi yazılmıştır.
85 -S1,S3,Ü
86 kim :iken S2,S3,Ü,S1,S3,Ü'de 69.beyit,S2'de 85.beyit.

87 Âfâḳı itdi varṭa-i âfâtdan emîn
Bârû-yı ser be-ṭarem-i ḥıfẓ u ḥırâseti

88 Maḥfûẓdur 'inâyet-i Bârî'de kişveri
Çeşm-i ḥasûd h̲vâbda görmez ifâḳati

89 Âs̱ârı ḳaldı ṣanma kevâkib sipihrde
Z̲ah̲m urduġınca küngür-i eyvân-ı rif'ati

90 Gerdûn zamân-ı şevḳine çalmada ṣanma mihr
Her ṣubḥ bâm-ı çerh̲de kûs-ı beşâreti

91 Olsa ne deñlü 'uḳde-i müşkilter-i suh̲an
Evvel naẓarda ḥall ider engüşt-i fıṭnatı

92 Ol pâdişeh ki ṣafḥa-i câh u celâlinüñ
Yoḳdur miyânda h̲âme vü evrâḳa nisbeti

93 Taḥṣîl içün rıżâ-yı hümâyûnını felek
Gerdân olup gözetmededür vaḳt-i fırṣatı

94 Ḥadd-i ḳalem degül k'ide âverde-i zebân
'Ünvân-ı câh kevkebe-i şân u şevketi

95 Ol pâdişeh ki lücce-i şân u şükûhınuñ
Tâ sâḥil-i sipihre resândur nihâyeti

96 Nüh ṣafḥa-i sipihre ṣıġışmazken ol şükûh
Evrâḳuñ ol maḳâleye ḳandan liyâḳati

---

87 Bârû-yı:Bâzû-yı S2,Ü ;S1,S3,Ü'de 70.beyit,S2'de 86.beyit.
88 Bârîde:Bârî ile S2// ḥasûd :ḥasûdı S2 ;S1 ve S3'te 71.beyit,S2'de 87.beyit.
89 S1,S3,Ü'de 72.beyit,S2'de 88.beyit.
90 -S1,S3,Ü;S2'de 89.beyit
91 S1,S3,Ü'de 73.beyit,S2'de 90.beyit.
92 S1,S3,Ü'de 74.beyit,S2'de 91.beyit; celâlinüñ:celâliniS1,S3.
93 S1,S3,Ü'de 75.beyit,S2'de 92.beyit.
94 -S1,S3,Ü.S2'de 93.beyit.
95 -S1,S3,Ü.S2'de 94.beyit.
96 S1,S3,Ü'de 76.beyit,S2'de 95.beyit.

97 Ol şehryâr-ı ferd u hidîv-i yegânenüñ
Ġayra nice ḳıyâs olunur vüs'-ı rif'ati

98 Tâtâr Hân kemîne ḳulı nasb-kerdesi
Olmış şerîf-i Mekke vekîl-i ferâşeti

99 Baġdâd u Mıṣr'da vükelâ-yı kirâmınuñ
Şâhân-ı ġayr deñlü olur şân u şöhreti

100 Tanẓîr olunsa aña Feridûn u Keyḳubâd
Kim diñler öyle köhne perîşân ḥikâyeti

101 Ecdâduñuñ da olduġı nâm-âver-i fütûḥ
Olmaḳladur ḥavâmil-i sırr-ı emâneti

102 Ḥırẓ-ı du'â-yı devletidür dil-nişîn-i halḳ
'Âlem nevâle-h^{v}âh-ı s̱enâ-yı ḳanâ'ati

103 Şâhenşehâ sütûde-dilâ pâk-gevherâ
Ey halḳ-ı 'âlem üzre Ḥaḳuñ ẓıll-ı re'feti

104 Rû-mâle geldi 'abd-i ḳadîm âsitânuña
Ṭayy eyledi menâzil-i hicrân u firḳâti

105 Cism-i ża'îfümüñ yoġ iken kendü kendüye
İmdâdsız ḳıyâm idecek istiṭâ'ati

106 Olmaġla dest-gîr baña ṣadr-ı a'ẓamuñ
Kesb eyledüm o himmet ile tâze ḳuvveti

107 Allâh mu'ammer ide seni hem vezîrüñi
Kim açdı rûy-ı cânuma bâb-ı 'inâyeti

---

97 S1,S3,Ü'de 77.beyit,S2'de 96.beyit.
98 S1,S3,Ü'de 78.beyit,S2'de 97.beyit.
99 S1,S3,Ü'de 79.beyit,S2'de 98.beyit.
100 S1,S3,Ü'de 80.beyit,S2'de 99.beyit.
101 S1,S3,Ü'de 81.beyit,S2'de 100.beyit.
102 S1,S3,Ü'de 82.beyit,S2'de 101.beyit.
103 S1,S3,Ü'de 83.beyit,S2'de 102.beyit.
104 S1,S3,Ü'de 84.beyit,S2'de 103.beyit.
105 S1,S3,Ü'te 85.,S2'de 104.beyit.
106 S1,S3,Ü'de 86.beyit.S2'de 105.beyit.
107 S1,S3,Ü'de 87.beyit.S2'de 106.beyit.

108 Ol himmet itmeyeydi bu pîr-i füsürde-dil
Ḳandan bulurdı tâze bu tâb u ṭarâveti

109 Ṣad şükr ölmeden irişüp ḫâk-i pâyuña
Ser-mâye-i ḫulûṣ ile itdüm ticâreti

110 Gördüm yine cemâlüñi irdüm murâduma
Âḫir du'âmuñ oldı müşâhid icâbeti

111 Bâḳî henûz gerden-i 'abd-i faḳîrde
Merḥûm eb-i kerîmleri ḥaḳḳ-ı ni'meti

112 Dâ'î-i dîr-sâle-i mevrûs̱-ı köhneyem
Eyle 'uluvv-ı şânuña lâyıḳ ri'âyeti

113 Nâbî du'âya başla ki bulmak muḥâldür
Emvâc-ı baḥr-ı medḥ ü s̱enâ ḥadd u ġâyeti

114 Tâ kim ola mülûk-ı vesî'ü'l-memâliküñ
Pîrân-ı âstâne mürâ'ât-ı 'âdeti

115 Tezyîn ide ḥayât-ı ṭabî'îye dek Ḫudâ
Ẕâtiyle çâr bâliş-i taḫt-ı ḫilâfeti

116 Yol bulmayup mizâc-ı hümâyûnına keder
Ola ṣafâ ile güẕerân cümle sâ'ati

117 Dâ'im olup nihâl-i murâdâtı bârver
'Ömr-i 'azîzinüñ ola bâḳî ḥalâveti

---

108 S1,S3,Ü'de 88.beyit.S2'de 107.beyit.
109 ölmeden :ölmedin Ü;S1,S3'te 89.beyit.S2'de 108.beyit.
110 Gördüm yine cemâlüñi irdüm murâduma : Gördüm cemâlüñi senüñ irdüm murâduma S2
111 S1,S3,Ü'de 91.beyit.S2'de 110.beyit.
112 S1,S3,Ü'de 92.beyit.S2'de 111.beyit.
113 S1,S3,Ü'de 93.beyit.S2'de 112.beyit.
114 S1,S3,Ü'de 94.beyit.S2'de 113,beyit.
115 S1,S3,Ü'de 95.beyit.S2'de 114.beyit.
116 S1,S3,Ü'de 96.beyit.S2'de 115.beyit.
117 S1,S3,Ü'de 97.beyit.S2'de 116.beyit.

17

KAṢÎDE-İ 'ÎDÎYE DER-SİTÂYİŞ-İ VEZÎR-İ EKREM DESTÛR-I MU'AẒẒAM MEMDUḤÜ'L-ḪAṢÂ'İL ÂṢAF-I ṢÂḤİB-FAŻÂ'İL MAẒHAR-I 'AVN-I İLÂHÎ DÂMÂD-I PÂDİŞÂHÎ SİLAḤDÂR 'ALİ PÂŞÂ YESERALLAHU Bİ'L-ḪAYRİ MÂ-YÜRÎDÜ VEMA YEŞÂ'(*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çekmesün mi dil sevâd-ı ma'nîye naẓm-ı teri
Yoḳ siyeh ferrâceli düşîze-i nâzikteri

2 'Arżlarda saṭrlar ṣaff-ı ṣalât-ı cum'adur
Ṣaḥḥ-ı âṣafdur ḫaṭîbi pençe-i fermân-beri

3 Maḥv ile is̱bât ile yoḳ farḳı mevc-i baḥrdan
Dest-i ḳudretde sevâd-ı kâ'inâtuñ defteri

4 Ehl-i ḥarfüñ ḥüsni eyler vaḳt-i ḥâcetde ẓuhûr
Eyleme kec-naḳşlikle ittihâm engüşteri

5 Eyleyen sünbüller ile gülleri ehl-i bihişt
Eylemiş ḥikmetle ehl-i nâr 'ûd u 'anberi

6 Lem'a-i envârına dil-bestedür sırr-ı ḥayât
Gerdiş-i ḫurşîd-i 'âlem-tâbı ṣanma serserî

7 Ol gülüñ ruḫsâr-ı âteşnâkine dil-bend olan
Yansa da dûzaḫda farżâ sürḫ olur ḫâkisteri

8 Eyledi ebvâb-ı efvâhı hilâl-i şâm-ı 'îd
'Uḳde-i imsâkdan künc-i kerem gibi yiri

9 'Îd geldi herkesüñ bir köhne dest-âvîzi var
İdelüm âmâde Nâbî biz daḫi bir nev-beri

---

17 S1 35b;S3,35a ;Ü,66a;A,57b

(*)S1,S3./A ve Ü'de başlıksız.

10 Şerm ile vaż' idelüm ol südde-i 'ulyâyı kim
Müşterîdür müşterî olmaġla kemter çâkeri

11 Südde-i devlet-me'âb-ı Âṣaf-ı s̱ânî k'odur
İltifât-ı pâdişâh-ı ḳadr-dânuñ maẓharı

12 Âṣaf-ı memdûḥ dâmâd-ı şehenşâhî k'odur
Cümle destûrân-ı 'aṣruñ ḳadr ile bâlâteri

13 Fâżıl-ı devrân 'Alî Pâşâ-yı 'âlî-câh kim
Baẖş ider nuṭḳ-ı selîsi çâşnî-i kevs̱eri

14 Nûrdan ẖalḳ eylemiş ẕât-ı şerîfin dest-i ṣun'
Ṣûret-i insânda gelmiş yâ melekdür yâ perî

15 Eylemiş terkîb-i cism-i pâkine âmîẖte
Lem'a-i dâniş fürûġ-ı dil ṣafâ-yı cevheri

16 Eyleye keyvânı şâyân-ı nigâh-ı iltifât
Cânına minnetdür olmaḳ ol 'Alî'nüñ Ḳanber'i

17 Rütbe-i 'ulyâ-yı câhına 'ilâve 'ilm ü fażl
Şânınuñ idrâk-ı esrâr-ı ḥaḳâyıḳ ser-beri

18 Ṣâḥa-i câhında köhne ẖayme saḳf-ı âsmân
Maṭbaẖ-ı râhında kemter kâse şems-i ẖâverî

19 Ma'nî-i 'iffet perestâr-ı ḥarîm-i 'izzeti
Pertev-i himmet ġulâm-ı ẖâne-zâd-ı duẖteri

20 Himmet ü nâmûs u ġayret dest-bend-i ẖıdmeti
Zühd ü taḳvâ vü diyânet hem-nişîn ü yâveri

21 Lücce-i 'ilm ü hüner baḥr-ı muḥîṭ-i ma'rifet
Cümle fennüñ ṣafḥa-i ḳalb-i laṭîfi defteri

22 Hîç bir fen yoḳ ki anı olmaya ṭab'ı muḥîṭ
Hîç müşkil yoḳ ki zihni olmaya dânişveri

---

10 olmaġla :olmaġa Ü,A
16 eyleye :eylese Ü,A

23 Nâẖun-ı endîşe-i idrâki âsân ḥall ider
Lafẓ-ı ma'nâda olan her 'uḳde-i müşkilteri

24 Diḳḳat-i ṭab' u ṣafâ-yı ẕihn ü nûr-ı dânişi
Eylemiş aẖlâḳınuñ Bârî ta'âla zîveri

25 'Afv ü ḥilm ü 'iffet ü fehm ü ẕekâ şerm ü ḥayâ
H̱ulḳınuñ her birisi bir bende-i fermân-beri

26 Mû-be-mû aẖlâḳ-ı maḥmûde vücûd-ı nâziki
Ser-be-ser evṣâf-ı memdûḥa żamîr-i enveri

27 H̱aṭṭ-ı pîşânîsi mevc-i baḥr-ı ma'nâ-yı ẖıred
Fikr-i vicdânîsi mażmûn-ı iṣâbet-güsteri

28 Gülşen-i iḳbâlinüñ şevḳıyle pervâz eyleyen
Sürẖ olur ṭûṭî-ṣıfat sebz olsa da bâl ü peri

29 Leẕẕet-i nuṭḳ-ı revân-baẖşı cemâl-i ṣûreti
Baẖş ider a'mâlara bîniş semî' eyler keri

30 Gûşı eyler Maẖzen-i Esrâr ḥikmet-lehçesi
Çeşmi eyler Maşrıḳ-ı Envâr ḥüsn-i manẓarı

31 Cümle nefsü'l-emrdür bir ḥarf yoḳdur Ḥaḳ bilür
Kim ola lâf ü güẕâf-ı ṭarz-ı ẖıdmet-güsteri

32 Ḥaḳ ta'âlâ eyleye ẕâtın ẖaṭâlardan emin
Ola mir'ât-ı żamîri gerd-i külfetden berî

33 'İzz ü devletle ola dil-ẖ^{v}âhı üzre kâm-yâb
Merci'-i eşrâf u a'yân-ı cihân ola deri

34 Ḥıfẓ-ı Rabbânî enîs ola 'inâyet hem-celîs
'Avn-ı İzid hem-nefes tevfîḳ-i Bârî rehberi

---

26 ser-be-ser :ser-te-ser A
33 devletle :devletden Ü,devletde A

18

MEDḤ-İ ṬUĠRÂ-YI ḪAḲÂNÎ BÂ-SİTÂYİŞ-İ VEZÎR-İ ZÎ-ŞÂN CA'FER PÂŞÂ MUḤAFIZ-I ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Habbeẕâ ṣûret-i tuġrâ-yı hümâyûn-sîmâ
Ṭarz-ı ġarrâ-eṡer-i ḥażret-i Ca'fer Pâşâ

2 İstiḳâmetde 'alem her elif-i mümtâzı
Bâġ-ı fermânda nişân-dîh görinür servâsâ

3 Reşk ider beyżasına beyża-i ṭâvûs-ı bihişt
Bend olur zülfesine 'uḳde-i zülf-i ḥavrâ

4 Beyżalar devr-i felek gibi metîn ü muḥkem
Birbiri içre leṭâfetle çekilmiş ber-câ

5 Nedür ol beyżadaki dâ'ire-i rûḥânî
Nedür ol zülfedeki çîn u ḫam-ı müsteṡnâ

6 Çâk ider sîne-i ârâmını ehl-i naẓaruñ
Her biri ḫançerenüñ ḫançer-i ser-tîzâsâ

7 Cevher-i ḥarfi ḥicâb-âver-i yâḳut-ı bihişt
Kürsî-i resmi tezelzül-dih-i kürsî-i semâ

8 Ne ḳafesdür o ḳafes kim heves-i vaṣlı ile
Bî-ḳarâr olmadadur evc-i hevâ üzre hümâ

9 Pâdişâhuñ ḳafes içindeki nâmın görsün
Ḳafese girdügini münkir olanlar 'anḳa

10 Görmedi ṭarzını tuġrâ-keş-i eyvân-ı felek
Çekmedi resmini tevḳî'î-i dîvân-ı ḳażâ

---

18 S1 36a;S2 38b;S3 36a ;Ü,39b;M,35b;A,35b
(*) S1,S3,Ü
:Taḳrîz-nüvîs-i Ṭuġrâ-yı Ġarrâ-yı Ḥażret-i Ca'fer Pâşâ Vâlî-i Şehbâ S2,A
:Ḳaṣîde Der-Ta'rîf-i Ṭuġrâ-yı Ca'fer Pâşâ Vâlî-i Ḥalebü'ş-Şehbâ M
9 nâmuñ:nâmın S2,M,A

11 H̱aṭṭ-ı Yâḳût degül ḳıṭ'a-i elmas bile
Ḥüsn-i sîmâda leṭâfetde naẓîr olmaz aña

12 Ḳâleb-i rûḥa dökilmiş gibi bir resm-i metîn
Ṣafḥa-i câna çekilmiş gibi maḥbûb-likâ

13 Ḥayret-efzâdur o kürsîde olan ḳâ'ideler
Dîdeye nûr virür ol reviş-i bî-hem-tâ

14 Görinür ḳaṣr-ı şehân gibi leb-i deryâda
Mevce-i saṭr-ı berât üzre binâ-yı tuğ̣râ

15 Nesẖ u tâlîḳde yek-tâ idiler Şeyẖ ü 'İmâd
Oldı ṭuğ̣râda siyüm anlara Ca'fer Pâşâ

16 Âṣafâ dâ'î-i maẖṣûṣ-ı ḳadîmüñ Nâbî
Oldı tuğ̣râ-yı dil-ârâñı görince şeydâ

17 Şi'rden ẖayli zamân fâriğ̣ idüm lîk beni
Bî-ḳarâr itdi bu ṭuğ̣râdaki ḥüsn-i sîmâ

18 Mâye-i şevḳ-i cedîd oldı baña tâ o ḳadar
Oldı bülbül gibi vaṣfında zebânum gûyâ

19 Vâdî-i medḥde ta'bîr-i riyâ-gûne ile
Müttehemdür bilürüz gerçi gürûh-ı şu'arâ

20 Lîk Allâh bu da'vâma benüm şâhiddür
Yoḳ bu medḥümde benüm ẕerre ḳadar bûy-ı riyâ

21 Ḥaḳ budur kim daẖı devletde zuhûr eylemedi
Bâreka'llâh ḳatı nâzik ḳatı dil-keş ṭuğ̣râ

22 Görmedi nâm u nişânuñ vüzerâ-yı eslâf
Bulmadı resm-i bedî'in ḳudemâ-yı 'uḳalâ

23 Vüzerâda nice ṣâḥib-ketebe gelmiş iken
Birisi olmadı bu ṭarza muvaffaḳ ḥaḳḳâ

---

22 nişânuñ :nişânın S2,M,A
23 bu :bir S2

24 İşte köhne berevât işte ferâmîn-i ḳadîm
Ḥaḳḳ-ı inṣâf ile taṭbîḳ olunursa da'vâ

25 İder is̱bât-ı yemîn ile bunı ehl-i naẓar
Ki bu ṭuġrâya daẖı olmadı peydâ hem-tâ

26 Cümle ṭuġrâsı görülsün vüzerâ-yı selefüñ
Kimüñ olur görelüm resmi bunuñla hem-pâ

27 Ḳalem-i müşk-feşânuña mu'âdil yoḳdur
Ḥażret-i pâdişehüñ nâmını taḥrîre sezâ

28 Dâ'imâ ola muẓaffer ḳalemâsâ 'alemüñ
Olasın 'arṣa-i devletde 'alemveş ber-câ

29 Bulasın maṭlabuña vefḳ-i murâd üzre vüṣûl
İde dil-ẖ^{v}âhuñı ẖayr ile müyesser Mevlâ

30 Ḥalebe nâm-ı şerîfüñ ṣalalı sâye-i 'adl
Oldı âsûde-i gehvâre-i râḥat fuḳarâ

31 Mîr Yûsuf aẖ-ı ekrem geleli Şehbâ'ya
Size aldırmada maḥṣûle bedel ẖayr du'â

32 Eylesün ẕâtuñı Allâh ẖaṭâlardan emîn
Olasın mesned-i devletde hem-âġûş-ı ṣafâ

---

28 'arṣa-i :ġuṣṣa-i M

19

TAVṢÎF-İ ṬUĠRÂ-YI ĠARRÂ-YI 'ABDÎ PÂŞÂ VÂLÎ-İ ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥabbezâ tâze nişân-ı ġarrâ
Es̱er-i ḥażret-i 'Abdî Pâşâ

2 Mû-be-mû ḥüsn ü leb-â-leb rengîn
Ser-be-ser şîve ser-â-pâ ra'nâ

3 Her elif naẖl-i riyâż-ı behcet
Zülfeler her biri zülf-i ḥavrâ

4 Ḳafesi ma'bed-i mürġân-ı bihişt
Beyżalar beyża-i mürg-i 'Anḳâ

5 Ḳafesi râh-nümâdur ki ider
Ḥüsni bülbül gibi ḳalbi şeydâ

6 İtmiş âgûş-ı ṣafa-baẖşâsın
Cilvegeh nâm-ı hümâyûn-ı hümâ

7 H̱ançere her biri ẖançervârî
Gamze-i yâr gibi müstes̱nâ

8 Üç sütûn ile budur keştî-i Nûh
Saṭr-ı fermân aña mevc-i deryâ

9 Ẕâtını ḥażret-i şâhenşâhuñ
Dâ'imâ ide muẓaffer Mevlâ

10 'Abdi Pâşâ-yı vezîr-i kâmil
Olıcak ḥâfız-ı mülk-i Şehbâ

---

19 S1,37a;S2 45b;S3 35b (derkenar);A,56a

(*)S1,A
:Taḳrîż-nüvîs-i Ṭuġrâ-yı Ġarrâ-yı Ḥażret-i 'Abdî Pâşâ S2
:Tavṣîf-i Ṭuġrâ-yı 'Abdî Pâşâ S3
2 mû be-mû :sû be-sû S1//ser-â-pâ :ser-â-ser S2,ser-be-ser A
5 râh-nümâdur : rûḥ-nümâdur S2,A

11 Nâm-ı şâhenşehe ta'ẓiminden
Olmağın levḥa-nüvîs-i ṭuğrâ

12 Çekdi bir hüsn ü leṭâfet üzre
Ki temâşâsı virür çeşme cilâ

13 Çekmedi kimse dah̲ı 'âlemde
Böyle ṭuğrâ-yı hümâyûn-sîmâ

14 Çekmedi mis̲l ü naẓîrin eslâf
Şübhesiz görmedi çeşm-i ḳudemâ

15 Ḥaḳ budur olduğı dem böyle gerek
Nâm-ı şâhenşeh-i devrâna sezâ

16 Ḥaḳ mu'ammer ide z̲ât-ı pâkin
Çekmeye renc ü küdûret aṣlâ

17 Nâbiyâ h̲ayr ile âsânlığla
İde maḳṣûdını âmâde H̲udâ

---

14 şübhesiz görmedi : görmedi şübhesiz S2,A
16 aṣlâ :ḳaṭ'â S2,A

20

DER-SİTÂYİŞ-İ ḲÂḌÎ-İ MEKKE-İ MÜKERREME ES-SEYYİD MUṢṬAFÂ EFENDİ DER-MUḲÂBELE-İ İḤSÂN-I MÜLÂZEMET BE-MAḤDÛM-I NÂẒIM-I ḲAṢÎDE (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir bendeye irişse H̱udâ'nuñ 'inâyeti
Ḥâżır olur bilâ-ta'ab esbâb-ı râḥatı

2 Bir naẖlüñ itse neşv ü nemâsın H̱udâ murâd
Cârî olur ayaġına cûy-ı sa'âdeti

3 Bir nâ-murâdı eylemek isterse ber-murâd
Olur resîde ẖod-be-ẖod eczâ-yı devleti

4 Tevfîḳ-i Îzidi kime olursa reh-nümâ
Baẖt-ı bülendi cez̲b ider aḥkâm-ı rif'ati

5 Bir 'uḳdenüñ iderse H̱udâ ḥallini murâd
Eyler ḥavâle naẖun-ı dest-i suhûleti

6 Bir ẖastanuñ 'ilâcını 'Îsâ nüzûl ider
Taṣḥîḥine olursa H̱udâ'nuñ 'irâdeti

7 Mi'mârı çihil merḥaleden gönderür H̱udâ
Bir ẖânenüñ murâd olunursa 'imâreti

8 Esbâb-ı inḥilâline bir emr-i müşkilüñ
Taḳdîr olur müsâ'idi geldükde sâ'ati

9 Olsa kimüñ güşâyiş-i çeşmi murâd-ı Ḥaḳḳ
Tâb-efgen eyler üstine bir nûr-ı raḥmeti

---

20 S1,37b;S2,39b;S3,37a;Ü,40a;M,36b;A,36b
(*)S1,S3,Ü
:Medîḥa-güz̲ârî-i Ḥażret-i Ḳâḍî-i Mekke Maẖdûm-ı vâlâ-neseb Şeyhü'l-islâm e's-seyyid Muṣṭafâ Efendi S2,A
:Ḳaṣîde Der-Medîḥa-i Ḳâḍî-i Mekke-i Mükerreme Maẖdûm-ı vâlâ-neseb Seyyid Muṣṭafâ Efendi Der-muḳâbele-i İḥsân-ı Mülâzemet Be-maẖdûm-ı Nâẓım-ı Ḳaṣîde M
3 A'da 4.beyit.
4 A'da 3.beyit.

10 Temhîd olunmadan ġarazum bu muḳaddemât
Basṭ itmeden murâd bu şirîn ḥikâyeti

11 Kim bir nihâl-i sebz-i gülistân-serây-ı 'ilm
Bir fâżıl-ı yegâne-i ṣadr-ı belâġati

12 Taḳdîr-i Kirdgâr idüp ḳâḍî-i ḥarem
Taḥrîk idüp o ṣavba rikâb-ı 'azîmeti

13 Yek-çend rûz def'-i küdûrât-ı râh içün
Düşdükçe h̲ıṭṭa-i Ḥaleb'e çeşm-i raġbeti

14 Şehr-i Ḥaleb'de dâ'î-i dîrînesin görüp
Cünbîde oldı 'ırḳ-ı 'arîḳ-i maḥabbeti

15 Geldükde dest-bûsî içün bende-zâdesi
Bî-ih̲tiyâr cûşa gelüp baḥr-ı himmeti

16 Der-ḥâl olup mekârim-i mevrûs̲ı mevc-h̲îz
Meşhûdı oldı terbiyete ḳâbiliyyeti

17 İtdi ḳarîḥa-i kereminden bîlâ-ṭaleb
Luṭf-ı mülâzemetle du'â-gûy-ı devleti

18 Gör ḥikmet-i H̲udâyı ki bu 'abd-i kemterüñ
Ol h̲ânedâna olmadı żâyi' ṣadâḳati

19 Bu h̲ânedân o luṭf u kerem h̲ânedânıdur
Kim şem' ile tefaḥḥuṣ ider ehl-i ḥâceti

20 İh̲lâṣ ile du'âda idüm ġâibânece
Ḥasbî du'ânuñ esrâ' olurmış icâbeti

21 Bir gûne eyledi beni memnûn-ı luṭfı kim
Yoḳ h̲âmenüñ aḳalline taḥrîre ṭâḳati

22 Allâh mu'ammer ide o z̲ât-ı şerîfi kim
Li'llâh eyler ehline luṭf u mürüvveti

---

12 ṣavba :ṣûya S2
16 meşhûdı :meşhûd S1
22 ide :idüp S1,S3,Ü,M

23 Ol H̱âtim-i zamân ki teḳâżâ-yı cûddan
Yormaz leb-i niyâz u dehân-ı şefâ'ati

24 Maẖdûm-ı kül veliyy-i ni'am zâde-i cihân
K'âbâsınuñ 'uluvvüne şâhid necâbeti

25 Memdûḥ-ı ehl-i beyt gül-i âl-i Muṣṭafâ
Raẖşende ṣûretinde fürûğ-ı siyâdeti

26 Taẖmîr olunmış âb u gili 'ilm ü fażldan
Terkîb-i ḳâbiliyyet ü eczâ-yı ṭıyneti

27 Ṭab'-ı laṭîfi âyîne-i ṣûret-i kemâl
Câmi' kitâb-ı ẖulḳı fünûn u firâseti

28 Gencîne-i ma'ârif-i esrâr sînesi
Mecmû'a-i meḥâsin-i aẖlâḳ ẖilḳati

29 Maẖdûmıdur o fâżıl-ı pâkîze-gevherüñ
K'itmiş H̱udâ vücûdına muẖtaṣ fütüvveti

30 Ḥallâl-i müşkilât-ı cihân müftî-i enâm
Kim bâ'is̱-i niẓâm-ı cihândur neẓâreti

31 Ṣadrü's-ṣüdûr-ı 'ilm ü ma'ârif ferîd-i dehr
Feyżullah ismi ḳaddine şâyeste ẖil'ati

32 'Allâme-i cihân o vaḥîd-i zamâne kim
'İlmüñ sipihre çıḳdı zamânında şöhreti

33 Ol müftî-i yegâne ki dergâh-ı fażlınuñ
Ervâḥ-ı ḳudsiyâna mühimdür ziyâreti

34 Ẕâtı ile meşîẖat-ı İslâm muğtenem
Çoḳ ẕâtınuñ maḳâmınuñ üzre meziyyeti

---

24 -Ü,M ;A'da 2.mısraın başı eksik.
25 siyâdeti :sa'âdeti S2
34 çoḳ :çün S3

35 Hîç böyle bir yegâne-i 'âlem görülmedi
Kim ola 'ilm ü fażlına ser-ber kerâmeti

36 Fetvâsını temîme-i ḥûr itseler sezâ
Zîrâ ki muḥtevîdür o mażmûna âyeti

37 Fetvânuñ itdi ḳadrin o deñlü bülend kim
İmżâsınuñ görüldi S̲üreyyâda ṣûreti

38 Bir semte inḥirâfa ḳomaz i'tidâlden
Żabṭ itdi dest-i şer' ile mîzân-ı devleti

39 'Ahdinde oldı ma'reke-i ẓulm ber-ṭaraf
Ref' itdi dest-i 'adli livâ-yı şerî'ati

40 Meş'al-fürûz-ı h̲âmesi rehberlik itmese
Olmaz ḥarîm-i ma'nîye lafẓuñ delâleti

41 Şâmil hezâr nükteyi yek ḥarf-i cevheri
Ḥâvî hezâr ma'nîyi ednâ 'ibâreti

42 Feyż-i me'âli çeşme-i ṭab'ından almasa
Bulmazdı çâşnî-i nikâti ḥalâveti

43 Gülşende serv cûda ḳalem ḥarfde elif
Hep ṭab'-ı nâzükinden alur istiḳâmeti

44 Keştî-i fikr düşmez idi mevc-i ḥayrete
Deryâ-yı vaṣfınuñ bulunaydı nihâyeti

45 Aña lisân-ı ḥâl gerekdür ki 'arż ide
Medḥinden iktisâb olunan vecd ü ḥâleti

46 Bu dâ'î-i ḳadîmden ey bâd-ı ṣubḥ-dem
Sür h̲âk-i râhına yüzüñ Allâh emâneti

---

41 ma'nîyi :ma'nîye S1,S3,A
42 eylese :almasa A

47 Ser-sebz idüp riyâż-ı ḥayâtın hemîşe Ḥaḳ
Ebrû-yı 'ıyşı görmeye çîn-i melâleti

48 Görmekdeyüz vesâ'iṭ ile gerçi luṭfını
Bî vâsıṭa müyesser ola belki ni'meti

49 Bu ni'mete teşekkür içün sen de Nâbiyâ
Fevt eyleme du'âsını düşdükçe fırṣatı

50 Ey şem'-i âftâb-ı ruh-ı dûdmân-ı feyż
Ey zümre-i mehâdimüñ ezkâ ṭabî'atı

51 Cezb itmemişdi kimse bu deñlü derûnumı
Alduñ du'âmı var yüri seyr eyle devleti

52 Allah yine pederle mülâḳât idüp naṣib
İhvân ile müyesser ide zevḳ u ṣoḥbeti

53 Tevfîḳ-i Ḥaḳ refîküñ ola Hıżr rehberüñ
Maṣḥûb ide seferde ḥażerde selâmeti

---

47 melâleti :melâmeti M
48 vesâ'iṭ :vesâṭet S2,A
53 rehberüñ :rehberi S1

21
DER-MEDḤ-İ H̲ÂN-I ḲIRIM DEVLETGİRÂY H̲ÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerdiş-i gerdûn-ı dûn mihr ü meh-i rah̲şân ile
Farḳı yoḳdur muḥtesib devr itmeden mîzân ile

2 İḥtimâl-i cevr ġâlibdür ümîd-i vuṣlata
'Âşıḳa yegdür mülâḳî olmamaḳ cânân ile

3 Luṭf-ı żımnında sitem tertîbinüñ hem-rengidür
Âteşe yaḳmaḳ duh̲ânı ṣırmalı hemyân ile

4 Mülk-i 'adlüñ seyr içündür vüs'at-ı eşrâfını
H̲âme çıḳmaḳ nerdübâna pençe-i fermân ile

5 Rûḥ-ı pâküñ çâh-ı cism-i tîrede çekdükleri
Mâcerâ-yı Yûsuf-ı Ṣıddîḳdür ih̲vân ile

6 Çerh̲e ḥarf-endâzlıḳlardan peşîmânuz hele
Şimdi mahcûbuz bize itdükleri iḥsân ile

7 Luṭf-ı Ḥaḳla defter-i taḳdîrde mesṭûr imiş
Nâbiyâ hem-ṣoḥbet olmaḳ H̲ân-ı 'âlî-şân ile

8 Ḥażret-i Devletgirây H̲ân pâdişâh-ı kâr-dân
Kim felek çâkerligine müşterîdür cân ile

9 Şehryâr-ı tah̲tgâh-ı devlet-âbâd-ı Ḳırım
Kim ṭutar rif'atde pençe sâ'id-i keyvân ile

---

21 S1,38b; S3,38a ;Ü,37a;A,32b(derkenar)
(*)S1,S3,Ü,A
9 sâ'id-i :sâḥa-i Ü,A

10 Mürtebiṭdür nesl-i pâki devr-i Yâfes'den berü
Salṭanatla mekremetle şân ile 'ünvân ile

11 Cebhesinde pertev-i merdî şecâ'at cevheri
Pertev-i mihre ḳanâ'at eylemez rüchân ile

12 Gelmemiş mis̱li cihâna bir daḫı ḥâşâ gele
Ḥüsn-i aḫlaḳ ü ḫısâl ü 'aḳl ile 'irfân ile

13 İsm ḳalḳup merkezinden fevḳine taṣdîr ider
Nâmını bir yirde taḥrîr itseler Ḫâḳân ile

14 Rûḥ-ı ecdâd-ı kirâmı olsalar bir yirde cem'
Cümle leb-rîz-i s̱enâ olurdı istiḥsân ile

15 Ḥaḳ ta'âlâ eylesün ẕât-ı şerîfin ber-devâm
Ṣadr-ı taḫt-ı salṭanatda şevket ile şân ile

22
DER-SİTÂYİŞ-İ MUḤAṢṢIL-I ḤALEB ḤACI 'ALİ AĞÂ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zihî ṭarâvet-i faṣl-ı bahâr-ı Mağnîsâ
Zihî mülâyemet-i rûzgâr-ı Mağnîsâ

2 Bu ṣaḥn-ı dil-keş ile bu hevâ-yı nâzük ile
Ne mümkin olmaya ḫâṭır şikâr-ı Mağnîsâ

3 Zülâle çîn-i cebîn gösterür temevvücden
Safâ-yı bâṭın ile cûybâr-ı Mağnîsâ

4 Memâlik-i Anâṭolı'da misli nâdirdür
'Ale'l-ḫuṣûṣ ki ol lâlezâr-ı Mağnîsâ

5 O lâlezâr ki yoḳdur naẓîri 'âlemde
Ḥaḳ eylemiş anı ḫâṣṣ-ı diyâr-ı Mağnîsâ

6 Görüp leṭâfetin ol lâlezâr-ı dil-keşinüñ
Sipihr şebnemin eyler nisâr-ı Mağnîsâ

7 Cihânı kevkebe başdurdı lâlezârı ile
Tefâḫur itse sezâdur diyâr-ı Mağnîsâ

8 Bilâḍa itdi tefevvuḳ o lâlezâr-ı latîf
Bihişte oldı resâ iştihâr-ı Mağnîsâ

9 O âb u tâb ile ol lâlezârı gördükçe
Bihişt olursa sezâ şermsâr-ı Mağnîsâ

10 Ṭağıtdı her ṭarafa kâkül-i perîşânın
Misâl-i mâh-ı ruḫ-ı şîvekâr-ı Mağnîsâ

11 O la'l sâḳ-i zümürrüdle cilve itdükçe
Olur güher-keş-i cîb ü kenâr-ı Mağnîsâ

---

22 S1,40b;S2 48b;S3 39b ;A,38b
(*)S1,S3.
:Ḳaṣîde Der-Medḥ-i Şehr-i Mağnîsâ S2.
:Der-Vaṣf-ı Ḫıṭṭa-i Mağnîsâ A
4 ki ol : ki ola S2
11 cilve :şîve S2

12 Hediyyedür çemen-i pây-ı taẖta lâleleri
'Aceb mi olsa bülend i'tibâr-ı Maġnîsâ

13 Fürûġ-ı ṣun'-ı çerâġâna ḳudret itmişdür
Ki kesb-i nûr ide her hûşyâr-ı Maġnîsâ

14 Ne lâle her biri yâḳût-ı sürẖdür k'olmış
Nigîn-i ḥüccet-i ḥüsn-i 'izâr-ı Maġnîsâ

15 'Aceb ki lâlesinüñ dâġı yoḳ derûnında
Sitânbul olsa n'ola dâġdâr-ı Maġnîsâ

16 Bülend-kevkebe ḥallâl-i müşkilât-ı umûr
Ser-âmed-i 'uḳalâ nâmdâr-ı Maġnîsâ

17 Cenâb-ı ḥażret-i Ḥâcı 'Alî Aġâ ki odur
Yegâne faẖr-ı kibâr-ı diyâr-ı Maġnîsâ

18 Maḥaṣṣıl-ı Ḥaleb olduḳda 'izz ü devletle
Olup zebânı medâyîẖ-nis̱âr-ı Maġnîsâ

19 O lâlezâr-ı ṣafâ-baẖşını idüp tavṣîf
Ḳulaḳdan itdi beni bî-ḳarâr-ı Maġnîsâ

20 İdüp leṭâfet-i taḳrîri ẖâṭırum teşvîḳ
Derûnum olmaġ ile neş'edâr-ı Maġnîsâ

21 Gelüp o feyż-i nefesden temevvüce yem-i şevḳ
Lisânum oldı medâyiḥ-nigâr-ı Maġnîsâ

22 Bu çend gevher-i şehvârı eyledüm Nâbî
Kemâl-i şevk u ṭarabla nis̱âr-ı Maġnîsâ

23 Ümîd odur ki ola turduġınca ṭâḳ-ı felek
Bu gevherân-ı s̱emîn yâdigâr-ı Maġnîsâ

24 Gören ide bu faḳîr ile ol 'azîze du'â
Bu naẓm-ı pâk ola âyînedâr-ı Maġnîsâ

---

13 çerâġâna :çerâġân S1,S3,çerâġâh-ı A
17 Ḥâcı 'Alî :Ḥâcı Velî S2
18 medayîẖ-nis̱âr-ı :medâyîẖ-şümâr-ı S2,medâyîẖ-şi'âr A
20 teşvîḳ :teşrîf S2

23
ḲAṢÎDE DER-MEDḤ-İ BİRRÎ ÇELEBİ MAĠNİSÂVÎ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âferin Birrî-i ẖoş-ṭab'-ı suẖan-pîrâya
Ki virür nuṭḳı cemâl-i suẖana pîrâye

2 Bâreka'llâh zihî ṭab'-ı revân-perver kim
Es̱eri âb virür mezra'a-i ma'nâya

3 Lafẓ seccâde-ṣıfat itse revâdur rû-mâl
Ḫâmesinden dökilen sâye-i 'anber-sâya

4 Mürtebiṭ pertev-i ma'nâ ile her şâẖ-ı süṭûr
Sâḳa-i naẖl-i tecellî-kede-i Sînâ'ya

5 Câm-ı naẓmında olan neş'e-i ṣahbâ-yı ẖayâl
Seng-i ta'n atmaġa şâyeste dil-i ma'nâya

6 Ḳadr-dân-ı eseri çeşm ḳıpar ẖûbâna
Neş'e-yâb-ı suẖanı tevbe ider ṣahbâya

7 Suẖanından görinen sûz ü güdâz-ı iẖlâṣ
Yitişür ẖalḳ-ı cihân eylemege ser-mâye

8 Şevḳ ile ṣıdḳ ile naẓm itdügi terkîb-i ġarîb
Keffe-i veznde ġâlib görinür şu'arâya

9 Ġâ'ibâne o ḳadar ḳadr-şinâsâna du'â
Bir şerefdür ki naṣîb olmaz o her ẖod-râya

---

23 S1,41a ; S2,49 a ; S3,40b;A,39a
(*) "Birrî" kelimesi,S2'de yanlışlıkla Pîrî şeklinde yazılmıştır.
:Birrî nâm şâ'irüñ es̱erine taḳrîzdür S1,S3.

1 virür : vire S2,A
3 seccâde-ṣıfat : sîmâde-ṣıfat S2
5 neş'e-i :neşve-i S2//dil-i ma'nâya:dil-i mînâya S2
6 ẖubâna :ẖubândan S2,A
9 du'â:sezâ S2,s̱enâ S3,A//o her ẖod-râya :o ẖod-ârâya S1,S3

10 Dest-i inṣâf ile şâyândur o menşûr-ı h̲ulûṣ
Zîr ü bâlâda bir imżâ ile bir tuġrâya

11 Olmış ol z̲ât-ı hünermend medâr-ı zînet
Levḥa-i zer gibi mecmû'a-i Ma'nisâ'ya

12 Yine ḳadr-i hüneri ehli bilür ey Nâbî
Yoh̲sa nâdâna ne şâyestedür öyle pâye

13 Naḳş-ı ih̲lâṣ ile ol tâze metâ'-ı ma'nâ
Vâṣıl olduḳda diyâr-ı Ḥalebü'ş-şehbâ'ya

14 Oldı ma'cûn-ı müferriḥveş o terkîb-i nefîs
İnşirâḥ-âver-i behcet dil-i pür-sevdâya

15 Buldı peyvend-i ta'alluḳ o ḳadar istiḥkâm
K'itdi taḥṣîl-i tevâfuḳ kemer-i cevzâya

16 İtdi dil-bestelik ol mertebe bizden de ẓuhûr
Ki ne ḳâdir anı engüşt-i ḳalem iḥṣâya

17 Ṭab'-ı derrâkini ḥıfẓ eyleye Ḥaḳ âfetden
Ala dil-h̲^{v}âhı ḳadar feyż-i H̲udâdan vâye

18 Naṣṣ-ı Ḳur'ânda ḳıran eyledügi vech üzre
İde hem-sâye H̲udâ Birrî yine taḳvâya

---

15 tevâfuk :tenâsüb S2,A
16 Ki ne ḳâdir anı engüşt-i ḳalem iḥṣâya :
Ki tevânî degül engüşt-i ḳalem iḥṣâya S2,A
18 -S1,S2,A

24
ḲAṢÎDE DER-SİTÂYİŞ-İ ḤAŻRET-İ 'ALÎ PÂŞÂ FÂTİḤ-İ CEZÎRE-İ MORA (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eylesün sâġar-ı ẖurşîdini gerdûn ihdâ
Ṣaḥn-ı 'âlemlere ḳuruldı yine bezm-i ṣafâ

2 Gül-i ümmîd güşâde mey-i kâm âmâde
Âlet-i şevḳ ziyâde ġam-ı dil nâ-peydâ

3 Râyet-i ġuṣṣa nigûn ẕevḳ u ṣafâ rûz-efzûn
Çerẖ-i dûn mihr-nümûn devr-i felek kâm-revâ

4 Âşinâ şâhid-i maḳsûd ile âġûş-ı ṭaleb
Ḥarf-i ümmîd ile bîgâne leb-i istiġnâ

5 Açdı sudâger-i tevfîḳ yine dükkânın
İtdi her ferd murâd itdügi kâlâ-yı ḳabâ

6 'Âleme 'îd-i sürûr irdi olurlarsa n'ola
Ḳisvet-i şevḳ ile endûh u elem cilve-nümâ

7 İtdi bir sâġar ile 'âlemi ser-mest-i sürûr
Sâḳi-i feyż-i ezel eyledi ḥükmin icrâ

8 Dîdelerden dökilen girye-i ḥasret virdi
'Âḳibet meclis-i 'âlemde neşâṭ-ı ṣahbâ

9 Her biri meclis-i maḳṣûdda bir şem' oldı
Olmadı ġuṣṣa-keşânuñ çekilen âhı hebâ

10 Behremend oldı cihân ḥiṣṣe-i ümmîdinden
Bâġ-ı 'âlemde s̱emer virdi yine naẖl-i du'â

---

24 S2 43b
(*) S2

11 Yine açıldı şifâ-h̲âne-i feyż-i Bârî
Buldı her bir maraż-âlûde murâdınca devâ

12 Dil-i mihnet-zede pâ-mâl-i semûm olmış iken
Oldı bu neş'e ile cilvegeh-i bâd-ı ṣabâ

13 Bî-tekellüf yüridi şehr-i dile seyl-i feraḥ
Buldıġı yirde ġubâr-ı ġamı itdi yaġmâ

14 Esdi bir şiddet ile bâd-ı ferâḥ kim ḳomadı
Devḥa-i sînede bir nah̲l-i ġamı pâ ber-câ

15 Oldı dil h̲aymegeh-i pâdişeh-i mülk-i neşâṭ
Göçdi bu merḥaleden ḳâfile-i renc ü 'anâ

16 Yine şemşîr-i ġazâ tazeledi dünyâyı
Bâġ-ı pejmürde-i dehre ṣu virildi gûyâ

17 Ḳatı ra'nâlıġı var köhne 'arûs-ı dehrüñ
Çeşm-i bedden umaruz eyleye âsûde H̲udâ

18 Virdi bir revnaḳ-ı tâze aña meşşâte-i ṣun'
Ki nigâh eyleyenüñ hûşını eyler yaġmâ

19 Oldı gül-gûne-i ruh̲sârı h̲uṣûṣâ şimdi
Âṣaf-ı muḥteremüñ dökdügi h̲ûn-ı a'dâ

20 Nice âṣaf o ḳodı sâz-ı binâ-yı devlet
Nice âṣaf o şikest-âver-i fevc-i h̲uṣemâ

21 Mâye-i girye-i düşmen sebeb-i h̲ande-i dost
Ferah̲-ı h̲âṭır-ı dîn ḳuvvet-i ḳalb-i dünyâ

22 Âfitâb-ı felek-i 'âlem-i hüsn-i tedbîr
Âb u tâb-ı varaḳ-ı ġonca-i gülzâr-ı 'aṭâ

23 Çâre-sâz-ı fuḳarâ luṭf-nümâ-yı żu'afâ
Ḳadr-dân-ı 'ulemâ rütbe-şinâs-ı fużalâ

24 Dil-i rûşenteri âyîne-i dest-i idrâk
Ṭab'-ı feyż-âveri ser-çeşme-i ṣaḥrâ-yı z̲ekâ

25 Ne ḳadar fażl ile meşhûr-ı zamâne var ise
Müşkilin ṭab'-ı şerîfinden ider istiftâ

26 Rif'at-i dergeh-i iḳbâlini seyr itmek içün
Mihr destinde ṭutar ṣa'ṣa'a-i dür-nümâ

27 İtse temkîni ta'alluḳ varaḳ-ı ezhâra
İdemez bergi gül-i naḳş gibi meyl-i ĥevâ

28 Bâd-ı ẖulḳiyle olur bâd-ı ṣabâdan nâzük
Kûhsârı eridürken nefes-i ejderhâ

29 Esb-i bâd-ı seher-i ḥulḳı mezâristâna
Kesb ider mürde-i ṣad-ṣâle niẓâm-ı a'żâ

30 Ḥıfẓı bir mertebe kim itse es̱er deryâya
Baḥruñ emvâcı olur sedd-i reh-i bâd-ı ṣabâ

31 Devr-i ḥıfẓında felekden yire inse ẖûrşîd
İtse bir tûde-i berf üzre temekkün mes̱elâ

32 Virmeyüp berfe żarar vâhime-i ḥıfẓından
Ḳala berf içre nihân penbede gûyâ ayvâ

33 Seng ṣad-pâre olur ẖâṭır-ı 'uşşâḳ gibi
Fi'l-mes̱el seng-i cefâya hedef olsa mînâ

34 Âteş-i ḳahrı zuhûr eylese ammâ ki olur
Seng-i ẖârâda nümâyân es̱er-i pây-ı hevâ

35 Olsa deryâdaki mâhîye muḳarin ḳahrı
Kuḥl ider çeşmine ẖakisterin ehl-i deryâ

36 Şu'leden câme gibi ẖâmesi mânend-i fetîl
İtse bir şâ'ir eger ḥâlet-i ḳahrın imlâ

37 Lîk ḥilm-i żu'afâ-perveri te's̱îr virür
Heyzüm-i şu'le-nümâya yeñiden neşv ü nemâ

38 Añlarum yir bulamaz künc-i 'ademden ġayri
Bîm-i ser-pençe-i 'adl ile nihân oldı cefâ

39 Kimse pâ-mâl idemez kimseyi eyyâmında
Meger evrâḳ-ı s̱enâyı ḳalem-i çâpük-pâ

40 Olmasaydı ḳalemüñ çâk-ı girîbânı eger
Dir idüm ḳalmadı 'âlemde nişân-ı şekvâ

41 'İddi'â eylemese ẖıdmet-i dergâhını çerẖ
Mümkin olurdı dimek ḳalmadı ehl-i da'vâ

42 Keremi ḳâbil-i güncâyiş-i taḳrîr degül
Her giyâh olsa zemîn üzre zebân-ı gûyâ

43 Sîm-pâş oldı zemîne kef-i luṭfı o ḳadar
Ki zemîn çerẖ-i direm-dâra ider 'arż-ı ġınâ

44 Sîr-çeşm oldılar ol mertebe kim itmezler
Bez̲l-i gencîne-i Ḳârûn'a tenezzül fuḳarâ

45 Cümle ṭursun hele mah̲ṣûṣıdur anuñ söz yoḳ
Kerem ü hem hüner ü merḥamet ü fażl u seh̲â

46 Rütbe-i himmetini añla hemân andan kim
Ḳaldı as̲ârı felekde nice fetḥ-i küberâ

47 'Uhde-i himmetine almış idi tesh̲îrin
Düşeli h̲âṭırına dâ'iye-i istîlâ

48 Berekât-ı ser-i şimşîr-i cihân-gîri ile
'Aḳibet oldı leked-h̲orde-i erbâb-ı ġazâ

49 Şübhe yoḳ bir o ḳadar dah̲ı çoḳ olsaydı bile
Ḳuvvet-i ḳâhiresinden yine bulmazdı rehâ

50 Bâreka'llâh zihî ṣâḥib-i ṣâḥib-tedbîr
Ṣâneka'llâh zihî âṣaf-ı Ḳandiye-güşâ

51 Devlet ü dîne senüñ eyledügüñ imdâdı
'Ahd-ı evvelde bile eylememişler vüzerâ

52 Olmamış böyle fütûḥâta muvaffaḳ kimse
Cümle mażbût-ı tevârîh̲-i cihân ser tâ-pâ

53 Seni h̲alḳ eylemeden ḳaṣdi cenâb-ı Ḥaḳḳ'uñ
Ḳuvvet-i dîne medâr itmek içünmiş ḥaḳḳâ

54 Sende bu niyyet-i h̲âlisle ki var 'azm-ı dürüst
Ḳande 'azm itseñ olur 'avn-ı H̲udâ râh-nümâ

55 Ḥaşre dek resmi bozulmaz unudulmaz oḳunur
Ser-i şemşîrüñ ile nâmuñı itdüñ ibḳâ

56 Ḳande 'azm eyler iseñ çetr-i zümürrüd-fâmuñ
Ejder olursa da a'dâyı ider nâ-bînâ

57 Şîve-i fetḥde tîrüñ o ḳadar mâhir kim
Gösterür ṣûretini biri birinden a'lâ

58 Âbdâr olsa ne deñlü yine itmez tîġüñ
Düşmenüñ ḳanını nûş eylemeden istiġnâ

59 Ṭurma dünyâya ider sûre-i fetḥi tefsîr
Vâ'iż-i encümen-ârâ-yı ġazâdur gûyâ

60 H̲ayr-mahż olmaġ ile z̲ât-ı şerefnâküñ olur
Seni medḥ itmede mecbûr gurûh-ı şu'arâ

61 Seni medḥ eylemesünler kimi medḥ itsünler
Naẓm-sencân-ı cihân nükteverân-ı dünyâ

62 Ḥayf ol naẓma ki h̲âlî ola evṣâfuñdan
Yazıḳ ol şâ'ire kim eylemeye saña s̲enâ

63 Medḥüñe gerçi göñül cân virür ammâ n'itsün
Bulamaz lâyıḳ-ı taḥsîn olacaḳ ḥüsn-i edâ

64 Neylesün 'arżaya cür'et idemez olmayıcaḳ
Ṭab'-ı düşvâr-pesendüñ gibi söz müstes̲nâ

65 Naẓar-ı pâkine şâyeste süh̲an lazımdur
Yoh̲sa gencîne-i h̲aṭırda süh̲an müstevfâ

66 Medḥine ḳuvvet-i ṭab'uñ yoġ ise ey Nâbî
Saña devlet bu yiter kim idesin h̲ayr du'â

67 Tâ ki 'âlem ola geh pür-ġam u gâh âsûde
Tâ ola mihr-i felek gâh nihân geh peydâ

68 Mihr ü mehden bir iki delv ile dûlâb-ı sipihr
Rûz u şeb mezra'a-i devletin itsün ısḳâ

69 Dâ'imâ vefḳ-i murâd üzre giçüp eyyâmı
Ṣadr-ı 'âlîde mu'ammer ide z̲âtın Mevlâ

25

DER-MEDḤ-İ TEKYE-İ ḤAŻRET-İ ŞEYH̲
EBÛ-BEKR DER-ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Mübârek âsitândur âsitânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ
İmâm-ı râstândur âsitânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

2 Aḥibbânuñ lisânında mis̲âl-i vird dâ'irdür
Kerâmetle mü'ekked dâstânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

3 Olurlar h̲il'at-i envâr-ı rûḥânîye müstaġraḳ
Ṣadâḳatle olanlar bendegânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

4 Aña çeşm-i ḥaḳîḳat-bîn gerek kim eyleye idrâk
Verâ-yı çeşm-i tendür 'izz ü şânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

5 Olurlar 'illet ü renc ü ġam u miḥnetden âzâde
Olanlar dâh̲il-i darü'l-emânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

6 Ziyâretgâh-ı cinn ü ins ü ervâḥ ü melâ'ikdür
Mezâr-ı feyż-bah̲ş-ı câvidânı Şeyh̲ Ebû-Bekrüñ

---

25 S1,14b;S2,16a;S3,14b;Ü,14a;M,14a;A,13a

(*)S1 / :Medîḥa-nümâyî-i Ḥażret-i eş-Şeyh̲ Ebû-Bekr
:Der-Ḥalebü'ş-Şehbâ Raḥimehu'llâh S2
:Der Medḥ-i Tekye-i Ḥażret-i Şeyh̲ Ebû-Bekr S3
:S̲enâ-kârî-i Ḥażret-i Şeyh̲ Ebû-Bekr Der-Ḥaleb
Ḳuddise Sırrıhu'l-'azîz M

5 ġam u mihnetden :ġam-ı mihnet S1,S3

7 Nazîri şark u garb-ı kevnde nâ-yâbdur el-hak
Mu'allâ tekye-i Cennet-nişânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

8 Nizâm-ı ravza-i firdevs-i simâsı getürmişdür
Temâşâya gül-i bag-ı cinânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

9 Nukûş-ı perr ü bâl-i kudsiyânuñ gösterür 'aksin
Ruhâm-ı sâha-i âyînesânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

10 Kıbâb-ı zer-'alem beyninde serv-i bî-hisâbından
Bülend olmış semâvâta zebânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

11 Şebân-rûz olmada imdâd ihsân-ı İlâhî'den
Ekâbirle aşâgir sîr-i h^{v}ânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

12 'Aceb mi Nâbiyâ feyzinden itmezse bizi mahrûm
Çün olduk tekyesinde mihmânı Şeyh Ebû-Bekrüñ

26
DER-SİTÂYİŞ-İ VEZÎR-İ MÜŞÂRÜ'N İLEYH (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey himmetüñ ârâyiş-i erkân-ı vezâret
V'ey devletüñ ârâmiş-i yek-rân-ı vezâret

2 Yollar gözedüp sînesin itmişdi güşâde
Nûr-ı hıredüñ şem'-i nigehbân-ı vezâret

3 Dest-i keremüñ sâkiye-i çeşme-i eltâf
Cevlângeh-i ikbâlüñe meydân-ı vezâret

4 Hasret-keş idi mürde-i bî-cân gibi cânı
Buldı seni geldi yirine cân-ı vezâret

5 'Ahdüñ şecer-i sahn-ı çemen-suffe-i devlet
Bahşuñ gül-i şâd-âb-ı gülistân-ı vezâret

6 Ma'mûre-i câhuñla mümâss oldı şerefden
Tâk-ı felege zirve-i erkân-ı vezâret

7 Seyyâre-i bahtuñla kırân eyledüginden
Kesb eyledi bir şân-ı diger şân-ı vezâret

8 Elkâbuñ ile zeyn olalı sadr-ı evâmir
Bâlâya su'ûd eyledi 'ünvân-ı vezâret

9 Hem-vâre ola dest-i du'â gibi güşâde
İkbâlüñ içün pençe-i fermân-ı vezâret

---

26 S1,40a;S3,39b;A,59a
(*) S1.
:Der-medh-i Vezîr-i Müşârü'n ileyh S3

27

ENDER-MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ŞEYẖ 'ABDU'L-ḲÂDİR GÎLÂNÎ ḲADDESALLÂHU SIRREHU (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ser-i bâmında sipihrüñ çalınur nevbet-i Şeyẖ
Çerẖe güncîde degül dâ'ire-i devlet-i Şeyẖ

2 Faẖrdur gerdenine cümle-i ehlu'llâhuñ
Ḳadem-i meymenet-endûẖte-i 'izzet-i Şeyẖ

3 Şeyẖ İbnü'l-'Arabî yazdı Fütûḥâtında
Muṣḥaf içre "   " imiş âyet-i Şeyẖ

4 Nâmını eylediler tesmiye 'Abdü'l-ḳâdir
Eyledi zîr-i taṣarruf felegi ḥażret-i Şeyẖ

5 Ḥâl-i mevtinde daẖı ḥâl-i ḥayâtında gibi
İder imdâd taṣarruf felegi ḥażret-i Şeyẖ

6 İstiġâse idicek lâ-büd irer imdâda
Kümmelîn içre budur şöhret-i ẖaṣṣiyyet-i Şeyẖ

7 Cem'-i ḳuṭbiyyet ü ferdiyyet ü gavs̱iyyet ile
Se sütûn üzre ṭurur bârgeh-i rif'at-ı Şeyẖ

8 Yâd-ı ismiyle bulur mûy-ı beden taze ḥayât
Beñzemez âẖare şân u şeref u şevket-i Şeyẖ

9 Dünyevî uẖrevî âmâlüñ olur cümle tamâm
Nâbiyâ yek naẓar eylerse eger ḥażret-i Şeyẖ

---

27 S1,14a;S2,16b;S3,13b;M,13a;A,69a
(*)S1.
:Der-Sitâyiş-i Ḥażretü'ş-şeyẖ 'Abdü'l-ḳâdir Gîlânî Ḳuddise Sırrehu S2
:Medḥ-i Ḥażret-i Şeyẖ 'Abdü'l-ḳâdir Gîlânî S3
3 hüve'l-ḳâdir:hüve'l-ḳâhir M
4 nâmını eylediler:itdiler nâmını çün A
9 tamâm:ḥâsıl A

28

Ḳaṣîde-Beççe-i Merġûbe Be-nâm-ı Köprüli-zâde Es'ad Beg

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Elif ki encümen-i ḥarfde ser-âmeddür
Per-i Hümâ-yı sa'âdet serindeki meddür

2 Ne deñlü ṣadr-nişîn-i ḥurûf olursa yine
Ḥurûf-ı dîger ile rif'ati mümehheddür

3 'İbâret ü kelimât-ı kitâb-ı 'âlemde
Ne deñlü var ise terkîb aṣlı müfreddür

4 Suṭûr-ı nüsh̲a-i taṣrîf-i 'âlemüñ seyr it
'Anâṣırı da rubâ'i vü hem mücerreddür

5 Bu dersh̲âne-i 'âlemde zümre-i insân
Baḳılsa her biri bir nüsh̲a-i mücelleddür

6 Ne deñlü mâżi-i ef'âli maṣdar-ı ṣun'uñ
Köhenlenürse de müstaḳbeli mücededdür

7 Hemîşe Zeyd n'ola ġâlib olsa 'Amr üzre
Ki Zeyd mertebe-i ref' ile mü'eyyeddür

8 'Aceb ki sâlim iken 'aşḳ harf-i 'illetden
Hevâ-yı 'illet-i 'âşıḳ anuñla müşeddeddür

9 Ḥurûf u noḳṭa-i ebrû vü h̲âle eyle naẓar
Mecâz ders-i ḥaḳîḳîye çünki ebceddür

10 Cemâlin eyledi te'kîd zülfi cânânuñ
Ki ġâlibâ kelime lâm ile mü'ekkeddür

11 İderse şedde n'ola şâne ṣûretinde ẓuhûr
Ki rây-ı ṭurrası ol mehveşüñ müşeddeddür

---

156 S1,127b;S2,158b;S3,124b;Ü,111b;M,107a;A,59a(180a'da mükerer yazılmıştır.)
(*)S2'de bu şiir hem kaside (46a) hem de gazel (158b) olarak yer almaktadır.

3 deñlü :güne S2,Ü,M ; A'da 2.dize eksik yazılmıştır.

12 Ḫulûṣ o âfete lâzım ki 'aşḳa bâdîdür
H̲aber kelâmda çün mübtedâya müsneddür

13 Bu ıṣṭılaḥ-ı 'ulûm üzre şi'r-i tâze-zemîn
Ki nev-libâs ile bir mâh-rûy-ı gül-h̲addür

14 Zemîn-i köhne-i bâġ-ı h̲ayâl-i Nâbîden
Hediyye-i naẓar-ı pâk-i Mîr Es'addur

15 Cenâb-ı mîr-i mükerrem ferîd-i devrân kim
Vücûd-ı pâki gül-i gülşen-i eb u ceddür

16 O mîr-i ma'rifet-endûz u dâniş-ârâ kim
H̲ıṣâli âyine-i ṣûret-i eb ü ceddür

17 İşitdüm eyleyüp evḳâtını ma'ârife ṣarf
Hemîşe meşġale-i naẓm ile muḳayyeddür

18 Zemîn-i şi'rde itmiş tah̲allüṣ-i hicrî
Ki rûz-ı vaṣl şeb-i hecr ile müşeyyeddür

19 Müdâm na't-ı şerîfe tevaġġul üzre imiş
Ki na'te ṣarf-ı nefes devlet-i muh̲alleddür

20 'Aceb mi oldı ise zîr-i desti mülk-i kemâl
Ḳalem-mis̲âl fünûn-ı hünerde z̲i'l-yeddür

21 Eyâ emîr-i güzîn ol emîr-i 'ilm ü hüner
Ki 'ilm cümle-i âs̲ârdan mü'ebbeddür

22 Olur mı herkese ḥüsn-i ṭabî'at erzânî
Ṭabî'at âyine-i rûḥ-ı feyż-i sermeddür

23 Hemân ele ḳalem al cûş-ı feyżi seyr eyle
Ḳıyâs itme ki mecrâ-yı feyż mesneddür

24 H̲udâ mu'ammer ide h̲ânedân-ı 'izzetde
O nesl-i pâki ki biri birinden erşeddür

25 Hemîşe ola fürûzân çerâġ-ı ikbâli
O dûdmân-ı 'aẓîmüñ ki cûdı bî-ḥaddür

26 İlâhi eyle mu'ammer serîr-i devletde
Ki h̲alḳa 'âfiyeti müntehâ-yı maḳṣaddur

---

15 -A (15.beyitten itibaren,son 11 beyit M'de bulunmamaktadır.)
16 -Ü ; S2 ve S3'te 17.beyit.
S1,S3'te 16.beyit şöyledir:
"H̲udâ mu'ammer ide h̲ânedân-ı devletde
Ki h̲alḳa 'âfiyeti intihâ-yı maḳṣaddur"
23 mesneddür :münseddür S1,S3
24 'izzetde :devletde S1,Ü
25 -Ü
26 -S1,S2,S3,Ü,A

29

ḲASÎDE-BEÇE ENDER-NA'T-İ SEYYÎD-İ KÂ'İNÂT 'ALEYHİ EFḌALÜ'Ṣ-ṢALAVÂT (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtmese lem'a-i rûḥuñ dem-i ḳudret taḥrîk
Mündefi' olmaz idi çeşm-i 'amâdan târîk

2 Virdi ey rûḥ-ı ezel Ḥaḳḳ saña bir mertebe kim
Ġayri mümkin degül ol rütbeye itmek teşrîk

3 Câhuñ ol vaḳt bülend oldı ki senden ġayrı
Yoġidi kimse edâ itmege resm-i tebrîk

4 Hep senüñ reşḥa-i feyyâza-i iḥsânuñdan
Ḥiṣṣe-yâb âteş ü âb u gül ü h̲âr bed ü nîk

5 Yâd-ı nâmuñla n'ola keffe-i cürm olsa s̲evâb
Feyż-i na'tuñla girer vezne 'ibârât-ı rekîk

6 Nâmuñı yâd idene ḥiṣṣe-i cennetden ider
Cûd-ı Ḥaḳ nâmuñı ṭuġrâ-yı berât-ı temlîk

7 Şevḳ-i na'tuñla ider h̲âṭır-ı Nâbîye vürûd
Bu ma'ânî-i raḳîḳ u bu h̲ayâl-i bârîk

---

28 S1,11b;S3,11b;Ü,6a;A,4a
(*)S1,S3,Ü,A
3 oldı ki :idi ki S3,A

TERKÎB-İ BEND DER-VAṢF-I ḲÂFİLE-İ ḤÜCCÂC VE DER-ÂRZÛMENDÎ-İ ZİYÂRET-İ ÂN EMKİNE-İ PÜR-İBTİHÂC (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

I

1 Ḫoşâ ḫuceste-ġubâr-ı ḳavâfil-i 'ulyâ
Ki pây-ı üştür-i ḥüccâcdan olur peydâ

2 Ne gerd ḫil'at-ı dûş-ı nesâyim-i taḥḳîḳ
Ne gerd müşg-fürûş-ı medâyin-i ma'nâ

3 Ne gerd rîk-i süṭûr-ı ṣaḥîfe-i raḥmet
Ne gerd bîḫte-i eczâ-yı kîmyâ-yı hüdâ

4 Ne gerd bîhte-i esrâr-ı cür'adân-ı ḥikem
Devâ-yı zûd-şifâ tûtyâ-yı çeşm-güşâ

5 Ḫamîr-i mâye-i iksîr-i surḫ-rûyî-i ḥüsn
'Abîr-i zülf-i 'arûsân-ı 'âlem-i bâlâ

6 Ne gerd vesme-i ebrû-yı nev-'arûs-ı emel
Ne gerd ẕerre-i mihr-i sipihr-i 'izz ü 'alâ

7 Suḳâṭa-i ḳalem-i zerger-i dükânçe-i ṣun'
Terâşe-i güher-i çâr-sûy-ı istiġnâ

8 Ne gerd kuḥl-ı cilâ-baḫş-ı sürmedân-ı ezel
Remâd-ı ḥoḳḳa-i rûşengerân-ı jeng zidâ

9 Zihî 'azîz ü mükerrem ġubâr-ı müşg-'ıyâr
Ki ola pâ-zede-i zâyirân-ı beyt-i Ḫudâ

10 Ḥarîm-i ḫâṣṣ-ı İlahî maṭâf-ı ins ü melek
Serây-ı her dü serâ ḳıble-i ḳıbâb-ı felek

S1,74b ; S2,47a ; S3,72b ; Ü,41b; M,37b; A,37b
(*)S1,S3.
:Terkîb-i Bend Der-Vaṣf-ı Ḳafile-i Ḥüccâc M
:Terkîb-i Bend Der-Vaṣf-ı Ḥüccâc-ı Müslimîn A
:Tercî'-i Bend-i Nâ-tamâm Der-ṣaḥîfe-i Ṭab'-ı Ṣaḥib-kelâm S2

II

1 H̲uceste beyt-i refî'ü'l-cenâb-ı feyż-me'âb
Ki şevḳ-i ṭavfı cemâda virür cenâḥ-ı şitâb

2 O âstâne-i raḥmet ki reşk-i cârûbı
Derûn-ı ṭurre-i ḥavrâyı itdi mah̲zen-i tâb

3 Sümüvv-i câh ile kürsî-i âferîniş-i kevn
'Uluvv-ı şân ile çerh̲-i berîn-i 'arş-ı cenâb

4 Kemîne z̲erresi ol h̲âk-i dergeh-i şerefüñ
Sipihr-i 'âlem-i ma'nîde mihr-i 'âlem-tâb

5 Ṭilâ-yı küngüre-i bâm iderdi kâh̲-ı nühüm
Tenezzül itse maṭâfındaki kemîne türâb

6 Ne sûḳdur bu ki sûdâgerân-ı züvvâruñ
Fürûh̲tı heme cürm ü h̲arîdi bâr-ı s̲evâb

7 Ümîd-i nevbet-i ṭavf ile tâbe-ḥaşr olmaz
Ribâṭ-ı dîde-i kerrûbiyân nişîmen-i h̲^{v}âb

8 Ṣadâ-yı mevc-i güneh-şûy-ı zemzem itmişdür
Ṛuh̲ u cebîni 'araḳ-rîz-i Selsebîl-i ḥicâb

9 Firâşı ecniḥa-i ṭâ'irân-ı lâne-i ḳuds
Libâsı gıbṭageh-i perniyân-ı heft ḳıbâb

10 Aña ta'alluḳ ile secdegâh-ı 'âlemdür
Ne deñlü sâḥa-i 'âlemde var ise miḥrâb

11 Teveccüh aña gerek kim h̲izâne-i Ḥaḳdur
Cebîn aña sürilür k'âstâne-i Ḥaḳdur

II/12 o : ol S1,S3,A

III

1 Budur ehemm-i meṭâlib h̲ulâṣa-i ḥâcât
İżâ'at oluna anda biżâ'at-ı evḳât

2 Olur libâçe-i nûra nigâh müstaġraḳ
İderse 'avn-i İlâhî telâḳi-i mâfât

3 Ġubâr-ı ġıbṭa ṭolar çeşm-i çerh̲e ḥüccâcuñ
Olınca bûsegeh-i pâyı dâmen-i 'Arafât

4 'Aceb mi h̲il'at-ı bâl-i melâ'ik olsa demi
Minâ'da ol ġanemüñ ki ide fedâ-yı ḥayât

5 Bürehne-ser yüriyüp âstân-ı Mevlâya
Ola o ṣaḥn-ı sa'âdet nümûne-i 'Araṣât

6 Ṣadâ-yı ġulġule-i âsmân-res-i lebbeyk
Ola müsâfir-i dergâh-ı Ḳâdiyü'l-ḥâcât

7 Siyâh-nâme-i cürmi günâh-kârânuñ
Zülâl-i 'afv ile ola nümûne-i mir'ât

8 Ṣaḥîfe-i emel-i bendegân-ı cürm-âyîn
Ola mevâḳıf-ı dîvân-ı maġfiretle berât

9 'Aṭâ-yı mâşıṭa-i cûd-ı Ḥaḳla ey Nâbî
İde 'uṣâte tecellî 'arâyis-i ḥasenât

10 Hezâr ḥayf u hezârân dirîġ u ṣad efsûs
Ki anda olmaya maṣrûf 'ömr-i bî-nâmûs

III/1 ḥâcât:münâcât M
III/2 olur :olup M
III/7 ola : olsa Ü

1

TAH̲MÎS BE-ZEBÂN-I NEFY-İ VÜCÛD (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

I

1 Bu gülsitânda benümçün ne gül ne şebnem var
2 Bu çârsûda ne dâd ü sited ne dirhem var
3 Ne ḳudret ü ne taṣarruf ne bîş ü ne kem var
4 Ne ḳuvvet ü ne ta'ayyün ne zah̲m ü merhem var
5 Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

II

1 Vücûd cûd-ı İlâhî ḥayât bah̲ş-ı kerîm
2 Nefes 'aṭiyye-i raḥmet kelâm fażl-ı ḳadîm
3 Beden binâ-yı H̲udâ rûḥ nefh̲a-i tekrîm
4 Ḳuvâ vedî'a-i ḳudret ḥavâs vaż'-ı ḥakîm
5 Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

III

1 Bu kâr-h̲ânede bir başḳa kâr u bârum yoḳ
2 Ne varsa cümle anuñdur bir özge varum yoḳ
3 Cihâna gelmede gitmekde ih̲tiyârum yoḳ
4 Benüm benüm diyecek elde bir medârum yoḳ
5 Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

---

1 S1,75a ;S2,127b;S3,73a;Ü,42b;M,38b;A,182a

(*)S1,S3,M/Ü:başlıksız.
:Tah̲mîs Berây-ı Nefy-i Vücûd S2.
:Tah̲mîs-i Nâbî Efendi A

9 ḥakîm : ḳadîm S1,S3

IV

Zemîn bisâṭ-ı ḳader çarh̲ h̲ayme-i 'aẓamet
Nücûm-ı s̲âbit ü seyyâr meş'al-i ḳudret
Cihân netîce-i cûd-ı h̲azâ'in-i raḥmet
Ṣaḥâ'if-i ṣuver-i kevn nüsh̲a-i ḥikmet
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

V

Vücûd 'âriyetîdür ḥayât emânetdür
'İbâda da'vî-i mülk iddi'â-yı şirketdür
Ḳuluñ vaẓîfesi teslîmdür iṭâ'atdür
Baña ḳulum didügi luṭfdur 'inâyetdür
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

VI

Benüm faḳîr-i tehî-dest cûd Ḥaḳḳuñdur
'Adem benüm ṣıfatumdur vücûd Ḥaḳḳuñdur
Ẓuhûr ü hestî vü bûd ü ne-bûd Ḥaḳḳuñdur
Temevvüc-i yem-i ġayb ü şühûd Ḥaḳḳuñdur
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

VII

Ta'ayyüşüm kerem-i sufre-i 'aṭâdandur
Teneffüsüm nefes-i raḥmet-i H̲udâdandur
Veẓâifüm der-i in'âm-ı Kibriyâdandur
Revâtibüm ni'am-ı maṭbah̲-ı ḳażâdandur
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

VIII

Naṣîbsiz alamam rızḳı h̲uşk ile terden
Ne âsmân ü zemînden ne baḥr ile berden
Gelür muḳadder olan deñlü nuḳre vü zerden
Ziyâde ḳabż idemem rızḳumı muḳadderden
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

IX

Suṭûr-ı mevc-i ḥavâdis̲ rusûm-ı h̲âme-i ṣun'
Cerîde-i dü-cihân naḳş-ı kâr-h̲âne-i ṣun'
Libâs-ı 'arż ü semâ târ ü pûd-ı câme-i ṣun'
Ṣuh̲ûṣ-ı nâṣ temâs̲îl-i şâh-nâme-i ṣun'
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

X

Ṣabaḥı şâm ü şeb-i tîreyi nehâr idemem
Hevâyı âteş ü âb âbı h̲âksâr idemem
Sipihri sâkin ü kuhsârı bî-ḳarâr idemem
H̲azânı kendü murâdumca nev-bahâr idemem
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

XI

'Ademden itdi beni ḳudreti ber-âverde
Ġıdâma eyledi âmâde raḥm-ı mâderde
Nevâl-i ẓâhir ü bâṭınla itdi perverde
Benümle çekdi ẓuhûr-ı cemâline perde
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

XII

Tecelliyât-ı H̲udâdur açılsa çeşm-i şu'ûr
Taṭavvurât-ı 'avâlim teceddüdât-ı umûr
Bürûz-ı genc-i h̲afîdür bu lücce-i pür-şûr
Bu kâr u bâr-ı İlâhî bu ṭumṭurâḳ-ı ẓuhûr
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

XIII

Gehî tehî vü gehî pür h̲azâ'in-i imkân
Ṣuver-nümâ-yı nevîn şîşe-h̲âne-i devrân
Ġarîb mîve-feşânlıkda Nâbiyâ her ân
Bu köhne bâġ-ı perîşân-hevâ-yı rû-be-h̲azân
Bu kâr-h̲ânede bilsem neyüm benüm nem var

XII/2 taṭavvurât-ı :taṣavvurât A

2

TAH̱MÎS-İ ĠAZEL-İ RÛḤÎ-İ BAĠDÂDÎ (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

I

Dil mâye-i sûdâ-ger-i âb ü gilümüzdür
Ḳâlâ-yı sebük-bâr-ı nefes ḥâṣılumuzdur
Ḥayfâ vü dirîġâ ceres-i maḥmilümüzdür
Endûh u ġamuñ hem-reh-i cân ü dilümüzdür
Ser-ḥadd-ı bekâ ara yata menzilümüzdür

II

Taḳvîm-i ġamuz cedvel-i eşk ile müretteb
Ser-nâme-i derdüz ruh̲-ı zerd ile müẕehheb
Ma'cûn-ı dilüz cüz'-i ḥaḳîḳatle mürekkeb
Deryâ-yı muḥîtüz dür-i vaḥdetle leb-â-leb
Kevneyn iki cânibde iki sâḥilümüzdür

III

Âşüftelerüz perde ber-endâz-ı merâsim
Yek-ṭavr-ı cünûnuz ne bahâr u ne mevâsim
Ḳayd-ı h̲ıred olmaz bize yek ẕerre mezâḥim
Meydân-ı maḥabbetde şu dîvânelerüz kim
Mecnûn-ı melâmet-zede en âḳilümüzdür

---

2 S1,76a ; S2,129a ; S3,74a ;Ü,44a;M,39b;A,181
(*) Ü,A
:Tah̲mis-i Ġazel-i Rûḥî S1,S2,S3,M

IV

Ne şekveger-i dey ne heveskâr-ı bahâruz
Ne daġdaġa-engîz-i temeyyüz gül ü ḫâruz
Ne dest-zen-i berg ü ne ḫᵛâhişger-i bâruz
Biz ṭâlib-i esrâr-ı nikât-ı ḫaṭ-ı yâruz
Ḥall eyleyenüñ bendesiyüz müşkilümüzdür

V

İcrâ ise Nâbî ġarażuñ keştî-i Nûḥı
Eyle nefes-i ṣubḥdan ümîd-i fütûḥı
İtsün seni da'vâya cerî câm-ı ṣabûḥı
Aġyâr elemin çekme yapış zülfine Rûḥî
Men' eylemege cân mı var ḳâtilümüzdür

3

TAHMÎS-İ ĠAZEL-İ BAHÂYÎ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

I

Fiġân itmek midür âyîn-i mâder-zâduñ ey bülbül
Ki gitmez gülşene varsañ bile feryâduñ ey bülbül
Müdârâdur gibi aġyâr ile mu'tâduñ ey bülbül
Hirâsân olmasa gülden dil-i nâ-şâduñ ey bülbül
Neler eylerdi hâre âh-ı âteş-zâduñ ey bülbül

II

Nevâ-perdâzısun faṣl-ı bahâr-ı ṣaḥn-ı gülzâruñ
'Aceb şûrîdedür inkâr olunmaz ḥüsn-i eṭvâruñ
Degül hâlî eserden âh-ı serdüñ çeşm-i bîdâruñ
Dil-i dildârı nerm itmiş işitdüm nâle vü zâruñ
'Aceb kim ṭaşa te'sîr eylemiş feryâduñ ey bülbül

III

Fiġân-ı ehl-i ḥâlet nerm iderken hâṭır-ı yârı
Niyâz erbâbınuñ te'sîr iderken nâle vü zârı
'Aceb bilsem neden sûz-ı derûnuñ eylemez kârı
Ne teshîr itdi gülzârı ne urdı âteşe hârı
Yine ṭurmaz oḳursun rûz u şeb evrâduñ ey bülbül

IV

Sirişk-i ḥasretüñle itme ferş-i 'âlemi gül-gûn
Edâ eyler murâduñ çerh ider bir gün seni memnûn
Cefâ-yı hârdan ṭutma dil-i pür-şevkûñi maḥzûn
Güle olur n'olursa yohsa âhir gerdiş-i gerdûn
Gelür bir dem ki alur hâr elinden dâduñ ey bülbül

V

'Aceb bir kerre mahmûr olmaduñ câm-ı nedâmetden
Güzer nâ-mümkin oldı saña kûy-ı istiḳâmetden
Alınmaz dâmenüñ Nâbî gibi dest-i melâmetden
Çekil sen dahı kûy-ı derde gülzâr-ı selâmetden
Bahâyîveş çekildi 'aşḳ ile çün aduñ ey bülbül

---

3 S1,76b ; S2,129a ; S3,74b ;Ü,44a;M,39b;A,181b
(*)S1,S2,S3,M,A
IV/4 gerdûn :dûn M
V/3 melâmetden :nedâmetden S1,S3,Ü

4
TAHMÎS-İ ĠAZEL-İ FUŻÛLÎ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

I

İdüp meyl-i sitem eşk ile âh alma gedâlardan
Ṣakın ey nev-nihâlüm nâ-sezâ âb u hevâlardan
Yazuḳdur dûr tutma câm-ı luṭfuñ mübtelâlardan
Kerem ḳıl kesme sâḳî iltifâtuñ bî-nevâlardan
Elüñden geldügi hayrı dirîġ itme gedâlardan

II

Hele kâm-ı sipihr üzre biz olduk ġuṣṣa pâmâli
Çekildük ġurbete olduḳ viṣâl-i yârdan hâlî
'Aceb ḥâṣıl mıdur hem-ṣoḥbetân-ı 'aşḳuñ âmâli
Ṣabâ kûyında dil-dâruñ nedür üftâdeler ḥâli
Bizüm yirden gelürseñ bir haber vir âşnâlardan

III

Felek sedd olsa virmez dîde-i hûn-pâşa temkîni
Ne deñlü tûtyâ virseñ ḳurutmaz çeşm-i nemgîni
Gel aġlatma 'ilâc-ı nâ-pesendüñle bu ġamgîni
Ṭabîbâ hâk-ı kûy-ı yârdandur eşk teskîni
Baña arturma zaḥmet göz yaşardur tûtyâlardan

IV

Tehî-destân-ı künc-i ġurbetüz berg ü nevâmuz yoḳ
Nevâl-i vaṣldan ġayri nevâle iştihâmuz yoḳ
Hayâl-i hâl-i müşg-âgînden ġayri ġıdâmuz yoḳ
Esîr-i ġurbetüz biz senden özge âşinâmuz yoḳ
Ayaġuñ kesme başuñçün bizüm miḥnet-serâlardan

V

Derûnuñ Nâbiyâ âyîne-i ruhsâr-ı râz eyle
Dilüñ tenvîr-i âteş-hâne-i sûz u güdâz eyle
Lebüñ tekrâr-ı ḥarf-ı vaṣlda hᵛâhiş-ṭırâz eyle
Fużûlî nâzenînler görseñ ıẓhâr-ı niyâz eyle
Teraḥḥum umsa 'ayb olmaz gedâlar pâdişâlardan

---

4 S1,76b ; S2,129b ; S3,74b ; Ü,44b;M,40a;A,180b
(*)S1,S2,S3,M,A

5

TAH̱MÎS-İ ĠAZEL-İ ḤABEŞÎ-ZÂDE RAḤÎMÎ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Sûzişinden nâme-i şevḳuñ olaydı bâ-ẖaber
Naḳline olmazdı gerden-dâde murġ-ı nâme-ber
İtmeyen kimdür o dergâha güşâde bâl ü per
Pâyüñe rû-mâle her kim sa'y ide şâm ü seher
Ka'be-i maḳṣûdına elbet bulur bir gün ẓafer

II

İntisâb-ı âstânuñdan zamân mesrûr bâd
İltizâm-ı ẖıdmetüñe nüh felek mecbûr bâd
Mâliş-i ẖâk-i derüñden rûy-ı meh pür-nûr bâd
Tâ-ḳıyâmet ẖânedân-ı devletet ma'mûr bâd
Kâẖ-ı iḳbâlüñe hergiz irmesün gerd-i keder

III

Nûr-ı meh eyler temelluḳ sâye-i dîvârına
Çâk-ı dâmen n'olduġın bilmez girer gülzârına
Bâġbânı ruẖṣat-ı âzâr virmez ẖârına
Şübhesiz vâṣıl olur naẖl-ı ümîdüñ bârına
Bezm-i ẖâṣ-ı âṣafîye nâ'il olmaḳdur hüner

IV

Eylemezdi südde-i iḳbâlini ârâmgâh
'İzz ü devlet bulsa andan ġayri bir cây-ı penâh
İtmemekdür ilticâ ol dergehe maḥz-ı günâh
Ẕerrece mihr ile itse bir ḳula kemter nigâh
H̱ak-i dergâhın anuñ a'yân ide ḳuḥl-ı baṣar

V

Her kemâli eylemiş Mevlâ o memdûḥa 'aṭâ
Vaṣfını imlâya ḳâṣir ẖâme-i mu'ciz-edâ
Sa'y ile olmaz bu ta'yîn-i ezeldür Nâbiyâ
Ḥażret-i Ḥaḳ'dan devâm-ı ẕâtını eyle du'â
Ey Raḥîmî saña bu sermâye-i devlet yiter

---

5 S1,77a ; S3,75a;A,181a

(*)S1,S3,A

1

TÂRÎH BERÂY-I TEDMÎR-İ CELÂLÎ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir bölük ṭâ'ife-i bî-ḫıredân-ı 'âlem
Milket-i fevz ü iṭâ'atdan idüp terk-i vaṭan

2 İtdiler 'arṣageh-i baġy ü ta'addîde ḫurûc
Aldılar mâl-i zirâ'atgeri dâmen dâmen

3 Çoḳ fesâd eylediler kişver-i İslâm içre
İtmedi anlaruñ itdügini dîne düşmen

4 S̱âbit ü ẓâhir olınca es̱er-i baġy ü 'inâd
Ẕü'l-feḳâr-ı dü-zebâna ḳalem-i mu'cize-fen

5 Dest-fermâ-yı ulu'l-emr şerî'atle çıḳup
Farḳ-ı bî-devletiyâna olıcaḳ sâye-fiken

6 Göçdiler dâr-ı bedenden didi Nâbî târîḫ
'Askerin çekdi diyâr-ı 'ademe ḳondı Ḥasan

1029

---

1 S1,58b ; S3,56a.
(*)S1,S3.

(*)Bu tarih, sonundaki ilgili mısraın hesaplanmasıyla 1053 tarihini göstermektedir. S1 ve S3 nüshalarında ise 1029 tarihi yazılmıştır. Her iki tarih de Nâbî'nin doğum tarihinden çok önceki bir tarihi göstermektedir. Bu tutarsızlığın sebebini anlayamadık.

2

TÂRÎH BERÂY-I HATT BER-ÂVERDEN-İ MUŞÂHİB MUSTAFA PÂŞÂ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Muşâhib Muştafa Pâşâ-yı 'âlî-kadr-ı devrân kim
Zamâne görmedi öyle vezîr-i şâhib-isti'dâd

2 Koyup izn-i hümâyûn ile hatt-ı 'âlem-ârâsın
Serây-ı dîn-i pâkin sünnet üzre eyledi bünyâd

3 Ne hat erkâm-ı 'anber-çihre-i mecmû'a-i devlet
Ne hat perverde-i gülzâr-ı 'izzet bülbül-i nev-zâd

4 Ne hat sevdâger-i Hind ü libâs-ı tahtgâh-ı Çîn
Ne hat hüsn-i zemîni reşk-dâd-ı Mâni vü Bihzâd

5 'İzârında görince sâye-i perr-i Hümâ şandum
Sehâb-ı mihr-pûş-ı dür-nisârı eyledüm der-yâd

6 Yâ 'anberdür dökilmiş âteş üzre dûdı mahv olmış
Yâ isbât-ı hünerle nakş ber-âb eylemiş üstâd

7 İderken fikr-i târîhin bu hatt-ı 'âlem-ârânuñ
O dem bir hâtif-i ġaybî bu beyti eyledi îrâd

8 Şakın Nâbî sakın görmez misin mazmûnını hattuñ
Ki târîh olmak üzre itdi üstâd-ı ezel îcâd

9 Didüm âyâ ne güne yazdı târîhin anuñ bilsem
Didi hâtif ki yazdı levh-i hüsne hat mübârek-bâd

1072

---

2 S1,54b ; S2,121a ; S3,53a ;Ü,50a;M,44b;A,192a
(*)S1,S3,A
:Târîh-i Hatt-ı Muşâhib Muştafa Pâşâ S2,Ü
:Târîh-i Hatt-ı Muşâhib Pâşâ M

3 'izzet :cennet S2,'işret A
8 itdi :itmiş S2,M,A

3

TÂRÎH-İ DİGER BERÂY-I HAṬṬ-I VEZÎR-İ MÜŞÂRÜN-İLEYH (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Aṣaf-ı dehr Muṣâḥib Pâşâ
Ki odur gül çemen-i iḳbâle

2 Bir anuñ gibi vezîr-i 'ârif
Gelmedi kârgeh-i iclâle

3 Ḳodı bâ-izn-i hümâyûn haṭṭın
Sünbüle cilvegeh oldı lâle

4 Gûş idüp izn-i hümâyûnı hemân
Geldi gûyâ haṭı istiḳbâle

5 'Anberîn perdeye girdi hurşîd
Ka'be gûyâ ki bürindi şâle

6 Fikr-i târîhe düşüp ehl-i sühan
Kimi gül didi kimisi lâle

7 Nâbî-i bende didi târîhin
Haṭṭ-ı nevdür meh-i ḥüsne hâle

1072

3 S1,54b ; S2,121b ; S3,53b ;Ü,50b;M,45a;A,185b
(*)S1,S3
:Târîh-i Diger Berây-ı Ân S2.
:Târîh-i Berây-ı Haṭṭ-berâverden-i Muṣaḥib Muṣṭafa Pâşâ Ü
:Târîh-i Diger Berây-ı Haṭṭ-ı Muṣâḥib Pâşâ M

4

TÂRÎH BERÂY-I ŞEHÂDET-İ EL-ḤÂC ḤÜSEYN PÂŞÂ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ey eyleyen iṭâle zebân-ı şikâyeti
Gör çeşm-i i'tibâr ile naḳş-ı irâdeti

2 Hâcı Ḥüseyn ḥażret-i pâşâ-yı nâmdâr
İcrâ iderdi 'âleme resm-i şecâ'ati

3 Gûyâ ki nev-şüküfte gül-i âteşîn idi
Zeyn eylemişdi gül-bün-i bâğ-ı vezâreti

4 Bâd-ı ecel zemîne nihâl-i vücûdını
Ṣaldı şikest eyledi ol serv-ḳâmeti

5 Cây-ı ḥużûr olmaduğın bildi 'âlemüñ
Çekdi cihân-ı âhere raht-ı iḳâmeti

6 Her ḥâleti muṭâbıḳ-ı ḥâl-i Ḥüseyn idi
Nâbî görince ḳudret-i Ḥaḳla bu ḥâleti

7 Menḳûṭa-i ḥurûf ile târîh idüp didi
Şehr-i muḥarrem oldı zamân-ı şehâdeti 1077

5

TÂRÎH-İ SÂYEBÂN-I ḤAŻRET-İ İBRÂHÎM PÂŞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sa'd ola bu sâybân-ı nâzenîn
Kim nazîrin görmemiş çerh-i berîn

2 Sâyesinde şeh-per-i 'Anḳâ gibi
Olsun İbrâhîm Pâşâ hoş-nişîn

3 Eylesin ẕât-ı 'adîmü'l-misl̠ini
Ḥażret-i Mevlâ haṭâlardan emîn

---

4 S1,73a ;S2,122a ;S3,71a ;Ü,56a;M,51b;A,184a
(*)S1,S3,Ü/:Târîh-i Vefât-ı 'Ammû-zâde Ḥüseyn Pâşâ S2
:Târîh-i Vefât-ı Ḥâcı Ḥüseyn Pâşâ M,A

5 S2,119a;A,203a

6

TÂRÎH-İ VEFÂT-I 'AZÎZ-İ KALEM-TIRÂŞÎ-İ MEŞHÛR DER-İSTÂNBUL(*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şöhre-i dehr ü pesendîde-i 'aşr
Ya'nî üstâd-ı hüner-pîşe 'Azîz

2 Çok zamân devr ide gerdûn ki gele
Öyle bir pür-hüner ü kâr-engîz

3 Yapdugı hâme tırâş olmış idi
Reşk-fermâ-yı nigâh-ı ser-tîz

4 İstese âheni sîm eyler idi
Görinürdi ruh-ı erzîz ibrîz

5 Bu hünerlerle yine çerh-i denî
İtmiş idi sitem ile ta'cîz

6 İtdi ol merd-i hünermendi kazâ
Çâr-sûy-ı 'ademe dest-âvîz

7 Hâme-i 'ömrini kesdi hayfâ
Dest-i gerdûnda olan gizlik-i tîz

8 Olıcak 'âzim-i ser-hadd-i bekâ
Dil-i ahbâbın idüp firkat-rîz

9 Her biri istedi kim söyleyeler
Aña târîh-i melâlet-âmîz

10 Lîk güş eyledi Nâbî ol dem
Kendüden bir suhan-ı derd-engîz

11 Dem-i nez'inde te'essüfle didi
Hây hayf oldı telef 'ömr-i 'azîz 1078

7

TÂRÎH-İ DÎGER (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kaldırup el didi Nâbî târîh
Seyyi'âtın ide Allâh hasenât

1078

---

6 S1,72b ;S2,69b ;S3,124a;Ü,59b;M,55b;A,186a
(*)M /:Târîh Berây-ı Vefât-ı Kalem-tırâşî 'Azîz Çelebi S1,Ü
:Târîh-i Vefât-ı 'Azîz-i Kalem-tırâşî Der-İstânbul S2
:Târîh Berây-ı Fevt-i Kalem-tırâşî 'Azîz Çelebi S3
4 ibrîz:âbrîz M
5 hünerlerle :hüner ile S2

7 S1,72b ;S2,106b ;S3,71a ;Ü,60a
(*)S1 /:S2'de başlıksız.
:Velehu Eydân S3.

8

TÂRÎH BERÂY-I SÂHİL-HÂNE-İ VEZÎR-İ A'ZAM KARA İBRÂHİM PÂŞÂ DER-ZAMÂN-I MÎR-ÂHÛRÎ-İ EVVEL (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hoşâ kâşâne-i şâhâne menzilgâh-ı bî-hemtâ
Ki eyler seyr-i tarhı kalb-i insândan ġamı yaġmâ

2 Kenâr-ı bahrda bir böyle rengîn câygâh olmaz
Nice yıl Hıżr ile dünyâyı gezse ser-te-ser Mûsâ

3 Bunuñ gibi bulunmaz bir makâm-ı dil-güşâ dirler
Gezenler 'âlemüñ geh bahr ü geh berrin nesîmâsâ

4 Nukûşın seyr iden gitmez temâşâ-yı gülistâna
Giren çıkmaz derûnından misâl-i cennetü'l-me'vâ

5 Kemâl-i hüsn ile bir dil-rübâya beñzer anuñçün
Dem-â-dem bûs ider dâmânını durmaz leb-i deryâ

6 Muşanna' şuffeler şîrîn mukarnes tâklar rengîn
Münakkaş câmlar rûşen müzeyyen revzen-i ra'nâ

7 Semiyy-i cedd-i pâk-i enbiyâ mîr-âhûr-ı evvel
Kerîmü't-tab' ü İbrâhîm-meşreb 'âkil ü dânâ

8 Bu 'âlî câygâhı kurtarup dest-i ecânibden
Yed-i mi'mâr-ı hüsn-i himmet ile eyledi ihyâ

9 Ne ra'nâ gûşe-i cennet-nümây-ı dil-güşâdur kim
Añı seyr itmek içün çerhe girmiş kubbe-i mînâ

10 Zemîn-i dil-güşâsıyla birâder gülşen-i Firdevs
Hevâ-yı rûh-bahşâsiyle tev'emdür dem-i 'Îsâ

11 Misâl-i gülsitân-ı huld ma'mûr eyleyüp dâ'im
İçinde şâhibin çok yıl mu'ammer eyleye Mevlâ

12 Tanışdum hâtife târîhini gördüm didi Nâbî
Leb-i deryâda bir beñdür bu tarz-ı cân-fezâ gûyâ 1078

---

8 S1,63b ; S2,112a ; S3,62a ;Ü,55b;M,51b;A,188a
(*)S1,S3
:Târîh-i Yâlı-i Kara İbrâhim Pâşâ Der-zamân-ı Mîr-âhûrî S2,M,A
:Târîh Berây-ı Sâhil-hâne-i Mîr-âhûr-ı Evvel İbrâhim Aġâ Ü
7 A'da 9.beyit.
8 A'da 10.beyit.
9 A'da 7.beyit.
10 A'da 8.beyit.
11 A'da 12.beyit.
12 A'da 11.beyit.

9

TÂRÎH-İ ÇEŞME-İ YUSÛF AĞÂ DER-DİMETOKA (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nâmdâr-ı zamâne Yusûf Ağâ
Ya'nî gencûr-ı pâdişâh-ı zamân

2 İtdi bir çeşme-i şafâ-ţıynet
Himmetiyle bu 'arşada cereyân

3 Gûş idüp âb-ı Hıżr evşâfın
Geldi hasretle dîdesinden kan

4 Oldı ammâ ki bâ'is-i bünyâd
Şeref-i maķdem-i hidîv-i cihân

5 Gûyiyâ eşk-i şevķdür ki zemîn
Ķadem-i pâdişâha itdi revân

6 Şuladı reh-güzâr-ı pâdişehi
Bu şudan Hıżr olup gül-âb-efşân

---

3 pâkîze-nihâd:pâkize-nijâd A
9 S1,56b ; S2,107b ; S3,55b ;Ü,55a;M,51a;A,185b
(*)S1,S2,S3,Ü,M,A
1 zamân :cihân S2

7 Çekdi zencîre eyledi bende
Şevḳ-i nehr-i Ḳızıldeli'yi hemân

8 Sürdi bî-ih̲tiyâr ayağına yüz
Kef-zenân oldı baḥre dek pûyân

9 Bu ṣafâ meşreb-i laṭîfinde
Bu leṭâfet ki anda oldı 'ıyân

10 Üstine sâye ṣalduğındandur
Bârgâh-ı şehinşeh-i devrân

11 Ol serâ-perde-i hümâyûn kim
Reşk ider aña günbed-i devrân

12 Bunda kim böyle pâk lez̲z̲et var
Şübhe yoḳ olduğında âb-ı cinân

13 Fikr iderken bu çeşmeye târîh̲
Bir ṣadâ geldi gûşuma ol ân

14 Düşme târîh̲ kaydına Nâbî
Aña virmiş H̲udâ zebân-ı beyân

15 Lûlesi dir gelenlere târîh̲
İçüñüz âb-ı kevs̲er oldı revân

1078

---

7 hemân:emân Ü,M
9 Bu leṭâfet ki anda oldı 'ıyân : Bu leṭâfet ki oldı anda 'ıyân M,A

10
TÂRÎH BERÂY-I ÇEŞME-İ SULṬÂN MUḤAMMED HÂN-I ĠÂZÎ DER-BURĠÂS(*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥażret-i şâh-ı cihân vâriṡ-i mülk-i 'Oṡmân
Ya'nî sulṭân Muḥammed eṡer-i luṭf-ı Hudâ

2 Eyleyüp ḥâfıż-ı gencînesinüñ desti ile
Şehr-i Burġâs'da bu çeşme-i pâki icrâ

3 Tâze-gûyân-ı zamân her biri der-kâr oldı
Ki bu hayra ideler her biri târîh imlâ

4 Nâbî-i zâr dahı düşmiş iken bu ḳayda
Geldi hâtifden o dem gûşına bir böyle ṣadâ

5 Ḥıżr bir câmın içüp didi ṣafâdan târîh 1080
Ne güzel çeşme-i ṣafâb-ı ḥayât-ı zîbâ

---

10 S1,56b ; S2,109b ; S3,54a ;A,185a
(*)S1,S3,A
:Târîh-i Çeşme-i Ḥażret-i Sulṭân Muḥammed Hân Der-Burġûs S2

2 Burġâs : Burġûs S2,A
4 Geldi hâtifden o dem gûşına bir böyle ṣadâ :
Geldi hâtifden o dem böyle bir âvâz u ṣadâ S2

11
TÂRÎH BERÂY-I CÂMİ'-İ VÂLİDE SULTÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i ḫâtûn-ı Cennet Vâlide Sulṭân k'odur
Lâyıḳ-ı taḫt-ı livâ-yı raḥmet-ârâ-yı Betûl

2 Ḥażret-i ḫayrü'n-nisâ'-i 'aṣr kim ḫayr itmeden
Sebzezâr-ı gülsitân-ı niyyeti görmez ẕübûl

3 Bunda hem bir câmi'-i bî-misl bünyâd itdi kim
İde taḥṣîl-i rıżâ-yı ḥażret-i Ḥaḳḳ u Resûl

4 Tâ be-maḥşer şem'a-i ḫayrâtınuñ eṭrâfına
Perde-i dest-i du'â olsun nigehbân-ı üfûl

5 Nâbiyâ târîḫ odur her oḳuyan ide du'â
Vâlide Sulṭânuñ itsün câmi'in Allâh ḳabûl

1081

---

11 S1,61b ; S2,106a ; S3,60a
(*)S1,S3
:Târîḫ-i Câmi'-i Ḥażret-i Vâlide Sultân S2
1 raḥmet-ârâ-yı Betûl :raḥmet-i âl-i Betül S1,S3
2 görmez :bulmaz S2

12

TÂRÎH BERÂY-I ÇEŞME-İ MUṢÂḤİB MUṢṬAFA PÂŞÂ DER-EDİRNE (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Menba'ül-ḫayr Muṣṭafâ Pâşâ
Ki şerefdür vücûdı insâna

2 Hem Muṣâḥib hem âṣaf-ı s̱ânî
Ḥażret-i pâdişâh-ı devrâna

3 Bunda bu çeşmeyi idüp iḥyâ
Virdi ṣu bâğzâr-ı Rıḍvâna

4 Devr ider ṣanma teşnedür gerdûn
İçmek ister bir iki peymâne

5 Fikr-i târîḫ iderken ey Nâbî
Bu nümûdâr-ı âb-ı ḥayvâna

6 Lûle gördüm zebân-ı ḥâl ile dir
Âfiyetler içen müselmâna

1081

---

12 S1,56a ; S2,108a ;S3,55a ;Ü,50b;M,45a;A,186b

(*)S1,S3.
:Târîḫ-i Çeşme-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ Der-Edirne S2
:Târîḫ-i Çeşme Der-Edirne M

3 Virdi ṣu bâğzâr-ı Rıḍvâna :Âb-ı rû virdi bâğ-ı Rıḍvâna S2,Ü,Virdi ṣu anda bâğ-ı Rıḍvâna A
5 -M

13
TÂRÎH-İ ŞÂH-NİŞÎN-İ PÂDİŞÂH DER-HÂNE-İ MAHMÛD AĞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Hazret-i pâdişeh-i rûy-ı zemîn dâver-i dîn
Hân Muhammed ki odur dâver-i rûy-ı dünyâ

2 Sâye-endâz-ı Selânik olıcak devletle
Eyledi hâne-i Mahmûd Ağâyı me'vâ

3 Oturup şâh-nişîninde bakup deryâya
Oldı bahr u bere sermâye-i ifrât-ı şafâ

4 Makdem-i pâki ile buldı makam-ı Mahmûd
Pâye-i çerh-i berîn şân-ı sipihr-i mînâ

5 Geldi Nâbî gibi biri didi ol dem târîh
Vâkı'â şâh-nişîn oldı bu cây-ı a'lâ

1081

---

13 S1,45b ; S2,112 ; S3,44b ;Ü,48b;M,43b;A,183b

(*)M
: Târîh-i Şâh-nişîn-i Mahmûd Agâ Der-Selânik S1,S3,Ü,A
: Târîh-i Şeh-nişîn-i Pâdişâhî S2

1 rûy-ı zemîn dâver-i dîn:dâver-i dîn rûy-ı zemîn A //
dâver-i rûy-ı dünyâ:revnak-ı rûy-ı dünyâ A

14

TÂRÎH̲ BERÂY-I H̲ÂNE-İ YEŞİLLİ MUḤAMMED EFENDİ DER-İSTÂNBUL(*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zihî sütûde feraḥ-çây-ı nâ-şinîde-mis̲âl
Ki ḥüsn-i ṭarḥı virür h̲âṭır-ı ġamîne ṣafâ

2 Deri ḳavâfil-i iḳbâle bârgâh-ı nüzûl
Güşâde penceresi reh-güz̲âr-ı bâd-ı ṣabâ

3 Gören nümâyiş-i naḳş-ı bahâr-ı tâvânın
İder müşâhede-i gülsitândan istiġnâ

4 Şu'â'-ı mihridür ol âsmân-ı iḳbâlüñ
Miyân-ı saḳfda âvîze olduġı peydâ

5 Dilinde âteş u âhı sipihre peyveste
Bu h̲ânedâna meger oldı düdmân şeydâ

6 Birisi mah̲rec-i ġam biri medh̲al-i iḳbâl
İki derîçesinüñ ḥikmeti budur güyâ

7 İlâhî ṣâḥibin eyle mu'ammer ü mesrûr
Ola binâ-yı felek tâ ki böyle pâ ber-câ

8 Didüm bu h̲âne-i vâlâya Nâbiyâ târîh̲
Bu tâze ṭarḥı Muḥammed Efendi ḳıldı binâ

1082

15

TÂRÎH̲ BERÂY-I OṬÂḲ-I ŞEHRÎYÂRÎ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Çıḳup bir gün ḳuruldukda didi târîh̲ini Nâbî
Hümâyûn bârgâh-ı dâver-i devrân mübârek-bâd

---

14 S1,63b ; S2,116a ; S3,62b ;M,53a;A,186b
(*)S1,S3 /:Târîh̲-i Yeşilli S2
1 -M,A ; ġamına:h̲azîne S2

15 S1,61b ; S3,60a
(*)S1,S3

16

TÂRÎH-İ DİL-ÂRÂ BERÂY-I ṢADÂRET-İ ḲARA MUṢṬAFA PÂŞÂ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hoşâ eyyâm-ı şevḳ-encâm ü hengâm-ı neşâṭ-efzâ
Ki esbâb-ı meserretle leb-â-leb hâne-i dünyâ

2 Zamâne tâzelendi dehre bir germiyyet el virdi
Sürûr ile pür oldı hâne-i dünyâ vü mâ-fihâ

3 Neşâṭ esbâbı âmâde göñüller ġussadan sâde
Zamâne ġamdan âzâde keder 'âlemde nâ-peydâ

4 Meşâm-ı 'âlemi bûy-ı beşâret eyledi ta'ṭîr
Ġubâr-ı ġam 'adem oldı açıldı dîde-i dünyâ

5 Zamâne muġtenem müstaġraḳ-ı elṭâf-ı Ḥaḳ 'âlem
Cihân ser-cümle hurrem şükr-i Bârî âsmân-peymâ

6 Görüp zevk u ṣafâsın 'âlemüñ ṣordum nedendür bu
Ki gülbang-ı meserretle pür olmış ḳubbe-i mînâ

7 İrişdi bir nidâ-yı pür-beşâret gûş-ı ümmîde
Didi müjde vezîr-i a'ẓam oldı ḥażret-i Pâşâ

8 Ne Pâşâ âṣaf-ı pâkîze-meşreb âsmân-kevkeb
Vezîr-i 'adl-maṭlab ṣadr-ı 'âlî-ḳadr-ı bî-hemtâ

9 Fürûzân gevher-i kân-ı mürüvvet ma'den-i himmet
Dırahşân mâh-ı devlet âftâb-ı âsmân-ârâ

10 Sahî vü 'âdil ü kâmil halîm ü 'âḳil ü fâżıl
Kerîmü'ṭ-ṭab'-ı deryâ-dil serî'ü'l-luṭf-ı zer-bahşâ

11 Hünermend-i yegâne ṣadr-ı a'ẓam âṣaf-ı ekrem
'Alî Şîr-i zamâne kâr-dân-ı ma'delet-pîrâ

12 Vezâret ḳadd-i isti'dâdına şâyeste bir hil'at
Sahâvet dest-i istiḥḳâḳına vâ-beste bir dîbâ

13 'Adâletle müsellem ġarḳ-ı luṭfı ser-be-ser 'âlem
Umûr-ı devlete a'lem fünûn-ı himmete evfâ

---

16 S3,56b (derkenar)

14 Çıḳup dîvâna 'adl üzre umûr-ı nâsı gördükçe
İder rûhı Niẓâmü'l-mülk'i dest-i 'adl ile iḥyâ

15 Muvâfıḳ ḥüsn-i tedbîre muvaffıḳ re'yi taḳdîre
Ne mümkin vaṣfı taḥrîre sığar mı ḳaṭreye deryâ

16 İki destine iki h̲âṣṣa virmiş Ṣâni'-i ḳudret
Şecâ'atde yed-i ṭûlâ sah̲âvetde yed-i 'ulyâ

17 Ḥużûrında ma'ârif h̲ırmen-i gevherden a'lâdur
Umûrında ṭalebkâr-ı rıżâ-yı ḥażret-i Mevlâ

18 Gelür mi dehre böyle ma'rifet ḳadrin bilür âṣaf
Olur mı ehl-i 'ilm ü ṭab'a mâ'il böyle bir Pâşâ

19 O deñlü virmiş isti'dâd ü ḳudret ḥażret-i Bârî
Ki şuġl-ı devlet içre itdi 'ilm ü ma'rifet peydâ

20 O deñlü ḳâbiliyyet ẕât-ı pâkinde müheyyâ kim
Ki ednâ ma'rifet olmış aña imlâ ile inşâ

21 Aña Allâh bir 'âlî ṭabi'at eylemiş iḥsân
Ki beyt-i Ṣâ'ib ü 'Urfî'ye bî-pervâ virür ma'nâ

22 Hele insâf oluna böyle bir kâmil vezîr olmaz
Zihî ah̲lâḳ-ı müstaḥsen mu'ammer eyleye Mevlâ

23 Veliyyü'n-ni'metâ ṣadrâ 'adâlet-pîşe düstûrâ
Eyâ ḥikmet-şinâs-ı muḳteżâ-yı ṣûret ü ma'nâ

24 Sen ol yektâ-süvâr-ı 'arşagâh-ı ma'diletsin kim
Süm-i esbüñ olur dâġ-ı dil-i mihr-i cihân-ârâ

25 Senüñ gibi vezîr-i bî-naẓîri ḳanda görmişdür
Gerek Cemşîd ü Keyh̲üsrev gerek İskender ü Dârâ

26 Senüñ gibi vezîre mâlik olmaḳ başḳa devletdür
H̲udâ itdi h̲idîve kendü luṭfından seni i'ṭâ

27 'Adâlet sende himmet sende luṭf u merḥamet sende
Saña beñzer bulunmaz bir vezîr-i 'âḳil ü dânâ

28 Murâd itmiş hemân âsâyişin ḫalḳ-ı cihânuñ kim
Seni ṣadrü'ṣ-ṣüdûr-ı 'âlem itdi ḳâdir ü yek-tâ

29 Saña ḳalmışdur el-ḥaḳ 'adl ü dâd ü şîme-i inṣâf
Sitemdür saña bu 'âlemde itmek himmetüñ icrâ

30 Cihâna ḳarżdur itmek du'â-yı devletüñ zîrâ
Bi-ḥamdi'llâh zamânuñda cihân âsûde ser tâ-pâ

31 Saña mühr-i vezâret gelmek ile ḫalḳ-ı dünyâya
Çekildi bârgâh-ı ġaybdan bir ni'met-i 'uẓmâ

32 Saña mühr ile geldi şehr-i raḥmet ikisi birden
Açıldı 'âleme birden żiyâfet-ḫâne-i Mevlâ

33 Dehân-ı rûzedârı eyledi gencîne-i memhûr
Bu mühr-i dil-güşânuñ oldı te's̲îri dürer gûyâ

34 Ḳulûb-ı nâsa girmişdi egerçi Âṣaf-ı sâbıḳ
Ḳulûb-ı nâsı sen andan ziyâde eyledüñ me'vâ

35 Ol on beş yılda tesḫîr eylemişken ḳalb-i dünyâyı
Sen on beş günde tesḫîr eyledüñ ancaḳ olur ḥaḳḳâ

36 Mekârimle unutdurduñ firâḳın ḫalḳa merḥûmuñ
Cehennem var iken dillerde cennet eyledüñ peydâ

37 Bu ḥüsn-i ḥâl ile ey âṣaf-ı devrân saña müjde
Murâduñca olursun mesned-i devletde pâ ber-câ

38 Keremkârâ senüñ medḥüñde te'ḫîre budur ḥikmet
Ki müşkil şânuña şâyeste târîḫ eylemek gûyâ

39 Baña farż idi medḥüñ itmek illâ cümleden evvel
Ki çoḳ luṭf u mürüvvet görmişüm senden Ḫudâdânâ

40 Bi-ḥamdi'llâh hele dil-hᵛâhum üzre eyleyüp târîh
Getürdüm hâk-pâya eylerüm cürmümden istîfâ

41 Hele sulṭânuma lâyıḳ düşürdüm sa'y ü kûşişle
Ḳatı nâdir düşer bir böyle târîh-i cihân-ârâ

42 Ne ḳâdir böyle târîh itmege Nâbî ḳuluñ ancaḳ
Dehânın eyledi te'sîr-i şevḳ-i midḥatüñ gûyâ

43 Dehân-ı hâmeden çıḳmazdan evvel itdiler gördüm
Melekler bâm-ı 'arşa birbiriyle nûr ile imlâ

44 Beşâretler(le) biribirine dir kim budur târîh
Yed-i yümn ile aldı mühr-i ṣadrı Muṣṭafa Pâşâ

17
TÂRÎH BERÂY-I FEVT-Î KETHUDÂY-I HAZÎNE-Î ŞEHRYÂRÎ 'ALÎ AĞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kethudây-ı genc-i sulṭânî Ağâ-yı muḥterem
Maẓhar-ı hulḳ-ı ḥasen mevṣûf-ı evṣâf-ı 'alî

2 Añlayup gencîne-i dehrüñ fenâsın 'âḳibet
Çekdi genc-i müste'âr-ı dehr-i fânîden eli

3 Gitdi rûḥı 'âlem-i 'ulvîye mânend-i du'â
Jâleveş terk eyledi bu hânedân-ı esfeli

4 Didiler târîh-i mevtin âh-ı bî-pâyân ile
Bâde-i kevser içe peymâne peymâne 'Alî

1083

---

6 idi :idüp S2 ,olup Ü,M,A

17 S1,73a ; S2,122a ;S3,71b ;Ü,58b;M,52a;A,187b
(*)S1,S3./:Târîh-i Vefât-ı Kethudây-ı Hazîne-i Sulṭânî 'Alî Ağâ S2,Ü,M,A
4 mevtin :fevtin S2,A

18

TÂRÎH BERÂY-I VEFÂT-I VELÎYY-İ RABBÂNÎ
BURUNSUZ MEVLEVÎ DER-EDİRNE (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Burunsuz Mevlevî ol merd-i meydân-ı melâmet kim
Vücûdından nice erbâb-ı hâlet intifâ' itdi

2 Melâmet bezmine burnı alınmış şem' idi gûyâ
Dem-i fevti karîb oldukda efzûn iltimâ' itdi

3 Vefâtından mukaddem kendü nutk-ı bî-nizâmından
Hadîs-i intikâlin çok kimesne istimâ' itdi

4 Fakîr âmâde idüm rûzenüñ rûz-ı nuhustında
Ki bu vaż'ı o meczûb-ı İlâhî ihtirâ' itdi

5 Bezistânın Edirne şehrinüñ devr idüp üç def'a
Bülend-âvâz ile tasrîh idüp mevtin vedâ' itdi

6 Latîfeyle fakîr inkâr idüp aslın su'âl itdüm
Aña perde olur bir söz diyüp kat'-ı nizâ' itdi

7 Zihî bî-kayd dervîş-i hıred-sûz-ı mücerred kim
Nidâ-yı ارجعي gûş eyleyüp rûhı semâ' itdi

8 Didi bir mu'tekid fevtinden âgâh olıcak târîh
Burunsuz bulmadı bûy-ı vefâ bezme vedâ' itdi 1083

---

18 S1,72a; S2,122b;S3,69a ;Ü,59a;M,55a;A,187a
(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh-i Vefât-ı Veliyy-i Rabbânî Burunsuz Mevlevî Der-Edrene S2
:Târîh-i Veliyy-i Rabbânî Burunsuz Mevlevî Vefâteş Der-Edrene M
4 S2'de 6.beyit,M'de 5.beyit.
5 S2'de 7.beyit,M'de 6.beyit.
6 bir söz :söz bir S2,Ü,M,A ; M'de 7.beyit.
7 S2,M'de 4.beyit.
8 S2'de 8.beyit.

ارجعي:Kur'ân-ı Kerim,Fecr Suresi,28.âyet.

19

TÂRÎḪ BERÂY-I FETḤ-İ ḲAL'A-İ ḲAMANÇE (*)

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bü'l-fetḥ-i Ṣânî dâver-i ġâzî şehinşâh-ı cihân
Kim nâm-ı tîġin yazdılar ṭâḳ-ı sipihre nûr ile

2 Kişver-güşây-ı ma'delet Sulṭân Muḥammed Ḫân kim
Fetḥ-i cihândur niyyeti tîġ-i zafer-mevfûr ile

3 Ol pâdişeh kim fetḥ ü 'azminde olmaz pâydâr
Gelse Sikender bir yire Dârâ ile Faġfûr ile

4 A'dâ-yı dîn üzre sefer taṣmîm idüp ol dâdger
İtdi cihânı pür-ḥaşem cem'ıyyet-i Manṣûr ile

5 Bir gün o mevsimde görüp şeh-zâdesin muṣḥaf be-kef
Dersini itdükde su'âl ikrâm-ı nâ-maḥṣûr ile

---

19 S3,46b (derkenar)

6 Ol ġonca-i gülzâr-ı taht ol gevher-i bâzû-yı baht
انا فتحنا لك didi la'l-i güher-mevfûr ile

7 Bu nuṭḳ-ı bî-ḳaṣd u ġaraż ṣâdır olup şeh-zâdeden
Gûş eyleyince pâdişâh ṭoldı derûnı nûr ile

8 Bu başḳa ḥâletdür bize Ḥaḳ'dan 'inâyetdür didi
Fetḥe beşâretdür didi şükr eyledi maḳdûr ile

9 Def'-i 'adû-yı dîn içün 'azm eyleyüp Leh mülkine
Geldükde hâk-i düşmene cem'iyyet-i mezkûr ile

10 Aṣlâ ḳırâl-ı bed-fi'al ol mest-i ṣahbâ-yı żalâl
Olmadı ber-pây-ı cidâl Sulṭân-ı Rüstem-zûr ile

11 Havf-ı serin şemşîr ile aṣlâ serin göstermeyüp
Genc-i hafâdan çıḳmadı ceng itmedi ṭâbûr ile

12 'Aczin görüp sulṭân-ı dîn ol kâfir-i bed-ṭıynetüñ
Ḳondı Ḳamançe üstine çetr-i felek-manẓûr ile

13 Ol ḳal'a-i yek-pârenüñ fetḥini eylerken muḥâl
Hep kâfir-i süst-i'tiḳâd ol bârû-yı ma'mûr ile

14 'Avn-ı Hudâ reh-ber olup fetḥ itdi sulṭân-ı güzîn
Dahı ṭoḳuz gün dögmedin ṭûb-ı naẓîrü's-ṣûr ile

15 Açıldı ḳal'a kâfiri çıḳdı içinden münkesir
Ṭoldı binânuñ bâbı hep meftûḥ ile meksûr ile

16 Haṣmâne virdi çün amân ruhṣat-ı hicret ol hidîv
Çıkdı derûn-ı ḳal'adan bir fırḳa-i maḳhûr ile

17 İtsün şehenşâhı Hudâ nice fütûḥâta ḳarîn
Pâyende olsun taht-ı şevketde dil-i mesrûr ile

18 Bu fetḥ-i zîbâyı görüp Nâbî didi târîhini
Aldı Ḳamançe bikrini Sulṭân Muḥammed zûr ile 1083

انا فتحنا:Kur'ân-ı Kerim,Fetih Suresi,1.âyet.

20
TÂRÎH-İ FETH-İ KAL'A-İ KAMANÇE DER-ZAMÂN-I HAZRET-İ SULTÂN MUHAMMED HÂN-I GÂZÎ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sultân-ı dîn şehenşeh-i dünyâ hidîv-i dehr
Sultân Muhammed âb-ı ruh-ı baht-ı sermedî

2 Ol şâh-bâz-ı bârû-yı tefvîk 'azm idüp
Açdı Kamânçe üzre cenâh-ı mü'eyyedi

3 Pîrâmenin muhâsara idüp o kal'anuñ
İtdi havâle üstine ceyş-i ser-âmedi

4 Fethi olup nasîb tokuz günde eyledi
Ol hısnı da zamîme-i mülk-i muhalledi

5 Ol küfrle leb-â-leb olan köhne deyrler
Oldı Muhammed ümmetinüñ cümle ma'bedi

6 Sındurdı bütlerin o Halîl-i sanem-şiken
Küfr içre koymadı o hisâr-ı mümehhedi

7 Târîhini felekde melek yazdı Nâbiyâ
Düşdi Kamânçe hısnına nûr-ı Muhammedî

1083

---

20 S1,46a ; S2,103b ; S3,45a ;Ü,49b;M,44a;A,187a

(*)S2
:Târîh Berây-ı Feth-i Kal'a-i Kamânçe S1,S3,M,A
:Târîh-i Feth-i Kal'a-i Kamânçe M
2 bârû-yı :bâzû-yı Ü,M,A

21

TARÎH̲-İ VİLÂDET-İ ÂFİTÂB-I FELEK-SALṬANÂT VE GEVHER-İ PÂKÎZE-İ MA'DEN-İ 'AẒAMET ḤAŻRET-İ ŞEH-ZÂDE SULṬÂN AḤMED H̲ÂN İBNİ SULṬÂN MUḤAMMED H̲ÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i sulṭân Muḥammed H̲ân-ı 'âli-menḳabet
Salṭanat meydânınuñ ṣâḥib-ḳırân-ı emcedi

2 Ḥaḳ ta'âla aña bir şehzâde iḥsân itdi kim
Vech-i pâkinde dırah̲şân âb u tâb-ı erşedi

3 Ṭıynet-i pâkinde mużmer neşve-i feyż-i şeref
Rûy-ı pür-nûrında lâmi' 'izz ü câh-ı sermedî

4 İtdi sultân Aḥmed ile tesmiye tâ dehrde
Ola bâkî ceddinüñ ism-i şerîf-i es'adı

5 Ola eyyâmı füzûn bah̲tı ḳavî 'ömri dırâz
Ola dergâh-ı refî'i kâ'inâtuñ maḳṣadı

6 Ḥaḳ ta'âla ol ḳadar 'ömrini efzûn ide kim
İki üç def'a tecâvüz eyleye ḥadd-i ṣadı

7 Nâbî-i dâ'î bu şevḳ ile didi târîh̲ini
Ḳıldı leb-rîz-i ṣafâ âfâḳı nûr-ı Aḥmedî

1084

---

21 S1,42b ;S2,86b ; S3,41b ;Ü,45a;M,40b;A,184a

(*)M,A
:Târîh̲-i vilâdet-i âfitâb-ı felek-salṭanat ve gevher-i ma'den-i 'aẓamet ḥażret-i şeh-zâde sulṭân Aḥmed H̲ân bin pâdişâh-ı 'âlem sulṭân Muḥammed H̲ân-ı ekrem S1,S3 (raḥmetullahi 'aleyhâ S1)
:Târîh̲-i vilâdet-i ḥażret-i şeh-zâde-i kirâm-zâd sulṭân Aḥmed Bin Muḥammed H̲ân S2 (Bu başlıkta eksiklikler bulunmaktadır.)

22

TÂRÎH̲-İ DİGER BERÂY-I VİLÂDET-İ SULṬÂN AḤMED H̲ÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Z̲ât-ı sultân Ahmed-i şeh-zâde kim
.........gül-ġonce vü gülzâr-ı ġayb

2 Eylemiş mir'ât-ı pâk-i z̲âtını
H̲âliḳ-ı kevn ü mekân bî-naḳş (u)'ayb

3 Olduġında nûr-bah̲şây-ı vücûd
Mihrdür yâ meh diyü h̲alḳ itdi reyb

4 Oldı şerminden ruh̲-ı tâbânunuñ
Âftâb-ı 'âlem-ârâ ser be-ceyb

5 Z̲ât-ı vâlâ-gevherinüñ Nâbiyâ
Oldı târîh̲i nümâyân genc-i ġayb

1084

---

22 S3,41 b (derkenâr)
(Bu tarihin birinci beytinin ikinci dizesindeki ilk kelime okunamadı.)

23
TÂRÎH-İ DİGER BERÂY-I VİLÂDET-İ HÜMÂYÛN-I HAŻRET-İ ŞEH-ZÂDE SULṬÂN AḤMED HÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i şeh-zâde-i 'âlî-güher
Âftâb-ı nûr-bahş-ı evc-i dîn

2 Ya'nî sulṭân Aḥmed-i vâlâ-tebâr
Nûr-ı çeşm-i şehryâr-ı kâm-bîn

3 Olduġında âftâb-ı ṭal'ati
Pertev-endâz-ı libâs-ı mâ' ü ṭîn

4 Başına döndi sipihr-i bî-ḳarâr
Hâk-i pâyına yüzin sürdi zemîn

5 Sâḥil-i 'âlemde çeşm-i meh ṣadef
Aña beñzer görmedi dürr-i semîn

6 Ḥaḳ ta'âlâ eyleyüp 'ömrin dırâz
Eylesün cümle haṭâlardan emîn

7 Fikr iderken Nâbiyâ târîhini
Hâtif-i gaybî didi ey sâde-bîn

8 Yoḳ senüñ târîhüñe ḥâcet faḳîr
Ol bu sevdâdan birâz fâriġ-nişîn

9 Aña kâfîdür işâret Nâbiyâ
Ḥaḳ kelâmında "hüve'l-fażlü'l-mübîn"

1085

---

23 S2,89b
(*)S2
3 âftâb-ı :âftâb u S2

24

TÂRÎH BERÂY-I HITÂN-I ŞEH-ZÂDEGÂN-I SULṬÂN MUḤAMMED HÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i Sulṭân Muḥammed Hân-ı vâlâ-menzilet
Pâdişâh-ı 'ilm-perver dâver-i fażl-âşinâ

2 Ol şehinşâh-ı kerem-güster ki devr-i 'adlidür
Mevsim-i 'ıyş ü zamân-ı şevḳ u eyyâm-ı ṣafâ

3 Ol hidîv-i 'âlem-ârâ kim şi'âr-ı ṭab'ıdur
İttibâ'-ı sünnet-i peyġam-ber ü farż-ı Hudâ

4 Eyleyüp sünnet iki şeh-zâde-i âzâdesin
Birisi Sulṭân Aḥmed biri Sulṭân Muṣṭafa

5 İki nahl-i ser-firâz-ı bâġzâr-ı salṭanat
İki şem'-i nûr-bahş-ı meclis-i ḥüsn ü bahâ

6 İki ra'nâ ġonca-i sîr-âb-ı gülzâr-ı edeb
İki nûr-ı dîde-i şâhenşeh-i 'âlem-güşâ

7 Pâdişâhuñ sâye-i iḳbâl ü câhında müdâm
İkisin dahı mu'ammer ide luṭfiyle Hudâ

8 Bende Nâbî didi târîhin bu sûr-ı dil-keşüñ
Sünnet-i Aḥmedle oldı zeyn Sulṭân Muṣṭafa

1086

---

24 S1,61b ; S3,60b

(*)S1,S3

25

TÂRÎH̲ BERÂY-I CÂMİ' Ü 'İMÂRET Ü MEKTEB Ü ḤAMMÂM-I VEZÎR-İ A'ẒAM-I 'ÂLÎ-HİMEM ḤASAN PÂŞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âṣaf-ı devrân Ḥasan Pâşâ-yı 'âlî-menzilet
Kim odur şâhenşeh-i dehrüñ vezîr-i ekremi

2 İtdi iḥyâ râh-ı Beytu'llâh'da bu vaḳfı kim
Def' olup h̲avf ola ḥüccâcuñ ṭarîḳ-i eslemi

3 Fî-sebîli'llâh idüp h̲ayrâta niyyet eyledi
Bez̲l-i mâl ile bu âs̲âr-ı cezîl-i a'ẓamı

4 Câmi' ü ḥıṣn ü imâret mekteb ü ḥammâm idüp
Eyledi tertîb-i râh-ı ḥacc içün her elzemi

5 Vaż' idüp ṣaḳḳ-ı ḳalem Nâbî didi târîh̲ini
Eylesün Allâh ḳabûl evḳâf-ı ṣadr-ı ekremi

1086

---

25 S1,58a ; S2,109a ; S3,57a ;Ü,58a;M,53b;A,200b

(*)S1,S3
:Târîh̲-i Evḳâf-ı Ṣadr-ı A'ẓam Ḥasan Pâşâ Der-Naḥiye-i Anṭakiye S2,M
1 ekremi :a'ẓamı A

26

TÂRÎH BERÂY-I ÇETR-Î MERḤÛM SULṬÂN MUḤAMMED HÂN 'ALEYHİ'R-RAḤMETÜ VE'L-ĠUFRÂN (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ta'âlallah zihî çetr-i hümâyûn-ı cihândârî
Ki eyler cilvegeh gâhî derûnın sâye-i Bârî

2 Ne çetr-i pâk k'eyler irtifâ'ı çerhi ser-gerdân
Żiyâ-yı ṭub-ı zerrîni bağışlar mihre envârı

3 Zamân-ı devletinde ḥażret-i şâhenşehüñ gûyâ
Zemîn bir câme giydi tügmesi zer rengi jengârî

4 Ne âlî bârgâh-ı Husrevîdür kim ḳuruldukda
Ḳalur ṣaḥn-ı zemîn altında bir ḳâlîçe miḳdârı

5 Görenler olduğın bu bârgâhuñ çerhe peyveste
Sekiz ḳatdur ṣanurlar ḳubbe-i çerh-i güher-bârı

6 Ḳalur naḳşında ḥayrân ṭûl u 'arżından haber virmez
Eger gönderseler tîr-i nigâh-ı germ-reftârı

7 Cinânuñ güllerin Rıḍvân ferâmûş eylemiş gelmiş
Gül-i taṣvîrinüñ biñ cân ile olmış harîdârı

8 Hazânsuz gül görüp şâd olmaḳ isterse eger 'ömri
Ṣabâ luṭf it haber vir bunda gönder bülbül-i zârı

---

26 S1,45a ; S2,119a ; S3,44a ;Ü,48a;M,43a;A,184b
(*)S1,S3,Ü
:Târîh Berây-ı Bârgâh-ı Nev ve Çetr-i Ḥażret-i Şehriyâr-ı Cihân Sulṭân Muḥammed Hân S2
:Târîh-i Bârgâh-ı Sulṭân Muḥammed Hân M,A
3 jengârî : cengârî S1,S3,hunkârî S2
6 tîr-i :tîğ-i S1,S3,Ü
8 'Ömri : göñlüñ S1,S3,göñli A

9 Leṭâfet bunda bunca sâye-endâz olduğındandur
Cihânuñ pâdişâhı dîn-i İslâmuñ nigehdârı

10 Cenâb-ı ḥażret-i sulṭân Muḥammed Ḫân-ı Ġâzî kim
İder maḥrûm-ı râḥat nâm-ı tîġi ḳavm-ı küffârı

11 O şâhenşâh-ı 'âlî-bârgeh kim dest-i iḥsânı
Seḥâb-ı nuḳre-pâşa ögredür resm-i keremkârî

12 O sulṭân-ı selâṭîn-i cihân kim bîm-i kahrından
İder âhûlara şîr-i jiyân 'arż-ı vefâdârî

13 Ḳaçan şevketle gelse bârgâhına nüzûl itse
Olur çâvuş-ṣıfat rûḥ-ı Sikender bir s̱enâkârı

14 Ḳanı gelsün Süleymân reh-güẕârın beklesün ṭursun
Ne ṭarz üzre olurmış görsün âyîn-i cihândârî

15 Du'â-yı ḫayr ider ḫayl-i melâ'ik almış eṭrâfın
Rikâbında gören dir şâṭırân-ı bâd reftârı

16 Sa'âdetle ne semte 'azm iderse Ḫıżr olup reh-ber
Cemî'-i ḥâlde 'avn-i Ḫudâ ola ḳafâdârı

17 Bu 'âlî-bârgâha fikr iderken bir güzel târîḫ
İşitdüm Nâbiyâ sûy-ı felekden iş bu güftârı

18 Gelüp senden muḳaddem seyrine Rıḍvân didi târîḫ
Ne zîbâ bârgeh olur mübârek eylesün Bârî

1087

---

13 rûḥ-ı :pîr-i S2
15 Du'â-yı ḫayr ider ḫayl-i melâ'ik almış eṭrâfın :
Du'â ḫayrdur ḫayli melâ'ik almış eṭrâfın S2,A

27

TÂRÎH-Î ÇEŞME-Î VEZÎR SÜLEYMÂN PÂŞÂ
DER-ZAMÂN-I MÎR-ÂHÛRÎ-Î ŞEHİNŞÂHÎ (*)
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şâḥibü'l-ḫayrât hem-nâm-ı Süleymân kim odur
Evvelîn mîr-âḫûr-ı şâhenşeh-i 'âlî-nijâd

2 Ḫayr içün bu câmi' ile çeşmeyi ḳıldı binâ
Eyledi iki veliyyü'n-ni'metüñ rûḥını şâd

3 Birisi Ṭâvşân Aġâ maḳbûl-ı sulṭân-ı cihân
Biri ṣadr-ı a'ẓam-ı merḥûm pâkîze-nihâd

4 Sa'yini meşkûr u ḫayrâtını maḳbûl eylesün
Rütbe-i ḥadd-i ḳabûl-ı ḥażret-i Rabbü'l-'ibâd

5 Teşneler nûş eyleyince âbını târîḫ içün
Didiler iç bu Süleymân çeşmesinden nûş bâd

1088

---

27 S1,56b ; S2,109a ; S3,55b ;Ü,56b;M,52a;A,188a
(*)S1,S3
:Târîḫ-i Çeşme-i Vezîr Süleymân Pâşâ Der-Zamân-ı Mîr-âḫûrî S2,M

28

TÂRÎH̲ BERÂY-I VİLÂDET-İ MUḤAMMED BEG BİN MUṢṬAFA PÂŞÂ EL-MUṢÂḤİB (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i destûr-ı 'âlî-şân-ı vâlâ-menzilet
Maḥrem-i bezm-i bülend-i pâdişâh-ı rûy-ı h̲âk

2 Âṣaf-ı s̲ânî Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ k'ider
Rûy-ı re'y-i rûşeni h̲urşîd-i çerh̲i şermnâk

3 Eyleyüp pîşânî-i ḥâlinde feyż-i Ḥaḳ żuhûr
Oldı bir nûruñ vücûdiyle derûnı tâbnâk

4 İtdi bir h̲ayrü'l-h̲alef lutfiyle Mevlâ şâd kim
Ṣaldı reşk-i ṣûreti ruh̲sâre-i mâh üzre h̲âk

5 Ol ḳadar nâzik-sirişt-i ṭıfl-ı zîbâ-çihre kim
Çerh̲de mihr itse lâyıḳ iddi'â-yı iştirâk

6 Yâ İlâhî ola te's̲îr-i ḳudûmiyle anuñ
Düşmen-i bed-h̲ᵛâhı ser-gerdân-ı ṣaḥrâ-yı helâk

7 Olsun efzûnter İlâhî 'ömr-i ferzend ü peder
Olduġınca mihr ü meh pertev-feşân-ı rûy-ı h̲âk

8 Yâ İlâhî 'ömr ü devletlerle eyle ser-firâz
Dergehüñden budur ümmîd-i derûn-ı derdnâk

9 Eyler iken fikr-i târîh̲in bu sûr-ı maḳdemüñ
Nâbî-i dâ'î-i kemter bende-i hem-ḳadr-ı h̲âk

10 Gördi tâḳ-ı çerh̲e hâtif yazdı târîh̲in anuñ
Yâdigâr-ı Muṣṭafa Pâşâ Muḥammed dürr-i pâk

1088

---

28 S1,55b ; S2,90b ; S3,54b ; Ü,51a;M,45b;A,187b
(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh̲-i Vilâdet-i Ḥażret-i Muḥammed Beg Mah̲dûm-ı Cenâb-ı Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ S2.
:Târîh̲-i Vilâdet-i Muḥammed Beg Mah̲dûm-ı Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ M
2 s̲ânî :dânâ S2,A

29

TÂRÎH BERÂY-I TÎR-ENDAHTEN-İ VEZÎR-İ MÜŞARÜN-İLEYH (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hażret-i destûr-ı 'alî-menzilet
Maḥrem-i şâhenşeh-i rûy-ı zemîn

2 Destine alup kemânın eyledi
Cümle tîr-endâzı hep rû ber-zemîn

3 Aldı taḳlîd eyleyüp vâdîsine
Destine ḳavs-i ḳuzah çerh-i berîn

4 Ṭutdı şevḳ-i nâvekiyle mihrden
Ṭabla-i zerrîn sipihr-i çârümîn

5 Öyle urdı ṭablaya bî-ihtiyâr
Geldi gerdûndan ṣadâ-yı âferîn

6 Nâvekin seyr eyleyenler ṭablada
Didiler cümle ḳażâ bulmış yirin

7 Gûyiyâ rûyına ṭutmış dâ'ire
Naġmegerdür râst eyler naġmesin

8 Eylemiş Ḥaḳ aña bir ḳuvvet 'aṭâ
Kim çeker olsa kemân-ı âhenîn

9 Sâbite çoḳdan durur gelsün disün
Kimde gördi böyle bâzû-yı metîn

10 Seyr idüp Nâbî didi târîhini
Ḳuvvet-i bâzûsına ṣad âferîn

1181

---

29 S1,54b ; S2,120a ; S3,53b ;Ü,50a;M,44b;A,183b
(*)S1,S3.
:Târîh-i Tîr-endâhten-i Muṣâḥib Pâşâ S2,M,A
8 ḳuvvet-i :ni'met S2,Ü,M,A
9 -M
10 târîhini :târîh içün S2,Ü,M,A

30

ḲASÎDE DER-SİTÂYİŞ-İ SULṬÂN MUḤAMMED H̲ÂN DER-ŻIMN-I TÂRÎH̲-İ ḲAṢR-I BEŞİKṬÂŞ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Seyr iden bu kasr-ı 'âlî-ṭarḥ-ı vâlâ-manẓarı
Añmasun ḳaṣr-ı kenâr-ı cûybâr-ı kevs̲eri

2 Ḥabbezâ ḳaṣr-ı cihân-tâb-ı felek-pîrâye kim
Oldı ser-gerdân-ı ḥüsni günbed-i nîlüferi

3 Mülteḳâsında olup berr ile baḥruñ cilveger
Birbirine mâye-i nâz eyledi baḥr ü beri

4 İntiẓâm-ı hey'et-i h̲âṣṣ-ı ḳıbâbın seyr idüp
Mübtelâ-yı lerze-i reşk oldı çerh̲-i çenberî

---

30 S1,44a ; S2,110b ; S3,43a ;Ü,47a;M,42a;A,188b
(*) M / :Târîh̲ Berây-ı Bünyâd-kerden-i Ḳaṣr-ı Sulṭânî Der-Beşikṭâş A
:Târîh̲-i ḳaṣr-ı nâdirü'l-'asr bâğçe-i Beşikṭâş S1,S3,Ü
:Ḳaṣîde be-sitâyiş-i ḥażret-i sulṭân Muḥammed H̲ân der-zımn-ı târîh̲-i ḳaṣr-ı Beşikṭâş S2
3 baḥr ü beri :çerh̲-i çenberi M
4 -M

5 İntiẓâm-ı ṭarḥı virüp âb u h̲âke imtizâc
Cilve-i sîmâsı hem-çeşm eyledi h̲uşk u teri

6 Ḳondı bir 'Anḳâ mis̲âli âşiyân-ı devlete
Şevḳden deryâya taḥrîk eyledi bâl ü peri

7 Bûyı ta'ṭîr eyledi dehrüñ meşâmın rûzgâr
Bezm-i iḳbâle getürdi bir muṣanna' micmeri

8 Dem-be-dem bâd-ı ṣabânuñ luṭfına mu'tâd olup
Çeşmin açmış cânib-i deryâya her bir manẓarı

9 Yûsufuñ pây-ı nigâhı bend olurdı naḳşına
Bulsa ger ḳaṣr-ı Züleyh̲â böyle zîb ü zîveri

10 Olmamaḳ mümkin mi bülbül seyr idüp bu saḳfda
Böyle evrâḳ-ı bahârı bunca verd-i aḥmeri

11 Gördi mi bir böyle ḳaṣr-ı gülşen inṣâf eylesün
Bunca yıldır devr ider ṭûlâb-ı çerh̲üñ miḥveri

12 Var mıdur ḥüsnüñde noḳṣanı temâşa it diyü
Yem degül ṭutdı felek âyîne-i İskenderi

13 Şâne-i bâd-ı ṣabâyı zülf-i mevc üzre görüp
Ṭurrasın açmış leb-i deryâda mânend-i perî

14 Keşti-i iḳbâldür sâḥilde olmış cilveger
'Aks-i küngürden bıraḳmış ḳa'r-ı baḥre lengeri

15 Baḥr u berrüñ gûyiyâ ṣâḥib-ḳırânıdur bu ḳaṣr
Başına tesh̲îr içün âfâḳı giymiş miğferi

---

11 ṭûlâb : dûlâb S2,A

16 Tâc-ı zerrînin iderdi âsmân endâh̲te
Seb'a-i seyyâresin eylerse gül-mîh̲-i deri

17 Şemse-i ṭâḳ-ı zer-endûdın görince reşkden
Oldı dâġ-ı dil sipihre âftâb-ı enveri

18 Oldı âzâde bahâruñ minnetinden 'andelîb
Ḳaṣr-ı rengîninde gördi naḳş-ı gül-berg-i teri

19 Lâciverdî ḳubbelerde gûş idüp âvâzeler
Câmdan câme giyer mihr ü meh olmış serserî

20 Ba'd ez-în her-câyîligden oldı vâ-reste nesîm
Gülşeni terk itdi belki çîn-i zülf-i dil-beri

21 Şemm iden bûy-ı nesîmin seyr iden naḳşın olur
Ġuṣṣadan mehcûr u ġamdan dûr u sevdâdan berî

22 Seng-i reşk ile kebûd eylerdi Mânî sînesin
Görse bu resm üzre bunda naḳş olan nîlûferi

23 Bulmış âmîziş zemîn ile zamân bir güne kim
Çeşm-i gerdûn farḳdan ḳaldı 'araẑla cevheri

24 Metnine dîvârınuñ taḥrîr olunmış Bûstân
Resm olunmış saḳfına naḳş-ı h̲ayâl-i Âz̲erî

25 Kim nigâh eylerse rûy-ı şâhid-i maḳṣûdını
Gösterür âyîne-i kâşîsi ṣûret-güsteri

26 Berḳ urur mânend-i encüm ol muraṣṣa' câmlar
Ṣân kitâb-ı Ah̲terîdür yâ Ṣıḥâḥ-ı Cevherî

27 Ter-mizâc u seng-dil bir şûh̲-ı h̲arf-endâzdur
Ṭâs-ı çerh̲e dil döker fevvâre-i şîrînteri

---

18 ḳaṣr-ı S1,S3 :saḳf S2,İ.
22 bunda :böyle Ü,M (A'da bu kelime eksik)

28 Bir ḫazîne sîme mâlikdür anuñçün muttaṣıl
Her ser-engüştinde var zerden birer engüşteri

29 Ḥüsni bu ḳaṣruñ bu kâfîdür ki teşrîf eyleye
Pâdişâhân-ı cihânuñ server-i ser-defteri

30 Ḥażret-i sulṭân Muḥammed Ḫân-ı 'âlem-gîr kim
Efser-i mihre sezâdur her kemîne çâkeri

31 Pâdişâh-ı maşrıḳ u maġrib ḫidîv-i baḥr u berr
Şehryâr-ı 'âlem u âdem şeh-i ins ü perî

32 Ol ḫidîv-i nuṣret-ârây-ı maġâzî-pîşe kim
Tûtyâdur dîde-i tevfîḳe gerd-i leşkeri

33 Ṭıynet-i pâkinde mużmer neş'e-i terkîb-i cûd
Nusḫa-ı ẕâtında mersûm âyet-i sa'd-aḫteri

34 Nuṭḳına leb-teşne aḥkâm-ı rüsûm-ı mekremet
Ẕâtına dil-beste âyîn-i merâḥim-perveri

35 Dâd-ḫᵛâhânuñ penâhı sâyebân-ı devleti
Bî-kesânuñ rûzgâr-ı 'adli yâr u yâveri

36 Mevsim-i 'adlinde çekdüm ẓulmden destüm diyü
Mihr-i encümle felek itmiş müretteb maḥżarı

---

29 server-i :server u S2
35 yâr u yâveri :yâver yâveri S2.

37 Ḳalmadı âvâze-i şöhret mülûk-ı 'aṣrda
Sürmedür gûyâ gelü-yı 'âleme h̲âk-ı deri

38 Ṣah̲ne-i 'adli girelden çârsûy-ı 'âleme
İtdi berçîde felek hengâme-i şûr u şeri

39 Nush̲a-i elṭâfını taḥrîr içün dest-i ṣabâ
Ṣafh̲a-i deryâya çekmiş mevcelerden mısṭarı

40 Devr-i h̲ıfẓında mis̲âl-i kîmyâ nâ-yâbdur
Pây-ı şem'-i bezmde pervânenüñ h̲âkisteri

41 Ġâlib olsun 'ömrinüñ müstaḳbeli mażîsine
Tâbe-h̲aşr olsun dehânı emr u nehyüñ maṣdarı

42 Eyleye bu ḳaṣr içinde her murâd üzre ḥużûr
Ṣıḥḥat olsun devletiyle şevketinüñ reh-beri

43 Eyleyince seyr içün âġûş-ı çeşmümde mekîn
Nâbiyâ bu ḳaṣr-ı vâlâ-yı hümâyûn-peykeri

44 Pâ-nihâde oldı h̲âmem eyledüm târîh̲ini
Mesned-i sulṭân Muḥammed müttekâ-yı dâverî

1089

---

42 şevketinüñ rehberi : şevketiyle rehberi S2
Eyleye bu ḳaṣr içinde her murâd üzre ḥużûr:
Eyleye yâ Rab bu ḳaṣr içre murâd üzre ḥużûr A

TÂRÎH BERÂY-I TAMÂM-ŞUDEN-İ KİTÂB-I TUHFETÜ'L-HARAMEYN (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Cenâb-ı Hakka hezârân hezâr hamd ü senâ
Ki itdi lutf ile bu 'abd-i kemterin ihyâ

2 Ne istedümse nasîb oldı râh-ı beytinde
Ne hâcetüm var ise eyledi keremle 'atâ

3 'Ale'l-husûs ki bu şâhid-i nev-âmedenüñ
Ki hüsn-i lafzı virür câna neşve-i şahbâ

4 Edâ-yı dil-keşi ta'bîr-i şîve-âmîzi
Olur muhayyir-i tab'-ı ahâlî-i inşâ

5 'Aceb mi câme-i kadd-ı kabûl olursa budur
Metâ'-ı tâze zuhûr-ı kalem-rev-i ma'nâ

6 Bu feyż hâme-i Nâbî'ye râh-ı Hak'dandur
Ki oldı böyle 'arûs-ı latîfe çihre-güşâ

7 Didüm tamâmına Nâbî bu nüshanuñ târîh
Bu Tuhfe-i Harameynüm kabûl ide Mevlâ 1090

32

TÂRÎH-İ DÎGER (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Katre-i âbın içenler didi Nâbî târîh
Yapdı Hak râhına bu bürkeyi Yûsuf Pâşâ

1091

33

TÂRÎH-İ VEFÂT-I KAPLAN PÂŞÂ EZ-MARAŻ-I ŞÎR-PENÇE (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mâ-hasal Kaplân'ı yıkdı pençe-i şîr-i ecel 1091

---

31 S1,69b ; S3,71a;A,184a

(*)S1
: Târîh Berây-ı Tamâm-şuden-i Tuhfetü'l-Harameyn S3
: Târîh-i Tuhfetü'l-Harameyn A
2 'atâ :revâ S3,A

(**)Bu târîh,Nâbî'nin "Tuhfetü'l-Harameyn" adlı eserinin sonunda da yer almıştır.Bkz.Tuhfetü'l-Harameyn,İst.1265, s.112

32 S1,57b ; S3,56a
(*)S1,S3.

33 S1,73b ;S3,71b
(*)S1,S3.

34

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dinse şâyândur bu me'vâya mükerrer gülsitân

35

TÂRÎH-İ VEFÂT-I MUŞTAFÂ AĞÂ DER-HALEB (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Muştafâ Ağâ ser-i bevvâb-ı zât-ı muhterem
Olıcak şehr-i Haleb'de âşiyân-gîr-i fenâ

2 Her ziyâretle gelenler hâkine idüp du'â
Didiler târîh ola rahmet be-rûh-ı Muştafâ

36

KAŞÎDE-İ TEHNİYE DER-ŻIMN-I TÂRÎH-İ ŞADÂRET-İ EL-HÂC 'ALÎ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey hoşâ müjde-i cân-bahş-ı meserret-fermâ
K'eyledi encümen-i 'âlemi leb-rîz-i şafâ

2 Bâb-ı lutfın yine açdı kerem-i Rabbânî
Eyledi teşneleri ğarka-i ihsân u 'atâ

3 Cereyân eylemege başladı seylâb-ı murâd
'Alemüñ mezra'a-i h^{v}âhişin itdi ihyâ

---

34 S2,97a
(*)Başlıksız
35 S2,122b ;S3,71a
:Târîh-i Vefât-ı Muştafa Ağâ Ser-i Bevvâbîn S2

36 S1,50a ; S2,96b ; S3,49a ;Ü,51a;M,45b;A,189b
(*)S2 /:Târîh-i Tehniye-i Şadâret-i El-hâc 'Alî Pâşâ M
:Târîh Berây-ı Vezâret-i El-hâc 'Alî Pâşâ S1,S3,Ü,A
2 ihsân u 'atâ : ihsân-ı 'atâ S1,S3,M,A

4 H̲ârlar oldı dürûde çemen-i devletde
Yirine oldı şükufte yine verd-i bûyâ

5 Jeng virmişdi yine âyine-i iḳbâle
Virdi rûşenger-i taḳdîr-i H̲udâ tâze cilâ

6 Çekilen derde ḳażâ ḳaṣd-ı mükâfât itdi
İtdi bir mü'temen-i 'âdili ṣadrü'l-vüzerâ

7 İtdi çil merḥaleden mihr-i şeref istiḳbâl
Sürdi yüz maḳdemine menzil ile 'izz ü 'alâ

8 Ber-murâd oldı murâd üzre nigîn-i devlet
Dönerek Ka'besine ṭutdı yüzin ḳıble-nümâ

9 İftih̲âr-ı vüzerâ ya'ni 'Alî Pâşâ kim
Cebhesinde görinür mâh gibi nûr-ı H̲udâ

10 Adl ü inṣâf ile 'âlemde naẓîri nâ-yâb
Zühd ü taḳvâ ile bir mis̲li dah̲i nâ-peydâ

11 Çeşm-i giryânı yem-i raḥmete mülḥaḳ iki dil
Ḳalbi raḥmetle temevvücde mis̲âl-i deryâ

12 Nûr-ı îmân ile pür Ka'be-i dîndür ṣadrı
Aña ḳındîldür ol ḳalb-i münevver-sîmâ

13 Ol ḳadar meşġale-i devlet ile hîç gitmez
H̲âṭırından es̲er-i dağdağa-i rûz-ı cezâ

14 Zîr-i pâyında dah̲ı mürde degül mûr-ı ża'îf
Baṣalı 'arṣa-i iḳbâle Süleymân gibi pâ

15 Var ise şimdi eger ol durur ancaḳ dah̲ı yoḳ
Mültecâ-yı żu'afâ püşt ü penâh-ı fuḳarâ

---

4 dürûde :derîde S2,Ü,M,A
5 yine : katı S3
8 yüzin :yüzini S1,S3
12 pür Ka'be-i dîndür :pür Ka'be demidür S2,Ü,M,bir Ka'be-i 'ulyâ A
15 püşt ü penâh :püşt-penâh S2,M,A

16 Âṣafâ 'âdil-i 'âlî-güher-i pâk-dilâ
Ey żiyâ-bah̲ş-ı 'uyûn-ı 'ulemâ vü vüzerâ

17 Her umûra ḳodı ḥikmetle H̲udâ bir miftâḥ
Ṣun' ile eyledi her 'illete bir gûne devâ

18 Devletüñ ṭab'ına oldı bu 'ilel kim sârî
Seni bu 'illet içün eyledi Ḥaḳ maḥż-ı şifâ

19 Bir maraż kim ola bir başḳa tabîbe mevḳûf
Müteḥayyirdür o 'illetde kibâr-ı ḥükemâ

20 Sendedür merhemi bu zah̲m-ı cigergâh-ı ġamuñ
Müttefiḳdür bu kelâm üzre ser-â-ser dünyâ

21 Seni de bu maraża itdi ṭabîb-i ḥâz̲ıḳ
H̲âliḳ-i 'arż u semâvât 'alâ celle 'alâ

22 Ḥaḳ senüñ z̲âtuñı bu fetḥe ṭılısm itmişdür
Yüri Allah oñara fetḥ ü ẓafer saña sezâ

23 Senden ümmîd idinür fetḥi cihân k'olmışdur
Nuṣretüñ a'ẓam-ı esbâbı ṣalâḥ ü taḳvâ

24 Senden olur yine olursa bu derde çâre
Ṣadra teşrîfüñe çoḳdan müteraḳḳıb dünyâ

25 Ṣadra teşrîfüñ idi maṭlabı nâsuñ yek-ser
Ḥaḳdan eylerler idi cümle bu iḥsânı recâ

26 Hep bilürlerdi h̲afiyyâta olanlar vâḳıf
Ki seni eyledi bu 'uḳdeye Ḥaḳ 'uḳde-güşâ

27 Dâstân eyledi dillerde H̲udâ evṣâfuñ
Nice yıldur ki oḳur nâmuñı a'lâ ednâ

28 Devlete vâsıṭa-i fetḥdür inşâ'a'llâh
Ey semiyy-i esedu'llâh-ı 'Alî Şîr-i H̲udâ

---

23 a'ẓam-ı :mu'ẓam S2
27 nâmuñı:fetḥüñi M,A
28 semiyy-i :ismi M

29 Budur ümmîdümüz Allâhu te'âlâdan kim
Perçem-i tuğuñ ola nuṣret ile nâṣiye-sâ

30 Olasın düşmene ġâlib dönesin devlet ile
İdesin 'adl ile vîrân-ı cihânı iḥyâ

31 Âṣafâ eski ḳuluñ köhne du'âcuñ Nâbî
Şevḳ ile mıṣra'-ı târîh̲üñ iderken imlâ

32 Bir beşîr irdi beşâretle didi târîh̲in
'Ali Pâşâya mübârek ide ṣadrı Mevlâ

37

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Seyyîd 'Alî Efendi o müftî-i 'aṣr kim
Zeyn itdi z̲âtı ṣadr-ı refî'-i meşîh̲te

2 İtdükde ref'-i ferş-i iḳâmet bu 'arṣadan
Vardı cinânda mesned-i me'vâ-yı râḥata

3 Târîh̲ini zebân-ı zamân didi Nâbiyâ
Seyyîd 'Alî Efendi revân oldı cennete

---

37 S2,95b

38

TÂRÎH BERÂY-I HÂNE-İ HÂCI 'ALÎ EFENDİ DER-İSTÂNBUL (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bu dil-nişîn şafâkede-i 'âfiyet-medâr
Kim oldı dest-sâz-ı 'Aliyy-i 'Ömer-nijâd

2 Şadrında zâtı encümen-efrûz-ı kâm olup
Bulsun deri teveccüh-i ikbâl ile güşâd

3 Revzenleri memerr-i nesîm-i ümîd olup
Olsun devâm-ı devlet ü şıhhatle ber-murâd

4 Ser-çeşme-i ümîdini pür-cûş idüp Hudâ
İtsün derûn-ı şâfını çün selsebîl şâd

5 Nâbî okur bu mışra'-ı târîhi selsebîl
Hâcı 'Alî Efendi'ye bu hâne sa'd bâd 1097

39

TÂRÎH BERÂY-I KAŞR-I SÜLEYMÂN PÂŞÂ DER-RUHÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Habbezâ kaşr-ı hoş-âyende-i nev tâze edâ
Ki temâşâsı virür rûha gıdâ çeşme ziyâ

2 Kaşr-ı Cennet gibi dünyâda nazîri nâ-yâb
Misli makşûre-i Firdevs gibi nâ-bînâ

---

38 S1,64a ; S2,113b ; S3,62b ;Ü,58a;M,53b;A,188a
(*)S1,S3
:Târîh-i Hâne-i 'Alî Efendi Der-İstânbul S2,M
:Târîh Berây-ı Hâne-i Hâcı 'Alî Efendi Ü,A
3 devâm:hırâm M

39 S1,65b ; S2,111b ; S3,64b ;Ü,53a;M,47b;A,190b
(*)S1,S3
:Târîh-i Dîger Berây-ı Kaşr-ı Süleymân Pâşâ
Der-Şehr-i Ruhâ S2,A
:Târîh Berây-ı Kaşr-ı Süleymân Pâşâ Ü,M

1 nev : bu S2 / edâ :binâ S2,S3,Ü,M,A
2 nâ-bînâ :nâ-peydâ S1,S3,Ü,M,A

3 Buña mânend olamaz ḳaṣr-ı zücâcî-i felek
Âbda 'aksi olur ancaḳ olursa peydâ

4 Ḥaḳ budur ki es̱er-i pâk-i cihân-ârâdur
İtmedi kimse daḫı böyle maḥallinde binâ

5 Budur ol cilvegeh-i mu'cize-i "Berd ü Selâm"
Mehbiṭ-i vaḥy-ı Ḫudâ maẓhar-ı âyât-ı hüdâ

6 Budur ol mâ-ḥaṣal-i nehr-i raḥîḳ ü tesnîm
Budur ol ḳıṭ'a-i gülzâr-ı na'îm ü me'vâ

7 Budur ol âb-ı ṣafâ-baḫş-ı revân-perver kim
Eyledi feyż-i ezel pây-i Ḫalîl'e icrâ

8 Ḥüsninüñ vaṣfına emvâcı süṭûr-ı taḥrîr
Ṭarḥınuñ medḥine mâhîsi zebân-ı gûyâ

9 Kendü ruḫsârını âyînede seyr itmek içün
Virdi rüşenger-i bâd âyîne-i âba cilâ

10 İdicek himmet ile Nâbî bu ḳaṣrı ibdâ'
Çeşmeden dâ'ire-i 'ayn-i rehâ buldı Ruhâ

11 Cereyân-ı leb-i âb ile didüm târîḫin
Yapdı bu ṭarḥ-ı dil-âşûbı Süleymân Pâşâ 1099/1100

40

TÂRÎḪ-İ VEFÂT-I KETḪUDÂY-I NÂẒIM DER-ḤALEB (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥâcı İbrâhîm âḫir itdi 'azm-i âḫiret
Eylesün Allâh ta'âlâ menzilin "berd ü selâm"

2 Geldi bir hâtif didi târîḫ-i sâl-i fevtini
Ḥâcı İbrâhîm'e firdevs-i berîn ola maḳâm 1102

---

3 peydâ :hem-tâ S1,S3

40 S1,73b ; S2,123a ;S3,71b ;M,56a
(*)S1,S2,S3
:Târîḫ-i Ḥâcı İbrâhîm M

41

TÂRÎẖ BERÂY-I ḤAMMÂM-I 'ALÎ BEG DER-ḤALEBÜ'Ṣ-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Faẖr-ı a'yân-ı cihân ḥażret-i Şa'ban Ağâ'nuñ
Dür-i yek-dâne-i baḥr-ı ṣadef-i eyyâmı

2 Yạ'nî mahẖdûmı 'Ali Beg ki aña virmiş Ḥaḳḳ
Edeb ü ma'rifet ü 'aḳl ü maḳâm-ı sâmî

3 Pânzdeh sâle bu germ-âbe ẖarâb olmışken
Oldı menvî aña termîm ile istiḥkâmı

4 İtdi tecdîd o ḳadar zînet ile zîver ile
Ki ider ẖande meh ü mihr-i sipihre câmı

5 Çeşm-i 'uşşâḳ gibi germ-revân lûleleri
Nûrdan rîẖte endûde-i saḳf u bâmı

6 Suffesinde görür erbâb-ı ṣafâ ṣafvet-i dil
H̱alvetinde bulur eṣḥâb-ı tecerrüd kâmı

7 Ṭayyib ü ṭâhîr ider lüleleri insânı
Gösterür ferş-i ruẖâm âyineveş ecsâmı

8 Olmada nûr-fezâyende-i erbâb-ı naẓar
Gûyiyâ Mîr 'Alî ḳıṭ'asıdur endâmı

9 Germ ü serd âb gelince didi Nâbî târîẖ
İtdi Şehbâ'yı müzeyyen 'Alî Beg ḥammâmı
1101

---

41 S1,68a ;S2,106b ;S3,67a ;Ü,57b;M,52b;A,191a

(*)S1,S3,Ü,M,A
:Târîẖ-i Germâbe-i Ḥażret-i Ṣadr-ı 'Alî 'Alî Pâşâ S2
4 zînet ile :zînet ü S2 //
Ki ider ẖande meh ü mihr-i sipihre câmı :
Ki ider ẖande sipihr üzreki mihre câmı S1,S3,Ü,M,A
6 eṣḥâb :erbâb-ı S2,M
7 Ṭayyib ü ṭâhir ider lüleleri insânı :
Ṭayyib ider ṭâhir ider lüleleri insânı S2

42

TÂRÎH BERÂY-I HÂNE-İ HÜSEYN AĞÂ DER-HALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ey hoşâ çâygâh-ı nev-bünyâd
Kodı nâmın felek Hüseyn-âbâd

2 Tarhı nâzik zemîni nâzikter
Hey'eti hoş binâsı nev-îcâd

3 Teknesidür hamîr-i mâye-i 'ayş
Tâkıdur reşk-bahş-ı seb'-i şidâd

4 Çeşm-i bînâ-misâl revzenler
Virmede nûr-ı âftâba kesâd

5 Her taraf rehgüzâr-ı revzenden
Güzer itmekdedür kavâfil-i bâd

6 Görinür cânibeyn revzenden
Kişver-i Rûm u hıtta-i Bağdâd

7 Var binâsında turfe hâssiyyet
Ğamlu girse olur derûnına şâd

8 Her gören sahn-ı dil-pezîrin olur
Murğ-ı 'işret şikâr ider sayyâd

9 Her giren enderûnına eyler
Şiddet-i rüzgârdan feryâd

10 Bü'l-'aceb kârgâh-ı 'işret kim
Ğussa masraf sürürdur îrâd

11 Haleb'e reşk iderse lâyıkdur
Bu binâ hasretiyle cümle bilâd

---

42 S1,67b ;S2,112b;S3 66b ;Ü,56b;M,52a;A,191a
(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh-i Hâne-i Hüseyn Ağâ Der-Halebü'ş-Şehbâ S2,M
2 nev-îcâd :nev-bünyâd S1,S2,S3,Ü,M
4 bînâ-misâl :bînâ misâli S2,Ü,M,A

12 Ṣâḥibünüñ derûnına beñzer
Pâk u ṣâfî vü z̲evḳ-bah̲ş u cevâd

13 Girseler ṣaḥnına maḥabbetden
Birbirine şefîḳ olur ḥussâd

14 Bâd-ı gül-bîz-i cân-fezâsından
İnḳılâb üzredür ṣalâḥa fesâd

15 Ruḥ-bah̲ş olmadan nesîm-i ṣabâ
Hep hevâsından eyler istimdâd

16 Câm-ı rengîn ü dil-nişîninden
Güz̲er eyler hemîşe bûy-ı murâd

17 Nûr giymez libâs-ı reng-âmîz
Câm-ı rengîni itmese imdâd

18 Bâbı me'lûf-ı maḳdem-i aḥbâb
Ṣaḥnıdur h̲^{v}ân-ı ni'mete mu'tâd

19 Naḳş-ı nev ṭarz-ı nîk pervâzı
Ḥayret-efzâ-yı Mânî vü Bihzâd

20 Saḳf u dîvârıdur dem-i ṭâvûs
Ṭarḥıdur 'aynı ile z̲ât-ı 'imâd

21 Siyyemâ ṭarḥın eylemiş taḥrîr
Ḳalem-i siḥrkâr ile üstâd

22 Ḳalemüñ ḳıl ḳadar çoḳ olsa dili
Yine itmez meḥâsinin ta'dâd

23 Çeşm-i 'işret-perest-i yârâna
Görinür cebhesinde naḳş-ı murâd

24 Her gören Nâbiyâ didi târîh̲
Nâzenîn h̲âne bu mübârek bâd 1102

---

16 Güz̲er eyler hemîşe bûy-ı murâd :Güz̲er itmekdedür ḳavâfil-i bâd S2,Ü,M,A
18 bâbı :pâyı S2
19 Bu beytin ilk mısraı vezne uymamaktadır.
23 cebhesinde :şemsesinde S2,Ü,M,A

43
TÂRÎH BERÂY-I HÂNE-İ HOD (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Rûz-ı itmâmında bu cây-ı meserret-güsterüñ
Kim temâşâsı ferâmûş itdürür peymâneyi
Ḳudsiyân ṭâḳ-ı sipihre yazdılar târîhini
Saña Mevlâ Nâbiyâ sa'd eyleye bu hâneyi

1103

44
TÂRÎH-İ ẒUHÛR-I MÎM Ü 'AYN (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳavl-i cifr üzre iki ḳuṭb-ı güzîn
Ya'ni Mehdî vü Ḥażret-i 'Îsâ

2 Ḳangı târîhde iderse ẓuhûr
Mesnevî-i şerîf ider îmâ

---

43 S1,70a ; S2,116b ; S3,68b ;Ü,60a;M,55b;A,191a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Târîh-i Hâne-i Nâẓim Der-Ḥalebü'ş-şehbâ S2

44 S1,70b ; S2,124a ; S3,68b ;Ü,62a;M,57a;A,203b
(*)S1,S2,S3
:Târîh-i Cifrî M
:Târîh-i Dîger A

45
TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE-İ SULTÂN MURÂD BİN SULTÂN AHMED HÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Eyledükde çeşm-i zıllu'llâh Sultân Ahmed'i
Rûşenâ şeh-zâde-i hurşîd-rû Sultân Murâd

2 Buldı ol tâze nihâl-i gülsitân-ı devletüñ
Makdeminden revnak-ı tab'-ı hümâyûn izdiyâd

3 Makdem-i sa'd-iktirânın itdi Fettâh-ı kerîm
Müşkilât-ı 'ukde-i ümmîde miftâh-ı güşâd

4 Lâmi' oldukda fürûğ-ı âftâb-ı şûreti
'Âlemüñ köhne metâ'-ı şemsine geldi kesâd

5 Ola 'ömr ü devleti ber-vefk-i dil-hvâh-ı peder
Hem-civâr-ı 'izz ü rif'at hem-nişîn-i imtidâd

6 Köhne-vaşşâf-ı eb ü cedd Nâbî-i âşüfte-hâl
İdicek târîh içün bâlîn-i fikre istinâd

7 Nâgehân hâtif ser-engüşt-i işâretle didi
Lutf-ı rabbâniyle Sultân Ahmed oldı ber-murâd

---

45 S1,47b ; S2,89a ; S3,46b
(*)S1
:Târîh-i Vilâdet-i Şerîf Hażret-i Sultân Murâd Bin Sultân Ahmed Hân S2
:Târîh-i Vilâdet-i Şeh-zâde Sultân Murâd Bin Sultân Ahmed Hân S3

46

TÂRÎH̲-İ H̲ATT (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kilk-i ḳudret mâ'il olmış ḳâmet-i dil-cûyına
Böyle naḳş-ı h̲ûb yazmış h̲aṭṭ-ı 'anber-bûyına

2 Gûyiyâ mecmû'a-i eş'âr-ı ehl-i 'aşkdur
Mû-şikâfânuñ sebebdür nice güft ü gûyına

3 Levḥa-i ḥüsnine cedvel çekdi ressâm-ı ezel
Ḥüsn-i h̲aṭṭın eyleyüp ta'lîk her bir mûyına

4 H̲aṭ degül evvel naẓarda söyledüm târîh̲ini
Ḳıl ḳalemle sûre-i Yûsuf yazıldı rûyına

47

TÂRÎH̲ BERÂY-I ḲÂḌI-İ EYYÛB H̲AYRÎ EFENDİ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Eyyûb olınca H̲ayri Efendiye ber-güẕâr
Târîh̲ini melek didi şîrîn ü şîvekâr 1108

---

46 S3,68a

47 S1,71a ;S2,121b ;S3,69a;Ü,60a;M,56a;A,198b
(*)S1,S3.
:Târîh̲-i Âmeden-i Ġulâm-ı Eyyûb S2
:Târîh̲-i Âmeden-i Eyyûb Ez-Arż-ı Rûm M

48

TÂRÎH̲-İ SEBÎL-İ ḤÂCÎ ḤÜSEYN AĞÂ DER-ḤALEB (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bu sebîli mevḳi'inde eyledi Allâh binâ
Ṣıdḳ ile Ḥâcî Ḥüseyn Ağâ ṣadîḳ-i h̲oş-nihâd

2 Niyyeti âbı gibi ṣâf olduğından eyledi
Böyle bir h̲ayra muvaffaḳ ḥażret-i Rabbü'l-'ibâd

3 Ḳubbesi 'âlî binâsı h̲ûb âbı serd ü ṣâf
Ṭarh̲ı h̲oşter ṭarzı nâzikter hevâsı rûḥ-zâd

4 Nâbiyâ âbın içenler didiler târîh̲ini
Fî-sebîli'llâh bu mâ' rûḥ-ı Ḥüseyn'i ḳıldı şâd

1108

49

TÂRÎH̲ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Muṣṭafa Beg güher-i ṣulb-i vezîr-i ekrem
Doğıcak maṭla'-ı imkânda mis̲âl-i h̲urşîd

2 Oldı yümn-i ḳadem-i meymenet-endûzı ile
Neş'e-bah̲şâ-yı żamîridür ṣadr-ı sa'îd

3 Olasın Samadâniyyet-i Ḥaḳ'da maḥfûz
Her umurında ide 'avn-ı İlâhî te'yîd

4 Nâbi-i dâ'î du'â ile didi târîh̲in
Muṣṭafa Begüñ ola ḳadri 'alâ 'ömri mezîd

---

48 S1,57b ; S2,107b ; S3,56b ; Ü,58a;M,53b;A,198b
(*)M
:Târîh̲ Berây-ı Sebîl-i El-ḥâc Ḥüseyn Ağâ S1,S3,A
: Târîh̲-i Çeşme-i Ḥażret-i Ḥâcî Ḥüseyn Ağâ S2
3 Ḳubbesi 'âlî binâsı h̲ûb âbı serd ü ṣâf :
Ḳubbesi h̲ûb u binâsı h̲ûb u âbı serd ü ṣâf S2
4 şâd :yâd S1,S3,Ü

49 S2,93b

50
TÂRÎH-İ FETH-İ ḲAL'A-İ GİRÎD BE-DEST-İ AḤMED PÂŞÂ DER-ZAMÂN-I SULṬÂN MUḤAMMED ḪÂN (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Girîd'üñ 'uḳde-i düşvâr olan ḥısn-ı felek-resmin
Olınca fetḥe maẓhar sa'y-ı destûr-ı ser-âmedden

2 Zamâne "aḥmedû" âvâzesiyle dehri pür itdi
Girîd nûş eyleyince câm-ı fetḥi dest-i Aḥmed'den

3 Girîd'üñ sûrı sûr-ı cenge oldı dâ'ire gûyâ
Ki ṭatdı ḍarb-ı fetḥüñ sillesin ceyş-i mü'eyyedden

4 Girüp atlu piyâde ḳal'aya destûr-ı ekremle
Binânuñ ṭoldı ebvâbı mezîdât-ı mücerredden

5 Ḳoyup Nâbî zemîne rûy-ı inṣâfı didi târîḫ
Girîd'i ḳıldı Aḥmed behrever dîn-i Muḥammedden

---

50 S1,46a ; S2,103b ; S3,45a ;Ü,49b;M,44a;A,186b

(*)S2/:Târîḫ-i Fetḥ-i Girîd Ü
:Târîḫ Berây-ı Fetḥ-i Girîd S1,S3,M
4 ebvâbı : ebdânı S2,Ü,M,A

TÂRÎH̲ BERÂY-I TA'MÎR-KERDEN-İ SERÂY-I ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ VÂLÎ-İ EYÂLET HASAN PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Âṣaf-ı Cem-ḥaşem Ḥasan Pâşâ
Zîb-i ṣadr-ı nişîmen-i temkîn

2 Oldı Sulṭân Muḥammed eyyâmı
H̲âṣ Oda maḳdemiyle çerh̲-i berrîn

3 Ba'dehu eyleyüp Süleymân H̲ân
Ḥüsn-i h̲ulḳ u sülûkına taḥsîn

4 İtdi Çaḳırcıbaşılıġla çerâġ
Bâz-ı iḳbâli oldı evc-i güzîn

5 Câlis olduḳda tah̲ta Aḥmed H̲ân
Eyledi manṣıbında yine mekîn

6 İtdi ḥattâ Çaḳırcıbaşılıġın
Mîr-'alemüñ żamîmesine ḳarîn

7 Aña dek kim cenâb-ı fah̲r-ı mülûk
Muṣṭafa H̲ân h̲idîv-i rûy-ı zemîn

8 Devlet ü şevket ü şehâmetle
Olıcaḳ pâdişâh-ı tah̲t-nişîn

9 Muḳteżâ-yı 'alâḳa-i ezelî
Oldı esbâb-ı rif'atine mu'în

10 Götürüp bî-niyâz ü bî-h̲vâhiş
Eyledi keth̲üdâ-yı bevvâbîn

11 Bu 'acebdür ki düşdi târîh̲i
Naṣbına keth̲üdâ-yı bevvâbîn 1106

12 Görüp ems̲âlinüñ ser-efrâzı
İtdi Rûm ili pâyesin ta'yîn

13 Manṣıb u pâye ile oldı se sâl
Maḥrem-i pâdişâh-ı 'adl-âyîn

---

1 S1,64a ; S2,99a; S3,63a ;Ü,60b;M,56a;A,192a
(*)S1,S3
:Târîh̲-i Binâ-yı Ḥasan Pâşâ Der-Ḥalebü'ş-Şehbâ S2,M

4 evc-i :çerh̲-i S2,A
7 kim :tâ S2

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

14 Ba d . . . âft. li
Oldı esbâb-ı irtifâ'a ḳarîn

15 İtdiler kevkeb-i vezâret ile
Ḳaramân ḫıṭṭasını zîr-i nigîn

16 Özi câniblerinde bir müddet
Oldı serdâr-ı râh-ı dîn-i mübîn

17 Biñ yüz on sâlinüñ ḫilâlinde
Ḥaleb'e ṣaldı sâye-i temkîn

18 Belde-i meymenet-fezây-ı Ḥaleb
İftiḫâr-ı bilâd-ı rûy-ı zemîn

19 Olıcaḳ devlet-i ḳudûmından
Ġıbṭagâh-ı biḳâ'-ı ḫuld-ı berrîn

20 Mesned-i âṣafân serây-ı refî'
Dâr-ı ḥükm-i umûr-ı devlet ü dîn

21 Vüzerâ gelmemegle meştâdan
Olmış idi ḫarâb ü bûm-nişîn

22 Saḳf ü dîvârdan es̱er yoġ idi
Dil-i vîrâna dönmiş idi hemîn

23 Eyleyüp 'ırḳ-ı ġayreti ḥareket
İtdi ta'mîre himmetin ta'yîn

24 Buldı yümn-i teveccüh ile niẓâm
Ḥüsn-i ṣûretde bu binâ-yı metîn

25 Birbirinden maṣîf ü meştâsı
Oldı ḫâṭır-güşâde vü rengîn

26 Ḳaldı nâm ü nişânesi bâḳî
Oldı âs̱ârı mûcib-i taḥsîn

27 Yaz du'âsın cebîn-i dîvâra
Nâbiyâ her gören disün âmîn

28 İde dâ'im mühendis-i taḳdîr
Ḫâne-i 'ömr ü devletin tezyîn

29 Leb-i bülbül gelüp didi târîḫ
Oldı dîvân-ḫâne-i rengîn 1110

---

14 ḳarîn :mu'în S2,Ü,M,A
16 râh-ı dîn-i mübîn:dâr-ı dîn-i mübîn. S2,Ü,M,ceyş-i dîn-i mübîn A
26 âs̱ârı :âs̱âr-ı S1,S3,Ü,M
28 -M

52

TÂRÎH̲ BERÂY-I TA'MÎR-Î GÜNBED-Î MERḲAD-Î ḤAŻRET-Î MEVLÂNÂ ḲADDESA'LLÂHU TA'ÂLÂ SIRRUHU (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sırr-ı H̲udâ muġîs̲-i verâ ḳuṭb-ı evliyâ
Sulṭân-ı sikkedâr ü küleh-bah̲ş-ı ma'nevî

2 Ṣâḥib-serîr-i Belh̲ ü h̲üdâvendgâr-ı Rûm
Mesned-ṭırâz-ı ṣûret ü ma'nî-i h̲usrevî

3 Mihr-i sipihr-i keşf ü kerâmet veliyy-i Ḥaḳ
Sâlâr-ı aṣfiyâ sipeh-engîz-i uh̲revî

4 Ḳuṭbu'l-medâr-ı ma'nî ki olmış semâ'ınuñ
Fânûs-ı bî-ḳarâr-ı semâvât peyrevi

5 Mah̲dûm-ı h̲ânedân-ı h̲ilâfet-penâh-ı ṣıdḳ
Mîrâs̲ ṣıdḳ-ḥâl ü maḳâlinde munṭavî

6 Ebr-i ḥayât-güster ü kân-ı güher-fürûz
Baḥr-ı telâṭum-âver-i emvâc-ı Mes̲nevî

7 Ne Mes̲nevî mütercem-i naẓm-ı kerîm kim
Her beyti bin h̲azâ'in-i esrârı muḥtevî

8 Her mevci mıṣra'ından olur teşnegân-ı 'aşḳ
Âb-ı ḥayât nûş idicek deñlü mürtevî

9 Olmış güşâde pençe-i deryûzeger gibi
Nisbetle aña h̲amse-i gencûr-ı Gencevî

10 Eyler benefşe zâr-ı sevâdı hemîşe bah̲ş
'Âşıḳlaruñ meşâmına enfâs-ı 'Îsevî

---

52 S1,48a ; S2,105b ;S3,46b ;Ü,49a;M,43b;A,193a
(*)S1,S3
:Târîh̲-i Günbed-i Merḳad-ı Ḥażret-i Mevlânâ-yı Rûmî Ḳuddise Sırruhu'l-'azîz S2.
:Târîh̲-i Ta'mîr-i Günbed-i Merḳad-ı Ḥażret-i Mevlânâ Ḳaddesa'llâhu Ta'âlâ Sırruhu Ü,M,A
7 esrâra : esrârı M,A
8 mevci : mevc-i M,A

11 Bâlâ-yı meşhedinde olan ḳubbe-i bülend
Olmışdı rûzgâr ile erkânı nâ-ḳavî

12 Mi'mâr-ı ḳudret eyledi tecdîdini murâd
Giydürdi bâm-ı Ka'be gibi h̲il'at-ı nevi

13 Nâmı Ḥüseyn h̲ulḳı ḥasen âṣaf-ı kerîm
Ṣadr-ı vezâretüñ güher-i mihr-i pertevi

14 Ta'mîrine teveccüh idüp bez̲l-i mâl ile
Gösterdi luṭfda yed-i beyżâ-yı Müsevî

15 Buldı kemâl-i ḥüsn-i metânetle zîb ü fer
Oldı külâhı seb'-i semâvâta müstevî

16 Gerdûn naẓîr olur mı o dergâha kim ola
Aḳṭâb-ı dehr taḥt-ı ḳıbâbında münzevî

17 Ârâyiş-i kitâbesinüñ h̲vâstkârıdur
Rûḥ-ı 'azîz-i ḥażret-i Zer-kûb-ı Ḳonevî

18 Buldı niẓâm-ı tâze mebânî-i sâḥası
Âvâz-ı ḥüsni eyledi âfâḳ-ı sûdevî

19 Tecdîd-i 'arż-ḥâl-i 'ubûdiyyet itmege
Nâbî olınca h̲ıṭṭa-i endîşe reh-revi

20 İtdi nüzûl mıṣra'-ı târîh̲i ġaybdan
Ta'mîr olındı günbed-i 'ulyâ-yı Mevlevî

1110

53
DÎGER (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mührdâr İsma'îl ol tâze nihâl
İdicek dâr-ı fenâdan rıḥlet

2 Leb-i cennet didi Nâbî târîh
Rûḥ-ı İsma'îl'e ola raḥmet

54
DÎGER (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âṣaf-ı devrân Muḥammed nâm destûr-ı kerîm
Ya'nî ṣadr-ı a'ẓam-ı sâbıḳ vezîr-i muḥterem

2 Eyledi bir hayr-ı mevlûduñ ḳudûmiyle Hudâ
Sîne-i bî-kînesin mesrûr u çeşmin muġtenem

3 Nâbî-i dâ'î iderken sâl-i târîhin ḥisâb
Geldi bir hâtif olup şekl-i beşerde mürtesem

4 Ref'-i bâlâ-yı du'â ile didi târîhini
Muṣṭafa Beg nûr-ı çeşm-i âṣaf-ı pâkîze-dem

55
TÂRÎH BERÂY-I ḲAṢR-I MUṢṬAFA PÂŞÂ DER-'AYN-I HALÎLÜ'R-RAḤMAN 'ALEYHİ'S-SELÂM (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Muṣṭafa Pâşâ-yı 'âlî-şân vezîr-i bî-naẓîr
Kim Ruhâ şehrin ḳudûmı Cennet-âbâd eyledi

2 Olduġında devletiyle hıṭṭa-pîrây-ı Ruhâ
Merḥametle hâṭır-ı sükkânını şâd eyledi

---

53 S2,96a

54 S2,94a

55 S1,65b ; S2,111a ; S3,64a ;Ü,53a;M,47a;A,199a
(*)S1,S3. /:Târîh-i Ḳaṣr-ı Ḥażret-i Muṣṭafa Pâşâ Der-'Ayn-ı Halîlü'r-raḥman S2
:Târîh-i Ḳaṣr-ı Ḥażret-i Muṣṭafa Pâşâ Der-Medîne-i Ruha M
:Târîh-i Ḳaṣr-ı Muṣṭafa Pâşâ Der-'Ayn-ı Halîlü'r-raḥman 'Aleyhi's-selâm Ü
:Târîh Berây-ı Ḳaṣr Bünyâd-kerden-i Vezîr-i A'ẓam Muṣṭafa Pâşâ Der-Ḥaleb A

3 Oldı h̲alḳa sâyesi sermâye-i emn ü emân
Fetḥ-i bâb-ı 'adl u ṣarf-i cevher-i dâd eyledi

4 Bah̲tı 'âlîdür Ruhâ'nuñ kim gelüp böyle vezîr
Gıbṭagâh-ı Rûm u Şâm u Mıṣr u Baġdâd eyledi

5 Resm-i aḥkâm-ı vezâret ṭarz-ı âdâb-ı umûr
Ẕâtına mah̲ṣûṣ gûyâ kendü îcâd eyledi

6 Âb-ı İbrâhîmveş ġark itdi h̲alḳı ni'mete
Nâsı iḥsânı ile ḳul itdi âzâd eyledi

7 Ḳoydı ceddü'l-enbiyânuñ âstânında es̲er
Bu müzeyyen ḳaṣr-ı rengîn-saḳfı âbâd eyledi

8 Habbeẕâ ḳaṣr-ı cihân-ârâ ki ḥüsn-i dil-keşi
Köhne çerh̲üñ cünbiş-i şevḳine imdâd eyledi

9 Öyle nâzikdür binâ-yı dil-keşi kim her ṣabâḥ
Seyrine mihr-i cihân-ârâyı mu'tâd eyledi

10 İh̲tirâ'-ı ṭab'-ı mi'mâriyle îcâd eyleyüp
Yümn-i ta'lîmiyle üstâdını üstâd eyledi

11 Seyr-i mâhı âbda mâhî ile hem-çeşm idüp
'Âlemi bu ḳaṣr yirden göge dek şâd eyledi

12 Revnaḳı ḳaṣr-ı bihiştüñ ḳalmadı gitdi diyü
Reşkden Rıḍvân der-i Cennetde feryâd eyledi

13 Sâyesinde feyż alup âb-ı revân-bah̲ş-ı H̲alîl
Çeşme-i mâ'ü'l-ḥayâtı vardı irşâd eyledi

14 Köhnesin kim yâd ider ḳaṣr-ı Süleymân olsa da
Nâm ü şânın bu binâ-yı tâze ber-bâd eyledi

15 Âbveş rû-mâl idüp Nâbî didi târîh̲ini
Muṣṭafa Pâşâ ne zîbâ ḳaṣr bünyâd eyledi

1111

56

TÂRÎH BERÂY-I VÂLÎ-İ BAĞDÂD-ŞUDEN-İ MUSTAFA PÂŞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Merhabâ ey müjde-i cân-bahş-ı mashûbü'l-merâm
K'istimâ'uñdan ser-â-ser 'âlem oldı şâd-kâm

2 Âstân-ı saltanatdan bir beşâret geldi kim
Eyledi nâsuñ derûnında meserret izdihâm

3 Müjdenüñ mazmûn-ı rengîni bu kim ey ehl-i dîn
Şâd oluñ kim bulmağa yüz tutdı devrân intizâm

4 Bir vezîr-i kâr-fermâ itdiler Bağdâd'a kım
Buldı zâtında anuñ resm-i vezâret ihtitâm

5 Âsaf-ı vâlâ-himem 'âlî-cenâb-ı muhterem
Mustafa Pâşâ-yı 'âlî-şân ser-efrâz-ı kirâm

6 Ol vezîr-i 'âlem-ârâ kim kazâ ta'zîm içün
Âsmânda kevkeb-i bahtına eyler ihtirâm

7 Ey vezîr-i kâr-dân Allâh mübârek eyleye
Baht u tâli' âstânuñda müdâm ola ğulâm

8 Hak budur kim kalbümüz bu müjde handân eyledi
Cümleye oldı resîde hisse-i mâlâ-kelâm

9 Buldı tebşîr-i kudûmuñdan neşât-ı câvidân
Belde-i dârü'l-hilâfe hıtta-i dârü's-selâm

10 Müjde-i teşrîf-i râyât-ı sa'âdet-güsterüñ
Kişver-i Bağdâd'ı itdi ğıbtagâh-ı Mısr u Şâm

---

56 S1,65a ; S2,96b ; S3,63b ;Ü,52a;M,46b;A,199b
(*)S1,S3
:Kasîde Der-Zımn-ı Târîh-i Vâli-şuden-i Mustafa
Pâşâ Be-Bağdâd S2,A
:Târîh-i Vâli-i Bağdâd-şuden-i Mustafa Pâşâ Merhûm Ü
:Târîh-i Vâli-şuden-i Mustafa Pâşâ Der-Bağdâd-ı Bihişt-âbâd M
1 K'istimâ'uñdan:İstimâ'ından S3,M
3 ehl-i dîn :ehl-i dil S2

11 İşte virürse senüñ re'y-i cihân-gîrüñ virür
İh̲tilâl-i Baṣra vü Baġdâd'a âyîn-i niẓâm

12 Baġlamışdur herkesüñ Ḥaḳ ṭâli'inde bir ṭılısm
Eylemişdür ol ṭılısmuñ fetḥini ġayre ḥarâm

13 Budur Allâh'dan recâmuz kim yüzüñden fetḥ ola
Viresin sen ol ḥavâlinüñ umûrına niẓâm

14 Pâk idüp mülk-i 'Irâḳ'ı Dicle-i şemşîr ile
Ḳalmaya ol h̲âk-i nûrânîde âs̲âr-ı ẓalâm

15 Ḳaçsun ejderden ḳaçar gibi ser-â-pây 'Arab
Ḳangı ṣaḥrâya ṣalarsa sâye tûġ-ı h̲oş-h̲ırâm

16 Önlerüñden düşmenüñ divâr âbâd ide sed
Ola eṭrâf-ı ḳafasından musallaṭ inhizâm

17 Ḥükmin icrâ eyleye dil-h̲^{v}âhı üzre tîġ-i kîn
Ṣoñra şemşîri beḳâyâsı ola fermâna râm

18 Ḥamdü li'llâh ḳalmadı 'âlemde âs̲âr-ı cedel
Ḳaldı ancaḳ ol ḥavâlîlerde resm-i ih̲tiṣâm

19 Ḥażret-i Ḥaḳdan budur ümmîdümüz kim ol dah̲i
Ola âs̲âr-ı ḳudûmuñla murâd üzre tamâm

20 Pâyına bu müjdenüñ fikr-i nis̲âriyle göñül
Tâze bir târîh̲-i rengîne iderken ihtimâm

21 Didi hâtif Nâbiyâ târîh̲i kâfîdür anuñ
Ḳıldı bürc-i evliyâda Muṣṭafa Pâşâ maḳam

1111

---

12 ḥarâm :müdâm S2
17 şemşîri :şemşîr-i Ü,şemşirüñ A

57

TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ HASAN PÂŞÂ-ZÂDE MUHAMMED BEG (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âşaf-ı devrân Hasan Pâşâ-yı 'âlî-şân kim
Nûr-ı ikbâl ile ola her şebi mânend-i rûz

2 Şehr-i ceddü'l-enbiyâ ya'nî Ruhâ'da virdi Hak
Mahż-ı lutfından aña bir gonce-i gülşen-fürûz

3 Öyle tıfl-ı nâz-perver kim sezâ olsa aña
Mâh-ı nev gehvâre dâye âftâb-ı nîm-rûz

4 Âb-ı nîsândan şadef cevfinde şûret bağladı
Bir dür-i şeh-dâne kim yitmez bahâsına künûz

5 Bir mübârek şehrde geldi sarây-ı dehre kim
Feyż-i İbrâhîm Halîlu'llâh bâkîdür henûz

6 Çün iki aşl-ı kerîmü'ş-şândan buldı vücûd
Nâbiyâ oldı iki târîhe hâme câme-dûz

7 İtdi iki pâk gevherden Muhammed Beg bürûz
'Âleme geldi Muhammed âfitâb-ı dil-fürûz

1112

---

57 S1,56a ; S2,90b ; S3,54b ;Ü,54a;M,48a;A,194a
(*)S1,S3
:Târîh Berây-ı Vilâdet-i Muhammed Beg Mahdûm-ı Güzîde-i
Hasan Pâşâ S2,A
:Târîh-i Vilâdet-i Hasan Pâşâ-zâde Muhammed Beg Ü,M
2 virdi : itdi S2,A // aña :'atâ S2,Ü,M,A

58

TÂRÎH BERÂY-I VEFÂT-I HEM-ŞÎRE-İ NÂZIM DER-HALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Gitdi dâr-ı beķâya hem-şîre
Eyledi rûzgârumuz tîre

2 Nâ-bedîd oldı bezm-i 'âlemden
Ķaldı çeşm-i ümîdümüz ḫıyre

3 Nâbî-i zâr didi târîḫin
Gitdi vâ-ḥayf Ḥâcı hem-şîre 1112

59

TÂRÎH-İ ÇEŞME-İ NÂBÎ EFENDİ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Oldı yek-pâre Nâbiyâ târîḫ
Bu iki mıṣrâ'-ı pey-ender-pey

2 İçene rûhdur bu âb-ı zülâl
ومن الماء كل شيء حي

---

58 S1,73b ;S2,122b ;S3,71b ;Ü,65b;M,55b
(*)S1,S3 /:Târîḫ-i Vefât-ı Hemşîre-i Nâẓım S2
:Târîḫ-i Mersiye Ü
:Târîḫ-i Hemşire-i ü M

59 S1,62a ; S3,60b

ومن الماء..:Kur'ân-ı Kerim,Enbiyâ Suresi,30.âyet.

60
TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ HALÎL BEG MUHAMMED PÂŞÂ-ZÂDE (*)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün

1 Ciger-pâre-i âşaf-ı şâf-tıynet
Halîl Beg kodukda cihâna kudûmı

2 Basınca bisâṭ-ı vücûda Haleb'de
Kudûm-ı şerîf-i sa'âdet-lüzûmı

3 Gelince bu 'arż-ı mukaddesde dehre
Haleb şehrine gıbṭa itdürdi Rûm'ı

4 Hoşâ ṭıfl-ı meh-rûy hurşîd-ṭal'at
Cebîninde lâmi' necâbet rüsûmı

5 Mu'ammer idüp 'izz ü devletle Mevlâ
Naşîb eyleye Hak fünûn u 'ulûmı

6 Olup Nâbiyâ kudsiyân tehniyet-gû
Didiler mübârek Halîl'üñ kudûmı

1113

---

60 S1,56a ; S2,91a ; S3,55a ; Ü,54a;M,48a;A,194a

(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh-i Vilâdet-i Hażret-i Muhammed Pâşâ-zâde
Halîl Beg S2
:Târîh-i Vilâdet-i Muhammed Pâşâ-zâde Halîl Beg M

61

TÂRÎH̲-İ TA'MÎR-İ CÂMİ'-İ ŞERÎF-İ İBNİ ṬÂHÂ DER-ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İbni Ṭâhâ seyyid-i 'âlî-maḳâm
Ḥażret-i Ṭâhâ Efendi-i be-nâm

2 Zübde-i 'ırḳ-ı kerîm-i Hâşimî
Zeyn-i millet fah̲r-ı sâdât-ı kirâm

3 Gördi kim olmış bu 'âlî câmi'üñ
Saḳf ü erkânı ḳarîn-i inhidâm

4 Eylemiş dîvârları meyl-i rükû'
Secdeye itmiş teveccüh saḳf-ı bâm

5 Eylemiş niyyet taḥiyyâta sütûn
Ḳalmamış ṭarḥında âs̲âr-ı enâm

6 Niyyet-i h̲ayre muvaffaḳ oldı çün
İtdi ta'mîrine ṣarf-ı ihtimâm

7 Kendü mâl-ı h̲âlişin h̲arc eyleyüp
Aḥsen-i ṣûretde virdi intiẓâm

8 Himmetiyle bu 'ibâdetgâh-ı dîn
İtdi tecdîd-i libâs-ı ih̲titâm

9 Eylesün h̲ayrın cenâb-ı Ḥaḳ ḳabûl
Bulmasun âs̲âr-ı h̲ayrı in'idâm

10 Nâbiyâ hâtif didi târîh̲ini
Ḥasbeten li'llâh binâ oldı tamâm 1114

---

61 S2,106b ; S3,65a
(*)S2
:Târîh̲ Berây-ı Câmi'-i Ṭâhâ-zâde Es-seyyid Ṭâhâ Efendi Der-Ḥalebü'ş-şehbâ S3
6 oldı çün :itdi Ḥaḳ S2//itdi :ḳıldı S3
7 h̲arc :ṣarf S3
9 in'idâm :inhidâm S3

62

TÂRÎH BERÂY-I KAṢR-I MÜMÂ İLEYH (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Yâ İlâhî bu ṣafâgâh-ı sa'âdet-perver
Ki virür hâṭır-ı insâna meserret seyri

2 Ṣâḥibine ola sermâye-i 'ömr ü devlet
Bulmaya ṣaḥnına yol 'ıyş u ṣafâdan ġayrı

3 Ḳudsiyân tehniye resminde didi târîhin
Nâbiyâ ola mü'eyyed bu mekânuñ hayrı

1114

---

62 S1,69b ; S2,116b ; S3,68b ;

(*)S1,S3
:Târîh-i Bâġçe-i Ân S2
:Dîger Târîh M
:Târîh-i Kaṣr-ı Mümâ ileyh Ü
3 mü'eyyed :mü'ebbed S2,M

63

TÂRÎH BERÂY-I KAŞR-I EBU'L-HAYR PÜSER-İ HOD (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kaşr-ı vâlâsı Ebu'l-hayr'uñ kim
Eyledi şöhreti pür âfâkı

2 Çeşm dil-dâdesi cân meftûnı
Dil giriftârı nazar müştâkı

3 Ebrû-yı dil-keş-i hubâna komaz
Bakmaġa tarh-ı latîf-i tâkı

4 Rûzgâr-ı tarab-engîzi komaz
Baġlamış bâd-ı sabâ mîsâkı

5 İtmege 'akd-ı uhuvvet vardur
Kaşr-ı firdevs ile istihkâkı

6 Kande güş itse nesîm-i gül-bîz
El salar da'vet içün evrâkı

7 Zîr ü bâlâdan ider miydi vürûd
Olmasa âb ü hevâ müştâkı

8 Gösterür bâġ-ı bihiştüñ nakşın
Havzınuñ âyine-i berrâkı

9 Neş'e-i seyri yiter yok bunda
Devr-i peymâneye hâcet sâkî

10 Didi Nâbî pederüñ târîhin
Ola Hayrî bu mekânuñ bâkî 1114

---

63 S1,69a ; S2,116b ; S3,68a ;Ü,62b;M,58b;A,201a

(*)S1,S3
:Târîh-i Kaşr-ı Ferzend-i Nâzım Ebu'l-hayr Muhammed S2
:Târîh-i Kaşr-ı Ebu'l-hayr Muhammed Der-Hâne Be-Haleb M
4 tarab-engîzi komaz :tarab-endûzı ile S2,Ü,M,A
7 müştâkı :'uşşâkı S1,S3,Ü,M

64
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ferîdü'l-'asr 'Abdu'llâh Efendi
Ki eyler kudsiyân evsâfın inşâd

2 Olundukda ikinci def'asında
Makâm-ı 'âlî-i fetvâya is'âd

3 Didi târîhini Nâbî-i dâ'î
Mükerrer mesned-i fetvâ ebed bâd

65
TÂRÎH-Î VAK'A-Î FEYZU'LLÂH EFENDÎ (*)
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Çâr ferzendi ile müftî-i şûm
Olıcak tahta-i meşki kaderüñ

2 Sâl-i târîhini erbâb-ı suhan
Didiler gitdi başı surh-serün 1115

66
TÂRÎH-Î DÎGER BERÂY-I CÜLÛS-I HÜMÂYÛN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
1 Saltanat tahtına Sultân Ahmed
'Arż idince dem-i teşrîfde rû

2 Hâtif-i ġayb semâdan Nâbî
Didi târîhini ġâlib be-'adû 1115

---

64 S2,96a
(*)Başlıksız

65 S1,70b ; S3,69a
(*)S3 :Târîh-i Dîger S1.

66 S1,59a ; S3,57b;A,183b
(*)S3
:Târîh-i Dîger S1

67
TÂRÎH-İ CÜLÛS-I HÜMÂYÛN-I SULṬÂN AḤMED HÂN-I SÂLİS (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Âlemüñ ḥażret-i sulṭân Aḥmed
Olıcaḳ devlet ile sulṭânı

2 Didi târîhini hâtif Nâbî
Tâze naḳş-ı ḳalem-i Yezdânî
1115

68
TÂRÎH BERÂY-İ TA'MÎR-ŞUDEN-İ SERÂY-I 'ALÎ BEG MUḤAṢṢIL-I ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hoşâ binâ-yı mu'allâ ki görse ebvâbın
Bihişt ḥayret ile çâk ider girîbânın

2 Hoşâ serây-ı dil-ârâ ki ṭarḥ-ı merġûbı
İder remîde cinândan nigâh-ı Rıḍvânın

3 Hoşâ nişîmen-i ġarrâ ki zevḳ-i seyri ider
Nigâr-hâne-i Çîn âdemüñ dil ü cânın

4 Hoşâ maḳâm ki ider naḳş-ı dil-keşi icrâ
Ḳalemrev-i dil-i nâẓırda ḥükm ü fermânın

5 Bu ḥüsni ḳanda bulurdı bu hâne-i ra'nâ
Eger ki ṣâḥibinüñ görmeyeydi iḥsânın

6 Muḥaṣṣıl-ı Ḥaleb olduḳda ḥażret-i 'Alî Beg
Teveccüh eyledi ta'mîre ḳalb-i vîrânın

7 Libâs-ı köhne-i ṣad-pâreden idüp tahlîṣ
Ṭonatdı hil'at-ı tazeyle cism-i 'üryânın

---

67 S1,59a ; S3,57b;A,183b
(*)S1,S3,A

68 S1,68b ; S2,113b ; S3,67a ;M,54a;A,194b
(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh-i Hâne-i 'Alî Beg Der-Ḥalebü'ş-Şehbâ S2,M
1 ebvâbın :eyvânın S2,Ü,M,A
5 ṣâḥibinüñ :ṣâḥibinin S1,S3,Ü

8 Ḳumâş-ı sîm ü zer-endûd ile idüp tezyîn
Getürdi bir yire la'l ü zümürrüdüñ kânın

9 Ḳurup neşâṭ ile bu h̲âne ṭarḥ-ı şehr-âyîn
Muraṣṣa'ât ile zeyn itdi ṣaḥn-ı dükkânın

10 Bu ṭarḥ-ı levḥ-i zer ü sîm çerh̲-i pîre-zenüñ
Getürdi yâdına Belḳîs ile Süleymân'ın

11 Olup ġarîk-i temâşâsı ḥavż-ı pîşgehi
Ümîd-i naḳd-i cevâhirle açdı dâmânın

12 Ne cânı var felegüñ gelmege temâşâya
Görüp gözi ḳamaşur şemse-i dırah̲şânın

13 Bu naḳş-ı dil-keşi gösterme bülbüle yoh̲sa
Bunı görür unudur nüsh̲a-i gülistânın

14 H̲udâ mübârek ide 'âfiyetle devletle
Ṣafâ-yı h̲âṭır ile ide z̲evḳ ü seyrânın

15 İçinde kendü hem-âğûş-ı ṣıḥḥat oldukça
Du'â ile pederinüñ de şâd ide cânın

16 Didüm görince bu eyvânı Nâbiyâ târîh̲
'Alî Beg eyledi termîm ṭâḳ-ı eyvânın 1115

---

16 eyvânın :eyvânı Ü,M,A

TÂRÎH (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hoşâ zamân-ı fütûhât-bahş-ı hân Ahmed
Ki oldı zinde zamânında şöhret-i eb u cedd

2 Tamâm-ı gûşe-i zeyl-i 'arûs-ı memlekete
Kırâl-ı Moskov iderken itâle-i müddet

3 İdüp vezîrini ta'yîn o pâdişâh-ı güzîn
Memerr-i düşmeni itdi sipâh-ı din ile sedd

4 Ruh-ı hücûmına ol âteş-i cihân-süzuñ
Tâb-ı tîğ ile darb itdiler tabançe-i red

5 Zarûrî eyledi rubâhveş emânı penâh
O şîr-seg geçinürken bu 'arşagehde esed ?

6 Mübeşşirân didi bu fethe Nâbiyâ târîh
Peyâm-ı feth ile buldı cihân (....)

70

TÂRÎH-İ VÂLÎ-ŞUDEN-İ KARAKULAK PÂŞÂ
BE-KUDS-I ŞERÎF BE-CÂY-I ARSLAN PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Vâlî-i Kuds olan Arslan Pâşâ ma'zûl olup
Manşıbı Karakulak Pâşâya oldukda anuñ
Hâtif-i ğayb didi hande-künân târîhin
Geldi aldı gedigin Karakulak Arslânuñ 1117

---

69 S2,93a
Bu şiirin 4.ve 6.beyitleri vezne uymamaktadır.

70 S1,70a ; S2,98b;S3,68b ;Ü,62b;M,58b;A,196b

(*)S2
:Târîh Berây-ı Vâlî-i Kuds-ı Şerîf Karakulak Pâşâ S1,S3,Ü
:Târîh-i Vâlî-i Kuds-ı Şerîf Arslan Pâşâ M

71
TÂRÎH-Î HAMMÂM DER-HALEB (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Hoşâ hammâm-ı nüh-tâk-ı tarabnâk
Ki olur seyr-i safvet-bahş-ı idrâk

2 Virür tâb-ı hevâsı neşve-i mey
Yakılmış gülhanında hîme-i tâk

3 Görüp hüsnini Nâbî didi târîh
Güzel 'ibret-nümâ germ-âbe-i pâk 1117

72
TÂRÎH BERÂY-I KASR-I 'ABDU'R-RAHMÂN AGÂ MUHASSIL-I HALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Habbezâ bâğçe-i bî-bedel ü bî-hemtâ
Ki virür zevk-i temâşâsı dil ü çeşme cilâ

---

71 S1,70a ; S2,107a ; S3,68b ;Ü,63a;M,58b;A,203a
(*)M
:Târîh Berây-ı Hammâm S1,S3,Ü
:Târîh-i Dîger Berây-ı Ân S2

72 S1,69a ; S2,114a ; S3,67b ;Ü,59a;M,54b;A,200b
(*) S1,S3,A
:Târîh-i Kasr-ı Bâğçe-i Muhassıl 'Abdu'r-rahmân Ağâ Der-Halebü'ş-Şehbâ S2
:Târîh-i Bâğçe-i Muhassıl 'Abdu'r-rahmân Ağâ Der-Halebü'ş-Şehbâ M
1 zevk-i temâşâsı :zevk ü temâşâsı S2,A

2 Ḳaṣrı nüzhetkede-i ḳâfile-i bâġ-ı bihişt
Bâġı tamġâ-zede-i emti'a-i Çîn ü ẖıṭâ

3 H̱am ü pîç-i şiken-i ṭâḳçe-i tâkinden
Mevc-ẖîz olmadadur ḥavżı mis̱âl-i deryâ

4 Çeşm-i 'âşıḳ gibi fevvâreleri pür-cûşiş
Târ-ı ümmîd-ṣıfat âbı kesilmez ḳaṭ'â

5 Ṣaḥn-ı gülzârı güẕergâh-ı nesîm-i cennet
Berg-i ezhârı ġazab-baẖş-ı cebîn-i ḥavrâ

6 Görinür âyine-i ḥavż-ı muṣaffâsından
'Aks-i eşcârı nümûdâr-ı dıraẖt-ı Ṭûbâ

7 Şehr-i Şehbâ'da muḥaṣṣıl ser-i erbâb-ı 'uḳûl
'Abduraḥmân Aġâ'nuñ himmet-i ṭab'ına sezâ

8 H̱âkine vârını ṣarf itmededür berg-i bahâr
Dem-be-dem nâ'il-ı seyrânı ṣabâ bâd-ı hevâ

9 Kâr-ı naḳşına olur çeşm-i ẖıred dil-beste
Ṣûret-i ṭarḥına cân-dâde büt-i 'işve-nümâ

10 Ebrû-yı dil-ber ile farḳı meger bir ser-i mû
Ṭâḳ-ı eyvânına diḳḳatle olunsa îmâ

11 Gûyiyâ mâye-i iksîr-i neşâṭ-efzâdur
Ṭarḥ olur ẖâkini seyrân ile dilden sevdâ

12 Mest-i şevḳ olmaġ ile nükhet-i ezhârından
Bâd-ı pîçîde-ẖırâm olmada her sû pûyâ

13 Şehr-i Şehbâ'yı hele eyledi reşk-i cennet
Şâm bir ẕevḳ-i ṣabûḥîsine erzende-behâ

14 Ḳalb-i Nâbî'ye olup vâsıṭa-i feyż-i neşâṭ
Didi târîẖin anuñ ḳaṣr-ı bihişt-i zîbâ 1117

---

4 târ-ı ümmîd-ṣıfat :tâk-i ümmîd-ṣıfat S2
8 ẖâkine :ẖâke S1,S3 / ṣarf itmededür:
bezl itmede S2,S3,Ü,M,A

73
TÂRÎH-İ VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE-İ ZÎ-ŞÂN 'ABDÜ'L-MELİK BİN SULṬÂN AḤMED HÂN (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Devletle vücûda geldüginde
Şeh-zâde-i âfitâb-ṭal'at

2 Bahş eyledi kâ'inâta bir nûr
Kim mihr sühâdur aña nisbet

3 Ser-sûre-i muṣḥaf-ı cebîni
Maṣdûḳa-i âyet-i sa'âdet

4 İtdi gül-i nev-güşâd-ı zâtı
Ta'ṭîr-i meşâm-ı mülk-i millet

5 Oldı peder-i bülend-câha
Sermâye-i neş'e-i meserret

6 Ya'nî ki cenâb-ı ẓıll-ı Yezdân
Ḥâmî-i mebânî-i şerî'at

7 Şâhenşeh-i mülk-i heft-iḳlîm
Sulṭân-ı serîr-i istiḳâmet

8 Hân Aḥmed-i bî-'adîl ü fâżıl
Ârâyiş-i hıṭṭa-i diyânet

---

73 S1,44a ; S2,89b ; S3,43a ;Ü,46b; A,186a
(*)S1 / Ü,A:başlıksız
:Târîh-i velâdet-i ḥażret-i şeh-zâde 'Abdü'l-melik bin sulṭân Aḥmed Hân S2
:Târîh-i velâdet-i şeh-zâde 'Abdü'l-melik bin sulṭân Aḥmed S3

2 sühâdur : kübâde S2

9 Ḥakḳ eyleye z̲ât-ı bî-naẓîrin
Hem-dûş-ı 'ârâyiş-i selâmet

10 Bâlâ-yı serîr-i salṭanatda
Dil-h̲âhı ḳadar ide iḳâmet

11 Şeh-zâdesini dah̲ı Ḥakḳ itsün
Maḥfûẓ-ı viḳâye-i 'inâyet

12 Nâbî-i kemîne fikr ıderken
Târîh̲-i münâsib-i vilâdet

13 Oldı ufuḳ-ı dilinde ṭâli'
'Abdü'l-melik âftâb-ı devlet

1117

74
TÂRÎH-İ VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE-İ MÜKERREM SULTÂN 'ÎSÂ BİN ES-SULTÂN AHMED HÂN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eyledi maķdem-i şeh-zâde-i hurşîd-likâ
Çeşm-i Hân Ahmed-i dîn-perveri lebrîz-i şafâ

2 Böyle şeh-zâde-i pâkîze-sirişte yaraşur
Nâmını çerhden eylerse Mesîha ihdâ

3 Mehd cünbânluğına zühre iner eylemese
Dâyenüñ rif'at-i şânından eger istihyâ

4 Anı Rıdvân dahı evvelden iderdi itḥâf
Olsa şâyeste-i gehvâresi şâh-ı Ţûbâ

5 İsm-i sultân aña şâyân ki 'adedde birdür
Lafz-ı sultân ile 'aynî ile lafz-ı 'Îsâ

6 Hažret-i pâdişehüñ ţâli'-i sa'd-ahteridür
Ki mükerrer keremin eyledi ızhâr-ı Hudâ

7 'Avn-ı Hakkuñ müte'âkibligin eyler iş'âr
İki şeh-zâde ile olduğı çeşmi bînâ

8 'Âlemüñ eyledi ta'ţîr meşâm-ı zevkin
Ol iki ġonce-i nev-rüste-i gülzâr-ı behâ

9 Pederinüñ dahı olmışdı iki şeh-zâde
Merdüm-i dîde makâmında aña cilve-nümâ

---

74 S1,43b ;S2,88b ;S3,42b ;Ü,46a ;M,41b
(*)S2 / :Târîh-i Vilâdet-i Şeh-zâde Sultân 'İsâ Bin Ahmed Hân M,A
:Târîh-i velâdet-i şeh-zâde-i Muhammed sultân 'Îsâ bin sultân Ahmed Hân S1,S3,Ü

5 şâyân ki : şâyeste S2

10 Ola kendi dah̲ı yâ Rab pederinden efzûn
Zîver-i memleket ârâyiş-i dîn ü dünyâ

11 Z̲ât-ı şeh-zâde-i meh-rû ne ḳadar nâzük ise
Aña târîh̲ dah̲ı öyle gerek müstes̲nâ

12 Aña târîh̲ içün ol gûne süh̲an lâyıkdur
Ki mürâ'ât oluna ḥüsn-i edâ ḥaḳḳ-ı edâ

13 Böyle târîh̲e bir üstâd-ı süh̲an lâzım kim
İltimâ' eyleye ṭab'ında ḳumâş-ı ma'nâ

14 Pederinüñ dah̲ı târîh̲-i hümâyûnında
Ola mânend-i meh engüşt-nümâ-yı şu'arâ

15 Zûr-ı çevgân-ı ṭabî'atla o eyyâmuñda
Dest-i ṭab'-ı şu'arâ senden ola gûy-rübâ

16 Nâbî-i pîr-i kühen-sâldür olursa eger
Zümre-i ehl-i maḳâl içre bu ta'rîfe sezâ

17 Ḳırḳ yıldan berü iḳlîm-i hüner-h̲îz-i süh̲an
H̲âṣdur ṭab'ına bî-müşterek ü bî-da'vâ

18 Eskiden h̲ıdmetidür didi anuñçün târîh̲
Geldi rûḥ-ı mütecessid gibi sulṭân 'Îsâ

1117

75

TÂRÎH-İ VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE SULṬÂN MUḤAMMED BİN SULṬÂN AḤMED ḪÂN-I ĠÂZÎ (*)

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ẕât-ı sulṭân Muḥammed-i şeh-zâd
Şems-i iḳbâl u nûr-ı ṣâfîdür

2 Eylemek ṣaḥn-ı 'âlemi teşrîf
Yümn ile 'aṣruñ ittiṣâfıdur

3 Nûr-ı çeşm-i cihâniyân dinmek
Ma'ni-i ġayr-ı iḫtilâfîdür

4 Aña olmaḳ semiyy-i faḫr-ı rüsül
Şeref ü meymenetde vâfîdür

5 Fi'l-ḥaḳîḳa o nâm-ı 'arş-efrûz
Ġayr içün şöhret-i iżâfîdür

6 Cümle âfâtdan müsemmâsı
Yümn-i te's̱îrle münâfîdür

7 Dünyevî uḫrevî o ism-i şerîf
'İllet u mihneti münâfîdür

8 Sâl-i târîḫini su'âl idene
Nâbiyâ bu cevâb-ı şâfîdür

9 Aña târîḫ bu kifâyet ider
Cümle târîḫe bu telâfîdür

10 Rûḥ-ı pâk-ı resûl-i kevneyne
Ṣalavât-ı şerîf kâfîdür 1117

---

75 S1,43a ; S2,86b ; S3,42a ;Ü,45a;M,40b;A,195b
(*)Ü
:Târîḫ-i vilâdet-i şeh-zâde sulṭân Muḥammed bin sulṭân Aḥmed Ḫân S1,M
:Târîḫ-i vilâdet-i şeh-zâde-i civân-baḫt sulṭân Muḥammed bin sulṭân Aḥmed Ḫân S2
:Târîḫ-i diger berây-ı vilâdet-i müşârün-ileyh S3.
6 müsemmâsı : müsemmâsın S1,S3,Ü,M,A
7 -S2,M,A

76
TÂRÎH-İ VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE SULṬÂN MUḤAMMED BİN SULṬÂN AḤMED ḪÂN (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ḫıdîv-i heft-kişver revnaḳ-ı evreng-i İskender
Ki oldı şimdi evc-i salṭanatda mihr-i tâbende

2 Cihândâr-ı mu'aẓẓam ḥażret-i sulṭân Aḥmed kim
Felekler ârzû eyler derinde olmaġa bende

3 Aña feyyâż-ı muṭlaḳ itdi iḥsân bir ciger-güşe
Ki nûr-ı 'ârıżı ḫurşîd-i tâbâna ider ḫande

4 Zihî âyîne kim ṣûret-nigâr-ı ṣafḥa-i ḳudret
Vücûd-ı pâkin itmiş ser-be-ser nûriyle âgende

5 Ḫoşâ cevher ki cevher-baḫş-ı iḥsân-ḫâne-i "lâ-reyb"
Anı görmiş viṣâḥü'ş-ṣadr-ı sulṭâniye erzende

6 Ferâhem-kerdedür ẕâtında ṣâf-ı aḥsenü't-taḳvîm
Olınmış derdi gûyâ ġayr-ı eṭfâle perâkende

7 Gelelden cünbişe gehvâre-i gerdûn ṣalınmış mı
Aña mânend bir şehzâde-i meh-rûy-ı nâzende

8 Gece çıḳmazdı seyre bir daḫı ol şeb murâd üzre
Görüp ḥüsnin meh-i bedr olmasaydı böyle şermende

9 Olur mânend-i Yûsuf 'ârıż-ı ḥavrâ-firîbinden
Zenân-ı Mıṣrveş bânû-yı ḫâver pençe-efkende

10 Pederle mâderüñ sa'di aña itmiş sirâyet kim
Felek terbî'-i sa'deyn itdügi gün oldı zâyende

---

76 S1,42b ; S2,88a ; S3,41b ;Ü,45b;M,41a;A,195a
(*)S1,S3/:Târîḫ-i Dîger Vilâdet-i Şeh-zâde-i Müşârün-ileyh M
:Târîḫ-i velâdet-i bâ-sa'âdet ḥażret-i şeh-zâde-i müşârün-ileyh S2
:Târîḫ-i Diger Berây-ı Vilâdet-i Müşârün-ileyh Ü
1 oldı : oldur S1
7 nâzende : tâbende S1

11 Hümâyûn-per hümâ-yı âşiyân-zâd-ı sa'âdetdür
Ki heft iklîmi itdi feyż-i bâli nakş-yâbende

12 Cihân-ı nâ-hoşı yümn-i kudûmı eyledi hoş-ḥâl
Gelince böyle gelsün 'âleme ṭıfl-ı hoş-âyende

13 Virüp yümn-i kudûmı çâr-sûy-ı 'âleme zînet
Neşâṭından cihân oldı zer u zîverle zîbende

14 Derûn-ı ṭopa âteş düşdi kopdı göñli şevkinden
Ṣafâdan kalmadı temkîn ne 'unṣurda ne ma'dende

15 Ṣafâdan desti halkuñ inmez oldı süy-ı bâlâdan
Kimi vakf-ı du'â olmış kimi olmakda rakṣende

16 Felekler eyledi def mihr u mâhın baḥr gird-âbın
Zemîn ü âsmân hem rakṣ idüp hem oldı h ânende

17 Du'â-yı devleti bir gûne vâcib ehl-i İslâma
K'aña âmîn diye rûḥ-ı revende cism-i âyende

18 Dıraht-ı devletin bâr-âver itsün ḥażret-i Bârî
Ola bîhinden a'dânuñ nihâl-i 'ömri ber-kende

19 Du'â-gûy-ı eb u ecdâdı Nâbî bu meserretden
Olup mânend-i bülbül nağme-i tâze-serâyende

20 Didi târîhden hoş ta'miye resminde târîhin
Ola sulṭân Muḥammed 'izz ü devlet birle pâyende

1117

---

11 bâli :pâki S2,mânî S1,S3,bâbı M
14 Derûn-ı ṭopa âteş düşdi kopdı göñli şevkinden :
Derûn-ı ṭopa âteş düşdi göñli kopdı S2.
16 girdâbın :gerdânın Ü,M

77

TÂRÎH̱-İ ḲATL-KERDEN-İ 'OSMÂN-ZÂDE BÂ-KÂLİB-İ 'URBÂN

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Ey nusẖa-ẖvân-ı ḥikmet ol çeşm-bâz-ı seyrân
Ne naḳş-ı tâze itdi iẓhâr ṣun'-ı Yezdân

2 İtmişdi çoḳ zamândan bir H̱âricî-i bî-dîn
Kelb-i 'aḳûr gibi râh-ı Ḥarem'de tuġyân

3 'İfrît-i bî-amânveş kesmişdi râh-ı ḥaccı
İsmi küleyb bir kelb bir zehrnâk s̱u'bân

4 Ol mâr-ı zehr-pâşuñ dendân-ı saṭvetinden
Nice vezîr ü vâlî olmışdı nâbe-sâmân

5 Hüccâcı ḳatl u ġâret olmışdı resm u 'âdet
Mâl u menâl-i nâsı ḳabż eylemişdi 'urbân

6 Ol ẖaṣm-ı dîn ü devlet ol reh-zen-i diyânet
Cüz'i bahâne ile eylerdi ḥaccı tâlân

7 Bulmaġla ol seg-i dûn meydân-ı cengi ẖâlî
Câm-ı ġurûr ile mest itmişdi anı şeyṭân

8 Yoġ idi ẕerre deñlü pervâsı hîç kesden
Perr-i meges degüldi çeşminde ceyş-i sulṭân

9 Az ḳalmış idi râh-ı ḥacca ola keşîde
Dîvâr-ı nâ-ümîdî bârû-yı ye's u ḥırmân

10 Eyyâm-ı ġadri ammâ pâyâna irdüginden
İtdi irâdet-i Ḥaḳ ṭayy-ı zamân-ı 'udvân

11 Tedbîri râst geldi taḳdîr-i Kirdgâr'a
Devletden oldı ta'yîn bu emre merd-i şâyân

---

77 S2.123b ; S3,58b
:Târîẖ Berây-ı Ḳatl-i Küleyb-i 'Aḳûr S3

12 Bir ḥâkim-i mükerrem bir h̲ayr-h̲vâh-ı 'âlem
Dânâ-yı râz-ı mübhem müşkil-güşâ-yı devrân

13 Mîr-ḥacc-i vâlî-i Şâm ḥikmet-şinâs-ı eyyâm
Ya'nî Naṣûḥ Pâşâ meşhûr İbni 'Os̲mân

14 Rıfḳ u suhûlet üzre itdi edâ-yı h̲idmet
Âmed-şüd itdi ḥüccâc maḳṣûda şâd u h̲andân

15 Çün kim tamâm oldı cümle umûr-ı ḥüccâc
Buldı mehâmm-ı râha dâ'ir umûr pâyân

16 Ol 'uḳde-i ḍalâlüñ ḥalline eyleyüp ḳaṣd
Ol sedd-i râhı itdi tah̲rîbe fikr-i pinhân

17 Bu ṣa'b-ı maṣlahatdan Rüstemler idi 'âciz
Yümn-i ṣadâḳat ile Ḥaḳḳ aña itdi âsân

18 Ol ṣaf-der-i yegâne üç dört 'adet h̲ıdemle
Bî-bâk oldı şem'-i cem'-i miyân-ı 'urbân

19 'Urbân içinde bî-h̲avf ol Rüstem-i zamâne
İtdi ten-i h̲abîs̲in tîġiyle h̲âke yeksân

20 Ṣad güne âferîn kim kendü eliyle itdi
Ol günbed-i żülâli h̲âk u hevâya ġalṭân

21 Ol şîr-i h̲aṣm-gîrüñ şemşîr-i saṭvetinden
Oldı kilâb-ı a'râb deşt ü hevâya rîzân

22 Sa'yiyle oldı 'âlî-nâmûsı dîn ü devlet
'Aṣrında buldı râḥat ḥüccâc-ı beyt-i Yezdân

23 Eslâfdan kim itdi inṣâf olunsa böyle
Tekmîl-i 'ırż-ı devlet terfî'-i şân-ı sulṭân

24 Bu fetḥ olmamışdur bir kimseye müyesser
Var ola dest-i zûruñ ey pehlevân-ı devrân

25 Nâbî olup mübeşşir bu fetḥe didi târîh̲
Köpek gibi Küleyb'i öldürdi İbni 'Os̲mân 1118

---

14 h̲idmet :h̲izmet S2 //şâd u h̲andân :devr-i h̲andân S2

78
TÂRÎH̲-İ MUŞANNA'(*)

Ahreb

Ma'nâ-yı teveccüh çıḳar iflâsumuza
Gelsün ramażân da h̲âne ṭolsun dimeden
Olsun ramażânuñuz mübârek dimenüñ
Yoḳ farḳı sene mübârek olsun dimeden

1118

79
TÂRÎH̲ DER-ŻIMN-I TEHNİYET-İ 'ÎD-İ SA'ÎD BÂ-MÜNÂCÂT-I ḤAŻRET-İ İBRÂHÎM PÂŞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âsafâ itsün H̲udâ-yı lem-yezel 'ömrüñ medîd
Olsun eyyâm-ı şerîfüñ sa'd u iḳbâlüñ mezîd

2 Saña aḥbâb eyledükde ṭûl-ı 'ömr ile du'â
K'olasın ṣad 'îdle bezm-i cihândan müstefîd

3 Kendüñ altmış 'îde dek itdüñ niyâz Allâh'dan
Müstecâb itdi du'âñı şübhe yoḳ Rabb-ı mecîd

4 H̲âṭıra geldi bu ma'nî ola bir târîh̲ kim
İtse her onda teraḳḳî olsa târîh̲-i cedîd

5 Olmayup mensûh̲ tâ sittîne dek ḥükmi anuñ
Her teraḳḳî eyledükçe ola târîh̲-i müfîd

6 Ḥaḳ ta'âlâ eyleyüp imdâd-ı bah̲tuñda senüñ
Oldı bir târîh̲-i nâ-dîde ṭabî'atdan bedîd

7 İtdi bu târîh̲ ile Nâbî edâ-yı tehniyet
Eyleye 'îd-âferîn 'îdi sa'îd-ender-sa'îd 1118

---

78 S1,71b ; S2,125a ; S3,69b ;M,58a
(*)S1,S3,M
:Târîh̲-i Sene 1118 S2

79 S1,66b ; S2,97b ; S3,65b ;Ü,55a;M,50b;A,184b
(*)S2
:Târîh̲ Berây-ı Tehniye-i 'Îd-i Sa'îd S1,S3
:Tehniye-i 'Îdiyye M
1 'ömrüñ:'ahdüñ A
2 cihândan :cihânda A
4 ola : k'ola S2,M,oldı Ü

80
TÂRÎH BERÂY-I VÂLÎ-İ HALEB-ŞUDEN-İ SİLÂHDÂR İBRÂHÎM PÂŞÂ(*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âsaf İbni âsaf İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm
Mihr-i gerdûn-ı şeref lû'lû-yı deryâ-yı haseb

2 Zâtıdur ol nusha-i pâkîze-i ikbâl kim
Fenn-i ahlâk-ı mekârimden olınmış müntehab

3 Ol vezîr-i bî-nazîr u müşterî-tedbîr kim
Kârgâh-ı 'izz ü câh olmış aña mirâs-ı eb

4 Hayr-hvâh-ı saltanat gayret-keş-i devlet ki aña
İntizâm-ı mülk hem mevrûsdur hem mukteseb

5 Tab'-ı pâkin eylemiş te'lîf-bahş-ı kâ'inât
Bir muhaşşî vü musahhih nusha-i fenn-i edeb

6 Hak budur kim görmedük akran içinde mislini
'Âlim ü fâzıl şecî' ü 'âkil ü vâlâ-neseb

7 Hüsn-i evsâfın beyâna meşk iden sâhib-dilüñ
Ney-şeker hükmin virür gird-i feminde müy-ı leb

8 Hıtta-i Şehbâ'ya oldukda şeref-bahş-ı nüzûl
Oldı sükkân-ı Haleb müstagrak-ı şevk ü şegab

9 Nâm-ı pâkine ta'alluk itdügi günden hemân
Semt-i Şehbâ'da hüveydâ oldı âsâr-ı tarab

10 Fahr-ı devletdür vücûdı mansıbı olsa sezâ
Revnak-ı 'arz-ı mukaddes mefhar-i mülk-i 'Arab

11 Çok zamândur böyle sâl-i hayr meşhûr olmadı
İ'tidâle şübhe yok feyz-i kudûmıdur sebeb

---

80 S1,66a ;S2,97b ;S3,64b ;Ü,54b;M,50b;A,198a
(*)S1,S3
:Kasîde Der-zımn-ı Târîh-i Muhâfız-şuden-i Silâhdâr İbrâhîm Pâşâ Be-Halebü'ş-Şehbâ S2
:Târîh-i Muhafız-şuden-i Silâhdâr İbrâhîm Pâşâ Be-Haleb M,A
6 'âlim :'âkil Ü(kenarda "'âlim" olarak düzeltilmiş.)

12 Niyyeti ẕâtı gibi çün maḥż-ı ḫayr u cûddur
Olsa râḥat varduġı kişver degül cây-ı 'aceb

13 Her umûrında muvaffaḳ eyleye Bârî Ḫudâ
Ola evḳâtı ḳarîn-i ẕevḳ u râḥat rûz u şeb

14 Nâbi-i pîr olıcaḳ ruḫ-sây-ı bezm-i iltifât
Oldı mest-i şevḳine ser-mest-i ṣahbâ-yı 'ineb

15 Resm-i dest-âvîze bu târîḫ ile itdi şürû'
Şân-ı me'vâ buldı İbrâhîm Pâşâ'dan Ḥaleb 1118

81

TÂRÎḪ-İ BİNÂ-YI ḲAṢR-I SİLÂḤDÂR İBRÂHÎM PÂŞÂ DER-ḤALEB (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âṣaf-ı ṣâḥib-dil İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm
Olıcaḳ devletle ṣadr-ârây-ı dîvân-ı Ḥaleb

2 Himmet-i mi'mârî-i ṭab'-ı leṭâfet-güsteri
Böyle ḳaṣr-ı dil-keşüñ icâdına oldı sebeb

3 Saḳf-ı zerrîni siler âyîne-i mehden ġubâr
Berg berg-i naḳş-ı ezhârı virür bûy-ı ṭarab

4 Vesme-yâb-ı faḫr olur taḥrîr-i nîlîsiyle rûz
Câme-pûş-ı rûz olur tâvân-ı zerrîn ile şeb

5 Her kitâbe cîb-i tâvânında bir çep-râstdur
Ma'nî-i bârîk-i târ-ı ṣırma ile yek-neseb

6 Kendü ḥüsnin mürtefi' yirden o da seyr eylesün
İtdi rûşen çeşm-i Şehbâ'yı bu ḳaṣr-ı bü'l-'aceb

7 Ḫâme-i Nâbî didi bu şevḳ ile târîḫini
Oldı zîbâ ḳaṣr-ı İbrâhîm Pâşâ'dan Ḥaleb 1118

---

81 S1,66b ; S2,111b ; S3,65a ;Ü,54b;M,48a;A,198b
(*)M /:Târîḫ Berây-ı Ḳaṣr-ı Vezîr-i Müşârün ileyh
Der-Ḥalebü'ş-Şehbâ S1,S3,A
:Târîḫ-i Ḳaṣr-ı Silâḥdâr İbrâhîm Pâşâ Vâli-i Ḥaleb S2,Ü

82

MEDḤ-İ MÜHR-İ VEZÂRET VE TÂRÎH-İ ṢADÂRET-İ
ḲALAYLI AḤMED PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bir seḥergeh ki beyżâ-i beyżâ
Halḳa 'arż itdi ṣûret-i ġarrâ

2 Her biri halḳuñ itdi bir teşbîh
Ṭâbıḳu'n-na'l rütbesine sezâ

3 Kimisi didi bir gül-i terdür
Başına ṭaḳdı ṭârem-i vâlâ

4 Kimisi didi ḳurṣ-ı nândur bu
Oldı tennûr-ı çerhde peydâ

---

82 S1,51a ; S2,94b ; S3,50a ;Ü,37a;M,34a;A,33b
(*)S1,S3
:Ḳaṣîde-i Tehniyet Der-żımn-ı Târîh-i Ṣadâret-i Ḳalaylı Aḥmed Pâşâ S2
:Ḳaṣîde Der-Tehniyet-i Ṣadâret-i Ḳalaylı Aḥmed Pâşâ M,A

5 Kimisi didi mühre-i zerdür
Varaḳ-ı nüh-revâḳa virdi cilâ

6 Kimisi didi ẓarf-ı muṣḥafdur
Oldı şâh-ı nücûma zîb-i livâ

7 Kimisi didi şeşder-i çerḫüñ
Pulıdur oynamaḳda ṣubḥ u mesâ

8 Kimisi didi şübhe yoḳ ki budur
Pâlheng-i ḳalenderî-i semâ

9 Kimisi didi gösterür çerḫe
Güşvârını zühre-i zehrâ

10 Kimisi didi devât ḥoḳḳasıdur
Kâtib-i çerḫüñ itmege inşâ

11 Kimisi didi Ḳahramân-ı felek
Siperin aldı itdi 'azm-ı veġâ

12 Kimisi didi ṭâḳ-ı gerdûnuñ
Şemsesidür ki ṣaldı ḫâke żiyâ

13 Kimisi didi meclis-i çerḫüñ
Ṣubḥa çıḳmış çerağıdur gûyâ

14 Kimisi didi Ḫüsrev-i eflâk
Zer turunc ile oldı cilve-nümâ

15 Kimisi didi zer şemâmesidür
'Anber-i şeb içinde nâ-peydâ

16 Kimisi didi bârgâh-ı felek
Oldı zer fülkesiyle pâ ber-câ

17 Kimisi didi râyet-i ṣubḥuñ
Oldı zer mehçesi żiyâ-baḫşâ

---

8 semâ :sîmâ A
11 veġâ :bekâ S2
13 -M
17 zer mehçesi :zer şemsesi S1,S3

18 Kimisi didi aṭlas-ı çerh̲e
Zer-i ṣudeyle urdılar tamġâ

19 Kimisi didi Ḥaḳ bu lâyıḳdur
Böyle ḳındîle ḳubbe-i h̲aḍrâ

20 Kimisi didi sâ'at-i zerdür
Cîb-i sulṭân-ı âsmâna sezâ

21 Kimisi dir ki bahr-ı ah̲ḍar-ı çerh̲
Eyledi bir ḥabâbı zîb-i hevâ

22 Kimisi didi ṣaḳlanur gâhî
Penbe-i ebr içinde bu ayvâ

23 Kimisi didi çerh̲i Mecnûnveş
Dâġdâr itdi fîrḳat-ı Leylâ

24 Kimisi didi kim bu micmer-i zer
'Anber-i şâmı yaḳdı itdi hebâ

25 Kimisi didi ṣubḥ-dem nâhîd
Yine âyînesine virdi cilâ

26 Kimi dir kim açıldı perde-i şeb
Zühreñüñ levḥi oldı cilve-nümâ

27 Kimi dir kim bu ṭûp-ı zerrîni
Atdı meydâna ṣavlecân-ı ḳażâ

28 Kimisi dir bu zer ṭabaḳla felek
Kime ni'met-fürûş olur 'acabâ

29 Kimisi dir bu tügme-i zerrîn
Câme-i aṭlas-ı sipihre sezâ

30 Kimisi dir ki sâḳî-i gerdûn
Zer piyâleyle nûş ider ṣahbâ

---

18 zer-i ṣudeyle :zer ṣuyuyla A
22 penbe :bünye-i M

31 Kimisi dir ki beyża-i zerdür
Manṣıb-ı şâma çekdiler tuġrâ

32 Kimisi dir bu âteşîn minḳal
Def'-i sermâ-yı ṣubḥa itdi vefâ

33 Birisi didi ey sebük-naẓarân
Ey ġalaṭ-naġmegân-ı sehv-serâ

34 Biriñüz hiç iṣâbet itmedüñüz
N'olduġında bu cevher-î ġarrâ

35 Budur ol ḫâtem-i hümâyûn kim
İtdiler ṣadr-ı a'ẓama i'ṭâ

36 Nice ṣadr-âṣaf-ı ṣaf-ârâ kim
Vaḳf-ı iḳbâlidür bilâd-ı du'â

37 Nâmdâr-ı şehinşeh-i 'âlem
Aḥmedü'l-ḫulḳ âṣaf-ı yek-tâ

38 Nâmıdur nâm-ı pâdişâhîyle
Hem-nişîn-i raḳîme-i ṭuġrâ

39 Âṣaf-ı kâm-rân ki meclisinüñ
Micmer-efrûzıdur nesîm-i ṣabâ

40 O vezîr-i güzîn ki faḫr eyler
Kevkeb ile ṣadâret-i 'uẓmâ

41 Şarḳdan ġarba âftâb gibi
Ṭutdı nâmı cihânı ser tâ-pâ

42 Âṣaf-ı ṣâf-dil ki ṣalmışdur
Merḥametle cihâna ṣît u ṣadâ

43 O vekîl-i bihîn ki dergehinüñ
Köhne cârûbıdur cenâḥ-ı Hümâ

44 Olamaz âstân-ı rif'atine
Nerdübân heft ṭârem-i mînâ

---

33 ġalaṭ-naġmegân-ı :nagmekâr-ı S2

45 O müşîr-i zamân ki ḳâṣırdur
Câhın idrâkde ḳıbâb-ı semâ

46 Nâm-ı pâkiyle çıḳdı 'ayyûḳa
Nâm u şân-ı vekâlet-i kübrâ

47 Bir iki 'abd-i zer-h̲ırîdesidür
H̲ıdmet-i dergehinde cûd u seh̲â

48 Çâkerâsâ ider yanınca şitâb
Bir iki bende nâmı luṭf u 'aṭâ

49 Âṣafâ pâk-ṭab' u ṣâf-dilâ
Ey ṣaf-ârây-ı zümre-i vüzerâ

50 Sensin ol âṣaf-ı mu'aẓẓam kim
Ser-fürû itdi saña çerh̲-i dü-tâ

51 Sensin ol h̲ayr-h̲vâh-ı devlet kim
Sensüz olmaz niẓâm-ı mülke beḳâ

52 Sensin ol tâbi'-i şerî'at kim
Saña dil-beste fırḳa-i 'ulemâ

53 Sende var öyle şân u şevket kim
H̲avf ider kûh-ı Ḳâf'da 'Anḳâ

54 Ârzûmend idi saña çoḳdan
Ṣadr-ı dîvân minaṣṣa-i 'ulyâ

55 Nâ'il oldı saña sa'âdet ile
İrdi maḳṣûda oldı kâm-revâ

56 Seni bu merkeze getürmişdür
Rîziş-i eşk-i dîde-i fuḳarâ

57 Ṣadr-ı rif'atde âṣafân-ı cihân
Saña nisbetle ḳaṭre sen deryâ

58 Eger imdâd iderse re'yüñ olur
Nûr-bah̲ş-ı çerâğ-ı mihr a'mâ

59 H̲alḳa 'adl ü mürüvvet itmek içün
Seni bu mesnede getürdi H̲udâ

60 H̲alḳuñ ümîdin itmedi żâyi'
Li'llâhi'l-ḥamd ḥażret-i Mevlâ

61 İstiḳâmet umûr-ı devletde
Senden ümmîd ider bütün dünyâ

62 Bir zamân maḥż-ı ḥikmet-i Ḥaḳ imiş
Olduġuñ kûşe-gîr-i istiġnâ

63 Seni bir böyle vaḳte ṣaḳlar imiş
Mâlikü'l-mülk Ḥażret-i Mevlâ

64 Ki gelüp ṣadr-ı ḥükme vaḳti ile
İdesin dîn ü devleti iḥyâ

65 Li'llâhi'l-ḥamd gördük ol demi kim
Şevketüñ ṣaldı dehre ṣît ü ṣadâ

66 Ṭoldı âfâḳ nâm u şânuñ ile
Oldı âs̱âr-ı ẓulm nâ-peydâ

67 Âṣafâ Nâbî-i du'â-gûyuñ
Virdi bir müjde ile ḳalbe cilâ

68 İmtidâd-ı zamân-ı devletüñe
Oldı dest ü dehânı vaḳf-ı du'â

69 Fikr-i târîh̲ içün ṣadâretüñe
Olıcaḳ ġark-ı lücce-i ma'nâ

70 Geldi nâ-gâh çerh̲-i heftümden
Gûş-ı idrâkine bu gûne ṣadâ

71 Ki yorulma sen itdiler târîh̲
Aña sükkân-ı 'âlem-i bâlâ

72 Didiler ittifâḳ ile târîh̲
Ṣadr-ı devlet mübârek ola saña

---

65 demi :güni S2,Ü,M,A
70 -M

83
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Seyyid 'Alî Efendi o müftî-i 'aṣr kim
Olmışdı mecma'-ı kerem u 'iffet u ṣalâḥ

2 Gelmez naẓîri encümen-i kevne bir da<u>h</u>i
Amed-şüd itse nice ṣabâḥ u nice revâḥ

3 Bu <u>h</u>âkdânı terk idüp itdi beḳâya 'azm
Gerd-i serinde fevc-i felek ola hem-cenâḥ

4 Târî<u>h</u>-i intiḳâline bu geldi Nâbiyâ
Seyyîd 'Alî'ye safḥa-i cennât ola tarâḥ

84
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Seyyid 'Alî Efendi o müftî-i 'aṣr kim
Olmaya mi<u>s</u>li nice ṣabâḥ u revâḥ ola

2 İtdi beḳâya 'azm bu köhne <u>h</u>arâbeden
Kim rûḥına beḳâ sebeb-i irtiyâḥ ola

3 İtdükçe eẓheri gül-geşt-i bâġ-ı ḳuds
Gerd-i serinde fevc-i felek hem-cenâḥ ola

4 Dil-besteġânınuñ biri târî<u>h</u>ini didi
Seyyîd 'Alî Efendi'ye cennet ferâḥ ola

85
Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 İtdükde müftî-i 'aṣr Seyyîd 'Alî Efendi
Bu menzil-i fenâdan dâr-ı beḳâya rıḥlet

2 (..........) du'âdur Nâbî tamâm-ı târî<u>h</u>
Seyyîd 'Ali Efendi olsun muḳîm-i cennet

---

83 S2,95b
(*)Başlıksız

84 S2,95b
(*)Başlıksız.
3.beytin birinci dizesi eksik yazılmış.

85 S2,95b
2.beytin ilk kelimesi silinmiştir.

86
TÂRÎẖ BERÂY-I SEBZEGÂH-I ES-SEYYÎD MUḤAMMED AĠÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥabbeẕâ bu cāygâh-ı dil-peẕîr-i ġam-zidâ
K'eyledi Seyyîd Muḥammed nâm Aġâ bunda binâ

2 Böyle ẕü'l-vecheyn bir mevżı' görilmiş mi k'ola
Hem 'ibâdetgâh u hem cevlângeh-i ehl-i ṣafâ

3 Cânibeyni böyle müstecmi' bulınmaz bir maḥal
Kim ola dil-ẖᵛâhına herkes meşaḳḳatsiz resâ

4 Bu maḥalde eylemiş dünyâ vü 'uḳbâ ittiḥâd
Nâ'il-i maḳṣûd olur her kim iderse iltica

5 İntifâ'ından olurlar her gelenler ḥiṣṣe-yâb
Zümre-i erbâb-ı ṭâ'at fırḳa-i ehl-i hevâ

6 Gûşe-i mihrâbı küşiş-ẖâne-i 'ilm ü 'amel
Ṣafḥa-i meydânı cây-ı meşḳ-i erbâb-ı ġazâ

7 Sâḥası pâyına ehl-i ẕevḳüñ eyler rûy-mâl
'Âbide mihrâb olur bârû-güşâ-yı merḥabâ

8 Sufra-i ṣaṭrancveş atlu piyâde 'arṣada
Ḳa'im ü ḳâ'id muṣallâsında olmış rû-nümâ

9 Sa'yini meşkûr idüp bânîsinüñ dâreynde
Her ne ise maṭlabı iḥsân ide Bârî Ḫudâ

10 Çünki bu bî-çâreden târîẖ olmış iltimâs
Eylerüz biz de ricâ her kim oḳursa bir du'â

11 Gûş idüp evṣâfını Nâbî didi târîẖini
Hem mesîre hem muṣallâ bu maḳâm-ı dil-güşâ

---

86 S2,96b ; S3,64a
(*)S3

87

TÂRÎH BERÂY-I SENE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nâbiyâ bu senenüñ 'îdine düşdi târîh
Ehl-i İslâma mübârek ola eyyâm-ı şerîf

88

TÂRÎH BERÂY-I FEVT-İ MUHTEREM EFENDİ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Rind-i şûh-ı ṭurfe-meşreb Muḥterem
Olıcaḳ Şehbâ'da reh-gîr-i 'adem

2 Eyledi aḥbâbınuñ ḫâṭırların
Kûre-i fürḳat tenûr-ı sûz-ı ġam

3 Nâbiyâ rindân didi târîḫini
Maḥfil-i 'ulyâda olsun muḥterem 1119

89

TÂRÎH-İ SENE-İ ÂTÎYE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sene-i âtiye-i nüzdehüm
İdicek 'âleme 'arż-ı ṣûret

2 Ḫâṭır-ı Nâbî'ye oldı lâyiḥ
Ma'nî-i dâ'iye-i keyfiyyet

3 Ki 'aceb ḳangısı eyler cilve
Ḥâlet-i miḥnet ü ġam yâ râḥat

4 Nâ-gehân hâtif-i ġaybî târîḫ
Didi kim râḥat-ı dîn ü devlet

1119

87 S2,97a ;A,203a
(*)S2.

88 S1,73a; S2,123a ; S3,71a ;Ü,60a;M,56a;A,199a
(*)S1,S3,Ü/:Târîḫ-i Vefât-ı Muḥterem Çelebi S2
:Dîger Târîḫ M

89 S1,71a ; S2,124b ; S3,69a ;Ü,61b;M,57b;A,199a
(*)S1,S2,S3
:Târîḫ M

90

TÂRÎH-İ SENE-İ MÜTEMMİNE (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Yüz on ṭoḳuzıncı sâl-i nîgû
'Arż eyledüginde rûy-ı dil-cû

2 Fikr eyler iken bu sâl-i sa'dün
Târîhini Nâbî-i suhan-gû

3 Nâ-geh açılup derîçe-i ġayb
Çıḳdı bu ṣadâ ki "lâ-tehâfû" 1119

91

TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ VAḤDÎ-ZÂDE (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Mahdûm-ı nev-âyende-i mahdûm-ı nev-âyîn
Nûr-ı baṣar-ı Vaḥdî-i pâkîze-me'âṣir

2 Olduḳda vücûdı bün-i deryâ-yı 'ademden
Ârâyiş-i gehvâre-i âġûş-ı 'anâṣır

3 Te'ṣîr-i ḳudûmı dil ü çeşm-i eb ü ceddin
İtdi ṭarabistân-ı gülistân-ı beṣâ'ir

4 İmdâda gelüp ḳâfiye Nâbî didi târîh
Bîş ü kem-i erzâḳa Muḥammed ola Ṣâbir
1119

---

90 S1,71a ;S2,124a ;S3,69a;Ü,61a;M,57a;A,203b
(*)S1./:Târîh-i Sene 1119 S2,M
:Târîh Berây-ı Sâl S3,Ü
:Târîh A

91 S1,62a ; S2,91b ; S3,60b ;M,61a;A,205a
(*)S1,S3
:Târîh-i Vilâdet-i Muḥammed Ṣâbir Mahdûm-ı Ḥażret-i Vecdî Efendi S2
:Der-Târîh-i Mahdûm-ı Vaḥdî Efendi M,A

92

TÂRÎH̲ BERÂY-I BÂRGÂH-I VEZÎR-Î A'ẒAM ÇORLILI 'ALÎ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey h̲oşâ bârgeh-i bî-bedel ü bî-hemtâ
Ki gelen seyrine gülşenden ider istiġnâ

2 Habbezâ bârgeh-i çerh̲-nümâyiş ki virür
Kevkeb-i çerh̲ gibi berg-i gül-i naḳşı żiyâ

3 Ey h̲oşâ tâze serâ-perde-i 'ulyâ ki ider
H̲âṭır-ı nâẓırın âyîne-i ruh̲sâr-ı ṣafâ

4 Ey h̲oşâ çetr-i gül-âgende ki naḳşından alur
Reng-i ḥayret ḳalem-i naḳşger-i Çîn ü H̲ıṭâ

5 Ḥabbez̲â h̲ayme-i nâdîde-i nev-dûh̲te kim
İdemez ḥüsnini ta'bîre vefâ ḥüsn-i edâ

---

92 S1,60a ; S2,118b ; S3,58b ;Ü,63a;M,60a
(*)S1,S3
:Târîh̲-i Dîger Berây-ı Bârgâh-ı Aṣaf-ı Zamân 'Alî Pâşâ Vezîr-i Sulṭân Maḥmûd H̲ân S2
:Târîh̲ Berây-ı Bârgâh-ı 'Alî Pâşâ Ü
2 żiyâ:mînâ M

6 Seyrine kim ki gelür olduġını seyr eyler
Sâyebân-ı ser-i âdem per ü bâl-i ḥavrâ

7 Her h̲azîne güher-i naḳş ile memlû o kadar
Ki virür h̲âṣiyeti ḳalbe ṣafâ çeşme cilâ

8 Şemseler nûr-fezâyende-i çeşm-i h̲urşîd
Ḳubbeler zelzele-fermây-ı sipihr-i mînâ

9 Düm-i ṭâvus-ı cinândur yâ hümâ-yı devlet
Per ü bâlini güşâd itse mis̲âl-i 'Anḳâ

10 Dü sütûn ile urur dâġ-ı derûn-ı çerh̲e
Sâyebânından ider ebr-i bahâr isti'ṭâ

11 Her ṭınâbı nigeh-i çeşm gibi nûrânî
Her sütûnı kemer-i sîm ile bir müstes̲nâ

12 Ḳıṭ'a-i şûh̲ına dil-beste olup çerh̲-i berîn
Gösterüp ṭarz-ı edeb ḳametin itmekde dü-tâ

13 Zînet-i nakş-ı dil-âvîzini seyr itmek içün
Dîde-i mihr ü mehin itmede h̲âke ilḳâ

14 Fah̲r iderse yiridür kimsede yoḳ zehre-i red
Bu serâ-perde-i yek-tâ ile şehr-i Şehbâ

15 H̲ayme-dûzân-ı Ḥaleb yapduġı yoḳ 'ömrinde
Buña mânend serâ-perde-i rengîn sîmâ

16 Bu leṭâfet bu nezâket ki var endâmında
Çoḳ degüldür bu serâ-perdeye bu ḥüsn ü bahâ

17 Obanuñ ḳıṭ'a-i mevzûn-ı ṣafâ-perveri h̲od
İder insânı ġarîḳ-i yem-i envâr-ı ṣafâ

---

12 itmede :itmekde S2,Ü
16 ḥüsn ü bahâ :ḥüsn bahâ S1,S3,Ü

18 Oldı yek-ṣûret ü yek-ma'nî vü yek-revnaḳla
Metnine bârgehüñ ḥâşiye-i pür-ma'nâ

19 Obadur gûşe-i h̲alvetkede-i 'ayş u sürûr
Bârgeh çâygeh-i iẕn-i duh̲ûl-ı 'uẓemâ

20 Bâh̲uṣûṣ ola bunuñ ṣâḥibi bir âṣaf kim
Felek âdâb u veḳârından ider istiḥyâ

21 Kevkeb-i şân ü şükûhı o ḳadar 'âlî kim
Olamaz dâ'ire-i rif'atine fikr resâ

22 Âsmân-ḳadr ü felek-pâye 'Alî Pâşâ kim
Rütbe-i câhını taḥrîr idemez istîfâ

23 Hâmî-i devlet ü dîn âṣaf-ı ṣâḥib-temkîn
Ṣâḥib-i ḥükm ü nigîn ṣadr-ı ṣudûr-ı vüzerâ

24 Kâr-dân-ı vükelâ ṣadr-nişîn-i heme-câ
H̲ayr-h̲^{v}âh-ı vüzerâ mâye-dih-i 'izz ü 'alâ

25 Ḳâyid-i leşker-i İslâm ü niẓâmü'l-'âlem
Ṣadr-ı a'ẓam güher-i kân-ı kerem bahr-ı 'aṭâ

26 Ṣadre teşrîf ideli sâye-i inṣâfında
Ẓâlimîn buldı cezâ oldı sitem nâ-peydâ

27 İh̲tilâlât-ı umûra o ḳadar virdi niẓâm
Ki bulunmaz arasañ ẕerre ḳadar nâber-câ

28 İrtişâ bâbları oldı ser-â-pâ mesdûd
Ḥükm-i ḳânûn u şerî'atdür olan hep icrâ

29 Bu ḳadar dağdağa-i devlet ile dûr olmaz
H̲âṭırından es̱er-i vâhime-i rûz-ı cezâ

---

22 Âsmân-ḳadr ü felek-pâye :Âsmân-ḳadr felek-pâye S1,S3,M
24 H̲ayr-h̲^{v}âh-ı vüzerâ :H̲ayr-h̲^{v}âh-ı vükelâ S1,S3,M
25 İslâm :in'âm S2,Ü,M

30 Kimseden itmedi eslâf-ı kirâmında ẓuhûr
Himmet-i ṭab'-ı şerîfinde olan istiġnâ

31 Ṣayılur ẕât-ı kerîminde olan ḥüsn-i ṣıfât
Baḥruñ emvâcın eger mümkin olursa iḥṣâ

32 Ḫayr-maḥż olmaġ ile niyyeti mülk ü dîne
Ḥażret-i Ḥaḳ aña da niyyetin itdi i'ṭâ

33 Eyleyüp ḳalb-i şerîfini kederden me'mûn
'Ömrini devletini eyleye efzûn Mevlâ

34 Bula meftûḥ serâ-perde-i iḳbâli müdâm
Ola tâ-ḥaşr der-i luṭfı melâẕ-ı żu'afâ

35 Sâye-i bârgehinde ola âsûde cihân
Fitneden ḳurtula 'âlem bula râḥat fuḳarâ

36 Naẓm içün kişver-i İslâmı vire istiḳrâr
Kendü dil-ḫ^{v}âhı ḳadar ṣadr-ı refî'inde Ḫudâ

37 Zîr-i destinde göre ḫalḳ-ı cihân rûy-ı ḥużûr
Ḳubbe-i ḫaymesine ola sütûn dest-i du'â

38 Nâbî-i dâ'î du'â ile didi târîḫin
İde bu çetr-i gül-engîzi mübârek Mevlâ

1119

---

32 mülk ü :mülk-i S2
34 bula :ola S2

93

TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ HÜSEYN BEG (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Çemen-i kâmda handân ola gül gibi Hüseyn

94

TÂRÎH-İ SENE BİN YÜZ YİGİRMİ (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zihî hakîm ki eczâ-yı nüsha-i şun'ın
Nizâm-ı hikmet ü kudretle eylemiş teşyîd

2 Mülûk kevkebi olmagla neyyir-i a'zam
Ġarîb hâşşa vaż' eylemiş Hudâ-yı mecîd

3 Aña mu'ayyene hâşşiyyetüñ birisi bu kim
Ta'alluk itdügi imdâd ile ider te'yîd

4 Velîk bundan ırak bir ġarîb hâşiyetüñ
Ricâl-i ma'rifet itmiş kavâ'idin temhîd

5 Ki kangı pâdişehüñ 'aşrına bir ism ile şems
Müşâdif olsa olur bahtı 'âlî 'ömri mezîd

6 Rakam hesâbı ile ya'ni mihr-i rahşânuñ
Hurûf-ı ismi olunsa yegân yegân ta'dîd

7 Sinîn-i müddetine gelse bir hidîvüñ râst
İder sa'âdet ü ikbâl birbirin te'kîd

8 İder meyâmin-i lutfı o pâdişehde zuhûr
İderse kangı lisânda zuhûr o necm-i sa'îd

9 Ne ism ile meselâ mihr u âftâb gibi
Teşâdüf itse olur pâdişâh-ı vakte müfîd

10 Velîk her şehe olmaz naşîb bu kevkeb
Ki müddetinde gelüp ide devletin tesdîd

---

93 S2,97a;S3,68b
(*)S3

94 S1,71b ; S2,125a ; S3,70a ;M,54a

1 teşyîd :tesdid S2,M
9 pâdişâh-ı vakte müfîd:pâdişâh-ı dîne müfîd S2,Ü

11 Hudâya şükr ki Hân Ahmed'üñ zamânında
Bu kevkeb eşher-i esmâsı ile oldı bedîd

12 'Uluvv-ı baht ü dırâzî-i 'ömr ü saltanatı
İder 'alâmet-i ahkâm-ı kevkebi te'yîd

13 Delîl-i hayr ü sa'âdet budur ki 'asrında
Tamâm geldi bu sâlüñ hisâbına hurşîd 1120

14 Bu vâki' olmadı ecdâdınuñ zamânında
Ki ola kevkebinüñ ismi müddetinde cedîd

15 Bu ismden çü 'adedde füzûnteri yokdur
Olur eserde de bî-şekk ü şübhe hükmi mezîd

16 İlâhî eyle o mihr-i sipihr-i saltanatuñ
Ser-i memâlik-i islâma sâyesini medîd

17 Aña du'âsı budur Nâbî-i kühen-sâlüñ
Ola safâsı füzûn 'ömr ü devleti câvîd 1120

95

TÂRÎH BERÂY-I KIRÂ'AT-I NAHV MAHDÛM-I HOD

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Nahv okudıcak Nâbî mahdûmı Ebu'l-hayr'a
Feyyâż bu ma'nâyı itdi diline ilkâ

2 Âdâb-ı teşekkürle Bü'l-hayr didi târîh
من علمني حرفا قد صيرني عبدا
1120

---

95 S1,69b ; S2,121b ; S3,68b ;Ü,60a;M,57a;A,199a
(*)S1,S3
:Târîh-i İtmâm-kerden-i Nahv Ebu'l-hayrü'l-mezbûr S2
:Târîh Berây-ı Kırâ'at-ı Nahv Mahdûm-ı Hod Ebu'l-hayr Ü
:Târîh-i Nahv-hvânî-i Ebu'l-hayr Muhammed M
S1,69b ; S3,68b,Ü,59a nüshalarında "Ehl-i 'ırz" ve "Zâhir" (1106) kelimeleriyle oluşturulmuş iki tarih mevcuttur.

من علمن:Hz.Ali'ye ait olduğu söylenen "Bana bir harf öğretenin kölesi olurum" anlamındaki hikmetli söz.

96
TÂRÎH-İ HÂN-I TÂTÂR-ŞUDEN-İ HAZRET-İ DEVLET GİRÂY BE-İKLİM-İ KIRIM (*)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

1 Vahîd-i zamân hân-ı 'âlî-neseb
Hidîv-i cihân-bahş Devlet Girây

2 Ser-â-pây envârdan eylemiş
Vücûd-ı şerîfin sirişte Hudây

3 Zihî hân ki te'sîri ahlâkınuñ
İder hâmeyi tûti-i kand-hây

4 Zihî pâdişeh kim kemîn çâkeri
Ruh-ı mihre olmaz tenezzül-nümây

5 Dahı 'aşr-ı bâkîden itmiş ezel
Meh-i saltanat hânedânında cây

6 Başınca kadem şadr-ı hâniyyete
Felekde melek oldı midhat-serây

7 Vücûd-ı kerîmiyle Hakk eyledi
Yine şân-ı hâniyyeti çerh-sây

8 Yine hâk-i pâyına rû-mâlden
Bihişt-i berîn oldı Bahçeserây

9 Yine lutf-ı Hak sâyesin eyledi
Akâlîm-i İslâma râhat-fezây

---

96 S1,59b ; S2,98b ; S3,58a ;Ü,63a;M,62b;A,202b

(*)S2
:Târîh Berây-ı Hâniyyet-i Devlet Girây S1,S3
1 vahîd-i zamân:demidür zamân-ı M
3 ki :kim S1,S3
5 hânedânında :âstânında S2
6 şadr-ı :şahn-ı S2

10 Ola zîr-i rânında ber-vefk-i kâm
Meṭâyâ-yı iḳbâl-i ferhunde-pây

11 Beşârât-ı teşrîf-i hâniyyetin
İdüp gûş Nâbî-i şâyân-sitây

12 Du'â ile târîhin itdi edâ
Didi bâd devlet be-Devlet Girây

1120

97

TÂRÎH BERÂY-I CÂMİ'-İ YÛSUF PÂŞÂ DER-RUHÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şâf-ṭab'-ı vükelâ ḳadr-şinâs-ı 'ulemâ
Ehl-i hayr-ı vüzerâ ḥażret-i Yûsuf Pâşâ

2 Olıcaḳ sâye-i eyyâm-ı şafâ-bahşında
Gıbṭa-fermây-ı cinân şehr-i dil-ârây-ı Ruhâ

3 Eyledi niyyet-i hayrât ü müberrâta şürû'
Eyledi âhiretin kendü eliyle iḥyâ

4 Urdı bir câmi'-i nûrâni-i pür-feyże esâs
Ki temâşâsına çeşm açdı sipihr-i mînâ

5 Böyle bir câmi'-i pâkîze binâ eyledi kim
İndiler seyrine sükkân-ı semâvât-ı 'alâ

6 Görinür şadr-ı sevâdında binâ-yı şehrüñ
Saṭr-ı fermân ü berât üzre misâl-i ṭuğrâ

---

11 Nâbî-i :Nâbî'ye S2

97 S1,58b ; S2,106a ; S3,57b ; Ü,54a

3 müberrâta S1,S3:'imârâta S2

7 Böyle bir hayra muvaffak olup âhir itdi
Nâmını defter-i dîvân-ı bekâda ibkâ

8 Dahı böyle eser-i hayrı Ruhâ'da çokdur
Eyledi cümlesini yirlü yirinde icrâ

9 Eser-i hayrın ide hażret-i Allâh kabûl
Haşrda maġfiret ü rahmetine ide sezâ

10 Nâbî-i dâ'î hulûs ile didi târîhin
Cennete mûcib ola câmî-i Yûsuf Pâşâ

1120

98

TÂRÎH-Î MENÂRE (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yapdukda bu menâreyi destûr-ı hayr-hᵛâh
Ya'nî vezîr-i Yûsuf-ı Mısr-ı ser-âmedî

2 Târîhini felekde melek yazdı Nâbiyâ
Bâlâ binâ makâm-ı ezân-ı Muhammedî

1120

---

98 S1,58b ; S2,106a ; S3,57b ;A,184b
(*)S1,S3
:Târîh-i Câmi'-i Yûsuf Pâşâ S2

99
TÂRÎH̲-İ DÎGER BERÂY-I ÇEŞME-İ 'ÂRİFÎ AHMED EFENDİ DER-CÂMİ'-İ ḤAKÎM DEDE (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Bu âb-ı ḥayât-bah̲ş-ı cârî
Sîr itdi bu h̲âk-ı h̲uşksârı

2 İtdi Dede-i Ḥakîm-i feyzüñ
H̲âk-i ḳademinde eşk-bârî

3 Mânende-i şerbet-i ḥekîmân
Şâfî ne maraż olursa ṭârî

4 Bir âb ki âb-ı H̲ıżrı itdi
Müstaġraḳ-ı mevc-i şermsârî

5 Şâyestedür itse h̲acletden
Dîvâre-i ẓulmete tevârî

6 Pîç ü h̲am-ı mevc-i cebhesinde
Ṭuġrâ-yı berât-ı h̲oş-güvârî

7 Ḥaḳ ide ḳabûl olduġınca
Feyżi dil-i teşnegâna sârî

8 Olduḳça vüżû ü şürbe maṣrûf
Ecrin vire 'Ârifî'ye Bârî

9 Nâbî işidince didi târîh̲
Zîbâ bu zülâl-i h̲ayr cârî

1120

---

99 S1,58a ; S2,107a ; S3,57a ;Ü,53a;A,204a

(*)S3
:Târîh̲-i Dîger S1,A
:Târîh̲-i Çeşme-i Ḥażret-i 'Ârifî S2
1 h̲uşk-sârı :h̲âk-sârı S2,müşk-sârı A
4 şermsârî :âb-şârî S2

100

TÂRÎH BERÂY-I ÇEŞME-İ 'ÂRİFÎ AHMED EFENDİ DER-CÂMİ'-İ HAKÎM DEDE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kâtib-i hıdmet-i dîvân vezîr-i ekrem
'Ârifî Ahmed Efendi ser-i erbâb-ı kabûl

2 Sâha-i câmi'-i pür-feyż-i veliyy-i mutlak
Ya'nî Hikmet Dede ser-defter-i erbâb-ı füżûl

3 Âba ol mertebe leb-teşneter-i hasret idi
Sılaya teşne ne deñlü ise mâ'-ı mevsûl

4 Mâ'-ı cârî getürüp hayr ile sîr-âb itdi
Oldı hem-reng-i bihişt eyledi kevser çü dühûl

5 Dil-i Nâbî gibi âb akdı didi târîhin
Eser-i Ahmed Efendi ide Allâh kabûl

1120

101

TÂRÎH-İ DİGER BERÂY-I ÇEŞME-İ MEZBÛR (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Allâh idicek bu âbı icrâ
Bu bürkeye âsaf-ı saf-ârâ

2 Güş eyledüginde didi Nâbî
Târîhini âb-ı rûh-bahşâ

1120

---

100 S1,58a ; S2,107b ; S3,56b ;Ü,52b;A,204a
(*)S1,S3,Ü,A
:Târîh-i Diger Berây-ı Ân S2
1 hıdmet-i :hażret-i S2,Ü
2 Hikmet :Hekîm S1,S3,Ü,A / erbâb-ı:ashâb-ı Ü,A
/füżûl :vüsûl S1,S3,Ü,A

101 S1,57a ; S2,108b ; S3,56a ;A,205a
:Târîh-i Diger S1,S3

102
TÂRÎẖ-İ ÇEŞME-İ YÛSUF PÂŞÂ DER-RUHÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âṣaf-ı ṣâf-derûn ḥâfız-ı ẖayrât-nümûn
Ḥâkim-i müşfiḳ-i maḥrûsa-i cân-baẖş-ı Ruhâ

2 Niyyeti olmaġ ile cânib-i ẖayra cârî
İtdi bu âb-ı revân ile bu râhı iḥyâ

3 Pederi mâderi rûḥına idüp ḳaṣd-ı s̲evâb
İtdi bu bürke-i pâkîze-i 'ulyâyı binâ

4 Vârid u ṣâdır içün âb-ı zülâl itdi sebîl
Getüre teşnegî-i ḥaşrda râhına H̲udâ

5 Şehre bünyâd-ı ḥiṣâr olunalı gördügi yoḳ
Çeşm-i ebvâb-ı Ruhâ böyle binâ-yı ġarrâ

6 Nâbiyâ hubb-ı vaṭan olmaġ ile îmândan
Ġâ'ibâna 'ataş-ı ṭab'umuz itdi irvâ

7 Mâye-i cûşiş olup ṭab'uma mânende-i âb
Eyledüm şevḳ ü ṭarabdan iki târîẖ ihdâ

8 Nûş idüp âb-ı revânın didi Nâbî târîẖ
Râh-ı ferdâya sebîl eyledi Yûsuf Pâşâ :1120

9 Ḳaṭre-i âbın içenler didi Nâbî târîẖ
Rûḥ-ı ecdâdını şâd eyledi Yûsuf Pâşâ :1120

---

102 S1,57a ; S2,108b ;S3,56a ;A,204b
(*)S1,S3 / :Târîẖ Berây-ı Bârgeh-i Yûsuf Pâşâ Der-Şehr-i Ruhâ S2
5 ebvâb-ı : erbâb-ı S2
8 idüp :iden S2,S3,A

103
TÂRÎH-İ MEDRESE VÜ TEKYE VÜ MESCİD-İ 'ALÎ PÂŞÂ Kİ DER-İSTANBUL BİNÂ KERD BE-ÂMİZEŞ-İ SİTÂYİŞ-İ SULṬÂN AḤMED HÂN *

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî ḫurşîd-i evc-i salṭanat ḫâḳân-ı bî-hem-tâ
Ser-efrâz-ı cihândârân şehinşâh-ı cihân-ârâ

2 Cenâb-ı ḥażret-i Sulṭân Aḥmed Ḫân-ı deryâ-dil
Ki fahr eyler vücûdiyle serîr-i 'izz ü istiġnâ

3 Zihî revnaḳ-fezây-ı kevkeb-i şân-ı ḫilâfet kim
Döker bâl ü perin nâmın işitse Ḳâf da 'Anḳâ

4 Şehinşâh-ı bülend-iḳbâl fermân-rân-ı 'âlem kim
Sezâdur ṭarḥa-i ṭuġrâsı olsa beyża-i beyżâ

5 Ṣalâḥ u 'iffet ü perhîz ü 'ilm ü ḥilm ü 'afv ü fażl
Müretteb nusḫa-i ẕâtında ebvâb ü fuṣûl-âsâ

6 Selâṭîne sezâ gerçi medâyîḥ bî-nihâyetdür
Berî olmaz ve lîkin lafẓ-ı ẓıllu'llâh ile hem-pâ

7 Ḥaḳîḳat üzre ẓıllu'llâh o şâhenşâha dirler kim
Ola ḥükminde Mekke'yle Medîne Mescid-i Aḳṣâ

8 Kitâb-ı âsmânî cümle mülkinde ola nâzil
Cemî'-i enbiyâya olmış ola sâbıḳan me'vâ

9 O menberde oḳuna ḫuṭbesi k'olmış ola evvel
Ḳarîn-i 'izz-i pâ-bûs-ı Ḥabîb-i Ḫâliḳ-ı yek-tâ

10 Bu fahr-ı ma'nevîden bu şerefden ṣoñra 'âlemde
Mülûk-ı sâ'ire olsun mı nâm-ı salṭanat icrâ

11 Ḫuṣûṣân gevher-i pâkîze-i ẕât-ı hümâyûnın
Ser-â-pâ nazm itmiş rişte Ṣâni'-i yek-tâ

---

103 S1,49b ; S2,106a ; S3,[illegible] ;Ü,50b;M,[illegible];A,205a
(*)S1,S3,Ü
:Târîh-i Ṣadr-ı a'ẓam 'Alî Pâşâ M

12 Müretteb olduğınca naẓm-ı dîvân-h̲âne-i 'âlem
Serîr-i salṭanat üzre mu'ammer eylesün Mevlâ

13 Nigehbân olduğın her ḥâline tevfîḳ-i Rabbânî
Lisân-ı ḥâl ile kâfî buña bir şâhid-i aḳvâ

14 Ki ṣadr-ı devletin bir h̲ayr-h̲ᵛâha eyledi tefvîż
Ki oldı sâye-i 'adlinde râḥat ser-be-ser dünyâ

15 Yegâne ṣadr-ı a'ẓam âṣaf-ı ṣâfî-dil-i ekrem
Mu'în-i mülk ü millet ḥâmî-i devlet 'Alî Pâşâ

16 Ṣadâḳatle 'adâletle diyânetle metânetle
Ṣadâret ḥükmini şâyânı üzre eyledi icrâ

17 Naẓîrin görmedük gûş itmedük ṣadr-ı sa'âdetde
Zihî ṣadr-ı h̲ıredmend ü lebîb ü 'ârif ü dânâ

18 Niẓâmü'l-âlem ismi söylenür bir lafẓ idi ancaḳ
O ism-i bî-müsemmânuñ vücûdın eyledi iḥyâ

19 Bu deñlü şuġl-ı devletle zihî tevfîḳ-i bârî kim
Derûnından yine zâ'il degül endîşe-i 'uḳbâ

20 Görüp encâm-ı devrin âsiyâb-ı çerh̲-i gerdânuñ
İder bu mezra'-ı fânîde zâd-ı âh̲iret peydâ

21 Bu güne evliyâ'u'llâha ḥüsn-i i'tiḳâd itmek
Olur müstelzim-i ḥüsn-i rıżâ-yı ḥażret-i Mevlâ

22 Nice âs̲âr-ı h̲ayrât eylemişken h̲ayra şevkinden
Müceded h̲ayrla İstanbulı itdi yine iḥyâ

23 İdüp câmi'le tekye medrese bünyâdına himmet
Ki ṭullâb eyleye 'ilm ü 'amel esbâbın istîfâ

24 Zihî ma'bed ki anda ḥâṣıl olan 'ilm ü a'mâlüñ
İder şevḳine âğûşın güşâde günbed-i h̲ażrâ

---

15 ekrem: a'ẓam Ü,M,A
16 **diyânetle metânetle : âsaf-ı sâfî-dil-i ekrem Ü,M,A**
24 A'da 25.beyit.

25 Zihî ma'bed ki ṭâḳında yanan ḳındîlinüñ dûdı
Olur mânend-i sürme nûr-baḫş-ı dîde-i ḥavrâ

26 Ne ma'bed kim s̱evâbın sâcidînüñ ṣaḥn-ı pâkinde
Biri biriyle eylerler melâ'ik naḳl içün ġavġâ

27 Bu gûne bünyenüñ ṭâḳ-ı derinde mıṣra'-ı târîḫ
Olur bânîlerinüñ nâme-i a'mâline imżâ

28 Olup maḳbûl-ı dergâh-ı İlâhî cümle âs̱ârı
Ola mîzânına mevżû' o sengîn bünye-i 'ulyâ

29 Uzaḳdan gûş idüp evṣâf-ı ḫayrin Nâbî-i dâ'î
Du'â-yı devletinde şevḳ-i iḫlâṣ itdi bî-pervâ

30 Elif imdâd idüp li'llâh lafẓında didi târîḫ
Bu 'âlî câyı yapdı ḥasbeten li'llâh 'Alî Pâşâ

1120

---

25 Zihî:Ḫoşâ A;A'da 26.beyit.
26 A'da 27.beyit.A'da bu beytin 2.mısraı şöyledir:
"S̱evâbit ṣaḥn-ı pâkinde 'alem-dârân-ı iḫlâṣuñ"
27 A'da 24.beyit.

104
TÂRÎH-İ TECDÎD-İ MEZÂR-I HAZRET-İ ZEKERİYYÂ-YI NEBÎ DER-HALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ Bİ-MENNİHİ HİMMET-İ SULTÂN-I CİHÂN AHMED HÂN (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Eyyâm-ı şerîfinde şehenşâh-ı zamânuñ
Sultân-ı selâtîn-i zamân dâver-i yek-tâ

2 Hakân-ı felek-mertebe Hân Ahmed-i 'âdil
Kim zât-ı hümâyûnıdur ârâyiş-i dünyâ

3 Ol pâdişeh-i memleket-ârâ ki virilmiş
İkbâl-i Süleymân nefes-i Hızr u Mesîha

4 Çün hikmet ile oldı şadâretde vekîl
Bir zât-ı hıredmend-i vezîr-i hüner-ârâ

5 Destûr-ı kerem-güster u dâdâr-ı melik-fer
Şadrü'l-vüzerâ âşaf-ı a'zam 'Alî Pâşâ

6 Hayr olmağ ile niyyeti ol âşaf-ı 'aşruñ
Temkîn virüp emrinde Hudâvend-i ta'âla

7 Oldı nice hayrât ü müberrâta muvaffak
Çok beldede âsâr-ı cezîl eyledi peydâ

8 Ez-cümle makâm-ı Zekeriyyâ-yı nebî kim
Kadriyle budur levha-i mecmû'a-i Şehbâ

9 Şehr-i Haleb'üñ câmi'-i ma'rûf-ı kebîri
Olmış harem-i hâmis ile şöhre-i dünyâ

10 Dîvâre-i kıblîde ki bir zâviye içre
İtmiş taraf-ı şarkî-i mihrâbda me'vâ

---

104 S1,48b ; S2,104a ; S3,47a ;Ü,47a(derkenar);M,48b;A,196b
(*)S2,A
:Târîh-i Tecdîd-i Merkad-ı Mukaddes-i Hazret-i Zekeriyâ-yı Nebî Şalavâtullahi 'Ala Nebiyyinâ ve 'aleyh S1,S3,Ü,M

1 zamân:cihân Ü,M,A
4 vekîl:vekîli A

11 Maḳṣûre-i ṭâḳında o şibâk-ı münevver
Ol ṭûṭî-i vaḥye ḳafes-i râz idi gûyâ

12 Bu ḳabr-i muḳaddes ki olur pertev-i ẖâki
Revnaḳ-şiken-i mertebe-i sürme-i ḥavrâ

13 Bu mażca'-ı eşref ki füyûżât-ı İlâhî
Mihmânı içün mâ-ḥażar itmekde müheyyâ

14 Bu merḳad-ı eṭhar ki olur zâyir-i ẖâki
Müstaġraḳ-ı emvâc-ı yem-i raḥmet-i Mevlâ

15 Cârûb-keşi olmaġa müjgân-ı melâ'ik
Da'vâ-yı tesâbuḳla sezâ itmege ġavġâ

16 Teng idi dil-i ẖalvetiyân gibi binâsı
Muḥtâc idi tevsî'a bu erkân-ı mu'alla

17 Tevfîḳ-i İlâhiyle idüp niyyet-i tecdîd
İtdi Ḥaleb'üñ kâr-güẕârânına îmâ

18 Bu ẖıdmeti 'add eylediler cânına minnet
Ḥükkâm-ı bihîn-niyyet-i maḥrûsa-i Şehbâ

19 Cân u dil ile eyledi bu ẖıdmete himmet
Şehbâ'da muḥâfıẓ bulunan âṣaf-ı yek-tâ

20 Destûr-ı mükerrem güher-i kân-ı ḥamiyyet
Deryâ-yı seẖâ 'Abdî-yi Pâşâ-yı ṣaf-ârâ

21 Bel baġladı iẖlâṣ ile bu şuġl-ı ẖaṭîre
Ta'ẓîm ile tekrîm ile ol âṣaf-ı dânâ

22 Moñlâ-yı Ḥaleb fâżıl-ı 'aṣr İbni Kebîrî
Me'mûr idi bu ẖıdmete maẖṣûṣ u müvellâ

23 Tedḳîḳ u taḥarrî vü te'eddüble şebân-rûz
Maḳdûrı olan himmetini eyledi icrâ

24 Bu ẖıdmet-i marżiyyeye sa'y itdi muḥaṣṣal
A'yân u ahâlî-i Ḥaleb cümle ser-â-pâ

---

17 niyyet-i :himmet-i S2

25 Tevsî' içün eṭrâfını ol merḳad-ı pâküñ
Żamm eylediler mümkin olan mertebeyi câ

26 Dîvârını hedm eyler iken köhne binânuñ
Nâgâh ẓuhûr eyledi bir özge temâşa

27 Oldı o girâmî güherüñ re's-i şerîfi
Ṣandûḳa-i ser-best-i ruḫâm içre hüveydâ

28 Bu ḫâkde medfûn idügi cism-i şerîfi
Olınmış idi bir nice târîḫde îmâ

29 Ammâ ki daḫi çıḳmamaġın perde-i şekden
Ḥüccet yoġ idi itmege taḥḳîḳini imżâ

30 Ḥükm eyleyemezdi buña bir kimse yaḳînen
Bir kimseye meftûḥ degüldi bu mu'ammâ

31 Mânende-i ḫurşîd olıcaḳ böyle dıraḫşân
Ber-ṭıbḳ-ı tevârîḫ bilâ-şübhe bu ma'nâ

32 Ḥâżır bulunan cümle varup secde-i şükre
Hep eylediler ḥamd-i Ḫudâ celle ta'âlâ

33 Andan çıḳarup itdiler ol ẓarf-ı 'azîzi
Bir ḥücre-i pâkîze-i maḥfûẓda iḫfâ

34 Etrâfın alup eylediler ḥıfẓ u ḥirâset
Oluncaya dek mevżi'-i aṣlîsi müheyyâ

35 Her şeb pür olup ṣubḥa degin sâḥa-i câmi'
Ḳındîl ile zeyn eylediler saḳfı ser-â-pâ

36 On yirde yaḳup micmere-i 'anber ü 'ûdı
Pür oldı meşâm-ı meh ü binî-i S̱üreyyâ

37 On ḫatm olunup niyyet-i bânîsine her şeb
Çil ḥâfıẓ-ı Ḳur'ân giceyi eyledi iḥyâ

---

28 idügi:idügin M //bir nice : bir iki S2

38 Bu ḫıdmete nâs eyledi bir mertebe ta'ẓîm
Kim çarḫ-ı çihârümde pesend itdi Mesîḥâ

39 Bir hafta binâ ḥadd-i tamâma irişince
'Azm itmediler meskene Pâşâ ile Moñla

40 Şa'bân ayınuñ on yidisi seyyidü'l-eyyâm
Cum'a güninüñ 'aṣrı idi vaḳt-ı müveffâ

41 Ol gevheri vaż' eyleyicek sîne-i merḳad
Âġûş-ı ümîdin açup olmaġla müheyyâ

42 Nâs eyledi maḥşer gibi bir güne tezâḥüm
Kim naḳş-ı ḥaṣîr olmış idi dîde-i bînâ

43 Rû-mâle eli irmeyenüñ dest-i nigâhı
Yümn-i es̱erin dûrdan eylerdi temennâ

44 Tekbîr ile tehlîl ta'ẓîm ile yek-ser
Hem-dest olup eşrâfla Moñla ile Pâşâ

45 Ṣandûḳ ile iḫrâc idüp ol re's-i şerîfi
Ṣandûḳ-ı ruḫâm-ı digere itdiler îvâ

46 Aġzın ḳapadup üsrüp ile eyleyüp iḥkâm
Ṣadrü'ş-şeref-i merḳadine itdiler ilḳâ

47 Âlûde idüp misk ü gülâb ile türâbın
Lâzım gelen ârâyişini itdiler icrâ

48 İtmâm-ı binâ ḥadd-i ḫitâma irişince
Bir ḫatme-i Ḳur'ân'ı tamâm eyledi ḳurrâ

49 Şâhenşâh-ı devrân ile bânîsi vezîre
Pür oldı du'â ile bu nüh günbed-i H̱aḍrâ

50 Ḥamd itse sezâdur buña şâhenşâh-ı 'âlem
Kim 'aṣr-ı şerîfinde ẓuhûr itdi bu ma'nâ

---

40 yidisi :yidi kim S2,Ü.M

51 Bir pâdişeh-i 'âleme olmadı müyesser
Bu menḳabet-i a'ẓam ü bu ni'met-i kübrâ

52 Allâh medîd eyleye eyyâm-ı ḥayâtın
İḳbâlini efzûn ide erkânını ber-câ

53 Nâbî-i du'â-gûy-ı ḳadîm-i der-i devlet
Ḥâlince bu ḫidmetde olup olduġı pûyâ

54 Rîzân iderek âb-ı dü-çeşmin didi târîḫ
Maḳbûl ola tecdîd-i mezâr-ı Zekeriyyâ

1120

105
TÂRÎḪ BERÂY-I 'ÎD-İ ŞERÎF

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Arż içün ḫalḳ-ı cihân birbirine
'Îdde giyse n'ola tâze ḳabâ

2 Bu 'acebdür ki bu sâlüñ Nâbî
Düşdi târîḫine 'arż-ı kâlâ

106
Velehu (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Kemâl-i zu'm ile bir şaḫṣ-ı ḫod-râ
İdince iddi'â-yı şi'r ü inşâ
İşitdüm hâtifân-ı ġayb Nâbî
Didi târîḫ ḫalṭiyyât-ı sevdâ

1121

---

105 S3,69b

106 S3,51b (derkenar)
(*)S3.

107

TÂRÎH-İ ḲAṢR Kİ ĠÂ'İBÂNE DİNMİŞDÜR (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Zihî zîbende ḳaṣr-ı 'âlem-ârâ
Naẓîr-i şeh-nişîn-i bâġ-ı me'vâ

2 İder ḥüsn-i binâsı ṭarḥ-ı şûhı
Nigâh-ı nâẓırı vaḳf-ı temâşâ

3 Dimâġ-ı dîdeye eyler tevârüd
Hevâsından dem-i cân-bahş-ı 'Îsâ

4 Dem-i ṭâvûsveş eṭrâfı rengîn
Güşâde revzeni saḳfı mu'allâ

5 Aḥ-ı büzürkteri kâh-ı Havernaḳ
Küçük hemşîresi ḳaṣr-ı Züleyhâ

6 Bedestân olsa şâyân ḳaṣr-ı şîrîn
Nigehbân olsa lâyıḳ ḳaṣr-ı Ḥavrâ

7 Didüm târîh Nâbî ġâ'ibâne
Mübârek ola ḳaṣr-ı rûḥ-pîrâ 1121

---

107 S2,116a ; S3,64b
(*)S3
:Târîh Berây-ı Ḳaṣr-ı Ġâ'ibâne S2
2 ṭarḥ-ı :ṭarz-ı S3
5 Aḥ-ı :Ruḥ S3 /büzürkteri :büzürkterîn S2//
Küçük :Bunun S3
6 Bedestân :perestâr S3

108
TÂRÎH̲-İ ḲAZÂ-İ YEÑİŞEHİR BERÂY-I MÜFTÎ-ZÂDE EFENDİ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yeñişehr ol nev-'arûs-ı köhne bünyâd-ı cihân
Manṣıb-ı aḥkâm-ı şer' olduḳda Müftî-zâdeye

2 Ya'nî 'Abdu'llâh Efendi zübde-i âl-i Resûl
Kim ider maḥsûd-ı h̲ulḳı bendesin âzâdeye

3 Cevher-i nûr-ı aṣâlet berḳ urur ol mertebe
Kim olur ḳandîl nûr-ı cebhesi seccâdeye

4 Rütbe-i 'ulyâda h̲urşîd-i cihân-ârâ gibi
Dest-gîr olmaḳ ṣıfât-ı z̲âtıdur üftâdeye

5 Âb-ı sâf-ı ṭab'-ı ṣafvet-güsteri şâyestedür
Ta'ne-i noḳṣânını tefrîḥ urursa bâdeye

6 Levḥa-i ih̲lâṣ ile Nâbî didi târîh̲ini
Yeñişehr ola maḳarr-ı emn Mollâ-zâdeye

1121

---

108 S2,96a ; S3,66a
2 Ya'ni 'Abdu'llah Efendi zübde-i âl-i Resûl :
Ya'ni maḥdûmü'l-muḥâdim a'lem-i âl-i Resûl S3

109

TÂRÎḪ-İ VÂLÎ-İ ḤALEB-ŞUDEN-İ BALṬACI MUḤAMMED PÂŞÂ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ey âṣaf-ı yegâne ḳudûm-ı şerîfüñe
Mesrûr olınca ḫıṭṭa-i Şehbâda cümle nâs

2 Târîḫ fikrin eyler iken geldi ġaybdan
Nâbî ne ḥâcet olduġı besdür suḫan-şinâs 1121

---

109 S1,67a ; S3,66a ;Ü,65a;M,57a
(*)S3
:Târîḫ-i Dîger S1
:Târîḫ Berây-ı Vezîr-i A'ẓam-ı Sâbıḳ Muḥammed Pâşâ M

110

TÂRÎH BERÂY-I TA'MÎR-İ SARÂY-I HALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ DER-EYYÂM-I MUHAMMED PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥażret-i âṣaf-ı bî-miṡl Muḥammed Pâşâ
Ki bulınmaz aña silk-i vüzerâda ṡânî

2 Olıcaḳ ḥâfıż-ı iḳlîm-i Ḥaleb devlet ile
İtmedin ẕâtı müşerref dahı bu eyvânı

3 Niyyet-i ḫâlisi ta'mîr-i bilâd olmaġla
Oldı te'ṡîr-i ḳudûmı bu binâya bânî

4 Teng ü berhem-zede vü muẓlim iken köhne binâ
Buldı eyyâm-ı şerîfinde bu nev-'ünvânı

5 Müteselllimleri İsma'îl Aġâ 'abd-i ṣadîḳ
Maḳdemi şevḳine vaż' eyledi bu erkânı

6 Ḥaḳ ta'âlâ ide ṣaḥnında ṣafâlar teysîr
İde dil-ḫᵛâhını iḥsân kerem-i Rabbânî

7 Didi Nâbî dü leb-i ḫâme ile târîḫin
Ḥaḳ ide sa'd bu kâşâne-i 'âlî-şânı 1121

---

110 S1,66b ; S2,113b ; S3,65b ;Ü,65b;M,53a

(*)S1,S3
:Târîḫ-i Ta'mîr-i Sarây-ı Ḥalebü'ş-şehbâ Der-zamân-ı Muḥammed Pâşâ S2
:Târîḫ-i Kâşâne-i Muḥammed Pâşâ Der-Ḥaleb M
:Târîḫ Ü

111
TÂRÎḪ-İ MUŞANNA' (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥa[illegible]zâ ol iki tev'em-i ma'ṣûm
Dü melek-rû dü ḳamer-pîşânî

2 İtdi [illegible]ânende-i bâdâm-ı dü-maġz
Cilvegeh dâ'ire-i imkânı

3 Düşdi bu sâlde maḳṭa'lerine
İki târîḫ ki yoḳ aḳrânı

4 Biri żımnen birisi taṣrîḥen
Dü gülistâna dü serv erzânî

112

TÂRÎḪ BERÂY-I VEZÂRET-İ DÂMÂD 'ALÎ PÂŞÂ FÂTİḤ-İ CEZÎRE-İ MORA (*)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün

1 Vezîr-i melek-ḫû Silaḥdâr Pâşâ
Ki pîr-i ḫıred eylemiş añı ferzend

2 'Alî-nâm ol âṣaf-ı pâk-dil kim
Ṣenâsıyla rîzân olur ḫâmeden ḳand

3 Pesend eyleyüp dâver-i dîn sülûkin
Ter[illegible]-yı sıhriyyete itdi peyvend

---

111 S1,[illegible]a ; S3,60b ;M,[illegible]a;A,185b
(* S1,S3,M

112 S1,[illegible]a ; S2,98b ; S3,61a ;A,2[illegible]a
(* S1
:Târîḫ-i Vezâret-i Ḥażret-i 'Alî Pâşâ-yı Güzîn S2
:Târîḫ Berây-ı Vezâret-i Dâmâd Ali Pâşâ S3
2 olur :ider S1,S3 - ḫâmeden ḳand:ḫâme-i ḳand -
3 sülûkin :mülûkin S2

4 Silâhdârlıkdan çerâğ eyledükde
Olup sâni-i âsafiyyetle hursend

5 Çemenzâr-ı câh-ı nihâl-i vücûdın
İde hazret-i Hak hemîşe berûmend

6 Ola şemse-i cildveş pây ber-câ
Gülistân-ı ikbâl ü câhında gül-hand

7 Zebân-ı dehân-ı zamân didi târîh
Du'â ile Nâbî vezîr-i hıredmend

113

TÂRÎH-İ DİGER BERÂY-I VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE-Í MÜŞÂRÜN-İLEYH (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtdi bir şeh-zâde ihsânı ile
Çeşm-i şâhenşâhı rûşen çün Hudâ

2 Ya'ni sultân Ahmed-i 'âlî-cenâb
Şehryâr-ı kişver-i hilm ü hayâ

3 Öyle bir şeh-zâde-i âzâde kim
Hüsnine hüsn-i edâ itmez vefâ

4 Olsun enfâs-ı hayâtına mümid
Tîb-i enfâs-ı du'â-yı evliyâ

5 Eylesün ser-rişte-i 'ömrin ziyâd
'Ömr-bahşây-ı neciyy-i enbiyâ

6 Güş-ı Nâbî'ye beşâret-gûy-ı ğayb
Didi târîhini zât-ı bî-bahâ

---

6 cildveş :kilkveş S2//gül-hand :hursend S2
7 zebân-ı dehân-ı zamân :zebân u dehân-ı zamân A

113 S3,43a (derkenâr)

(*)S3.

114

Ahreb

Mevâlid-i s̲elâse 'arż-ı kâlâ
Ḥużûr-ı Ḥaḳ 'aşere-i mübeşşere

115

TÂRÎH̲ BERÂY-I MUḤASEBE-İ EVVEL-ŞUDEN-İ H̲OD (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Baḥr-ı 'irfân kân-ı iḥsân ḥażret-i ṣadr-ı zamân
Kim Muḥammed nâmını Ḥaḳḳ aña şâyân eyledi

2 Ṣadr-ı a'ẓam olduġında devlet ü iḳbâl ile
Nâbî-i dâ'îye çoḳ luṭf firâvân eyledi

3 Cümleden bir manṣıb-ı 'âliyle itdi ser-firâz
Kim yirin hem-sâye-i h̲urşîd-i rah̲şân eyledi

4 Baş muḥasebe gibi bir manṣıb iḥsânı ile
Ġıbṭagâh-ı ḥırfe-i ems̲âl ü aḳrân eyledi

5 Ḥâlet-i ilbâs-ı h̲il'atde ḥużûr-ı ṣadrda
Ḳalbden bir mıṣra'-ı ġarrâ dırâh̲şân eyledi

6 Bu 'aceb târîh̲ olur mı diyü itdükde ḥisâb
Geldi leb-ber-leb tamâmen ṭab'ı ḥayrân eyledi

7 Vaż' idüp rûy-ı du'âyı h̲âk-i pâyine didüm
Ṣadr-ı 'âlî Nâbiyâ itmâm-ı iḥsân eyledi 1122

---

114 S2,97a
(*)Başlıksız.

115 S2,121a ; S3,63a
(*)S3
:Târîh̲-i İtmâm-ı İn'âm-ı Vezîr-i Ekrem Râmî Pâşâ S2
1 zamân :cihân S3
2 çoḳ luṭf :iltifât S3
3 yirin :serin S2

116
TÂRÎH BERÂY-I VİLÂDET-İ HASAN BEG MAHDÛM-I MÜKERREM-İ HAŻRET-İ ṢADR-I A'ẒAM (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hasan Beg ḥâṣıl-ı 'ömr-i 'azîz-i âṣaf-ı a'ẓam
Ki aṣl-ı ḥüsnden âbâsı gibi ismi müştâḳdur

2 O mâh-ı sîne-zîb-i dâye-i 'izz ü sa'âdet kim
Vücûdı ṣadre iḥsân-kerde-i Feyyâż-ı Muṭlaḳdur

3 Yegâne âṣaf-ı ṣâfî-ṭabî'at ṣâḥib-i devlet
Ki ẕâtı ṣadr-ı dîvân-ı bülend-erkâna revnaḳdur

4 O destûr-ı cihânbân ma'dilet-pîrây-ı devrân kim
'İbâdu'llâha âbâsıyla ecdâdından eşfaḳdur

5 Niẓâmü'l-mülk-i devlet ṣâḥib-i dîvân-ı ehliyyet
Ki tedbîrinde te'yîd-i İlâhiye muvaffaḳdur

6 O dânâ-yı hıredmend a'lem-i eṣḥâb-ı devlet kim
Arisṭo mekteb-i fażlında bir şâkird-i aḥmaḳdur

7 İdüp nahl-i ḥayâtın bâğbân-ı ṣun' bâr-âver
Ki dehrüñ 'ıyşı ol nahlüñ beḳâsına mu'allaḳdur

8 O nahlı itdi bir nev-bâve iḥsâniyle şîrîn-kâm
Ki lezẕât-ı cihân ol mîve-i ümmîde mülḥaḳdur

9 Bi-ḥamdi'llâh cenâb-ı Ḥaḳ ocağın ḳoymadı hâlî
Kerîmânuñ bekâ-yı neyli meşhûd u muḥaḳḳaḳdur

---

116 S2,91a ; S3,61b
(*)S2.
:Târîh Berây-ı Vilâdet-i Ḥasan Beg S3
2 İḥsân-kerde-i :iḥsân-mâye-i S2
4 devrân :devlet S3
7 nahlüñ :mülküñ S2
8 S2'de yok.
9 meşhûd :meşhûr S2,S3

10 H̲udâ bir şem' ile çeşm-i ümîdin eyledi rûşen
Ki mihr-i rûyına nisbet hilâl-i 'îd alçaḳdur

11 O şem'-i dûdmân-ı 'izz ü nâzı gird-i rûyında
Melekler ḥıfẓ içün pervânelik eylerse evfaḳdur

12 O ṭıfl-ı nâz-perverde kemâl-i iḥtirâmından
'Arûs-ı mihr inüp gehvâre cünbân olsa elyaḳdur

13 Giçer vaṣfında çok cevlân-ı dil-h̲ᵛâhâne h̲âṭırdan
Ve-lâkin ḳâfiye hem tengdür hem h̲aylî muġlaḳdur

14 Żarûrî ih̲tiṣâra raġbet itdüm kim bu vâdîde
Lisân-ı ḳâlden zîrâ lisân-ı ḥâl enṭaḳdur

15 H̲udâ 'ömrin uzun 'ilmin füzûn câhın bülend itsün
Ḳabûlinde ricâmuñ i'tiḳâdum Ḥaḳḳa evs̲aḳdur

16 İşitdüm ġaybdan Nâbî iderken fikr-i târîh̲in
Didiler ḳudsiyân bu ârzûda senden esbaḳdur

17 Beşâretgüne taḥrîr itdiler târîh̲in eflâke
Ḥasan Beg ṣadr-ı dânâ-yı kerîme dâde-i Ḥaḳdur

1122

117
TÂRÎH̲ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Şehr-i Ḥaleb'de Nâbî sâl-i pesîn râḥat
Târîh̲ini ṣorarsañ eyyâm-ı istirâḥat 1122

118
TÂRÎH̲-Î TAMÂM-I NÜSH̲A DER-TARZ-I LUĠAZ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 H̲âme bu nüsh̲a-i pâkîzeter-i ġarrânuñ
İtdi itmâmına dek tah̲liye-i çend ẓurûf

2 Düşdi târîh̲i dah̲i nüsh̲a gibi nâ-dîde
Böyle târîh̲ ile olmaga sezâdur ma'rûf

3 Biri ẓâhir biri bâṭın iki târîh̲-i ġarîb
Bâṭınuñ fetḥi velî diḳḳat-i ṭab'a mevḳûf

4 Âh̲irîn saṭra irince didi Nâbî târîh̲
Bürce deh bâre hücûm eyledi sâlâr-ı ḥurûf 1122

---

17 ṣadr-dânâ-yı kerîme S2 :ḳadr-dânâ-yı kerîm S3.

117 S1,72a ; S3,69b

118 S1,73b ;S2,87a ;S3,72a;Ü,59b;A,196a;M,260a
(*)S1,S3,ÜM;S2'de başlıksız.
:Târîh̲ Der-Tarz-ı Luġaz A
2 -S2
3 diḳḳat-i ṭab'a:diḳḳat-i fikre S2
4 -S2

119
TÂRÎH̲ BERÂY-I ḲAḌÎ-İ ḤALEB-ŞUDEN-İ VAḤDÎ EFENDİ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün

1 Muḳtedâ-yı fużalâ faḫr-ı mevâlî-i kirâm
Ḥażret-i Vaḥdî Efendi o vaḥîd ü yek-tâ

2 Fâżıl-ı bî-ṭama' ü müttaḳî-i din-perver
Münṣif-i bî-ġaraż ü mu'tedil-i puḫte-edâ

3 Ṣâḥib-i zühd ü verâ' ṣâdıḳ-ı perhîz-siriṣt
Vâḳıf-ı ḳadr-ı tevekkülkede-i istiġnâ

4 Olıcaḳ 'izzet ile maḥkeme-pîrâ-yı Ḥaleb
Yeñiden kesb-i 'uluv eyledi ṣân-ı Şehbâ

5 İncilâ buldı ḳudûmı ile merâyâ-yı ḳulûb
Oldı âs̲âr-ı kesel maḥv u keder nâ-peydâ

6 İde aḥkâm-ı umûrında muvaffaḳ Bârî
İde dil-ḫvâhı ḳadar ḥüccet-i ḳadrin imżâ

7 Nâbî bî-ġâye du'â ile didi târîḫin
Ḥalebî Vaḥdî Efendi'ye ḳıla sa'd Ḫudâ 1122

---

119 S1,67b ; S2,100a ; S3,66a ;Ü,65a;M,61a;A,189a

(*)S1,S3
:Târîḫ-i Ḳadî-şuden-i Vecdî Efendi Be-Ḥaleb S2
:Târîḫ-i Monlâ-yı Ḥaleb Vaḥdi Efendi M
5 merâyâ-yı ḳulûb:mir'ât-ı ḳulûb S1,S3, merâmî-i ḳulûb Ü
6 ide dil-ḫvâhı ḳadar hüccet-i ḳadrin :
ide dil-ḫvâhı ḳadar niyyet-i ḳadrin S2,Ü,M

120

TÂRÎH BERÂY-I KAṢR-I CEDÎD-İ DÂMÂD-I ŞEHRYÂRÎ 'ALÎ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥażret-i âṣaf-ı bî-miṣl ü 'adîl
K'eylemiş fażlı Hudâ źâtına ḥaṣr

2 Vâḥidü'l-vaḳt o vezîr-i yek-tâ
Ki vücûdiyle mübâhîdür 'aṣr

3 Yapdı bir ḳaṣr ki seyre çıḳsa
Dîde câ'iz ki ṣalâtın ide ḳaṣr

4 Fikr-i târîhin iderken Nâbî
Cânib-i Ḥaḳdan irüp mevce-i naṣr

5 Ref' idüp dest-i du'âsını didi
'Alî Pâşâ'ya mübârek ola ḳaṣr 1122/1123

---

120 S1,62b ; S2,117a ; S3,61a ;A,201b
(*)S1,S3
:Târîh Berây-ı Ḳaṣr-ı Vezîr-i Müşârün-ileyh S2
3 seyre çıḳsa :çıḳsa seyre S2//
ṣalatın :namâzın S2

121

TÂRÎH BERÂY-I BÂRGÂH-I ṢADR-I A'ẒAM-I SÂBIḲ
TEBERDÂR MUḤAMMED PÂŞÂ (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Şâyestedür olsa bu serâ-perde-i devlet
Hem-sâye-i bâl ü per-i 'Anḳâ-yı 'inâyet

2 Bu bârgeh-i meymenet-endûza sezâdur
Ḥûrân-ı bihişt itse temâşâsına rağbet

3 Hurşîd-i cihân-tâb gibi şemselerinden
Eyler leme'ân pertev-i envâr-ı leṭâfet

4 Her şemse-i gül-dûhtenüñ berg-i kemîni
Ṣûretkede-i Çîne geçer reng-i hacâlet

5 Bu bârgeh-i nev degül açmış per ü bâlin
Ṭâvûs-ı münaḳḳaş-beden-i gülşen-i cennet

6 Naḳşında olan lâle vü gül nergis ü sünbül
Hem-ṣûret-i evrâḳ-ı gülistân-ı ḥaḳîḳat

7 Mânend-i Hümâ sâye-i iḳbâlin idüp basṭ
Girmiş ḳanadı altına erbâb-ı sa'âdet

8 Hûbân-ı sehî-ḳad gibi zerrîn kemer ile
İtmiş se sütûn merkez-i hıdmetde iḳâmet

9 Üç ḳubbesi urmış felegüñ sînesine dâġ
Üç tûġ ile itmiş se sütûn 'aḳd-ı uhuvvet

10 Evtâdları zahm-zen-i sîne-i a'dâ
Her medd-i ṭınâbı reg-i ebdân-ı metânet

11 Eylerse n'ola sâye-i luṭfında tefâhhur
Yoḳ ṣahn-ı zemîn giydügi bunuñ gibi hil'at

---

121 S1,60b ; S2,119b ; S3,59b ; Ü,61a
(*)S1,S3/:Ḳaṣîde-i Tebrîk-i Serâ-perde-i Muḥammed Pâşâ Der-Żımn-ı Târîh-i Bî-naẓîr S2
:Târîh-i Bârgâh-ı Muḥammed Pâşâ Ü
1 devlet S1,S3:'izzet S2
4 Çîne S1,S3,Ü:ḥüsne S2

121
TÂRÎH BERÂY-I BÂRGÂH-I ṢADR-I A'ẒAM-I SÂBIḲ
TEBERDÂR MUḤAMMED PÂŞÂ (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Şâyestedür olsa bu serâ-perde-i devlet
Hem-sâye-i bâl ü per-i 'Anḳâ-yı 'inâyet

2 Bu bârgeh-i meymenet-endûza sezâdur
Ḥûrân-ı bihişt itse temâşâsına raġbet

3 Hurşîd-i cihân-tâb gibi şemselerinden
Eyler leme'ân pertev-i envâr-ı leṭâfet

4 Her şemse-i gül-dûhtenüñ berg-i kemîni
Ṣûretkede-i Çîne geçer reng-i hacâlet

5 Bu bârgeh-i nev degül açmış per ü bâlin
Ṭâvûs-ı münaḳḳaş-beden-i gülşen-i cennet

6 Naḳşında olan lâle vü gül nergis ü sünbül
Hem-ṣûret-i evrâḳ-ı gülistân-ı ḥaḳîḳat

7 Mânend-i Hümâ sâye-i iḳbâlin idüp basṭ
Girmiş ḳanadı altına erbâb-ı sa'âdet

8 Hûbân-ı sehî-ḳad gibi zerrîn kemer ile
İtmiş se sütûn merkez-i hıdmetde iḳâmet

9 Üç ḳubbesi urmış felegüñ sînesine dâġ
Üç tûġ ile itmiş se sütûn 'aḳd-ı uhuvvet

10 Evtâdları zahm-zen-i sîne-i a'dâ
Her medd-i ṭınâbı reg-i ebdân-ı metânet

11 Eylerse n'ola sâye-i luṭfında tefâhhur
Yoḳ ṣahn-ı zemîn giydügi bunuñ gibi hil'at

---

121 S1,60b ; S2,119b ; S3,59b ; Ü,61a
(*)S1,S3/:Ḳaṣîde-i Tebrîk-i Serâ-perde-i Muḥammed Pâşâ Der-Żımn-ı Târîh-i Bî-naẓîr S2
:Târîh-i Bârgâh-ı Muḥammed Pâşâ Ü
1 devlet S1,S3:'izzet S2
4 Çîne S1,S3,Ü:ḥüsne S2

12 Pîrâmenini dûr idemez leşker-i endûh
Reh-yâb olamaz bâṭınına gerd-i ḳasâvet

13 Dünyâyı gezerse bulamaz bâd-ı sebük-h̲îz
Mânende-i zîr-i peri me'vâ-yı selâmet

14 Jengâr ḳomaz âyîne-i sînede jengi
H̲âṭırda ḳomaz z̲evḳ-i temâşâsı küdûret

15 Hem râḥat u hem z̲evḳ u temâşâya olur ġarḳ
Cân atsa n'ola sâyesine devlet ü rif'at

16 Her kim ki gelür seyrine dir dîde-i bedden
Hem h̲aymesi hem ṣâḥibi Allâh'a emânet

17 Fah̲rü'l-vüzerâ Ḥażret-i Pâşâ-yı keremkâr
Hem-nâm-ı Muḥammed şeref-efzây-ı vezâret

18 Ol âṣaf-ı memdûḥ ki buldı nice müddet
Z̲âtiyle şeref mesned-i 'ulyâ-yı ṣadâret

19 Olmış ezelî ṭıynet-i pâkinde muh̲ammer
İnṣâf u mürüvvet kerem ü 'adl ü diyânet

20 Olmış ḳalem-i ḳudret ile nüsh̲a-i z̲âtı
Mecmû'a-i 'ilm ü 'amel ü ḥilm ü ṣadâḳat

21 Ta'cîzini hîç kimsenüñ itmez dili tecvîz
Virmez keremi kimsenüñ âzârına ruh̲ṣat

22 Ḥıfẓ eylesün Allâh vücûdını h̲aṭâdan
Olsun der-i iḳbâli nişîmengeh-i râḥat

23 Fikr eyler iken Nâbî-i dâ'î didi hâtif
Târîh̲ini sa'd ola serâ-perde-i 'izzet 1122

---

12 idemez :ide mi S2//reh-yâb olamaz baṭınına reh-yâb ola mı dâmenine S2
13 Mânende-i zîr-i peri me'vâ-yı selâmet :Mânendi anuñ bulmaya me'vâ-yı selâmet S2
16 ṣâḥibi:kendüsiS2
21 Ta'cîzini hîç kimsenüñ itmez dili tecvîz: Hîç kimsenüñ itmez dili ta'cîzini tecvîz S1,S3,Ü

122

TÂRÎH BERÂY-I 'AYN-I MÂHİR EFENDİ DER-'AYNTÂB (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî fikr-i şavâb u kaşd-ı hayr u himmet-i 'ulyâ
Ki li'llâh Hażret-i Mâhir Efendi eyledi peydâ

2 Sevâd-ı huşksâr-ı 'Ayntâb'uñ kıllet-i mâ'dan
Yübûset sîne-i sükkânına itmişken istîlâ

3 İdüp ol şehri iḥyâya rıżâ-yı Ḥaḳ içün himmet
Hulûş-ı tâmm ile âsâr-ı hayrın eyledi ibkâ

4 İderdi âferînişden berü Sâcûr nâmında
Verâ-yı kûhsârından güzer bir âb-ı cân-bahşâ

5 Muḥâl idi velîkin kûh sedd olmağla mâbeyne
Sevâd-ı şehre ol âb-ı zülâli eylemek icrâ

---

122 S1,57b ; S2,56b ; S3,109b ;A,206a
(*)S2
:Târîh-i Âb-ı 'Ayntâb S1,S3
1 şavâb u : şavâ'ib-i S2
2 mâ'dan :mâ'ı S2 // itmişken :itmişdür S2

6 Ne kûh ammâ ki kûh-ı Bîsütûn kemter perestârı
Ki cism-i sah̲tı yek-ser seng-i zend ü ṣah̲re-i ṣammâ

7 O kuhuñ z̲irvesinde heşt-deh çâh eyleyüp kende
Büni her çâhuñ ammâ bist u çâr endâze-i bennâ

8 İdüp i'mâl ḥafr u h̲arḳ ile yek-dîgere peyvend
Derûn-ı sengden icrâya taḥṣîl eyledi mecrâ

9 Nice yıllarda ḳaṭ'ın h̲alḳ-ı 'âlem 'add iderken ṣa'b
Se mâhe müddet-i endekde teysîr eyledi Mevlâ

10 Tamâm-ı şehri sîr-âb itdüginden fażla efżâli
Ṣaḥârî vü besâtîn ü riyâżı eyledi irvâ

11 Bu âbuñ ṣafvet ü şîrînterinden olsa câ'izdür
Ġarîḳ-i mevc-i şerm âb-ı ḥayât-ı 'âfiyet-bah̲şâ

12 Ṣafâsı ṭab'-ı Nâbî'ye olup sârî didi târîh̲
Diyâr-ı 'Ayntâbı cûy-ı Sâcûr eyledi iḥyâ

123

TÂRÎH̲ BERÂY-I VEZÂRET-İ ḤAŻRET-İ NU'MÂN PÂŞÂ EL-MERḤÛMÜ'L-MAĠFÛR (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḥażret-i Nu'mân Pâşâ-yı kirâmiyyü'n-neseb
Vâris̲-i ṣâḥib-yed-i 'ulyâsı ṣadr-ı devletüñ

2 Ṣadrı teşrîf eyledükde devlet ü iḳbâl ile
İtdi râh-ı 'adlden bâbın güşâde râḥatuñ

3 Müsterîḥ oldı beḳâda rûḥ-ı cedd ü 'amm ü eb
Cilvesin gördükde ṣadr üzre o 'alî-himmetüñ

4 Her umûrında muvaffaḳ eyleyüp Bârî H̲udâ
İtsün âs̲ârı sirâyet nâsa ḥüsn-i sîretüñ

5 Nâbiyâ tebşîr ile hâtif didi târîh̲ini
Ṣâḥibü'l-ḥükm oldı hem-nâmı sirâc-ı ümmetüñ

1122

---

6 kemter :andan S2
7 z̲irvesinde :z̲irvesinden S2//bist ü çâr :bist-çâr S1,S3
8 h̲arḳ ile :h̲arḳda S2
9 -A
10 itdüginden : eyledükden S2
11 ṣafvet ü :ṣafvet-i S1,S3,A

123 S2,98a ; S3,55a
(*)S2
:Târîh̲-i Dîger S3.
4 Bârî H̲udâ S2 :Bâr-H̲udâ S3

124
TÂRÎH BERÂY-I ŞADÂRET-İ KÖPRİLİ-ZÂDE NU'MÂN PÂŞÂ RAḤİMEHU'LLÂH (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Nâbî sirâc-ı ümmetüñ itdükde yümn ile
Hem-nâmı zîb-i şadr-ı bisâṭ-ı sa'âdeti

2 Târîh-i tâze ṭarḥ ẓuhûr itdi ġaybdan
Mekşûf ehl-i ḥâle cemâl-i melâḥati

3 Zâhirde bir ziyâde velî bâṭını tamâm
Ḥall itmedükçe ẓâhire çıḳmaz leṭâfeti

4 Tefvîż idince pâdişeh-i ma'delet-penâh
Bir fâżıl-ı yegâneye şadr-ı sa'âdeti

5 Târîḫ geldi ṭarz-ı cedîd üzre Nâbiyâ
Allâh mükerrem eyleye yevm-i 'adâleti

1122

---

124 S2,98a ; S3,55a
(*)S3
: Târîḫ-i Dîger Berây-ı Ân S2.

2 Târîḫ-i tâze ṭarḥ ẓuhûr itdi ġaybdan :
Târîḫi ṭarz-ı tâze ẓuhûr itdi ġaybdan S2

125
TÂRÎH-İ TÎR-ENDÂHTEN-İ ÇERKES MUHAMMED PÂŞÂ DER-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âṣaf-ı sâlifü'l-eyyâm-ı diyâr-ı Şehbâ
Ḥâfız u Çerkesiyü'l-aṣl Muḥammed Pâşâ

2 Kendü eyyâm-ı şerîfinde bu menzilgehde
Tîr atup itmiş idi nâm-ı şerîfin ibkâ

3 İdicek 'izz ü sa'âdetle bu şehri teşrîf
Ṣadr-ı 'âlî-i selef ya'nî Muḥammed Pâşâ

4 Ṣadrdan münfaṣıl oldukda be-ḥükm-i takdîr
Olıcak ḥâfız-ı tedbîr-i umûr-ı Şehbâ

5 Anlaruñ da ezelî olmağ ile mu'tâdı
'Âdet-i remy ü talebkârî-i esbâb-ı ġazâ

6 Baṣup anlar dahı bu menzil-i ma'rûfa kadem
Kuvvet-i kabzasınuñ eyledi hükmin icrâ

7 Ḥarf-endâzluk idüp selefüñ menziline
Geçdi yigirmi sekiz kez o kemân-gîr-i veġâ

8 Lîk bu remyde bir ḥâlet-i dîger var kim
O şeref ġayri menâzilde bulunmaz kaṭ'â

9 Ḥâcı İsmâ'îl o üstâd-ı sanâdîd-i rumât
Ki bu fende o idi pîr-i ferîd-i yek-tâ

---

125 S1,55a ; S2,121a ; S3,54a
(*)S2
:Târîh-i Dîger S1
:Târîh Berây-ı Tîr-endâhten Vezîr-i Müşârün-ileyh S3
1 Ḥâfız u :Ḥâfız-ı S2
2 kendü :şimdi S2
3 'âlî-i selef :'âlî-i şeref S2
7 veġâ : vefâ S1,S3
9 o üstâd-ı sanâdîd-i rumât:üstâd-ı sanâdîd-i rumât S2

10 Anuñ atduġı kemân ile atup bu tîri
Eyledi rûḥını ol pîr-i 'azîzüñ iḥyâ

11 Bulınan atıcılar şimdi anuñ cüllesini
Kimse taḥrîk idemez diyü iderler da'vâ

12 Nâbiyâ hâtif-i ġaybîye su'âl eyler iken
Ki ne vech ile bulur ṣûret ayâ bu ma'nâ

13 Basaraḳ birbirini müjdeciyân târîẖin
Didiler menzili sebḳ itdi Muḥammed Pâşâ

1122

126

TÂRÎH̲ BERÂY-I TÎR-ENDAH̲TEN-Î TEBERDÂR MUḤAMMED PÂŞÂ DER-ḤALEBÜ'Ş-ŞEHBÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âṣaf-ı mekremet-endûz u vezîr-i ṣaf-der
Büyük imrâẖor iken tîrine buldurdı hevâ

2 Ḳâ'im oġlınuñ atup Edrene'de menziline
Bozdı geçdi otuz altı kez anı bî-pervâ

3 Pehlevân Aḥmed'i de Edrene'de itdi güẕer
Otuz altı kez anuñ itdi nişânını hebâ

4 Ṣâliḥ Aġâyı güẕer eyledi yitmiş dört kez
Eyledi anda daẖı seng-i nişânı ber-câ

5 Hem Sitanbul'da Emîn menzilin otuz beş kez
Giçüp itdi ṭaşını zîver-i rûy-ı ṣaḥrâ

6 Aġalarda da giçüp seng-i raḥîḳi üzre
Tâ otuz beş kez anuñ eyledi keyfin yaġmâ

7 Ḥalebe itdi ḥükûmetle ḳaçan kim teşrîf
İtdi menzil yoġ iken anda da menzil peydâ

8 Oḳ atup seng dikince didi Nâbî târîẖ
Dikdi ṭâş belde-i Şehbâda Muḥammed Pâşâ

1122

---

126 S1,55a ; S2,120b ; S3,54a ;Ü,53b;M,47b
(*)S1,S3.
:Târîẖ-i Tîr-endâzî-i Ḥaẓret-i Muḥammed Pâşâ Der-Ḥalebü'ş-Şehbâ S2,M,A
1 hevâ:rehâ Ü
2 kim:kez A

127
TÂRÎH BERÂY-I VEZÂRET-İ TEBERDÂR MUHAMMED PÂŞÂ DER-DEF'A-İ SÂNİYE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir çerâğı k'ide lutf ile fürûzân Mevlâ
Nefes-i serd ile itmek nice mümkin itfâ

2 Bir nihâli k'ide feyyâż-ı ezel perverde
Aña itsün mi żarar tîşe-i keyd-i a'dâ

3 Büsegâh eylese bir dâmeni Hak efvâha
Pençe-i hâr u has olmak aña kâbil mi resâ

4 Men' u def' eylemege kimsede kudret mi olur
İstese hażret-i Hak bir kulın itmek ihyâ

5 Kim ki Allâh'a ider cümle umûrın tefvîż
Eylemez ġayret-i Hak kimseye muhtâc-ı recâ

---

127 S1,52b ; S2,92a ; S3,51b ;Ü,30a;M,30a;A,43a
(*)S1,S3
:Kaşîde Der-żımn-ı Târîh-i Şadâret-i 'Uzmâ Der-Def'a-i Sâniye Teberdâr Muhammed Pâşâ S2
:Tehniye-i Vezâret-i Şadr-ı A'żam Muhammed Pâşâ Der-Żımn-ı Târîh M

6 Kim ki esbâb-ı mecâzîden ider ḳaṭ'-ı ümîd
Bî-ṭaleb eyler aña ḥażret-i Vehhâb 'aṭâ

7 Bî-ta'ab ṣâhid-i âmâli görür âmâde
Çeşm-i ümmîde olan sürme-keş-i istiġnâ

8 Kim ki ṣıdḳ ile olur künc-i tevekkülde mekîn
Getürür ayağına devlet u iḳbâli H̱udâ

9 Mâ-ḥaṣal cümle-i mefhûmı bu ta'bîrâtuñ
Naḳş-ı tafṣîli bu icmâl-i ḥafînüñ mes̱elâ

10 Ḳatı pâkîzedür idrâḳine bul râh-ı şu'ûr
Dîde-i 'aḳluña vir hüsnini teşẖîṣe cilâ

11 Ḥażret-i âṣaf-ı ṣâfî-dil-i pâkîze-nihâd
Ya'ni hem-nâm-ı Muḥammed güher-i kân-ı vefâ

12 Ṣâḥib-i a'ẓam u ekrem ḳamer-i çerẖ-i şeref
Âṣaf-ı aḳdem u a'lem şeref-i bürc-i 'alâ

13 Câlis-i mesned-i iclâl müşîr-i kâmil
Mâlik-i ẖâtem-i iḳbâl vezîr-i yek-tâ

14 Sâbıḳâ yümn ile bir def'a daẖi olmış iken
Zîb-i dîvân-ı şeref ṣadr-nişîn-i vüzerâ

15 Ḥükm-i taḳdîr-i İlâhiyle idüp bir ḳaç sâl
Bir nice manṣıb-ı 'âlîde daẖi ref'-i livâ

16 'Âḳibet olmış iken ẕât-ı kerîmine maḳarr
H̱ıṭṭa-i meymenet-endûz-ı diyâr-ı Şehbâ

17 Eşḳiyâ-yı 'Arabuñ def'-i şer u şûrı içün
Olıcaḳ bârgeh-efrâz-ı ḥavâlî-i Ḥamâ

18 Nâ-gehân cûşa gelüp lücce-i feyż-i ezelî
İtdi ẖurşîd-i 'inâyât-ı ezel basṭ-ı żiyâ

---

17 bârgeh-efrâz-ı : bârgeh-efrûz-ı M

19 Ya'nî sulṭân-ı selâṭîn-i cihân H̲ân Aḥmed
Pertev-i cebhe-i dîn ẓıll-ı żiyâ-bah̲ş-ı H̲udâ

20 Ṣafvetü's-ṣafve-i ervâḥ-ı laṭîf-i ecdâd
Nuh̲betü'n-nuh̲be-i ecsâm-ı şerîf-i âbâ

21 Deheninden cereyân itmededür cûy-ı kerem
Cebhesinden leme'ân itmededür nûr-ı H̲udâ

22 Mihr-i bürcü'ş-şeref-i tâze nihâl-i iḳbâl
Âftâb-ı felek-i salṭanat-ı 'izz ü 'alâ

23 H̲âṣdur z̲ât-ı hümâyûnına nûr-ı 'irfân
Bestedür ḳalb-i dil-ârâsına emvâc-ı hüdâ

24 Vüs'at-ı h̲ulḳına nisbetle melek teng-mizâc
H̲ayme-i câhına nisbetle felek köhne-binâ

25 Neyyir-i şa'şa'a-bah̲şâ-yı semavât u zemîn
Pertev-i neyyir-i 'irfânına nisbetle sühâ

26 Olmış âraste-i terkîb-i hümâyûnında
Luṭf-ı ṭab' u şeref-i ṭıynet ü ḥüsn-i sîmâ

27 Ser-te-ser nûrdan âġişte vücûd-ı pâki
Mû-be-mû kâlbüd-i rûḥa dökilmiş a'żâ

28 Nûr ile rûḥdan âmîh̲te olmış ṣûret
Ṣûret-i aḥsen-i taḳvîme ḳonılmış ma'nâ

29 Şeref-i z̲ât ile şöhret-dih-i eslâf-ı kirâm
Şevket u şân ile iḥyâ-kün-i nâm-ı ḳudemâ

30 Ṭûp-ı zerrîni ser-i h̲aymesidür fülke-i mihr
Naḳş-ı dâmân-ı serâ-perdesidür bâl-i Hümâ

---

22 nihâl-i ikbâl :bahâr-ı ikbâl S2,M,A
26 Luṭf-ı ṭab' şeref-i ṭıynet ü ḥüsn-i sîmâ :
Luṭf-ı ṭab'-ı şeref ü ṭıynet-i ḥüsn-i sîmâ S1,S3,Ü
30 fülke-i mihr :ḳıt'a-i mihr S2

31 Âşiyânında daẖi ẖvâb-ı ferâġat göremez
Ḳâfda nâm-ı hümâyûnın işitse 'Anḳa

32 Ḳıble-i ins u melek kişverine dâẖildür
Kim olur bu şeref u şevket-i iclâle sezâ

33 Kime maẖṣûṣ bu 'izzet bu şeref kim oḳuya
H̱uṭbesinfe menber-i sulṭân-ı rüsülde ẖuṭebâ

34 Sâkin-i Çîn ü H̱ıtâ vü H̱oten u Hind ü 'Acem
Cümle elḳâb-ı hümâyûnın iderler ıṣġâ

35 Taẖt-ı ḥükmine 'aceb ḳanġı şehüñ daẖildür
Kûh-ı Ṭûr u Ḥarem-i Ka'be vü ṣaḥn-ı Aḳṣâ

36 H̱âk-i mülkinde ne güne şehüñ olmış medfûn
Beden-i aḳdes-i cân-perver-i maḥbûb-ı H̱udâ

37 Kemterîn ḳullarınuñ cilvegeh-i rif'atidür
Taẖtgâh-ı ẖulefâ ẖıṭṭa-i ümmü'd-dünyâ

38 Böyle şâhenşehe bir kimse olunmaz tanẓîr
Buña benzer nic'olur pâdişeh-i bî-hem-tâ

39 Ḥükm-i taḳdîr-i İlâhiyle vezîr-i merḳûm
Ṣadrdan olmış iken tecribe vechiyle cüdâ

40 İtmeyüp çeşm-i 'inâyâtını ḳaṭ' üstinden
Keremin eyler idi râh-ı ẖafîden icrâ

41 Bir iki kimseyi lîk itmiş idi bir nice sâl
Nâ'il-i mertebe-i rif'at-ı ṣadr-ı 'ulyâ

---

31 göremez :görmez S2
33 'izzet :'izz ü S1,S3,Ü
35 ḥükmine :ḥükminde S2,M,A/daẖildür S1,S3:vâḳi'dür S2,M,A
37 cilvegeh-i :cilve-i S1 ; -Ü
40 ḳaṭ' üstinden :üstinden ḳaṭ' S1
41 'ulyâ : a'lâ S1,S2

42 Lîk olmadı muvaffaḳ biri bir h̲ıdmete kim
Pâdişâha fuḳarâdan ide taḥṣîl-i du'â

43 Birisi salṭanata eylemedi ġam-h̲^{v}ârî
Eyledi her birisi kendü murâdın icrâ

44 Kimden ümmîd-i niẓâm itdi ise salṭanata
Oldılar ġaflet ile bâdiye-peymâ-yı h̲aṭâ

45 Kimi naṣb itdi ise ṣadr-ı mu'allâ-ḳadre
Bulmadı bûy-ı liyâḳat birisinden ḳaṭ'â

46 İtdi her çend şehinşâh-ı dil-âgâh u h̲abîr
'Âlem-i tecribede peyk-i h̲ayâlin pûyâ

47 Añladı nûr-ı firâsetle bunı âh̲ir-i kâr
Ki olursa virecek daġdaġa-i ṣadre şifâ

48 Ṣâḥib-i evvel olan ṣadr-ı kerimü'ṣ-ṣândur
Zah̲m-ı mülke olacaḳ 'iffet ile merhem-sâ

49 Vüzerâ zümresi beyninde eger varsa odur
K'ola hem-ṭab'-ı hümâyûna vü hem ṣadra sezâ

50 O ider salṭanatuñ 'ırżın iderse tekmîl
O ider memleketüñ derdine eylerse devâ

51 Andan ümmîd olunur merḥamet-i rûḥânî
Umulursa yine andan umulur luṭf u 'aṭâ

52 İder eyyâm-ı şerîfinde ṣafâ h̲alḳ-ı cihân
Olur âsûde zamânında gürûh-ı fuḳarâ

53 Żâbıṭ-ı ḳâ'ide-i ma'rifet ü 'ilm ü hüner
Nüsh̲a-i câmi'-i fenn-i edeb u ḥilm ü ḥayâ

---

42 bir :bu S2
43 -S2
46 h̲abîr :vaḥîd S1,S3
49 hümâyûna :hümâyûnına S1
53 ma'rifet ü :ma'rifet-i S1,S3,A

54 Bu ḳadar meşġale-i devlet ile dûr olmaz
H̲âṭırından es̲er-i vâhime-i rûz-ı cezâ

55 Ṭurre-i himmetinüñ şânesidür dest-i niyâz
'Ârıż-ı va'desinüñ 'âşıḳıdur çeşm-i vefâ

56 H̲ulḳ-ı pâkîzesi ma'lûm-ı hümâyûn çoḳdan
Ṣafvet-i ṭıyneti meşhûd-ı h̲idîv-i dânâ

57 Yeñiden çünki bu ma'nâları da eyledi yâd
Oldı âs̲âr-ı 'inâyât-ı ezel cilve-nümâ

58 Cünbiş-i şevḳe gelüp râbıṭa-i mihr-i ḳadîm
Oldı âs̲âr-ı ta'alluḳ dil ü cândan peydâ

59 Gönderüp mühr-i hümâyûnı silâḥdârı ile
Eyledi ġâyet-i ta'ẓîm rüsûmın icrâ

60 Girdi ġayretle yine cîb-i dil-ârâsına mühr
Âşiyân-ı ezelîsin yine buldı 'Anḳâ

61 Mihr bürcü'ş-şeref-i aṣlîye itdi taḥvîl
'Âlemi sa'd-ı ferah̲ eyledi lebrîz-i ṣafâ

62 Getürüp merkez-i aṣlîsine mânend-i ḳamer
Mesned-i sâbıḳ-ı 'âlîsine itdi i'lâ

63 Bu 'aṭiyye ṭaraf-ı ḳâdir-i bî-çûndandur
Kimse iḥsân-ı H̲udâ'ya diyemez çün ü çerâ

64 Cez̲be-i luṭf-ı şehinşeh naẓar-ı vâḥid ile
Ṣadrı da âṣafı da eyledi birden iḥyâ

65 Eyleyüp re'y-i hümâyûnda iṣâbet el-ḥaḳ
'Âlemüñ h̲âṭırını eyledi pür-nûr u ṣafâ

---

58 Oldı âs̲âr-ı ta'alluḳ dil ü cândan peydâ :
Luṭf-ı nev-ḳalb-i hümâyûndan oldı peydâ S1,S3,Ü
60 ġayretle :'izzetle M,A
61 ṣafâ : żiyâ S2,M,A
65 pür-nûr u ṣafâ :pür-nûr-ı ṣafâ S2,A

66 Oldı şâhenşeh-i devrâna bu iḥsâna bedel
Cümle erbâb-ı dilüñ dest ü lebi vaḳf-ı du'â

67 Ḥaḳ ta'âlâ vire şâhenşehe 'ömr-i câvid
Eyleye taht-ı sa'âdetde vücûdın ibḳâ

68 Bu beşâretle ṭolup gûş-ı felek ey Nâbî
İtdiler tehniyesin resm-i du'â ile edâ

69 Didi târîhini erkân gidüp istiḳbâle
Çıḳdı ṣadre yine ṣıdḳ ile Muḥammed Pâşâ

1122

128
TÂRÎH-İ DİGER BERÂY-I ÂN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mebde'inden berü bu devlet-i 'âlî-şânuñ
Böyle bir naḳş-ı ġarîb olduġı yoḳ cilve-nümâ

2 Sâbıḳân itdügi yoḳ kişver-i İslâma hücûm
Bu tezâḥüm bu tedârükle 'adû-yı bed-râ

3 Żâbıṭ-ı Mosḳov olan kâfir-i bî-dîn ü 'anûd
Başḳa sevdâya düşüp itmiş idi istîlâ

4 Ra'd-ı âvâze-i muvhişle ṭolup gûş-ı enâm
Berḳ-i ye's itmiş idi hırmen-i imdâdı hebâ

5 Rûz-ı ceng olduġı dem havl-nümâ-yı maḥşer
Çerh-sây olduġı dem şu'le-i âşûb-ı veġâ

6 Âṣaf-ı ṣâf-dile 'avn-ı İlâhî irişüp
Oldı berhem-zede-i tefriḳa ceyş-i a'dâ

7 Mü'minüñ dîde-i ümmîdini itdi rûşen
Ḥâsidüñ baġrını hûn itdi bu feth-i ġarrâ

---

128 S1,46b ; S2,103 a ; S3,45b ; M,62a;A,191b

(*)S2 / :Târîh-i Feth-i Mosḳov Muḥammed Pâşâ A
:Târîh-i Diger S1,S3
:Târîh-i Diger Der-feth-i Mosḳov M
7 -S2 ; M,A'da 8.beyit.

8 Luṭf-ı Ḥaḳ eyledi bir fetḥ ü ẓafer iḥsân kim
Oldı sükkân-ı memâlik yeñi başdan iḥyâ

9 Böyle fetḥ ü ẓafere itdi muvaffaḳ bî-şekk
Ṣıdḳ-ı niyyet dil-i ṣâfî-berekâtında H̱udâ

10 Cümle mażbûṭ-ı tevârîẖ-i zamân-ı pîşîn
Daẖı yoḳ olduġı bir böyle ġazâ-yı ġarrâ

11 Bu ḳaṣîde daẖı çoḳ söz götürür ammâ kim
Ḳomadı tengî-i vaḳt itmege maḳṣûdı edâ

12 İderüz mevsim-i teşrîfde inşâ'allâh
Fevt olan ma'nî-i pâkîzeleri cümle ḳażâ

13 Nâbiyâ yazdı bu târîẖi melekler felege
Mâlik-i nâm-ı fütûḥ oldı Muḥammed Pâşâ

1122

---

8 M,A'da 7.beyit.
11 daẖı :ḳatı A

129

TÂRÎH-Î TEŞRÎF-Î ŞÂHENŞÂH BÂ-CEBE-HÂNE (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâdişâh-ı bahr ü ber şâhenşeh-i 'âlî-güher
Ya'nî sultân Ahmed-i dîn-perver-i kişver-güşâ

2 Lutf ile bir gün cebe-hânesini teşrîf idüp
Bu ocağı gördi çeşm-i iltifâtına sezâ

3 Bendegânınuñ görüp âdâb u hüsn-i hıdmetin
İtdi ilbâs-ı hila'dan ğayri çok lutf u 'atâ

4 Kulları tezhîb u tezyîn itdiler ta'zîm içün
Bu makâmı itmegin zât-ı kerîmi müttekâ

5 Güş idince Nâbî-i dâ'î didi târîhini
Pâdişâhuñ öpdi pâyın bu makarr-ı dil-güşâ

1122

---

129 S1,46a ; S2,116b ; S3,45a

(*)S2
:Târîh Berây-ı Cebe-hâne S1,S3.
2 Bu ocağı gördi çeşm-i iltifâtına sezâ :Bendegâna eyledi envâ'-ı ihsân ü 'atâ S1,S3.
3 -S1

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âṣaf-ı ṣâf-derûn ṣâḥib-i pâkîze-likâ
Ya'nî ṣadrü'l-vüzerâ ḥażret-i Yûsuf Pâşâ

2 İdicek devlet ile ṣadr-ı sa'âdetde ḳarâr
Ḫalḳ-ı 'âlem didiler cümle mübârek bâdâ

3 O ḳadar ḥüsn-i sülûk eyledi kim devletde
Medḥ-i evṣâfını vird eyledi a'lâ ednâ

4 Eyleyüp ḥażret-i Ḥaḳ cümle umûrın teshîl
Eyleye ṣadr-ı sa'âdetde vücûdın ibḳâ

5 Köhne Nâbî-i s̲enâkâr didi târîḫin
Ṣadr-ı iḳbâlde maḳâm eyledi Yûsuf Pâşâ

131

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ola maḳbûl-ı Yezdân çeşme-i pâk-i Yûsuf Pâşâ

132

TÂRÎḪ-İ DİGER BERÂY-I ÂN (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Bu sâl-i sa'âdet-iştimâlüñ
Kim naḳş-ı cebînidür selâmet

2 Târîḫini kim ṣorarsa Nâbî
Eyler sene-i ġazâ kifâyet 1123

130 S2,95a
(*)Başlıksız.
4.beytin birinci dizesi eksik.

131 S2,97a

132 S2,100b
(*)S2

133

TÂRÎH̲ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Devlet-i ḥażret-i h̲ân Aḥmed-i 'alî-şânda
Mülke Fettâḥ-ı kerîm itdi 'aceb iḥsânı

2 Moskov az ḳalmış iken itmege mülki ber-bâd
İtdi ta'yîn şeh-i dîn Âṣaf-ı ṣâḥib-şânı

3 Mâlik-i aḥsen-i ah̲lâḳ Muḥammed Pâşâ
Fâ'iz-i rütbe-i ḥıfẓ-ı ṣuver-i Ḳur'ânı

4 Eyleyüp himmet-i şâhenşeh-i 'âlem imdâd
Himmete oldı 'ilâve kerem-i Yezdânî

5 Düşmen-i dîni şikest eyledi bir mertebe kim
Görmedi mis̲lini sâbıḳda cihân-ı fânî

6 Cezm-i maġrûr cihân-gîrlige 'âzim iken
Zillete oldı bedel debdebe-i 'ünvânı

7 Çâr-ı bî-çâre amân istedi çâr ü nâ-çâr
Eyledi mâşıṭa 'afv-ı günehe erkânı

8 İtdi 'unf ü 'azimet şekl-i tażri'de ḳarâr
Oldı sermâye-i idbâr ser u sâmânı

9 Bir nice maṣlaḥat-ı müşkil ü çend emr-i h̲aṭîr
Ki henüz her birisi bir ṣefere erzânî

10 Eyledi cümlesini pîş-keş-i 'ahd u amân
( ) bir ḳâ'ide-i âsânî

11 Şeref ü şânını bu fetḥ-i celîlü'l-ḳadre
Ḥaḳḳ-ı ta'bîre ne ḳâdir ḳalem-i insânî

---

133 S2,94b
10.beytin ikinci dizesi eksik yazılmıştır.

12 Geldi bu şevk ile Nâbî ni'am-ı taḥdîs̱e
Ki yudı mevceleri rûy-ı meh-i raḫşânı

13 Bî-ḥâ'il iki târîḫ-i ġarîb itdi ẓuhûr
Ki olur birbirine ancaḳ olursa s̱ânî

14 Ḳıldı İslâma meded taḳviye-i Rabbânî
Din ü devlet yeñiden buldı 'uluvv-ı şânı

134
TÂRÎḪ BERÂY-I ḲAṢR-I VAHHÂB ÇELEBİ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî ḳaṣr-ı dil-ârâ çâygâh-ı rûḥ-baḫşâ kim
Zebân-ı ḫâme ile ḥüsninüñ mümkin degül medḥi

2 Binâ-yı ḫoş-nümâsın gûş idüp Nâbî didi târîḫ
Mübârek eyleye Vehhâb ḳaṣr-ı nâzenîn-ṭarḥı

---

134 S2,116a ; S3,68a
(*)S3
:Târîḫ-i Dîger Berây-ı Ḳaṣr-ı Mezbûr S2

135

TÂRÎH BERÂY-I NAḲŻ-I 'AḤD-I MOSḲOV

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şehinşâh-ı mu'aẓẓam ḥażret-i Sulṭân Aḥmed Hân
Ki zâtın dest-i ḳudret mâye-i rüşd ü sedâd itdi

2 Cihân âsûde iken sâye-i zîr-i cenâḥında
Ḳażâ bir ġayrı gûne naḳşa tertîb-i sevâd itdi

3 Budur tafṣîli icmâlüñ ki Çâr-ı hâ'in-i Mosḳov
Muḳaddem Çâr-ı İsvecle veġâ bâbın güşâd itdi

4 Bulup ol kavm-i bî-tedbîre bir ṭaḳrîb ile fırṣat
Biri birisinüñ me'vâların بس المهاد itdi

5 Binâ-yı 'ahd ü peymâna muhâlif vaż' ü cünbişle
Miyân-ı zümre-i müste'menânda infirâd itdi

6 Bu cânibden tesâmuḥ gördügince ḥaml idüp 'acze
Teraḳḳî buldı evżâ'-ı fesâdâtın ziyâd itdi

7 Budur nâmûs u 'ırż-ı salṭanat kim bildüre ḥaddin
O bed-hûy u siyeh-dil naḳż-ı 'ahd üzre 'inâd itdi

8 Teġâfül ġayrı hüsrân olduġın bu rütbeden ṣoñra
Gelüp bir yire aṣḥâb-ı feżâ'il ittiḥâd itdi

9 Vücûb-ı fetḥ-i ebvâb-ı cihâdı ictihâd itdi
Sülûk-ı ehl-i küfr îcâb-ı icrâ-yı cihâd itdi 1123

---

135 S2,98b
بس المهاد:Kur'ân-ı Kerim,Âl-i İmrân Suresi,13.âyet.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMAN

136

TÂRÎH-Î VEFÂT-I ŞEYH ŞERÎF EFENDİ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Zât-ı Şerîf Efendi ki zât-ı şerîf idi
Hüsn-i sülûki olmış idi şöhre-i enâm

2 Sinn-i sıbâdan olmış idi şeyh-i Kâdirî
Olmışdı hüsn-i hâl ile ma'rûf-ı hâss u 'âmm

3 Oldukda sâlik-i reh-i iklîm-i uhrevî
'Ömr-i 'azîzi defteri buldukda ihtitâm

4 Târîhin itdi hâtif-i gaybî du'â ile
Ola Şerîf Efendi'ye kûy-ı 'adn makâm 1123

---

136 S1,72b ; S2,95a ;S3,70b

(*)S1,S3 / :S2'de başlıksız.

137
TÂRÎH BERÂY-I ḲÂḌÎ-İ ḤALEB-ŞUDEN-İ KEBÎRÎ-ZÂDE EFENDİ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Kebîrî-zâde mahdûm-ı mükerrem efżal-i eyyâm
İdince mevleviyyetle naẓîr-i huld Şehbâ'yı

2 Ḥaleb bir güne reşk-i Cennet oldı maḳdeminden kim
Ki ḳaldı halḳ tercîḥ itmeden imrûza ferdâyı

3 Kemâl-i hüsn-i ahlâḳ ile 'ilm ü fażl ü dânişle
Dimek câ'iz Ḥaleb yoḳ gördügi bir böyle mollâyı

4 Nihâdında hüveydâ 'adl ü ḥaḳḳâniyyete niyyet
İrişdürmiş kemâl-i ittiḥâda fażl ü taḳvâyı

5 Ṭama' yoḳ nîm-zerre ṭab'-ı istiġnâ pesendinde
Görür aḥkâm-ı Rabbânîye tevfîḳ üzre da'vâyı

6 Niẓâm-ı nâsa ṭab'ında teveccüh öyle râsih kim
Terâzû-yı tesâvîde ṭutar a'lâ vü ednâyı

7 Leb-i âmîn ile Nâbî didi târîh-i teşrîfin
Kebîrî-zâde'ye yâ Rab mübârek eyle Şehbâ'yı

1123

---

137 S1,67a;S2,99b(derkenar); S3,66a;Ü,64a;M,61a;A,203b

(*)S1,S3,A
:Târîh-i Ḳadî-i Ḥaleb-şuden-i Kebîrî-zâde S2
:Târîh-i Kebîrî-zâde Monlâ-yı Ḥaleb M
3 mollâyı :monlâyı M,A

138

TÂRÎH-İ BİNÂ-KERDEN-İ KAṢR-I ḤAŻRET-İ VEZÎR-İ MÜKERREM 'ALÎ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bâreka'llâh zihî ḳaṣr-ı hoş-âyende-zemîn
Ki hevâ-hᵛâh-ı gül-i revzenidür huld-ı berîn

2 Mihr tâvân-ı zer-endûdesinüñ reşkinden
Rûy-ı zerd ile ider sâḥasına vaż'-ı cebîn

3 Görüp ârâyişini saḳf-ı zer-ender-zerinüñ
Zînetin itdi ferâmûş sipihr-i hod-bîn

4 Naḳş-ı rengînine nisbetle kemîn ma'nâdur
İdemez naḳş dimek mis̱lini ṣûretger-i Çîn

5 Bâbveş cîbini çâk eyler idi şerminden
Ṭarḥ-ı mevzûnını seyr eylese ḳaṣr-ı Şîrîn

6 Ḥıfẓ içün olmadadur çeşm-i bedinden halḳuñ
Micmer-i çerh ile gerdîde sipend-i pervîn

7 Feyż-i te's̱îri hevâ-yı çemen-efrûzı ider
Çâr-faṣlın senenüñ hem-nefes-i ferverdîn

8 Mühr hurşîdden urur hüccet-i eflâke ḳażâ
Ki bu ḳaṣra yaḳışur dinse eger faṣṣ-ı nigîn

9 Naḳşına nisbet ile naḳş-ı Hıtâ naḳş-ı haṭâ
Güline nisbet ile ṣûret-i Çîn ṣûret-i çîn

---

138 S1,62b ; S2,116a ; S3,61a ;A,201b
(*)S2
:Târîh-i Binâ-kerden-i Ḳaṣr-ı Ḥażret-i Vezîr-i Mükerrem 'Alî Pâşâ S2
:Târîh-i Dîger S1,S3
4 kemîn :nigîn S2/ma'nâdur :ma'nâda S2
8 S2'de 9.beyt. faṣṣ-ı nigîn:ḳaṣr-ı nigîn S1,S3,A
9 S2'de 11.beyit.
Güline nisbet ile ṣûret-i Çîn ṣûret-i çîn :
Gülleri âyîne-i ḥayret-i ṣûretger-i Çîn S2

10 Ṭarḥına ṣubḥ ü mesâ rüḳ'a-nüvîs-i tebrîk
Naḳşına mihr ile meh çeşme-güşây-ı taḥsîn

11 Dîde-i 'aḳlı gibi ṣâḥibinüñ her revzen
'Âlem-i nûra baḳar her biri bir çeşm-i yaḳîn

12 Cûş-ı envâr-ı żamîrinden alur mâlikinüñ
Naḳşınuñ sünbüli hem-reng-i libâs-ı rengîn

13 Sürh̲î-i naḳşı peyâm-âver-i rûy-ı h̲ûbân
Siyeh-i resmi nümâyende-i zülf-i müşgîn

14 Dâh̲il-i naḳşı peyâm-âver-i rûy-ı h̲ûbân
Es̲er-i luṭf-ı hevâsından olurlar nemgîn

15 Ḥükm-i şâhenşeh-i tevfîḳ ile âvîh̲tedür
Çâr dîvâresine emti'a-i şehr-âyîn

16 Lânenüñ her biri pervâzgeh-i murġ-ı neşâṭ
Câmlar her biri bir ṣâf-dil-i gûşe-nişîn

17 Bulsa tevfîḳ-i temâşâsına ruh̲ṣat Rıḍvân
Naḳd-i gencîne-i Firdevsi virürdi pîşîn

18 Ṣadrı şâhenşeh-i devrâna maḳarr olmadadur
Ġayre şâyeste degül tesmiye-i şâh-nişîn

19 Ṣaḥnı bûs itmek ile pâyını ẓıllu'llâhuñ
Olsa cârûbı sezâ nâṣiye-i ḥûrü'l-în

20 Bu şeref çoḳ mıdur ol âṣaf-ı bî-mis̲le k'ola
Ḥażret-i pâdişeh-i 'âleme dâmâd-ı güzîn

21 Eylemiş luṭfına ol gevher-i pâki tah̲ṣîs
Nazar-ı dâver-i devrâna hezârân taḥsîn

---

10 S2'de 8.beyit
12 mâlikinüñ :ṣubḥ u mesâ S2//rengîn:nesrîn S1,S3
20 'âleme :a'ẓama S2

22 Sâye-i ẕât-ı Ḫudâ ḥażret-i Sulṭân Aḥmed
Ki vücûdındadur esrâr-ı tılısm-ı tekvîn

23 Ẕâtı bir âyet-i ṣun'-ı ezelîdür k'itmiş
Münşî-i kevn 'ibârât arasında tażmîn

24 Gelmedi silsile-i sâbıḳa-i neslinden
Böyle bir kâmil ü ġayret-keş ü dindâr ü metîn

25 Lebi nev-bâve-ḫor-ı mezra'-ı tefsîr ü ḥadîs̱
Dili ġavvâṣ-ı bün-i lücce-i Ḳur'ân-ı mübîn

26 Ḳalb-i âgâhına pûşîde degül sırr-ı umûr
Ṭab'-ı derrâkine mestûr degül ma'nî-i dîn

27 Âfitâb-ı felek-efrûz-ı ḫıred k'itmişdür
Mülk-i İslâma Ḫudâ sâyesini ḥıṣn-ı ḥaṣîn

28 Pertev-i ṭab'-ı hümâyûnı olınca lâmi'
Fülke-i ḳurṣa-i ḫurşîdi olur dâġ-ı cebîn

29 O şehüñ cümle kerâmât-ı vücûdındandur
K'itdi bu âṣafı dâmâdlıġında temkîn

30 Gevher-i lücce-i aḫlâḳ 'Alî Pâşâ kim
Eylese faḫr sezâ ẕâtı ile devlet ü dîn

31 Ebr-i feyyâż-ı 'aṭâdur yem-i istiġnâsı
Baḥr-ı pür-cûş-ı ḫıred kûh-ı veḳâr u temkîn

---

31 Ebr-i feyyâż-ı 'aṭâdur yem-i istiġnâsı:
Öyle feyyâż-ı 'aṭâ dürr-i yem-i istiġnâ S1,S3,A

32 Bî-vefâ şânına mîzân-ı ḳıyâs ü ta'dâd
Nâ-resâ câhına endâze-i fikr ü taẖmîn

33 H̱âne-zâd-ı ḥarem-i ṭıynetidür nûr-ı ẖıred
Rîze-ẖ^{v}âr-ı ni'am-i fikretidür re'y-i rezîn

34 Nâbiyâ öyle du'â eyleyelüm ṣıdḳile kim
Ḥażret-i Ḥaḳḳuñ ola ḥüsn-i ḳabûline ḳarîn

35 Yaluñuz ins ü melek olmaya şevḳiyle ola
Sidreden Rûḥü'l-emîn zemzeme-senc-i âmîn

36 Ẕât-ı 'âlîsini aḥbâb ile etbâ'ı ile
Eylesün ḥażret-i Allâh ẖaṭâlardan emîn

37 İde dil-ẖ^{v}âhı ḳadar ẕevḳ ü ṣafâ 'ıyş ü neşâṭ
Her umûrında ẖudâvend-i cihân ola mu'în

38 Sâl-i târîẖini is̱bâta dü şâhid lâzım
İḳtirân itse se şîne yine süls̱-i aẖ-ı şîn

1123

---

32 mîzân-ı ḳıyâs ü ta'dâd :mîzân ü ḳıyâs-ı ta'dâd S2,A
35 A,S1,S3'te 36.beyit. Şevḳiyle :şermende S2
36 A,S1,S3'te 35.beyit.
38 İḳtirân itse se şîne yine süls̱-i aẖ-ı şîn :
İḳtirân eylese şîne yine süls̱-i aẖ-ı şîn S1,S3

139

TÂRÎH-Î DÎGER (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Her kimüñ itse cihâd âletine ṭab'ı heves
Ele girmez tüfekâsâ meded-i çâpük-res

2 Ṣâḥib-i cevher ü ehl-i nefes ü dûr-endiş
Rind-i germ-ülfet ü dil-sûz u şefîḳ-i heme-kes

3 Yek işâret gözedür saḥibinüñ çeşminden
Düşmenüñ cânına itdürmege tahrîb-i ḳafes

4 Bûs ider destini Hân Aḥmed-i 'âlî-şânuñ
Zer-nişân olmadan efzûn bu sa'âdet aña bes

5 Râh-ı gûşından irer ḳalbine nâr-ı ġayret
Hırmen-i düşmene der-dem ider ilkâ-yı ḳabes

6 Sen de târîhine tevcîh-i żamîr it Nâbî
Bu tüfengüñ demine hû didi erbâb-ı nefes

1123

140

TÂRÎH-Î DÎGER (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Eyledi isbât iki şâhidle târîhin felek
Keff-i Sulṭân Aḥmed'e lâyıḳ ne nâzende tüfek

1123

---

139 S1,59b ; S3,58a;A,198b
(*)S1,S3,A

140 S1,59b;Ü,56b;A,199a
(*)S1

141

TÂRÎH BERÂY-I TÜFENG ENDÂHTEN-İ SULTÂN AHMED HÂN-I SÂLİS (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ġâziyân beyninde yoķ şâhib-nefes merd-i güzîn
Düşmeni ber-bâd ider illâ tüfeng-i âteşîn

2 Ḫaylî yirden düşmenüñ râz-ı derûnın keşf ider
Dîde de elde olursa böyle olsun dûr-bîn

3 Raġbet eylerse cihâd erbâbı beyninde sezâ
Şehryâr-ı baḥr ü ber şâḥib-ķırân-ı mâ' ü ţîn

4 Ḥażret-i Sulţân Aḥmed âftâb-ı salţanat
Dâver-i taḫt-ı ḫilâfet ẓıll-ı Rabbü'l-'âlemîn

5 Bu tüfengüñ küştesi itdükçe 'arż-ı iftiḫâr
Ehl-i dûzaḫ âteş-i reşk ile olsun şermgîn

6 Bu tüfeng-i ḫoş-nümânuñ şânına şâyestedür
İki târîḫ-i dil-ârâ olmaġa naķş-ı cebîn

7 Birbirinden tâzeter biri birinden ḫûbter
Nâbiyâ naḫl-ı tecellî âşiyân-ı âteşîn
1123 1123

---

141 S1,59a ; S3,58a ;A,199a
(*)S1,S3,A
2 olsun : olsa S1,S3

142

TÂRÎH BERÂY-I İHRÂC-I SANCAḲ-I ŞERÎF BE-SÛY-I ĠAZÂ (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḥıżr-ı delîl-i râh-ı sefer sancaḳ-ı şerîf
Naḫl-ı riyâż-ı fetḥ ü ẓafer sancaḳ-ı şerîf

2 Devlet anuñ ki nâ'il ola rûy-mâline
Maḫṣûṣ-ı dest-i ḫayr-ı beşer sancaḳ-ı şerîf

3 Ol şem'e oldı cân ile pervâne bir zamân
Hep çâr-yâr-ı pâk-güher sancaḳ-ı şerîf

4 Ṣıdḳ ile aldılar anı âġûş-ı raġbete
Ṣıddîḳ ile 'Alî vü 'Ömer sancaḳ-ı şerîf

5 Virür lisân-ı ḥâl ile 'aṣr-ı Resûl'den
Bu 'aṣrda ġuzâta ḫaber sancaḳ-ı şerîf

6 Ol leşkerüñ muḥâfıẓıdur ġayret-i Ḫudâ
K'ola aña refîḳ-i sefer sancaḳ-ı şerîf

7 Her ḳande kim ḳıyâm ide ol naḫl-i ser-firâz
Olur semer-feşân-ı ẓafer sancaḳ-ı şerîf

8 Ol ḫâk-ı râhı tâc-ı ser-i rüzgâr ider
Her ḳangı râha itse güẕer sancaḳ-ı şerîf

---

142 S2,101a ; S3,47b (derkenar)
(*)S2
:Der-Medḥ ve Târîḫ-i Sancaḳ-ı Şerîf S3

9 Eyler ta'alluḳ itdüginüñ dest ü düşını
Vâ-reste-i ḫaṭâ vü ḫaṭar sancaḳ-ı şerîf

10 Eyler anuñ ki çeşmi ta'alluḳ ide aña
Sermâyedâr-ı nûr-ı başar sancaḳ-ı şerîf

11 Pîrâmenine uġrayamaz yüz sürenlerüñ
Dünyâ vü âḫiretde keder sancaḳ-ı şerîf

12 Olmaz ḫasâyis-i es̱eri sa'd ü yümnde
Güncîde-i lisân-ı beşer sancaḳ-ı şerîf

13 Ey âṣaf-ı yegâne Ḥaḳ'a eyle şükrler
Kim düş-ı ṣıdḳuñ itdi maḳar sancaḳ-ı şerîf

14 Nâbî-i nâ-tüvânada ey ṣadr-ı kâm-baḫş
Olsun medâr-ı ḥüsn-i nazar sancaḳ-ı şerîf

15 Târîḫini lisân se tûġ ile didi fetḥ
Açdı cihâda bâl ile per sancaḳ-ı şerîf

1123

---

10 S2'de 11.beyit.
13 ṣıdḳuñ S2 :medḥüñ S3

TÂRÎH-İ NUṢRET BERÂY-I MOSḲOV (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî naḳş-ı ġarîbü'ṭ-ṭarḥ-ı ṣûret-ḫâne-i 'âlem
Ki eyler fikri insânuñ żamîrin küreveş pür-tef

2 'Adû ḳasd eylemişken kişver-i İslâmı taḫrîbe
Hirâs olmış iken ḳulûb-ı nâsda muż'af

3 Miṡâl-i ḳâfiye çeşm-i ümîde teng iken 'âlem
Ferah-âbâd-ı kevnüñ eylemişken vehm-i neşrin lef

4 Bu lu'betgâhda göstermege yek cüz'i ḳalmışken
Ḳażâ bâzîçe-i tâze felek manṣûbe-i maṣraf

5 Cenâb-ı sâye-i Ḥaḳ ḥażret-i Ḫân Aḥmed-i 'âdil
Ḫidîv-i a'lem ü a'ẓam melik-i ekmel ü eşref

6 O bahr-ı ġayret itdi leşker-i enbûh ile ta'yîn
Vezîr-i a'ẓamın mânende-i emvâc-ı kef-der-kef

7 Cenâb-ı âṣaf-ı ekrem Muḥammed ṣâḥib-i a'ẓam
Mu'ayyen ḫıṭṭa-i îmân semiyy-i râkib-i Refref

8 O serdâr-ı mükerrem olduġından ḥâfıẓ-ı Kur'ân
O leşkergâhda olmış idi güyâ ẕâtı bir muṣḥaf

9 O ṭûfân-ı ḫurûşânuñ miṡâl-i sedd-i İskender
Rehin sedd eyleyep itdi ḥavâle ṣârim-i murhaf

10 Gelürken dûrdan mânend-i tabl âvâzı bâlâter
Ṭabânçe-ḫᵛâr-ı dest-i ġâziyân oldı miṡâl-i def

11 İdüp berhem-zede ṭâbûr-ı nâ-maḥṣûr-ı menḥûsa
İdüp ḳalbin şikeste itdiler mu'tell iken ecvef

12 Olup maġlûb u 'âciz dest-bürd-i ṣadr-ı ġâziden
Niyâz ü ma'zeretlerle amâna geldiler ṣaf ṣaf

13 Mühimmât ü ḳılâ' ü kâḫlar teslîmi şarṭiyle
Ḳalemden nâme-i ṣulḥ üzre vâḳi' oldı ḥarf be-ḥarf

14 Bu müjdeyle mübeşşirler getürdi Nâbiyâ târîḫ
'Adûyı bozdı hem ḥak aldı hem ṣulḥ itdi hem âṣaf

---

143 S3,46a (derkenar)
2 Bu beytin ikinci dizesi vezne uymamaktadır.

144
TÂRÎH̲-İ MUVAFFAḲ-ŞUDEN-İ ṢADR-I A'ẒAM TEBER-DÂR MUḤAMMED PÂŞÂ BE-HEDM-İ ṬÂBÛR-I MOSḲOV-I MAḲHÛR (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Li'llahi'l-ḥamd eyleyüp imdâd-ı ġaybî fetḥ-i bâb
Müjde-i fetḥiyle oldı ḳalb-i 'âlem neşve-yâb

2 Çıḳdı terkîb-i müferriḥ ḥoḳḳa-i taḳdîrden
Kâ'inâtuñ h̲âṭırından itdi def'-i ıżṭırâb

3 Żâbıṭ-ı Mosḳov olup zu'mınca bir ṣâḥib-ẓuhûr
Dûzah̲-ı iḳbâline virmişdi h̲aylî iltihâb

4 Bulduġından bir zamân ser-ḥadd-i İslâmı tehî
Bir iki maḥrûsaya açmışdı dest-i intihâb

5 Eylemişdi kişver-i İslâma su'-i ḳaṣd ile
Çoḳ fesâd îcâd ü gün-â-gün h̲ıyânet irtikâb

6 Heybet-i ṣît ü ṣadâ-yı havlnâk-ı saṭveti
Kârgâh-ı râḥatı itmişdi vaḳf-ı ıżṭırâb

7 Nev-be-nev muḥiş h̲aberlerle ṭolup gûş-ı bilâd
Bir ramaḳ ḳalmışdı İslâm olmaga yek-ser h̲arâb

8 Şu'le-i ah̲bâr-ı havl-engîzi bulmaġla şüyû'
Sîh̲-i ḥayret eylemişdi ḳalb-i İslâmı kebâb

---

144 S1,47a ; S2,102a ; S3,45b ;M,61b;A,46a
(*)S2 / :Târîh̲-i Fetḥ-i Mosḳov M,A
:Târîh̲-i Diğer S1,S3
2 h̲âṭırından : h̲âṭırın S2
6 heybet :rü'yet S2

9 Aḳmaġa vâdî-i ye'se az ḳalup cûy-ı ümîd
'Aksine devr itmege çoḳ ḳalmış idi âsiyâb

10 Çeşm-i dilden âşinâlıḳ riştesin itmişdi ḳaṭ'
İḥtimâl-i istirâḥat ârzû-yı câme-h̲ᵛâb

11 Mâ-ḥaṣal cûş-ı ġurûr leşker-i pindâr ile
Tâ Ṭuna sâḥillerinde eyledi medd-i ṭınâb

12 İtdi serḥadde hücûm üç kerre yüz bin h̲ûk ile
Âteşîn âlât ile mânend-i âs̲âr-ı 'az̲âb

13 'Âḳibet olduḳda vâḳıf ṣûret-i aḥvâline
Pâdişâh-ı mülk ü millet mâlik-i evc-i riḳâb

14 Şehryâr-ı baḥr ü ber ṣâḥib-ḳırân-ı şarḳ ü ġarb
Dâver-i İslâm Sulṭân Aḥmed-i 'âlî-cenâb

15 Ol pelîd-i bed-rege bildürmek içün ḥaddini
Tîġ-i ġayret bâṭınından eyledi terk-i ḳırâb

16 Ṣâḥib-i ekrem Muḥammed nâm ṣadr-ı a'ẓamın
İtdi ta'yîn def'ine ol dâver-i şevket-me'âb

17 Leşker-i İslâm ile ol âṣaf-ı ṣâfî-żamîr
Ol gürûh-ı bî-şümâruñ cengine itdi şitâb

18 Ġayretinden itdi îmâ pâdişâh-ı dîn-penâh
İltizâmından du'â-yı h̲ayrı terk-i h̲urd u h̲ᵛâb

19 Eyleyüp âh̲ir du'â-yı ẓıll-ı Yezdânî es̲er
Oldı seyf-i ġâziyândan düşmenüñ ḥâli h̲arâb

20 İtdi bir güne perîşân leşker-i küffârı kim
Leşker-i deycûra eyler anı ancaḳ âftâb

21 Ol ḳadar bâd-ı bürûdetle 'adû-yı h̲âksâr
Ḥufre-i 'acze düşüp başına ṣavurdı türâb

---

13 evc-i riḳâb :mülk-i riḳâb S1,S3,M,A
18 terk-i h̲urd u h̲ᵛâb :içün terk-i h̲ᵛâb S2

22 Oldı bir fetḥe muvaffaḳ kim idüp taḥsîn felek
Rüy-ı mihrin sürdi h̲âke çekdi gûşın mâh-tâb

23 İtmedi bir pâdişâha böyle h̲ıdmet bir vezîr
Virmedi bir h̲aṣma bir serdâr böyle bir cevâb

24 Kimsenüñ levḥ-i h̲ayâlinde degüldür mürtesem
Böyle bir resm-i muvâfıḳ böyle naḳş-ı intih̲âb

25 Dest-bürdinden ġuzâtuñ teng olup meydân-ı ceng
Ḳalmayup kâfirlerüñ gencîne-i vus'ında tâb

26 Kâm ü nâ-kâm eyledi dergâh-ı 'afve iltica
H̲ᵛâh ü nâ-h̲ᵛâh eyledi ol bî-ḥayâ terk-i ḥicâb

27 İderek cürm-i sefihkârânesine i'tirâf
Kendü nefsin iderek âmâc-ı ta'zîr ü 'itâb

28 Destmâlin gerdenine eyleyüp âvîh̲te
Oldı cûy-ı 'afv-ı şâhenşâhdan cûyâ-yı âb

29 Ol pelîdüñ itdügi cürminden iġmâz itmegi
Kâr-dânân-ı 'asâkir görmegin râh-ı ṣavâb

30 Virdi maḳbûżâtın istirdâd şarṭiyle emân
Ol vekîl-i cürm-bah̲ş ol âṣaf-ı 'izzet-me'âb

31 Buldı 'âlem müjde-i fetḥ ü ẓaferden tâze cân
Gülsitân-ı mülk ü dîne geldi tâze âb u tâb

32 Didi bî-ġâye s̲enâ ile mübeşşir Nâbiyâ
İki târîh̲ iki mıṣra' her biri dürr-i h̲oş-âb

33 Ḳıldı Sulṭân Aḥmed'üñ Allâh du'âsın müstecâb
Düşmenüñ ṭâbûrını yıḳdı vezîr-i kâm-yâb 1123

---

26 bî-ḥayâ :nâ-ḥayâ S2
27 iderek :eyleyüp S2
28 şâhenşâhdan :şâhenşehden ol S2
29 itmegi :itmegin S2,itdügi A//râh-ı ṣavâb:
re'y-i ṣavâb S1,S3,M,A
30 'izzet-me'âb :'iffet-me'âb S1,S3,M,A

145

TÂRÎH BERÂY-I İNHİZÂM-I MOSKOV (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâbiyâ tarz-ı cedîd üzre bilâ-mâye-i harf
Tâze târîh tamâm oldı zihî feth-i mübîn

1123

146

TÂRÎH-İ İHRÂC-I TÛĠ-I PÜR-FÜRÛĠ-I SULTÂNÎ BE-KASD-I CİHÂD(*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Nasb eyledükde tûğın kasd-ı cihâda Allâh
Sadr-ı kerîm-i ekrem hem niyyet-i Muhammed

2 Rûhâniyân bu 'azmüñ hep âsmânda Nâbî
Târîhini didiler tûğuñ ola mü'eyyed

1123

---

145 S1,46b ; S3,45b

(*)S3
:Târîh-i Diger S1

146 S2,101b ; S3,45b
(*)S2
:Târîh Der-nişânden-i Tûğ-ı Şâhî S3

147

TÂRÎH-İ MUŞANNA' BERÂY-I FETH-İ TÂBÛR-I MOSKOV (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bu ġazâya gelicek ġaybdan üç bin ġâzî
Mest olup tîġleri câm-ı siperden geçdi

2 Oldı ṭûfân-ı tevârîhe cihân müstaġrak
Lîk hep ṭarz-ı ḳadîm üzre naẓardan geçdi

3 Bedr-i ḥüsnüñde olan cünd-i ricâlullahuñ
Eserin gördi 'adû fikr-i ẓaferden geçdi

4 Biri Nâbî didi ammâ ki lüġaz şeklinde
Ki leṭâfetde ḥalâvetde şekerden geçdi

5 Didi târîhini üç biñ görinür ammâ kim
Oldı ancaḳ se hezâruñ biri serden geçdi

6 Ḥall-i eşkâli bedel 'add olunur câ'izeye
Bunda dil dâ'iye-i sîm ile zerden geçdi 1123

148

TÂRÎH-İ DÎGER (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Mizâc-ı ṣulḥı ifsâd eyledi küffâr-ı bed-kirdâr

---

147 S1,46a ; S2,103b ; S3,45a ;Ü,57b;A,185a
(*)S1.
:Târîh Berây-ı Ṭâbûr-ı Mosḳo S3.
:Târîh-i Diger Berây-ı An Ber-Ṭarîḳ-i Luġaz S2.
3 -S1,S2,Ü,A
5 A'da 1.mısra yok.

147 S1,102a ; S3,45b
(*)S3
:Târîh-i Diger Berây-ı Ân S2.

149
DÎGER (*)
Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

1 Bu sâl-i ḫuceste-fâla Nâbî
Reh-yâb olamaz melâl u hestî
Bî-naḳş u ziyâde geldi zîrâ
Târîḫine lafz-ı ten-dürüstî

150
TÂRÎḪ-İ ḪAṬṬ-NİHÂDEN-İ EBU'L-ḪAYRÜ'L-MEZBÛR (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥâṣıl-ı 'ömrüm Ebu'l-ḫayruñ idince ḫaṭṭın
Perde mânend keşîde ruḫına ṣâḥib-i ṣun'

2 Ola mes'ûd u mübârek bula 'ömr-i bisyâr
İde hem-reng benüm liḥyem ile Vâhib-i ṣun'

3 Fikr-i târîḫin iderken didi hâtif Nâbî
Arama anda nihân itmiş anı ṣâḥib-i ṣun'

4 Kendü mażmûn-ı ḫaṭından oḳunur târîḫi
Oldı vechinde nümâyân raḳam-ı kâtib-i ṣun' 1124

---

149 S2,96a

150 S2,121b ; S3,68a
:Târîḫ Berây-ı Ḫaṭṭ-ı Ebu'l-ḫayr S3

151
TÂRÎH BERÂY-I DÎDEN-İ İHSÂN GUFTE (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Üç güne lübb-i beyyine ile didi Nâbî
Târîh kabûl eyleye Allâhu ta'âlâ

152
TÂRÎH-İ HATT BE-TARÎK-İ MU'AMMÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilatün Fe'ilün

1 Hatt-ı nev-âmedenüñ görmek içün târîhin
Meger ol şûh kıyâmetde baka âyineye

153
DÎGER (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Kitâb-ı cifrden itmiş birisi istihrâc
Sinîn-i âtiye ahvâline makâl-i latîf
Hurûc-ı Mehdî vü sâl-i nüzûl-ı 'Îsâ'ya
İder nümâyiş-i târîh Mesnevî-i şerîf

---

151 S2,121a ; S3,63a
(*)S3 / :Dîger S2

152 S1,70b ; S2,121a ; S3,69a ;Ü,65a;M,57b;A,203a
(*)S2
:Târîh-i Dîger Be-Tarz-ı Mu'ammâ S1,S3,M
:Târîh-i Muşanna' A

153 S2,124a

(*)S3,41b ve A,203a'da "Târîh-i Dîger" başlıklı ve "Genc-i Ġayb"(1084) şeklinde bir tarih bulunmaktadır.

154
DİGER (*)
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Virdüginde ṣadr-ı fetvâya şeref-yâb ( )
Ẕât-ı 'Abdu'llâh Efendi fâżıl-ı 'âlî-cenâb

2 Ṣafḥa-i âfâḳa taḥrîr itdiler târîẖini
Ḳudsiyân-ı 'arş Nâbî müftî-i ( )

155
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 ( ) yegâne ṣadr-ı a'ẓam âṣaf-ı ekrem
'Alî şîr-i zamâne kâr-dân-ı ma'dilet-pîrâ

2 Vezâret ḳadr-i isti'dâdına şâyeste bir ẖil'at
Saẖâvet dest-i istiḥḳâḳına vâ-beste bir dîbâ

3 'Adâletde müsellem 'ırḳ-ı luṭfı ser-be-ser 'âlem
Umûr-ı devlete a'lem fünûn-ı himmete evfâ

4 Çıḳup dîvâna 'adl üzre umûr-ı nâsı gördükçe
İder rûḥ-ı Niẓâmü'l-mülki dest-i 'adl ile iḥyâ

(*)S3
154 S2,96a
1.beytin ilk mısraı eksik yazılmıştır.
2.beytin ikinci mısraı eksik yazılmıştır.

155 S2,88b
(*)Başlıksız.
1 Bu beytin ilk kelimesi silinmiştir.

I
MES̲NEVÎ DER-NA'T-I ŞERÎF-İ MEFH̲AR-I MEVCÛDÂT 'ALEYHİ EFDALİ'S-SALÂVÂT (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Oldı hem-ḳadr-i leyle-i isrâ
Leyle-i mevlid-i ḥabîb-i H̲udâ

2 Nice şeb ṣubḥgâh-ı 'îd ü sürûr
Feverân-ı tenûr-ı nûr-ı ẓuhûr

3 Nice şeb nûr-bah̲ş oldı o şeb
K'oldı ṭâli' içinde ol kevkeb

4 Ne mübârekdür ol şeb-i târîk
K'oldı âfâḳa mûcib-i tebrîk

5 Ne ḳavî-bah̲t imiş o şeb ẓulumât
K'oldı peydâ içinde âb-ı ḥayât

6 İtdi ol şâm-ı bî-'aded-berekât
Şeb-i ḳadr ü berâta bah̲ş-ı zekât

7 O sevâd-ı şeb içre buldı vücûd
Levḥ-i h̲ilḳatde ma'nî-i maḳṣûd

8 Oldı ol şeb fürûġ-güster-i h̲âk
Sırr-ı mestûr-ı ma'nî-i لولاك

9 Oldı ol tîre şâm-ı kuḥlîfâm
Sürme-i nûr-bah̲ş-ı çeşm-i enâm

10 Oldı ol şâm içinde cilve-nümâ
Kevni tertîbden murâd-ı H̲udâ

I S1,78b ; S3,76b;S2,4a(derkenar);A,51b
(*)S1
:Mes̲nevî Der-Na't-ı Şerîf S3

لولاك:Hadîs-i Kudsî olduğu rivayet edilen "Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk"(Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım) cümlesinin bir parçası.

11 Virdi ol şâm içinde 'âleme zîb
Ma'nî-i aṣl-ı 'âlem-i terkîb

12 Oldı ṣaḥnında ol şebüñ ber-pâ
Bârgâh-ı risâlet-i 'uẓmâ

13 İtdi pür ol şeb-i h̲uceste-es̲er
Ṭabla-i çerh̲i sükker-i ah̲ter

14 Ol seḥergehde oldı çihre-nümâ
Âftâb-ı nübüvvet-i kübrâ

15 Oldı zîb-i ḳılâde-i tekrîm
Nüh ṣadefden o şebde dürr-i yetîm

16 O şeb içre o şem'-i bezm-i hüdâ
Virdi fânûs-ı kâ'inâta ṣafâ

17 Baṣdı ol şebde ṣaḥn-ı mülke ḳadem
Sebeb-i âferîniş-i 'âlem

18 O mübârek şeb içre oldı bedîd
Nâvdân-ı siḳâye-i ümmîd

19 O şeb olduḳda sırrın itdi 'ıyân
Cünbiş-i gâhvâre-i îmkân

20 Oldı âvîze heft seyyâre
Keh-keşân nîm-ṭâḳ-ı gehvâre

21 Pîş-gîr-i sefîd açup meh-tâb
Ebr-î raḥmet-feşân da itdi gül-âb

22 Devr idüp micmer-i sipihr-i es̲îr
İtdi h̲alḳuñ dimâġını ta'ṭîr

23 Olınup zeyn mülk-i 'ılliyyîn
İtdiler nüh felekde şehr-âyîn

24 Girdi ol şevḳ ile semâ'a felek
Cebhe-sây oldı h̲âk-ı şükre melek

---

16 hüdâ:H̲udâ S2,A

19 îmkân:îmân S1,S3,A

25 Şîr-i envâre oldı ġark cihân
Oldı pistân-ı mihr ü meh cûşân

26 İtdi ol zâde-i ne-dîde naẓîr
Çeşm-i âbâ vü ümmehâtı ḳarîr

27 Görmedi âferiniş içre tamâm
Öyle mevlûdı mâder-i eyyâm

28 Görmedi çeşmi olalı gerdân
Öyle ma'ṣûmı dâye-i devrân

29 Anuñ olındı 'aşḳına bünyâd
Raḥmet-âbâd-ı 'âlem-i îcâd

30 Toġmaḳ içün o âftâb-ı münîr
Çerh̲e çoḳ girdi çerh̲-i dâ'ire-gîr

31 Bulmaḳ içün vücûd o gevher-i pâk
Ḳatı çoḳ şekle girdi ma'den-i h̲âk

32 Açılınca o ġonce-i maḳṣûd
Çoḳ h̲azân çekdi gülistân-ı vücûd

33 Bulınınca o gevher-i nâ-yâb
Baḥr çoḳ gerdiş eyledi gird-âb

34 O şeb-i nûr-zâye olsa sezâ
Ṣad hezârân hezâr rûz fedâ

35 Oldı ol şâm-ı mevhibet-encâm
Matla'-ı z̲ât-ı pâk-i h̲ayr-ı enâm

36 Aña münzel kitâb-ı vaḥy-ı mübîn
H̲alḳa oldur veliyy-i ni'met-i din

37 İbtidâ ol getürmese miftâḥ
H̲alḳ ḳanda bulurdı bâb-ı felâḥ

38 Ḳanda neşv-nemâ bulurdı tamâm
Kişt-i îmân ü mezra'-ı İslâm

---

37 -S1,S3
38 Kişt-i:Toh̲m-ı S2/mezra'-ı :zirâ'at-ı A

39 İdicek sâḥa-i vücûda ḫırâm
Nüsḫa-i ṣun'ın oldı ḥüsni tamâm

40 İdüp itmâm nüsḫa-i ḫilḳat
Ketebe yazdı kâtib-i ḳudret

41 Maṭbah-ı kâ'inâta virdi nemek
انااملح 'ibâreti bî-şek

42 Evvelîn ṣun'-ı kârgâh-ı ezel
Maṭlab-ı Kirdgâr-ı 'azze ve cel

43 İntiḫâb-ı cerîde-i ma'nâ
Nûr-ı yek-tâ sütûde-i Mevlâ

44 Maḳṣad-ı kâr-ḫâne-i hestî
İftiḫâr-ı bülendî vü pestî

45 Rehber-i şâh-râh-ı fevz ü felâḥ
Ḳâ'id-i kârvân-ı zühd ü ṣalâḥ

46 Şem'-i meclis-fürûz-ı ما اوحى
Şeb-çerâġ-ı serîr-i ادنى او

47 Bâ'is̱-i cûşiş-i ma'âdin-i ṣun'
Dürr-i yek-dâne-i maḫâzin-i ṣun'

48 Hükm-fermây-ı ḫıṭṭa-i nâsût
Nâmiye-baḫş-ı gülşen-i melekût

49 İdicek sâha-i vücûda ḫırâm
Nüsḫa-i sun'uñ oldı hüsni tamâm

50 Dest-i luṭfiyle itdi küfri tebâh
Ḫançer-i لا اله الاالله

51 Fâtiḥ-i ḫıṭṭa-i müselmânî
Râyet-efrâz-ı dîn-i Yezdânî

---

39 -S1,S3,A
43 Nûr-ı :Dürr-i A

انااملح:"Ben güzelim" anlamında Arapça bir söz.
ما اوحى:Kur'ân-ı Kerim,Necm Suresi,10.âyet.

او ادنى:Kur'ân-ı Kerim,Necm Suresi,9.âyet.
:Kur'ân-ı Kerim,Bakara Suresi,255.âyet;
لا اله الاالله:Enbiyâ Suresi,87.âyet.

52 Evvelîn fâtiḥ-i ḳalem-rev-i nûr
Naḳş-ı pîşîn-i kârgâh-ı zuhûr

53 Aṣl-ı tah̲mîr-i ṭıynet-i eşbâḥ
Nûr-ı ebdân-ı h̲ulâṣa-i ervâḥ

54 Seyyidü'l-enbiyâ ḥabîb-i Vedûd
Bihterîn naḳş-ı kârgâh-ı vücûd

55 Şâfi'-i müznibîn h̲azîne-i cûd
Ya'nî Aḥmed Muḥammed ü Maḥmûd

56 Kim ki maḳbûl-ı ḥażret-i Ḥaḳ olur
O şebüñ ḳadrine muvaffaḳ olur

57 Kim ki eyler o leyleye ikrâm
İder aḥkâm-ı 'izzetin iḥkâm

58 Kim ki o leyleye ider ta'ẓîm
İder esbâb-ı rif'atin tanẓîm

59 Anda ta'ẓîm içün yanan 'anber
Micmer-i mâhı nâr-ı reşke yaḳar

60 O şeb içre sebîl olan şerbet
İder işrâb kevs̲er-i Cennet

61 Anda ṣarf olunan nebât u şeker
Renc-i cürme olur şifâ-âver

62 Şem' olunsa o leylede îḳâd
Ẓulmet-i naḳżdan ider âzâd

63 Li'llâhi'l-ḥamd bir vezîr-i şefîḳ
Buldı icrâ-yı h̲ıdmete tevfîḳ

64 Ṣıdḳ u ih̲lâṣ ile idüp niyyet
İtdi tertîb-i meclise himmet

---

52 naḳş-pîşîn-i:naḳş-nişîn-i S2
53 eşbâḥ:esfâḥ S2
62 naḳżdan:naḳşdan S2

65 İtdi bu ẖıdmet-i şerîfe ḳıyâm
Şarṭ-ı iẖlâṣın eyledi itmâm

66 Leyle-i mevlide idüp ta'ẓîm
İtdi cümle levâzımın tetmîm

67 Nice yirde yakup çerâġ-ı münîr
İtdiler ṣaḥn-ı meclisi tenvîr

68 Ḳadd-i ẖûbânda şem'-i kâfûrî
İtdi tahrîk lücce-i nûrı

69 Çıḳdı çerẖe buhûr-ı 'anber u 'ûd
İtdi râh-ı neẓâreyi mesdûd

70 Ḳaplayup çerẖi dûd-ı 'anber-bâr
Zuẖale döndi seb'a-i seyyâr

71 İtmedi bezmi bûy-ı 'anber u 'ûd
H̱âṭır-ı ehl-i 'aşḳveş pür dûd

72 Çıḳdı eflâke dûd-ı (.........)
Zuẖalin rengin itdi dîgergûn

73 Şerbet-i reng reng ü nuḳl-ı nebât
Virdi eẕvâḳa çâşnî-i ḥayât

74 Olunup 'aḳd-i bezm-i rûḥânî
Oldı ser-şâr-ı ẕevḳ-i vaḥdânî

75 Oldı her bir dehân-ı nâṭıḳa-zâ
Ḥoḳḳa-i gevher-i s̱enâ-yı H̱udâ

76 Oldı her bir zebân-ı mercânfâm
Mâhî-i lücce-i ṣalât u selâm

---

66 tetmîm:taḳdîm S2,A
67 S2'de : Oḳunup anda mevlîd-i Nebevî
İtdi ta'ẓîm-i ẕât-ı Muṣṭafavî
68 nûrı :şûrı S1,S3,A ;S2'de birinci dize yok.
74 vaḥdânî:vicdânî S2,A

77 İde ẖayruñ ḳabûl Îzid-i pâk
Ola marżiyy-i server-i "levlâk"

78 Oldı ḥaḳḳâ o z̲ât-ı nîk-ẖiṣâl
Faẖrü'l-aḳrân zübde-i ems̲âl

79 Fâżıl u kâmil ü ḥalîm ü selîm
'Âlim ü 'âmil ü ġayûr u kerîm

80 Ya'nî dâmâd-ı şehryâr-ı cihân
'Alî Pâşâ-yı kâmilü'l-'irfân

81 O ḳadar ehl-i 'iffet ü perhîz
Renciş-i mûrı eylemez tecvîz

82 Ḥüsn-i ẖulḳı verâ-yı ḥadd-ı beyân
Luṭf-ı ṭab'ı ḳıyâsdan güzerân

83 Çün degül vaṣfı ḳâbil-i ta'dâd
Eyle Nâbî du'âsını îrâd

84 'Ömri efzûn ola zamânı mezîd
Her umûrında Ḥaḳ ide te'yîd

85 Ḥaḳ ta'âlâ ḥayâtın ide mezîd
İde esbâb-ı rif'atin temhîd

86 Görmeye ṭab'-ı ṣâfı gird-i keder
Olmaya dâmen-i dili muġber

87 Seri üstinden olmaya zâ'il
Sâye-i pâdişâh-ı deryâ-dil

88 Ya'ni sulṭân Aḥmed-i yek-tâ
خلد الله ملكه ابدا

89 Şehryâr-ı yegâne-i İslâm
Ẓıll-ı Yezdân-ı nizâm-baẖş-ı enâm

---

82 ḥadd-ı beyân:ḥadd u beyân S2
83 vaṣfı : vaż'ı S1
84 -A

خلد الله ملكه:"Allah'ın mülkünü ebedi kıldı" anlamında Arapça bir söz.

90 Âfitâb-ı sipihr-i sulṭânî
Ḳurre-i dîde-i müselmânî

91 Nüsẖa-i bî-'adîl-i fenn-i kemâl
Pâdişâh-ı serîr-i istiḳlâl

92 Eylemiş 'âlem-âferîn-i Ḳadîr
Ṭıynetin dest-i luṭf ile taẖmîr

93 Yâ İlâhî be-ḥaḳḳ-ı dîn-i mübîn
Eyle esbâb-ı devletin temkîn

94 Yâ İlâhî bi-ḥaḳḳ-ı Faẖr-ı cihân
'Avn-ı naṣruñla ḳalbin it şâdân

95 Yâ İlâhî bi-ḥaḳḳ-ı dîn-i mübîn
Eyle esbâb-ı devletin temkîn

96 Yâ İlâhî bi-ḥaḳḳ-ı nûr-ı dühûr
Eyle a'dâ-yı devletin maḳhûr

97 Bi-ḥaḳ-ı şâm-ı mevlid-i Nebevî
Ḳıl mebânî-i devletini ḳavî

98 Eyle yâ Rab muradın âmâde
Ḳalb-i pâkin kederden âzâde

---

93 -A
94 'Avn-ı naṣruñla ḳalbin it şâdân:Naẓar-ı 'avnuñ ile ḳıl şâdân A
97 Bi-ḥaḳ-ı şâm-ı mevlîd-i Nebevî :Yâ İlâhî be-mevlîd-i Nebevî A

II

VÂHİDÜ'L-BEŞER SÂNİYÜ'L-MAṬAR SÂLİSÜ'Ş-ŞEMS VE'L-ĶAMER ĶUṬB-I FELEK-SALṬANAT ḤÂRİS-İ MÜLK Ü MİLLET ŞEHİNŞÂH-I DEVRÂN ĠÂZÎ SULṬÂN AḤMED ḪÂN ḤAẒRETLERİ O GENC-NİŞÎN-İ İNZİVÂYA GENCÎNE-İ CÛDINDAN İ'ṬÂ VÜ İRSÂL BUYURDUĶLARI ZER-İ MESERRET-ESER VÜṢÛLİNDE DEST-İ SU'ÂLİ DERGÂH-I ĶÂẒÎ'L-ḤÂCÂTA BÂZ VE BU 'AṬİYYE-İ ĠAYBİYYE ŞÜKRİNE ZEMZEME-PERDÂZ OLDUĠI NAẒM-I BELÂĠAT-ŞÎ'ÂRDUR (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ser-rişte-nümâ-yı gevher-i râz
Maḳṣûda bu yüzden eyler âġâz

2 Kim bir dem-i ḥayret-âzmâde
Kim râh-ı dil idi nâ-güşâde

3 Pejmürdelemişdi bâġ-ı ümmîd
İtmişdi berât-ı ye's-i tecdîd

4 Ḫuşk olmış idi riyâż-ı âmâl
Âyîne-i dil ġubâra pâ-mâl

5 Oldı göze nâ-gehân nümâyân
Bir ebr-i sefîd-i 'anber-efşân

II S1,80b ; S2,61b ; S3,78b ;Ü,84a;M,73a;A,54a
(*)S1,A
(Başlık)zemzeme perdâz olduġı S1:zemzeme-perdâz olduġıdur S3
:Firistâde Der-muḳabele-i hezâr dinâr 'atiyye-i sulṭân-ı zamân Aḥmed Ḫân S2
:Şevketlü kerâmetlü pâdişâhumuz Sulṭân Aḥmed Ḫân ḥaẓretlerinden sa'âdetlü Silâḥdâr 'Ali Aġâ mektûbiyle Ḥaleb'de Nâbî Efendi'ye irsâl buyurulan şurre-i zer cevâbında Nâbî Efendi'nüñ Silaḥdâr Aġâ ḥaẓretlerine irsâl eyledügi teşekkür-nâmedür M

3 Pejmürdelemişdi :Pejmürdelenmiş A

6 Bir ebr-i sefîd lîk merḳûm
Bir ḳaṭre-i feyż sırr-ı mektûm

7 Her lafẓı meşîme-i leṭâfet
Ma'nâsı le'âlî-i belâġat

8 Mânend-i seḥâb-ı faṣl-ı nîsân
Bâġ-ı dile oldı ḳatre-efşân

9 Ammâ ki ne ḳaṭre ḳaṭre-i zer
Her ḳaṭresi âftâb-ı enver

10 Ḥaşâ nice âftâb-ı enver
Mihr aña nice olur ber-â-ber

11 Ṣalmış mı cebîn-i mihre sâye
Ṭuġrâ-yı ḫidîv-i 'arş-pâye

12 Hîç nâm-ı şerîf ẓıll-ı Yezdân
Olur mı cebîn-i mihre mihmân

13 Bu rif'ate ḳandan oldı şâyân
Pîşânî-i âftâb-ı tâbân

14 Çün oldı o ebr-i feyż-perver
Bu ḫâk-i ḥaḳîre ḳaṭre-güster

15 Lîk itdi beni bu ṭurfe-ṣûret
Ġarḳ-âbe-i cûybâr-ı ḥayret

16 Kim bu ne seḥâb-ı cân-fezâdur
Kim ḳaṭreleri naẓar-rubâdur

17 Pîrâhen-i Yûsuf-ı dil-âşûb
Nûr-âver-i çeşm-i târ-ı Ya'ḳub

---

11 'arş-pâye : 'arş-mâye M
17 -A

18 Devr eyleyeli sipihr-i devvâr
Meşhûr degül seḥâb-ı zer-bâr

19 Dil olmış iken bu ḥâle medhûş
Oldı bu ṣadâ resîde-i gûş

20 K'ey pîr-i füsürde-i kem-endîş
Olmaḳ ne bu pây-mâl-i teşvîş

21 Bu ebr-i sipihr-i mekremetdür
Ârâyiş-i evc-i 'âṭıfetdür

22 Feyyâże-i 'âlem-i digerdür
Yagdurduġı dürr ile güherdür

23 Ol ebr mi ẓann idersin anı
Kim ola her ebr aña müdânî

24 Mektûbıdur ol bülend-câhuñ
Kim maḥremidür cihân-penâhuñ

25 Bu ol varaḳ-ı kerem-nümâdur
Kim evc-i 'inâyete hümâdur

26 Ammâ ne hümâ hümâ-yı gül-per
Her beyżası reşk-i mihr-i enver

27 Şâhenşehe akreb u ḳafâdâr
Hem kâtib-i sırr u hem silaḥdâr

28 Seyf ü ḳalemi be-hem ber-âver
Destinde dü żıdd olur ber-â-ber

29 Hem-nâm-ı 'Alî ṣadîḳ-i fâżıl
Bâlâter-i rütbe-i efâżıl

30 Dânişver-i fâżıl-ı yegâne
Ma'rûf-ı ma'ârif-i zamâne

---

27 aḳreb u ḳafâdâr :aḳreb-i ḳafâdâr S2,M //
ḳâtib-i sırr u S1,S3,İ:kâtib-i sırra

31 Fah̲r-ı ḳudemâ vü reşk-i eslâf
Âvâze-fürûz-ı ḥüsn-i evṣâf

32 Ṣâfî-dil ü h̲ayr-h̲vâh-ı devlet
Dânâ-yı mesâ'il-i ḥaḳîḳat

33 Dârende-i nüh-ḳıbâb-ı gerdûn
Me'mûlin ide ḥuṣûle maḳrûn

34 İtdi bu ḥaḳîre ġâ'ibâne
Tezkîr-i 'aṭiyye-i şâhâne

35 Ammâ nice şeh h̲alîfe-i dîn
Âb-ı ruh̲-ı gülşen-i selâṭîn

36 Ya'nî melikü'l-mülûk-ı 'âlem
Ser-tâc-ı şehân h̲idîv-i a'ẓam

37 H̲urşîd-i vücûd-ı rûḥ-ı eyyâm
Şâhenşeh-i tah̲tgâh-ı İslâm

38 Ârâyiş-i mesned-i h̲ilâfet
Fermân-dih-i manṣıb-ı şerâfet

39 Şûyende-i nâm-ı H̲usrev ü Cem
Şâhenşeh-i ekrem ü mu'aẓẓam

40 'Anḳâ-yı cihân hümâ-yı devrân
Kürsî-i amân ü 'arş-ı îmân

41 Şâyeste-i tah̲t-ı pâdişâhî
Nûr-ı Ḥaḳ u sâye-i İlâhî

42 H̲ân Aḥmed-i 'âdil-i yegâne
Sulṭân-ı yegâne-i zamâne

43 Allâh mu'ammer ide z̲âtın
Medd eyleye rişte-i ḥayâtın

44 İḥsân ile ol hidîv-i yek-tâ
Dâ'î-i ḳadîmin itdi iḥyâ

45 Sî sâlden ol şehenşeh-i dîn
İtmişdi bir iltifât-ı zerrîn

46 Şimdi eseri gelüp ẓuhûra
Ġark itdi beni yem-i sürûra

47 Âhir olup ol eser hüveydâ
Âsâr-ı kerâmet oldı peydâ

48 'Aṣr-ı pederindeki silâḥdâr
Olmışdı delîl-i luṭf-güftâr

49 Gör ḥikmeti yine bir Silâḥdâr
Oldı sebeb-i ẓuhûr-ı âsâr

50 Anuñla da ḥubba ġâ'ibâne
Oldı selefi yine bahâne

51 Mektûbı ile vezîr-i Şehbâ
Ser-rişte-i ülfet itdi peydâ

52 Bu luṭfa cenâb-ı Rabbü'l-erbâb
Ol rütbe ricâlin itdi esbâb

53 Oldı leme'âna bu cemîle
Aṣḥâbı o merkezüñ vesîle

54 Oldı bu kirâm eliyle cârî
Bu hâke 'aṭâ-yı şehryârî

55 Olmaġa bu 'âṭıfet bedîdâr
Hep oldı sebeb birer silâḥdâr

56 Şâyestedür olmaġa bu iḥsân
Sermâye-i iftihâr-ı aḳrân

57 Ref' itdi göge bu ẖâk-ı râhı
Tefrîḥ-i neval-i pâdişâhî

58 Bu şevk ile sığmayup cihâna
İrdi ser-i faẖrüm âsmâna

59 Yoḳ olduġı kimseye müyesser
Bî-renc ü ṭaleb 'aṭiyye-i zer

60 Olmadı mülûkden nümâyân
Bir kimseye ġâ'ibâne iḥsân

61 Yoḳ geldügi 'âdeten ẓuhûra
İrsâl-i 'aṭâ bilâd-ı dûra

62 İm'ân olunursa kâ'inâta
Kim oldı sezâ bu iltifâta

63 Bu da baña bir 'aṭâ-yı Ḥaḳdur
Eslâfda mis̱li nâ-sebaḳdur

64 Bu luṭf ki oldı mis̱li nâdir
Kim olur edâ-yı şükre ḳâdir

65 Luṭf ide 'ale'l-ẖuṣûṣ o yek-tâ
Kim mis̱li degül cihânda peydâ

---

63 Bu da bana:Bu daẖı baña A // nâ-sebaḳdur :mâ-sebaḳdur S2,Ü,M
64 Bu luṭf ki oldı mis̱li nâdir : Bu luṭfa ki ola mis̱li nâdir S2,M ;-A
65 Luṭf ide 'ale'l-ẖuṣûṣ o yek-tâ :Ne luṭf 'ale'l-ẖuṣûṣ o yek-tâ M ;-A

66 Bir vechle aña nisbetüm yoḳ
Bu 'âṭıfete liyâḳatüm yoḳ

67 Ben mûr-ı naḥîf ü ol Süleymân
Ben h̲âk-i ḥaḳîr o ẓıll-ı Yezdân

68 Yâ Rabbi bi-ḥaḳḳ-ı fah̲r-ı 'âlem
Peyveste derûnın eyle h̲urrem

69 Olsun dil-i feyż-güsteri şâd
Mir'ât-ı żamîri ġamdan âzâd

70 Yâ Rab ola ṭurduġınca 'âlem
Bâlâ-yı serîrde mükerrem

71 A'dâsı ola zebûn u h̲aste
Bed-h̲ᵛâhı z̲elîl ü dil-şikeste

72 Ṣalsun şafaḳ olduġınca gül-gûn
'Âlemlere sâye-i hümâyûn

73 Ol rûḥ-ı cihânuñ it İlâhî
H̲ıfẓuñ sırrı üzre sır penâhî

74 İt dest-i 'inâyetüñle Yâ Rab
Dil-h̲ᵛâhı ne ise hep müretteb

75 Dâ'î-i kemîn faḳîr Nâbî
Dergâh-ı refî'inüñ türâbı

76 İḥsânına dâ'im ola maẓhar
Ḳalmaya kef-i du'âsı bî-zer

---

66 -A ;
67 naḥîf : ża'îf A
71 S2,Ü,M'de 72.beyit ; Bed-h̲ᵛâhı z̲elîl ü dil-şikeste : Bed-h̲ᵛâhı z̲elîl ola şikeste S2,Bed-h̲ᵛâhı z̲elîl hem şikeste A
72 S2,Ü,M'de 71.beyit.

III

MESNEVÎ DER-VAṢF-I BÂRGÂH-I NEV-DUHTE-İ ḤAẒRET-İ SULṬÂN MUḤAMMED HÂN (*)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

1 Hoşâ bârgâh-ı felek-destgâh
Ki nuṣret ider sâyebânın penâh

2 Hoşâ bârgâh-ı hidîv-i cihân
Ki deh oldı anuñla nüh âsmân

3 Hoşâ bârgâh-ı mu'allâ-ḳıbâb
Ki her ṭûb-ı zerrîni bir âftâb

4 Zihî bârgâh-ı muraṣṣa'-sütûn
Sütûnı urur çerhe dâġ-ı derûn

5 Hoşâ bârgâh-ı Mesîḥâ-nişîn
Görenler ṣanur ṭârem-i çârümîn

6 Hoşâ bârgâh-ı sipihr-irtifâ'
İder ṭûbı hurşîdveş iltimâ'

7 Hoşâ bârgâh-ı birîşim-ṭınâb
Ki her bir ṭınâbı 'adûya şihâb

8 Hoşâ bârgâh-ı sipihr-i berîn
Olur sâyesinde kederden emîn

9 Ḳılur seyr-i naḳşını Rıḍvân recâ
İder sâyesinde bihişt ilticâ

10 Sevâbitdür evtâdı kendü felek
Nüḳûş-ı sitâre içinde melek

III S1,82b ; S2,64a ; S3,80b ;Ü,71;M,59a;A,39b
(*)S2
:Mesnevî Der-vaṣf-ı Bârgâh-ı Nev-duhte-i Sulṭân Muḥammed Hân S1,S3
:Mesnevî Der-vaṣf-ı Bârgâh-ı Nev-duhte-i Sulṭân Muḥammed Hân-ı Ġâzî M
8 bârgâh-ı :bârgeh-i M

11 Nedür bu nüḳûş-ı zamân ü zemîn
Virür seyri z̲evḳ-i bihişt-i berîn

12 Ne deñlü baḳılsa alınmaz nigâh
Olur pây-ı neẓẓâreye dâmgâh

13 Nüḳûşın görenlerde ḳalmaz şekîb
Olur güllerin seyr iden 'andelîb

14 O güller ki piçîde şimşâdına
Hezâr âferîn olsun üstâdına

15 Nüḳûş-ı derûnından almış h̲aber
Derûnına eflâk egilmiş baḳar

16 İder servi şermende vü ser-nigûn
Derûnında ber-pâ o mevzûn sütûn

17 Bu elvân-ı h̲oş-naḳş-ı pervâza baḳ
Budur dâmen-i âsmâna şafaḳ

18 Öper rûy-ı h̲urşîdi ṭûb-ı zeri
Olur itse erzân felek mihteri

19 Bunuñ saḳfı saḳf-ı felekden refî'
Derûnı girîbân-ı dilden vasî'

20 Sipihr idemez devr pîrâmenin
Zemîn bûsa ḳâdir degül dâmenin

21 Budur heykel-i gerden-i iftih̲âr
Müşemma'la ṣaḳlar anı rûzgâr

22 Budur ejder-i sîne-sûz-ı 'adû
Ki zencir ile bestedür sû-be-sû

---

17 pervâza :pervâzına S2
18 Olur itse erzân felek mihteri :Olur erzân itse felek mihteri S1,S3,Ü,M,Olur âsmânda melek manẓarı A

23 Bu bir bârgâh-ı felek-sâ mıdur
Güşâde yâ h̲od bâl-i 'Anḳâ mıdur

24 H̲am itdi sipihrüñ ḳadin rif'ati
Cinânı nihân eyledi zîneti

25 Bunuñ rif'atine naẓar çerh̲ pest
Dü çeşm-i meh ü mihr seyriyle mest

26 'Aceb ḳıṭ'ası h̲ûb ṭarzı ḥasen
Mübârek ide ḥaẓret-i z̲ü'l-minen

27 Olur mı bunuñ gibi bir bârgâh
Ki anda mekîn ola ẓıll-ı İlâh

28 Olur mı bunuñ gibi bir sâyebân
K'ola müsteẓil sâye-i Müste'ân

29 H̲idîv-i cihân dâver-i nîk-bah̲t
Ṭırâzende-i devlet ü tâc u tah̲t

30 Cihân-gîr h̲âḳân-ı 'âlî-neseb
Dil-âgâh sulṭân-ı vâlâ-ḥaseb

31 Vasî'ül-eyâdî kes̲îrü'n-nevâl
Müz̲illü'l-e'âdî kerîmü'l-h̲iṣâl

32 Şehinşâh-ı sulṭân Muḥammed-nihâd
H̲idîv-i ġazâ-cûy-ı pâk-i'tiḳâd

33 Ferîdûn u Dârâ kemîn çâkeri
Sikenderle Cem bende-i kemteri

---

29 cihân :takî S2,Ü,M,A
30 cihân-gîr :cihân-gîr ü S2

34 Anuñ ẕâtını eylemiş Kirdgâr
Selâṭîne sermâye-i iftiḫâr

35 Ṣalâḥ u diyânetle ârâste
Fünûn-ı fażîletle pîrâste

36 Zamâne zamân-ı şerîfinde şâd
Cihâna güşâde der-i 'adl ü dâd

37 Elinde keremle 'alemdür ḳalem
Recâ sîr-çeşm ârzû muġtenem

38 Şehinşâh-ı dervîş-ṭab' u ḥalîm
Ḫudâvend-i 'âlî-nijâd u kerîm

39 Rikâbında nuṣret şitâbân ġulâm
Ẓafer pîşgâhında eyler ḫırâm

40 Sümüvvü'l-cenâb-ı ekârim-fi'âl
'Uluvv-ı me'âb-ı e'âlî-ḫıṣâl

41 Nişânende-i râyet ü tâc u taḫt
Güşâyende-i şukka-i yümn-i baḫt

42 Ola bârgâhı İlâhî sa'îd
Füzûn devleti 'izzeti ber-mezîd

43 Hemîşe ola baḫt ü devlet ḳarîn
Sefer ḫayre maḳrûn ẓafer hem-nişîn

---

40 -S1,S3,Ü,M,A
41 -S1,S3,Ü,M,A

IV

MESNEVÎ BERÂY-I BÂRGÂH-I VEZÎR-İ A'ẒAM-I SÂBIḲ TEBERDÂR MUḤAMMED PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey ḫoşâ bârgeh-i tâze-zemîn
Sâyesi ḫâki ider müşg-âgîn

2 Ḳubbesi ḳubbe-i gerdûn mânend
Günbed-i ṭâreme olmış peyvend

3 Ḳıṭ'ası faṣṣ-ı zümürrüdâsâ
Çeşm-i a'dâyı ider nâ-bînâ

4 Sûy-ı pür-reng-i zümürrüdvârı
Sîne-i mehde olan jengârî

5 Ṭûb-ı zerrîni bıraḳmış pertev
Bûs ider 'ârıż-ı ṭûbın meh-i nev

6 Dâmeninden yire peyveste ṭınâb
Âsmândan atılan ḫâke şihâb

7 Se sütûn üzre müzeyyen endâm
Şâṭır-ı zer kemeri tâbe-ḳıyâm

8 Naḳş-ı nev-ṭarzı virür dîdeye nûr
Ṭarḥı eyler dili leb-rîz-i sürûr

9 Şemseler bâl ü per-i ḫûr-sirişt
Naḳş-ı rengîni hem-âġûş-ı bihişt

10 Oldı saḳfında kitâbe gûyâ
Seyr içün revnaḳını dîde-güşâ

IV S1,83b ; S2,63b ; S3,81b ;Ü,69b
(*)S2
:Bâltacı Muḥammed Pâşâ'nuñ Ḥaleb'de Duḫte Olan Ḫaymesine Yazılmışdur S1,S3,Ü
2 ḳubbesi :ḳubbeler S2
3 çeşm-i :mâr-ı S1,S3,Ü

11 Güli dâġ-ı dil-i gülzâr-ı İrem
Nergisi dîde-i âhû-yı ḥarem

12 Devresinde o münaḳḳaş pervâz
Şevḳden uçmaġa itmiş peri bâz

13 Naḳş-ı saḳfında 'ıyân cilve ider
H̲âḳda mużmer olan ma'den-i zer

14 Gösterür âyineveş saḳfı 'ıyân
Naḳş-ı ḳâlîçesin olsañ nigerân

15 Çoḳ degül olsa bu gûne dil-şâd
Bu serâ-perde-i 'âlî-bünyâd

16 K'eyledi ṣadr-ı refî'ini maḳarr
Bir vezîr-i sipeh-ârây-ı hüner

17 Sâbıḳan ṣadr-ı ṣudûr-ı ekrem
Hükm-fermây-ı umûr-ı 'âlem

18 Âṣaf-ı 'ârif ü pâkîze-edâ
Revnaḳ-ı dehr Muḥammed Pâşâ

19 Aḥsenü'l-h̲ulḳ kibâr-ı 'uẓemâ
Eṣdaḳü'l-ḳavl gürûh-ı vüzerâ

20 'Ârif-i ma'rifet-endûz ü fehîm
'Âḳil u kâmil ü h̲oş-h̲ûy ü kerîm

21 Devlet ile o vezîr-i aḥsen
Arż-ı Rûm'a olıcaḳ sâye-figen

22 İtdi emriyle bu çetri peydâ
H̲ayme-dûzân-ı diyâr-ı Şehbâ

---

12 Devresinde :Z̲irvesinde S2,Ü
13 ma'den-i zer:ma'ni-i zer Ü

23 Oldı ḥaḳḳā bu serā-perde-i ḫūb
Ġāyetü'l-ġāye laṭīf ü merġūb

24 İde mes'ūd ü mübārek Mevlā
Sāyesinde ide envā'-ı ṣafā

25 Ḫayr ile ola güşāde Nābī
Ḫayme-i dil-keşinüñ ebvābı

26 Ki odur Ka'be-i ḥācetmendān
Se sütūn üzre n'ola olsa 'ıyān

V

ĠILMĀNĀN-I ENDERŪN-I HÜMĀYŪNDAN ḤÜSEYN PĀŞĀ-ZĀDE NA'TĪ BEGÜÑ VAṢF-I AṢḤĀB-I KİRĀM İLE ḤİLYE-İ ḪĀḲĀNĪ ZEYLİNE TAḲRĪŻİDÜR (*)

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Āferīn Na'tī-i ẕībende-güher
Levḥa-pīrā-yı nev-āyīn-eẟer

2 Merd-i dānişver-i pākīze-nihād
Tāze naḳḳāş-ı ḳumāş-ı üstād

3 Mehd-cünbān-ı şeker-ḫāy-ı dehen
Terbiyet-baḫş-ı mevālīd-i suḫan

4 Cilve-fermāy-ı kümeyt-i ma'nā
Reh-rev-i vādi-i şi'r ü inşā

5 Tāze-cevlān-ı meyādīn-i ḫayāl
Nev-şikārī-i şaḥārī-i maḳāl

V S1,84a ; S3,96b
(*)S1,S3

6 Beytinüñ her biri bir sünbül-i ter
Mıṣra'uñ her birisi bir gevher

7 Ser-be-ser şûḫ u laṭîf ü ġarrâ
Naẓm-ı rengîn-es̱er-i müstes̱nâ

8 Ḥüsn-i ta'bîrleri siḥr-i mübîn
Naẓmına nâzımına ṣad taḥsîn

9 Tâze vü mîr ü ḥarem-perver iken
Ẕevḳ hengâmı hevâ der-ser iken

10 Sâlik-i meslek-i 'irfân olmaḳ
Daḫı nev-sâl iken insân olmaḳ

11 Ḥaḳ budur herkese olmaz rûzî
Olmasa ṭâli'inüñ fîrûzı

12 Bâ-ḫuṣûṣ ola medâr-ı efkâr
Midḥat-ı ḥilye-i aṣḥâb-ı kibâr

13 Ne 'aceb olsa sezâvâr-ı ḳabûl
K'oldı maḳbûl-ı ḫudâvend ü Resûl

14 Budur ümmîd Ḫudâ'dan Nâbî
Kim ki medḥ eyler ise aṣḥâbı

15 Ola böyle suḫan-ı pür-berekât
Nâẓıma vâsıṭa-i ṭûl-ı ḥayât

VI

MESNEVÎ-Î MA'RÛZ BÂ-HAZRET-Î RÂMÎ PÂŞÂ EZ-ZEBÂN-I ŞEYH HAYDAR-Î ÜSKÜDÂRÎ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Mihr-i maşrık-fürûz-ı evc-i kemâl
Nûr-bahş-ı ma'âric-i ikbâl

2 Mekremet-perverüm şerefmendüm
Nûr-ı çeşm-i 'azîz-i ferzendüm

3 Pîşgâh-ı sa'âdet-endûde
Kılınup çihre-i senâ sûde

4 Olıcak hâme-i hezâr-nümâ
Âşiyân-gîr-i şâhsâr-ı du'â

5 Bu sıyâk üzre keşf-i hâl eyler
Bast-ı kâlîçe-i makâl eyler

6 Ki peyâm-âver-i vefâdârî
Bâ'is-i ruk'a-i kalemkârî

7 Rind-i dil-zinde-i Şeyh Hayder'dür
Hayder ammâ 'aceb kalenderdür

8 Defter-i kâ'inâtdan âgâh
Vâkıf-ı sırr-ı 'ârif-i billâh

9 Berzah-ı ictimâ'-ı 'ilm ü 'amel
Merkez-i inkıtâ'-ı tûl-ı emel

VI S1,84b ;S2,68a ;S3,82a;M,56b
(*)S2
:Tavşiye-i Şeyh Haydar S1,S3
1 ikbâl :iclâl S2
3 sa'âdet-endûde :sa'âdet-âlûde S2
7 A'da 2.mısra yok.

10 Şekli u'cübe vü nihâdı h̲afîf
Naḳşı uṭrûfe vü meẕâḳı laṭîf

11 Vaż'ı me'nûs ü resmi bigâne
'Aḳlı vâfir bir özge dîvâne

12 Sâye-i südde-i sa'âdetden
H̲ırmen-i pür-nevâl-i devletden

13 Mürveş dâne-keşlik itmek umar
Kendü ḥaddince ol da etmek umar

14 Vaḳt-ı furṣatda şâd-kâm eyle
Al du'âsını iġtinâm eyle

---

10 u'cûbe vü :u'cûbedür S2,u'cûbe-i A // uṭrûfe vü : uṭrûfedür S2,A /laṭîf :naẓîf S1,S3
11 vaż'ı :vaṣfı S2

VII
MES̱NEVÎ DER-S̱ENÂ-KÂRÎ-Î SULṬÂN MUḤAMMED ḪÂN MÜZEYYEL BE-MEDḤ-Î MUṢÂḤİB MUṢṬAFÂ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Minnet-i bî-ḳıyâs Yezdân'a
K'itdi i'ṭâ-yı dâniş insâna

2 Naẓar it eylemiş o zî-ḳudret
Ṣafḥa-i kevni nusḫa-i ḥikmet

3 Eyleyüp bir ġarîb ṣun' îcâd
Ḳoymış adın cihân-ı kevn ü fesâd

4 İtmiş ol Rabb-ı a'lem ü aḥkem
Cümle eşyâ içün vücûd u 'adem

5 Faḳre ḫalḳ eyleyüp ġınâyı naẓîr
Hem-'inân eylemiş ḳalîle kes̱îr

6 Ye'se ümmîd hem yaḳîne gümân
Âteşe âb u vuṣlata hicrân

7 İḥtiyâca bedel refâhiyyet
Şiddet ü miḥnete daḫı râḥat

8 Kimisi ehl-i nâz ü kimi niyâz
Kimi şâdân ü kimi ġam-enbâz

9 Kiminüñ bâbın eylemiş Ḫallâḳ
Nice muḥtâca maḳsimü'l-erzâḳ

10 Ḥâṣılı iki nev' olup eşyâ
Vaḥdet-i Ḫâliḳı ider îmâ

VII S1,85b ;S2,48a ;S3,82b ;Ü,72a;M,63a;A,40b
(*)S1,S3.
:Mes̱nevî Der-vaṣf-ı S̱enâ-kârî-i Sulṭân Muḥammed Ḫân Müẓeyyel Be-medḥ-i Muṣâḥib Pâşâ S2
6 ümmîd :ümmîd ü M,Ü,A
10 Ḫâliḳı :Ḫâliḳa M

11 Cümlesinüñ birer mu'âdili var
Bî-'adîl olduġın ider ıẓhâr

12 Her mesânuñ ṣabâḥı şâhiddür
Ki dü kevnüñ ilâhı vâḥiddür

13 Rengden 'ârî idügin Yezdân
Ṭurma ıẓhâr ider bahâr u h̲azân

14 Gülh̲an ü gülşen ü zemîn ü semâ
Cilveger her birinde ṣun'-ı H̲udâ

15 Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ı itmede iş'âr
Girye-i ebr u h̲ande-i gülzâr

16 Eylemiş zîb-i lehçe-i h̲ûbı
Bir müvaḥḥid bu beyt-i merġûbı

17 هر گیاهی که از زمین روید (*)
وحده لا شریك له گوید

18 Seyr ḳılsañ nuḳûş-ı evrâḳı
Görinür ṣûret-i "hüve'l-bâḳî"

19 Her varaḳdan saña olur ẓâhir
Ṣûret-i ma'nî-i "hüve'l-ḳâhir"

20 Lîk ḳıldı h̲iṭâba erzânî
Cümle mah̲lûḳ içinde insânı

21 H̲alḳ idüp h̲âk-ı tîreden âdem
Eyledi nâmın eşref-i 'âlem

22 Oldı luṭfiyle zümre-i insân
Ḳâbil-i 'aḳl u lâyıḳ-ı 'irfân

23 Cism-i insân ki naḳş ber-pâdur
Zînet-i kârgâh-ı dünyâdur

---

12 İlâhı :H̲udâsı S2,M,A
15 Ḥaḳḳı :Ḥayyı S2,Ü,M,A

17 Yerde biten her bitki,"O birdir,onun ortağı yoktur" der.

24 Diḳḳat ile olunsa kevne naẓar
Görinür âdemî çü nûr-ı baṣar

25 Murġ-ı 'arş-âşiyândur âdem
Ḳâlib-i kevn-i cândur âdem

26 Ḳalb-i insân şerîf-i ẖilḳatdür
Cilvegâh-ı cenâb-ı 'izzetdür

27 Dil ki âyîne-i İlâhî'dür
Nûr-ı îmân anuñ güvâhıdur

28 Eylese bir dili biri mesrûr
Aña ilḳâ ider hezâr sürûr

29 Eylemek bir dile sürûr idẖâl
Çün buyurmışlar efḍalü'l-a'mâl

30 Nâbiyâ dilden iste maḳṣûduñ
Bulasın tâ anuñla ma'bûduñ

31 Olmasa dilden uramazsın dem
Şeref-i na't-ı seyyid-i 'âlem

32 Gele ey ẖâme-i şikeste-zebân
Vâ'dî-i na'ta ol biraz pûyân

33 Başla na't-ı Habîb-i Yezdân'a
Ẕevḳ-i vaṣfiyle rûḥ vir câna

34 Nâmını cevher-i zebân eyle
Na'tin ârâyiş-i beyân eyle

35 Ya'nî sulṭân-ı mürselîn Aḥmed
Bende-i muḳbil-i H̲udâ-yı ṣamed

36 Maḥrem-i ḥażret-i H̲udây-ı ta'âl
Maẓhar-ı ḥubb-ı Îzid-i müte'âl

37 Âh̲irîn 'aṣr ü evvelîn fıṭrat
Mühr-i h̲oş-naḳş-ı nâme-i h̲ilḳat

38 Ṣadr-ârâ-yı h̲âne-i لولاك
Mest-i câm-ı h̲iṭâb-ı ارسلناك

39 Zînet-efzây-ı gülşen-i 'âlem
Bâ'is̲-i h̲ilḳat-i benî âdem

40 Gül-i h̲oş-bûy-ı gülşen-i raḥmet
Serv-i ser-sebz-i ravża-i ḥikmet

41 Faṣṣ-ı rengîn h̲âtem-i tekvîn
Şem'-i fânûs-ı âsmân u zemîn

42 Ehl-i 'iṣyâna müttekâ-yı h̲alâṣ
Bezm-i ḳurba nedîm-i h̲aṣṣü'l-h̲aṣṣ

43 Zîb-i ṣadr-ı bisâṭ-ı 'âlemdür
Evvelîn mevc-i baḥr-ı a'ẓamdur

44 Nâme-i z̲âtın idicek inşâ
Aña mühr-i nübüvvet urdı H̲udâ

45 İtdi ol mühr ile anı Ġaffâr
Sûḳ-ı ḥüsne metâ'-ı tamġâdâr

46 Eylemiş hem anuñ cenâb-ı Ġafûr
Z̲âtını bir h̲azîne-i memhûr

47 Olıcaḳ mihmân Rabb-ı Celîl
Oldı pîşinde Cebre'îl-i delîl

48 Süllem-i 'azmi oldı heft felek
H̲âk-rûb-ı ṭarîḳı perr-i melek

---

42 h̲alâṣ:ih̲lâṣ M

لولاك:Hadîs-i Kudsî olduğu rivayet edilen "Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk"(Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım) cümlesinin bir parçası.

ارسلناك:Kur'ân-ı Kerim,Enbiya Suresi,107.âyet.

49 Ẕât-ı pâki vücûda virdi nûr
'Ademi itdi sâyesi ma'mûr

50 Ya'nî ẕât-ı Muḥammedîden hem
Behre-yâb oldılar vücûd u 'adem

51 Ey şehinşâh-ı enbiyâ-'asker
V'ey zemîn-âşiyân ü 'arş-maḳarr

52 Dâver-i mülket-i şefâ'atsin
'Âleme raḥmet u hidâyetsin

53 Eylemişdür mü'ellif-i ḳudret
H̱ilḳat-i kevne ẕâtını 'illet

54 Nâbî-i ẖaste bir faḳîrüñdür
Silk-i ümmîde bir ḥaḳîrüñdür

55 İşi hep cümle cürm ü 'işyândur
Her zamân kârı sehv ü nisyândur

56 Kendü taḳṣîr ü cürm mûy-be-mû
Defteri ẖod günâh ile memlû

57 Şefḳatüñ defterinden eyleme ḥakk
Al elin sâye-i şefâ'ata çek

58 İtmesün nâr-ı ḥaşr âzürde
Olmasun berg-i cismi efsürde

59 Daẖı ey ẖâme eyle medḥ ü s̱enâ
Rûḥ-ı pâk-i çehâr yâra sezâ

60 Cümlenüñ biri yâr-ı ġâr-ı ṣadîḳ
Efḍalü'n-nâs ḥażret-i Ṣıddîḳ

61 Yâr-ı s̱ânîsi bâġ-ı 'adle s̱emer
Serv-i bustân-ı şer' ya'nî 'Ömer

62 Hem üçincisi ḥażret-i 'Os̱mân
Ṣâḥibü'l-'ilm câmi'ü'l-Ḳur'ân

63 Çârümîn yârı sâḳî-i kevs̱er
Ḳâmi'ü'l-küfr ḥażret-i Ḥayder

64 Daḫı ol iki merdüm-i dîde
Ol iki ẕât-ı pâk-i sencîde

65 Birinüñ nâm-ı pâki ya'nî Ḥasan
Gülşen-i fer'a ġonce-i aḥsen

66 Birinüñ şöhret-i şerîfi Ḥüseyn
Ḥażret-i Muṣṭafâ'ya ḳurratü'l-'ayn

67 Eyle bizden nice ṣalât ü s̱enâ
Cümlenüñ rûḥ-ı pâkine ihdâ

68 Eyle ey ḫâme-i ṣabâ-reftâr
Raḍiya'llâhu 'anhüm ile ḳarâr

69 Başla ey ḫâme zîb-i 'ünvâna
Midḥat-ı pâdişâh-ı devrâna

70 Ḥâmî-i dîn mu'în-i şer'-i mübîn
Ḥażret-i şehryâr-ı rûy-ı zemîn

71 Dâver-i Cem-ġulâm u gerdûn-bâb
Şâh-ı kişver-sitân-ı sütûde-cenâb

72 Şâh-ı kâmil şehinşeh-i fâżıl
Baḥr-ı iḥsân ḫidîv-i deryâ-dil

73 Bâ'is̱-i ber-ḳarârî-i 'âlem
Bâdî-i râḥat-ı benî âdem

74 Vâris̱-i mülket-i Süleymânî
Âb-ı rûy-ı gürûh-ı 'Os̱mânî

69.beyitten önce,A'da başlık var:"Der-Evṣâf-ı Cemîl-i Şevket ü Salṭanat-ı Sulṭân-ı Selaṭîn-i Cihân Sulṭân Muḥammed Ḫân Ġâzî Bin İbrâhîm Ḫân El-merḥûm"

75 Rûy-ı arżuñ hidîv-i mümtâzı
Ya'nî sulṭān Muḥammed-i ġâzî

76 Pâdişâh-ı zamâne ẓıll-ı Hudâ
خلد الله ملكه ابدا

77 Ol ki şâhân derinde bendesidür
Mihr ü meh şâṭır-ı devendesidür

78 Dergehine iderse erzânî
Nice Nûşirrevân'ı derbânı

79 Ol ki devri zamân-ı emn ü emân
'Aṣrı faṣl-ı bahârdan nîsân

80 Mihr ü meh çihre-sây-ı dergâhı
Heft eflâk tûde-i râhı

81 Eylemiş anı Ḳâdir-i müte'âl
Salṭanat gülsitânına gül-i âl

82 Bâ'is-i intiẓâm-ı 'âlemdür
Nâmı şâhenşeh-i mu'aẓẓamdur

83 İtmege dergehinde eyler 'âr
Nice ṣâḥib-serîri hıdmetkâr

84 Dâ'imâ luṭf-ı Ḥaḳ ẓahîrîdür
Âsmân pâye-i serîridür

85 Eylemiş devletin Hudây-ı ġafûr
Hıdmet-i âstânına me'mûr

86 Âstânı penâh-ı maẓlûmân
Dergehi büsegâh-ı ehl-i cihân

---

79 Ol ki devri zamân-ı emn ü emân :Ol ki devr-i zamânı emn ü emân S2,M,A
85 ġayûr :ġafûr S2,Ü,M,A

خلد الله ملكه ابدا:"Allah'ın mülkünü ebedî kıldı" anlamında Arapça bir söz.

87 İder olduḳça ḫâk-bûsı naṣîb
'İzz ü devlet biribirin ta'ḳîb

88 Şîrler lerzenâk-i pençesidür
Ḳahramân 'âşıḳ-ı ṭabancasıdur

89 Tîġı bir cûybâr-ı ḫûnîdür
Kim memerri 'adû derûnıdur

90 İtmiş ol cûyı ḥażret-i Bârî
Bâġ-ı 'ömr-i 'adûsına cârî

91 Tîġı âteş 'adûsıdur ḫâşâk
Eyler anuñla rûy-ı arżı pâk

92 Eylemiş ḫaṣmına Ḫudâ-yı celîl
Tîġ-ı ḳahruñ vekîl-i 'Azrâ'il

93 Gelür ol demde ḫaṣma k'ide nigâh
Âsmândan عليك عونالله

94 Her işinde 'inâyet-i Bârî
Oldı tedbîrinüñ ḳafâdârı

95 Gerden-i ḫaṣma itmede taḥrîr
Ḫâme-i ḳahrı ṣûret-i zencîr

96 Tîġı sevgendgâh-ı Rüstem'dür
Cevher-i rûyı ḳaṭre-i demdür

97 İtdi telḫî-i 'âlemi devrân
Ḫançer-i âb-dârına ḳurbân

98 Lâzım olsa rikâb içün ibrîz
Çerḫ ider âftâbı dest-âvîz

---

88 şîrler :şîr-i ner S2

عليك عونالله:"Allah'ın yardımı üzerine olsun" anlamında du'a cümlesi.

99 Eylese luṭfı ḳaṣd-ı dil-cûyı
Rûḥ-ı ḥâtemdür âferîn-gûyı

100 Ġayret-i luṭfı baḥrı h̲âk eyler
Keremi ebri germnâk eyler

101 Ne zamân gördi dîde-i devrân
Böyle bir pâdişâh-ı 'âlî-şân

102 Hem sah̲î hem şecî' ü hem fâżıl
Hem ma'ârif-şinâs ü hem 'âdil

103 Z̲âtı mecmû'a-i mürüvvetdür
Ser-be-ser nüsh̲a-i sah̲âvetdür

104 Allâh Allâh nedür bu şevket ü şân
Ṣâneka'llâh nedür bu emn ü emân

105 Oldı 'aṣrında resm-i ġam ber-bâd
Oldı kem-yâb h̲âṭır-ı nâ-şâd

106 Ṭoldı âvâz-ı 'adl ile gülzâr
Bister-i râḥat oldı bülbüle h̲âr

107 Buldı ol deñlü kâr-ı dehr niẓâm
K'oldı ḳânûn içinde nâle ḥarâm

108 Ṭolalı ṣît-ı 'adl ile âfâḳ
Mâr aġzında gezdürür tiryâḳ

109 Her ḳaçan itse ârzû-yı şikâr
Eblaḳ-ı bâd-pâya olsa süvâr

110 Gûyiyâ ḥażret-i Süleymân'dur
Zîr-i rânında bâd pûyândur

111 Âsmân ḳâmetin dü-tâ eyler
Rif'at-i câhına du'â eyler

112 İder ol demde eyleyüp i'zâz
Çihre-i âftâbı pây-endâz

113 Olur ise ḳaçan şikâre revân
'İzz ü devlet yanınca peyk-i devân

114 İstese ḥükmin âşikâr eyler
Şîri âhû ile şikâr eyler

115 Ne zamân itse ârzû-yı ġazâ
İdemez farḳ dîde-i bînâ

116 Gökde ahter midür sipâh mıdur
Ser-i a'dâ mı seng-i râh mıdur

117 Ebr-i nîsân ki pür-le'âlîdür
Köhne-kirpâs kâse-mâlîdür

118 Ṭurmayup kâse-i sipihri siler
Maṭbahından meger nevâle diler

119 Ḳalemi 'âleme ḥayât virür
Pençe-i faḳrdan necât virür

120 Eylemiş ḥâkim-i 'ale'l-ıṭlâḳ
Dergehin halḳa maḳsimü'l-erzâḳ

121 Dâ'imâ dergehi güşâde ola
Ḳuvvet ü nuṣreti ziyâde ola

122 Dilerüz ide bâġbân-ı ḳader
Gül-i 'ömrin hemîşe tâze vü ter

123 İde mir'ât-ı hâṭırını mu'în
Ġamdan âsûde vü kederden emîn

124 Gülşen-i 'ömrinüñ ide Yezdân
Bergini tâze güllerin handan

125 Her işinde Ḫudâ mu'îni ola
Her umûrında Ḥaḳ ḳarîni ola

126 Vire her demde ḥażret-i Bârî
Düşmen-i ḫâksârına ḫvârî

127 Ola dâ'im 'adû-yı iḳbâli
Pây-mâl-i semend-i iclâli

128 'Andelîb-i çemenistân-ı suḫan
Murġ-ı ḫoş-naġme-i cihân-ı suḫan

129 Ehl-i derdüñ faḳîr ü bî-tâbı
Bende-i nâ-güşâde-dil Nâbî

130 Ḫâk-ı dergâha rûy-mâl eyler
Bu ṭarîḳ ile 'arż-ı ḥâl eyler

131 'Arż idüp ḥâl-i ḳalb-i nâ-kâmın
Böyle taḥrîr ider ser-encâmın

132 Çünki ḥükm-i meşiyyet-i Bârî
Oldı inşâ'-ı ẕâtuma cârî

133 Ṣafḥa-i ḫilḳatümde oldı celî
Muḳteżâ-yı nüvişte-i ezelî

134 Ol zamân k'itdi Ḥaḳ beni îcâd
Eyledi himmeti baña hem-zâd

135 Oldı himmet baña hevesde şerîk
Ṭurmayup itmede beni taḥrîk

136 Ne ṭurursuñ 'azîmet eyleseñ e
Kendü kendüñe himmet eyleseñ e

137 Varsañ a âstâne-i şâha
Yüzüñi sürseñ e o dergâha

138 Anda 'âlî-cenâblar bulunur
Âsmân gibi bâblar bulunur

139 Ehl-perver nice keremver var
Nice himmet-şi'âr server var

140 Anda çoḳdur mürüvvet erbâbı
Bulunur anda himmet aṣḥâbı

141 Nice ḳıymet-şinâs 'irfân var
Nice ṣâḥib-hüner suḫan-dân var

142 Olasın belki birine maḳbûl
Eyleye saña luṭfını mebzûl

143 Belki saña nigâh-ı himmet ide
Ḫâkdan ref' idüp ḥimâyet ide

144 Şâyed ol pür-kerem idüp himmet
Saña bir nân-pâre-i râḥat

145 Saña ḥâṣıl olup sürûr u ṣafâ
İdesin 'ömrüñ olduġınca du'â

146 Ġurbeti iḫtiyâr idüp nâ-çâr
Eyledüm himmet ile terk-i diyâr

147 İtdüm âḫir 'azîmete niyyet
Ḳandesin diyü dergeh-i devlet

148 Eyleyüp şedd-i raḥl-i sûz ü güdâz
Armaġân eyledüm recâ vü niyâz

149 Cânda ḫ^{v}âhiş derûn-ı dilde heves
Sözlerüm ârzû nefes-be-nefes

150 Ḥâṣılı bu ümîd ü ḫ^{v}âhiş ile
Bârgâh-ı Ḫudâ'ya nâliş ile

---

140 aṣḥâbı :erbâbı A

151 İrdüm ârâmgâh-ı sulṭâna
Tah̲tgâh-ı h̲idîv-i devrâna

152 Seyr idüp kârgâh-ı iḳbâli
Ṭavr-ı erbâb-ı 'izz ü iclâli

153 Ġâlib oldı vücûduma ḥayret
Dâmenüm ṭutdı pençe-i ġayret

154 Oldum ol deñlü vâlih ü ḥayrân
Ki gören ṣandı ṣûret-i bî-cân

155 Ḳaldum idrâk-ı ḥâlden ġâfil
Aldı cânum telâş-ı bî-ḥâṣıl

156 Ne enîsüm ne yâr-ı ġam-h̲vârum
Ne tesellî virür vefâdârum

157 Ne ḳabîle ne âşinâ vü ne h̲vîş
Ne nemek-rîz-i h̲aṭır-ı pür-rîş

158 Eşk-rîzân ü vâlih ü ġamgîn
Sîne-sûzân ü dil-figâr ü h̲azîn

159 Görüp aḳrânumı sa'âdetde
Nice ebnâ-yı cinsi rif'atde

160 Dem-be-dem ḥasret ile âh iderek
Ḳubbe-i 'âlemi siyâh iderek

161 Başladum çün nesîm-i faṣl-ı bahâr
İtmege sersemâna geşt ü güzâr

162 Arayup çâre ben dil-i nâ-şâd
Kimi gördümse itdüm istimdâd

163 Ḳanda bir gülşen olsa aña hezâr
Ḳanda bir âteş olsa aña şerâr

---

155 ḳaldum :ḳaldı S2,Ü

164 Ḳanda bir şem' aña pervâne
Ḳanda zencîr aña dîvâne

165 Ẕikr-i dil yâ müfettiḥe'l-ebvâb
Fikr-i dil yâ müsebbibe'l-esbâb

166 Kime itdümse ḥâlümi i'lâm
Kimden oldumsa çâre-ḫvâh-ı merâm

167 Olmadı hîç kimse çâre-resân
İtmedi kimse derdüme dermân

168 Görmedüm hiç birinde rûy-ı ümîd
Cümleden oldum âḫiri nevmîd

169 Ṭutdum eñ ṣoñra bulmayup çâre
Yüzümi bârgâh-ı Settâr'a

170 Eyledüm bâ-ümîd 'avn-ı İlâh
Ḫâk-ı dergâh-ı kibriyâyı penâh

171 Didüm ey pâdişâh-ı kevn ü mekân
Âferînende-i zemîn ü zamân

172 Dest-gîr-i fütâdegân sensin
Kâr-fermây-ı ins ü cân sensin

173 Senden olur şikestegâna 'ilâc
Sen virürsin metâ'-ı 'acze revâc

174 Yâ İlâhî baña meded senden
Luṭf u iḥsân-ı bî-'aded senden

175 Pençe-i ġamdan it beni âzâd
Ḫâṭırum ḫurrem eyle göñlüm şâd

176 Nâleler eyleyüp bu ḥâlet ile
Âh u feryâd idüp melâlet ile

---

166 Kimden :Kime S2,M,A/çâre-ḫvâh-ı :çâre-sâz-ı S2

177 Aġlar iken bu sûz ile nâ-gâh
Üstüme sâye ṣaldı feyż-i İlâh

178 Gördüm ol demde ẕât-ı nûrânî
Bir 'azîz-i cihân-ı rûḥânî

179 Nûr-ı rûyında luṭf-ı Ḥaḳ ẓâhir
Cebhesinde muẓâheret bâhir

180 Deheni müjde-âver-i devlet
Sözleri dâfi'-i ġam ü ḥayret

181 Destini vaḳf-ı bî-kesân itmiş
Nuṭḳ-ı pâkin feraḥ-resân itmiş

182 Laḳabı feyż ü şöhreti tevfîḳ
Peyk-i sulṭân-ı 'âlem-i taḥḳîḳ

183 'Acizânuñ enîs ü ġam-ḫvârı
Nâm-ı pâki 'inâyet-i Bârî

184 Didi ey Nâbî-i perîşân-ḥâl
Ey tehî-gerd-i küçe-i âmâl

185 Ey ġarîbü'd-diyâr ey bî-kes
Ey nesîm-i ṣabâ-yı bâġ-ı heves

186 Ne bu üftâdegî bu ḥayrânî
Ne bu dil-teşnegî bu nâlânî

187 Saña n'oldı ḥużûr yoḳ sende
Ża'file tâb ḳalmamış tende

188 Neden oldı şikeste endâmuñ
Saña n'oldı ki yoḳdur ârâmuñ

189 Ne bu sûziş bu nâl gibi vücûd
Ne bu ẓârî bu eşk-i ḫûn-âlûd

---

177 -S1,S3

190 Ser-te-ser âh-ı ḥasret olmışsın
Pây-mâl-ı melâmet olmışsın

191 Eyledi bu h̲aber beni h̲andân
Tâzelik buldı bu suh̲andan cân

192 Didüm ey şâh-ı mülk-i ma'mûrî
Bah̲tum âyînesi gözüm nûrı

193 Ḥâl-i zârum ḳatı perîşândur
Üstüme ceyş-i ġam şitâbândur

194 Bî-kesüm 'âcizüm perişânum
Hedef-i tîr-i cevr-i devrânum

195 Nice bir laḥẓa itmeyem feryâd
Nice gerdûnı itmeyem ber-bâd

196 Dâr-ı ġurbetde ġam-güsârum yoḳ
Müşfiḳum yoḳ enîs ü yârum yoḳ

197 Ne mu'înüm ne dil-nevâzum var
Ne refîḳum ne çâre-sâzum var

198 Rûzgârum siyâh u bah̲tum dûn
Ṭâli'üm tîre h̲âṭırum maḥzûn

199 Dilde esbâb-ı ârzû ḳatı çoḳ
Bir kerem ṣâḥibi efendüm yoḳ

200 Pençe-i faḳrdan girîbânum
H̲âr-ı iflâs elinde dâmânum

201 Vaṭana varsam iḳtidârum yoḳ
Bunda ṭursam medâr-ı kârum yoḳ

---

195 bir :her S2,M,A

202 Dikdi ẖayyâṭ-ı baẖt neyleyüm âh
Ḳâmet-i ḥâlüme ḳabâ-yı siyâh

203 Eşkden ġayrı mihrbânum yoḳ
Âhdan ġayrı hem-zebânum yoḳ

204 Gûş idüp ol 'azîz bu suẖani
Oldı leb-rîz-i merḥamet deheni

205 Didi ey ġâfil-i ṭarîḳ-ı murâd
İdeyüm gel seni bu ġamdan şâd

206 Saña maḳṣûddan ẖaber vireyüm
Ṭaraf-ı kâmdan es̱er vireyüm

207 Eşk-rîz-i taḥayyür olma yiter
Pây-mâl-ı taḥassür olma yiter

208 Saña yüz ṭutdı devlet ü iḳbâl
Ba'd ez-în olma âşinâ-yı melâl

209 Olma ġamgîn ẖâṭıruñ ẖoş ṭut
Aġlama mâ-cerâ-yı derdi unut

210 Gitdi ol 'ahd-ı düşmen-i merdân
Tevbe itdi günâhına devrân

211 Devr-i erbâb-ı ma'rifet geldi
Ehl-i 'irfâna 'âṭıfet geldi

212 Saña bir dergehe delîl olayum
Sâ'lḳ-ı ni'met-i cezîl olayum

213 İntisâb eyleyen o dergâha
H̱ande-i ṭa'n ider nice şâha

---

202 ḥâlüme :baẖtuma S1
211 Devr-i :Devlet-i S2,Ü,M,A
212 Sâ'iḳ-ı ni'met-i cezîl :Sâbıḳ-ı ni'mete cezîl S2,Ü,M,A

214 Ṣâḥibi bir vezîr-i 'âlî-şân
Rüstem-i 'aṣr u Ḳahramân-ı cihân

215 Nice maḥzûnı eyledi mesrûr
Nice vîrânı eyledi ma'mûr

216 Nice bî-keslere ẓahîr oldı
Nice me'yûsa dest-gîr oldı

217 Nicesin itdi ẖâkdan berter
Nicesin itdi luṭfına maẓhar

218 Ehl-i 'irfâna himmeti vardur
Bu gürûha maḥabbeti vardur

219 Germdür ma'rifetle bâzârı
Bu metâ'uñ odur ẖarîdârı

220 Andadur şimdi diñle icmâlâ
Nefes-i pâk-i ḥażret-i 'Îsâ

221 Ya'nî dergâh-ı ḥażret-i Pâşâ
Âb-ı rûy-ı mecâmi'-i vüzerâ

222 Pâdişâhuñ vezîr-i muḥteremi
Vüzerânuñ şecî'-i pür-keremi

223 Muṣṭafâ nâm ü Murtażâ-kirdâr
Pâk-ṭıynet muṣâḥib-i ẖünkâr

224 Maḥrem-i pâdişâh-ı heft-iḳlîm
Ṣâḥib-i ṭab'-ı pâk ü ḳalb-i selîm

225 Ol ki itmiş Ḫudâ aña iḥsân
Hüner ü fażl ü dâniş ü 'irfân

226 İftiẖâr-ı kerem şi'âr-ı himem
Bendesi Muḥteşem kemînesi Cem

---

224 Ṣâḥib-i ṭab'-ı pâk ü ḳalb-i selîm :
Ṣâḥib-i ṭab' u pâk-ḳalb-i selîm S2,A
226 Bendesi :Bende-i S1,S3,Ü

227 Ḳadr-dân-ı hüner sütûde-güher
Naḫl-ı bâġ-ı seḫâ mürüvvet-ber

228 Meşrebi luṭf u pîşesi iḥsân
Ḥâtim-i vaḳt ü Ca'fer-i devrân

229 Merd-i çâlâk-i 'arṣa-i iclâl
Şeh-süvâr-ı feżâ-yı istiḳlâl

230 Ḳahramân-heybet ü 'alî-ṣavlet
Şem'-i bezm-i serâçe-i devlet

231 Naẓarı pâk ü himmeti 'âlî
'Aṣrınuñ derd ü ġussa pâ-mâli

232 Kûh temkînin eylese seyrân
Ġayret ile olur ṣu gibi revân

233 Âṣafı dergehinde ḳul itmez
Belki tedbîrini ḳabûl itmez

234 Dergehi mültecâ-yı ehl-i niyâz
Revzeni mihr gibi dâ'im bâz

235 Cîbi ümmîdgâh-ı ehl-i recâ
Desti mîz-âb-ı ḳısmet-i şu'arâ

236 Çerḫ ḫıdmet-güẕâr-ı kemteridür
Bermekîler keremde çâkeridür

237 Cins-i 'irfâna 'aṣrı vaḳt-i revâc
Derd-i ḥırmâna nuṭḳ-ı pâki 'ilâc

238 Şeh-süvâr-ı feżâ-yı pehn-i hüner
Ya'nî çâpük-süvâr-ı ṣaḥn-ı hüner

239 Olur ol deñlü cilvesi berter
Ki olur mîḫ-i na'li aḫterler

---

230 Ḳahramân-heybet : Ḳahramân-hey'et S2,Ü,M

240 Sür'at-ı pâyine ḫayâl irmez
Rif'at-ı na'line hilâl irmez

241 Cevher-i tîġı ḫaṭṭ-ı rûşendür
Gûyiyâ ser-nüvişt-i düşmendür

242 Kâmkârâ vezîr-i pâk-dilâ
Ey şeref-baḫş-ı cümle-i vüzerâ

243 Dehri envâr-ı devletüñ ṭutdı
Câm-ı reşk ile ḫaṣm ḳan yuṭdı

244 Eylemişdür ol Îzid-i müte'âl
Seni şâhin-i bâzû-yı iḳbâl

245 Kebk-i 'izz ü şeref şikâruñdur
'Avn-ı Bârî refîḳ ü yâruñdur

246 Bir faḳîrüm saña s̱enâ-ḫvânum
'Âcizum pây-mâl-i devrânum

247 Dâd ṣad dâd ey ferîd-i zamân
Baḫt-ı bed-çihreden amân amân

248 Beni pâ-mâl-i nâ-kesân itdi
Meges-i ḫvân-ı dîgerân itdi

249 Oldı ser-cümle câme vü destâr
İḳtiżâ ile zînet-i bâzâr

250 Nice demdür ki bî-kesüm bî-kes
Olmasun kimseler esîr-i heves

251 Bir ġarîbüm cenâbuña geldüm
Biñ ümîd ile bâbuña geldüm

252 Keremüñden zamâne sîr oldı
Faḳr devrüñde bir faḳîr oldı

253 Beni de eyleme ḳapuñdan red
Meded ey âṣaf-ı kerîm meded

254 Seni buldum eyâ kerem-kânı
'Arż-ḥâl-i faḳîre erzânî

255 Dâmenüñ ṭutdum ey şikeste-nevâz
Eyleme çihre-i niyâzumı bâz

256 Ne var it ey vezîr-i 'âlî-şân
Beni maḥsûd-ı cümle-i aḳrân

257 Gerçi ey zîb-bah̲ş-ı ṣadr-ı kerem
Nesh̲-fermây-ı h̲âne-i Ḥâtem

258 Diyemem naẓmumı ki rengîndür
Lâyıḳ-ı âferîn ü taḥsîndür

259 Bilürem h̲âk-pâye 'arż idicek
Ne şekil naẓm-ı ber-güzîde gerek

260 Gerçi esbâb-ı naẓm vâfirdür
Mâni'üm lîk ża'f-ı h̲âṭırdur

261 Basṭ idüp bir nice şikeste kelâm
Eyledüm ḥâl-i zârumı i'lâm

262 Tâ ki zülf-i sah̲âya şâne ola
Ya'nî iḥsâna bir bahâne ola

263 Nâbiyâ eyleme kelâmı dırâz
Yiter itdüñ bu deñlü 'arż-ı niyâz

264 Elüñi aç du'â-yı devletine
H̲âliḳ'uñ bârgâh-ı 'izzetine

253.beyitten itibaren S2,A,Ü ve M'de yok.

265 Yâ İlâhî be-ḥaḳḳ-ı h̲aste-dilân
Be-niyâz-ı dil-i şikeste-dilân

266 Dâ'imâ dergehin güşâd eyle
Devlet ü 'ömrini ziyâd eyle

267 Ẕât-ı pâkin h̲aṭâdan eyle maṣûn
'İzz ü iḳbâlin eyle rûz-efzûn

268 Yâ İlâhî 'adûsını zâr it
Luṭfuñı kendüye ḳafâdâr it

VIII
MES̲NEVÎ EL-MÜSEMMÂ BE-GÜLŞEN-İ DEVLET BÂ-IṢṬILÂH-I DÎVÂN-I HÜMÂYÛN (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Pâdişâhâ bülend-menziletâ
Şehriyârâ sütûde-ma'deletâ

2 Dâver-i dâverân-ı 'adl-âyîn
H̲üsrev-i h̲üsrevân-ı rûy-ı zemîn

3 'Arż-ḥâl-i faḳîri gûş eyle
Ḳulzüm-i cûdsın h̲urûş eyle

4 Lâyıḳ oldur ola bu tâze zemîn
Gûşe-i çeşm-i iltifâta ḳarîn

VIII S1,91b ; S2,56b ; S3,88b ;Ü,79a;M,69a;A,47a
(*)S1,S3,Ü
:Mes̲nevî-i Dîger Müsemmâ Bâ-Gülşen-i Devlet Be-ıṣṭılâ-ḥât-ı Dîvân S2,M,A
3 faḳîri :ḥaḳîri S2,M

5 Böyle bir nev-zemîn ü tâze-edâ
Olmamışdur ḳalem-rev-i ḳudemâ

6 Ol zamân kim bu bende-i nâ-kâm
Eyledüm 'arṣa-i vücûda h̲ırâm

7 Çeşmüme ẓâhir oldı bir gülşen
Sâḥası nûr-ı feyż ile rûşen

8 Sebzeler tâze cûylar pür-cûş
Sâye-güster nihâller hem-dûş

9 Gül tebessüm-fürûş-ı nah̲vet ü nâz
'Andelîbân esîr-i sûz ü güdâz

10 H̲âneler çerh̲lerle hem-pâye
Şeh-nişînler burûca hem-sâye

11 Ṭâḳlar ṭâḳ-ı çerh̲e pâ-beste
Ḳaṣrlar âsmâna peyveste

12 Hep müheyyâ levâzım-ı şevket
Hep müretteb merâsim-i devlet

13 Oldum ol bâġzâra nice zamân
Ḥayret ile kenârdan nigerân

14 Didüm âyâ nedür bu ṭurfe çemen
Ki ider seyr-i dîdeyi rûşen

15 Bu nişîmen kimüñ nişîmenidür
Ki ṣabâ vaḳf-ı çeşm-i revzenidür

16 Kime mah̲ṣûṣdur 'aceb bu maḳarr
Ki ider naḳşı çeşmi ġarḳ-ı güher

17 Bir zamân oldı mâye-i zînet
Şîşe-i dîdeye gül-i ḥayret

18 Nâ-gehân bir delîl-i rûḥânî
İtdi 'arż-ı cemâl-i nûrânî

19 Didi bilmez misin nedür bu maḳâm
Ki cinândan virür nesîmi peyâm

20 Buña dirler riyâż-ı câh u celâl
Çemen-i 'izz ü gülşen-i iḳbâl

21 Budur ârâmgâh-ı sulṭânî
Tah̲tgâh-ı mülûk-ı 'Os̱mânî

22 Bu çemen gülsitân-ı devletdür
Berg ü şâh̲ı şükûh u şevketdür

23 Ṣaḥn-ı 'âlîsi 'arṣa-i İslâm
Meyvesi hep şerâyi'-i aḥkâm

24 Ḥükm-i nâfiẕ nesîm-i rûḥ-efzâ
Şer' ü ḳânûn medâr-ı neşv ü nemâ

25 Anda h̲aṭṭ-ı şerîf-i dâver-i dîn
Sünbül-i çeşme-sâr-ı h̲uld-ı berîn

26 O h̲aṭ-ı 'anberîn müşg-efşân
Beden-i mülke ḥırz-ı emn ü emân

27 Ḥarfler h̲aṭṭ-ı 'ârıż-ı âmâl
Noḳṭalar h̲âl-i çihre-i iḳbâl

28 Menba'-ı feyżden virür o devât
Teşnegân-ı niyâza âb-ı ḥayât

29 Olmış ol h̲âme-i sütûde-h̲ırâm
Nâvdân-ı siḳâye-i in'âm

30 Anda ṭuġrâ-yı dâver-i 'âlem
Şer'-i ġarrâya ḳaṣr-ı müstaḥkem

---

22 devletdür :devletidür S2//şevketdür :şevketidür S2

31 Her elif bir nihâl-i müstes̱nâ
Sâyesi ilticâgeh-i fuḳarâ

32 Ḳafes-i dil-pez̲îrin itdi maḳâm
Ṭâ'ir-i nâm-ı dâver-i İslâm

33 Mevc-i deryâ süṭûr-ı fermândur
Ḳafes üstinde ḳaṣr-ı sulṭândur

34 Zülfesi zülf-i 'ârıż-ı aḥkâm
Beyżası 'ayn-ı beyża-i İslâm

35 O ḳafesle o beyżadan her ân
Murġ-ı aḥkâm-ı şer' ider ṭayerân

36 Ṣaḥn-ı gülşen ki ṣaḥn-ı dîvândur
Cûybâr anda pençe-fermândur

37 Ṭolanur cûy gibi gülzârı
Heft iḳlîme ḥükmidür cârî

38 İder ıżhâr o pençe mihrâsâ
Memleket żabṭına yed-i beyża

39 Ṣafḥaya başdı pençe-i rengîn
Küdek-i h̲âne-zâd-ı devlet ü dîn

40 Birbiri üzre gösterüp derecât
Ḳaṣr-ı aḥkâma oldı bir mirḳât

41 Ṣaḥḥ-ı âṣaf benefşe-i terdür
Ki dimâġ-ı cihân mu'aṭṭardur

42 İder ol ṣaḥḥ mizâc-ı mülki ṣaḥîḥ
'İllet-i ṭab'-ı devleti taṣḥîḥ

43 Olmış ol ṣaḥḥ-ı 'anberîn-sîmâ
Dîn ü devlet metâ'ına tamġâ

44 O hümâyûn-rü'ûs-ı müşg-sevâd
Bende-i deyne ḥüccet-i âzâd

45 Düm-keşîde o 'anberîn-imżâ
Necm-i düm-dâr-ı âsmân-ı 'aṭâ

46 Dümi şâh̲-ı h̲amîde-i güldür
Naḳş-ı ism-âşiyân-ı bülbüldür

47 Olmış ol nush̲a-i sütûde-nişân
Ḥırz-ı bâzû-yı manṣıb-ı dîvân

48 Levḥ-i ta'vîẕ-i 'âlem-i esbâb
Nüsh̲a-i vefḳ-i zümre-i küttâb

49 O resîd oldı murġ-ı müşgîn-bâl
Zîr-i bâlinde nâme-i iḳbâl

50 Naḳşı ẓahr-ı ẓahîr-i emr ü berât
Es̱eri neşve-bah̲ş-ı ḳayd-ı ḥayât

51 Sebzeâsâ h̲aṭ-ı celîdür hem
Ol h̲aṭ üstinde rîkdür şebnem

52 Ṣaḥn-ı dîvân dâver-i 'âlem
Bâġ-ı dil-keş nişîmen-i h̲urrem

53 Hep güşâde defâtir-i ezhâr
H̲ᵛâcelerdür h̲alîfelerle hezâr

54 Açılup rûznâme-i nev-rûz
Geldi taḥvîle mihr-i 'âlem-sûz

55 Alıcaḳ mihr destine taḥvîl
Eyledi mâl-i şeb-nemi taḥṣîl

56 Şâh̲lar itdi 'arż-ı ḥâle şitâb
Eyledi der-kenâr-ı sebzeyi âb

57 İltizâm eyledi nevâyı hezâr
İtdi der-'uhde bülbüli gülzâr

58 Bâde-i şeb-nem ü piyâle-i gül
Oldı vech-i ma'îşet-i bülbül

59 Neşr-i gül-berg idüp zemîne nesîm
Naḳdin eyler ḫazîneye teslîm

60 Varaḳ-ı berg ile nesîm-i seḥer
Ṭolaşur görmege muḥâsebeler

61 Oldı pür-jâle sünbül ü sûsen
Ṭoldı mâl-i muḳâṭa'ât-ı çemen

62 Bitmege naḳd-i 'ömrden maḥṣûl
Çâr taḳsîṭ olındı çâr füṣûl

63 Şâḫlardur çemende mültezimîn
Ki virürler şükûfesin pîşîn

64 Zeyn olup ṭarf-ı bâġa tâze ḳalem
Ḳalemiyye virür seḥâb-ı kerem

65 Câ-be-câ berg-i bâd-bürd-i semen
Oldı maḥsûb-ı iltizâm-ı çemen

66 Cûy ile berg-i gül giderse ne ġam
Olınur aṣlına girîḫte żamm

67 Sebzeler bâġda re'âyâdur
Şeb-nem üstindeki baḳâyâdur

68 Ṭâk-ı maḳṭû'-ı mülk-i gülşendür
Ḫûşeler güne güne ḫırmendür

69 Cûybâr üzre 'aks-i sünbül-i ter
Oldı ṭuġralı ṣûret-i defter

70 Nuḳre-i encümi muḥaṣṣıl-ı Şâm
Eyledi ḫarc-ı rûznâme-i bâm

---

63 şükûfesin : şükûfeveş S2,M
65 Câ-be-câ berg-i bâd-bürd-i semen : Câ-be-câ berg-i bâd ü berg-i semen S1,S3,Ü,A

71 Cûda 'aksi ile gül-i rengîn
Geldi taṭbîḳa ṣanki naḳş-ı nigîn

72 İtdi resm-i müşâherâtı ḥisâb
Aşaġı vardı mihr-i 'âlem-tâb

73 Gülsitâna vaẓîfe virdi ṣabâ
Oldı ẓahriyyesi gül-i ra'nâ

74 Olmadı naḳd-i berg-i gül taḥṣîl
Eyledi bâd-ı ṣubḥ-dem tenzîl

75 Gülşene mâl-i jâle giçse mezîd
Ḳaldurur hep edâ ile h̲urşîd

76 S̲emen-i kevkebi virür eyyâm
Mâh-ı bedrüñ ġurûşı olmasa tâm

77 Maẓhar olsa küsûf mühresine
Ẓâhir olur tefâvüt-i ḥasene

78 Kefe-i mihr ü mâh olup mîzân
Kesr-i mîzân ṭutar mehi vezzân

79 Lâne-i murġı yıḳdı bâd-ı seḥer
H̲âneler der fürû-nihâde ider

80 Ḳonduġın bâġa gördi beççe-i zâġ
Buldı nev-yâfte muḥarrir-i bâġ

81 Lâlede naḳş-ı ebrû-yı h̲oşter
Oldı gûyâ siyâḳat-ı defter

82 Dâġ ile berg-i lâle-i rengîn
Varaḳ-ı cizye üzre naḳş-ı nigîn

---

71 -S1,S3,Ü,M
75 giçse :giçdi S2,M,A

83 Dest-ber-destdür dıraẖt-ı çenâr
Ṭurma eyler mübâye'a her bâr

84 Teng-i gül bâd-ı ṣubḥa virmese bâc
Bulamaz âl-gûn metâ'ı revâc

85 Bâcgâh-ı çemende urdı nemâ
Âl-i vâlâ-yı lâleye tamġâ

86 Naṣb olunsa bu bâġda eşcâr
Giyinür ẖil'at-ı münaḳḳaş-târ

87 'Azlde berg ile gidüp bârı
H̱il'at-ı câhdan olur 'ârî

88 Ṣaḥn-ı bâġ oldı nâ'il-i tîmâr
Ḳaṣr-ı yed eyleyince şâẖ-ı çenâr

89 Ġoncalardur ze'âmet-i ser-best
Eylemiş şâẖ-ı gül anı der-dest

90 Ḥiṣṣelerden birikdürüp gülzâr
Sûseni eyledi ḳılıç tîmâr

91 Mâh olup gâh bedr ü gâh hilâl
Ele alur mufaṣṣal u icmâl

92 Güle bâd-ı ẖazândan irdi z̲übûl
Oldı ṣad-pâre ḳaryesi maḥlûl

93 'Arż ile bülbül eyledi inhâ
Bozdı ḳaydın nesîm-i çâpük-pâ

94 Eylemişler muḳâbele ezhâr
Kimi olmış piyâde kimi süvâr

95 Virmek içün mevâcib-i ẖuddâm
Nuḳre dökmiş şükûfe-i bâdâm

96 Sergidür sîm pâreden ah̲ter
Devr ider ṭâs gibi cürm-i ḳamer

97 Surh̲-bayraḳ sipâh̲îdür güller
Veledeşdür yanınca ġonce-i ter

98 Varaḳ-ı güldür ibtidâ-yı bahâr
Aña virmiş teraḳḳî bâng-i hezâr

99 Heft eyyâm ile leyâlî-i heft
Birbirine be-câyiş âmed ü reft

100 Şâh̲sär üzre nâlesi h̲oşdur
Murġ-ı gülşen gedikli çâvuşdur

101 La'l-gûn berg ile pür oldı çemen
Defterin açdı h̲ᵛâce-i ma'den

102 Ḳalem-i nev-nişânda buldı rüsûh̲
İtdi eşcâr-ı köhneyi mensûh̲

103 Giymege her nihâl-i teşrîfât
Maḳdem-i nev-bahâra mevḳûfât

104 Ġoncaya çoḳ ḳırınṭı 'â'iddür
Enderûnı emîn-i kâġıddur

105 Âlet-i h̲aṭṭ ile pür oldı riyâż
Berg-i bîd oldı âhenîn-miḳrâż

106 İtdi zanbaḳ devâtını sîmîn
Pür-varaḳ oldı kîse-i nesrîn

107 Şâh̲-ı gül aldı deste h̲âme-i cûd
Rîkdân ṣundı destine emrûd

108 Virdi nergis sepîd-gûn ḳırṭâs
Ḳırmızı bal mumı getürdi kirâs

109 Mühre-i âbgînedür âlû
Oldı la'lî devâtı şeftâlû

---

97 yanınca :yanında S2

110 Sebz-gûn ẓarf ile gül-i ṣad-berg
Çuḳadur nice ḳat ḳalem silecek

111 Mâ-ḥaṣal destgâh-ı devlet ü dîn
H̲oş müretteb mis̲âl-i h̲uld-ı berîn

112 Cümle bu kâr-h̲âne-i iḳbâl
Bu niẓâm ü nasaḳ bu câh u celâl

113 Şîve-i dâr u gîr ü dâd ü sited
Resm-i ḳânûn şerî'at-ı sermed

114 Mülk-i vâsi' h̲ızâne-i pür-zer
Ḳuvvet-i bah̲t ü kes̲ret-i leşker

115 Cümle bah̲şâyiş-i İlâhî'dür
Zîr-i fermân-ı pâdişâhîdür

116 Bâġ-ı 'adlüñ nihâl-i mümtâzı
Ya'ni sulṭân Muḥammed-i Ġâzî

117 Pâdişâh-ı zamâne ẓıll-ı H̲udâ
خلد الله ملكه ابدا

118 Ḥâmî-i dîn mu'în-i şer'-i mübîn
Çâre-sâz-ı umûr-ı devlet ü dîn

119 Çünki virdi o pîr-i râst-kelâm
Silk-i güftârına bu güne h̲itâm

120 Didüm ey mürşid-i sütûde-nefes
Süh̲anuñdan derûna düşdi heves

121 Ki o sulṭân-ı 'âlem-ârânuñ
O mühim-sâz-ı şer'-i ġarrânuñ

122 Vaṣf-ı ẕâtında dür nis̲âr ideyüm
Mâye-i ṭab'um âşikâr ideyüm

خلد الله ملكه ابدا: "Allah'ın mülkünü ebedî kıldı" anlamında Arapça bir söz.

123 Dökeyüm ṣafḥaya o deñlü güher
K'ola şermende gevher-i h̲âver

124 Döndi ol mürşid-i h̲uceste-maḳâl
Didi ey berg-i büstân-ı kemâl

125 Sen degül cümle nâẓımân-ı süh̲an
Ḳazsalar nevk-i fikr ile ma'den

126 Ḳomasa hîç şinâverân-ı kemâl
Ṣadef-i ġaybda le'âl-i maḳâl

127 Çekseler silk-i naẓma la'l-i teri
Ṭâġlar gibi yıġsalar güheri

128 İtseler tâ sipihre dek mâlî
Ṣaḥn-ı medḥi yine ḳalur h̲âlî

129 Sen bu deñlü zamândur ey Nâbî
Medḥe ṣarf eyledüñ dür-i nâbı

130 Eyledüñ çoḳ ḳaṣîde-i ġarrâ
Nice naẓm-ı laṭîf ü müstes̲nâ

131 Yapsalar pâdişâha ḳanda maḳâm
Suh̲anuñ itdi revnaḳın itmâm

132 Bârgehler binâ-yı 'âlîler
Buldı hep sözlerüñle zînet ü fer

133 Naẓm-ı târîh̲üñ ile sûr-ı sürûr
Mihrveş ṣaldı dehre lema'a-i nûr

134 İtdi destüñde h̲âme-i ma'nâ
Ḳamanîçe veḳâyi'in inşâ

---

131 pâdişâha ḳanda :ḳanda pâdişâha S1,S3,Ü,M,A

135 Yâ o târîḫ-i nâ-şinîde-edâ
Geldi maġbût-ı fırḳa-i şu'arâ

136 Sîne-i senge eyleyüp te's̱îr
İtdiler bâb-ı ḳal'aya taḥrîr

137 Es̱er-i pâk-i Tuḫfetü'l-Ḥarameyn
Mülk-i inşâya oldı mâye-i zeyn

138 Oldı mânend-i neyyir-i raḫşân
Güher-i tâc-ı münşiyân-ı cihân

139 Şimdi kimdür iden bir öyle es̱er
Eṣ-ṣalâ işte reh-revân-ı hüner

140 Es̱erüñ 'âleme müsellemdür
Cümle medḥ-i ḫidîv-i 'âlemdür

141 Olsa manẓûr-ı dîde-i inṣâf
Çoḳ zamân oldı olalı vaṣṣâf

142 'Âleme dâġ-ı reşkdür süḫanuñ
Yoḳ naẓîrüñ bu 'aṣr içinde senüñ

143 Gül-fürûşân-ı gülsitân-ı hüner
Ḫâmenüñ ḫûşe-çînidür eks̱er

144 Mülk-i ṭab'uñ mezâri'-i ma'nâ
Ḫâṣṣ-ı ḫâmeñ ḳalem-rev-i inşâ

145 Naẓmuñ ârâyiş-i zamân ü zemîn
Süḫanuñ gûşvâr-ı çerḫ-i berîn

146 Medḥe ṣarf eyledüñ bu deñlü edâ
İtmedüñ yine medḥin istîfâ

---

135 yâ :tâ S1,A//Geldi :K'oldı M,A
138 münşiyân-ı cihân :münşe'-ı cihân S2,M,A

147 Vaṣf-ı z̲âtında 'aczüñ iẓhâr it
Ba'd ez-în 'arż-ı ḥâli der-kâr it

148 Ey şehinşâh-ı merḥamet-güster
V'ey cihân-bân-ı ma'rifet-perver

149 Bendeñüñ 'arż-ı ḥâlini gûş it
Nâleden 'andelîbi h̲âmûş it

150 Bu ḳadar demdür ey h̲idîv-i cihân
Evc-i medḥüñde bülbülem nâlân

151 Girmedüm gülsitân-ı iḳbâle
Ḳonmadum şâhsâr-ı âmâle

152 Geçdi 'ömrüm firâḳ u ḥasret ile
Olmadum ser-firâz h̲il'at ile

153 Ne ze'âmet ne manṣıb oldı naṣîb
Neyl-i maḳṣûda bulmadum taḳrîb

154 Ḳalbüme oldı mâye-i h̲afaḳân
Ârzû-yı menâṣıb-ı dîvân

155 H̲vâceler 'azm idince dîvâna
Olurum ḥasret ile dîvâne

156 H̲vâceler giyse câme-i dîvân
Beni ḳaplar sirişk-i şu'le-feşân

157 H̲vâceler deftere virince güşâd
Çâk idüp cismüm eylerüm feryâd

158 H̲vâceler ṣaḥ çeküp baṣınca nigîn
Cigerüm dâġ ü şerḥa-i h̲unîn

159 Maḥberem eşk-rîz-i şevḳ-i ḳalem
Ḳalemüm çâk-ı ârzû-yı raḳam

147.beyitten sonra A'da şu başlık bulunmaktadır :
"Nâbî Efendi'nüñ İstânbul'a Gelüp Dîvân H̲vâceligi Ṭaleb Eyledügi 'Arż-ı ḥâl Ṣûretidür."

158 dâġ ü :dâġ-ı S1,S3,Ü

160 Ârzû-yı mücevveze serde
Ḥalḳaveş ḳaldı dîde defterde

161 Geçdi 'ömrüm kitâb ile ekS̱er
Dest-i ümmîde girmedi defter

162 H̱atm-ı efvâh-ı nas iken hünerüm
Olmadı ṣaff-ı ẖᵛâcegânda yirüm

163 Ġayre dîvân-ı devlet oldı mekân
Baña dîvân-ı şi'r ḳaldı hemân

164 H̱ᵛâceler yazmada ḥisâb-ı raḳam
Alurum ben ẖayâl-i şi're ḳalem

165 Eyledüñ ey ẖidîv-i 'adl-penâh
Beni bir kez muḳîm-i Beyt-i İlâh

166 Bir daẖı eyle ẖᵛâce-i dîvân
Ḥâṣıl olsun sa'âdet-i dü-cihân

167 Uẖrevî kâmum eyledüñ vâṣıl
Dünyevî maṭlabum da it ḥâṣıl

168 Himmetüñden eger olursa mesâġ
Beni bir manṣıb ile eyle çerâġ

169 Eyledüm bâ-vücûd şerm ü ḥicâb
H̱âk-ı dergâha 'arż-ı ḥâle şitâb

170 Ḳoma me'yûs ey kerem kânı
Ḥüzn ile Nâbî-i perîşânı

171 Yâ İlâhî ẖidîv-i devrânuñ
O kerem-kâr-ı 'adl-pîrânuñ

172 Ola ẕâtı miṡâl-i pertev-i hûr
Dîde-i 'âleme vesîle-i nûr

---

167 kâmum :kâma S2,Ü,A//it :ḳıl S1,S3,Ü

173 H̲âk-i pâyiyle dâ'im ola ḳarîr
Çeşm-i câh u celâl u tâc u serîr

174 Çeşmesâr-ı mürüvvet âs̲ârı
Ola gülzâr-ı 'âleme sârî

175 Devletinde ola resîde-i kâm
Ṣad hezârân benüm gibi nâ-kâm

ZEYL (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Lillahi'l-ḥamd o şehr-yâr-ı be-nâm
İtmedi ḳalb-i bendesin nâ-kâm

2 Ḳurtarup inkisârdan bâli
Ḳomadı 'arż-ı ḥâlümi h̲âlî

3 İtdi yek mâhe olmadın güz̲erân
Ḍarb-h̲âne neẓâretin iḥsân

4 İtdi takdîr Kirdgâr-ı kerîm
Pây-ı ṭab'a nis̲âr-ı nuḳre-i sîm

5 Himmeti altun eyleyüp kârum
Sikke-dâr oldı naḳd-ı âs̲ârum

6 Kendü z̲âtı gibi h̲idîv-i kerîm
Nâmı da ola tah̲t-ı zerde muḳîm

7 Ola meftûḥ luṭf ile bâbı
Nâsa iḥsân ide zer-i nâbı

ZEYL ; S1,95b ; S2,61b ; S3,92b ;Ü,83b
(*)S1,S2,S3,Ü

173 Ḫâk-i pâyiyle dâ'im ola ḳarîr
Çeşm-i cāh u celâl u tâc u serîr

174 Çeşmesâr-ı mürüvvet âs̲ârı
Ola gülzâr-ı 'âleme sârî

175 Devletinde ola resîde-i kâm
Ṣad hezârân benüm gibi nâ-kâm

Z E Y L (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Lillahi'l-ḥamd o şehr-yâr-ı be-nâm
İtmedi ḳalb-i bendesin nâ-kâm

2 Ḳurtarup inkisârdan bâli
Ḳomadı 'arż-ı ḥâlümi ḫâlî

3 İtdi yek mâhe olmadın güz̲erân
Ḍarb-ḫâne neẓâretin iḥsân

4 İtdi takdîr Kirdgâr-ı kerîm
Pây-ı ṭab'a nis̲âr-ı nuḳre-i sîm

5 Himmeti altun eyleyüp kârum
Sikke-dâr oldı naḳd-ı âs̲ârum

6 Kendü z̲âtı gibi ḫidîv-i kerîm
Nâmı da ola taḫt-ı zerde muḳîm

7 Ola meftûḥ luṭf ile bâbı
Nâsa iḥsân ide zer-i nâbı

ZEYL ; S1,95b ; S2,61b ; S3,92b ;Ü,83b
(*)S1,S2,S3,Ü

11 Bir dah̲ı manzûme-nüvîs-i maḳal
Nâbî-i ṣâfî-dil ü rengîn-h̲ayâl

12 Biri dah̲ı nâ'ib-i şehrî-nijâd
Ṭab'ı iderdi süh̲anı intiḳâd

13 Birisi de kâtib-i dîvân idi
'Ârif idi rind-i süh̲an-dân idi

14 Fażl ü ma'ârifden idi baḥs̲-ı fen
Z̲evḳ ile pür olmış idi encümen

15 Her ne ki zîb-i leb-i taḳrîr idi
Dürr-i ḥadîs̲ ü zer-i tefsîr idi

16 Ber-ḥaseb-i ḥükm-i يجر الكلام
Ma'rifete mün'aṭif oldı zimâm

17 'Arṣa-i ṣoḥbetde kümeyt-i zebân
Vâdî-i 'irfâna çevürdi 'inân

18 Devr iderek ṣubḥa-i rengîn-medâr
İtdi 'Aṭâyî es̲erinde ḳarâr

19 Rişte-i ṣoḥbet bulıcaḳ imtidâd
H̲amsesinüñ lez̲z̲eti olındı yâd

20 Genc-i kitâbı arasında meger
Var idi bir nüsh̲a-i pâkîzeter

21 Emr idüp iḥżârına anuñ hemân
Geldügi dem açdı tefe''ül-künân

22 Ṣafḥa-i ûlâsına urduḳda dest
Çıḳdı hemân vaḳ'a-i meczûb-ı mest

23 Gelmegin ol vâḳı'a bî-kem ü kâst
Nâẓım-ı te'lîf-i 'Aṭâyîye râst

24 İkisine birden idüp i'tiḳâd
Eylediler h̲ayr du'â ile yâd

---

16 يجر الكلام : تجر الكلام S1,S3,Ü

25 Bende daẖı olmaġ ile sâbıḳâ
Böyle nice vaḳ'a-i 'ibret-nümâ

26 Birisini bende idüp der-miyân
Eyleyicek rişte-güẕâr-ı zebân

27 Ẕevḳ idüp ol âṣaf-ı 'âlî-maḳâm
Didi n'ola eyleseñüz iltizâm

28 İtse bu maḥbûbe-i şîrîn-me'âl
Câme-i manẓûmede ġunc u delâl

29 Eyler idüm eylese 'arż-ı 'iẕâr
Ḥâşiye-i H̲amse'ye zîb-i kenâr

30 H̲amse'ye virürdi bu rengîn-güher
H̲âtem-i elmâs ḳadar zîb ü fer

31 Bende idüp dest-i ḳabûlı baṣar
H̲âmeye itdüm göz ucıyla naẓar

32 Ḳıssa-güzâr-ı ḳalem-i ẖoş-edâ
Eyledi bu şîve ile ibtidâ

33 Ġazne'de Maḥmûd şeh-i kâm-kâr
Olmış iken pâdişeh-i nâmdâr

34 Var idi bezminde anuñ bir nedîm
Nâmı Senâyî vü mizâcı Ḥakîm

35 Olmış idi baḥr-ı fünûn içre nûn
Ḥikmet-i ṭab'ında Arisṭo zebûn

36 'Ömrin idüp ṣarf-ı ḥuṣûl-ı 'ulûm
Olmış idi ẖ^{v}âce-i 'ilm-i rüsûm

37 Bir nefes itmezdi anı şâh dûr
Aralıġa girmese ẖ^{v}âb ü ḥużûr

---

36 ṣarf-ı ḥuṣûl-ı: ṣarf-ı fünûn-ı Ü

38 Ṣubḥ namâzında gelüp ṣoḥbete
Nîm-şebân varur idi râḥata

39 'Âdeti üzre yine vaḳt-i seḥer
İtmiş iken dâ'iye-i 'azm-i der

40 Esterine şevḳ ile olup süvâr
Şâh sarâyına iderken güẕâr

41 Biñdügi ol dâbbe-i râhvâr
Eyledi bir gülẖan öñinde ḳarâr

42 Çün şikem-i esteri zaẖm-ı rikâb
Eyledi her çend ki pür-ẖûn-ı nâb

43 Olmadı yek ẖaṭve-i cünbiş bedîd
Oldı tütünlükde aṣılmış ḳadîd

44 H̱âdimi itdiyse ne deñlü 'amel
Olmadı imkân-ı 'ubûr-ı maḥal

45 'Âciz olup 'âḳibet indi yire
Tâ ki nedür aṣl-ı tevaḳḳuf göre

46 Gördi ki geçmiş yire zânûya dek
Çâr-sütûn ḳaṣrına olmış direk

47 Ester içün ḳalbi olurken ḥazîn
Kendü daẖı oldı esîr-i zemîn

48 'Aynı ile oldı nişân-dih diraẖt
Oldı dü-pâyı güẕerân ẖâke saẖt

49 Dest-ẖoş-ı ḥayret iken nâ-gehân
Çeşmine oldı der-i gülẖan 'ıyân

---

45 nedür :ne var S2

50 Gördi ki bir gülẖan-ı dûzaẖ-me'âb
Çerẖ-i es̱îr aña naẓar cûy-ı âb

51 Lâne-i pür-tâb-ı semender-ṣıfât
Hem-ser-i âteşkede-i Sûmenât

52 Bûy-ı bed ü tûde-i sergîn ü dûd
Eylemiş eṭrâfı cehennem-nümûd

53 Lîk bir âteş-dem ü 'İsâ-naẓar
Gûşesinüñ birini itmiş maḳarr

54 Mest-i ẖarâbâtî-i nâ-hûşyâr
Nâmı anuñ gülẖanî-i Lây-ẖᵛâr

55 Dâ'ire-i 'aḳldan olmışdı güm
Aña ġıdâ olmış idi lây-ı ẖum

56 H̱um dibine irkilicek mühmelât
Aña virürlerdi berây-ı zekât

57 Rûz u şeb ol mest-i melâmet-zede
İtmiş idi gülẖanı 'işretkede

58 Gülẖana ḳanda yaḳışur nuḳl u câm
Köhne sifâl ile çekerdi müdâm

59 Oldı Senâyî göricek deng ü lâl
Kendü de ester gibi âşüfte-ḥâl

60 Gördi hemân ol şeh-i 'âlî-cenâb
Eyledi gülẖancıya böyle ẖiṭâb

61 Raġmına Maḥmûduñuñ ey ẖoş-ẖıṣâl
Ṭoldur a nûş eyleyelüm bir sifâl

---

51 semender-ṣıfât :ḳalender-ṣıfât S1,S3
53 âteş-dem ü :âteş-dem-i S1,S3,Ü,M,A

62 Didi aña gülḫanî ey nâ be-hûş
Ẕevḳüñi gör lâyuñı çek ol ḫamûş

63 'Ârif ü ġâzî o şeh-i bî-bedel
Bu didügüñ lafẓa degüldür maḥal

64 Ḫande ile didi o ser-mest-i nâz
Añladuġuñ gibi degüldür bu râz

65 Dâver odur k'olmaya nefse zebûn
Olmaya âlûde-i dünyâ-yı dûn

66 Eyler idi 'aḳlı olaydı eger
Bâr-ı cihân daġdaġasından güẕer

67 Didi getür bir daḫı ol merdeküñ
Raġmına pâ-beste Senâyî Beg'üñ

68 Didi yine gülḫanî ol ḫoş-nihâd
'Âlim ü fâżıldur o ṣâḥib-sedâd

69 Aña ne lâyıḳ bu maḳûle-edâ
Eyleme böyle süḫana ictirâ

70 Didi yine ḫande ile ey faḳîr
'Âlim ü fâżıl mıdur ol nâ-ḫabîr

71 K'eyleye dünyâ içün ol bî-nevâ
Kendü gibi bî-medede ilticâ

72 Olmayıcaḳ iẕn-i ḫudâvendgâr
'Âciz-i maḫlûḳuñ elinde ne var

73 İtmeyicek ṣâḥib-i sâye meded
Sâye ne ḳadar ki ide nîk ü bed

74 Didi ki var kendüye ṣor bî-güẕâf
Fażlına eyler mi o da i'tirâf

75 Didi ki ḳanda bulayum ben anı
Ḳande girer deste anuñ dâmeni

76 Didi ki var ara degüldür ba'îd
Gülẖan öñiñde ṭurur ol nâ-ümîd

77 Bâbın açup çıḳduġı dem gülẖanî
Gördi Senâyî-i füsürde-teni

78 Perde-i sâmânı olup çâk çâk
Pâyı giriftâr ü teni lerzenâk

79 Nâ-geh o sulṭân-ı refî'ü'l-cenâb
Gel içerü gir diyü itdi ẖiṭâb

80 Nâ-geh olup reste-i ḳayd-ı zemîn
Geldi ḥużûra ḳodı ẖâke cebîn

81 Eyleyüp ol sâḳî-i feyż-iltifât
Ṣundı hemân destine câm-ı ḥayât

82 Aldı Senâyî anı çün itdi nûş
Ḳaṭre iken baḥr olup itdi ẖurûş

83 Yek-ser idüp ẖal'-i libâs-ı ṣıfât
Oldı ġarîḳ-i yem-i envâr-ı ẕât

84 Resm-i enâ'iyyeti olup hebâ
Buldı o bî-çâre beḳâ der-fenâ

85 Merd-i ẖarâbâtdan aldı naẓar
Eyledi nüh ṭâḳ-ı sipihri güẕer

86 Oldı mis̱âl-i meh-i müşgîn-niḳâb
Ġarḳa-i nûr-ı kerem-i âftâb

87 Urdı mîs-i nefsine bir kîmiyâ
İtdi zerin sikke-i şâha sezâ

---

75 S1,S2,S3'te : "Olsa da girer mi ele dâmeni" şeklinde olan 2.dize,Ü'de çizilerek yukarıda yazıldığı biçimiyle düzeltilmiştir.
84 enâ'iyyeti :enâniyyeti S2,A

88 Oldı çü ma'bûdı ile âşinâ
Ḳalmadı Maḥmûd'a żamîrinde câ

89 Kendü olup vâṣıl-ı câh-ı 'aẓîm
Eyledi iḥyâ nicesin ol Ḥakîm

90 Çoḳ süẖanın itdi şeh-i Mevlevî
Zîver-i tesbîḥ-i dür-i Mes̱nevî

91 Nâmı Ḥadîḳa o mübârek kitâb
Nicelere andan olur fetḥ-i bâb

92 Öyle 'azîzüñ es̱er-i pâkidür
Mâ-ḥaṣal-ı mezra'-ı idrâkidür

93 Böyledür işte naẓar-ı kâmilân
Ġureyi engûr ider der-zamân

94 Feyżi ider sengi 'aḳîḳ-i Yemen
Ḳaṭre-i kem-pâyeyi dürr-i 'Aden

95 Naḳşı ider nâ'il-i evc-i kemâl
Bürke-i çirk-âbeyi ḥavż-ı zülâl

96 Ḥaḳ 'amel ü ṣûrete itmez naẓar
Manẓar-ı Ḥaḳdur dil-i rûşen-güher

97 Eks̱er olur ẕirve-nişîn-i kemâl
Öyle ẖarâbâtî-i âşüfte-ḥâl

98 İtme naẓar ẓâhir-i ef'âline
Eyle nigeh bâṭın-ı aḥvâline

99 Ḳışrda yoḳ maġzdadur sırr-ı kâr
Sîretedür ṣûrete yoḳ i'tibâr

100 Eyleme zinhâr leb-i ṭa'nı bâz
Anları inkârdan it iḥtirâz

101 Aña gerekdür dil-i rûşen-revân
Cübbe vü destâr ile olmaz hemân

---

90 çoḳ : çün: S2
95 naḳşı : naḳżı S1,S3

X

MAKÂLE-Î DÎGER (*)

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

1 Nây-ı makâmât-nevâz-ı kalem
Urdı bu güne nagam-ı râza dem

2 Edrene'de çâr harîf-i latîf
Zübde-i hoş-meşreb u rind ü zarîf

3 Her birisi bende-i dergâh-ı şâh
Kimi silâhdâr idi kimi sipâh

4 Bâdeye meşrebleri meyyâl idi
Anlara mey nuhbe-i âmâl idi

5 İsm ile Mîrim Çelebî birisi
Nâm ile Bâkî Çelebi birisi

6 Biri Süleymân biri Ahmed Agâ
Her birisi nâzik ü şîrîn-edâ

7 Ahmed Agâ cümlesinüñ eşheri
Rütbe ile şân ile bâlâteri

8 Olmag ile vakt-i 'ulûfe karîb
Oldılar ol dâ'iyeden bî-şekîb

9 Olmag ile hem-dem-i şâm ü seher
İtdiler İstanbul'a birden sefer

10 'İşret ile eyleyerek tayy-ı râh
Oldılar âsûde-i dergâh-ı şâh

X S1,98a ; S3,95a

2 latîf :zarîf S1,S3 //rind ü zarîf :rind-i zarîf S1,S3

11 Şehr-i Sitanbul ise ma'rûf-ı 'âm
Her ne murâd eyleseñ anda tamâm

12 H̲aṭıruña her ne iderse h̲uṭûr
Anda müheyyâ bulunur bî-ḳuṣûr

13 Zâhide esbâb-ı ṣalâḥ u sedâd
Fâsıḳa sermâye-i fısḳ u fesâd

14 Gördiler âmâde bisâṭ-ı ṭarab
Başladılar 'işrete her rûz u şeb

15 Eylediler her gün o âlüftegân
Bir Ġalaṭa meykedesinde mekân

16 Şîre-i cânı pür idüp sâġara
Ṣu ḳodılar dûde-i derd-i sere

17 Girmedi çün dah̲ı 'ulûfe ele
Künc-i h̲umı eylediler meşġale

18 Bunlar iderken bu siyâḳ üzre nûş
Anda ẓuhûr eyledi bir h̲ırḳa-pûş

19 'Aşḳ ola yârân diyerek nâ-gehân
Bezme yaḳın bir yire çökdi hemân

20 Ârzû-yı sâġar ile ditrer el
Çâre ne meyh̲âneci almaz ġazel

21 Ne meze vü ne mey ü ne nânı var
Eşk-i taḥassür dil-i büryânı var

22 Ẓâhir olup merḥamet ih̲vândan
Virdiler aña meze vü nândan

23 Bâde-fürûşa dah̲ı idüp h̲iṭâb
İçdügi deñlü didiler vir şarâb

24 Nâ'il olup kâmına ol bî-dijem
Eyledi peymâne ile def'-i ġam

25 H̲âtime-i bezme dek ol sîne-rîş
Anlaruñ iḥsânı ile itdi 'ıyş

26 Söylemeyüp kimseye ḳaṭ'â kelâm
Bâdeyi h̲âmûş çekerdi müdâm

27 Cem' olıcaḳ meclis-i ferdâ yine
Geldi o âlûde-i sevdâ yine

28 Bir nice gün mâ-ḥaṣal-ı bî-nevâ
Eyledi çün sâyelerinde ṣafâ

29 Bir gün o dîvâne-i ber-geşte-ḥâl
Nâ-geh idüp ḥall-i 'iḳâl-i maḳâl

30 Didi ki ey zümre-i ṣâfî-nihâd
Luṭfuñuzı eylesün Allâh ziyâd

31 Çoḳ görüp iḥsânuñuz in'âmuñuz
Çoḳ yidük içdük mey-i gül-fâmuñuz

32 Oldı aramuzda ḥuḳûḳ üstüvâr
İtdi bizi ni'metüñüz şermsâr

33 Biz de size eyleyelüm bir nefes
Ḥâṣıl ola her ne ise mültemes

34 Şimdi güşâde der-i luṭf-ı H̲udâ
Fırṣatı fevt itmeyüp eyleñ recâ

35 Ḳalmadı dergâh-ı İlâhî'de sed
Şimdi urılmaz ṭalebe dest-i red

36 Bu nefesi idicek ol merd-i pâk
Oldı anuñ bir ikisi ḫandenâk

37 Didiler oldı gör e dervîş mest
Neş'e ile urdı kerâmâta dest

38 Sîne-i dervîşe virüp mey ḫurûş
Başladı olmaġa kerâmet-fürûş

39 Lîk idüp Aḥmed Aġâ i'tiḳâd
Didi n'ola eyleyelüm inḳiyâd

40 İsteyelüm ey Dede Sulṭân n'ola
Belki Ḫudâ vire nefes cân bula

41 Didi Süleymân dilerem ey nedîm
Tevliyet-i câmi'-i Sulṭân Selîm

42 Didi mübârek ide Allâh saña
Oldı peẕîrüfte-i Bârî du'â

43 Mîrîme de oldı murâd ü me'âb
Edrene şehrinde olan iḥtisâb

44 Didi mübârek ide Ḥayy-ı Vedûd
İstedügüñ mertebe buldı vücûd

45 Bâḳî didi isterem ey merd-i kâr
Ḫâliṣ ü meskûk zer-i çil hezâr

46 Didi aña oldı müyesser murâd
Var yüri ol ẕevḳ şümârıyla şâd

47 Nevbet-i ḫvâhiş gelicek Aḥmed'e
Aña ḫiṭâb itdi bu gûne Dede

48 Aḥmed Aġâ olma saḳın dûn-himem
Sen daḫı bunlar gibi ey muḥterem

49 Öyle murâd eyle H̱udâ'dan recâ
Ola niyâz itmege bârî sezâ

50 İt kerem-i Ḥaḳdan ümîd-i sütürg
Birdür o dergâhda ẖurd u büzürg

51 Ġâlib olup lîk taḥayyür aña
H̱âṭırına gelmedi bir müdde'â

52 Didi ki ey zinde-dil ü zinde cân
Bende temeyyüz ṭalebe yoḳ tüvân

53 H̱aṭıruma gelmedi bir mültemes
Himmetüñe layıḳın eyle nefes

54 Cûş idüp ol mest-i şarâb-ı ṭahûr
Eyledi bu nuṭḳ lebinden ẓuhûr

55 Nâmuñı nâm-ı pederüñle müdâm
Nâm-ı ẖidîv ü peder ile tamâm

56 Eylesin ṣafḥaya naḳş ü nigâr
Bu nefesüm oldı saña yâdigâr

57 İtdi lebinden bu suẖan iltimâ'
Eyledi yârâna o sâ'at vedâ'

58 Bir daẖı olmadı nişânı bedîd
Oldı hemân H̱ıżr-ṣıfat nâ-bedîd

59 Gâh ta'accüb iderek ḥâline
Geh gülerek vaż'ına aḳvâline

60 Geldiler İstanbul'a yine o şeb
Naġme-künân ẖande-zenân pür-ṭarab

61 Çünki ṣabâḥ oldı şeh-i aẖterân
Perde-i gülfâm-ı ufuḳdan 'ıyân

62 Ârzû itdükleri naḳş-ı h̲ayâl
Anlara nisbet görinürken muḥâl

63 Ẓâhir olup Mîrim'e ednâ sebeb
Maṭlabına buldı ẓafer bî-ta'ab

64 Düşdi Süleymân'a da bir râh-ber
Buldı sühûletle murâda ẓafer

65 Bâḳî'ye de ṭâli' olup yâveri
Oldı az eyyâmda baş defterî

66 Tâ aña dek kim zer-i kâmil-'ıyâr
Bulduġı sâ'at 'aded-i çil hezâr

67 Nâ-geh olup ṣadme-h̲or-ı çerh̲-i dûn
Oldı çeh-i 'azlde zâr u zebûn

68 Aḥmed'e de bah̲tı idüp yâveri
Oldı vezâretle o da defterî

69 Lîk anuñ müddeti olup medîd
Kevkebe-i devleti oldı mezîd

70 Rükni olup devlet-i H̲ân Aḥmed'üñ
Mültefitiydi o şeh-i emcedüñ

71 Zâ'id olup şöhreti eslâfdan
Nice es̲erler ḳodı evḳâfdan

72 Buldı o ser-defter-i 'âlî-vaḳâr
Zâde-i Etmekçi ile iştihâr

73 Kendinüñ ismiyle çü ism-i peder
Düşmiş idi dâver ile ser-be-ser

74 Çekdügi dem emr ü berâta nişân
Eyleyüp ol meclisi h̲aṭır-nişân

75 Dirdi hep ol sâlikü̃ñ âs̲ârıdur
Mâ-ḥaṣal-ı gevher-i güftârıdur

---

65 olup : idüp S3

ĠAZELİYĀT

Rubâ'î (*)

Elfâẓa beden ma'ânîye cândur bu
Mîzân-ı kemâl-i ehl-i 'irfândur bu
Ta'bîr-i zebân-ı 'Arab u Rûm u 'Acem
Cem' olsa 'aceb mi ṣaḥn-ı dîvândur bu

DER-BEYÂN-I SEBEB-İ TERTÎB-İ DÎVÂN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bu faḳîrüñ cümle âs̲ârı dil-i zârum gibi
Bulmamışdı câme-i yek-reng ile hüsn-i niẓâm

2 Ceste ceste ba'ż evrâḳ-ı perîşânda ḳalup
Görmemişdi ṣûret-i cem'iyyet üzre ḥüsn-i tâm

3 Bir hünermend eylemişdi gerçi İstanbûl'da
Ḥadd-i imkânda olan eczâyı cem'e ihtimâm

4 Lîk ṣoñra kisvet-i naẓma giren eczâsınuñ
İtmemişdi cem' ü tertîbin kimesne iltizâm

5 Âṣaf-ı ṣâḥib-fażîlet 'ârif-i künh-i süh̲an
Dûdmân-pîrây-ı devlet fah̲r-ı âbâ-yı kirâm

6 Âṣaf İbni âṣaf İbrâhîm Pâşâ-yı kerîm
Keth̲udâ-yı genc-i sulṭânî silâḥdâr-ı be-nâm

7 Olduġında devlet ile h̲ıṭṭa-pîrâ-yı Ḥaleb
İtdi yümn-i himmeti tertîb ü tedvîne ḳıyâm

8 Rütbe-i taḳdîm ü te'h̲îrin murâ'ât eyleyüp
Eyledi bi'z̲-z̲ât her bir nev'e ta'yîn-i maḳâm

Rubâ'î :S1,100b ;S2,126b ;S3,97b ;Ü,88b;M,75b;A,60b
Der-beyân-ı.....dîvân:S1,100b ;S2,126b ;S3,97b ;
Ü,88b;M,75b;
:Sebeb-i Tertîb-i Dîvân S2.
4 tertîbin kimesne :tertîbini kimse A

9 Eyledi cümle tevârîh̲ ü ḳaṣâyidde bile
Rütbe-i memdûḥına şâyeste tertîb-i niẓâm

10 Böyle tertîb-i dil-ârâ üzre hîç bir kimsenüñ
İtmedi âs̲ârı dîvân-ı ma'âlîde h̲ırâm

11 Revnaḳ-ı dîvân-ı 'âlem va'ż olaldan itmedi
Kimsenüñ âs̲ârına bir böyle âṣâf iḥtirâm

12 Li'llâhi'l-ḥamd öyle bir 'ünvân-ṭırâz-ı 'izzetüñ
Buldı nâmiyle es̲er-ârâyiş-i naḳş-ı h̲itâm

13 Gerçi eş'âr-ı heves-kârî-i eyyâm-ı ṣıbâ
H̲aylî var ma'nâsı nâ-sencîde lafẓı nâ-tamâm

14 Lîk nâ-pûşîdedür aṣḥâb-ı ṭab' u dânişe
Kim bu dîvândur olur dîvân içinde h̲âṣṣ ü 'âm

15 Olmasa şâyi' anı tah̲rîre virmezdüm rıżâ
'Özrüm ümmîdüm budur maḳbûl ola 'inde'l-kirâm

16 Bir ṭabaḳ mîve gelürse meclise 'âdet budur
Olur elbette anuñ ba'żısı puh̲te ba'żı h̲âm

17 Her ḳaçan gelse şumâra kîse kîse sîm ü zer
Ba'żı kâmil ba'żı nâḳıṣdur degüldür cümle tâm

18 Olsa ebr-i raḥmet-i Ḥaḳ 'âleme rîzân olur
Ḳaṭrenüñ h̲urd u büzürg olduġı meşhûd-ı enâm

19 Nev'-i insân ü cemâdât u nebâtâtuñ dah̲ı
İh̲tilâf-ı şekl ü aḥvâli degül cây-ı kelâm

20 Ser-be-ser tertîb-i âs̲âr-ı İlâhî böyledür
Ḥikmet-i Ḥaḳ h̲alḳa tedrîc üzre virmişdür niẓâm

---

10 ma'âlîde :ma'ânîde S2,Ü,M,A
12 'ünvân-tırâz :dîvân-tırâz S2
18 meşhûd :meşhûr S2

21 Her ne varsa puḫte vü nâ-puḫte vü ġaṣṣ u s̱emîn
Eyledi çeşm-i ḳabûle lâyıḳ ol 'âlî-maḳâm

22 İrmeyüp âyîne-i iḳbâline gerd-ı keder
Olsun eyyâmı füzûn ḳalb-i şerîfi şâd-kâm

23 Ola maḳṣûdı müretteb kâr u bârı muntaẓam
Nâbiyâ itsün Ḫudâ dîvân-ı câhın ber-devâm

Rubâ'î fî kâfiyeti'l-elif (*)
Ahreb

Ey ẕâtumı câmi' eyleyen Bâr Ḫudâ
Ḳıl ṭâ'atüñe cemâ'atüm pâ ber-câ
Eyle nefesüm menâre-i cismümde
Şâyeste-i vaḳf-ı nâle-i yâ Mevlâ

---

22 A'da 23.beyit.
23 A'da 22.beyit.

Rubâ'î :S1,101a ; S2,127a ;S3,98a ;Ü,89a;M,76a;A,61b
(*)S2.
:Rubâ'î S1,S3,Ü,M
1 bâr :bârî S2,M

ḤARFÜ'L - ELİF (*)

1

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Nûr-ı Hudâdur âyîne-i cân-ı enbiyâ
Aḥkâm-ı şer'dür güher-i kân-ı enbiyâ

2 Çirk-i ḍalâli âb-ı hidâyetle maḥv ider
Ḫâṣṣiyyet-i vücûd-ı Hudâ-dân-ı enbiyâ

3 'Âlem ḳalurdı ẓulmet-i ġafletde itmese
İmdâd nûr-ı sâye-i eyvân-ı enbiyâ

4 Pîşânî-i bihişte urur dâġ-ı imtinân
Naḳş-ı ḳudûm-ı südde-i dîvân-ı enbiyâ

5 Her kim olursa pey-siper-i ittibâ' olur
Ser-menzilinde nâ'il-i iḥsân-ı enbiyâ

6 Efsûs 'ömr-i telh-mezâḳân-ı 'âleme
Cîbrîl iken nevâle-keş-i hᵛân-ı enbiyâ

7 Hem-seng-i istiḳâmet-i mîzân-ı ḥaşrdur
Vezn-i şerî'at itmede mîzân-ı enbiyâ

8 İtmez ḳabûl seddine dâd u siteddedür
Bâzâr-ı rüstehîzde dükkân-ı enbiyâ

9 Nâbî egerçi her biri bir nûr-ı maḥżdur
Ammâ ki pîşvâları sulṭân-ı enbiyâ

---

1 S1,12a ;S2,127b ;S3,98a ;Ü,89a;M,76b;A,61b
(*)Ü (Aynı gazel Ü,12a'da mükerrer yazılmış.)
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Elifiyye S2
:Der-sitâyiş-i Enbiyâ-yı 'İẓâm Ṣalavâtullahi 'Alâ Nebiyyinâ 'Aleyhimü's-selâm S1,S3
:Fî-ḥarfi'l-elif M
5 -Ü ; A'da 6.beyit ;nâ'il-i :mâ'il-i S2
6 A'da 7.beyit.
7 A'da 8.beyit.
8 A'da 5.beyit.

2

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Maşrıḳ-fürûz-ı feyżdür envâr-ı evliyâ
Ser-mâye-i şuhûddur âs̱âr-ı evliyâ

2 Şad kârvân-ı gürsine-i 'aşḳı sîr ider
Râh-ı H̱udâ'da rîze-i esrâr-ı evliyâ

3 Dil-ẖastegân-ı 'aşḳa virür neş'e-i ḥayât
Kemter-gıdâ-yı dârû-yı aẖbâr-ı evliyâ

4 Çeşm-i 'amâ-yı cehli ider sürme-rîz-i nûr
Keyfiyyet-i ta'alluḳ-ı dîdâr-ı evliyâ

5 İdrâk-ı çeşm mertebesinden ziyâdedür
Şân-ı bülend-ẕirve-i dîvâr-ı evliyâ

6 Çekmek sa'âdet-i dü-cihânuñ esâsıdur
Behr-i rıżâ-yı Bârî H̱udâ bâr-ı evliyâ

7 Ancak yine mürettib-i bâzâr-ı kevndür
Ḳıymet-şinâs-ı gevher-i güftâr-ı evliyâ

8 Vech-i kerîm-i ḥüsn-i İlâhîden özgeye
Olmaz güşâde dîde-i bîdâr-ı evliyâ

9 Ümmîd odur ki ḳoymayalar pây-mâl-i ye's
Nâbî-i zârı feyż-i meded-kâr-ı evliyâ

---

2 S1,15a ; S2,127b ;S3,15a ;Ü,89a;M,76b;A,61b
(Ü,12b'de mükerrer yazılmış.)

:Der-medḥ-i Evliyâ-yı 'İẓâm Ḳaddesa'llâhu Esrârehüm S1,S3
2 'aşḳı :envârı S1,S3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Terk-i maṭlabdur bu maṭlabgâhda maṭlab baña
Eyle luṭfuñdan müretteb maṭlabum yâ Rab baña

2 Ben pür olsam ol tehîdür ol pür olsa ben tehî
Sâġar-ı meydür bu bezm-i ġamda hem-meşreb baña

3 İtmege aḥkâmın istiẖrâc devr-i 'işretüñ
Asmân-ı naẖl-i gülde jâledür kevkeb baña

4 Kimse bilmez ol mehüñ teşrîfine rû-pûş olur
Rûz-ı rûşenden füzûn feryâd-resdür şeb baña

5 Günde bir âzâdelik şevḳi muḳarrerdür hele
Ṭıflveş çây olsa bârî bir daẖı mekteb baña

6 Zîb-i gûş itdüm ṣarîrinden bu râzı ẖâmenüñ
Bir devât u bir varaḳdur meşreb u mez̲heb baña

7 Leb midür Nâbî k'ola ney gibi leb-rîz-i hevâ
H̱âmeveş gevher-feşân ola olursa leb baña

4

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̱aṭ 'azl-i ḥüsn virmedi ey nâzenîn saña
Oldı berât-ı tâze ẖaṭ-ı 'anberîn saña

2 Müşkil ṭılısmdur dil-i âhen-sirişt-i yâr
Ey âh ḥall iderseñ eger âferîn saña

3 Bir âftâbı eyledi ser-germ-i inḳıyâd
Ey vaḳt-ı ṣubḥ bir nefes-i âteşîn saña

---

3 S1,101a ; S2,128a ; S3,98b ;Ü,89b;M,77a;A,62b
5 şevḳi :zevḳi S2,M,A
6 râzı :remzi S1,S3
7 k'ola :ola S2,M,A

4 S1,101b ; S2,128a ; S3,98b ;Ü,89b;M,77a;A,62a
3 vaḳt-i ṣubḥ :vaḳt-i ṣabr A,bâd-ı ṣubḥ S2
bir :bu S2,Ü,M,A

4 Terk itdürür çemende bu feryâdı 'âḳibet
Ey 'andelîb güldeki çîn-i cebîn saña

5 Nâbî senüñle eyleyelüm ḥiṣṣe dil-beri
Z̲evḳ-i viṣâl baña figân u enîn saña

5

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nedür ey şûh̲ bu bîhûde ġażab n'oldı saña
Meşrebüñ düşmen-i nâz idi 'aceb n'oldı saña

2 Virmemişsin ṭutalum ruh̲ṣat-ı âġûş-ı viṣâl
Varmaġa meclis-i aġyâra sebeb n'oldı saña

3 Câme-h̲ᵛâb içre bıraḳduñ beni ey mihr-i münîr
Ṭurmaduñ çâk olıcaḳ perde-i şeb n'oldı saña

4 Ne girersin araya yâre niyâz itdükçe
Ḳanı ey girye mürâ'ât-ı edeb n'oldı saña

5 Olduñ ey h̲âme-i Nâbî ḳatı çoḳdan h̲âmûş
Bilmem ey zemzeme-pîrây-ı ṭarab n'oldı saña

6

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olaldan z̲evḳ-yâb-ı âb-ı ṣaḥrâ meşreb-i deryâ
Dem-â-dem bûs ider dâmân-ı ṣaḥrâyı leb-i deryâ

2 Ḥabâb-engîz olup gâhî idince mevceler ẓâhir
Alur çerh̲-i berîni zîr-i pâya kevkeb-i deryâ

3 Yazar emvâcdan geh râst geh kec h̲aṭṭ-ı gün-â-gün
'Aceb ta'lîmgâh olmış ṣabâya mekteb-i deryâ

---

5 S1,101b ; S2,128a ; S3,98b ;Ü,90a;M,77a;A,63a
6 S1,101b ; S2,128b ; S3,99a ;Ü,90a;M,77b;A,63a
2 A'da 4.beyit.

4 Reg-i efsürdedür cisminde güyâ pençe-i mercân
Ki teb-lerzeyle anuñçün giçer her rûz u şeb deryâ

5 Biri birin kenâra gelmede emvâc ider pâ-mâl
Meger Nâbî şikâyetdür şabâdan maṭlab-ı deryâ

7

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Firûzân oldı gülşende dilâ pirâhen-i mînâ
Gül-i hoş-reng ile olmış gibi pür dâmen-i mînâ

2 Bahâr olsa yine tâb-efken olsa sâḳî-i gerdûn
Ki ḳalmış dest-i 'ismetde dirîġâ gerden-i mînâ

3 O deñlü neş'e-yâb-ı bezm-i saḥbâ oldı 'âlem kim
Ki olmaz şimdi zühhâd-ı cefâ-cû reh-zen-i mînâ

4 O câm-ı dil-güşâdan tohm-ı 'işret eyle deryûze
K'olupdur hûşe-çîn-i feyż-bahş-ı hırmen-i mînâ

5 İder mi ser-fürû her dûn-meşreb ṭıfla ey Nâbî
Kenâr-ı dâye-i rif'at olupdur mesken-i mînâ

---

4 A'da 2.beyit.
7 S1,101b ; S3,99a ;Ü,89b;A,63a

8

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ruḫında bâdeden yâruñ ki âb u tâb olur peydâ
Derûnumda benüm bir ma'den-i sîm-âb olur peydâ

2 Ḫayâl-i ḫalḳa-i zülfüñle eşküm düşse deryâya
Zamân-ı ḥaşre dek gird-âb ber-gird-âb olur peydâ

3 Ne dem olsa ḫayâlüñ cilve-rîz-i âsmân-ı dil
Feżâ-yı 'âlem-i endîşede meh-tâb olur peydâ

4 Serüñ sen âşinâ-yı secde-i 'aşḳ eyle de seyr it
Göñül ebrû-yı ḫubândan saña miḥrâb olur peydâ

5 İrâde itse bir emrüñ ta'alluḳ fetḥine Nâbî
Aña eṭrâf-ı nâ-me'mûldan esbâb olur peydâ

9

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nice mümkin ki taḫallüf ide te's̱îr-i du'â
Ḥalḳa-i ṣıdḳdan olduḳça cehân tîr-i du'â

2 Olur elbette nişânek-zen-i meydân-ı ḳabûl
Pençe-i ma'ṣiyet olmazsa 'inân-gîr-i du'â

3 Olmasa olmaz idi ṭâḳ-ı ḳabûle peyvend
Lafẓ-ı âmîndeki nûn ḫalḳa-i zencîr-i du'â

4 Vechi var eyleseler ehl-i du'â şerminden
Rûyına destlerin perde-i taḳṣîr-i du'â

---

8 S1,102a ;S2,128b;S3,99a;Ü,90a;M,77b;A,62b
1 ma'den-i :sâġar-ı A
9 S1,102a ;S3,99a ;M,76a;A,62a
S1,S3'te bu gazelin başlığı şu şekildedir:"Yigirmi üç târîḫinde Mosḳov kâfiriyle ceng es̱nâsında Oḳ Meydânı du'âsında es̱er-i icâbet-i du'â żımnında leme'ân iden ġazeldür"
1 Ḥalḳa-i : Çile-i M , Ca'be-i A
2 nişânek-zen-i :sinângîr-zen-i A,şitâbek-zen-i M

5 İtse mânend-i güvâre n'ola pür-şehd-i ḳabûl
Günbed-i 'âlemi feryâd-ı zenâbîr-i du'â

6 Âşiyân eyler ise evc-i icâbetde n'ola
Lâne-i lebden uçan murġ-ı hevâ-gîr-i du'â

7 Nâbiyâ ṣaḥn-ı ẓaferde ider inşâ'a'llâh
Küleh-i düşmeni endâẖte şemşîr-i du'â

10

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Rind-i mey-nûşem ki sâġar sâġar-ı güldür baña
Fenn-i mey-ẖvârîde ġam üstâd-ı kâmildür baña

2 Miḥnet-âbâd-ı dile gelse sürûr itmez ḳarâr
Bir nefes gûyâ meserret ḍayf-ı râḥildür baña

3 Oldı dîvân-ı ezelde ser-nüviştüm derd-i 'aşḳ
Terk-i sevdâ-yı maḥabbet ġayr-ı ḳâbildür baña

4 Da'vâ-yı üstâdî-i 'aşḳ u maḥabbet itdügüm
Gûş iderse rûḥ-ı Mecnûn ol da ḳâ'ildür baña

5 Nâbî-i ẖam-geşte-ḳadveş geşt-i ṣaḥn-ı bâġdan
Rûy-ı dil-dâr olmasa bilmem ne ḥâṣıldur baña

---

5 Günbed-i :Ḳubbe-i A

10 GM,23a,Ü1,89b

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olalı mesken dilâ çâh-ı zenah̲dânı baña
Künc-i zindân eyledi ṣaḥn-ı gülistânı baña

2 Ḳumrîveş çoḳ âh u efġân eyledi murġ-ı dilüm
Tâ hem-âġûş itdi ol serv-i h̲ırâmânı baña

3 Var iken la'l-i lebüñ ġayrı temennâ eylemem
H̲ıżr eger ṣunsa pey-â-pey âb-ı ḥayvânı baña

4 Yûsuf-ı güm-geşteden çün almadı peyġâmı dil
Reh-nümâ itdi dem-â-dem çeşm-i giryânı baña

5 Nâbî dünyâ devletinden herkes aldı ḥiṣṣesin
Devr-i gerdûnuñ ser-â-ser ḳaldı devrânı baña

12

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Muḥâsebe ḳalemi itmedi o güne vefâ
Ki bî-elif ide cilve şebih-i ḳalb-i edâ

2 Olınca zehr-çeş-i firḳati muḥâsebenüñ
O zah̲me itdi telâfî muḳâbeleyle H̲udâ

3 Birisi ebr-i perâkendede ḳamerde bedîd
Biri ḳamerde ṣarîḥ oldı ḳâbil-i îmâ

4 Muḳâbele ḳaleminde ġarîb ḥâlet var
Ki nâmı z̲âtına olmış raḳam-keş-i ih̲fâ

5 Yine muḳâbeleye h̲âṣdur bu ṣûret kim
Ḳalem çıḳarsa miyândan olur vücûdı hebâ

6 Hümâ-yı devletüñ aḳlâm-ı bâl ü perleridür
Cem'îsin ide ma'mûr Nâbiyâ Mevlâ

---

11 **GM,23a**
12 S1,290b;S3,276b;Ü,226b

Rubâ'î fî-kafiyeti'l-bâ (*)
Ahreb

Çeşmüm çemen-i vaḥdete bâz it yâ Rab
Vâreste-i sürme-i mecâz it yâ Rab
Pîşânî-i ḥâlüm olsa da nâ-şüste
Şâyeste-i secde-i niyâz it yâ Rab

13
ḤARFÜ'L-BÂ' (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dâġum nemek-âlây-ı ẖasân eyleme yâ Rab
Bâġum sipeh-ârây-ı ẖazân eyleme yâ Rab

2 Tîrân-ı kemân-zâd-ı leb-i 'acz u niyâzum
Maḥrûm-ı mülâḳât-ı nişân eyleme yâ Rab

3 Taḥṣîlini her maṭlab-ı nâdîde-ḥuṣûlüñ
Vâ-beste-i feryâd u fiġân eyleme yâ Rab

4 Dil-bend-i ümîd olduġum evḳât-ı neşâṭı
Hem-reng-i ṣabâḥ-ı ramażân eyleme yâ Rab

5 Ol tâze nihâl-i ufuḳ-efrûz-ı cemâle
Ḥasretle uzaḳdan nigerân eyleme yâ Rab

6 Yek-loḳma-i rûḥânî ile nefsümi sîr it
Ḥasret-keş-i büs-ı leb-i nân eyleme yâ Rab

7 Gencîne-i luṭfuñ var iken Nâbî-i zârı
Muḥtâc-ı 'aṭâ-yı digerân eyleme yâ Rab

Rubâ'î,S1,102a ;S2,128;S3,99b;Ü,90b;M,77b;A,63a
(*)S2 / :Rubâ'î S1,S3,Ü,M
13 S1,102b;S2,129a;S3,99b;Ü,90b;M,77b;A,63b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Bâ'iyye S2
5 ufuḳ-efrûz-ı cemâle :çemen-efrûz-ı viṣâle A //
uzaḳdan : ıraḳdan A

14

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hûşum keder-âmîz-i cünûn eyleme yâ Rab
Esrâr-ı dilüm perde-birûn eyleme yâ Rab

2 Engüşti kimüñ degdi diyü ġabġab-ı yâre
Destüm zenâh̲-i fikre sütûn eyleme yâ Rab

3 Teh-cür'adan olmaz yine ümmîd güsiste
Birden ḳadeḥ-i kâmı nigûn eyleme yâ Rab

4 İtsün nem-i eşk ol güle tedrîc ile te's̲îr
Erḳâm-ı mükâfâtı yekûn eyleme yâ Rab

5 Maḳṣûd temâşâ-yı ruh̲ u çeşm u dehendür
Rûy-ı emelüm âyîne-gûn eyleme yâ Rab

6 Pejmürdelik oldı olacaḳ cism-i nizâre
Bârî hele pejmürde-derûn eyleme yâ Rab

7 Nâbî'ye çün itdüñ dil-i pâkîzeter iḥsân
Ser-pençe-i miḥnetde zebûn eyleme yâ Rab

---

14 S1,102b ; S2,129a ; S3,99a ;Ü,90b;M,78a;A,63b

2 A'da 3.beyit.
3 Teh-cür'adan : Bir cür'adan A ;A'da 2.beyit.
5 A'da 6.beyit.
6 A'da 5.beyit.
7 miḥnetde :zaḥmetde A

15

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Va'de-i h̲âṭır-firîbüñ düzd-i h̲vâb itdüñ bu şeb
Târ u pûd-ı câme-h̲vâbum sûz u tâb itdüñ bu şeb

2 Oldı târîkî-i şeb âhumla ḳat ḳat lîk sen
Ṭal'atüñle ḳanġı bezmi mâh-tâb itdüñ bu şeb

3 Belki eylerdüm saña şâyeste h̲ıdmetde ḳuṣûr
Ben günâh eylerdüm ammâ sen s̲evâb itdüñ bu şeb

4 Ben esîr-i derd-i ser ammâ ruh̲uñ 'aksiyle sen
Dîde-i aġyârı mînâ-yı gül-âb itdüñ bu şeb

5 Ben h̲ayâlüñle ṣabâḥ olınca itdüm güft-gû
Sen kimi şâyeste-i luṭf-ı h̲iṭâb itdüñ bu şeb

6 Nâz u istiġnâ degüldür mâni'-i teşrîf-i bezm
Ġâlibâ ey mâh-rû bizden ḥicâb itdüñ bu şeb

7 Tâbe-gerden ġarḳa-i eşk oldı tâb-ı hicr ile
Nâbî'yi hem-ḥâlet-i rûz-ı ḥisâb itdüñ bu şeb

---

15 S1,102b ; S2,129a ; S3,100a ;Ü,91a;M,78a;A,63b
2 -A
3 Belki eylerdem saña şâyeste h̲ıdmetde ḳuṣûr :
Ḥüsnüñe şâyeste i'zâz itmege taḳṣîr ider A
5 S2,M'de 6.beyit.
6 S2,M'de 5.beyit.

16

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Siper dûşında hâle şu'lesin şemşîr ider meh-tâb
O âlât ile şâm iḳlîmini tesh̲îr ider meh-tâb

2 Degüldür hâle çıkmış câmi' içre kürsî-i va'ẓa
Gürûh-ı encüme nûr âyetin tefsîr ider meh-tâb

3 Degül hâle tutup h̲ırmengeh-i çerh̲ üzre bir ġırbâl
Ḥubûbât-ı nücûmı şeb-be-şeb ta'şîr ider meh-tâb

4 İdüp bir sâġar-ı zerrîni zîb-i süfre-i hâle
Felekde Cem gibi bir bezm-i mey taṣvîr ider meh-tâb

5 Eşi''a zer-ḳalem Nâbî devât-ı sîmdür hâle
Anuñla Enverî dîvânını taḥrîr ider meh-tâb

17

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̲ubân olurlar encümen-âşûb şeb-be-şeb
Tertîb-i bezm-i vuṣlat olur h̲ûb şeb-be-şeb

2 'Uşşâḳa rûzlarda olan nâzlar olur
Bûs u kenâr z̲evḳine maḥsûb şeb-be-şeb

3 Derhem olursa kâkül-i cânân 'aceb degül
Olur tekellüfât çü meslûb şeb-be-şeb

4 Aġûşı yaḳdı âteş-i nâz ile rîşümi
Resm oldı sûz-ı küşe-i cârûb şeb-be-şeb

5 Nâbî h̲ayâl-i şi'r dah̲ı şeb bulur niẓâm
Her bezm-i râz çün bulur üslûb şeb-be-şeb

---

16 S1,103a ; S2,129b ; S3,100a ;Ü,91a;M,78b;A,64b
O âlât ile : Bu üslûb ile A

17 S1,103a ; S2,130a;S3,100a;Ü,91a;M,78a;A,64a
4 rîşümi : sînemi A

18

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Derûn-ı ġamzede de neş'e-i şarâb ġarîb
H̲arâbede görinür şem'-i bezm-tâb ġarîb

2 Nedür o silsile-i ḥalḳadâr ruyuñda
Bihişt içinde olur âlet-i 'az̲âb ġarîb

3 O h̲û-girifte-i cürm-i pey-â-peyüm ki olur
Girerse defter-i a'mâlüme s̲evâb ġarîb

4 Olur mı nev' müfîd olmayınca tâ yek-reng
Ḳalur miyâne-i ṣahbâ-keşânda âb ġarîb

5 Dilüñ düşürme ṣaḳın meh-ruh̲ân-ı kem-sâle
Ki câhilân arasında ḳalur kitâb ġarîb

6 Mis̲âl-i gülbin-i gül-rîh̲te şeb-i hicrân
Ḳalur liḥâf-ı h̲acâletde câme-h̲ᵛâb ġarîb

7 Kelâmı nâ-şinevâyân-ı ḥarfe ṣarf itme
Kerân içinde olur Nâbîyâ h̲iṭâb ġarîb

19

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtse sencîde kimi h̲aslet-i nîkû-yı edeb
Ref' ider h̲âkdan elbette terâzû-yı edeb

2 Mesnedi z̲irve-i destâr-ı ser-i raġbet olur
Sünbül-i ter gibi her kimde ki var bûy-ı edeb

---

18 S1,103a ; S2,129b ; S3,100a ;Ü,91b;M,78b;A,64a
4 A'da 5.beyit.
5 A'da 4.beyit.
7 ḥarfe : ḥurûfa A

19 S1,103a ; S2,130a ; S3,100b ;Ü,91b;M,78b;A,64a

3 Ṣad zebân-ı dehen-i şâne güşâyiş viremez
Öyle muḥkemter olur 'uḳde-i gîsû-yı edeb

4 Ḥamle-i ṭûb-ı ta'arrużdan olur âsûde
Her kim olursa penâh-âver-i bârû-yı edeb

5 Pîş-i Bârîde olur nâ'il-i iḳbâl-i ḳu'ûd
Her kim olmazsa terabbu'-dih-i zânû-yı edeb

6 Her kime olsa mülâḳî şeref-i iḳbâli
Cez̲b ider cânibine ḳuvvet-i bâzû-yı edeb

7 Pest ider ḥüsnini güstâh̲-nigâhân Nâbî
Herkese keşf-i niḳâb eylese bânû-yı edeb

20

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şarâba şerm virür âb-ı cân-fezâ-yı Ḥaleb
Şemîm-i Cenneti maḥcûb ider hevâ-yı Ḥaleb

2 Leb-i bütâna olur h̲ande-rîz-i istihzâ
Nemek-sirişte leb-i piste-i feżâ-yı Ḥaleb

3 Buña hevâda 'Irâḳ u 'Acem muh̲âlifdür
Ki çâr faṣlı da nev-rûz ider ṣabâ-yı Ḥaleb

4 Esâsı kâv-ı zemînüñ şikest ider şâh̲ın
O deñlü ser-be-ser-i çerh̲dür binâ-yı Ḥaleb

5 Bihişt ḳanda görür ḥüsninüñ temâşâsın
Ṭururken âyîne-i âb-ı dil-güşây-ı Ḥaleb

6 Sezâdur olmaġa zeyn-i mevâlî-i 'ulemâ
Naṣîb olursa kime manṣıb-ı ḳażâ-yı Ḥaleb

7 Nesîm-i 'âfiyetüñ desti şell olur Nâbî
Meded-res olmasa tedbîrine ṣafâ-yı Ḥaleb

---

6 ikbâli : ikrâmı S2,Ü,M,A

20 S1,103b ; S2,130a ; S3,100b ;Ü,91b;M,79a;A,64b
4 Ü,S1,S3'te 5.beyit.
7 'afiyetüñ : 'âṭıfetüñ A

21

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Zülf-i siyâhı ṣalsa 'iẕâr üzre bî-niḳâb
Eylerdi 'âlemi dil-i 'âşıḳ gibi ẖarâb

2 Luṭfıyla bir piyâle ṣunaydı o dil-rübâ
Bezm-i ṭarabda eyler idüm kendümi kebâb

3 Çün şâm irişdi meclis-i rindâna sâḳîyâ
Göster maḳâm-ı ẖıdmet içün nice âftâb

4 Kim teşne-i zülâl-i lebüñ oldı ey ṣanem
Ṭufân-ı Nûḥ'ı görse olur çeşmine serâb

5 Ṣubḥ-ı viṣâl oldı damen-mest bî-ẖaber
Nâbî olur mı dîde-i 'âşıḳda bunca ẖvâb

Rubâ'î fî-ḳâfiyeti't-tâ (*)

Nâbî o gül-i bihişt-zîb-i nev-rüst
Olmış çemen-ârâ-yı gülistân-ı nuẖust
Vâ-beste-i re'yi fetḳ ü retḳ-i 'âlem
Kim mâhı şikest eyledi hem itdi dürüst

---

21 **GM,25a**
Rubâ'î:
S1,103b ; S2,130b ; S3,100b ;Ü,92a;M,79a;A,64b
(*)S2
:Rubâ'î S1,S3,M,A
:Ḥarfü't-tâ Ü

22
HARFÜ'T-TÂ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dâmânını basṭ itmededür h̲ırmen-i raḥmet
Döndükçe ser-i 'âleme pervîzen-i raḥmet

2 Retḳ itmededür fetḳ-i girîbân-ı günâhı
Envârdan ibrîşim ile sûzen-i raḥmet

3 Ne ġâyeti var ne ḳapanur ne ider imsâk
Ḳaṣr-ı kerem-i Ḥaḳ'da olan revzen-i raḥmet

4 Çoḳdan ḳurumışdı bu h̲ıyâbângeh-i hestî
Bilseydi h̲azân n'olduġını gülşen-i raḥmet

5 H̲âk olsa da Nâbî nice mümkin k'ola maḥrûm
Her kim ki ola dest-zen-i dâmen-i raḥmet

23
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Reng-i günâhı eyleyen ebrû-yı maġfiret
İtmiş h̲aṭâyı şâne-i gîsû-yı maġfiret

2 Ḳâlâ-yı nûra ẓulmet olur bâ'is-i revâc
Ârâyiş-i günâh iledür küy-ı maġfiret

3 Hâdis̲ muḳarin olsa ḳadîme 'adîm olur
Olmaz güneh muḳâbil-i gîsû-yı maġfiret

---

22 S1,103b ; S2,130b ; S3,101a ;Ü,92a;M,79a;A,65a
(*)S1,S3,M,A
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Tâ'iyye S2

23 S1,104a ;S2,130b ;S3,101a;Ü,92a;M,79b;A,65a
2 A'da 5.beyit.
3 A'da 2.beyit.
4 A'da 3.beyit.
5 A'da 4.beyit.

4 Olmaḳda cüst u cûlar yine nâfe-rîz-i şevḳ
Ehl-i H̱ıṭâya teşnedür âhû-yı maġfiret

5 Mevlâ naṣîb iderse görürsin ne neş'edür
Ma'cûn-ı 'afv u raḥmet-i dârû-yı maġfiret

6 Çeşminde cürm ḥüsn-i 'amelden 'azîzdür
Nâbî budur ben añladuğum ẖûy-ı maġfiret

24

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bî-ẖâr cürm olurdı gül-i rûy-ı maġfiret
Żımnında olmasa es̲er-i bûy-ı maġfiret

2 Eyler cihân-ı ma'ṣiyeti hem-per-i ḥabâb
Emr itse mevc-i kemterine cûy-ı maġfiret

3 İtmez tenezzül olsa cihân ser-be-ser günâh
Vezne 'uluvv-ı ṭab'-ı terâzû-yı maġfiret

4 Yoḳdur gümân-ı cürm dükân-ı vücûdda
K'ola ḥarîf-i ḳuvvet-i bâzû-yı maġfiret

5 Maḥv olmadur vazîfe-i nâ-maḥremân-ı cürm
Keşf eylese niḳâbını bânû-yı maġfiret

6 Aḳdâm-ı küşt-gîr-i kühenden muḥâldür
Olmaḳ güşâde 'uḳde-i zânû-yı maġfiret

7 Nâbî taḥaşşün eyle ki olmaz ẖalel-pez̲îr
Çirk-âbe-i z̲ünûb ile bârû-yı maġfiret

---

24 S1,104a ; S2,131a ; S3,101a ; Ü,92a;M,79b;A,65a

25

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bî-cünbiş-i dest ü leb-i destûr-ı 'inâyet
Ḳâbil mi temâşâ-yı ruh̲-ı ḥûr-ı 'inâyet

2 Elbette murâ'ât olunur şarṭ-ı liyâḳat
Mebzûl degül herkese semmûr-ı 'inâyet

3 Olmış ṭutalum çerh̲e resâ kûh-ı me'âṣî
Ṣaḥrâ-yı bihişt eyler anı zûr-ı 'inâyet

4 Çoḳ müflis olur rîze-h̲or-ı lez̲z̲et-i Mûsâ
Basṭ-ı ni'am-ı nûr idicek Ṭûr-ı 'inâyet

5 Ḳâdir midür is̲bât-ı sevâd itmege 'iṣyân
Ta'yîn-i sipâh eyleyicek nûr-ı 'inâyet

6 A'mâl olamaz baḥre göre ḳaṭre-i nâ-çîz
Ta'dâd ḳabûl eylese maġfûr-ı 'inâyet

7 Nâ-puh̲te ḳomaz maṭbâh̲-ı âfâḳda Nâbî
Der-kâr olıcaḳ germî-i tennûr-ı 'inâyet

---

25 S1,104a ; S2,131a ; S3,101b ; Ü,92b;M,79b;A,65b
3 zûr-ı :rûz-ı Ü
4 A'da 6.beyit.
5 sevâd :mevâd S1;A'da 4.beyit.
6 A'da 5.beyit.

26

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kâsid görinür gerçi ki dükkân-ı ḳanâ'at
Der-kârdur ammâ yine mîzân-ı ḳanâ'at

2 Tercîḥ olınur ni'met-i elvân-ı kibâra
Bir pâre nemeksizce iken h̲ân-ı ḳanâ'at

3 Ol bûse-i lebden ki ola renc ile ḥâṣıl
Şîrînter imiş bûs-ı leb-i nân-ı ḳanâ'at

4 İtdüm ḳatı çoḳ 'arṣa-i iḳbâl ile tah̲mîn
Geldi baña vâsi' yine meydân-ı ḳanâ'at

5 İtme heves-i sâye-i bâl ü per-i 'Anḳâ
Güsterde iken sâye-i eyvân-ı ḳanâ'at

6 Hep mes'ele-i mebḥas̲-ı âsâyiş-i dildür
Taḥṣîl olunan fenn-i debistân-ı ḳanâ'at

7 Teng-i şekeristâna urur ṭa'ne-i telh̲i
Z̲evḳin alana rîze-i enbân-ı ḳanâ'at

8 Ögretdi reh-i cennet-i âsâyiş-i cânı
Pây-ı ṭalebe güşe-i dâmân-ı ḳanâ'at

9 Bir kenz ki vâ-reste ola dest-i fenâdan
Nâbî degül illâ ki girîbân-ı ḳanâ'at

---

26 S1,104b ; S2,131b ; S3,101b ;Ü,92b;M,80a;A,65b

7 urur :varur S1

27

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Pîşânî-i şevḳuñ ḳadem-i râh-ı necât it
Müjgânuñı cârûb-ı ġubâr-ı 'Arafât it

2 Ṭayy eyle cebînüñle reh-i kûy-ı H̲udâyı
Ebrûlaruñ âmâde-i feyż-i h̲aṭavât it

3 Dîvân-ı İlâhîde döküp naḳd-i sirişküñ
Ma'mûre-i İslâmuña tecdîd-i berât it

4 Virsün saña 'ömr-i ebedi girye-i ḥasret
H̲ûn-ı dili hem-h̲âṣṣiyyet-i âb-ı ḥayât it

5 Nâbî neye geldüñ ne ṭurursuñ bu maḳâma
Var bârgeh-i H̲âliḳ'a kesb-i derecât it

28

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ẓâhir ü bâṭına baḳ hây ile hûyı seyr it
Vaḥdet ü kes̲reti gör rûy ile mûyı seyr it

2 Mülk içinde melekûtı göreyüm dirseñ eger
Lafẓda ma'nîye baḳ nâfede bûyı seyr it

3 İmtiyâzuñ sebebin aṣldan isterseñ eger
H̲âke baḳ dîde-i 'ibretle sebûyı seyr it

4 Bilmek isterseñ eger h̲alḳ-ı cedîdüñ sırrın
Gülşenüñ nâmiyesin gör leb-i cûyı seyr it

5 Noḳṭadan dâ'irenüñ gerdişin it istişhâd
Toh̲mınuñ ża'fını gör cirm-i gedûyı seyr it

---

27 S1,104b ; S2,132a ; S3,102a ;Ü,93a;A,66a
5 H̲âliḳa :Bârîye Ü,A

28 S1,104b ;S2,131b ;S3,102a ; Ü,93a;M,80a;A,65b
5 A'da 6.beyit.
6 A'da 5.beyit.

6 Bâd-pây-i nefes üzre sipeh-i ṣavt-ı ḥurûf
Ṣayd-ı ma'nâ içün eyler tek u pûyı seyr it

7 Mâverâ-yı felege eyle güẕer ey Nâbî
Ḫam-ı çevgân-ı irâdetdeki gûyı seyr it

29
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Evvel dilüñi sîḫ-i ṣadâḳatde kebâb it
Bu meykededen ṣoñra temennâyı şarâb it

2 Eyler çü güẕer naḳş-ı ṣuver-ḫâne-i hestî
Bîdârlıġuñ nâmını ḥâk eyle de ḫvâb it

3 Âdâb-ı 'ubûdiyyeti eşcârdan ögreñ
'Aksüñ bile ṭâ'atver-i seccâde-i âb it

4 Âyîne-i idrâküñi ṣâf eyle sivâdan
Mihmân mı gelür ḫâne-i nâ-pâke ḥicâb it

5 Taḥtından olur çehre-nümâ ma'nî-i iḫlâṣ
A'mâlüñe baḳ ḥakk-i emânî-i s̱evâb it

6 Ref' eyle du'â niyyetine destüñi ammâ
Taḳṣîr-i 'ibâdetde ruḫ-ı şerme niḳâb it

7 Nâbî birine biñ getirür toḫm-ı ümîdüñ
Teslîm-i tevekkülkede-i cîb-i türâb it

---

6 Bâd-pây-i : Bâd-nây-ı M
29 S1,105a ; S2,131b ; S3,102a ;Ü,93a;M,80b;A,66a

30

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ne dâde-i mah̲lûḳa ne sîm ü zere minnet
Dîvân-ı ezelde yazılan deftere minnet

2 Ḳaṭ' itmişüz ümmîd-i 'aṭâyâ-yı felekden
İḥsân-ı h̲udâvend-i cihân-pervere minnet

3 Pâyında bulur ṣaydını 'Anḳâ-yı tevekkül
İtmez heves-i ṣayd ile bâl ü pere minnet

4 Maḳṣûdları fetḥ-i der-i ḳal'a-i dildür
İtmez şeh-i iḳlîm-i fenâ leşkere minnet

5 Ümmîd-i nevâl aṣldan it fer'den itme
Âteş var iken eyleme h̲âkistere minnet

6 Âyînedeki 'aksine nâz eyleyen âfet
Bir haftada eyler iki kez berbere minnet

7 Ol bî-ser ü bî-pâya ḥased kim seferinde
Ne pâye ider lâbe ne eyler sere minnet

8 Mestân-ı ser-endâzı ḳomaz itmege Nâbî
Z̲evḳ-i küleh-i faḳr u fenâ-efsere minnet

---

30 S1,105a ; S2,132a ; S3,102b ;Ü,93b;M,80b;A,66b
6 A'da 7.beyit.
7 A'da 6.beyit ; ḥased kim:ḥüsn kim A

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Emr-i künden olmağın ṣâdır cemî'-i kâ'inât
Kâf u nûnı eylemiş Ḥaḳ nefs-i ṣun'a beyyinât

2 Virmiş ammâ beyyinâtuñ beynini tevfîḳ içün
Ẕât-ı bî-'illet 'aceb 'illetle te'nîs̱-i s̱ebât

3 Tâ ide ẖâṣṣiyyeti te's̱îr ṭab'-ı âdeme
Göstere cümle mevâlîd aña rûy-ı iltifât

4 Ya'nî kim insânda ola müctemi' ẖâṣṣiyyeti
Eyleye insânı ḥayvân hem cemâd u hem nebât

5 Kim bu remz-i ḥikmet-âmîzüñ ṭılısmın Nâbîyâ
Fetḥ iderse çerẖ aña ta'ẓîmen ola iki ḳât

32

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 H̱am itdi ḳadüm hem-çü kemân bâr-ı melâmet
Çün tîr-i hedef tende 'ıyân ẖâr-ı melâmet

2 Ey bülbül-i şeydâ n'ideyüm gülşen-i dehri
Besdür baña sînemdeki gülzâr-ı melâmet

3 Çün lâle-ṣıfat yaḳdı derûnum dil-i şîrîn
Bismilgehüm olsa n'ola kûhsâr-ı melâmet

4 Feryâduma mâni' mi olur ṭa'ne-i ağyâr
Efzûnter ider şevḳumı güftâr-ı melâmet

5 Âzâde iken serv-ṣıfat dehrde Nâbî
H̱am itdi ḳadüm hem-çü kemân bâr-ı melâmet

---

31 S1,290b;S3,101b;Ü,227a;A,238a
(Bu gazel S3 276b'de lugazlar arasında tekrar yazılmıştır.)
5 olur :ola S1,A

32 GM,28a

Rubâ'î fî-ḳâfiyeti's-sâ (*)
Ahreb

Terk-i edeb itme yâr ile eyleme baḥs
Ey reng-i hazân bahâr ile eyleme baḥs
Eyler seni de perde-i bülbül gibi çâk
Ey dâmen-i ġonce hâr ile eyleme baḥs

ḤARFÜ'S-SÂ (*)

33

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtmesün göñlümle mihr-i âsmân merdâne baḥs
Hiffet-i endîşedür hırmenle itmek dâne baḥs

2 Ḥall-i işkâlinde andan ġayrı yoḳdur mû-şikâf
Gîsû-yı yâr ile şâyânterdür itmek şâne baḥs

3 Perr ü bâlin itmeden ġayrı hevâ-gîr-i fenâ
Sûdmend olmaz iderse şem' ile pervâne baḥs

4 Ḥarf-ı teslîm-i rıżâdur meşreb-i mestân-ı 'aşḳ
İtmez aṣlâ lâ-nüsellimden leb-i peymâne baḥs

5 H^{v}âhiş-i sîmîn-berâna pîrlik ma'nî degül
Gencden ġayrı yaḳışmaz itmege vîrâne baḥs

6 Âşinâlıḳ şarṭ-ı fenn-i güft-gû-yı 'aşḳdur
Âşinâlıḳsız getürmez ma'nî-i bîgâne baḥs

7 Ne su'âl ü ne cevâb ü ne delîl ister göñül
Hîç degül Nâbî ṭarîḳ-i merdüm-i dîvâna baḥs

RUBÂ'Î S1,105b ; S2,132b ; S3,102b ;Ü,93b;M,81a;A,66b
(*)S2
:Rubâ'î S1,S3,M,A

33 S1,105b ; S2,132b ; S3,102b ;Ü,93b;M,81a
(*)S1,S3,M,A
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Sâ'iyye S2

34

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dil itse n'ola zülf-i perîşâna teşebbüs̱
Zencîre ider itse de dîvâna teşebbüs̱

2 Rûy-ı siyeh ü çirk-i yedidür ḳalan ancaḳ
Gîsûsına itmiş ṭutalum şâne teşebbüs̱

3 Bî-'aşḳ ḥayât-ı dü-cihân nâ-mutaṣavver
Bî-mâye-i derd eyleme dermâna teşebbüs̱

4 Engüşt-i girih-beste-i ye's olması yegdür
İtmekden ise zeyl-i le'îmâna teşebbüs̱

5 İt dest-i çenârı saña âyîne-i irşâd
Bî-berg geçin eyleme dâmâna teşebbüs̱

6 Reh-yâb olamaz kûr-dilân râh-ı H̱udâ'ya
Tâ itmeyicek rişte-i Ḳur'ân'a teşebbüs̱

7 Bûs-ı leb ü deste neden olurdı sezâvâr
Dâmân-ı meye itmese peymâne teşebbüs̱

8 Terẖîṣ-i duẖûl itmeyicek ṣâḥib-i dîvân
Bî-fâ'idedür va'de-i derbâna teşebbüs̱

9 Luṭfı 'uḳalâ ṣâḥib-i ẓıldan ider ümmîd
Nâ-dandur iden sâye-i bî-câna teşebbüs̱

10 Bâzâr-ı emel nâ-sere sermâyesi nâ-yâb
İtsek ne 'aceb dâmen-i ḥırmâna teşebbüs̱

11 Nâbî ide görsün der-i iḥsân-ı H̱udâ'da
Erbâb-ı güneh perde-i ġufrâna teşebbüs̱

---

34 S1,105b ; S2,132b ; S3,103a ;Ü,93b;M,81a;A,67a
5 dâmâna : nâdâna A
6 -Ü
10 -M

35

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaz ruẖ-ı bütâna raḳam-keş ḳalem 'abes̱
Çekmez beyâża kâtib-i ḳudret raḳam 'abes̱

2 Tefhîme miḥnet-i şeb-i hicri nümûnedür
Gîsû-yı mehveşânda degül pîç ü ẖâm 'abes̱

3 Ḳanda ḳonardı ẖâne be-dûşân-ı kûy-ı ġam
Vaḳf itmemiş ribâṭ-ı ẖarâbâtı Cem 'abes̱

4 Bir kârvân-ı 'ıyş ü neşâṭuñ ġubarıdur
Olmaz nişeste ẖâṭıruña gerd-i ġam 'abes̱

5 Aḳvâ-yı şarṭ-ı luṭf maḥallin gözetmedür
İtmez kerîm-meşreb olanlar kerem 'abes̱

6 Bî-sikke zer ra'iyyet ü meskûk-ı 'askerî
Olmaz bu kâr-ẖânede naḳş-ı direm 'abes̱

7 Ehl-i hevesle żâhir olur farḳı 'âşıḳuñ
Ṣanmañ o şûẖı 'âşıḳa eyler sitem 'abes̱

8 Gör çıkduġın süẖan dehen-i teng-i yârdan
Żann itme k'ola ḥarf-i vücûd ü 'adem 'abes̱

9 Nâbî dökerse böyle güher dökse yâdigâr
Evrâḳ-ı ẖâme dökmese naḳş-ı ḳadem 'abes̱

36

Gazel-i Nâḳıs (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nigâh-ı ẖışmına efġân u âh olur bâ'is̱
Fiġân-ı vâha da tâb-ı nigâh olur bâ'is̱

2 Nigâh-ı germ ile nerm oldı ḳalbi bir miḳdâr
Yaḳînüm oldı ki luṭfa nigâh olur bâ'is̱

---

35 S1,106a ; S2,133a ; S3,103a ;Ü,94a;M,81b;A,67a
2 nümûnedür :nümûdedür S2 ;A'da 3.beyit.
4 nişeste-ẖâṭıruña :nişeste-ẖâṭırına S2 ;A'da 4.beyit.
6 'askerî :emrdür S2,emîrdür M,A (Ü'de önce emîrdür yazılmış,sonra da üstü çizilerek "'askerî" şeklinde düzeltilmiş.) **36** S2,133a

Rubâ'î fî-ķâfiyeti'l-cîm (*)
Ahreb
'Âlem didügin bu nüsha-i pür-ham u pîc
Kimdür 'acaba me'âlin itmiş tahrîc
Ben añladugum budur ki her ḥarfinde
Biñ sırrı var ammâ yine hîc ender-hîc

37
ḤARFÜ'L-CÎM (*)
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'Aceb mi şerbet-i dînâr ile iderse 'ilâc
Ṭabi'at-ı emele 'ârıż oldı sûy-ı mizâc

2 Ḥubûb-ı ahter ile penbe-i seḥâbı gören
Bilür sipihr ne çenberden oldugın hallâc

3 Naẓar ḥaķîķatedür yohsa kim perestiş ider
Girerse câme-i zer-târe ṣûret-i dîbâc

4 Kemîne ṣarṣar-ı idbâra pâydâr olamaz
Çenâr-ı çerhe çıķarsa gedû-yı istidrâc

5 Ķosun sitâreyi Nâbî müneccim âdem ise
Me'âl-i aḥsen-i taķvîmi itsün istihrâc

RUBÂ'Î S1,106a ; S2,133a ; S3,103b ;Ü,94;M,81b;A,67b
(*)S2
:Rubâ'î S1,M,A

37 S1,106a ; S2,133b ; S3,103b ;Ü,94b;M,81b;A,67b
(*)S1,S3
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Cimiyye S2
3 Girerse câme-i zer-târe :Girse câme-i nev-târe A
4 Çenâr-ı :Kenâr-ı A

38

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nevâzişkârî-i bîgâne cevr-i âşinâdan geç
Gel ey şûh-ı vefâ-düşmen bu vaż'-ı nâ-revâdan geç

2 Degüldür kâr u bâr-ı câh mâni' ḳurb-ı Yezdâna
Ḥaṣîri âlet-i ḳurb itme zâhid bu riyâdan geç

3 Teber-hîzümden alur intiḳâmın âteşüñ ammâ
Sen âhen-dillük itme sebḳat itmiş mâ-cerâdan geç

4 Olursun dâver-i fermân-revâ-yı mülk-i âsâyiş
Hele bir kerre ser-ḥadd-i cedel-hîz-i recâdan geç

5 Ṭutarsañ pendümi ḳalsın şikest-i ḫâṭıruñ ber-câ
Tefâḫur-gûne vaż'-ı imtinân-ı mûmiyâdan geç

6 Füzûndur ma'de-i 'ömr-i 'azîze ḍarrı nef'inden
Nevâl-i devlet-i pâ der-rikâb-ı iştihâdan geç

7 Ṣaḳın dârû-yı teslîm u rıżâdan geçme ey Nâbî
Geçerseñ bâde-i ġavġâ be-dûş-ı iddi'âdan geç

---

38 S1,106a ; S2,133b ; S3,103b ;Ü,94b;M,81b;A,67b
1 cevr-i âşinâdan :vaż'-ı nâ-be-câ A//vaż'-ı: ṭavr-ı A
5 ḳalsın :ṭursun A
6 ḍarrı nef'inden :nef'i ḍarrından A//pâ der-rikâb-ı : pâ der-rikâbe S2,Ü,M

39

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şevḳ-i teniyle cûda olup pâre pâre mevc
Âġûşın açdı ḥasret ile ḳadd-i yâra mevc

2 Baṣṣañ kenâr-ı cûya ḳadem pây-bûs içün
Birbirini baṣup gelür ey meh kenâra mevc

3 Âġûşa çekdi cû seni ammâ ki reşkden
Cûy-ı sirişk-i dîdede gelmez şümâra mevc

4 Ẕevḳ-i viṣâl-cûlara âmed-şud itdürür
Ṭurmaz hevâ-yı vaṣluñ ile bir ḳarâra mevc

5 Düşmiş hevâ-yı cism-i laṭifiyle Nâbiyâ
Leyl ü nehâr keş-me-keş-i intiẓâra mevc

40

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her ḥafta k'ider çünki ḫaṭ-ı yâr temevvüc
İtse n'ola müsevvede-i eş'âr temevvüc

2 Bir şem'-i ḥaḳîḳat ki fürûzân ola dilde
Ṭûr üzre ider lem'a-i dîdâr temevvüc

3 Gösterse o gül-ġonce eger nîm-tebessüm
Şebnemveş ider çeşm-i ḫarîdâr temevvüc

4 Besdür dil-i 'âşıḳda olan sûziş-i endûh
Hîç eylemesün cephe-i dil-dâr temevvüc

5 Yâr inmeyicek ẕirve-i nâz ü siteminden
İtmiş ṭutalum dîde-i ḫûn-bâr temevvüc

---

39 S1,106b ; S2,133b ; S3,103b ;Ü,94b;M,82a;A,67b
2 ey meh :ey dil S2,M,A
40 S1,106b ; S2,134a ; S3,104a ;Ü,95a;M,82b;A,68a
2 Bir şem'-i ḥaḳîḳat ki firûzân ola dile :
Bir şem'-i firûzân ki ider ḥaḳîḳatle dilde A
5 -S1,S3,Ü

6 Vaṣf-ı dehen-i bûd u ne-bûdında o şûhuñ
İkrâra müşâbih ider inkâr temevvüc

7 Nâbî yine cûş eyledi âsâr-ı ma'ânî
Geh böyle ider kulzüm-i zehhâr temevvüc

41

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mâdâm nâ-güşâde degül perr ü bâl-i mevc
Kalmaz nühüfte kevkeb-i câh ü celâl-i mevc

2 Ta'lîm-i inkiyâddur emr-i itâ'ate
Fermân-ı rûzgâra olan imtisâl-i mevc

3 Mahrûm olur rutûbet-i feyż-i bahârdan
Her hâk-ı tîre-dil ki degül pây-mâl-i mevc

4 Ser-tâbe-ser sütûr-ı kitâb-ı hayâtdur
Ma'nâ-yı sâf-ı lutf u keremdür me'âl-i mevc

5 Zehhâr nâmı ile olunmazdı bahr yâd
Dûşında olmayaydı eger peştemâl-i mevc

6 Âsûde ol muhîtde tâ olmaga hâlâs
Redd ü kabûl keş-me-keşinden misâl-i mevc

7 Sen kangısını eyler iseñ eyle ihtiyâr
Birdür bu bahr içinde yemîn ü şimâl-i mevc

8 Âmed-şudı netîce virür nef'-i bî-şümâr
Olmaz 'abes sevâhil ile ittisâl-i mevc

9 Nâbî küdûret-i âyîne tab'-ı sâfdur
Hâk iledür müdâm cevâb ü su'âl-i mevc

---

41 S1,106b ; S2,134a ; S3,104a ;Ü,94b;M,82a;A,68a
4 ser-tâ-be-ser :ser-tâ-ser S2
7 eyler iseñ :ister iseñ M,A

Rubâ'î fî-kâfiyeti'l-hâ (*)
Ahreb
Düşmez ser-i her nâ-sereye sâye-i rûḥ
Her nâ-kese şâyeste degül mâye-i rûḥ
İdrâk-ı h̲ıred gerdine olmaz vâṣıl
Ber-terdür o deñlü rif'at-ı pâye-i rûḥ

ḤARFÜ'L-ḤÂ (*)

42
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bestedür dil gâh h̲andân gâh ceng ü gâh ṣulḥ
Böyledür aḥvâl-i devrân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

2 Dehr bâzigâh-ı nerd ü sufre-i şaṭrancdur
Gâh cünbân geh ten-âsân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

3 Şâhid-i ṣun'uñ temâşâsında her leyl ü nehâr
Dîdede aḥvâl-i müşgân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

4 Fitneye bûd u ne-bûd-ı loḳma bâ'is̲dür k'ider
Bir dehende ṣaff-ı dendân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

5 Baḥs̲de ġavġa-güẕâr ü terkde râḥat-güzîn
Zeyd ü 'Amr-ı naḥv-h̲ᵛânân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

6 H̲alḳ Nâbî gizlik-i h̲âme gibi geh h̲aṣm olur
Gâh hem-h̲ᵛâb-ı ḳalemdân gâh ceng ü gâh ṣulḥ

Rubâ'î S1,107a;S2,134b;S3,104a;Ü,95a;M,82b;A,68b
(*)S2
:Rubâ'î S1,S3,Ü,M,A
42 S1,107a;S2,134b;S3,104a;Ü,95a;M,82b;A,68b
(*)S1,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Ḥa'iyye S2
3 -S2,Ü,M,A
5 S2'de 3.beyit;Ü,M,A'da 4.beyit ;baḥs̲de:baḥs̲den A

43

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 İmdâda irüp ḳâfile-i zûd-res-i ṣubḥ
Emvât-ı şebi eyledi iḥyâ nefes-i ṣubḥ

2 Zâġ-ı şebi ṣayd itmek içün perveriş eyler
Bir ṭâ'ir-i zerrîn-per ü bâli ḳafes-i ṣubḥ

3 Anı nefes-i ẖaclet ile münkesif itme
Senden budur ey mihr-cebin mültemes-i ṣubḥ

4 Ol rîş-i sepîd ile yine eylemeyüp şerm
Bir beyżâ uçurmaḳdan uṣanmaz heves-i ṣubḥ

5 Olmazdı aña zîr-i nigîn ser be-ser âfâḳ
Ṣıdḳ olmasa Nâbî nefes-i bâz-pes-i ṣubḥ

---

43 S1,107a;S2,134b;S3,104b;Ü,95b;M,82b;A,68b
1 Zûd-res-i :zûd-ceres-i S1,S3,Ü,A
2 zerrîn-per:zerrîne-per S3
3 Anı :İbni S2,Ü,M /nefes-i :nefesüñ S2, nefesin M/münkesif :münkeşif Ü,A

44

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dehrden oldı meger ṭay-şude eyyâm-ı feraḥ
Gerdişe geldügi yoḳ h̲aylî zamân câm-ı feraḥ

2 Yoḳ vücûdı arasañ meclis-i devrânda meger
Ḳonula ba'żı perestârlara nâm-ı feraḥ

3 Öyle ṭâ'ir midür ol kim ola âsânca şikâr
Ḳurmışuz biz ṭutalum dâne döküp dâm-ı feraḥ

4 Görmedük neydügini olduğını gûş itdük
Bir zamân faṣl-ı bahâruñ adı hengâm-ı feraḥ

5 Var mı görmiş 'acabâ olmaduğın ey Nâbî
Mâye-i ṣubḥ-ı keder h̲âtime-i şâm-ı feraḥ

Rubâ'î fî-kâfiyeti'l-h̲â
Ahreb
Nâ-müşbi' ü bî-devâm iken ni'met-i çerh̲
Bilmem ki nice hażm olunur minnet-i çerh̲
Elbette bülendi pest ider pesti bülend
Bilsem ki bu gerdişde nedür niyyet-i çerh̲

---

44 S1,107b ;S2,135a;S3,104b;Ü,95b;M,83a;A,68b
2 vücûdı :vücûdın S2,Ü,M
5 olmaduğın:olduğını A

RUBÂ'Î, S1,107b ; S2,135a ; S3,104b ;Ü,95b;M,83a;A,69a

ḤARFÜ'L-H̲Â (*)

45
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dil-h̲vâha muvâfıḳ nice mümkin kerem-i çerh̲
Kâmil görinür bir gice ancaḳ direm-i çerh̲

2 Bir z̲erre penâh eyleyecek sâyesi yoḳdur
Farż eyleyelüm zerden imiş zer-'alem-i çerh̲

3 Mîzân-ı ḥaḳîḳat eger vezn olunursa
Hem-seng olamaz luṭfına cevr ü sitem-i çerh̲

4 Remmâl-ṣıfat bir nice nîlî varaḳ üzre
Çoḳ noḳṭası ammâ ki görinmez raḳam-ı çerh̲

5 Âteşvâre beñzer gibi zîr-i ḳademinde
Bir yirde ḳarâr itdügi yoḳdur ḳadem-i çerh̲

6 Ref'-i ser-i peyvend-i heves çoḳca hünerdür
Dil-düzd iken ârâyiş-i beytü's-ṣanem-i çerh̲

7 Bir daġdaġa-i miḥneti tertîbe sebebdür
Mesmû' degül bî-ġarażâna ni'am-ı çerh̲

8 Perverde idüp ṣoñra nigûn itmeden özge
Bir ġayrı görülmiş mi 'aceb mültezim-i çerh̲

9 Nâbî kime eyler 'aceb iḥsânını itmâm
Mâhında nümâyânter iken bîş ü kem-i çerh̲

---

45 S1,107b ; S2,135a ; S3,104b ;Ü,95b;M,83a;A,69a
(*)S1,S3,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı H̲â'iyye S2
5 A'da 6.beyit.
6 A'da 5.beyit.
7 miḥneti :miḥnete S1,S3,M,miḥnet-i A //
bî-ġarażâna :ṣufre-i h̲vân-ı A

46

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gördüm o şûhı lebleri rengîn zebânı şûh
Güftârı şûh nâṭıḳası hoş dehânı şûh

2 Ser-tâbe-pây nüsha-i endâmı dil-nişîn
A'żâsı mu'tedil leb-i şekker-feşânı şûh

3 Engüşt-i i'tirâża sezâ bir ḳuşûrı yoḳ
Ḳaddi güzel sürini münâsib miyânı şûh

4 Aḥbâb meclisinde ḥużûr-ı raḳîbde
Ta'rîz-i âşikâresi nâz-ı nihânı şûh

5 Şâ'ir olursa ola senüñ gibi Nâbiyâ
Ta'bîri hoş nikâtı muhayyel beyânı şûh

47

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Aks-i âyîne baḳar yâre dem-â-dem küstâh
Bu ḳadar görmemişüz olduġın âdem küstâh

2 Fikr-i yâr ile ben âmîhte-i ṣoḥbet iken
Başladı girmege ol halvete de ġam küstâh

3 Neş'e-i sâġar-ı Cemdür sebeb-i terk-i edeb
Halḳı böyle niçün ögretdi 'aceb Cem küstâh

4 Yâr ile güft ü şenîd içre hirâsânum kim
Gele mâbeyne gire dîdedeki nem küstâh

---

46 S1,107b ; S2,135b ; S3,105a ;Ü,96a;M,83b;A,69b
47 S1,108a ; S2,135b ; S3,105a ;Ü,96a;M,83b;A,69b
3 niçün :nice S1

5 Yine vâreste degüldür girih-i hâṭırdan
Pâyuña düşse bile perçem-i pür-ham küstâh

6 Zahm-ı bâṭın yine bâṭından olur vâye-pezîr
Giremez hâne-i zahm-ı dile merhem küstâh

7 Nâbiyâ olmasa maġrûr ḳafâdârî-i mihr
Güllerüñ düşmez idi üstine şebnem küstâh

Rubâ'î fî-kâfiyeti'd-dâl (*)
Ahreb
Eşküm gibi mevc-i derd olmazdı bedîd
Âhum gibi şâm-ı hicr olmazdı medîd
Destâr-ı siyâh-ı şâm-ı hicrüñ ucına
Atılmış olaydı bir iki târ-ı sefîd

Rubâ'î,S1,108a ; S2,135b ; S3,105b ;Ü,96b;M,83b;A,69b
(*)S2 /:Rubâ'î S1,S3
1 bedîd :mezîd S2 /medîd :bedîd S1,Ü,M

HARFÜ'D-DÂL (*)

48

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sipihr-i himmete devr-i ḳamerdür ḥalḳa-i tevḥîd
Riyâż-ı cennete ḥavż-ı şekerdür ḥalḳa-i tevḥîd

2 Gelen mihmânın eyler sîr-çeşm-i ni'met-i vaḥdet
Fenâ ṣaḥnında h̲^{v}ân-ı mâ-ḥażardur ḥalḳa-i tevḥîd

3 Ten-i zerrîn ü sîm-i eşkden yapmış yed-i ḳudret
Miyân-ı şâhid-i feyże kemerdür ḥalḳa-i tevḥîd

4 N'ola maḥfûẓ olursa âteş-i 'âlemden eṣḥâbı
Cihâd-ı ekber-i nefse siperdür ḥalḳa-i tevḥîd

5 Virür zîver h̲itâm-ı nâme-i a'mâl-i 'uşşâḳa
Nigîn-i dil-nişîn-i nâmverdür ḥalḳa-i tevḥîd

6 'Araḳ her bergine mânend-i şebnem olmış üftâde
Nesîm-i âh açmış verd-i terdür ḥalḳa-i tevḥîd

7 Dimâġ âşufte-i 'aşḳuñ meşâmın itmege ta'ṭir
Medâr-ı micmer-i 'ud-ı es̲erdür ḥalḳa-i tevḥîd

8 Teṣâvîr ile tezyîn eylemiş ṣûretger-i ḥikmet
Döner şem'-i maḥabbetle fenerdür ḥalḳa-i tevḥîd

9 Olur pâ-kûp-ı câm-ı mâsivâ mest-i ser-endâzı
Leb-i peymâne-i h̲ûn-ı cigerdür ḥalḳa-i tevḥîd

10 Miyân-ı âteş-i ṭaḳat-güdâz̲-ı ġamda cûş eyler
Mis̲âl-i pûte-i pür-cûş-ı zerdür ḥalka-i tevḥîd

---

48 S1,108a ; S2,135b ; S3,105b ;Ü,96b;M,83b;A,70a
(*)S1,S3,Ü,M
:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Dâliyye S2
8 A'da 9.beyit.
9 A'da 8.beyit.

11 Sevâd-ı çâr-sû-yı cân-fürûşân-ı mahabbetdür
Anuñ'çün dest ber-dest-i digerdür halka-i tevhîd

12 Girilmez girmeyince mesned-i vâlâ-yı 'irfâna
Serây-ı 'âlem-i ma'nâya derdür halka-i tevhîd

13 Fezâ-yı feyzde burc u bedenle bânî-i takdîr
Binâ itmiş hisâr-ı mu'teberdür halka-i tevhîd

14 Dür-i ma'nâ ile cîbi olur ġavvâsınuñ memlû
Meger gird-âb-ı bahr-ı pür-güherdür halka-i tevhîd

15 Zemistân-ı riyâ vü zühd-i bârid def'ine Nâbî
Tenûr-ı âteşîn-i pür-şererdür halka-i tevhîd

49

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âyîne-i rûyına olup 'âşık-ı nâ-şâd
Gül sûret-i bülbülden ider nâle vü feryâd

2 Âzâr virür câna velî nef'i mukarrer
Gûyâ ki nasîhat dilidür neşter-i fassad

3 Bî-çeşm-i hased lezzeti yok ni'met-i câhuñ
Devletlinüñ ârâyişidür dîde-i hussâd

4 Şeh leşker ile itmez idi feth-i memâlik
Ednâdan eger olmasa a'lâlara imdâd

5 Bulmaz zafer etfâl-i nev-âmûza tekâsül
İtdükçe kafâdârlıġın sille-i üstâd

6 Çâk olmaz idi dâmeni nâsuñ nefesinden
Itlâk fezâsında iken pîrehen-i bâd

---

13 burc u beden :burc-ı beden S2,Ü,M,A /takdîr :kudret A ; A'da 14.beyit.
14 Ü,M'de 15.beyit;A'da 13.beyit.
49 S1,108b ;S2,136a ; S3,105b ;Ü,97a;M,84a;A,70a

7 Vaḳf itmiş anı Bânî-i nüh-bâm-ı semâvât
Bir kimseye mülk olduġı yoḳ süllem-i a'dâd

8 Bir âhen iken şöhreti ġâlib zer ü sîme
'Aşḳ ehline yâr olmaġ ile tîşe-i Ferhâd

9 Ṣarrâflıḳ itmek gibidür ceng yanında
Bâzîçe-i şaṭranca göre bâzî-i nerrâd

10 Ol rû-siyehüm kim yazıcaḳ ḥarf-i vücûdum
Şerm eyledi ref'-i serine h̲âme-i îcâd

11 Şimden girü düşmez saña vaṣf-ı mey ü maḥbûb
Nâbî dehen-i h̲âmeñi ḳıl ḥikmete mu'tâd

50

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İnşirâḥ-ı sînedür gül-geşt-i ṣaḥrâdan murâd
İnkişâf-ı 'uḳde-i dildür temâşâdan murâd

2 'Acze ḥaml itmek h̲iṣâl-i 'afv u ḥilmi cehldür
Lez̲z̲et-i âsâyiş-i dildür müdârâdan murâd

3 Luṭf u ḳahr-ı yar cümle 'âşıḳa yeksân iken
Yâ nedür ey sâde-dil bilsem bu ġavġâdan murâd

4 Ḥaddi deñlü itmedür sîr-âb ber-vefḳ-i murâd
Herkesüñ cûy-ı murâdın böyle icrâdan murâd

5 Mevcler saṭr ü şikenler lafẓ ü ḳaṭre noḳṭadur
Lü'lu-yı mefhûmdur te'lîf-i deryâdan murâd

6 Noḳṭa her ṣûretde ḥarfe olduġın mebde' bilen
N'olduġın idrâk ider sırr-ı süveydâdan murâd

---

7 nüh-bâm-ı :nüh saḳf-ı S1;A'da 9.beyit.
8 A'da 10.beyit.
9 A'da 7.beyit.
10 A'da 8.beyit.
50 S1,109a ; S2,136b ; S3,106a ;Ü,97a;M,84b;A,70b

7 İntifâ'-ı berg ü şâh̲ ü mîve-i a'mâldür
Mezra'-ı imrûz u h̲irmengâh-ı ferdâdan murâd

8 Ḥüsnini bî-gâneden ḥıfẓ âşinâya 'arżdur
Ehl-i nefse h̲^{v}ân-ı kevni iz̲n-i yaġmâdan murâd

9 Cismden rûḥ u ṣadefden dür şecerden mîvedür
Ṣanmañ ey ẓâhir-perestân lafẓı ma'nâdan murâd

10 'Aḳl ü nefsüñ keşf-i sırr-ı perde-i taḥḳîḳdür
Çâk-i zeyl-i Yûsuf u dest-i Züleyh̲âdan murâd

11 Bir ġalat ta'bîrdür kim Nâbiyâ ma'nâsı yoḳ
Kim ki taḥṣîl-i ṣafâdur dirse dünyâdan murâd

51

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nev-bahâruñ maḳdeminden geşt-i gülşendür murâd
İ'tidâl-i faṣldan âsâyiş-i tendür murâd

2 Ârzû-yı dâġ iderse sîne-i 'âşıḳ n'ola
Reh-güẕâr-ı yâra fetḥ-i çeşm-i revzendür murâd

3 Dil midür ol dil k'ola maḥrûm-ı sûz u tâb-ı 'aşḳ
Kim alur zeytûn-ı h̲âmı deste revġandur murâd

4 Tengdür vâdî-i ye's ü pehn meydân-ı ümîd
Nâ-mûrâdî küçe-i tarîk ü rûşendür murâd

5 Anda istiġnâ var ammâ bunda züll-i bendegî
Nâbiyâ terk-i murâd itmekden aḥsendür murâd

---

7 imrûz:imrûza S2
8 Ehl-i nefse:Ehl-i gürsine M
9 cismden:cismdür S1
51 S1,109a ; S2,137a ; S3,106a ;Ü,97b;M,84b;A,70b
3 ol dil k'ola :dil ki ola S2,Ü
4 tarîk ü :tarîk-i S1,S3,Ü,A

52

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ye'sdür vâsıṭa-i cünbiş-i mîzân-ı ümîd
Ye'sden ġayrı nedür mâye-i dükkân-ı ümîd

2 Satr-ı evvelde ẓuhûr eyledi lafẓ-ı âmid
Olıcaḳ fâl-güşâyende-i dîvân-ı ümîd

3 Bir gün olur ki olur çâşnigeh-i çeşn-i neşâṭ
Ḳahve-i rûzeye hem-reng ise de h̲vân-ı ümîd

4 Gîsû-yı re's-i terâşîdeden aḥsen görinür
Olsa berhem-zededen zülf-i perîşân-ı ümîd

5 Evvelâ vesvese-i ye'sden ol müsta'iz
Besmeleyle olasın ṣoñra sebaḳ-h̲vân-ı ümîd

6 Yine medh̲al bulur âmîziş-i gerd-i teşvîş
Olsa da zâd-ı tevekkülle pür-enbân-ı ümîd

7 Ḳanı ol gün ki ola dest-zed-i kîse-berân
Ṭoldı naḳdîne-i ḥırmân ile cüzdân-ı ümîd

8 Nüsh̲a-i ye's ü ümîd olduġın añla 'âlem
Yâ ser-i ye's ü elifdür ser ü sâmân-ı ümîd

9 Meges-i ye'sden ey Nâbî keder-yâb olma
Dest-i cûd-ı ḥaḳ iken mirvaḥa cünbân-ı ümîd

---

52 S1,109a ; S2,137a ;S3,106b;Ü,98a;M,85a;A,71a

4 ahsen :ehven S2//ber-hemzededen :ber-hemzedede S2,M, ber-hemzede-i A
6 âmîziş-i :âmîzişe S2,Ü,M
8 Yâ ser-i ye's ü :Tâ ser-i ye's-i A

53

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Peyâm-ı müjde-i luṭfa güşâde gûş-ı ümîd
Libâs-ı himmete âmâde püşt ü dûş-ı ümîd

2 Urur sefîne-i ârâmı sâḥil-i ye'se
Bir iki gün dahı limânlamazsa cûş-ı ümîd

3 Nümûne oldı derûnum tenûr-ı ṭûfâna
Nefes nefes feverân itmedin hurûş-ı ümîd

4 Dem-â-dem itmede germ-âbe-i hayâlümde
Ten-i bürehnesini ye's câme-pûş-ı ümîd

5 Ḳarâr gördügi yoḳ gûsfend-i evḳâtum
Remîde eylemeden Nâbiyâ vuḥûş-ı ümîd

---

53 S1,109b ; S2,137a ; S3,106a ;Ü,97b;M,85b;A,71b

54

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ma'mûre-i dilde olamaz cân müte'addid
Bir tahtda ne mümkin ola sulṭân müte'addid

2 Ne menzil alur ne olur âsârı be-dîdâr
Olursa ser-i tîrde peykân müte'addid

3 Hubânuñ olur merḥamet-i ṭab'ına şâhid
Olmazsa eger çâk-ı girîbân müte'addid

4 Gir gerdişe ṭullâbveş ey çeşm-i hevesnâk
Gül-geşte hırâm eyledi hûbân müte'addid

5 Ḳalmaz yine düzdîde-nigeh maṣlaḥatından
Olmış ṭutalum çeşm-i nigehbân müte'addid

6 Âşûbgeh-i miḥnet olur kûçe-i dilber
Böyle olıcaḳ 'âşıḳ-ı nâlân müte'addid

7 Nâbî olamaz her güle bir bülbül-i maḥṣûṣ
Cânân olur ammâ olamaz cân müte'addid

---

54 S1,109b ; S2,137b ; S3,106b ;Ü,97b;M,85a;A,71a
1 Bir :Bu S1,S3 /ne mümkin :mümkin mi S1,S3,Ü,M,A

55

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Olmazdı bu gûne dil-i ḥayrân mütereddid
Vaż'ında eger olmasa cânân mütereddid

2 Leb ẕikrde ammâ ki göñül fikr-i cihânda
Ḳaldı arada subḥa-i mercân mütereddid

3 Sâ'atdeki raḳḳâṣ gibi dil ṭapış eyler
Olmaz da n'olur ṭab'-ı peşîmân mütereddid

4 Ne lüccede var emn ne sâḥilde 'aceb mi
Mânende-i mevc olsa dil ü cân mütereddid

5 Ṣâḥib-güher-i genc-i denî düzd-i tehî-dest
Ġafletde teyaḳḳuẓda nigehbân mütereddid

6 'Afvuñda 'aẕâbuñ daẖı aḥkâmı muḥaḳḳaḳ
İbrîḳ-i vużû kûze-i mestân mütereddid

7 Fikr eylemede keşme-keş-i redd ü ḳabûlı
Nâbî süẖan-ı nâdire-sencân mütereddid

Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'ẕ-ẕâl (*)

Dil var ki olur ṭûl-i emelden mülteẕ
Dil var ki olur ḥüsn-i 'amelden mülteẕ
Yek-ṭavr degül maḳâṣıd-ı ẖalḳ-ı cihân
Kimisi ṭaleb kimi keselden mülteẕ

---

55 S1,109b ; S2,137b ; S3,107a ;Ü,98a;M,85a;A,71b
3 A'da 5.beyit.
4 A'da 6.beyit.
5 A'da 3.beyit.
6 A'da 4.beyit.
S1,110a ;S2,138a ;S3,107a ;Ü,98a;M,85b;A,71b
(*)S2 /:Rubâ'î S1,S3,Ü,M

ḤARFÜ'Z̲-Z̲ÂL (*)

56

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Egerçi bî-şek olur z̲evḳ-i vaṣl-ı yâr lez̲îz̲
Velîk baña gelür andan intiẓâr lez̲îz̲

2 Dem-i viṣâl girîzân olursa yâr ne ġam
Ne h̲oş mes̲eldür olur ṭu'me-i şikâr lez̲îz̲

3 'Uluvv-ı rütbe bize i'tibârsızlıḳdur
Gelürse pâye-perestâna i'tibâr lez̲îz̲

4 Şeb-i firâḳda feryâd telh̲dür yoh̲sa
Olur mecâlis-i vuṣlatda âh u zâr lez̲îz̲

5 Remîde-dillerüñ el gölgesiyle ḳâni'dür
Müsâfirâne gelür sâye-i çenâr lez̲îz̲

6 Benüm mizâcuma ma'cûn-ı ṣabr nâfî'dür
Gelürse ġayre eger câm-ı h̲oş-güvâr lez̲îz̲

7 Nihâdı pâk olan erbâb-ı ṭab'uñ ey Nâbî
Gelür mez̲âḳına eş'âr-ı âbdâr lez̲îz̲

---

56 S1,110a ; S2,138a ; S3,107a ;Ü,98a;M,85b;A,71b
(*)S1,S3,Ü,M
:İbtidâ'-ı Ġazeliyât-ı Z̲â'iye S2

57
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hûbân-ı sitemkâr cefâdan mütelezziz
'Uşşâk-ı dil-figâr rıżâdan mütelezziz

2 Esbâb-ı tehâlüfle bulur halk teselli
Her birisi bir güne şafâdan mütelezziz

3 Yek-laht meger halk-ı cihân ehl-i hevâdur
Yok görmedügüm bâd-ı hevâdan mütelezziz

4 Ekser görilen halk giriftâr-ı hodîdür
Nâdir bulunur nâm-ı Hudâdan mütelezziz

5 Dûr eylemesün sâyesin erbâb-ı recâdan
Her nahl k'ola neşv ü nemâdan mütelezziz

6 Dünyâya idüp dâ'iye-i ahz sirâyet
Kem-yâftedür zevk-i 'aṭâdan mütelezziz

7 Râżıyuz eger olsa da her şehrde Nâbî
Bir kes k'ola feryâd-ı gedâdan mütelezziz

Rubâ'î fî-kâfiyeti'r-râ (*)
Ahreb
'Âlem ki Hakuñ şanâyi'-i mutlakıdur
Her zerre bir âftâbınuñ mülhakıdur
Zulmet ki gıyâb-ı şemsden hâşıl olur
Şemsüñ yine âyînesidür revnakıdur

---

57 S1,110a ; S2,138a ; S3,107b ;Ü,98b;M,86a;A,72a
5 A'da 6.beyit.
6 A'da 5.beyit.
RUBÂ'Î. S1,110b ; S2,138b ; S3,107b ;Ü,98b;M,86a;A,72a
(*)S2 / :Rubâ'î S1,S3,Ü,M,A
2 şemsden :şafakdan A

HARFÜ'R-RÂ (*)

58

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mevc-i murâd bâde-i cân-perverümdedür
Ḥarf-ı neşâṭ zîr-i leb-i sâġarumdadur

2 Bâz-ı şikâr-gîr-i çerâgâh-ı himmetüm
Kâm-ı dü-kevn cünbiş-i bâl ü perümdedür

3 Benden ṣoruñ ḥaḳâyıḳ-ı esrâr-ı 'âlemi
Te'lîf-i râz-nâme-i dehr ezberümdedür

4 Âhumdadur kilîd-i ṭılısmât-ı genc-i rûḥ
Âb-ı ḥayât lücce-i çeşm-i terümdedür

5 Nâbî ider şükûfeleri dehri 'ıṭrnâk
Bâġ-ı bihişt h̲âṭır-ı nâzikterümdedür

59

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şevḳ-i ruh̲uñla dîdeye feyż-i seḥer gelür
Fikr-i h̲aṭuñla murġ-ı dile bâl ü per gelür

2 Ey meh leyâl-i vesvese-h̲îz-i firâḳda
Sen gelmeyince h̲âṭıra görseñ neler gelür

3 Bir 'arṣada murah̲h̲aṣ-ı pervâzdur göñül
Kim murġ-ı bî-ḳarâr-ı nigeh beste-per gelür

4 Lez̲z̲etden olma telh̲î-i ẓâhirle nâ-ümîd
Deryâ ile sefîne sefîne şeker gelür

5 Bu kârgâh-ı 'adl-ı İlâhîde Nâbiyâ
'Iyş ü keder muḥasebede ser-be-ser gelür

---

58 S1,110b ; S2,138b ; S3,107b ;Ü,98b;M,86a;A,84b
(*)S1,S3,Ü,M,A /:İbtidâ-yı Ġazeliyât-ı Râ'iyye S2
2 A'da 3.beyit.
3 A'da 2.beyit
59 S1,110b ; S2,138b ; S3,108a ;Ü,103b;
M,87a;A,82a

60
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne hoşdur 'âşıka agyâr beyninde himâyetler
Nihânîce nevâziş âşikârâca nikâyetler

2 İder îrâs-ı vahşet hubb-ı ca'lî sohbet-i resmî
Nemek-sây-ı kebâb-ı üns ü ülfetler zarâfetler

3 Egerçi vaż'-ı sengîndür düşen meh-rûlara ammâ
Virür çok hüsn vaż'-ı lâ'übâlîler sefâhetler

4 Ele evkât-ı 'ömrüñ girdügiyle çıkdugı birdür
Degül zencîrlerle żabta kâdir vakti sâ'atler

5 Hat-ı nev-hîzinüñ mażmûnını isterseñ ey Nâbî
Zevâle yüz tutar ikbâl ile geçmiş hikâyetler

61
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cihânda kalmamagla şekveye şâyeste hâletler
İderler şimdi dîvânda zemistândan şikâyetler

2 O deñlü saldı berf-i bî-emân kevne bürûdet kim
Miyân-ı 'âşık u mâ'şûka yol bulmaz mahabbetler

3 Cihânı incimâd itdi ihâta havfum andandur
K'ide żımn-ı cevâhirde olan âba sirâyetler

4 O güne eyledi âsâr-ı sermâ 'âleme te'sîr
Ki virmez toñdurur şimdi kime virseñ emânetler

---

60 S1,110b ; S2,138b ; S3,108a ;Ü,117a;M,87a;A,77b
1 beyninde:yanında A // nikâyetler :şikâyetler A
2 Ü,A'da 3.beyit.
3 Egerçi vaż'-ı sengîndür düşen meh-rûlara ammâ : Egerçi vaż'-ı sengîn hûb-rûyâna sezâ ammâ S2,M ; Ü,A'da 2.beyit.
4 ele : ola Ü,A
61 S1,111a ; S2,139a ; S3,108a ;Ü,104b;M,87b;A,78a
2 mahabbetler : mürûdetler S1
3 Ü'de 4.beyit.
4 Ü'de 3.beyit; o güne :o deñlü A

5 Binâ-yı 'ahd-ı ẖûbân gibi te's̱îr-i bürûdetden
Buz üstinde ṭurur hep şimdi bünyân-ı ṣadâḳatler

6 Ṣular üstinde reftâr itmeden ġayre degül ḳâdir
Bu demde şeyẖlerden olsa da ṣâdır kerâmetler

7 Yaẖ üzre berf püşt-i âyine göstermeden Nâbî
Bürûdetden ider rû gerdiş-i ẖalḳa işâretler

62

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne çerẖ-i ḥüsne senüñ gibi mâh-pâre gelür
Ne kûy-ı 'aşḳa benüm gibi nâbe-çâre gelür

2 Ne dem ki fikr-i nevâziş derûn-ı yâre gelür
H̱ayâli müjde-i tab'-ı ümîdvâre gelür

3 Bisâṭ-ı mâliş-i rûyiyle cânib-i pâdan
'Aḳîb-i bezmde çârûb i'tiẕâre gelür

4 Olur sebük-serî-i cûda farḳ-ı naḳş u ziyâd
Ferâẖ ḥavṣaladur baḥr bir ḳarâra gelür

5 Ḥicâb-ı 'âriż-ı ma'nî olan ḥurûf u nuḳaṭ
O lüccenüñ ẖas u ẖâşâkidür kenâre gelür

6 Münâfıḳâne yürür nîm-ẖand-i istihzâ
Ṣadâ-yı ẖande-i iẖlâṣ âşikâre gelür

7 Atar kenâreye baḥr-ı muḥîṭ-i raḥmetden
O mevc-i ye's ki ṭab'-ı günâhkâre gelür

8 Degül me'âli tecezzî-peẕîr ey Nâbî
Egerçi ṣûret-i elfâẓ pâre pâre gelür

---

62 S1,111a ; S2,139a ; S3,108a ;Ü,98b;M,87b;A,82a
1 -S2,M,A
2 -Ü
4 olur :gelür Ü/naḳş : naḳż S1,S3
7 kenâreye :kenâre-i S2,M

63

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Görmedük görmişi bir zevk u safâdur ki gider
Görenüñ ġâyeti yok renc u 'anâdur ki gider

2 Bâġ-ı kevn olmaya âmâde-i târâc-ı hazân
Nazar-ı halkda bir neşv ü nemâdur ki gider

3 Birbirin turma te'âkubda celâl ile cemâl
Sâha-i devrde bir subh u mesâdur ki gider

4 Mümkinüñ fakrı ile vâcibüñ istiġnâsın
Gösterür 'âleme bir fakr u ġınâdur ki gider

5 Cümle eczâ-yı cihân 'âşık-ı yek-dîger iken
Gül ü bülbül diyü bir sıyt u sadâdur ki gider

6 Turfe bir lafz ki ma'nâsını hall itmiş yok
Dehen-i halkda bir lutf u 'atâdur ki gider

7 Asl u fer'üñ ider esrârını Nâbî iş'âr
Mezra'-ı kevnde bir berg ü nevâdur ki gider

---

63 S2,139a (der-kenâr)

64

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Benüm ṣarrâf-ı şehr-i râz dükkânum dehânumdur
Devâtum kîse tah̲tam ṣafḥa engüştüm zebânumdur

2 Ben ol meşşâte-i dûşîze-i ḥüsn-i beyânum ki
Sevâd-ı dîde-i âhû-yı ma'nâ sürmedânumdur

3 Süveydâ gibi çıḳmaḳ ṣafḥa-i dilden ne mümkindür
Benüm ol ḥâl-i müşgîn h̲ayliden h̲âṭır-nişânumdur

4 Sipâh-ı ġamla peykâr itmege yoḳ niyyetüm yoh̲sa
Benüm gülşende her şâh̲-ı h̲amîde bir kemânumdur

5 Olaldan nâ'il-i gencîne-i esrâr-ı insânî
Kevâkib dîdebânumdur melekler pâsbânumdur

6 Taḥammül z̲illet-i hicrâna güçdür yoh̲sa cânândan
Şeref-yâb-ı 'itâb-ı girye-h̲îz olmaḳ ne cânumdur

7 Tenezzüldür teraḳḳî ġurfe-i ḳaṣr-ı ḥayât üzre
Nefes pâyumdur evḳât-ı ḥayâtum nerdübânumdur

8 Ḳuvâya geldi ża'f u cism muh̲tellü'n-niẓâm oldı
Perîşânî-i pîrî fitne-i âh̲ir zamânumdur

9 Cihânı ben gülistân-ı ḥaḳîḳat bilmişüm Nâbî
Benüm her gird-bâd-ı deşt bir serv-i revânumdur

---

64 S1,111a ; S2,139b ; S3,108b ;Ü,99a;M,88a;A,74a
1 tah̲tam ṣafḥa :tah̲ta ṣafḥam S2
3 A'da 4.beyit.
4 A'da 3.beyit.
6 -A

65

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sittîn irişdi ey dil inâbet zamânıdur
Ser-germî-i hevâdan ifâḳat zamânıdur

2 Fırṣat giçer telâfî-i mâ-fât vaḳtidür
Nefs-i hevâ-perestî melâmet zamânıdur

3 Dök cûy-bâr-ı eşküñi h̲âk-i ḍarâ'ate
Sîr-âbî-i nihâl-i nedâmet zamânıdur

4 Bâzûlaruñda ḳalmadı âġûşa iḳtidâr
Sâde müşâhedeyle ḳanâ'at zamânıdur

5 Ah̲lâṭ-ı ma'ṣiyetle 'alîl oldı cân-ı zâr
Ey 'afv-ı çâre-sâz 'inâyet zamânıdur

6 Oldı beyâż-ı ṣubḥ gibi mûy-ı ser sefîd
Ey h̲urfe-çeşm uyan ki 'ibâdet zamânıdur

7 Tâ key sefer mesâlik-i 'iṣyâna Nâbiyâ
Seccâde-i 'amelde iḳâmet zamânıdur

66

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Serüm üstinde ḳat ḳat dûd-ı âh eflâke dönmişdür
Ġubâr-ı ġam göñülde tûde tûde h̲âke dönmişdür

2 Ḳurutdı tâb-ı ġam cismüm yem-i eşk itdi ser-gerdân
Tenüm gird-âb içinde devr ider h̲âşâke dönmişdür

---

65 S1,111b ; S2,139b ; S3,108b ;Ü,99a;M,88a;A,94a
5 zâr : nizâr M
66 S1,111b ; S2,139b ; S3,109a ;Ü,99a;M,88b;A,93a

3 Dile resm itmeden naḳş-ı h̲ayâlin gördügi şuh̲uñ
Derûn-ı pür-heves mecmû'a-i ḥakkâke dönmişdür

4 Revâc-ı zühdi gör taṣvîr iderken meclis-i 'işret
Muṣavvirler elinde ḳıl ḳalem misvâke dönmişdür

5 Ser-engüştümdeki nâh̲undan özge nuḳre girmez hîç
Benüm cîb-i ümîdüm kîse-i dellâke dönmişdür

6 Ḥaḳîḳat üzre aġlar inler ey Nâbî 'aceb nâ-yâb
Sirişk-i 'aşḳ şimdi gevher-i idrâke dönmişdür

67

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hevâ-yı dil-berân h̲ûy-ı dil-i bî-ih̲tiyârumdur
Ḳapılmaḳ pençe-i h̲urşîde şebnem gibi kârumdur

2 Kemân-ı ḳısmet olursa müsâ'id bâzû-yı bah̲ta
Ne deñlü ḳaçsa da ol âhû-yı vaḥşî şikârumdur

3 Şeb-i dûr u dırâz u teng ü târ-ı ye's ü hicrândan
Baña viren tesellî h̲âṭır-ı ümmîdvârumdur

4 Ne mümkin pençe-i bâd-ı bahâra pâydâr olmaḳ
Benüm pîrâhen-i gül perde-i nâmûs u 'ârumdur

5 Ḳarâr itmem dırah̲t-ı bîh̲dâr olsam da ey Nâbî
Benüm ebrû-yı h̲ûbân tîşe-i kûh-ı vaḳârumdur

---

3 şuh̲uñ:mâhuñ S2,M//derûn-ı pür-heves:dil-i pür-ârzû
5 -S1,S2,S3,Ü,M
6 aġlar : añlar Ü,M,A

67 S1,111b ; S2,140a ; S3,109a ;Ü,99b;M,88b;A,95a

443

68

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Tenüm ki dest-ḫoş-ı pîç ü tâb-ı 'illetdür
Firâş-ı saḥa-i germ-âbe-i ḥarâretdür

2 Ġurûr-ı cünbiş-i Buḳrâtiyânesi ṭursun
Faḳaṭ likâsı ḥakîmüñ marîże s̲ıḳletdür

3 Ne ḥâl ise çekilür vaż'-ı cân-ḫırâş-ı ṭabîb
Ol ârzû ile kim 'aḳıbet selâmetdür

4 Bir elde kâse-i şerbet bir elde neşter-i faṣd
Nedür bu aḫẕ u 'aṭâ bu ne ṭurfe 'âdetdür

5 Mizâclarda ẓuhûr-ı 'ilel gehî Nâbî
Lisân-ı ḥâl ile tefhîm-i ḳadr-i ṣıḥḥatdür

69

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ruḫ-ı zîbâsını vaṣf eyler isem şem' utanur
Ḳad-i bâlâsını yâd eyler isem söz uzanur

2 Ṣafvet-i sîne-i sîmînin idersem taḳrîr
Ma'desi âb-ı ḥayâtuñ ḥasedinden bulanur

3 Çerḫ kec-revlügi terk itdi disem kim diñler
Dil-berân meyl-i vefâ itdi disem kim inanur

4 Gird-i lebde ḫaṭ-ı nev-ḫîzini taḥrîr itsem
Ḫâmenüñ lez̲z̲et-i taḥrîrden aġzı ṣulanur

5 Dil-şikenliklerini muḥtesibüñ naḳl itsem
Ḳorḳusından ḫum-ı ser-beste-i mey ḳan ḳaşanur

---

68 S1,112a ; S2,140a ; S3,109a ;Ü,99b;M,88b;A,73b
1 Firâş-ı : Ḫırâş-ı A

69 S1,112a ; S2,140b ;S3,109a ;Ü,116a;M,89a;A,85b

6 Nev-bahâr-ı ruḫı bulduḳça terakkî o gülüñ
Şerm ile mihr-i cihân-tâb uzaḳdan ṭolanur

7 Ḫvâbda bûsesin almaḳ nice mümkin zîrâ
Bûsenüñ sâyesi ruḫsârına düşse uyanur

8 Ḳalmaz ebrûda girih terk-i 'itâb eylese yâr
Resmdür ceng ḫitâmında kemânlar yaṣanur

9 O ḳadar nâzik ü nerm iken o şûḫuñ bedeni
Bu ḳadar sûz u niyâza ne 'aceb pek ṭayanur

10 Ehl-i 'aşḳ olmaġ ile ṭab'ları sâzlaruñ
Biri âvâz idicek cümlesi birden boşanur

11 Her ne bu sa'at-i mînâ-yı cihânda var ise
Diḳḳat itseñ bir ucı gerdiş-i çerḫe ṭayanur

12 Ṭıfl-ṭab' olmadadur pîr-i feleḳ gitdükçe
Tâze bâzîçeye tîz mâ'il olur tîz uṣanur

13 Lebi bî-ḫande ḳalur ḫaṭṭı gelen ḫubânuñ
Bir sarâyuñ gidicek devleti bâbı ḳapanur

14 Cismden her biri 'ârî vü ne-dâniste iken
'İlm-i ma'nâyı hemân gördügi sâ'atde tanur

15 Çoḳ fedâ eylese 'uşşâḳını ol şûḫ n'ola
Anda ol ḥüsn ki var 'âşıḳını tîz ḳazanur

16 Ney nefes şevḳi ile dâ'ire-i 'âlemde
Ḳuşaġın künc-i 'ademde nice yirden ḳuşanur

17 Beytler yapmada mi'mâr-ı ḳalem ey Nâbî
Bu fenâ ṣafḥasını cây-ı iḳâmet mi ṣanur

---

17 yapmada mi'mâr-ı ḳalem :yapmadadur turma ḳalem S2,M,A

70

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gerçi gencîne-i 'âlemde cevâhir bulunur
Cevher-i zât ile ârâste nâdir bulunur

2 Hünerüñ var ise bir şehrde bir 'ârif bul
Yohsa her karyede bir nice bahâdır bulunur

3 Sâha-i sîne bir endîşeden olmaz hâlî
Tekyedür tekyede elbette müsâfir bulunur

4 Her zamân hâtıra endîşe-i râhat gelmez
'Âdet-i şehr budur mü'min ü kâfir bulunur

5 Güç neşâtuñ kademin kalbe alışdurmakdur
Yohsa gam her ne zamân istese hâzır bulunur

6 Var ise dâ'ire-i meclis-i 'âlemde neşât
Yine peymâne-i merd-efkene dâ'ir bulunur

7 Sâf-dil bir fakat âyîne iken 'âlemde
Nazar itseñ aña da 'ukde-i hâtır bulunur

8 Yagsa bârân gibi gökden katarât-ı âmâl
Yine bed-tâli' olan hâ'ib ü hâsır bulunur

9 Dest-res ma'nî-i nâ-güfteye müşkil yohsa
Nâbîyâ köhne suhan bizde de vâfir bulunur

---

70 S1,112b ; S2,141a ; S3,109b ;Ü,115b;M,90a;A,85b
6 dâ'ir :nâzir S2 ;-A
7 -A

71

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'ilün

1 Eger ḳaldumsa nâ-âlûde dâmânsuzlıġumdandur
Girîbân-çâksuzluklar girîbânsuzluġumdandur

2 Tekâsülden degül terk-i şitâbum râh-ı gülşende
Benüm reftâr-ı bî-cânâne cânânsuzlıġumdandur

3 Gehî bî-iḫtiyâr üftâdelikler pây-ı dildâre
Degül küstâḫlıḳdan lîk dermânsızluġumdandur

4 Baña böyle perestişkârlıḳ aṣḥâb-ı 'ünvândan
Benüm peyġûle-i 'uzletde 'ünvânsızluġumdandur

5 Zebân-ı bülbül ü ṭûṭî bilür nâ-yâbdur Nâbî
Sükûtum ṣanma 'aczümden zebân-dânsuzlıġumdandur

72

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥiṣṣeme ḳanda ki bir dilber-i meh-pâre çıḳar
Ṭâli'ümdür yâ sitemkâr ü yâ âvâre çıḳar

2 Ḳanda bir fitne-i düzdîde ẓuhûr eyler ise
Yine baḳsañ bir ucı ġamze-i mekkâra çıḳar

3 Gice kimlerle şarâb içdügin ol mest-i ġurûr
Evvel inkâr ider ammâ ṣoñı iḳrâre çıḳar

4 Gelse mîzân-ı cemâl ortaya ey Yûsuf-i ḥüsn
Ḳatı çoḳ kimselerüñ ipligi bâzâre çıḳar

5 Olma meftûn-ı riyâkârî-i ehl-i tezvîr
Subḥasınuñ neseb-i riştesi zünnâre çıḳar

6 Çâre-ḫ^{v}âhâne kime derdümi açsam Nâbî
Benden efzûn o da ser-geşte vü bî-çâre çıḳar

---

71 S1,112b;S2,141b;S3,110a;Ü,100a;M,90a;A,92a
72 S1,112b;S2,142a;S3,110a;Ü,100b;M,91a;A,91b
6 bî-çâre :âvâre A

73

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Rûz-ı mahşer olur âzâde-i züll-i zencîr
Bâzû-yı ṭav'ın iden beste-i ḳayd-ı tekbîr

2 Dürdden ṣâfını tefrîḳa velî-ni'met-i ṣun'
Eylemiş maṭbaḫ-ı ḳudretde sipihri kef-gîr

3 Naḥv-ı rindî ne güzel fenn-i ḥasendür k'anda
Râci' olmaz idi cânib-i te'nîse żamîr (*)

4 Ma'nî-i tâze ciger-gûşe-i ṣulbî gibidür
Olur evlâd gibi besleme ḥüsn-i ta'bîr

5 Saḫtlar nermlere vâsıṭa-i râḥat olur
Olmasa sûzen eger menzilin almazdı ḥarîr

6 İder erbâb-ı naẓar gördügi sâ'at teşḫîṣ
Şâh-ı ma'nî ne ḳadar itse libâsın taġyîr

7 Baḥr-ı eş'âra güzel ism ḳomışlar Nâbî
Ḳıṭ'alardur aṭa mıṣra'ları ḫod mevce naẓîr

---

73 S1,113a;S2,142a;S3,110a;Ü,110a;M,91b;A,80b
2 ṣun' :ṣulḥ S2
5 râḥat :raḥmet S2

(*) Bu mısra vezne uymamaktadır.

74

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu ma'nâ ittiḥâd-ı 'âşıḳ u ma'şûḳa şâhiddür
Maḥabbetle meveddet lafẓ u ma'nâ 'ayn-ı vâḥiddür

2 İki güldür yüzi ol mâh-rûy-ı 'âlem-efrûzuñ
Bu ma'nâya gül-i ra'nâ dü vechile müsâ'iddür

3 Ḳalem tâ olmaya der-kâr ma'nâ rû-nümâ olmaz
Maḳar h̲aṭṭ-ı siyâha anuñ içün rûy-ı kâġıddur

4 Bu mevsimlerde ümmîd-i ṭama' luṭf-ı edânîden
Nis̲âr-ı âb-rûy itmekden aḳdem re'y-i fâsiddür

5 Eger ṭard-ı ġama zûr-ı mey-i gül-fâmdan ġayrı
Riyâkârân-ı 'âlem i'tirâż eylerse vâriddür

6 'Aṭâya bi'ż-żarûre müncez̲ibdür meyl-i dil ammâ
Kerîm ammâ ki nîme ṣad fedâ itmezse kâsiddür

7 Mu'ammâ-gûne bu nâme sabâdan gelmedür Nâbî
Zihî ṭarz-ı nevîn kim ma'nî-i şi'r üzre zâ'iddür

---

74 S1,113a ; S2,142a ;S3,110a ;Ü,116b;M,91b;A,836
2 'âlem-efrûzuñ :meclis-efrûzuñ S2,Ü,M,A

75

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḫaṭ gird-i 'ârıżında ki gâhî 'ıyân olur
Diller ġubâr-ı ḥayret ile rîkdân olur

2 Ṣorduḳça çeşmi ḥâl-i esîrân-ı ġamzesin
Bîm ü ümîd araya girer tercemân olur

3 Mevzûn-ḳadân u sîm-tenân u şeker-lebân
Pîre 'aṣa faḳîre ġınâ cisme cân olur

4 Lâzım degül kitâb-ı Gülistân o âfete
Ne nüsḫa ḳorsa sînesine gülsitân olur

5 Şehr-i Sitânbuluñ ne güzel merdümânı kim
En sâde levḥi nâzik olur nükte-dân olur

6 Bî-ḥarf-i telḫ kim var ise ḫâk-i şehrdür
Ebnâ-yı şehr cümlesi şîrîn-zebân olur

7 Ḥüsn-i nemek be-dûş bulunmaz kenârda
İstanbul içre Nâbî o da râygân olur

---

75 S1,113a ; S2,142b ; S3,110b ;Ü,117a;M,93a;A,81b
2 A'da 3.beyit.
3 A'da 6.beyit.
4 A'da 2.beyit.
5 A'da 4.beyit.
6 A'da 5.beyit.
7 kenârda :zamânede A // İstanbul içre Nâbî : Nâbî Sitanbul içre A

76

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yâruñ h̲aṭ-âver olduġına pîç ü tâbı var
'Arż-ı cemâlden ḳaçar oldı ḥicâbı var

2 H̲ûbânı câme-h̲Vâb-ı h̲ayâlüñde eyle bûs
Mihmânlara nevâziş iderseñ s̲evâbı var

3 Mestâneliklerüñ sebebin çeşm-i yâre ṣor
Anuñ da belki 'aḳla muvâfıḳ cevâbı var

4 Bîgâne yoḳ arada ṣorarsañ ḥaḳîḳatin
Anuñ da evvelîn pedere intisâbı var

5 Nâbî şumâr-ı naḳd-i rıżâdur behâ-yı vaṣl
Zîrâ ki her mu'amelenüñ bir ḥisâbı var

77

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İdüp def'-i keder sâġarla mesrûr olmamuz yegdür
H̲arâbât içre lây-ı meyle ma'mûr olmamuz yegdür

2 Kemânâsâ elinde keşmekeşde ḳalmadan yâruñ
O bed-h̲ûdan mis̲âl-i tîr mehcûr olmamuz yegdür

3 Sipihrüñ ḥoḳḳasından itmeyüp deryûze-i merhem
Gülâsâ ser-te-ser pür-zah̲m-ı nâsûr olmamuz yegdür

4 Hilâl eyler vücûd-ı 'âşıḳı ḳurb-ı viṣâl ey dil
O mihr-i ḥüsnden mânend-i meh dûr olmamuz yegdür

5 Bahâruñ zîr-i bâr-ı minnet-i nev-rûzı olmaḳdan
Ḥarâret-dîde-i eyyâm-ı bâḥûr olmamuz yegdür

---

76 S1,113b ; S2,143a ; S3,110b ;Ü,117b;M,93a;A,84b

77 S1,113b ; S2,142a ; S3,110b ;Ü,101a;M,92b;A,85a
2 yâruñ :bârî S1,S3,M

6 Bize ṣaffü'n-ni'al meclisinde yer bulunmazsa
Varup ser-defter-i hicrâna masṭûr olmamuz yegdür

7 Fürûġ-ı naẓm ile memlû idüp dünyâyı ey Nâbî
Mis̲âl-i mihr-i 'âlem-tâb meşhûr olmamuz yegdür

78
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḥużûr-ı yârda ġayb u şuhûdumuz birdür
O bezm-i h̲âṣda bûd u ne-bûdumuz birdür

2 Mis̲âl-i mâh televvün degül şi'âr bize
Felekde mihr-i kemâlüz nümûdumuz birdür

3 Bu 'arṣada iki şehrüz ḥaḳîḳat ile mecâz
Muvâfıḳ âb u hevâmuz ḥudûdumuz birdür

4 Resîde-i çemen-i 'aşḳ râh-hemvâruz
Mis̲âl-i cûy firâz u füzûdumuz birdür

5 Cihâna eylemede Nâbiyâ nis̲âr-ı güher
Dehân-ı h̲âme ile dest-i cûdumuz birdür

---

6 hicrâna :hicrânda S2,A,hicr ile M

78 S1,113b ; S2,143b ; S3,111a ;Ü,101b;M,92b;A,91a
5 eylemede : itmedeyüz A

79

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şikestelik dile gîsû-yı yârumuzdandur
Bize bu şîve yine rûzgârumuzdandur

2 Ṭulû' itmedi ḥayfâ o âftâb-ı ümîd
Dırâzî-i şeb-i hicr intiẓârumuzdandur

3 Şikest-i kâse-i dildür figâna mâni'olan
Bu deñlü ketm-i nefes inkisârumuzdandur

4 Düşürmek ol büti fikr-i tehallüf-i vaṣla
Yine telâş-ı dil-i bî-ḳarârumuzdandur

5 Gören bu naẓm-ı teri şübhe itmez ey Nâbî
Ki âb-ı Hıżr bizüm çeşmesârumuzdandur

80

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yârüñ bilürüz bezmümüze rağbeti vardur
Ammâ ki zamânın gözedür sâ'ati vardur

2 Bî-mihrî-i çerh itse de îrâs-ı mezellet
Kem-yâbdur erbâb-ı hüner 'izzeti vardur

3 Tebden bulamam farḳını sıḳletde raḳîbüñ
Ancaḳ o ḳadar var ki tebüñ nevbeti vardur

4 Pîrâmenini eylemiş ağyâr iḥâṭa
Dil-dâra niyâz itme göñül sıḳleti vardur

5 Bîmâr ise de her ne ḳadar çeşm-i siyâhı
'Uşşâḳı perîşân idecek ṭâḳati vardur

6 Çoḳ mı sühan-ı Nâbîye bu neşve-i te'sîr
Rindân-ı harâbât ile çoḳ ṣoḥbeti vardur

---

79 S1,114a ; S2,143b ; S3,111a ;Ü.101b;M,93b;A,92b

80 S1,114a;S2,144a;S3,11a;Ü,101b;M,93b;A,89b
5 ṭâḳati :ḳudreti S2,M,A

81

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Saña beñzer felegüñ mihr-i dıraḫşânı mı var
Mihrüñ añılmaġa yanuñda meger cânı mı var

2 Âh idersin diyü incinme dil-i bîmâre
Derdmendüñ meger âh itmege dermânı mı var

3 Girih-i mû dil alur gerden-i kâfûr üzre
Baḳalum şaḥlı beyâż üstine fermânı mı var

4 Ceng-cûyâne o ser-mesti gören yollarda
Siper-endâz-ı niyâz olmadan âsânı mı var

5 'Âzim olmış gileye 'âşıḳ-ı giryân ṭutalum
Çâk çâk itmege şâyeste girîbânı mı var

6 Âhı âteş getürür dîdesi şu baġrı kebâb
Dil-i ġam-dîdenüñ âyâ yine mihmânı mı var

7 Aña göñlüm gibi âyîne gerekdür Nâbî
Şehr içinde meger ol âfetüñ aḳrânı mı var

82

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḥayâtı dehr meger ḫalḳa râygân mı virür
Edâ-yı naḳd-ı ḥayât itmeyince cân mı virür

2 Ḥesâblaşmayıcaḳ ücretin nefes-be-nefes
Bu çârsûda meger kimseye dükân mı virür

3 Bu köhne bâġdan ümmîd-i şîre eylemese
Meger aşılmaġa engûre rîsmân mı virür

4 Bu sûḳda kime virdiyse mâye-i enfâs
Gelince va'desi ḳabża emân zamân mı virür

---

81 S1,114a ; S2,144a ; S3,111b ;Ü,102a;M,93b;A,94a
5 -A
82 S1,114b ; S2,144a ; S3,111b ;Ü,102a;M,94a;A,76b

5 Ra'iyyet itmeyicek terk-i kişver-i ebdân
Mu'âf-nâme-i teklîf-i sâliyân mı virür

6 Ribâṭ-gûne ḳonan kârvân-ı imkâna
İçinde seng nihân itmedükçe nân mı virür

7 Nevâl-i 'ayşı bu miḥnet-serâda ey Nâbî
Felek virürse de bî-ḳayd-ı imtinân mı virür

83

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dîvâne eyler âdemi zencîr-besteler
Dest-i uṣûl pây-ı hevâyı gidesteler

2 Göstermesin o ḳaḥṭ-ı suḫan meclisin Ḫudâ
K'alûde-i tenaḥnuḥ ola lafẓ-ı nesteler

3 Merhem gibi yapışmaġa muḥtâcdur kerem
Olmaz dürüst vâ'de ile dil-şikesteler

4 Żımnında olmasa eger ümmîd-i 'âfiyet
Hażm eylemezdi vaż'-ı eṭibbâyı ḥasteler

5 Der-mândesüz ne leẕẕeti var şân u şevketüñ
Rûyını baḳlavanuñ aġardur nişesteler

6 Ḳande sifâl-i meykede vü ḳande câm-ı şeh
Var bâdelerde de nice baḫtı-ḫucesteler

7 Nâbî kerîmüñ añlar ise luṭfını 'uşât
'Arża cerîde-i günehin kendi desteler

---

83 S1,114b ; S2,144b ; S3,111b ;Ü,104b;M,94a;A,89b
1 gidesteler :güẕeşteler M
2 nesteler : besteler M
3 A'da 4.beyit.

84

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Senüñçün h̲vâb u râḥat çeşm-i giryânumla düşmendür
Bisâṭ-ı istirâḥat cism-i sûzânumla düşmendür

2 Gidelden sûzen-i müjgân u târ-ı kâkülüñ elden
Rüfû-yı 'âfiyet çâk-i girîbânumla düşmendür

3 Ten-i sîmînüñe h̲amyâze-rîz olmaġla âġûşum
Sirişk-i dil-nişîn âġûş-ı müjgânumla düşmendür

4 Zen-i gerdûndan olduḳça dâmen-çin-i istiġnâ
Benüm dest-i Züleyh̲â gibi dâmânumla düşmendür

5 Benüm Nâbî ḳanı h̲û-kerde-i vaṣl olduġum demler
O vuṣlat şimdi firḳatdür dil ü cânumla düşmendür

85

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dil-i hicrân-keş-i vîrânda ġam olmaz da n'olur
Çeşm-i ḥasret-keş-i cânânda nem olmaz da n'olur

2 Ġam-ı dünyâ çekenüñ lebleri mânende-i mûm
Ḥâfıẓ-ı kîse-i naḳd-ı elem olmaz da n'olur

3 Serini secde-i Bârî'ye fürû itmeyenüñ
Ḳâmeti pîş-i edânîde h̲am olmaz da n'olur

4 Zîr-i kefş olmaġa nâz eylese cirm-i maġrûr
Ṭabla-i nâvek-i cevr ü sitem olmaz da n'olur

5 Ser-tereffu' ṣatar ammâ ki gelince seyre
Yine muḥtâc-ı 'aṭâ-yı ḳadem olmaz da n'olur

---

84 S1,114b ; S2,145a ; S3,112a ; Ü,102b;M,94b;A,90b
85 S1,114b ; S2,145a ; S3,112a ; Ü,101a;M,95a;A,82b

6 Kesb-i nâm-ı kerem itmekde saḫî sâ'ilden
Çeşm-dârende-i luṭf u kerem olmaz da n'olur

7 Ẕirve-i şâḫda dâmen-keş olan mîve-i nâz
Âḫir üftâde-i ḥabs-ı şikem olmaz da n'olur

8 Naḳd-ı âsâyişini reh-zen-i ġam ġârret ide
Çihre-sây-ı der-i dîvân-ı Cem olmaz da n'olur

9 'Aks-i da'vâ-yı vücûd eyler ise ey Nâbî
Maḥfil-i âyinede rû be-hem olmaz da n'olur

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her gürûhuñ pîş-i ṣaffı ġayrıdan şöhretlüdür
Saṭr-ı evvel nâmede 'izzetlüdür rif'atlüdür

2 Ehl-i mâtem giryede küttâb-ı ḳısmet ḫandede
Cân-sitânuñ virdügi ma'cûn dü-ḫaṣiyyetlüdür

3 Gevher-i kem-yâb-ı vuṣlat ey tehî-dest-i ümîd
Çoḳ daḫı girmez sühûletle ele ḳıymetlüdür

4 Ṣûret ister ḥarf-i ma'nîdâre yoḳdur ḳudreti
Ḫâme-i müyîn-ḳalemden gerçi cem'iyyetlüdür

5 Ġam yıḳarken âdemi bu ikisin birden yıḳar
Bâde-i ġam-şûy-ı merd-efgen 'aceb ḳuvvetlüdür

6 Def' ider seng-âsyâ gibi girânuñ s̱ıḳletin
Âb nâzik-ṭab'dur ammâ ki çoḳ ġayretlüdür

7 Çeşm-i 'ibretle baḳan añlar fenâ-yı 'âlemi
Nüsḫa-i şeh-nâme Nâbî mev'iẓe ṣûretlüdür

---

8 ġâret ide : raḥat iden A
9 -Ü
86 S1,115 ; S2,145b ; S3,112a ; Ü,102b;M,95b;A,73a
1 'izzetlüdür : 'izzetlü ve S2

87

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 H̲adengi menzile īṣāle çünki āletdür
Kemānuñ egriligi 'ayn-ı istiḳāmetdür

2 Kemān u nāveki gör kecden añla rāst h̲aber
Ki iḳtiżāsı kecüñ müstaḳīme rāḥatdur

3 Bir āferīdeden itme leb-i şikāyeti bāz
Ki naḳşdan gile naḳḳāşdan şikāyetdür

4 H̲ayāl-i ebrū-yı rūyuñla gerdiş itmededür
Derūn-ı sīnede dil aylu günlü sā'atdür

5 Ne ḳayd-ı dād u sited var ne ḳāl ü ḳīl-i ḥisāb
Bihişt z̲evḳi ki var küşe-i ferāġatdür

6 Kelām-ı ṣıdḳa bedel irtikāb-ı lafẓ-ı durūġ
Muh̲āṭaba ne żarar kendüye ih̲ānetdür

7 Peyām-ı müjde-i teşrīfi Nābiyā o mehüñ
Ṭulū'-ı kevkeb-i iḳbālden 'ibāretdür

---

87 S1,115a ; S2,145b ; S3,112b ; Ü,103a;M,96a;A,81b
4 ebrū-yı S1,S3:ebrū vü S2,Ü,M
6 "kendüye ih̲ānetdür" ifadesi,S2'de yazılmamış.

88

Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün

1 H̲âṭır-fürûz-ı ḥüsnüñ ẕevḳ-i bahârı n'eyler
Âhû-perest-i çeşmüñ ṣayd u şikârı n'eyler

2 Yâruñ güẕergehidür 'uşşâḳa cây-ı râḥat
Rindân-ı ḫâne ber-dûş dâr u diyârı n'eyler

3 Düşmez gürûh-ı meste olmaḳ ḥicâba beste
Rüsvâylıḳ ṭururken nâmûs u 'ârı n'eyler

4 İtmez cüdâ raḳîbi mânend-i sâye ol meh
Bilmem o şûḫ-ı pür-kâr ol nâbe-kârı n'eyler

5 Pest ü bülend birdür ṣît ü ṣadâ-yı 'aşḳa
Nevbet-zen-i maḥabbet evc-i ḥiṣârı n'eyler

6 Naḳşuñ girince câna maḥv oldı ârzûlar
Dîvâr-ı künc-i gülḫan naḳş-ı nigârı n'eyler

7 Ḳayd-ı rüsûmdur hep tesbîḥ ü tâc ü ḫırḳa
Dervîş-i bî-ser ü pâ vaż' u veḳârı n'eyler

8 Merkezle âşinâ ol itme muḥîte raġbet
Müstaġrıḳ-ı ḥaḳîḳat meyl-i kenârı n'eyler

9 Ẓıll olsa da çekilmez bâr-ı girân-ı minnet
Seyyâḥ-ı bî-'alâyıḳ pây-ı çenârı n'eyler

10 Yek nefḫa-i 'inâyet eyler kenâre vâṣıl
Nâbî sefîne-i dil çoḳ rûzgârı n'eyler

---

88 S1,115b ; S2,14a ; S3,112b ;Ü,102b;M,95a;A,76b

7 vaż' u :vaż'-ı Ü,A

89

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̲aṭṭuñ ki gerd-i çihre-i terden ẓuhûr ider
Bir fitnedür ki devr-i ḳamerden ẓuhûr ider

2 Gördüm elinde h̲ançer-i üryânın ol mehüñ
Bir âb-ı ṣâfdur ki kemerden ẓuhûr ider

3 Âh̲ir kilîd-i güm-şüde-i mah̲zen-i ümîd
Seyr it ki cîb-i âh-ı seḥerden ẓuhûr ider

4 Varduḳça rûy-ı yâre nigeh remz ider bunı
Kim devlet irtikâb-ı seferden ẓuhûr ider

5 Bu sûz-ı 'aşḳa merdümek-i dîdedür sebeb
Her âteş ibtidâda şererden ẓuhûr ider

6 Olmaz resîd gerdine nev'-i melâ'ike
Çendîn hüner ki nev'-i beşerden ẓuhûr ider

7 Eş'âr içinde ma'nî-i bârîk Nâbiyâ
Bir riştedür ki zîr-i güherden ẓuhûr ider

90

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Lebüñ endîşesiyle mah̲zen-i la'l oldı dâmânlar
Nigâhuñ şevḳine bâzâr-çâk oldı girîbânlar

2 Cigerden germî-i hicrânı bi'l-h̲âsiyye def' eyler
Girüp şekl-i enâra dilde h̲ûn-âlûde peykânlar

3 Ṭayansun ḳalbgâh-ı inkisâr-âlûde-i 'uşşâḳ
Nigâh-ı tîġ-ı der-deste ḳafâdâr oldı müjgânlar

---

89 S1,115b ; S2,146a ; S3,113a ;Ü,103a;M,95b;A,97b
6 resîd :resîde S2
90 S1,115b ; S2,146b ; S3,113a ;Ü,103b;M,96a;A,77a

4 İderler ol ḳadar 'acz ile kesr-i leşker-i ẓulmet
Fetîl-i mûmâsâ ittifâḳ itse perîşânlar

5 Serinde olmayınca sâyesi kim i'tibâr eyler
'Aceb mi dâmen-i tuġrâya rû-mâl itse fermânlar

6 Siyeh-dillik mü'eddî-i ġurûr olmaġla devr eyler
Miyân-ı dest-i lebde kefş-i sîmîn üzre fincânlar

7 Binâgûşını başdurdı sipâh-ı zülfi ey Nâbî
Müselmâna tefevvuḳ itdi ḥayfâ nâ-müselmânlar

91

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şevḳ-i ruh̲uñla rûy-ı heves lâle-reng olur
Fikr-i dehânuñ ile reh-i ṣabr teng olur

2 Böyle ḳalursa serdî-i evża'-ı rûzgâr
Naḳd-ı şerâr-ı gûy-ı girîbân seng olur

3 Her kirm k'ola berg-h̲or-ı şâh̲sâr-ı 'aşḳ
İbrîşimi fiġâna gelür târ-ı çeng olur

4 Cûyende-i necât olan emvâc-ı fitneden
Fâriġ-nişîn-i gûşe-i kâm-ı neheng olur

5 Ol şûh̲uñ âb-ı tâb-ı cemâliyle Nâbiyâ
Âyîne ġarḳ-ı sebze-i h̲od-rûy-ı jeng olur

---

91 S1,115b ; S2,146b ; S3,113a ;Ü,103b;M,96b;A,83b

92

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Felegüñ ṣanma ki ḫurşîd żiyâ-güsteridür
'Âlemüñ çirk-i şebin silmek içün süngeridür

2 Ḳayddur ehl-i dile dâ'iye-i ehl ü 'ıyâl
Ehl-i beyt-i şu'arâ ma'ni-i nâzikteridür

3 Lafẓsız eyleyemez murġ-ı ma'ânî pervâz
İki mıṣra' ṭarafeynindeki bâl ü peridür

4 Kâküli şâm-ı zemistân o perînüñ ammâ
Rûyı taḳvîm-i cemâlinde meh-i âzerîdür

5 Añladum âyinenüñ râz-ı dilinden bunı kim
Ṭıyneti ṣâf olanuñ ehl-i naẓar yâveridür

6 'Ömr şâhenşehinüñ naḳd-ı 'azîz-enfâsı
Ṣarf u îrâdına gencîne-i bâd-âveridür

7 Ḳalur olduḳça tehî mürde-ṣıfat cünbişden
Sâġara rûḥ ḥulül-i mey-i cân-perveridür

8 Şevḳ-i cismüñle yanup çerḫde âh-ı serdüm
Berf şeklinde olan rıḫte-i ḫâkisteridür

9 Dil-berüñ ḥüsni ḳıyâmetdür egerçi Nâbî
Lîk hengâm-ı ḫaṭı daġdaġa-i maḥşeridür

---

92 S1,116a ;S2,147a ; S3,113b ;Ü,103b;M,96b;A,78a
2 dâ'iye-i :ġâ'ile-i S2,Ü,M,A
4 A'da 5.beyit.
5 A'da 4.beyit.

93

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne sendendür ne bendendür ne çerḫ-i kîneverdendür
Bu derd-i ser ḫumâr-ı neş'e-i câm-ı kederdendür

2 Dehân-âlûde olmaz ni'met-i elvân-ı 'âlemle
Dimâġ-ı dilde leẕẕet ḫvân-ı yaġmâ-yı seḥerdendür

3 Düşen saña teġâfüldür baña âh-ı teġâfül-süz
Degül senden şikâyet şekve âh-ı bî-eserdendür

4 Saña isbât-ı taḳṣîr eylemek bî-vechdür ey dil
Bu taḳṣîr-i eser senden degüldür çeşm-i terdendür

5 Bu ta'bîrât vüs'inde degüldür ḳuvvet-i ṭab'uñ
Bu feyż-i ma'nevî Nâbî'ye mecrâ-yı digerdendür

94

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Vaṣf-ı femüñde câme-i ta'bîr teng olur
Fikr-i miyânuñ itmede tedbîr teng olur

2 Böyle ḳalursa silsile-i zülf-i müşk-bîz
Dîvâneler ziḥâmına zencîr teng olur

3 Kâr-ı şikâra başlasa ol çeşm-i şîr-mest
Diller misâl-i dîde-i naḫcîr teng olur

4 Bâzûlarum miyânuña şâyân degülse de
Esb-i ḫayâl-i vaṣla hele zîr teng olur

5 Çeşm-i siyâhı dilden ider ġâret-i ḳarâr
Âhû görince ḥavṣala-i şîr teng olur

6 Dilden çıḳar sarây-ı cihânuñ ḫayâlini
Bisyâr olursa ḫânede ta'mîr teng olur

---

93 S1,116a ; S2,147a ; S3,113b ;Ü,104a;M,97a;A,87a
1 kederdendür :ḳaderdendür M,A

94 S1,116b ; S2,147b ; S3,113b ;Ü,99b;M,97b;A,84a
1 câme-i :ḫâme-i A

7 Nâbî h̲ilâf-ı vüs'at-ı meydân-ı iltifât
Vaḳt-i 'itâb sâḥa-i taḳrîr teng olur

95

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'Adem ki ġarḳ-ı 'aṭâyâ-yı âferînişdür
Müdâm bûse-zen-i pây-ı âferînişdür

2 'Adem derîçe-i iflâs-ı teng-destîdür
Vücûd sîne-i ṣaḥrâ-yı âferînişdür

3 Es̲îr neş'e hevâ z̲evḳ u âb bâde-i nâb
Türâb cür'a-i ṣahbâ-yı âferînişdür

4 Vücûd lücce-i ṭûfân-h̲urûş-ı hestîdür
Cihân temevvüc-i deryâ-yı âferînişdür

5 Şarâb-ı 'aşḳ leb-â-leb h̲umâr dûş-be-dûş
Sipihr sâġar-ı mînâ-yı âferînişdür

6 Yazıḳ ki olmadadur ẓulm ü ġaflet ile h̲arâb
Naẓar ki vaḳf-ı temâşâ-yı âferînişdür

7 Fenâ rüsûm-ı teġayyür-pez̲îr-i 'âlemdür
Beḳâ h̲ülâṣa-yı ma'nâ-yı âferînişdür

8 Sevâd-ı kevn süṭûr-ı berât-ı ḳudretdür
Sipihr beyża-yı tuġrâ-yı âferînişdür

9 Cihân teneffüs içün âferîdedür Nâbî
Nefes revâbıṭ-ı eczâ-yı âferînişdür

---

95 S1,116b ; S2,148a ; S3,114a ;Ü,105b;M,97b;A,78b

96

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dil perde-şikâf-ı ḥarem-i sırr-ı ḥikemdür
Hem-sâye-i dîvâr-be-dîvâr-ı ḳıdemdür

2 Mihmânuña ḫuşk eylemek inşâf degüldür
Ol dâmeni kim teşne-leb-i ni'met-i yemdür

3 İḥsân aña dirler ki olup cümleye vâṣıl
Ne deftere mevḳûf ne muḥtâc-ı raḳamdur

4 Cem'-i sipehe nev'-i nebâtât ne ḳâdir
Ancaḳ ḳalem ol rütbe-i 'ulyâda 'alemdür

5 Nâbî senüñ eş'âruña leb-teşneliginden
Dil-ḫᵛâh-ı varaḳ bûs-ı leb-i şaḳḳ-ı ḳalemdür

97

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Feżâ-yı gülşenüm berg-i gülüm ḫârumdan efzûndur
Seḥergâhum ki nûrâniyyetüm târumdan efzûndur

2 Mücâzât-ı umûr-ı nîk ü bed çün kim mürekkebdür
Hezârân ḥamd Ḥaḳḳ'a 'afvüm âzârumdan efzûndur

3 Dükân-ı himmetüm der-beste-i ḳufl-i tevekküldür
Refâhiyyetle 'ayş ü 'işretüm kârumdan efzûndur

4 Degül bâdâmveş ṭab'um bir iki maġz ile ḫursend
Enârum maġz-ı fikrüm ḳışr-ı güftârumdan efzûndur

5 Ey engüşt-i siyeh itme benümle da'vî-i himmet
Çerâġ-ı himmetüm nûrum benüm nârumdan efzûndur

6 İder bâlâ-yı hûşum ġarḳa-i pey-der-pey-i sâġar
Baña sâḳî-i bezmüñ luṭfı miḳdârumdan efzûndur

---

96 S1,117a ; S2,148b ; S3,114a ;Ü,104b;M,98a;A,77b
97 S1,117a ; S2,149a ; S3,114a ;Ü,111a;M,98b;A,76a
4 ḫursend :ḫurşîd M

7 Dıraht-ı köhne sâl-i bûstân-ı 'uzletüm Nâbî
Benüm sâyemle berg-i râhatum bârumdan efzûndur

98

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir dil ki bî-mahabbet ola merhamet m'olur
Bir hânenüñ ki şem'ası yok meskenet m'olur

2 'Acz u niyâz olur yine olursa çâre-sâz
Yohsa gurûr vâsıta-i mağfiret m'olur

3 Ālūdegânı mâ'il-i âzârsın velî
Âzâr-ı hâtıra yitişür ma'şiyet m'olur

4 Gayrîye 'ilm ü ma'rifetüñden senüñ ne sûd
'Âlemde hüsn-i hulk kadar ma'rifet m'olur

5 Râhat mı kor bedende hurûş-ı sirişk ü âh
Bî-i'tidâl âb u hevâ 'âfiyet m'olur

6 Tâ key bu bûs-ı dâmen u dest ey harîs-i câh
Takdîrden müsâ'adesiz maslahat m'olur

7 Nâbî uçurduk âh-ı Hümâ-yı kanâ'ati
Hursendlik ginâsı kadar saltanat m'olur

---

98 S1,117a ; S2,173a ; S3,114b ;M,86b
1 merhamet :menfa'at M

99

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳafâ-yı yâre düşen gîsû-yı medîd midür
Berât-ı ḥüsn verâsındaki resîd midür

2 Dıraht-ı ye'sden ıẓhâr-ı berg ü bâr-ı ümîd
Taṣarrufât-ı İlâhiyyeden ba'îd midür

3 Ẓuhûra gelmedi mi hükm-i reml haṭṭı ile
Henüz ḥoḳḳa-i la'lini nâ-bedîd midür

4 Metâ'-ı hûn-ı 'azîzâna müşterî olma
Bu Kerbelâ'da olan bey' men yezîd midür

5 Ri'âyet-i cühelâ mezhebinde vâcib iken
Nevâziş-i 'urefâ çerhde ba'îd midür.

6 Düşince fırṣatı virmez emân ider pâ-mâl
Meger ki hâme varaḳ gibi rû-sefîd midür

7 Ne çeşmin itdi güşâde ne buldı mîve-i kâm
'Aceb ki tâli'ümüñ h^{v}âbgâhı bîd midür

8 Dehân-ı tîġ u gülû-yı ġanem miyânında
Nedür bu fırṭına-i bûse rûz-ı 'îd midür

9 Muẓaffer olmayıcaḳ intiḳâma ey Nâbî
Sitem-keşîdelere tesliyet müfîd midür

---

99 S1,117a ; S2,161a ; S3,114b ;Ü,99a;M,109a;A,75a
2 bâr-ı ümîd :ümîd itmek S1,S3
3 gelmedi mi :gelmedi ki S2 ;-A
4 'azîzâna S2 :şehidâna S1,S3
5.6.7.ve 8. beyitler S2 ve M'de yok.

100

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ṣandûḳa-i cevâhir-i esrâr Ka'be'dür
Gencîne-i defîne-i âsâr Ka'be'dür

2 Pervânesi melekdür o şem'-i ḥaḳîḳatüñ
Edvâr-ı çerh̲e noḳṭa-i pergâr Ka'be'dür

3 Pervâne-i ṭavâf kimi çeşm-dûz-ı şevḳ
Mirât-ı cem'-i s̲âbit u seyyâr Ka'be'dür

4 Zer nâvdân ü câme-i simîn-niṭâḳ ile
Köhne pelâs-ı cürme h̲arîdâr Ka'be'dür

5 Üftâdegânı ġarḳa-i 'afv itmemek muḥâl
Baḥr-ı muḥîṭ-i raḥmet-i Ġaffâr Ka'be'dür

6 Arż-ı ḥarem h̲urûşgeh-i baḥr-ı feyżdür
Gird-âb-ı cez̲b-kerde-i enhâr Ka'be'dür

7 Taḥṣîlgâh-ı mes'ele-i fenn-i râzdur
Mecmû'a-i menâsık-ı züvvâr Ka'be'dür

8 Ecr-i naẓar 'ilâve-i ecr-i ṭavâfdur
Gevher-keş-i birîşüm-i enẓâr Ka'be'dür

9 Fehm-i bülend ṣâḥibi idrâk ider yine
Beyt-i bülend ma'nî-i esrâr Ka'be'dür

10 Ḳalmaḳ muḥâl kîse-tehî kimse Nâbiyâ
Bah̲şişgeh-i ġaniyy-i keremkâr Ka'be'dür

---

100 S1,117b ; S2,166a ; S3,114b ;M,114b;A,73a

101

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Maḳṣûre-i bihişt-i ḥaḳîḳat Medîne'dür
Maḥrûsa-i sevâd-ı nübüvvet Medîne'dür

2 H͟ᵛâhişgeh-i meṭâlib-i 'ulyâ-yı feyżdür
Bârişgeh-i saḥâ'ib-i raḥmet Medîne'dür

3 Olmaḳla saḥnı h͟ᵛâbgeh-i h͟âtemü'r-rüsül
Faṣṣ-ı nigîn-i ravża-i cennet Medîne'dür

4 İns ü melek aḳarsa n'ola rûy-mâline
Devlet-serây-ı şâh-ı risâlet Medîne'dür

5 Anda telâṭüm eyledi baḥr-ı muḥîṭ-i şer'
Cây-ı h͟urûş-ı mevce-i nuṣret Medîne'dür

6 H͟âkinde itdi kesb-i terâvet nihâl-i dîn
Cây-ı nemâ-yı nah͟l-i hidâyet Medîne'dür

7 Ḥadd-i ḳıyâma anda irişdi livâ-yı Ḥaḳ
Rif'atgeh-i ez͟ân u iḳâmet Medîne'dür

8 Dil-beste-i mücâverete ṣad hezâr reşk
Maḥbûb-ı Ḥaḳḳ'a h͟âne-i hicret Medîne'dür

9 Sükkân-ı heft kişver-i İslâm'a Nâbiyâ
Ümmîdgâh-ı bah͟ş-ı şefâ'at Medîne'dür

---

101 S1,117b ; S2,166b ; S3,115a ; Ü,103a;M,114b;A,73a
5 Anda : Andan A
9 -Ü

102

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâme yazsam yâre destümde ḳalem nâ-bûd olur
Ḥarf âteş nâme h̲âkister mürekkeb dûd olur

2 Eylesem dâġ-ı derûnum şerḥine vaż'-ı ḳalem
Sîne-i ḥarf üzre dâġ-ı noḳṭa h̲ûn-âlûd olur

3 Kârgâh-ı ṭıynetümde işlenür kâlâ-yı şerm
Perde-i çeşmüm ḥicâb-ı şâhid-i maḳṣûd olur

4 Olsa pîr-i deyrden yek-dem sebaḳ-h̲^{v}ân-ı reşâd
Buh̲l-ı nâ-dân h̲^{v}âce-i ta'lîmgâh-ı cûd olur

5 Düşmen-i maġrûruñ olma saṭvetinden tersnâk
Peşşe vîrân-sâz-ı maġz-ı nah̲vet-i Nemrûd olur

6 Reng-i h̲âlüñ virdi germiyyet dil-i sûzânuma
Micmer-i endîşeme kâfûr döksem 'ûd olur

7 İ'timâd itmem vefâ-yı yâre 'ahd eylerse de
İltizâm-ı vaż'-ı nâ-ma'hûd içün ma'hûd olur

8 Sâḥa-i endîşedür sûḳ-ı teşâvîr-i bihişt
Her ne giçse h̲âṭırumdan Nâbiyâ mevcûd olur

---

102 S1,118a ; S2,167b ; S3,115a ;Ü,115b;M,115a;A,94b
3 -S2,Ü,M
4 Olsa pîr-i deyrden yek-dem sebaḳ-h̲^{v}ân-ı reşâd : Olmasa dil pîrden yek-dem sebaḳ-h̲^{v}ân-ı neşât S1,S2,S3,Ü,M/ pîr-i : pîr ü S3,M

103

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne mu'ayyen bu cihânda göñül iḳbâlüñ var
Ne sezâvâr-ı bihişt olmaġa a'mâlüñ var

2 İtmem ümmîd ki bir ḥâl ile ḫursend olasın
Sende mâdâm ki bu ḫâṭır-ı meyyâlüñ var

3 Ġayrinüñ vâḳıf-ı râz olmaduġın neylersin
Kendü aḥvâlüñi gör ṣûfî 'aceb ḥâlüñ var

4 Ḳatı çoḳ baḳmadasın nüsḫa-i ḥüsn-i yâre
Ġâlibâ mes'ele-i vaṣldan işkâlüñ var

5 Kimi görseñ bile bâzîçe idersüñ ey çerḫ
Bu mecâlisde ne hem-sinn ü ne hem-sâlüñ var

6 Ḥasb-ı ḥâlüñde ẓuhûr eyledi naḳş-ı ḫâli
Müjde benden saña ey dîde eyü fâlüñ var

7 Bârî ümmîde düşüp kendüñe renciş virme
Nâbiyâ çün ṭaleb-i vaṣlda ihmâlüñ var

104

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nikât-ı nüsḫa-i ḥüsne o kes ki vâḳıf olur
Edeble bûse-zen-i dâmen-i meṣâḥif olur

2 Olan sefîne-nişîn-i tevekkül ü teslîm
Ġarîḳ-i mevc-be-mevc-i yem-i 'avâṭıf olur

3 Bilâ-ta'ab olur efrûḫte çerâġ-ı ümîd
Gehî düşer ki nefes vaḳtine müṣâdif olur

---

103 S1,118a ; S2,162a ; S3,115b ;Ü,112a;M,110b;A,97a
1 cihânda :cihâna S2,S3,Ü,M,A
5 Kimi : Kim ki A
6 naḳş-ı ḫâli :naḳş u ḫâli S1,S3
7 Bârî : Yâd-ı A

104 S1,118b ; S2,173a ; S3,115b ;Ü,106a

4 Olan nevâḥî-i mıṣr-ı ḥaḳâyıḳa reh-yâb
Emîr rütbesi bulmazsa bârî kâşif olur

5 Ḳarâr-dâde degül rûzgâruñ eṭvârı
Gehî muvâfıḳ olursa gehî muhâlif olur

6 O bezmde nice mümkin ṣafâ-yı hâṭır kim
Niẓâmı fırṭına-i ḳulzum-ı meṣârif olur

7 Yerâ'a-i şu'arâdan degül dürûğ ba'îd
Seyâḥat ehli birâz Nâbiyâ mücâzif olur

105

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Pür iken erzen-i ahterler ile mahzenler
Olamaz zelzeleden reste bu pervîzenler

2 Mürde eyler dili âmîziş-i lezzât-ı hevâ
Şem' olur mürde güşâd oldugı dem revzenler

3 Ḥiṣṣe-yâb olmayıcaḳ şeyhlerüñ feyżinden
Terk-i hvâb itdüremez ḳâfileye reh-zenler

4 Râm ider nermlere saht-nihâdânı Hudâ
Ki olur râh-nümâ riştelere sûzenler

5 Nağmenüñ ḳadrini bilmezleri seyr itdükçe
Kec-nigâh itmemege çâre mi var neyzenler

---

105 S1,118b ; S2,174a ; S3,115b
1 S1,S3'te "bu" kelimesi eksik.
2 âmîziş-i lezzât-ı hevâ :âmîziş ile zât-ı hevâ S2
4 nermlere saht-nihâdânı :zehre-i saht-nihâdânı S1,S3

6 Şehr-i gerdûnda ider 'aks-i telâfisi ẓuhûr
Ṣubḥ pür şâm tehî olduġiçün berzenler

7 Sebeb-i râḥat olur naḳş-ı h̲ıred ey Nâbî
Merdlerden gör e âsûde-i terkîb zenler

106
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne bir muvâffıḳ-ı dil-h̲ᵛâh kâm alur bulunur
Ne bir muṭâbıḳ-ı ümmîd câm alur bulunur

2 Kibār beste-zebān ġurûr imiş ṭutalum
Bu reh-güz̲erde hezârân selâm alur bulunur

3 Zebûn bulup bizi pâ-mâl-i cevr idenlerden
Berây-ı ġayret-i Ḥaḳḳ intiḳâm alur bulunur

4 Degül mi luṭf-ı Ḥaḳa 'ayb-cûluḳlar
Kemîne loḳmasını şâd-kâm alur bulunur

5 Piyâle nâmına h̲âdim gelürse meydâna
O ġoncenüñ deheninden kelâm alur bulunur

6 'Iyâr-ı ḥüsnini sîmîn-berânuñ añlar yoḳ
Ḥarîr-i vuṣlat-ı h̲ubânı h̲âm alur bulunur

7 Metâ'-ı şi'rüñi Nâbî kemâl-i ḥüsninden
Tamâm eylemeden nâ-tamâm alur bulunur

---

6 -S2
7 naḳş-ı h̲ıred :naḳż-ı h̲ıred S1

106 S1,118b;S2,156a ; S3,116a ; Ü,115a;M,105a;A,82a
4 loḳmasını şâd-kâm :loḳmayı bî-ittihâm S2,M, loḳmayı bî-imtinân A
5 o ġoncenüñ :o âfetüñ S2,M,A
6 'Iyâr-ı :Ġubâr-ı M // Ḥarîr-i vuṣlat-ı h̲ubânı: :Ḥarîr-i vuṣlatı çoḳ kimse S2,M,A
7 metâ'-ı şi'rüñi :ḳumâş-ı şi'rüñi S1,S3,Ü,metâ'-ı şi'rüñe M

107

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sîmîn-kemer ki zîver-i mûy-ı miyânıdur
Çengelli belde sanki gümüş kârbânıdur

2 Olmış ġarîḳ devlet-i bûs-ı dehânına
Gûyâ h̲ilâl-i yâr hümâ üstüh̲ᵛânıdur

3 Çıkmaġla mîl-i sürme gözinden ol âfetüñ
Zindân-nişîn-i tengçe-i sürmedânıdur

4 Âhum ki ḥalḳa ḥalḳa olur çerh̲e muttaṣıl
Sûz-ı dilüñ şikâyet içün nerdübânıdur

5 Hicrânını viṣâle müreccaḥ o âfetüñ
Aġyârınuñ müsamaḥada imtiḥânıdur

6 Vîran-sarây-ı ye'sdür ol dâr-ı emn kim
H̲ᵛâb-ı ferâġ meşġale-i pâsbânıdur

7 Kimdür ki olmaya leked-i çerh̲e pây-mâl
Gûyâ bu kâr-h̲âne nemedger dükânıdur

8 Bî-şişe vü piyâle görünmezdi bu neşâṭ
Ol iki kevkebüñ es̲er-i iḳtirânıdur

9 Tefhîm içün zebân-ı ṣürâḥiyi mey-keşe
Peymâne-i şarâb arada tercümânıdur

10 Bî-dest-gîr eyleyemez h̲âmeveş ḳıyâm
Nâbî-i nâ-tüvâna 'inâyet zamânıdur

---

107 S1,119a ; S2,168a ; S3,116a ;Ü,116a;M,116b;A,93a
3 S2,A,Ü,M'de 5.beyit.
4 S2,A,Ü,M'de 6.beyit;nerdübânıdur:sürmedânıdur S1
5 S2,A,Ü,M'de 7.beyit; o :ol S2,M,dil Ü
6 S2,A,Ü,M'de 8.beyit;meşġale :meş'ale S2,Ü,M,A
7 S2,A,Ü,M'de 9.beyit.
8 S2,A,Ü,M'de 3.beyit.
9 S2,A,Ü,M'de 4.beyit.

108
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Râh-ı zühdi bilürüz ḥaḳ bu ki merdân yolıdur
Lîk âsân çıḳan âsâyişe 'irfân yolıdur

2 Ne żarar h̲ârdan âteş-revişân-ı 'aşḳa
Dime râh-ı Ḥareme h̲âr-ı muġaylân yolıdur

3 Gûş-ı 'uşşâḳa virür z̲evḳ reh-i râst-ı Ḥicâz
Muṭribâ itdügüñ âheng Ṣifâhan yolıdur

4 'İzzet-i salṭanat-ı Mıṣra ṭalebkâr olmaḳ
Keyd-i ih̲ve bün-i çeh küşe-i zindân yolıdur

5 Meslek-i sifle-nihâdândur âz u imsâk
Reh-i bâlâ-naẓarân-ı himem iḥsân yolıdur

6 Cûş ider mevc-i h̲ayâl-i şu'arâ dûş-be-dûş
Beyt-i ebrûsınuñ ara yiri dîvân yolıdur

7 Maṭlabuñ maḥmiye-i râḥat ise ey Nâbî
Dâde-i Ḥaḳ'la ḳanâ'at anuñ âsân yolıdur

109
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ẓann itme zer-i ḳalbümi meskûk degüldür
Ṭuġrâ-zededür sikkesi meşkûk degüldür

2 Dil gördügi yoḳ ṣûret-i âzâdegî ammâ
Bu ṭurfe ki bir kimseye memlûk degüldür

3 Mah̲ṣûṣ degül resm-i cefâ yâre ezelden
Âyîn-i vefâ vâdî-i meslûk degüldür

---

108 S1,119a ; S2,162a ; S3,116b ;Ü,113a;M,110a;A,95a
4 ih̲ve :ih̲vân Ü
109 S1,119a ; S2,172a ; S3,116b ;Ü,115a;M,119a;A,76a

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

4 Hat hüccet-i âzâdî-i 'uşşâk olur ancak
Bir vech ile dinmez aña mahkûk degüldür

5 Nakd-i sühanum râyic olursa n'ola Nâbî
Hiç kâleb-i fersûdeye mesbûk degüldür

110

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gâh nev-bâfte-i hüsn mezâd olmadadur
Gâh red-kerde-i engüşt kesâd olmadadur

2 Pây-ı teşrîfüñi kat' itme diyü gülşenden
Bergler bûse-zen-i dâmen-i bâd olmadadur

3 Herkesüñ rif'ati bir yüzden olur sûret-yâb
Haymenüñ bahtı nigûnlukla güşâd olmadadur

4 Hayme tâ yanmayıcak dûdı kesilmez zîrâ
Rû-sepîd olmak ümîdiyle remâd olmadadur

5 Şevk-i tahrîr-i sevâd-ı hat-ı cânâne ile
Nâbiyâ hâme meded-hvâh-ı midâd olmadadur

---

110 S1,119b ; S2,172a ; S3,116b ;Ü,115b;M,119a;A,80a

111

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne dem ki geşt-i gülistân kûy-ı yâr olunur
Sır-ı nigâha gül-i ârzû nis̲âr olunur

2 'Aceb mi âyine-i raḥmet olsa rûy-siyâh
Kemîne-seng-i siyâh ile zer 'ıyâr olunur

3 Cerîde-i ezelîde nüvişte her ne ise
O naḳş 'arz-ı cebîn üzre der-kenâr olunur

4 Naẓar 'avâḳib-i aḥvâle olduġındandur
Ki naẓmlarda ḳavâfîye i'tibâr olunur

5 Mecâlis-i cühelâda güzâr iden eyyâm
Nice cerîde-i evḳâtdan şümâr olunur

6 Gülinde h̲âr u meyinde h̲umâr der-pey iken
Nice taḥammül-i evżâ'-ı rûzgâr olunur

7 Bu 'âleme yoġ iken ih̲tiyâr-ı âmed-şud
Utanmadan nice da'vâ-yı iḳtidâr olunur

8 Eger nevâle-i ma'nâ düşerse nâ-puh̲te
Ḳuṣûr-ı germî-i bâṭından i'tiz̲âr olunur

9 Yem-i tevekküle şâl şaşt himmetüñ Nâbî
Kim anda mâhî-i ümmîd çok şikâr olunur

111 S1,119b ;S2,172a ; S3,116b ;M,90b

112

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḥayât devlet-i pâ der-hevâ degül de nedür
Vücûd mevc-i beḳâ der-fenâ degül de nedür

2 İden nigâh-ı beḳâ bu nümûd-ı bî-bûde
Girîve-gerd-i ḫaṭâ-der-ḫaṭâ degül de nedür

3 Cihânı añlayanuñ çeşm-i i'tibârında
Ġubâr-ı kûy-ı fenâ tûtiyâ degül de nedür

4 Sipâh u memlekete iḥtiyâcı s̱âbit iken
Mülûk-ı 'âlem-i ṣûret gedâ degül de nedür

5 Mülûk-ı sâlifenüñ gûş iden ḥikâyâtın
Bilür 'arûs-ı cihân bî-vefâ degül de nedür

6 Esîr-i keşmekeş-i ıżṭırâb iken ehli
Beḳâ-yı câha du'â bed-du'â degül de nedür

7 Ümîdvâr olıcaḳ ebr-i nev-bahârândan
Nüzûl-ı ṣâ'iḳadan mā-'adā degül de nedür

8 Ümîd-i luṭf u mürüvvet zamâne ḫalḳından
Ḥuṣûle gelmeyicek müdde'â degül de nedür

9 Viṣâle gelse bile kârı yâr-ı bed-ḫûnuñ
Mü'âḫeẕât-ı kühen-mâcerâ degül de nedür

10 Göñül meşâbe-i raḳḳâs-ı sâ'at ey Nâbî
Esîr-i gerdiş-i ḫavf u recâ degül de nedür

---

112 S1,119b;S2,163b;S3,117a;Ü,113b;M,112a;A,92b
3 i'tibârında :i'tibârından S2
4 sipâh u :sipâh-ı S2 /iḥtiyâcı :iftiḳârı S2,Ü,M

113

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ne 'ilmedür ne dânişe ne ehl-i hûşadur
Hep i'tibâr-ı bî-hıredân hod-fürûşadur

2 Kâfir-dilân-ı hırş ferâmuş idüp Hak 'ı
Şimdi şanem-misâl perestiş gurûşadur

3 Yek-dem degül kavâfil-i âvâzdan tehî
Şahn-ı ribâţ-ı gûş 'aceb vakf-ı gûşedür

4 Meyl itdi seyr-i dâgum içün sîneme o şûh
Faşl-ı bahâr olınca heves tahta-pûşadur

5 Nâbî ne kayd-ı eşk-i ter ü pâre-i ciger
Şevk-i vişâl reh-rev-i ümmîde tûşedür

114

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kadd-i dil bâr-ı girân-ı gam u derdüñ hamıdur
Yetiş ey Hıżr-ı meded-res ki 'inâyet demidür

2 Hep taşarruf Hakk'uñ oldugına 'ilmüm var iken
Yok anuñla 'amelüm çekdügüm anuñ gamıdur

3 Senden ednâyı görüp şükr ile dem-sâz olmak
Senden a'lâlara reşk eylemenüñ merhemidür

4 'İlm-i esmâ ile teşrîf olunan cedd-i kerîm
Ser-be-ser hikmet-i Hakk'dur ki tamâm âdemîdür

5 Şevk ile gûşların açdugı deryâ-yı muhîţ
Teşnedür bahr-ı dilüñ dinmege kemter nemidür

---

113 S1,120a ; S2,159b ; S3,117a ;Ü,110a;M,108a;A,93b

114 S1,120a; S2,162b ; S3,117b ;Ü,113a;M,111a;A,77a
2 A'da 3.beyit.
3 A'da 2.beyit.

6 Şems Ḥavvâsına Âdem giçinürse gerdûn
Şah-ı gülbin de Mesîḥâ-yı gülüñ Meryem'idür

7 Nâbiyâ sâlik-i ser-menzil-i maḳṣûd olana
Râh-ı teslîm ü rıżâ yollaruñ eñ eslemidür

115

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hubân-ı cemâl aṣla meẓâhir degül midür
Âsâr-ı aṣl fer'de ẓâhir degül midür

2 Tedḳîḳ olunsa yâr ile da'vâ-yı ittiḥâd
Ma'nâ-yı nefsü'l-emre muġâyir degül midür

3 Ey dil gehî cefâ ile de yoḳlamak seni
Cânâneden ri'âyet-i ḫâṭır degül midür

4 Âzürde olmasında cefâsından ol gülüñ
Nâz eylemek maḥabbete dâ'ir degül midür

5 Âvâre dil seni ṣaḳınur sâyeden bile
Ey mihr-i ḥüsn sâye de sâ'ir degül midür

6 Dilden gehî nevâzişüñi eyleme dirîġ
Küyuñda bir ġarîb müsâfir degül midür

7 'Âşıḳ ṭarîḳ-i 'aşḳ-ı ḥaḳîḳatde Nâbiyâ
Bezl-i vücûd iderse de ḳâṣir degül midür

---

115 S1,120a ; S2,157a ; S3,117b ;Ü,109a;M,106a;A,93a
4 gülüñ :mehüñ S2,Ü,M,A

6 Şems Ḥavvâsına Âdem giçinürse gerdûn
Şah-ı gülbin de Mesîḥâ-yı gülüñ Meryem'idür

7 Nâbiyâ sâlik-i ser-menzil-i maḳṣûd olana
Râh-ı teslîm ü rıżâ yollaruñ eñ eslemidür

115
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hubân-ı cemâl aṣla meẓâhir degül midür
Âs̱âr-ı aṣl feṛ'de ẓâhir degül midür

2 Tedḳîḳ olunsa yâr ile da'vâ-yı ittiḥâd
Ma'nâ-yı nefsü'l-emre muġâyir degül midür

3 Ey dil gehî cefâ ile de yoḳlamak seni
Cânâneden ri'âyet-i ḫâṭır degül midür

4 Âzürde olmasında cefâsından ol gülüñ
Nâz eylemek maḥabbete dâ'ir degül midür

5 Âvâre dil seni ṣaḳınur sâyeden bile
Ey mihr-i ḥüsn sâye de sâ'ir degül midür

6 Dilden gehî nevâzişüñi eyleme dirîġ
Küyuñda bir ġarîb müsâfir degül midür

7 'Âşıḳ ṭarîḳ-i 'aşḳ-ı ḥaḳîḳatde Nâbiyâ
Bez̲l-i vücûd iderse de ḳâṣir degül midür

---

115 S1,120a ; S2,157a ; S3,117b ;Ü,109a;M,106a;A,93a
4 gülüñ :mehüñ S2,Ü,M,A

116
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gerçi gül ḥüsnüñe nisbetle biraz h̲^{v}ârcadur
H̲arlar h̲ûyuña nisbetle kem-âzârcadur

2 Ey bihişt itmedesin dûzah̲a nâziş ammâ
Ġâlibâ senden anuñ ṭâlibi bisyârcadur

3 Dil-siyehdür siteminden kim olurdı âzâd
Nergis-i ẓâlimi ṣad şükr ki bîmârcadur

4 Zâhid-i râki'a bâlâ-yı dü-tâ şâhiddür
Rindden râh-ı maḥabbetde girân-bârcadur

5 Yine gerdân olacaḳ gerd-i ser-i h̲alḳa odur
Nâbiyâ ṭab'-ı felek gerçi sitemkârcadur

117
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Naḳḳâş-ı ṣun'ı naḳşdan âgâh olan bilür
Ḳadr-i cemâli 'ârif-i billâh olan bilür

2 Dûr u dırâzî-i reh-i şâm-ı felâketi
Meş'âl be-dûş-ı bâriḳa-i âh olan bilür

3 Çâpükter olduġın ġam-ı nâ-geh-res-i heves
S̲ıḳlet-keş-i müsâfir-i bî-gâh olan bilür

4 Hengâm-ı ye's ḳadr-i ẓuhûr-ı 'inâyeti
Maṭlûba dest-i ḳudreti kûtâh olan bilür

5 Keştîlere telâṭum-ı ṭûfânuñ itdügin
Bâzîçe-i te'âḳub-ı dil-h̲^{v}âh olan bilür

6 İblîsüñ âteş-i ḥasede cân-feşânlıġın
Lez̲z̲et-çeş-i mez̲ellet-i eşbâh olan bilür

7 Aḥvâl-i çerh̲i ḳabża-i ḳudretde Nâbiyâ
H̲âşâk-ı gird-bâd ile hem-râh olan bilür

---

116 S1,120b ; S2,170a ; S3,117b ;M,92a;A,79a
3 âzâd : âzâde M

117 S1,120b ; S2,159b ; S3,118a ;M,108a;A,83a
2 -M
3 ġam-ı nâ-geh :rehnâke S2,

118

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şevḳ-i teşrîfüñ ile ḳadd-i ṣürâḥi h̲amdur
Bûse-i la'lüñ içün çeşm-i ḳadeh pür-nemdür

2 İtme pür-h̲ûnlıġın ey şûh̲-ı sitemger tecvîz
Dil mecârî-i şerâyîn-i tene maḳsemdür

3 'Âleme ḥubb-ı İlâhî'dür esâs-ı îcâd
Şûr-ı deryâ-yı maḥabbet nemek-i 'âlemdür

4 Nice erbâb-ı kerem gelmiş iken dehre henûz
Sikke-i luṭf u kerem nâm-zed-i Ḥâtim'dür

5 Pençe-i sah̲t-ı gelû-gîr-i fenâdan ġayrı
Yoḳdur ol zah̲m ki nâ-yâfte-i merhemdür

6 Lillahi'l-ḥamd ki h̲alvetkede-i ma'nâya
Düzd-ṣûret cühelâ fırḳası nâ-maḥremdür

7 Degme bir ṭop-ı niyâz ile yıḳılmaz Nâbî
Ḳulle-i nah̲vet-i cânân ḳatı müstaḥkemdür

---

118 S1,120b ; S2,166b ; S3,118a ;Ü,104a;M,115a;A,74a
5 fenâdan :ḳażâdan S2

119

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Dögünse müşt-i te'essüfle n'ola sîne-i 'ömr
Ki żâyi' olmadadur yoḳ yire ḫazîne-i 'ömr

2 Bilinse ḳadr-i ḥayât-ı 'azîz râcihdür
Hezâr salṭanata yek-dem-i kemîne-i 'ömr

3 Olınsa pâresinüñ her birisi gûş ḳadar
Yine felekden alınmaz tamâm kîne-i 'ömr

4 Tehî ḳalur güher-i zindegîden āḫir-i kār
Bu tîşe-kârî-i enfâs ile defîne-i 'ömr

5 Şikest-i seng-i ḳażâdan rehâ ne mümkindür
Ne deñlü eyler iseñ ḥıfẓ-ı âb-gîne-i 'ömr

6 Biz āremīde-i keştî-i ġafletüz ammâ
Nefes nefes cereyân üzredür sefîne-i 'ömr

7 Ġam-ı ḫarâbını Nâbî bilen çeker ḳat ḳat
Maḳâm-ı nûr-ı vücûd olduġın medîne-i 'ömr

---

119 S1,121a ; S2,167a ; S3,118a ;Ü,105b;M,115b;A,75a
3 A'da 6.beyit ; ḳadar :ider S2
4 A'da 3.beyit.
5 A'da 4.beyit.
6 A'da 5.beyit.

120

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñülde ḳor mı sükûn faṣl-ı nev-bahâr o mıdur
İder mi dilde sükûn ṭab'-ı bî-ḳarâr o mıdur

2 Bu köhne bâġ-ı emelde be-vefḳ-i ẖâṭır-ẖ^{v}âh
Kime müsâ'id olur ṭab'-ı rûzgâr o mıdur

3 Ne mümkin eylemeye dûdmân-ı ẓulmı ẖarâb
Hücûm-ı ṣâ'iḳa-i saẖt-ı inkisâr o mıdur

4 Ḳalur mı çirk ile âlûde câme-i a'mâl
Sirişk-i germ ile ṣâbûn-ı i'tiẕâr o mıdur

5 O şüẖdan nice ḳâbil teẖalüf-i teşrîf
Meger teveccüh-i ḳalb-i ümîdvâr o mıdur

6 'Aceb kim eyler elinden rehâ girîbânı
Felek didükleri şerîr-i nâbe-kâr o mıdur

7 Görür mi ṭab'-ı giriftârı ṣûret-i râḥat
Belâ-yı daġdaġa-i ḳayd-ı i'tibâr o mıdur

8 Olur mı râzını fâş itmeyince âsûde
Zamânede bulunan yâr-ı râzdâr o mıdur

9 Şuhûd-ı ẓâhir ile olma Nâbiyâ ẖursend
Faḳaṭ ẖülâṣa-i iḥsân-ı Kirdgâr o mıdur

---

120 S1,121a; S2,157a; S3,118b ;Ü,109b; M,105b; A,72a

121
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sevâd-ı mümkinât âsâr-ı sun'ı bî-sühan söyler
Kitâb-ı kâ'inât esrâr-ı Hakk'ı bî-dehen söyler

2 Senüñ gûşuñda isti'dâd yok idrâkine yohsa
Leb-i cûda kemâl-i sun'ı her berg-i çemen söyler

3 Şuhûd-ı nüsha-i sun'a nev-â-nev bulmayan kudret
İdüp tazyî'-i evkâtın hikâyât-ı kühen söyler

4 Kibâre sû'-ı kasdüñ olduğın bâr-âver âteş
Kılâ' üzre lisân-ı topile bürc u beden söyler

5 O şûh âyînede 'aksiyle eyler güft ü gû Nâbî
Bilen söyler nikât-ı râz-ı hüsni bilmeyen söyler

122
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her dil ki esîr-i girih-i reyb degüldür
Sâ'irlere gayb olan aña gayb degüldür

2 Hûbân ne kadar olsa da bâlâ-rev-i nahvet
'Uşşâkdan ümmîd-i nazar 'ayb degüldür

3 Bâtındaki mihr itmededür pertevin ızhâr
Pîrânda nümâyân eser-i şeyb degüldür

4 Dâmen meger âsûde midür hâr-ı sitemden
Mihmânkede-i çâk hemân ceyb degüldür

5 Nâbî olan âvâre-i sahrâ-yı vesâvis
Reh-yâb-ı der-i gülşen-i lâ-reyb degüldür

---

121 S1,121b ; S2,167a ; S3,118b ;Ü,106a;M,116a;A,80a

122 S1,121b ; S2,170a ; S3,118b ;Ü,109a;M,118a;A,74b

123

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yek-nesebdür renc ü râḥat ḥüzn ü şâdî böyledür
Hâk-i âteş-hîz-i 'aşḳuñ âb u bâdı böyledür

2 Der-ḳafâ berg-i gül-i âlinde âsâr-ı hazân
Devlet-i şâh-ı bahâruñ imtidâdı böyledür

3 Hem-libâs-ı Ka'be dâğ-ı sînemi kim görse dir
Ser-be-ser ma'mûre-i 'aşḳuñ sevâdı böyledür

4 Yek sebû yek bezm yek peymâne yek mey yek neşâṭ
Mey-keşân-ı bezm-i ünsüñ ittiḥâdı böyledür

5 Ḳat ḳat oldı dûd-ı âhum şu'leler seyyâleler
'Âlem-i endîşenüñ seb'-i şidâdı böyledür

6 Nîm cûşişle cihânı Nâbiyâ sîr-âb ider
Nîl-i rûz-efrûz-ı ṭab'uñ izdiyâdı böyledür

124

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Naḳş-ı ẓuhûr ṣanma ki bî-ihtilâf olur
Cûy-ı vücûd geh bulanur gâh ṣâf olur

2 Çeşm-i şuhûd lâzım anuñ zevḳin itmege
Eczâ-yı 'âlem içre hezârân meşâf olur

3 Hep 'uḳdedür esîr-i ḥicâb eyleyen seni
Bir 'uḳde mihre râbıṭa-i inkisâf olur

---

123 S1,121b ; S2,152b ; S3,119a ;Ü,107b;M,102a;A,91b
(Bu gazel,A,94a'da mükerrer yazılmıştır.)
6 izdiyâdı :imtidâdı S2

124 S1,121b ; S2,162b ; S3,119a ;Ü,113b;M,110b;A,96b

4 Dil-ber ki râst söyleye 'uşşâka itdügin
Bûs eylemem dehânını dirsem hilâf olur

5 Mânend-i zühd olmaza sermâye-i gurûr
Bârî günâh vâsıta-i i'tirâf olur

6 Nâbî eser zuhûrı olur mûris-i kemâl
Âhir kenâr-ı kâsedeki mû şikâf olur

125

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Reşki sanmañ felegüñ vüs'ate yâ rif'atedür
Reşk-i dîrînesi 'irfân ile ehliyyetedür

2 Kâm-yâb olduğına kimsenüñ olmaz râzı
O sebebden nazar-ı himmete bî-himmetedür

3 Devr uşûlinde sipihrüñ ne tabance var ise
Yine darb idecegi dâ'ire-i devletedür

4 Gâlibâ keştîye bî-lenger-i vaşluñ revişi
Bahr-ı bî-ka'r-ı felâketkede-i firkatedür

5 Seng-i gamdan olur âsûde sifâl-i iflâs
Sengüñ ikbâli de mînâ-yı refâhiyyetedür

6 Hâl düşvâr idi olsa suver u a'mâle
Lillâhi'l-hamd ki Hakk'uñ nazarı niyyetedür

7 Nâbiyâ mâye-i evkâtı telefden gayrî
Giryemüz sehv ile fevt itdügümüz fırsatadur

---

4 itdügin :itdükde S2
5 Bârî :Bâr-ı S2,M,A

125 S1,122a ; S2,172b ; S3,119a ;Ü,116b;M,119a;A,79b
2 himmete:himmeti M,A
4 keştiye :keştî-i Ü,M,A
6 suver u a'mâle :suver-i a'mâle S2,A

126

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ṣanma âsâyiş-i dil zâr u h̲azîn olmadadur
'Âfiyet künc-i tevekkülde mekîn olmadadur

2 Kime el virse refâhiyyet olur râḥat-yâb
Ṣıdḳ eyyâm-ı żarûretde metîn olmadadur

3 Sâḥa-i câh ferâh̲ olsa gider z̲evḳ-i ferâġ
Râḥatuñ lez̲z̲eti peyġûle-güzîn olmadadur

4 Kes̲ret-i rü'yet olur mûris̲-i naḳṣ-ı raġbet
'İzzet-i pâdişahân perde-nişîn olmadadur

5 Ne suh̲an rif'atine seng-i binânuñ ammâ
Suh̲an engüşter-i iḳbâle nigîn olmadadur

6 Ey iden dâ'ire-i câhını tezyîne heves
Hüner erbâb-ı temennâya mu'în olmadadur

7 Ey alan nah̲vet ile türşî-i rûdan lez̲z̲et
Lez̲z̲et ah̲lâḳ-ı ḥasenle nemekîn olmadadur

8 Mü'min eylerse bile rûy-ı zemîni pâ-mâl
Günde heştâd 'aded rû-be-zemîn olmadadur

9 Nâbiyâ cehldür âlâyiş-i çirk-âb-ı ẓünûn
Ma'rifet ġavṭa-h̲or-ı baḥr-ı yaḳîn olmadadur

---

126 S1,122a ; S2,169a ; S3,119a ;Ü,110b;M,117a;A,76a
4 naḳṣ-ı S2,S3:naḳż-ı S1

127

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ruh-ı rengînini gûş itmeden berg-i semen ditrer
Nesîm-i zülfini yâd itmeden sahn-ı çemen ditrer

2 Nesin bilsem sen ey serv-i sanavber-kadd ü gül-tıynet
Ki reşk-i kâmetüñden 'ar'ar iñler nârven ditrer

3 Dem-i vuslatda olan lerzeyi andan kıyâs it kim
Sudûr itdükde harf-i h^vâhiş-i vuslat dehen ditrer

4 Benüm âhumdan olmış mużtarib ol nev-gurûr-ı nâz
Bu gûne dil-siyehken dâm-ı zülfinde şiken ditrer

5 'Aceb mi câme-pûş-ı lerziş olsa dîde bakdukça
Letâfetden ten-i nâzikterinde pîrehen ditrer

6 O şûhuñ saña dem-serdâne vaż'ın eylesem tahrîr
Dehân-ı âteşîn-i hâmede Nâbî sühan ditrer

128

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Vaż'-ı felek ki mihr ü vefâ sûretindedür
Hep cevrdür ki lutf u 'atâ sûretindedür

2 Terkîb-i tıynetinde yok eczâ-yı merhamet
Zehr-i maraż-fezâsı devâ sûretindedür

3 Çoklukda iltifâtına olma firîfte
Ġayz-ı nihânı hüsn-i rıżâ sûretindedür

---

127 S1,122a ; S2,154b ; S3,119b ;Ü,108b;M,103b;A,76a
1 gûş :bûs A//zülfini :zülfüñi S2,Ü,M
4 -A ; S2,Ü,M'de 5.beyit ; zülfinde :zülfüñde S2,M
6 dem-serdâneıe : dil-serdâne S1,S3,Ü,M,A/tahrîr :
takrîr S1,S3,Ü, O şûhuñ saña her bir dane vasfın
eylesem tahrîr A
128 S1,122b ; S2,153a ; S3,119b ;Ü,107b;M,103a;A,76a

4 Ey sâde-levḥ açılma ṣanup mûriṡ-i ḥayât
Bu sâḥanuñ semûmı ṣabâ ṣûretindedür

5 Nîrenglerle geçmededür ṭurma rengler
Destinde h̲ûn-ı fitne ḥınâ ṣûretindedür

6 Ḥelvâ-yı zehrnâkdür âyîn-i ülfeti
Müstehziyâne lafẓı ṡenâ ṣûretindedür

7 İmsâke perdedârlık eyler teġâfüli
Vaż'-ı ġurûrı şerm ü ḥayâ ṣûretindedür

8 Eyler ḥavâle tîşe-i ġadri esâsına
Tah̲rîb-i ṭab'a ḳasdı binâ ṣûretindedür

9 Bilmez göñül ne cânibini ih̲tiyâr ide
Düşnâm-ı dil-h̲ırâşı du'â ṣûretindedür

10 İnsân olur esîr-i ser-i râh-ı iḥtimâl
Ser-kûb-ı imtinânı recâ ṣûretindedür

11 Mużmer hezâr neşter-i âzârı Nâbiyâ
Ta'bîri cümle ḥüsn-i edâ ṣûretindedür

---

4 S2,M'de 5. beyit.
5 S2,M'de 6. beyit.
6 S2,M'de 7. beyit.
7 S2,M'de 8. beyit.
8 -Ü ; S2,M'de 4. beyit.A'da 7.beyit.

129
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bi't-ṭab' bî-vefâ olıcaḳ dil-firîbler
Lâzım gelür muvâfaḳat itmek raḳîbler

2 Fehm eyledüm ṣarîr-i ḳalemden bu râzı kim
Çoḳdur reh-i emelde firâz u nişîbler

3 Râmişger-i ḥayât ider enfâsını bülend
İtdükçe sâz-ı nabżı nevâziş ṭabîbler

4 Dürler nis̲âr ider serine ebr-i nev-bahâr
Olduḳça na't-h̲ᵛân-ı çemen 'andelîbler

5 Sükkân-ı h̲âne yatmaz idi râḥat olmasa
Âsûde-i firâş-ı teselli ġarîbler

6 Taḥṣîl-i ıżṭırâb dah̲ı bir naṣîbdür
Ḥâşâ ki fevt-i maṭlab ide bî-şekîbler

7 Nâbî şikâyet itmededür naẓm-ı çerh̲den
Mefhûmını müṭâla'adan bî-naṣîbler

130
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̲attuñ göñülde raġbet-i seyr-i çemen mi ḳor
Şevḳ-i ruh̲uñ hevâ-yı gül ü nesteren mi ḳor

2 Gülşende 'andelîb unudur âşiyânını
H̲âṭırda kûy-ı yâr hevâ-yı vaṭan mı ḳor

3 Bir kerre girse destine dâmân-ı yâr dil
Söylenmedük şikâyete dâ'ir süh̲an mı ḳor

---

129 S1,122b ; S2,153a ; S3,120a ; Ü,107a ; M,102b ; A,72b

130 S1,123a ; S2,157b ; S3,120a ; Ü,107a ; M,90b ; A,77b

4 'Âḳil ider mi çerḫden ümmîd-i merḥamet
Kem-fırṣatân 'adûsını ṣâġ u esen mi ḳor

5 La'l-i bütân hevâsı ile bâd-ı bî-ḳarâr
Bûs itmedük ne nîk ü ne bed bir dehen mi ḳor

6 Ma'nâ-yı beyt-i şi'r gibi zülf-i yârde
Ḥal itmedükçe şâne-i ḫâṭır-şiken mi ḳor

7 Ḥadd-i lebi tecâvüz iden râz Nâbiyâ
Bir günde gerdiş eylemedük encümen mi ḳor

131

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dil gerçi nûr-ı rûyuña nisbetle ẕerredür
Ammā ki intisâb ile ol nûra ġırredür

2 Yoḳ vaḳ'ı çeşm-i nâsda fażl u ma'ârifüñ
Ḫalḳuñ hep i'tibârı maḳâm u maḳarradur

3 Evḳâtumuz ta'âḳub-ı ye's ü ümîdden
Gûyâ ki rahne rahne-i dendân-ı erredür

4 Gerçi ḳumâş-ı tevbeye yoḳ ḳābiliyyetüm
Ammâ 'inâyet-i ezelî rûz-merredür

5 Ehl-i heves ne cânibe meyl itse Nâbiyâ
Bir kerredür teveccühi yâ iki kerredür

---

4 A'da 5.beyit.
5 A'da 6.beyit.
6 A'da 4.beyit.
131 S1,123a ; S2,156b ; S3,120a ; Ü,106b; M,91b ; A,83a

132
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ben ol hâküm ki hurşîd-i cihân-ârâ celîsümdür
Tenüm süflîdür ammâ ma'nî-i 'ulvî enîsümdür

2 Bu ṭûfânzâr-ı hestîde ben ol keştî-i Nûḥ'um ki
Nefes bâlâ-yı serde bâd-bân rûḥum re'isümdür

3 Gülistân-ı cinân leb-teşne-i teşrîf-i insândur
Olan reh-zen baña bî-râhi-i nefs-i hasîsümdür

4 İder gerd-i ser-i insâna gerdiş kâse-i gerdûn
Nevâl-i âferînişde melâ'ik kâse-lîsümdür

5 Hayâl-i pîrehen itdükçe ḳadd-i şūḫ-ı ma'nāya
Felekde çerḫa-i mâh-ı şeb-ârâ penbe-rîsümdür

6 Beyâża hâme-i zerle debîr-i ṣubḥ âmâde
'Uṭârid meclis-i ma'nâda müsvedde-nüvîsümdür

7 Hurûş-ı çâr cûy-ı ṭab'ımuñ âsârı ey Nâbî
Ṣafâ-yı çâr mevc-i baḥr-ı eş'âr-ı selîsümdür

133
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Neẓẓâremüz egerçi ki gerdiş-nümâcadur
Ol māh-rū da hayli hezâr-âşinâcadur

2 Râh-ı emelde cür'et olunmaz icâleye
Rahş-ı ümîd hayli ki lağzîde-pâcadur

3 Yoḳ ḥürmetinde söz meyüñ ammâ ne çâre kim
Sâ'ir mükeyyifâta göre dil-güşâcadur

---

132 S1,123a ; S2,164b ; S3,120b ; Ü,102a ; M,113b

133 S1,123b ; S2,171a ; S3,120b ; M,119a ; A,79a
2 M'de 2.dize eksik yazılmıştır.

4 Râh-ı viṣâlüñ eyleme ser-menzilin ṭaleb
Vâdî-i müntehâsı birâz bed-hevâcadur

5 O ḳadd ü ḳâmet u o vecâhetle Nâbiyâ
Ḥayfâ derûnı pîr-i çenâruñ alâcadur

134

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ne bâġ-ı ḥüsne saña bedel tâze-rû gelür
Ne kûy-ı 'aşḳa baña bedel tâze-gû gelür

2 Bâlîn-i penbenâk-i sürîn-i semîninüñ
Gördükçe lerzişin leb-i emvâta ṣu gelür

3 Eyler ẓuhûr-ı h̲aṭ lebinüñ revnaḳın şikest
Zîrâ kenâr-ı kâse-i la'line mû gelür

4 Beñzer egerçi ḳubbe-i germ-âbe câmi'e
Germ-âbeye velîk gelen bî-vużû gelür

5 Taḳdîrden ziyâdesi olmaz yine naṣîb
Nâbî egerçi h̲âṭıra çoḳ ârzû gelür

135

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Efzûnî-i ḥayât kem-âzârlıḳdadur
Sermâye-i necât sebük-bârlıḳdadur

2 Feyyâża buh̲l nisbeti ḥâşâ revâ degül
Ḥikmet hemân o luṭfa sezâvârlıḳdadur

---

134 S1,123b ; S2,171a ; S3,120b ; Ü,114a ; M,118b ; A,72a
1 tâze-rû : mâh-rû A
2 lerzişin : lerziş S1,S2,S3,M
3 Zîrâ : Gûyâ A
4.beyit A'da şu şekildedir :
"Taḳlîd iderse ḳubbe-i germ-âbe mescide
Bilmez mi kim gelenler aña bî-vużû gelür"
135 S1,123b ; S2,161b ; S3,121a ; Ü,113a ; M,110a ; A,92a
1 necât :neşât S1,S3
2 luṭfa :lafża S2

3 Sühanveş olma âyineveş şâf-meşreb ol
Rûy-ı şafâ her-âyîne hemvârlıkdadur

4 Şaç tohm-ı i'tizârı zemîn-i nedâmete
Neşv ü nemâ-yı tevbe günehkârlıkdadur

5 Yâd it zamân-ı hattuñı ey şûh-ı kem-nigeh
Mestânenüñ hacâleti huşyârlıkdadur

6 Ol meh gelür mi seyr idelüm meclise bu şeb
Bed-'ahdüñ imtihânı vefâdârlıkdadur

7 Mânend-i serv eyleme kâmetle ihtizâr
İkbâl-i şâhsâr girân-bârlıkdadur

8 Bî-hicr zevk-i vaşl ne ma'lûm Nâbiyâ
Âzâdelik şafâsı giriftârlıkdadur

136

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Pâ der-gil-i telâş makâlüñle hâmeler
Pîçîde-i firâş hayâlüñle nâmeler

2 Döndürdi Mevlevîlere tesbîh dânesin
Mânende-i külâh serinde imâmeler

3 Urdı cebîn-i şafha-i remmâle dâğ-ı reşk
İzhâr-ı hükm-i hüsnle rûyında şâmeler

4 Bilmem ne sihre başladı câdû-yı zülfi kim
Boynını yâr 'add ider oldı şemâmeler

---

3 A'da 4.beyit.
4 A'da 3.beyit.
5 -A
6 -A
7 -A
136 S1,124a ; S2,150b ; S3,121a ;M,100a;A,73b

5 Ṭullâb-ı bâdüñ olduġına eyle i'timâd
Urduḳça taḳla evc-i hevâda ḥamâmeler

6 Ta'ẓîm ile ser üzre getürsek 'aceb midür
Murġ-ı ümîdi ṣayda ḳafesdür 'imâmeler

7 Ẓann itme Nâbî tügme ilik dâm u dânedür
Ḳurmış şikâr içün ten-i h̲ûbânı câmeler

137
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dilber esîr-i 'aşḳına yâr olmadan ḳaçar
Ol âhû-yı remîde şikâr olmadan ḳaçar

2 Ol ġonce nâ-güşâdelik eylerse vechi var
Üftâde-i zebân-ı hezâr olmadan ḳaçar

3 Yoḳdur dimiş miyân u dehânını şübhe yoḳ
Âmâcgâh-ı bûs u kenâr olmadan ḳaçar

4 Yâd eyledükçe ġayret-i nah̲l-i bülendüñi
Dil sâye-gîr-i serv ü çenâr olmadan ḳaçar

5 Nâbî tehî-leb-i ṭaleb olsa 'aceb degül
Ol nah̲l-i nâz-pervere bâr olmadan ḳaçar

---

5 -A
137 S1,124a ; S2,151b ; S3,121a ; Ü,106b; M,101b ;A,97b
3 miyân u dehânını :dehân u miyânını S2,M,A

138

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Her ki bu nîk ü bu bed ḳaydını mu'tâd eyler
Ḳalbinüñ sâḥasına maḥkeme bünyâd eyler

2 Devr ider şu'le ile ṣûret-i fânûs-ı h̲ayâl
Anı kûteh-naẓarân ṣûrete isnâd eyler

3 Âsyâb içre olan gerdişi sengüñ ṣanma
Ḳuvvet-i âb u hevâ ġaybdan imdâd eyler

4 Erre-i şâh̲-ı ḥayât olur aña peykânı
Kim ki h̲alḳı hedef-i nâvek-i bî-dâd eyler

5 'Ayn-ı luṭf olduġını ḳahruñ o añlar Nâbî
Ki regin bûsegeh-i nişter-i faṣṣâd eyler

139

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sîmîn-tenândan itmede ẕevḳ-i viṣâller
Germ-âbelerde aşılıcaḳ püşt-mâller

2 Mânend-i târ reşk ile cismüm olur nizâr
Gördükçe destin öpdügini destmâller

3 'Âlemde şemm-i bûy-ı vefâ itmedük diyü
Eyler nesîm zülfe yemînler şîmâller

4 Yâd itdürür tasalluṭ-ı A'râbı Ka'be'ye
Pâ-mâl-i h̲aṭ-ı rû-siyeh olmaḳ cemâller

5 Âġûş u dûş-ı raġbeti Nâbî ider maḳarr
Çün ġaybdan nev-âmededür h̲urd-sâller

---

138 S1,124a ; S2,165b ; S3,121b ;Ü,115a ; M,114a ;A,96a
3 sengüñ :sengîn S2,M,A

139 S1,124a ; S2,164b ; S3,121b ; Ü,101b; M,113a ; A,77a

140
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gûyâ zemîn-i mezra'adur 'arż-ı ḥâller
Eyler cevâba toh̲m-feşânlıḳ su'âller

2 Çâpük-revân-ı ṣıdḳ-ı ṭaleb irdi menzile
Bed-bah̲te oldı 'uḳde-i pâ iḥtimâller

3 Nâçîzden ṣiyânet-i ṣun'-ı Ḥakîm'dür
Dest-i tehiyle ḳalduġı ṣâḥib-kemâller

4 Bekler kemîn-i fırṣatı mânende-i segân
H̲âṭır-şikenlik itmeg içün bed-h̲ıṣâller

5 Nâbî ider sücûd-ı İlâhî'ye ser-fürû
Tâze ber-âver olduġı sâ'at nihâller

141
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu gülşende güşâyiş-bah̲ş-ı h̲âṭır-encümen yoḳdur
Dehân-ı ġoncede h̲ande leb-i cûda süh̲an yoḳdur

2 Seḥâbâsâ nis̲âr-ı mâ-melek âsânter ammâ kim
Serinde gerdişe şâyeste 'âlemde çemen yoḳdur

3 Niye bî-cân olur pây-ı nigâh-ı raġbetüm bilmem
Tehî güller girihden zülf-i sümbülde şiken yoḳdur

4 Leb-â-lebdür zemîn ü âsmân esrâr-ı ḥikmetden
Velîkin keşf ü taḥḳîḳa sezâ çeşm ü dehen yoḳdur

5 Bu ġurbeth̲ânede h̲alḳ eylemiş bir güne ülfet kim
Hezârânında bir dil-beste-i ḥubbü'l-vaṭan yoḳdur

---

140 S1,124b ; S2,164b ; S3,121b ; M,113a ; A,84a
141 S1,124b ; S2,168b ; S3,121b ; Ü,107b ; M,116b ; A,75a

6 Bu ḥüzn-âbâd-ı ġamda nâme-i cânâneden ġayrı
Güşâd-ı dîde-i ümmîde şâyân pîrehen yoḳdur

7 Maḳâl-i râzı ketme meclis-i 'âlemde ey Nâbî
Varaḳla ẖâmeden ġayrı aransa mü'temen yoḳdur

142

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Cem'üñ tamâma irüp devri câm ḳalmışdur
O câmdan da bu meclisde nâm ḳalmışdur

2 Rüsûm-ı luṭf u kerem ẖalḳ içinde mensîdür
Faḳaṭ alup virilür bir selâm ḳalmışdur

3 Raḳîb sâye-i luṭfuñda oldı perverde
Anuñçün ey gül-i ter böyle ẖâm ḳalmışdur

4 Cihân içinde murâdum ne ise virdi ḳażâ
Hemân bir almaduġum intiḳâm ḳalmışdur

5 Ümîd kâtib-i taḳdîrden müsâ'adedür
Cerîde-i emelüm nâ-tamâm ḳalmışdur

6 Felekden almışuz envâ'-ı kâmı ey Nâbî
Hemân bir almaduġum intiḳâm ḳalmışdur

---

142 S1,124b ; S2,153b ; S3,122a ; Ü,107b ; M,102b ; A,91b
4 -S1,S3,A
5 müsâ'adedür :müsâ'ade yoḳ S2,Ü,A
6 -S2,Ü,M

143

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 'Uşşâḳuñ ider 'aşḳ liḳâsın müteġayyir
Mestânuñ ider bâde edâsın müteġayyir

2 Pây-ı nefese lerze virür leẕẕet-i vuṣlat
Eyler bedenüñ âb u hevâsın müteġayyir

3 Pür olduġı dem câmuñ olur ṣavtı diger-gûn
Eṭfâlüñ ider ḥilm ṣadâsın müteġayyir

4 Eyler nefes-i bî-maḥal-i ẖᵛâhiş-i vuṣlat
Meh-pârelerüñ reng-i rıżâsın müteġayyir

5 Nâbî yine hep neş'esi bir leẕẕeti birdür
Eylerse daẖı bâde libâsın müteġayyir

144

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sûzişüm âteş-i ruẖsâre-i cânândan ṣor
Dil-perâkendeligüm zülf-i perîşândan ṣor

2 Ân-ı vâḥid nice maḥrûm idügüm râḥatdan
Żımn-ı ḥüsninde olan ânını gör andan ṣor

3 'Uḳde-ber-'uḳde ile döndügini sübḥalaruñ
Yâr ile bend olunan rişte-i peymândan ṣor

4 Yine hem-çeşmi bilür birbirinüñ miḳdârın
Yûsuf'uñ ḥüsn-i peder-sûzını iẖvândan ṣor

5 Deşt-i heyhât ise de çoḳdan olurdı sûzân
Vüs'at-ı ḥavṣalamı tündî-i ẖubândan ṣor

---

143 S1,125a ; S2,170b ; S3,122a ; M,89b; A,90a
2 A'da 3.beyit.
3 ṣavtı :ṣuyı S1,S3

144 S1,125a ; S2,170b ; S3,122a ; Ü,113a ; M,118a ; A,81b
2 żımn-ı : ṣaḥn-ı S2,A

6 Sînemi taḫta-i reml eyledügin noḳṭa-i zaḫm
Eŝer-i çâpükî-i ġamze-i cânândan ṣor

7 Yoḳdur ey Nâbî beyân eylemege bende şu'ûr
Iżṭırâb-ı dil-i zârum şeb-i hicrândan ṣor

145

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dîde-i 'âşıḳ-ı müflis ki ḫaṭ u ḫâldedür
Çeşm-i nekbet-zededür ṣafḥa-i remmâldedür

2 Ṣanma kim 'ıyş ü ṣafâ keŝret-i emvâldedür
Ḫırmen-i derd ü elem muntaẓamü'l-ḥâldedür

3 İtme rindâna taḳâżâ ramażânda sâḳî
Ẕimmet-i def'-i ġamuñ va'desi şevvâldedür

4 Ne olur naḳş-peẕîr ü ne çeker gerd-i kesâd
Ni'met-i ẕevḳ ki ṣandûḳa-i ihmâldedür

5 Düşmez âlûdelere dâ'iye-i istiġfâr
Çıḳmaz ol çirk ki pîrâhen-i baḳḳaldadur

6 O meh-i çârde-sâlüñ baḳar ebrûsına dil
Çeşm-i erbâb-ı veẓâ'if meh ile sâldedür

7 Bende bilmem ki ne şekle girecekdür Nâbî
Sâ'at-i ḫâṭırumuz pençe-i eṭfâldedür

---

145 S1,125a ; S2,150b ; S3,122b ; Ü,106a ; M,100a ; A,94b
1 'âşıḳ-ı müflis : müflis 'âşıḳ A
4 naḳṣ-peẕîr :naḳż-peẕîr S1
6 -A

146

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şi'r kim ṭab'-ı bülendüñ ḫâmeye telḳînidür
Tâziyâne nükte-fehmânuñ aña taḥsînidür

2 Ṣarf-ı 'aşḳuñ fetḥi şerḫa dâğı żamme eşki kesr
Zaḫmı cezm ü âh medd ü ṣît anuñ tenvînidür

3 Sâl-i 'aşḳuñ i'tidâl-i nev-bahârıdur viṣâl
Serdî-i eyyâm-ı hicrân mevsim-i teşrînidür

4 Kâfir-i ṣûret-perestüñ bu mecâzî deyrde
Lağziş-i pâyına bâdî ol bütüñ temkînidür

5 Naẓm-ı evṣâfuñ yazılmış ṣafḥadur levḥ-i żamîr
Fikr-i ḳadd-i dil-peẕîrüñ mıṣra'-ı tażmînidür

6 Almayınca eylemez ârâm künc-i ġaybdan
Günde bir ḳaç tâze ma'nâ ṭab'umuñ ta'yînidür

7 Devre ḳoymış âsyâb—ı çerḫi buldurmış ṣuyın
Kimde var ifsâda ḳudret Ṣâni'üñ tekvînidür

8 Rûy-ı zerdüm piste-i leb-bestesin ḫandân ider
Za'ferân nev'-i nebâtuñ Ḫ^{v}âce Nasrü'd-dîn'idür

9 İncilâ-yı mihr-i 'âlem-tâb-ı vuṣlat Nâbiyâ
Sûziş-i ṭûfân-ı eşküñ mâye-i teskînidür

---

146 S1,125a ; S2,167b ; S3,122b ; Ü,115b ; M,115a ; A,95b
2 Ṣarf-ı : Ḥarf-ı A// anuñ :enîn S1,S3,Ü,A
7 S2,Ü,M,A'da 8.beyit.
8 S2,Ü,M,A'da 7.beyit.

147
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Sen it ne ḳadar eyler iseñ ḥîle vü tezvîr
Hengâm-ı 'amel bildügin işler yine taḳdîr

2 Âzürde-i âġûşuñ olur gerden-i ḥırmân
İtseñ ne ḳadar bâzû-yı tedbîrüñi teşmîr

3 Taḫmîn-i niṣâl itdügüñ âhenleri ḫaṣma
Âhenger-i taḳdîr yapar pâyuña zencîr

4 Der-sâ'at olur pâ-zede-i ṣâ'iḳa-yı ḳahr
Ṭa'mîrine sa'y eyledügüñ ḫâne-i tedbîr

5 Seyl-âb-ı ḳażâ üştür-i emvâcına yükler
Sen eylemedin ḫırmen-i ümmîdüñi ta'şîr

6 Ẓann itmedügüñ şaḫṣuñ olur zîver-i ḫᵛânı
Ol nânı k'idersin dü-kef-i ḥırṣ ile taḫmîr

7 Sen âteşe vaż' eyledügüñ 'anber-i ḫoş-bû
Ġayrînüñ ider bînî-i ümmîdini ta'ṭîr

8 Nâ-gâh görürsin ki olur ġayre şeref-baḫş
Göñlüñce iderken görilen düşleri ta'bîr

9 Şaḫṣuñ birisi revġan-ı cân ile döker şem'
Bir ġayrüñ ider meclis-i iḳbâlini tenvîr

10 Murġ-âb-ı emel düşmiş iken ḥufre-i dâme
Ser-pençe-i şâhîn-i ḳażâ eyledi naḫcîr

11 Müzdûr-ı tedâbîr ne ḳâdir k'ide Nâbî
Bennâ-yı ḳader itmedügi ḫâneyi ta'mîr

---

147 S1,125b ; S2,165a ; S3,122b ; Ü,102b ; M,113b ; A,72b
2 -A ; Âzürde-i :Âverde-i S1,S3,Ü,M
7 âteşe :sa'yile S2,A ; M'de bu kelime eksik.

148

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñülde dâġ-ı maḥabbet ġıdâ bozundısıdur
O âh u vâh-ı ta'alluḳ hevâ bozundısıdur

2 Bulunsa tâzece ta'bîr-i nerm-sâze sezâ
Lisân-ı köhnede âteş şitâ bozundısıdur

3 Faḳîr mûre olur ḳayd-ı bâl 'ayn-i belâ
Vedâ'ı nâf-ı zeminden fenâ bozundısıdur

4 'Aceb mi fetḥ ile âṣaf bulursa reng-i ṣafâ
Ki zâġ-ı tîġ-i şecâ'at ġazâ bozundısıdur

5 'İbâdetinden ider ehl-i zühd ecr-i recâ
Ki kârı bâr-keşânuñ kirâ bozundısıdur

6 Nüzûl-i ism semâdan delîldür buña kim
O mâh-ı evc-i leṭâfet hümâ bozundısıdur

7 Nemâ nümûde-i emn olduğı dıraḫta sezâ
Ki arż-ı perveriş itmek rıżâ bozundısıdur

8 Ufuḳ ḳafâda nümâyân teḳâbül üzre iken
Zamâne yârı anuñçün riyâ bozundısıdur

9 Egerçi Vân'dan olur Nâbiyâ nevâ ümmîd
Velîk râh-ı ḥaḳîḳat Ruhâ bozundısıdur

149

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yoḳ gerçi neş'e bâde-i ḫâṭır-güşâ ḳadar
Virmez neşâṭ ma'nî-i rengîn-edâ ḳadar

2 Ṣaḥrâ-yı dilde gerd-i sipâh-ı ḫayâl-i yâr
Çeşm-i ümîdi rûşen ider tûtîyâ ḳadar

---

148 S1,125b ; S2,171b ; S3,123a ; Ü,112b ; M,95a
2 tâzece ta'bîr-i nerm-sâze :sâdece mazmûn-ı bezm-sâze S1,S3
7 nümûde-i :nümûne-i S1,S3,M
9 nevâ ümmîd :ümmîd nevâ,ümmîd peydâ S2

149 S1,126a ; S2,151b ; S3,123a ; Ü,106b ; M,101a ; A,93b
1 bâde-i :sâġar-ı S2,Ü,M
2 yâr :dost A

3 Bârî degerdi hᵛâhişe zer eylese karâr
Dest-i güşâde-destde reng-i hınâ kadar

4 Bakdum tamâm nüsha-i âfâka görmedüm
Ma'nâ-yı irtikâb-ı mezellet recâ kadar

5 Bîgâne âşinâya tekadüm muhâl idi
Bîgâneden görinse sitem âşinâ kadar

6 Ser-geştelükden eylemez âzâde çerh-i dûn
Bezl eylesen de mâ-meleküñ âsyâ kadar

7 Şaymaz bu kârgehde seni kimse rû-sepid
Cebr eylesen de kesrleri mûmiyâ kadar

8 Mevkûfdur müsâ'ade-i rûzgâra kâr
Şarf eylesen de akluñı sen nâhudâ kadar

9 Yokdur mezâk-ı ehl-i mürüvvetde Nâbiyâ
Ta'bîr-i dil-pezîr mezâ mâ mezâ kadar

150

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şek hem-cenâh-ı tâ'ir-i 'ayne'l -yakîn midür
Ahvel-resa-yı mertebe-i râst-bîn midür

2 Ol dil-şikende var mıdur âsâr-ı inkisâr
Yohsa cezâ-yı vaż'-ı sitemden emîn midür

3 Pür nûrdur egerçi süveydâ-yı hâne-zâd
Ammâ ki hâl-i yâr kadar dil-nişîn midür

4 Men'-i cefâya eylese de hatt-ı nev-şudûr
Hâşâ ki terk-i nâz ide ol nâzenîn midür

5 Olur dırâzter ne kadar kûteh eyleseñ
Fikr-i visâl-i yâr 'aceb dûr-bîn midür

6 Miftâh-ı müşkilât-ı cihânda egerçi şabr
Ammâ girâncadur 'acabâ âhenîn midür

7 Kat'â serin firâz idemez Nâbiyâ kalem
Âyâ ki kec-derûnluğına şerm-gîn midür

---

5 görünse :görülse S2,M,A

150 S1,126a;S2,162a;S3,123b;Ü,105a ; M,109b ; A,78b

151
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil giriftâr-ı ṣafâ-yı sîne-i sîmînidür
Ṭûṭînüñ âyînecilik eskiden âyînidür

2 Andan itsünler şikâyet tâze 'aybı var ise
Yoh̲sa feryâd ehl-i derdüñ 'âdet-i dîrînidür

3 İltizâm-ı girye bâḳîdür zeminde yoh̲sa eşk
H̲ıdmet-i maḳṭû'-ı tâküñ nuḳre-i pîşînidür

4 Taḥt-ı gülbinde yatup mestâne diñler bülbüli
Güllerüñ zîr-i baġalde ġonceler bâlînidür

5 İtmeñ iblîsi ḳabâ 'ifrîtlerden siz ḳıyâs
Reh-nümâ-yı z̲evḳdür ol fırḳanuñ nârînidür

6 Uġradur mı ġayrı 'uşşâḳı meger etrâfına
Cümleden nezdîk zülfi 'âşıḳ-ı miskînidür

7 Eylemez âyîneden ġayre neẓâre Nâbiyâ
Ol nigâr-ı kem-nigeh dil-berlerüñ h̲od-bînîdür

152
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Yine göñül nice bir bah̲t ile cedel yetişür
Senüñ çün ol dah̲ı çekdükleri kesel yetişür

2 Te'essüf eyleme fevt itdügüñ murâdâta
H̲udâ kerîmdür andan güzel bedel yetişür

3 Teveccüh eyle murâduñ ne ise Mevlâya
Eger muḳadder ise ol ḳadar 'amel yetişür

4 Yazuḳdur eyleme tesbîḥi âlet-i efkâr
Elünde bâzîye ser-rişte-i emel yetişür

5 Eger h̲ızâne-i sîm ü zere yetişmez ise
Hele h̲ızâne-i ma'nâya bârî el yetişür

6 Binâ-yı 'aşḳa h̲ilâf-ı mebânî-i 'âlem
H̲urûş-ı seyl-i sirişk olmasa h̲alel yetişür

7 Tekellüfât-ı 'ibârâtdan tehî Nâbî
Edâ-yı ḥaḳḳ-ı ma'âniye bu ġazel yetişür

---

151 S1,126b;S2,149b;S3,123b;Ü,105b;M,99b;A,95b
6 -S2,Ü,M
152 S1,126b;S2,155a;S3,123b;Ü,112a;M,92b;A,75b

153

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Haṭ nev-demîde sünbül-i bâġ-ı 'izârıdur
Âhir zamân-ı ḥüsniñüñ evvel-bahârıdur

2 Ruhsâr-ı hat-ber-âveri gördükde lâl olur
Ṭûṭî-i ṭab'uñ âyine-i jengdârıdur

3 Gitdükçe ser-keş olmada ol serv-i bâġ-ı nâz
Gûyâ sirişk-i dîde-i ter cûy-bârıdur

4 Naḳş-ı firîbi Zâl-i sipihrüñ zamânede
Her sâde-levḥüñ âyineveş inkisârıdur

5 Sûdâgerân-ı şehr-i Sitânbul'a 'arż ider
Nâbî bu nev-ḳumâş Ḥaleb yâdigârıdur

---

153 S1,126b;S2,169b;S3,124a;A,80a
1 Haṭ nev-demîde sünbül-i bâġ-ı 'izârıdur : Haṭṭ-ı cemâli sebze-i bâġ-ı 'izârıdur S2, Haṭ nev-demîde sebze-i bâġ-ı 'izârıdur A

2 gördükde :gördükçe S2,A
5 'arż :nâz S2,A

154

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şikâyetüm sitem-i şûh-ı ser-keşümdendür
Zuhûr-ı dûd-ı derûnum hep âteşümdendür

2 Bu zahm-ı 'aşkuma bâdî nigâhum olmışdur
Yine bu tîr baña kendü terkeşümdendür

3 Bu gûne bî-nemek olmak nevâle-i 'ayşüm
Teġâfül-i leb-i nâz-ı nemek-çeşümdendür

4 Şifâ-yı şadre sebebdür iderse de düşnâm
Bu mîve telh ise de nahl-i dil-keşümdendür

5 Olaydı âdem eger rû-be-rû iderdi 'itâb
Bu nâ-nümûde cefâ ol perîveşümdendür

6 Görince zâġı hevâda kafesde dir tâvûs
Bu kaydlar baña bâl-i münakkaşumdandur

7 Müşahhaş olmaduġı harf-i matlabum Nâbî
Benüm cerîde-i baht-ı müşevveşümdendür

155

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şubhuñ olınca zîb-i girîbânı gûy-ı zer
Kimdür ki itmeye heves-i cüst-cûy-ı zer

2 Her kim 'azîz tutmaz ise tiz zelîl olur
Olmış sirişte 'izzet ile mû-be-mûy-ı zer

3 Gâhî düşer ki kıymet-i şey-i hasîs olur
Ser-levha-i muşâhif iken âb-ı rûy-ı zer

---

154 S1,127a;S2,155b;S3,124a;Ü,110b;M,104b;A,75a
5 olaydı : olaydum A
155 S1,127a;S2,149b;S3,124a;Ü,114b;M,99a;A,74b

4 H̲ubân-ı nerm-dil gibi bilmez muh̲âlefet
Olmış mülâyemetle pesendîde h̲ûy-ı zer

5 Âs̲âr-ı ḳahr bürḳa'-ı ruh̲sâr-ı luṭfdur
Âteşdür iltiyâm-resân-ı refû-yı zer

6 Olmış bu kârgâh-ı h̲arîd u fürûh̲tde
Ma'şûḳ-ı çeşm ḥırṣ-ı cemâl-i nigû-yı zer

7 Nâ-merd-i zen-siriştlerüñ zîb-i gûşıdur
Mânend-i gûşvâre-i zer güft-gûy-ı zer

8 Ḥummâ-yı ṣufrevî gibi h̲alḳuñ vücûdını
Pâ-mâl-i lerziş itmededür ârzû-yı zer

9 Nâçîz naḳş-ı mûm ile zindân-ı kîsede
Olmaḳ nefes-girifte yazıḳdur gelû-yı zer

10 Râh-ı keremde ḳıllet-i erbâb-ı ṣarfdan
Ġayretle oldı çîn be-cebîn zerd rûy-ı zer

11 Ma'dende olsa na'l der-âteş 'aceb midür
Meydân-ı cûd şevḳi ile bâd-pûy-ı zer

12 Zencîrlerle żabṭ olınur yoh̲sa Nâbiyâ
Mümkin degül mümâne'at-ı mevc-cûy-ı zer

---

9 M'de 10.beyit.
11 S2'de 9.beyit.

156 (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Maḥzûn gelen ḥużûrına dil-şâd olur gider
Dest-i ġama esîr ise âzâd olur gider

2 'Âlemlere vücûdını Ḥaḳ raḥmet itmegin
Vîrâne-i ḍalâl olan âbâd olur gider

156 S1,246b
(*) Nā-tamām Gazel

157
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Pervâze kûy-ı yâre per ü bâlümüz mi var
Şâyeste-i vişâl olacak ḥâlümüz mi var

2 Biz ḳande ḳande geşt ü güẕâr-ı ḥarîm-i yâr
Erziş neden o luṭfa o iḳbâlümüz mi var

3 Nâ-yâbdur dehânı gibi ḥarf-i iltifât
Bilmem niyâz-ı vaṣlda ihmâlümüz mi var

4 Ey tünd-ẖû neden bilelüm sırr-ı la'lüñi
Aḥkâm-ı ġayb sormaġa remmâlümüz mi var

5 Nâbî mürâ'iyân bize itsün mi iltifât
A'mâlümüz fürûẖte dellâlümüz mi var

---

157 S1,127b;S2,152b;S3,124b;Ü,101b;M,102a;A,79a
4 bilelüm :bilemem S2,M,A
5 iltifât :i'tibâr S2,Ü,M,A

158

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kim ṣorar ḫâṭırı hep câme vü destârın arar
Ḫalḳ âyînelerüñ şimdi ṣadef-kârın arar

2 Aramaz kimse ma'ânî vü nikâtın ketbüñ
Naḳş-ı ser-levḥa vü dîbâçe-i ḥalkârın arar

3 Olsalar reng ile bu ḳaṣr-ı havâsa mihmân
Birisi kûşe ṣorar biri hevâdârın arar

4 Hüner ol mertebe kâsid ki gezüp kûy-be-kûy
Der-be-der köhne semer gibi ḫarîdârın arar

5 Nice mümkin ḳala ferdâda daḫı ferd u ġarîb
Nabiyâ kim ki bu 'âlemde bu gün yarın arar

---

158 S1,128a;S2,173b;S3,125a;M,89a;A,78a
5 ferd u ġarîb :merd-i ġarîb S1,S3

159

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñülde dâ'iye-i mâl emel bozundısıdur
Nümûd-ı silk-i ḳanâ'at kesel bozundısıdur

2 Cihânı gerdiş ider ḫaylîden bu köhne ḳıbâb
Sipihre tesmiye-i Zâl ezel bozundısıdur

3 'Aceb mi mevt-i irâdîye düşse ehl-i sülûk
Cilâ-yı âyine-i rûḥ ecel bozundısıdur

4 Rüsûm-ı âmed ü reft üzredür niẓâm-ı cihân
Siyâḳ-ı resm-i beled hep bedel bozundısıdur

5 Gören bilür şekerüñ gülden olduġun ḥâṣıl
Ki ḥulv-i sufre-i 'âlem vaḥal bozundısıdur

6 Cefâ-yı 'âleme ṣabr it ṣafâ murâduñ ise
Ki les'-i ḥayye-i şöhret 'asel bozundısıdur

7 Ta'affünâtını yâd eyle beyża vü ferḫüñ
Piliç leẕîẕdür ammâ çepel bozundısıdur

8 Kitâblarla medâriste baḥs ider ṭullâb
Kitâb cildi anuñçün cedel bozundısıdur

9 'Amel o kârgehüñ kemterîn ḳurâżasıdur
Metâ'-ı 'ilme dinilmez 'amel bozundısıdur

10 Münâsebetledür evżâ'-ı tesmiye Nâbî
Lügaz hele ḳati vâżıḥ ġazel bozundısıdur

---

159 S1,128a;S2,171b;S3,125a;M,87a;A,87a

7 ta'affünâtını :tekellüfâtını S1,S3,teṣânüfâtını M
9 -M

160

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Deryâ tecerrüd itse n'ola eski h͟vâcedür
Pür-mevc-i mâ'î pûşişi bir ṣaf ferâcedür

2 Ol âfetüñ leṭâfet-i ḥüsninde yoḳ ḳuṣûr
Ancaḳ o deñlü var ki birâz bî-vefâcadur

3 Tercîḥ ṣanma rindi saña zâhidâ ġaraż
Senden odur tefâvüti kim bî-riyâcadur

4 H͟âk-i siyeh ne ṭurfe heveskâr pîrdür
Kim her bahâr giydügi tâze alacadur

5 Eñ pestter binâ-yı bilâd-ı ḳanâ'atüñ
Bâmında nesr-i ṭâ'ir-i gerdûn dücâcedür

6 Rûḥuñ zekât-h͟vâre-i iḥsânıdur beden
Luṭf-ı şarâb çihre-fürûz-ı zücâcedür

7 Nâbî ḳadeḥde ẓâhir olan câ-be-câ ḥabâb
Gül-gûn-ı bâdenüñ ayağında ṣırâçedür

---

160 S1,128b;S2,171a;S3,125b;M,118b;A,79a
1 n'ola :dürin S2,M
3 zâhidâ : vâ'iẓâ A
5 -A

161

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Pürsende-i ḥâl-i dilüme gülh̲anı göster
Cûyende-i h̲âkister-i 'aşḳa beni göster

2 Ben cûy u ṣabâveş geçerüm pest ü bülendi
Sen baña hemân semt-i reh-i gülşeni göster

3 Seyr eyle güz̲âriş nic'olur âteş-i 'aşḳa
Bir dilber-i nâzişger-i sîmîn-teni göster

4 Añlar bulunur mı diyene lübb ile ḳışrı
Bir fikr-i daḳîḳ eyle de pervîzeni göster

5 Nâbî eger isterler ise cem'ini farḳuñ
Bâdâm-ı dü-maġz içre olan revġanı göster

---

161 S1,128b;S2,150a;S3,125b;Ü,105b;M,99b;A,72b
3 güz̲âriş :güdâziş S2,Ü,M,A
4 diyene :dine S2

162

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ġażab-âlûde kerem hublaruñ meşrebidür
Hande-âmîz sitem tâzelerüñ mezhebidür

2 Ḥüsn her ḳande bulunsa sipeh-i nahvet ü nâz
Zîr-i ḥükminde bulunmaḳ eser-i kevkebidür

3 Nice vâreste olur kebk-i heves çenginden
Çeşmi şâhîn-i şikârî müjeler mıhlebidür

4 Gelür âmîhte âvâze-i eṭfâl-i hevâ
Hvâce-i ders-i ġamuñ hâne-i dil mektebidür

5 Muṣḥaf-ı ḥüsninüñ itmâmına yâruñ Nâbî
Beyt-i târîh-i dil-ârâ haṭ-ı püşt-i lebidür

162 S1,128b;S2,160b;S3,125b;Ü,114a;M,109a;A,82a

163

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hubân-ı haṭ-âverdeye nâzuñ yiri yoḳdur
'Uşşâḳa da min-ba'd niyâzuñ yiri yoḳdur

2 Miḥrâb-ı dü-ebrûya neden girdi dü çeşmi
Bilmez mi sükârâya namâzuñ yiri yoḳdur

3 Halvetkede-i ḳalbe hayâlüñ gelür ammâ
Dîvân-ı ḥaḳîḳatde mecâzuñ yiri yoḳdur

4 Dihḳân beçenüñ ḥüsnine dil virme ṣaḳın kim
Meşhûrdur ol destde bâzuñ yiri yoḳdur

5 Düşmez leb-i şîrînine yâruñ sühan-ı telh
Helvâcı dükkânında piyâzuñ yiri yoḳdur

6 Ḥâl-i dili 'arż itmedesin çeşmine ammâ
Mestâneye fetḥ-i der-i râzuñ yiri yoḳdur

7 Bir vaṣl k'ola sâye-ṣıfat hicri ḳafâdâr
Nâbî bu ḳadar sûz ü güdâzuñ yiri yoḳdur

---

163 S1,129a;S2,164a;S3,126a;Ü,115a;M,112a;A,80b

164

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̲âk-i Ḥarem ki 'izzet ile kîmyâlanur
Ammâ ki rûzgâr gelür kim hevâlanur

2 Hep sözledür şikest-i dil ü merhem-i derûn
Geh seng olur maḳâl gehî mûmiyâlanur

3 Biz görmedük görenlere de râst gelmedük
Kim diyeler ki ġam da gehî bî-vefâlanur

4 Çoḳluḳda olma pâ-zede-i berg-rîz-i ye's
Bâġ-ı ümîd gâh düşer dil-güşâlanur

5 Def'-i belâya çünki taṣadduḳ vesîledür
Muḥtâc Nâbiyâ gehî ḥâcet-revâlanur

165

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Geldi bu sâl esircilik ile h̲^{v}âce bahâr
Nâmı h̲urrem kölenüñ câriyenüñ hep gülzâr

2 At cânbazlıġıdur kârı degül ehl-i sefer
Râ'iż-i rah̲ş-ı zebân itdügümüz istiġfâr

3 Ḳavm-i Mûsâ'ya idüp sâz-nevâzân taḳlîd
Ḳomış adını ḳamış pirâmenüñ mûsiḳâr

---

164 S1,129a;S2,173b;S3,126a;Ü,99a;M,86b
3 kim :ki S2
4 pâ-zede-i berg-rîz-i ye's :pâ-zede-i tâk-ı nüh-felek S1,S3

165 S1,129a;S2,167b;S3,126a;Ü,107a;M,116a;A,77a
1 h̲^{v}âce bahâr :faṣl-ı nev-bahâr S1
3 S2,Ü,M'de 4.beyit.

4 Olmasa böyle şu da'vâlarına düşmez idi
Ehl-i tîmâruñ eger müştereki bu tîmâr

5 Ḳuvvet-i ṭab'ına şâhid yetişür eyler ise
Çîn-i ebrûyı eṭibbâya taḥammül bîmâr

6 Pîr-i nâ-bâliġuñ eṭvâr-ı heveskârını gör
El çalar şâh̲laruñ raḳṣına gülşende çenâr

7 Bu da bir böyle ṣaḳā-güne ġazeldür Nâbî
Şi'rüñ âluftesidür istemez üslûb-ı vaḳâr

166

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O dil kim sâġar-ı bî-reng-i ṣahbâ-yı ḥaḳâyıḳdur
Anı leb-rîz-i çirk-âb-ı mecâz itmek ne lâyıḳdur

2 Tecerrüdle olur âġûş-ı vaṣla pîrehen nâ'il
Ḳabâyı vaṣldan maḥrûm iden ḳat ḳat 'alâyıḳdur

3 Münâsib hem-zebân rûşenger-i âyîne-i dildür
Ġubâr-ı çihre-i h̲âṭır ḳarîn-i nâ-muvâfıḳdur

4 Tevâfuḳ ḳande var kim esb-i çerh̲üñ mihr ile mehden
Bir iki na'li var biri birine nâ-muṭâbıḳdur

5 Sebû-yı meyle ibrîḳ-i vużû bir h̲âkdür ammâ
Ne ḥikmetdür bilinmez biri ṣâliḥ biri fâsıḳdur

6 İnanma imtizâcın seyr idüp bu çâr-erkâna
Dem-â-dem biri birüñ fırṣatın gözler münâfıḳdur

7 Dah̲ı kimden ümîd-i ṣıdḳ idersin Nâbiyâ bilmem
Sabâḥuñ bir nefesde nıṣfı kâz̲ib nıṣfı ṣâdıḳdur

---

4 -A
5 -A ; S2,Ü,M'de 3.beyit.

166 S1,129b;S2,149a;S3,126a;Ü,105a;M,98b;A,86b
1 kim: ki S1,S2,S3,Ü / sâġar-ı :sâye-i S2
2 ḳabâyı :ḳabâ-yı S2,A

167

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dildâr ile dil gerçi ki me'nûs degüldür
Luṭf u kereminden yine me'yûs degüldür

2 Redd itmesidür müşkil olan 'âşıḳa yoh̲sa
Cevr u sitemi mûris̲-i efsûs degüldür

3 İfnâ-yı vücûd eylememek râh-ı ṭalebde
'Uşşâḳ-ı sitem-dîdeye nâmûs degüldür

4 Pâ-bend-i ta'alluḳ görinür sînede ammâ
Âzâde-dil ol ḳaydda maḥbûs degüldür

5 Bî-tâbliginden dökilür pâyına yoh̲sa
Üftâdelerüñ maṭlabı pâ-bûs degüldür

6 Ancaḳ aramaz her birisi 'aybını h̲alḳuñ
Yoh̲sa naẓaruñ ḳanġısı câsûs degüldür

7 Bî-vâsıṭa-i ḥarf olamaz çeşm aña reh-yâb
Gûyâ dehen-i nâziki maḥsûs degüldür

8 Ey şi'r miyânında ṣatan lafẓ-ı ġarîbi
Dîvân-ı ġazel nüsh̲a-i ḳâmûs degüldür

9 Zâhid ne ḳadar 'ayb ile yâd itse de rindi
Besdür aña ol ḥüsni ki ṣâlûs degüldür

10 Sâzende dah̲ı rütbe-i z̲illetdedür ammâ
Remmâl ü müneccim gibi menh̲ûs degüldür

11 Ṣad-ṣûret olur nûr-ı şu'ûrında nümâyân
Nâbî nice dirsin dile fânûs degüldür

---

167 S1,129b;S2,146a;S3,126b
1 dil : ol M

168

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sûziş-i 'aşḳa giriftâr olmayan dil dil midür
Olmayan âvâre-i kûy-ı cünûn 'âḳil midür

2 Rûy-ı âteşnâki şâhiddür eger ketm itse de
Ol perî sûz-ı derûnumdan meger ġâfil midür

3 Kes̲ret-i 'uşşâḳdur ârâyiş-i bâzâr-ı ḥüsn
Nâ-h̲arîdârân-ı ḥüsne gül-ruh̲ân ḳâ'il midür

4 Ṣâf-dildür itse de taḳlîd-i ḥüsnüñ mû-be-mû
Rûy-gerdânlıḳ yine âyîneden ḳâbil midür

5 Hep çıḳan târ-ı şu'â'ıdur degül mûy-ı sefîd
Nâbiyâ nûr-ı maḥabbet sîneden zâ'il midür

169

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şeh-i ġamuñ dil-i vîrân kühen h̲ızânesidür
Beden 'avârıż-ı endûha baġlu h̲ânesidür

2 Taṣarruf itse n'ola şah̲ne-i sitemger-i 'aşḳ
Muḳâṭa'ât-ı dil-i zâr mâlikânesidür

3 Mülâzimetde geçen 'ömr kûy-ı dilberde
Recâ-yı manṣıb-ı ümmîdüñ âsitânesidür

4 Ümîd-i nâme-i raḥm itme ol cefâ-cûdan
Ki ma'nî-i sitem inhâ-yı muh̲liṣânesidür

5 O mest-i ḥüsn ile hem-kâselik ne câ'iz kim
Şikest-i şîşe-i dil vaż'-ı dûstânesidür

6 'Aceb mi menzile irse sebük-revân-ı ṭaleb
H̲ayâl-i zülf-i ümîd elde tâziyânesidür

---

168 S1,129b;S2,149a;S3,126b;Ü,105a;M,99a;A,75b
1 sûziş-i :sûriş-i M
5 târ-ı : nûr-ı A

169 S1,130a;S2,150a;S3,127a;Ü,105b;M,99b;A,96a
6 zülf-i ümîd :dest-i ümîd A

7 Raḳîbüñ ol gül-i ter de benüm gibi Nâbî
Firîb-h̲urde-i ḥarf-i münâfıḳânesidür

170

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñül ki naġme-i derd-âzma ta'allüm ider
Verâ-yı dâ'ire-i dâġdan terennüm ider

2 Gelince cünbişe vaṣf-ı lebiyle elde ḳalem
Varaḳ da ism-i müsemmâ gibi tekellüm ider

3 Delâlet itmez ise reh-nümâ-yı cez̲be-i ḥüsn
Nigâh-ı h̲aṭve-i evvelde râhını güm ider

4 Eger ki bâzî-i raḳḳâṣ-ı çerh̲ böyle ise
Dehân-ı sâzda dendân-ı sîn tebessüm ider

5 H̲ayâl-i şi're 'aceb rûḥ virdüñ ey Nâbî
Me'âl nuṭḳa gelür ḥarfler tecessüm ider

171

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu devrânda ṣafâ-yı h̲âṭıra nâ'il mi ḳalmışdur
Felekden dâġ-ber-dâġ olmaduḳ bir dil mi ḳalmışdur

2 Ne devr eyler tehî nüh âsyâ cûy-ı vücûd üzre
Meger kim kiştzâr-ı dehrde ḥâṣıl mı ḳalmışdur

3 Meh-i 'âlem-fürûzı bedr iken gördüm hilâl olmış
Cerâḥat-yâb-ı noḳṣan olmamış kâmil mi ḳalmışdur

4 Necât ümmîdi yoḳdur çâresi girdâba ric'atdür
Mis̲âl-i mevc rû-mâl itmedük sâḥil mi ḳalmışdur

5 Nedendür cilve-i ma'nîye çıḳmaz h̲ayli müddetdür
'Aceb Nâbî kümeyt-i h̲âme pâ-der-gil mi ḳalmışdur

---

170 S1,130a;S2,151a;S3,127a;Ü,106a;M,100b;A,88b
3 dendân-ı sîn :dendânesi A
171 S1,130a;S2,151a;S3,127a;Ü,106b;M,100b;A,81a
2 nüh-âsyâ :bu S1
4 -M

172

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dilber esîr-i bâde olursa 'aceb midür
Mestâna bûs-dâde olursa 'aceb midür

2 İḥsân iden kerîmdür iḥsânı da anuñ
Me'mûldan ziyâde olursa 'aceb midür

3 Mihr-i ṣiyâmı eyledi ḥal nâh̲un-ı hilâl
Meyh̲âneler güşâde olursa 'aceb midür

4 Va'dinden evvel eylemek iḥsânına vefâ
Dilber ḥelâl-zâde olursa 'aceb midür

5 Ol mâh olınca hâle-nişîn-i serîr-i ḥüsn
Ah̲ter-ruh̲ân piyâde olursa 'aceb midür

6 Aldı çenâr sâyesine cûyı cû dah̲ı
Pâyine ser-nihâde olursa 'aceb midür

7 Çün sâde-rûlar âyinedür ṭûṭî-i dile
Nâbî ġazel de sâde olursa 'aceb midür

---

172 S1,130b;S2,151b;S3,127a;Ü,106b;M,101a;A,79a
1 bûs-dâde : bûse-dâde S2,M,A

173

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Yâr bezme gelicek girye-i ḥasret mi ḳalur
Mevsim-i tehniyede kâsede şerbet mi ḳalur

2 Seyr iden lerziş-i pâlûde-nümûn-ı bedenin
Sîr-çeşm olsa ne deñlü yine ṭâḳat mi ḳalur

3 H̱ıdmet-i ref'-i ḥicâba ḳadeḥ âmâde iken
Vaṣl içün yâre niyâz itmege ḥâcet mi ḳalur

4 Olsa tevḥîdde bir dilber ile dest-be-dest
Ṣufiye daġdaġa-i ḳayd-ı inâbet mi ḳalur

5 Dile ṣâbûn-ı tesellî sürerek ehl-i nifâḳ
Dâmen-i dilde meger çirk-i nedâmet mi ḳalur

6 H̱alvet-i yârdan olduḳça be-der 'âşıḳ-ı zâr
Mescide 'azm idecek deñlü ḳıyâfet mi ḳalur

7 Bu ḳadar telẖî-i hicrân araya girmiş iken
Bir daẖı ni'met-i vuṣlatda ḥalâvet mi ḳalur

8 Dile râḥat mı virür vesvese-i fikr-i raḳîb
Düzd olan ẖânede hîç ẖ^{v}âb-ı ferâġat mı ḳalur

9 Buña meydân-ı mükâfât dinür ey Nâbî
H̱alḳı bî-râḥat iden kimsede râḥat mı ḳalur

---

173 S1,130b;S2,152a;S3,127b;Ü,107a;M,101b;A,86b
3 ref'-i :def'-i Ü,M
6 olduḳça :olduḳda M,A
7 S2,Ü,M,A'da 8.beyit.
8 S2,Ü,M,A'da 7.beyit.

174

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

İtdi rübûde hûşum ol nüktedânlıcuklar
Peymâne-keşlicikler sahbâ-feşânlıcuklar

Dûşîne neydi bilmem meclisde ey sitemger
Agyâr-ı nâ-sezâya ol mihribânlıcuklar

'Âşıkda kor mı tâkat ol hande-rûlıcıklar
Ol bezle-gûlıcıklar şîrîn-zebânlıcuklar

Olmaz mı bî-te'emmül gâretger-i tahammül
Kâkül-güşâlıcıklar dâmen-keşânlıcuklar

Ârâmum itdi târâc lerziş-sürînlicikler
Gerden-şikenlicikler bâzî-künânlıcuklar

Şâbûn-ı çirk-i gamdur ol şîvenâklikler
Ma'cûn-ı renc-i dildür ol hande-rânlıcuklar

Esbâb-ı sayd-ı dildür ol fitnegerlicikler
Kemter-nigehlicikler bisyârdânlıcuklar

Râhat-rubâ-yı cândur nagme-serâlıcıklar
Rengîn-sühanlıcıklar eş'âr-hvânlıcuklar

Sabr-âzmûnlıcıkdur Nâbî o fitne-cûdan
Ol ta'ne-zenlicikler ol bed-gümânlıcuklar

S1,130b;S2,155a;S3,127b;Ü,108a;M,104a;A,76b

175

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ḥırmâna sirişdümdeki pindâr sebebdür
Maḳṣûda baña reh-zen olan ẕüll-i ṭalebdür

2 Murġ-ı dil-i âzâde-per-i evc-i ferâġı
Üftâde-i dâm-ı ġam iden ḥırṣ u şeġabdur

3 Gencîne-i iḥsânı güşâd itse kerîmân
Iẓhâr-ı niyâz eylememek terk-i edebdür

4 Taḥrîk-i nigâha yoġ iken dîdede ḳudret
Ruḫsâre-i ḫûbânda tek-â-pûsı 'acebdür

5 Zer-ḫâme ile mihr ider naḳl beyâża
Her ḥarf ki pîçîde-i müsvedde-i şebdür

6 Gehvâre-i gûş içre varur ḫ^v^âb-ı ferâġa
Eṭfâl-i tekellüm ki ciger-gûşe-i lebdür

7 Nâbî dil ider emti'a-i nev-be-nev îcâd
Gûyâ ki ṣanâyi'kede-i şehr-i Ḥalebdür

---

175 S1,131a;S2,172b;S3,128a;Ü,116;M,119b;A,81a
2 üftâde : laġzîde S1,S2,S3,Ü /ḥırṣ u şeġabdur :ḥırṣ-ı ṭarabdur S1,S3,Ü,ḥırṣ-ı ṭalebdür M,A
4 nigâha :niyâza S1
5 -Ü
6 -Ü
7 -Ü

176
Mefûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her dîde ki var ḥâline şâyân nemi vardur
Her sîne ki var vus'ına çesbān ġamı vardur

2 Esbâb-ı ṣafâ 'aḳl diyârındadur ammâ
Vâdî-i cünûnuñ dah̲ı çoḳ 'âlemi vardur

3 Ṣan'at-kede-i ma'dilet-âbâd-ı ḳaderde
Her zah̲m ki var lâ-büd anuñ merhemi vardur

4 Her gördügüñe açma ṣaḳın dîde-i efkâr
Her mertebede maṣlaḥatuñ âdemi vardur

5 Nâbî ḳalem-i râst-nümânuñ dah̲ı baḳsañ
Ḳalbinde nühüfte nice pîç ü h̲amı vardur

177
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mînâyı vaḳf-ı gerdiş iden zûr-ı bâdedür
Bâzû-yı meyde devr-i piyâle kebâdedür

2 Üstâddan ta'allüm-i âdâb-ı devr içün
Çeşm-i piyâle cânib-i çerh̲e güşâdedür

3 H̲âcetverâna feyżi olur cümleden füzûn
H̲âtem ki seng-dillik ile nâm-dâdedür

4 Bir gün gelür ki ṣadre çıḳar ser-firâz olur
Ol gördügüñ kemîne ki nâmı piyâdedür

5 Cûş u h̲urûş-ı mevce-i deryâ-yı magfiret
Nâbî tevaḳḳu' itdügümüzden ziyâdedür

---

176 S1,131a;S2,173a;S3,128a;Ü,98b;M,86b;A,92b
1 ḥâline :ḥâlete S2 // vus'ına :vus'ate S2,A
177 S1,131a;S2,170b;S3,128a;M,118a;A,81a

178
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne riyâżât u ne ezkâr u ne evrâda baḳar
Der-i gencîne-i dil fetḥ-i Hudâ-dâda baḳar

2 Bir nefesle olur âhen-fiken-i sâḥil-i kâm
Keşti-i lücce-i ümmîd hemân bâde baḳar

3 Dil ḳalup ḳal'a-i bî-burc-ı bedende maḥṣûr
Ġaybdan leşker-i nâgeh-res-i imdâda baḳar

4 Devlet erbâbına reşk eyleyen erbâb-ı ḥased
Añlamaz maṣrafınuñ kesretin îrâda baḳar

5 Düşdi bir seng-dile şimdi ser ü kârum kim
Ne olur nâleden âzürde ne feryâda baḳar

6 Dûr-bînân ki ider naḳşa nigâh-ı diḳḳat
Żımn-ı ṣan'atde sebük-desti-i üstâde baḳar

7 Bu cihân n'olduġını añlayan añlar Nâbî
Lîk tedḳîḳ idemez her birisi sâde baḳar

179
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Fetḥi müşkil günbed-i devvâr-ı muḥkem böyledür
Dahme-i der-beste-i çerh-i muṭalsam böyledür

2 Nev-be-nevdür kârvân-ı ḥâdisât-ı kâ'inât
Bulmaz emvâcı tenâhî 'âdet-i yem böyledür

3 Geh bülendi pest ider gâhî ider pesti bülend
Muḳteżâ-yı gerdiş-i ṭullâb-ı 'âlem böyledür

---

178 S1,131b;S2,156a;S3,128b;Ü,108b;M,104b;A,80b
3 bî-burc-ı bedende :bî-burc u beden A
5 erbâb-ı hased : aṣḥâb-ı ḥased A
179 S1,131b;S2,152b;S3,128b;Ü,107b;M,102b;A,78a
1 fetḥi : fetḥ M // der-beste-i:der-beste vü S2
2 kârvân-ı :kâr-dân-ı M

4 Ceẕbine âmâdedür h̲ûrşîd h̲âke düşse de
Sâḥa-i îcâdda aḥvâl-i şebnem böyledür

5 Eks̲eri nüh-ḳubbe-i eflâke ṣığmaz Nâbiyâ
Dil-büzürgân-ı ṣaġîrü'l-ḥacm âdem böyledür

180

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 'Âlemüñ gerçi niẓâmı devlet ü ni'metledür
Lîk ẕevḳi 'âfiyetle ṣoḥbet ü ülfetledür

2 Olma ey ṭab'-ı ḥarîṣ enbân-güşâ-yı ıżṭırâb
Kâr u bârı âsiyâb-ı 'âlemüñ nevbetledür

3 Gâh açar gâhî ḳapar birisi sîm ü biri zer
Cünbiş-i ḥikmet-nümây-ı çerh̲ hep sâ'atledür

4 Bî-nemekdür vaṣl-ı bî-faṣl eyler îrâs̲-ı kelâl
Çaşni-i h̲^{v}ân-ı vuṣlat telh̲î-i firḳatledür

5 Âb u tâbından degüldür eylemek ceẕb-i ḳulûb
La'l-i gül-fâmı faḳat te's̲îr-i h̲âṣṣiyyetledür

6 'İffet-i zühhâd-ı h̲âlî-deste yoḳdur i'tibâr
Ârzû-yı ṭab'da icrâ refâhiyyetledür

7 Basṭ-ı âs̲âr itmede muḥtâcdur h̲âke felek
Nâbiyâ her 'izzetüñ âmîzişi ẕilletledür

---

180 S1,131;S2,168b;S3,128b;Ü,108b;M,117b;A,60a
2 A'da 3.beyit.
3 A'da 2.beyit.

181

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Cem' oldı bezm-i ṣoḥbete yârân birer birer
Câm aldı dest-i 'işrete rindân birer birer

2 Ey reh-rev ol bu râh-güẕerden girîz-pây
Cem' oldı kûh-ı 'aşḳa pelengân birer birer

3 Oldı çekân yine ḳaṭarât-ı şarâb-ı surẖ
Mânend-i silk-i dâne-i mercân birer birer

4 Dârü'ş-şifâ-yı vuṣlatı itdi güşâde yâr
Bîmâr-ı hicre eyledi dermân birer birer

5 Nâbî ẖayâl-i mâh-ruẖân ṭoldı sîneye
Gûyâ ki geldi mektebe ẖûbân birer birer

182

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Gel ey nesîm-i ṣabâ ẖaṭṭ-ı yârdan ne ẖaber
Gelür mi ḳâfile-i müşg-bârdan ne ẖaber

2 'Aceb ḳalem-rev-i gülzârı itdi mi tesẖîr
'Azîmet-i sipeh-i nev-bahârdan ne ẖaber

3 Şemîm-i zülfine âmâdedür meşâm-ı ümîd
Ne gûne cünbişi var rûzgârdan ne ẖaber

4 Muḳîm-i kûçe-i yâr oldı ẖaylî müddetdür
Dil-i belâ-keş-i nâber-ḳarârdan ne ẖaber

5 'Aceb ḥuṣûle gelür ḥâli var mıdur Nâbî
Ümîd-i ẖâṭır-ı ümmîdvârdan ne ẖaber

---

181 S1,132a;S2,156b;S3,129a;Ü,109b;M,105b;A,89a
1 rindân : yârân Ü,M,A
2 bu :o S2,Ü,M,A

182 S1,132a;S2,158a;S3,129a;Ü,110a;M,106a;A,98a
1 ẖaṭṭ-ı yârdan :kûy-ı yârdan S2,Ü,M
3 zülfine :luṭfına S2,Ü,M,A

183
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Fedâ-yı tîğ olur haddin tecâvüz eyleyen mûlar
Cefâ-yı tîğden âsûdedür müjgân u ebrûlar

2 'Aceb mi şâneâsâ çâk çâk olsa dil-i 'uşşâķ
Sipâh-ı hatt-ı nev-hîze ķafâdâr oldı gîsûlar

3 Degüldür mevceler her sû 'inân-ı ihtiyârıdur
Bırakmış ârzû-yı vuslat-ı deryâ ile cûlar

4 İşâret fehm iden dervîşe eyler çeşm-cünbânî
Hüviyyet nüktesiyle tekye dîvârındaki hûlar

5 Perestiş lafzınuñ taķrîbidür gûyâ ki ey Nâbî
İder pervâz hâke rûymâl üzre piristûlar

184
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Baht-ı bülend o kimseye kim destyâr olur
Germiyyet-i hevâda yeri kûhsâr olur

2 Virmez bu inşirâhı dile ġayrı kûhsâr
Bu kûh-ı Despoto añılur rûzgâr olur

3 Hakkâ ki görmedüm bu ķadar cây-ı dil-firîb
Seyr ittügüm bakılsa yine çok diyâr olur

4 Âbındaki letâfeti mümkin mi söylemek
Ser-çeşme-i hayât işidür şermsâr olur

5 Raķş itmege turur nefes-i rûzgâr ile
Her bir dırahtı bir sanem-i şîvekâr olur

---

183 S1,132a;S2,170a;;S3,129a;M,87b;A,73b

184 S1,132a;S2,158a;S3,129a;Ü,110b;M,106b;A,75b

6 Sîmâsı her ṣanavber-i nâzük-h̲ırâmenüñ
Sermâye-i tereddüd-i serv ü çenâr olur

7 Ṣad-sâle pîri âb u hevâsı cüvân ider
Âdem bu kûha gelmede bî-ih̲tiyâr olur

8 Dest-i ṣabâsı şâne-zen-i zülf-i 'âfiyet
Âbı cemâl-i ṣıḥḥate âyînedâr olur

9 Rîzân olan tegerg degüldür seḥâbdan
Nâbî hidîv-i 'âleme gevher nis̲âr olur

185

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 H̲aṭ-ı lebinde ḥurûf-ı mülâyemet yoḳdur
O şâh-beytde ma'nâ-yı merḥamet yoḳdur

2 Bülend ü pest-i bilâd-ı vücûdı devr itdüm
Diyâr-ı 'aşḳ ḳadar çây-ı 'âfiyet yoḳdur

3 İderdi cür'a-i yek-feyż ile seni irşâd
Velîk pîr-i muġâna mürâca'at yoḳdur

4 Bu gûne çirk-i günâh ile olduñ âlûde
Elüñde ḥayf ki ṣâbûn-ı ma'z̲eret yoḳdur

5 Cevâhir-i hünerüñ dürcin açma ey Nâbî
Bu çârsûda h̲arîdâr-ı ma'rifet yoḳdur

---

185 S1,132b;S2,158b;S3,129b;Ü,111a;M,107a;A,95a
3 seni : beni S2,A
4 olduñ : ḳalduñ S2,M,A

186

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Müstağnî ol cihândan dest-i keşîde göster
Cûy-ı murâd olursa dâmân-ı çîde göster

2 Nakş eyle ey musavvir hüsn-i cemâl-i yâri
Âhû-yı çeşm-i şûhın ammâ remîde göster

3 Gördükçe yâri eyler pervâz reng-i rûlar
Sa'y eyle sen de ey dil reng-i perîde göster

4 Çün hall-i 'ukde-i dil müşkilter oldı sende
Engüşt-i ârzûyı nâhun-bürîde göster

5 Emmiş lebüm bulunmaz dirmiş o ğırre-i nâz
Neylerseñ it lebin em bir hoş mekîde göster

6 Kâlâ-yı nazm u nesre k'itdi zamâne rağbet
İster ğazel-fürûş ol ister kaşîde göster

7 Lem'a-yı tâze-gûyâ pey-revlik eyle Nâbî
Eş'âr-ı âbdârı hep nâ-şinîde göster

187

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Öyle zan itme ki dilden mey ile derd gider
Derdden sahn-ı dile 'ârız olan gerd gider

2 Andan it fehm safâ olmaduğın dehrde kim
Meclis-i 'âleme dil-germ gelen serd gider

3 Kim ki mekr-i zen-i dünyâya zebûn olmaz ise
Rezmgâh-ı felege merd gelür merd gider

---

186 S1,132b;S2,159a;S3,129b;Ü,111a;M,107b;A,75a
5 neylerseñ : neylersen M,A
187 S1,132b;S2,159b;S3,129b;Ü,111b;M,107b;A,74a

4 Halka nîreng geçer masbaga-i çerh-i kebûd
Kimi sebz ü kimi sürh u kimisi zerd gider

5 Feyż-i hak herkese dil-hvâhını ihsân eyler
Kimi âsûde kimi dağdağa-perverd gider

6 Kabż u bast emti'a-i kâfilede cârîdür
Bey' içündür kimisi kimi reh-âverd gider

7 'Aşk iklîmine sermâye tayanmaz Nâbî
Bâr u büngâh ile her kim ki gelür cerd gider

188

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Pâ-bestegân-ı 'akla nizâ'-ı fünûn düşer
Âzâde meşrebân-ı hevâya cünûn düşer

2 Hüsn-i cüvân nisâya ne mümkin k'ola nasîb
Her hissede zükûra nisâdan füzûn düşer

3 Olsa 'aceb mi râh-revân-ı taleb nahîf
Esb eyledükçe tayy-ı menâzil zebûn düşer

4 Biz sâyeyüz sücûd ile me'mûr isek n'ola
Sâye ne dem ki hâke düşer ser-nigûn düşer

5 Nisbetle çeşm-i himmet-i Hak-bîne Nâbiyâ
Kâm-ı dü-kevn çeşm-i kabûlümde dûn düşer

---

188 S1,133a;S2,160a;S3,130a;Ü,111b;M,108a;A,73a

189
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Egerçi köhne metâ'uz revâcumuz yoḳdur
Revâca da o ḳadar ihtiyâcumuz yoḳdur

2 Mis̱âl-i âb iderüz nîk ü bedle âmîziş
Bukärgehdemu'ayyen mizâcumuz yoḳdur

3 Taḥammül eylemeden ġayrı vaż'-ı nâdâna
Kitâb-ı fenn-i ẖıredde 'ilâcumuz yoḳdur

4 O câh kim ola hem-dûş-ı iḥtimâl-i zevâl
Teveccüh itse bile ibtihâcumuz yoḳdur

5 Bizüm bu ḳaṣr-ı sebük-saḳf içinde ey Nâbî
Girân-süẖanlar ile imtizâcumuz yoḳdur

190
Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Gülşen-sarây-ı 'âlem kem dil-güşâ degüldür
Ammâ ki ṭarḥı ḥayfâ ṭarḥ-ı beḳâ degüldür

2 Ḳaldı ümîd-i râḥat ẖalvetgehinde yoẖsa
Meydân-ı âferîniş çây-ı ṣafâ degüldür

3 Bih-bûdı olsa câ'iz zaẖm-ı ẖadeng-i nâzuñ
Naḳd-i sarây-ı kevneyn merhem-behâ degüldür

4 Çıḳmaz miyânemüzden ey mâh-rû ẖayâlüñ
Senden cüdâ olursa benden cüdâ degüldür

5 Pest ü bülend-i 'âlem muḥtâc-ı rızḳ-ı hestî
Bilsem ne dest var kim dest-i gedâ degüldür

6 Ser-pençesinde nâzuñ ser-rişte-i taṣarruf
Keştî-i nâ-murâdî bî-nâẖüdâ degüldür

---

189 S1,133a;S2,167a;S3,130a;M,115b;A,74a
190 S1,133a;S2,160a;S3,130a;Ü,111b;M,108b;A,89b
5 S2,Ü,M'de 6.beyit ; dest var :destdür S2,Ü,M,A
6 S2,Ü,M'de 5.beyit.

7 Sırr-ı kitâb-ı kevne 'ibretle nâẓır olsañ
Bîgânede yoḳ amma hep âşinâ degüldür

8 Bir ben miyüm cihânda Nâbî esîr-i 'aşḳı
Ol ḥüsn-i bî-mis̲âle kim mübtelâ degüldür

191

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Lez̲z̲et-i âzâdegî bî-ârzûluḳlardadur
Çâşnî-i istirâḥat nerm-h̲ûluḳlardadur

2 H̲âṭır-ı aḥbâbı tesh̲îrüñ reh-i âsânteri
Bî-tekellüf bî-taṣannu' h̲ande-rûluḳlardadur

3 Mülk-i h̲âṭır-h̲ᵛâhda maḳṣûduñ istiḳlâl ise
Müşkilât-ı ġayrı ḥalle çâre-cûluḳlardadur

4 Cânib-i ma'nâya fehm it secdesinden h̲âmenüñ
Mâye-i sâmân-ı rif'at ser-fürûluḳlardadur

5 Ḳuvvet-i reftârdan vâ-mânde olmışken yine
Pây-i bed-hûy-ı heves bîh̲ude-pûluḳlardadur

6 İmtinânından h̲alâṣ olmaḳ kibâr-ı 'âlemüñ
Çeşme-sâr-ı ârzûdan dest-şûluḳlardadur

7 Nev-be-nev mîve zuhûrıveş dıraht-ı köhneden
Ṭab'-ı Nâbî pîrlikde tâze-gûluḳlardadur

---

191 S1,133b;S2,154a;S3,130b;Ü,109a;M,93a;A,74b

192

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol mest-i ḥüsn vaż'-ı cefâyı hüner ṣanur
'Uşşâḳa kec-nigehlügi ḥüsn-i naẓar ṣanur

2 Bîmârlıḳdan olduġı yoḳ gözleri ḫalâṣ
Ol mâh-pâre nâlelerüm bî-es̱er ṣanur

3 Şevḳ-i miyân-ı yâr ile âġûşum açmadan
'Âlemde kim görürse beni kefşger ṣanur

4 Pest oldı ḳadrüm eyleyeli terk-i sûz-ı 'aşḳ
Her kim beni görürse söyünmiş fener ṣanur

5 Bu rûzgâruñ añlamayan germ ü serdini
Âh-ı şerâre-pâşı nesîm-i seḥer ṣanur

6 Nâbî piyâle luṭf içün efvâhı devr ider
Keyfiyetini añlamayan derd-i ser ṣanur

---

192 S1,133b;S2,160b;S3,130b;Ü,112a;M,108b;A,92a
2 olduġı yoḳ : olmaz iken S1,S2,S3,M
6 -Ü ; derd-i ser : der be-der S2,Ü,M,A

193

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 İs̲bât-ı meh-i ṣavma olan ḥücceti ṣaḳlar
Kâğıd uçurur menzil ile yolda ulaḳlar

2 Erbâb-ı h̲arâbâtı ḳomaḳ ḥâline yegdür
Taḥrîṣe sebebdür mey-i gül-fâma yasaḳlar

3 Cisminde ṭamarlar sayılur 'âşıḳ-ı zâruñ
Hep ṣayduñ içündür bu ḳadar dâm u ṭuzaklar

4 Teşrîfüñ ümîdiyle senüñ ey meh-i şeb-gerd
Mânende-i ḥalḳa ḳapuda ḳaldı ḳulaḳlar

5 Nâbî ḳalem olıncaya dek vâṣıl-ı menzil
Her h̲aṭvede ṭayyitmededür nice baṭaḳlar

194

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yoḳ şem'-i nümâyânı bu pervâne kimüñdür
Gencînesi nâ-bûd bu vîrâne kimüñdür

2 Gör zülf-i raḳamda görinen noḳṭa-i h̲âlin
'İrfân ile baḳ dâm kimüñ dâne kimüñdür

3 Bu emri müvellâ-yı h̲ıred faṣla ne ḳâdir
Yoḳ 'âşıḳınuñ ğâyeti cânâne kimüñdür

4 Ṭurmaz meh-i yek-hefte ṭarar ṭurra-i şâmı
Meşşâṭası kimdür 'acabâ şâne kimüñdür

5 Zencîr-i h̲ayâlât ile ârâm ider ancaḳ
Dil nâmına nâdîde bu dîvâne kimüñdür

---

193 S1,133b;S2,160b;S3,130b;Ü,112a;M,108b;A,97a
2 ḳomaḳ : ḳosañ A
5 vâṣıl-ı menzil :dâh̲il-i menzil S2
194 S1,134a;S2,161a;S3,131a;Ü,112b;M,109a;A,87b
1 pervâne :vîrâne S2

6 Peymâneye ta'ẓîmde terk-i edeb itme
Bildüñse ḥaḳîḳatde bu meyḫâne kimüñdür

7 Çoḳ kimseyi gördüm bu çerâgâhda Nâbî
Bilmez ki kimüñ nânını yer ḫâne kimüñdür

195
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ne la'lden ne ġonce ne gül-nârdan geçer
Söz bunda tengî-i leb-i dil-dârdan geçer

2 Bir mihre ẕerreyüz ki fürûġ-ı cemâlden
Kûyında mihr sâye-i dîvârdan geçer

3 Olmaz resîde kimse ṣadâ-yı derâsına
Sad-kârvân-ı nâle şeb-i târdan geçer

4 Mıṣṭar-keşîde ṣafḥadaki naẓm-ı âbdâr
Lû'lû-misâl rişte-i hem-vârdan geçer

5 Dil-teşnegân-ı vuṣlata ta'n itme var mıdur
Ṣıḥḥatden özge ḫâṭır-ı bîmârdan geçer

6 Her gevher-i nühüfte ki var genc-i ġaybda
Hep pîşgâh-ı dîde-i bîdârdan geçer

7 Ḳande bulur müsâ'ade-i bâli Nâbiyâ
Pervânelik o şem'a dil-i zârdan geçer

---

7 çerâgâhda : ḫarâbâtda A
195 S1,134a;S2,161a;S3,131a;M,109b;A,84a
4 naẓm-ı : şi'r-i A
6 ġaybda : ḫânede A

196
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Derüñde gerdişümüz şanma kim gedâlıġadur
Ümîdümüz bu bahâneyle âşînâlıġadur

2 Bizüm teveccühümüz belki eyleye taḥvîl
Egerçi niyyet-i cânâne bî-vefâlıġadur

3 Ne ḥadd-i fażlı bilürler ne ḳadr-i 'irfânı
Zamâne ḫalḳınuñ iḳbâli pârsâlıġadur

4 Burun ucıyla virür her sözüñ cevâbını kûh
Anuñ ṭayanduġı gûyâ ki ol ḳayalıġadur

5 Zamâne da'vî-i iḫlâṣ iderse ey Nâbî
İnanma lâf u güzâfına hep mübâlaġadur

197
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne virür kâm ne kâm-ı dil-i nâ-kâmı bilür
Luṭf hengâmı hemân 'âşıḳa düşnâmı bilür

2 Tevbe-i meyde s̱ebât-ı ḳademümden ṣorma
Orasın sâkî-i gül-çihrenüñ ibrâmı bilür

3 Gösterür yâr devâ-ḫvâh olana çeşm-i ġazab
O ṭabîb-i dilüm ancaḳ acı bâdâmı bilür

4 Yârı tesḫîrde bî-şübhe ise n'ola göñül
O büt-i seng-dile itdügi iḳdâmı bilür

---

196 S1,134a;S2,153a;S3,131a;Ü,101b;M,102a;A,73b

197 S1,134b;S2,161b;S3,131a;M,109b;A,83b
4 iḳdâmı : ibrâmı S3,Ü,A

5 Zâhide germî-i 'üryânî-i 'aşḳı ṣorsañ
Peştemâliyle faḳaṭ h̲alvet-i ḥammâmı bilür

6 Süh̲an-ı bîhudeden h̲oş gelür âvâz-ı h̲orûs
Bârî ma'nâsını bilmez ise hengâmı bilür

7 'Âşıḳuñ ḥâl-i derûnın ne ṣorarsın Nâbî
Anı 'âşıḳ ne bilür yâr-ı dil-ârâmı bilür

198

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir zamân toh̲mı ḳażâ pâ-zede-i h̲âk eyler
Bir zamân zîb-i serâ-perde-i eflâk eyler

2 Var ṭarâvet o ḳadar 'ârıż-ı cânânede kim
Âteş-i sîne-i endîşeyi nemnâk eyler

3 İtdi zühd ile sirâyet ki ṣuver naḳḳâşuñ
Eldeki h̲âme-i mûyînini misvâk eyler

4 Kimi terkîye aṣar bilsem o ṣayd-efken-i nâz
K'ahû-yı çeşmini ḥasret-keş-i fitrâk eyler

5 Rûzenüñ vaḳt-ı şebângâhı olunmaz inkâr
Gerçi dest ü deheni rûzda imsâk eyler

6 Ehl-i 'iṣyâna virür müjde-i raḥmet ṣâbûn
Kemterîn pâresi bir pîreheni pâk eyler

7 'Âşıḳ âyîneye baḳmaḳ nice mümkin Nâbî
'Aks-i çâk-ı dili âyîneyi ṣad-çâk eyler

---

6 bilmez ise : fehm itmezse Ü

198 S1,134b;S2,163a;S3,131b;Ü,113b;M,110b;A,83b
3 ile :öyle S2,M ; A'da 4.beyit.
4 A'da 3.beyit.
5 vaḳt-ı : basṭ S2,Ü,M,A // rûzda : rûzede S2,M

199

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Egerçi cûy-ı sîmîn ẖâk-mâl-i ṣaḥn-ı gülşendür
Velîkin gülşen andan feyż-cûy olmaḳ müberhendür

2 Esâfil olmasa olmaz ahâlî nâ'il-i sâmân
Viren zîrâ ki ṣûret câme-i zer-târe sûzendür

3 Cihânuñ germ ü serdi vaṣl u hicrândan 'ibâretdür
İderse âba da'vâ-yı tefevvuḳ ḥaḳḳ-ı revġandur

4 Ne lâyıḳdur ki çeşm-i yâr ola minnet-keş-i sürme
O şûẖuñ ẖıdmet-i çeşminde çeşm-i sürme rûşendür

5 Şikest-i ẖâṭır-ı peymâneden meclisde ey Nâbî
Yine rindâna baḳsañ kesr-i 'arż-ı tevbe ehvendür

200

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḳaṣr-ı sürûr künc-i ḳanâ'at degül midür
Ṣaḥn-ı bihişt kûy-ı ferâġat degül midür

2 Erbâb-ı ye's gerçi tehî-kîsedür velî
Ehl-i ümîdden hele râḥat degül midür

3 Ben itdügüm niyâzı idersin raḳîbe fâş
Ey süst-'ahd meclis emânet degül midür

4 Cânâ ne var ġarîbüñe itmezsin iltifât
Vuṣlat sizüñ diyârda 'adet degül midür

5 Me'yûs olma naẖvet-i nâzından ol mehüñ
Cevr ü cefâ vefâya 'alâmet degül midür

---

199 S1,134b;S2,163a;S3,131b;Ü,114a;M,111a;A,97a
200 S1,134b;S2,163a;S3,131b;Ü,114a;M,111b;A,82b

6 Meclisde cevri töhmet-i taḳṣîr ile baña
Cânâneden raḳîbe 'inâyet degül midür

7 Dildâr bî-mürüvvet ü aġyâr kîne-h̲^{v}âh
Ey sûz-ı nâle vaḳt-i sirâyet degül midür

8 Ḳaṣd-ı sitemle ḳalbüñe reh-yâb olursa da
Nâbî-i nâ-murâda sa'âdet degül midür

201

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Âdem esîr-i dest-i meşiyyet degül midür
'Âlem zebûn-ı pençe-i ḳudret degül midür

2 Bu perdenüñ derûnına baḳ ıẓṭırâbı ḳo
Her miḥnetüñ verâsı meserret degül midür

3 Muḥtâc-ı rızḳ-ı H̲âliḳ iken ser-be-ser cihân
Mah̲lûḳdan niyâz mez̲ellet degül midür

4 Bez̲l-i ḥayât râh-ı maḥabbetde 'âşıḳa
Teklîf olunsa cânına minnet degül midür

5 Yoḳ gerçi ṣadme-i sitemüñden gürîzümüz
Ammâ ki dest-i nâzuña zaḥmet degül midür

6 Hep sen mi kâm-yâb olacaḳsın zamânede
Ey teng-çeşm kâr be-nevbet degül midür

7 Nâbî zebân-ı ṭab'um iden h̲âme-i mecâz
Meşşâṭe-i 'arûs-ı ḥaḳîḳat degül midür

---

201 S1,135a;S2,163b;S3,132a;Ü,114a;M,111b;A,83a
4 olunsa :olunca S2,Ü,M,A
7 ṭab'um :nuṭḳum S2,M,A

202
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dil gerçi zevk-i vaslına yârüñ heveslenür
Ammâ fedâ-yı câna gelince nekeslenür

2 Zembûr deñlü nâleler eyler rakîb-i dûn
Teklîf-i engübîn olunursa mekeslenür

3 Müjgân-ı nâzın açmasa cânân 'aceb midür
Revzenleri harîm-i cemâlüñ kafeslenür

4 İtme cihânda râhat-i bî-mihnet ârzû
Dil-mürde nây zahmet içinde nefeslenür

5 Takrîr-i nîk-hvâhuña hep urma dest-i red
Gâhî olur nasihat-ı 'âşık da eslenür

6 İtme gurûr safvet-i cûy-ı cemâlüñe
Geldükde nev-bahâr hâtuñ hâr u haslanur

7 Ma'nâ-yı tâze tâze libâs ile Nâbiyâ
Hûbân-ı tâze-rûy gibi böyle beslenür

203
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu giryeye ey dîde-i pür-nem ne virürler
Bu cûşiş-i bîhûdeye bilmem ne virürler

2 Eşküm kızıl oldukda o şûh itmedi ragbet
Ey çeşm nükûduñ olıcak kem ne virürler

3 Esbâb-ı huzûrı giderüp sen ne kalursın
Bilmem bu girân-cânlıga ey gam ne virürler

---

202 S1,135a;S2,169b;S3,132a;Ü,104a;M,117b;A,74a
6 cemâlüñe : cemâl ile A
203 S1,135b;S2,164a;S3,132b;Ü,114b;M,112b

36425

4 Biñ raḳṣ idersüñ de yine def gibi cânâ
Tâ itmeyicek ḳâmetüñi ḫam ne virürler

5 Dil farż idelüm lâyıḳ-ı iḥsân imiş ammâ
Ḫâlî olıcaḳ kîse-i 'âlem ne virürler

6 'Arż eyleme bîhûde yire zaḫmuñı ey dil
Yoḳ ḥoḳḳa-i eyyâmda merhem ne virürler

7 Yoḳ fetḥe meded niyyet iderlerse de Nâbî
Gencîne-i iḳbâl muṭalsam ne virürler

204

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Egerçi ṣûretâ pervâne bülbülden mü'eddebdür
Velî âdâb-ı dûr-â-dûra bülbül andan aḳrebdür

2 Baña rûy-ı eziyyet gösterür aġyâra rûy-ı dil
Cemâl-i yâr gûyâ iki ṣûretden mürekkebdür

3 Egerçi rûz-ı rûşenveş degüldür ṣâf-dil ammâ
Yine setr eyleyen aḥvâl-i ḫalḳı perde-i şebdür

4 Olur mı 'ârif-i dûzeḫ-pesendüñ nârdan bâkî
Meger kim ḳadr-i nâ-fehmân dûzeḫden mu'aẕẕebdür

5 Urur ṣayḳal olınca mû-sepîd âyîne-i câna
Hevâ bulmaḳ güşâyiş berfden ṣoñra mücerrebdür

6 O şûḫuñ ḫâme-i müjgânı levḥ-i cism-i zârumda
'Aceb mi meşḳ-i istiġnâ iderse ṭıfl-ı mektebdür

7 Ne ḥâl ise o şâhuñ ḳâ'il olduḳ cevrine Nâbî
Egerçi cevr ṣa'b ammâ ki hicrân andan eṣ'abdur

---

5 -M

204 S1,135b;S2,165b;S3,132b;Ü,114b;M,113a;A,81a

1 bülbül andan :andan bülbül S2

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

205
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çün cünbişi iḥyâ-kün-i emvât-ı raḳamdur
Efvâh-ı raḳam bûse-zen-i pây-ı ḳalemdür

2 İmkân ki serâ-perdesidür nûr-ı vücûduñ
Baḳsañ yine bir cânibi ṣaḥrâ-yı 'ademdür

3 Her kim ki rehâ-yâfte-i h̲avf u recâdur
Vâreste-i ḥayretkede-i lâ vü ne'amdur

4 İtmek lebi peymâne-i gülh̲and-i taḥammül
Çâk-i ciger ü cevr-i girîbân-ı sitemdür

5 Aḥdâşa ḥaḳâretle nigâh eyleme Nâbî
Her z̲erresi bir maşrıḳ-ı envâr-ı ḳıdemdür

206
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 H̲um-ı şarâbı ne var 'aṣrdan ḳapatmasalar
H̲umâriyân h̲um-ı meyveş şarâba batmasalar

2 Tenâfür itmez idi h̲alk içinde böyle ẓuhûr
Maḳâl-i ṣıdḳa ḥurûf-ı nifâḳı ḳatmasalar

3 Metâ'-ı zühd ṣığışmazdı mah̲zen-i dehre
'Amel-künân-ı riyâ işledükçe ṣatmasalar

4 Lisâna almasa erbâb-ı zühd rindânı
Mis̲âl-i sâġar-ı ṣahbâ günâha batmasalar

---

205 S1,135b;S2,165b;S3,132b;Ü,115a;M,114a;A,79b
5 nigâh :naẓar S2,A
206 S1,136a;S2,166a;S3,132b;A,96b;Ü,115a;M,114a
1 h̲um-ı meyveş şarâba batmasalar : h̲umveş derd-i serle yatmasalar S1,S2,S3,Ü,M

5 Ne var bilinmeyecek kâr-ı mevt-yâb-ı felek
Ricâl-i ṭûl-ı emel ḳıṣṣayı uzatmasalar

6 H̱aṭ eylemezdi leb-i dil-berânı beste-i şerm
Şeker ẖazînesini şâmdan ḳapatmasalar

7 Bu gûne kâse-i mey olmaz idi leb-gerdân
Ṣora ṣora leb-i peymâneyi ḳanatmasalar

8 Kebâb-ı vaṣl olur mıydı böyle sîr-nemek
Anı yapup pişürenler arada ṭatmasalar

9 Ayağı meykededen kim çekerdi ey sâkî
Ṭufeyl-i müft-ẖorân mey-keşâna çatmasalar

10 Si'âl-i 'aşḳ ile 'âşıḳ ölürdi ey Nâbî
Eger lu'âb-ı lebin dilberân yalatmasalar

207

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Çenber olursa n'ola dâ'ire-i câna kemer
Bestedür naḳş-ı miyân-ẖâne-i cânâna kemer

2 Mevci çoḳ âb-ı revândur ki gümüş gibi aḳar
Bel ṭolaşduḳça ider cünbiş-i mestâne kemer

3 Ṭaşları la'l ü güher dâ'iresi sîm ile zer
Yapdılar âb-ı ḥayât üstine şâhâne kemer

4 Çoḳ olur ẖalḳ miyânında tel ehli ammâ
Görmedi kimse bunuñ gibi ẓarîfâne kemer

5 Leme'ân eyler ise târ-ı ṣu'â'ı ne 'aceb
Hâledür dâ'ire-i mihr-i dıraẖşâna kemer

6 İki ḥasret biri birine ḳavuşmak gibidür
Ne dem olsa el ele baş başa hem-ẖâne kemer

---

9 A'da 7.beyit;ey sâḳî :ey Nâbî S1,S2,S3,Ü,M
10 -S1,S2,S3,Ü,M
207 S1,136a;S2,168a;S3,133a;Ü,116a;M,116a;A,96a
1 Bestedür : Sînedür A

7 Tâze-îcâd-ı ḥasendür n'ola eylerse ḳabûl
Tuḥfe-i şehr-i Ḥaleb ḥażret-i Sulṭân'a kemer

8 Nâbiyâ çekmege âġûşa miyân-ı yâri
Gösterür gerdiş-i eṭvâr-ı ẓarîfâne kemer

208
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ḥammâm ki âyîne-i sîmîn-bedenândur
'Uşşâḳ-ṣıfat âteşi ḳalbinde nihândur

2 Taṭhîrine nâ-pâklaruñ dîde-i terle
Mânende-i pîrân-ı ṭarîḳat nigerândur

3 Germiyyeti erbâb-ı tecerrüdledür ancaḳ
Câmeyle düḫûl eyleyene düşmen-i cândur

4 'Üryânî Dede tekyesidür feyż-i müselsel
Aġzı köpürür ṭaşlarınuñ vecdi 'ıyândur

5 Hep anda olur nâ'il-i vaṣl ehl-i tecerrüd
Ḫalvetleri nefs öldürecek ṭurfe mekândur

6 Meh-rûylara lîf sürer rîş-i sepîdi
Ṣâbûnculuḳ itmekde 'aceb rind-i cihândur

7 Yek-ẕerre ḳomaz kîsesine çirk-i fenâyı
Girdükçe ele ḫâke döker cûd-feşândur

8 Bâḫûr gibi rûzı şebinden olur efzûn
Fevṭ ile beden ma'nî-i ma'hûde nişândur

9 Her lûlesi Nâbî ḳalem-i feyż mis̱âli
İcrâ-yı zülâl itmede pâkîze-zebândur

---

208 S1,136a;S2,169b;S3,133a;Ü,116b;M,117b;A,82b
2 nâ-pâklaruñ :nâ-pâkları S1,S3,Ü ;S2,Ü,M'de 6.beyit, A'da 5.beyit.
3 S2,Ü,M,A'da 2.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit
5 -A ; S2,Ü,M'de 4.beyit.
6 -A ; S2,Ü,M'de 5.beyit.

209
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'Arûs-ı kâmı niçün nâ-murâda virmezler
Müyesser olsa bile rû-güşâde virmezler

2 Ne deñlü eyler iseñ 'arż-ḥâl-i sûz u güdâz
Nüvişte-i ezelîden ziyâde virmezler

3 Olurdı her kişi maḳdûrı deñlü hvâhişger
Yazuḳ meta'-ı murâdı mezâda virmezler

4 İder harâb yâ olmaz ma'îdeye vâṣıl
Bu bezm-i köhnede vezn üzre bâde virmezler

5 Egerçi sufre-i şaṭrancdur bu kevn ü fesâd
Baḳılsa müft saña bir piyâde virmezler

6 Felek senüñ ṭutalum girdi destüñe furṣat
Hemân bu deñlü cihânı fesâda virmezler

7 Bu köhne maṭbah-ı 'âlemde kimseye Nâbî
Nevâl-i 'ıyşı dem-i iştihâda virmezler

210
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Gehî sifâl ü gehî câm-ı zer çekilmişdür
Bu bezmgâha gelelden neler çekilmişdür

2 O mâhı itmek içün zîb-i hâle-i âġûş
Fiġân-ı nîm-şeb ü âh-ı seher çekilmişdür

3 Misâl-i haste ṣarılsam sürâḥiye ne 'aceb
Humârda ḳatı çoḳ derd-i ser çekilmişdür

---

209 S1,136b;S2,165a;S3,133b;Ü,110a;M,112b;A,73a
3 kişi :biri S1 / maḳdûrı :maḳṣûdı S2,M
210 S1,136b;S2,158a;S3,133b;Ü,110b;M,106b
2 nîm-şeb ü :nîm-şeb S2
3 Humârda :humârdan M

4 Olınca meykede-i iltifâta reh-bürde
Hezâr kâse-i h̲ûn-ı ciger çekilmişdür

5 Ṣaḥîfede es̲er-i târ-ı mışṭar ey Nâbî
O riştedür ki ser-â-pâ güher çekilmişdür

211

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Niyyetüñ eyledügüñ va'de-i incâza mıdur
Yoh̲sa ḳaṣduñ dil-i zâre sitem-i tâze midür

2 Var mıdur sûziş-i ġam sende de pervâne gibi
Yoh̲sa ey murġ-ı çemen bir ḳurı âvâze midür

3 İki per gibi ẓuhûr eyledi h̲aṭ rûyuñda
Murġ-ı ḥüsnüñ 'acabâ niyyeti pervâze midür

4 Tîrveş sen düşicek sinesine aġyâruñ
'Âşıḳuñ ḳavs-ṣıfat çekdügi h̲amyâze midür

5 Âhdan perde çeker bâġa hezâr ey Nâbî
Bu tedârük o gül-i perde ber-endâze midür

212

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dilde h̲ayâl-i silsile-i müşg-bû mıdur
Yoh̲sa nüvişte h̲ânekâh-ı ġamda hû mıdur

2 Ḥayret o deñlü perde-i çeşm oldı kim görüp
Farḳ eylemem h̲ayâlümi ol tünd-h̲û mıdur

---

211 S1,136b;S2,145a;S3,133b;Ü,102b;M,94b;A,79b
1 va'de-i :va'deyi S2,va'deye M,A
2 ġam : dil A
4 sinesine :hissesine S2,M
212 S1,137a;S2,149a;S3,134a;Ü,105a;M,98b;A,80a

3 Bir kere eylesem dili vuṣlatla imtiḥan
Tâb-âver-i müşâhede-i rû-be-rû mıdur

4 Virmez kef-i nigâha kitâb-ı cemâlini
Bilmem nigeh bu girye ile bî-vużû mıdur

5 Mestâne cünbiş itmededür çerh̲ Nâbiyâ
Dûşında mihr ü mâh bilinmez sebû mıdur

213

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Z̲evk-i ġam dilde midür dâġda mı tende midür
Neşve bülbülde midür gülde mi gülşende midür

2 Oldı sermâye-i ḥayret baña bîm ü ümmîd
Bilemem eyleyecek girye midür h̲ande midür

3 Oldı bâzîçe-i 'aşḳuñda nihân h̲âtem-i dil
Çîn-i zülfüñde midür sende midür bende midür

4 Gül hem açıldı hem ârâyiş-i destâr oldı
Bülbül-i bî-h̲aber âyâ dah̲ı şîvende midür

5 O tevâżû' anı mümtâz-ı cihân itmişdür
Nah̲l-i gül bâġda bîhûde ser-efgende midür

6 Dürr ü mercân bulunurmış ṭutalum deryâda
Bu ḳadar çîn-i cebîn ṣatmaġa erzende midür

7 H̲^{v}âh u nâ-h̲^{v}âh olur âvîze-i gûş-ı aḥbâb
Nâbiyâ her ġazelüñ böyle h̲oş-âyende midür

---

213 S1,137a;S2,148b;S3,134a;Ü,104b;M,98a;A,89a
7 H̲^{v}âh u nâ-h̲^{v}âh :h̲^{v}âh nâ-h̲^{v}âh S1,S3,Ü

214

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñül ne ârzû-yı câh ider ne tâc u taht ister
Reh-i himmetde ancak kalb-i nerm ü pây-ı saht ister

2 Ne himmet kârgerdür ne taleb ne hüsn-i isti'dâd
Sezâ-yı bezm-i yâr olmaga da âdemde baht ister

3 Güşâyiş-hvâh olan diller nesîm-i kâm-ı 'âlemden
Bu gülşende misâl-i gonce evvel laht laht ister

4 Kenâr-ı dîdeden dûr olmasın 'aks-i kad -i cânân
Leb-i ser-çeşme-i gam sâye-güster bir dıraht ister

5 Umar boynında yârüñ sâ'id-i sîmînini Nâbî
Semend-i meşreb-i rehvârına bir sîm-raht ister

215

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Her kimsenüñ ki kevkeb-i şem'i sa'îd olur
Deycûr-ı ye'si çihre-fürûz-ı ümîd olur

2 Ekser olur kemâl zevâle karîbter
Vakt-i gurûb sâyesi şahşuñ mezîd olur

3 Olmaz günâh kevkebe-i 'afve pây-dâr
Şâbûn-ı mehle lekke-i şeb nâ-bedîd olur

4 Şâyândur olsa nâtıka memnûn-ı sâmi'a
Zîrâ ki kim mukayyed ise müstefîd olur

5 Bî-çâre nefse eyleme töhmet günâhuñı
Nisvândan iddi'â-yı cesâret ba'îd olur

6 Gül-bûse reng-i rûyını yârüñ füzûn ider
Meşhûrdur ki bezl ile ni'met mezîd olur

7 Nâbî cemî'-i hâlde bahtum siyâh iken
Gör tâli'i ki kürke gelince sefîd olur

---

214 S1,137a;S2,150a;S3,134a;Ü,106a;M,100a;A,84a

215 S1,137b;S2,145a;S3,134a

1 şem'i :bahtı S2 //deycûr-ı : gencûr-ı S1,S3

7 "kürke gelince" S1,S3'te yok.

216

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pây-ı yâre düşmege aġyârdan nevbet mi var
Sâyesinde naẖl-i ümmîdüñ meger râḥat mı var

2 Geh kemân-ı hicr ü geh zehr-i sitem geh bâr-ı ġam
'Âşıḳ-ı fersûde-bâzû çekmedük miḥnet mi var

3 Cilve eyler câme-i yek-reng ile ye's ü ümîd
Ṭab'a istîlâ-yı ḥayret gibi bir ni'met mi var

4 Vaṣldan maḳṣûdumuz memnûn-ı cânân olmadur
Yoẖsa vaṣla 'âlem-i endîşede minnet mi var

5 Bir nefes kâşâne-i ḳalbinden olmazsın cüdâ
Çoḳdan ey ġam Nâbî-i nâ-şâd ile ülfet mi var

6 Nâbiyâ tâze metâ' ile pür itdüñ 'âlemi
Çârsûy-ı 'âlem-i endîşede zînet mi var

217

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yektâ güherüm meclis-i rindân ṣadefümdür
Mihr-i ṭarabum meykede beytü'ş-şerefümdür

2 H̲âṣ itdi cünûnı baña sulṭân-ı maḥabbet
Bu manṣıb-ı ma'ḳûlde Mecnûn selefümdür

3 Ben bir 'alem-efrâz-ı cihân-gîrî-i 'aşḳum
Emvâc-ı yem-i ġam sipeh-i ṣaf-be-ṣafumdur

4 Ḥall olmadı bu 'uḳde-i pîçîde-i müşkil
Gîsû-yı dü-tâ mes'ele-i muẖtelefümdür

5 Nâbî es̲erüm bî-şek ider ẖayra delâlet
H̲ayrî benüm âs̲ârda ẖayrü'l-ẖalefümdür

---

216 S1,137b;S2,152a;S3,134a;Ü,107a;M,101b;A,85a
2 mihnet :zaḥmet A
5 -S1,S2,S3,Ü,M
6 -A

217 S1,137b;S2,140a;S3,134b;Ü,99b;M,88b;A,89a
1 mihr-i ṭarabum :mihr-i ṭalebüm S2,M

218

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Dil ser-i kûy-ı yâra 'âzimdür
Rehberi şu'le-i niyâzumdur

2 Geleli 'aşk gitdi dil şimdi
Dergeh-i yârda mülâzımdur

3 Şem'üm olmam nesîm-i cûy-ı vişâl
Bâ'is-i sür'at-i güdâzumdur

4 Nice Mecnûn-ı hayret olmayayum
Perdedâr-ı cemâl râzumdur

5 Nazm-ı 'Abdî'ye pey-rev ol Nâbî
Kişiye kendi cânı lâzımdur

219

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bezm-i şafâya sâgar-ı şahbâ gelür gider
Gûyâ ki cezr ü medd ile deryâ gelür gider

2 Açılduğın haber virür ağyâra gül gibi
Her dem bize nesîm-i sebük-pâ gelür gider

3 Olmaz yine marîż-i mahabbet şifâ-pezîr
Rûy-ı zemîne bir dahi 'İsâ gelür gider

4 Sulțân-ı gam nişîmen idelden derûnumı
Şahrâ-yı kalbe leşker-i sevdâ gelür gider

5 Âgûş-ı vaşla almış o țıflı şeb-i vişâl
Gehvâre gibi 'âşık-ı rüsvâ gelür gider

6 Bir gün dimez o şûh ki âyâ murâdı ne
Çokdan bu kûya Nâbî-i şeydâ gelür gider

---

218 S1,137b;S2,142b;S3,134b;Ü,101a;M,91a;A,88b
3 Bâ'is-i :Bâdî-i S2,Ü,M
4 Mecnûn-ı :memnûn-ı S2,Ü,M,A/olmayayum:olmayalum A
219 S1,138a;S2,156b;S3,134b;Ü,109b;M,105a;A,80b
5 -S1,S2,S3,Ü,M

220
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñüllerde hayâl-i nergis-i cânâne devr eyler
O mey-hvâr-ı humâr-âlûdedür meyhâne devr eyler

2 Yine erbâb-ı dil hamyâze-rîz-i hasret-i meydür
Bilinse câm-ı nîlî-fâm-ı çerh âyâ ne devr eyler

3 Ne sûd itdi 'aceb hedm-i harâbât itmeden vâ'iz
Yine meyhâneler ber-câ yine peymâne devr eyler

4 Gören âyîne-i rûyında 'aks-i penbe-i dâğum
Şanur şem'-i şeb-ârâ üstine pervâne devr eyler

5 Cihânuñ zühd ü rindin añla Nâbî mihr ü encümden
Gehî peymâne gâhî subha-i sad-dâne devr eyler

221
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Çemende cûyveş bu cüst-cûlar hep senüñçündür
Miyân-ı bülbülânda güft-gûlar hep senüñçündür

2 Sen ey kişt-i emel neşv ü nemâdan dûrsun ammâ
Sehâbâsâ dökülmek âb-rûlar hep senüñçündür

3 Ne var bir kerre meyl itseñ kenâra ey dür-i yektâ
Hurûş-ı mevc mevc-i ârzûlar hep senüñçündür

4 Gel ey mest-i teğâfül bir nigâh it hâl-i mestâne
Reh-i meyhânede bu hây u hûlar hep senüñçündür

5 Sezâdur sâ'id-i sîmînüñ itsem heykel-i gerden
Baña pür-hışm u kîn olmak 'adûlar hep senüñçündür

---

220 S1,138a;S2,151a;S3,135a;Ü,106a;M,100b;A,90a
1 nergis-i : meclis-i A
3 meyhâneler :peymâneler S2,M
221 S1,138a;S2,144b;S3,135a;Ü,102a;M,94b;A,87b
3 Ne var : N'ola A

6 Reg-i tâk-i ḫaṭādan cûşa gel ey bâde-i taḥḳîḳ
Ḳadeḥler şîşeler ḫumlar sebûlar hep senüñçündür

7 Niçün ey naẓm-ı Nâbî tâze tâze cilve itmezsin
Ḳalemden ṣafḥaya bu ser-fürûlar hep senüñçündür

222

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dildeki leşker-i endûh güẕer bilmezler
Sâkinân-ı Ḥarem-i 'aşḳ sefer bilmezler

2 Şekve ḫurşîd-ruḫân-ı felek-i naḫvetden
Der-i ġam-ḫânemüzi ẕerre ḳadar bilmezler

3 Gice gündüz 'araḳ u mey yürisün meclisde
Mestler şâm u seher mihr ü ḳamer bilmezler

4 Dâġ-ı dil mâye-i feryâd yeter 'uşşâḳa
'Andelîbân-ı maḥabbet gül-i ter bilmezler

5 Yâ ḫayâl-i ḫaṭ-ı sebzüñ yâ gül-i rûyuñdur
'Âlem-i dilde temâşâ-yı diger bilmezler

6 Dili söyletmege besdür süḫan-ı şîrînüñ
Ṭuṭîyân-ı ḳafes-i 'aşḳ şeker bilmezler

7 Nâbiyâ şekvegerân-ı 'adem-i neyl-i murâd
Ġâlibâ girye-i şeb âh-ı seḥer bilmezler

---

6 ḫaṭādan : cefādan S1, M , S3.
222 S1,138b;S2,148a;S3,135a;Ü,104a;M,98a;A,86a
3 mihr : şems S2,A
7 murâd : merâm A

223

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ġamuñ senüñ dil-i h̲ûn-geştemi mekân idinür
Hümâ-yı devleti gör ḳande âşiyân idinür

2 Hücûm-ı girye elinden alur amân virmez
H̲ayâl-i yârı naẓar gerçi bir zamân idinür

3 Ġam-ı cihân ile baḥs̲ itmek isteyen bî-dil
Meger zebân-ı sürâh̲îyi tercemân idinür

4 H̲amîde ḳâmet u zerdî-i rûyum ile beni
O şeh-süvâr ele alursa bir kemân idinür

5 Zamâne dâmgehin ṭâ'ir-i dilüñ Nâbî
Ġarîbdür ki varup gûşe-i amân idinür

224

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Giryân iseñ ey dil n'ola cânâne bizümdür
Baḥr-ı ġamuz ol gevher-i yek-dâne bizümdür

2 Sûfî senüñ olsun yüri var gerdîş-i tesbîḥ
Biz rindlerüz gerdiş-i peymâne bizümdür

3 Ḥüccetle senüñdür bilürüz ṣavma'a zâhid
Fermân-ı şeh-i 'aşḳ ile mey-h̲âne bizümdür

4 Peymâne şümâr olmaġ içün lâzım olursa
Senden çekerüz sübḥa-i ṣad-dâne bizümdür

5 Kimdür bizi men' eyleyecek bâġ-ı cinândan
Mevrûs̲-ı pederdür girerüz h̲âne bizümdür

---

223 S1,138b;S2,146b;S3,135a;Ü,103b;M,96b;A,90a
2 virmez : bilmez A
3 S2,Ü,M'de 4.beyit
4 rûyum :rûyiyle S2,Ü,M ;S2,Ü,M'de 3.beyit.
5 dilüñ :dil-i S2,Ü,M,A

224 S1,138b;S2,143a;S3,135b;Ü,101a;M,92a;A,88a
3 zâhid : ṣûfî A
5 mevrûs̲-ı :mirâs̲-ı S2

6 Ḥarbâ ḳo ṭolaşsun serine mihr-i münîrüñ
Biz şem'a-i bezmüz per-i pervâne bizümdür

7 'Aḳl olsa ṣaf-ârâ-yı h̲uṣûmet bize Nâbî
Ġam çekmezüz andan dil-i dîvâne bizümdür

225
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bilür o kimse ki dânâ-yı sırr-ı 'âlemdür
Güşâyiş-i dehen-i h̲ande zah̲m-ı mâtemdür

2 O gelmese n'ola zah̲m-ı derûn-ı ehl-i derûn
Ki zah̲mı âyinenüñ nâ-pez̲îr-i merhemdür

3 H̲adengi gelmeden eyler göñülde zah̲mı ẓuhûr
Güli bu bâġ-ı ġamuñ ġonceden muḳaddemdür

4 H̲ayâl-i 'aks-i leb-i bâde-gûnı dildâruñ
Benân-ı dilde nümûdâr-ı sâġar-ı Cemdür

5 Ḥaḳîr görme metâ'-ı günâhı ey Nâbî
Revâcgâhı anuñ Ka'be-i mükerremedür

226
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kûy-ı dilber ne 'aceb h̲âk olacaḳ yirlerdür
H̲âk iken hem-ser-i eflâk olacaḳ yirlerdür

2 Bezm-i aġyârda görmek o gül-i h̲od-kâmı
Şişe-i mey gibi ṣad-çâk olacaḳ yirlerdür

---

225 S1,138b;S2,153b;S3,135;Ü,108a;M,103a
4 'aks-i :naḳş-ı S2,Ü,M
5 mükerremedür :mu'aẓẓamdur S2
226 S1,139a;S2,156b;S3,135b;Ü,109b;M,105b;A,97b

3 Girye-i mesti görürken diyen âyâ kimdür
Ṣaḥn-ı meyh̲âne ṭarabnâk olacaḳ yirlerdür

4 Her nihâlüñ varaḳ-ı zerd-i h̲azân-dîde gibi
Pâyına düşmege bî-bâk olacaḳ yirlerdür

5 Ṭurma gül-geşt ider ol serv-i h̲oş-âyende h̲ırâm
Ṣarılup gerdenine tâk olacaḳ yirlerdür

6 Ṣaḥn-ı ḥammâmda ol şûh̲-ı dil-ârâmı görüp
Ṣarılup şevḳ ile dellâḳ olacaḳ yirlerdür

7 Hele biz şâd oluruz nâ'il-i vaṣl olmaḳdan
Gerçi aġyâra o ġamnâk olacaḳ yirlerdür

8 Şâhid-i devleti hem-meclis-i nâdân görmek
Nâbiyâ düşmen-i idrâk olacaḳ yirlerdür

227
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol ġonceden ki bülbül-i ḳudsî fiġân ider
Bu reng ile ḳalursa ruh̲-ı âli ḳân ider

2 Seng-i 'itâb-ı yârdan Allah ṣaḳlasın
Câmum şikeste bâde-i şevḳüm revân ider

3 Tez̲hîb-i bergden ġaraẓın bâġuñ añladum
Âmâde-i nis̲âr-ı ḳudûm-ı h̲azân ider

4 Süflî-naẓardur ol ki h̲adeng-i niyâzına
Bir düşmen-i mürüvveti ṭurmaz nişân ider

5 Nâbî sarây-ı sînede mihmân-ı derd ü ġam
Dâġumla biribirine teklîf-i nân ider

---

6 -S2,M,A,Ü
7 -S2,Ü,M
227 S1,139a;S2,159a;S3,136a;Ü,111a;M,107b;A,88a

228

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Serv-ḳaddüm sâye ṣalsa bâġa 'ar'ar h̲âk olur
Reng-i ruh̲sârın görüp güller girîbân-çâk olur

2 Dilde bir sûz-ı maḥabbet var ki taḳrîr eylesem
Şevḳden eczâ-yı 'âlem ser-be-ser h̲âşâk olur

3 H̲anümân-ı ṭâḳati vîrân iderken rûy-ı dil
Bülbül-i nâçîze gül bîhûde âteşnâk olur

4 Dehre bir neẓẓâre-i ye's itmedükçe bilmedüm
K'ârzû jeng-âver-i âyîne-i idrâk olur

5 Perveriş-yâb olduġiçün dûdmân-ı 'aşḳda
Âh-ı Nâbî yirde ḳalmaz zînet-i eflâk olur

229 (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir dilbere dil vir ki belâdur dimesünler
Bir bâdeyi nûş it ki h̲atâdur dimesünler

2 Bir derde esîr ol ki eṭibbâ-yı zamâne
Vâbeste-i tedbîr-i devâdur dimesünler

3 Dök naḳd-ı sirişküñ ser-i kûyında nigâruñ
Tâ müdde'iyân saña gedâdur dimesünler

4 Lah̲t-ı ciger ü nâleñi ıẓhâra şitâb it
Tâ kim saña bî-berg ü nevâdur dimesünler

5 'Abdî gibi âşüfte-i h̲ubân-ı cihân ol
Nâbî saña tâ ehl-i riyâdur dimesünler

---

228 S1,139a;S2,154b;S3,136a;Ü,109a;M,104a;A,90b
5 'aşḳda : 'aşḳdan A

229 S1,139b;S2,147b;S3,136a;Ü,104a;M,97a;A,84b
(*)Ü1,105a'da "Velehu Müşterek Be-'Abdî Pâşâ" başlığı mevcuttur.
2 vâbeste-i : şâyeste-i A /tedbîr-i :tedbîr ü S2,M
3 kûyında :kûyına S2,M,A
5 riyâdur :hevâdur M

230

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dest-i nâzuñdan o mestân ki şarâb isterler
Gûyiyâ çeşme-i h̲urşîdden âb isterler

2 Derd-i serden nice âzâd olur ol ṭâ'ife kim
Bâde nûş eyleyecek yirde gül-âb isterler

3 H̲ûblar ḥüsnine ḥayrân olan üftâdelerüñ
Çeşm-i âyîne gibi düşmen-i h̲^{v}âb isterler

4 Sen hemân dildeki naḳş-ı hevesi maḥv eyle
Senden ey h̲^{v}âce ne defter ne kitâb isterler

5 Şerḥa vü dâġ gerek sîne-i ehl-i ġamda
Saḥn-ı dîvân-ı ḳıyâmetde ḥisâb isterler

6 Cünbiş-âmûz gerek berḳden erbâb-ı sülûk
Râh-ı bî-menzil-i vaḥdetde şitâb isterler

7 Eks̲er ol bezmgeh-i 'aşḳda erbâb-ı derûn
Dilde ġam serde şeġab dîdede âb isterler

8 Naẓm-ı üstâda naẓîre nice mümkin Nâbî
Tâze-gû tâze-zebân tâze cevâb isterler

231

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Herkes o şehüñ bezmine mevṣûl degüldür
H̲alvetgeh-i vaşlı ḳatı medh̲ûl degüldür

2 Bilmem dir imiş ḳâ'ide-i mihr ü vefâyı
Ma'lûmdur ol ḳıṣṣa-i mechûl degüldür

---

230 S1,139b;S2,147a;S3,136a;Ü,103b;M,97a;A,86a
1 çeşme-i :pençe-i S2,Ü,M
4 S2'de 3.beyit
5 ḥisâb : kitâb A
7 -S1,S2,Ü,M

231 S1,139b;S2,157b;S3,136b;Ü,110a;M,106a;A,88b
1 şehüñ :mehüñ S2,Ü,M

3 İtmekde o bed-kîş sitem 'âşık-ı zâre
Zu'mınca kıyâmetde de mes'ûl degüldür

4 Geçmek dahı güç şabr da müşkil o perînüñ
Sîmâsı güzel şîmesi makbûl degüldür

5 Geçmez yine 'uşşâkdan eylerse tegâfül
Ol vaż'-ı sitem firkate mahmûl degüldür

6 Hat geldi yine olmadı 'uşşâkı perîşân
Cem' olmadadur leşkeri ma'zûl degüldür

7 Nâbî mey-i ikbâli harâbât-ı fenânuñ
Taşdi'i kadar neşvesi me'mûl degüldür

232

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Baña gerdûnuñ âzârı kem-âzâr oldugumdandur
Sipihrüñ vaż'-ı nâ-hem-vârı hem-vâr oldugumdandur

2 Gubârâsâ beni böyle leked-hvâr itdügi çerhüñ
Nigâh-ı i'tibâr-ı yârda hvâr oldugumdandur

3 Reh-i kûyından özge râh görmez çeşm-i hûn-pâşum
Düçâr olmak o mest-i nâza nâçâr oldugumdandur

4 İdüp küstâhlık ol pençe-i hurşîde el şunmak
Metâ'-ı ârzûya germ-bâzâr oldugumdandur

5 Benüm âsûde-bâl-i kayd-ı pervâz oldugum Nâbî
Şikenc-i zülf-i dildâra giriftâr oldugumdandur

233

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Vücûdum ister iseñ dâğdâr mümkindür
Güşâyiş-i dile lâyık bahâr mümkindür

---

7 ikbâli :ikbâl-i S2,M
232 S1,140a;S2,141b;S3,136b;M,90a;A,85b
1 gerdûnuñ :devrânuñ S2,M
3 hûn-pâşum : giryânum A
233 S1,140a;S2,142;S3,136b;Ü,100b;M,91a;A,90b

2 Hemân neticesi bir firkat olmasın yohsa
Visâli der-pes olan intizâr mümkindür

3 Girih-güşâyî-i zülfin nesîm itmez ise
Bir âh ile 'amel-i rûzgâr mümkindür

4 İki ayağ baña himmet itse pîr-i muğân
Anuñla vâdî-i ğamdan güzâr mümkindür

5 Sirişk o ser-keşi dil-nerm iderse ey Nâbî
Deminde girye-i bî-ihtiyâr mümkindür

234

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Dem-i visâl zuhûr-ı hat-ı nigâra düşer
Hudâ virürse eger 'îdümüz bahâra düşer

2 Hemân bize düşecek vakt-i gülde 'işretdür
Fiğân-ı nâbe-mahal meşreb-i hezâra düşer

3 Hayâl-i 'arıż-ı dildârdan tehî dil yok
Misâl-i pertev-i hurşîd her diyâra düşer

4 Ne dil ümîd idinür bûy-ı zülf-i dildârı
Ne neşr-i bûy-ı kerem tab'-ı rûzgâra düşer

5 Safâ-yı meykede bir görmek ile añlanmaz
O zevk hâtır-ı 'uşşâka vara vara düşer

6 Degül zemîne düşen berf hâne-i çerhüñ
Beyâż-ı sûret-i dîvârı pâre pâre düşer

7 Serîr-i çerhe çıkar rûzgâr ile Nâbî
O dil ki hâk-sıfat çây-ı reh-güzâre düşer

---

2 bir :de S2,Ü,M
3 itmez ise : almaz ise A
4 ayağ :ayağı S2,Ü,M
234 S1,140a;S2,154a;S3,137a;Ü,108a;M,103b;A,85b
4 S2,Ü,M'de 5.beyit.
5 S2,Ü,M'de 6.beyit; bir görmek ile:bir varmağ ile A
6 S2,Ü,M'de 4.beyit.

235
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne 'arż-ı câh ne ızhâr-ı himmet itmekdür
Kişiye câh-ı bülend âdemiyyet itmekdür

2 Nişân-ı eblehi gerdûn-ı kîne-perverden
Niyâz-ı lutf u recâ-yı mürüvvet itmekdür

3 Zamânede hüner-i dîgerâne reşk itmek
Metâ'-ı dânişe isbât-ı ragbet itmekdür

4 Esîr-i keş-me-keş-i bî-gamî olan kalbüñ
'İlâcı beste-i kayd-ı mahabbet itmekdür

5 Felekde kâmver olmak hüner degül Nâbî
Hüner bir ehl-i dile sarf-ı himmet itmekdür

236
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Añılsın gûşe-i meyhâne kim şâd oldugum yirdür
Nevâzişkârî-i sâkîye mu'tâd oldugum yirdür

2 Añılsın bâde-i bî-reng ü bûy-ı gülşen-i vahdet
Ki bâr-ı minnet-i sahbâdan âzâd oldugum yirdür

3 Añılsın nâme-i nâgeh-zuhûr-ı va'de-i vuslat
Neşâtumdan varak-gerdân-ı feryâd oldugum yirdür

4 Añılsın kûh-ı derdi meyle nâ-bûd itdügüm demler
Ki reşk-i kuvvet-i bâzû-yı Ferhâd oldugum yirdür

5 Añılsın perde-i rû-pûş-ı zülf-i dilber ey Nâbî
Ki anı ref' içün minnet-keş-i bâd oldugum yirdür

6 Añılsın güfte-i 'âlem-pesend-i 'Abdî Pâşâ kim
Nazîr itmekde vakf-ı hayret-âbâd oldugum yirdür

---

235 S1,140b;S2,154a;S3,137a;Ü,108a;M,103a;A,85a
4 kalbüñ :kavmüñ A
5 kâmver :nâmver S2
236 S1,140b;S2,141b;S3,137a;M,90a;A,90b
2 gülşen-i vahdet :meclis-i vahdet S2,Ü,M
6 -Ü,M

237
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Göster ruhuñda hâlüñi kim maṭlabum budur
Ben bir sitâre-sûhteyüm kevkebüm budur

2 Tafṣîl-i derd-i 'aşḳı ṣoruñ zahm-ı sîneden
Leb-beste itdi ġam beni şimdi şebüm budur

3 Tîz-âb-ı ġam şarâb-ı sitem bir gelür baña
Sâḳî tereddüt eyleme ṣun meşrebüm budur

4 Her ḳande kim telâmmu' ide pertev-i cemâl
Terk-i perestiş eyleyemem mezhebüm budur

5 Geh luṭf u geh 'iṭâbuñ ile eglenür göñül
Nâbî gibi benüm dahı rûz u şebüm budur

238
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ta'alluḳ ol nigeh-i meste cân-feşânlıkdur
Taḥammül ol ṣaf-ı müjgâna pehlevânlıḳdur

2 O şûhuñ añlamaḳ evżâ'-ı çeşm-i pürkârın
Tamâm 'uḳde-güşâlık daḳîḳadânlıḳdur

3 Dem-i şebâb ola hûbân ola mey u ney ola
Çemende gerdiş-i peymâne kâmrânlıḳdur

4 O mâhı çekmemege hâle gibi âġûşa
Tamâm-ı şeb felegüñ kârı dîde-bânlıḳdur

5 Piyâle-gîrlik ey şâh-ı gül ham itdi seni
Bu neş'enüñ soñı elbette ser-girânlıḳdur

6 Dil-i belâ-zedenüñ kârını ṣorarsañ eger
Miyân-ı ġamze vü çeşminde tercemânlıḳdur

---

237 S1,140b;S2,141a;S3,137b;Ü,100a;M,89b;A,87b
2 şebüm :lebüm S2,Ü,M,A

238 S1,140b;S2,155b;S3,137b;Ü,109a;M,104b;A,91a
6 S2,Ü'de 7.beyit.

7 Gel ey esîr-i sühan eyle meşk-i hâmûşı
Zebân-ı memleket-i 'aşk bî-zebânlıkdur

8 Ne zer ne zûr gerekdür ne kuvvet-i bâzû
O şûha câ'ize-i vasl nâ-tüvânlıkdur

9 Tahammül itmedügüm iltifâta tuymışdur
Tegâfüli o mehüñ baña mihribânlıkdur

10 Cevâb-ı pürsiş-i âsâyiş-i cihân Nâbî
Harâbezâr-ı kanâ'atde bî-nişânlıkdur

239
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Salındı 'îdgehde yine nev-resîdeler
Hayretle döndi pelle-i dûlâba dîdeler

2 Çâr-ebruvânı eylemiş ârâyiş-i füzûn
Virmiş nigîn-i hüsnine revnak keşîdeler

3 Rahm eyle dâd-hvâhuña ey şûh-ı ser-firâz
Her sû fütâde pâyuña kadd-i hamîdeler

4 Döndi görince nakş-ı hat-ı nev-demîdeñi
Şehbâz-ı nakş-ı dîdeye kalb-i remîdeler

5 Nâbî 'arûs-ı mihr olamaz lâyık-ı nigâh
İsterse her sabâh sürinsün sepîdeler

---

7 S2,Ü'de 8.beyit.
8 S2,Ü'de 9.beyit ;zer ne zûr :zer ü zûr M
9 S2,Ü'de 6.beyit.

239 S1,141a;S2,154b;S3,137b;Ü,108b;M,103b;A,92a
2 çâr-ebruvânı : bîmâr ebruvânı M

240

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hayâl-i la'l-i nâbuñ câm-ı çeşm-i terde ḳalmışdur
Humâr-ı bezm-i nûş-â-nûş-ı vaṣluñ serde ḳalmışdur

2 Degüldür bende dil ser-germî-i fikr-i nigâhuñla
O bî-hûş-ı maḥabbetdür düşüp bir yirde ḳalmışdur

3 Mükedderdür ser-â-ser meşreb-i eczâ-yı 'âlem hep
Ṣafâ-yı hâṭır ancaḳ bâdede sâġarda ḳalmışdur

4 Bu remzi keşfe bir müşkil-şinâs-ı cûd gelmez mi
Kerem bir lafẓ-ı bî-ma'nî gibi dillerde ḳalmışdur

5 Mücevher tâc-ı devlet kimseye sûd itmez ey Nâbî
Nice şâh-ı cihânuñ çeşmi ol .efserde ḳalmışdur

241

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ümîd tûde-i rîk-i revân degül de nedür
Heves temevvüc-i bâd-ı vezân degül de nedür

2 Hücûm-ı leşker-i târâc-pîşe-i ġamdan
Sevâd-ı meykede dârü'l-emân degül de nedür

3 Dü nistî arasında bu hestî-i mevhûm
Fürûġ-ı meş'ale-i kârvân degül de nedür

4 Misâl-i hâne-i A'râb dest-i müflisde
Zere hiṭâb-ı zeheb kâr-dân degül de nedür

5 Ṣafâ-yı 'ıyşına aḥvâlin itmeyen maṣrûf
Hızâne-i digere pâs-bân degül de nedür

6 Cihânı re'yine tevfîḳ ḳaṣd iden Nâbî
Anuñ müdebbirine bed-gümân degül de nedür

---

240 GM,38a
241 S2,173b

242

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mübtelâsı olduġum dilber bilür bilmezlenür
Ser-güzeşt-i mihrini ezber bilür bilmezlenür

2 Pāy-būsile şeref-yāb olduġumdan ẕevḳ ider
Nüktelerle şîveler eyler bilür bilmezlenür

3 Yalıñuz çeşmüm degül ṣahbâ vü sâḳî la'l-i câm
Leblerüñ rengin mey-i aḥmer bilür bilmezlenür

4 Kendi çoḳ cevr itdüginden ġayri ol naẖl-ı cefâ
Ṭıfl-ı aġyârı daẖı ekṯer bilür bilmezlenür

5 Añlamazsın naġme-i ney ẕevḳ-i mey sen zâhidâ
Mest iken Nâbî anı añlar bilür bilmezlenür

6 Bu bilüp bilmezlenen kâmil mükemmel 'âşıḳân
Her ẖuṣûṣı keşf idüp eẓher bilüp bilmezlenür

7 Mükrim İbrâhim Pâşâ Ḥażret-i Ḥaḳ dostudur
Düşmenine daẖı luṭf eyler bilür bilmezlenür

8 Ḥaḳ vücûd-ı nâzenînin ḥıfz ide âfâtdan
'Ayn-ı Eflâṭûn ḥikmetler bilür bilmezlenür

9 Eylesin Allah her ḥâline tevfîḳin refîḳ
Rıfḳı her ḥâlinde müstaḥżer bilür bilmezlenür

10 Şehriyâr-ı şehri Ḥaḳ ma'mûr ḳılsun dâ'imâ
Ḳadrini bu cevherüñ añlar bilür bilmezlenür

11 Maẓhar-ı luṭf-ı H̱udâ hem pâdişâh u hem vezîr
Bunlaruñ ḳadrini serverler bilür bilmezlenür

---

242 S2,174a

243

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerçi kim 'uşşâḳa h̲ubânuñ sitem vâdîsidür
Sen mürüvvet ḳıl şehâ vâdî kerem vâdîsidür

2 Muṣḥaf-ı ruhsâre-i cânâneye revnak virür
H̲aṭṭ-ı rûyı mehveş-i zerrîn-ḳalem vâdîsidür

3 Eşk-i ter seyl-i revân olmış aḳar andan müdâm
Sîne-i bî-kînemüz derd ü elem vâdîsidür

4 Bir gün evvel cânı teslîm it dehân-ı dilbere
Ey göñül cây-ı ḳarâr âh̲ir adem vâdîsidür

5 Saña Nâbî reşk ider ise n'ola yârân-ı Rûm
Şi'rümüz tarz-ı 'Acemdür Muḥteşem vâdîsidür

244

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey serv-i ser-âmed nedür ol şîve-i reftâr
Ey rûḥ-ı muṣavver nedür ol nâz ile güftâr

2 'Uşşâḳa 'aceb mâye-i sevdâ-yı cünûndur
Ol çeşm-i siyeh-mest ile ol zülf-i siyeh-kâr

3 Bir bûseyi biñ câna virürmiş diyü dilber
Cân virmede 'âlem ne bu germiyyet-i bâzâr

4 Bir kerre dah̲ı murġ-ı dili râm idebilsem
Baḳmazdum eger mâh ise de 'ârıż-ı dil-dâr

5 Nâbî ḳuluñ âh itmege de h̲avf ider oldı
Şâyed ola mir'ât-ı ruh̲uñ âh ile jengâr

---

243 A,95a;GM,263b
244 S3,127a (derkenar)

245

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nerm-h̲ûy ol mâye-i âsâyiş-i dünyâ budur
Olma leb-cünbân-ı h̲ᵛâhiş şarṭ-ı istiġnâ budur

2 Olma ṣarf-endâz-ı şekve gerdiş-i eflâkden
Meẕheb-i rindânda kesr-i h̲âṭır-ı mînâ budur

3 Yâ leb-i peymâne yâ bûs-ı leb-i cânânedür
Şâm-ı hicrân 'âşıḳa meşhûd olan rû'yâ budur

4 Ḥarf-i h̲aṭṭ u noḳṭa-i h̲âlüñ h̲ayâlin meşḳ ider
H̲âme-i âvârenüñ başındaki sevdâ budur

5 Eyler îrâs̲-ı ruṭûbet gerdiş-i rû çerh̲den
Vaż'-ı âyîn-i du'â-yı dest-i istisḳâ budur

6 Âb-ı rûy istersen ol destüñ gibi h̲am-geşte-ḳad
Pâdişâh eyler gedâyı neş'e-i ṣahbâ budur

7 Ḥarf-i ············· Nâbî münderic ihâm-ı nâz
Şâh-beyt-i ebruvânından çıḳan ma'nâ budur

246

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Geldi bahâr itdi zemin 'arż-ı sîneler
Enfâs-ı 'Îseviyle açıldı sefîneler

2 Devrinde hep 'alâḳasına sînedür sebeb
Deryâlara neẓâret ider âb-gîneler

3 Sünbül ṭaḳar ferâġat-ı h̲aṭırla başına
Limânladuḳça lengerin alup sefîneler

4 Üç çifte bir ḳayıḳla idüp geşt sâḥili
.... kemîneler

---

245 S2,140a
246 S2,141a (der-kenâr)

5 Cânâneden nühüfte tebessümde var ümîd
Eyler ẓuhûr-ı vuṣlata dâ'ir ḳarîneler

6 Gûyâ ki köhnelenmededür ẖırḳa-i sipihr
.... beyyîneler

7 Keştî maṣârifine tükenmez ẖazîneler
....

247

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şem'üñ şükûh-ı ḥüsni fürûzânlığındadur
Pervânenüñ sa'âdeti sûzânlığındadur

2 Târâc ider nihâl-i güli ẖâksârlıḳ
Servüñ ferâğı ber-zede dâmânlığındadur

3 'Uşşâḳ-ı tîre-rûz-ı perâkende-ẖâṭıruñ
Mânend-i zülf-i ḥüsni perîşânlığındadur

4 Mânend-i mihr mümessek olur ẖande-rûlar
Ebrüñ 'aṭâsı 'âleme giryânlığındadur

5 Gösterme çîn-i cebîni rāḥat murād ise (*)
Bahrüñ ṣafâ-yı ẖâṭırı lîmânlığındadur

6 Nâbî gedâ-yı kûçe-neverd-i melâmetüñ
Şân u şükûhı bî-ser ü sâmânlığındadur

---

7 ikinci dize yazılmamış.

247 S2,142a (derkenar)

(*) Bu mısrada vezin zorlanmıştır.

248

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Geh ḳalbe gehî cisme geh câna ṣataşmışdur
İllâ bu ġam-ı 'âlem ayâ ne ṣataşmışdur

2 Ser pençe ....ṣunmaḳda girîbâna
Ḫâr-ı reh-i nâ-kâmî damâna ṣataşmışdur

3 Ḥarf-ı leb-i nevmîdi âzârına leb-teşne
Tîz-âb-ı sitem çeşm-i giryâna ṣataşmışdur

4 .... kim ḫalḳ olmasa âlûde
Vâ'iẓ mey ile ancaḳ fincâna ṣataşmışdur

5 Taḥsinüñ olur ṭab'ı 'illet-zede-i lînet
Ancaḳ maraż-ı imsâk iḥsâna ṣataşmışdur

6 Ġam merdüm-i dünyânuñ me'lûf-ı ṭıbâ'ıdur
Bu ṭurfe nigâha ekṯer bîgâne ṣataşmışdur

249

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâz ile ol ġonce kim gâhî leb-i ḫâmûş açar
Râh-ı gûşa çeşme-i şîrîn-güdâz-ı nûş açar

2 Vaḳt-i ṭâ'at yek-digerle ṣulḥ olur pest ü bülend
Mevc-i ḫaṭṭ-ı cebheye naḳş-ı ḥaṣîr âġûş açar

3 Saṭr emvâcında mużmer ma'nî-i ḫubbu'l-vaṭan
Ol sebebden maḳdem-i seyl-âba deryâ gûş açar

4 'Aḳl-ı evvel olduġından bâ'iṯ .... vücûd
Müşkilât-ı 'âlemi miftâḥ-ı dest-i hûş açar

5 Bü'l-hevesden gâh ider vaż'-ı pesen-dîde zuhûr
Geh düşer dîvâne ḳısmı bir zamân .... açar

---

248 S2,147a (derkenar)
249 S2,148a (derkenar)

6 Ba'żı bî-hûşân ....
Açsa da bâb-ı ümîdi .... hem-dûş açar

7 Gülşen-i imkânda yoḳdur Nâbiyâ iḥsân-ı ṣırf
H̲âr-ı ġamla ġonce-i ikbâli dûş-â-dûş açar

250
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İderse meyl-i nevâziş sezâ-yı ḥüsn budur
Olursa mâ'il-i cevr iḳtiżâ-yı ḥüsn budur

2 Çıḳarsa z̲irve-i nâza elindedür ne dinür
İderse h̲âke tenezzül 'aṭâ-yı ḥüsn budur

3 Miyân-ı 'âşıḳ u ma'şûḳa eşkden ġayrı
Taḥallül eyleyemez mâcerâ-yı ḥüsn budur

4 Görindi suh̲te-i yâr-ı neẓâre-i 'uşşâḳ
Ruh̲ında h̲aṭṭ ṣan'atında ...... budur

251
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kes̲ret ne żarar vaḥdete kim defteri birdür
Mû olsa da bisyâr ser üzre seri birdür

2 Kes̲ret ne żarar vahdete çün masṭarı birdür
Ṣad şem'anuñ envâr-ı żiyâ-güsteri birdür

3 Ne reng ne bû birbirinün ġayrı degüldür
Sad şâh̲-ı gülün bûy-ı hevâ-perveri birdür

4 Ġayriyyet olur dâ'ire-i ṣûrete râci'
..........................h̲âkisteri birdür

---

250 S2,150a
251 S2,151a

RUBÂ'Î (*)

Biz râh-ı emelde cüst ü cû itmemişüz
Bir kimseye ṣarf-ı âb-ı rû itmemişüz
Bir dergehe kendü dergehinden ġayrı
Allâh bilür ki ser-fürû itmemişüz

ḤARFÜ'Z-ZÂ (**)

252

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yârüñ esîr-i hande-i haṭır-firîbiyüz
Ol maṭlabuñ velîk 'aceb bî-naṣîbiyüz

2 İtse ne var ġarîb nevâzı o şâh-ı ḥüsn
Ma'mûre-i 'inâyetinüñ bir ġarîbiyüz

3 Olsun mı nabż-ı hâmeden engüştümüz cüdâ
Biz kim mizâc-ı ḥüsn-i edânuñ ṭabîbiyüz

4 Ḥamdi sezâdur eyler iseñ hutbe-i maḳâl
Çün menber-i suṭûr-ı hayâlüñ haṭîbiyüz

5 Gül-ġonceler tilâvet-i âyât-ı Fetḥ ider
Ol bâġ-ı ma'nevîde ki biz 'andelîbiyüz

6 Ġam çekmezüz raḳîb bize dil-girân ise
İnṣâf olunsa biz dahı anuñ raḳîbiyüz

7 Rızḳuñ teveccühi bize bizden füzûn iken
Bîhûde Nâbiyâ biz anuñ bî-şekîbiyüz

Rubâ'î ,S1,141a;S2,174b;S3,138a;Ü,123a;M,119b;A,98a
(*) S1,S3,Ü,M
:Rubâ'î fi-ḳâfiyeti'z-zâ S2
(**)S1,S3,Ü,M
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Zâiyye S2

252 S1,141a;S2,188b;S3,138a;Ü,126b;M,121a
4 M'de 6.beyit.
5 M'de 4.beyit.
6 M'de 5.beyit.

253

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zebân-ı ma'nî-i maḳṣûddur işâretümüz
Tah̲allüf itdügi yoḳdur bizüm beşâretümüz

2 Ṣaḳın görüp bizi âlûde düşme inkâra
Bizüm h̲arâbî-i ẓâhirdedür 'imâretümüz

3 Çerâġa mâye-i gül-h̲and sûziş-i dildür
Sirişkümüzle hem-âġûşdur şeṭâretümüz

4 Nişestelikden olur nuḳl-ı sükkerî gendüm
Hemîşe żımn-ı h̲asâretdedür ticâretümüz

5 'Aceb mi mültefit-i ṣûret olmasaḳ Nâbî
Bizüm ḳalem-rev-i ma'nâyadur neẓâretümüz

254

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtdi şikeste servi gül-i nev-h̲ırâmumuz
H̲urşîde urdı dâġ meh-i nâ-tamâmumuz

2 Ḳor mı ter itmege lebümüz çeşm-i âftâb
Mânend-i gül hevâdan eger ṭolsa câmumuz

3 Mu'tâd oldı sînemüz ol deñlü çâke kim
Çâk itdürür nigîne girîbânı nâmumuz

4 Olmaz hümâlara nigeh-endâz-ı iltifât
Âlûde-i ġubâr ise de çeşm-i dâmumuz

5 Ârâyiş-i cemâline beñzer ol âfetüñ
Nâbî bizüm suh̲anda olan intiẓâmumuz

---

253 S1,141b;S2,187b;S3,138a;Ü,125a;M,133a;A,98b
1 maḳṣûddur :ma'hûddur S2
254 S1,141b;S2,175b;S3,138a;Ü,123b;M,120b;A,98a
5 intiẓâmumuz :intiẓârumuz M

255

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Eflâke çîn-fürûş-ı cebîndür ḥaṣîrümüz
Ḳârûn'a püşt-pâ urur ednâ faḳîrümüz

2 Peyvend-i irtibâṭumuza baḳma h̲âk ile
Mihrüz ki mâverâ-yı felekdür mesîrümüz

3 Maḥbûs-ı dâmgâh-ı ḳafes bülbülüz k'olur
Murġân-ı ḳudsa mâye-i sûziş-i ṣafîrümüz

4 Mis-ṭıynetân-ı naḳşı zer-i h̲âliṣ eylerüz
Terkîb-i kîmyâ-yı ṣafâdur h̲amîrümüz

5 Biz âb-ı pây der-gil-i şeh-râh-ı miḥnetüz
H̲urşîd olur olursa bizüm dest-gîrümüz

6 Mah̲ṣûṣ-ı desti perveriş-i mîve-i kemâl
Mihr-i cihân-fürûz-ı hünerdür żamîrümüz

7 Biz gelmişüz hünerkede-i dehre Nâbiyâ
Âyînede görür gören ancaḳ naẓîrümüz

256

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Vaṣf-ı lebüñle ülfet idelden dehânumuz
Şükker ezer dimâġ-ı beyâna zebânumuz

2 'Ayniyle döndi noḳṭa-i şekke sevâd-ı dil
H̲âl-i siyâhuñ olalı h̲âṭır-nişânumuz

3 Eşk-i firâḳ h̲aylî tek-â-pûlar eyledi
Pâ-mâl-i seyl idinceye dek h̲ânumânumuz

---

255 S1,141b;S2,174b;S3,138b;Ü,124b;M,119b;A,98a
3 S2,A,Ü,M'de 4.beyit.
4 S2,A,Ü,M'de 5.beyit.
5 S2,A,Ü,M'de 3.beyit.
256 S1,142a;S2,175b;S3,138b;Ü,123b;M,120b;A,98b

4 İtdi fetil-i maġza es̱er-i tâbiş-i cemâl
Fânûsvâr şu'le virür üstüḫvânumuz

5 Nâbî olur leṭâfet-i la'linden âşikâr
Pest ü bülende ḫaṭ gibi râz-ı nihânumuz

257

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Zâhide zerdî-i rû vâṣıta-i zîb olmaz
Her varaḳ-pâre-i pejmürdede teẕhîb olmaz

2 Ṣıdḳdur mâyesi esrâr-fürûş-ı 'aşḳuñ
Sûḳ-ı vaḥdetde erâcîf ü ekâẕîb olmaz

3 Tünd-bâd-ı sitemüñ ṣadme-i kûh-endâzı
Şâhsâr-ı hevese mûris̱-i âsîb olmaz

4 İltifât itmedügi bendesine mâlikünüñ
Nâra ḥâcet ḳomaz ol mertebe ta'ẕîb olmaz

5 Cümle bir ḳâ'idedür mes'ele-i hicr ü viṣâl
Fenn-i ḥikmetde münâfât-ı esâlîb olmaz

6 Olsa ḫûbânda da bir mehveşe dil-dâdecilik
O ḳadar 'arż-ı merâm itmege taḳrîb olmaz

7 Ḥarf-ı vâḥid yetişür ṭıfl-ı ġayûra Nâbî
Herkese çûp-ı debistân ile te'dîb olmaz

---

257 S1,142a;S2,183;S3,138b;Ü,123b;M,128b;A,99b

258
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil-i ġam-perverân-ı 'aşḳ dâġ-ı tâzesüz ḳalmaz
O gûne ḫâne-i ser-der-felek dervâzesüz ḳalmaz

2 Bulur elbette bir gün rişte-i zülfüñle cem'iyyet
Göñül bir nüsḫa-i kem-yâbdur şîrâzesüz ḳalmaz

3 Gelür bir dem teninde dâġ-ı şerḥa gösterür 'âşıḳ
Bu bâzâr-ı cünûn peymânesiz endâzesüz ḳalmaz

4 Olan mānend-i ney sūrāḫ sūrāḫ-ı hevā āḫir
Der-i dārü's-semā'-ı çerḫde āvāzesüz ḳalmaz

5 İder eş'ârı Nâbî eşk-i ḫûn-âlûd ile taḥrîr
Cemâl-i nev-'arûsân-ı maḥabbet ġâzesüz ḳalmaz

259
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yoḳdur âsâyiş bize bir âfetüñ meftûnuyuz
Ġamze-i câdûsunuñ âlûde-i efsûnuyuz

2 Yoḳdur imkân-ı teneffüs çâr-mevc-i şükrden
Biz Ḫudânuñ ġarḳa-i iḥsân-ı gûn-â-gûnuyuz

3 Eylemez ta'yîn-i Rabbânî ḳabûl-ı inḳıṭâ'
Ġayre memnûn olmamaḳ iḥsânunuñ memnûnuyuz

4 Münşe'ât-ı dehrde her lafẓ bir ma'nâyadur
Biz de bu inşâ-yı kevnüñ tâze bir mażmûnuyuz

5 Nâbiyâ olsaḳ n'ola vâreste-i ḳayd-ı ḥayât
Çünki Vehhâb-ı kerîmüñ bende-i medyûnuyuz

---

258 S1,142a;S2,185a;S3,139a;Ü,124b;M,130b;A,105b
3 bir dem teninde :ber-sînesinde S2,Ü,M,A
259 S1,142a;S3,139a;A,107a
2 A'da 3.beyit.
3 A'da 4.beyit.
4 A'da 2.beyit.

260

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Biz gerçi luṭf-ı ṭab' ile meşhûrlardanuz
Ammâ ṣafâ-yı meykededen dûrlardanuz

2 Mesdûddur ḳudûmumuza bâb-ı iltifât
Biz şimdi bezm-i yârda menfûrlardanuz

3 Sermâye-i tefâhür iken dehre ẕâtumuz
Şimdi lisân-ı ẕemm ile meẕkûrlardanuz

4 Gerdûn-ı dûn bizi s̲üḳalâdan şümâr ider
Taḳvîm-i i'tibârda maḥẕûrlardanuz

5 Bezm-i bihişte ṣoḥbetümüz neş'e-baḫş iken
Âvâre bülbülân gibi mehcûrlardanuz

6 İtmez zebân-güẕâr-ı ṭaleb kimse nâmumuz
Gûyâ kühen cerîdede mesṭûrlardanuz

7 Meftûḥ iken vücûhumuza ḳaṣr-ı iḥtirâm
Ḥayfâ ki ḥarf-i telḫ ile meksûrlardanuz

8 Eṭvârumuz ekâbir-i devrâna nâz iken
Ednâlara niyâzda mecbûrlardanuz

9 Ġâlib görindi ḫaşyet-i Ḥaḳ üzre bîm-i ḫalḳ
Nâ-bûda deyn edâsına me'mûrlardanuz

10 Heftâd sâle gördügümüz yoḳ bu ẕilleti
İnṣâf olunsa ḫaylice maġdûrlardanuz

11 Hengâm-ı nâtüvânî-i pîrîde Nâbiyâ
Güstaḫlıḳ olursa da ma'ẕûrlardanuz

---

260 S1,142b;S2,184b;S3,139b;Ü,119b;M,130a;A,102a
10 ẕilleti : illeti A

261

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Her nâ-şinâs-ı ḥüsn ki dilberlik istemez
Bildükçe ḳadr-i ḥüsni ḫaṭṭ-âverlik istemez

2 Terk-i edebdür itme saḳın dest ü pây-ı ḫırṣ
Deryâ-yı cûd çoḳ da şinâverlik istemez

3 Ref'-i ser itme el viricek bûs-ı sînesi
Ol ṣadr-ı 'izz ü nâz sebük-serlik istemez

4 Çâk eylesün ḳo perdeyi faṣl-ı bahârdur
Gül pîrehenle ḳâni' olur terlik istemez

5 Çekmez reh-i ümîdine sed ehl-i ḥâcetüñ
Şâh-ı serîr-i faḳr Sikenderlik istemez

6 Teslîm ü 'aczdür yine sermâye-i ẓafer
Meydân-ı inkisâr dilâverlik istemez

7 Bir kerre vir cenâḥ-ı dü-müjgânuña güşâd
Şâhin-i dil-şikâr girân-perlik istemez

8 Ġâlib gelür mülâyemet-i ṭab'-ı ba'żınuñ
Yoḫsa güzel mi var ki sitemgerlik istemez

9 Nâbî biraz ḫafîf gerek keffe-i günâh
Mizân-ı i'tiẕâr ber-â-berlik istemez

---

261 S1,142b;S2,184a;S3,139b;Ü,124b;M,129b;A,98b
2 itme :urma S2,Ü,M,A
4 perdeyi :perde-i S2
9 günâh :niyâz S1,S3

262

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Leb-i cânâna mey-i nâb ber-â-ber gelemez
Âb-ı ḥayvânla zehr-âb ber-â-ber gelemez

2 Farḳı yerden göge dek 'ulvî ile ṣüflînüñ
Ḥalḳa-i hâleye gird-âb ber-â-ber gelemez

3 Nisbet-i şirket-i nev'i arada s̲âbit iken
'Ulemâ ḳısmına küttâb ber-â-ber gelemez

4 'Araḳuñ ḥaddi nedür pîşgeh-i ṣahbâda
Pertev-i mihr ile meh-tâb ber-â-ber gelemez

5 Ne ḳadar olsa da seccâde ile revnaḳ-yâb
Rif'at-i menbere miḥrâb ber-â-ber gelemez

6 Ṭavr-ı ef'âl ü tüvânında teşâbüh var iken
Ṣaf-ı şüc'ân ile ḳaṣṣâb ber-â-ber gelemez

7 Vaḳ'ı yoḳ pîş-i ḥaḳîḳatde mecâzuñ Nâbî
Kevkeb-i dürrîye şeb-tâb ber-â-ber gelemez

263

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ol âfetüñ reviş-i nâzikânesin bilürüz
Cefâya niyyet idince bahânesin bilürüz

2 Gören hep anda görür fenn-i ḥikmetü'l-'aynı
Sevâd-ı dîdesinüñ ders̲h̲ânesin bilürüz

3 Tenezzül eylemezüz çârsûy-ı efvâha
Metâ'-ı ma'rifetüñ kârh̲ânesin bilürüz

---

262 S1,143a;S2,178a;S3,139b;M,124a;A,106a
3 S2,M,A'da 4.beyit.
4 S2,M,A'da 3.beyit.
263 S1,143a;S2,180a;S3,140a;Ü,129b;M,125b;A,100a

4 Ṭayanmaz eylese de şîr mâhî-i mehden
Sipihr zülf-i şeb-i târa şânesin bilürüz

5 Giriftedür gül-i ma'nâ vü şâẖ-ı elfâẓa
Kebûter-i ḳalemüñ dâm u dânesin bilürüz

6 İder menâzil-i eflâki nîm-ẖaṭvede tay
Kümeyt-i bâṣirenüñ tâziyânesin bilürüz

7 Egerçi fâ'iżi aḳmazsa da ṭamar Nâbî
Devâtdur ḳalemüñ mâlikânesin bilürüz

264

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne deñlü olsa da âlûdelik 'alâmetümüz
Ḳabûl ider yine erbâb-ı 'öẕr imâmetümüz

2 Biraz da ḫâkdeki ḥüsne nâẓır olmaġ içün
H̱am itdi terbiye-i pîr-i çerẖ ḳâmetümüz

3 Nigîn-ṣıfat ne ḳadar kec-nümâ isek de yine
İder zuhûr maḥallinde istikâmetümüz

4 Bu kârgehde tehî-destlik ile ẖoş-ḥâlüz
'Uluvv-ı rif'ate maḥsûbdur selâmetümüz

5 Muḳîm-i zîr-i livâ-yı tevekkülüz Nâbî
Ḳurâ-yı nâḥiye-i ġaybdür ze'âmetümüz

---

264 S1,143a;S2,187b;S3,140a;Ü,127a;M,132b;A,103b
1 erbâb-ı 'öẕr :aṣḥâb-ı 'öẕr S2,M
2 pîr-i çerẖ :çerẖ-i pîr S2 ; M'de bu kelime eksik.
3 Nigîn-ṣıfat ne ḳadar kec-nümâ isek de yine :
Ne deñlü rû-siyeh ü kec-nümâ isek çü nigîn S1,S3,Ü,A
5 ġaybdür :ġamdürür S2

265
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O dil ki târ ola mir'ât-ı rû-nümâ dinmez
Her âb-gîneye âyîne-i Hudâ dinmez

2 Beyân-ı ḥâlüme mâni' benüm ḥużûrumdur
Ecânib olduġı meclisde mâcerâ dinmez

3 Ġınâ odur gire bî-hûn-ı dil ele yohsa
Ta'b ile ḥâṣıl olan devlete ġınâ dinmez

4 Zamân ile biri bir lafẓ söylemiş yohsa
Ta'alluḳ itmege hûbâna ibtilâ dinmez

5 Egerçi zıllı gedâdan ziyâdedür ammâ
Ḥarîṣ-i vaṣla velî Nâbiyâ gedâ dinmez

266
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bîdârî-i ṭâli' ruh-ı nîgû ile olmaz
İḳbâl-i cihân çeşm ile ebrû ile olmaz

2 Tevfîḳ-i 'inâyetdür olan kârger ancaḳ
Taḥṣîl-i ġınâ ḳuvvet-i bâzû ile olmaz

3 Tedbîr ile efzûn idemez kimse naṣîbin
Teshîr-i murâdât tek-â-pû ile olmaz

4 Bâzâr-ı harîdâr-ı 'inâyet götüridür
Hiç bey' ü şirâ anda terâzû ile olmaz

---

265 S1,143b;S2,177b;S3,140a;M,123b;A,107a
4 lafẓ :noḳṭa S2
266 S1,143b;S2,186a;S3,140a;Ü,120a;M,131b;A,103b

5 Ma'mûrluġı 'adliledür şehr-i vücûduñ
Burc-ı beden u rif'at-ı bârû ile olmaz

6 Esbâb-ı ṭarab cümlesi âmâde gerekdür
Yoḫsa yalıñuz sâḳî-i gül-rû ile olmaz

7 Nâbî ḳadem-i saḫt gerek menzil-i 'aşḳa
Ol râha reviş 'uḳde-i zânû ile olmaz

267

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her tîre-meniş ḳadr-şinâs-ı suḫan olmaz
Her sifle ḫarîdâr-ı le'âl-i 'Aden olmaz

2 Her ṭab'dan itmez leme'ân cevher-i ma'nî
Her şûre-zemîn çihre-fürûz-ı çemen olmaz

3 Her çeşm olamaz lâyıḳ-ı ruḫsâre-i Yûsuf
Her ḳâfile leb-teşne-i çâh-ı zeḳḳan olmaz

4 Her sîneye şâyân degül esrâr-ı maḥabbet
Her seng-dil âyîne-i vech-i ḥasen olmaz

5 Her fikr olamaz ma'nî-i der-besteye reh-yâb
Her bî-meze reh-bürde-i genc-i dehen olmaz

6 Nâbî varaḳ-ı şi'rüñe maḫṣûṣdur ancaḳ
Her pâre varaḳ çeşm-güşâ pîrehen olmaz

---

5 Burc-ı beden u :burc-ı beden S1,A
6 sâḳî-i : sâġar-ı Ü
267 S1,143b;S2,178a;S3,140b;Ü,118a;M,123b;A,106b
4 -S2,A,Ü,M
5 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.

268
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şevk-i hüsnüñle dili mahzen-i nûr eylemişüz
Dîdemüz revzene-i pertev-i Tûr eylemişüz

2 Ne idi encümen-i kurbde sûzân olmak
Düşeli gûşe-i hicrâna huzûr eylemişüz

3 Pây-mâl eyler idi şimdi bizi leşker-i ġam
Hakka minnet pül-i ümmîdi 'ubûr eylemişüz

4 Biz o hâküz ki bün-i tâkda âsûde idük
Şimdi dürd-i teh-i sâġarda zuhûr eylemişüz

5 Şu'le-i 'ârızınuñ 'aksi düşelden câma
Eşkümüz revġan-ı kındîl-i şu'ûr eylemişüz

6 Ġam degül dâmen-i dil olmış ise âlûde
Hele pâkîze-i çirk-âb-ı ġurûr eylemişüz

7 Nâbiyâ kasd-ı cefâ eylemedükçe bilmem
Ne zamân hâtır-ı dildâra hutûr eylemişüz

269
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yâre niyâzı vâsıta-i vahşet itmişüz
Âzürde itmişüz o mehi ġaflet itmişüz

2 Nâdânlıġ ile añlamayup kadr-ı sohbeti
Ol nâzenîn-i hüsne 'aceb sıklet itmişüz

---

268 S1,143b;S2,176b;S3,140b;Ü,127a;M,122a;A,103a
1 dîdemüz : dilümüz Ü,A
5 câma :câna S2,Ü,M

269 S1,144a;S2,177b;S3,140b;Ü,118a;M,123a;A,99b

3 Maġrûr olup mülâṭefet ü iltifâtına
Güstâẖlıḳlar eylemege cür'et itmişüz

4 Bârid niyâzlarla virüp ṭab'ına keder
Ḳalbin remîde eylemişüz ẖiffet itmişüz

5 Ġayrüñ şefâ'at itmege cürm ü günâhını
Tahsîl-i cürm-i tâzeye biz ragbet itmişüz

6 Ġayrüñ olup firifte sûz u güdâzına
Biz cebhemüz 'araḳ-zede-i ẖaclet itmişüz

7 Nâbî bize rıżâsını taḥṣîl farż iken
Bî-câ vüḳû'-ı rencişine sür'at itmişüz

270

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bu 'âlemüñ ḳatı çoḳ tünd-ẖûların bilürüz
Ki ehl-i dil göricek ser-fürûların bilürüz

2 Ya bûse-i dehenüñdür ya pîçiş-i zülfüñ
Dil-i hevâ-zedenüñ ârzûların bilürüz

3 Bize nühüfte degüldür hevâ-yı müjgânı
Biz ol daḳîḳalaruñ mû-be-mûların bilürüz

4 Ne mümkin emn-i zebân-ı nigâh-ı şûẖından
Ki ġamzelerle olan güft-gûların bilürüz

5 Dehân-ı ġonceden ümmîd-i nîm-ẖande ile
Nesîm-i ṣubḥ-demüñ cüst-cûların bilürüz

6 Ṣatılmaz anda metâ'-ı günâhdan ġayrı
Diyâr-ı maġfiretüñ çârsûların bilürüz

7 Ümîd-i bûs-ı lebiyle o âfetüñ Nâbî
Ḳadeḥlerüñ dökilen âb-rûların bilürüz

---

6 Ġayrüñ : ġayrî M
270 S1,144a;S3,141a

271

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ṣanma erbâb-ı mesâvîye müsâvîyüz biz
Sûzen-i fikr ile leb-dûz-ı mesâvîyüz biz

2 Merdüm-i 'âlem-i süflîden idüp ḳaṭ'-ı ümîd
Çeşm-dûzende-i imdâd-ı semâvîyüz biz

3 Miḥnet-i devleti añduḳça tesellî buluruz
'İllet-i reşke ḥakîmâne müdâvîyüz biz

4 Ma'nî-i faḫr ü mübâhât nedür añlamazuz
Ders-i nâ-ḫvânde-i te'lîf-i du'âvîyüz biz

5 Bağ-ı kevnüñ ne uṣûlın ne fürû'ın bilürüz
Gerçi kim toḫm gibi cümleyi ḥâvîyüz biz

6 Gördük ancaḳ mey-i gül-rengi leb-i ḫûbânda
Dehen-i ġayrdan ol lez̲z̲eti râvîyüz biz

7 Ḫâkümüz mevlididür ḥażret-i İbrâhimüñ
Nâbiyâ râst maḳâmında Rehâvîyüz biz

272

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kâlâ-yı cihân germ-nigâh itmege degmez
El irmedi ḥayfâ diyü âh itmege degmez

2 Yâ bâde-i gül-fâm ola yâ şûḫ-ı ḫoş-endâm
Âdem daḫı bir ġayrı günâh itmege degmez

3 Ma'lûm iken encâm-ı cihân 'ömr-i 'azîzi
Tażyi'-i heves-kârî-i câh itmege degmez

---

271 S1,144b;S2,185a;S3,141a;Ü,125a;M,131a;A,105b
4 te'lif-i :teklîf-i S2,tekâlif-i M
272 S1,144b;S2,183a;S3,141a;Ü,126b;M,128b;A,100b
1 irmedi :virmedi S1,S3

4 Ey çerh̲ senüñ pertev-i geh-gâhî-i luṭfuñ
Kesr-i dil-i ḳârûre-i mâh itmege degmez

5 Mıṣra meh-i Ken'ânı 'azîz eylemek âh̲ir
Evvel anı üftâde-i çâh itmege degmez

6 Erbâb-ı fenânuñ naẓarında gül-i h̲urşid
Ârâyiş-i eṭrâf-ı külâh itmege degmez

7 Nâbî o perî itmeyicek nâmeñe rağbet
Ruh̲sâre-i evrâḳı siyâh itmege degmez

273

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çerh̲üñ keremi itdügi bî-dâdına degmez
Naḳdine-i mihr ü mehi ta'dâdına degmez

2 Ârâyiş-i 'âriyyet-i yek-mâhe-i gülşen
Bülbüllerinüñ nâle vü feryâdına degmez

3 Ol cevher ile âb-nümâlıkları tîğüñ
Ḍarbet-h̲orî-i küre-i ḥaddâdına degmez

4 Ol dâniş-i resmî k'ola maḥṣûl-ı medâris
Mevc-i girih-i cebhe-i üstâdına degmez

5 Yârüñ h̲aṭ-ı müşkîni dil-i Nâbî-i zâra
Hengâmı güz̲âr eyleyen imdâdına degmez

---

4 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
273 S1,144b;S2,183a;S3,141a;Ü,119a;M,129a;A,107a
3 cevher : gevher Ü
5 dil-i Nâbî-i : dil-i 'âşıḳ-ı S1,S2,S3,Ü,M
(*)Ü'de bu gazelin 6.beyti olarak 272.gazelin makta' beyti tekrar yazılmıştır.

274

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İrtibâṭ-ı ḥüsn ü 'aşḳ olmışdı müstaḥkem henûz
Ṭurre-i Ḥavvâ'ya dil-bend olmadan Âdem henûz

2 Nâle-senc-i şekve-i nâsûr idi zaḫm-ı dilüm
Kisve-i terkîbe nâ-çesbân iken merhem henûz

3 'Âşıḳuñ ṣubḥın ider şâm-ı ġarîbândan siyeh
İtmedin ṭarf-ı binâgûşa ser-i perçem henûz

4 'Ârifân olmışdı âyet-ḫᵛân-ı taḥrîm-i şarâb
Ḥarf-ı câma leb-güşây olmazdan evvel Cem henûz

5 Kîse-i ma'nâya mühr urmışdı gencûr-ı dilüm
Sîne-çâk-ı mıṣra'-ı mühr olmadan ḫâtem henûz

6 Dilber oldur kim lisânı ola mîz-âb-ı kerem
Dîde-i 'uşşâḳına gelmezden evvel nem henûz

7 Oḳusun bu heft beyti dâstân-ḫᵛân-ı hüner
Heft-ḫᵛânı Nâbiyâ fetḥ itmeden Rüstem henûz

275

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Geldi ḫaṭ şûrdadur piste-i ḫandânı henûz
Mûrdan olmadı zâ'il şekeristânı henûz

2 Gerçi ḫaṭ ḳaraladı ṣafḥa-i ḥüsnin ammâ
Meşḳ-i nâz itmededür ḫâme-i müjgânı henûz

3 Ḫaṭṭı olmış ṭutalum perde-keş-i rûy-ı ümîd
Fetḥ-i bâb itmededür çâk-ı giribânı henûz

---

274 S1,144b;S2,186b;S3,141b;M,131b;A,107b
5 Kîse-i : Ka'be-i A
275 S1,145a;S2,186b;S3,141b;Ü,129a;M,132a;A,107b

4 Ḳaynadı dîg-i fenâ dûd-ı h̲aṭ oldı peydâ
Ṭoymadı mâ'ide-i vaṣlına mihmânı henûz

5 H̲aṭ şikest itmedi ruh̲sârınuñ âb u tâbın
Ḥüsnden 'azli içün çıḳmadı fermânı henûz

6 Tîġ-i ḥâżır hele çıḳsun yüze görsün ḥâlin
H̲aṭṭınuñ dah̲ı ẓuhûr itmedi 'iṣyânı henûz

7 Yine seyrânuña pây-ı nigehümdür Nâbî
Bitdi h̲ârı yine h̲uşk olmadı bostânı henûz

276
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bezm-i murâdı ḳande ki âmâde görmişüz
Naḳd-i şu'ûrı ġāret ider bâde görmişüz

2 Dünyâ-perestüñ añlamışuz secdegâhını
Pür-naḳş-ı sîm ü zer nice seccâde görmişüz

3 Bir maṭlaba esîrliginden degül h̲abîr
Zu'mınca bu fenâda çoḳ âzâde görmişüz

4 Güm-nâmlıḳ ṣafâsına leb-teşne cân virür
Bu 'arṣada hezâr fülân-zâde görmişüz

5 Yârüñ ḥavâşî-i h̲aṭına diḳḳat itmedük
Fenn-i uṣûl-ı ḥüsni 'aceb sâde görmişüz

6 İtmez güsiste râbıṭa-i luṭfın âftâb
Mânend-i sâye bir nice üftâde görmişüz

7 Nâbî hezâr şâh̲-ı ser-efrâz-ı nah̲vetüñ
Ḳaddin mis̲âl-i dâ'ire h̲am-dâde görmişüz

---

4 ḳaynıdı :ḳapandı S2
6 ḥâżır : h̲âṭır M
276 S1,144b;S2,182b;S3,141b;Ü,123a;M,128a;A,99b

277
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Huşyârlıkla her ne kadar kim sütûdeyüz
Ol deñlü çeşm-i mest-i bütâna rübûdeyüz

2 Âsân gelür güşâyiş-i çeşm-i taleb bize
Bālīn-i zānū-yı edeb üzre ġunūdeyüz

3 Ol hod-perest hîç bize itsün mi iltifât
Âyîneyüz velîk dahı nā-zidūdeyüz

4 Kim i'tibâr ider bu şifâ-hânede bize
Ma'cûn-ı nev-sirişte-i nâ-âzmûdeyüz

5 Nâbî olur günâh-ı diger söylesek 'aceb
Müstevcib-i cezâ-yı günâh-ı ne-bûdeyüz

278
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Lutf ile hâsed-i bed-hvâha nedâmet gelmez
Telh olan mîveye sükkerle halâvet gelmez

2 O tarâvetle o sîmîn bedeni gördükçe
Hâtıra bûs u kenâr ile kanâ'at gelmez

3 Mey sebük-tıynet olan 'âşıkı küstâh eyler
Ne kadar yâre niyâz itse hacâlet gelmez

4 Togrısı yâr ile hem-dest-i mey-i ülfet iken
Hâtıra hâtır-ı ağyârı ri'âyet gelmez

---

277 S1,145b;S2,187b;S3,142a;Ü,120b;M,133a;A,104a
278 S1,145b;S2,184a;S3,142a;Ü,124a;M,129b;A,107a
4 ağyârı : ağyâra S2,S3,Ü,M,A

5 Yıḳılur ġâ'ile-i zelzeleden ḳaṣr-ı viṣâl
Çâr esâs üzre yapılmazsa metânet gelmez

6 Şöhreti mâl iledür ma'bed-i İslâmuñ da
Câmi'-i köhne-i bî-vaḳfa cemâ'at gelmez

7 Ne ḳadar olsa da pâ-mâl-i ziḥâm ey Nâbî
Eyleyen kûy-ı dil-ârâda iḳâmet gelmez

279

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 H̲ayâlinden gelür ġam h̲âṭıra cânâneden gelmez
Sitem hep âşinâlardan gelür bîgâneden gelmez

2 Ḥased evḳâtına ol 'ârif-i 'âlem-şinâsuñ kim
Elinden câm düşmez gûşe-i meyh̲âneden gelmez

3 Umarsañ bu nevâziş açduġı biñ zah̲m içün ammâ
Bu insâniyyet ey dil ġamze-i cânâneden gelmez

4 Mis̲âl-i ḥalḳa ṭutdum gûşumı ebvâb-ı âfâḳa
Ṣadâ-yı naġme-i 'ıyş u ṭarab her h̲âneden gelmez

5 N'ola küstâh̲ olursa pîş-i gülde bülbül ey Nâbî
Mürâ'ât-ı edeb dest ü dil-i mestâneden gelmez

---

279 S1,145b;S2,185b;S3,142a;Ü,128b;M,130b;A,102a
3 Umarsañ bu : Umarsın bu M,Umarsuñ bir A

280

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nemîka-dih eser-i hâme-i münakkaşumuz
Olur nümûne-ber-i hâtır-ı müşevveşümüz

2 Bizüm ta'aşşukumuz hâlin itdi şöhret-yâb
Sipende mâye-i bâl ü per oldı âteşümüz

3 Hirâs-ı şîşe-i çeşm-i bed-i rakîbândan
Nühüfte olduğı meh-pâre-i perîveşümüz

4 Göñüllerüñ kimi kec olduğı kimisi râst
Çeker beyâna yemîn ü yesâr terkeşümüz

5 Biz ol nevâl-i ġamuz Nâbiyâ k'olur dil-serd
Lezâ'iz-i ni'am-ı çerhden nemek-çeşümüz

281

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yokdur egerçi hırka vü tesbîh ü tâcumuz
Ammâ ki i'tibâra da yok ihtiyâcumuz

2 Makşûda nâ'il olduğu sâ'at rücû' ider
Rakkâs-ı sâ'at olsa sezâdur mizâcumuz

3 Bih-bûdî-i mizâcumuza düşme ey tabîb
Dükkân-ı kâ'inâtda yokdur 'ilâcumuz

4 Her zümreden sorulsa bizi kendüden bilür
Her nîk ü bedle var o kadar imtizâcumuz

5 Biz ol metâ'-ı nâsereyüz Nâbiyâ k'olur
Kaht-ı ricâle beste zamân-ı revâcumuz

---

280 S1,145b;S2,187a;S3,142b;Ü,120a;M,132b;A,102a
1 hâme-i :hatem-i Ü,M,A
3 olduğı :olmaga S2,M
5 çerhden :dehrden S2,Ü,M,A

281 S1,146a;S2,186a;S3,142b;Ü,120a;M,131a;A,102b
4 zümreden :zümreye S2,M,A

282

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtmesün mi ẖvâhiş-i merhem dil-i bî-çâremüz
Merheme ẖamyâze-i ḥasret çekerken yâremüz

2 Olsa da dest-i 'inâdında sipihrüñ çâremüz
Eylemez bîh-bûddan ḳaṭ'-ı ta'alluḳ yâremüz

3 Ṭıfl iken gelmezdi fikr-i ḳâmetiyle çeşme ẖvâb
Olmasa serv ü ṣanavberden eger gehvâremüz

4 Ḥarf-i nermîden 'ibâretdür bizüm terkîbümüz
Eyler is̱bât-ı ẖuşûnet mûma seng-i ẖâremüz

5 'Aşḳa istiġnâ yaḳışmazken 'aceb ḥâletdeyüz
Varmaġa kûyına 'âr eyler dil-i âvâremüz

6 Dest-bürd-i ẖâr-zâr-ı reh-güẕâr-ı yârdan
Hep dehân-ı şekvedür dâmân-ı pâre pâremüz

7 Mest-i ṣahbâ-yı vefâyuz eylesek farżâ ferâġ
Bir nice maẖmûrı sîr-âb itmedür keffâremüz

8 Âb-ı şerm ile sirişte ẖâk-ı ḳaṣr-ı ẕâtumuz
Cânib-i evce teveccüh eylemez fevvâremüz

9 Meẕheb-i ġayretde Nâbî giryeye yoḳdur mesâġ
Çerẖ-i temkînüz s̱evâbitdür bizüm seyyâremüz

---

282 S1,146a;S2,179a;S3,142b;Ü,124b;M,124b
3 ḳâmetiyle :ḳâmetüñle S2,Ü,M

283

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'Aṭâ-yı Îzidî der-kâr olursa kâra yer ḳalmaz
Gelürse baḥr-ı raḥmet cûşa istiğfâra yer ḳalmaz

2 Alursa deste sâḳî-i ḥaḳîḳat câm-ı iḥsânın
H̲arâbât-ı mecâzistânda bir huşyâra yer ḳalmaz

3 Olursa bu çemen bû-bürde gülzâr-ı ḥaḳîḳatden
Olur gül pâsbân-ı h̲âr ser-i dîvâra yer ḳalmaz

4 Kemer-bend-i ṭarîḳat olsa sâlik dest-i mürşidden
Berehmen-h̲âne-i taḳlîdde zünnâra yer ḳalmaz

5 Ne dem ki zûr-ı meyden kelle-pûş-ı hûş ola bîrûn
Serinde mest-i 'aşḳuñ gül degül destâra yer ḳalmaz

6 Miyâncı-i mahabbet Nâbiyâ olsa revâc-engîz
Çıḳar iḥsâna kâlâ-yı kerem bâzâra yer ḳalmaz

284

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Senüñçün itdügümüz âh u zârı biz bilürüz
Firâḳ içinde geçen rûzgârı biz bilürüz

2 Senüñ neden h̲aberüñ var firâş-ı nah̲vetde
H̲ırâş-ı çâr-şeb-i intiẓârı biz bilürüz

3 Metâ'-ı ṣabrın ider her ṣadâ-yı pâ ğârret
Telâş-ı h̲âṭır-ı ümmîdvârı biz bilürüz

---

283 S1,146a;S2,183b;S3,143a;Ü,126b;M,129a;A,101a
5 -Ü

284 S1,146b;S2,181a;S3,143a;M,127b;A,100b
(*)Bu gazel S2,S3,A'da 292.gazel(S2,181b;S3,143a;
A,100b) ile iç içe olarak yer almıştır.

4 Bizümle yek-şebe hem-bezm-i ṣoḥbet olduġuña
Raḳîbe eyledügüñ i'tiẕârı biz bilürüz

5 'Adû-yı tîre-dili bir nefesde maḥv eyler
Sepîde-i seher-i inkisârı biz bilürüz

6 Dü rûze gerdişi yoḳdur be-vefḳ-i ḫâtır-ḫʷâh
Ṭabi'at-ı felek-i nābe-kārı biz bilürüz

7 Cemâle âfet-i ḫaṭṭdur kemîn furṣatdur
'Aḳîb-i kevkebe-i iştihârı biz bilürüz

8 Kemîn bahâne ile Nâbiyâ olur vîrân
Binâ-yı va'de-i nâ-üstüvârı biz bilürüz

285
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Üftâdesin görince ḳaçar gül-'izârumuz
Gelmez bizüm ḫazâna muḳâbil bahârumuz

2 Şebnem gibi fütâde-i ḫâk-ı muḥabbetüz
Ḳalmaz bir âfitâbı görince ḳarârumuz

3 Meydân-ı 'aşḳda hedef-i tîr-ḫordeveş
Bir tîredür yine nigeh-i intiẓârumuz

4 Ol lücce-i ḥaḳîḳat-i pür-dürr-i vaḥdetüz
Kim her ṭaraf vücûd u 'ademdür kenârumuz

5 Zerrîn ḳalemle yazsa sezâ mihre Nâbiyâ
Ṭâḳ-ı sipihre bu ġazel-i âbdârumuz

---

285 S1,146b;S2,175a;S3,143b;Ü,123a;M,120a;A,99a
1 gelmez :bilmez S2
5 mihre :mihr S2,Ü,M,A

286

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Terk itmiş âşiyânını murġ-ı ḥużûrumuz
'Anḳâ vü sîmyâya siyümdür sürûrumuz

2 İtdükse her ne maṭlab içün niyyet-i ḥuṣûl
Râh-ı ḳabûle olmadı fâ'iz nüẕûrumuz

3 Ġam çekmezüz vesîle-i ṭûl-ı ḥayâtdur
Taḥṣîlden taḫallüf iderse umûrumuz

4 Tek olmasun ḳavâ'id-i iḫlâṣ ber-ṭaraf
Lâ-be'sdür merâsime dâ'ir ḳuṣûrumuz

5 Zûr ile ḳâmetin ḫam ider seng-bâr-ı ġam
İtmezse irtikâb-ı tevâżu' ġurûrumuz

6 Bilmem ne fâ'ide bu ḳıyâm ü sücûddan
Farḳ-ı bülend ü peste yiterken şu'ûrumuz

7 Bu nîstî-i hest-nümâ-yı vücûdda
Nâbî bizüm cefâmuza degmez ẓuhûrumuz

---

286 S1,146b;S2,175a;S3,143b;Ü,123a;M,120a;A,99b
3 ḥayâtdur : ḥayâtdan A
7 degmez ẓuhûrumuz : beñzer ḥużûrumuz A

287

Müfte'ilün Müfte'ilun Fâ'ilün

1 Faḳr ile biz mâl nedür bilmezüz
Devlet ü iḳbâl nedür bilmezüz

2 Ḳaşı ile zülfi hevâsındayuz
Mâh nedür sâl nedür bilmezüz

3 Ruḫlaruñ âbın bilürüz muttaṣıl
Ḥile ile âl nedür bilmezüz

4 La'l-i lebündür emel-i ṣubḥ u şâm
Daḫı biz âmâl nedür bilmezüz

5 Yoluña bezl itmege varumuzı
Zerrece ıhmâl nedür bılmezüz

6 Şehd-i lebin nûş ideli Nâbiyâ
Zehr nedür bâl nedür bilmezüz

288

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilun

1 Ne çekdi kimse bizüm dil-ḫırâşlıḳlarumuz
Ne virdi ḫalḳa keder şekve-pâşlıḳlarumuz

2 Yine ta'ayyüş içün ıżṭırâbdan ḫoşdur
Tevekkül olmasa da bî-telâşlıḳlarumuz

3 Ḫayâl-i yâr ile yek kışrda dü mağz gibi
Derûn-ı sînededür ḥücredaşlıḳlarumuz

4 Göñül bizüm degül ol düzd-i dil-nişînüñdür
Ḳomaz tekellüfe yir münḳadaşlıḳlarumuz

---

287 GM1,263b
288 S1,147a;S2,181a;S3,143b;Ü,119a;M,126b;A,108a
4 Ü'de 5.beyit.
6 ferâğ-ı : ferâḥ-ı Ü,M,A

5 Dirîġ k'itdi ḫarîdârdan bizi maḥrûm
Girân-behâluġumuz ḫoş ḳumâşlıḳlarumuz

6 Ferâġ-ı ḫavṣalayuz 'aşḳda ṣafâmuz var
Raḳîb ile hele yoḳ bed-ma'âşlıḳlarumuz

7 Ṭabi'atüñ bu da köhne bahârıdur Nâbî
Bu güne ma'nî-i tâze-terâşlıḳlarumuz

289

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Zîr ü bâlâdan alur feyżi dil-i rûşenümüz
Zûr ile âbdan âteş çıḳarur revġanumuz

2 Çengelistân-ı ḳuyûdı nice tercîḥ idelüm
Bâz iken 'âlem-i ıṭlâḳa bizüm revzenümüz

3 Âfitâbuz bize ḥükm eyleyemez naḳş u ziyâd
Ḳâbil-i naḳş degül mâh gibi ḫırmenümüz

4 Ṣaymaz âhenger-i bâzâr-ı hüner cevherdâr
Çıḳmasa âbdan âteş ṣaçaraḳ âhenümüz

5 'Aḳd-i ṣulḥ itmişüz ol mertebe eyyâm ile kim
Bâġumuzda bitemez tîġ be-kef sûsenümüz

6 Biz o germ-âbe-i ma'mûre-i aḫlâḳuz kim
Ḫaymeye râyiḥa-i 'ûd virür gülḫanumuz

7 Nâbiyâ çâk-ı girîbânı görüp bâlâda
Şükr ider rû be-nişîb olduġına dâmenümüz

290

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Âb-ı niyâz u ḫâk-i rıżâdur siriştümüz
Naḳş-ı ḥaṣîrdür ezelî ser-nüviştümüz

---

289 S1,147a;S2,175b;S3,144a;Ü,124a;M,120b;A,100a
4 cevherdâr : cevhervâr M
290 S1,147a;S2,176b;S3,144a;Ü,127a;M,122b;A,103a

2 Ṣâf itmişüz derûnı rüsûm-ı mecâzdan
Ṣûret-peẕîr-i ġayr degüldür küniştümüz

3 Ol bünyeyüz ki çekmiş iderken daḫı ḫamîr
Üstâd eliyle sînesine şerḥa ḫiştümüz

4 Efsûs kim bu mezra'-ı fânîde girmedi
Deryûze-i nem eyleyecek şekle kiştümüz

5 Ol rû-siyâh ma'siyetüz Nâbiyâ k'ider
Âb-ı ḥayât âyineyi rûy-ı ziştümüz

291

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Mizâc-ı nergis-i bîmâr-ı yâri biz bilürüz
O ḫaste-reng-i tüvânâ-şikârı biz bilürüz

2 Ṭurur mı almayıcaḳ bûy-ı pây-ı cânânı
Ḳarârgâh-ı dil-i bî-ḳarârı biz bilürüz

3 Olur zebân ne ḳadar küteh olsa ḥarfi dırâz
Maḳâl-i mertebe-i ıżṭırârı biz bilürüz

4 'Aẕâb-ı nâra virür naḳd-ı vaḳtini pişîn
Esîr-i daġdaġa-i i'tibârı biz bilürüz

5 O âhuvâna nigehler müşîr-i vaḥşetdür
Kemend-i vuṣlata çesbân şikârı biz bilürüz

6 Yâ medḥ-i mâh-ruḫândur ya ẕemm-i vaż'-ı raḳîb
Ziyâd ola dinecek ber-güẕârı biz bilürüz

7 Bizümle ey ḫıred âmâdesin vedâ'a yine
Ḫurûş-ı ḳâfile-i nev-bahârı biz bilürüz

8 Tebessüm-i 'ameliye inanmazuz Nâbî
Ṣadâ-yı ḫande-i bî-iḫtiyârı biz bilürüz

---

291 S1,147b;S2,181b;S3,143a;M,127b;A,101a
* Bu şiir S2,S3,M,A'da 286.gazel ile iç içedir.Biz S1 nüshasına uyarak her iki gazeli ayrı ayrı yazdık.

292

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Biz ki ḳânûn-ı ḥaḳîḳat naġmesin gûş itmişüz
Ḳaṭre-i nâçîz iken deryâ ḳadar cûş itmişüz

2 Olduk evvel câmdan sermâye-fersâ-yı şu'ûr
Ey tenük-dil biz anuñ deryâların nûş itmişüz

3 Sende ḳalmış dil-şikenlik şermi ḳalmışsa eger
Yoh̲sa biz ey seng-dil çoḳdan ferâmûş itmişüz

4 Ṣatma çoḳ da nâz ile böyle peyâm-ı tâzeyi
Senden evvel biz anı pîrâye-i gûş itmişüz

5 Ol meyân kim ḥasreti endîşeyi bârîk ider
H̲ülyâ bezminde bî-minnet der-âġûş itmişüz

6 Gülşen-i tab'uñ kemîne bergini ızhâr ile
Sad-hezârân bülbül-i gûyâyı h̲âmuş itmişüz

7 Nâbiyâ bîgâne-i nâ-fehm bulmaz dest-res
Çeşme-i ma'nâyı elfâẓ ile h̲as-pûş itmişüz

293

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Meyl-i şekîb iderdi dil-i bî-şekîbümüz
Ḳaṣd-ı firîb ideydi eger dil-firîbümüz

2 Ol h̲od-pesendüñ âyineden ġayre meyli yoḳ
Yoḳdur bizüm h̲uṣûmete şâyân raḳîbümüz

---

292 S1,147b;S2,177a;S3,144a;Ü,127a;M,122b;A,103a
1 ḥaḳîḳat :maḥabbet S1
2 olduḳ :olduñ S2,S3,Ü,M,A
6 -S2,Ü,M,A

293 S1,147b;S2,183b;S3,144b;Ü,119b;M,129b;A,99a
2 ġayre :ġayri S1,Ü

3 Ṭutduḳça nabżumuz gelür efġâna târ-ı rek
Sâzende-i mizâc-ı devâdur ṭabîbümüz

4 Gülzâr-ı ḥüsn-i ġonce-lebânun esîridür
Bî-rûḥ olan güle baḳamaz 'andelîbümüz

5 Nâbî iderdi o da hezârân sitem bize
Bulsa teh̲allüf itmege ḳudret naṣîbümüz

294

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerçi biz rind ü ḳalenderligle şöhret virmişüz
Ḥalḳa der-güşuz 'ubûdiyyetle ḥüccet virmişüz

2 Ḳoymadı 'arż itmege dildâra bir ḥarf-i niyâz
Bülbüle sehv itmişüz feryâda ruh̲ṣat virmişüz

3 Biz muḥîṭüz da'vî-i feyż-i 'aṭâ düşmez bize
Ebre bu da'vâyı icrâda vekâlet virmişüz

4 Mûcib-i luṭf olmadı ṣad güne ta'bîr-i niyâz
Ḥayf ḥarf-ı h̲^{v}âhişe bîhûde zah̲met virmişüz

5 Şermsâruz naḳd-ı cân ile h̲arîdâr olmadan
Biz metâ'-ı vaṣla nâ-dâniste ḳıymet virmişüz

6 Dilberânı hırsumuzdur eyleyen cevre dilîr
Destine çok şeh-süvâr-ı hüsnüñ âlet virmişüz

7 Şâhid midür merdüm-i 'âlem ki dest-i h̲âlüñe
Dildeki naḳş-ı süveydâyı emânet virmişüz

---

5 iderdi o da :o da iderdi S2,M,A

294 S1,148a;S2,178b;S3,144b;Ü,127b;M,123a;A,104a

6 -S2,Ü ; M'de 4.beyit.

7 S2,Ü'de 6.beyit.

8 İtmişüz ġafletle nefs-i büt-peresti terbiye
Düşmen-i bed-ḫvâhe bilmezlikle furṣat virmişüz

9 Meblaġ-ı ḫâmeyle ḥikmet-ḫâne-i eş'ârdan
Nâbiyâ çoḳ ḫasteye dârû-yı ṣıḥḥat virmişüz

295

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Elṭâf-ı bî-tenâhî bâr u ḳaṭâra gelmez
Baḫşâyiş-i İlâhî ḥadd ü şümâra gelmez

2 Her ṣafḥada bulunmaz muṣḥafda şemse-i ḥizb
Çeşm-i ümîd her dem ruḫsâr-ı yâre gelmez

3 Ḥarf-i mükerrer olmaz eczâ-yı ṣun' içinde
Emvâc-ı âferiniş hep bir ḳarâra gelmez

4 Yek yekledür müretteb bâzî-i şeşder-i çerḫ
Biñ kerre zâr olursañ bir kez dü-bâre gelmez

5 Leẕẕet-perest-i sîne ḥüsn-i gelûyı bilmez
Hep sâkin-i Sitânbul seyr-i ḥiṣâra gelmez

6 Meyḫâneden tevaḳḳu' bî-neng ü nâmlıḳdur
Kimse bu kûya kesb-i nâmus u 'âra gelmez

7 Nâbî gelür vücûda yâ nuṭḳ u yâ raḳamla
Dûşîze-i ma'ânî pek âşikâra gelmez

---

8 büt-peresti :leb-peresti S2 ;S2,Ü'de 7.beyit.
9 S2,Ü'de 8.beyit.
295 S1,148a;S2,188a;S3,144b;Ü,127b;M,121b;A,103a

296

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ṣûretâ biz gerçi bu bezme mu'aḫḫar gelmişüz
Lîk ṣubḥ-ı âferînişle berâber gelmişüz

2 Gerçi ḫayr ü şer meyânında muḫayyer gelmişüz
Lîk ma'nen ḥükm-i taḳdîre musaḫḫar gelmişüz

3 Seylveş bizde küdûret ḫâkdandur yoḫsa biz
Sûy-ı bâlâdan bu ḫâke nâ-mükedder gelmişüz

4 'Âlem-i ṣuġrâyuz ammâ 'âlem-i kübrâ ile
Keffe-i mîzân-ı ḥikmetde berâber gelmişüz

5 Murġ-ı ḳudsüz iktisâb-ı ḳuvvet-i pervâz içün
Âşiyân-ı 'âleme bî-bâl ü bî-per gelmişüz

6 Cehlden üftâdeyüz ḫod-râylık vâdisine
Yoḫsa naḳşuz ma'nî-i naḳḳâşa maẓhar gelmişüz

7 İtdi ḫaṭṭ şeklinde mir'at-ı cemâlinde ẓuhûr
Ḥayf kim biz pîşgâh-ı yâre muġber gelmişüz

8 'İllet-i ġâ'iyyeyüz ma'nen taḳaddüm bizdedür
Âdemüz 'âlemden ey Nâbî mu'aḫḫar gelmişüz

---

296 S1,148a;S2,177b;S3,144b;Ü,125b;M,123a;A,103b
1 -S2 ; A'da kenarda : "ġazelüñ evvel mısra'ı budur" izahı ile yazılmıştır.
2 Ü'de 2.beyit için "maṭla'-ı dîger" izahı var.

297
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gûşe-i çeşmini biz gûşe-i miḥnet bilürüz
Sîne-i sîmîni meydân-ı maḥabbet bilürüz

2 Nice gerdân iderüz sîneyi peykânından
'İllet-i firḳate dârû-yı ifâḳat bilürüz

3 Bî-dimâġ olmışuz ol mertebe hicrândan kim
Yâr teklîf-i viṣâl eylese zaḥmet bilürüz

4 Na'rasız geçmegi meh-pârelerüñ kûyından
Kesr-dâdende-i nâmûs-ı melâmet bilürüz

5 Naḫvet u nâz ile düşnâmını yârüñ Nâbî
Ḫaste-i mihnete ta'vîẕ-i selâmet bilürüz

298
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mey ü maḥbûb ile ber-bād ki dirler o bizüz
Fâriġ-i ṭa'ne-i zühhâd ki dirler o bizüz

2 Ḳumrîveş ṭavḳ ṭutar gerden-i dil âhumdan
Bende-i ḳâmet-i şimşâd ki dirler o bizüz

3 Şevḳ-i şîrîn ile biñ kûhken olmaz hem-pâ
Kûh-ı ġam kesmede Ferhâd ki dirler o bizüz

4 Nâvek-i şûḫı n'ola olsa 'ayân sînemde
Siper-i ġamze-i cellâd ki dirler o bizüz

5 Nâbiyâ meclis-i aḥbâbda şi'r-i ter ile
Âteş-i ḫırmen-i ḥussād ki dirler o bizüz

---

297 S1,148b;S2,178b;S3,145a;Ü,130a;M,123b;A,101b
2 sîneyi :pençeyi S1,S3
3 hicrândan :firḳatden Ü
298 S1,148b;S2,179a;S3,145a;Ü,128b;M,125a;A,104a
3 hem-pâ :hem-tâ S3,Ü,M,A

299

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir reg mi var bedende k'ola pîç ü tâbsız
Bir dil mi var bu dâ'irede ıżṭırâbsuz

2 Vîrâne ḳaryeler gibi kim yoḳ ḫarâc ü 'öşr
Çoḳ dil-ḫarâbı ol şeh-i ḥüsnüñ ḥisâbsuz

3 Elbette kendü kendin ider âşikâre ḥüsn
Ḫalḳ âfitâbı ḳande görür âfitâbsuz

4 Fikr-i cemâl-i yâr ider îcâb-ı eşk ü âh
Olmaz 'azîz dost buḫûr u gül-âbsuz

5 Oldı ümîd-i va'de-i teşrîf ber-ṭaraf
Ancaḳ bu şebde ḳalduġumuz ḳaldı ḫvâbsuz

6 Ḫaṭṭ-ı 'izâr-ı yâre kim eylerdi iltifât
Ḥall olsa müşkilât-ı meṭâlib kitâbsuz

7 Ma'mûrluḳ ümîdini terk eyle Nâbiyâ
Olmaz cihân 'aşḳ u maḥabbet ḫarâbsuz

300

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Nâ-şüste-leb-i reşḥa-i câm-ı hevesüz biz
Nâ-ḫorde-mey-i meykede-i mültemesüz biz

2 Bir bend-i girân idi dile ġayret-i hem-bâl
Âzâde-perüz güşe-nişîn-i ḳafesüz biz

3 Şâyân degülüz żâ'iḳa-i ḥüsn-i ḳabûle
Üftâde-i ḫâküz s̱emer-i nîm-resüz biz

---

299 S1,148b;S2,188a;S3,145a;Ü,127a;M,121a;A,99a

300 S1,149a;S2,179b;S3,145b;M,125a;A,105a
2 hem-bâl : hem-sâl A

4 Ey ḳâfile-sâlâr-ı ḥaḳîḳat meded eyle
Güm-kerde rehüz pey-rev-i bâng-i ceresüz biz

5 Nâbî iderüz ṣâni' ü maṣnû'ı temâşâ
Ḫâme gibi ṣâḥib-naẓar-ı pîş ü pesüz biz

301

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne esîr-i ruḫ u ne beste-i gîsûyuz biz
Ser-fürû-bürde-i âyîne-i zânûyuz biz

2 Ḳıblemüz pâkdür âlûde-sülûk olsaḳ da
Menba'ı ṣâf u ayaġı bulanıḳ cûyuz biz

3 İtdi te's̱ir-i nigâhı dilümüz efsürde
Mest-i efsûngerî-i nergis-i câdûyuz biz

4 Ḳalduġın ḳadr-şinâsuñ eli ṭaş altında
Âzmûn-kerde-i aḥvâl-i terâzûyuz biz

5 Bize kim âb virür ebr-i keremden ġayri
Deşt-i bî-fâ'idede sebze-i ḫod-rûyuz biz

6 Rahne ârâyiş-i tâc-ı serümüzdür Nâbî
Ḳulle-i memleket-i 'aşḳda bârûyuz biz

---

4 meded : kerem A
301 S1,149a;S2,179b;S3,145b;Ü,128a;M,125b;A,104b
2 cûyuz : ṣuyuz A
3 S2,Ü,M,A'de 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'de 3.beyit.

302

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ne âşinâ-yı zühd ü ne maşhûb-ı tevbeyüz
Vîrân-kün-i inâbet ü âşûb-ı tevbeyüz

2 Bulmaz derûna yol der-i dilden döner gider
Şermende-i nedâmet ü mahcûb-ı tevbeyüz

3 Cürm olmayınca kande bulur furṣat-ı zuhûr
Sermâye-i günâhla matlûb-ı tevbeyüz

4 İtdükçe rûy-mâl zemîn-i nedâmete
Rîş-i sefîd-fâm ile cârûb-ı tevbeyüz

5 Biz âteş-i hacâlet ü âb-ı sirişk ile
Nâbî nizâm-dâde-i üslûb-ı tevbeyüz

303

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Siriştinde anuñ kim nûr var kalbinde kîn olmaz
Musaffâ tıynetânuñ tarf-ı ebrûsında çîn olmaz

2 Halâvet müstekîndür tab'-ı zenbûrân-ı ahterde
Müseddes-hâne-i kevn ü mekân bî-engebîn olmaz

3 Sirişk-i çeşmine ehl-i nifâkuñ i'timâd itme
Esâsında binânuñ reşh-i âb olsa metîn olmaz

4 Hayâlüñ gelse de itmez karâr âyîne-i dilde
Zemîn-i şûre de gülşen de olsa dil nişîn olmaz

5 Olurduk bî-ta'ab müşrif temâşâ-yı harâbâta
Dirîğâ pâre-i mînâ-yı meyden dûr-bîn olmaz

---

302 S1,149a;S2,179b;S3,145b;Ü,124b;M,125b;A,104b
2 dilden : lebden S2,M
303 S1,149a;S2,182b;S3,146a;Ü,126a;M,128a;A,106a

6 Meyân-ı çeşm ü ebrûda nihânî güft-gûlardan
Ne deñlü olsa da bî-vesvese ḫâṭır emîn olmaz

7 İden hep reng ü bûy-ı bâṭınîdür cilve ẓâhirde
Anuñçün ḳışrı her sâde dıraḫtuñ dârçîn olmaz

8 Ḥurûf u noḳṭadur andan cebînüñ añla bu râzı
Ki seng-i dâġ-ı miḥnetden rehâ bulmış cebîn olmaz

9 Sezâ-yı nâm-ı sulṭânî ḳulûb-ı pâk-gevherdür
Beyâbânda yatan her seng-i bî-ḳıymet nigîn olmaz

10 Bilen ḫâk-i Sitanbuldur rüsûm-ı şîve-i nâzı
Kenâruñ dilberi nâzik de olsa nâzenîn olmaz

11 Cihân 'aks-i merâyâ olduġın fehm eyleyen 'ârif
Zevâlinden ẓülâl-i 'âlemüñ endûhgîn olmaz

12 Sezâ tâze maḥalle yapmaġa beyt-i neẓâyirden
Binâ-yı naẓma Nâbî böyle bir nâzik zemîn olmaz

---

8 Ḥurûf u noḳṭadur andan :Ḥurûf-ı noḳṭavârından S2,Ü,M,A// seng-i :teng-i S2,Ü,M,A
10 -S2
11 S2'de 10.beyit ; zülâl-i : hilâl-i A
12 S2'de 11.beyit.

304

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şeb-rev ki h^vâbı ġâlib ola pister istemez
Âteş ki ṣubḥa ḳalmaya ḫâkister istemez

2 Düşsün mizâc-ı zühde muvaffıḳ yâ düşmesün
Sâḳî-i şîvekâr içürür ister istemez

3 Hicrân-keşüñ gözinde uçar ṭâ'ir-i viṣâl
Bîmâr-ı derd-i 'âfiyyetî neşter istemez

4 Her bü'l-heves teraşşuḥ-ı eşke degül ġarîḳ
Her kim olur ṭabi'ati yâbis ter istemez

5 Nâbî kelâma vüṣ'at-ı meydân virür cinâs
Çün teng ola zemîn mücânister istemez

305

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Degül denâ'etümüzden bürehne-pâlıġumuz
Ġınâ-yı Ḥaḳdur iden iḳtiżâ gedâlıġumuz

2 İder 'izârumuza rûy-ı mihri mâlîde
Bizüm sipihr ile çoḳdandur âşinâlıġumuz

3 Ḫurûş-ı ye's ile çaldurdı 'âḳibet ḳaraya
Bizüm sefîne-i ümmîde nâḫudâlıġumuz

4 Vücûd ser-be-ser iḥsân-ı dest-i cûdı iken
Degül mi terk-i edeb zu'm-ı bî-recâlıġumuz

5 Kemân-ı keçden olan tîr bî-iṣâbetdür
Niyâz-ı vuṣlata Nâbî dehen-güşâlıġumuz

---

304 S1,149b;S2,183b;S3,146a;Ü,124b;M,129a;A,106a
5 zemîn :redif S2,

305 S1,149b;S2,187a;S3,146a;M,132b
5 keçden :keçde S2,Ü,M // niyâz-ı :dehân-ı S2/
vuṣlata :vaṣlına Ü

306

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Derûn-ı 'âşıḳ-ı âzâde-meşreb ġam ḳabûl itmez
Cerâḥat-yâb-ı endûh olsa da merhem ḳabûl itmez

2 Tehîdür merdümekden dîde-i ḥayret-ḫurûş-ı 'aşḳ
Terâzû-yı dükān-ı bî-dilân dirhem ḳabûl itmez

3 Mis̱âl-i hâle vü meh cilvegâh-ı 'aks-i vâḥiddür
Ḥarîm-i ḫalvet âyîne-i nâ-maḥrem ḳabûl itmez

4 Ruḫ-ı mihr-i münîr olmaz mükedder ṣubḥ-ı kâẕibden
O bir âyîne-i 'âlem-nümâdur nem ḳabûl itmez

5 Olur fevvârelerde pâre pâre âb-ı cûy ammâ
Dil-i deryâ-nümâyiş Nâbiyâ maḳsem ḳabûl itmez

307

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Evṣâf-ı mahabbet dehen-i ḫâmeye ṣıġmaz
Ta'bîr-i mezâyâ-yı nihân nâmeye ṣıġmaz

2 Ol âfetüñ evżâ'ı degül ḳâbil-i taḥrîr
Taṣvîr-i ġam-ı 'aşḳ bu şeh-nâmeye ṣıġmaz

3 Ẕevḳ ile temâşâsına aç çeşm-i tevekkül
Bâzîçe-i endîşe bu hengâmeye ṣıġmaz

4 Erbâb-ı fenâ pîrahen-i ṣabrı ider çâk
Mecnûn-ı melâmet-zededür câmeye ṣıġmaz

5 Bir ġayri murâda ṭolanur himmet-i Nâbî
Her kâm derûn-ı dil-i ḫod-kâmeye ṣıġmaz

---

306 S1,150a;S2,185a;S3,146b;Ü,128a;M,130b;A,106b
2 ḥayret-ḫurûş-ı :ḥayret-fürûş-ı S2,A
4 nem :dem S2,Ü,M,A
307 S1,150a;S2,185b;S3,146b;Ü,128a;M,130b;A,102a
4 ṣabrı :çerḫi S2,M,A

308
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dil naġme-senc-i meclis-i yâr olmaḳ istemez
Maḥsûd-ı bülbülân-ı bahār olmaḳ istemez

2 Almaz sebûyı gürz-ṣıfat dûşına o kim
Cevelânger-i mesāf-ı ḫumâr olmaḳ istemez

3 Çeşmi 'aceb mi 'âşıḳa itmezse yek nigâh
Âhû-yı dest-i nâz şikâr olmaḳ istemez

4 Meh rû-siyâhlıḳla ḳalur ol dü şebde kim
Mihr-i münîre ġâşiye-dâr olmaḳ istemez

5 Meydân-ı bî-ḳanā'at-i 'âlemde Nâbiyâ
Kimdür ki esb-i kâma süvâr olmaḳ istemez

309
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Devr ider dâ'ire-i çerḫi dil-i rûşenümüz
'Âlem-i ġaybdur işrâḳgeh-i revzenümüz

2 Olur enfâsla gencîne-i hestî ber-bād
Kemterîn bâd ile ṣavrulmadadur ḫırmenümüz

3 Bûsenüñ pençe-i şekvâya görüp taḥvîlin
Secde-i şükr ider âsâyişine dâmenümüz

4 Hem-dem-i dîgere güncāyişe yoḳdur imkân
Tengdür dîde-i âyine gibi meskenümüz

5 Târ-ı mûyı çıḳarur gâh siyeh gâh sefîd
Mühre-bâz-ı felegüñ mel'abesidür tenümüz

---

308 S1,150a;S2,185b;S3,146b;Ü,128a;M,131a;A,102a
2 Almaz : Anlar M
309 S1,150a;S2,177a;S3,146b;Ü,127b;M,122b;A,102b

6 Nûr-ı ḳındîl-i meh ü mihri fürûzân olamaz
Almasa ma'ṣara-gerdân-ı ḳader revġānumuz

7 Ola surâh be-dil dûd be-leb sûz be-ser
Nâbiyâ lüle-ṣıfat her kim ise düşmenümüz

310
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Sütürreveş yoġ ise küh-kenlicüklerümüz
Misâl-i şâne yiter ṣaf-şikenliciklerümüz

2 Ġarîk ider şekeristân-ı Mıṣrı gerd-i kesâd
Añılsa lezzet-i şîrîn-suhenlicüklerümüz

3 Ṣabâḥ olınca ferâmûş olındı şem' gibi
Giceyle tâb-dih-i encümenlicüklerümüz

4 Cihânda devlet-i ser-şâr-ı 'ömr-i kûtehden
Müfîddür bize ṣâġ u esenlicüklerümüz

5 Ne iḥtimâl o elif ḳaddüñ ola luṭfına dâl
Hamîde ḳadd ile pîr-i kühenlicüklerümüz

6 Ḳalem-misâl girîbânumuzda itdi ẓuhûr
Derîde câmelere ṭa'ne-zenlicüklerümüz

7 Sepîd mûylara girye lâzım ey Nâbî
Yazıḳ ki huşk ḳala nesterenlicüklerümüz

---

6 olamaz O idemez // ḳader :felek A

310 S1,150b;S2,180b;S3,147a;Ü,126a;M,126b;A,101a
6 câmelere : hâmelere M

311
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Egerçi 'âlemüñ esfel-nişîn-i gülhanıyuz
Velîk nüsha-i takvîm-i şun'uñ ahseniyüz

2 Nesîm-i feyże ta'arruzdayuz nefes-be-nefes
Sarây-ı hestî-i dehrüñ güşâde revzeniyüz

3 'Aceb ne kâre sürer bâğbân nihâlümüzi
Ne âteşe yararuz ne sezâ-yı gülşeniyüz

4 Emânete nice kaşd-ı hıyânet eyleyelüm
Cenâb-ı Hakkuñ anuñçün yapılma mahzeniyüz

5 'Aceb ki kıymetümüz żâyi' eylese dihkân
Hezâr mezra'adan cem' olınma hırmeniyüz

6 Olursa la'l-i lebe şeh-nişîn dil-i Nâbî
'Aceb mi şâh-ı cihân-perverüñ nişîmeniyüz

312
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Temâşâ-yı cemâlüñ mihr-i 'âlem-tâbdan kalmaz
Şeb-i hicrânda fikr-i ṭal'atuñ meh-tâbdan kalmaz

2 O deryâ-yı leṭâfet-hîz-i mevc-engîzdür sîneñ
Ki anda gerdiş-i pistânlaruñ gird-âbdan kalmaz

3 Egerçi ser-be-ser bîdârlıkdur şâm-ı hicrânuñ
Nümûdâr-ı hayâl olmakda ammâ h^{v}âbdan kalmaz

---

311 S1,150b;S3,147a;Ü,120b
3 nihâlümüzi :bahârımızı Ü

312 S1,150b;S2,187a;S3,147a;Ü,129a;M,132a;A,107b

4 Olan ser-geşte-i câm-ı mecâzî dîk-meşrebler
Ne nûş eylerse istifrâğda dûlâbdan kalmaz

5 Teveccühgâh-ı 'uşşâk olmada ebrû degül ancak
Şikâf-ı cîb-i pîrâhen dahı mihrâbdan kalmaz

6 Ne makşûda şürû' eylerse ber-'aks olmadur kârı
Esîr-i mihnet-i tûl-ı emel mû-tâbdan kalmaz

7 Ne ğam sâkî eger şahbâ dükense âb hâzırdur
Senüñ zemzemleyüp de şunduğun vişn' âbdan kalmaz

8 Murâd-ı dünyevî fevt itdüginden ehl-i dünyânuñ
Sirişk-i hasreti bed-reng u bû çirk-âbdan kalmaz

9 Eger böyle kalursa ebr-i nâz u berk-i istiğnâ
Saf-ı müjgânumuñ her târı bir mîz-âbdan kalmaz

10 O şûhuñ lerziş-i endâmunı tahrîre kaşd itsem
Devâtumda mürekkeb Nâbiyâ sîm-âbdan kalmaz

313

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Esîrân-ı hevâya güfte-i bîhûde pend olmaz
Duhân-ı halka halka peşşegâna pây-bend olmaz

2 Kerem vaktinde lâzım hem eziyyetsiz gerek yohsa
Pirinc ile pür itmek küşte murğı sûdmend olmaz

3 Degül şûret gibi âsûdedür ma'nî tekellüfden
Kadeh ma'dûd olınsa neş'esinden çûn ü çend olmaz

4 Çıkar mı hâtırumdan lezzet-i gül-bûse-i la'li
Nemek hakkın ferâmûş eyleyenler behremend olmaz

---

4 meşrebler :meşrebden S2,Ü,M,A
6 olmadur :olmada Ü,M,A

313 S1,151a;S3,147b

5 Olur şân-ı faḳîrân aġniyâdan gâh bâlâter
Düşer gâh 'ûd u 'anber nâ'il-i ḳadr-ı pesend olmaz

6 Degüldür hüsn-i mâder-zâd muḥtâc-ı zer u zîver
Tekellüf-i ḥüsne de reh-yâb olursa dil-pesend olmaz

7 Ser-efrâzân olur muḥtâc Nâbî zîr-destâna
Tenezzül itmedükçe toh̲m h̲âke ser-bülend olmaz

314
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ser-rişte-i zülf-i siyeh-i yâre yapışmaz
Ṭıfl-ı dil-i âvâre ser-i kâra yapışmaz

2 Tâ eşk-i tażarru'la vüżû eylemedükçe
Dest-i nigeh ol muṣḥaf-ı ruh̲sâra yapışmaz

3 Her kim ki muvaffaḳ degül itmâm-ı merâma
Bî-câ ṭolaşur bah̲t-ı sezâvâra yapışmaz

4 Maġz ehli olur pirehen esrârına ṭâlib
Ḳışr ehli gibi kefş ile destâra yapışmaz

5 Fikr-i kec ider vaḳf-ı tereddüd seni yoh̲sa
Hîç dâne-i dür rişte-i hemvâre yapışmaz

6 Her söz olamaz h̲âṭır-ı nâdâna mü'es̲s̲ir
Her ḳabża-i gül rah̲ne-i dîvâra yapışmaz

7 Nâbî olamaz vâṣıl-ı ser-menzil-i esrâr
Her kimse ki dâmân-ı şeb-i târe yapışmaz

---

314 S1,151a;S2,188b;S3,148a
1 yâre :târe S1
2 tâ :pâk S1,S3
3 -S2
4 kefş ile :naḳş ile S1,S3
5 -S2
6 olamaz :düşemez S2 // rah̲ne-i :sîne-i S1,S3
7 vâṣıl-ı :nâ'il-i S2

315

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Girince ġamze işe ebrûvâna yir ḳalmaz
Düşince ma'reke tîġe kemâne yir ḳalmaz

2 Ziḥâm o gûne cevâmi'de rûz-ı rûzede kim
Mülâzimân-ı ḳadîmü'z-zamâna yir ḳalmaz

3 Ġarîb himmeti var aġniyâ-yı devrânuñ
Lisân ile ṭoyurur âb u nâna yir ḳalmaz

4 O deñlüdür kerem üzre meziyyeti buḫlüñ
Ki iftiḫâr iderek imtinâna yir ḳalmaz

5 Ḥuṣûl-ı ma'nîye dekdür süṭûra ṣarf-ı naẓar
Olınca ḳaṣra resân nerdübâna yir ḳalmaz

6 Çıḳ ey naẓar aradan dil bulınca dildârı
Zebân-şinâs olıcaḳ tercemâna yir ḳalmaz

7 Ḥaṭ -ı nev-âmede nesḫ itdi ḥüsnin ey Nâbî
Çıḳınca tâze köhen dâstâna yir ḳalmaz

---

315 S1,151b;S2,178a;S3,147b;Ü,118b;M,124a;A,105a
2 -Ü
3 Ü'de 2.beyit.
5 ṣarf-ı naẓar : ḥarf-ı naẓar M //
ḳaṣra-resân : ḳaṣra-resâ S1,M,A

316

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Lâ'übâlilik ile gerçi ki meşhûruz biz
Çâre ne terk-i riyâ itmege me'mûruz biz

2 Gûşmâl itmese üstâd bed-âheng oluruz
Meclis-i 'âlem-i nâ-sâzde ṭanburuz biz

3 İtmezüz terk-i edeb her ne ḳadar mest olsaḳ
Gerçi terk-i edeb itsek daẖı ma'ẕûruz biz

4 Tende sûrâẖ-ı sitem lebde nevâ-yı i'câz
Mürde-i cehle meded-reslik içün ṣûruz biz

5 Ne bizümdür ne degüldür görinen cünbişler
Nâbiyâ ṣûret-i muẖtârda mecbûruz biz

317

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir zamân neydi hem-âğûş-ı ẖayâl olduğumuz
Yâr bilmezdi ṭalebkâr-ı viṣâl olduğumuz

2 Ṣarf-ı naḳdîne-i eşk itdügümüz ḳaldı bize
Virmedi sûd ẖarîdâr-ı viṣâl olduğumuz

3 Evvelîn pâye-i rüsvâyî-i 'aşḳ oldı bize
Pây-lağzîde-i gird-âb-ı melâl olduğumuz

4 Ḫaṭṭın ümmîd idicek dâ'iye-i vuṣlat ile
Ṭuydı dil-beste-i sevdâ-yı muḥâl olduğumuz

5 Nâbiyâ itmişüz ol âfeti dil-gîr-i niyâz
Bilmedük mestî-i vuṣlatla ne ḥâl olduğumuz

---

316 S1,151b;S2,187b;S3,147b;Ü,129b;M,133a;A,106b
317 S1,151b;S2,182a;S3,148a;M,127b;A,98b
1 neydi :idi A // bilmezdi :bilmez mi S1,S3
2 viṣâl :cemâl S2,A
4 dil-beste-i :âşüfte-i S2,M,A

318

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Çeh-i târîk-i firkatden halâsa fürsat el virmez
Miyân-ı lücce-i hicrâna düşdük vuslat el virmez

2 Tutuşmak küşt-gîr-i ġamla hâtırdan giçer ammâ
Budur vehmüm ki tâli' himmet itmez kuvvet el virmez

3 Göñül çek dest-i ümmîdüñ ki biñ eyyâm-ı 'îd olsa
Bizümle merhabaya nâzdan ol âfet el virmez

4 Hemân taklîd ile saña kalan sûz-ı derûnuñdur
Çenârâsâ her ehl-i sûze ey dil rif'at el virmez

5 Murâd üzre olurduk mîve-çîn-i nahl-i kâm ammâ
İrişmez kâmet-i kûtâh-ı himmet devlet el virmez

6 Bulunmaz halka-i tevhîdveş bir bezm-i rûhânî
Bize bu hānekāh-ı ġamda her cem'iyyet el virmez

7 O istiġnâ-fürûş-ı çār-sūy-ı hüsnüñ ey Nâbî
Metâ'-ı vaslına cân nakdin itseñ kıymet el virmez

319

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bâġ-ı dehrüñ hem hazânın hem bahârın görmişüz
Biz neşâtuñ da ġamuñ da rûzgârın görmişüz

2 Çok da maġrûr olma kim mey-hāne-i ikbâlde
Biz hezârân mest-i maġrûruñ humârın görmişüz

---

318 S1,151b;S2,181b;S3,148a;M,126b;A,105b
3 ki biñ :dahı S2,M
4 S2,A,M'de 5.beyit.
5 S2,M,A'da6.beyit ; olurduk :olursun S2/ammâ : ey dil S2,M,A
6 S2,M,A'da 4.beyit.

319 S1,152a;S2,176a;S3,148a;Ü,124a;M,121b;A,100a

3 Ṭūb-ı âh-ı inkisâra pâydâr olmaz yine
Kişver-i câhuñ nice sengîn-ḥiṣârın görmişüz

4 Bir ḫurûşiyle ider biñ ḫâne-i iḳbâli pest
Ehl-i derdüñ seyl-i eşk-i inkisârın görmişüz

5 Bir ḫadeng-i cân-güdâz-ı âhdur sermâyesi
Biz bu meydânuñ nice çâpük-süvârın görmişüz

6 Bir gün eyler dest-beste pâygâhı câygâh
Bî-'aded mağrûr-ı ṣadr-ı i'tibârın görmişüz

7 Kâse-i deryûzeye tebdîl olur câm-ı murâd
Biz bu bezmüñ Nâbiyâ çoḳ bâde-ḫᵛârın görmişüz

320
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İzâle-i ġam içün biz şarâba muḥtâcuz
Derûnı tîrelerüz âfitâba muḥtâcuz

2 Ümîd-i âb-ı lebin tâbiş-i ruḫın iderüz
Ḥadîḳa-i hevesüz âb u tâba muḥtâcuz

3 Bu deyr-i köhnede bir lâyıḳ-ı naẓar büt yoḳ
Ġarîb-i ṭâlibüz ammâ kitâba muḥtâcuz

4 Ümîd-i devlet içün añlarum ki bir iki gün
Eẕiyyet-i felegi irtikâba muḥtâcuz

5 Segân-ı kûyına hem-ṣoḥbet olmağa Nâbî
Ġubâr-ı dergehine intisâba muḥtâcuz

6 Sezâ-yı bezm-i ḳabûl olmağa mey-i suḫenüm
Pesend-i Nâ'ilî-i Cem-cenâba muḥtâcuz

---

320 S1,152a;S2,179a;S3,148a;Ü,128a;M,124b;A,104a
6 -S2,M,Ü

321
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Râh-ı 'adûyı leşker-i eşk ile urmışuz
Dest-i sipihri pençe-i âh ile burmışuz

2 Kâlâ-yı 'acz alup virürüz nakd-i ihtiyâr
Dükkân-ı çârsûy-ı rıżâda oturmışuz

3 Dilden dehāna çıkmaġa yok şimdi ṭâkati
Rehvâr-ı âhı râh-ı maḥabbetde yormışuz

4 Cism-i nizârum üzre urup ḥalḳa ḥalḳa dâġ
Bir şâh-bâz ṣaydı içün dâm ḳurmışuz

5 Bizden o şûh gûşe-i çeşm itmesün dirîġ
Zahm-ı hadeng-i cevre hedef gibi ṭurmışuz

6 Va'd eylemişdi vaṣlını şarṭ-ı hafâ ile
Ḥayfâ göñül didükleri meste ṭuyurmışuz

7 Biz beyża-i ṣafâyı idüp Nâbiyâ şikest
Murġ-ı ḥuzûrı hayl-i zamândur uçurmışuz

322
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çâk-ı dil-i vîrân-şude nâ-bûd gerekmez
Dergâh-ı şeh-i ġamdur o mesdûd gerekmez

2 Her şûhı görüp olma ṭalebkâr-ı viṣâli
Merdân-ı maḥabbet heves-âlûd gerekmez

3 Âh itmeyicek eglenemem gûşe-i ġamda
Erbâb-ı dile meclis-i bî-dûd gerekmez

---

321 S1,152a;S2,176b;S3,148b;Ü,124a;M,122a;A,100b
4 nizârum :nizâr S2,Ü,M,A
6 hafâ :cefâ S2,Ü,M,A
322 S1,152b;S2,180a;S3,148b;Ü,125a;M,126a;A,105a

4 Dil-beste-i zülfi ḳosun ümmîd-i h̲alâṣı
Sûdâger-i 'aşḳa heves-i sûd gerekmez

5 Besdür virür erbâb-ı dile neşve-i sâzı
Âbuñ cereyânı var iken 'ûd gerekmez

6 Dâġ olmayıcaḳ dilde nedür ḥüsni sirişküñ
Câm olmayıcaḳ elde leb-i rûd gerekmez

7 Bî-ḥadd ü ḥisâb eyle sen eş'âruñı Nâbî
Baḥr-ı suh̲anuñ mevcesi ma'dûd gerekmez

323

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥasret-i rûyuñ ile çeşmi ki giryân buluruz
Reng-i ruh̲sâruñı her ḳaṭrede pinhân buluruz

2 'Anberîn h̲aṭṭuñ ile rûyuñı añduḳça velî
Bezm-i endîşede bir micmer-i sûzân buluruz

3 Nîk-bah̲tân ki bulur cevf-i ṣadefde dür-i nâb
Şûmî-i bah̲t ile biz ḳaṭre-i bârân buluruz

4 'Aks-i ruh̲sârını âyînede görsün o mehüñ
Kim ki dir âteşi âb içre nümâyân buluruz

5 Mâ'ilüz bir güle Nâbî ki tebessüm itse
H̲andeden ġonce-i h̲andânı peşîmân buluruz

---

5 sâzı :sârî S2,Ü,M

323 S1,152b;S2,180b;S3,148b;Ü,125a;M,126a;A,105b
3 dür-i nâb :dür-i pâk S2,M

324

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey cefâ-cû sitemüñ deñlü degüldür gilemüz
Gile-rûz olsa ser-â-pâ dehen-i silsilemüz

2 Ḳurbdür mâni'-i vuṣlat bize ol âfet ile
Gerçi ebrûsı ḳadar ancaḳ olur fâṣılamuz

3 Yüzine ṭutmaz idi dâ'ireâsâ câmı
Naġme-rîz olmasa meclisde bizüm bülbülümüz

4 Ötme yabâna sen ey bülbül-i bî-hûde-nevâ
Yetişür sâmi'a-i çerẖe bizüm ġulġulemüz

5 Bize âzâde-ser olmaḳ nice mümkin Nâbî
Var iken ġam gibi def' olmayacak ġâ'ilemüz

325

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñülden rîziş-i eşk ile dâġ-ı ârzû çıkmaz
Ne deñlü eyleseñ tamġâ-yı 'aşḳı şüst ü şû çıḳmaz

2 Ümîd-i nûş-ı meyle ẖâksâr olmaḳ güzel ammâ
Sirişte itseler cism-i nizârum bir sebû çıḳmaz

3 Çıḳar bir gün ẓuhûra inkisâr-ı ẖâṭırum ammâ
Benümle ol büt-i âyîne-rûyum rû-be-rû çıḳmaz

4 Ḫayâl-i ġamze-i ẖubân ider bir kimse gördüñ mi
Ki çeşminden hezârân ḳaṭre-i ẖûn mû-be-mû çıḳmaz

5 Benüm var ise Nâbî 'aks-i naḳş-ı ser-nüviştümdür
'İzârına o şûẖuñ yoẖsa ẖaṭṭ-ı müşk-bû çıḳmaz

---

324 S1,152b;S2,175a;S3,149a;Ü,123b;M,120a;A,99a
325 S1,153a;S2,181b;S3,149a;Ü,125b;M,127a;A,101a
2 nûş-ı meyle :câm-ı meyle S2,M,A
5 'izârına :'izârında M,A

326
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Raḳîb ile beni ol lâle-h̲ad nedür bilmez
Ne-dîde tecrîbedür nîk ü bed nedür bilmez

2 Bilür lebâçe-i zer-târ bu riyâyı bilen
Bürehne-cism-i melâmet nemed nedür bilmez

3 Ferâh̲-meşreb-i 'aşḳuñ derûnı memleḥadur
Mis̲âl-i mevce-i yem dest-i red nedür bilmez

4 Ne ḥâl iderse ider basṭ-ı mâcerâ-yı niyâz
Ḥarîṣ-i 'arż-ı maḥabbet ṣadad nedür bilmez

5 Bi-ḥaḳḳ-ı ḥüsn-i murâdât dehr-i fânîde
Güzelden özgeye Nâbî ḥased nedür bilmez

327
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hemîşe h̲andeye ol la'l-i dür-feşân düşmez
Güşâyiş-i gül-i maḳṣûd her zamân düşmez

2 Mülâzim olmayıcaḳ çār-süy-ı hicrâna
Metâ'-ı vuṣlat-ı cânâna rāygān düşmez

3 Ne deñlü dâm ḳurarsam şikāra dildān
Miyān-ı ḥalḳa-i bezme o bed-gümān düşmez

4 İder şikârına h̲amyâze ṣûretin ta'lîm
Elinden ol büt-i ṣayd-efkenüñ kemân düşmez

5 Döküldi pâyına 'uşşâḳ o ser-keşüñ Nâbî
Bahâr var mı ki dâmânına h̲azân düşmez

---

326 S1,153a;S2,184b;S3,149a;M,130a
1 Raḳîb ile beni :Beni raḳîb ile S2,M //Ne-dîde : Ne-kerde S1,S3
2 Bilür :Bilen S1/riyâyı bilen :riyâyı bile S2,M
327 S1,153a;S2,180b;S3,149b;Ü,125a;M,126a;A,105a
5 ser-keşüñ :ġoncenüñ S2,Ü,M,A

328
Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Bu âb u tâb ḳandan meyh̲âneler de bilmez
Ṣahbâda neş'e kimden mestâneler de bilmez

2 Çeşm-i ne-dîde-h̲vâbe âyîneler de ḥayrân
Mâhiyyet-i cemâlin cânâneler de bilmez

3 'Âḳil kitâb-ı 'aḳlı ḥall eylemekde ġâfil
Keyfiyyet-i cünûnı dîvâneler de bilmez

4 Derkinde bezm-i dehrüñ erbâb-ı bezm ḥayrân
Bu gerdişüñ medârın peymâneler de bilmez

5 Bir şem'dür cihâna sermâye-bah̲ş-ı sûziş
Ammâ bu sūzuñ aṣlın pervâneler de bilmez

6 Ser-tîşe-i ṭalebden diller h̲arâb-ı kâviş
Bir genc var nühüfte vîrâneler de bilmez

7 Erbâb-ı bezm Nâbî geh mest ü gâh mah̲mûr
Bu derd-i ser nedendür h̲umh̲âneler de bilmez

329
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir gûne z̲evḳ-yâb-ı ġam-ı fürḳat olmışuz
Kim yâre ḥasretüz dimege ḥasret olmışuz

2 Dest-i nesîm ref' idemez h̲âkdan bizi
Mânend-i sâye ṣûret-i bî-ṭaḳat olmışuz

3 Vâ-beste çerh̲e cünbişümüz devr ü seyrümüz
Gûyâ ki dest-i 'âleme bir sâ'at olmışuz

---

328 S1,153b;S2,182a;S3,149b;Ü,125b;M,127a;A,100b
4 ḥayrân :vâlih S2,Ü,M,A
7 derd-i ser :derd ise Ü,M,A
329 S1,153b;S2,176a;S3,149b;Ü,128a;M,121b;A,102b

4 Ṣanmañ bizi ki şerm-i şehîdân-ı ġamzeden
Ruḫsâr-ı câna perde-keş-i ḫaclet olmışuz

5 İfnâ-yı ẕât ü girye vü sûz u güdâzdan
Biz şimdi şem'-i bezm ile hem-ḥâlet olmışuz

6 Levḥ-i derûna naḳş olalı fikr-i ḫaṭṭ-ı yâr
Âyîne gibi jeng ile germ-ülfet olmışuz

7 Nâbî 'aceb mi eyler isek çerḫi zîr-i pây
Bir ẕerreyüz ki mihr ile hem-ṣoḥbet olmışuz

330

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Devlet-i meyde göñül ġuṣṣa-i 'âlem çekmez
Sâġar-ı bâde-i leb-rîz çeker ġam çekmez

2 Ḫandesi giryeye vâbeste degül dil-dâruñ
Gülleri ol çemenüñ minnet-i şebnem çekmez

3 Ġam-ı ebrû-yı kemändärını ol dildär
Âferîn ḳuvvet-i bâzû-yı dile kem çekmez

4 Yine bir zaḫme olur dîde-güşâ-yı ḥasret
Zaḫm-ı müstaġnî-i dil minnet-i merhem çekmez

5 Dem mi var sâḳî-i devrânuñ eliñden Nâbî
Gâh ḫûn-âbe gehî kâse-i pür-sem çekmez

---

330 S1,153b;S2,185b;S3,149b;Ü,128b;M,131a;A,106b
1 çeker :çeken S2,Ü,M,A

331

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne deñlü eylese a'dâ benümle lecc ü sitîz
Şikest-i ḫâṭırın itmez mürüvvetüm tecvîz

2 Şikâr-ı rızḳ muḳadder tesâḳuṭ üzre iken
Ne ḥâcet olmaġa murġân-ı ḥırṣ-ı bâl-engîz

3 Çekerdi ḫalḳ-ı cihân kendü rûyına ḥasret
Eger bulunmasa âyîne-pâre-i nâ-çîz

4 Ḫarâbezâr-ı dile düzd-i ġam ṣıġınmaz idi
Ziḥâmgâh-ı 'imâretde bulsa cây-ı gürîz

5 Dirîġ oldı telef hây u hûy-ı bî-câye
Le'âl-i riṣte-i enfâs u naḳd-i 'ömr-i 'azîz

6 Bu köhne ḳâfilegehde 'ale't-tevâlîdür
Ḫurûş-ı bang-i rev-â-rev derâ-yı ḫîz-â-ḫîz

7 İderdi farḳ-ı mecâz ü ḥaḳîḳat ey Nâbî
Olaydı dîde-i derkümde ḳuvvet-i temyîz

---

331 S1,153b;S3,150a;Ü,118b;M,125a;A,107b
1 ḫâṭırın :ḫâṭıruñ S3
5 'ömr-i 'azîz :vaḳt-i 'azîz M

332
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ẓâhirde gerçi ney gibi h̲âmûşlardanuz
Ammâ hevâ-yı vaṣl ile pür-cûşlardanuz

2 Deryâ-mis̲âl ḥavṣala ṣatmaḳdayuz velî
Bî-lengerüz hevâ ile hem-dûşlardanuz

3 Ümmîddür ki pür ide ṣahbâ-yı iltifât
Mînâ-yı köhne gibi ferâmûşlardanuz

4 Kesdük ümîd-i vaṣlı 'arûs-ı neşâṭdan
Şimdi 'acûz-ı ġamla hem-âġûşlardanuz

5 Nâbî virürse vaṣl virür neş'e-i şu'ûr
Telh̲-âbe-i firâḳla bî-hûşlardanuz

333
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Biz rind-i fenâ-meşreb-i cânâne-perestüz
قالوبلا dan cür'a-keş-i câm-ı elestüz

2 Mecnûnlaruz meskenümüz bâdiyelerdür
Sevdâ vü ġamuñ ehli ile dest-be-destüz

3 Ol serv-i revân ayâġına sürmek içün yüz
Alçaḳlara yüzler sürerüz mâ'il-i pestüz

4 Ṭarf-ı küleh-i yâre şikeste didiler h̲alḳ
Andan berü biz .... şikestüz

5 Bî-câm ü ṣürâḥi içerüz bâdeyi Nâbî
La'l-i leb-i dil-dâr içün vâlih ü mestüz

---

332 S1,154a;S3,150a;Ü,118b;M,124b;A,105b
333 GM,263b;GM1,66a

2 Mecnûnlaruz meskenümüz bâdiyelerdir:
Mecnûnlaruz bâdiyeler meskenümüzdür GM1

قالوبلا:Kur'ân-ı Kerim,Âraf Suresi,172.âyet.

Rubâ'î (*)

Olma bu fenâda ey dil ser be-heves
Hᵛâhiş-gerî-i kâm içün âlûde-nefes
Râḥat idügin murġ-ı zekî fehm eyler
Pervâz-ı perîşâna göre künc-i ḳafes

HARFÜ'S-SÎN (**)

334
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥufre-i ẕillete laġzîde iken pây-ı heves
Yine bâḳî ser-i şûrîdede sevdâ-yı heves

2 Ḳande bir meslek-i nâ-refte görünse anda
Bulunur cümleden evvel es̠er-i pây-ı heves

3 Rûzgâra eger is̠bât-ı sükûn mümkin ise
O zamân sâkin olur mevce-i deryâ-yı heves

4 Ḳanı bir ser ki bu ḥayretkede-i 'âlemde
Ola âsûde-i hengâme-i ġavġâ-yı heves

5 Nâbiyâ ḥamd-i Ḫudâ na't-ı Nebî ola meger
O suḫan k'olmaya mażmûnı mezâyâ-yı heves

RUBÂ'Î ,S1,154a;S2,189a;S3,150a;Ü,129b;M,133b;A,108a
(*)S1,S3,Ü,M,A
: Rubâ'î fî-ḳafiyetü's-sîn S2

(**)S1,S3,Ü,M,A
: İbtidâ-i Ġazeliyât-ı Sîniyye S2
334 S1,154a;S2,189a;S3,150b;Ü,129b;M,133b;A,108a
2 görünse :görülse S2,Ü,M,A

335

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Câ'iz ki vara gülşen-i kûyına h̲âr u h̲âs
Ey bâd-ı ṣubḥ üstümüze gel mülâyim es

2 Ferrâş-ı ṣubḥ sildi süpürdi çemenleri
Gülşende istirâḥatin itdi hevâ heves

3 Çalındı kûs-ı h̲üsrev-i nev-rûz-ı nev-cülûs
Tâ ḳavs-i deyr-i mülk-i şitâ virmez oldı ses

4 Bir dem teneffüs itdi çemende nesîm-i ṣubḥ
Bâd-ı ṣabâ ile hele dinlendi bir nefes

5 Minnet cenâb-ı Ḥaḳḳa ki ey Nâbî-i ḥazîn
Açıldı hep şükûfe-i maḳṣûd u mültemes

336

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne ḳadar eyler ise nâlelerüm medd-i nefes
Yine andan dah̲ı bâlâter olur ḳadd-i nefes

2 Mûcib-i taṣfiyedür itse de ḳalbüñ tekdîr
İtme ey âyîne-rû tâ bu ḳadar redd-i nefes

3 Gerdiş-i ṭûr-ı maḳâmât içün âheng eyler
Cünbiş-i perde-i nâ-sâz degül şedd-i nefes

4 Nefesin silsile-i dûzah̲a peyvend itsün
Suh̲an-ı h̲ayr maḳâmında iden sedd-i nefes

5 Olamaz zümre-i erbâb-ı nefesden ma'dûd
Bu teneffüskedede eylemeyen 'add-ı nefes

6 Es̲erin itse de ârâyiş-i gerdûn Nâbî
Kimde vardur dimege zühre degül ḥadd-i nefes

---

335 A,108b
336 S1,154a;S2,189a;S3,150;Ü,129b;M,133b;A,108a
1 medd-i nefes:ḥadd-i nefes A
2 itme :itmedi S2
4 maḳâmında :maḥallinde S2,Ü,M,A

Rubâ'î (*)
Ahreb

Ol kim ruh-ı yâre çeşm ü ebrû virmiş
Dest-i nazar-ı 'aşka terâzû virmiş
Bir cânibi nev-bahâr bir semti hazân
Bu bâġçe-i ṣun'a 'aceb ṣu virmiş

ḤARFÜ'Ş-ŞÎN (*)

337
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Reşk-i ruh-ı âlüñle gül âteşlere düşmiş
Mey ḥasret-i la'lüñle keş-â-keşlere düşmiş

2 Ḥal ḳaydı ile mes'ele-i müşkil-i zülfüñ
Şâne 'aceb efkâr-ı müşevveşlere düşmiş

3 Rû-mâl-i hayâl eyleyerek haste-i çeşmüñ
Taṣvîrli bâlîn-i münaḳḳaşlara düşmiş

4 'Uşşâḳuñı ġarḳ eyledi hûn-âbe-i eşke
'Aksüñ ki ḳadeḥde mey-i bî-ġışlara düşmiş

5 Ol mîveye beñzer ki alur rengi ḳamerden
Nâbî dil-i hûn-geşte ki mehveşlere düşmiş

RUBÂ'Î , S1,154b;S2,189a;S3,150b;Ü,130a;M,133b;A,108b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-ḳafiyetü'ş-şîn S2

337 S1,154b;S2,189a;S3,150b;
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Şîniyye S2

338

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Riyâdan rûy-ı ṭâ'at şimdi bir gûne siyâh olmış
Ki 'işyân ü 'amel hem-reng-i naḳş-ı iştibâh olmış

2 Olup dest-i nigehden çirk-beste nusha-i ḥüsni
Şanur farḳ itmeyen ruhsârı haṭṭ-ı cilvegâh olmış

3 Yazarken vaşf-ı çeşmin pây-ı hâme saṭrdan çıḳmış
Meger mestânelik te'sîr idüp güm-kerde-râh olmış

4 Leṭâfet ḳaplamış bir gûne cism-i nâz-perverdin
Ki dûş-ı ḥüsni nâ-tâb-âver-i bâr-ı nigâh olmış

5 İnanma çend rûze şûret-i iḳbâline Nâbî
Kimi gördüñ ki çerh-i kîne-perver hayr-h^{v}âh olmış

339

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Açılmış gül gül olmış şafḥa-i rûyı semenlenmiş
Leṭâfet ḳat ḳat olmış 'ârıżında nesterenlenmiş

2 Degüldür mûr-ı haṭ gird-i leb-i şekker-feşânında
Kenârı çeşmesârı âb-ı ḥayvânuñ çemenlenmiş

3 Fenâsın añlamış nergis ḳadar yoḳ bâġ-ı devrânuñ
Dahı h^{v}âb-ı 'ademden açmadan çeşmin kefenlenmiş

4 İşitdüm girdügin ḥammâma cân atdum temâşâya
Yetişdüm ol zamân kim hem çıḳup hem pirehenlenmiş

5 Kimüñ âġûş-ı güstâhında pîç ü tâba düşmiş kim
Yine destârı der-hem dâm-ı gîsûsı şikenlenmiş

6 Saña beñzer dahı bir âftâbı idemez peydâ
Vilâdetden 'arûs-ı çerh ḳalmış pire-zenlenmiş

7 'Aceb mi ḳâmet-i ma'nâya Nâbî olsa nâ-çesbân
Ġubâr-âlûde olmış câme-i hâṭır köhenlenmiş

---

338 S1,154b;S2,190a;S3,151a;Ü,132a;M,134b
2 ruhsârı hatt-ı :ruhsâr-ı haṭṭ-ı Ü
4 cism-i :çeşm-i S1,S3,Ü,A
5 hayr-h^{v}âh :dâd-h^{v}âh S2

339 S1,154b;S2,189b;S3,151a;Ü,131a;M,134a;A,109a

340

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'Alîye ol perî mektûb-ı müştâḳâne göndermiş
Ṣaf-ı müjgânınuñ resmin yazup rindâna göndermiş

2 'Aceb mi mû-be-mû-yı cismüm olsa çâk çâk-ı ġam
Ḫaṭ-âverliklerin itmiş işâret şâne göndermiş

3 Ṭama' dendânını pâk eyle gûşuñ aç diyü ol şûḫ
Ḫilâl-i üstüḫ ānkārī(y)i dervîşâne göndermiş

4 Bilüp ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i hicrân olduġın çeşmüm
Münaḳḳaş destmâli dîde-i giryâne göndermiş

5 Hedāyānuñ vüṣûlın eylemiş i'lâm ey Nâbî
'Aliyy-i ḫaste bu şi'r-i teri cânâne göndermiş

341

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dü mengûşın ḳalender rûy-ı bed-fercâma uydurmış
Şarâbı ṣûfî engûrîden almış câma uydurmış

2 İdüp taḳlîd ḫaṭṭ-ı nîm-ḫâm-ı dilbere düşmen
Lisân-ı yârdan bir nâme yazmış ḫâme uydurmış

3 İdüp taṣvîr-i rūy-i ābdārın ḫâller ḳoymış
Muṣavver naḳş virmiş rûy-ı yâre şâme uydurmış

4 Ḫilâf inhâ raḳîb ol âfeti tenfîr idüp benden
O sengîn-dil müzevver mühr ḳazmış nâme uydurmış

5 Çıḳup bâme Ḥaleb'de naḫline Nâbî virüp cilve
Beni ṣayda açup çeşmin o Şehbā dâme uydurmış

---

340 S1,155a;S2,190b;S3,151a;Ü,130b;M,135a;A,110b
2 cismüm :cism S1
4 çeşmüm :gönlüm S2,M

341 S1,155a;S2,190b;S3,151a;Ü,131a;M,135a;A,109b
4 idüp : ider Ü,M , içün A
3 rûy-ı yâre :ḥüsn-i yâre S2,M,A

342
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ser-i kûyına yârüñ 'âşıḳ-ı bî-çâre yüz ṭutmış
Zemîne sâyeveş taṣvîrveş dîvâre yüz ṭutmış

2 Göñül mâkû-ṣıfat âmed-şud eyler târ-ı zülfinde
Hele âvârelikden fâriġ olmış kâre yüz ṭutmış

3 Setîreyle 'izârın mühreletmiş ol büt-i nev-h̲aṭ
Ḳumâşuñ rûy-ı kârın gösterüp bâzâra yüz ṭutmış

4 Benüm cûş-ı sirişküm ġayretinden dâd-h̲^{v}âhâna
Sipihrüñ ṭâsına feryâd ile fevvâre yüz ṭutmış

5 O mihrüñ 'aksi kim ḥasretüñe âyînedür Nâbî
Birin biz görmedük âyîne-i ṣad-pâre yüz ṭutmış

343
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Müdâm ġâret içündür nevâl-i h̲alḳı beleş
Teṭâvül itdügi destâr-ı bed-nümâ-yı keleş

2 Dime ḳoyun gibi maẓlûmdur mürâ'iye
Başın ṣalarsa da mânende-i büz-i Ah̲feş

3 Seni kenâra çeken zinde-dil ne şekle girer
Alınca ṣuretüñ âġûşa oldı âyîne ġışş

4 Dehân-ı yâri ne ki benden evvel eyler bûs
Vesâiṭ evvel olur h̲^{v}ân-ı vaşla lez̲z̲et-çeş

5 Sirişk-i dîdemi pâ-mâle teşne-lebdür o şûh̲
Ṭarîḳ-i pâdan ider nah̲l gibi def'-i 'aṭaş

---

342 S1,155a;S2,191a;S3,151b;Ü,131a;M,135a;A,109b
4 dâd-h̲^{v}âhâna :dâd-h̲^{v}âhına Ü

343 S1,155b;S2,190a;S3,151b;Ü,130a;M,134b;A,109a

6 Maķâl-i Sâbit Efendiye pey-rev ol Nâbî
Bižâ'a-i nefesi žâyi' itme borcuñ ödeş

7 Ķumâş-ı penc-gezi nev-ẓuhûr ne añlar
Dem-i müzâyedede beş didiyse benden şeş

344
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir zamân ḥüsn ile ol âfet-i meh-rū ne imiş
Nâz u şîve ne imiş ķâmet-i dil-cû ne imiş

2 'Âşıķın siḥr ü füsûniyle idermiş Mecnûn
Vâdî-i mekrde ol ġamze-i câdû ne imiş

3 İtmege 'âşıķa ta'lîm-i perestişkârî
Hey'et-i ham-şude-i ṭâķ-ı dü-ebrû ne imiş

4 Seyr idüñ kevkebe-i nîm-güzeşt-i ḥüsnin
Devlet-i ḥüsni kemâlinde iken bu ne imiş

5 Ġamzesinden dökilür nükte-i ser-tîz-i sitem
Nâbiyâ fitnede ol çeşm-i suhan-gû ne imiş

---

7 añlar :eyler S2,M

344 S1,155b;S2,191b;S3,151b;Ü,131b;M,135b;A,110a
1 meh-rū:devrān S1,S3

345

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir devrde geldük ki 'azîzân unudulmış
Ṭutmış yirini h̲urd ü büzürgân unudulmış

2 Gitmiş nemeki mâ'ide-i h̲^{v}ân-ı vefânuñ
'Âlemde ḥuḳûḳ-ı nemek ü nân unudulmış

3 Nâ-pâk yatur dest-i kerem dâmen-i 'iṣmet
H̲as-pûş ḳalup çeşme-i ḥayvân unudulmış

4 Ḳalmış ser-i meydān-ı maḥabbet tek ü tenhâ
Zen-ṭab'lar almış yiri merdân unudulmış

5 Nâdânlık olup mu'teber ebnâ-yı zamânda
H̲aṭṭı bozulup nüsh̲a-i 'irfân unudulmış

6 Ḥikmet ṭaleb-i mâlda Ḳârûn gibi şimdi
H̲^{v}âhişgerî-i loḳmada Loḳmân unudulmış

7 Olmış o ḳadar h̲alḳ-ı cihân mekrde üstâd
Kim sâbıḳa-i şöhret-i şeyṭân unudulmış

8 H̲alḳ açmadadur birbirine pençe-i târâc
Aḥkâm-ı H̲udâ ma'nî-i Ḳur'ân unudulmış

9 Nâbî kimi görsen yüridür ḥükmini nefsüñ
Ḥaḳḳuñ bize gönderdügi fermân unudulmış

---

345 S1,155b;S2,192a;S3,152a;Ü,132b;M,136a;A,110a
1 devrde : devre M
4 maḥabbet :mürüvvet S2,Ü,M,A
6 loḳmada :loḳma S2 / loḳmada Loḳmân :ḥikmet-i Loḳmân A
7 üstâd :şeyṭân S1,S3

346

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çerhüñ baña dil-cûlıġı zâr itmek içünmiş
Merhem görinen vaż'-ı figâr itmek içünmiş

2 Evvel naẓar-ı 'izzet ile muḥterem itmek
Ṣoñra naẓar-ı halḳda hᵛâr itmek içünmiş

3 Mânend-i hümâ itdügi dest-âver-i raġbet
Zâġân-ı siyeh-bâli şikâr itmek içünmiş

4 Zîb-i keff-i luṭf itdügi şahbâ-yı nevâziş
Âlûde-i endûh humâr itmek içünmiş

5 Hâşiyyetümi bildügi mânende-i tiryâk
Endahte-i şaḳbe-i mâr itmek içünmiş

6 Ceybinde zer-i mihr gibi perveriş itmek
Âhir ser-i a'dâya nisâr itmek içünmiş

7 'Anber diyerek dest-hoş-ı 'âṭıfet itmek
Furṣat düşicek ṭu'me-i nâr itmek içünmiş

8 Mânend-i seḥâb eyledügi çerhe berâber
Âb-ı ruhamı hâke feşâr itmek içünmiş

9 Virmek girih-i ṭab'uma gül gibi güşâyiş
Ṣoñra hedef-i nâvek-i hâr itmek içünmiş

10 Ḳadrin bilerek gevherimüñ eylemek ikrâm
Üftâde-i peyġûle-i ġâr itmek içünmiş

11 Mir'ât-ı Sikender diyü vaṣf itdügi halḳa
Nâbî beni pâ-mâl-i ġubâr itmek içünmiş

---

346 S1,156a;S2,191a;S3,152a;Ü,130b;M,136a;A,111a

347

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O şûhuñ itdügi ṭarz-ı cefâ ne müşkil imiş
Taḥammül eylemeden mâ'ada ne müşkil imiş

2 Dirîġ o âfet-i ser der-hevâya düşdi göñül
O mest-i dil-şikene ibtilâ ne müşkil imiş

3 Cefâ-yı yâr hele haẓm olunmadan ḳaldı
Nevâle-i ġam ile imtilâ ne müşkil imiş

4 O şâh-ı ḥüsn ü melâhat 'ulûfemüz virmez
Olınca 'âriyeti ibtidâ ne müşkil imiş

5 Beden ne kâre yarar dilde hᵛâhiş olmayıcaḳ
Nişest-i keştî-i bî-nāḫudā ne müşkil imiş

6 Meded güşâyiş-i bâb-ı selâm ide yohsa
İmâm-ı bed-nefese iḳtidâ ne müşkil imiş

7 Ġubâr-ı hat araya Nâbiyâ bıraḳdı nifâḳ
Münâsebetle olan iftirâ ne müşkil imiş

---

347 S1,156a;S2,192b;S3,152b;Ü,133a;M,136b;A,111b

348

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne deñlü eylese tertîb-i nâz u nahvet ol ser-keş
Degüldür çoḳ hidîv-i mesned-i ḥüsne o keş u feş

2 Dil-i bî-'aşḳı 'aşḳa farḳı yoḳdur itmenüñ teşvîḳ
Firûzına ḥavâle itmeden engüşte bî-âteş

3 'Aceb hıdmet-güzâr-ı zûd-hîz-i maṣlaḥat-bîndür
Zebânlar şekl-i terkeşdür suhanlar nâvek-i terkeş

4 Kedersiz neşve-i ümmîd yoḳdur bezm-i 'âlemde
Meger kim dâġ-ı ye's ola olursa sâġar-ı bî-ġış

5 Kemâl-i ḥüsn-i hubân olduġından çār-deh-säle
Ḳomışlar Nâbiyâ erbâb-ı ma'nî nâmını mehveş

349

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Engüşt-i nevâziş ki leb-i yâre yapışmış
Miḳrâżdur ol şem'-i żiyâdâra yapışmış

2 Dil ceybini çâk eyler iken pençe-i ġamda
Yâri göricek dâmen-i inkâre yapışmış

3 Gördüm gül-i ter maḥkeme-i ṣaḥn-ı çemende
Dâmânumı çâk itdi diyü hâre yapışmış

4 Sînemdeki dāġum ki nümūdār-ı ġamumdur
Bir yâftedür ḥoḳḳa-i 'aṭṭâre yapışmış

5 Nâbî hele uṣlanmış olup 'aşḳa giriftâr
Terk eylemiş âvâreligi kâre yapışmış

---

348 S1,156b;S2,190b;S3,152b;Ü,133a;M,135a;A,110a

349 S1,156b;S2,189b;S3,152b;Ü,130a;M,134a;A,108b

350

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Aşḳa düşdüñ baña dirken ġam u miḥnet ne imiş
Sen de gör çâşnî-i câm-ı maḥabbet ne imiş

2 Güc hemân naḳd-i ġam-ı eşk getürmekdür ele
Yoh̲sa geşt-i ser-i bâzâr-ı melâmet ne imiş

3 Olmadın bîm-keş-i reh-zen-i ṣaff-ı müjesi
Bilmedük z̲evḳ ü ṣafâ-bah̲ş-ı selâmet ne imiş

4 Añlamaz gûşe-nişînân-ı zevâyâ-yı ġınâ
H̲alḳı âşüfte iden ḳayd-ı żarûret ne imiş

5 Nâbiyâ telh̲-dimâġân-ı tekâsül ne bilür
Pîş-i 'âma çekilen h̲ᵛân-ı 'inâyet ne imiş

351

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Naḳş-ı ṣafâ ṣaḥîfe-i 'âlemde ḳalmamış
Bûy-ı vefâ h̲amîre-i Adem'de ḳalmamış

2 Enfâs-ı nâs itmededür mürde zindeyi
Rûḥ-ı nefes meşîme-i Meryem'de ḳalmamış

3 Mikyâl-i câmı urma tehî h̲ırmen-i ġama
Maḥṣûl-ı neş'e mezra'a-i Cem'de ḳalmamış

4 Bilmem ne dîde ile ruh̲-ı yâri seyr idem
Tâb-ı neẓâre dîde-i pür-nemde ḳalmamış

---

350 S1,156b;S2,191a;S3,152b;Ü,131a;M,135b;A,110a
2 eşk : 'aşḳ S2,M , aşḳı A // Yoh̲sa : Gerçi M

351 S1,156b;S2,192a;S3,153a;Ü,133a;M,135b;A,110b
2 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
3 S2,Ü,M,A'da 2.beyit ; ġama :h̲uma Ü,M,A
4 -S2,Ü,M,A

5 İtdüm ne deñlü kîseye girdüñ diyü su'âl
Biñde birisi hâṭır-ı dirhemde ḳalmamış

6 Nâbî cihânda terk-i devâdur devâ-yı derd
Ḫâşiyyet-i mu'âlice merhem de ḳalmamış

352
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bilmemişdüm vaṣl mevḳûf-ı ġam-ı hicrân imiş
Ġonce-i maḳṣûd zîb-i gülşen-i ḥırmân imiş

2 Şâhid-i ümmîdden nevmîd idüm gördüm meger
Perveriş-yâb-ı verâ-yı perde-i nisyân imiş

3 Naḳd-ı cân ile ḫarîdâr olduġum kâlâ-yı kâm
Çârsûy-ı dilde zîb-i gûşe-i dükkân imiş

4 Dil ararken gevher-i enfâsa bâzâr-ı revâc
Ġavṭa-i efkâr ile buldum 'aceb 'ummân imiş

5 Ẓulmet içre Nâbiyâ ben Ḫıżr'dan aldum ḫaber
Âb-ı çeşm-i nâ-ümîdi çeşme-i ḥayvân imiş

---

5 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.

352 S1,157a;S2,193a;S3,153a;Ü,133b;M,137a;A,111a
3 kâm :vaṣl S1
4 enfâsa :enfâs-ı S2,M

353

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gülsitân-ı dehre geldük reng yoḳ bû ḳalmamış
Sâye-endâz-ı kerem bir naẖl-i dil-cû ḳalmamış

2 Eylemiş der-beste dükkânın ṭabîb-i rûzgâr
Ḥoḳḳa-i pîrûze-i gerdûnda dârû ḳalmamış

3 Teşnegânuñ çâk çâk olmış leb-i ẖvâhişgeri
Çeşmesâr-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış

4 Ḳadrin añlar yoḳ bilür yoḳ merdüm-i sencîdenüñ
Çâr-sûy-ı ḳâbiliyyetde terâzû ḳalmamış

5 Ceyş-i ġamdan ḳanda itsün iltica ehl-i niyâz
Ḳal'a-i himmetde Nâbî burc u bârû ḳalmamış

354

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bu bezmgehde o kim bî-naṣîb-i himmet imiş
Piyâle-gîr-i mey-i nâ-güvâr-ı minnet imiş

2 Ferâġ-ı pirehenin geçmeyince añlamadum
Ki ẕevḳ-bâfte-i kârgâh-ı 'uzlet imiş

3 Dirîġ kevkebe-i ḥüsni oldı mânî'-i fehm
Bizümle yâr meger ẖvâst-kâr-ı ṣoḥbet imiş

4 N'olaydı düşmen olaydum o mâh-pâre ile
Ki vaṣla mâni' olan perde-i maḥabbet imiş

5 Nezâket ile benâgûşın öpmege yârüñ
Kemend-i zülfde diller esîr-i furṣat imiş

---

353 S1,157a;S2,192a;S3,153a;Ü,133a;M,136b;A,110b
4 merdüm-i :her dür-i S2
354 S1,157a;S2,191b;S3,153a;Ü,131b;M,135b;A,109a
2 geçmeyince :görmeyince S2,giymeyince Ü,M,A
4 olaydum :olaydı S2
5 öpmege :itmege S2

6 O mâh-rûya hat-âver olursa da dirler
Zamân ile ne 'aceb âfitâb-ı tal'at imiş

7 Hezâr çîn-i cebîn satdugı gülüñ Nâbî
Bilindi mest-i mey-i penc-rûze devlet imiş

355
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Derûn-ı dilde çâkin 'âşık-ı bî-tâb göstermiş
'İbâdet-hâne-i endîşede mihrâb göstermiş

2 Olup dil ıztırâbın yâre tefhîm itmeden 'âciz
Hemân icmâl idüp bir katre-i sim-âb göstermiş

3 İden eczâ-yı kevni ser-te-ser ser-geşte-i hayret
Fezâda gird-bâd ü bahrda gird-âb göstermiş

4 'Arûsâsâ çemende gûşvârıdur kulagında
Şikâf-ı perdeden rûyın gül-i sîr-âb göstermiş

5 Felekde haste-i hicrâna taklîd eyleyüp Nâbî
Gice tâ-subh olınca dîde-i bî-h^{v}âb göstermiş

---

6 o mâh-rûya :o mâhı sev ki S2,Ü,M,A / dirler : diyeler S2,Ü,M

355 S1,157a;S2,190a;S3,153b;Ü,130b;M,134a;A,109b
2 itmeden : itmede Ü,A//icmâl : ihmâl M
4 perdeden :perdede S2

356

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Firâḳ-ı meclisüñ ey lâle-ḥad ne müşkil imiş
Ḳarîn-i vaṣla żarûrî ḥased ne müşkil imiş

2 Olur müşâhede-i rûyına sirişk-i niḳâb
Ṭulû'-ı mihr deminde remed ne müşkil imiş

3 Göñül rehâ bulamaz mevce-i ta'alluḳdan
Tecerrüd ehline ḳayd-ı nemed ne müşkil imiş

4 Hezâr dîde-i kevkeb nigâh-bânî iken
Nevâle-i emele vaż'-ı yed ne müşkil imiş

5 Derûnı manṣıb-ı h͟ᵛâhişden eyledüm ma'zûl
Ḳalem-rev-i ġama ḳayd-ı ebed ne müşkil imiş

6 Hele yetişdi h͟aṭṭ oldı muḳaddemât-ı murâd
Şürû'-ı h͟ᵛâhiş-i dil bî-ṣaded ne müşkil imiş

7 Güşâd buldı hele çîn-i cebhesi Nâbî
Ṭarîḳ-i reh-rev-i vuṣlatda sed ne müşkil imiş

---

356 S1,157b;S2,192b;S3,153b;Ü,133b;M,137a;A,111b
5 -M

357

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Naḳş-ı ṣun'ın ol ki itḳân üzre taṣnîf eylemiş
Cüz'ü cüz'in 'âlemi terkîb ü te'lîf eylemiş

2 Ḥarf ḥarf-i kâ'inâta itmiş ibdâ-ı ṣuver
Ba'ża virmiş istiḳâmet ba'żı taḥrîf eylemiş

3 Herkese ḥaddince olmış mâye-baḫş-ı iḳtidâr
Ḫıdmetin endâze-i vus'ınca teklîf eylemiş

4 Mümkinâtı eylemiş sencîde-i mîzân-ı 'adl
Lâyıḳınca her birin taż'îf ü taḥfîf eylemiş

5 Enbiyâyı eylemiş ḥükkâma Nâbî vâsıṭa
Luṭf u ḳahr u ḫayr ü şerri cümle ta'rîf eylemiş

358

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mâye-i mâ'ide-i cândur berş
Merhem-i ḳalb-i perîşândur berş

2 Ḫâl-i ruḫsâr-ı ṣafâdur efyûn
Ṭurre-i 'âriż-ı 'irfândur berş

3 Virür insâna ḥayât-ı ebedî
Cân-bahâ olsa da erzândur berş

4 Rütbe-i neş'esin idrâk idene
Âb-ı ḥayvân ile yeksândur berş

5 Renc u endûh ḳomaz dillerde
Bâd-ı zehr-i ġam-ı devrândur berş

---

357 S1,157b;S2,190a;S3,153b;A,109a
1 "üzre" S2'de eksik.
5 ḥükkâma :aḥkâma S2 // şerri :şerrin S2
358 S1,157b;S3,153b;Ü,132a;A,111a

359

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir meclise geldük nemek-i sohbeti gitmiş
Hamyâzelemiş neş'esi germiyyeti gitmiş

2 Kabż eylemiş imsâk makamını 'aṭânuñ
Hisset yirin almış keremüñ şöhreti gitmiş

3 Ahlâṭ .... idüp afâka sirâyet
Bîmârlamış ṭab'-ı ṭarâb kuvveti gitmiş

4 Ehl-i himemüñ câyını hod-kâmlar almış
Ni'metkede-i himmetüñ lezzeti gitmiş

5 Mangır kuşına dönmiş ahâlî-i mecâlis
Bî-çâre Hümâ-yı hünerüñ rağbeti gitmiş

Rubâ'î (*)

Eşk-i siteme dîde-i rindân mahṣûṣ
Câm-ı ṭaraba meclis-i nā-dān mahṣûṣ
Tertîb-i Hakîm-i maṣlahat-bîn iledür
Endûha göñül handeye hûbân mahṣûṣ

---

359 S2,189b
Rubâ'î, ,S1,158a;S2,193a;S3,154a;Ü,134a;M,137b;A,111b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-kafiyetü's-ṣâd S2

ḤARFÜ'S-ṢÂD (*)

360

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bâṭın-ı âyât-ı Ḳur'ândur Fütûḥat ü Füṣûṣ
Gevher-i deryâ-yı 'irfândur Fütûḥat ü Füṣûṣ

2 Ḫâne-i târîk-i ḳalb-i ġâfili tenvîr ider
Şu'le-i miṣbâḥ-ı îmândur Fütûḥat ü Füṣûṣ

3 Sırr-ı vaḥdetden ḫaberdâr eyler ehl-i ḫ^{v}âhişi
Ma'nî-i tevḥîd-i Yezdândur Fütûḥât ü Füṣûṣ

4 Kem ġubârın kuḥl idenler kesb ider 'ayn-ı yaḳîn
Kârvân-ı 'âlem-i cândur Fütûḥât ü Füṣûṣ

5 Ṣahibi ḫatmü'l-vilâye olduġında Nâbiyâ
İki şâhid iki bürhândur Fütûḥât ü Füṣûṣ

361

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gerdân ise keşt-i dile nâ'ûre-i iḫlâṣ
Olur bereket-yafte-i maṭmûre-i iḫlâṣ

2 Şeb tâbe-seḥer çeşm-i hevâ-ḫ^{v}âh-ı ümîde
Nâ-beste gerek revzen-i maḳṣûre-i iḫlâṣ

3 Başdursa ḳıbâb-ı felegi gerd-i ḫarâbî
Pâkîze ḳalur dâmen-i ma'mûre-i iḫlâṣ

4 Âzâde ḳalur ẕüll-i varaḳ-rîz-i ḫazândan
Her şâḫı ki zeyn eyleye bâġûre-i iḫlâṣ

---

360 S1,158a;S2,193a;S3,154a;Ü,134a;M,137b;A,111b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Ṣâdiye S2
3 Yezdândur :îmândur A
4 kem :kim S1,S3

361 S1,158a;S2,193a;S3,154a;Ü,134a;M,137b;A,112a
3 ḫarâbı :ḥabâbı S2,M

5 Nâ-maḥrem-i keç-bînişe ma'hûd degüldür
Ruh̲sâre-nümâ olduġı mestûre-i ih̲lâṣ

6 Reh-yâb olamaz rif'atine zelzele Nâbî
Her kim ki anuñ virdi ola sûre-i ih̲lâṣ

362
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñül murâduñ ise itmek imtiḥân-ı h̲ulûṣ
H̲amûşlıḳ ḳadar olmaz saña nişân-ı h̲ulûṣ

2 Ḫulûṣ minnet-i nuṭḳ u beyân ḳabûl itmez
İnanma her kim açarsa saña zebân-ı h̲ulûṣ

3 Olur ta'alluḳ-ı şirk ü riyâdan âzâde
Ḳabâ-yı ber-zede-dâmân perniyân-ı h̲ulûṣ

4 Esâs-ı ṣıdḳ u maḥabbetle oldı müstaḥkem
Sarây-ı ser be-s̲üreyyâ-yı h̲ânedân-ı h̲ulûṣ

5 Derûn-ı sîne-i erbâb-ı ṣıdḳdan ġayri
Ne mümkin olmaġa güncîde dâstân-ı h̲ulûṣ

6 Ġubâr-h̲îz-i melâl olduġı degül meşhûd
Ne deñlü olsa da bisyâr kârvân-ı h̲ulûṣ

7 N'ola bulunsa da bir gûşesinde düzd-i nifâḳ
Ferâh̲dur o ḳadar Nâbiyâ cihân-ı h̲ulûṣ

---

362 S1,158a;S2,193b;S3,154b;Ü,134b;M,137b;A,112a
4 Esâs-ı :Esâsı A
6 meşhûd :ma'hûd S2,Ü,M,A

Rubâ'î (*)

Yâ Rab beni eyleme dil-haste-i karż
Zencîr-i belâda gerdenüm beste-i karż
Dest-i ġuremâdan olmasun dûş-ı dilüm
Ḍarbet-horî-i emân-ı ser-deste-i karż

HARFÜ'Z-ŻÂ (*)

363
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Zâhid dir idüm it yüri rindâna ta'arruż
Bilseydüñ eger itmegi rindâna ta'arruż

2 İt 'ahd ile peymâne-şikest olmaġı tecvîz
Tek eyleme peymâne-perestâna ta'arruż

3 'Akluñ ne kadar yâr idügin añlamamışdur
Her kim ki ider zümre-i mestâna ta'arruż

4 Takdîre ta'arrużdan anuñ farkı mı vardur
Kim eyler ise gerdiş-i devrâna ta'arruż

5 'Akluñ var ise aṣl-ı kemân-gîrini fehm it
Ne nâvekine eyle ne peykâna ta'arruż

6 Eczâ-yı cihân beste-i aḥkâm-ı każâdur
Kim kâdir olur itmege fermâna ta'arruż

7 Ol ḥiṣṣegeh-i hursend ṣakın eyleme Nâbî
Taksîm-i ḥekîmâne-i Yezdâna ta'arruż

Rubâ'î ,S1,158b;S2,193b;S3,154b;Ü,134b;M,138a;A,112b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-kâfiyetü'ż-żâ S2
2 emân :bî-emân S2,Ü,M

363 S1,158b;S2,193b;S3,154b;Ü,134b;M,138a;A,112b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Żâ'iye S2

364
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Şâne nice olur zülf-i semen-sâya mu'âriż
Keştî olamaz mevce-i deryâya mu'âriż

2 Ne cânı var âyînedeki 'aks ola ber-'aks
Ḳâbil mi ki ṣûret ola ma'nâya mu'âriż

3 Kendi elini eylemeden ġayri şikeste
Ne sûd ider olmaḳ yed-i beyżâya mu'âriż

4 Kim ḳâdir idi itmege taḥṣîl-i menâṣıb
Emvât olaydı eger iḥyâya mu'âriż

5 Hem-rengî-i pîrâhen içün dîde-i Ya'ḳûb
Oldıysa sezâ dest-i Züleyḫâ'ya mu'âriż

6 Yarın ne ẓuhûr eyleyecekdür ne bilürsin
Lâyıḳ mıdur imrûz ola ferdâya mu'âriż

7 Nâbî felege eylemek izhâr-ı şikâyet
Olmaḳ gibidür 'âlem-i bâlâya mu'âriż

365
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âferînişden ne deryâdur ne sâḥildür ġaraż
Ne ṣadefden lü'lü-i insân-ı kâmildür ġaraż

2 Kâ'inâtuñ baḳma 'ulviyyât ü süfliyyâtına
Câmi'-i mecmû'-ı 'arş-ı a'ẓam-ı dildür ġaraż

3 Cevher-i ẕâtî-i aṣlîdür ḥaḳîḳatden murâd
Ṣanma insândan faḳaṭ şekl ü şemâ'ildür ġaraż

---

364 S1,158b;S2,194a;S3,155a;Ü,135b;M,138a;A,112b
365 S1,159a;S2,194a;S3,155a;Ü,136a;M,138b;A,113a
3 ḥaḳîḳatden :ḥaḳîḳatde S2,Ü,M,A

4 İtmeden vaż'-ı kitâb-ı ḥikmet-âmîz-i vücûd
İktisâb-ı 'ilm ü taḥḳîḳ-i mesâ'ildür ġaraż

5 İltizâm-ı bâd u âh-ı âteş-i cân-sûzdan
Südde-i dergâh-ı Ḥaḳdan ref'-i ḥâ'ildür ġaraż

6 İrtikâbât-ı perestiş-kâri-i ṭavr-ı rüsûm
İntisâb-ı Ḥaḳḳa taḥsîl-i vesâ'ildür ġaraż

7 Gelmeden Nâbî bu mihmân-ḫâne-i bî-râḥata
Şehr-i aṣla vaṣl içün ṭayy-ı menâzildür ġaraż

Rubâ'î (*)

Remmâl-i ḳażâ sipihre dökdükçe nüḳaṭ
Zinhâr dime ḥükmine bu kec bu saḳaṭ
Var ise sebeb çeşm-i ġalaṭ-bînüñdür
Yoḫsa ne revâ nüsḫa-i ḥikmetde ġalaṭ

---

4 tahkîk-i :tahsîl ü Ü

Rubâ'î. ,S1,159a;S2,194b;S3,155a;Ü,136a;M,138b;A,113a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-ḳâfiyeti't-ṭâ S2
2 saḳaṭ :ġalaṭ S2,M,A

HARFÜ'T-ṬÂ (*)

366

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ṭerk-i h̲vâb-ı 'âfiyetdür 'âşıḳ-ı bîmâre şarṭ
Ġayrîden ḳaṭ'-ı naẓardur dîde-i bîdâre şarṭ

2 Baġlamakdur ṣaff-ı müjgân birbiriyle dest-i 'ahd
Âsitân-ı dîdede h̲vâhişger-i dîdâre şarṭ

3 Deste girmez mezra'-ı ümmîd bî-terk-i h̲odî
'Âlem-i ġaybe seferdür ibtidâ timâre şarṭ

4 Virmedin naḳd-i dili girmez ele kâlâ-yı vaṣl
Çünki teslîm-i mebî' itmekledür bâzâre şarṭ

5 Ḳanġısınuñ irtikâbında göñül ḥayretdedür
Hem güneh hem girye-i h̲acletdür istiġfâre şarṭ

6 H̲âme hengâm-ı suh̲an olsa 'aceb mi ser be-pîş
Olduġın añlar mürâ'ât-ı edeb güftâre şarṭ

7 Ẓuhr-ı fermânda olur Nâbî düm-i imżâsı râst
Her cihetden istiḳâmet oldı defterdâre şarṭ

---

366 S1,159a;S2,194b;S3,155b;Ü,136a;M,139a;A,113b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Ṭâ'iyye S2
5 irtikâbında : irtikâbından M

367

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gerdûn iderse niyyet-i terk-i cefâ ġalaṭ
Bed-ḫ^{v}âhdan ṣudûr-ı vefâ muṭlaḳâ ġalaṭ

2 Maḳdûrı deñlü cevr ü cefâ eylemek ṣaḥîḥ
Miḳdâr-ı ẕerre va'de-i mihr ü vefâ ġalaṭ

3 Mebsûṭ iken ṣaḥâ'if-i âfâḳa ḫ^{v}ân-ı rızḳ
Deryâ-yı ḥırṣda zeniş-i dest ü pâ ġalaṭ

4 Olsañ da ḫāk-i rāhı urur yine pây-ı red
Bed-kârdan teveḳḳu'-ı ḥüsn-i rıżâ ġalaṭ

5 Eşk-i niyâza eylemez ol serv ser-fürû
Ümmîd-i vaṣl-ı dilber-i ser der hevâ ġalaṭ

6 'Uşşâḳ-ı sîne-sûḫteye düşmez âh-ı serd
Ḥammâm ḫalvetinde nesîm-i ṣabâ ġalaṭ

7 Ṣahbâ-yı âl-reng-i Cem-âbâd var iken
Efyûn u berşe daġdaġa-i ibtilâ ġalaṭ

8 Ḫâl-i siyâhıdur sebeb-i inkisâr-ı dil
Te's̱îrin ehl-i derde ider mûmyâ ġalaṭ

9 Ehl-i şikem telâş-ḫ^{v}âr-ı vaḳt-ı ḫ^{v}ân iken
Tedbîr-i def'-i ġâ'ile-i imtilâ ġalaṭ

10 Eylerken iḥtiyâc-ı teḳâżâ-yı meskenet
Aṣḥâb-ı faḳra dâ'iye-i kibriyâ ġalaṭ

---

367 S1,159b;S2,194b;S3,155b;Ü,137a;M,138b;A,113a
3 rızḳ :zevḳ Ü ;S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.

11 Destine kiminüñ kiminüñ pâyına sezâ
Destinde şeyḫ-i nâ-şude-pîrüñ 'aṣâ ġalaṭ

12 Nâ-bûde bûdı ṣarf degül muḳteżâ-yı 'aḳl
Ehl-i şu'ûra meşġale-i kimyâ ġalaṭ

13 Sa'y eyle naḳş-ı ḥikmetin idrâke Ṣâni'üñ
Bî-ṣun'-ı Ḥaḳ müşâhede-i mā-sivā ġalaṭ

14 Ol bezm-i vaṣl kim ola dâḫil nice raḳîb
Bir nüsḫadur ki vâḳi' olan câ-be-câ ġalaṭ

15 Ḫalḳ-ı zamân hep anda muḳîm olmaġa sezâ
Teng olduġı mebânî-i dârü'ş-şifâ ġalaṭ

16 İnsânı ḫaste-i maraż-ı ḫûlyâ ider
Nâ-puḫte ṭu'me-i hevese iştihâ ġalaṭ

17 Eylese de müsâ'ade vîrân ider dilüñ
Nev-devletân-ı 'aṣr ḳatında recâ ġalaṭ

18 Gâhî olur me'âlî mü'eddâ ḫuṣûmete
Ma'nâ-yı rîş-ḫande müşâbih riyâ ġalaṭ

19 İtmez tenezzül ehl-i nefes nâr ü pûteye
'Anḳâdur ehli yoḫsa degül kîmiyā ġalaṭ

20 Nâbî baḳılsa çeşm-i ḥaḳîḳatle 'âleme
Taḳdîrle müsâlaḥadan mâ'adâ ġalaṭ

---

19 -M,A

368

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Maṭlab-ı dünyâ içün dûnâna pest olmaḳ ġalaṭ
.... dest-i dûna zîr-dest olmak ġalaṭ

2 Dûda hem-râh olmış âsiyâb-ı nâ-şâyest içün (*)
Bu ribâṭa 'âriyetde .... olmaḳ ġalaṭ

3 Neş'e-i câm-ı bekâ h̲ᵛâhişger-i maḥmûr iken
Gerdiş-i peymâne-i...... ile mest olmak ġalaṭ

4 Beytden maḳṣûd h̲alvet-h̲âne-i ma'nâ iken
Bâṭını inkârla ṣûret-perest olmaḳ ġalaṭ

5 Câm-ı dil âsûde-i zîr-i cenâḥ-ı cem' iken
Seng-i dest-i farḳ ile Nâbî şikest olmaḳ ġalaṭ

---

368 S2,195a
(*) Bu mısrada vezin aksamaktadır.

Rubâ'î XVIII (*)

Çeşme görinür raḳîbüñ eṭvârı ġalîẓ
Reftârı ġalîẓ ü ḥarf ü güftârı ġalîẓ
Terkîb-i vücûdı ser-be-ser ġılẓetdür
Çeşm ü leb ü gûş ü ser ü destârı ġalîẓ

ḤARFÜ'Ẓ-ẒÂ (*)

369

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Li'llâh ise va'ẓında eger niyyet-i vâ'iẓ
Kürsî-i semâvâta çıḳar şöhret-i vâ'iẓ

2 Cem'iyyetinüñ kes̲retidür vâsıṭa-i şevḳ
Dem-beste ḳalur olmasa cem'iyyet-i vâ'iẓ

3 Söz yoḳdur eger destine maḥşerde girerse
Bâlâ-yı maḥâfilde olan rif'at-i vâ'iẓ

4 Tehdîd ü 'itâb itmeyicek müstemi'ine
Geçmez 'ulüvv-i nâ'ire-i ḥiddet-i vâ'iẓ

5 Aṣḥâb-ı fażîlet aña muḥtâc degüldür
Câhillere nâ-dânlaradur h̲ıdmet-i vâ'iẓ

6 Nâfi' görinür 'âlem-i h̲âmûşdan el-ḥaḳ
İcrâ-yı riyâ itmez ise himmet-i vâ'iẓ

7 Ṣatmazsa eger h̲alḳa vazîfeyle naṣiḥat
Nâbî o zamânlar bilinür ḳıymet-i vâ'iẓ

Rubâ'î ,S1,159b;S2,195a;S3,156a;Ü,136b;M,139a;A,113b
(*)S1,S3,Ü,M,A
: Rubâî fî-ḳâfiyeti'z-zâ S2
369 S1,160a;S2,195b;S3,156a;Ü,137a;M,139b;A,114a
(*)S1,S3,Ü,M,A ;S2'de başlıksız.
5 -Ü,A
6 itmez :olmaz S2,M

Rubâ'î (*)

Ben eylemeden dâ'iye-i vaṣla şürû'
Fi'l-ḥâl bulur pîş-i raḳîbânda şüyû'
Mey çıḳduġı dem ḳapandı bâb-ı tevbe
Çün ġarb ḫumından âftâb itdi ṭulû'

ḤARFÜ'L-ʿAYN (**)

370
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey feżâ-yı gülsitân-ı 'Adn ile ravżañ müşâ'
Ḳopdı lafẓ-ı âsitânuñdan me'âl-i irtifâ'

2 Ma'nî-i imkân mu'ayyen rütbenüñ mâ-dûnına
Meslegüñ ḥaḳḳındadur mevżû'-ı ḥarf-ı imtinâ'

3 Kâse-i deryûze şeklin gösterür mihr-i münîr
Âftâb-ı 'izz ü şânuñ eylese basṭ-ı şu'â

4 Iṣṭılâḥ-ı ḳudsiyân-ı ḳurbda dergâhınuñ
Nâmı sulṭânü'l-emâkin şöhreti ḫayrü'l-biḳâ'

5 Ḫayme-i iḳbâli ḍarb it lâ-mekân ṣaḥrasına
Bir ṭınâba sâḥa-i imkânda yoḳdur ittisâ'

6 Ẓulmet-i âs̱âm olur ruḫsâre- pîrây-ı 'adem
Eylese dûşîze-i 'afvüñ eger keşf-i ḳına'

7 Naḳş-ı tamġâ-yı nübüvvet anda eylerdi ẓuhûr
Olsa genc-i Ḥaḳda ẕâtuñdan mükerrem bir metâ'

8 Sırr-ı mescûdî-i Âdem n'olduġın ıẓhâr ider
Cebhe-i pâküñde nûr eyledükçe iltimâ'

9 Yâ Resûlallah ḳuluñ Nâbî ġarîḳ-i nâr olur
Aña keştî-bân-ı luṭfuñ eylemezse medd-i bâ'

Rubâ'î ,S1,160a;S2,195b;S3,156a;Ü,137a;M,139b;A,114a
(*)S1,S3,Ü,M,A / :Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-'ayn S2
370 S1,160a;S2,196a;S3,156b;Ü,137a;M,139b;A,114a
(**)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ'-ı Ġazeliyât-ı 'Ayniyye S2

371

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 'Âşıḳ ki olur bûse-i ruh̲sâr ile ḳâni'
Dilber dah̲ı ol veche rıżâ virse ne mâni'

2 Çeşm olmasa dil düşmez idi mihnet-i 'aşḳa
Sârîdür efendisine ġavġâ-yı tevâbi'

3 'Âlemde eger gûşe-i âsâyiş olaydı
Miḥrâb ile çâk olmaz idi sîne-i câmi'

4 Her ḥarfe ser-efgendelik itse n'ola h̲âme
Erbâb-ı suh̲an eks̲er olurlar mütevâżi'

5 Ümmîdüñi pâ-beste-i ye's eyleme Nâbî
İḥsân-ı H̲udâ bir gün ider def'-i mevâni'

372

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 El-vedâ' ey âṣaf-ı mümtâz-ı aḳrân el-vedâ'
El-vedâ' ey vâlî-i iḳlîm-i 'irfân el-vedâ'

2 Görmedi saña mu'âdil dîde-i bah̲tı Ḥaleb
Fâżıl-ı h̲oş-h̲ûy destûr-ı suh̲an-dân el-vedâ'

3 Olmadı ẕât-ı şerîfüñ gibi Şehbâ'da muḳîm
Bir vezîr-i pâk-ṭab' ü pâk-dâmân el-vedâ'

4 Sendeki luṭf-ı h̲aṣâ'il sendeki h̲ulḳ-ı ḥasen
Ola senden ġayrıda ḥâşâ nümâyân el-vedâ'

5 Dâd-bah̲şâ-yı ri'âyet h̲ayr-h̲vâh-ı maṣlaḥat
Müşfik ü h̲âṭır-nevâz-ı ehl-i a'yân el-vedâ'

---

371 S1,160b;S2,196b;S3,156b;Ü,137b;M,140a;A,115a
372 S1,160b;S2,195b;S3,156b;Ü,138a;M,140b;A,115b
5 ehl-i a'yân :ehl ü a'yân S2,M

6 Oldı âsûde zamânuñda tamâm-ı memleket
Oldı mensî ġâret ü târâc-ı 'urbân el-vedâ'

7 Eyledi tevbe fevâḥiş oldı düzdân nâ-bedîd
Ẓâhir ü bâṭından itdi ehl-i ṭuġyân el-vedâ'

8 Arż-ı Rûma bürc-i Şehbâ'dan çü taḥvîl eyledük
Ḥaḳ mübârek itsün ey hurşîd-i rahşân el-vedâ'

9 Lîk ḳaldı bunda me'nûsân-ı hâk-ı dergehüñ
Dil-perîşân ü ḥazîn ü zâr ü giryân el-vedâ'

10 Eylemezse bir dahı Mevlâ telâfisin naṣîb
Ḥaşre dek çıḳmaz Ḥaleb'den dâġ-ı hicrân el-vedâ'

11 Cümleden efzûn zebân-dân-ı kitâb-ı ṣoḥbetüñ
Ḳaldı Nâbî-i ḥazîn lâ-ḥavle-gûyân el-vedâ'

373

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 El-vedâ' ey merdüm-i çeşm-i baṣîret el-vedâ'
El-vedâ' ey sünbül-i bâġ-ı ḥaḳîḳat el-vedâ'

2 El-vedâ' ey hâk-i müşgîn-i cihân-tâbuñ senüñ
Mâye-i dâġ-ı dil-i ḥûrân-ı cennet el-vedâ'

3 El-vedâ' ey ḳaṭre-i âb-ı zülâl-i zemzemüñ
Selsebîle mevc-bahşâ-yı hacâlet el-vedâ'

4 El-vedâ' ey çirk-şûy-ı câme-i cürm-i 'uṣât
Gûşe-i bâmuñdaki mîz-âb-ı raḥmet el-vedâ'

5 Eyle Nâbînüñ edâ-yı ḥaccına rûz-ı cezâ
Pîşgâh-ı ḥażret-i Ḥaḳ'da şahâdet el-vedâ'

---

8 hurşîd-i rahşân :hurşîd-i tâbân S2,M
10 naṣîb :eger S2,S3,Ü,M,A ; M,A,Ü'de 11.beyit.
373 S1,160b;S2,197a;S3,157a;Ü,137a;A,114b
2 hâk-i :hâl-i S1,S3
4 bâmuñdaki :bâbuñdaki S2

374

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 El-vedâ'ey ẖâk-i râhuñ küḥl-i îmân el-vedâ'
Seng-i kûyuñ gevher-i tâc-ı Süleymân el-vedâ'

2 Pençe-i ẖurşîd-i tâbuñ şâne-i zülf-i vücûd
Ṣafvet-i nûr-ı ruẖuñ mir'ât-ı Ḳur'ân el-vedâ'

3 Gevher-i yektâ-yı beyżâ-yı vücûduñ tâ-ezel
Revnâḳ-ı ẖalvet-serâ-yı ḳurb-ı Yezdân el-vedâ'

4 Ḫıdmet-i isḳâya me'mûr olduġından devr ider
Kiştzâr-ı şer'üñe dûlâb-ı devrân el-vedâ'

5 Küḥl gerd-i âsitânuñdan olurken vâye-gîr
Ḳande ṣarf itsün nigâhın çeşm-i ḥayrân el-vedâ'

6 Ḳâmet-i naẖl-ı ḥarîm-i âsitânuñdan cüdâ
Nice gelsün bir yire âġûş-ı müjgân el-vedâ'

7 Pîşgâhuñda olurken na're-senc-i es-selâm
Ḳande olsun bülbül-i dil zâr ü giryân el-vedâ'

8 Ḥasret-i ravżañla ey verd-i bihişt-ârâ-yı ḳurb
İtmesün mi dîde dâmânın gülistân el vedâ'

9 Şermsârum yâ Resula'llah vedâ'uñdan senüñ
Böyle olmış neyleyüm taḳdîr-i Yezdân el-vedâ'

10 Keştî-i cism-i nizârum mevc-i tûfân-ı ḳader
İtmek ister sâḥil-i hicrânda vîrân el-vedâ'

11 Dûr düşdüm âsitân-ı devletüñden ṣûretâ
Lîk ma'nâda mücâvirdür dil ü cân el-vedâ'

12 Yâ Resula'llah nigâh-ı şefḳatüñ her ḥalde
Eyle Nâbî-i ḥazîn üzre nigehbân el-vedâ'

---

374 S1,161a;S2,196a;S3,157a;Ü,136b;A,114b
2 vücûd :vücûh S2
7 na're-senc-i es-selâm :naġme-senc-i es-selâm S2,Ü,A
8 -S2,Ü,A
11 -Ü

375

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nev-be-nev revnaḳ-pez̲îr-i luṭf iken gülzâr-ı ṣun'
Ġaflet itmek 'aybdür h̲^{v}âhişger-i esrâr-ı ṣun'

2 Naḳd-i bîniş kîse-i merdümde tâ âmâdedür
Kâsid olmaz germî-i ârâyiş-i bâzâr-ı ṣun'

3 Maḥv olup çirk-i 'adem pîrâhen-i îcâddan
Birbirin ta'ḳîb ile emvâc-ı deryâ-bâr-ı ṣun'

4 Çeşm ü bînî-i ḥaḳîḳat-bîn-i ehl-i râz içün
Gül-nümâ-yı reng ü bûy-ı tâzedür destâr-ı ṣun'

5 Gösterür bir ma'nevî cünbişle biñ naḳş-ı ġarîb
Ḥayret-endûz-ı h̲ıreddür h̲âme-i pergâr-ı ṣun'

6 Ṣâni' istiġnâ-fürûş-ı çâr-sûy-ı nâz iken
Eyler in'âm-ı h̲arîdârân içün ıẓhâr-ı ṣun'

7 Nâbiyâ virmekdedür eżdâda reng-i ittiḥâd
Gerdiş-i ḥikmet-nümây-ı günbed-i devvâr-ı ṣun'

376

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne ḳadar olmış ise mez̲heb-i rindân vâsi'
Olsa bârî o ḳadar meşreb-i h̲ûbân vâsi'

2 Sûz-ı dil-teng-i güherden güz̲er eyler yoh̲sa
Oldı farż eyleyelüm sîne-i 'ummân vâsi'

3 Cilve vir istedügüñ deñlü semend-i nâza
Muntaẓır necmden efzûnter ü meydân vâsi'

---

375 S1,161a;S2,196a ;S3,157b;Ü,137b;M,140a;A,114b
3 ta'ḳîb ile :ta'ḳîbde S2
5 -Ü
376 S1,161b;S2,196b;S3,157b;Ü,137b;M,140a;A,115a

4 'Ârifânuñ diline vesvese itmez te's̱îr
Dîv bisyâr ise dîvân-ı Süleymân vâsi'

5 Ḫırmen-i devlet-i gerdūna da yitse olamaz
Dîde-i mûr ḳadar dest-i le'imân vâsi'

6 Baḥrde rîk ḳadarca görinür kûh-ı kenâr
O ḳadardür bilürüz raḥmet-i Yezdân vâsi'

7 Kem ḥabâbında ola ḳubbe-i gerdûn pinhân
Nâbiyâ öyle gerek lücce-i 'irfân vâsi'

Rubâ'î (*)

Olsa ne ḳadar ehl-i dil efsürde-dimâġ
Dilden alamaz cemâle destûr-ı ferâġ
Bir çîn-i cebîne biñ cefâdan ṣoñra
Yoḳdur kütüb-i şer'-i maḥabbetde mesâġ

---

5 yitse : bitse S1, M , S3.
7 ola :olur S2,M,A
Rubâ'î ,S1,161b;S2,197a;S3,157b;Ü,138a;M,140b;A,115b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fī-ḳāfiyeti'l-ġayn S2,A

ḤARFÜ'L-ĠAYN (*)

377

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Oldı güşâde çeşm ü dile revzen-i ferâġ
Geldi dimâġa râyiḥa-i gülşen-i ferâġ

2 Taḥrîk-i pây-ı râh-ı emelden girân gelür
Pür-gevher-i tevekkül iken dâmen-i ferâġ

3 Ḳâlâ-yı kâma ḳalmadı göñülde ârzû
Oldı metâ'-ı ye's ile pür-maẖzen-i ferâġ

4 Ḥammâm-ı 'uzlete ṣoyunup girse dil n'ola
Germ oldı sûz-ı sîne ile gülẖan-ı ferâġ

5 Olsa 'aceb mi zâde-i ṭab'um füsürde-rûy
Oldı meşîme-i heves âbesten-i ferâġ

6 Min-ba'd sûz-ı sîne vü mecrâ-yı eşk-i çeşm
Ḳındil-i câna virdi żiyâ revġan-ı ferâġ

7 Nâbî feżâ-yı ṭûl-ı emelden kenâra çıḳ
Rân-ı ümîde girmiş iken tevsen-i ferâġ

---

337 S1,161b;S2,197b;S3,158b;Ü,138b;M,141a;A,116a
(*)S1,S3
:İbtidâ-ı Ġazeliyyât-ı Ġayniyye S2
6 mecrâ-yı :mihrâb-ı S2,Ü,M
7 Rân-ı :Râh-ı S2,A

378

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Cihâna itdi sirâyet o gûne dâm-ı dürûġ
Ki eyledi ġalebe ṣubḥ-ı ṣıdḳa şâm-ı dürûġ

2 Kelâm-ı ṣıdḳda taṣdîḳ olunmadan ḳaldı
Mesâmi'i o ḳadar itdi pür peyâm-ı dürûġ

3 Münâfaḳat o ḳadar itdi 'âleme te's̲îr
Ki oldı hep alınup virilen selâm-ı dürûġ

4 Ṣalâḥ u ṣıdḳ u sedâduñ elinden aldı yirin
Şühûd-ı zûr u maḳâl-i ḥiyel kelâm-ı dürûġ

5 Ḥaḳîr ḳaldı ṣadâḳat faḳîr düşdi ṣalâḥ
Cihânı kevkebe baṣdurdı iḥtişâm-ı dürûġ

6 O deñlü teşne iken rûzedâr-ı taḥḳîḳa
Virür mi şu dem-i iftârda ṣıyâm-ı dürûġ

7 'Aceb meşîme-i âġûş-ı ḥaşrden bilsek
Ne ṣûret üzre ṭoġar nuṭfe-i ḥarâm-ı dürûġ

8 Dürûġ iken o ḳadar buldı şöhret ey Nâbî
Ki girdi ṣûret-i ṣıdḳa güm oldı nâm-ı dürûġ

Rubâ'î (*)

Her kim ki bulur fażl ü ma'ârifle şeref
Eyler anı çerḫ-i tîr-endûha hedef
Eyler sitem-i erre girîbânını çâk
Rûşen-dil ü dür-perver iken ṭab'-ı ṣadef

---

378 S1,162a;S2,197b;S3,158a;Ü,138a;M,140b;A,115b
3 alınup virilen :virilüp alınan S2,M
5 -Ü
Rubâ'î ,S1,162a;S2,198a;S3,158a;Ü,138b;M,141a;A,116a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fi-ḳâfiyeti'l-fâ S2

ḤARFÜ'L-FÂ (*)

379
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Girmekde neden ḫâṭır-ı 'uşşâḳa tevaḳḳuf
Ey tîr-i cefâ ḫâne senüñdür ne tekellüf

2 Ḥâşâ ki ḫayâlüñ var iken eyleye ġayrî
Fermânkede-i ḫıṭṭa-i ḫâṭırda taṣarruf

3 Hem bülbüle hem baña dü-rûluḳlar idersin
Bilmem nice bir ey gül-i ra'nâ bu taẓarruf

4 Dil-beste-i iḥsân-ı Ḥaḳ ol terk-i telâş it
Ḳalbümi 'aṭâyâ-yı İlâhîde taḫallüf

5 Îmâ çıḳar a'mälle 'aceb itmege Nâbî
Her kim ki ider fevt-i ta'allümde te'essüf

380
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Görinürse ne ḳadar çeşmüme dildâr laṭîf
Andan efzûn görinür çihre-i aġyâr keṡîf

2 Rûz-ı hicre ne ḳadar tîre dimek lâyıḳ ise
Şâm-ı vaṣla o ḳadar dinse sezâ şâm-ı şerîf

3 Eyledi şevḳ-i miyân ü beden-i sîmîni
Âb-ı fevväre-şıfat eşkümi bârîk ü naḥîf

---

379 S1,162a;S2,198a;S3,158a;Ü,138b;M,141b;A,116b
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Fâ'iyye S2
5 ta'allümde :ta'ammülde S1,Ü,M
380 S1,162a;S2,198a;S3,158b;Ü,138b;M,141a;A,116a
3 Âb-ı fevväre-şıfat :Âb-ı fevvâre gibi S2,Ü,M,A

4 Ḥamldan sâyesini 'âciz olur gāv-ı zemîn
Olunursa ne ḳadar kâr-ı günâhum taḫfîf

5 Bûsegâh-ı ḳalem ü secdegeh-i râz olamaz
Nâbiyâ olmayıcaḳ dâmen-i eş'âr laṭîf

381
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Teşrîfden eylerse eger yâr taḫallüf
Feryâddan itmez dil-i bîmâr taḫallüf

2 Merkezde eger bir ḳademi s̱âbit olursa
İtmez ḳadem-i dîger-i pergār taḫallüf

3 Urdukça beḳâ nakşını te's̱îr ü te'es̱s̱ür
Bu mezra'adan eylemez âs̱âr taḫallüf

4 Mâdâm bu bâġ içre virür mîve-i tâze
İtmez nasaḳ-ı gerdiş-i edvâr taḫallüf

5 Âmîḫtedür birbirine nîk ü bed-i kevn
Gül eylemese eyleyemez ḫâr taḫallüf

6 Tâ bâr-güşâ olmayıcaḳ ḥaşrda itmez
Birbirine bu ḳâfile-i çâr taḫallüf

7 Bu 'aṣr-ı kec-âyîn ü kec-âmûzda Nâbî
İnkâr tes̱ebbüt ider iḳrâr taḫallüf

---

4 Ḥamelden :Çekmeden S2 // kâr-ı : bâr-ı Ü,M,A
5 Laṭîf :Naẓîf S2,M,A
381 S1,162b;S2,198a;S3,158b;Ü,138b;M,141b;A,116b
3 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.

Rubâ'î (*)

Girmez ele kâm nâ-ümîd olmayıcaḳ
Esbâb-ı ümîd nâ-bedîd olmayıcaḳ
Gelmez gibi nev-'arûs-ı kâm aġûşa
Ben çeşm-sefîd o mû-sefîd olmayıcaḳ

ḤARFÜ'L-ḲÂF (*)

382

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol lezzet-i viṣâle ki yârüñ rıżâsı yoḳ
Bîhûde h͟ᵛâhiş eylemenüñ iḳtiżâsı yoḳ

2 Bî-mâye müşteriyüz o kâlâ-yı kâma kim
Bâzâr-ı kâ'inâtda aṣlâ behâsı yoḳ

3 Bir baḥr-ı ġamda urmadayuz dest ü pây kim
Keştîsi yoḳ kenâresi yoḳ nâ-h͟udâsı yoḳ

4 Çeşm-i 'inâyet umma o ṣûret-fürûşdan
Kim kendi çeşmine çekecek tûtyâsı yoḳ

5 Ümmîd-i himmet eyler iseñ andan eyle kim
H͟âk-i siyâha basṭ idecek bûriyâsı yoḳ

6 Peymâne olmadukça leb-i yâre bûse-dâd
Ṣahbâya bî-nemek dinilürse h͟aṭâsı yoḳ

7 Râhında h͟âklük sebeb-i vuṣlat olduġı
Bir şarṭ-ı h͟uşkdur gider ammâ cezâsı yoḳ

8 Kevn ü fesâduñ anladum îrâd ü maṣrafın
Dil-h͟ᵛâhda müżâyaḳadan mâ'adâsı yoḳ

9 Gelmez ḥuṣûle maṣlaḥat-ı vaṣl Nâbiyâ
Teklîf-i rişvet eyleyecek keth͟üdâsı yoḳ

Rubâ'î ,S1,162b;S2,198b;S3,198b;Ü,139a;M,141b;A,116b
(*)S1,S3,Ü,M,A / :Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-ḳâf S2
382 S1,162b;S2,200b;S3,159a;Ü,138b;M,143b;A,117a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ'-ı Ġazeliyâtü'l-Ḳâfiyye S2
2 aṣlâ :ḳat'â S2,M

383

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḳanı âvâze-i şöhretle cihân-gîr olmaḳ
Ḳanı peyġûle-i 'uzletde dehân-gîr olmaḳ

2 Ẕevḳi var cilve-i yekrân-ı ġurûruñ ammâ
Olmasa pençe-i idbâr-ı 'inân-gîr olmaḳ

3 Ücrete gitmede kesb itdügümüz naḳd-i nefîs
Sehv imiş sûḳ-ı ta'ayyünde dükân-gîr olmaḳ

4 İstimâ' eylemeden ġayri fiġânın hedefüñ
Ne netîce virür âyâ ki kemân-gîr olmaḳ

5 Ḥile-i nefsini idrâk idene ey Nâbî
Ḳayddur ġurfe-i himmetde zebân-gîr olmaḳ

384

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âsân idi vâ-reste-i âzâr-ı ġam olmaḳ
El virse şikâyetger-i dîvân-ı Cem olmaḳ

2 Ser-menzil-i maḳṣûdı bulur tîr-i murâduñ
Câ'izse eger dest-i edânîde ḫam olmaḳ

3 Ser tâbe-ḳadem ḳaṭ'a fedâ eyle vücûduñ
İsterseñ eger yârüñ elinde ḳalem olmaḳ

4 Yûsuf gibi envâ'ı mihen çekmege muhtâc
Âsân degül iḫvâna velîyü'n-ni'am olmaḳ

---

383 S1,163a;S2,201a;S3,159a;Ü,139a;M,143b;A,119a
5 ġurfe-i :ġazve-i S2,Ü,M,A

384 S1,163a;S2,201a;S3,159a;Ü,139a;M,144a;A,117a

5 Z̲âtuñda fürû-mâyeligüñ h̲alḳ bilürken
Bî-fâ'idedür rif'at ile muḥteşem olmaḳ

6 H̲amyâze-keşân ġurre-i şevvâli görince
Ümmîd idemem tevbede s̲âbit-ḳadem olmaḳ

7 Nâbî ṭoyamam lez̲z̲etine h̲ᵛân-ı ḥayâtuñ
Olmasa ṣonı telh-dimâġ-ı 'adem olmaḳ

385
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O kimse kim ṣuver-i 'âleme sitâyişi yoḳ
Muṣavvirüñ hünerin derke çeşm-i dânişi yoḳ

2 Luġaz didükleri şeh-beyt-i la'l-i cânândur
Ki zîr-i perdede ma'nâsı çoḳ güşâyişi yoḳ

3 Bizüm o mâh ile peyvend-i irtibâṭumuzuñ
Mis̲âl-i mâh-ı felek kâhiş ü fezâyişi yoḳ

4 Cihân-ı köhne 'abes̲ itmesün h̲od-ârâlıḳ
Ki pîş-i dîde-i 'âlî-naẓarda h̲ᵛâhişi yoḳ

5 Bu kâr-h̲ânede Nâbî peyâm-ı müjde-i vaṣl
Metâ'-ı tâzedür ammâ velî nümâyışı yoḳ

---

385 S1,163a;S2,198b;S3,159b;Ü,140a;M,141b;A,118a
3 mâh-ı felek :mihr-i felek S2,M,A

386

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne ẖoşdur mîve-çîn-i şâẖsâr-ı iştiyâḳ olmaḳ
Ne müşkildür leked-ẖ^{v}âr-ı nigehbân-ı firâḳ olmaḳ

2 İderler kûhveş keştîleri bir lafẓ ile taḥrîk
Ne ẖoşdur bir suẖanda yek-zebân-ı ittifâḳ olmaḳ

3 Hüner bir ẖâṭır-ı virânı ta'mîr itmedür yoẖsa
Degüldür âdemiyyet naḳş-perdâz-ı revâḳ olmaḳ

4 O deñlü var ki yoḳdur 'ârıż-ı iḳbâlinüñ ânı
Egerçi devlete mâni' degüldür bî-meẕâḳ olmaḳ

5 Hüner mânend-i pîl bâre taḥammül itmedür yoẖsa
Degüldür çoḳ hüner bâlâ-yı miḥrâb üzre ṭâḳ olmaḳ

6 Hünerdür Nâbiyâ ebnâ-yı 'aşruñ i'tiḳâdında
Riyâż-ı ülfete çirk-âbe-efşân-ı nifâḳ olmaḳ

387

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bilmem ki bu bâzâr-ı cihânuñ nesin alduḳ
Hep bundadur esbâb-ı fenânuñ nesin alduḳ

2 Dullâb gibi alduğumuz virmedeyüz hep
Bu bâġçe-i rû be-ẖazânuñ nesin alduḳ

3 Aldanmadayuz mülk ṣanup dâr-ı fenâyı
Pes-mânde bu vîrâne binânuñ nesin alduḳ

4 Enfâsı bile 'âriyyetidür bize ḳalmaz
Defterli bu ma'dûd-ı hevânuñ nesin alduḳ

---

386 S1,163b;S2,199b;S3,159a;Ü,139a;M,144a;A,118a
4 -A
5 S2,Ü'de 6.beyit.
6 S2,Ü'de 5.beyit.
387 S1,163b;S2,199a;S3,159b;Ü,139b;M,142b;A,117b
1 cihânuñ :fenânuñ S1,S3
3 vîrâne binânuñ :vîrânenüñ âyâ S2,M

5 Çün ḳâ'idedür aṣlına râci' olur eşyâ
Bu nîstî-i hest-nümânuñ nesin alduḳ

6 Bir müddet idüp perdede bâzî-i mecâzi
Bu şu'bede-i hûş-rübânuñ nesin alduḳ

7 Ser-maye-i cân oldı revân küncine Nâbî
Bilmem arada sûd u ziyânuñ nesin alduḳ

388

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Her h̲ûb-rû ki 'âşıḳa luṭf-ı viṣâli yoḳ
Bir nüsh̲adur ki h̲aṭṭı h̲oş ammâ me'âli yoḳ

2 Bilmem berât-ı vaṣlı kime ḥükm ider ḳażâ
Bu manṣıbuñ mülâzımı çoḳ infiṣâli yoḳ

3 Ey mihr-i meh-sitâre seni reh-güẕârda
Ah̲ter güẕeşt dirse görenler vebâli yoḳ

4 Gülzâr-ı ḥüsni gerçi leṭâfetde bî-bedel
Ammâ hevâsınuñ o ḳadar i'tidâli yoḳ

5 Çoḳ da açılma eyle ḥaẕer rûzgârdan
Ḥammâm-ı çerh̲ köhnelemiş püşt-mâli yoḳ

6 Hîç ṣorma kim ṭabîbüñ elinden neler çeker
Ammâ beyâna h̲aste-i 'aşḳuñ mecâli yoḳ

7 Zühhâdüñ itdügi da'avât-ı ṭama'-me'âl
Şâyeste-i ḳabûl olacaḳ iḥtimâli yoḳ

8 Cevr-i zamâneden gilemend olma Nâbiyâ
Ḳangı celâl var 'aḳabinde cemâli yoḳ

---

388 S1,163b;S2,199a;S3,160a;Ü,139b;M,142b;A,117a
1 Her : Bir A

389

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol kimsenüñ ki nüsh̲a-i ṣun'a şühûdı yoḳ
Pâ-bestedür me'âric-i aṣla ṣu'ûdı yoḳ

2 Âyîne-i 'ademde nuḳûş-ı mükevvenât
Ṣûret-ṣıfat nümûdı var ammâ ki bûdı yoḳ

3 Tedḳîḳ olunsa ġıbṭa vü reşke degül sezâ
Ol devletüñ ki dâ'iresinde ḥasûdı yoḳ

4 Beñzer dırah̲t o tâcire kim nev-bahârda
Her nev'den metâ'ı var ammâ nüḳûdı yoḳ

5 Dîvân-ı ḥaşrda bulur ancaḳ nizâ'ı faṣl
Evḳâf-ı 'aşḳ ü h̲aṣṣ-ı cemâlüñ ḥudûdı yoḳ

6 H̲uddâm-ı sâde-rûy-ı h̲oş-endâm gibi serv
Şevḳ-i ḳıyâm h̲ıdmete beste ḳu'ûdı yoḳ

7 Ḥasret-keş-i dehânı iken h̲alḳ-ı kâ'inât
Ammâ o şâh-ı ḥüsn yanında vücûdı yoḳ

8 Hîç dûdmân-ı meykededen ġayrı Nâbiyâ
Bezm-i cihânda var mı bir âteş ki dûdı yoḳ

390

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Neyleyüm sâġarı zîb-i kef-i yâr olmayıcaḳ
Kim baḳar âyîneye âyînedâr olmayıcaḳ

2 Geçmedi h̲âne-i dildârı ṭolaşmakdan dil
H̲aṭ gelüp dâmen-i endîşeye h̲âr olmayıcaḳ

3 'Ayş mümkin mi bu mihnetkede-i 'âlemde
Ḳadeḥ-i bâde gibi elde müdâr olmayıcaḳ

---

389 S1,164a;S2,201a;S3,160a;Ü,140b;M,144a;A,119a
7 iken :bütün S2 ;M'de bu kelime eksik.
390 S1,164a;S2,200a;S3,160a;Ü,140a;M,143a;A,117b

4 Ne çıkar kûyını geşt eylemeden şâm u seher
O kamer-ṭal'at ile yolda düçâr olmayıcak

5 İstemez cenneti rindân-ı kadeh-keş Nâbî
Cilve-i keştî ile seyr-i hisâr olmayıcak

391

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O şûhuñ gösterür leb-teşne-i harf-i niyâz olmak
Dü-çeşm-i mest-i h^{v}âb-âlûdı müjgân-pûş-ı nâz olmak

2 Yine sulṭânuma şâyestedür ebnâ-yı nev' üzre
Takaddüm eyleyüp 'ünvân-ṭırâz-ı imtiyâz olmak

3 Bakılmaz mihre ammâ mâh kablâdur temâşâya
Baña nokşân degül âşüfte-i hüsn-i mecâz olmak

4 Niçün dil-gîr olursun keşret-i çeşm-i temâşâdan
Saña lâzım mıdur tâ böyle şûh-ı çeşm-bâz olmak

5 Olur feyż-i tevâżu'la dıraht-ı pest bâr-âver
Komışdur mîveden mahrûm servi ser-firâz olmak

6 Geçürdük devlet-i eyyâm-ı hüsni bilmedük gitdi
Ki ârâyiş virür şân-ı cemâle dil-nevâz olmak

7 Felek arturma geçdük 'illetin bîmâr-ı hicrânuñ
Elüñden çünki gelmez derd-i 'aşka çâre-sâz olmak

8 Deger mi çend rûze sünbülüñ ikbâline Nâbî
Esîr-i gûşe-i zindânda bûy-ı piyâz olmak

---

391 S1,164a;S2,198b;S3,160b;Ü,139a;M,142a;A,116b
8 bûy-ı piyâz :tûy-ı piyâz S2,Ü,M,A

392

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtdüm egerçi ol gül ile âşinâlıcuḳ
Şemm eyledüm velîk birâz bî-vefâlıcuḳ

2 İtmez zekat-ı ḥüsnini ol mâh-rû dirîġ
Kûyında irtikâb olınursa gedâlıcuḳ

3 Eylerse heft câmesini pâre pâre çerh̲
Girmez gedâ-yı 'aşḳ eline bir 'abâlıcuḳ

4 Es̲bâb-ı 'izz ü câh ile tebdîl cehldür
Sermâye-i selâmet iken bî-nevâlıcuḳ

5 Ol mûmiyân ü serv-ḳad ü h̲aṭ ne-rüsteye
İnkâr olınmaz ince uzun mübtelâlıcuḳ

6 H̲amyâze-rîz-i ḥasret iken h̲oş gelür baña
Ṣatmaḳ nevâl-i vuṣlata bî-iştihâlıcuḳ

7 Esbâb-ı i'tibâruñı âmâde bil hemân
Câ'iz olursa sâh̲tece pârsâlıcuḳ

8 'Âlemde dil mi ḳordı kebâb-ı ġam itmedük
Girse eline ġayrinüñ ol dil-rübâlıcuḳ

9 Ol âftâb-ı ḥüsne hücûm-ı raḳîbden
Derd-i derûnı dökmege yoḳ bir aralıcuḳ

10 Râḥat murâd iden ḳulına Ḥaḳḳ naṣîb ider
Eblehlicük ḥâlîmlicük bî-riyâlıcuḳ

11 Nâbî ne deñlü mâni'-i rızḳ olsa da baña
Müşkilter-i umûr gelür bî-ḥayâlıcuḳ

---

392 S1,164b;S2,200b;S3,160b;Ü,140a;M,143a;A,118b
1 İtdüm egerçi ol gül ile :İtdüm o ġonce ile biraz âşinâlıcuḳ Ü
2 mâh-rû :mâh-ı nev S1
4 tebdîl :tedbîr S2

393

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir kerre iltifâtuñ ile ḫurrem olmaduḳ
Bîgâne deñlü ṣoḥbetüñe maḥrem olmaduḳ

2 Bilmem bizi gözüñle niçün yersin ey felek
Bu gülsitâna düşdük ise şebnem olmaduḳ

3 Ḥarf-i vefâ nüvişte-i levḥ-i cebîn iken
Engüşt-i i'tibâra sezâ ḫatem olmaduḳ

4 Eṭvârumuz müsellem-i erbâb-ı ṭab' iken
Cânâ senüñ yanuñda hemân Âdem olmaduḳ

5 Nâbî-i ḫaste-dilde girîbân mı var meger
Cevrüñle çâk-ḫurde-i dest-i ġam olmaduḳ

394

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Derûnumda keder var ye's ü ümmîde liyâḳat yoḳ
Viṣâle ḳâbiliyyet miḥnet-i hicrâna ṭâḳat yoḳ

2 Sebeb hep bendeki bu vaż'-ı bî-ṣabrânedür yoḫsa
O şûḫuñ ḳaṭ'-ı çeşm-i iltifâtında ḳabâḥat yoḳ

3 Ruḫın devr-i ḫaṭında ser-tırâşe oḫşadur yoḫsa
Hele ol tünd-ḫûda şimdilik öyle 'alâmet yoḳ

4 Ẓuhûr eylerse bundan ṣoñra bilmem yoḫsa 'uşşâḳuñ
Ser-encâmında bir nâ-gûş-zed tâze ḥikâyet yoḳ

5 Ḥaḳîḳî ṣanma her seyr itdügüñ perhîzkârânı
Fesâde derdmendüñ neylesün destinde âlet yoḳ

---

393 S1,164b;S2,200a;S3,160b;Ü,140a;M,143a;A,118a
3 iken :ise S1,S3
4 erbâb-ı ṭab' :ebnâ-yı cins S2,Ü,M,A

394 S1,164b;S2,199b;S3,161a;Ü,139b;M,142b;A,118a

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

6 Yapılmış hażır olmış senden evvel cümlenüñ kârı
Senüñ tedbîrüñe ey çerh zaḥmet çekme ḥâcet yoḳ

7 İdenler ne cesâretle iderler iltica bilsem
Esâsında binâ-yı 'izz ü iḳbâlüñ metânet yoḳ

8 Ser-â-pâ çeşm-i 'ibretden geçürdüm nüsha-i dehri
İçinde ma'nî-i ârâma dâ'ir bir 'ibâret yoḳ

9 Cihânuñ zîr ü bâlâsın tefeḥḥuṣ eyledüm Nâbî
Tevekkül kişverinden ġayri yirde istirâḥat yoḳ

395

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir devlet içün çerhe temennâdan uṣanduḳ
Bir vaṣl içün aġyâra müdârâdan uṣanduḳ

2 Hicrân çekerek zevḳ-i mülâḳâtı unutduḳ
Maḥmûr olarak lezzet-i ṣahbâdan uṣanduḳ

3 Düşdük ḳatı çoḳdan heves-i vuṣlata ammâ
Ol dâ'iye-i dağdağa-fermâdan usanduḳ

4 Dil ġamla dahı dest ü girîbândan uṣanmaz
Bir yâr içün aġyâr ile ġavġâdan usanduḳ

5 Nâbî ile ol âfetüñ aḥvâlini naḳl it
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'dan usanduḳ

---

395 S1,165a;S2,199b;S3,161a;Ü,139b;M,142b;A,117b
3 vuṣlata :devlete S2,M
4 Bir : Biz A
5 aḥvâlini naḳl it :it ḥâlini taḳrîr S2

396

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

1 Ḳış mevsiminde bulmazsa ḳarsaḳ
Mur'aş gibi ten ditrerdi ṣaḳ ṣaḳ

2 Ṣaff-ı raḳîbe ṣunmaḳ ḳolaydı
Küyına yârüñ ḫançerle varsaḳ

3 Dest-i cefâdan feryâda gelsek
Zaḫm-ı cigerden bar bar baġırsaḳ

4 Dest-i ṭaleble gelmez şikâre
Ol murġ-ı vaḥşı biñ kez oḳursaḳ

5 Bir dâne virmez dihkân-ı gerdûn
Her dâne içün biñ dâm ḳursaḳ

6 Faṣl-ı bahâruñ ẕevḳini sürsek
Gülzâra fâ'iḳ ṣu gibi aḳsaḳ

7 Yârüñ elinden ṣahbâyı Nâbî
Zehr olsa içsek şişsek ḳabarsaḳ

---

396 S1,165a;S2,201b;S3,161a;A,118b
2 S2'de 3.beyit.
3 -A ; S2'de 2.beyit.
4 -A ; S2'de 5.beyit.
5 -A ; S2'de 4.beyit.
6 ẕevḳini sürsek:seyrini itsek A
7 S1,S3'te 6.beyit.

397

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 H̲âṭıruñ âlâyiş-i ekvâna isti'dâdı yoḳ
Rind-i bî-ḳayduñ ser ü sâmâna isti'dâdı yoḳ

2 Naẓre-i güstâh̲-ı âzâr ile ....
Sâ'il-i bed-h̲ᵛâhınuñ iḥsâna isti'dâdı yoḳ

3 Eyleme ṭâli'den evżâ'-ı mülâyete ümîd
Ol siyeh-dil kâfirüñ îmâna isti'dâdı yoḳ

4 Ṣabrdur suġrâ-yı cân-fersâ-yı hicrüñ çâresi
Renc-i 'aşḳuñ ġayri bir dermâna isti'dâdı yoḳ

5 Hîç fedâ olmaḳ ümîdin itmesün kâfir raḳîb
H̲ûküñ meşhûrdur ḳurbâna isti'dâdı yoḳ

6 Nûr-ı ḥüsnüñ 'âşıḳı bir gûne bî-tâb itdi kim
Sâyeâsâ ba'd-ez-în hicrâna isti'dâdı yoḳ

7 Tevbe lafẓın leb-güz̲âr itmek ne mümkin Nâbiyâ
'İffetinden itme ẓan 'iṣyâna isti'dâdı yoḳ

Rubâ'î (*)

As̲ârını şerḥden vücûd ü 'ademüñ
Çâk oldı dehânı lez̲z̲etinden ḳalemüñ
Mânende-i gencîne-i dil genc-i devât
Gencîne-i ġaybıdur ḥurûf ü raḳamuñ

---

397 S2,199a(derkenar)

Rubâ'î ,S1,165b;S2,201b;S3,161b;Ü,140b;M,144b
:Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-ḳâf S2
(*) S2 ve M'de bu rubâ'înin yerine rubâ'îler kısmındaki 105.rubâ'î ,A'da ise 106.rubâ'î yazılmıştır.

HARFÜ'L-KÂF

398

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bilmezse her ne deñlü emân çûpı mektebüñ
Leb-teşne pây-bûsına tıfl-ı mü'eddebüñ

2 Nev'-i beşerde zâhir olur hüsn-i hatt u hâl
Mushafdadur cemâli sütûr-ı mu'arrebüñ

3 Âlâyiş-i 'anâsır-ı terkîb-i kâ'inât
Rahmetdür ihtilâfı gibi çâr mezhebüñ

4 Bir gûşesinde eylesün a'dâ dahı çerâ
Memnûnuyuz farâhî-i sahrâ-yı meşrebüñ

5 Peykân-ı tîr gibi olur gâh zahm-zen
Nevk-i kalemde katre-i sahti mürekkebüñ

6 Hubânuñ iltifâtı zamân-ı hatındadur
Ümmîdvârıyuz o du'â-yı mücerrebüñ

7 Reng-i 'adem vücûdla Nâbî be-hem yürür
Mümkin degül müfârekatı rûzdan şebüñ

---

398 S1,165b;S2,206a;S3,161b;Ü,142b;M,150a;A,126a
1 pây-bûsına :bûs-ı pâyına S2,Ü,M,A
4 çerâ :karâr S1
6 2.mısra S2'de silinmiş.

399

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Her bâġ-ı dil-güşâda ki nâ-yâb ola ġamuñ
Firdevs olursa başına teng olur âdemüñ

2 Künc-i ferâġuñ añlamayanlar ṣafâsını
Devlet ḳomışlar adını ġavġa-yı 'âlemüñ

3 Her ṣûḫı gördügince olan dâġ-ı sûz-ı şevḳ
Hîç girmesün günâhına bî-çâre merhemüñ

4 'Âlemde ġayrı muḫteri'-i ẕevḳ yoḳ mıdur
Tâ key çekerler adını bir câm içün Cemüñ

5 'Îsî-mis̱âl olurdı hem-âġûş-ı âftâb
Nâbî naẓîri olsa leṭâfetde şebnemüñ

400

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çoḳdan şikeste eyler idük târ-ı ni'metüñ
Olsa taṣarrufuñda eger sâzı devletüñ

2 Evvelki günde eyler idük ḫırmenüñ hebâ
Şükr eyle kim elüñde degüldür irâdetüñ

3 Bir ẕerre yoḳ bu kârgeh-i ṣun'da 'abes̱
Vâbestedür biribirine çerḫi sâ'atüñ

4 Dervâze-i gelüña dökerler keşân keşân
Merbûṭdur selâsil-i enfâsa ḳısmetüñ

---

399 S1,165b;S2,210b;S3,161b;Ü,146b;M,152a;A,124a
2 ferâġuñ : ṣafânuñ Ü

400 S1,165b;S2,207a;S3,162a;Ü,144a;M,150b;A,127a
2 günde :günden S2,Ü,M,A

5 Bî-çâre destmâllere çâr-mîḫ-i cevr
Taḥṣîline muḳaddemedür cîb-i raġbetüñ

6 Zer-şemselerle cild-i zer-efşân ile felek
Evrâḳıdur kitâb-ı debistân-ı ḥikmetüñ

7 Yârüñ tamâm gelmege ḳadd-ı ḳabûlına
Endâzesidür âh metâ'-ı maḥabbetüñ

8 Câ'iz ki zer-perestlere ola 'öẕr-ḫvâh
Zer kisve ile cilvesi mîzâb-ı raḥmetün

9 Nîk ü bed-i cihânı bilür vâżı'-ı ḥakîm
Nâbî senüñ kelâm-ı fużûlî ne ḥâcetüñ

401

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ṣanma kim żâyi' olur ḫıdmeti feryâd-resüñ
Reh-zene ḳâfileden luṭfı füzûndur ceresüñ

2 Almasa murġ-ı esîr olmaz idi naġme-serâ
Bûy-ı ümmîd-i rehâ raḫnelerinden ḳafesüñ

3 Pest yirlerde ider añlamayan fersûde
Nerdübân olduġını ḳaṣr-ı bihişte nefesüñ

4 Gösterür cilve-i nev-der-nev-i gûn-â-gûnı
Ṭab'ı hem-reng-i bahâr olduġını nev-hevesüñ

5 Ḳo ḳorursa ḳorusun mezra'a-i âmâlüñ
Tek hemân dökme yire âb-ı ruḫın mültemesüñ

6 Farḳı yoḳ va'deye bu 'aṣrda dil-besteligüñ
Üstine vaż'-ı esâs eylemeden ḫâr u ḫasuñ

---

401 S1,166a;S2,208a;S3,162a;Ü,141a;M,151b;A,119b

7 O bizüm bârumuzı çekmededür yolda n'ola
Bâr-ı âb u 'alefin biz dahı çeksek feresüñ

8 Degülem zîr-i felekde o ḳadar ser-geşte
Ki bulam farḳını idrâke maḥal pîş ü pesüñ

9 Luṭf uman 'aṣr fürû-mâyelerinden Nâbî
Sâye ümmîdin ider bâl ü perinden mekesüñ

402
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtse düzdîde-tebessüm lebi ol ġonca-femüñ
Mûm-ı mühri bozulur kîse-i genc-i 'ademüñ

2 Cünbiş-i ġamze-i bî-raḥmını taḥrîr idemem
Ḫûn-ı ma'nâ dökilür fâṣılasından raḳamuñ

3 Zâ'il olmaz yem-i dilden ḫas ü ḫâşâk-ı şükûk
Dönse de fırṭına-i ḳâsıma mevci ḳasemüñ

4 Ḳandan olurdı ṣafâ nâ'il-i şân olmasa ġam
Gerden-i ẕevḳ ü ṣafâda ḳatı çoḳ ḥaḳḳı ġamuñ

5 Gül-i pür-ḫâr o serdâr-ı ser-âmeddür kim
Kendü ḫoş-ḫuter iken vaż'ı çekilmez ḫıdemüñ

6 Dâmen-i mâh-ruḫândan dökilen gerd ü ġubâr
Tûtiyâdur naẓar-ı şevḳine naḳş-ı ḳademüñ

7 Tâze bir ma'nî-i nâ-güfte ẓuhûr itmeyicek
Ḳıyamam âb-ı ruḫın dökmege Nâbî ḳalemüñ

---

402 S1,166a;S2,214a;S3,162b;M,145a;A,122b
3 dönse de :dönse ger S2, dolansa da M,A

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

403

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kesme ey ebr-i kerem riştesini âblaruñ
Belki ratḳ eyleyesin fatḳını mîz-âblaruñ

2 Vaṣl şebde yaḳışur rûzde yoḳdur ḥüsni
İki mıṣrâ'ı hem-âğûş olıcaḳ bâblaruñ

3 Ehl-i ṭûl-ı emelüñ pîş-rev olmaz kârı
Ḳahḳarı cünbişi şâhid buña mû-tâblaruñ

4 Reng-i hestîden eser yoḳ 'adem-i ṣarfa şebih
Göremem lezzetini vāḳı'asuz hᵛâblaruñ

5 Zîr ü bâlâdan ider nüsha-i kevni taṣvîr
Mevḳi'in ṣanma 'abes noḳṭa vü i'râblaruñ

6 Bilmeyen oḳuduġı fâtiḥanuñ ma'nâsın
Ṭokunur hâṭır-ı sengînine miḥrâblaruñ

7 Kâviş ehli ider idrâk zemîn-i şi'ri
Nâbiyâ ḳadrini bu ma'nî-i nâ-yâblaruñ

---

403 S1,166b;S2,214b;S3,162b;M,149a;A,120a
2 bu ḳadar ḥüsni :yoḳdur ḥüsni M,A

404

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṣafâdur sîneye bir dil-ber-i mevzûn ü ra'nâ çek
O girmezse ele âġûş-ı beyte tâze ma'nâ çek

2 Bu seng-i ṭa'n ü derd-i ser göñül hep kendi kesbüñdür
Ne kûy-ı yâre var ne âh ü ne feryâd ü ġavgâ çek

3 Terâzû-yı ḥaḳîḳatsin göñül her gördügün çekme
Çekersen Yûsufâsâ gevher-i kem-yâb-ı yek-tâ çek

4 Beyâż-ı gerdene düşsün ḳo zülf-i 'anber-âlûduñ
Berât-ı ârzû-yı 'âşıḳ-ı miskîne imżâ çek

5 Temâşâ-yı cemâl-i nev-'arûs-ı râḥat istersen
Var evvel dîde-i 'irfânuña kuḥl-ı müdârâ çek

6 Ġıdâsın ẓann iderler şâh-bâz-ı himmetüñ cîfe
Diyenler var saña taḥsîl-i dünyâ içün esmâ çek

7 Eger âsâyiş-i hemvâra varsa raġbet-i ḫâṭır
Nesîb-i 'uzlete meyl it firâz-ı câhdan pâ çek

8 Gelû-gîr-i selâmetdür tereddüd ḥükm-i taḳdîre
Ḥakîmüñ şerbet-i nâ-ḫoş-güvârın bî-müḥâbâ çek

9 Ḳo efkârı ṣaḳın pây-ı tevekkül pest olur Nâbî
Dimiş var mı saña imrûzdan âlâm-ı ferdâ çek

---

404 S1,166b;S2,202a;S3,162b;Ü,140b;M,144b;A,120a
2 âh ü ne feryâd ü :âh ü feryâd it ne S2,Ü,M,A
9 pest :süst S2,M

405

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir dahı girse çıkarmam elüme dâmânuñ
Ardı yok arası yok vaşl gibi hicrânuñ

2 Gerden-i lebde hukûk-ı nemeki sâbit iken
Ni'met-i vuşlatın inkâr idemem hûbânuñ

3 Gösterür kâse-i mihr ü mehi zîr ü bâlâ
Âsmân çenber-i bâzîçesidür devrânuñ

4 Destine hüccet-i 'ıtk itse 'aceb mi ihsân
Hıdmet-i 'afvda çok kuşişi var 'işyânuñ

5 Rûyına şerm iderüm başmağa yâd itdükçe
Kimlere cilvegeh olduğını bu meydânuñ

6 Ser-i mev'idlere tecvîz-i 'udûl itmez iken
Yine hürmetlüdür i'ţâ ţarafı mîzânuñ

7 Niyyeti hâne-i endûhı meger ğâret imiş
Sâğaruñ gûşına serrâ didügi mînânuñ

8 Bildiler zâhir ile bâţınuñ âmîzişini
Rengini reng-i enesinde görenler mânuñ

9 Eyleme fakre hakâretle nazar ey Nâbî
Fakr âyînesidür şûret-i istiğnânuñ

---

405 S1,166b;S2,204a;S3,163a;Ü,142a;M,147a;A,121b
3 M'de 5.beyit.
4 'işyânuñ :ihsânuñ Ü,M,A , Mevlânuñ S2 ;M'de 6.beyit.
5 M'de 7.beyit.
6 M'de 8.beyit.
7 M'de 3.beyit.
8 M'de 4.beyit.

406

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Çerâġa ṣarf-ı nefes eyle yandurıncaya dek
Viṣâle eyleme ibrâm utandurıncaya dek

2 Olınca h^vâbda nâ'il viṣâl-i cânâna
Çalışma bûs u kenâre uyandurıncaya dek

3 Bu bezm içinde kime virdi sâkî-i devrân
Piyâle-i mey-i ümmîdi ḳandurıncaya dek

4 Bulınca nev-hevesân-ı zamâne bir sâ'at
Ne pîç tâba düşerler tolandurıncaya dek

5 Ṣudûr-ı luṭf ne mümkin zamâne ḫalḳından
Meger ki idesin ibrâm uṣandurıncaya dek

6 Ḫayâl-i diḳḳat ile çeşmesâr-ı ma'nâyı
Ḳarışdurur nice nâdân bulandurıncaya dek

7 Bu 'arṣada çalışur nice râyıż-i nâ-ehl
Elinden esb-i murâdı boşandurıncaya dek

8 Öpüp kitâb-ı ruḫun eyledüm hezâr ḳasem
O şûḫa ṣıdḳ-ı derûnum inandurıncaya dek

9 Sipihr-i pîr çürütdi hezâr kefş-i hilâl
O mâhı hâle-i bezme dadandurıncaya dek

---

406 S1,167a;S2,213b;S3,163a;Ü,141b;M,155b;A,119a (Bu gazel A'da önce yanlışlıkla Ḳaf harfinde yazılmış,ancak kenarda Kâf harfinde yeniden yazılmıştır.)
1 ibrâm :iḳdâm S2,Ü,M
2 A'da 3.beyit.
3 bezm : dehr A
4 S2,M,A,Ü'de 5.beyit,A'da 6.beyit.
5 S2,M,A,Ü'de 7.beyit.
6 diḳḳat :vaḳt S2,Ü ; S2,M,A'da 4.beyit.
7 S2,M,Ü'de 6.beyit,A'da 5.beyit.
8 şûḫa :şâha S2,Ü,M,A ; S2,M,Ü,A'de 12.beyit.
9 S2,Ü,M,A'da 13.beyit.

10 Gürisne ḳalmaġa muḥtâc bâz-ı nefs-i h̲abîs̲
Şikâr-ı 'âlem-i ḳudse yarandırıncaya dek

11 Dü desti şerḥa vü dâġ ile bir kemer-bend it
Miyânına o perînüñ ḳuşandırıncaya dek

12 Kümeyt-i sâġarı sür 'arṣa-i h̲arâbâta
'Araḳ-çekânlıġ ile ḳân ḳaşandırıncaya dek

13 Hezâr baḥr-ı ġama ġavṭa-h̲^{v}âr olur fuḳarâ
Kenâr-ı nânını bir zâde bandırıncaya dek

14 Ne çâr-mîhe çekerler o nâ-tüvân hedefi
Zebân-ı nâvek-i tîre ṭayandırıncaya dek

15 Hezâr kîse nüḳûd-ı sirişk oldı telef
O şûh̲a mâye-i nah̲vet ḳazandırıncaya dek

16 Çalışdı bu ġazel-i âbdâr ey Nâbî
Dehân-ı h̲âme-i h̲uşki ṣulandırıncaya dek

---

10 S2,Ü,M,A'da 14.beyit.
11 S2,Ü,M,A'da 15.beyit.
12 S2,Ü,M,A'da 8.beyit.
13 S2,M,Ü,A'da 9.beyit.
14 S2,M,Ü,A'da 10.beyit.
15 oldı :olındı S2,Ü,M,A ;S2,M,A,Ü'de 11.beyit.
16 âbdâr :âbdâra S1,S3,âbdârı A

407
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Zamân-ı hicr dem-i vaṣl-ı yâr olur giderek
Zamânedür bu zemistân bahâr olur giderek

2 Maḥallesin ṭolaşur dil o âfetüñ ammâ
O ṣaydgâhda bir gün şikâr olur giderek

3 H̱aṭ-âver olmadan evvel bu şîveyi ṣatagör
Saña da 'âşıḳa da ṣoñra bâr olur giderek

4 Zamân-ı câhda bîgâne-i tevâżu' olan
Miyân-ı nâsda bî-i'tibâr olur giderek

5 Suṭûr-ı metne ṣıġışmaz ġazellerüñ Nâbî
Mis̱âl-i ẖaṭṭ-ı bütân der-kenâr olur giderek

408
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne bu renciş saña küstâẖ nigâh eylemedük
Baḳup âyîne-i ruẖsâruña âh eylemedük

2 Şâhidümdür ol iki çeşm-i siyeh-mestüñ kim
Ḥarem-i meykededen ġayrı penâh eylemedük

3 Neden olduḳ bu ḳadar kûfte-i pây-ı melâl
Dilümüz ferş-i reh-i ẖᵛâhiş-i câh eylemedük

4 Bâdeyi âb ile âmîẖte ṣun ey sâḳî
H̱ayli demdür ki ḥakîmâne günâh eylemedük

5 Zîr-i ta'bîrdedür âb-ı ḥayât-ı ma'nâ
Nâbiyâ yoḳ yire evrâḳı siyâh eylemedük

---

407 S1,167b;S2,205b;S3,163b;Ü,142b;M,148a;A,121b
408 S1,167b;S2,204b;S3,163b;Ü,141b;M,146b;A,120a

409

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Olup rekâbete ser-rişte lez̲z̲et-i bedenüñ
Girer biribirine târ ü pûdı pîrehenüñ

2 Ṣadef maḥal gözedür gevheri bulur ḳıymet
Mis̲âl-i piste güşâd itme muttaṣıl dehenüñ

3 Var ise ġayretüñ ey câme çâk-ber-çâk ol
Vefâsına naẓar it zîr-i h̲âkde kefenüñ

4 Yine rüfüyı dil-i çâkden dirîġ eyler
Olursa riştesi sad-pâre çerh̲-i pîre-zenüñ

5 Metâ'-ı kârgeh-i ṣun' sözdür ey Nâbî
Ne naḳş ḳadri bilinmezse gevher-i suh̲enüñ

410

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cem'in idrâke çalış ḳa'r-ı yem-i lâhûtuñ
Farḳdan farḳını geç dâ'ire-i nâsûtuñ

2 Zergerüñ nâzikî-i ṣun'ını görmek h̲oşdur
Farḳın idrâkden elmâs ü dür ü yâḳûtuñ

3 'Âşıḳuñ 'aşḳ ile aḥvâlini bilmezseñ eger
Pîş-i âteşde olan ḥâlini gör bârutuñ

4 'Âşıḳ ifnâ-yı vücûd eylemeden derdi budur
İstemez kimseye bâr olduġını tâbûtuñ

5 Ṣaf-ı dendânını vaṣf eylemezsen Nâbî
Tâ süfûf-ı dür-i nâb eylemedükçe ········

---

409 S1,167b;S2,207b;S3,163b;Ü,143b;M,151a;A,123a
5 ey Nâbî :Nâbî S1,S3

410 S1,167b;S2,211b;S3,164a;Ü,147b;M,155a;A,125a
2 farḳın idrâḳden :ḳıymetin farḳdan S2,Ü,M,A

411
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sitem-i pençe-i nâzın bize cânânemüzüñ
Dehen-i çâki ider fâş girîbânumuzuñ

2 Hep ser-i kûyına rû-mâl-ı ümîdindendür
Bu ḳadar pâyumuza düşdügi dâmânumuzuñ

3 Yine lâ-büd bulunur naḳd-i ümîd-i vuṣlat
Arasañ gûşelerin h̲âṭır-ı vîrânemüzüñ

4 Âb u tâb-ı ruh̲-ı dildârı ider istidlâl
Seyr iden cûşişini dîde-i giryânumuzuñ

5 Olmasaḳ biz kime 'arż eyler idi envârın
Felek añlar mı 'aceb ḳadrini iḥsânumuzuñ

6 Bizüz ol rence giriftâr ki 'aṭṭâr-ı sipihr
Nâm-ı eczâsını bilmez dah̲ı dermânumuzuñ

7 Nâbiyâ itmez idük mâye-i enfâsı telef
Añlasaḳ ḳadr-ı h̲arîdârını dükkânumuzuñ

412
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ṣarılsa ḥayret ile n'ola zülfine yâruñ
Nigâhı ġarḳa-i ḥüsn oldı 'âşıḳ-ı zâruñ

2 Ne lâzım ey dil olup çeşm-i yâre 'aks-efken
Miyânesinde bulunmak dü-ṣaff-ı h̲ûn-h̲^{v}âruñ

3 Cihânı ġarḳa-i la'l itdi devlet-i ġamda
Yine h̲azînesi pür-dîde-i güher-bâruñ

---

411 S1,168a;S2,206a;S3,164a;Ü,143b;M,148b;A,123b
2 ser-i kûyına :senüñ kûyına S1,S3,Ü,M,A
5 -S2
412 S1,168a;S2,208a;S3,164a;Ü,143b;M,151a;A,123b

4 Bu deñlü eylemesün ṭayy-ı 'arṣa-i ma'nâ
'İnânını çekerek ṭut semend-i güftâruñ

5 Yazuḳ pes-âmedegân-ı ḫayâle ey Nâbî
Güşâde eyleme birden dehânın enbâruñ

413

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥikmeti hep şeref-i vaḥyiledür zenbûruñ
Lezẕet-i şehd ile mûmında dıraḫşân nûruñ

2 Olsa ẕâtî hüner âdemde neyâsâ yoḫsa
Gûş-mâl itmeyicek lezẕeti yoḳ ṭanbûruñ

3 Mefsaḳa olmaza olmazsa da me'vâ-yı ṣalâḥ
Şimdi vîrânelere ġıbṭası var ma'mûruñ

4 Gitdi erbâb-ı neseb itdi fürû-mâye ẓuhûr
Aldı fincân-ı Kütâhiyye yirin Fâġfûruñ

5 Rûzveş keşf-i 'uyûb itmedüginden ġayrı
Çoḳdur erbâbına imdâdı şeb-i deycûruñ

6 Yâre te'ṡîrde söz yoḫsa nedür fâ'idesi
Sen niyâza ṭutalum ṣarf idesin maḳdûruñ

7 Ẕevḳin idrâk idemez añlamayan ey Nâbî
Farḳını ma'nî-i nâ-güfte ile meşhûruñ

---

413 S1,168a;S2,210b;S3,164a;Ü,146a;M,152a;A,123b
3 olmaza olmasa da me'vâ-yı ṣalâḥ :olmaza me'vâ-yı ṣalâḥ olmasa da S2,Ü,M,A

414

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṣabâḥ-ı 'îd ider efvâhını pür-ḫande eṭfâlüñ
Dekâkînüñ dehânın ser-be-ser bend itmek aḳfâlün

2 Geçilmez seyl-i meyden itmedükçe ḳaldırım peydâ
Şikest-i tevbeden rûz-ı nuḫistininde şevvâlüñ

3 Ṣaded ma'nâda yoḫsa sâde naẓma kim nigâh eyler
Nedür bî-rûḥ nef'i murġ-ı taṣvîre per ü bâlüñ

4 Cihânuñ miḥneti erbâb-ı ḥırṣa 'ayn-ı râḥatdur
Degül âsûde bâre girmeyince dûşı ḥammâlüñ

5 Nedür ol çîn-i pîşânî o zu'm-ı 'ayb-âyîn kim
Taḫallüf itmeden maṭlab girândur vaż'ı remmâlüñ

6 Ġalaṭdur itmek ümîd-i iḳâmet çerḫ-i fânîde
Metâ'a cây-ı âsâyiş degüldür dûşı dellâlüñ

7 Ġubâr-ı ḫâṭırı ser-geştelikden ġayrı ey Nâbî
Nedür taḥṣîli bisyâr olduġından çeşmi ġırbâlüñ

---

414 S1,168a;S2,206b;S3,166a
1 efvâhını pür-ḫande : pür-ḫande-i efvâhı S1, S3.
3 nigâh eyler :ider raġbet S2 // nef'i :nef'-i S1,S3
4 dûşı :püşti S2
5 o zu'm-ı 'ayb-âyîn kim :o zu'm-ı ġayb ü âyânî S2
6 çerḫ-i fânîde :ṣaḥn-ı fânîde S2
7 ḫâṭırı :ḫâṭır-ı S2

415

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Îcâb iden teşâmümidür istifâdenüñ
Hengâm-ı nuṭḳ sekte-i şevḳin ifâdenüñ

2 'Âcizden aḳviyâ ider ümmîd-i taḳviyet
Çoḳ gerden-i kemânda ḥuḳûḳı kebâdenüñ

3 Bâziçegâh-ı 'arṣa-i nâ-üstüvârda
Muḥtâc olur ḥimâyesine şeh piyâdenüñ

4 Zinhâr olma h^vâhişine vaḳf-ı ıżṭırâb
Ta'yîn-i kârgâh-ı ḳadrdan ziyâdenüñ

5 Yoḳ inḳıṭâ'ı her ne ḳadar pây-mâl ise
Mânend-i sâye maḳdemine ser-nihâdenüñ

6 Yoḳ farḳı rûz-ı 'îdde ṭıfl-ı bürehneden
Hengâm-ı gülde şâh-ı gül-i gül ne-dâdenüñ

7 Yâ Rab o şûh-ı dil-şikenüñ vaż'-ı bâridin
Muḥtâc eyle .... 'Uşşâḳî-zâdenüñ

8 Bî-fi'l fâ'il itmez eser gerçi infi'âl
Nerden ne hâsıl olmasa ikbâli mâddenüñ

9 Nâbî sezâ-yı serzeniş ebvâb-ı bestedür
Yoḳ iḥtiyâc daḳḳına bâb-ı güşâdenüñ

---

415 S1,168b;S2,203b;S3,164b;Ü,140b;M,146a;A,123b

416

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eşkin ol seng-dil aldukça bu mihnet-zedenüñ
Zâhir oldı baña hâşiyyeti seng-i yadanuñ

2 Yâr şermende-i hat biz dahı şermendesiyüz
Halk ile kendü içün itdügümüz 'arbedenüñ

3 Sâgarı sunma tamâm içmeyene ey sâkî
Dökme hâk-ı siyehe âb-ı ruhın meykedenüñ

4 Hüsninüñ zevkini gör 'ârif-i ibn-i vakt ol
Çekme endûhını pîşîn hat-ı nev-âmedenüñ

5 Bir habâb-ı yem-i vahdet külehi birisi de
Devr-i tennûresi girdükçe semâ'a dedenüñ

6 Bozma tedkîk-i füzûlâna ile üstâduñ
Nâbiyâ lezzeti aldanmadadur şu'bedenüñ

417

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Şarf itmez idüm vaşfına câm-ı mey-i nâbuñ
Haşiyyetin inkâra mecâl olsa şarâbuñ

2 Çok ni'metinüñ hakkı var üstüñde hicâb it
Âdâb ile baş pâyuñı rûyına türâbuñ

3 Esrâr-ı 'ulûma seni mahrem mi şanursuñ
Ey bî-nazar açıldugı yok saña kitâbuñ

---

416 S1,168b;S2,208b;S3,164b;Ü,143b;M,152a;A,123a
2 itdügümüz :çekdügümüz S2,M
3 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
6 -Ü ; üstâduñ :üstâdın S2,M,üstâdı A
417 S1,168b;S2,211a;S3,165a;Ü,146b;M,154a;A,124a
1 itmez idüm :eyler idüm S2,Ü,M

4 Çün şerbet olur hatime-i bezme işâret
Hicrâna çıkar 'âkibeti bu şeker-âbuñ

5 Nâbî ola fażl-ı Hakka mevkûf çü cennet
Çokdur güneh üzre bu mübâhâtı sevâbuñ

418
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne tehâvün ne taleb kâma ne tedkîk gerek
O da bir dâd-ı Hudâdur aña tevfîk gerek

2 Ey satan harf-i tasavvufla velâyet halka
Harf-i taklîd ile olmaz aña tahkîk gerek

3 Saña ey câh-perest el yumaġa 'âlemden
Miski sâbun ile sîmîn legen ibrîk gerek

4 Germî-i şerm-i gül-i rûyın ider ġark-ı gül-âb
O 'arak çıkmaġa ne kar' ne enbîk gerek

5 Leb-i la'line gerek sâġar-ı la'lin Nâbî
Ol iki mühri biri birine tatbîk gerek

---

4 çıkar :çeker S2,S3,Ü,M

418 S1,169a;S2,211b;S3,165a;M,154b;A,125a
1 ne taleb :taleb-i S2,M

419

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Çihresin görmeden ey dîde ḳaçarsın günehüñ
İtme gerdân ṭaraf-ı mâh-ruh̲ândan nigehüñ

2 Getüren şevḳ-i semâ'a anı Mevlânâvâr
Pertev-i şemsdür âyîne-i ḥâlinde mehüñ

3 Baṣmayan h̲^{v}âhiş-i maṭlûb-ı ḥaḳîḳî ile pâ
İdemez vâcib olan ḥaḳḳın edâ h̲âk-ı rehüñ

4 İtdürür devr-i felek ṣâf-dilüñ cîbini çâk
Rîsmânuñ es̲eri gibi dehânında çehüñ

5 'Âlemüñ kârgeh-i 'aşḳ idügin fehm eyler
Seyr iden sînesinüñ çâkini her bir giyehüñ

6 Çâr-mîh̲ ile mücâzâtı degül çây-ı 'aceb
Bârgâhuñ başına geydügi zerrîn külehüñ

7 Ẓulmet âyîne-i nûr olmagıla ey Nâbî
Çekerüz minnetini sürme gibi rû-siyehüñ

---

419 S1,169a;S2,204a;S3,165a;Ü,141a;M,147a;A,123a
1 ḳaçarsın :ḳaçarsuñ S1, Ü , S3.
2 Mevlânâvâr :Mevlânâdur S2,A//Şemsdür:Şemsvâr S2,A/ ḥâlinde :h̲âlinde S1
4 devr-i :cevr-i S2,M,A ; S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
5 eyler :itsün S2,M,A//her bir :ednâ S2,M,A ;S2,Ü,M A'da 4.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
7 âyîne-i nûr :âyîneyüz S2

420

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olma dil-dâde-i gülhandi sitemkârlaruñ
Zûdter zâ'il olur şevki heveskârlaruñ

2 Ḥüsn-i hemvâre senüñ ḫâṣṣa-i ruḫsâruñdur
Yılda bir kerre gelür revnaḳı gülzârlaruñ

3 Çâk-ı bîhûde degül ḫâtem-i la'lin üzre
Çoġ olur zaḫmı vücûdında ciger-dârlaruñ

4 Küşiş itmekle ẓuhûrâtına ḥükm-i 'afvuñ
Ücret-i ḫıdmetidür 'afv günehkârlaruñ

5 Sâde engüşt ü büzâḳ ile biter kârları
Ḳalem olmazsa devâtında mühürdârlaruñ

6 Ḳuvvet-i ṭab'iledür ma'nî-i 'âli Nâbî
Rif'ati olur esâsa göre dîvârlaruñ

421

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Tevâfuḳ itmedesin çünki devrine câmuñ
Felek senüñ de döner gibi câma encâmuñ

2 Görüp tenâsüb-i a'żâsın ol gül-endâmuñ
Yanar derûnı ḫarîdâr-ı vaṣla ḥammâmuñ

3 Te'âḳub itmededür birbirin kederle safâ
Gelür dimâġa güşâd âḫirinde zükâmuñ

4 Recâ-yı vuṣlat içün çok da eyleme s̱ıḳlet
İder netîcesi îrâs̱-ı vaḥşet ibrâmuñ

---

420 S1,169a;S2,212a;S3,165a;Ü,147a;M,154b;A,125b
421 S1,169a;S2,205a;S3,165b;A,127a
1 itmedesin :itmededür S1

5 İder ḳażâ giderek kâm-ı ġayre ḫıdmetkâr
'Avâḳıbin bilürüz ṣad-hezâr ḫod-kâmuñ

6 Ne imtiyâzı var âyâ liḳâ-yı düşmenden
İlâhî kimseye gösterme rûyını vâmuñ

7 Libâs-ı fâḫir ile cilveden ḥicâb eyler
Ḥarîm-i Ḥaḳḳa gören iḫtişâşın ecrâmuñ

8 Sözüñ merâtibi ẓâhirdür ehline Nâbî
Dinür mi sengine cevher sebîl-i 'allâmuñ

9 Gelince söz bu ḳumâş üzre gelse pervâze
Ki lâne-zâdesidür bir ferîd-i eyyâmuñ

10 Raḳîbi ṭûtî-i gûyâ-yı bezm-i üns ideli
Nigâh-ı ḥasretümüzdür ḥamâme-i bâmuñ

11 Zihî hümâ-yı bülend-âşiyân ki devr eyler
Cenâḥ-ı ma'nî ile mā-verāsın ilhâmuñ

422
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Baḳamaz rûyına dil-ḫ^vâhı ḳadar maḥbûbuñ
Rızḳınuñ vâsıṭa-i naḳşı budur maḥcûbuñ

2 Ḥüsn-i ta'bîr virür ma'nîye ḥüsn-i dîger
Şevket-i ḥüsne çoḳ imdâdı olur üslûbuñ

3 Es̱er-i ḫâme-i taṣvîr-i ḫudâvendîdür
Añla ey teng-naẓar ḥüsnini rûy-ı ḫûbuñ

4 Olmaġın ekṣer-i ta'bîri riyâ-yı nâ-râst
Saṭrına mısṭar urulmaz varaḳ-ı mektûbuñ

---

9 -S2
10 -S2
11 -S2
422 S1,169b;S2,204b;S3,165b;Ü,142b;M,147b;A,126b
2 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
3 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 2.beyit.

5 Zûdter ma'nî-i nâzükter olur şöhret-yâb
Mübtelâsı çoḳ olur dil-ber-i şehr-âşûbuñ

6 Çirkden sîneñi taṭhîre saña reh-berdür
Sâḥa-i ẕillete rû-mâlleri cârûbuñ

7 Renc-i taḥṣîl ü ġam-ı fevtini çekme Nâbî
Vaṣldan ġayrı bu ġam-ẖânede bir maṭlûbuñ

423

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaz ḥurûf ġonce-i şâẖı zebânlaruñ
Gül olmayınca ġonce-i tengi dehânlaruñ

2 Ey ebr-i feyż merhem-i iḥsânuñ itme sedd
Raḥm eyle çâk-ı sînesine nâvdânlaruñ

3 Tâvân-ı saḳf reşk ile çâk olsa vechi var
Gördükçe pâyuñ öpdügini nerdübânlaruñ

4 Ümmîd-i maḳdemüñle senüñ ey çerâġ-ı ḥüsn
Âteş yanar başında gice şem'dânlaruñ

5 Pîşîn siperde açduġı zaẖmuñ cezâsıdur
H̲amyâzesin tehî mi ṣanursın kemânlaruñ

6 Olmış dehân-ı şâ'imi best ü güşâd içün
Hem ḳufl ü hem kilîd ṣadâsı eẕânlaruñ

7 Sermâye-baẖş-ı rûşenî-i çeşm Nâbiyâ
Feyż-i ġubâr-ı ẖâṭırıdur sürmedânlaruñ

---

5 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
7 vaṣldan :feyżden S2,Ü,M

423 S1,169b;S2,206b;S3,166a;Ü,143a;M,150a;A,126b
6 içün :iden S1

424

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Râzdârân olsa râzın söylemez cânânenüñ
Çıḳmadı gitdi dehânından ḫaber pervânenüñ

2 Ḥasret-i bâdeyle âhum çerḫi iñletse n'ola
Tîz olur elbette feryâdı tehî peymânenüñ

3 Hüsn ile ḫaṭṭ ile bulduḳ bilmezüz evvellerin
Ṣorsalar biz ḥüsn-i ḥâlin söylerüz cânânenüñ

4 Ṭurre-i yâri ṭararken öpdi ruḫsârın meger
Leẕẕetinden çâk çâk oldı dehânı şânenüñ

5 Rûy-ı yâri gördi dil çıḳdı derûn-ı sîneden
Faṣl-ı güldür ẕevḳi çendân ḳalmadı kâşânenüñ

6 Söyler aḥvâl-i zevâl-i genc-i Cemşîd'i saña
Söyledürseñ ḫâk-i dürd-âlûdesin meyḫânenüñ

7 Birbirin pâ-mâl idüp gelmekde Nâbî ġam dile
Ṭuydı yârân ġâlibâ ẕevḳin bizüm kâşânenüñ

---

424 S1,170a;S2,207b;S3,166a;Ü,143a;M,149b;A,122b
4 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
7 kâşânenüñ :ġam-ḫânenüñ S2

425

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne 'aklı var 'acabâ ârzû-yı câh idenüñ
O ârzû ile evkâtını tebâh idenüñ

2 Husûle geldügi yok müşkilât-ı âmâli
Tevekküli bırağup 'aklı çâre-h^vâh idenüñ

3 Zamâne itmege muhtâc hırmenin ber-bâd
Bu kiştzârdan ümmîd-i berg ü kâh idenüñ

4 Şu'â-ı hüsni ider târ-ı didesin sûzân
O şûh-ı bî-medede dûr-bîn nigâh idenüñ

5 Mu'înîni ma'zeret-i lezzet olmasa Nâbî
'Aceb cevâbı nedür zevksüz günâh idenüñ

426

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Encâmı bed-ğurûra ser-âğâz idenlerüñ
Noksan-ı halka dîdelerin bâz idenlerüñ

2 Bir gün gelür ki nâzı olur çâker-i niyâz
Ehl-i niyâza nahvet ile nâz idenlerüñ

3 Çok görmişüz nigûnlığın endek zamânede
Zu'mınca câh ü rütbeler ihrâz idenlerüñ

4 Sûdı nedür mu'amele-i kibrden 'aceb
Şeytânı kâr ü bârına enbâz idenlerüñ

5 Eyler şikeste bâl ü perin ğayret-i Hudâ
Nâbî cenâh-ı ğayr ile pervâz idenlerüñ

---

425 S1,170a;S2,210a;S3,166a;Ü,144b;M,153b;A,121b
4 o şûh-ı bî-medede :o şûha bî-meded S2,Ü,M,A
5 mu'înî : muğannî S1, Ü , S3.
426 S1,170a;S2,209b;S3,166b;M,152b;A,125b
2 gelür ki :olur ki S1

427
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çoḳ görmişüz zevâlini ġaddâr olanlaruñ
Hengâm-ı fırṣatında dil-âzâr olanlaruñ

2 Ẕilletdedür ḳarârı eger saġ olursa da
Kütâh olur ḥayâtı sitemkâr olanlaruñ

3 Ṣâbûn-ı pend itmez eṡer ḫubs̱-ı ṭab'ına
Aṣlı denî cibilleti murdâr olanlaruñ

4 Vā-bestedür umûrı mükâfât-ı ġayrete
Bedkâr ü bî-mürüvvet ü mekkâr olanlaruñ

5 Sevgendi hep taḫallüf-i va'düñ güvâhıdur
Îmânı hîn-i va'dede bisyâr olanlaruñ

6 Yâ Rabbi ẓâlime ḳoma sûz-ı derûnını
Nâ-çâr ilticâda aña zâr olanlaruñ

7 Virsün Ḫudâ hevâya ġubâr-ı vücûdını
Nâbî derûn-ı ehl-i dile bâr olanlaruñ

428
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dest-i naẓar egerçi yiter âsmâna dek
Ammâ ki dest-i dil yitişür lâ-mekâna dek

2 Yoḳ zîr-i bâr-ı minnet-i esb olmadan ḫalâṣ
Ancaḳ sürer o minneti de nerdübâna dek

3 Sermâyesin görüp naẓar-ı ḫalḳ eritdügin
Ḥayretle mîl-i sürme ḳaçar sürmedâna dek

---

427 S1,170b;S2,209b;S3,166b;Ü,147b;M,153a;A,126a
428 S1,170b;S2,214a;S3,166b;M,156b;A,121b

4 Bî-ṣubḥgeh siyâh ü sefîd olmaz âşikâr
Naḳṣ ü hüner nühüfte ḳalur imtiḥâna dek

5 Cem'-i ḫazâin itse de sulṭân-ı nev-bahâr
Ancaḳ ḳalur ḫızânesi bâkî ḫazâna dek

6 Eyler hezâr seyr ü seyâḥat faḳîr-i şem'
Reh-yâb-ı vaṣl olıncaya dek şem'adâna dek

7 Olmaz bu terbiyetkedede kimse feyż-yâb
Nâbî taḥammül eylemeyen bir zamâna dek

429

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yoḳ ḥüsni şekve-i ġam-ı hicrân idenlerüñ
Ḥüsn-i mecâz şevḳine efġân idenlerüñ

2 Pâyında çûp-ı 'adl-i mu'allim ẓuhûr ider
Pâyın gürîze-cûy-ı debistân idenlerüñ

3 Yâ Rab sarây-ı devletin it âşiyân-ı bûm
Ehl-i dilüñ derûnını vîrân idenlerüñ

4 Tesbîḥ ü ẕikri eks̱er es̱erden olur ba'îd
Ẕikrin fedâ-yı subḥa-i mercân idenlerüñ

5 Bî-ḥad s̱evâbı ma'niye olmazsa râh-zen
Âvâzesiz tilâvet-i Ḳur'ân idenlerüñ

---

5 itse de sulṭân-ı nev-bahâr :itse eger şâh-ı nev-bahâr S2; S2,A,M'de 6.beyit.
6 S2,M,A'da 5.beyit.
7 eylemeyen :itmeyicek S2,M,A

429 S1,170b;S2,208a;S3,167a;Ü,146a;M,151a;A,125b
2 gürîze-cûy-ı :gürîze-ḫûy-ı S2,M,A
4 olur ba'îd :ba'îd olur A

6 İmsâk-ı bârı ehline bir ḳat günâh olur
Şöhret olursa maḳṣadı iḥsân idenlerüñ

7 Güller miydi faḳaṭ bu gülistân-ı 'aşḳda
Yoḳ ḥadd ü ḥaṣrı çâk-ı girîbân idenlerüñ

8 İtmezse 'afv ü mağfirete ḳaṣd-ı intisâb
Ḥaḳḳa ḳalur cezâları 'iṣyân idenlerüñ

9 Böyle metâ'-ı tâzeleri var mı Nâbiyâ
Kâlâ-yı şi'ri zîver-i dükkân idenlerüñ

430

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaz firîb-h̲orde-i iḳbâli devletüñ
Ḳadrin bilen selâmet-i künc-i ḳanâ'atüñ

2 Gird-âbı dâ'ire ṭutar emvâcı raḳṣ ider
Şevḳ-i hevâ-yı 'aşḳ ile deryâ-yı vaḥdetüñ

3 Fehm itmedüñse vaḥdet ü kes̲ret me'âlini
Seyr eyle iḳtidâsın imâma cemâ'atüñ

4 İzhâr-ı cünbiş itmez idi perde-i h̲ayâl
Ma'nâsı olmayaydı verâsında ṣûretüñ

5 Bilmem ne gûne feyżi olur müşterisine
Dükkân-ı ṣan'at içre ṣatılmış kerâmetüñ

6 Çirk-i günâhı lekke-i nâ-şüstenî ṣanur
Cûş u h̲urûşın añlamayan baḥr-ı raḥmetüñ

7 Tâ geçmeyince medrese-i ḳıyl ü ḳâlden
Añlanmaz ıṣṭılâḥı kitâb-ı ḥaḳîḳatüñ

---

8 itmezse :Kim itmez A//cezâları:sezâları S1,M,A/'iṣyân : iḥsân S1,S3,Ü
9 metâ'-ı :ḳumâş-ı S2,M,A

430 S1,171a;S2,203a;S3,167a;Ü,141b;M,145b;A,121a
5 Bilmem : Bilsem //Dükkân-ı :Deryâ-yı S2

8 Gülzâr-ı raḥmetüñ es̱er-i evvelînidür
Gülgûn libâsa girdügi eşk-i nedâmetüñ

9 Sâz ü riyâż ü bâde dah̲ı gerçi şarṭdur
Dilberdür eñ mühimteri esbâb-ı 'işretüñ

10 Ẕâtî gerek kemâl ü hüner yoh̲sa Nâbiyâ
'İlm ü hünerde medh̲ali yoḳdur ḳıyâfetüñ

431

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Pâyına gelmese rûzîleri bî-tâblaruñ
Keştiyân düşmez idi dâmına gird-âblaruñ

2 Ṣatamaz kevkebe h̲ûrşîd-i cihân-tâb gibi
Müste'âr olmaġ ile pertevi meh-tâblaruñ

3 Zînet-i ẓâhiri erbâb-ı taḳarrüb neyler
Zîveri yoḳ harem-i Ka'bede miḥrâblaruñ

4 Menşe'-i feyż-i sivâ 'âlem-i bâlâdandur
Cez̲be-i çâki degül sînede mîz-âblaruñ

5 İçdügi âb degül kendüye çün kim rûzî
Aġzınuñ kes̱retinüñ nef'i ne dullâblaruñ

6 Devlet-i vuṣlata her rûz olurduḳ nâ'il
Çıḳsa ta'bîri eger gördügümüz h̲vâblaruñ

7 Gizlice ṭûl-ı emel olduġın istiġnâda
Gösterür 'aynı ile ṣan'atı mû-tâblaruñ

8 Ten-i pür-cünbiş-i sîmînüñe reşkindendür
Bu ḳadar lerziş-i pey-der-peyi sîm-âblaruñ

9 Nâbiyâ şimdi 'aṭâyâsı kibâr-ı 'aṣruñ
Degmez ebrûlarınuñ çînine bevvâblaruñ

---

9 -S2,M,A ;Ü'de 10.beyit.
10 Ü'de 9.beyit; zâtî :vehbî A
431 S1,171a;S2,212b;S3,167a;Ü,148b;M,155a;A,126a
1 gelmese : ṣalmasa A
4 sînede :sîne-i S2

432

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Olurdı dîdeleri rûşen âşiyânemüzüñ
Olaydı ger eseri âh-ı 'âşıkânemüzüñ

2 Zamân-ı reftenüñ aḥvâli bilmezüz nicedür
Hele ḥużûrını biz görmedük zamânemüzüñ

3 Figân ü nâle dahı âlet-i firîb olamaz
Ṭuyuldı ṣan'at-ı bâzîçesi bahânemüzüñ

4 Hezâr teşneyi sîr-âb ider zekâtından
Kemîne ḳaṭresi deryâ-yı bî-kerânemüzüñ

5 Bizümle 'ahdine ṣad âb u âteş içre iken
Tahallüf eyledügi yoḳdur âb u dânemüzüñ

6 Hevâ-yı sîm ü zer olmaz derûnına reh-yâb
Ġubârdan dili âzâdedür hızânemüzüñ

7 O saht-dillik ile Nâbiyâ dü-gûş-ı kemân
Taḥammül eyleyemez zahmına nişânemüzüñ

433

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çeşminde ḳadrin añlayanuñ 'izz ü rif'atüñ
Çeşm-i ḥasûd revnaḳıdur rûy-ı devletüñ

2 Lâzım gelürdi serv ü çenâr ola mîvedâr
Fażl ü hünerde medhali olsa ḳıyâfetüñ

3 Gâhî dürûġ-ı maṣlaḥat-âmîz-i vaṣl-ı yâr
Bâdî olur zevâline ṣıdḳ-ı maḥabbetüñ

---

432 S1,171b;S2,205b;S3,167b;Ü,142b;M,148b;A,122b
1 olurdı :olur mı S2
433 S1,171b;S2,203a;S3,167b;Ü,143a;M,145b;A,123a
3 maṣlaḥat-âmîz :maṣlaḥat-engîz S2,Ü,M,A

4 Eyler rücû' naḳd-i müzevver gibi saña
Ey şeyh̲ ṣatma çoḳ da metâ'-ı kerâmetüñ

5 Cem' itdügüñ nüḳûdı ider vârişüñ telef
Fehm itmedüñse farḳını buh̲l ü seh̲âvetüñ

6 'Afv-ı kerîme ẓannum odur sû'-i ẓann ider
Tersân olan muḥâsebesinden ḳıyâmetüñ

7 H̲avf-ı 'az̲âb çünki olur bâ'is̲-i ṣalâḥ
Seyr it celâl içinde cemâlini raḥmetüñ

8 Bî-yek-diger me'âl ü maḳal eylemez ẓuhûr
Mümkin midür ki olmaya ma'nâsı ṣûretüñ

9 Nâbî kibâr ḳatında görür hep faḳîrdür
Z̲evḳin iden zamânede h̲^{v}âb-ı ferâġatüñ

434

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âteşüm bâlâ-rev itdi âl-i destâruñ senüñ
Böyle âl itmek midür dil-dâdeñe kâruñ senüñ

2 Ġamzeler dâd ü sitedde çârsû-yı fitnedür
Ġayrılarla ḳorḳarum var gizlü bâzâruñ senüñ

3 Leblerüñ pür-mey yine inkâr idersin 'işreti
Bâde-i iḳrârdan pür câm-ı inkâruñ senüñ

4 Olsa cûşân derd ile şûr-âbe-i çeşmüm n'ola
Dig-i fitne ḳaynadur çeşm-i siyehkâruñ senüñ

5 Meşḳ-i düşnâm itme 'uşşâḳa ne lâyıḳdur k'ola
Zehr ile âmîh̲te la'l-i şeker-bâruñ senüñ

---

8 Bî-yek-diger :Bî-yek-diger S1

434 S1,171b;S2,211a;S3,168a;Ü,146b;M,154a;A,124b
2 fitnedür :fitnede S2,Ü,M
3 idersin : idersüñ S1 , S3.

6 Sâde-rûluḳ vaḳtinüñ vir ḥükmin ey şûh-ı cihân
Ḫārzār olmazdan evvel ṣaḥn-ı gülzâruñ senüñ

7 Nâbiyâ yansañ yaḳılsañ şu'le-pûş olsañ n'ola
Düşdi bir destârı âl ile ser-i kāruñ senüñ

435
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḳışrdan añla 'ibâdâtın uli'l-elbābuñ
Giçür evḳâtı miyânında iki miḥrâbuñ

2 Baht-ı bîdârına reşk eylemesün mi 'anber
Çeşm-i hûbâna ḳonan gerd-i sipâh-ı h^vâbuñ

3 Nüsha-i 'aşḳ u maḥabbetdeki ebvâb ü füṣûl
Şerḥidür dîde-i 'âşıḳdan aḳan hûn-âbuñ

4 Keştiyân seng-i felâhan gibi gerdişler ider
Bâzu-yı mevc ile gird-i serine gird-âbuñ

5 Reh-zen-i naḳd-i tevekkül degül ıẓhâr-ı ṭaleb
Dâmeninden yedüñi eyleme ḳaṭ' esbâbuñ

6 Bulamazsın haṭ-ı tersâ gibi hîç lâyıḳını
Kâm-ı ma'kûsına hem-reng olıcaḳ mû-tâbuñ

7 Çerhde bir gice ancaḳ görinür naḳşı dürüst
Nâbiyâ her gice mühri başılur meh-tabuñ

---

7 yansañ :yaḳsaḳ Ü,yatsak M / yaḳılsañ :yaḳılsaḳ Ü,M//
destârı âl :destâr-ı âl A

435 S1,172a;S2,203b;S3,168a;Ü,141a;M,145a;A124a
2 sipâh-ı h^vâbuñ :siyâh-ı h^vâbuñ S2

436

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḫuşk oldı ḳa'rı eşk-i ter-i bî-kerânenüñ
Def'-i recâda mevci dükenmez bahânenüñ

2 Mîzân-ı i'tibârda nâḳıṣ gelür baña
Vaż'ı çekilmez oldı diyenler zamânenüñ

3 Olsun hilâl o bülbüle ẕevk-i bahâr kim
Gülşenle farḳın añlamaya âşiyânenüñ

4 Bu ma'nîye işâret ider Zemzem ü Ḥacer
Kim râh-ı Ḥaḳda çekme ġamın âb u dânenüñ

5 Kem-ḳadr-ı ḳufl-ı âhına muḥtâcdur yine
Memlû iken derûnı güherle ḫızânenüñ

6 Âzâdelük edâsına vā-bestedür yine
Hîç farḳı yoḳ kitābet ile istidânenüñ

7 Ḥâşâ birini görmiş ola sîne-i 'adû
Gördügi zaḫmı dost yedinden nişânenüñ

8 İtse hezâr nâḫun-ı engüşt-i ittifâḳ
Olmaz naẓîri 'uḳde-güşâlıḳda şânenüñ

9 Âsûdelik murâd ise 'âlemde Nâbiyâ
Baḳ ṣadre añla râḥatını âstânenüñ

---

436 S1,172a;S2,207a;S3,168a;Ü,143a;M,149b;A,122a
1 ter-i : yem-i A

437
Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Sîmden cûy-bârdur kemerüñ
Ehl-i 'aşka medârdur kemerüñ

2 Dahme-i genc-i vuslat üstinde
Ser be-hem-dâde mârdur kemerüñ

3 Şehr-i bâğ-ı İrem miyânında
Bağlanılmış hisârdur kemerüñ

4 O miyân-ı semîn-i sîmîni
Kocmada bî-karârdur kemerüñ

5 Feth-i bâb-ı visâl ümîdi ile
Beste-i intizârdur kemerüñ

6 Bâzu-yı fikri gibi Nâbî'nüñ
Nâ'il-i der-kenârdur kemerüñ

438
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Oldı sînemde nümâyân eseri dildâruñ
Çeşmi ebrûlarına itdügi istizhâruñ

2 Var mı görmiş kim ile eylese 'akd-i peyvend
Turduğın 'ahdine devlet didügüñ ğaddâruñ

3 Kendü âğûşına mahsûs sanur her revzen
Pertevin 'âlemi müstağrak iden envâruñ

4 'İzzetüñ kadrini idrâke sebeb zilletdür
Dûş-ı ikbâlde çok minneti var idbâruñ

---

437 S1,172b;S2,211b;S3,168b;Ü,147a;M,154b;A,124b
438 S1,172b;S2,204a;S3,168b;M,147b;A,124a
2 turduğın :turduğı S1

5 Herkesüñ eylemiş erzâḳını âmâde Ḥakîm
Gûşdur lez̲z̲etin idrâk idecek güftâruñ

6 Ne ḳadar eylese de mevtine taḥsîl-i yaḳîn
Nabżı ġammâzlıġından geçemez bîmâruñ

7 Bu şifâ-h̲ânede çoḳ nef'ini gördük Nâbî
H̲asta-i ma'ṣiyete şerbet-i istiġfâruñ

439
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'Uluvve görmeg ile raġbetin şerârelerüñ
Döküldi âb-ı ruh̲ı yirlere nis̲ârelerüñ

2 Ez̲ân derûnına itmez güz̲er zebânından
Derûn-ı sînesi kec olmaġın menârelerüñ

3 Umûr-ı maṣlaḥat-ı dîn içündür ey ġâfil
Degül menâṣib içün vażʻı istih̲ârelerüñ

4 Telâş-ı ni'meti ḳorḳudur 'aczi derk eyler
Gören naṣîbi dehânında şîr-h̲ᵛârelerüñ

5 Naṣîbine olamaz kimsenüñ yine mâni'
Ne deñlü tîz ise dendânları ḳınârelerüñ

6 Mülûk öñinde olur maḥv-ı ser-keşân-ı cihân
Ḥużûr-ı mihrde gör ḥâlini sitârelerüñ

7 Hezâr mîr-i 'alemden cüdâdur ey Nâbî
'Aceb mi sînelerin dögdügi neḳârelerüñ

---

439 S1,172b;S2,206b;S3,168b;Ü,144a;M,148a;A,124a

440

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Girmezdi gûşına o gül-i hurd-sâlenüñ
Olsaydı ihtiyârı eger elde nâlenüñ

2 Çerhüñ 'atâsı kendü gibi nâ-şinâsadur
Yokdur tehî görüldügi âğûş-ı hâlenüñ

3 Bâd-ı hevâda eyleme ümmîd-i intifâ'
Hazm itmedükçe bâd-ı bürûtın havâlenüñ

4 Yokdur saña humâr-ı mükâfâtdan halâs
Nûş eyledükçe hûn-ı derûnın piyâlenüñ

5 Olmak gerek mekes gibi zillet-pezîr-i red
Nefs-i denî lezîzin ararsa nevâlenüñ

6 Beñzer şeb-i temennî-i vuslatda sahn-ı dil
Hengâm-ı subhgâhına dârü'l-vekâlenüñ

7 Ey Nâbî âftâb-ı gayûr eylemez kabûl
Bâr oldugını dûş-ı gülistâna jâlenüñ

---

440 S1,173a;S2,206b;S3,169a;Ü,143b;M,150b;A,119b
2 âğûş-ı hâlenüñ :âğûşı hâlenüñ S2,Ü,M,A
4 -S2,M,A
6 subhgâhına :subhadur S2

441

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Añla merzûḳ idügin enfüs ile âfâḳuñ
H̲ilḳat-i rızḳda taḳdîmini gör H̲allâḳuñ

2 Añlayan ġam mı çeker mezra'a-i ḳudretde
Ṣâḥibin bulmaġa me'mûr idügin erzâḳuñ

3 Çalışur ol seni bulmaġa sen ol âsûde
Yoḳdur ey nefs senüñ rızḳ ḳadar müştâḳuñ

4 Genc-i Feyyâżda yoḳ buh̲l telâşa düşme
İrişür her ne ise ḥiṣṣe-i istiḥḳâḳuñ

5 Nüsah̲ ü ḥüccet ü mektûb u berât ü defter
Raḳam-ı cebhesi her neyse görür evrâḳuñ

6 Men'-i nân-pâremüze kuşiş iden câhil-i dûn
Degül a men'ine ḳâdir kerem-i Rezzâḳuñ

7 Şeb-pere ḳadrini mihrüñ ne bilür ey Nâbî
Olma dil-gîri h̲ilâfuñdaki bed-ah̲lâḳuñ

---

441 S1,173a;S2,208b;S3,169a;Ü,148a;M,151b;A,127b
3 rızḳ ḳadar :tâ o ḳadar S2,M,A
4 -Ü
5 -Ü ;cebhesi her neyse :cebhesidür neyse S2,M,A
7 dil-gîri :dil-gîr S1,S3

442

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dürr ü zer ü güherle iken fahrı mahzenüñ
Muḥtâcdur ḥimâyesine ḳufl-ı âhenüñ

2 Ey dil senüñle nevbet ile idelüm fiġân
Çoḳ bülbüle taḥammüli yoḳdur bu gülşenüñ

3 Hindû-yı haṭṭı gird-i 'izârında itdi cûş
Dervişler naṣîbi imiş ṣoñı hırmenüñ

4 Ṭûl-ı emel 'alâḳasınuñ muḳteżâsıdur
Gitdükçe çeşmi ḳalduġı ardında sûzenüñ

5 Taḥtında nice ma'nî-i rûşen nühüftedür
Mıṣra'larını çoḳ da tehî ṣanma revzenüñ

6 Bir hod-pesend-i ser-keşüñ eczâ-yı cismidür
Her zerre zerre hâki bu köhne nişîmenüñ

7 Eyler tefevvuḳ aṣlı olan âbuñ üstine
Nâbî cezâsıdur ne ḳadar yansa revġanuñ

443

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ey mâh-pâre 'âşıḳ-ı zâruñ benüm senüñ
Ey şâh-bâz-ı ḥüsn şikâruñ benüm senüñ

2 Sen gerçi evc-i ḥüsnde hurşîdsin velî
Mânend-i mâh âyînedâruñ benüm senüñ

---

442 S1,173a;S2,209a;S3,169a;M,152b;A,126b
4 muḳteżâsıdur : iḳtiżâsıdur A
6 Bir :Her S2,M,A
443 S1,173b;S2,213a;S3,170a
2 mânende-i mâh :mânend-i âh S1
(*)S2'de 2.beytin ikinci mısra'ı ve 3.beytin ilk mısra'ı bulunmamaktadır.Buna göre S2'de 2.beyit şu şekildedir : "Sen gerçi evc-i ḥüsnde hurşîdsin velî
Sen şâh-ı ḥüsn ġâşiyedâruñ benüm senüñ"

3 Mâbeyn-i gülde reste olan berg-i sebzveş
Sen şâh-ı hüsn ġâşiyedâruñ benüm senüñ

4 Ey bahr-ı nâz mevce-i âġûşum itme red
Dil-bend-i ârzû-yı kenâruñ benüm senüñ

5 Alsam 'aceb midür seni âġuş-ı vuşlata
Sen şehr-i hüsn ü köhne hişâruñ benüm senüñ

6 'Aks-i ruhuñla buldı revâcın metâ'-ı dil
Tamġa-pezîr-i nakş-ı 'izâruñ benüm senüñ

7 Şevk-i ruhuñla naġme-serâlıklar itmede
Nâbî-şıfat hezâr-ı bahâruñ benüm senüñ

444

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dâġsız bir sîne var mı şem'-i rûyuñdan senüñ
Dil-perîşân olmaduk kim kaldı mûyuñdan senüñ

2 Geh teġâfül geh sitem gâhî ġazab gâhî 'itâb
Zahmsuz dönmek naşîb olmadı kûyuñdan senüñ

3 İki müjgân bir yire gelmekden oldı nâ-ümmîd
Ġamze-i hâtır-şikenle güft-gûyuñdan senüñ

4 Eşk ü âhı eylemezdi zîr ü bâlâya revân
Kalsa 'uşşâkuñda tâkat cüst-cûyuñdan senüñ

5 Kimsede kalmadı şemm-i nâfe-i çîne dimâġ
Ârzû-yı çîn-i zülf-i müşk-bûyuñdan senüñ

6 'Arż-ı hâl eylerdi Nâbî mâcerâ-yı hasretin
Hâme sûzân olmasa te'sîr-i huyuñdan senüñ

---

3 -S2
5 hişâruñ :cidâruñ S1,S3

444 S1,173b;S2,202a;S3,169b;Ü,142b;M,149a;A,122a
6 'Arż-hâl S1,S2,S3:cümle 'arż M

445

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Yâri açdum açıl ey ġonce-dehânum diyerek
Bezme geldi gel e ey şûh̲-ı cihânum diyerek

2 Pâyine bâri bu taḳrîb ile düşsem yârüñ
Ḳalmadı âh meded tâb ü tüvânum diyerek

3 Âh bir kerre miyânını alup âġûşa
Sîneye çeksem o sîmîn-teni cânum diyerek

4 H̲aṭ ber-âverde olan tâze dem-i vuṣlatda
Başḳa bir z̲evḳ virür geçdi zamânum diyerek

5 Yâr söyletdi baña bu ġazeli ey Nâbî
Söyleye söyleye ey tâze-zebânum diyerek

446

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Üzüldü rişte-i cân zülf-i pür-şiken diyerek
Bozuldı çihre-i dil berg-i yâsemen diyerek

2 Nesîm-i reh-güz̲erinde vücûdum itdüm h̲âk
'Aceb hevâlara düşdüm çemen çemen diyerek

3 Derûn-nişînüm olan râzı eyledüm iṭlâf
Tehî h̲ızâneye düşdüm suh̲an suh̲an diyerek

4 Ne ḥâle ṣaldı dili ṭavr-ı küştegî-h̲^{v}âhı
Ṣalındı zülf-i nigâre resen resen diyerek

5 Hevâ-yı zülf-i ṣanemdür 'inân-keş ey Nâbî
Olursa rû be-reh-i deyr-i berhemen diyerek

---

445 S1,173b;S2,205a;S3,169b;Ü,142a;M,148a;A,121a
1 şûh̲-ı cihânum :serv-i revânum S2,Ü,M,rûḥ-ı revânum A
446 S1,173b;S2,205b;S3,169b;Ü,142a;M,148a;A,121a
4 ve 5.beyitlerin yerine S2'de bir önceki gazelin 4.ve 5.beyitleri yeniden yazılmış.
(*)A'da ise 4.beytin 2.mısraı yerine 5.beytin 2.mısraı yazılmıştır.
5 ey Nâbî :Nâbî S2,S3,Ü,M,A

447

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bir zamân biz dah̲ı hem-ṣoḥbet-i cânâne idük
Gülüne bülbül idük şem'ine pervâne idük

2 Şimdi ber-'aksdür aḥvâl-i viṣâl ü hicrân
Vaṣlına maḥrem idük hicrine bîgâne idük

3 Şimdi h̲amyâze-i hicrâna giriftâr olduḳ
Bir zamân meykede-i ḳurbda mestâne idük

4 İtdi huşyâr bizi neşve-i ma'cûn-ı firâk
Nev-bahâr-ı nigeh-i luṭf ile dîvâne idük

5 Nâbiyâ sâḳi-i çerh̲ eyledi kâm-ı dili telh̲
Bir zamân gerçi ki leb-ber-leb-i peymâne idük

448

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sipihrüñ gerdişin yâd eyleyüp aḥterden el çekdük
Yemüñ çîn-i cebînin seyr idüp gevherden el çekdük

2 Bu bezmüñ ṭâlib olduḳ biz dah̲ı ṣahbâsına ammâ
Görüp sâḳîde rûy-ı imtinân sâğardan el çekdük

3 Ṭuyup meylin h̲azâna şâhid-i gülzârı terk itdük
Görüp destâr-ı ağyâr üzre verd-i terden el çekdük

4 Olup dil pûte gibi tâb-ı hicrân ile germ-ülfet
Temennâ-yı viṣâl-i yâr-ı sîmîn-berden el çekdük

5 Ṣafâ-yı h̲âṭır üzre olmayan iḥsânı neylerler
Görüp sûz-ı derûnın micmerüñ 'anberden el çekdük

---

447 S1,174a;S2,202b;S3,170a;M,146b;A,120a

448 S1,174a;S2,202b;S3,170a;Ü,141a;M,146a;A,120b

6 Virüp ser-rişte-i ġavġâya fayṣal baḫt ü ṭâli'le
Ferâġat eyledük şemşîrden ḫançerden el çekdük

7 Gelû-yı şîşe ile pây-ı ḫumla eglenüp Nâbî
Giribân-ı hevesden dâmen-i dil-berden el çekdük

449

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Aşḳ-ı cân-sûz benüm ḥüsn-i cihân-tâb senüñ
Gülḫanum şu'le benüm gülşen-i şâd-âb senüñ

2 Görelüm birbirini ḳanġısı bî-zâr eyler
Âh ü feryâd benüm çeşm-i girân-ḫ^{v}âb senüñ

3 Gel senüñle idelüm 'âlemi şûfî taḳsîm
Künc-i meyḫâne benüm gûşe-i miḥrâb senüñ

4 İtme bu ḫâkdan iḥsânuñı ey sâḳî dirîġ
Derd-i nâçîz benüm câm-ı mey-i nâb senüñ

5 Ḫâk-ı cismüm didi gerd-i reh-i yâre Nâbî
Dîde-i ḫaṣm benüm ḫâṭır-ı aḥbâb senüñ

---

449 S1,174a;S2,205b;S3,170a;Ü,142b;M,149b;A,122a

450

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1 Dili ne mâ'il-i z̲evḳ-i viṣâl idebildük
Ne ḳâ'il-i elem-i künc-i intiẓâr idebildük

2 Recâ-yı vaṣl ile ol şâha 'arż-ı ḥâller itdük
Ne bir maḥalli didürdük ne der-kenâr idebildük

3 Bizi miyâne-i h̲avf ü recâya atdı maḥabbet
Ne saḳladuḳ ġam-ı 'aşḳı ne âşikâr idebildük

4 Bir âfet ile ne ser-germ olup ne bûsesin alduḳ
Ne bir niḥâl bitürdük ne mîvedâr idebildük

5 Gehî viṣâlin añup gâh bîm-i hicrini Nâbî
Ne yârdan geçebildük ne ih̲tiyâr idebildük

451

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çeşmüñ gibi mest olmaġ içün câma mı düşdüñ
'Aksüñ gibi câm-ı mey-i gül-fâma mı düşdüñ

2 Girmem dir idüñ ḥalḳa-i peymâne-keşâna
Bir bezme mi varduñ yine ibrâma mı düşdüñ

3 Bûs itmek umarsın kef-i sîmînini yârüñ
Bilmem yine ey dil ṭama'-ı h̲âme mi düşdüñ

4 Ey sâġar-ı ġam ḳısmet-i dîvân-ı ezelde
Sen ḥiṣṣe-i rindân-ı mey-âşâma mı düşdüñ

5 Ey ġam yine mi h̲âṭır-ı Nâbî'de bulunduñ
Kâfir yine sen kişver-i islâma mı düşdüñ

---

450 S1,174b;S2,211b;S3,170a;Ü,146b;M,154a;A,124b
1 mâ'il-i :nâ'il-i S2,M
2 'arż-ı ḥâller :'arż-ı ḥâl S2
3 maḥabbet :göñül S3
5 gâh :gâhî S2,M

451 S1,174b;S2,205a;S3,170b;Ü,142a;M,147a;A,120b

452

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṣabâyı ṣît-i ruhsâruñla kim 'âlem-neverd itdüñ
Hazânveş bülbülân-ı 'aşkı haṣm-ı berg-i verd itdüñ

2 Görülmez sikke-i taḥsîne lâyıḳ çünki ey bî-raḥm
Niçün mânend-i zer cism-i nizârum m böyle zerd itdüñ

3 Göñül nâmında bir vîrâne olmış hâne ḳalmışdı
Alup anı da âhir ey cefâ-cû vaḳf-ı derd itdüñ

4 Hayâl itdüñ göñül çeşm-i kebûdın ol perî-rûyuñ
Kenâr-ı nüsha-i ümmîde naḳş-ı lâciverd itdüñ

5 Tenüñde resm-i şemşîr idi hûnîn şerḥalar bitdi
Yine bahtuñla ey dil ġâlibâ terk-i neberd itdüñ

6 Yine ṣalduñ bürûdet ey hazân eczâ-yı gülzâra
Yine kârın hezâr-ı bî-nevânuñ âh-ı serd itdüñ

7 Yine Nâbî getürdüñ püşt-i destin hâke yârânuñ
Yine meydân-ı naẓm içre güzel da'vâ-yı merd itdüñ

453

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol şûh-ı mâh-rûyı ten-i dâġdâra çek
Gelsüñ misâl-i gül ṭaraf-ı lâlezâra çek

2 Ey gül iderse dâmenüñi çâk-ı cevr ile
Hârı ḥuzûr-ı pâdişeh-i nev-bahâra çek

3 Ey nāḫudāy-ı keştî-i baḥr-ı ümîdümi
Âsâyiş-i derûn virecek bir diyâra çek

4 Ey kârbân-ı 'aşḳ yetiş gerd-i râhuñı
Mânend-i sürme bâṣire-i intiẓâra çek

---

452 S1,174b;S2,205a;S3,170b;Ü,141b;M,146b;A,121b
7 Yine meydân-ı :Bu gün meydân-ı A

453 S1,175a;S2,202a;S3,170b;Ü,141a;M,145a;A,119b
3 kenāra : diyāra S1, S2, S3, Ü, M.

5 Tâ key nühüfte nûş idesün câm-ı 'işreti
Rind ol mey-i mahabbeti gel âşkâra çek

6 Zâhid elünde dâm-ı emel itme sübhayı
Tesbîhi bâri bir dahı rûz-ı şümâra çek

7 Fırsat düşerse hâlüñi 'arż itmege göñül
Tafsîlden sakın sözüñi ihtişâra çek

8 Şâyeste-i kabûl-ı hümâyûn degül sözüñ
Bil rütbe-i tabi'atuñı i'tizâra çek

9 Nâbî hużûr-ı Husrev-i 'âlî-cenâbda
Geldi zamânı rahş-ı niyâzı şikâra çek

454

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Îrâs ider sükûtı tarab bed-nefeslerüñ
Gûş-ı dile huşûlı kadar mültemeslerüñ

2 Şûrîdür i'tilâsı kıyâs itme ma'nevî
Âb üstine tefevvuk iden hâr ü haslaruñ

3 Olmak esîr-i kûşe-i ġam hoş gelür baña
Çekmekden imtinânını feryâd-reslerüñ

4 Keşf itme râz-ı reh-revi kim mîr-i kâfile
Çekdi zebânlarını şikemden cereslerüñ

5 Şad çâk olurdı murġ-ı giriftâr görmese
Ümmîd-i fürce rahnelerinden kafeslerüñ

6 Dü-mısra'ı kifâyet ider şâhideyn-i rûz
Da'vâ-yı şâ'iriyyet iden nev-heveslerüñ

7 Ni'met huşûle geldügi sûretde Nâbiyâ
Râhat mı var müdâfa'asından mekeslerüñ

---

8 S1,S3,M,A'da 9.beyit.
9 S1,S3,M,A'da 8.beyit.
454 S1,175a;S2,214b;S3,171a;M,148b;A,126b
6 kifâyet : şehâdet A

455

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cevr ile ol meh umulmazdı bizi yâd itmek
Düşmese h̲âṭırına h̲âṭırumuz şâd itmek

2 Hüneri var ise ketm-i es̲er-i 'aşḳ itsün
'Aybdur bülbül-i şûrîdeye feryâd itmek

3 Evliyâ-yı ni'amuñ 'âdet-i dîrînesidür
Kendü evżâ'ını etbâ'ına isnâd itmek

4 Şeyh̲ler itmez idi cerde mürîdin hem-râh
Olmasa ḳaṣdı mürîdânını irşâd itmek

5 Nâbiyâ ḳâ'ilinüñ z̲illetine ḥüccetdür
Devlet-i sâbıḳını fah̲r ile îrâd itmek

456

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gerdişde ise çerh̲leri ṭarf-ı berînüñ
Dullâb dah̲ı sâ'atidür ceyb-i zemînüñ

2 Kec sanduġuñ üstâduñ işi cümle çıḳar râst
İmżâya bu da'vâyı yiter naḳş-ı nigînüñ

3 A'mâle viren neşv ü nemâ âb-ı vüżûdur
Bî-âb olamaz şâh̲ları gülşen-i dînüñ

4 Dendânları îmâlar ider sîn-i sücûda
Ma'nâsını fehm eyleyene saṭr-ı cebînüñ

5 Evvel yenecek mâ-ḥażarı bâd-ı hevâdur
Mihmân-ı misâfirkede-i h̲âne-i zînüñ

---

455 S1,175a;S2,209a;S3,171a;Ü,144a;M,152b;A,122b
1 h̲âṭırumuz :h̲âṭırumı S2,M,A
456 S1,175b;S2,210b;S3,171a;Ü,144b;M,153a;A,128b
1 ṭarf-ı berînüñ : ẓarf-ı berînüñ M,A
5 yenecek :yiyecek M,yetecek A

6 Gül-ḫand-i kemîninde nihân şûr-ı ḳıyâmet
Ol piste-i rengînüñ o la'l-i nemekînüñ

7 Ol şûẖ yine itdi sitemgerlige âġâz
Allah ola ey Nâbî-i bî-çâre mu'înüñ

457

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İderdük vaḳf-ı nîkî mâkû-yı enfâs ü ânâtuñ
İdeydük târ ü pûdın derk kâlâ-yı mükâfâtuñ

2 Alınmaz ẕevḳ-i câm-ı vaṣl-ı bî-ẖamyâze-i hicrân
Alan firḳat-keşândur leẕẕetin vaḳt-ı mülâḳâtuñ

3 Ne kendü şeyẖ olur ne mu'teḳid taḥṣîl ider zâhid
'Adem 'add itmedükçe noḳṭa-i żâdın riyâżâtuñ

4 Gelür her ḥalḳası reng-i digerle ġayrı ma'denden
Degül mümkin zer itmek cümlesin zencîr-i evḳâtuñ

5 Ġazel nâ-dîde vü ne'şnîde vü nâ-güfte lazımdur
Yazuḳdur pâyesi pâ-mâl ola Nâbî bu mirḳâtüñ

458

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'İẕâr-ı sâdeyedür inciẕâbı çeşm-i terüñ
H̱aṭâyî kâġıdadur meyli ẖâme-i naẓaruñ

2 Baña leẕîẕ gelür bûse ẕevḳ-i vuṣlatdan
Olur żiyâfete râciḥ nevâli mâ-ḥażaruñ

3 Biri netîce virür nûr ü birisi ẓulmet
Tefâvütin yüri fehm eyle şâm ile seḥerüñ

---

457 S1,175b;S2,210a;S3,172a;M,153a;A,120b
3 żâdın : żâduñ S1,S3,M
458 S1,175b;S2,209b;S3,171b;Ü,145a;M,153b;A,129a

4 Hırâma bî-meded-i pâ serüñ ne kudreti var
Resâ degülse bile pây-ı rif'atine serüñ

5 Güşâd-ı dahme-i maksûd nâ-müyesserdür
İde mu'âhededen kaşr-ı yed meger kemerüñ

6 Teveccühüñ yoġ ise bezmi itmege teşrîf
Tehî eritmeyelüm baġrı yaġını fenerüñ

7 Ferâh-havsaladur Nâbiyâ ki hazm eyler
O şûh pîş-i lebinde ezildügin şekerüñ

459

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İderüz terk-i edeb ġavs-ı yem-i zât itsek
Vechi var nefha-i rûhiyle mübâhât itsek

2 'Ömrimüz sarf-ı cefâ eylemege muhtâcuz
Her cefâ eyleyene kasd-ı mücâzât itsek

3 Olacak sâye-sıfat kendimizüz püşt be-hâk
Ne kadar çerh ile da'vâ-yı mukâvât itsek

4 Sâyeyüz biz bizi ol sâ'at iderler pâ-mâl
Sâhib-i zıll ile isbât-ı müsâvât itsek

5 Lezzet-i nâliş olur mûcib-i te'hîr-i merâm
Ne zamân dergeh-i Bârî'ye münâcât itsek

6 Zu'm-ı pindâr-ı cibillîsini te'kîd iderüz
Süfehâ kısmına ızhâr-ı müdârât itsek

7 Râhatı kendümüze 'â'id olur ey Nâbî
Ne kadar hâtır-ı yârânı mürâ'ât itsek

---

459 S1,175b;S2,212b;S3,171b;Ü,145a;M,155b

460

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Çâkî-i sîne-siyâhî-i libâsı raḳamuñ
Bîşterdür ser-i sevdâ-zedesinden ḳalemüñ

2 Rind ü zen eyler ise farḳını çoḳluḳ bulamaz
Çekdügi bâde ile çekdügi endûh ü ġamuñ

3 Seng-i ṭa'n ile şikest itme dil-i imsâki
Ki odur âyine-i ḥüsni 'arûs-ı keremüñ

4 Bereket ṣûret-i lafẓında bile ẓâhirdür
Lâ-yı bî-ma'nîye nisbetle cevâb-ı ne'amuñ

5 Yidügi ṣadme-i sad-gûne telâfîleridür
Pây-ı h̲ubâna gehî mâlişi naḳş-ı ḳademüñ

6 Meh-ruh̲ân olsa güher-pâş-ı suh̲an h̲ande-zenân
Mûm-ı mühri bozulur kîse-i genc-i 'ademüñ

7 Geh cerîme gehî iḥsân ü gehî ḳıymet olur
Görecekdür ne ise h̲aṭṭ-ı cebîni deremüñ

8 Ṣûret-i yek-digere âyinedür naḳş ü kemâl
Eyleme ḥüsnini inkâr ṣaḳın bîş ü kemüñ

9 Kisve-i zehrde tiryâḳı ider çihre-nümâ
Nâbiyâ 'öz̲re gelen 'âḳibetinde sitemüñ

---

460 S1,176a;S2,206a;S3,171b;Ü,145a;M,157b;A,122a
1 Bîşterdür :nişeşdür S2,Pîşterdür A ;M'de 2.dize yazılmamıştır.
5 S2'de ilk dize yazılmamıştır.

461
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İmdâd ider temevvücine âb ü tâbınuñ
Oldukça bâde def'ine bâdî hicâbınuñ

2 Mest olmayınca kimdür içen hûn-ı sâġarı
Der-kâr iken nezâreti çeşm-i habâbınuñ

3 Çerhüñ göreydük olduġını ârd ya hamîr
Bu köhne heft dânesi heft âsiyâbınuñ

4 Bî-çâre makta'-ı kalemüñ zahm-ı sînesi
Ehl-i dile şe'âmetidür intisâbınuñ

5 Âb-ı hayât dâmen-i zulmetde 'aynıdur
Yârüñ tarâvet-i beden ü câme-hᵛâbınuñ

6 Her gül ki bûy-ı zülfin alur bâd-ı subhdan
Eyler zuhûr râyihasından gül-âbınuñ

7 Nâdân ile mücâlesedür ehl-i dânişe
Dünyâda çâşnîsi cehennem 'azâbınuñ

8 Şevk-i nigâh-ı raġbetidür Nâbîye bu şi'r
Memdûh-ı nâz-perver-i 'âlî-cenâbınuñ

9 Dâmâd-ı pâdişeh 'Alî Pâşâ-yı bî-'adîl
Kim mâhdur hamîde-i reşki rikâbınuñ

10 Lâyık hat-ı 'utârid-i çerhe olursa rîk
Kemter ġubârı südde-i devlet-me'âbınuñ

11 Olsun rasad-nişîn-i makâm-ı himâyeti
'Avn-ı Hudâ vücûd-ı me'âlî-nisâbınuñ

---

461 S1,176a;S2,207a;S3,172a;Ü,145b;M,157a;A,121a
3 S2'de "ya" kelimesi eksik.
5 Ü,M,A'da 6.beyit.
6 Her :Bir S2 ; Ü,M,A'da 5.beyit.
8 şevk-i nigâh :sûd-ı nigâh S2

462

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Egerçi ẕevḳdür meyẖânelerde câm-ı Cem çekmek
Cem'e memnûnlukdan sehlterdür bâr-ı ġam çekmek

2 Eger bulmazsa ruẖṣat pây-ı endîşeyle devr eyler
Dil-i zâre ne mümkin kûy-ı cânândan ḳadem çekmek

3 Senün zemzemleyüp de ṣunduguñ peymâneye sâḳî
Ṣafâ-baẖş olmada olmaz müşâbih câm-ı Cem çekmek

4 H̱ayâliyle teselli-yâb olur düşdükçe hicrâna
Dile maẖṣûṣdur hem çekmeyüp hicrânı hem çekmek

5 Zevâl-i ḥüsni hengâmında ẖaṭ başdı ruẖ-ı yâri
Sahîfe çirknâk olduḳça 'âdetdür raḳam çekmek

6 Ḥavâle eyle âh-ı inkisârı merd iseñ ẖaṣma
Degüldür düşmen üzre herkesüñ kârı 'alem çekmek

7 Görürken şîr-i mâder olduġın eṭfâl ile hem-zâd
H̱ariyyetdür bu ni'met-ẖânede fikr-i şikem çekmek

8 Şikâyet dâstânında varaḳ-gerdânlıġum Nâbî
Telâş ü fikrüm oldur eşkden evrâḳı nem çekmek

---

462 S1,176b;S2,213a;S3,172a;M,156a;A,129b
3 -S2,M ; A'da 7.beyit.

463
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bakardı cûşişine çeşm-i nem-keşîdemüzüñ
Olaydı havsalası şûh-ı nev-resîdemüzüñ

2 Çıkarma sehv ile destüñden ey şikâr-efken
Şikârı kâbil iken hâtır-ı remîdemüzüñ

3 İder 'izâruña sarf-ı nigâh-ı düzdîde
Biraz uzuncadur ey mâh desti dîdemüzüñ

4 Sipihre olmamadan ġayri çeşm-bâz-ı niyâz
Ne nef'i var bize bu kâmet-i hamîdemüzüñ

5 Meger o şûhuñ ola şîvesinde ey Nâbî
Nazîri tâze ma'ânî-i nâ-şinîdemüzüñ

464
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gülşenüñ haddi degül kûyuña taklîd itmek
Cünd-i evrâk ile da'vâsını temhîd itmek

2 Hâlini pîr-i hevesnâk-ı sipihrüñ seyr it
Her seher 'âdetidür câmeyi tecdîd itmek

3 Şâm-ı gülşende çıkup sebz menâr-ı şâha
Hıdmet-i lâzımedür bülbüle temcîd itmek

4 Düşmez ehl-i nazara gerdişine vâkıf iken
Çerhden vaż'-ı vefâgûneyi ümmîd itmek

5 Şâne sunmak gibidür destine nev-hattânuñ
Hâme hat yazdugı dem üstine teşdîd itmek

---

463 S1,176b;S2,210a;S3,172b;Ü,147a;M,153b;A,125a
464 S1,176b;S2,213a;S3,172b;Ü,147b;M,156a;A,125b
1 cünd-i : Bir kaç A

6 Bulamam farkını nakkaşlaruñ resminden
İbtidâ ma-ḥaşal-ı nâmeyi tesvîd itmek

7 Nâbiyâ memleket-i vâsi'a-i ma'nâyı
Niyyetüñ ḳâḍi-i endîşeye te'bîd itmek

465
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Merhem olmağa çalış zaḫmına dil-rîşlerüñ
Dil-i vîrânını yap luṭf ile dervîşlerüñ

2 Ẕerresin çekdügi yoḳ sâ'il-i keçkûl be-kef
Sükkerî-ḫᵛârlaruñ çekdügi teşvîşlerüñ

3 Vereṡe ḥaḳḳı iken biñde birin eyleyemez
Mâla ḳassâmlaruñ itdügi teftişlerüñ

4 Ḳavsveş râḥatı yoḳ keş-me-keş-i miḥnetden
İki yüzlü iki ağızlu kec-endîşlerüñ

5 Cevzden ḳıymet ü leẕẕetde füzûndur piste
Var tesellîleri ḥâlince tenük-'ayşlaruñ

6 Ġam-ı bîgâne ile müşterek olmaz hele dil
Ġamı bîgâneden efzûnter olur ḫᵛîşlerüñ

7 Çıḳma 'aḳluñ var ise dâ'ire-i 'işretden
Olma Nâbî hedef-i ṭa'nesi bed-kîşlerüñ

---

465 S1,177a;S2,212a;S3,172b;Ü,148a;M,155a;A,126a
5 cevzden ḳıymet ü leẕẕetde :cevzden leẕẕet ü ḳıymetde S2,Ü,M,A

466

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Seyrinden inhirâfa sebeb gülsitânlaruñ
Çîn-i cebîn-i minnetidür bâğbânlaruñ

2 Rûşen-dil olsa da ne kadar merdüm-i nazar
Muhtâcdur 'inâyetine sürmedânlaruñ

3 Bu matbah-ı ni'amda tehî-ma'degân içün
Dûd-ı derûnı çerhe çıkar dûdmânlaruñ

4 Bâ'is velîyy-i ni'met-i ebrüñ 'atâsıdur
İsrâfına döküp saçarak nâvdânlaruñ

5 Düzdüñ takaddüm itmededür pâyı destine
Hvâbın rübûde eylemede pâsbânlaruñ

6 Kındîl-i rûşenî-dih-i çeşm-i ümîdidür
Nakş-ı derâ-yı kâfilede dîdebânlaruñ

7 Yok ihtiyârı zabta lisân-ı hadîdini
Harf-i zihî kulağına girmiş kemânlaruñ

467

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne zilletdür hamûşân-ı gurûra keşf-i hâl itmek
Girân-gûşân-ı istiğnâya tefhîm-i makâl itmek

2 Düşer nâdân-ı nâ-huşyâra itmek da'vî-i 'irfân
Düşerse çihre-i çirk-âbe da'vâ-yı zülâl itmek

3 Ne sûd a'dâ-yı bed-hvâhı ferahnâk itmeden gayri
Hilâf-ı gerdişinden çerhüñ izhâr-ı melâl itmek

---

466 S1,177a;S2,213a;S3,173a;Ü,148b;M,156b;A,128a
7 girmiş :girmez S2 Bu beyit son beyit olduğu halde mahlas bulunmamaktadır.
467 S1,177b;S2,203a;S3,173a

4 Zamânuñ dil-berânı tâ o deñlü bî-dirîġ olmış
Ki çeşminde uçar 'âşıḳdan ümmîd-i viṣâl itmek

5 Göñül hep tâze-rûyân şevḳinüñ âs̲ârıdur Nâbî
Bu güne tâze tâze ma'nî-i rengîn h̲ayâl itmek

468
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şikâf-ı revzene-i nâzdur dehen didigüñ
Nesîm-i mirveḥe-i râzdur suh̲an didigüñ

2 Sipâh-ı tefriḳa âmâdedür ḳafâsında
Ṣabâḥa ḳalduġı nâdirdür encümen didigüñ

3 Senüñ gibi o dah̲ı bir zamân ne tâze idi
Nigâh-ı kecle h̲aṭ-âverde-i köhen didigüñ

4 Anuñ tecerrüdi mâni' riyâ-fürûşluġa
Senüñ hezâr 'alâyıḳla berhemen didigüñ

5 Girer mi dest-i dil-i h̲âne-gerd-i 'uşşâḳa
Sevâd-ı gîsû-yı cânânede şiken didigüñ

6 Birûne zehr döker pûstîn-i gâv-ı zemîn
Senüñ rübûde olup sîne-i çemen didigüñ

7 Odur şefîḳaterîn saña ġayriden Nâbî
Zebân-ı ṭa'ne ile çerh̲-i pîre-zen didigüñ

---

5 -S2 ; S2'de 5.beyit olarak şu beyit bulunmaktadır:
"Ṭururken şâh-râh-ı 'arża teferru'-ı ma'ânî
Degül lâyıḳ esîr-i kûçe-bend-i iṣtimâl itmek"

468 S1,177b;S2,209a;S3,173a;M,158a
6 sîne-i :ḥüsne S2,M

469

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṭururken ḳuvvet-i ṭab' ile taḥṣîl-i me'âl itmek
Lisân-ı ġayrdan deryûzegerlikdür su'âl itmek

2 Egerçi lez͟zeti inkâr olunmaz ni'met-i vaṣluñ
'Acеb 'âlemdür ammâ şâm-ı firḳatde h͟ayâl itmek

3 Nevâzişlerle sâde bûseler ta'ẓîmdür ḥüsne
Erâzil vaż'ıdur 'arż-ı viṣâli pây-mâl itmek

4 'Arûs-ı tâzeyi tezvîce beñzer pîr-i ṣad-sâle
Köhen mecmû'aya taḥrîr-i şi'r-i nev-maḳal itmek

5 Ṭururken şâh-râh-ı 'arṣa-i taşrîḥ ma'nâyı
Degül lâyıḳ esîr-i kûçe-bend-i iḥtimâl itmek

6 Olan gülh͟an-fürûzî-i neḳâyis-pîşe-i ṭab'ı
Yaḳışmaz 'azm-i gül-geşt-i gülistân-ı kemâl itmek

7 Dil-i cânân ta'alluḳ-kerde-i hicrân ise Nâbî
Saña düşmez muh͟âlif-güne ümmîd-i viṣâl itmek

---

469 S1,177b;S2,204a;S3,173b;M,157a;A,124b
1 me'âl : kemâl A
2 ni'met-i vaṣluñ :h͟alvet-i vaṣluñ S2,S3,M,A
5 -A
6 -A

470

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yârdan ġayrı kim olsun 'özr-hvâhı 'âşıḳuñ
Olmayınca 'aşḳdan ġayrı günâhı 'âşıḳuñ

2 Gâh gâhî hande-i düzdîde ümmîdiyledür
Yâre düzdîde nigâh-ı gâh gâhı 'âşıḳuñ

3 Cümle ḥâlinde olur erbâb-ı 'aşḳ ehl-i yaḳîn
Vuṣlata dâ'irdür ancaḳ iştibâhı 'âşıḳuñ

4 Gerd-i zilletle ne deñlü hâksâr olsa yine
Kûy-ı cânândur maḳam-ı 'izz ü câhı 'âşıḳuñ

5 Rû-nümâdur Nâbiyâ mir'at-ı rûy-ı yârda
'Aks-i haṭṭ-ı cebhe-i baht-ı siyâhı 'âşıḳuñ

471

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Yaḳışdı çûp-ı dehân leblerine hûbânuñ
Çubuḳlu bâġçeye döndi dehânı cânânuñ

2 Mecâlis içre serâsîme gerdiş itse n'ola
Ḳarardı çeşmi dem-i serdiyile fincânuñ

3 Selâm pîş-rev-i ṣoḥbet olduġındandur
Taḳaddüm eyledügi ni'mete nemekdânuñ

4 Hurûş-ı fırṭınadan cebr-i kesre der-peydür
Lisân-ı ḥâl ile sîmâ-yı ḥilmi lîmânuñ

5 Meger ki şerm-i günâh ile ḥaşrde Nâbî
Olam nühüfte verâsında kûh-ı 'iṣyânuñ

---

470 S1,177b;S2,- ;S3,173b;M,157b;A,120b
3 ehl-i yaḳîn :ehl-i kemâl A
471 S1,178a;S2,208a;S3,173b;M,157b;A,119b
2 n'ola : lûle M
4 cebr-i kesre :cebr ü kesre S2,A

472
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey âyîne-i leb-be-lebi lücce-i zâtuñ
V'ey mazhar-ı ser-tâ-seri emvâc-ı sıfâtuñ

2 Hep oldı senüñ nusha-i zâtuñla hüveydâ
Pûşîde iken hüsni sükûn u harekâtuñ

3 Ol zât-ı ganî itmez idi kasd-ı tenezzül
Bulsaydı tahakkuk biri sensiz bu sıfatuñ

4 Bi'l-kuvvesi bi'l-fi'l zuhûr eyledi sende
Gencîne-i gaybîde olan 'ilm ü hayâtuñ

5 Hep giydi lisânuñla senüñ kisve-i tahkîk
Ma'nâ-yı nihânîsi hurûf u kelimâtuñ

6 Nâbî-i kemîneñden ola saña hediyye
Ezkâ vü e'âlîsi selâm ü salavâtuñ

473
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Oldı encâmı girân 'ömr-i sebük-reftâruñ
Zedelendi ucı destâr-ı mülâyim-târuñ

2 Sâyeñi sen de dirîğ eyleme ey seng-derûn
Sığınan sâyesine râhat olur dîvâruñ

3 Gird-i hâlinde bulur târ-ı nigâhın gerdân
Tolaşur hikmetin idrâke bu nüh-pergâruñ

4 Niyyet-i Ka'be ile menzil-i dilden dönerek
Katı yorgunluğı var leşker-i istiğfâruñ

---

472 S1,11b;S2,202a;S3,11b;Ü,9b;M,7a
(*)Bu gazel S1,S3,Ü'de "Na't-ı Şerîf-i Diger" başlığı ile kasideler içerisinde yer almıştır.
3 -S2,M

473 S2,203b
(*)Bu gazel S2,214b'de "Ġazel-i Nâkış" başlığı ile tekrar yazılmıştır.

474

Mefûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bî-câ degüldür ehl-i dile cevri dilberüñ
Sûzişle ẓâhir olur ·:······'anberüñ

2 Olmış imâme dâne-i tesbîḥden dırâz
Serdârı ser-firâz olur elbette leşkerüñ

3 Olmazdı mâl cem'ine teşne kibâr-ı 'aṣr
Def'-i ḥarâret itse eger âbı kevserüñ

4 Feryâd-ı ṭubı dûd-ı derûnından añla kim
Encâm-ı ḥâli âh u fiġândur sitemgerüñ

5 Telḥî-i ṭab'-ı çîn-i cebîni 'aceb midür
Baḥr âb-ı rûyıdur bu zemîn-i beñzerüñ

6 Merġûb olursa nüsh̲a-i h̲âṭır 'aceb midür
Efzûndur i'tibârı kitâb-ı muṣavverüñ

7 Nâbî güşâde dâr olaydı sezâ idi
Sedd ile iftih̲ârı ġamıdur Sikenderüñ

475

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Taḥsin saña ey bâde beni ḥurrem iderseñ
Cîb-i dili vâreste-i dest-i ġam iderseñ

2 Ey dil gelecek râha odur ġayrı degüldür
Mah̲lûḳ-ı Ḥaḳḳa yâ eyü yâh̲ûd kem iderseñ

3 Yoḳ farḳı emânet ḳomadan ḥoḳḳalar içre
Dâġ-ı diline ġayrilerüñ merhem iderseñ

4 Gerdân olur efvâh-ı mesâmi'de o sâ'at
Esrâruña 'âlemde kimi maḥrem iderseñ

---

474 S2,204b
475 S2,211a

5 Biñ sâ'at olur derd-i ser-i renc-i humârı
Bu bezmde bir sâ'at eger 'âlem iderseñ

6 Elbette düşer fâ'ide ümmîdine senden
Bir şahsı eger nîm-nefes hem-dem iderseñ

7 Bî-şübhe sunar mîve-i mihneteye destin
'Âlemde kime himmet idüp âdem iderseñ

8 Âdâbuña dâl olduġını añlamaz ....
.....?....elif kaddüñi Nâbî ham iderseñ

476

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gınâ-yı ṭab' ile çerhi ṭururken .... itmek
Ne lâyık züll-i h^vâhiş 'arż-ı istiġnâyı pest itmek

2 Zebânlardan olurdı yâd-ı Ḥakk iksîrden nâ-yâb
Eger bir nisti ḫalkuñ elinden gelse hest itmek

3 Şikâr itmiş midür bu dâmgâh-ı hâk-i süflîde
Hemâl-i pâk-bâl-i evc-i kudsî pây-best itmek

4 Bu bezmüñ mey-keşinden neş'e taḥṣîlinden akdemdür
Görüp hem-cinsini iẓhâr ü .... perest itmek

5 Var evvel hâṭıruñ âmâde-i seng-i mükâfât it
Eger peymâne-i peymânı isterseñ şikest itmek

6 'Aceb bîhûde seng-endâz-ı ta'n olmakdayuz çerhe
Elinden gelse bir .... çerhi şikest itmek

7 Nihânî ġamze-i sâkîden istimdâd ider yohsa
Degül vüs'ında câm-ı bâdenüñ rindânı mest itmek

8 Degül bir tîre-tab'-ı teng-çeşmüñ ḥaddi ey Nâbî
Şühûd-ı lezzet-i peymâne-i bezm-i elest itmek

---

476 S2,212a

Rubâ'î (*)

'Aşḳuñla idüp sîneyi pür-şerḥa ezel
Dibâce-i ârzûya çekdüm cedvel
Zülfinde iken ilişdi dil kâküline
Ser-menzile çıḳdı rismân-bâz-ı emel

HARFÜ'L-LÂM

477

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zebânın bilmek isterseñ o şûh̲uñ hem-zebânın bul
Suh̲an ḳalsun zebâna sen hele evvel dehânın bul

2 O şûh̲a töhmet-i nâ-mihrbânî gerçi vârıddür
Ser-efrâzân-ı ḥüsnüñ sen baña bir mihrbânın bul

3 Ne z̲evḳ alsun esîr-i 'aşḳ olan şeh-nâme cenginden
Baña eglenmege Ferhâd ü Şîrîn dâstânın bul

4 Bu meydân-ı fenâda olma ṣâḥib-da'vî-i merdî
Zemîne gelmemiş püşti baña bir pehlevânın bul

5 Perestişkârlık teklîfi 'uşşâḳa güzel ammâ
Hele o h̲astegân-ı miḥnetüñ tâb ü tüvânın bul

6 İderseñ ġamze-i ser-tîzüñe ta'lîm-i h̲ûn-rîzî
Seni gördükde ammâ 'âşıḳuñ beñzinde ḳanın bul

7 Dü-çeşm-i âb-şârum pül gibi yollarda ḳalmışdur
Gelür mi bir h̲aber ṣor kûy-ı yârüñ kârbânın bul

8 Metâ'-ı ârzû bir şûh̲-ı südâgerde ḳalmışdur
Varup bâzârına Nâbî h̲arîdâr ol dükânın bul

Rubâ'î ,S1,178a;S2,214b;S3,174a;Ü,147b;M,158a;A,127a
(*)S1,S3,Ü,M,A / :Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-lâm S2
477 S1,178a;S2,216a;S3,174a;Ü,149a;M,159b;A,128b
4 olma :öyle S2,M
6 idersüñ : idersin Ü,M,A

478

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Reşk-i maḥabbetüñle 'adûdur benümle dil
Ġavġâ-yı ġamda 'arbede-cûdur benümle dil

2 Âġûşı ḥasretiyle o şûḫuñ miyânını
Deryâ-yı ġamda iki kedûdur benümle dil

3 Benden o jeng-yâb ü ben andan ṣafâ-peẕîr
Âyîne gibi rûy-be-rûdur benümle dil

4 Ben çâk çâk-ı ḥasretüm ol pîç pîç-i derd
Çün zülf ü şâne mûy-be-mûdur benümle dil

5 Ben eşk-rîz-i firḳat o ḫûn-âbe-pâş-ı ġam
Bezm-i elemde câm ü sebûdür benümle dil

6 Nâbî fesâd gelmiş anuñ da dimâġına
Bezm-i suḫanda bîhude-gûdur benümle dil

479

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Cânâneden âsân idi bî-dâda taḥammül
Sehl olsa eger ṭa'ne-i ḥussâda taḥammül

2 Bir bûs idecek pâye düçâr olmaḳ içündür
İtmek bu leked-ḫvârelige câda taḥammül

3 Yâri göricek zâ'il olur şebnem-i eşküm
Yoḳ cilve-i ḫurşîde S̱üreyyâda taḥammül

4 İtmişdi nigeh leşker-i ârâmumı târâc
Ġayret be-ḳafâ irmese imdâda taḥammül

5 Eflâki güẕâr eyler iken pertev-i secde
Bilmem nice eyler aña seccâde taḥammül

---

478 S1,178b;S2,215b;S3,174a;Ü,148b;M,159a;A,128a
479 S1,178b;S2,218a;S3,174a;Ü,149b;M,160b;A,132a

6 Nâzikter olur ṭab'-ı suhan kim dem-i taḥrîr
İtmez ḳalemüñ itdügi feryâda taḥammül

7 Nâbî ne bilür sırrını evḳât-ı ṣalatuñ
Her kim k'idemez sille-i üstâda taḥammül

480
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Dil-i belâ-keşe nâz itmenüñ zamânı degül
Nihâl-i nâzı dırâz itmenüñ zamânı degül

2 Elinde hançer-i nahvet gözinde neşve-i ḥüsn
O mest-i ḥüsne niyâz itmenüñ zamânı degül

3 Ḥavâle-i sitemi vâm-cüveş âmâde
Güşâd-ı kîse-i râz itmenüñ zamânı degül

4 Haṭ-ı siyâh şebângâh-ı şehr-i ḥüsnüñdür
Dükân-ı fitneyi bâz itmenüñ zamânı degül

5 Ṭarîḳ-i şehr-i ḥaḳîḳat ṭururken ey Nâbî
Hevâ-yı kûy-ı mecâz itmenüñ zamânı degül

481
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Teşrîfe câme-hvâbumuzı va'di kem degül
Havfum budur bu va'dede sâbit-ḳadem degül

2 İflâs-ı ye'se düşmeden Allah ṣaḳlasın
Yohsa ḳalursa naḳd-i ümîd elde kem degül

3 Çerhüñ hilâf-ı devri var ammâ senüñ gibi
'Uşşâḳa kesr-i hâṭır ile müttehem degül

---

480 S1,178b;S2,217a;S3,174b;Ü,149b;M,161a;A,129a
3 -Ü
4 fitneyi :şîveyi S2,Ü,M,A
481 S1,179a;S2,217b;S3,174b;Ü,150a;M,161b;A,129b

4 Tek pây-mâl-i 'ucb u riyâ olmasun da dil
Rindâna gâhi def'-i ġam eylerse ġam degül

5 Müşkil teġâfül itmesidür ol sitemgerüñ
Yoḫsa ḥarîṣ-i nîl-i viṣâle sitem degül

6 Eyle żamîme üstine yek-ḥarf-i iltifât
Sâde nigâh Nâbî-i zâre kerem degül

482
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mû-be-mû ḥüsn ile âmîḫtedür rûy-ı Ḫalîl
Rû-be-rû luṭf ile engîḫtedür ḫûy-ı Ḫalîl

2 Ḳadd-i ṣabrı ḫam ider ḳâmet-i dil-cûy-ı Ḫalîl
Bülbüli ebkem ider çeşm-i suḫan-gûy-ı Ḫalîl

3 Keffe-i çeşmine cünbiş virüp ebrû-yı Ḫalîl
Dil alup şîve ṣatar ṭurma terâzû-yı Ḫalîl

4 Münkir-i 'aşḳa ider mu'ciz-i ḥüsnin ıẓhâr
Âteşîn câme miyânında gül-i rûy-ı Ḫalîl

5 'Aksidür âb-ı ḥayâtuñ görinür ẓulmetde
Teşne-i vaṣla şikenc-i ḫam-ı gîsû-yı Ḫalîl

6 Ser-i şûrîdemüzi eyledi vaḳf-ı miḥrâb
Hey'et-i ḫam-şude-i ṭâḳ-ı dü-ebrû-yı Ḫalîl

7 Pîr-i efsürde iken eyledi ser-germ-i hevâ
Nâbi-i ḫaste-dili ġamze-i câdû-yı Ḫalîl

---

5 Ü,M,A'da 2.dize "Yoḫsa sitem ḥarîṣ-i viṣâle sitem degül" şeklindedir.
482 S1,179a;S2,216a;S3,174b;Ü,149a;M,159b;A,131a

483
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḳalmazdı böyle teşne-i ḥayretde dil 'alîl
Peydâ olaydı menzil-i maḳṣûdına sebîl

2 Şevḳ-i ruh̲uñla devrdedür mâh şehr şehr
Sevdâñ ile çekilmededür sürme mîl mîl

3 Toh̲m olmayınca h̲âk-nişîn bulmaz irtifâ'
Olmaz cihânda kimse 'azîz olmadan z̲elîl

4 Rû-mâle h̲âk-pâyine yoḳ çünki dest-res
İtdüm edâ-yı h̲ıdmet içün sâyemi vekîl

5 İtmekdedür mesâmi'-i eyyâmı pür-güher
Nâbî 'aceb mi olsa zebân-ı ḳalem ḳalîl

484
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Peykân-şiken-i nâvek-i endîşe-i kîn ol
Var zah̲m-ı mükâfâtdan âsûde-nişîn ol

2 Sen eyledügüñ cevri ümîd eyleme benden
Ey çerh̲-i sitemger yüri sen benden emîn ol

3 Zilzâl ü 'avâṣıfdan emân ise murâduñ
Bünyân-ı feleksa-yı tevekkülde mekîn ol

4 H̲od-kâmlaruñ mâ-ḥaṣalı naḳd-i kederdür
Âyîne-i h̲od-bîni şikest it heme-bîn ol

5 Eyleseñ eger h̲alḳdan ümmîd-i teveccüh
Mir'ât-ı muṣaffâ gibi bî-çîn-i cebîn ol

---

483 S1,179a;S2,215b;S3,175a;Ü,148b;M,159a;A,128a
1 teşne-i ḥayretde dil 'alîl :teşne-i ḥayret dil-i 'alîl S2,M
2 çekilmededür :çekinmededür S2,M
484 S1,179a;S2,218b;S3,175a;Ü,150a;M,161b;A,129b

6 Kec̦likleri âyîn-i tevâżu'dan iden râst
Sür rûy-ı siyâhuñ yire hem-reng-i nigîn ol

7 Mânend-i kemân ḥükmini vir redd ü ḳabûlüñ
Aḥbâbuñı âġûşa çek a'dâya metin ol

8 Âvîhtelikden ḥaẕer it çâh-ı kenîfe
İstherseñ eger ḳıymet ile nâfe-i çîn ol

9 Muḥtâc iken ebnâ-yı cihân luṭfına Nâbî
Pâ-mâllıġa ṣabrda hem-ṭab'-ı zemîn ol

485
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Düşnâm iderse ḳaṣdı o şûhuñ cefâ degül
Ta'riżdür raḳîbe göñül söz saña degül

2 Yârüñ niyâza meyli var ammâ ne fâ'ide
Ḥarf-i recâ zebânum ile âşnâ degül

3 Kâlâ-yı vaṣla naḳd-i niyâzı begenmedüñ
Ey ḫod-fürûş virdügümüz kem bahâ degül

4 İnṣâf olunsa zâhid-i ḫuşküñ riyâları
Rindân ile mu'âmelesinden fenâ degül

5 Hvâhişger-i viṣâl niçün cür'et eylesün
Çîn-i cebîn 'alâmet-i ḥüsn-i rıżâ degül

6 Pek şunduñ ey gürisne naẓar ḫvân-ı devlete
Ferdâda gör ḥisâbını bâd-ı hevâ degül

7 Ol mehveşüñ ümîd-i viṣâl ile Nâbiyâ
Ḥarf-ı niyâz her ne dinürse riyâ degül

---

6 hem-reng-i nigîn :mânend-i nigîn S3,M
485 S1,179b;S2,217a;S3,175a;Ü,149b;M,160a;A,129a

486

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İẓhâr-ı kîn şi'âr-ı dil-i zârumuz degül
Aġyâr ile cidâl bizüm kârumuz degül

2 Mestânemüz mücâdeleyi itmez irtikâb
Bâzâr-ı 'aşḳ-ı yârda huşyârumuz degül

3 Çeşm-i raḳîbde bile var i'tibârumuz
Vaż'-ı cefâya yâr ider aġyârumuz degül

4 Bir kerre bûy-ı meykede-i 'aşḳ alınmasın
Zâhid çeker piyâle güneh-kârumuz degül

5 Bir şâm-ı tîre var mı ki hengâm-ı bâmdâd
Ruḫsāre-sāy-ı sâye-i dîvârumuz degül

6 Luṭfından ebr-i raḥmet ider rûyumuz sefîd
Yoḫsa bizüm icâreli ḳaṣṣârumuz degül

7 Bilmem dem-i viṣâl niçün çıḳmaz aradan
Sîmîn kemer miyâncî-i bâzârumuz degül

8 Dülbend-i ebri barmaġına ṣarmasın hilâl
Mısṭar-keş-i ṣaḥîfe-i âs̱ârumuz degül

9 Çoḳdur bu deñlü ḫırmen-i eş'âr Nâbiyâ
Mülk-i suḫan ze'âmet ü tımârumuz degül

---

486 S1,179b;S2,217a;S3,175b;Ü,150a;M,161a;A,129b
4 S2,Ü,M,A'da 5.beyit
5 S2,Ü,M,A'da 6.beyit
6 S2,Ü,M,A'da 4.beyit

487
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ẓâhir ü bâṭını ma'mûr ü metin olsa ġazel
Ṣûrete yâver ü ma'nâya mu'în olsa ġazel

2 İtse te's̱îr dil-i sâmi'a h̲ᵛâh ü nâ-h̲ᵛâh
Dil-nişîn sîne-nişîn ṣadr-nişîn olsa ġazel

3 Yalıñız ṣafḥa-i mecmû'alara olmasa ḳayd
Levḥa-i mihr ü mehe naḳş-ı cebîn olsa ġazel

4 Gûş iden seng-dil olursa bile itse es̱er
Mâ'il-i mertebe-i naḳş-ı nigîn olsa ġazel

5 Toh̲mdan ḥâṣıl olan tâze şükûfe mânend
Nâzenîn-şekl ü h̲oş-âyende-zemîn olsa ġazel

6 Girmese mah̲zen-i elfâẓına düzdîde-metâ'
Bender-i nâṭıḳada beyt-i emîn olsa ġazel

7 Meh-ruh̲ân-ı mütenâsib-bedenâsâ Nâbî
Olsa hem-vâre ne ġas̱s̱ ü ne semîn olsa ġazel

488
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bilmezse ḳadr-i ḥüsnini h̲ûbân 'aceb degül
Mevrûs̱dur mis̱âl-i zenân mukteseb degül

2 Bir kerre gösterilse n'olur terkine cevâz
H̲ubâna nâz farż degül müsteḥab degül

3 Benden de gâh naẓra-i güstah̲ ider ẓuhûr
Yârüñ baḳılsa cevri ḳatı bî-sebeb degül

---

487 S1,180a;S2,218b;S3,175b;Ü,149b;M,159a;A,130a
4 mâ'il-i :nâ'il-i S2,Ü,M,A
488 S1,180a;S2,218a;S3,176a;Ü,150a;M,161a;A,130b
3 naẓra-i :naẓîre-i S2,M

4 Nâ-ehlüñ iḫtilâṭı ider ḳadr-ı ehli pest
Ḥayfâ ki ḳadr-ı ehl-i hüner münteḫab degül

5 Meşhûrdur ki mâh-ruḫân-ı sipihr-i ḥüsn
Bi'ṭ-ṭab' bî-vefâ olur ammâ ki hep degül

6 Dilden degül güẕârişe ḳâdir ḫayâlini
'Âşıḳ niyâz-ı vaṣl ile taḥrîk-i leb degül

7 Cânâneden müsâ'ade vaḳtinde Nâbiyâ
Güstâḫlıḳ muḫâlif-i resm-i edeb degül

489
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Kim dirdi oldı ḫârdan âzürde pây-ı gül
Dâl olmasa bu ma'nîye ḳadd-i dü-tâ-yı gül

2 'Aḳd-ı uḫuvvet itdi nesîm-i bahār ile
Âvârelikde nükhet-i pâ-der-hevâ-yı gül

3 Hep kendi perdesüzliginüñ muḳteżâsıdur
Ṣad çâk olursa cîb-i hezār-āşnā-yı gül

4 Sâpâş-ḫᵛânlıḳ eyledi 'ayyâr-ı 'andelîb
Meydâna çıḳdı ḳâsım-ı la'lin-ḳabâ-yı gül

5 Mihr-i münîr girmese mâbeyne ṣulḥ içün
Faṣl olmaz idi şebnem ile mā-cerā-yı gül

6 Virmez ḥicâb ruḫṣat-ı feryâd herkese
Yoḫsa hemân hezâr mıdur mübtelâ-yı gül

7 Rindî vü zühde meylinüñ âs̱ârıdur k'olur
Geh şîşe gâh gûşe-i destâr cây-ı gül

8 Bir ḳaṭre girmemişdi şebângeh gelûsına
Hengâm-ı ṣubḥ açıldı hele iştihâ-yı gül

9 Berg-i gül eyledi cereyân cûybârda
Seccâdesin bıraḳdı ṣuya pârsâ-yı gül

---

489 S1,180a;S2,215a;S3,176a;Ü,147b;M,158a;A,127a
4 'ayyâr :aġyâr S2,Ü

10 Dökdi ṣabâ piyâlesine naḳd-i şebnemi
Kâse be-dest nergis olınca gedâ-yı gül

11 Gebrâne giydi bürnüs-i h̲âkisteri hezâr
Çekdi zebâna h̲ırmen-i âteş-nümâ-yı gül

12 Bülbül görince dâ'ire-i surh̲-ı çerh̲i germ
Âvâze ṣaldı naḳş-ı nesîm-i ṣabâ-yı gül

13 Gülgeşte çıḳ nesîm-i gül-i jâledârı gör
Cân-bah̲şter degül midür âb u hevâ-yı gül

14 Peyrevlük ile S̲âbit Efendi'ye Nâbiyâ
K'olmış ṣarîr-i h̲âmesi h̲âṭır-güşâ-yı gül

490

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerçi zindân-gîr-i teng-i meclis-i tendür göñül
Şeh-nişîn-i 'arş ile revzen-be-revzendür göñül

2 Teng-nâ-yı sîneye güncîdelikden teng iken
Vüs'atından ṣâḥib-i 'arşa nişîmendür göñül

3 Şemme her bînide yoḳ ḳudret gül-i esrârını
Dîde-i bîgâneden der-beste gülşendür göñül

4 Cilvegâh-ı vâridât-ı ḳuds-ı ġaybü'l-ġaybdur
'İlme meclā gevher esrâra mah̲zendür göñül

5 Mihr beyne'l- ısba'eyn-i ḳabża-i îcâddur
Nâm-ı sulṭân-ı ḥaḳîḳatle müzeyyendür göñül

6 Mülki vâsi' leşkeri bî-ḥad h̲azâin bî-ḳıyâs
'Âlem-i ma'nâda sulṭân-ı mu'anvendür göñül

7 Tîre-ḥâl ü zah̲mdâr ü pür-ġubâr olsa n'ola
Girde-i naḳş-ı tecellîgâh-ı Eymendür göñül

8 Vüs'at-âbâd-ı devâ'ir h̲âne-i îcâdda
Noḳṭa-i merkez maḳamında mu'ayyendür göñül

9 Nâbiyâ meşhûdıdur pest ü bülend-i kâ'inât
'Âlem-i envâre müşrif ḳaṣr-ı rûşendür göñül

---

490 S1,180b;S2,217b;S3,176b;Ü,149a;M,160b;A,133a

491

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Herkesüñ vefk-i murâdınca Hudâ-yı müte'âl
Şâma hüsn eylemiş ihsân Haleb'e mâl ü menâl

2 Şâm'da her ne kadar kaht-ı mekâsib var ise
Bulunur şehr-i Haleb'de o kadar kaht-ı cemâl

3 Eyleyen mâl ü menâl ile leb-â-leb Haleb'i
Eylemiş Şâm'ı dahı dil-ber ile mâl-â-mâl

4 Haleb içre arayup bulduğını mâh-ruhân
Şâm'a var tâ ide yek merhaleden istikbâl

5 Başka bir hüsni de Nâbî budur ol şehrüñ kim
Mâh-rûyânı ider 'âşıka teklîf-i visâl

492

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gâh olur emvâc-ı çerhi ğark ider yemdür göñül
Gâh olur bir katre-i nâçîzden kemdür göñül

2 Dil-nişîn-i 'âlem olmışken yine merdûd olur
Derd-i bî-dermân-ı eyyâm ile tev'emdür göñül

3 Terk ile tahsîl-i matlab bir hüner midür diyü
Ta'ne-dâd-ı resm-i İbrâhîm Edhem'dür göñül

4 Nakş-ı nâm-ı yârdan hâlî ger elmâs olsa da
Sînede bî-kıymet ü bî-kadr hâtemdür göñül

5 Zîver-i kâlâ-yı 'ayş ü nakş-i tamğâ-yı kesâd
Resm ü âyîni diger-gün başka 'âlemdür göñül

6 Gûşe-i ebrûsınuñ ağyâra îmâsın görüp
Nâbiyâ bâr-ı girân-ı reşk ile hamdur göñül

---

491 S1,180b;S2,216a;S3,176b;Ü,148b;M,159b;A,128a
492 S1,181a;S2,215b;S3,176b;Ü,148a;M,158b;A,128a
1 emvâc-ı :emvâcıS2,M
3 -S2,M,Ü ; A'da 4.beyit.
4 A'da 3.beyit.

493

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ḫûn-ı dilümi ġonce-i câm eyledi bülbül
Bezm-i güli nâleyle tamâm eyledi bülbül

2 Her nâlede bir naḫl-i güle ḳondı ṣafâdan
Her naġmede tebdîl-i maḳam eyledi bülbül

3 Gehvâresini gerçi nesîm eyledi taḥrîk
Ammâ ki gele ḫᵛâbı ḥırâm eyledi bülbül

4 İtdi sözin âmiḫte-i şekve-i hicrân
Mest olmaġ ile ḫalt-ı kelâm eyledi bülbül

5 Dün geldi ṣabâ ṣaḥn-ı çemenden didi Nâbî
Ḫâk-i reh-i destûra selâm eyledi bülbül

6 Destûr-ı zekî hem-dem-i sulṭân-ı cihân kim
Vaṣfiyle çemen mülkini râm eyledi bülbül

494

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ser-cûş-ı nifâḳ olsa 'ayân mevc-i girân ol
Añılsa eger sâz-ı vefâ mûy-ı miyân ol

2 İḳrâra gelû-gîrlik it güm-şüdegânı
İt nâm-ı Ḥaḳ-ı naḳş-ı cebîn pâre-i nân ol

3 Ol mâ'ide-cûyân-ı ġama çâştgeh-i 'îd
Bî-derd-i şikem-pervere ṣubḥ-ı ramażân ol

4 Yârân-ı ṣafâ-ṭıynete ol revġan-ı ḳındîl
Nâ-dân-ı girân-ḫilḳate dehen be-lisân ol (*)

5 Her mevḳi'a nisbet gerek ef'âlde Nâbî
A'dâ ile aḥbâba naẓar tîr ü kemân ol

---

493 S1,181a;S2,215a;S3,177a;Ü,148a;M,158b;A,127b
494 S1,181a;S2,216b;S3,177a;Ü,149a;M,160a;A,128b
4 Bârân-ı ṣafâ-ṭıynete :Hem-meşreb-i ṣâfî-dile S2,M,A//girân-ḫilḳate :girân-ṭıynete S2,Ü,M,A
(*) Bu mısrada vezin zorlanmıştır.

495

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O ġonce bâġda mânend-i gül güşâde degül
Niçün hezârdan efġânumuz ziyâde degül

2 Kenâra çekmek ümîdiyle dil seni cânâ
Mis̱âl-i mevce-i deryâ ḳarâr-dâde degül

3 Çıḳardı gûşe-i bâm-ı viṣâle dil ammâ
H̱am-ı kemend-i emel küngür-i recâda degül

4 Fiġân ü zârın işitdüm esîr-i ṭurresinüñ
Egerçi bestedür ammâ velî ṣabâda degül

5 Yapan anı yine mi'mâr-ı iltifâtuñdur
Göñül ẖarâb-ı sitemdür ẖarâb-ı bâde degül

6 Kemân-ı cevrini çekmek ümîdin itme göñül
Kemân-ı saẖtdur ol gördügüñ kebâde degül

7 Niyâzmend-i viṣâl ol ko şermi ey Nâbî
Ne var temenni-i vuṣlat ẖilâf-ı 'âde degül

Rubâ'î (*)

Nâbî ideyüm saña nedendür i'lâm
Bî-sâye nihâl-i ḳāmet-i faẖr-ı enâm
Resm eylemeden mis̱âlini 'âciz idi
Zerrîn ḳalem ile āftāb-ı ressâm

---

495 S1,181b;S2,216b;S3,177a;Ü,149a;M,160a;A,128b
2 cânâ :ammâ S2,M,A
3 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.

Rubâ'î ,S1,181b;S2,219a;S3,177a;Ü,150b;M,162a;A,130a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-mîm S2
1 ideyüm :idelüm S2,M

496

HARFÜ'L-MÎM (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nüsha-i naks ü kemâl olduğını bu 'âlem
Gösterür cirm-i kamerde görinen bîş ile kem

2 Bu cihân olduğını reh-güzer-i kûy-ı 'adem
Olsa söylerdi zebânı dehen-i nakş-ı kadem

3 Yine hem-cinsi çeker birbirinüñ ġayretini
Zahm-ı mikrâża urur sûzen anunçün merhem

4 Olsa bir ceyşe kafâdâr nesîm-i nusret
Cünbiş-i şevk ile pervâza gelür bâl-i 'alem

5 Bu cihânuñ eser-i kaht-ı vefâsındandur
Terk ider birbirin evvelki kademde tev'em

6 Kim tutar sînedeki mużmer olan sözlerini
Çeşm-i hâtemde mürekkebden eger olmasa nem

7 Râzdâr olmaġ içün râbıta cinsiyyetdür
Olmaz engüşt kadar harf-şinâs ü ebkem

8 'Askerî gibi re'âyâdan olurlar mümtâz
Nâm-ı sultân ile nakş olsa cebîn-i dirhem

9 Oldı her fırkada erbâb-ı terakkî nâ-yâb
Ġâlibâ 'aksine sıfr urmada erbâb-ı rakam

10 Kudsiyânuñ göreli bü'l-beşere secdelerin
Bâr-ı hayret felegüñ kâmetini eyledi ham

---

496 S1,181b;S2,219a;S3,177b;Ü,150b;M,162a
(*)S1,S3,Ü,M
:İbtidâ-i Ġazeliyât-ı Mîmiyye S2
9 rakam S1,S3 :kalem S2,Ü,M

11 Peste muḥtâcdur elbette bülendân-ı cihân
Teşnedür âb çeh-i zemzeme ḳındîl-i Ḥarem

12 Ṭıfldan münḳaṭi' olmış zene benzer gûyâ
Ma'nî-i tâze ṭoġurmazsa eger şaḳḳ-ı ḳalem

13 Nâbiyâ biz de görürdük es̱er-i iḥsânın
Olmasa güm-şüde miftâḥ-ı der-i genc-i kerem

497
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ḳalem kec-dil mürekkeb rû-siyeh kâġıd dü-rû bilmem
Kimi itsem o şâha 'arż-ḥâlüm yazmada maḥrem

2 Ḳazır ḫurşîd taṣḥîḥ eyledükçe nüsḫa-i bâġı
Görüp ḥarf-i gül üzre noḳṭa-i sehv olduġın şebnem

3 Mücâzâtında ḫûb u ziştüñ itmez ẕerrece taḳṣîr
'Aceb ṣûret-nümâ-yı 'adldür âyîne-i 'âlem

4 Sûy-ı ḫumdan ḳopan nâruñ kes ey zühd arasın yoḫsa
H̱arâb olur mis̱âl-i ḳalb-i rindân ḫân-mân-ı ġam

5 Ḳalurdı lafẓ ü ma'nâ tengnây-ı lâ-ta'ayyünde
Ḥaḳîḳat üzre bu ma'nâya ṣûret virmese âdem

6 O deñlü pest olursın her ne deñlü i'tilâ itseñ
Bu da'vânuñ s̱übûtında saña bürhân yiter süllem

7 İṭâ'at merkezinden çıḳma Nâbî 'izzet isterseñ
Bulur mı âb-ı 'Âṣi i'tibâr-ı çeşme-i zemzem

---

497 S1,182a;S2,219b;S3,177b;Ü,150b;M,162a;A,130b
4 -A

498

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Taḳrîr-i râz-ı 'aşḳa zebânum mı var benüm
Cânâneden şikâyete cânum mı var benüm

2 Ol şûh̲dan niyâz-ı kelâm eyledüm didi
Îmâ ile bu ḥarfe dehânum mı var benüm

3 Müjgânlaruñ şümârı mıdur fitne-i nigâh
Çeşmüñden olduġına gümânum mı var benüm

4 Neylerseñ eyle eyleme maḥrûm-ı iltifât
Bâr-ı firâḳa tâb ü tüvânum mı var benüm

5 Bî-'anber-i sevâd-ı suh̲an eylemem ḳarâr
Bilmem ki h̲âmeveş h̲afaḳânum mı var benüm

6 İtsem ḳumâş-ı tâzemi isrâf Nâbiyâ
Maḥrûsa-i suh̲anda dükânum mı var benüm

499

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Düşsem hevâ-yı 'aşḳa zamânum degül benüm
İtsem şekîb ḥadd-i tüvânum degül benüm

2 Bende ne zehre var ki virem ġaybdan h̲aber
Vaṣf-ı dehân-ı yâr lisânum degül benüm

3 İnṣâf odur ki cân ü dilüm itmez i'tiḳād
Cânâne ben disem bile cânum degül benüm

4 Yâruñ vuṣûl-ı mertebe-i iltifâtuña
Reh-bürde-i h̲ayâl ü gümânum degül benüm

5 Nâbî ġarîb-i nüsh̲ayum ammâ ki neyleyim
Her teng-tab' mes'ele-dânum degül benüm

---

498 S1,182a; S3,182a
499 S1,182a;S2,226a;S3,178a;Ü,152b;M,164a;A,134a
3 i'tiḳād : inḳıyād S1, S2, S3, Ü, M.

500

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kimseye bir dah̲ı dünyâda nigâh itmeyelüm
Ṭuṭiveş âyinede pîşemüz âh itmeyelüm

2 Gelmede bûy-ı vefâ ġonce-i gül-rûlardan
Bülbül-i şûrideveş kârı penâh itmeyelüm

3 Naġme-i nâleyi gâhîce ḥüseynî idelüm
Girye-engîzümizi ġayri segâh itmeyelüm

4 Tâbe-key nâleden olmış dili yârüñ muġber
Dem-i hicrin şeb u rûz âh ile vâh itmeyelüm

5 Nâbiyâ yek-şebesin itse müyesser Allah
Bûse-çînân olalum ġayri nigâh itmeyelüm

501

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Enfâsumuz egerçi ki âhestedür bizüm
Ammâ ki çerh̲e riştesi peyvestedür bizüm

2 Dest-i ḥakîmden n'ola düşmezse nabżumuz
Zîrâ ki cism-i ẓâhirümüz h̲astedür bizüm

3 Ser-ṣâr ise ne deñlü gülistân-ı kâ'inât
Andan naṣîbümüz yine bir destedür bizüm

4 Memnû'-ı kûy-ı vuṣlat ise pâyumuz ne ġam
Pây-ı h̲ayâlümüz hele vârestedür bizüm

5 Nâbî 'amelden itmezüz ümmîd-i maġfiret
Aḥvâlümüz 'inâyete vâbestedür bizüm

---

500 S1,182;S3,181a
501 S1,182b;S2,225b;S3,178a;Ü,151b;M,168a;A,132b

502
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çıkdı beyâż ü ḥamra ile fâlumuz bizüm
Ḥükm itdi rûy-ı âlüñe remmâlümüz bizüm

2 Pâ-mâl ider biri birini cûş-ı müşteri
Biñ 'ayb ile ṣatarsa da dellâlümüz bizüm

3 Âhir nigâh-ı ḥasrete vaḳf itdi dîdemüz
Ol âfete niyâz da ihmâlümüz bizüm

4 Bilmem ne var dirîġ idecek bizden ey perî
Bir vaşladur hulâṣa-i âmâlümüz bizüm

5 Hep şevḳ-i ḥüsndür sebeb-i güft-güy-ı râz
Ḥüsn olmasa n'olurdı 'aceb ḥalümüz bizüm

6 Var ise de bisâṭ-ı zemîndür zamânede
Luṭf-ı Hudâya şükr ki pâ-mâlümüz bizüm

7 Nefy-i vücûd eylemeden ġayri Nâbiyâ
Yek zerre yoḳ meḥâsin-i a'mâlümüz bizüm

503
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Görince yâri bir gûne fiġân-ı dil-hırâş itdüm
Ki ḳalbi âhenâsâ saht iken vaḳf-ı telâş itdüm

2 Haṭından naḳş-ı meylüm ḥiss idüp ḳaṣd itdügin cevre
O fettânuñ teġâfül-güne vaż'ından tırâş itdüm

3 İderken kendi cânumdan nihân esrârını yârüñ
Diriġâ meclis-i aġyârda mestâne fâş itdüm

---

502 S1,182b;S2,225b;S3,178a;Ü,155b;M,168b;A,134b

503 S1,182b;S2,221a;S3,178a;Ü,152b;M,164b;A,132b

4 Şeb-i hicrân kenâr-ı câme-h^vâbum cûş-ı eşkümden
Nümûdâr-ı ruham-ı devre-i ḥavż-ı firâş itdüm

5 Yine ol şeh sezâ-yı ḳadd-ı taḥsîn görmedi Nâbî
Perend-i şi'r-i rengînüm bu gûne hoş-ḳumâş itdüm

504

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳanı ol dem ki leb-i yâre leb-nihâde idüm
Sezâ-yı reşk olacaḳ rütbeden ziyâde idüm

2 Ne semte çekse giderdüm tereddüd itmez idüm
Elinde câzibe-i vuṣlatuñ kebâde idüm

3 Beni ṭutup ṭuran ümmîd-i vaṣldur yohsa
Bu bâr-ı hicr ile ben ḳande key fütâde idüm

4 Felek firâḳ ile itdi derûnumı ḫum-ı nîl
Kederden âyine-i âb gibi sâde idüm

5 Girifte oldı lebüm kîse-i hasîs gibi
Misâl-i h^vân-ı cevân-merd rû-güşâde idüm

6 Esîrlik baña âzâdelikden a'lâdur
Ḳanı o dem ki esîr-i ṣafâ-yı bâde idüm

7 Ruh-ı ümîd siyâh oldı Nâbiyâ yohsa
Misâl-i hâtem-i iḳbâl nâm-dâde idüm

---

4 Nümûnedâr : Nümûdâr A
5 Perend-i : Perende S1,S2,S3
504 S1,183a;S2,221b;S3,178b;Ü,153a;M,164b;A,133a
5 lebüm :dilüm S2,Ü,M,dili A
7 Ruh-ı : Reh-i A

505

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Temîz-i reng-i gül ü h̲âra ihtimâm idemem
Vefâ ile sitemüñ farḳın iltizâm idemem

2 Kemîne renciş ile dûstân ḳanda ḳalur
'Adûya ḳâdir isem ḳaṣd-ı intiḳâm idemem

3 Tekellüfât-ı rüsûmiyye yoḳ nihâdumda
Telâş-ı h̲vâhiş-i esbâb-ı iḥtişâm idemem

4 Egerçi va'de-i teşrîf virdi yâr ammâ
Tereddüdüm bu ki göñlümce iḥtirâm idemem

5 Hezâr şâmı çıḳarsam ṣabâḥa ey Nâbî
Şikâyet-i şeb-i hicrüñ birin tamâm idemem

506

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne dem o şûh̲ı âġûş-ı h̲ayâlümde mekin buldum
H̲ayâlüm benden evvel leblerinden bûse-çîn buldum

2 Olur h̲akisterüm rûşenger-i âyîne-i h̲urşîd
Çerâġ-efrûz-ı sûziş bir 'iẕâr-ı âteşîn buldum

3 Nevâzişle leb-i yâḳût-fâmın eyledüm ta'bîr
Bu şeb gencîne-i rü'yâda bir la'lîn nigîn buldum

4 Kimi vâreste-i derd añladumsa bezm-i 'âlemde
Añı benden beter dil-rîşter endûh-gîn buldum

5 Beni ebnâ-yı dehrüñ ṣoḥbetinden itdi müstaġnî
Dil-i ġam-h̲vâr dirler Nâbiyâ bir hem-nişîn buldum

---

505 S1,183a;S2,221b;S3,178b;Ü,153a;M,164b;A,133a
506 S1,183a;S2,222a;S3,178b;Ü,153b;M,165b;A,133b
1 o şûh̲ı :bir şûh̲ı S2,Ü,M,A//H̲ayâlüm : H̲ayâlüñ A

507

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 'Aḳlum tamâmdur ne ḳadar nîm-mest isem
'Ahdüm dürüstdür ne ḳadar ten-şikest isem

2 Ma'nâ ider rübûde ḳalemveş ḳarârumı
Zencîr-i ḥarf ile ne ḳadar pây-pest isem

3 Şem'üm ki pertevümden olur saḳf zer-nigâr
Ṭab'um bülenddür n'ola ẓâhirde pest isem

4 Destâr-ı çiresüz baña kim eyler i'tibâr
Küttāb içinde her ne ḳadar çire-dest isem

5 Ḫaḳ şâhidümdür eylemem inkâr Nâbiyâ
Ben i'tiḳâd-ı ḫalḳda şâhid-perest isem

---

507 S1,183a;S2,223a;S3,179a;Ü,153a;M,166a;A,133b
1 ten-şikest :dil-şikest S2,şikest A
4 çîdesiz :çiresiz S2,Ü,M,A / i'tibâr :iltifât S2

508

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Benümle rûy-be-rûy ol sözümde ṣâdıḳ isem
Dem-i viṣâlde döndür yüzüñ münâfıḳ isem

2 Tecerrüd üzreyüm âlâyiş-i ta'alluḳdan
Ne deñlü cürm ile âlûde-i 'alâyıḳ isem

3 Bihişt ü nâr miyânında ıżṭırâb itmem
Bilür Ḥakîm işini her ne semte lâyıḳ isem

4 Maḳâm-ı ḫıdmete de nâ-sezâ mıyum ey çerḫ
Duḫûl-ı meclis-i dildâre nâ-muvâfıḳ isem

5 Suḳāta-çînî-i enfās 'ârifîndendür
Ne deñlü nâ'il-i sermâye-i ḥaḳâyiḳ isem

6 O şûḫ râst-reviş Nâbiyâ ḳabûl itmez
Ne deñlü 'öẕr ile aḳrân içinde fâ'iḳ isem

509

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne ḳadar olsa da bî-tâbî-i ġamdan keselüm
Dâmenüñden senüñ ey şûḫ-ı cihân kesmem elüm

2 Ḫaṭ ber-âverdelerüñ rûyına döndi günehüm
Sâde-rû ḳaldı faḳaṭ defter-i ḥüsn-i 'amelüm

3 Yaḳışur ḫışm-ı teġâfül baña çeşm ü gûşum
Bulduġumla leb ü dendân gibi yoḳdur cedelüm

4 Bûs-ı dâmânına yârüñ yoġ iken dest-resüm
Âftābuñ ṣarılur boynına ṭûl-ı emelüm

---

508 S1,183b;S3,179a;Ü,153b;M,166a;A,133b
5 S2,Ü,M'de 6.beyit.
509 S1,183b;S2,223b;S3,179a;Ü,154a;A,133b
3 Yaḳışur :Yarâşur S2/ḫışm-ı :çeşm-i S2,Ü,M,A

5 Ṣarf-ı 'ömr itdügüm esbâb-ı fenâ bunda ḳalur
Naḳd-i efsûsdur ancaḳ görinen mâ-ḥaṣalum

6 Ser-nüviştüm ne siyâh olduğın andan fehm it
Nâmedür ḥâl-i perîşânumı 'arża bedelüm

7 Nâbiyâ yazsa sezâ zer-varaḳ-ı h̲ûrşîde
Kâtib-i bârgeh-i çerh̲ bu zîbâ ġazelüm

510

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bizden uşandı yâr-ı hevesnâkümüz bizüm
Eyler teġâfül ol şeh-i bî-bâkümüz bizüm

2 Ol bâde-i neşâṭ-fezâyuz ki bâġbân
İtmiş nişânde h̲um yirine tâkümüz bizüm

3 İtdük tehî ṣadefle ḳanâ'at kenârda
Ḳa'r-ı yeme resâ degül idrâkümüz bizüm

4 Baḥrüñ h̲urûşın añlasa itmezdi ictirâ
Da'vâ-yı cünbiş itmege h̲âşâkümüz bizüm

5 Peyvenddür dü çeşmine ser-rişte-i h̲ayâl
Ḳalmaz tehî bu 'arṣada fitrâkümüz bizüm

6 Yoḳ şekveye tenezzülümüz bah̲t-ı tîreden
Cîb-i ḳalemde ẓâhir olur çâkümüz bizüm

7 Zerden ḳalur mı ma'nî-i pâkîze Nâbiyâ
İksîre nâziş itse n'ola h̲âkümüz bizüm

---

510 S1,183b;S2,225a;S3,179b;Ü,155b;M,168a;A,134a

511

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 H̲ârdan ġonce-ṣıfat niceye dek bâk idelüm
Câmemüz bâde içün gül gibi ṣad çâk idelüm

2 Bîşe-zâr-ı ġam ü miḥnetde 'adûyı göricek
Şîrveş câme-i cismini çeküp çâk idelüm

3 Ehl-i dillerle içüp meykedede bâde-i nâb
Gelüñüz çirk-i riyâdan dilümüz pâk idelüm

4 Cür'aveş h̲âke ber-â-ber olalum kûyında
Ey göñül z̲erre-ṣıfat menzili eflâk idelüm

5 Nâbiyâ görmeyelüm gün gibi dünyâda zevâl
Yüzümüz ehl-i kemâlüñ yolına h̲âk idelüm

512

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dili h̲vâhişger-i câh-ı der-i şâh eyleyemem
Yoḳ yire rûy-ı temennâyı siyâh eyleyemem

2 H̲alḳdan göñlümüñ ol mertebedür vaḥşeti kim
'Aksüm âdem diyü mir'âte nigâh eyleyemem

3 Zûr-ı ser-leşker-i ġam def'ine 'aḳlum var iken
Sâye-i şîşe-i ṣahbâyı penâh eyleyemem

4 Düşer ibrâm-ı aḥibbâ ile yâ ġaflet ile
Yoh̲sa ben ḳaṣd ile tedbîr-i günâh eyleyemem

5 Nice def' eyleyeyüm sûz-ı derûnı Nâbî
Yâri görsem dah̲ı şerm eylerüm âh eyleyemem

---

511 S1,184a;S2,220a;S3,179b;Ü,151b;M,163a;A,132a
2 cismini çeküp :cismin cigerin S2,Ü,M,
cism ü cigerin A

512 S1,184a;S2,222a;S3,179b;Ü,150b;M,165a;A,131a
5 sûz-ı derûnı :sûz-ı dili ey S2,Ü,M,A

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

513

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Menba'-ı ma'rifet olmaḳla ser-â-pây-ı ḳalem
Olur engüşt-i mülûk ü vüzerâ cây-ı ḳalem

2 Hüner ü ma'rifetüñ ḳadrini andan bil kim
Sîm olur sâkin-i cennet gibi me'vâ-yı ḳalem

3 Pîş-i çeşmünde gerek âyine-i ṣâf-varaḳ
Ḥarf-rîz olmaġa ṭûṭî-i şeker-ḫāy-ı ḳalem

4 Cez̲b ider târ-ı siyāh-ı nigeh-i nüẓẓârı
Sâḥa-i ṣafḥada reftâr-ı dil-ârâ-yı ḳalem

5 Herkesüñ pâyına pîçîde olur a'mâli
Ḳayd-ı zencîre sezâ pây-ı meṭâyâ-yı ḳalem

6 Ter-zebânlar olamaz laġziş-i pâdan sâlim
Ḥarfdür vâsıṭa-i mazlaḳa-i pây-ı ḳalem

7 Bir siyeh mûzeli sūdāger-i baḥr ü berdür
Sah̲tdür ḳâdime-i sāḥire-peymāy-ı ḳalem

8 Şerm ider ney gibi maġlûb-ı hevâ olmaḳdan
Zîr-i pâyında ṭutar naġmelerin nây-ı ḳalem

9 Rûḥ u 'aḳl u dil ü dest ü ser-i engüşt ü h̲ayâl
Oldılar süllem-i şeş pâye-i imlâ-yı ḳalem

10 Yûsuf-ı çâh-ı devâtuñ göricek ruh̲sârın
'Aybdur ḳaṭ'-ı yed itmezse Züleyh̲â-yı ḳalem

11 İḳtiżâ eyler el üstinde götürmek Nâbî
Çün tevâzu'lar ider rûy-ı zemîn-sây-ı ḳalem

---

513 S1,184a;S2,222b;S3,179b;Ü,154a;M,165b;A,134b
4 -A
7 -A
10 devâtuñ :devâtın S1,S3,A ;Ü'de 5.beyit,A'da 4.beyit.

514

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bilmez neşâṭ h̲âṭır-ı nâ-şâdumuz bizüm
Virmez vücûd h̲andeye feryâdumuz bizüm

2 Şaṭranc gibi añlamazuz n'olduġın ḥayât
İtmezse iltifât eger üstâdumuz bizüm

3 Bâruta suziş âhen ile sengden degül
İḳlim-i ġaybdan gelür imdâdumuz bizüm

4 Ṣayd-ı zebûnı eylemeden ġayrı der-kemend
Âyâ görür mi fâ'ide ṣayyâdumuz bizüm

5 Terk-i hevâ ile bize pend itme Nâbiyâ
Pâyendedür hevâ ile bünyâdumuz bizüm

515

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dil k'ola revzene-i dâġ-ı hevâdan maḥrûm
Döner ol günbede kim ola żiyâdan maḥrûm

2 Ḥâline giryeler itmek gerek ol nâ-dânuñ
K'ola ma'nâ-yı ḫayâl-i şu'arâdan maḥrûm

3 Olsun âmâde hücûm-ı mekes-i idbâre
Der-i in'âmın iden cûş-ı gedâdan maḥrûm

4 Cûybâr-ı keremin teşneye ṣarf itmeyenüñ
Kişt-i ümmîdi ḳalur neşv ü nemâdan mahrûm

5 Beñzer ol şem'a ki pervâne-i gerdendesi yoḳ
O ser-efrâz k'ola dest-i du'âdan maḥrûm

6 Çeh-i bî-âb gibi delve çeker h̲amyâze
Ceyb-i imsâkin iden dest-i 'aṭâdan maḥrûm

---

514 S1,184b;S2,222b;S3,180a;M,165b;A,131a

515 S1,184b;S2,225a;S3,180a;Ü,155a;M,168a;A,135a
6 -S2,M,Ü

7 Ne bilür lezzetini mîve-i şâh-ı nefesüñ
Gûş-ı idrâki olan hüsn-i sadâdan mahrûm

8 İktidâ eylesüñ âsârına erbâb-ı dilüñ
Teh-i hayretde kalan râh-nümâdan mahrûm

9 Ne belâdur bu riyâ başına halkuñ ki ider
Mübtelâsı iki 'âlemde safâdan mahrûm

10 O gazel meclis-i bî-dilbere beñzer ki ola
Tâze mazmûn ü hoş-âyende edâdan mahrûm

11 Lutf ile gonce-güşâyân-ı kulûbuñ Nâbî
Olmasun gülşene ikbâli sabâdan mahrûm

516

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Tahsîl-i kâma olmasa da ragbetüm benüm
Elbette pîş-i pâye gelür kısmetüm benüm

2 'İzz-i metâ'a kaht-ı harîdârıdur delîl
Nâ-ehlüñ i'tibârına yok hâcetüm benüm

3 İtmezdi böyle cîb-i nevâzişde perveriş
Sarrâf-ı dehr añlamasa kıymetüm benüm

4 Bûd ü ne-bûd dâde-i Perverdgâr iken
Ne kemterem yâ n'olsa gerek kudretüm benüm

5 Pîrâmenümde gerdiş iden sâyedür yine
Bîgânenüñ ne hâcetidür hıdmetüm benüm

6 Buldum civâr-ı meykedede kendü kendümi
Beytü'l-harâma varmak iken niyyetüm benüm

7 Nâbî 'aceb mi cünbiş-i rakkâs-ı nâtıka
Üstâd-ı sun' bestesidür sâ'atüm benüm

---

516 S1,184b;S2,225b;S3,179b;Ü,155a;M,164a;A,132b

517

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gelüñ ey bâde-keşân 'azm-ı h̲arâbât idelüm
Câyumuz dergeh-i Cemşîd'de is̲bât idelüm

2 Olalum reşḥa-gedâ-yı der-i meyh̲âne-i feyż
Destümüz kâse-i deryûze-i ḥâcât idelüm

3 Tâ ki mah̲mûri-i hicrâna ola çâre-resân
Lebümüz sâġar-ı ṣahbâ-yı münâcât idelüm

4 'Âlemüñ nîk ü bedinden olalum âsûde
'Afvı fermân-dih-i iḳlîm-i mükâfât idelüm

5 Şevḳumuz ḥavṣala-i h̲âmeye sıġmaz Nâbî
Anı vâbeste-i hengâm-ı mülâḳât idelüm

518

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eylesün cevrini efzûn o büt-i dil-siyehüm
Bî-günâhum dimeden ġayrı bulursa günehüm

2 Nâ-tüvânlıḳ o ḳadar itdi sirâyet tene kim
Ḳalḳamaz 'ârıż-ı h̲ubâna düşince nigehüm

3 Mîl-i nâ-şüste-ruh̲-ı sürmeden ednâ degülem
Belki bir gün düşe bir meykede-i nâza rehüm

4 'Aks-i h̲uşkiyle ben âyîne gibi h̲ursendüm
Ben ne h̲âküm ki açam Yûsuf'a âġûş-ı çehüm

5 Âteş-i 'aşḳ ile ser-geşteligüm ṣanma tehî
Dûd-ı sevdâ ile micmer gibi pürdür külehüm

---

517 S1,185a;S2,220a;S3,180b;Ü,151b;M,163a;A,131b
518 S1,185a;S2,224a;S3,180b;Ü,152a;M,167a;A,134b
2 Ü'de 3.beyit.
3 S2,M'de 4.beyit,Ü,A'da 5.beyit.
4 S2,M,A'da 6.beyit.
6 S2,M,A'da 3.beyit;pîrlikden :pîrlikde S2,M

6 Pîrlikden o ḳadar fâ'ide gördüm ancaḳ
K'oldı güstâhluġum 'özrine bâ'is 'atehüm

7 'Âḳıbet sürme naẓar buldı benüm de Nâbî
Raḥmete belki ola vâsıṭa rûy-ı siyehüm

519
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mümkin mi rûy-ı yâre nigâh itmeyem disem
Her bir nigehde derd ile âh itmeyem disem

2 Olmaḳ sezâ ṭabanca-hor-ı keh-rübây-ı 'aşḳ
Taḥṣîl-i reng-i çihre-i kāh itmeyem disem

3 Şevḳ-i ümîd-i 'afv ḳomaz kendü ḥâlüme
Ben her ne deñlü meyl-i günâh itmeyem disem

4 Çıḳmaz beyâża ma'nî-i halvet-nişîn-i ġayb
Ruhsâre-i ḥurûfı siyâh itmeyem disem

5 Bedr ü hilâli taḥta-i ta'lîm ider felek
Meşḳ-i kemâli mâh-be-mâh itmeyem disem

6 Ġalṭîdelikde şübhe mi var çâh-ı ġaflete
Nûr-ı şu'ûrı meş'al-i râh itmeyem disem

7 Ġam zûr ile çeker götürür Nâbiyâ beni
Dergâh-ı pîr-i deyri penâh itmeyem disem

---

519 S1,185a;S2,224b;S3,181a;Ü,154b;M,167b;A,134a

520

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hayâl-i hattını hâtırda cây-gîr idelüm
Bahârı hayme-zen-i sâha-i żamîr idelüm

2 Sirişkle ten-i zerrîni eyleyüp terşî'
Hidîv-i memleket-i 'aşka bir serîr idelüm

3 Nevâlemend olalum h^vânçe-i mahabbetden
Gürisne-havsala-i ârzûyı sîr idelüm

4 İdüp zemîne nihâde cebîn-i pür-çîni
Zemîni hem-şiken-i mevce-i hasîr idelüm

5 Miyâne baglayup ihrâm-ı şevki ey Nâbî
Ziyâret-i harem-i hażret-i Emîr idelüm

521

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Tûfân kemîne katresidür cûşumuñ benüm
Gerdûn sebû-yı kemteridür dûşumuñ benüm

2 Taksîr bende yohsa şeb-â-şeb miyân-ı yâr
Hamyâze-rîz-i şevkidür âgûşumuñ benüm

3 Âsârumı sahâyif-i âfâka neşr içün
Hâmem vekîlidür leb-i hâmûşumuñ benüm

4 Dil neş'e-yâb-ı zevk olamaz bî-mey-i suhan
Ma'ni-i tâze bâdesidür hûşumuñ benüm

5 Zevk-i fenâdan el yuyamam yohsa Nâbiyâ
Âb-ı hayât teşnesidür nûşumuñ benüm

---

520 S1,185b;S2,220a;S3,181a;Ü,151b;M,163a;A,132a
521 S1,185b;S2,226b;S3,181a;Ü,152b
4 hûşumuñ :gûşumuñ S2

522
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne meşrebümde ḥased var ne derdnâk olurum
Görince ġayrda bir âfeti helâk olurum

2 İmâme aġzını öpdükçe ol duḫân-sûzuñ
Duḫân-ṣıfat ben o ġayretle çâk çâk olurum

3 Ne deñlü olsa bürîde olur ziyâde dırâz
Ta'accüb-âver-i dest-i kerîm-i tâk olurum

4 Ne deñlü ḫalḳ beni ġıybet itse memnûnum
Bilâ-tekellüf-i ṣâbun u âb pâk olurum

5 'Aceb ki 'anber ider ḫâmlıḳ ben ey Nâbî
Gül-âbdân gibi giryân ü şermnâk olurum

523
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Luṭf-ı maḫlûḳ-ı ṭalebkâra ṭalebkâr olamam
Dâde-i 'âciz-i nâ-çîze ḫarîdâr olamam

2 Pîşgâhında benüm gibi tehî-mâyelerüñ
Ḫᵛâhiş-i maṭlab-ı nâ-bûde içün ḫᵛâr olamam

3 Ḳuvvet-i men' ü 'aṭâ ḳabża-i Rezzâḳdadur
Ẓıll-ı nâçîz-i tehî-deste perestâr olamam

4 Raḥm-ı mâderde iden rızḳumı ta'yîn ḥaḳ iken
Rızḳ ümmîdiyle fürû-mâyelere bâr olamam

5 Bende temkîn-i keder ṭıynet-i ḫâkîdendür
Neyleyüm âb-ı hevâ gibi sebük-bâr olamam

---

522 S1,185b;S2,224a;S3,181;Ü,154a;M,167a;A,131b
2 çâk çâk : sûznâk S1
3 ziyâde :o deñlü S2
523 S1,186a;S2,224b;S3,181b;Ü,153b;A,135a

6 N'ola yoḳ ḳudret-i perhîz disem her ne kadar
Ḥaḳḳını żâyi' idenlerle nemek-ẖᵛâr olamam

7 Riştesi dest-i müsebbibde iken esbâbuñ
Nâbiyâ 'âlem-i esbâba heveskâr olamam

524

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḳande 'azmüñ kimi mesrûr ideceksin bilmem
Ḳanġı ġam-ẖâneyi pür-şûr ideceksin bilmem

2 Dil-firibâna nigehlerle bu şeb meclisde
Ḳanġı âvâreyi maġrûr ideceksin bilmem

3 Beni vîrâne-i hicrânda ḳoyup böyle ẖarâb
Kimüñ âġûşını ma'mûr ideceksin bilmem

4 Tâbiş-i ḥüsn ile bu şu'le-i ruẖsâre ile
Kimi sermâye-res-i nûr ideceksin bilmem

5 Gerçi ẖᵛâhişger-i vaṣluñ ḳatı çoḳdur ammâ
Kimi şâyeste-i destûr ideceksin bilmem

6 Ten-i sîmînüñi seyr itmek ümîdiyle beni
Ḳanġı germ-âbeye nâṭûr ideceksin bilmem

7 Yoḳ şikeste dilüñüñ Nâbî gibi pâyânı
Ḳanġısın vaṣl ile mecbûr ideceksin bilmem

---

6 N'ola yok :bulamam S2,Ü,M,A
524 S1,186a;S2,220a;S3,181b;Ü,155b
2 -S2
3 böyle ẖarâb :bûm gibi S2 ; S2'de 2.beyit.
S2'de 2.mısra şu şekildedir:
"Kimlerüñ çeşmini pür-nûr ideceksin bilmem"
4 S2'de 5.beyit
5 S2'de 6.beyit
6 germ-âbeye :germ-âbede S2 ; S2'de 4.beyit.
7 mecbûr :mesrûr S2

525

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O şûh̲-ı dûstı düşmenden ümmîd-i viṣâl itmem
Dil-i bî-tâbumı bâzîçe-i fikr-i muhâl itmem

2 Rıżâsıyla felek erbâb-ı ṭab'a eylemez iḥsân
Müṣâdif düşse gâhî anı da andan h̲ayâl itmem

3 Ṭururken sâha-i vüs'at-serāy-ı 'ilm-i Rabbânî
H̲ayâlüm reh-girāy-ı çengelistân-ı ḍalâl itmem

4 Raḳîbâ ḳâ'ilüm ẓāhirce vir ma'nâ-yı ebrûsın
O beytüñ yoh̲sa ben senden işâratın sû'al itmem

5 Ḥarâm olsun dimişsüñ ben gedâya ni'met-i vaṣluñ
Bu vaż'ı ṭoġrısı ey şûh̲-ı fettânum helâl itmem

6 Raḳîbe düşdügin ister mi 'âşıḳ ḳur'a-i vuṣlat
Baña dirseñ hele bir kimseye ben öyle fâl itmem

7 Ben esrâr-ı ḳaderle âşinâlıḳ itmişüm Nâbî
Sebük-maġzân gibi taḳdîrle ceng ü cidâl itmem

526

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Eyyâm-ı bahâr olmaz idi gülşen olaydum
H̲urşîd ṭulû' itmez idi revzen olaydum

2 Gül-berge ṣabâ urmaz idi pençe-i târâc
Ṣaḥrâ-yı temennâda eger dâmen olaydum

3 Ol şûh̲ dirîġ itmez idi naḳd-i viṣâlin
H̲ᵛâhişger-i iḥsânı hemân bir ben olaydum

---

525 S1,186a;S2,220b;S3,181b;Ü,152a;M,163b;A,132b
4 -M
5 -M ; Ḥarâm : Ḥelâl A
6 bir kimseye ben :ben kimseye bir S2,Ü,M,A
526 S1,186b;S2,222a;S3,182a;Ü,153b;M,165a;A,131a
1 olmaz idi :olmaz idim M

4 Kettân gibi fersûde olursam da olaydum
Tek ol meh-i sîmîn-tene pirâhen olaydum

5 Nîsânı bedîd olmaz idi silk-i füṣûluñ
Nâbî heves-i gevher ile maḫzen olaydum

527
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bülbülâsâ bâġ-ı kûy-ı yâri seyrân eyledüm
Görmeden ol ġonceyi çâk-ı girîbân eyledüm

2 Mâ-ḥażar ḫûn-ı ciger 'arż eyledüm ol âfetüñ
Çeşm-i ser-mesti ḫayâlin dilde mihmân eyledüm

3 Ḳatl-i 'âma ârzû-yı ġamzesin taḳrîr ile
Rûzgâruñ tîġ-i kinin pâ be-dâmân eyledüm

4 Müjde-i teşrîfin aldum 'aşḳdan derd ü ġamuñ
Şevḳ ile ârâyiş-i kâşâne-i cân eyledüm

5 Gülşen-i ṭab'uñ yine bir ġonce-i nev-rüstesin
Nâbiyâ pîrâye-i destâr-ı 'irfân eyledüm

528
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne 'azm-ı gûşe-i râḥat ne meyl-i ḫᵛâb idelüm
Girince dâmen-i maḳṣûd ele şitâb idelüm

2 Şu'â-ı meyle çerâġ-ı 'izâr-ı dil-ber ile
Sevâd-ı şâmı żiyâ-baḫş-ı âftâb idelüm

3 Sirişkümüz dökelüm aġladınca dildârı
Şarâbı ġıbṭa-keş-i dîde-i pür-âb idelüm

---

527 S1,186b;S2,219b;S3,182a;Ü,151a;M,162b;A,131b
2 mihmân :pinhân Ü,M,A
528 S1,186b;S2,220b;S3,182a;Ü,152a;M,163b;A,132a

4 Piyâleler çekelüm ragm-ı çerhe reşkinden
Sabâh-ı mahşere dek mest-i ıżtırâb idelüm

5 Elemle sînemüzi şerhazār idüp Nâbî
Kitâb-ı mihneti sürh ile bâb bâb idelüm

529
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hurşîd inerdi meclisüme sâgar istesem
Tûbî olurdı hâk-nişîn nev-ber istesem

2 Taht-ı nikâha Zühreyi alurdı müşteri
Ben tab'-ı ser-bülende sezâ dil-ber istesem

3 Gerdûn virürdi dîde-i mihr ü mehe kesâd
Hıfz-ı gubâr-ı hâtıruma bir yer istesem

4 İtmezdi eşküm ile nihân dâg-ı sînemi
Derd-i derûnı 'arża eger mahżar istesem

5 Şevk-i sadefle katre-i nîsân olur nücûm
Rûy-ı 'arûs-ı himmetüme gevher istesem

6 Sînemde şerhalar yetişür baña Nâbiyâ
Tahrîre mâcerâ-yı dili mıstar istesem

530
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nahl-ı nev-rüste-i şikeste-perüm
Nâvek-i âh-ı bî-vücûd-eserüm

2 Sînedārum nigâh-ı cânâna
Âteşîn tîre âteşîn siperüm

---

529 S1,186b;S2,223a;S3,182b;Ü,154a;M,166a;A,135a
3 dîde-i mihr :çihre-i mihr S2,Ü,M
530 S1,187a;S2,224b;S3,182b;Ü,165a;M,167b;A,136b

3 Nâvek-endâzî-i nigâhından
Ġaflet-âlûde murġ-ı bî-ḫaberüm

4 Olalı pey-rev-i hevâ-yı viṣâl
Ṭâ'ir-i imtinâ'a bâl ü perüm

5 Cism-i zârum kebâb-ı cevr olalı
Nâbiyâ bezm-i ġamda mâ-ḥażarum

531
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ġamze-i dil-berüm amân bilmem
Tîr-i ser-tîzüm üstüḫvân bilmem

2 Dili âvîze eylesem her çend
Zülfden ġayrı rîsmân bilmem

3 Bir kemân-ḫânede 'aceb var mı
Ebrû-yı yârveş kemân bilmem

4 Bülbül-i naḫl-i nâleyüm men-i zâr
Ḫârdan ġayrı ḫânmân bilmem

5 Başı 'arşa irerse de felegüñ
Âstânını âsmân bilmem

6 Ḳurṣ-ı mihr ü mehini bezl itse
Râstdur bu sözüm yalân bilmem

7 Ben şehîd-i nigâh-ı cânânum
Renciş-i dest-i cân-sitân bilmem

---

3 S2,Ü,M'de 4.beyit.
4 S2,Ü,M'de 3.beyit.
531 S1,187a;S2,221a;S3,182b;Ü,152b;M,164a;A,133a
6 Râstdur bu sözüm yalân bilmem :Şâ'irüm ben ki ḥaḳḳ-ı nân bilmem S2
7 S2'de bu beyit şu şekildedir:
"Ben o şâ'ir-i dürûġ-gû degülem
Râstdur bu sözüm yalân bilmem S2 ; S2'de 8.beyit.

8 Nâbî-i külfet-ülfetüm ki dili
Cevrden ġayre şâdmân bilmem

532

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Âşıḳum ehl-i ġama şevḳ-fezâdur suh̲anum
Bâd-ı dâmençe-i ḳânûn-ı ṣafâdur suh̲anum

2 Ser-be-ser âyine-i râz-ı ḳaderdür göñlüm
Nev-be-nev terceme-i sırr-ı ḳażâdur suh̲anum

3 Rind-i dil-suh̲teye âb-ı revândur ammâ
Âteş-i h̲ırmen-i erbâb-ı riyâdur suh̲anum

4 Gûş iden kimse olur vâṣıl-ı bezm-i maḳṣûd
'Âşıḳa bedreḳa-i râh-ı hüdâdur suh̲anum

5 Âdeme neşve virür ġamdan ider âzâde
Bâde-i meykede-i ḥüsn-i edâdur suh̲anum

6 İşidince yiñemez dâġ-ı nihânı açılur
Gülsitân-ı dil-i 'uşşâḳa ṣabâdur suh̲anum

7 H̲^{v}âh ü nâ-h̲^{v}âh olur âvîze-i gûş-ı gerdûn
Hem-reh-i nâvek-i âh-ı fuḳarâdur suh̲anum

8 Gûş idenler olur elbette ḳulaḳdan 'âşıḳ
Dilber-i tâze-res-i şîve-nümâdur suh̲anum

9 Ḥasedinden mi ṣafâdan mı hele ey Nâbî
Bâ'is̲-i rîziş-i eşk-i şu'arâdur suh̲anum

---

8 S2'de 9.beyit.

532 S1,187a;S2,219b;S3,183a;Ü,151a;M,162b;A,130b

533

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Esrâr-ı h̲aṭuñla dili medhûş idebilsem
Bir kez ġam-ı dünyâyı ferâmuş idebilsem

2 Eylerdüm iki destümi bir ḳufl-ı muṭalsam
Ol ḳâmeti mevzûnı der-âġûş idebilsem

3 Göstermez idüm kimseye hîç lez̲z̲et-i la'lin
Mühr-i lebüm ol ni'mete ser-pûş idebilsem

4 Ṭıfl-ı h̲ıredüñ bârını çekmek ne belâdur
Gâhîce sebû-yı meyi ber-dûş idebilsem

5 İtmek nice olur encümen-i dehri perîşân
Bir kez mey-i sâmân-şikeni nûş idebilsem

6 Virmez suh̲an-ârâlıġa hîç kimseye nevbet
Nâbî dehen-i h̲âmeyi h̲âmûş idebilsem

534

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Meh gibi hâle olsa eger dâyemüz bizüm
Bir nâ-tamâm kâse olur vâyemüz bizüm

2 Âyâ bu h̲âke başdı mı ol mâh-rû diyü
Her h̲âke rûy-mâldedür sâyemüz bizüm

3 Ser-geştelikden olmayıcak mihrveş h̲alâṣ
'İsî imiş ne fâ'ide hem-sâyemüz bizüm

4 Kâlâ-yı nâz ü şîveyi çoḳluḳ da ṣatmasun
Ḳalmadı cîb-i dîdede sermâyemüz bizüm

5 Nâbî ḥużûr-ı h̲âk-i reh olmaḳdadur yine
Olmış bülend neyleyelüm pâyemüz bizüm

---

533 S1,187b;S2,220b;S3,183a;Ü,152a;M,163b;A,132a
2 ḳâmeti mevzûnı :kâmet-i mevzûnı S2,M,A
3 lebüm :lebin S1
6 suh̲an-ârâlıga hiç :suh̲an-ârâlık ile S2,Ü,M,A

534 S1,187b;S2,223b;S3,183a;Ü,154b;M,167a;A,135b

535
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ġâretger-i şekîbdür ümmîd-i vuslatum
Sermâye-sûz-ı ṣabr ü sükûndur maḥabbetüm

2 Mânende-i sütûn ise de mû ḳadar ḳalur
Bâzû-yı saḫt-zür-ı kemân-gîr-i fürḳatüm

3 Ol nüs<u>h</u>a-i mufaṣṣal-ı ḥüsnüm ki ḥarf ḥarf
Nâ-<u>h</u>ᵛândedür tamâm-ı kitâb-ı leṭâfetüm

4 Nev-şehryâr-ı kişver-i nâzum ki artırur
Dil-dâdeler müzâhemesi şân ü şevketüm

5 Ol pâdişâh-ı kişver-i ḥüsn ü leṭâfetüm
Kim rûz ü şeb çalınmadadur kûs-ı devletüm

6 Dilber dilinden açdı yine tâze bir zemîn
Nâbî bu şi'r ile ḳılam ṭurfe ṣan'atüm

536
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kim düşerdi pâyuma <u>h</u>um gibi pür-cûş olmasam
Kim ṭutardı çeşm sâġar gibi ser-cûş olmasam

2 Râzdâr-ı sîne-i 'uşşâḳ olur mıydum eger
Dâġveş hem ḳan yudup hem penbe der-gûş olmasam

3 Âstân-ı 'aşḳa itmezdi beni kimse çerâġ
Nem be-dîde sûz der-dil şu'le ber-dûş olmasam

4 'Aşḳ ile meydâna bî-pervâ girer miydüm eger
Ḥalḳa-i dâġ-ı melâmetden zirih-pûş olmasam

---

535 S1,187b;S2,223b;S3,183b;Ü,154b;M,166b;A,136a
4 nâzum ki :ḥüsnüm ki S2,Ü,M
536 S1,188a;S2,221b;S3,183b;Ü,153a;M,166b;A,135b
1 ser-cûş :medhûş S2,M,ser<u>h</u>oş Ü,pür-cûş A

5 Şem'veş āteş-zebānam Nâbiyâ ammâ beni
Maḥrem-i râz eylemezdi kimse ḫâmûş olmasam

537

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 E's-selâm ey server-i evlâd-ı âdem e's-selâm
E's-selâm ey bâdî-i îcâd-ı 'âlem e's-selâm

2 E's-selâm ey gevher-i yektâ-yı ẕât-ı aḳdesüñ
Zîver-i bâlâ-yı ṭâḳ-ı 'arş-ı a'ẓam e's-selâm

3 E's-selâm ey ḳufl-ı genc-i raḥmet-i Ḥaḳ tâ-ezel
Dest-i isti'dâduña olmış müsellem e's-selâm

4 E's-selâm ey intisâb-ı ẕât-ı pâküñle senüñ
Oldı böyle nev'-i insânî mükerrem e's-selâm

5 E's-selâm ey ceddüñ olmaġla Ḫalîle itdi Ḥaḳḳ
Âteş-i Nemrûdı bir gülzâr-ı ḫurrem e's-selâm

6 E's-selâm ey ḳurb-ı 'ahdüñ feyżinüñ te's̱îridür
K'eyledi iḥyâ-yı emvât İbni Meryem e's-selâm

7 İşte geldi Nâbî-i dil-ḫaste ḫâk-i pâyuña
Eyle zaḫm-ı cürmine luṭfuñla merhem e's-selâm

---

537 S1,188a;S2,226a;S3,183b;Ü,154b;A,130a
5 S2'de 6.beyit
6 ḳurb-ı 'ahdüñ :der-i 'ahdüñ S2 ;S2'de 5.beyit.

538

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gel göñül 'azm-i reh-i beyt-i Ḫudâ eyleyelüm
Sa'y idüp Merve'ye taḥṣîl-i Ṣafâ eyleyelüm

2 İşümüz eylesün altun dü cihânda Mevla
Nâvdân-ı zerüñ altında du'â eyleyelüm

3 'Arafâtuñ sürelüm ḫâkine yüzler gözler
Surḫ-rûy olmaġa iksîr-i recâ eyleyelüm

4 Leb-i lebbeyk-zen ü çeşm-i sirişk-efşânı
Kûçe-i ḫ âhiş-i raḥmetde gedâ eyleyelüm

5 Kâse kâse çeh-i zemzemden içüp âb-ı ḥayât
Cân-ı pür-'illeti leb-rîz-i şifâ eyleyelüm

6 Alalum gevher-i raḥmet virelüm naḳd-i günâh
Dili sūdāger-i bâzâr-ı Minâ eyleyelüm

7 Bâb-ı sulṭân-ı serā-perde-i "لولاك"'e varup
Ḳaddümüz bâr-ı tażarru'la dü-tâ eyleyelüm

8 Virelüm ravża-i pâkine ṣalât ile selâm
'İllet-i cürme şefâ'atla devâ eyleyelüm

9 Olalum ḫâk-i der-i ravżasına nâṣiye-sây
Cebhemüz maşrıḳ-ı ḫurşid-i hüdâ eyleyelüm

10 Geçirüp bendeleri defterine nâmumuzı
Pîrümüz ḥaşrde de zîr-i livâ eyleyelüm

11 Defter-i cürmi yakup eyleyelüm ḫâkister
Nâbiyâ âyine-i ḳalbe cilâ eyleyelüm

---

538 S1,188a;S3,183b

539

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḫam olur ḳadd-i ḳalem cevrini taḥrîr itsem
Süst olur pây-ı suḫan nâzını taḳrîr itsem

2 Ḫavfum oldur k'olam endâḫte-i künc-i firâḳ
Ṭab'-ı nâzikterîn ibrâm ile tekdîr itsem

3 Zaḫm-ı bed-ḫ^vâhuma olmış olurum merhem-sây
Vaż'-ı güstâḫı ile ol şehi dil-gîr itsem

4 Sâḥa-i mescide germ-âbeden evvel varamam
Gördügüm vâḳı'a-i vuṣlatı ta'bîr itsem

5 Olamaz seddine mecrâsına seyl-i kederüñ
Seng-i tedbîr ile ṣad mertebe ta'mîr itsem

6 Bî-ṭaleb dest ü dehânumda müheyyâ bulurum
Ne ḳadar ḫ^vâhiş-i erzâḳda taḳṣîr itsem

540

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çıḳdı çerḫe rütbe-i rif'at-meâb-ı Arż-ı Rûm
Oldı 'âlî âsmânâsâ cenâb-ı Arż-ı Rûm

2 Arż-ı Rûmı ġayriye itse tefavvuḳ vechi var
Düşdi bir 'âlî-cenâba intisâb-ı Arż-ı Rûm

3 Oldugıyçün nev-bahâr-ı devletinden feyż-yâb
Oldı cennet gibi efzûn âb u tâb-ı Arż-ı Rûm

---

539 S2,219a

540 S1,40a;S3,39b;A,135b
(*)S1 ve S3'te bu gazel "Der-Medḥ-i 'Abdulbâḳî Pâşâ Vâlî-iArż-ıRûm" başlığıyla Kasideler içerisinde yer almıştır.

4 Naḳd-ı nâḳıs gibi düşdi çeşm-i gerdûndan ḳamer
Tâ ki na'linden nişân-gîr oldı bâb-ı Arż-ı Rûm

5 Sâye-i taḫtuñda feyż-i Ḥaḳḳ ile olsun naṣîb
Her diyâra devlet-i hüsnü'l-me'âb-ı Arż-ı Rûm

6 Öyle bir 'anḳâ-yı 'âlî-şâna oldı âşiyân
Oldı sürme çeşm-i âfâḳa türāb-ı . Arż-ı Rûm

541
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Beyâża çıḳduġı dem mâcerâ-yı hicrânum
Kemâl-i şevḳ ile ṣıçrar havâya sulṭânum

2 Saña beyân ideyüm naġme-i niyâzumdan
Şikâf-ı ṣaff-ı kemâl olduġını sulṭânum

3 İderdüm ism-i şerîfüñi nâmede tasṭîr
Egerçi ḥavṣala-i saṭra ṣıġsa sulṭânum

4 Şecâ'at ile bulur mıydı iştihâr-ı tamâm
Ḳarâr ideydi eger ṣaff içinde sulṭânum

---

541 S2,309a;S3,178a
2 naġme-i :ḫâme-i S2 // ṣaf-ı kemâl olduġını : ṣaf-ı niyâz itdügini S2
3 S2'de fazla olarak şu beyit bulunmaktadır:
"Saña beyân ideyüm nâme-i niyâzumdan
İmâm-ı ṣaff-ı kemâl olduġunı sulṭânum"

542

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Yine ebrûda 'uḳde ḳaṣduñ istiġnâ mıdur bilmem
Çıḳan ol beytden ben didüğüm ma'nâ mıdur bilmem

2 Yine çîndür cebin vaż'-ı teġâfül-güne âmâde
Bizümle ey perî-rû niyyetüñ ġavġâ mıdur bilmem

3 Güşâyiş bulmadı râh-ı dimâġum geşt-i gülşenden
Gül-i gülşen-serâ-yı 'ıyş nâ-bûyâ mıdur bilmem

542 S2,226b

Rubâ'î (*)

Hurşîd ziyâ-cû dil-i pür-tâbumdan
Cem himmet umar câm-ı mey-i nâbımdan
Ol bahr-ı belâyum ki ider istiğfâr
Hızr itse güzer gûşe-i gird-âbumdan

HARFÜ'N-NÛN (*)

543

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne mümkin ola nazar mâyedâr-ı tâkat-ı hüsn
Nühüfte çeşm-i dile olmasa 'inâyet-i hüsn

2 Egerçi hüsne sezâdur makarr-ı istiğnâ
Nühüfte var nazar-ı 'âşıkâna hâcet-i hüsn

3 Kec olsa her ne kadar ebrû-yı mu'anber-i yâr
Olur o deñlü mededkâr-ı istikâmet-i hüsn

4 İder göñül gibi âvâreyi esîr-i kemend
Bakılsa ancak olur cezbe-i kerâmet-i hüsn

5 Olur dü-tâka-i mihrâb-ı ebruvânında
O merdümüñ saf-ı müjgân ile cemâ'at-ı hüsn

6 Rübûdesini ider miydi ğayriden dil-serd
Eger ki ğayret-i nâz olmayaydı 'âdet-i hüsn

7 Girer mi dâmeni dest-i nigâhdan ğayre
O perdelerde midür Nâbiyâ letâfet-i hüsn

Rubâ'î ,S1,188b;S2,226b;S3,184a;Ü,156a;M,168b;A,136a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-kâfiyeti'n-nûn S2

543 S1,188b;S2,235b;S3,184a;Ü,164b;M,179b;A,143a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ğazeliyât-ı Nûniyye S2

544

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 H̲aṭ-ı nev-âmededen ẓâhir oldı âyet-i ḥüsn
'İzârın eyledi h̲aṭ 'arṣa-i ḳıyâmet-i ḥüsn

2 Sipâh-ı şevḳini yaġmaya 'âşıḳ-ı zâruñ
Siyâh ṣuḳḳaların açdı yine râyet-i ḥüsn

3 'Arab misâl kemîn-i zeḳandan itdi zuhûr
Sipâh-ı tîz-hücûm-ı h̲aṭ itdi ġâret-i ḥüsn

4 H̲aṭ-ı siyeh yüze çıḳdı bozuldı naẓm-ı cemâl
Yazıldı ṣafḥa-i ruḫsârede şikâyet-i ḥüsn

5 H̲aṭ-ı siyâhı yazup 'aşḳ-nâme-i 'uşşâḳ
Virildi 'âşıḳ-ı âvâreye icâzet-i ḥüsn

6 Çeküp 'iz̲ârına bir perde-i kalemkârî
Ġunûde oldı pes-i perdede ṭarâvet-i ḥüsn

7 Cemâli h̲âṣ idi h̲aṭṭıyla vaḳf idüp Nâbî
Virildi 'anber aġâ destine neẓâret-i ḥüsn

---

544 S1,188b;S2,236a;S3,184b;M,179a;A,143a
4 cemâl :h̲ayâl S1 // ruh̲sârda :ruh̲sârede S2,M
6 ṭarâvet-i :h̲acâlet-i S2,M
7 h̲âs idi : ḥâṣıl idi A

545
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olur âzâde ḳayd-ı pîç ü ḫamdan pençe-i ġamdan
Olan ḳâdir şühûda n'olduġın maḳṣûd 'âlemden

2 Derûn vā-reste olmaḳ 'âlem-i dünyâ ile 'uḳbâ
'Iyândur ehline naḳş-ı mezār ü naḳş-ı ḫātemden

3 Ser-i sâlindedür çün iltizâmât-ı i'tibârâtı
Ṭutarlar ḫıdmet-i dünyâyı 'ârifler muḥarremden

4 Sürer dîvân-ı ḥaşre faṣl olunmaz bunda da'vâsı
Bu köhne ḫâne kim evlâdına ḳalmışdur Âdemden

5 Lebüñ Nâbî ṭalebden infikâkı ġayr-ı ḳâbildür
Geçer mi zaḫmdan mâdâm ki leb var şevḳ-i merhemden

546
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Şeb-i firâḳuñ iden ârzû dem-i seḥerin
Teveḳḳu' itmededür kendü 'ömrinüñ güẕerin

2 Baḳılsa yoḳ yine gül-berg-i tâzeden ġayrı
Şemîm-i pîrehen-i Yûsufuñ viren ḫaberin

3 'Uluvv-ı mertebe-i ḫâki gör ki ḫâṭır-ı çerḫ
Siyâh olur ne zamân kesse ḫâkdan naẓarın

4 Olur semend-i enâmilde cilveden maḥrûm
Ḳalem ne dem ki ider ḳaṭ'-ı eşk-i çeşm-i terin

5 Muḳârin olmasa Nâbî vücûd-ı insâna
Cihân müşâhede itmezdi ṣûret-i eserin

---

545 S1,189a;S2,228b;S3,185a
1 n'olduġın :bulduġın S2
2 derûn vâreste:dürûġ vâreste S2 // naḳş-ı mezār ü naḳş-ı ḫātemden : naḳş-ı ḳarār-ı nefs-i ādemden S1, S3 ;S2'de 3.beyit.
3 iltizâmât-ı i'tibârâtı :i'tibârı iltizâmâtın S2; S2'de 4.beyit.

546 S1,189a;S2,228b;S3,184b;Ü,159b;M,171a;A,148a

547

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dünyâyı halâş eyler idüm şûr u şerinden
Geçse felegüñ nâvek-i âhum siperinden

2 Zehr-âb ise de nûş idelüm virdügi câmı
Tek düşmeyelüm pîr-i muġânuñ nazarından

3 Şabr eyle de gör ni'metini maṭbaḫ-ı şun'uñ
Sîr olma bu mihmânkedenüñ mâ-ḥażarından

4 Çok Rüstem'i gördük ki kapup urdı zemine
Kuhsâr-ı girân-seng-i sipihrüñ kemerinden

5 Rûyından olur sînesinüñ şafveti żâhir
Ma'lûm olur aḥvâl-i nehârı seḥerinden

6 Kim dir kalemüñ olmaya Nâbî müte'essir
Bu çâk-i girîbân ile bu eşk-i terinden

548

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtme mecmû'aya tevcîh-i nazar gül var iken
Ney-zen-i kec-nigehi dinleme bülbül var iken

2 Zahm-ı 'uşşâk içün i'mâle ne ḥâcet âlet
Kabża-i ġamzede şemşîr-i teġâfül var iken

3 Nakd-i dil havfum odur kim arada ola telef
Zülf ile şâne miyânında tedâhül var iken

4 'Ârife 'aybdur âlâyiş-i çirk-i esbâb
Legen-i sînede şâbun-ı tevekkül var iken

5 Çekmez endîşe-i târâc-ı keder sükkânı
Kal'a-i şabrda bârû-yı taḥammül var iken

---

547 S1,189a;S2,229a;S3,184b;Ü,157b;M,170b;A,139b
548 S1,189b;S2,237a;S3,184b;Ü,164b;M,180a;A,143a
5 çekmez endîşe-i : olur âsûde-i S1, Ü, S3.

6 'Arṣa-i da'vî-i dānişde yanup yakılma
Sâḥa-i 'âfiyet-âbâd-ı tecâhül var iken

7 Olma pâ-mâl-i ġubârı bu kühen vîrânuñ
Nâbiyâ tâze ma'āniyle teveġġul var iken

549
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bender-i çeşme olur 'âzim reh-i ḳırṭâsdan
Kârvân-ı naẓm çıḳsa ḫıṭṭa-i enfâsdan

2 Var ise żımnında bir nâ-gûş-zed ma'nî-i ter
Ḳıṭ'a-i eş'âr ḫoşdur ḳıṭ'a-i elmâsdan

3 Cûşiş-i girye 'alâmetdür ḫurûş-ı rahmete
Rûd-ı Nîl'üñ geldügi gibi füzûn miḳyâsdan

4 Nâmdâr olur idenler aġniyâya intisâb
Mûm-ı mihre ḥiṣṣe degmez kîse-i iflâsdan

5 Şeh-nişîn-i reh-güẕâr-ı gûşı tezyîndür ġaraż
Câme-i ta'bîri ḳadd-i ma'nîye ilbâsdan

6 Var ise 'aḳluñ ṣaḳın kûy-ı cünûndan çekme pâ
Sehlterdür seng-i ṭıflân seng-i ṭa'n-ı nâsdan

7 Faḳr olur nezdîkter rûḥa ġınâdan Nâbiyâ
Dûrterdür câme-i aṭlas tene kirpâsdan

---

549 S1,189b;S2,246a;S3,185a;Ü,163b;M,176a;A,147b
2 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
3 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 2.beyit.

550

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İltimâs eylemesün câ'ize-i güftârın
H̱aṭ-ı ġayr ile gören eyledügi âs̱ârın

2 Nice güncîde olur nüh varaḳ-ı eflâke
Ġayri mecmû'ada mesṭûr bulan eş'ârın

3 Nâfiẕ olmaḳ gibidür ḥükmi o kişverde daẖı
Şi'rinüñ şehr-i digerde işiden aẖbârın

4 Sâdegân itdüremez ḳırṭa-i gûş-ı raġbet
Gevherâsâ es̱er-i ẖâme-i bî-miḳdârın

5 Câme-i ġayri bozup 'anteri yapmak gibidür
Naẓm-ı Türkîye çevirmek 'Acemüñ güftârın

6 Bir nice ẓarfdan almaḳ gibidür dürlü ṭa'âm
Eylemek ẖalṭ sözinde digerüñ eş'ârın

7 Şi'r ü inşâyı hüner yapma degüldür Nâbî
Hüner âfâḳda seyr eylemedür envârın

551

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Yek nefes ẕevḳ-i ḥayâtuñ bulamazsın bedelin
'Âlemüñ cümle fedâ eyler isen mâ-ḥaṣalın

2 Ḳısmetüñ rûz-ı ezelden müte'ayyindür hep
'Âlemüñ ḳaṭ'a çalış rişte-i ṭûl-ı emelin

3 Leẕẕet-i mîve-i cennetden olur şîrîn-kâm
Ṣuvaran eşk-i nedâmetle riyâż-ı 'amelin

4 Dür-i ma'nîden olan gûş-ı ḳabûlı mesdûd
Añlamaz eyleseñ îrâd cihânuñ mes̱elin

---

550 S1,189b;S2,245b;S3,185a;Ü,156a;M,171b;A,138b
551 S1,190a;S2,243a;S3,185b;Ü,158a;M,185b;A,146a
2 ḳısmetüñ : ḳısmetin Ü

5 Çâr dîvâr-ı fenâ-rîz-i vücûduñ Nâbî
Bilen añlar daẖı evvelki nefesde ẖalelin

552

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kalmamış ḥüsn-i Ḥaleb köhne dil-ârâlıḳdan
Dem urur bâd-ı revân-baẖş Mesîḥâlıḳdan

2 Bâd-ı ġarbı dem-i 'İsî'ye mu'âdil olamaz
Sebze vü şâẖı rehâ-yâfte tersâlıḳdan

3 Ne ḳadar ṭab'-ı esâsında tenezzül var ise
Yine geçmez ser-i dîvârı felek-sâlıḳdan

4 Ṭıyneti ol ḳadar âğişte-i nûr olmış kim
Naḳş görmez şeb-i târında da şehbâlıḳdan

5 Ḥaḳ budur kim bu hevâ ile binâ ey Nâbî
Döndürür taẖt-ı Süleymân'ı tamâşâlıḳdan

---

5 nefesde : nefesden S2,M,A

552 S1,190a;S2,230b;S3,185b;Ü,158b;M,173a;A,137b

553

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Leb-i peymânede nâ-bûd iken âs̱âr-ı suḫan
Leb-i mestânı ider ṭûṭî-i esrâr-ı suḫan

2 Ḳuvvet-i bâṣirenüñ ḳudreti yoḳdur ki ola
Vaḳf-ı dil-ḫvâh-ı temâşâger-i ruḫsâr-ı suḫan

3 Her vilâyetde güher ṭâlibi nâdir bulunur
Gûşdur gûşe-i dükkân-ı hevâdâr-ı suḫan

4 Olmasa râyiḥa-i ma'nî-i tâze diyemem
Her tehî mıṣra' içün sünbül-i destâr-ı suḫan

5 Ḳal'a-i sa'bter-i ḫâṭırı tesḫîr idemem
Olmasa ma'nî-i pür-zûr-ı ḳafâdâr-ı suḫan

6 Olmış efrâḫte gird-i ḥarem-i ma'nâya
Vechi vardur ḳaraçav olduġı dîvâr-ı suḫan

7 Sâḥa-i şehr-i vücûd içre bulunmaz Nâbî
Ḳuvvet-i sâmi'adan ġayrı ḫarîdâr-ı suḫan

---

553 S1,190a;S2,231a;S3,185b;Ü,164a;M,174a;A,138a
2 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
3 S2,Ü,M,A'da 2.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.

554
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Râḥat bulur mı ḥükm-i ḳaderle nizâ' iden
Emsâli üzre dâ'iye-i irtifâ' iden

2 Emvâlini müdâfa'a-i hasma saklasun
Aḥbâbına müsâ'adeden imtinâ' iden

3 İtsün vücûdı nüshasın evvel mütâla'a
Esrâr-ı ḥikmete ṭaleb-i iṭṭibâ' iden

4 Bilmem nice Hudâyı semâ'ından yâd ider
Âvâze vü uṣûl-ı neye ittibâ' iden

5 Nâbî bulur ṣudâ'ını âmâde ṣubḥgeh
Hengâm-ı şeb şarâb ile def'-i ṣudâ' iden

555
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bu añlanur dil-i zâruñ pey-â-pey âhından
Kinâyedür ġaraẓı ṭâli'-i siyâhından

2 O düzd-i dil yine bir tâze genc-i ḥüsn açmış
Girişmeler dökilür dâmen-i nigâhından

3 Açarsa döndürür ol bâz-geşte müjgânlar
Nigâh-ı 'âşıḳ-ı miskîni nîm-râhından

4 Zihî cemâl-i revân-bahş-ı mâh-ı Ken'an kim
Bulur şifâ ṣu içenler henûz çâhından

5 Murâdum üzre edâ itmeyince ma'nâyı
Hayâlümüñ giçemem Nâbiyâ günâhından

---

554 S1,190a;S2,231a;S3,185b;Ü,165a;M,174a;A,137a
555 S1,190b;S2,229a;S3,186a;Ü,157b;M,171a;A,136b
2 genc-i ḥüsn açmış : genc his etmiş S1, S2, S3, Ü, M.
3 Açarsa :Uçarsa A
5 Ma'nâyı : ey Nâbî A

556

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Fürûġ-ı mihr-i 'âlem-tâbı gör meh-tâbı neylersin
Temâşâgâh-ı bîdârî ṭururken ẖvâbı neylersin

2 Ḥaṣîr-i 'âm rücḥân üzredür seccâde-i ẖâṣa
Ṭururken ṣaḥn-ı mescid gûşe-i miḥrâbı neylersin

3 İdersin kâkülin bâziçegâh-ı ârzû ammâ
Ṣabâyı ḳande ḳorsun ẖâṭır-ı aḥbâbı neylersin

4 'Aceb bu taḳviyet şevḳiyle ma'cûn-ẖvârlıḳ tâ key
Binâ-yı ten ẖarâb olmaḳdadur mîz-âbı neylersin

5 Tecerrüd iẖtiyâr it âşinâ-yı 'aḳl iseñ Nâbî
Bu ṭûfângâh-ı hestî-şûyda es̲vâbı neylersin

557

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olurdum zâhidâ çoḳdan dehen-şû sâġar-ı meyden
H̱umâra olsa ümmîd-i müdâvâ ġayrı bir şeyden

2 Ṣabâ la'lüñ hevâsın ṣâḥa-i mıṣra götürmiş kim
Nemek baş gösterür sükkerle bir pîrâhen-i neyden

3 Beni dûzaẖla taẖvîf eylemezdüñ zâhidâ bilseñ
Benüm bu pîç ü tâbum dest-bürd-i serdî-i deyden

4 Gerek ḳulluḳ gerek âzâdelik bî-dâġ-ı derd olmaz
Ki esb-i pâdişeh hem milk hem âzâd olur keyden

5 O ṭıfl-ı mektebi ẖavfum budur pîrâne-ser Nâbî
Seni eyler sebaḳ-ẖvân-ı maḥabbet tâ elif beyden

---

556 S1,190b;S2,227a;S3,186a;Ü,165b;A,139b
5 es̲vâbı :esbâbı S2,A
557 S1,190b;S2,229a;S3,186a;Ü,157b;M,171b;A,145b

558

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Güẕergâh-ı fenâ olduġına âḫir libâs-ı ten
İder her bir güẕerde bir işâret dîde-i sûzen

2 Hemân sen müstaḳîm ol çerḫ-i kec-revden hirâs itme
Maḳâm-ı râsta virmez ḫalel kec-binî-i ney-zen

3 Gör istiḥkâmını 'aczüñ ki yıḳsa zelzele dehri
Yıḳılmaz ḫurde gendümden yapılmış günbed-i ḫırmen

4 Olur taḥẕîre bâ'is̱ düşmen ammâ dost ta'ẕîre
Baña nâfi' gelür tedḳîḳ olunsa dostdan düşmen

5 İdüp ol rûy-ı âteşnâk ile secde dimezsin kim
Yanar seccâdenüñ naḳşındaki ḳındîl-i bî-revġan

6 Görüp a'lâyı ednâya ḥaḳâretle nigâh itme
Ne ḳâdir itmege zer mevḳi'inde itdügin âhen

7 Biri âb ü biri âteşle her nâ-pâki pâk eyler
Ṭahâret virmede ednâ degül germ-âbeden gülḫan

8 Meger imdâd ide feyż-i İlâhî ġaybdan yoḫsa
Ṭayanmaz bir muḫâlif rûzgâra şevket-i gülşen

9 Sevâd-ı cürm ile feyż-i Ḫudâ'dan nâ-ümîd olma
Żiyâ-yı âftâba mâni' olmaz âhen-i revzen

10 N'olaydı olmayaydı perde-i ḫvâb-ı 'adem ṣanup
İdeydi Nâbiyâ tâze ma'ânî dîdesin rûşen

---

558 S1,190b;S2,241b;S3,186a;Ü,165b;M,184b;A,136b

559

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Arayup bulmaduġın dâ'ire-i 'âlemden
Bi't-tamâm eyle ṭaleb naḳş-ı benî âdemden

2 Her şeyüñ mevḳi'-i ḫâṣında ider ḥüsni ẓuhûr
Revnaḳ-ı ḥüsnini gör ebrû-yı yârüñ ḫamdan

3 'Aṣrda olmaġ ile resm-i mürüvvet nâ-yâb
Zaḫm-ı çeşm-i ṭama'ın yummadadur merhemden

4 Sen gülüñ ḳadrini ḫurşîd ḳadar bilmezsin
Cez̲b ider bûyını şemm itmek içün şeb-nemden

5 Her ṭabî'atdan ümîd eyleme ma'nâ-yı laṭîf
Rûḥ ḳâbil mi tevellüd ide her Meryem'den

6 Bî-tenezzül bulamaz kimse teraḳḳîye ẓafer
Oḳı bu mes'eleyi sâlik isen Süllemden

7 Ḥayf nûş itdügine görmeyicek kec-naẓarân
Ṣuret-i sırr-ı Ḥaḳḳ'ı âyine-i zemzemden

8 Ne revâ bedr ü hilâle ide ta'lîḳ-i naẓar
Bilmeyen n'olduġını ḳaṣd bu bîş ü kemden

9 Nâbiyâ ṣâḥib-i maḫlaṣ giçinürken şu'arâ
Yine yoḳ bulduġı maḫlaṣ biri dest-i ġamdan

---

559 S1,191a;S2,232b;S3,186b;Ü,165b;M,175b;A,139b
7 kec-naẓarân :kem-naẓarân S2,S3,Ü,M,A

560

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O şûh̲uñ tâbiş-i ruh̲sârı âteşnâkliklerden
'Iyândur 'âşıḳânında giribân-çâkliklerden

2 İder îcâb-ı ḥırmân seng-dillik sah̲t-rûluḳlar
Olur peydâ hezârân gûne mîve h̲âkliklerden

3 Girîbân-ı edeb âsûdedür ser-pençe-i ġamdan
Amân bî-şermliklerden fiġân bî-bâkliklerden

4 Kitâb-ı kâ'inât esrâr-ı ḥikmetle leb-â-lebdür
Şikâyet cehlden feryâd bî-idrâkliklerden

5 Nesîm-i ṣubḥ u âb-ı cûyveş âheste reftâr ol
Ne ḥâṣıl bâd-ı sah̲t ü seylveş çâlâkliklerden

6 Ḥayât-ı zî-ḥayâta ma'dedür gencîne-i imdâd
Ne mümkindür cihân olmaḳ tehî nâ-pâkliklerden

7 Es̱er itdürmenüñ ḥarf-i niyâzı ḳalb-i sengîne
Ser-i mû farḳı yoḳdur Nâbiyâ ḥakkâkliklerden

561

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Taṣaddur itse ne ġam rinde câhil-i h̲od-bîn
Gehî tefevvuḳ ider bahre keştî-i sergîn

2 Siyâh-rûyluġa meylinüñ şe'âmetidür
Bu gûne dâmen-i evrâḳa rûy-mâl-i nigîn

3 H̲ayâl-i yârdan olmaz tehî medîne-i dil
Bu şehr içinde bozulmaz ḳumaş-ı şehr-âyîn

4 Dü güş-ı ṭarf-ı benâgûş-ı yâre zîverdür
Olur zenişgeh-i ṭamġâ sebîke-i sîmîn

---

560 S1,191a;S2,231b;S3,186b;Ü,163b;M,173b;A,137b
561 S1,191b;S2,233a;S3,187a;M,176a;A,140a

5 H̲ayâl-i ma'ni-i bârike zülfi bâdîdür
Semend-i ṭab'a urur tâzyâne-i taḥsîn

6 Düşürse yirine toh̲m-ı kerem ticâretdür
Virür birine bedel ṣad h̲azînedâr-ı zemîn

7 Girân gelür saña teklîf-i şer' ey seg-nefs
Seg-i şikâruñ ider ṭavḳ gerdenin tezyîn

8 Sezâ-yı dil-siyehân mevc-i çîn-i ebrûdur
Derûnı ṣâf olur âyineveş güşâde-cebîn

9 Dah̲ı nev-âmededür ṭıfl-ı naẓm ey Nâbî
'Aceb mi h̲âmeden eylerse merkeb-i çûpîn

562

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Meger erbâb-ı 'ıyşa niyyet-i şeb-gîr ider gerdûn
Añunçün her şebângeh câmesin tagyîr ider gerdûn

2 Bu eyyâm ü leyâlüñ ittiṣâlinden nümâyândur
Ki bî-hûşân-ı gûyuñ żabṭına zencîr ider gerdûn

3 Dü sûy-ı maṭla'a medd-i yed-i ṣubḥı tehî ṣanma
Ṣanâyi' 'arżına bâzûların teşmîr ider gerdûn

4 Temîz-i yek-digerden ṣâf-rûḥ u dürd-i ecsâmı
Vücûdın derd ile surâh̲ ile kef-gîr ider gerdûn

5 Nücûm u mâh ü mihri birbirinden gösterür rûşen
Büṭûn üzre meger nûr âyetin tefsîr ider gerdûn

6 Degül gökde tereşşuḥ eyleyen serpûş-ı 'âlemden
Cihânuñ cüz' ü terkîbâtını taḳṭîr ider gerdûn

7 Yine bâzî-i bî-kârâneden meyl-i ferâġ itmez
Benüm gibi hezârân ṭıflı Nâbî pîr ider gerdûn

---

562 S1,191b;S2,229a;S3,187a
4 temîz-i :temize S2

563

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sevâd-ı çeşm alur hurşîd hâl-i 'anberînînden
Du'â-yı nûr okur meh nüsha-i satr-ı cebîninden

2 Benüm giryânlugumdan müstedeldür hüsni cânânuñ
Hüveydâdur bahâruñ âb u tâbı erba'îninden

3 Bulur her kande kâlâ-yı hayâtı eyleseñ pinhân
Nigehbân-ı fenânuñ kurtuluş yok dûr-bîninden

4 Giriftâr olmasun keştî-i dil ol şûh-ı rakkâsa
Ki meşk-i lerziş eyler mevc gird-âb-ı sürîninden

5 Hüner sâlûsı cezb itmekdedür meyhâneye yohsa
İder rindüñ takaddüm desti çekseñ âstîninden

6 Mücerred hişşe-i 'âşık kebâb-ı hasret olmakdur
O ser-mest-i gurûruñ lutf-ı rûy-ı âteşîninden

7 Reh-i hıdmetde mevkûf-ı işâret saff-ı müjgânı
Sevâd-ı çeşminüñ 'ünvânı çokdur hamr emîninden

8 Felek men' eylemek düşmez saña erbâb-ı hâcâtı
'Uluvv-ı şân bulur hırmen zihâm-ı hûşe-çîninden

9 Binâ-yı şi'r Nâbî öyle 'âlîter gerekdür kim
Nümâyân ola sahn-ı 'âlem-i ma'nî zemîninden

564

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne çâk-i perde-i 'ismet ne nâz-ı bî-misâl olsun
Hevâsında gülistân-ı visâlüñ i'tidâl olsun

2 Muhâlifdür humâr-ı ye'se kimse düşmesün yohsa
Sunar peymâne-i ümmîd isterse vebâl olsun

---

563 S1,192a;S2,227b;S3,187a;Ü,157a;M,170b;A,141b
4 -A

564 S1,192a;S2,234b;S3,187b;Ü,161b;M,177b
2 ümmîd :ümmîde S2,M,A

3 Döner gülsüz bahâra bezm-i mey bî-sâkî vü dilber
Hemân meclisde tek dil-ber bulunsun köhne-sâl olsun

4 Hayâl-i zülfüñ olsun mün'akis âyîne-i kalbe
Misâl-i şi'r-i rengînüm şebistân-ı hayâl olsun

5 Gel ey gül vir icâzet feth-i dîvân-ı girîbâna
Baña ol şart ile her ne gelürse hasbihâl olsun

6 Meded târ-ı nigâhum itme zâyi' kârgâhuñda
Saña bir pîrehen çıkmazsa bâri dest-mâl olsun

7 Felek tâ key bu ef'âl-i garîbe zîr-destâna
Sen inşâf eyle bâri sende de bir infi'âl olsun

8 Egerçi âbın içdüñ lîk âba reng ü bû virdüñ
Piyâzuñ âbı ey nergis saña kat kat helâl olsun

9 Kümeyt-i ma'nî eyler sâha-i ıtlâkda cilve
Sevâd-ı lafzdan isterse pâyında 'ikâl olsun

10 Suhan-gû peyrev olsun hazret-i Râmî Efendi'ye
Ki Nâbî nazm öyle hoş-makâl ü pür-me'âl olsun

11 Eger ma'nâ olursa böyle olsun lu'lu-yı şehvâr
Eger elfâz olursa böyle emvâc-ı zülâl olsun

12 'Utârid resm-i ahkâm eyledükçe safha-i çerhe
Resîdi düş-ı fermâna nişân-ı imtisâl olsun

---

3 bulunsun :olsun S1
4 S2,Ü,M'de 5.beyit.
5 S2,Ü,M'de 4.beyit.
10 nazm:nazmı A/öyle :böyle S2 ;S2'de 11.beyit.
11 S2,Ü,M'de 10.beyit.
12 -S2,Ü,M

565
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Geh çerh ile geh ṭāli' ile ceng ü cedelden
Ḥüsn-i 'amele el mi deger gelse de elden

2 İ'mâl iderek kâr-ı ne-bâyeste(y)i beste
Âlât-ı sebük-hîz-i ḳuva ḳaldı 'amelden

3 Bir hâme var a'mâle yarar naẓm-ı kelâma
Anuñ da dimâğı degül âzâde halelden

4 Sermâye-i vaṣla var iken furṣat-ı taḥṣîl
Bu dâğ-ı te'essüf ne sezâ fevt-i maḥalden

5 Nâ'il olamaz varmayıcaḳ mahrec-i ye'se
Manṣıb gözeden silsile-i ṭûl-ı emelden

6 Bu lücce-i bî-ḳa'r-ı pür-âşûbda taḥsîn
İmkân-ı teneffüs bulana mevc-i keselden

7 Sen isteme istersen o ister seni Nâbî
Ta'yin olunan her ne ise rûz-ı ezelden

566
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yârüñ reviş-i hûş-rübâsın ne bilürsin
Ser tābe-ser-i 'işve-nümâsın ne bilürsin

2 Yoḳ varduğuñ eṭrâfına ma'mûre-i 'aşḳuñ
Ol memleketüñ âb u hevâsın ne bilürsin

3 Zâhid yüri var ṣavma'ada çille-nişîn ol
Sen meykedenüñ zevḳ ü ṣafâsın ne bilürsin

---

565 S1,192b;S2,247a;S3,187b;Ü,166b;M,176b;A,145a
3 halelden :kederden A
566 S1,192b;S2,238b;S3,187b;Ü,164a;M,181b;A,142a

4 Çoḳ keşti-i 'iṣyânı çeker sâḥil-i 'afve
Baḥr-ı keremüñ mevc-i 'aṭâsın ne bilürsin

5 Olduñ ṭutalum müşteri-i cevher-i maḳṣûd
Ey müflis-i bî-mâye bahâsın ne bilürsin

6 Ol şu'bedenüñ ẓâhir-i âs̱ârına nâẓır
Bu perdenüñ esrâr-ı verâsın ne bilürsin

7 Ḥâl-i dil-i bîmâruñı 'arż eyle ḥakîme
Sen derdüñi gör yoḫsa devâsın ne bilürsin

8 Daḫl eyleme hîç kimsenüñ aḥvâline Nâbî
Ḫallaḳuñ esrâr-ı ḳażâsın ne bilürsin

567
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Eyler ġalaṭ mülâḥaẓa-i inbisâṭ iden
Peymâne-i felekden ümîd-i neşâṭ iden

2 Ḫâr ü gülüñ taḥammüle muḥtâc vaż'ını
Mânend-i âb esâfil ile iḫtilâṭ iden

3 Virsün ḳarâr dür gibi sûrâḫ-ı sîneye
Silk-i viṣâle dâ'iye-i inḫirâṭ iden

4 Güncâyişe maḥal bulamaz rişte-i suḫan
Vaṣf-ı dehân-ı tengini semmü'l-ḫayâṭ iden

5 Nâbî sezâ ki kendi zebânından ide şerm
Ḥarf-i niyâza vâsıṭa-i irtibâṭ iden

---

4 Çok :Yok Ü
5 olduñ : olduḳ S1, S2, S3.
6 -A ;Bu perdenüñ esrâr-ı verâsın :Sen perdelerüñ sırr-ı verâsın S2,M

567 S1,192b;S2,237a;S3,188a;Ü,156a;M,180a;A,142a

568

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî âfiyet vir bu dil-i bîmâra luṭfuñdan
Ṭalebkâr-ı müdâvâ oldum eyle çâre luṭfuñdan

2 Ser ü dûşum esîr-i pister ü bâlin-i 'illetdür
Bu süflîlerden âzâd it beni yek-pâre luṭfuñdan

3 Ḫazîneñde ṭururken ṣad hezârân dârû-yı ṣıḥḥat
Gözüm vaḳf eyleme dükkânçe-i 'aṭṭâre luṭfuñdan

4 O ma'cûn-ı 'inâyetden ki sığmaz ismi ḳânûna
Şifâ baḫş eylesin gönder baña bir pâre luṭfuñdan

5 Degül bu ḫastelikde her zamân dir Nâbî-i bîmâr
Devâ-yı 'âfiyet ümmîd ider hemvâre luṭfuñdan

569

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Çün şikest eyler o meh bağlamadan peymânın
Çekelüm vuṣlat-ı nâ-dîdesinüñ hicrânın

2 Farḳı yoḳ vaṣl-ı ḫayâl ile ṣafâ eylemenüñ
Öpmeden câme-i nâ-dûḫtenüñ dâmânın

3 Çünki nâ-kerde nigâha ider ol şûḫ 'itâb
Biz de nâ-âmede derdüñ görelüm dermânın

4 Kûh-ı cürmüm benüm ol mertebe sengîndür kim
Ḳorḳarum kesr ide vaż' eylemeden mîzânın

5 Bezm-i meyden olur erbâb-ı heves neş'e-rübâ
Çekmeden bâde-i nâ-pür-şudenüñ fincânın

6 Ṭıfl-ı nâ-zâde içün ḫâṭırı şâdân itmek
Yapmadan ücrete virmek gibidür dükkânın

---

568 S1,193a;S2,230b;S3,188a;Ü,159a;M,173a;A,143b
569 S1,193a;S2,237b;S3,188a;Ü,159b;M,181a;A,148a
1 nâ-dîdesinüñ :nâ-dîdesini S2,M

7 H̲âmenüñ şevḳi devâta o ḳadar kim Nâbî
Görmeden âbı dah̲ı çîde ider dâmânın

570

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nâme müştâḳlaruñ virmede çün kim h̲aberin
Deger aṭlâsdan iderlerse s̲iyâb-ı seferin

2 Şâm ser-'askeridür ṣaf-şiken-i ẓulmetdür
Fener âhenden iderse n'ola ḳat ḳat kemerin

3 Olmaḳ engüşt-i ḳalem menba'-ı âb-ı ma'nâ
Yegdür engüştde göstermeden âb-ı güherin

4 Dile râḥat mı virür vesvese-i fikr-i raḳîb
Câm-ı vaṣlın çekerüz nûşdan evvel kederin

5 Var iken âyine-i ḥüsn-i melek-tâb-ı beşer
Ḥayfdur ġayriye ṣarf eylemek insân naẓarın

6 Tâze pervâze ider ṭâ'ir-i devlet âġâz
İtmeden dest-i ümîdümde be-hem bâl ü perin

7 Ser-be-ser menfa'at-ı maḥżdur evżâ'-ı Ḥakîm
Ṣâni'üñ derke çalış sırr-ı ḳazâ vü ḳaderin

8 Devlet-i 'aşḳ-ı ḥaḳîḳâtden olurlar maḥrûm
Fikr iden bâdiye-i 'aşḳ-ı mecâzuñ h̲aṭırın

9 Leb-i h̲ûbân gibi Nâbî saña mah̲ṣûṣ itmek
Ṭarf-ı yek beytde güncîde cihânuñ şekerin

---

570 S1,193a;S2,241a;S3,188b;Ü,165b;M,184a;A,137b
9 itmek :ancaḳ A

571

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Oldı cârî dildeki sevdâ dehân-ı hâmeden
Añlanur hâl-i perîşânum sevâd-ı nâmeden

2 Cây-gîr olmış hayâl-i dil-berân bir gûne kim
Fark olınmaz dil muşavver meclis-i şeh-nâmeden

3 Bozdı rengin gâh şeb-nem geh sirişk-i 'andelîb
'Âkibet çıkdı çemende gonce gülgûn-câmeden

4 Meyli var 'uşşâkınuñ kûyındaki gavgâsına
Hande eyler âftâbum germî-i hengâmeden

5 Beste olmazdum hat-ı eş'âra hâl-i noktaya
Olsa mahlaş Nâbiyâ dest-i dil-i hod-kâmeden

572

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî müstakîm it hâtırum gayre teşevvukdan
Ham oldı kâmetüm erbâb-ı dünyâya temellukdan

2 Budur hikmet nemed-pûş olmaga ehl-i fenânuñ kim
Nemed âzâdedür âmîziş-i târ-ı ta'allukdan

3 Siper olmakdan özge âteş-i dil-sûz-ı kandîle
Nedür sûdı bilinse revgan âb üzre tefevvukdan

4 Libâs-ı 'âriyetle farkı yok kat'â tefâhürden
Olan haşmet-nümâ cem' itdügi mâl-ı taşaddukdan

5 Le'âlî câme-i mercânda gör yâre 'arak çekdür
Olur peydâ huy-ı mey reng-i rûyından te'arrukdan

6 Cihânuñ Nâbiyâ müstagnî ol bûd u ne-bûdından
Girîzân olma ahlâk-ı İlâhiyle tahallukdan

---

571 S1,193b;S2,231a;S3,188b;Ü,159b;M,174a;A,148a
572 S1,193b;S2,229b;S3,188b;Ü,158a;A,145b
1 oldı :itdi S2
5 -A

573
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Zîb-i gûş itmege âvâz-ı niyâzuñ cûşın
Bâb-ı erbâb-ı kerem ḥalḳaveş açmış gûşın

2 Ẕillet erbâbı olur bâb-ı İlâhî'de 'azîz
Ḫalḳ câmi'de el üzre götürür pâbuşın

3 Gûş-mâle olur elbette münebbih şâyân
Gelmeden sâ'ati bâz itse leb-i ḫâmûşın

4 Loḳma-i ġaṣbdan olmaz mı dehen-şûy-ı ferâġ
Gürbe aġzında gören dâr-ı fenânuñ mûşın

5 Ey nevâl itmek içündür seni ḫarc-ı dendân
Ṣanma ḥammâllerüñ mesned-i rif'at dûşın

6 Ḳışrdan geçmeyicek lübbe ẓafer müşkildür
Ḳal'a girmez ele fetḥ itmeyicek varuşın

7 'Aḳlın aldırmış iki mâhveşüñ beyninde
Görmedük 'âşıḳuñ âyine ḳadar medhûşın

8 Ḫalḳ imsâki içün arḳa virür dîvâra
Bâba iḳbâl olınur açmaḳ ile âġûşın

9 Böyle cûş itmeyicek ma'nî-i ṣâf ey Nâbî
Atmasın ḫum-ı devât-ı şu'arâ ser-pûşın

---

573 S1,193b;S2,241b;S3,189a;Ü,157b;M,184a;A,147a
5 S2,Ü,A'da 6.beyit.
6 S2,Ü,A'da 5.beyit.
8 arḳa :püşt S2,Ü,A

574

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ol âfetüñ âzürde iken vaż'-ı bedinden
Ḳâdir miyüz ayrılmaġa taḥsîn ṣadedinden

2 Peymâne lebin öpdügini gördi çemende
Hażm eylemeyüp çatladı piste ḥasedinden

3 İtdi beni gül-pâre-i pistânları dil-serd
Gülçîn-i bihiştüñ gül-i rûy-ı sepedinden

4 Ḳâdir mi ide mezra'a-i ṣafḥayı sîr-âb
Feyż almayıcaḳ ḫâme midâduñ mededinden

5 Nâbî sipeh-i 'aşḳ idicek ġâret-i 'uşşâḳ
Bîçârelerün başlar eñ evvel ḫıredinden

575

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtmiş ḫazîn beni seni naḫvetle şâd iden
Tertîb-i kâr-ḫâne-i kevn ü fesâd iden

2 Terkîb-i ḥüsn ü 'aşḳdan olmış nümûne-sâz
Ârâyiş-i merâtib-i naḳż ü ziyâd iden

3 Pâşîde itsün âb-ı ruḫın ḫâk-i ẕillete
Bâlâ-yı ṣadr-ı câha teraḳḳi murâd iden

4 Olmaz güsiste renc-i nişîb ü firâzdan
Mânend-i sâye ṣâḥibine inḳiyâd iden

5 Âsûdelik ümîdin ider ẓıll-ı 'aṣrdan
'Aṣruñ devâm-ı devletine i'timâd iden

6 Taḫmîs şi're câme vü destâr giydürür
Pâyına lîk kefş yapar müstezâd iden

---

574 S1,194a;S2,227a;S3,189a;Ü,156a;M,168b;A,142b
575 S1,194a;S2,244a;S3,189a;Ü,161b;M,187a;A,146a
6 kefş :câme S1

7 Âyâ ne gûne câme giyer ṣubḥ-ı ḥaşrde
Kâlâ-yı zühdi sûḳ-ı riyâda mezâd iden

8 Ḫalḳ-ı zamâne râhat olur istinâddan
Bâlinlerüñ ṣuverlerine istinâd iden

9 Nâbî tenezzül eylemez esbâb-ı ḫvâhişe
Teslîm ile tevekkül ile ittihâd iden

576
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ma'nâ-yı sitem ẓâhir iken reng-i lebinden
Ḳâdir miyüz ammâ ki sû'ale sebebinden

2 Ol ġırre-i ḥüsn itdügin imsâk-ı tekellüm
Ẓann eylemesün sâde-derûnân edebinden

3 Geh ye's deler kîse-i ümmîdümi yoḫsa
Fâriġ miyüz ol naḳd-i ümîdüñ ṭalebinden

4 Ġayret ḳomaz ol ṣûḫa çerâġ olmaġa nâẓır
Vaṣluñ baña râciḥ görinür rûzı şebinden

5 Şâyândur ol dil-dâra perestiş k'ola Nâbî
Âb-ı şefeḳat-rîḫte ebr-i ġażabından

---

576 S1,194a;S2,227a;S3,189b;Ü,156a;M,169a;A,143a

577

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dîde-i ümmîde tâ ol la'l-i mey-gûndur düşen
Çeşm-i dilden dâmen-i endîşeye hûndur düşen

2 'Âleme taksîm olınsa şeş cihât-ı kâ'inât
Hişşe-i insâna ancak rub' meskûndur düşen

3 Kimseye yok ruhşat-ı ıtlâk bî-teslîm-i cân
Cümle bu zindân-ı pîç ü tâba medyûndur düşen

4 Düşde görmez sâye serv ü güli Ferhâd ü Kays
Olsa da sâye-i müyesser bîd-i mecnûndur düşen

5 Hâmesi erbâb-ı tab'uñ çâk-horde kîsedür
Kim şikâfından dem-â-dem nakd-i mevzûndur düşen

6 Çeşm-i ferverdîn dahı gülşen-serây-ı vaşladur
Külbe-i sermâ-keşân-ı hicre kânûndur düşen

7 Iştılâhât-ı lisân-ı 'aşkdur nâz ü niyâz
İntizâm-ı mülk-i dîne şer' ü kânûndur düşen

8 Hastegân-ı la'lüñe mey şerbet-i cân-bahş ise
Tab'-ı bîmârân-ı hâle habb-ı efyûndur düşen

9 Kalmadı Nâbî vişâl-i tâze-rûyâna heves
Şimdi âğûş-ı hayâle tâze mażmûndur düşen

---

577 S1,194b;S2,245a;S3,189b;Ü,162b;M,187a;A,150a
3 -S2
4 Ferhâd ü Kays :Ferhâdveş S2,Ü
7 mülk-i dîne :mülk ü dîne S2

578

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥiṣṣe-yâb olduñ ise ẕâ'iḳa-i ma'nâdan
Secde-i dâ'imenüñ leẕẕetin al Ṭûbâ'dan

2 Naḳş-ı yârüñ dil-i aġyârda yoḳdur farḳı
Dâmen-i ṭâs-ı nüḥâse ḳazılan imżâdan

3 Südde-i meykededen ġayriye vaż' itmez idük
Alabilsek başumuz ġâ'ile-i sevdâdan

4 Mürde-i renc-i ḫumâra kefen eyle ey çerḫ
Atılan penbeyi cem' eyle ser-i mînâdan

5 Naḫl-i mercân gibi minnet-keş-i bârân degülüz
Zîrden feyż aluruz almaz isek bâlâdan

6 Tîġ-i müjgânı degül ḳâbil-i vaṣf itmeyicek
Ḫûn-ı endîşe tereşşuḥ ciger-i ma'nâdan

7 İntiḳâmın o da görsün nice olur ḫâküñ
Mevc çıḳsun var ise cânı leb-i deryâdan

8 Gerçi maḳhûr olur ammâ ki bulur ṣoñra kemâl
Nâbiyâ şehre gelen her ne ise deryâdan

579

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaz zamân-ı 'aşḳ mükâfâtdan emîn
'Uşşâḳuñ inkisârın alan şûḫ-ı nâzenîn

2 Olsa ne deñlü mühr-i Süleymân leb-i ḫamûş
Ammâ açılsa ḫâtem olur lîk bî-nigîn

3 Bî-râh-ı teng ü târ ele girmez feżâ-yı nûr
Rûşen ider bu ma'nîyi nuẓẓâra dûr-bîn

---

578 S1,194b;S2,227b;S3,190a;Ü,156b;M,170a;A,142b
1 dâ'imenüñ :dâ'irenüñ S2,M
579 S1,194b;S2,236b;S3,190a;Ü,158a;M,181a;A,147a

4 İtmezdi halk kasd-ı sevâb ile pây-mâl
Seccâde olsa secde içün rûy-ber-zemîn

5 Hâcet ne saña ey gül-i ter nûş-ı bâdeye
'Aksüñle olur âyine mînâ-yı âteşîn

6 Gayrîde var mı öyle şifâ-bahş mu'cize
Şâyân-ı vahy ise n'ola zenbûr ü engebîn

7 Ma'nâya pîç ü tâb-ı sütûr eylemez eser
Bâzûya Nâbiyâ zarar-ı çîn-i âstîn

580

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Terk iderdi hedefe eyledügi bîdâdın
Gûş ideydi hedefüñ gûş-ı kemân feryâdın

2 Añladum cünbiş-i yek-tavr-ı cihândan bunı kim
Kimse terk itmege mu'tâd degül mu'tâdın

3 Âb-ı engûrı ider terbiye-i rind şarâb
Neş'e-bahş olmada şâkird idinür üstâdın

4 Şaydı şayyâd şikâr itmede söz yok ammâ
Kayd-ı şayda düşürür şayd dahı şayyâdın

5 Terk-i terk-i edeb it olma mu'ârız ey 'akl
Hikmet üzre çevirür dâ'ire-i îcâdın

6 Eldedür râbıta-i nüsha-i takvîm-i hayât
Feyż mâdâm ki kat' eylemeye imdâdın

7 Nâbiyâ yâveye şarf itmededür enfâsın
İhtişâma çüriden mâ-haşal-ı îrâdın

---

7 żarar-ı :ne żarar S2,Ü,M,A
580 S1,195a;S2,241a;S3,190a;Ü,165b;M,183b;A,136a
7 yâveye :bâdeye S2

581
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olur ḳâṣir verâ-yı perde-i ṣun'uñ şühûdından
Naẓar-bend olmayanlar 'âlemüñ bûd ü ne-bûdından

2 Münâfıḳ dûstlardan âşikâre düşmenân yegdür
Ḥarîr-i ṣarfı hoşdur bu dükânuñ germ-sûdından

3 'Uluv isterseñ ol fevvâre-i âb ateşîn olma
Fişek nâ-bûd olur şiddetle bâlâya ṣu'ûdından

4 Olursa cinsine olur 'aṭâsı kec-nihâdânuñ
Sipihrüñ yoḳdur erbâb-ı vefâya ḥiṣṣe cûdından

5 Ticâret-hâne-i dânâ firîb-i dehrüñ ey Nâbî
Gerekdür iḥtirâz itmek ziyânı deñlü sûdından

582
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Def' eyle meded sâḳî bu derd-i seri benden
Geh gâh dirîġ eyleme bir sâġarı benden

2 Bâküm ne benüm dûzahuñ âteşkedesinden
Almazlar ise lücce-i çeşm-i teri benden

3 Ben añladuġum 'afv iseñ ey 'afv-ı İlâhî
Ṣorma günehüm ġayriden al defteri benden

4 Olsun göreyüm gûşe-i hicrâna giriftâr
Rencîde iden ol gül-i meh-peykeri benden

5 Nâbî olamaz cûyda âb-ı eşk gibi germ
Farḳ itmemenüñ vechi ne nîlûferi benden

---

581 S1,195a;S2,228b;S3,190b;Ü,157a;M,170b;A,145a
582 S1,195a;S2,229b;S3,190b;Ü,158a;A,147a(A,136a'da tekrar yazılmıştır.)
4 ol gül-i meh-peykeri :ol büt-i meh-peykeri S2

583

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nühüfte sûzişüm añlandı pîç ü tâbumdan
Ġamum nihân idi fâş oldı ıżṭırâbumdan

2 Egerçi bir yire geldüm o şûh ile ammâ
Niyâzmend-i viṣâl olmadum ḥicâbumdan

3 Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-nefes râst söyle ey dem-i ṣubḥ
Ne gün gelür haberüñ var mı âfitâbumdan

4 Sipihr gibi tevâżu' ḳadüm ham itmişdür
Yaġan mekârim-i ahlâḳdur seḥâbumdan

5 Benüm muḥâsib-i gerdûna minnetüm yoḳdur
Aşaġa varsa bile Nâbiyâ ḥisâbumdan

584

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmış esîr-i 'aşḳ o perî nev-cüvân iken
Yanmış firâḳa âteş-i ṣad ḫânmân iken

2 Olmış hayâl-i yâre dil-i ṣâfı cilvegâh
Kendi henûz âyîne-i 'âşıḳân iken

3 Ârâmın eylemiş sipeh-i 'aşḳ târ ü mâr
'Uşşâḳ-ı zâre kendüsi ârâm-ı cân iken

4 Olmış zebûn-ı ġamze-i 'ayyârı bir bütüñ
Meydân-ı ḥüsn ü ânda ṣâḥib-ḳırân iken

5 İtmekde şevḳ-i vaṣl ile âh ü fiġânları
Gûşı memerr-i leşker-i âh ü fiġân iken

---

583 S1,195b;S2,231b;S3,190b;Ü,159b;M,174b;A,138a
5 Aşaġa :Aşaġı M
584 S1,195b;S3,190b;Ü,160b

6 Ḥarf-i niyâz gird-i lebinden ḫurûş ider
Temkîn-i nâz kendüye bend-i zebân iken

7 Şevḳ-i ḳudûm-ı yâr ile olmakda çâr çeşm
Ġayre nigâh-ı nâzı yine der-miyân iken

8 Cevrinden eylemekde şikâyet bir âfetüñ
Dillerde kendi cevrleri dâstân iken

9 Olmış zamân-ı ḥüsnde ser der-hevâ-yı 'aşḳ
Ṣahbâ-yı nâz ü naḫvet ile ser-girân iken

10 Olmış sirişk-i fürḳat-ı cânâna nâvdân
Müjgân-ı nâzı nîze-zen-i ḳalb-i cân iken

11 Olmış bir âfetüñ o da meftûnı Nâbiyâ
Ḥüsn ile kendü fitne-i devr-i zamân iken

---

7 şevḳ-i: çeşm-i Ü
8 cevrinden :cevrüñden S2
10 cânâna nâvdân :cânâna nâ-tüvân Ü

585

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şâneâsâ kâkül-i yârüñ ṭolaş pîç ü h̲amın
Kişver-i ḥüsnüñ temâşâ it sevâd-ı a'ẓamın

2 Hîç-i dehân-ı tengüñ künc-i 'ademden farḳı yoḳ
Kimde var idrâke ḳudret ḥarf-i râz-ı mübhemin

3 Revġan-ı ṣabr ile yapmışlar fetîl-i intiẓâr
Zah̲m-ı hicrüñ vaṣldan ġayri bulanlar merhemin

4 Çoḳ tek-â-pû eyledüm pest ü bülendin 'âlemüñ
Bulmadum teslîmden ġayri ṭarîḳ-i eslemin

5 Lez̲z̲et-i ġam nüsh̲a-i ṣun'uñ temâşâsındadur
Kem-h̲ıreddür çekmeyen evżâ'-ı dünyânuñ ġamın

6 Ṣaḥn-ı ferdâda degüldür teşneter ḳalmaḳ ba'îd
Cûybâr-ı mümkinâtuñ bilmeyenler maḳsemin

7 Şibhidür ḥamlinden âgâh olmayan âbistenüñ
Rûzgâruñ bilmeyen sûriyle tev'em mâtemin

8 Belki bunda bulasın iḳlîm-i ḥırṣuñ maṭlabın
Bâri bir kez de temâşâ it ḳanâ'at 'âlemin

9 Lâ'übâlî-resmdür iḳlîm-i ḥüsn ol gûne kim
Âftâbı eylemez cez̲be tenezzül şeb-nemin

10 İstiḳâmetle o ḳâmetle eyü bulmış hele
Ṭoġrısı bâr-ı girân-ḳadr-ı emânet âdemin

11 İtmemekdür şükr iḥsân-ı veliyü'n-ni'mete
Nâbiyâ ġayrüñ tecessüs eylemek bîş ü kemin

---

585 S1,195b;S2,239b;S3,191a;Ü,166a;M,182a;A,138b
2 Hîç-i : Pîç-i S1, S3.
7 -A
8 -A
10 'âdemin : 'âlemin S1

586

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kesb-i sûz itmege ḳandîl dil-i rûşenden
Çıḳdı bu şevḳ ile revġan nice pîrâhenden

2 Pest ider nermi dürüşti çıḳarur bâlâya
Farḳı yoḳdur felegüñ gerdişi pervîzenden

3 Saña hem-râhî-i pîrân-ı ṭarîḳ el virmez
Kefş mânend-i 'aṣâ itmeyicek âhenden

4 Saht-rûyâna olur nerm-nihâdân muḥtâc
Düşmesün rişte çalışsun naẓar-ı sûzenden

5 Kîseden kîseye ḥabs eyleyerek halḳ zeri
Çoḳ peşîmânlıġı var çıḳduġına ma'denden

6 Sûziş-i sînemi teskîne medâr olmayıcaḳ
Gülşenüñ farḳı ne bî-dil-ber ü mey gülhandan

7 İntiḳâmın ḳomaz ehl-i dilüñ elbette ḳażâ
Aldurur birbirinüñ desti ile düşmenden

8 'iffet ol mertebedür halvet-i cânânede kim
Pertev-i şem' idemez ṭaşra güẕer revzenden

9 Düzd-i ma'nâ ḳara hırsuz gibidür ey Nâbî
El-ḥazer ḳâfile-i naẓma ṣunan reh-zenden

---

586 S1,196a;S2,230a;S3,191a;Ü,158b;M,172a;A,147b
9 naẓma :lafẓa S2,Ü,M,A

587

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gül-gûne-i şafaḳla felek ġâzelenmesün
Düşmez o pîre-zen ḳatı ṭannazelenmesün

2 Evrâḳın eñ ṣoñ eyleyecek çerḫ târ ü mâr
Mecmû'a-i ümîd ḳo şîrâzelenmesün

3 Âġûşumı tehî ḳoma ey merhem-i ümîd
Ol zaḫmlar ki sînededür tâzelenmesün

4 Açma dehân-ı tengüñi ḥarf-i cefâ ile
Sırr-ı nühüftedür ṣaḳın âvâzelenmesün

5 Bî-müşterî ḳalem-zen-i naẓm olma Nâbiyâ
Kâlâ-yı şi'r yoḳ yire endâzelenmesün

588

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol ġonce-leb tekellüme çoḳ mâ'il olmasun
Bûs-ı lebe kelâmı bile nâ'il olmasun

2 Dildâra bî-taġayyür dil eylemez es̱er
Cûy-ı sirişk çoḳ daḫı deryâ-dil olmasun

3 İbrâmı sen de perde-birûn itme ey göñül
Mir'ât-ı ṭab'-ı yâre keder ḥâsıl olmasun

4 İtmiş o şûḫı da'vete aġyâr ittifâk
Zinhâr o nakş-ı ṣûret-i çîn ḳâ'il olmasun

5 Dâmân-ı pâkin itmeyeler zîb-i dest-i bâd
Aġyâr-ı kîne-cûdan o gül ġâfil olmasun

---

587 S1,196a;S2,233b;S3,191b;Ü,161a;M,177a;A,149a
588 S1,196b;S2,233b;S3,191b;M,175b;A,148b

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

6 Bir vech ile yaḳışmaz aña kâr u bâr-ı ġam
Dîvâne dil meded yañılup 'aḳil olmasun

7 Sedd itme cûy-ı feyżi ser-i şi'r-i tâzeden
Nâbî ḳo sâye-i ḳalemüñ zâ'il olmasun

589
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İder bu güne ḳalursa ġarîk-i lücce-i çîn
Sefîne-i naẓarı çâr-mevc-i çîn-i cebîn

2 Ten-i bürehne-i 'âşıḳda 'aks-i naḳş-ı ḥaṣîr
Olur şehenşeh-i 'aşḳa ḳafesli şâh-nişin

3 Sirişkden müje-i ehl-i resm olur maḥrûm
Nüḳûd gördügi yoḳdur ḳanâre-i ta'yîn

4 Nizâ'-ı ḫalḳa sebeb ârzû-yı rif'atdür
Gelince ref'a ider küşt-gîrlik tenvîn

5 O deñlü ra'şe virür müşge reşk-i ṭurre-i yâr
Ki kürksüz yatamaz deşt içinde nâfe-i çîn

6 O nâm-keşlük ile şöhretüñ cezâlarıdur
'Aceb mi ḳal'a-i zerrîne ḥabs olınsa nigîn

7 'İlâc-ı çirk-i güneh secde-i darâ'atdur
Sepîd olur gör e bir secde ile rûy-ı nigîn

8 Fedâ-yı sâġar-ı mihr oldı 'âḳibet Nâbî
Kef-i felekde olan silk-i sübḥa-i pervîn

---

589 S1,196b;S2,237b;S3,192a;Ü,159a;M,181a;A,147b
7 -S2,M ;sepîd :sefîd A
8 -Ü

590

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḥarf-i niyâzum ol şeh-i bî-dâd işitmesün
Söz bunda ḳalsun ey dil-i nâ-şâd işitmesün

2 Sû-i edeb vesîle-i red olmasun saña
Senden o şûh̲ nâle vü feryâd işitmesün

3 Naḳl eyler âb u tâb ile ṭurmaz çemen çemen
Ey gül baña açılduğıñı bâd işitmesün

4 Bir söz yaparlar itdügümüz z̲evḳ-i vuṣlatı
Allah ṣaḳlasun bunı ḥussâd işitmesün

5 Yine o nâ-murâduñ olur başına belâ
Şîrîn-i viṣâlüñi Ferhâd işitmesün

6 Hîç şübhe yoḳ ki söz ḥâsed ile ḳurur ḳalur
Vaṣf-ı sirişkümi şaṭ-ı Bağdâd işitmesün

7 Nâbî raḳîbler ṣaḳın ol şûh̲uñ olduġın
Mah̲fîce iltifâtına mu'tâd işitmesün

591

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 O perîyi idelüm meclise da'vet gelsün
Gelmesi şevḳi ile meclise zînet gelsün

2 Ḳorḳaram tevbeyi âba düşürürsün zâhid
Hele hengâm-ı çemen mevsim-i 'işret gelsün

3 Âsyâb-ı ḳadeḥüñ ḳâ'ide-i devri budur
Sen de ṣabr eyle birâz saña da nevbet gelsün

---

590 S1,196b;S2,233b;S3,192a;Ü,160b;M,177a;A,149a
7 ṣaḳın : seni S1, S3.

591 S1,197a;S2,235a;S3,192a;Ü,162a;M,178b;A,146a
3 saña da :tâ saña S2,Ü,M,A

4 Leb-i sâḳî iledür lez̲z̲eti ṣahbânuñ da
Bâde kim anda nemek olmaya la'net gelsün

5 Bed-du'a itmege ḳıymam saña ey şûh̲ ancaḳ
Bâġuña sebze-i ter çeşmüñe ṣıḥḥat gelsün

6 Dirler aġyârı mez̲emmet nemek-i meclisdür
Biz de ġıybet idelüm meclise lez̲z̲et gelsün

7 Pây-mâl ol ġam-ı devrâna dimekdür Nâbî
Her kim eylerse du'â kim saña devlet gelsün

592

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtüh Fâ'ilün

1 Düşme ṣalmaḳ fikrine 'âlemde râḥat rîşesin
İtmedin toh̲m-ı tesâmüḥ 'âlemüñ endîşesin

2 Cümleden âsûdeterdür ṣan'at-ı âvâregî
Çâr-sûy-ı 'âlemüñ itdüm tefaḥḥuṣ pîşesin

3 Mâ'il-i âzâr olan bulmaz rehâ âzârdan
Tîşekâr evvel urur seng-i fesâna tîşesin

4 Bâde-i kâm olsa da âmâde z̲evḳe vaḳt yoḳ
Ḥıfẓdan şâm ü seḥer seng-i ḥasedden şîşesin

5 Âhû-yı ma'nâ şikârı ḥâcetüñse Nâbiyâ
Geştden dûr olma müsveddât-ı şi'rüñ bîşesin

---

592 S1,197a;S2,246b;S3,201a;Ü,164b;M,176b;A,147a
2 tefaḥḥuṣ :hemîşe S2

593
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Esîr-i hicr-i bezm-i vuṣlatuñ yâd itmesün n'itsün
Hayâlüñle dil-i vîrânın âbâd itmesün n'itsün

2 Bu ḥüsn-i ḫânmân-endâz ile ẓâlim sen inṣâf it
Seni gördükçe 'âşıḳ âh ü feryâd itmesün n'itsün

3 Bu deñlü lâbeden ṣoñra dil-i zârı o mekr-engîz
Dürûğ-âmîz bir va'deyle de şâd itmesün n'itsün

4 Alurken ebr-i feyżi ḫâki âğûşa çeken yemden
Yine ḥâcetverân-ı ḫâke imdâd itmesün n'itsün

5 Senüñ nâ-dîde vü nâ-kerde nâzüñ şevḳine Nâbî
Bu gûne ma'nî-i nâ-güfte îcâd itmesün n'itsün

594
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne göñül dâ'ire-gerd-i der-i nâmûs olsun
Ne be-hem ber-zede-i pençe-i efsûs olsun

2 Şüste itsün dehenin çirk-i ṭama'dan evvel
Ṣoñra cünbîde-leb-i ruḫṣat-ı pâbûs olsun

3 Şem'-i iḳbâline ğam-ḫvâr-ı siyeh-rûzânuñ
Dest-i erbâb-ı du'â perde-i fânûs olsun

4 Her kim isterse ola ser-sipeh-i şerr ü fesâd
Varsun İblîs gibi evveli sâlûs olsun

5 Nâbiyâ ister iseñ tâze peyâm-ı ma'nâ
Ḳalemüñ 'âlem-i endîşede câsûs olsun

---

593 S1,197b;S2,234a;S3,192b;Ü,161b;M,177b;A,149b

594 S1,197b;S2,234a;S3,192b;Ü,161b;M,177b;A,149b

595

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gördükçe derdin ehl-i nifâḳuñ nifâḳdan
Biz şâkirüz bulunduġumuz ittifâḳdan

2 Taṣrîḥ eylemezse de maḳṣûdın ehl-i derd
Ma'lûmdur me'âli siyâḳ ü sibâḳdan

3 Saṭr-ı nüḫüst-nâme-i şevḳ olmadan tamâm
Dâmâna indi şaḳḳ-ı ḳalem iştiyâḳdan

4 Hîç 'arż-ı sûziş eyleme çûpîn-binâ gibi
Pervâsı yoḳ o seng-dilüñ iḥtirâḳdan

5 Âyâ kim itdi çîde güher-rîze-i murâd
Nâbî bu köhne ṭâḳ-ı muraṣṣa'-revâḳdan

596

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâre varsun peyk-i nâlem âh u zârum söylesün
Âb-ı çeşm-i girye-i bî-iḫtiyârum söylesün

2 Çâk çâk-i sîne virsün mevce-i ġamdan ḫaber
Zaḫm-ı ḫûn-pâş-ı derûnum inkisârum söylesün

3 Ġonce gülsün gül açılsun cûy feryâd eylesün
Sen ṭur ey bülbül birâz gülşende yârüm söylesün

4 Ârzû-yı vaṣl ile şeb-zindedâr olduklarum
Girye-i ḥasretle çeşm-i intiẓârum söylesün

5 Bende yoḳ ḳudret edâya ḥarf-i şevḳi Nâbiyâ
Ḫâme-i rengîn-ṣarîr-i bî-ḳarârum söylesün

---

595 S1,197b;S2,230a;S3,192b;Ü,158b;M,172b;A,147b
2 siyâḳ ü sebâḳdan :sebâḳ ü siyâḳdan S2,Ü,M,A
596 S1,197b;S2,236a;S3,192b;Ü,162b;M,179b;A,137b
2 mevce-i :ḫ^{v}âce-i A

597

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Olmam gilemend ol meh-i hâṭır-şikenümden
Biñ menfez-i âh açsa da her mû bedenümden

2 Ta'ẓîm ile mihr itdi dür-i gûş-ı mübâhât
Ol şeb-nemi kim eyledi çîde çemenümden

3 Tâ maẓhar olaldan nefes-i pîr-i muġâna
Devr olmadı bir gerdiş-i câm encümenümden

4 Ben her neḳadar ḥasret isem nâzına yârüñ
Ḥasretdür o da ḥarf-i niyâza dehenümden

5 Her kim götürürse teb-i endûha şifâdur
Bu maṭla'-ı cân-perveri Nâbî suḫanumdan

598

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dime sûz-ı dilüñ ol şem'a bî-pervâ ne söylersin
Ṭabîb-i câna derdüñ söylemez de yâ ne söylersin

2 Düşürdüñ yâre farżâ fırṣat-ı 'arż-ı niyâz ammâ
Görince cebhesinde çîn-i istiġnâ ne söylersin

3 Yıḳup göñlüm yine va'd-i dürûġ-âmiz ile yapduñ
Bugün virdüñ firîb ammâ 'aceb ferdâ ne söylersin

4 Ben ol âyîne-ruḫsârı görince baġlanur nuṭḳum
Baḳup âyîneye ey ṭûtî-i gûyâ ne söylersin

5 Gel e hem-râzlık da'vâsı ile şevḳ gösterme
Açılmaz gül saña ey bülbül-i şeydâ ne söylersin

---

597 S1,197b;S2,231b;S3,193a;Ü,159b;M,174b;A,144b
5 bu :bir S2,M,A
598 S1,198a;S2,238b;S3,193a;Ü,164a;M,181b;A,146b
5 gül saña :saña gül S2,Ü,M,A

6 Pür itdün gûş-ı câmı kulkul-ı şîşeñle meclisde
Cihâna salduñ âteş bilmem ey sahbâ ne söylersin

7 Hüner ârâyiş-i gûş-ı kabûl itmekdür ey Nâbî
Bu vâdide bu tâze şi'rden a'lâ ne söylersin

599

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ümîd-i merhamet sengîn-dilân-ı nâz-perverden
Tereşşuh-cûylukdan farkı yokdur âb-ı gevherden

2 Olan hvân-ı hayâta çâşnî-dih rûhdur yohsa
Olur gürbe remîde üstühvân-ı huşk-i şeş-derden

3 Leb-i mey-keşde dest-i sâkiyânda takla-bâzîler
Sirâyet eylemiş peymâneye hûn-ı kebûterden

4 Heveskârân ider ruhsâr-ı yâra nazra-i şehvet
Cenâbet şüst ü şûyiçün döker su dîde-i terden

5 Gelür sahn-ı hayâle birbirine beñzemez sûret
Dil-i endîşenâküñ farkı yok mir'ât-ı berberden

6 Degüldür lûle lezzet-yâb bî-sûziş hayâtından
Meger bîçâre tenbâkû nefes almış semenderden

7 Sevâd-ı harf-i evrâk üzre şakk-ı hâmeden düşmek
İder eş'âr-ı etfâlüñ tulû'ın rahm-ı mâderden

8 Letâfetde egerçi mû-miyân meşhûrdur ammâ
Tolar âgûş-ı hasret vasl-ı hûbân-ı ten-âverden

9 Hayâl-i şi'r dilde cây-gîr olmakla ey Nâbî
Derûn-ı sînenüñ yok farkı hûbân-ı hat-âverden

---

599 S1,198a;S2,234b;S3,193a;Ü,163a;M,178a;A,140b

600

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gonce gördüm seni ey gül sen o şâh olmayasın
Gösterürlerdi hilâl iken o mâh olmayasın

2 Âh idersin ser-i râhında o mâhuñ ammâ
Korkarum ol güle derd-i ser-i râh olmayasın

3 Nażaruñ düşmede bâlâlara bedr oldukda
Şakın ey meh hedef-i nâvek-i âh olmayasın

4 Evvelîn pendi budur pîr-i muġânuñ rinde
Ki şakın sehv ile dil-dâde-i câh olmayasın

5 Şüste-i çeşme-i 'afv olmadan olma nevmîd
Ḫum-ı şahbâ gibi leb-rîz-i günâh olmayasın

6 Bed-du'â eylemem ancak göresin ol güni kim
Teşne-i nâz olasın ġark-ı nigâh olmayasın

601

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Câhil müdâm def'ine tedbîr ider ġamın
'Âkil çeker zamân-ı vilâdetde mâtemin

2 Nâ-müstemirde zevk ü keder müstemir degül
Ḥâcet yok âzmâyişe 'îydin muḥarremin

3 Bih-bûdî-i ümîdüme sa'y itme ey felek
Rüsvây ider cerâḥat-ı nâsûr merhemin

4 Âlûdelikde reng-i kemâlüñ birisidür
Cûy-ı vücûduñ añlayana şâf-ı maksemin

---

600 S1,198a;S2,240a;S3,193b;Ü,164b;M,183a;A,146b
1 ey gül o :cânâ sen o A
5 şüste-i :beste-i S2,Ü,M,A
6 ancak :ammâ A
601 S1,198b;S2,240b;S3,193b;Ü,165a;M,183b;A,144b

5 'Ûd-ı derûnı âteş-i âh ile it buhur
Vasluñ ġaraż güşâd ise genc-i mutalsamın

6 Eylerdi yâr bulsa hayâlin dahı dirîġ
Olsaydı żabṭa ḳudreti endîşe 'âlemin

7 Bir kimsenüñ bu meclis-i fânîde Nâbiyâ
Görmek müyesser olmadı 'ayş-ı dem-â-demin

602
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hubân viṣâle mâ'il olur hurd-sâl iken
Eyler hamîde ḳâmetini meh hilâl iken

2 Açılmayaydı olmaz idi lâle dâġdâr
Gencîne-i piyâzda âsûde-ḥâl iken

3 Bilmezdi hâküñ olduġunı pister-i ḥayât
Mûr-ı cenâḥ-yafte bî-perr ü bâl iken

4 Çesbândur ârzû-yı dile ye'sden hele
Ümmîd esîr-i keşme-keş-i iḥtimâl iken

5 Kimdür cihânda olmamış âyâ firifte
İḳbâl ber-ḳarâr-ı hayâl-i muḥâl iken

6 Olmaz ṣeḥâyifüñ yine ḳadr-i bülendi pest
Ṣaff-ı sipeh-keş-i ḳaleme pây-mâl iken

7 Çoḳdur bu nev-ḳumâş-ı suhan saña Nâbiyâ
Şehr-i dimâġ pâ-zede-i ihtimâl iken

---

602 S1,198b;S2,245a;S3,193b;Ü,167b;M,187b;A,139a
1 mâ'il :ḳâ'il S2,Ü,M,A
7 ihtimâl :ihtilâl S2,Ü,M,A

603

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sîne pür-ġamdur cebînüñ der-hem olsun olmasun
'Uḳde çoḳdur dilde zülfüñ pür-ḫam olsun olmasun

2 Âbdâr olsun senüñ tek mihr-i ruḫsâruñ benüm
Dîde-i şeb-zindedârum pür-nem olsun olmasun

3 Ḫâne-perverd-i ġam olmaz gûşe-i dilden ba'îd
Anda dil-ḫvâha muvâfıḳ 'âlem olsun olmasun

4 Ġayre ṣatsun merhemin cerrâḥ-ı dükkân-ı neşâṭ
Zaḫm ile pürdür derûnum merhem olsun olmasun

5 Keşf ider Nâbî dil-i sevdâ-zede esrârını
Meclisinde kim bulunsa maḥrem olsun olmasun

604

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Noḳṭayı idrâk ider ḥarf üzre taḥmîl itdügin
Kâtib-i ṣun'uñ bilen icmâli tafṣîl itdügin

2 Tâkden ḫumdan sebûdan kâseden sâḳî-i bezm
Ṣarf ider ḫâk-i reh-i rindâna taḥṣîl itdügin

3 Âfitâb-ı ḥüsn dirlerse 'aceb mi Yûsuf'a
Gûş idenler delvden mîzâna taḥvîl itdügin

4 Ḍarb-ı sikkeyle olur zer nâmdâr-ı iştihâr
Müsta'idd-i 'izz ider üstâd teẕlîl itdügin

5 Bir nevâdan bir dıraḫt-ı bârver eyler ẓuhûr
Ḫâk ider teksîr devr-i çerḫ taḳlîl itdügin

6 Olduġın añlar bu 'âlem bir mu'ammâ-yı ġarîb
Fehm iden üstâdınuñ terkîb ü taḥlîl itdügin

---

603 S1,198b;S2,233a;S3,194a;Ü,160b;M,175b;A,148b
604 S1,199a;S2,242a;S3,194a;Ü,166a;M,184b;A,138a
1 taḥmîl : tekmîl A

7 Kendü ṭavrında meges ednâ degül ṭâvûsdan
Añla Ḥaḳḳuñ Nâbiyâ Ḳur'ân'da temṣîl itdügin

605
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sîne-i cânâna baḳ mest-i şarâb-ı nâb iken
Fevt-i seyr-i gülşenistân eyleme meh-tâb iken

2 Bî-icâzet ṣunmadur ḫᵛân-ı veliyyü'n-ni'mete
Bûse-çîn olmaḳ ruḫından yâr mest-i ḫᵛâb iken

3 Leşker-i ḫaṭ ebruvânın itdi pâ-mâl-i ġubâr
İndi püller pâyesine bir zamân miḥrâb iken

4 Pîrlik hengâmı geldi rîşümüzde şânemüz
Şâne-i cülāha döndi şâne-i mû-tâb iken

5 Nâbiyâ bî-lafẓ itme ma'nî-i tâze ümîd
Kâr-ı 'âlem ser-be-ser vâbeste-i esbâb iken

606
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İnkâr iderse ġamzesi düzdândan olduġın
Ebrûları işâret ider andan olduġın

2 Bî-raḥmlikle ġamze-i kâfir-nihâd-ı yâr
Bildürdi ḫalḳa merḥamet îmândan olduġın

3 Tâ olmayınca yâr ile hem-meclis-i şarâb
Ben bilmedüm bu mertebe yârândan olduġın

4 Bûy-ı şarâb alan nefesümden yaḳîn ider
Göñlümde zaḫm-ı ġamze-i cânândan olduġın

---

605 S1,199a;S2,235a;S3,194a;Ü,161b;M,178b;A,141a
2 ḫᵛân-ı :mâl-ı S2,Ü,M,A
606 S1,199a;S2,242a;S3,194b;Ü,166a;M,185a;A,138b

5 Fehm eyleyen vücûb-ı vücûdun kemâlini
Naḳşuñ bilür levâzım-ı imkândan olduġın

6 Âsâr-ı ḳahrdan gilemend olmaz añlayan
Luṭf-ı bahâr feyż-i zemistândan olduġın

7 Nâbî bilür daḳîḳa-şinâsân-ı rûzgâr
Çîn-i cebîn 'alâyim-i hicrândan olduġın

607
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Cihânuñ olmadasın sîr âb ü nânından
Nedür bu şekve zemîninden âsmânından

2 İderse pâyüñi âzürde zaḫm-ı ḫârı nedür
Şikâyet eylemenüñ vechi bâġbânından

3 Ṣaḥîfe-i felek üzre nücûma dönmişdür
'Uṭâridüñ dökilen rîki rîkdânından

4 Gören süṭûrın olurdı resîde mefhûma
Çıḳılsa ṭârem-i ma'nâya nerdübânından

5 O mest-i dil-siyehüñ bîm-i çeşm-i mestinden
Hezâr mîl ḳaçar sürme sürmedânından

6 Ġınâ-yı ṭab'uma nisbet gedâdur ey Nâbî
Niyâz-ı nâle iden ḥasret-i zebânından

---

7 rûzgâr:vaż'-ı yâr S2,Ü,M,vaż'-ı nâz A
607 S1,199b;S2,227b;S3,194b;Ü,156b;M,169a;A,145a
5 mest-i :dost-ı S2

608

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olma ol gûne ki her kim ki ola saña ḳarîn
Ola düşmenlerinüñ fevti ile zâr ü ḫazîn

2 Olma ol gûne ki senden ola rû-gerdânlıḳ
Nîk-ḫᵛāhānuña sermâye-i naḳd-i taḥsîn

3 Olma ol gûne ki eṭvâruñı ẕem itdükçe
Bârekallah ola bed-ḫᵛâhlara naḳş-ı nigîn

4 Olma ol gûne ki çeşmüñ nigeh itdükçe ola
Ġarḳ-ı mevc-i girih-i nâṣiyevü çîn-i cebîn

5 Olma ol gûne ki ġavġâ-yı duḫûl eyleyeler
Guşuña leşker-i düşnâm ü sipâh-ı nefrîn

6 Olma ol gûne ki dil-gîr olup eṭvâruñdan
Nükte-i ẕemmüñ ola bezme medâr-ı tezyîn

7 Olma ol gûne ki her ḳande k'ola yâd-ı fesâd
İdeler menḳabetüñ anuñ içinde tazmîn

8 Olma ol gûne ki olmaya senüñ ref'üñ içün
Bed-du'â eyleyenüñ desti sütûn-ı âmîn

9 Olma ol gûne ki maẓlûm-ı perîşân-ḥâlüñ
Ḫaber-i mergüñ ide derdini ancak teskîn

10 Olma ol gûne ki medḥüñle ola şöhret-yâb
Bulduġı şaḫṣa ide terk-i senāñı telḳîn

---

608 S1,199b;S2,242b;S3,199b;Ü,166b;M,185b;A,136b
1 ola saña :saña ola S2,Ü,M
3 naḳş-ı nigîn:naḳş-ı mekîn M
8 -A
10 ola :olan S2,M,A

11 Olma ol gûne ki âzâr-keşân-ı vaż'uñ
Haber-i fevtüñ içün eyleyeler şehr-âyîn

12 Olma ol gûne ki her ḳande felâket var ise
Halḳ anı eyleyeler cümle senüñçün tahmîn

13 Olma ol gûne ki ḥaḳḳuñda lisân-ı şu'arâ
Ḳopara hâme-i Nâbî gibi bir tâze zemîn

609
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Âşıḳa nâzdan ol âfet-i devrân dönsün
Bu revişden olur elbette peşîmân dönsün

2 Sîne germek nigeh-i yâre ḳatı müşkildür
Dönsün ol dâ'iyeden 'âşıḳ-ı ḥayrân dönsün

3 Biz dahı kendü gibi 'âşıḳ-ı ser-geştelerüz
Ḥaşre dek üstümüze günbed-i gerdân dönsün

4 Hele bir kerre de görmiş olalum dîdârın
Bezme gelsün de yine câm-ı dırahşân dönsün

5 Sînemüz çâk ile miḥrâb idelüm tâ ki bize
Âhen-i ḳıble-nümâveş dil-i cânân dönsün

6 Nâbiyâ tâze nażîre disün erbâb-ı suhan
Rûy-ı haṭ-âvere mecmû'a-i 'irfân dönsün

---

609 S1,200a;S2,235b;S3,195a;Ü,162a;M,179a;A,141a
6 'irfân :yârân A

610

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İstimâ' itdük görenlerden şafâ-yı şohbetin
Biz hele bezm-i cihânuñ görmedük keyfiyyetin

2 Dest-i rindânda degüldür zevk içün şem'-i kadeh
Gâ'ib itmişler ararlar şem' ile germiyyetin

3 Andan istidlâl mümkin râhat-ı ferdâyı kim
Kimse virmez kimseye râh-ı 'ademde nevbetin

4 Derdine bulur tabîb-i lutf-ı Hakk'ı çâre-sâz
Vakf-ı bîmârân iden dârü'ş-şifâ-yı devletin

5 Nâbiyâ hoşter gelür bî-berg-i 'ayş olmak baña
Rûzgâruñ çekmeden bâr-ı girân-ı minnetin

611

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İstemezdük kâmetin cünbişde bî-bâk olduğın
Reşkden servüñ libâsı çâk-ber-çâk olduğın

2 Çünki hod-bînsin niçün giryân idersin çeşmüñi
İstemez erbâb-ı hüsn âyîne nemnâk olduğın

3 Andan almış seyr idüp Cemşîd resm-i kûzeyi
İki mâruñ zîb-i dûş u gûş-ı Dahhâk olduğın

4 Kadr-i ihsânı bilür yok şimdi ta'yîb eylemem
Halk-ı 'aşruñ mübtelâ-yı renc-i imsâk olduğın

5 Subha-i lû'lûya Nâbî rağbetüm ta'yîb iden
Görmemiş ruhsâre-i yârüñ 'araknâk olduğın

---

610 S1,200a;S2,242b;S3,195a;Ü,167a;M,186a;A,137a
611 S1,200a;S2,253b;S3,195a;Ü,167a;M,186b;A,137a

612

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Derd-i dili ol bî-ġama tefhîm ne mümkin
Nâ-dîdeye nâ-bûdeyi ta'lîm ne mümkin

2 Reh-yâb olamaz vaḥdete âlâyiş-i kes̱ret
Biñ gûşe bir âvâzeyi taḳsîm ne mümkin

3 Sırr-ı dili eczâ-yı beden derke ne ḳâdir
Taḫṣîṣ-i mezâyâsını ta'mîm ne mümkin

4 Ruḫsârınuñ âlâyişidür kâkül-i müşgîn
Rûz u şebi birbirine taḳdîm ne mümkin

5 Maḳṣûre-i dîdemde kemîn itmeden a'lâ
Ḫâk-i der-i cânâneyi ta'ẓîm ne mümkin

6 Dil 'arş-ı İlâhî'dür anı eyleme taḫrîb
Dest-i beşer ol ḫâneyi termîm ne mümkin

7 Nâbî dili tekdîr idemez gerd-i ḥavâdis̱
Âlâyiş-i ser-çeşme-i teslîm ne mümkin

613

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Kadd-i sipihrüñ añlayan añlar ḫam olduġın
Bî-çâre çerḫ bâr-keş-i 'âlem olduġın

2 Eyler ḫazân bahâra te'âḳub ḫazân ḫazân
Hemvâre istemez çemenüñ ḫurrem olduġın

3 Memnûn olurdı pestliginden bileydi çerḫ
Ruḫ-şûy-ı mihr-i enver olan şeb-nem olduġın

4 Fehm eyle çâk-i sîne ile eşk-i dîdeden
Ḫâme ḥarîm-i ma'nîye nâ-maḥrem olduġın

---

612 S1,200a;S2,244a;S3,195b;Ü,167a;M,186b;A,139a
1 nâ-bûdeyi :nâ-bûdeye S2
4 ruḫsârınuñ :ruḫsârıdur S2
613 S1,200b;S2,232b;S3,195b;Ü,166b;M,174b;A,139a
3 çerḫ :ḫâk S2,Ü,M,A

5 Olmaz güsiste dâmeni dest-i ẖayâlden
Ol mâh-pâre ben daẖı bilmem nem olduġın

6 Zaẖm-ı nigâhın itmez idi kimseden dirîġ
Żımnında bilmeseydi ẖafî merhem olduġın

7 İcrâ iderdi ḥükmüni aṣl-ı kerîminüñ
Nâbî bileydi herkes eger âdem olduġın

614

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ol âfetüñ ser-i zülfi ẖam olmasun n'olsun
Görüp o ḥâleti dil derhem olmasun n'olsun

2 N'ola güdâẖte olsa dilümde peykânı
Bu gülsitâna düşen şeb-nem olmasun n'olsun

3 Hezâr zaẖm-ı ġama cilvegâh iken göñlüm
Fütâde-i heves-i merhem olmasun n'olsun

4 Girişme-i mey-i luṭf ile mest olan yârüñ
Kem iltifât-ı ġam-ı 'âlem olmasun n'olsun

5 O dil ki câygehi ola sîne-i Nâbî
H̲arâb-kerde-i dest-i ġam olmasun n'olsun

---

6 kimseden :kimseye S2,A

614 S1,201a;S2,234a;S3,196a;Ü,161a;M,177a;A,140a

1 ser-i :ẖam-ı A

2 S2,M,Ü'de 3.beyit.

3 S2,M,Ü'de 2.beyit.

615

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dest-i sitemle yıkma dilüñ tîre-hânesin
Dagıtma şâhbâz-ı gamuñ âşiyânesin

2 Kasdum hemân şikâyet-i baht-ı siyâhdur
Ey dûd-ı âh sen arada bir bahânesin

3 Bir zahm-ı cân-sitân olacak tîre degmedük
Çokdan göñül hâdeng-i cefâya nişânesin

4 Bir kerre baña gelmedüñ ey sâgar-ı neşât
Bildüm ki sen de tâbi'-i devr-i zamânesin

5 Ruhsâr-ı yâri hâl-i hırâmında seyr idüp
Bâlâya çekdi âteş-i âhum zebânesin

6 Hâmûş-ı şerm olurdı seher 'andelîb-i zâr
Pervânenüñ göreydi niyâz-ı şebânesin

7 Yârân-ı nazm hep taraf-ı tâze tutdı lîk
Nâbî-i haste-dil taraf-ı 'âşıkânesin

616

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu sūz ile dil nâle-i mestâne mi çeksün
Bülbül çekecek bârı da pervâne mi çeksün

2 Ey dil koya ta'zîri o tesbīh ile zâhid
Varsun der-i mey-ḫānede peymâne mi çeksün

3 'Âşık taleb-i meyle harâbâta mı düşsün
Bir gevher içün sıklet-i vîrâne mi çeksün

---

615 S1,201a;S2,239a;S3,196a;Ü,164b;M,182b;A,140a
2 şikâyet-i :hikâyet-i S2,Ü,M,A
616 S1,201a;S2,235b;S3,196a;Ü,162a;M,178b;A,140a

4 Merhem mi ḳosun dâġına elmâs ṭururken
Ol dâ'ire-i devlete bîgâne mi çeksün

5 Nâbî'ye düşer ġuṣṣa-i 'âlem dile düşmez
Huşyâr tururken ġamı dîvâne mi çeksün

617

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Pürdür mis̲âl-i şîşe derûnum ḥarâmdan
Bilmem ne nef' ola bu sücûd ü ḳıyâmdan

2 Rû zerd ü mû sefîd ü beden h̲aste cân ża'îf
Geçmez dil-i siyâh yine iḥtişâmdan

3 Naḳş-ı nigînüñ âh̲iri levḥ-i mezâr iken
Olmaz keşîde dest-i heves ḳayd-ı nâmdan

4 Dendânlar oldı rîh̲te-i sufre-i fenâ
Tennûr-ı ma'de pür yine şevḳ-i ṭa'âmdan

5 Ḳaddüm h̲am oldı olmadum ammâ yine h̲alâṣ
Dünyâ içün diyenlere bu iltiyâmdan

6 Âteş bıraḳdı bîm-i fenâ kûre-i dile
Nefs-i ḥarîṣ geçmedi sevdâ-yı h̲âmdan

7 Ten bî-tüvân ḥavâs perîşân göñül h̲arâb
Ḳalmaz cihân-ı ṭûl-ı emel intiẓâmdan

8 Şehr-i bedende ṣıyt u ṣadâ ḳalmadı henûz
Bâzâr-ı ârzûda geçilmez ziḥâmdan

9 Ḥâlüm h̲arâb 'aḳibetü'l-emr Nâbiyâ
Olmazsa luṭf ḥażret-i Rabbü'l-enâm'dan

---

617 S1,201a;S2,230b;S3,196b;Ü,159a;M,173b;A,139b
2 beden h̲aste cân ża'îf :beden süst ü ten ża'îf A

618
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hirâs-ı âh-ı serdüm zülfin ayırmaz 'izârından
O sermâ-dîde gitmez muttaşıl âteş kenârından

2 Bekâ-yı sûziş-i 'uşşâkı iş'âr itdi Mecnûn'uñ
Çıkan sünbül-şıfat dûd-ı dili hâk-i mezârından

3 Olur bisyârî-i 'aksine bâ'is yohsa ol bî-rahm
Hazer itmezdi mir'ât-ı derûnum inkisârından

4 Gelür bir gün beni pâ-mâl-i nâz eyler ümîdiyle
Dü çeşmüm nakş-ı pâ mânendi gitmez reh-güzârından

5 Ruh-ı pür-tâb-ı yâri gördi mihr ü mâh Nâbî'nüñ
Bir iki katreâsâ düşdi çeşm-i i'tibârından

619
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âzürdedür ümmîd-i vişâl eyledügümden
Âverde-i âğûş-ı hayâl eyledügümden

2 Ol ġonce-i ter cebhesini eyledi pür-çîn
Bülbül gibi tafşîl-i makal eyledügümden

3 Aġyâra ider gûşe-i ebrû ile îmâ
Cevrin görüp izhâr-ı melâl eyledügümden

4 Şeb-nem gibi hoy-kerde-i şerm oldı 'izârı
Ruhsârını gül-berge misâl eyledügümden

5 Nâbî beni rüsvâlıġa âmâde şanurlar
Yârüñ ser-i kûyını su'âl eyledügümden

---

618 S1,201b;S2,227a;S3,196b;Ü,156b;M,169a;A,145b
3 olur :olup S2,Ü,M,A
619 S1,201b;S2,232a;S3,196b;Ü,160a;M,175a;A,140b
4 ruhsârını gül-berge :ruhsârına gül-bergi S2,Ü,M

620

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nice bir girye-i hicr ile gözüm kûr olsun
'Arż-ı rûy it ki naẓar ġarḳ-ı yem-i nûr olsun

2 Ṣarṣar-ı ġam götürür vâdî-i ḥırmâna atar
Dil girân-bârî-i ġamdan ḳoma mehcûr olsun

3 Âmed ü reft-i ḫayâl-i leb-i yârüñ yiridür
Her zamân sînedeki zaḫm ḳo nâsûr olsun

4 İtdi bir câm ile iḥyâ dil-i vîrân-şüdemi
Mey-fürûşuñ dilerüm ḫânesi ma'mûr olsun

5 Lâyıḳ-ı devlet-i zaḫm-ı sipehi sînemdür
Nâ-maḥaller naẓarından o şehüñ dûr olsun

6 Günde ṣad ḫâne-i ḳalbi ide târâc hele
Nigehi çeşmine sermâye-dih-i zûr olsun

7 Nev-nüvişte ġazelüñ Nâbî idüp dest-âvîz
Şu'arâ-yı Ḥalebe söyle ki ma'zûr olsun

621

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cefâ gördük o naḫl-ı nâz-perverden vefâ dirken
Bizümle 'âḳibet bîgâne çıḳdı âşinâ dirken

2 Göñül bir câm-ı jeng-âlûde döndi köhne revzende
Zamân ile aña âyîne-i 'âlem-nümâ dirken

3 Bizümle hep zebân-ı ḫançer ile söyleşür şimdi
Ser-i rehde düçâr olduḳça evvel merḥabâ dirken

---

620 S1,201b;S2,236b;S3,197a;Ü,162b;M,179b;A,140b
621 S1,202a;S2,240b;S3,197a;Ü,165a;M,183a;A,141b

4 Ne deñlü ıżṭırâb itdükse ol deñlü esîr olduḳ
Bulayduḳ zülf-i çîn-i çîn-i dilberden rehâ dirken

5 Ne lâzımdur düşürmek şi'ri Nâbî ḳayd-ı iġlâḳa
Bu deñlü bî-tekellüf sâde şi'r-i dil-güşâ dirken

622
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Beni şâd eylemedüñ sen dah͟ı nâ-şâd olasın
Şu'le-i âh-ı ġarîbân gibi ber-bâd olasın

2 Künc-i hicrâna olup sen de benüm gibi esîr
Rûz u şeb dest-zen-i dâmen-i feryâd olasın

3 Vire nah͟l-i emelüñ mîve-i eşk-i ḥırmân
Bir sitemkâra niyâz itmege mu'tâd olasın

4 Rûzgâr eylesün eflâke ġubâruñ peyvend
Göreyüm pâ-zede-i leşker-i bî-dâd olasın

5 Telh͟-kâm-ı sitemüñ gör ne çekermiş bilesin
Sen de zehr-âbe-çeş-i kâse-i ḥussâd olasın

6 Eyledüñ Nâbî-i bî-çâreye çoḳ cevr ü sitem
Yoḳ ümîdüm ki mükâfâtdan âzâd olasın

---

4 Bulayduḳ zülf-i çîn-i çîn-i dilberden rehâ dirken :
Bulayduḳ 'uḳde-i çîn-i cebîninden rehâ dirken S1,S3,A,
Bulayduḳ çîn-der-çîn-i dilberden rehâ dirken M

622 S1,202a;S2,238a;S3,197a;Ü,163b;A,141a
4 bî-dâd :hicrân S2

623

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne dem o şûh idüp geşt-i gülistân gösterür kendin
Çemende gül de bülbül gibi nâlân gösterür kendin

2 Ta'âla'llah ne ḥüsn-i hûş-berdür kim gören 'âşıḳ
Misâl-i ṣûret-i dîvâr ḥayrân gösterür kendin

3 Ne deñlü zahmdâr-ı hâr ise gül bâġ-ı 'âlemde
Yine mânend-i dāġ-ı sîne handân gösterür kendin

4 Meger bûy-ı dil-âvîzin dirîġ eyler gedâlardan
Ki geldükçe ṣabâ zülfin perîşân gösterür kendin

5 Zeri ebnâ-yı 'âlem eyleyüp pinhân seḥâbâsâ
Yine âh-ı şerernâk ile giryân gösterür kendin

6 Ne 'âşıḳ-dûstdur gör şem'-i şâm-efrûzı kim dâ'im
Berây-ı hâṭır-ı pervâne sûzân gösterür kendin

7 Ṣabâḥâsâ yüzi açıḳ derûnı pâk iken Nâbî
Yine gerdûn gibi âlûde-dâmân gösterür kendin

---

623 S1,202a;S2,244b;S3,197b;Ü,167b;M,186b;A,142a
1 nâlân:handân A
4 geldükçe :gördükçe S1
6 kim dâ'im :her dem S2,Ü,ki her dem M

624
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey dil sitem-i yârdan âzâd olamazsın
Mâdâm ki saña dil dinilür şâd olamazsın

2 Dergâhına yüz sürmeyicek pîr-i muġânuñ
Şâyeste-i keyfiyyet-i irşâd olamazsın

3 İtdüñ yirüñi reh-güẕâr-i seyl-i melâmet
Ey ḫâne-i sâmân daḫı âbâd olamazsın

4 Hem-rengsüñ ey baḫt-ı siyeh zülf-i bütâna
Ammâ n'ideyüm öylece berbâd olamazsın

5 Elbette olursın yine bir âfete meftûn
Ḥâlüñ budur ey Nâbî-i nâ-şâd olamazsın

625
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñül teklîfsiz ol mest-i nâ-mestûra ṣunmazsın
Ezelden meşrebüñdür ḫvân-ı bî-destûra ṣunmazsın

2 Düşelden jâleveş bu ḫākdāna âferîn ey dil
Diküp göz sufre-i gerdûna nân-ı hora ṣunmazsın

3 Göñül bilmem niçün bî-zülf olan ruḫsâra baḳmazsın
Bu fermângehde ṭuġrâdan tehî menşûra ṣunmazsın

4 Beni öldürdi ġam muṭrib kerem ḳıl al ele nâyı
Ser-â-ser mürdedür 'âlem daḫı sen ṣûra ṣunmazsın

5 Tehî ḳalmış nemekdân-ı ümîdüñ Nâbiyâ bilmem
Niçün dest-i niyâzuñ sîne-i pür-şûra ṣunmazsın

---

624 S1,202b;S2,238a;S3,197b;Ü,163b;M,180b;A,141b
1 yârdan :dehrden S2,Ü,M,A// mâdâm ki :mâdâm S2,M
4 hem-rengsüñ:hem-rengsin Ü,M,A
5 ḥâlüñ :ḥâlin Ü
625 S1,202b;S2,238a;S3,197b;Ü,163b;M,180b;A,142a
2.ve 3.beyitlerin 2.mısraları A'da yer değiştirmiştir.
4 Beni :Bizi A

626

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sûz-ı ġamla içmege dil âteş-i seyyâleden
Âteşîn sâġar gerekdür şu'le-i cevvâleden

2 Ol gülüñ dil bülbül-i gûyâsıdur kim gösteren
Ser-be-ser çîn-i cebîn bâr-ı girân-ı jâleden

3 Bâġa gel ḳadd ü ruh u halüñ görüp olsun hacîl
Serv gülden gül ḳaranfülden ḳaranfül lâleden

4 Mihr-i ḥüsnüñ ḥabse fermân itdi gûyâ mâhı kim
Maḥv-ı endâm eylese çıḳmaz derûn-ı hâleden

5 Nâbî-i dil-hastesin görmiş de ol âfet dimiş
Żaʻfın iʻlâma ne ḥâcet añlanurken nâleden

627

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bize sâḳî ne hurşîd ü ne mâh-ı 'îd göstersün
Esîrân-ı neşâṭuz sâġar-ı Cemşîd göstersün

2 Göñül ey mâh-ı mihr-engîz geçmez senden isterse
Felek her gice bir meh günde bir hurşîd göstersün

3 Dirîġ itmez ne kâlâ istese südäger-i hurşîd
Göñül sûḳ-ı ṭalebde ṣûret-i ümmîd göstersün

4 Bize rûy-ı dilinden geçdük ancaḳ ol peri bâri
Raḳîbe ḳâ'ilüz bir ṣûret-i tehdîd göstersün

5 O vaḥşi âfeti ṣayd itmek isterse dil-i Nâbî
Niyâz itdükçe tekrâr eylesün te'kîd göstersün

---

626 S1,202b;S2,229b;S3,197b;Ü,158a;M,172a;A,142a
2 gösteren :gösterür S3,Ü,M,A
627 S1,202b;S2,238a;S3,198a;Ü,163a;M,180b;A,143b
1 neşâṭuz :neşâṭa S2,Ü,M
3 hurşîd :tevfîḳ S2,Ü,M,A

628

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḥüsn-i ṭâḳat-güdâza 'aşḳ olsun
'Âşıḳ-ı pâk-bâza 'aşḳ olsun

2 Leẕẕet-i nâza gerçi söz yoḳdur
Lîk ẕevḳ-i niyâza 'aşḳ olsun

3 Murġ-ı cânı per açmadan ide ṣayd
Öyle bir şâhbâza 'aşḳ olsun

4 İde ṣad cânı bir girişmede ṣayd
Ġamze-i siḥr-sâza 'aşḳ olsun

5 Nükte fehm-i kelâm-ı ehl-i suḫan
Ṣâḥib-i imtiyâza 'aşḳ olsun

6 Gerçi bu ḥüsne yoḳ sözüm Nâbî
Ḥüsn-i ṭâḳat-güdâza 'aşḳ olsun

629

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Vir ḫandeye ruḫṣat leb-i gül-fâm görünsün
Kâm-ı dil-i rindân-ı mey-âşâm görünsün

2 Surḫ eyleyelüm rûyuñı vir bûseye ruḫṣat
Ol mîve-i nâzük nice bir ḫâm görünsün

3 Besdür bu direng-i eşer ey âh-ı sebük-rev
Bir kez ne var ol şûḫ bize râm görünsün

4 Çerḫüñ biri birini muḥîṭ olduġın añla
Meyḫânede bezm içre döner câm görünsün

5 Nâbî benüm ancaḳ görinen çeşmüne çerḫüñ
Bir kerre dise zümre-i nâ-kâm görünsün

---

628 S1,203a;S2,236b;S3,198a;Ü,163a;M,180a;A,143b
6 Nâbî :ammâ S3

629 S1,203a;S2,235b;S3,198a;Ü,162b;M,179a;A,144a
4 añla :añlar A//döner: dönen A

630

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gitmez es̲er-i eşk-i revân dâmenümüzden
Çekmez ḳademin jâle bizüm gülşenümüzden

2 Teşrîfüñ ümîdiyle senüñ ey gül-i nev-h̲îz
H̲amyâze-i ḥasret dökilür revzenümüzden

3 Âmâde iken mâh gibi nâvek-i dil-dûz
Ḳâdir mi felek geçmege pîrâhenümüzden

4 Âyîne-i h̲urşîde olur mâye-i ṣafvet
H̲âkister-i miḥnet ki çıḳar gülh̲anumuzdan

5 Bâzûlaruñı eyleme aġyâra ḥamâ'il
Biz saña didük gitdi güneh gerdenümüzden

631

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gül-çîn olamaz dest-i temennâ çemenümden
Leb-beste-i nâzum söz alınmaz dehenümden

2 Ol Yûsuf-ı ḥüsnüm ne ḳadar olsa da ter-dest
Bû-düzd olamaz bâd-ı ṣabâ pîrehenümden

3 Ol âyîneyüm kim göremez ṭâlib-i vaṣlum
Bir ṣûret-i ümmîd ser-â-pây tenümden

4 Bir tâze nihâlüm ki dehânum gibi yoḳdur
Âlûde-leb-i dâ'iye sîb-i z̲eḳanumdan

5 Mümkin mi h̲am-ı zülfüme bend olmaya 'uşşâḳ
Âhû-yı ṣabâ reste degülken resenümden

6 'Uşşâḳı helâk eylemege h̲ançer-i h̲ûbân
Furṣat mı bulur ġamze-i h̲âṭır-şikenümden

---

630 S1,203a;S2,232b;S3,198b;Ü,160a;M,175a;A,144a
631 S1,203a;S2,232a;S3,198b;Ü,160a;M,175a;A,144a

7 Dil-ber dehenınden bu nev-âyîn ġazel olsun
Nâbî yine yârâna hediyye suḫanumdan

632
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İstemem 'âlemde hergiz dehr-i dûnuñ himmetin
Tek baña çekdürmesün hergiz ednâ minnetin

2 Gerçi bu ḫum-ḫâne-i dehrüñ sebû-keş rindiyüz
Bilmedük ammâ ki ṣahbâ-yı ṣafâ keyfiyyetin

3 Sûz-ı dil nerm eylemez oldı dil-i sengînini
Aldı çeşmi siḥr idüp ṣan âteşüñ ḫâṣiyyetin

4 Pâyına yüz sürmege 'azm itmiş ol kâkül velî
Şâne ṭaġıtdı o miskînüñ biraz cem'iyyetin

5 Zâhid-i sevdâ dimâġa idegörsün bir devâ
İçmişüz zîrâ ki biz pîr-i muġânuñ şerbetin

6 Nâbiyâ bu şi'r-i pür-sûzuñla şimdi ḥaḳ bu kim
Arturursın dâ'imâ derd ehlinüñ germiyyetin

---

632 S1,203b;S2,228a;S3,198b
1 dehr-i dûnuñ :çerḫ-i dûnuñ S2 //baña:hemân S2
3 çeşmi :çeşmin S2
5 biz :bir S2

633

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Meh ders oḳur ṣaḥîfe-i ruh̲sâr-ı yârdan
Yem meşḳ alur debîr-i dil-i bî-ḳarârdan

2 İtmez düşürse pîrehenin yaḳmada ḳuṣûr
Şem'a fener viḳâye iken rûzgârdan

3 Naḳş-ı cebîni birisinüñ râst biri kec
Mührüñ budur tefâvüti seng-i mezârdan

4 Âb-ı ḥayât içinde teyemmüm ümîd ider
Dil kûy-ı yârdan ḳopan ednâ ġubârdan

5 Girmekdedür dehâna hezârân ni'am velî
Yoḳ sözden özge bir çıḳar ol reh-güẕârdan

6 Âsûde dest ü pâyı 'inân ü rikâbdan
Bî-ḳayddur baḳılsa piyâde süvârdan

7 Nâbî olur bütân-ı h̲aṭ-âverde 'âşıḳa
Dil germter evâh̲ir-i faṣl-ı bahârdan

634

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gendümüñ ẕillet ile h̲âkde görme selefin
Sükkeriyyât ile âmîh̲te sîr it h̲alefin

2 Ḥüsn-i ma'şûḳa olur sînedeki dâġ delil
Şemse-i cild ider iş'âr kitâbuñ şerefin

3 Lübb ile ḳışruñ ider farḳını iş'âra Ḥakîm
Dürri sübḥa def-i h̲vânendeye zînet ṣadefin

---

633 S1,203b;S2,240a;S3,198a;M,183a;A,144b
1 meh :h̲ur S2,M,A
4 Dil : Ol M
634 S1,203b;S2,245b;S3,199a;M,171b;A,143b
3 dürri :virdi S2

4 Çerh̲den itme şikâyet seni pest itdügine
Ṭurma pest itmededür kendi bile bir ṭarafın

5 Yorulur nüsh̲a-i yek-ser ḥikem-i âfâḳuñ
Ḳayd-ı tevfîḳe düşen mes'ele-i muh̲telifin

6 Cevherüñ âyine-i ḥüsnidür inkâr itme
Kendü tavrında bu bâzâr-ı cihânuñ h̲azefin

7 Ḥalḳ-ı kevni felegüñ terbiyesi ey Nâbî
Beñzer ârâyişe güllerle kemânuñ hedefin

635

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olur endîşe nemek-lîs nemekdânından
Ṣu çeker târ-ı nigeh çâh-ı zeneh̲dânından

2 Olmış âvâre-i meydân-ı ümîd ayrılamaz
H̲am-ı çevgân-ı naẓar gûy-ı girîbânından

3 İntisâb itmeyicek ḥâcib-i gîsûya nesîm
Nice ḳâbil k'ola bû-bürde gülistânından

4 Zîver-i h̲ᵛân-ı şehân olmaġa şâyân olamaz
Gendüm itmezse tecerrüd ser ü sâmânından

5 Ḳıymet ü ḳadrin o demlerde bilür nev'-i ḥarîr
Ki giçe tâcirüñ endâze vü mîzânından

6 Loḳma sermâye-i ġavġâ vü fesâd olduġına
Añlar ehl-i dil olanlar ṣaf-ı dendânından

7 H̲ᵛân-ı âfâḳa keşîde ni'am-ı Ḥaḳ Nâbî
Sen dah̲ı eyle tenâvül yüri bir yanından

---

7 kemânuñ :kemân-keş S2,M,A
635 S1,204a;S2,239b;S3,199a;Ü,157a;M,182b;A,145a
1 nemek-lîs:nemek-rîz A
4 olmaġa şâyân :lâyıḳ-ı insân S2,M,A
6 olduġına :olduġını S2,Ü,M,A

636
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu dâ'irenüñ derk idemez köhne esâsın
Kesr itmeyen endâze-i tahmîn ü ḳıyâsın

2 Hubân-ı ma'ânîyi ḳoyan tâze libâsa
Ḳudret bulamaz 'idde tecdîde libâsın

3 Bu 'aṣrda meşhûdı hemân çîn-i cebîndür
Mir'ât-ı niyâz eyleyen en ḳadr-şinâsın

4 Bu şehrde râḥat mı görür rûz-ı siyehden
Iṣlâḥ iden adam ḳara gönlekle hevâsın

5 Nâbî ġanî oldur ki derûnından ide def'
Devletde iken faḳrdan evhâm ü hirâsın

637
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Câsûs iden mekâmin-i ġayba tahayyülin
Taṣḥîḥ ider 'inâyet-i Ḥaḳḳa tevessülin

2 Bâlâ-yı rîsmânda cân-bâza ḳıl naẓar
Havf ü recânuñ eyle temâşâ temessülin

3 'Uşşâḳ rûy-ı zerdini itsün güdâhte
Tezhîb içün kitâbe-i bâb-ı tevekkülin

4 Zülf ü ruhuñ mü'ellif-i ḥikmet-nüvîs-i ṣun'
Gösterdi devr-i ḥâşiyesinde teselsülin

5 Hat ḥüccet-i ḳavî yitişür 'âşıḳa o şûh
İnkâr iderse naḳd-i viṣâle tekeffülin

6 Maḥṣûl-ı şevḳi itdürür îcâb-ı irtikâb
Hâküñ bu deñlü zîr-i ḳademde tezellülin

---

636 S1,204a;S2,246a;S3,199a;Ü,160a;M,172a;A,145b
637 S1,204a;S2,243a;S3,199b;Ü,160a;M,185a;A,148b

7 Var vechi Nâbiyâ ne ḳadar itse imtinân
Ol âftâb-ı ḥüsn bu h̲âke tenezzülin

638
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Melâl zâ'il olur pîr-i nâ-tüvânlardan
Olursa 'uḳde-i h̲âṭır cüdâ kemânlardan

2 Niyâz-ı sâye-i bâl-ı hümâ girânter iken
Ne ḳayd z̲ıll-ı ṭama' zîr-i sâyebânlardan

3 Serîr-i devletidür cilvegâh-ı rif'atidür
Zebân-ı şekve neden şem'a şem'adânlardan

4 Şeḥâb-ı raḥmete dil-dâdelikden olmışdur
Ṣorulsa sînesinüñ çâki nâvdânlardan

5 Zemîne raḥmet ise âsmâna rif'atdür
Zemînüñ olduġı h̲vâhişger âsmânlardan

6 Meger ki eyleye ilbâs çeşme câme-i gûş
İden teveḳḳu'-ı taḳrîr bî-zebânlardan

7 Vüṣûl-ı menzil-i imdâd-ı ġayb lâzımdur
Ki bî-hevâna gelür dest bâd-bânlardan

8 Degül bihişt-i ṣafâ-bah̲ş ṭab'-ı dûzah̲iyân
Ne z̲evḳ alur dil-i pervâne gülsitânlardan

9 Bu şi're eylesün imrâr-ı dîde ey Nâbî
Çıḳan 'avâlim-i ma'nâya nerdübânlardan

---

638 S1,204a;S2,243a;S3,199b;Ü,160b;M,186a;A,149a
2 S2'de 639.gazelin 2.beyti olarak yer almıştır.
3 S2,'de 639.gazelin 3.beyti olarak yer almıştır.
6 câme-i gûş :câme-i dûş S2
7 menzil-i :menzile S2,M

639

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳalıblu sözler ile şekve ḳıṣṣa-ḫvânlardan
Kelâl geldi dile köhne dâstânlardan

2 Olur ruḫından o şûḫuñ nigâh bûse-rübâ
Görürse çeşm-i teġâfül nigâhbânlardan

3 Ḫayâl-i çeşm-i siyâh ile ol siyeh-mestüñ
Nedür derûnumuzuñ farḳı sürmedânlardan

4 O ġamze ḳor mı göñüllerde naḳd-i âsâyiş
Miṯâl-i şıḥne ki teklîf alur dükânlardan

5 Görince rûyını zülfinde dil ḳarâr itmez
Ṣabâḥ olınca uçar murġ âşiyânlardan

6 Güşâde dîdeleri şimdi yoḳ reh-i 'aşḳuñ
Niyâz-ı himmete muḥtâc pâsbânlardan

7 Olurdı her kişi gül-çîn-i ma'nî ey Nâbî
Olaydı ruḫṣat-ı gül-geşt bâġbânlardan

640

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cebhesin eyledi pür-çîn o şeh-i kişver-i ḥüsn
Çekdi sed râh-ı nigâha yine İskender-i ḥüsn

2 Oldı vîrân diseñe memleket-i ṣabr u şekîb
Didüğüñ gibi ise kevkebe-i leşker-i ḥüsn

3 Ġalebe itmede mâżîsine istiḳbâli
Ne 'aceb ḳuvvet-i fi'liyyededür maṣdar-ı ḥüsn

---

639 S1,204b;S2,243b;S3,200a;Ü,161a;M,186a;A,149b
1 Kelime Arapça'daki şekle uygun olarak قالبلو şeklinde yazılmıştır.Vezine uygun olarak "ḳalıblu" şeklinde okunmuştur.
2.ve 3.beyitten itibaren S2'de fazladan 638.gazelin 2. ve 3. beyitleri eklenmiştir.

640 S1,205a;S2,246a;S3,200a;Ü,162a;M,172b;A,141b

4 Ne ḳadar olsa da âlûde-i gerd-i nisyân
Kendü kendin ider ıẓhâr yine gevher-i ḥüsn

5 Oldı peyvend ser-i zülfine dest-i 'uşşâḳ
Keştî-i cevrini żabṭ itdi hele lenger-i hüsn

6 Çıḳarak gâh ḥüseynîye gehî şehnâza
'Aḳibet itdi ḳarâr evcde râmişger-i ḥüsn

7 Câ-be-câ eyledi ḫaṭ naḫvet ü nâzın taḫfîf
Nâbiyâ ṭutdı resîd olmaġa yüz defter-i ḥüsn

641

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yıḳma göñlüm taḫtgâh-ı mülk-i heft-iḳlîm iken
Görme taḫrîbe sezâ şâyeste-i termîm iken

2 Olmasun gâhî tehî ḥükm-i ḳırân-ı vaṣldan
Nüsḫa-i terkîb-i ḥüsnüñ "aḥsen-i taḳvîm" iken

3 Ġayre ṣarf itmededür ẕevḳ-i zamân-ı ḫaṭṭını
Meşḳ-i nâz-ı yâre sînem taḥta-i ta'lîm iken

4 İtmemek lâyıḳ mıdur mâlîde-i çeşm-i ṭaleb
Nâm-ı sulṭânî cebîn-pîrây-ı zerr ü sîm iken

5 Zîr-destândan dirîġ itmek fürûġın naḳşdur
Mihr ü meh bâlâ-nişîn-i mesned-i ta'ẓîm iken

6 İtdi ḥarf-i şevḳ-sîmâ-yı şikâyetde ẓuhûr
Yâre hicrânuñ te'addîsin ġaraż tefhîm iken

7 İtme ḫᵛâhiş Nâbiyâ 'arż-ı tevekkül pest olur
Naḳd-i istiġnâ rehîn-i kîse-i teslîm iken

---

641 S1,205a;S2,244b;S3,200a;Ü,162a;M,187b;A,146a

642

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Herkese ḥiṣṣe-i ġaybiyyesidür vâṣıl olan
Yoh̲sa girmez ele her dâ'ire-gerd-i dil olan

2 Miḥnet-i sa'y dah̲ı ba'żıları ñ ḳısmetidür
Yoh̲sa sa'y itmese de vâṣıl olur ḥâṣıl olan

3 'Acaba var mı ola her ne ise maṭlabına
Ârzu itdügi sâ'atde hemân nâ'il olan

4 Hîç ḳâni' mi olur eks̲eri 'aczindendür
Yârdan sâde hemân bir naẓara ḳâ'il olan

5 Senden i'râżı olur ġayriye iḳbâle sebeb
Nâbiyâ mez̲heb-i ġayretde budur müşkil olan

643

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Biz nis̲âr eylemesek gevheri mah̲zen mah̲zen
Nâ'il olmazdı varaḳ gevhere dâmen dâmen

2 Hîç birinde bulamaz reng-i beḳâ bûy-ı s̲ebât
İtse gül-geşt-i ṣabâ 'âlemi gülşen gülşen

3 Yine meşhûd olacaḳ pertevidür h̲urşîdüñ
Ne ḳadar 'âlemi devr eylese revzen revzen

4 Yine insânuñ olur himmetine peyveste
Âteşüñ ṣorsañ eger aṣlını gülh̲an gülh̲an

5 Dil-i Nâbîye ṣıġışmazdı nevâl-i ma'nâ
Bez̲l-i deryûzegerân itmese h̲ırmen h̲ırmen

---

642 S1,205a;S2,246b;S3,200b;Ü,162b;M,173a;A,141a
643 S1,205b;S2,246b;S3,200b;Ü,163a;M,173a;A,142b

644

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olsa halkun rızkı hâsıl verziş-i tedbîrden
Kûdekân-ı bî-zebân mahrûm olurdı şîrden

2 Añlanur tâze sanâyi' 'arzına niyyetleri
Şâhlar vakt-i hazân bâzûların teşmîrden

3 Sîmden pîrâye-i dûş u girîbân-ı 'abâ
Farkı yokdur gerden-i dîvânede zencîrden

4 Zûd-res devlet lezîz ammâ ki nâ-pâyendedür
Devletin ehl-i hıred memnûn olur te'hîrden

5 Yâr sengîn-dil kemân-ı sabr süst olsa kalur
Nâvek-i fersûde-peykânveş figân te'sirden

6 Bilmede kadr-ı hayâtı şîr segden dûn olur
Iztırâbuñ hikmetin fehm itmeyen nahcîrden

7 Hayrdur bî-dârlıkdan hᵛâb o bî-idrâke kim
'Aczi vardur vâkı'ât-ı 'âlemi ta'bîrden

8 Şüste it destüñ bu âb u gilden ey gâfil ne sûd
Yine vîrân olacak vîrâneyi ta'mîrden

9 Behresi dest-i musavvirden olur reng-i 'amâ
Nâbiyâ her kim ki istimdâd ide tasvîrden

---

644 S1,205b;S2,240b;S3,200b;Ü,167a;M,183b;A,138a
2 teşmîrden:şemşîrden A
3 Farkı yokdur :Bed-nümâdurS2,M,A ;S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
4 S2,Ü,M,A'da 3.beyit.
9 ide :ider S2,M,A

645
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ṭab'umuñ bilmek ne lâzım evc-perdâz olduġın
Var o naḫl-i 'işvenüñ seyr it ser-efrâz olduġın

2 Bilsem olmazdum hevâ-yı 'aşḳa keştî-rân-ı dil
Çâr ebrû çâr mevc-i lücce-i nâz olduġın

3 Açılup da eylemezdi maḥrem-i râz-ı derûn
Gül şemîm-i ḫâne-zâduñ bilse ġammâz olduġın

4 İtmez istiks̲âr kâlâ-yı viṣâlüñ ḳıymetin
Ol metâ'-ı sîne-zîbüñ añlayan az olduġın

5 İtmesün cûş-ı raḳîbândan şikâyet Nâbiyâ
İsteyen dildârınuñ 'âlemde mümtâz olduġın

646
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çeşm ḫalḳ itmiş saña ruḫsâr-ı ḫûbân gösteren
Gûş tertîb eylemiş âvâz ü elḥân gösteren

2 Eylemiş gerdin hicâb-ı dîde-i nâ-ḳâbilân
Esb-i ṣun'a 'âlem-i hestîde meydân gösteren

3 İtmiş iḥyâ cür'a-i nûr ile bezm-i 'âlemi
Dest-i mest-i çerḫde ḫurşîdi fincân gösteren

4 Eylemiş baḥr-ı siyâh ile sepîdi rû-be-rû
Ṣubḥ u şâmı keffe-i mîzân-ı devrân gösteren

5 Perde-i bâṭında itmiş Nâbiyâ ma'nâyı cem'
'Âlemüñ terkîb-i şûrîsin perîşân gösteren

---

645 S1,205b;S2,245a;S3,201a;Ü,167b;M,187b;A,138b
646 S1,205b;S2,247a;S3,201a;Ü,168a;M,176b;A,144b

647

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 'Add eylemezdi fâ'ide naḳd-i ticâretin
Ġâfil bileydi mâye-i 'ömrüñ ḫasâretin

2 Mânend-i berf yaġmaġa muḥtâcdur nüḳûd
Dil-germ-i ḥırṣuñ itmege def'-i ḥarâretin

3 Ṣad bâr baña ḫᵛâce-i 'aşḳ itdi gûş-mâl
Tefhîm içün risâle-i ḥüsnüñ 'ibâretin

4 Vaḳf eyledükde kûy-ı ḫarâbâtı ḫalḳa Cem
İtmiş ḥabâba şarṭ-ı umûr-ı neẓâretin

5 Nâbî ne deñlü olsa siyeh-mest ü ser-girân
Elden ḳomaz ḳalem yine şevḳ ü şeṭâretin

648

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Taḫrîbedür teveccühi ma'mûr olan evin
Çerḫüñ şühûda ḳâdir olursañ tek ü pûyın

2 Sensin dehânını öpe gel ey ḳadeh yine
Meyl-i şarâb iderse de cânâne sen sevin

3 Âyâ ki 'öẕr ḳanġıyadur bu miyânede
Ẓulmetden âftâb dirîġ iderse pertevin

4 Tefhîm ider ṣaḥîfede ṭurmaz ḳalem baña
Baḥr-ı sepîde baḥr-ı siyâhuñ rev-â-revin

5 Tecdîd-i ḥayret eylemedür kârı Nâbiyâ
Kevnüñ iden müşâhede naḳş-ı nev-â-nevin

---

647 S1,206a;S2,247a;S3,201a;Ü,168a;M,178a;A,144a
2 ḥırṣuñ :çerḫüñ A
648 S2,229b (derkenar)

649

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtmezdi iltizâm-ı veġâ dâstânların
Firdevs'i añlayaydı maḥabbet lisânların

2 Ol çeşm-i dil-siyâh gice itse bir nigâh
Çeşmüme sürme ider üstüẖ^{v}ânların (*)

3 Bâzû-yı şâẖa bâd-ı ẖazânuñ sarâyını
Bülbüllerüñ felâḥan ider âşiyânların

4 Ol zerd-çihre dest-i dilüñ çeşm-i şûẖıdur
Bî-ẖ^{v}âb iden sarây-ı dilüñ pâsbânların

5 Ne kendi yirine ġayrı daẖı ḥiṣṣedâr ider
Sedd eyleyen .... gûş u dehânların

650

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çekme fikr-i ḳısmeti erzâḳ ile hem-zâd iken
Düşme fikr-i câmeye hem-dûş-ı isti'dâd iken

2 Olma hüsn-i 'ârıżîye çeşme-dûz-ı iḥtiyâc
احسن تقويم sende vaṣf-ı mâder-zâd iken

3 Ehl-i dünyâ aña da ṣalmakdadur dest-i tama'
Sübḥa vü seccâde vaḳf-ı zümre-i zühhâd iken

4 Bu ribâṭ-ı çerẖde mümkin midür ẖ^{v}âb-ı ferâġ
Birbirin eczâ-yı kevn âmâde-i ifsâd iken

5 İddi'â-yı 'aşḳ ile gelmez ẖamûşa ser-be-ser
Nâbiyâ şarṭ-ı maḥabbet nâle vü feryâd iken

---

649 S2,230a (*) Bu mısra vezne uymamaktadır.
650 S2 230b

احسن:Kur'ân-ı Kerim,Tîn Suresi,4.âyet.

651

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Halk eylemiş hayâtı Hudâ ehl-i hûş içün
...........degül gelûsına kalmış vuhûş içün

2 Ma'nâ-yı ġayb girse libâs-ı şehâdete
Nutk virmede cilve ider çeşm ü gûş içün

3 Ġâlibdür ....ta'arruż tekellüme
Nâdirdür i'tirâż-ı dehân-ı hamûş içün

4 Âdem var eylemez zer-i hurşîde iltifât
Varınca kesr-i hâtır ider bir ġurûş içün

5 Sâmânı nakd-i hande-i müstehziyânedür
Lâzım gelürse almak eger hod-fürûş içün

6 Âġûş-ı mevc açar kadem-i rûzgârı
Şân u şekve vü lezzet-i cûş u hurûş içün

7 Reşke ne deñlü yoġ ise de şer'de mesâġ
Nâbî hezâr reşk ü hased 'ayb-pûş içün

---

651 S2,231a

652
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âṣafâ ḳalbüñi Ḥaḳ ḥurrem ü ḫandân itsün
Sîne-i ṣâfuñı hem-reng-i gülistân itsün

2 Saña bed-ḫᵛâh olanı ġayret-i Ḥaḳ ḳahr itsün
Ẕât-ı bî-miṡlüñi ârâyiş-i dîvân itsün

3 Başı irsün felege saña havādār olanuñ
Kelle-i düşmenüñi pâye-i ġalṭân itsün

4 İrişüp daḫı bunuñ gibi nice müjde-i fetḥ
Tîgüñi bûse-zen-i gerden-i 'uryân itsün

5 Ḫalḳı âsûde idüp sâye-i iḳbâlüñde
Saña Nâbî gibi dünyâyı du'â-ḫᵛân itsün

653
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mihr-i rûyuñ ki olur şu'lesi böyle efzûn
Ḫıyreden çeşmümüz ey şûḫ n'ola olsa zebûn

2 Ḫastelik ġamzeñe te'ṡîr idüp çeşmüñden
Oldı gûyâ 'âlem-i fitne vü âşûb nigûn

3 Ṭamladursa n'ola ḳan ġamzelerüñ ruḫlaruña
Olmada her dil-i 'uşşâḳdan āġişte-i ḫūn

4 Gird-i la'lüñdeki esrâr-ı ḫaṭuñ fâş itme
Ki odur 'âşıḳa müsvedde-i iḥyâ-yı fünûn

5 Elifî bîni vü ebruñ ile zülfüñ cândur
Levḥ-i sînemde anuñ menḳabesi oldı cünûn

6 Ey perî itme sakın vechüñi her şaḫṣa 'ıyân
Naẓar-ı pâk ile Nâbî'ye devâdur bu nümûn

---

652 S2,232a
653 S2,247a

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

654

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey nâme sen ol mâh-liḳâdan mı gelürsin
Ey hüdhüd-i ümmîd Sebâdan mı gelürsin

2 Âlûde-i h̲ûndur yine dâmân ü giribân
Ey ġamze-i h̲ûn-h̲^{v}âr ġazâdan mı gelürsin

3 Teşrîfe bu şeb va'di var ol şem'-i ümîdüñ
Ey h̲^{v}âb-ı siyeh-bah̲t 'işâdan mı gelürsin

4 Şevḳuñ var alup ṣatmaġa erbâb-ı niyâzı
Sûdâgeri-i sûḳ-ı Minâ'dan mı gelürsin

5 Bu secde-i bîhûde nedür her ḳademüñde
Ey h̲âme-i bî-maġz liḳâdan mı gelürsin

6 Her bir bün-i mûyından aḳar âb-ı leṭâfet
Deryâ-yı melâḥatde şinâdan mı gelürsin

7 İtmiş saña dil-h̲astelerüñ ḥâleti te's̲îr
Ey çeşm-i siyeh dârü'ş-şifâdan mı gelürsin

8 Vâ'iz bizi tah̲vîf ile teşvîşe düşürme
Sen maḥkeme-i rûz-ı cezâdan mı gelürsin

9 Bilsem ne içün varmış idüñ kûyına ey eşk
Taḥrîk-i ġazabdan mı recâdan mı gelürsin

10 Nâbî ġazeli gibi h̲oş-âyendeligüñ var
Ey bâd-ı revân-bah̲ş Ruhâ'dan mı gelürsin

---

654 S1,200b;S2,239a;S3,195b;Ü,164a;M,182a;A,146b
(*)Bu gazel S2,202b'de tekrar yazılmıştır.
3 S2,Ü,M'de 4.beyit,A'da 9.beyit.
4 S2'de 3.beyit.
6 S2'de 7.beyit.
7 S2'de 6.beyit.
9 Bilsem ne içün :Bilmem ki neye S2

Rubâ'î (*)

Eylerse de 'âşıḳ âb-ı rû ile vüżû
Alınmaz imiş naḳd-i icābından bû
Oldı hele rütbe-i maḥabbet ma'lûm
Bir tecrîbe-i niyâz ile mûy-be-mû

ḤARFÜ'L-VÂV (*)

655
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṣaḳın terk-i edebden kûy-ı maḥbûb-ı Ḫudâ'dur bu
Naẓargâh-ı İlâhîdür maḳâm-ı Muṣṭafâ'dur bu

2 Felekde mâh-ı nev bâbü's-selâmuñ cilvegâhıdur
Bunuñ ḳındîlidür ḥûr maṭla'-ı nûr u żiyâdur bu

3 Ḥabîb-i kibriyânuñ ḫvâbgâhıdur fażiletde
Tefevvuḳ-kerde-i 'arş-ı cenâb-ı kibriyâdur bu

4 Bu ḫâküñ pertevinden oldı deycûr-ı 'adem zâ'il
'Amâdan açdı mevcûdât çeşmi tûtiyâdur bu

5 Mürâ'ât-ı edeb şarṭiyle gir Nâbî bu dergâha
Meṭâf-ı ḳudsiyândur bûsegâh-ı enbiyâdur bu

Rubâ'î ,S1,206a;S2,247b;S3,201a;Ü,168a;M,188a;A,150a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-ḳâfiyyeti'l-vâv S2
655 S1,206a;S2,248a;S3,201b;Ü,168a;A,150a
(*)S1,S3,Ü
:İbtidâ-i Ġazeliyât-ı Vâviyye S2
2 cilvegâhıdur:sîne-çâkidür S2,Ü,A//ḥûr:hep S2,cevzâ Ü
3 S2,A'da 2.beyit.
4 çeşmi :çeşmin S2,çeşmüñ A
5 şarṭiyle :ḳaṣdiyle S1

656

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaḳ müyesser olmadı dilberle rû-be-rû
Yollarda ḳaldı âyineveş çeşm-i ârzû

2 Ey mîl-i sürme gözlerin öp benden ol mehüñ
'Arż it siyâhkâri-i hicrânı mû-be-mû

3 Eylerse h̲ᵛâstkâr-ı lebüñ secde-i niyâz
İtmek gerek çekîde-i yâḳûtdan vüżû

4 Gül-bûse-i dehânuñ içün eyleyen du'â
Aġzın ide meger ki gül-âb ile şüst ü şû

5 Sâḳî-i meclisüñ es̲er-i iltifâtıdur
Pîş-i ḳadeḥ-keşânda zemîn-bûsî-i sebû

6 Olsun esîr-i tâb ü teb-i şûre-zâr-ı ye's
Sîr-âb iden ḥadîḳa-i âmâli rû-be-rû

7 Bedter degül mi ca'ca'a-i āsyābdan
Nâbî o bezm k'olmaya nev-bütle güft-gû

---

656 S1,206a;S2,247b;S3,201b;Ü,168a;M,188a;A,150b
6 -Ü,A ;tâb ü teb-i :tâb ü tef-i S2,M//rû-be-rû : ebrû S2,M
7 ca'ca'a-i :çaḳçaḳa-i S2,Ü,M,A

657

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ehl-i sâz itdi uṣûluyle seni hem-pehlû
Beste olmış söze döndürdi seni çâr ebrû

2 Ẕâtadur câha degüldür naẓar-ı ehl-i ḳabûl
H͟ᵛârdur h͟âr güle olsa bile hem-zânû

3 Ḥaṭ-ı sebz olduġını ḥüsn-fizây-ı h͟ûbân
Gösterür ṣaḥn-ı çemende h͟aṭ-ı sebz-i leb-i cû

4 Nâẓıruñ 'aksini kec gösterür âyîne-i kec
Olmaduñ sen bize ṭoġrulmaduñ ey âyine-rû

5 Rindler merḥameten âbı gelûsına döker
Beste ber-püşt idügin görmek ile dest-i sebû

6 Gâh şemşîr-i sitem gâhi 'azâb-ı âteş
Küşte-i ḳavm-i naṣârâ gibidür tenbâkû

7 Bend ṭutmaz nigeh-i yâr ile Mecnûn olanuñ
Ola zencîri meger ḥalḳa-i çeşm-i âhû

8 Vechi var bulduġı eşcâra tefevvuḳ itse
Çünki destâr-ı mükevverle ẓuhûr itdi kedû

9 Ḥıfẓ içün nâmelerüñ ṣaff-ı süṭûrın Nâbî
Mürtefi' küşeye çıḳmış gözedür dîde-i hû

---

657 S1,206b;S2,247b;S3,201b;Ü,168a;M,188b;A,150b
2 H͟ᵛârdur :H͟ârdur A/h͟âr-ı :h͟ᵛâr-ı S2,S3,Ü
3 olduġını :olduġına S2,M,A
6 naṣârâ :naṣârî S2,Ü,M

658

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaḳla istiḳâmet ile iştihâr-ı serv
Hep ser-firâzlıḳla giçer rûzgâr-ı serv

2 Âzâde itdi seng-i sitemden vücûdını
Sâ'ir dıraẖta nisbet ile iẖtiṣâr-ı serv

3 Yoḳ berg ü şâẖı kim ola eşẖâṣa pây-mâl
Az düşdügi bu vech iledür inkisâr-ı serv

4 Bâġ-ı cihânda olduġı yoḳ aña kimse bâr
Ḥükm-i ḳażâ-yı 'adldür olmazsa bâr-ı serv

5 İtmez ẖazân-pez̲îr olacaḳ berge ser-fürû
Dâmân-ı çîdedür sebeb-i i'tibâr-ı serv

6 Çün ġayrı gibi mîve ile ẖalḳa ẖayrı yoḳ
Pül yapmaḳ oldı sâye ile cûda kâr-ı serv

7 Tebdîl-i câme itmege yoḳ meyli Nâbiyâ
Yek-rengdür libâs-ı ẖazân ü bahâr-ı serv

---

658 S1,206b;S2,248a;S3,202a;Ü,168b;M,188a;A,150b
5 i'tibâr-ı serv :inkisâr-ı serv S3,A

Rubâ'î (*)

İtdi beni dehr ol ḳadar fersûde
Kim nevk-i hilâli eyledüm âsûde
Pîr oldum o deñlü kim girih elde ḳalur
Nek-şûde olan nâhun ile nek-şûde

ḤARFÜ'L-ḤÂ (*)

659
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bi-ḥamdi'llâh naṣîb oldı sa'âdet yâ Resûla'llâh
Ki itdüm hâk-i dergâhuñ ziyâret yâ Resûla'llâh

2 Zihî hüsrân güher-pâş olmadan bu hâke itseydüm
Gözüm gencîne-i hᵛâb-ı ferâġat yâ Resûla'llâh

3 Günehkârum sefehkârum siyehkârum tebehkârum
Beni redd itme ferdâ-yı ḳıyâmet yâ Resûla'llâh

4 Halâṣa dest-bürd-i kâr-fermâyân-ı dûzahdan
Nigâh-ı kemterüñ eyler kifâyet yâ Resûla'llâh

5 Firîb-i sâḳi-i peymâne-gerdân-ı ḍalâletden
Dem-i âhirde îmânum emîn it yâ Resûla'llâh

6 Kemînen Yûsuf-ı Nâbî'yi aḥbâb ü eḳârible
Şefâ'at yâ Ḥabîba'llâh şefâ'at yâ Resûla'llâh

Rubâ'î ,S1,207a;S2,248a;S3,202a;Ü,168b;M,188b;A,151a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-ḳâfiyeti'l-hâ S2

659 S1,207a;S2,249a;S3,202a;A,151a
(*)S1,S3,A
:İbtidâ-i Ġazeliyât-ı Hâ'iyye S2
6 yâ Ḥabîba'llah :yâ Resûla'llâh S2,A

660

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḳalmadı râh-ı ṭalebde ḫaṭar inşâ'a'llâh
İderüz kûy-ı murâda sefer inşâ'a'llâh

2 Hîç bir 'uḳde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyâz-ı seḥer inşâ'a'llâh

3 Dil-i sengi ne ḳadar saḫt ise de dildâruñ
Nâvek-i âhum olur kârger inşâ'a'llâh

4 Germine serdine ṣabr eyleyerek dünyânuñ
Aluruz naḫl-i emelden s̱emer inşâ'a'llâh

5 Çerḫüñ olmış ṭutalum devri ḫilâf-ı me'mûl
Dem olur kâmumuz üzre döner inşâ'a'llâh

6 Peyk-i âhum gideli ḫayli zamândur yâre
Umaruz kim getürür bir ḫaber inşâ'a'llâh

7 Olsa bir kerre vezân bâd-ı kerem ey Nâbî
Ḳomaz âyîne-i dilde keder inşâ'a'llâh

661

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ger yasâġ olduysa mutrib çenge de ḳânûna da
Tevbeler olsun 'araḳla bâde-i gülgûna da

2 Seyl-i eşküm gibi hergiz nehr-i cârî görmedüm
Vardum ey Yûsuf-cemâlüm Nîl'e de Ceyḫûn'a da

3 Alet-i bezm-i ṭarab maḥbûba çoḳ ṣarf itmemiş
Eyledüm ṣad bâr la'net gence de Ḳârûn'a da

4 Siz esîr-i 'aşḳ-ı zensüz diyü itdüm serzeniş
Gördügümde ḫ^{v}âbda Ferhâd'a da Mecnûn'a da

---

660 S1,207a;S2,248a;S3,202a;Ü,168b;M,188b;A,153b
3 sengi ne ḳadar: senglni ḳadar S1 , S3 ,Ü.
661 S1,207a;S3,204a

5 Yazduġında dest-i ḳudretle berât-ı şi'rümi
Nâbiyâ itmiş muvaffaḳ şer'a da ḳânûna da

662

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Aşḳ h̲oşdur ġam-ı çerh̲e hedef olmaḳdan ise
Eşk dürr olması yegdür ḥazef olmaḳdan ise

2 Merd iseñ mâluñı ta'mîr-i ḳulûba ṣarf it
Şöhret ü şân ü şükûha telef olmaḳdan ise

3 Bu tehî-destlük âsâyişe çesbânterdür
Ṭâlib-i rütbe-i 'izz ü şeref olmaḳdan ise

4 Ḳa'r-ı deryâda tehî-ḥavṣala ḳalmak h̲oşdur
Sâḥil-i baḥrde h̲âlî ṣadef olmaḳdan ise

5 Ṭablda cilvesi çermînelerüñ rif'atidür
Dest-i h̲vânende-i müflisde def olmaḳdan ise

6 Yâr içün keş-me-keş aġyâr ile h̲oşter görinür
Güft-gûy-ı ruḳabâ ber-ṭaraf olmaḳdan ise

7 H̲âk-lîs olmaġa dil ḳâ'il olur ey Nâbî
Çeşm-dûz-ı kerem-i nâ-h̲alef olmaḳdan ise

---

662 S1,207b;S2,264b;S3,202b;Ü,177a;M,203b;A,164a

663

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Rûy-ı h̲ubâna teşebbühe heves itse de meh
Bulamaz bedr-i tamâm olmayıcaḳ vech-i şebeh

2 O perî pençe-i müjgânın açup itdi h̲alâṣ
Lücce-i ḥüsnine müstaġraḳ iken nûr-ı nigeh

3 Tâzeler bilmez anuñ ḳadrini pîrân añlar
Başḳa bir keyf virür neş'e-i ma'cûn-ı 'ateh

4 Raḥmet-i 'âm-ı h̲udâvend ile hem-seng olamaz
Ne ḳadar olsa girân keffe-i mîzân-ı güneh

5 Şu'arâ olmasalar vâlih ü ḥayrân Nâbî
Evvel-i şi'rine yazmazlar idi lafẓ-ı veleh

664

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtmez evḳâtın telef bâzîçe-i tedbîr ile
Âşinâlıḳ eyleyenler şîve-i taḳdîr ile

2 Nem-keşîde sâḥil olmaz ḳa'r-ı deryâdan h̲abîr
Çıḳmaz âyâtuñ büṭûnı ẓâhir-i tefsîr ile

3 Bî-ez̲ân-ı ṣubḥ tâc-ı âftâb olmaz bedîd
Mevlevî eyler külâhın zîb-i ser tekbîr ile

4 Oldılar taḳṣîrle merdûd-ı dergâh-ı ḳabûl
Birbirin pâ-mâl-i levm itsün du'â te's̲îr ile

5 Ol ḳadar mekr ü nifâḳ itmiş sirâyet h̲alka kim
Ḳorḳaram âmîziş itsüñ meclis-i taṣvîr ile

---

663 S1,207b;S2,266b;S3,202b;Ü,181b;M,204b;A,158a
(Bu gazel Ü,169a'da tekrar yazılmıştır.)

664 S1,207b;S2,248b;S3,202b;Ü,169a;M,189a;A,157b
5 ḳorḳaram :ḳorḳaruz S2,Ü,M,A

6 'Âşıḳuñ ẓâhirdür eṭvârından âs̲âr-ı melâl
Varsa da kûyına yârüñ hey'etin taġyîr ile

7 İtmedük 'uşşâḳa h̲aṭṭuñ gelmedükçe iltifât
Gitdi devlet furṣatı fevt eyledük te'h̲îr ile

8 Kec-nihâdân râst-ṭab'ân ile itmez imtizâc
İttiḥâdı olmaz anuñçün kemânuñ tîr ile

9 Sâ'at-ı evḳât-ı 'ömr nâzenîn durmaz geçer
Nâbiyâ baġlansa ḳat ḳat âhenîn zencîr ile

665

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yâ gelme meclis-i keder-âmîz-i 'âleme
Yâ h̲od taḥammül eyle ẓuhûr eyleyen ġama

2 Aḥkâmıdur bu 'arbedegâh-ı teḳâbülüñ
Çeşm-i tesâvî eyle naẓar zah̲m ü merheme

3 Ḥırṣ u ḳanâ'at olmadılar yek-dîgerle ṣulḥ
Bâz itmedükçe bâb-ı rıżâ bîş ile keme

4 Maḥrûm-ı çeşm-i râḥatı h̲vâb-ı ferâġdan
'Aḳd-i uh̲uvvet eylemeyen sûr u mâteme

5 Nâbî bihişt-i h̲âr be-dünbâl-i 'âlemüñ
Ġaflet virür müşâhede-i ḥüsni âdeme

---

6 eṭvârından :eṭvârında S2,Ü,M,A
665 S1,208a;S2,273b;S3,203a;Ü,169a;M,209a;A,153a

666

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cilve eylerdi cemâlüñ dil-i bî-bâkümde
Neng-i jeng olmasa âyîne-i idrâkümde

2 Her şikâfı dile bir fürce-i âzâdîdür
Luṭfı çoḳ ġamzesinüñ sîne-i ṣad-çâkümde

3 Leb-i ẖûbân gibi şûr-ı dü-cihân pinhândur
Çeşm-i nemnâküm ile şi'r-i nemeknâkümde

4 Sırra dâ'ir dehenümden yine bir ḥarf alamaz
Ṣad hezâr öyle zebân olsa da misvâkümde

5 Tâze ta'bîrden a'lâsı bulunmaz Nâbî
İ'tinâ eyleyecek cümle-i emlâkümde

667

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Tertîb-i kevnüñ itme naẓar iẖtilâfına
Çeşm-i edeble eyle naẓar dürd ü ṣâfına

2 'Ârif libâsa baḳmaz ider ẕâta iltifât
Cevher-şinâs-ı tîġ çekinmez ġilâfına

3 Tertîb ider ṣufûfını sâġarda mevc-i mey
Ceyş-i girân-ġubâr-ı ẖumâruñ meṣâfına

4 Âb-ı revân ẖazînesinüñ ḳuvvetiyledür
Fevvârelerde itdügi cünbiş ẖilâfına

5 İtmek dürûġ vaż' ile ẖalḳı firîfte
Bâbuñ varaḳ yapışmaga benzer şikâfına

6 Müẕnib ki i'tirâf ide şâyân-ı şân-ı câh
İḥsân ile muḳâbeledür i'tirâfına

---

666 S1,208a;S2,253a;S3,203a;Ü,177b;M,193a;A,169b
667 S1,208a;S2,149a;S3,203a;A,160a
(*)S2'de " 'Alî Pâşâya Medḥiye " başlığı var.

7 Nâbî ümîddür bu ġazel ẕât-ı âṣafuñ
Ola vesîle ḫâṭırınuñ inkişâfına

8 Ol âṣaf-ı yegâne ki bâb-ı refi'inüñ
Tevfîḳ ü yümn-i nevbet ararlar ṭavâfına

9 Dâmâd-ı pâdişeh 'Alî Pâşâ-yı bî-'adîl
Kim mihr yüz sürerse sezâdur liḥâfına

10 Allâh mu'ammer ide vücûd-ı şerîfini
Yol bulmaya ġubâr-ı keder ṭab'-ı ṣâfına

668
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 'izârına o mehüñ gül disem leṭâfet ile
Cebîni mevc-zen-i çîn olur ḥacâletile

2 Ḥuḳûḳ-ı ḫ^{v}ân-ı vefâyı o şûḫ bilmedi ḥayf
Zihî nemek be-ḥarâm ol ḳadar melâḥatile

3 Murâd menzil-i maḳṣûda vaṣl ise ey dil
Hemân yolunda bulun 'izzet ü sa'âdetile

4 Kemân-mis̱âl keç ol maḳṣaduñ taḳarrüb ise
Atılma oḳ gibi yâbâna istiḳâmetile

5 Dimâġa ṣoḥbet-i sevdā-fizāy-ı Nâbî'den
Kelâl geldi ise ṣıḥḥat ü selâmetile

---

668 S1,208b;S2,249a;S3,203b;Ü,169b;M,190a;A,158a

669

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Esâs urdukça bünyâd-ı murâdâta ta'ablarla
Gelür vîrân ider seyl-âb-ı istiġnâ ġażablarla

2 Ḳadeḥveş âb-ı rû dökmekle ḳanlar yutmaḳ ister kim
Naṣîb olsa saña leb-ber-leb olmaḳ ġonce-leblerle

3 Müyesser olmadı âmîziş-i esbâbdan sûdum
Müsebbibden ḥicâba düşmeden ġayrî sebeblerle

4 Ne ṭâli'dür ki girdi dest-i şevḳe dâmen-i çîde
O şâhuñ dâmenin bûs itmek isterken edeblerle

5 Esâs-ı 'âlem-i terkîb ey Nâbî teẖâlüfdür
Ne mümkin 'ömr giçmek her zamân 'ıyş u ṭarablarla

670

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yâ raḥm-ı dil-berân iledür yâ recâ ile
Yoẖsa metâ'-ı vaṣl ele girmez bahâ ile

2 Virmez ṣafâ-yı câm-ı muṣaffâyı lây-ı ẖum
Olmaz güşâde dîde-i dil tûtiyâ ile

3 Lâzım gelürdi 'uhdesine mû-miyânuñuñ
Bitse şikest-i şîşe-i dil mûmiyâ ile

4 Taḥrîk-i şevḳ idi ruẖuña cür'et-i nigâh
Bir kerre baḳmış oldum o da iḳtiżâ ile

5 Olmaḳ ne var o ġonceye pîrâhen-i derûn
Bir kerre âşinâlıḳ ideydüm ṣabâ ile

6 Te'ṡîr-i zühd-i ẖuşk irişdi o ḥadde kim
Gelmekde bezme gerden-i mînâ ridâ ile

---

669 S1,208b;S2,249b;S3,203b;Ü,170a;M,191a;A,158a
670 S1,208b;S2,249b;S3,203b;Ü,170a;M,191a;A,157a

7 Olduḳ kenâr-ı şevḳe yine bâdbân-güşâ
Girdük sefîne-i emele biz hevâ ile

8 Basṭ eyledük maḳâl-i mübâhâtı Nâbiyâ
'Arż-ı sipâhdur ṣuver-i sîmyâ ile

671

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Merḥabâ gelmez idi ey meh-i rûze ḳâle
Var du'â eyle ḳafâdâruñ olan şevvâle

2 Ḳadd ü ḳâmet bu ise ḥüsn ü leṭâfet bu ise
Ḳatı çoḳ kimse virür mâ-melekin dellâle

3 Bergler şu'le-i şevḳ olduġını hep bilürüz
Ṣaḳlasun ister ise dâġ-ı derûnın lâle

4 Kûy-ı ümmîdine reh-yâb ise de nâdirdür
Bî-dimâġâna düşen reh-güẕer-i ihmâle

5 Uġrâma meclis-i zühhâda ṣaḳın mestâne
Çekmesünler seni ṣahbâ gibi istis̱ḳâle

6 Vaḳf-ı bâzîçe-i nâz olmaḳ ise dil-h̲vâhuñ
Nâbiyâ vir dili bir dil-ber-i endek-sâle

---

7 biz :bir S2,M,A

671 S1,209a;S2,251b;S3,204a;Ü,171a;M,192b;A,158b

672

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Çerâġ-ı ḥüsnüñe ey meh beni pervâne dirlerse
Ḳabûl it sen daḫı ey şûḫ-ı bî-pervâ ne dirlerse

2 Saña şâyân olan teslîmdür emr-i şeh-i 'aşḳa
İṭâ'at lâzım ey nefs-i sitem-fermâ ne dirlerse

3 Hücûm-ı seng-i ṭa'ne meşreb-i rindî taḥammüldür
Ḳadeḥ-keşliklere ey çeşm-i nem-peymâ ne dirlerse

4 Olursañ zümre-i 'uşşâḳ ile hem-çeşm hażm eyle
Raḳîbâ bed-siriştâ bed-dilâ divâne dirlerse

5 'Iyâr-ı lez̲z̲et-i eş'âra noḳṣân gelmez ey Nâbî
Zebân-ı ḫâmeye olduḳça şekker-ḫâne dirlerse

673

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gelmedin ḥarf-i niyâz ile zebân güftâra
Ârzû nâ'il olur bûse-i la'l-i yâra

2 Tâb-ı ḫurşîd cezâdan nice âsûde olur
İtmeyen âhı sütûn-ı ḫayme-i istiġfâra

3 Şu'le-i âh-ı nedâmet bilen añlar serde
Lâleden fâ'idemend olduġını destâra

4 Gice ârâyiş-i âġûş-ı raḳîb olduġuña
İtme sevgendi girih mınṭaḳa-i güftâra

5 Nâbiyâ itmez idi dâmen-i dîvâra girîz
Sâyenüñ ḥavṣalası olsa eger dîvâra

---

672 S1,209a;S2,250b;S3,204a;Ü,174b;M,191b;A,170a
5 'ıyâr-ı:ġubâr-ı A
673 S1,209a;S2,256a;S3,204a;Ü,188a;M,194b;A,157a
4 güftâra :inkâra S2,Ü,M,A

674
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her şûh ki dil-dâdesine vaż'ı bed olsa
İkbâl idemem vaşlı hayât-ı ebed olsa

2 Deryûzegerândan şu'arâ ekser olurdı
Düzdân-ı ma'ânîde eger kat'-ı yed olsa

3 Girse elüme rûy-ı hat-âverdesi yârüñ
Da'vâ-yı vişâl itmege elde sened olsa

4 Ben germî-i vaşluñla ışınsam da rakîbüñ
Yah-hâne-i ümmîdi tenûr-ı hased olsa

5 Gâhîce görürdük eserin biz dahı Nâbî
Râhat bu ekâlîmde resm-i beled olsa

675
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Cân teşne mey be-kef nigeh dil-firîb ise
Şabr eylemez humâra dil-i bî-şekîb ise

2 Ey mâh-pâre kimdür olan sedd-i râh-ı vaşl
Şohbet senüñle rûz-ı ezelden naşîb ise

3 Ey ġonce bakma handeme sûz-ı derûnı gör
Pervânedür dilüm dehenüm 'andelîb ise

4 Hep gûşumuz pür iden anuñ güft-gûsıdur
Çeksün serini hırkaya bülbül ġarîb ise

5 Ma'cûn kırmızı lebüñi itmesün dirîġ
Nâbî o mâh-rûy Frengî tabîb ise

---

674 S1,209b;S2,252a;S3,204b;Ü,171a;M,193b;A,159a
675 S1,209b;S2,254a;S3,204b;Ü,172a;A,159b
5 lebüñi :lebin S2,Ü,A

676

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Lâf eyleme zebân-ı tefâhür-feşân ile
Bâlâ-yı bâma çıkma çürük nerdübân ile

2 Dendânlaruñ nevâle ile vaż'ı gösterür
Reh-zenlerüñ müşâdemesin kârbân ile

3 Takdîre i'tirażdan âyâ ne farkı var
Mihmânlaruñ mu'ârażası mîzbân ile

4 Te'sîrüñ añla cânib-i bâlâdan olduğın
Seyr it cemâ'atüñ harekâtın ezân ile

5 İnsân odur ki bir söz ola aña bend-i pâ
Hayvân odur ki bağlayalar rîsmân ile

6 İster ki çeşmin açmaya hvâb-ı hużûrdan
Düzdüñ 'aceb 'alâkası var pâsbân ile

7 Nokşânı ğayrılarla olur Nâbiyâ tamâm
Her kimse kim tekellüm ider tercemân ile

---

676 S1,209b;S2,251b;S3,204b;Ü,171a;M,193a;A,158b
4 bâlâdan :'ulvîden S2,Ü,M,A

677

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dildâr olıcak şûh u mülâyim-şıfat olsa
Nâzı nemek-i mâ'ide-i teselliyet olsa

2 Tevbe bulamazdı araya girmege fırşat
Ruhsâre-i hûbâna naẓar ma'şiyet olsa

3 Dil virmez idi dîde-i bîmârına yârüñ
'Âşıkda eger dâ'iye-i 'âfiyet olsa

4 İtmezdi vefâ aldugı nakd-i dil-i 'uşşâk
Ebrûlarınuñ küştelerinden diyet olsa

5 Olmazdı girih-beste ham-ı gîsû-yı hûbân
Meşşâṭe-i leb şâne-zen-i ma'zeret olsa

6 Sâyemde bile ẓâhir olur neş'e-i vuşlat
Ma'cûn-ı vefâ vâsıṭa-i takviyet olsa

7 Pervâzdan inmezdi yire ṭâ'ir-i devlet
Sermâye-i rif'at şeref-i ma'rifet olsa

8 Cismüñ yeter âlûde-i çirk-i güneh itdük
Câme lekeden hıfẓ olunur 'âriyet olsa

9 Nâbî ne ṭurur mevc-i yem-i fażl-ı İlâhî
A'mâl-i halâyık sebeb-i maġfiret olsa

---

677 S1,209b;S2,252a;S3,204b;Ü,171b;A,159a
4 küştelerinden :küştelerinde S2,Ü,A
5 hûbân :'isyân S2,Ü,A
6 neş'e-i vuşlat :lezzet-i vuşlat S2,Ü,A

678

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dil yârdan ârâm idemez münfaṣıl olsa
Vuṣlat dah̲ı bî-lez̲z̲et olur muttaṣıl olsa

2 Yek-h̲aṭvede eyler yine ṭay şarḳ ile ġarbı
Rehvâr-ı ḳalem her ne ḳadar pâ be-gil olsa

3 Elbette olur sâ'at-i mînâ gibi muġber
Bu dâr-ı mükâfâtda her kim dü-dil olsa

4 Ol âfet-i gül-rûnuñ olur ḥüsni dü-bâlâ
Dil-dâdesine vaż'-ı sitemden h̲acel olsa

5 Nâbî o gülüñ olmaz idi nergisi bîmâr
Ah̲lâḳı dah̲ı ḥüsni gibi mu'tedil olsa

679

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Geldi h̲aṭ ḳalmadı ehliyyeti cânânelige
Ṭutdı yüz gülşen-i ruh̲sâresi vîrânelige

2 Düşmez oldı dibine şu'le-i şem'-i ḥüsni
Ḳalmadı kimsede şevḳ üstine pervânelige

3 Âşinâlıḳlara meyl itmez idi kimse ile
Gördi meşḳ itdüginüñ ḥüsnini bîgânelige

4 Zâ'il oldı leb-i âlinde olan reng-i şarâb
Ḳalmadı ġamzesinüñ ḳudreti mestânelige

5 Oldı 'âşıḳ birine kendü gibi ey Nâbî
'Âḳibet urdı o da ṣûreti dîvânelige

---

678 S1,210a;S2,253a;S3,205a;Ü,180a;M,193b;A,162a

679 S1,210a;S2,253a;S3,205a;Ü,179a;M,194a;A,161b
3 kimse ile :kimselere S2,M

680
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey 'aşk gönül hâm kalur bende kalursa
Hâtemdeki yâkûta döner sende kalursa

2 Tefşîr-i eser yâ kadehüñdür yâ niyâzuñ
Yârüñ lebi beste ruhı şermende kalursa

3 Göñlümce nizâm-ı ser ü sâmânuñı yapduñ
Ey bü'l-heves ammâ saña pâyende kalursa

4 Hattuñ gelicek 'âşık-ı giryânuña sarf it
Dürc-i dehenüñde güher-i hande kalursa

5 Zâtî gerek âdemde edeb yohsa hebâdur
Tahsîli yâ ta'zîre ya hod pende kalursa

6 Dil-dâde ider nükte-şinâsân-ı zamânı
Ruhsâr-ı suhan böyle hoş-âyende kalursa

7 Kimdür anı cem' eyleyecek bir dahı Nâbî
Mecmû'a-i âsâr perâkende kalursa

681
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol ârzûnuñ itme heves cüst-cûsına
Kim hâsidüñ mü'eddâ ola güft-gûsına

2 Ol matlabuñ husûlına la'net ki tâlibi
Lâzım gele mürâca'at itmek 'adûsına

3 Ol mey ki neş'esinde ola bûy-ı imtinân
Seng-i kazâ tokunması hoşdur sebûsına

4 Bu hâne-i sitemde görülmiş midür 'aceb
Dil-h^{v}âhı üzre nâ'il olan ârzûsına

---

680 S1,210a;S2,254b;S3,205a;Ü,172b;M,195a;A,167a
681 S1,210b;S2,266b;S3,205b;Ü,182b;M,205b;A,159b
(Ü,172a'da mükerrer yazılmıştır.)

5 Ümmîd-i luṭf maḥż-ı h̲aṭâdur o şah̲ṣdan
Kim himmetini ḥaşr ide girü gelûsına

6 Fevt olmamaḳ murâduñ ise lez̲z̲et-i niyâz
Dil virme mâh-pârelerüñ nîk-h̲ûsına

7 Ṣâbûn-ı tevbeden olur imdâd Nâbiyâ
Çirk-i pelâs-ı ma'ṣiyetüñ şüst ü şûsına

682

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Söylemez dil derdin ammâ yâre söyler söylese
Biñ dehenle sîne-i sad-pâre söyler söylese

2 'Aklına Mecnûnlaruñ tahsîn ki ketm-i râz idüp
Geh sipihre geh der u dîvâra söyler söylese

3 Dil cünûnından zebânın mahrem itmiş râzına
Yoh̲sa sâhib-'akl emânetkâre söyler söylese

4 Olmaz eş'ârında lez̲z̲et dil-rübâsız 'âşıḳuñ
Ṭûṭiyân âyîne-i ruh̲sâre söyler söylese

5 Râh-ı gûşından ṣalar sûziş derûn-ı 'âşıḳa
Şi'ri Nâbî böyle âteş-pâre söyler söylese

---

5 şah̲sdan :şemsden A//Kim himmetini haṣr ide :
Kim haṣr-ı himmet eyleye S2,Ü,M

682 S1,210b;S2,254b;S3,205b;Ü,172b;M,195a;A,167b
1 sîne-i :şîşe-i S2,M,A

683

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Naẓar âyîneye nâ-câ'iz iken şeblerde
'Aksidür lîk bunuñ câm-ı leb-â-leblerde

2 Niceler kesb-i günâh eyleyecek lafẓ şorar
Bulunur nice siyeh-baḫt mürekkeblerde

3 Eylemiş her senenüñ çâr füşûlında ẓuhûr
İḫtilâfuñ es̱er-i raḥmeti meẕheblerde

4 Cümle eczâsı yarar hem ṭaraba hem cenge
Yoḳ bahâra yaḳışur ceyş müretteblerde

5 Olsa da cürmüñ eger kûh ḳadar cürmi büzürg
Güm olur dâ'ire-i vüs'at-i meşreblerde

6 Ṭıfllar bilmez idi itdi o da şimdi ẓuhûr
Sebaḳ ile oḳumaḳ şîveyi mekteblerde

7 Cild-i pejmürdededür var ise mażmûn Nâbî
Arama ma'nîyi dîvân-ı müẕehheblerde

684

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Reng-i sitem esîr ruḫ-ı ḫoş-ḳumâşına
Ḥarf-i ġurûr beste leb-i nükte-pâşına

2 'Âşıḳ gül-i mükerrer ile eylesün devâ
Gördükçe la'lüñi maraż-ı irti'âşına

3 Meh Ḳahramân-ı çerḫüñ elinde ne ḫoş döner
Geh ṣârim-i sefîdine geh dûr-bâşına

---

683 S1,210b;S2,255a;S3,205b;Ü,182a;M,195b;A,164b
4 yaḳışur :yanaşur S2,M,A

684 S1,211a;S2,255a;S3,206a;Ü,173a;M,195a;A,167b
3 döner :ṭutar A

4 Bir kimseye virildügi yoḳ lez̲z̲et-i müdâm
Bu çâr-sûy-ı dâd u sitedde ma'âşına

5 Bir vaṣl-ı nâ-tamâm ki yoḳ farḳı hicrden
Bilsek deger mi Nâbî-i zâruñ telâşına

685
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yek-reng-i vaḥdet görinür munisümüzde
Ḳânûn-ı maḥabbet çalınur meclisümüzde

2 Biz ol fuḳarâyuz k'olunur 'add-ı denâ'et
Kevneyni zekât eylemek eñ müflisümüzde

3 Bâz eylemese şevḳ-i küleh-gûşe-i h̲ûbân
Olmazdı güşâyiş naẓar-ı nergisümüzde

4 Çoḳdur bu ḳadar sebze-i nev-h̲îz-i ma'ânî
Sevdâ-zedelenmiş çemen-i yâbisümüzde

5 Ḳande urılan sikke-i sulṭân idi Nâbî
İksîre liyâḳât bulunaydı misümüzde

686
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ġam 'âlemi h̲arâbe virürdi Cem olmasa
Dergâh-ı Cem de beste ḳalurdı ġam olmasa

2 Merhem ḳalurdı nâsere künc-i h̲amûlda
Dâmân-ı zaḫm bûsegeh-i merhem olmasa

---

4 Bir kimseye :Bir kimsenüñ S2,Ü,M,A
685 S1,211a;S2,257a;S3,206a;Ü,173b;M,196b;A,168a
4 yâbisümüzde :pâpesümüzde S2,M,A
5 Ḳande urılan :Şâyângeri-i A
686 S1,211a;S2,256b;S3,206a;Ü,173a;M,196b;A,168a

3 Olmazdı ittiḥâd nihâd-ı vücûdda
Ser-riṣte-i münâza'a müstaḥkem olmasa

4 Cinsinüñ ittiḥâdını düşvâr olurdı fehm
Ḥarfeyn yek-digerde eger müdġam olmasa

5 Pâ-mâl olurdı gerd-i kesâda dükânları
Yek-kârda cemâl ü naẓar bâ-hem olmasa

6 Olmazdı nâ-muṣîb du'â tîr-i kec gibi
Maḫlûḳ öñinde ḳadd-i ḫalâyıḳ ḫam olmasa

7 Çoḳdan olurdı sikke-peẕîrende-i ḳabûl
Nâbî 'ıyâr-ı naḳd-i żamîrüñ kem olmasa

687

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gerçi vardur bulunur câm ü sebû ḳaydında
Eks̱eri nâs velî kîr ü gelû ḳaydında

2 Şevḳ-ı cennetde degül ḫavf-ı cehennemde degül
Zûd zûd ehl-i riyâ olsa vużû ḳaydında

3 Sebzenüñ âb gelür pâyına yirden gökden
Rızḳ içün olmaduġından tek u pû ḳaydında

4 Dâmen-i bergine reh-yâb olamaz dest-i ẕübûl
Gül-i naḳş olmayıcaḳ reng ile bû ḳaydında

5 La'l ü yâḳûta ḳazar sikke(y)i mermerde degül
Nâbiyâ her kim olur nâm-ı nikû ḳaydında

---

3 Ü,M,A'da 4.beyit.
4 Ü,M,A'da 5.beyit.
5 Ü,M,A'da 3.beyit.
687 S1,211a;S2,254a;S3,219a
2 cenetde :cennetle S2 /cehennemde :cehennemde S2

688

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bî-'aşḳ gönül ẖâm ḳalur bende ḳalursa
Olmaz baña da fâ'idesi sende ḳalursa

2 Pâyende ḳalur dîde-i 'âşıḳda ruẖ-ı dost
H̱urşîdüñ eger pertevi revzende ḳalursa

3 Elden gelen âzâruñı hîç eyleme taḳṣîr
Eyyâm-ı ġurûruñ saña pâyende ḳalursa

4 Kâlâ-yı vücûduñ olamaz sûdı nümâyân
Bî-dâd ü sited gûşe-i maẖzende ḳalursa

5 Nâbî nice idrâk olunur ma'nî-i maḳṣûd
Mecmû'a-i ümmîd perâkende ḳalursa

689

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Fehm ider bâġ-ı ġamuñ n'olduġını ẖâkinde
Girye-i şevḳi gören çeşm-i ter-i tâkinde

2 Zâhid idrâk idemez yoẖsa hüveydâ görinür
Ṣûret-i vaḥdet ü kes̱ret ser-i misvâkinde

3 'Âşıḳuñ dâmen-i çeşminde olan eşk o gülüñ
Görinür âyine-i rûy-ı 'araḳnâkinde

4 O şeh-i ḥüsne şikâr olduġınuñ şevḳinden
Ser-nigûn raḳṣ ider âẖûları fitrâkinde

5 Umma dârû-yı şifâ ḥoḳḳa-i çerẖ-i dûndan
Cüz'-i mârı var iken nüsẖa-i tiryâkinde

6 Kûçe kûçe görinür ṣûret-i maḥrûsa-i 'aşḳ
'Âşıḳuñ âyine-i sîne-i ṣad-çâkinde

---

688 S1,211b;S2,252b;S3,206b;Ü,176a;M,192b;A,152b
689 S1,211b;S2,257a;S3,206b;Ü,173b;M,197a;A,168a

7 Yoḳ tenezzül ki ta'alluḳ ide dâmânumuza
Nâbiyâ bâġ-ı ümîdüñ h̲as ü h̲âşâkinde

690

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Göñül senüñ gibi hem-bezm-i yâr idüm ben de
Neşâṭ-mend-i mey-i i'tibâr idüm ben de

2 Felâh̲an itdi baña dest-i yâri gerdiş-i çerh̲
Nigîn-ṣıfat ne ḳadar nâmdâr idüm ben de

3 İrişmemişdi dah̲ı bâġ-ı iltifâta h̲azân
Hevâ-yı luṭf ile evvel bahâr idüm ben de

4 Ṣadâ-yı bâd çıḳar maḥbes-i ney-enbândan
Ki bir zamân ne ḳadar bî-ḳarâr idüm ben de

5 Meger ki ġayre imiş çeşm-i luṭfı ey Nâbî
Ṣafâ-yı vuṣlata ümmîdvâr idüm ben de

691

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmaḳla geh bulunduġı bezm-i şarâbda
Âmâdedür 'az̲âb-ı cehennem kebâbda

2 Vâbestedür ẓuhûrları iz̲n-i ṣâni'a
Merhûnedür h̲azâ'in-i eşyâ türâbda

3 Gerdûn virür mi kimseye şirâze-i niẓâm
Tâ ṣıḳmayınca mengene-i ıżṭırâbda

4 Yâre dem-i neẓẓârede ey eşk sâkin ol
Ḳoyma beni o şûh̲ yanında ḥicâbda

---

690 S1,211a;S2,258b;S3,206b;Ü,174b;M,198a;A,169a
691 S1,211b;S2,259a;S3,206b;Ü,175a;M,198b;A,168b
3 niẓâm :murâd S2

5 'Uşşâḳ-ı sâde-levḥ ne ḳâdir ki fehm ide
Siḥr itdügin dü-çeşmi su'âl ü cevâbda

6 İtdük tamâm muṣḥaf-ı ruḫsârına naẓar
Her nükteñüñ maḥallini gördük kitâbda

7 Ḳalsun eger murâduñ ise sende naḳd-i dil
Cânâ senüñle biz degilüz ol ḥisâbda

8 Bîdârlıḳda oldıġı yoḳ Nâbiyâ naṣîb
Ol ẕevḳ kim müyesser olur gâhî ḫ^{v}âbda

692
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Kûyında gâh niyyet-i gerdiş gedâlıġa
Ümmîddür vesîle ola âşinâlıġa

2 Görmezse mey-keşândan eger rûy-ı iltifât
Ṣahbâ te'ahhüd eyleyemez dil-güşâlıġa

3 Fehm eylesem metâ'-ı ḫulûṣuñ kesâdını
Sehv ile böyle düşmez idüm bî-riyâlıġa

4 Fevt itdügi vefâya mükâfât ider vefâ
Her kim ki bî-vefâlıḳ ider bî-vefâlıġa

5 Nâbî tecâvüz itme lisân-ı vüḳû'dan
Düşmez dehân-ı ṣıdḳa zebân-ı mübâlaġa

693
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Cenâb-ı Ḥaḳḳ'uñ ider i'tirâż dâdesine
Açan dehân-ı ṭama' rızḳ-ı nâ-nihâdesine

2 İki nefesde ṭayanmaz ḫazâ'in-i encüm
Nis̱âre Ḫüsrev-i mihrüñ kef-i güşâdesine

---

692 S1,212a;S2,258a;S3,207a;Ü,178b;M,197b;A,165b
(A,162a'da tekrar yazılmıştır.)
693 S1,212a;S2,275b;S3,207a;Ü,184b;M,213b;A,157a

3 Bakılsa çeşm-i hakîkatle istifâdedür
Viren güşâd ser-i kîse-i ifâdesine

4 Bu pîç ü tâba düşerse 'aceb midür mektûb
Siyeh midâd dökilmiş beyâż-ı sâdesine

5 Ne mât olur ne hücûm eyler üstine a'dâ
Bu lu'betün şehi reşk eylesün piyâdesine

6 Hased o bezm-i sivâ-sûza kim hicâb eyler
Ta'alluk itmege çeşm-i habâbı bâdesine

7 Bilür ta'ab dahı bir kısmet olduġın Nâbî
Sunan mukadder olan rızkdan ziyâdesine

694
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Rindüñ nigâhı gerdiş-i câm-ı bilûrda
Şeyhüñ nażâresi şadakat u nüzûrda

2 Turmaz siyâh-rûylıġa yine meşk ider
Bî-çâre hâmenüñ bir ayaġı çukurda

3 Yâre toyunca bakmaġa mâni' rakîbler
'Uşşâk-ı nâ-tüvânı komazlar hużûrda

4 Bir şeyde olmaz âyinesüz fırsat-ı żuhûr
Ruhsâr-ı târ-ı żulmet uçar çeşm-i nûrda

5 Tab'um ne deñlü sözde süvâr ise Nâbiyâ
Râcildür ol o mertebe fehm-i umûrda

---

3 kîse-i :beste-i A
694 S1,212a;S2,259a;S3,207a;Ü,175a;M,198b;A,162b
2 yine meşk ider :meşk ider yine S2

695

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sünbül piyâza neşv ü nemâda niyâzda
Yoḳdur bu reng ü bûy nümâyiş piyâzda

2 Sünbülde müste'ârdur ammâ bu reng ü bûy
Faḳr-ı piyâz sünbüledür imtiyâzda

3 İḫlâṣuñ olmayınca ḫudâvend-i 'âleme
Ey zâhid-i ġabî ne oḳursın namâzda

4 Yek bîḫden demîde olurken nihâl-i kerm
Dûşâb ü ġûre sirke vü mey imtiyâzda

5 Bir ġonce-i ḥaḳîḳatün ârâmgâhıdur
Nâbî kemîne şâḫ nihâl-i mecâzda

696

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu bezm ki peymâne-i devlet var içinde
Ne kimseye pâyende ne râḥat var içinde

2 Ḥalvâ-yı fenâ zehr ile âlûdedür ammâ
Çekmek eli güç gizlüce leẕẕet var içinde

3 Câmı kef-i sâḳîde şikest olması yegdür
Ol bâde ki keyfiyyet-i minnet var içinde

4 Ol gül ki gire naḫvet-i gül-çîn ile deste
Şemm eyleyemem bûy-ı meẕellet var içinde

5 Bir âyinedür kim görinür 'ayb-ı şikâfı
Ol maṣlaḥat-ı şer' ki rişvet var içinde

6 Hicrân aña nisbetle ṣafâ-baḫş-ı derûndur
Ol meclis-i vuṣlat ki meşaḳḳat var içinde

7 Nâbî bilemem farḳı nedür bey' ü şirâdan
Ol ẕühd k'anuñ ḫᵛâhiş-i cennet var içinde

---

695 S1,212b;S2,259a;S3,207b;Ü,175b;M,199a;A,163a
696 S1,212b;S2,261a;S3,207b;Ü,176b;M,200a;A,163b

697

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Reng-i ḥayât kim görinür la'l-i yârda
Me'mûldur nümâyişi ancaḳ bahârda

2 Birden güsiste olmaz idi rişte-i ümîd
İncâz olınsa va'de-i ferdâ kibârda

3 Ṣûfîye sehl olurdı nigehbânî-i nefes
Noḳṣânı ẓâhir olmasa her bir şümârda

4 Dünyâda le<u>zz</u>et olmasa olduḳça i<u>h</u>tiyâr
Olmazdı ârzû dil-i bî-ihtiyârda

5 Her to<u>h</u>m buldı neşv ü nemâ lîk bulmadı
To<u>h</u>m-ı ümîd <u>h</u>âṭır-ı ümmîdvârda

6 Mıṣr u 'Irâḳ u Rûm'ını gördüm bu 'âlemüñ
Hiç görmedüm esâs-ı beḳâ bir diyârda

7 Nâbî 'aceb mi sözlerümüz olsa bî-nemek
İstânbul'uñ lisânın unutduḳ kenârda

---

697 S1,212b;S2,258a;S3,207b;Ü,172b;M,197a;A,166b

698

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ma'cûn-ı firâḳuñ ki merâret var içinde
Eczâ-yı gelû-gîr-i nedâmet var içinde

2 Bakduḳça o şeh-nâme ki çîn oldı cebîni
Ey ġam-zede bilmem ne 'ibâret var içinde

3 Her mes'elesin kim oḳudum nüsḫa-i ḥüsnüñ
Resm-i edebe şarṭ-ı ri'âyet var içinde

4 Virdüm saña dürc-i dil-i ser-bestemi ammâ
Pek ṣaḳla büyük yirden emânet var içinde

5 Âlûdelige eyleye ḥâşâ ki taṣaddur
Ol zühd ki da'vâ-yı kerâmet var içinde

6 Nefy eyler idüm 'âlemüñ âsâyişin ammâ
Erbâbı içün künc-i ferâġat var içinde

7 Düşvârcadur gerçi reh-i teng-i ḳanâ'at
Yoḳdur ḫaṭar ü bîmi selâmet var içinde

8 Âsân idi ḫvâhişgerî-i manṣıb-ı vuṣlat
Ammâ n'ideyüm ḳayd-ı liyâḳat var içinde

9 Nâbî bu ġazel gerçi biraz sâdedür ammâ
İm'ân olınursa nice ḥâlet var içinde

---

698 S1,213a;S2,261a;S3,208a;Ü,177a;M,200b;A,163a
1 nedâmet :melâmet A

699

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Zâhid heves-i cennet ile ḥüsn-i 'amelde
Rindüñ naẓarı sâbıḳa-i rûz-ı ezelde

2 Hep biz dah̲ı dullâb-ı ümîde ṣarılurduḳ
Âb olsa eger ḳa'r-ı çeh-i ṭûl-ı emelde

3 Rindânı gürisne ḳomaġa şübhe mi vardur
Ol lez̲z̲et-i ihmâl ki var żımn-ı keselde

4 Az ḳaldı leb u bûse miyânında mesâfe
Nā-geh çıḳageldi h̲aṭ-ı h̲od-rû o maḥalde

5 Hem dîdeye hem ma'deye hem kîseye lâzım
Ḳaldı gözümüz h̲âne-i zenbûr-ı 'aselde

6 Şâne ne bilür ḳadrin o berhem-zede zülfüñ
Ser-rişte-i devlet gibidür dest-i eşelde

7 Nâbî olamaz S̲âbit Efendi gibi herkes
Ḍarbü'l-mes̲el-i nükteverân ḍarb-ı mes̲elde

8 Ol gûne zebân-zed sözi kim bulmaġa ḳâdir
Mecmû'a-i erbâb-ı suh̲an cümlesi elde

---

699 S1,213a;S2,261b;S3,208a;Ü,177b;M,201a;A,164b
6 ḳadrin :ḳadrini M

700

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 H̱aṭṭ-ı zenaẖ kenâre-i ẖaṭṭ-ı 'iẕârda
Gûyâ ki bir selâm yazılmış kenârda

2 Da'vâ-yı nûr u sâye nizâ'-ı ṣabâḥ u şâm
Bir köhne bestedür ki oḳurlar ḥiṣârda

3 Âyînelerde jeng nefesveş bedîd olur
Reng-i telâş çihre-i ümmîdvârda

4 Ruẖsâr-ı lâle-reng ile ḥayfâ degül şarâb
Rûy-ı siyâh ḳahve ḳadar iştihârda

5 Cîb-i gedâda bulmaduġından ḥużûrı zer
Eyler ḳarâr cîb-i 'amîḳ-i kibârda

6 Tâk-i ḥaḳîrde bulınan mîve-i leẕîẕ
Ol ḳâmet-i bülende bedeldür çenârda

7 Nâbî ḳo ıżṭırâbı ki peymâne-i murâd
Nevbetledür bu meclis-i nâ-pâydârda

---

700 S1,213a;S2,275b;S3,208a;Ü,185a;M,213b;A,153b
2 nûr u sâye :germ ü serd ü S2/nizâ'-ı ṣabâḥ u şâm: ġavġa-yı germ ü serd M
3 jeng :reng S2
5 ḥużûrı :ḥużûr S2,Ü
7 -A ;meclis-i :gülşen-i S2

701

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çoḳdur egerçi dilde murâdât-ı sâ'ire
Vaṣluñdur ibtidâ gelen ammâ ki h̲âṭıra

2 Pergâr-ı istiḳâmet olur ṭab'-ı ṣâfda
Bir ḳaṭre düşse âba olur şekl-i dâ'ire

3 Âh̲ir miyânumuzda ḳomaz âb u âteşi
Âmîziş itdüren h̲uṣemâ-yı 'anâṣıra

4 Hîç 'arż-ı ḥâl ḳaydına düşme merâmuñı
Tez̲kîr-i luṭf terk-i edebdür ekâbire

5 Maḳṣadları miyân u dehânuñ beyânıdur
Ma'dûm i'tibârın idenler nevâdire

6 Pâyânı yoḳ nikât-ı h̲afiyyât-ı ḥüsnüñüñ
Tefhîm ṣa'b biñde birin ehl-i ẓâhire

7 Bilsem göñül ne z̲evḳ alacaḳsın viṣâlden
Ḥasretle itdi ża'f terettüb meşâ'ire

8 Âsân olurdı dest-res-i ma'den-i murâd
A'râżdan 'udûl idebilsek cevâhire

9 Nâbî teżâyüf üzre bulunmaḳ ba'îddür
Bu şi'r-i tâze virse de ruh̲ṣat neẓâ'ire

---

701 S1,213b;S2,262a;S3,208b;Ü,178a;M,201b;A,163b

702

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Reg-i kebûd-nümâ sâ'id-i dil-ârâda
Şükûfe sâḳına beñzer gelû-yı mînâda

2 Turunc-ı ġabġabıdur âftâb-ı Ken'ân'uñ
H̲ırâş-ı deste sebeb meclis-i Züleyh̲â'da

3 Ṣafâ-yı bâṭını bundan ḳıyâs mümkindür
Lez̲îz̲ olur ne nümâyân olursa rü'yâda

4 Bilür ḥaḳîḳati bir noḳṭa olduġın 'ilmüñ
Nuḳûş-ı kevni gören noḳṭa-i süveydâda

5 Sebeb tenâsüb-i çâr ebrûvânıdur o bütüñ
Kesâd-ı secdeye pîrâmen-i çelîpâda

6 Miyân-ı nâmverânda olur ḥicâba müşîr
Varaḳ tah̲allüli mâ-beyn-i mühr ü imżâda

7 Fenâ-yı 'âlemi eyler cemâ'ata tefhîm
Cenâze va'ẓa çıḳup kürsî-i muṣallada

8 Felek ḳıyâmete dek h̲arca ḳıymaz ey Nâbî
Beş on çil aḳçesi var şürre-i S̲üreyyâda

703

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Tâze h̲ırâma gelmiş o şûh̲-ı nev-resîde
Ṭâvûs-ı cennet olsun ser tâbe-pây dîde

2 Bî-mevc-i şûriş olmaz âsâyişi cihânuñ
Deryâ ta'affün eyler olduḳça âremîde

3 Her nâ-ḳabûle itmez zah̲m-ı sitem teveccüh
Görmez cefâ-yı sûzen kâlâ-yı nâ-h̲arîde

---

702 S1,213b;S2,262b;S3,208b;Ü,178b;M,202a;A,165b
2 h̲ırâş :h̲azân S2,S3,Ü,M,A
703 S1,214a;S2,264a;S3,209a;Ü,179b;M,203a;A,165b

4 Her seng-dil hevâ-yı ḳaddüñle nâziş eyler
Pîşânî-i nigîne revnaḳ virür keşîde

5 Maḥv ol ki ẓâhir olsun h̲âṣiyyet-i vücûduñ
Virmez neşâṭ-ı h̲âṭır ṣahbâ-yı nâ-keşîde

6 Nev-müslümân 'aceb mi taḳvâ-fürûş olsa
Eyler füzûn perestiş ġılmân-ı nev-h̲arîde

7 Peyġûle-i ḳanâ'at Nâbî güzel maḥaldür
Ḥayfâ ki yoḳdur anda efrâd-ı âferîde

704

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ol şûh̲ olıcaḳ cilvegeh-i tâze-resîde
Birbirine reşk eyler iki merdüm-i dîde

2 Görmez birin engüşt-i nigâhına sezâvâr
Dâmânumı pür eylese yâḳût-ı çekîde

3 Ṣayd eyler o âhûları şâhîn-i nigâhı
Kim olmış ola nergis-i cennetde çerîde

4 Ta'ẓîm olınur her kim olursa mütevâżı'
Müş'ir bunı miḥrâbdaki ḳadd-i h̲amîde

5 Ol meh saña va'd eylemiş emdürmege la'lin
Ammâ ara aġzın ṣaḳın olmaya mekîde

6 Her kim ki virür 'âşıḳ-ı bî-tâba tesellî
Gûyâ nemek-efşânlıḳ ider laḥm-ı ḳadîde

7 Ḍarbü'l-mes̲el îrâdına bu 'aṣrda Nâbî
Kimse olamaz S̲âbit Efendi'ye resîde

---

4 S2,Ü,M,A'da 5.beyit.
5 S2,Ü,M,A'da 6.beyit.
6 S2,Ü,M,A'da 4.beyit.
704 S1,214a;S2,264a;S3,209a;Ü,180a;M,203a;A,155a
1 tâze-resîde :nâza resîde S2,Ü,M,A
4 S2'de "müş'ir bunı" ibaresi yazılmamış.
7 Ḍarbü'l-mes̲el :Ḍarb-ı mes̲el S1,S3,Ü,M/bu 'aṣrda Nâbî: Nâbî bu maḥalde A

705

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Rûz-ı rûze cem' olur rindân Âyâṣufiyye'de
Ḥalḳa-bend-i üns olur yârân Âyâṣufiyye'de

2 Olmadın dest-i du'â-cünbân Âyâṣufiyye'de
Müşkilât-ı ḫalḳ olur âsân Âyâṣufiyye'de

3 İtmek içün fikr-i ekl ü şürbi ḫâṭırdan be-der
'Aḳd-ı cem'iyyet ider iḫvân Âyâṣufiyye'de

4 Mevce-i a'mâl ider enfâs ile çerḫe ṣu'ûd
Lücce-i ṭâ'at ider ṭufân Âyâṣufiyye'de

5 Her ne deñlü ġayri câmi'de 'ibâdât olsa da
Olur efzûn yine ṣad çendân Âyâṣufiyye'de

6 Düşmen-i dîn-i nefs ile cihâd-ı ekbere
Leşker-i ṭâ'at bulur meydân Âyâṣufiyye'de

7 'Andelîbân-ı bihişti şerm ile ḫâmûş ider
Her ṭaraf âvâze-i Ḳur'ân Âyâṣufiyye'de

8 Âb-ı germ-i dîde vü ṣabûn-ı istiġfârla
Pâk olur pîrâhen-i 'isyân Âyâṣufiyye'de

9 Ferş-i berrâḳ-ı ruḫâmın eyledükçe secdegâh
Ṣâf olur âyîne-i imân Âyâṣufiyye'de

10 Pîşgâhında nevâl-i raḥmeti ḥâżır bulur
Kim olursa ṣıdḳ ile mihmân Âyâṣufiyye'de

---

705 S1,214a;S2,277a;S3,209a;Ü,168b;A,169b
1 A'da 2.beyit.
2 S2,Ü'de 3.beyit;A'da 1.beyit.
3 S2,Ü'de 2.beyit.
7 ider :olur A

11 Ṣaḥn-ı ṣâfında metâ'-ı bî-dirîġ-i maġfiret
Bûriyâ-yı mıṣr ile yeksân Âyâṣufiyye'de

12 Zühd ü taḳvâ ṣaf-be-ṣaf tertîb idüp âlâyını
Pîç-i nevbet gösterür 'ünvân Âyâṣufiyye'de

13 Şeb-be-şeb mânend-i ḳındîl-i fürûzân Nâbiyâ
İnşirâḥ-ı dil bulur insân Âyâṣufiyye'de

706

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Zâhid isterse ṣavursun ne girer dâmenine
İki destini yaba itse du'â h̲ırmenine

2 İçdügi âb ile germiyyet içündür hime
Çâk olup girdügi germ-âbelerüñ gülh̲anına

3 O ten-i penbe-mis̲âle ṣarılur bî-teklîf
Rişte ber-rişte ḥased devlet-i pîrâhenine

4 Ruḳabâ ġâ'ilesinden olamaz âsûde
Yañılur mâ'il olan dil-berüñ eñ aḥsenine

5 Dilberüñ z̲evḳi dah̲ı ṣoḥbet-i yârân iledür
Ne yapar dil-beri tenhâ götüren meskenine

6 Zen-perestân-ı cihân yek-şebe kâm almaġ içün
Zen-i dünyânuñ alur bâr-ı ġamın gerdenine

7 Nâbiyâ ben de gülistâna iderdüm raġbet
Bülbülüñ ṭâḳatum olsaydı eger şîvenine

---

706 S1,214b;S2,264b;S3,209b;Ü,180a;M,203b;A,155b

707

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ben eyledükçe ârzû-yı dem dem üstine
Sâḳî-i rûzgâr ṣunar sem sem üstine

2 Her kim ki ḳor öpüp lebüñi fem fem üstine
Eyler cerâḥat-ı diline em em üstine

3 Mihmân-sarây-ı sînemi yoḳ rüft ü rûba vaḳt
Eyler nüzûl ḳâfile-i ġam ġam üstine

4 Âzâdelik ümîdin iden görmemiş gibi
Gîsû-yı yâre düşdügini h̲am h̲am üstine

5 Fersûde olmamaḳ nice mümkin revâḳ-ı çeşm
Çûp-ı müje bu deñlü çeker nem nem üstine

6 Gelmiş hevâ-yı 'aşḳ ile cûş u h̲urûşa kim
Emvâcdan sipâh çeker yem yem üstine

7 Şevḳ-i nigâh-ı tîzüñ ile Ḳahramân-ı dil
İmżâ-keş-i temellük olur ġam ġam üstine

8 Gördüm şarâb-h̲âne-i eyyâmı Nâbiyâ
Ferşinde rû-nihâde yatur Cem Cem üstine

708

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Gelmişdi h̲aylî ża'f mizâc-ı maḥabbete
Çoḳdan bahâne-cûy idi cânâne firḳate

2 Ednâ bahâne ile idüp ḳaṭ'-ı iltifât
Virdi şikest sâgar-ı ṣahbâ-yı ülfete

3 Buldı teġâfül itmege ser-rişte-i heves
Meydân bulunca virdi 'inân esb-i fırṣata

---

707 S1,214b;S2,265a;S3,209b;Ü,180b;M,204a;A,165a
708 S1,215a;S2,250a;S3,210a;Ü,170b;M,190b;A,158a

708

4 'Uşşâkdan uşanduğı günler mülûk-ı hüsn
'Âdet budur bahâne ararlar eziyyete

5 Teskîn-i sûz-ı hicr idelüm 'arż-ı hâl ile
Mu'tâddur 'ilâc mürekkeble hurkate

6 Kadr-i visâli bilmek içündür bu künc-i hicr
Bir gün gelür mübeddel olur hicr vuslata

7 Nâbî bu mâcerâda o mâhuñ günâhı yok
Sen eyledüñ heves bu uzun boylu mihnete

709

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Binâ-yı kâmın iden ref' istişâre ile
Nühüfte vaż'-ı esâs itsün istihâre ile

2 Husûl-ı kâma irâdet ta'alluk itmeyicek
Cidâldan ne çıkar baht ile sitâre ile

3 Ruh-ı hayâlin ider hat-nümâ dilümde o şûh
Ġubâr-ı hâtır-ı vîrânı istişâre ile

4 'Aceb ki mâlik-i genc-i hayâl iken şu'arâ
Yine güzârdadur 'ömri isti'âre ile

5 Cihâna teşne virür sâki-i kader Nâbî
Bu nüh-piyâle-i mînâyı istidâre ile

---

709 S1,215a;S2,252b;S3,210a
4 hayâl :makâl S2

710

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olurdı râḥatı bâd-ı h̲azân-h̲îzüñ çemenlerde
Eger bir behremend olmış bulunsa dil-şikenlerde

2 Görüp sûz-ı derûnın çûp-ı tenbâkû ḳıyâs itme
Fenâ-yı 'âleme engüşt-i ḥayretdür dehenlerde

3 Revâcın ḳaṣd-ı te'bîd ile dârü'l-ḍarb-ı 'âlemde
Urulmış sikkedür tamġâ-yı pistân sîm-tenlerde

4 Hezârından biri şâyeste-i gûş-ı ḳabûl olmaz
Nice bî-ṭâli' ü bî-bah̲tlar vardur suh̲enlerde

5 Dehân-ı müflisâsâ loḳma görmez ṭûl-ı 'ömrinde
Egerçi ṣûret-i dendânevâr bürc-i bedenlerde

6 Olur........telḫi çü ġurbetde nümäyänter (*)
Nühüfte çâşnî-i ma'nevî kim var vaṭanlarda

7 Olur reng-i ta'alluḳ reh-zen-i dâr-ı beḳâ Nâbî
Anuñçün sâdelikden ġayri reng olmaz kefenlerde

711

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Fedâ viṣâlüñe eşk-i şebânemüz var ise
Mis̲âl-i h̲âk-i rehüñ bir h̲ızânemüz var ise

2 O âfetüñ ḳadd-i nâzikterine ṣarf idelüm
Ne mertebe suh̲en-i nâzikânemüz var ise

3 Hezârvar olalum zah̲m-h̲vâr-ı h̲âr-ı cefâ
Nihâl-i gülde eger âşiyânemüz var ise

4 Yine müşâhede-i Ḥaḳ'dan olmazuz ġâfil
Ne deñlü bezmde çeng ü çeġânemüz var ise

---

710 S1,215a;S2,250b;S3,212a (*) Bu mısraın ikinci kelimesi okunamadı.
711 S1,215b;S2,260a;S3,214a;M,199a;A,167a

5 Raḳîbe itmedi îrâs̱-ı ẖᵛâb ṣarf itdük
Ne deñlü sînede şîrîn fesânemüz var ise

6 Yine bizi yaḳaruz ġayrı yaḳmaḳ istemezüz
Mis̱âl-i âteş-i dûzaẖ zebânemüz var ise

7 Bizi Stânbul'a takdîr ceẕb ider Nâbî
Tenâvül eyleyecek âb u dânemüz var ise

712

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cihânda olduġından 'âdetâ bâb-ı kerem beste
Dehân-ı resm-i lâ oldı güşâd ammâ ne'am beste

2 Olur tâze esîrân-ı dile ta'ẓîm içün ammâ
Ser-â-pâ gîsû-yı dildârda her mûy-ı ẖam beste

3 Dırâzî-i zebân sermâye-i âşûb u ġavġâdur
Ḳurulmaz 'arbede mâdâm olduḳça 'alem beste

4 Ne cânibden gelür tâze ḳumâş-ı ma'nî-i rengîn
Eger olsa sevâd-ı a'ẓam-ı râh-ı 'adem beste

5 Degüldür yek-nefes endîşeden ẖâlî dil-i Nâbî
Degül 'âdet şebân-rûz olmaḳ ebvâb-ı ḥaram beste

---

7 ider :idüp S1
712 S1,215b;S3,225b

713

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol kimse kim tehâlük ider devlet üstine
Dîvânedür ki kendin atar miḥnet üstine

2 Tâ vaḳti gelmeyince umûr eylemez ẓuhûr
Devr eyler âsiyâb-ı felek nevbet üstine

3 Ol ḳalb-i âhenîne gerek sîne böyle ṣâf
Ẓarf-ı bilûr ḫoş yaḳışur sâ'at üstine

4 Bundan ḳużâtuñ añla 'uluvv-ı cenâbını
İmżâları taṣaddur ider ḥüccet üstine

5 Dünyâya bu telâş nedür ey esîr-i nefs
Râḥat bulur mı 'avret alan 'avret üstine

6 Zâhid ya bellü Ḥaḳḳ içün it ya bihişt içün
Ḥaṣr eyleme 'ibâdetüñi cennet üstine

7 Sâyîde olsa çerḫe ser-i tûde-i günâh
Düşmez ġubâr-ı naḳş yem-i raḥmet üstine

8 Sevdâ-yı şâ'iriyyete düşmiş gibi felek
Var heft beyti bir meh-i ḫoş-ṭal'at üstine

9 Şi'rüñle şi'r-i dîgeri Nâbî ne añlasun
Sâde ṣu içmeyen şekerî şerbet üstine

---

713 S1,215b;S2,265b;S3,210a;Ü,181a;M,204b;A,166a

9 şekerî :şekerîn S2,M,A

714

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kimi gördümse ḥükûmetkede-i câh üzre
Râḥatından görinür ol dah̲ı ikrâh üzre

2 Bu emel-h̲âne-i 'âlemde görilmiş mi 'aceb
Kimsenüñ nâ'il-i kâm olduġı dil-h̲^{v}âh üzre

3 H̲alḳa nâ-ṣâf idügin ḳalb-i felek müş'irdür
O kelef kim görinür âyine-i mâh üzre

4 Âh her ḳande ẓuhûr eylese bî-dûd olmaz
Dûdıdur âhuñ o med kim görinür âh üzre

5 Bah̲t her fırḳada cârî ki gül-i ter var iken
Pest ṭâli'dür o şebnem ki düşer kâh üzre

6 Bâr olur bah̲t güz̲âr eylese isti'dâdı
Sürinür câme gibi ḳâmet-i kûtâh üzre

7 'Âlem-i peste nüzûluñ sebebin idrâk it
Añla dûlâb ile delvüñ 'amelin çâh üzre

8 Ehl-i ḥarf olsa da sâde ḳomaz ayaḳda felek
Ḳaldurur pâre-i evrâḳı gören râh üzre

9 Nâbiyâ 'âm degül feyż-i seḥâb-ı ma'nâ
Dökilür mezra'a-i h̲âṭır-ı âgâh üzre

---

714 S1,216a;S2,265b;S3,210b;Ü,181a;M,205a;A,160a

715

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şâh̲-ı âhû-yı ḥaremdür iki ebrû degül a
İki âhûdur iki nergis-i câdû degül a

2 Sipeh-i ṣaf-be-ṣaf-ı nâzdur emvâc-ı cebîn
Devr-i girdâb-ı belâdur h̲am-ı gîsû degül a

3 Ne bu h̲ûn-rîzî vü ġâretgerî vü bî-bâkî
Müjeler leşker-i bî-raḥm-ı Hülâgû degül a

4 Ne bu iḳdâmı o ṭâġlar delisi Ferhâd'uñ
'Aczdür 'aşḳa düşen ḳuvvet-i bâzû degül a

5 İtme güstâh̲ nigâhuñ aña bâr-ı teşvîş
Çeşm-i cânâne ḥaḳîḳatde terâzû degül a

6 Senden âsûdedür ey çerh̲ ḳurulmış sâ'at
Ki anuñ ẓarfı bile vaḳf-ı tek-â-pû degül a

7 Olamaz çihre-nümâ her dile ma'nâ Nâbî
Herkesüñ meşhedi âyîne-i zânû degül a

716

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nev-bahâr oldı çemen-pûş oldı ṣaḥrâlar yine
Cilve itdi seylâsâ serde sevdâlar yine

2 Şevketin görmiş zemînüñ reng reng ezhârla
Dâmen-i ṣaḥrâya yüzler sürdi deryâlar yine

3 Bir nigâh itmiş bulundum yâre oldı mevc-h̲îz
Gûşe-i ebrû ile aġyâra îmâlar yine

4 Leblerinden dil-berânuñ açdı zûr-ı mey yine
Telh̲-güftâr oldılar la'l-i şeker-h̲âlar yine

---

715 S1.216a:S2.273a:S3.210b:Ü.188a:M.214b:A.159b

5 Nâ'il oldı bir nigâh-ı iltifâta sehv ile
Nâbî-i sâde-derûnuñ oldı dünyâlar yine

717

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nev-bahâr oldı cünûn el virdi şellâḳîlere
Düşdi mânend-i ṣurâḫi ser-fürû sâḳîlere

2 Ḥüsni yârüñ neş'e-baḫş olmaḳdadur her fırḳaya
La'li meste ḫāl-i efyūn-fāmı tiryâḳîlere

3 Cismi nâzik ol ḳadar kim sâye-i leb düşmeden
Cây-ı gül-bûse döner rûyında derrâkîlere

4 Zîr-i ḫâk-i ḫaṭda rûyuñ çeşm ü ebrû ber-ḳarâr
'Ömrler virsün Ḫudâ-yı lem-yezel bâkîlere

5 İtse de imdâd ider sengîn-dil âhen-dillere
Yâ fesâna yüz sürer âhen ya sümmâḳîlere

6 Def'-i sermâ-yı tekâsülde mü'es̲s̲ir 'aşḳdur
Benzemez berş-i raḥîḳî mes̲r-i 'uşşâḳîlere

7 Rûhdur maḳṣûd olan ṣûret degüldür Nâbiyâ
Vâṣıl-ı enfüs olan meyl itmez âfâḳîlere

---

717 S1,216b;S2,268a;S3,211a;Ü,183b;M,207a;A,160b
6 Def'-i :Ref'-i S1,S3,A/tekâsülde:tekâsülden S1,S3//
Benzemez :Benzemiş S1

718
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Misâl-i kûdek alur kem-hıredleri dûşa
Sipihr-i sifle çeker ibni vakti ağûşa

2 Siyâh dillere mânend-i şeb virür gerdûn
Tırâşe-i meh-i 'âlem-fürûzdan tûşe

3 Şıkılmamışdı dahı dest-bürd-i merdümden
Nühüfte-i reg-i bârîk-i tâk iken hûşe

4 Misâl-i seng-i girân olmayınca güftâruñ
Alur mı anı sipihr-i kalenderî gûşa

5 Olunsa her ne kadar nutka Nâbiyâ tahsîn
Hezâr o deñlü gerekdür zebân-ı hâmûşa

719
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1 Ricâl-i câh ile hem-hâl idük zamân ile biz de
Mekîn-i mesned-i ikbâl idük zamân ile biz de

2 Fütâdegân-ı ğama sâye-i 'inâyetümüzden
Zekât-bahş-ı per ü bâl idük zamân ile biz de

3 Misâl-i ma'nî-i rengîn ü şi'r-i tâzeterâsâ
Tâmâm-ı muntazamü'l-hâl idük zamân ile biz de

4 Zamân eyledi âhir niyâzmend-i edânî
Niyâza kıble-i âmâl idük zamân ile biz de

5 Felek bu güne tehî dûş-ı 'izzet eyledi yohsa
Metâ'-ı şöhrete dellâl idük zamân ile biz de

---

718 S1,216b;S2,269a;S3,211a;Ü,184b;M,208a;A,160b

719 S1,216b;S2,256a;S3,211a;Ü,170a;A,163a

6 Kemîne nemleyi pâ-mâle niyyet itmemişüzdür
Bu 'arşagâhda ḫayyâl idük zamân ile biz de

7 Niyâzmendlerüñ mezra'-ı ümîdine Nâbî
Seḥâb-ı reşḥa-î ifżâl idük zamân ile biz de

720

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Râh-ı ġam ṭayy olınur elde ayaġ olmasa da
Şâm-ı hicrân irişür ṣubḥa çerâġ olmasa da

2 Minnet-i ebr-i bahârı çekemez bülbül-i dil
Jâleler zîver-i pîşânî-i bâġ olmasa da

3 Meşrebümdür geçemem nâle vü zâr eylemeden
Mez̲heb-i 'aşḳda feryâda meşâġ olmasa da

4 Yine girmez eline gûşe-i dâmân-ı viṣâl
Dil eger dest be-dâmân-ı ferâġ olmasa da

5 Gûş ider cân ile efsâne-i vaṣl-ı yâri
Ne ḳadar ehl-i maḥabbetde dimâġ olmasa da

6 Dâmeninden dökilen gül yetişür mâye-i 'ayş
Nâbiyâ dîde temâşâger-i bâġ olmasa da

---

720 S1,217a;S2,269b;S3,211b;Ü,184b;M,208a;A,160b
2 Minnet-i :S̲ıḳlet-i A
4 M,Ü'de 5.beyit.
5 M,Ü'de 4.beyit.

721

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ni'met de virse bâver olınmaz beḳâsına
Olma firîb-ḫorde sipihrüñ 'aṭâsına

2 Tâ sâlik-i reh olmayıcaḳ hem-sirişt-i nûr
Bu perdenüñ güẕâre ne ḳâdir verâsına

3 'Âşıḳ ki senden iden temennâ-yı iltifât
Şâyân olan müsâ'adedür iltimâsına

4 'Âṣîlerün ṭayanduġı luṭf-ı Ḫudâyadur
Zâhid ġurûr ile ṭayanursa 'aṣâsına

5 Vîrân idince ḫâne-i endûhı sîneden
Sâḳî gice ne ṣular aḳıtdı esâsına

6 Gîsû-yı müşg-bârına Nâbî o âfetüñ
İḳlîm-i Çîn didümse de tevbe ḫaṭâsına

722

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḥased o 'âşıḳa bir yâr-ı ḫoş-ḫiṣâli ola
'Ale'l-ḫuṣûṣ ki bir şûḫ-ı lâübâli ola

2 Çeker mi ḥasret-i nev-bâve-i leẕîẕ-i viṣâl
O bağbân ki ber-âverde bir nihâli ola

3 İder mi gûş-zed-i rağbet-i ârzûmendân
O nâmeyi ki sitemle me'âli mâlî ola

4 Virür peyâm-ı ḳırânın zuḫalle ḫûrşîdüñ
Ol âfetüñ ki kenâr-ı ruḫında ḫâlî ola

5 Degül ceride gül-endâḫte olan Nâbî
O gül-ruḫa meger Emnî gibi Celâlî ola

---

721 S1,217a;S2,269b;S3,211b;Ü,184b;M,208b;A,161a
1 olunmaz :olmaz M
4 'afv-ı :luṭf-ı S1,S3
6 o :ol S2,Ü,M,A

722 S1,217a;S2,270a;S3,211b;Ü,185a;M,209b;A,157b

723

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâ-ümîd olmam viṣâlinden sitîz eylerse de
Cephesin çîn-i sitemle mevc-h̲îz eylerse de

2 Lerziş-i şerm-i maḥabbet râh-ı nuṭḳın sedd ider
Dil merâmın 'arża taḥṣîl-i girîz eylerse de

3 Ḳalb-i 'âşıḳda olur âvîh̲te itmez güz̲âr
Her ne deñlü nâvek-i müjgânı tîz eylerse de

4 Gevherân-ı ah̲teri dellâl-i çerh̲ eyler fürûh̲t
Çâr-sûy-ı ṣubḥgehde bir peşîz eylerse de

5 Taḥt-ı emvâcında deryâ-yı ma'ânî müstetir
Şi'rinüñ ta'bîrini Nâbî vecîz eylerse de

724

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çeşm-i aġyârı ḳomaz devr itmege gerdenine
Perde-i nâmûs dinse vechi var pîrâhene

2 Her zamân ü her mekânuñ başḳadur h̲âṣiyyeti
'Uḳde-i h̲âṭır açılmaz varmayınca gülşene

3 Nermi vü sah̲ti telâzüm itmegin vâ-bestedür
Kârgâh-ı câme-dûzî penc pâre âhene

4 Merhem urmaḳ zah̲m-ı miḳrâża degül cây-ı 'aceb
Ḥükm-i cinsiyyet ider îcâb-ı ġayret sûzene

---

723 S1,217b;S2,270b;S3,211b;M,211a;A,161a
3 güz̲âr :güz̲er S1
5 Taḥt-ı emvâcında deryâ-yı ma'ânî müstetir :
Münderic taḥtında tafṣîl-i ma'ânî ser-be-ser S2,M,A

724 S1,217b;S2,274b;S3,212a;M,212b;A,154b

5 Feyże isti'dād yoḳdur her derûn-ı tîrede
Nûrı ẖûrşîdüñ ta'alluḳ eylemez her revzene

6 Nev-bahār-ı 'aṣr-ı sulṭān Aḥmedî'de Nâbiyā
Döndi iki āṣafuñ luṭfiyle ḳalbüm gülşene

7 Birinüñ ismi Muḥammed birinüñ ismi 'Alî
Döndiler ruẖsār-ı devletde dü çeşm-i rûşene

8 Mālik olmaz böyle iki āṣafa her pādişâh
Olmaz āẕîne şeb-i ḳadre müsâdif her sene

725

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Siyâh nāmelerüñ şermine yiter bu güvâh
Ki faṣ sürer yire yüz olduġınca rûyı siyâh

2 'Azîz-i kişver olur pādişeh gelürse ẕelîl
Taḥammül eyleyemez āftāba nûr-ı nigâh

3 Ne varsa dilde dehenden odur tereşşuḥ iden
Hemîşe āb ile ālûdedür kenāre-i çâh

4 Metā'-ı şevḳüñi endâzeden dırâz itme
Tecāvüz eylemesün ḳadd-i yāri ḳāmet-i âh

5 Revācgâhın arar her metā' ey Nâbî
Mesâmi' olmasa mesdûd olur dükān-ı şifāh

---

725 S1,217b;S2,272a;S3,212a;Ü,187b;M,214a;A,162a
1 Ki:Faṣṣ A

726

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dildâr şûḫ u ṣabr-güdâz âb u tâb ise
Mâni' niyâz-ı vuṣlata şerm ü ḥicâb ise

2 Ol tünd-ḫûy bir gün olur bezm-viṣâle râm
'Uşşâḳınuñ du'âsı eger müstecâb ise

3 'Âşıḳ leb-i ḫayâl ile bûs itdügin ṭuyar
Ol mest-i ḥüsn her ne ḳadar nîm-ḫ^{v}âb ise

4 Ṣûret-mis̱âl yâri görince ḫamûş olur
Tenhâda dil ne mertebe ḥâżır cevâb ise

5 İtsün cihânı ġarka-i iḥsân o şâh-ı ḥüsn
Şarṭ-ı zekât ḥüsn ü leṭâfet-niṣâb ise

6 Eyle gehî nigâh-ı mürüvvet gedâlara
Ey şûḫ-ı ḫayr-ḫ^{v}âh murâduñ s̱evâb ise

7 Hep ḫaşb-ı ḫâl içün götürür ẓan ider kibâr
Ḫalḳuñ elinde gördügi her ne kitâb ise

8 'Ûduñ da düşdi ḥiṣṣesine sûz u tâb-ı reşk
Bûs-ı 'iẕâr ḥiṣṣe-i baḫt-ı kilâb ise

9 Ḫaṭṭ-ı keşîde besdür aña ḫaṭṭ-ı mısṭarı
Dîvânı Nâbiyâ ġarażuñ intiḫâb ise

---

726 S1,218a;S2,253b;S3,212a;Ü,181a;M,194a;A,170a
5 şâh-ı ḥüsn :şâh ise S2
7 -A
8 -A

727

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O mâh-rûy-ı duhân-sûza zîbdür lûle
Visâle vâsıtadur hem rakîbdür lûle

2 Olur visâli ile âremide hâtırlar
Nedîm-i hoş-nefes-i dil-firîbdür lûle

3 Komaz dilinde keder taşa ursalar başın
Yine muhâlefet itmez necîbdür lûle

4 Gözi dehânı ile kîsesindedür halkuñ
Hemîşe vakf-ı firâz ü nişîbdür lûle

5 Gehî ayâğa çalarlar metâ'-ı râyic iken
Tahammül itmede ammâ 'acîbdür lûle

6 İmâme ağzın öper ateşine lûle yanar
Bu kârgâh-ı cezâda ğarîbdür lûle

7 Egerçi meşrebi yâbisce gösterür ammâ
Velîk bûse-i lebde lebîbdür lûle

8 Müdâm devrde dest ü dehân-ı yârânı
Harîf-i germ-rev-i bî-şekîbdür lûle

9 Sipihr meclis-i rindâna bürc-i nârîdür
Anuñçün âteş ile hem-nasîbdür lûle

10 Başında âteş-i sûzân duhânı çerhe revân
Yine şikâyete gelmez edîbdür lûle

11 Gürûh-ı safreviyâna maraz-fizâ ammâ
Mizâc-ı balğamiyâna tabîbdür lûle

12 Gehî yanar gehi hâlî turur nihâl üzre
'Aceb ki hem gül ü hem 'andelîbdür lûle

13 Yanup yakılmayan olmaz sezâ-yı bezm-i kabûl
Bakılsa aslına Nâbî musîbdür lûle

---

727 S1,218a;S2,272b;S3,212b;Ü,187b;M,214a;A,161a
4 S2,A,Ü,M'de 6.beyit.
6 S2,A,Ü,M'de 4.beyit.

728

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cevr-i gerdûn ne belâ ṭâli'-i dûndan ṣoñra
Ḫaṣmî-i çerḫ ne güç baḫt-ı zebûndan ṣoñra

2 Müjdeler ey dil-i dîvâne giriftâr olıcaḳ
Ḳayd yoḳdur saña zencîr-i cünûndan ṣoñra

3 Leẕẕeti żâyi' olur nâz u niyâzuñ cânâ
İltizâm-ı sitem-i perde-birûndan ṣoñra

4 Eyledüñ 'aḳl ü dil ü cânumı târâc-ı nigâh
Daḫı bilmem n'ideceksin baña bundan ṣoñra

5 Ḥaḳ-ı ma'nâyı daḫı ḫâme nice itsün edâ
Nâbiyâ bu ġazel-i siḥr-nümûndan ṣoñra

729

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gül gülüp girdi nihâlân-ı çemen sâdelere
Faṣl-ı güldür yaḳışur sâdeler âzâdelere

2 Ḫum zemistânda ḳabâ câme gibi ṣoḳmışdur
Şîşeden sâdeler itdürdi hevâ bâdelere

3 'Azl-ı taḳvâya çevürdi yine menhiyyâtı
Geldi nevbet yine tesbîḥ ile seccâdelere

4 Giremez ceyş-i güneh leşker-i istiġfâre
Düzd fırṣat bulamaz ṣunmaġa âmâdelere

5 Ḥall u 'aḳd ehli ẕelîl olsa da pâ-mâl itme
Nâḫunuñ atma yire raḥm ḳıl üftâdelere

---

728 S1,218b;S2,272b;S3,212b;Ü,188a;M,214b
1 ne güç :'abes̱ S2,M,A

729 S1,218b;S2,276a;S3,213a;A,168b
2 soḳmışdur :soḳmış idi S2,A

6 Gâh mecmû'a gibi ḳoynına ḳor gâh baḳar
Dil viren kimse yañılmaz 'ulemâ-zâdelere

7 Şevḳ-i ruhsâre-i hubân iledür ey Nâbî
Hâme yüz sürdügi evrâḳ-ı cilâ-dâdelere

730
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şâyân olaydı kişver-i fânî nizâ'ına
Ṭolmazdı hak şerm ile çeşm-i ferâ'ine

2 Bu destgâhuñ urmada gümrükçi-i ḳażâ
Tamġâ-yı lâ-sebât eñ a'lâ metâ'ına

3 Hırmânını şafâ-yı perestişden añlayan
Meyl eylemez menârelerüñ irtifâ'ına

4 Cemşîd görse bezm-i erâzilde bâdeyi
Bî-şek te'essüf eyler idi ihtirâ'ına

5 Sâzende tâb-dâdelügi gûş-ı sâzına
Güyâ mesâġ yoḳ dimedür istimâ'ına

6 Bu meclis-i münâfese-âmîz-i 'âlemüñ
Degmez neşâṭ-ı vuṣlatı ḥüzn-i vedâ'ına

7 Nâbî murâd-ı 'âlem-i fânî degül sezâ
Halḳuñ niyâzına felegün imtinâ'ına

---

7 yüz :leb S2,A
730 S1,218b;S2,275a;S3,213a;Ü,173b;M,210b;A,151b
(Ü,184b'de tekrar yazılmıştır.)
2 destgâhuñ :kârgâhuñ M
3 S2,Ü,A'da 4.beyit,M'de 6.beyit.
4 S2,Ü,A'da 3.beyit.
6 M'de 3.beyit.

731

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ẕevḳ-i âsâyiş-i devlet mi var ol meşġalede
Ki hevâ-ḫᵛâhı ola mirveḥaveş zelzelede

2 Bir zamân mesned-i şâhîdeki bâlîn-i ḥarîr
Gerdiş-i devr ile âmâde yatur mezbelede

3 Şem'ler pây be-dâmânlıġ ile râḥatdur
Dûşa çıḳmaġla o râḥat ne gezer meş'alede

4 Ḫaṭ-ı yârüñ ne bilür sâde-dilân mażmûnın
Ḳatı çoḳ nükte-i bârîk var ol mes'elede

5 Nâbiyâ menzil-i maḳṣûdına reh-yâb olamaz
Ḥâṣıl-ı menzili naḳd eylemeyen merḥalede

732

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Olur mı sehv şarâbuñ ḥisâb-ı câmında
Alup virenleri varken piyâle nâmında

2 S̱evâbı beytde ma'nî mis̱âli pinhândur
Kibâruñ ebrû ile virdügi selâmında

3 Ḳuṣûr-ı dînine nefs-i ḫabîs̱i ḳâ'ildür
Tek olmasun es̱er-i naḳş iḥtişâmında

4 Ḥırâma noḳṭa-i ta'n urduġı hüveydâdur
Ġurûrla süfehâ ḳısmınuñ ḫırâmında

5 Temekkün eylemeden itdi Nâbiyâ pâ-mâl
Zamânenüñ kimi gördümse iltizâmında

---

731 S1,219a;S2,263a;S3,213a;Ü,177a;M,202b;A,162b
1 ola :ḳala S2,Ü,M,A
732 S1,219a;S2,252b;S3,213b;Ü,176a;M,192b;A,161a

733

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Meftûn iken bu deñlü ṭabî'at nümâyişe
Dil-dâde olmamaḳ nice mümkin sitâyişe

2 Olmaz miḥakk-i tecrîbe tîr-i 'itâbveş
'Uşşâḳı bü'l-hevesler ile âzmâyişe

3 Miḳyâs sîne-şerḥaların eylesün şümâr
Yüz ṭutdı yine Nîl-i maḥabbet fizâyişe

4 Def gibi dâġ-ı sîne olur laṭme-ḫvâr-ı eşk
Râmişger-i ġam itse teveccüh serâyişe

5 Ẕikri uṣûl-ı naġme gibi itme pest-pâ
İtme fikende şekker-i tevḥîdi ḫâyişe

6 Gâhî virürdi ruḫṣat-ı taḳrîr-i ḥarf-i râz
Ol tünd-ḫûda raġbet olaydı nebâyişe

7 Ye'cûc-i ye's itmeyicek Nâbiyâ ẓuhûr
Sedd-i ümîd degmede gelmez güşâyişe

734

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hilâl-i 'îd ḳalmış ebr-i gevher-bâruñ altında
Miṡâl-i güş-ı meh-rûyân ḫam-ı destâruñ altında

2 Görenler fehm iderler zîr-i müda olduġın ṣan'at
Bu denlü fitneyi müjgân-ı müşgîn-târuñ altında

3 Selâmet-ḫvâhlıḳda âsyâdan dâne-i gendüm
Ümîd-i âfiyet gerdûn-ı kec-reftâruñ altında

4 Ḫalâṣa himmet eyleñ duḫter-i rez ḳalmasın giryân
Ḫum-ı meyḫâneveş bir zişt-i bed-kirdâruñ altında

---

733 S1,219a;S2,255b;S3,213b;Ü,172b;M,195b;A,167a
3 yine Nîl-i :Nîl-i mıṣr-ı S2,M,ise Nîl-i A
734 S1,219a;S2,257b;S3,213b;Ü,178b;M,196b;A,165b

5 Reh-i ġamda taḥammül üştür-i nâlâna ẖoşterdür
Ceres feryâda imdâd eylemekden bâruñ altında

6 Ne ġam erbâb-ı cürme tâb-ı ẖûrşîd-i ḳıyâmetden
Ṭururken 'afv-ı bârî çetr-i istiġfâruñ altında

7 Olur mı gevher-i 'irfân müyesser herkese Nâbî
Ne mümkindür k'ola gencîne her dîvâruñ altında

735

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 H̱am olur ḳadd-i edâ nükte-i ebrûsında
Süst olur pây-ı suẖan ma'nî-i gîsûsında

2 Güller üstinde berâber bulunurdı şebnem
Gülşenüñ olsa müsâvât terâzûsında

3 'Arż-ı râz itmege ḥâcet ne o mey-peykere kim
Görinür kâm-ı dil âyîne-i pehlûsında

4 Ne ḳadar baẖş-ı ḥayât itse gerek ẕevḳ-i kenâr
Bu ḳadar çâşnî-i rûḥ ki var bûsında

5 Tâzyâne-ṣıfat âvîẖte olmış ṣaf ṣaf
Müjeler dâ'ire-i ġamze-i câdûsında

6 'Ârif âyîne-i âfâḳda seyrân idemez
Gördügi 'âlemi âyîne-i zânûsında

7 Ne ḳadar ma'nî-i vaḥşi var ise mużmerdür
Nâbiyâ ḥâşiye-i çeşm-i suẖan-gûsında

---

735 S1,219b;S2,276b;S3,214a;Ü,179b;M,194a;A,162b
(*)Aynı gazel S2,253b'de tekrar yazılmıştır.

736

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâzdur şâyeste meh-rûyâna nâz itmezse de
'Âşıḳa şâyân perestişdür niyâz itmezse de

2 Destine kûtâh dinmez bâġ-gerd-i vuṣlatuñ
Mîve-i aġṣân-ı ümmîde dırâz itmezse de

3 Ḥüccet-i 'afv ü kerem itmez ḳabûl-i fesḫ ü nesḫ
Ḳāḍı-i endîşe imżâ-yı cevâz itmezse de

4 Girye-i mestânesinden münfehim havf-ı hafî
Mest-i bî-pervâ günehden iḥtirâz itmezse de

5 Mevce-i elfâẓa 'ârıżdur rüsûm-ı ihtilâf
Lücce-i ma'nî ḳabûl-ı imtiyâz itmezse de

6 İḥtilâf-ı keşf teşvîşinden olmaz dil halâş
Her ne deñlü maḥremân ifşâ-yı râz itmezse de

7 Hod-be-hod ma'nî olur pîçîde pây-ı hâmeye
Vâdî-i ma'nâda Nâbî türk ü tâz itmezse de

737

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Vücûd rû be-seferdür ḳarâr olınsa bile
Sebât ṣanma sebât ihtiyâr olınsa bile

2 Nefes nefes güzer itmekde kârvân-ı ḥayât
İḳâmet-i 'ameli i'tibâr olınsa bile

3 Sebât olur mı esâs-ı 'inâyet olmayıcaḳ
Binâ-yı ṭûl-ı emel üstüvâr olınsa bile

4 Tamâm-ı sâḥa-i 'âlem diyâr-ı vâḥiddür
Lisân-ı 'örfde terk-i diyâr olınsa bile

---

736 S1,219b;S2,255a;S3,214a;Ü,181b;M,194b;A,164a
6 iḥtilâf-ı :iḥtimâl-i A

737 S1,219b;S2,274a;S3,214a;Ü,182b;M,211b;A,166a
3 S2'de 4.beyit.
4 S2'de 5.beyit.

5 Yine o bildügin işler ḳalur saña 'aczüñ
Ḳaderle her ne ḳadar kârzâr olınsa bile

6 Arada żâyi' olan naḳd-i 'ömri n'işleyelüm
Metâ'ib-i seferi ih̲tiṣâr olınsa bile

7 Ne vech ile yaraşur rûy-ı zerde h̲vâhiş-i câh
H̲azânda h̲vâhiş-i köhne-bahâr olınsa bile

8 Bu rîh̲te ḳafes-i köhneye nice yaḳışur
Hümâ-yı evc-i sa'âdet şikâr olınsa bile

9 H̲urûş-ı âbile-i pâya degmez ey Nâbî
Ayaġuñ altında dürler nis̲âr olınsa bile

738

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yanmış derûnı maḳdemüñe intiẓâr ile
Şâh̲-ı çenâr pençeleşür rûzgâr ile

2 Geldükçe naḳd-i hûşumuzı ṣarf ider gider
Çoḳdur bizüm muḥâsebemüz nev-bahâr ile

3 Dilberler olmayınca h̲arâbâtı neyleyüm
Girsün mi kimse meykedeye ih̲tiyâr ile

4 Gül-çîn-i kâm odur var ise rûzgârda
Gül-geşt-i bâġ ide bir iki gül-'izâr ile

5 Olsun ḥarâm câm-ı maḥabbet o meste kim
Nâbî ḳanâ'at itmeye bûs u kenâr ile

---

5 S2'de 6.beyit.
6 S2'de 7.beyit.
7 -A ;S2'de 3.beyit.
738 S1,220a;S2,249a;S3,214b;Ü,169b;M,190a;A,152a

739

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu ḥasret böyle ḳalmazdı dil-i endûhgînümde
Dimâġ olsa eger ḥarf-i niyâza nâzenînümde

2 Ḳomaz mihmân kâr-ı dîgere imkân-ı güncâyiş
İdelden secde basṭ-ı bûriyâ ḳaṣr-ı cebînümde

3 Gülüp açılmaġa ḫâṭırda yoḳdur ḫvâhişüm yoḫsa
Benüm neşv ü nemâ ser der-kemîndür âstînümde

4 Hevâyîler gibi gerdûna ref'-i 'arż-ı ḥâl itmem
İdüp pîçîde ṭumâr-ı ġam âh-ı âteşînümde

5 Benüm ol ravża-i sîr-âb-ı cûy-ı istiḳâmet kim
Nihâlüm bîd-i mecnûn olsa kec bitmez zemînümde

6 İder bâlâ-yı ye'se dûḫte pîrâhen-i ümmîd
Benüm dükkânçe-i ḫayyâṭ var ḳalb-i ḫazînümde

7 Ben ol naḫl-i vefâ-bâr-ı riyâż-ı himmetüm Nâbî
K'olur ṭa'm-ı şeker ḥanẓal meẕâḳ-ı mîve-çînümde

740

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ġaybdandur meded enfâsa derûn maḫzen ise
İder enfâs-ı taṣarruf dehen âbisten ise

2 İlticâdan ne żarar ḳadre fürû-mâyelere
Ḳadr-i leb pest olamaz bûse-zen-i dâmen ise

3 Ḳıymet ü ḳadr-i birîşim yine olmaz kemter
Ne ḳadar tâbi'-i fermân-ı kemîn-sûzen ise

4 Âbdur revġana sermâye-dih-i feyż-i ḥayât
Ne żarar şânına zîr-i ḳadem-i revġan ise

---

739 S1,220a;S2,271a;S3,214b;Ü,186b;M,212a;A,151b
740 S1,220a;S2,252b;S3,214b;Ü,176b;M,193a;A,160b

5 Ḥüsni naḳşuñ nice tercîḥ olunur naḳḳâşa
Naḳş her çend h̲oş-âyende vü müstaḥsen ise

6 Yine perverdesidür dâye-i h̲âk-i siyehüñ
Ṭab'-ı envâ'-ı ma'âdin ne ḳadar rûşen ise

7 Nerm sah̲te olur imdâd ile ġâlib Nâbî
Giçer üsrüb zirihe her ne ḳadar âhen ise

741

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gül olmaz germ-dil bülbül gibi sâḥib-nefeslerle
Olur hem-kâse-i zânû-be-zânû h̲âr u h̲aslerle

2 Bilürler ehl-i dünyânuñ ne ğûne olduġın merdûd
Görenler ḥâlini ḥalvâ-fürûşânuñ mekeslerle

3 Gören şehr-i ḳanâ'at çâr-sûsın naḳl iderler kim
Hümâya kimse baḳmaz mâkiyânâsâ ḳafeslerle

4 Dilin çâk eylesün mânend-i şâne mâ'il-i zülfi
Olan şeb-rev gerekdür hem-libâs olmaḳ 'aseslerle

5 Mülâyimter dökilsün duh̲ter-i rez sâḳiyâ câma
Ḥabâb olup hüveydâ olmasın rüsvâ cereslerle

6 Dırâzî-i şeb-i hicrân olur pâyânına vâṣıl
Mülâḳât itmeden feryâdumuz feryâd-reslerle

7 Ne ğûne şi'rle tezyîn ider ser-levḥasın Nâbî
Bu şi'ri görmeyen mecmû'a yapdursa heveslerle

---

741 S1,220b;S2,251a;S3,215a;Ü,170b;M,192a;A,158b
5 olmasın :olmadan S2,M

742

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtdi fetîl deyr-i muġânuñ çerâġına
Mînâ o penbeyi ki ḳomışdı ḳulaġına

2 Sürdükde yâr şûret-i bâline rû didüm
'Âcizlerüñ naṣîbi gelürmiş ayaġına

3 Sâḳî eger ben anladuġum dil-firîb ise
Yoḳdur nis̱âre tevbeden a'lâ ayaġına

4 Olmaz 'ıyâruñ ey zer-i nâḳıṣ senün tamâm
Tâ düşmeyince zerger-i 'aşḳuñ ocaġına

5 Virdiyye şerḥi dersin oḳurlar hezârdan
Etfâl-i ġonce nüsh̲asın aşmış ḳucaġına

6 Bir kez açılmasun ser-i h̲um yoh̲sa kim baḳar
Fermân-ı 'aşḳa şıḥne-i ṣabruñ yasaġına

7 Biñ kez ṭutarsa kâse-i deryûzesin hilâl
Çerh̲-i denî bir aḳçe bıraḳmaz çanaġına

8 Olmaz çemende nâleye ruh̲ṣat zamânenüñ
Bülbülleri mürâca'at itmezse zâġına

9 Âvâredür şemîm-i ser-i zülfi ey ṣabâ
Ṣayd it çemen götürmeden evvel ḳonaġına

10 Nâbî baḳar mı türş-cebînân-ı 'âleme
Şîrînî-i ferâġ çalınmış dimâġına

---

742 S1,220b;S2,260b;S3,215a;Ü,175b;M,200a;A,151b
2 S2,Ü,M'de 9.beyit.
3 S2,Ü,M'de 2.beyit; S2'de "eger" yok.
4 S2,Ü,M'de 3.beyit.
5 S2,Ü,M'de 4.beyit;almış :aşmış S1,S3
6 S2,Ü,M'de 5.beyit; ṣabruñ :zühdüñ S2,Ü,M
7 S2,Ü,M'de 6.beyit.
8 S2,Ü,M'de 7.beyit.
9 S2,Ü,M'de 8.beyit.

743

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâme yazmaz harf ehl-i harfe hem-hâl olmasa
Bâtın-ı tab'ında hem-şekl-i elif nâl olmasa

2 İttikâye müsta'id olmaz kibâr-ı devlete
Bâliş-i zer-târ eger huddâma pâ-mâl olmasa

3 Şerm-i nâdânî olurdı mûris-i nakd-i helâk
Hod-pesendî tesliyet-bahşâ-yı cühhâl olmasa

4 Rûy-ı hûbânda olurdı iddi'âsı bî-delîl
Hâl-i nokta zîver-i ruhsâre-i hâl olmasa

5 Sâlikân çokdan bulurdı kasr-ı ümmîde vuşûl
Pîş-i rehde hufre-i gilnâk-i ihmâl olmasa

6 Âşiyân- gerd-i dehân u gûş olurdı zûdter
Tâ'ir-i eş'âr-ı nâ-puhte girân-bâl olmasa

7 Kimse şormaz kendü bulmaz kudret-i harf-ı fürûht
Dûş-ı dellâlüñ metâ'ı bey'ine dâl olmasa

8 Sikke-i hâliyle devr itmezdi sûk-ı şevkde
Mevlevîler küre-i tennûrede kâl olmasa

9 Hîç dıraht etrafına kimse tolaşmaz Nâbiyâ
Ârzû-yı berg ü bâr ümmîd-i ikbâl olmasa

---

743 S1,221a;S2,274b;S3,215a;Ü,183b;M,212b;A,167b

744

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḫâṣa ḫâṣ ıṭlâḳı nâ-şâyestedür 'âm olmasa
Puḫtedür dinmek ne mümkin puḫteye ḫâm olmasa

2 Ḥüsni nâ-peydâ ḳalur bu kârgâh-ı ḥikmetüñ
Her ẓuhûra żıdd u her âġâza encâm olmasa

3 Dinse câ'iz zîb-i rızḳa sûz u tâbuñ daḫli var
Mâ'-ı müsta'mel naṣîb-i ferş-i ḥammâm olmasa

4 Her temâşâya olurdı bâl-cünbān-ı şitāb
'Ayn kim murġ-ı nigâha ḥalḳa-i dâm olmasa

5 Tâze ma'nâdan tehî şi're olurdum leb-güşâ
Terk-i mâ-lâ-ya'nî zîb-i ḥüsn-i İslâm olmasa

6 Sâġar-ı mînâ şefâ'atden olurdı nâ-ümîd
Kendi cinsinden ḳıbâb-ı câmi'e câm olmasa

7 Gitdi dendân geldi ni'met oldı żâyi' lez̲z̲eti
Devlet iḳbâl itse ammâ nâ-be-hengâm olmasa

8 Lez̲z̲eti inkâr olunmaz bez̲l ü isrâf itmenüñ
Âh żımnında eger endîşe-i vâm olmasa

9 Çâşnî-i nâzı eyler sür'at-ı teslîm-i fevt
Lez̲z̲et olmaz vaṣlda muḥtâc-ı ibrâm olmasa

10 Nâbiyâ pür-tâb iderdi 'ilmüñ istiḳbâline
Câhilüñ zânû-yı idrâkinde iḥrâm olmasa

---

744 S1,221a;S2,251b;S3,215b;M,189b;A,156a
1 ne mümkin :lâyıḳ degül S2/ Puḫtedür dinmek ne mümkin puḫteye ḫâm olmasa M,A
3 Dinse câ'iz zîb-i rızḳa sûz u tâbuñ daḫli var : Zîb-i rızḳa sûz u tâbuñ daḫli var dirdüm eger S2,M,A
9 ibrâm :ilzâm S2

745

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bulamaz cür'a-i kin câm-ı dil-i ṣâfında
Gerd-i ġadr olmayan âyîne-i inṣâfında

2 'Ârifân naḳd bulur âyîne-i ẕâtında
Vâ'iẓânuñ didügi cennetüñ evṣâfında

3 H^vân-ı imkânda şimdi meges olduñ ey nefs
Murġ iken 'âlem-i ḳudsuñ cebel-i ḳâfında

4 Bir gün olur ki olur nâ'il-i gül-berg-i murâd
Ṭolaşan gülşen-i âmâlinüñ eṭrâfında

5 Lafẓ-ı kün maẓhar-ı 'aşḳ olduġın andan bil kim
Dâġ-ı nûnında 'ıyân şerḥa celî kâfında

6 Iżṭırâb itme vaẓifeñ ne ise vâṣıl olur
Nûh ḳıbâb-ı felegüñ defter-i evḳâfında

7 Herkesüñ ḥiṣṣesi ḫâṣ olmaġ ile Nâbî'nüñ
Bulmadı kimse bu ma'nâları eslâfında

746

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ṣayd-ı hümâ-yı ma'rifet itmek delîl ile
Ḥabs-ı me'âldür ḳafes-i ḳâl ü ḳıyl ile

2 Zencîrlerle żabtı muḥâl iken âteşüñ
Żabṭ itdi şem'-i bezm anı târ-ı fetîl ile

3 Biri tevâżu' üzre biri i'tilâdadur
Fevvârenüñ tefävüti çoḳ Selsebîl ile

4 Bu kârgâhuñ añlamayan germ ü serdini
Kâfûruñ añlamaz eṯerin zencebîl ile

---

745 S1,221b;S2,255b;S3,215b;Ü,173a;M,196a;A,167b
746 S1,221b;S2,273a;S3,216a;Ü,188b;M,215a;A,169b

5 Ṣâfî-dilâna yoḳ żarar erbâb-ı mekrden
İblîs pençe-gîr olamaz Cebre'il ile

6 Taḥṣîl-i ẖiffet eylemeden ġayri nef'i yoḳ
'Âṣî mu'ârıż olsa bile cûy-ı Nîl ile

7 Nâbî ider mi sûz-ı derûnı edâ ḳalem
Mümkin mi 'arż-ı şevḳ zebân-ı vekîl ile

747

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtmiş imżâ ẖam-kârân-ı hevânuñ âdına
Ḳudret itdükde ta'alluḳ dûzaẖuñ îcâdına

2 Ten be-ẖâk-i 'acz olan şeb-nem gibi üftâdenüñ
Cümleden evvel yiten ẖurşîd olur imdâdına

3 Meşrebümde irtikâb-ı çeşm-i zaẖm âsân iken
Bâ'is̱ olmaḳdan sipendüñ sûzına feryâdına

4 Ol güli çoḳdan iderdüm zîb-i destâr-ı viṣâl
Baḳmayaydum 'andelîbüñ ẖâṭır-ı nâ-şâdına

5 Ḳande eyler cilve bilmem şu'le-i miṣbâḥ-ı dil
Tengdür ṭâḳ-ı felek ḳandîl-i isti'dâdına

6 Reng ü bûyın ġâret itdüñ besdür ey bâd-ı ṣabâ
Olma bâdî gül gibi bir ẖândenüñ ber-bādına

7 Farḳı yoḳ merdânı maġlûb olmadan nisvânına
Her kimüñ kim maṣrafı ġâlib gelür îrâdına

8 Ġâfil olma emr ber-'aks olmadan k'âhûlaruñ
Merdümekle çeşmi dâm u dânedür ṣayyâdına

---

747 S1,221b;S2,272a;S3,216a;Ü,187a;M,213a;A,152a
3 iken :gelür S2,Ü,M,A

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

9 Çok çalışdum 'âkibet imkân-ı fayşal bulmadum
Çâr-ṭab'-ı 'unşuruñ ġavġâ-yı mâder-zâdına

10 Kalmış Âdemden sarây-ı köhnedür mülk-i cihân
Kim degişmiş cennete vakf eylemiş evlâdına

11 Dest-i taḥsîndür zemîne ferş olan berg-i hazân
Gülşen-i kevn ü fesâduñ Nâbiyâ üstâdına

748

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olma ey târ-ı nigeh pîçîde rûy-ı âline
Şer'de yokdur ḥarîrüñ ruhşat isti'mâline

2 Cevher-i aşlîye taklîd itse de nev'-i hazef
Cevherüñ gelmez taġayyür reng-i istiklâline

3 Şark u ġarb u istivâ-yı şemsden eyle kıyâs
Yok bekâ bu 'âlemüñ idbârına ikbâline

4 Handesin târ-ı sirişk ḥayrete pûd eylesin
Çeşm-i 'ibretle olan nâẓır cihânuñ ḥâline

5 Al selâm ile 'aleyküñ iltikâsından haber
Çıkduġın hem-cins hem-cinsinüñ istikbâline

6 Kande kim cem' ola câm u dilber u 'aşk u şebâb
Anda iblîsüñ ne ḥâcet mekrine ıḍlâline

7 Tîz bulur hâlî kedûyile çenâruñ ḥâletin
Nâbiyâ kaşd-ı tefevvuk eyleyen emsâline

---

11 fesâduñ :mekânuñ S2
748 S1,222a;S2,256b;S3,216b;Ü,186a;M,194b;A,163b
2 Ü,M,A'da 4.beyit.
4 Ü,M,A'da 2.beyit.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

749

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hᵛâr olmaz idüm vaż'-ı riyâ-güsterüm olsa
Pest itmez idüm cevherümi cevherüm olsa

2 Hep çekdügüm endûh sebük-serlügümüñdür
Bu keş-me-keşe düşmez idüm lengerüm olsa

3 Iẓhâr-ı fiġân itmez idüm seng-i sitemden
Pâ-mâl-i şikest eyleyecek sâġarum olsa

4 Nâdâna beni itmez idi böyle fedâ çerh
Evvelki maḥabbetde ḳalup yâverüm olsa

5 Ṣatmaḳ semen-i misle degül çerhe degişmez
Mîzân-ı fürûşandede Nâbî yerüm olsa

750

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bahâr olursa dahı pây-beste bâġumda
Yine hazân mütereşşid solumda saġumda

2 O şeb ki çeşmüñ olur nûr-bahş-ı bezm-i hayâl
Yanan 'uṣâre-i bâdâm olur çerâġumda

3 Fütâde meymenet ye's ile metâ'-ı murâd
Ḥaṣîr-i köhne gibi gûşe-i ferâġumda

4 Görüp bu ṣuret-i hâkisterîde bilmezsin
Ne âteş olduġumı ben de kendü çâġumda

5 Şeker bulaşıġıveş kâse içre ḳalmışdur
Henûz bûsesinüñ lezzeti dimâġumda

6 Hezâr naġme-i rengîn işitdüm ey Nâbî
Ṣadâ-yı ḳulḳul-ı meydür ḳalan ḳulaġumda

---

749 S1,222a;S2,253a;S3,216b;Ü,171b;M,193b;A,159b
5 mizân-ı :meydân-ı A
750 S1,222a;S2,267b;S3,216b;Ü,183a;M,206b;A,160a

751

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Düşmeden şi'ri ġaraż dâ'iye-i taḥrîre
Ma'nî-i vaḥşiyi bend eylemedür zencîre

2 Ḥâl-i 'âlemden olan ḥarf-ṭırâz-ı şekve
İ'tirâż eylemeden farḳı nedür taḳdîre

3 Ehl-i dünyâ viremez ṣûret-i ḥâline niẓâm
İlticâ eylemese mâşıṭa-i tezvîre

4 Şûh-ı gül-çihre-i pejmürde ḳabâdur ma'nî
Eger olmazsa ḳarîn nâzikî-i ta'bîre

5 Ṭurfadur meşrebi mi'mâr-ı binâ-yı suḫanuñ
Terk ider ḫâneyi beytin çalışur ta'mîre

6 Ṣanma kim ḳâbil-i taġyîr ola tertîb-i ḥikem
Düşme bîhûde yire daġdaġa-i tedbîre

7 Nice insân ṭayanur ġamze-i fettânına kim
Bıraġur şûr-ı nifâḳ encümen-i taṣvîre

8 Her zamân atmada bir semte kemân-gîr-i ḳażâ
Benüm ol ḥarf-i 'alâmet ki yazarlar tîre

9 Nâbiyâ kim ki bulur genc-i ma'âniye vuṣûl
Ṭab'ı bilmem ki nice raġbet ider iksîre

---

751 S1,222b;S2,262a;S3,216b;Ü,178a;M,201a;A,152b
3 eylemese mâşıṭa-i :eylese vâsıṭa-i S2
6 yire :reh-i S2,Ü,M,A

752

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'Aceb mi ḳaṭre ârâm itmese ebr-i bahâr üzre
Binenler tîz nüzûl eyler semend-i müste'âr üzre

2 Olur mı her dürüşt-endâma rûzî cevher-i 'irfân
Degül ma'hûd bülbül âşiyân itmek çenâr üzre

3 Ne ḳâdir itmege şekkerle ḥalvâ ṣoḥbetin gendüm
Taġayyürgâh-ı 'âlem ḳalsa bâḳî bir ḳarâr üzre

4 Gelür h̲âme ṣarîre cünbiş-i engüşti gördükçe
Mes̲el çatlar piyâde itmese h̲ande süvâr üzre

5 Düşüp cüz'ice kec-ṣaff-ı Ayâṣûfiyye şeklinde
İmâm olmış maḥalli lafẓı saṭr-ı der-kenâr üzre

6 Kef-i âzâdegânda nuḳreveş imsâke eglenmez
Şu'â'ât-ı ḳanâdîl-i şeb-i rûze menâr üzre

7 Ġam-ı kâfir-nihâda ḳaṣd-ı târâc eylese Nâbî
Urur tâtâr-ı naġme tâzyâne esb-i tâz üzre

753

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şu'ûrum ġâret eyler yâd-ı vaṣluñ h̲vâb şeklinde
İder sermâ-yı hicrüñ vaḳf-ı sûziş tâb şeklinde

2 O şûh̲-ı âteşîn-ruh̲sâruñ âb u tâbı şevḳinden
İder âteş tereşşuḥ dîdelerden âb şeklinde

3 Görüp mâhı der-âġûş itdügin hâle ḥaseddendür
Muḥîṭüñ sînesinde ḥalḳalar gird-âb şeklinde

4 İmâmuñ bîm-i destâr-ı büzürginden mesâcidde
Şikem-derd oldılar dîvârlar miḥrâb şeklinde

---

752 S1,222b;S2,274a;S3,217a;Ü,172a;M,210b;A,161a
5 -A
753 S1,222b;S2,251a;S3,217a;Ü,175b;M,192a;A,159a

5 Ṣürâḫî geh düşe âb-ı ruḫ-ı rindi ider rîzân
Gehî güstâḫlıḳ eyler ẓuhûr âdâb şeklinde

6 Uzatmış gerden-i aṣḥâb-ı cürme bâzû-yı raḥmet
Kenâr-ı bâmdan beyt-i Ḫudâ mîz-âb şeklinde

7 Ḫamîde ḳadd ile çerḫi görüp aldanma ey Nâbî
Münâfıḳdur tevâżu' gösterür aḥbâb şeklinde

754

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şükûh-ı salṭanatdur şevket-i şâhâne şâhâne
'Uluvv-ı menḳabetdür himmet-i merdâne merdâne

2 İder miydi meger rindân-ı meclis leb-be-leb hem-râz
Döneydi ṭurmayaydı itdügi peymâna peymâne

3 Ḳarâr itsün mi esbâb-ı ferâhim-kerde-i endûh
Ḳoyup sâḳî götürdi bâde(y)i meydâna meydâne

4 Nedür bu ıżṭırâbuñ pây-ı şem'-i bezmde bilmem
Fedâ-yı bâl ü perden ṣoñra ey pervâne pervâ ne

5 Me'âlin fehme taḥṣîl itmedükçe ḳuvvet-i idrâk
Baḳup n'itsek gerekdür bilsem ey dîvâne dîvâne

6 İder 'âşıḳ egerçi ketme küşiş sûz-ı pinhânın
Velî rûyındaki bu reng-i ayva yâ ne âyâ ne

7 Ḳo dil ḳalsun ḫayâl-i zülf ile zindân-ı hicrânda
Olur cây-ı selâmet düzd-i nâ-tersâna tersâne

8 Egerçi farḳ ider nân-ı cevini nân-ı gendümden
Dimez ṣûfî bulursa dest-res büryâne büryâne

9 Girer Nâbî murâduñ deste pîrân-ı ṭarîḳatden
Hemân eyle tevessül dâmen-i rindâna rindâne

---

754 S1,223a;S2,265a;S3,217b;Ü,180b;M,204a;A,166a
2 hem-râz:hicrân A

755

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Seni tebrîde benden olsa aġyâr ittifâḳ üzre
Ne bâküm var ḫulûṣ elbette ġâlibdür nifâḳ üzre

2 Ser-â-pây-ı cihân bâzîçe-i dest-i teḳâbüldür
Ḳarâr itmek ne mümkin ḥâl-i 'âlem bir siyâḳ üzre

3 Dil-i hicr-âzmâ ḥayretle itdi şöyle ülfet kim
Viṣâlüñ ḳalmadı yek ẕerre rüchânı firâḳ üzre

4 Ġubâr-ı vaḥşet olmaz dâmen-i ṣaḥrâ-yı vaḥdetde
Selâm eyler bu deştüñ kebki bâze iştiyâḳ üzre

5 Nifâḳ âsârını gör kim ne deñlü itseler te'lîf
Degül ḳâbil ki ola lafẓ ile ma'nî vifâḳ üzre

6 Gören ol ġonceyi âġûş-ı pîrânemde ey Nâbî
Gül-i taṣvîrdür dirler çekilmiş köhne ṭâḳ üzre

756

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İder cûş-ı sirişküm dîde-i deryâ-feşânumda
Rücû'-ı mîlden kuḥl-ı mürekkeb sürmedânumda

2 Benüm ol genc-i dür nâ-beste-i pür-gevher-i ma'nâ
Ki yoḳdur ḫvâbdan merġûb çeşm-i pâsbânumda

3 Lebüñ yâdiyle zenbûrâna feryâd itdügüm şebler
Olur şem'-i 'asel her mûm yansa şem'dânumda

4 Bi-ḥamdil'lâh ki servâsâ degülken mîveden 'ârî
Yine reng-i tefâvüt yoḳ bahâr ile ḫazânumda

5 İder gûş eyleyen ḥussâd naẓmuñ reng ü rûyın zerd
Benüm ḫâṣiyyet-i iksîr var ḥüsn-i beyânumda

---

755 S1,223a;S2,266a;S3,217b;Ü,182a;M,205a;A,154a
1 Ne bâküm var :nedür bâküm S2
756 S1,223b;S2,267b;S3,217b;Ü,183b;M,207a;A,167a

6 Baḳiyye ḳaldı Nâbî köhne şâhid-bâzlıḳlardan
Benüm ancaḳ ser-engüştümle çeşmümle dehânumda

757

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Virmezdi kimse kimseye nân minnet olmasa
Bir maṣlaḥat görülmez idi rişvet olmasa

2 Ḫalḳuñ miyânesinde bulunmazdı ittiḥâd
Meşreblerinde râbıṭa-i ḫisset olmasa

3 Kendü vücûdına bile ḳıymazdı mâlı ḫalḳ
Ḳaṣd-ı nümâyiş ü şeref ü şevket olmasa

4 Yoḳ bî-ġaraz mu'âmele ehl-i zamânede
Kimse 'ibâdet itmez idi cennet olmasa

5 Taḥṣîl-i 'ilmüñ üstine tercîḥ ider mi nâs
Taḥṣîl-i mâl vâsıṭa-i rif'at olmasa

6 İtmez ẓuhûr 'aṣrda bir kimseden kerem
Żımnında ḳaṣdi dâ'iye-i şöhret olmasa

7 Kem-yâb idi miyân-ı le'îmânda imtizâc
Mā-beynde 'alâḳa-i cinsiyyet olmasa

8 Bâd-ı bürût iderdi füṣürde bedenleri
Nâr-ı tama' mü'eddî-i germiyyet olmasa

9 Baḳmazdı kimse âyîne-i ṣâfa Nâbiyâ
Ḫod-bînlik 'alâḳasına alet olmasa

---

757 S1,223b;S2,268a;S3,218a;Ü,183b;M,206b;A,166b
5 -S2
6 S2'de 7.,Ü,M'de 8.beyit.
7 S2'de 5.,Ü,M'de 6.beyit.
8 S2'de 6.,Ü,M'de 7.beyit.A'da 6.beytin 2.mısraı 8.beytin 2.mısraı olarak yazılmıştır.

758

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Faṣl-ı güldür idelüm geşt çemenden çemene
Açalum çeşm-i temâşâyı semenden semene

2 Olma aġyâr ile hem-râz sözüm diñle benüm
Çoḳdur ey şûẖ-ı cihân farḳ suẖenden suẖene

3 Bûse bâzîçesidür lebleri meh-rûyânuñ
Devr ider tâze suẖen gibi dehenden dehene

4 Keştî-i şâne olup ġarḳ-ı yem-i zülf-i siyâh
Ṭolaşur mevce-i yem gibi şikenden şikene

5 Rîsmân-bâzlıḳ eyler gibi Nâbî mıżrâb
Ṣıçrar âvâze-i sâz ile resenden resene

759

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nüḳûş-ı nâ-revâ görmezdi mir'ât-ı ẖayâlinde
Olaydı ẖâṭır-ı âvâre-gerdüm kendü ḥâlinde

2 Niyâzum yâre te's̱îr itmemek meczûmdur ancaḳ
Ġaraż-peydâyî-i ḥüsn-i ẖafîdür infi'âlinde

3 Dehânından ne ṣûretle çıḳar ḥarf u ṣadâ bilsem
Cevâb-ı ye'si âmâde bilen ḥîn-i su'âlinde

4 Hemân bir kendü bir pervâne-i ḥayrânı kâfidür
O şuẖuñ şem'a ḥâcet yoḳ şebistân-ı viṣâlinde

5 Mizâc-ı ülfeti ifsâd ider hem-vâre germiyyet
Bürûdet gâh gâhî şarṭ durur ṣoḥbet ẖilâlinde

---

758 S1,223b;S2,269b;S3,218a;Ü,185a;M,208b;A,161a
3 Devr ider :Ṭolanur S2,Ü,M,A
4 gark S1,S2,S3:mevc İ
5 Rismân-bâzlıḳ eyler gibi Nâbî mıżrâb :
Nâbiyâ bezmde cân-bâzlıḳ eyler mıżrâb S2,Ü,M

759 S1,224a;S2,250a;S3,218a;Ü,171b;M,190b;A,151a
3 bilsem :bilmem S2
6 Ü'de 6.beyit.

6 Bu bâġuñ mîvesinden ḳaṭ'-ı dendân-ı ümîd it kim
Degül mîve nühüfte sengdür cîb-i nihâlinde

7 Semânuñ feyż-i rûḥânîsin itme arżdan ümmîd
Dırâh̲tânuñ degül h̲âṣiyyeti peydâ zilâlinde

8 Ne mümkin iltifât ümmîdi ol bî-raḥmdan Nâbî
Teġâfül ġâyetinde nâz ü istiġnâ kemâlinde

760

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtdi nigâhı şûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile
Virdi dü-çeşme nûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile

2 Zûr-ı nigâh ile leb-i H̲ayber-güşâ ile
Ṣaldı cihâna şûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile

3 Mânende-i ḳalem-rev-i İslâm gönlümi
Ẓulmetden itdi dûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile

4 Tâb-ı mey-i maḥabbet ile itdi ḳalbümi
Peymâne-i sürûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile

5 Nâbî irişdi Bâḳî'ye bu şi'r-i h̲âṣ ile
Virdi dile şu'ûr 'Alî Z̲ü'l-feḳâr ile

---

8 Ü'de 5.beyit.
760 S1,224a;S2,250a;S3,218b;Ü,170b;M,191b;A,155b
1 şûr :sûr S2,M,A

761

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Rûyını siyâh eyledüginden raḳamuñ da
Ḳaṭ' eylediler h̲alḳ lisânın ḳalemüñ de

2 Kevni o ḳadar naḳş-ı vücûd itmiş iḥâta
Kim eylemiş is̲bât vücûdın 'ademüñ de

3 H̲alḳ itmez idi perde olan rûyını pâ-mâl
Ġammâzlıġı olmasa naḳş-ı ḳademüñ de

4 Ey mest-i heves şöhret içün eyleyüp isrâf
Rüsvâ-yı cihân eyleme nâmın keremüñ de

5 Memdûḥ idi iḥsânı eger bî-hadd olaydı
Çoḳdur bu ḳadar minneti rindâna Cem'üñ de

6 Ġam olmasa kim añlar idi ḳadr-i sürûrı
Nâbî idemem h̲ıdmetin inkâr ġamuñ da

762

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Fânûs-ı çerh̲ gerdiş ider mâh 'aşḳına
Ṣad çâk ider zemîn yaḳasın râh 'aşḳına

2 Âyîne-i cemâlsin ey mâh-ı nûr-tâb
H̲avf eyle inkisârdan Allâh 'aşḳına

3 Ta'yîn-i ḥikmet-i ezelîden degül h̲abîr
Tażyî' ider ḥayâtını dil-h̲ᵛâh 'aşḳına

4 Kim baḳsa çâha çâh girih ber-cebîn olur
Bir kâse âbın içmeyene çâh 'aşḳına

5 Te's̲îr olursa âhdadur Nâbiyâ yine
Ṣad âh rû be-râh idelüm âh 'aşḳına

---

761 S1,224a;S2,273b;S3,218b;M,210a;A,159b
5 -A

762 S1,224b;S2,250b;S3,218b;Ü,173b;M,190b;A,158b
1 yaḳasın râh :yaḳasın mâh S1,S3
3 ider :iden S2,Ü,M

763

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Żiyâ yoḳ çerḫ-i 'ayşuñ mihr ü mâhında nücûmında
Ṣafâdan yoḳ es̱er 'aṣruñ ḫuṣûṣında 'umûmında

2 Müşevveş ḫâṭır-ı gîsû mükedder gerd-i ḫaṭdan rû
Ṣafâ yoḳ 'âlem-i ḥüsnüñ ne Şâm'ında ne Rûm'ında

3 Ḫarâbât-ı maḥabbet 'âşıḳa 'ayn-ı 'imâretdür
Celîdür ṣûret-i ḥarf-i sa'âdet bâlmûmında

4 Ḫudâ göstermesin yoḫsa meẕâḳ-ı vaṣlı telḫ eyler
Mücerrebdür raḳîbüñ meymenet yoḳdur ḳudûmında

5 Degül ḫâlî yine nîş-i kederden çihre-i ḫâṭır
Degülken Nâbiyâ dehrüñ ne bâlında ne mûmında

764

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Muḥîṭüñ naġmesin gûş eylemiş hengâm-ı cûşında
O lezẕet müstekindür mevc-i baḥruñ daḫı gûşında.

2 İder hep çâr-sûy-ı ġaybdan erzâḳum âmâde
Sipihr-i bî-ḳarâruñ **püşt-mâl-i** ebr dûşında

3 İder ḫande dehân-ı baḫyeden zer-beft-i şâhâne
O delḳ-i kem-bahâ kûy-ı fenânuñ ḫırḳa-pûşında

4 O ḫursend-i ḫıredmendüñdür iḳlîm-i sa'âdet kim
Cevâhirle **türâbuñ** farḳı yoḳdur çeşm-i hûşında

5 Ticâretgâh-ı dehrüñ çâr-sûsın yoḳladum Nâbî
Metâ'-ı ma'rifetden ẕerre yoḳdur ḫod-fürûşında

---

763 S1,224b;S2,257b;S3,219a;Ü,174a;M,197b;A,152a
(*)Bu gazel S3,205b'de tekrar yazılmıştır.
3 ṣûret-i ḥarf-ı :ṣûret-i ḥarḳ-ı S1,S3

764 S1,224b;S2,263b;S3,219a;Ü,178b;M,202b;A,165a
4 ḫursend :ḫurşîd S2,M// çeşm-i ḫûşında :
ḫod-fürûşında S2,M

765

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Baḳılur mı o şeh-i kişver-i ḥüsn-âbâda
İtse mir'âte naẓar 'aksi gelür feryâda

2 Bî-sütûnı bir işâretle ḳoparmaḳ ḳâbil
Tîşesi serzeniş itmezse eger Ferhâd'a

3 Ḥüsn olur bî-naẓar-ı rağbet-i 'uşşâḳ 'abes
İltifât âyinedür ṣûret-i isti'dâda

4 Vaḳfdur mülk olamaz kimseye bu dâr-ı ġurûr
Olma dil-beste bu vîrâne-i bî-bünyâda

5 Bâ'is-i hande leb-i ġonceye hep şeb-nemdür
Bî-tekellüf açılur dil-ber-i ṣahbâ-dâde

6 İzdiḥâm-ı nigeh itmişdi cemâlin pâ-mâl
Ne güzel geldi maḥallinde ḫaṭı imdâde

7 Leşker-i maṣrafa ṭâḳat getürülmez Nâbî
Ḳuvvet iḥsân ide Allâh meger îrâda

766

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Revân oldı dil ol dil-firîbüñ ardınca
Çekildi cânda dil-i bî-şekîbüñ ardınca

2 Henüz râhını bilmez diyâr-ı 'aşḳuñ dil
Var ey ḫayâl ṭolaş ol ġarîbüñ ardınca

3 Hezârıyuz o gülüñ kim çemende görmese de
İder ṣabâyı revân 'andelîbüñ ardınca

4 O cüst ü cüdâ seni bî-ḳarârdur senden
Sen itme çoḳ da tek-â-pû naṣîbüñ ardınca

---

765 S1,224b;S2,262b;S3,219a;Ü,178b;M,202a;A,164a
4 -A
766 S1,225a;S2,271b;S3,219a;Ü,186b;M,212a;A,161b
2 ṭolaş :ulaş S2,Ü,M,A

5 Murâd seyr-i maḳâmât-ı 'aşḳ ise ey dil
Çemen çemen yüri gez 'andelîbün ardınca

6 Seḥab-ı tîre verâsında meh ṣanur Nâbî
Gören o mâh-liḳâyı raḳîbüñ ardınca

767

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şürûṭ-ı ḥüsndendür gerçi olmaḳ şüste-rûterce
Velîkin şarṭ-ı a'ẓamdur bulunmaḳ nerm-ḫûterce

2 Ġınâ-yı ṭab'dur sermâye-i âsâyiş-i 'âlem
Olur âsûdeter her kim olur bî-ârzûterce

3 Ne mümkin i'tibâr-ı ẕâtına olmaḳ ḫalel ṭârî
'Uluvv-ı saṭra nisbet ḳalsa da imżâ-fürûterce

4 Mey-i ṣâfî-derûndan ġayrı yoḳdur cüst-cû itsek
Yine ehl-i dile ġam-ḫ^{v}ârterce çâre-cûterce

5 Tetebbu' kim iderse bu zemîn-i tâzeye Nâbî
Miyân-ı tâze-gûyânda odur pâkîze-gûterce

768

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Küyında itmedükçe taḥammül gedâlıġa
Kimdür 'aceb vesîle bulan âşinâlıġa

2 Taḳlîd-i bî-ḳarârî-i mâh-ı münîrdür
Gûyâ ki meyl-i mâh-ruḫân bî-vefâlıġa

---

767 S1,225a;S2,274a;S3,219b;Ü,180b;M,211b;A,154a
5 tâzeye :tâzeyi S2
768 S1,225a;S2,250b;S3,219b;Ü,174a

3 Ey mâh ḫāk-i rāhuñda rû-mâl idenlerüñ
Mânend-i sâye ṭâḳati yoḳdur cüdâlıga

4 Farḳ eylemez ṣalâḥ ü fesâduñ me'âlini
Âlüfteligle nâm ḳoyan bî-riyâlıġa

5 Ey çeşm açuḳ boyama ḳumâş-ı sirüşküñi
Yoḳ çâr-sûy-ı ḥüsnde raġbet ḳabâlıġa

6 Mihr-i bahâr itmese gül-ḫand-i iltifât
Gül-ġoncenüñ ne cânı olur leb-güşâlıġa

7 Devlet-serây-ı Ka'be dil-i kâ'inât iken
Nâbî dinürse senüñ degüldür mübâlaġa

769

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nihâl-i gül dinürse ḳadd-i ẖûbâna leṭâfetle
Saña naẖl-i tecellî dinse lâyıḳdur bu ḳametle

2 Benüm de sûzişüm 'arż it emânet pîşgâhında
Gidersen ey göñül kûy-ı dil-ârâya sa'âdetle

3 Yanup yaḳılmadan leb-teşneligden âh-ı ḥasretden
Şeb-i hicrânun aṣlâ farḳı yoḳ rûz-ı ḳıyâmetle

4 Ne lâzım zaḥmet-i teklîf-i cünbiş leşker-i nâza
İderken ġâret-i dil şeh-levendâne ḳıyâfetle

5 Ẓarîfâne ġazeller söyleyüp yâre oḳutmaḳdan
Lebin bûs eylemekdür ḳaṣdi Nâbî'nüñ ẓarâfetle

---

769 S1,225b;S2,251b;S3,219b;Ü,170b;M,192a;A,156b

770

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ġonce-i gül gibi dil muntaẓamü'l-ḥâl olsa
Tohm-ı hurmâ gibi ten münşeriḥü'l-bâl olsa

2 Yek-nefesde ṭolaşur dâ'ire-i imkânı
Ne ḳadar ṭâ'ir-i endîşe girân-bâl olsa

3 'Âḳibet pâ-zede-i miḥnet olur ehl-i nifâḳ
Râhlar çünki dü-rûdur n'ola pâ-mâl olsa

4 Bir dahı meyl-i şeker-hâne-i a'mâl idemez
Nefs reh-yâb-ı nemek-hâne-i ihmâl olsa

5 Ye's lîmânı uçar dâ'ire-i çeşminde
Nâbiyâ dil gehi ṭûfân-keş-i âmâl olsa

771

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey dil-i sâde maḥalsiz ṭaleb-i kâm itme
Yâri âzürde idüp kendüñi nâ-kâm itme

2 Ḥâcetüñse yüri çek ġâ'ile-i hicrânı
Ṭab'-ı cânâna girân bir dahı iḳdâm itme

3 İhtiyâruñla olup güşe-i hicrâna esîr
Vaż'-ı hâmeñ hedef-i ṭa'ne-i huddâm itme

4 Bir dahı tevbeler it pîşgeh-i cânânda
Lebüñ âlûde-i ḥarf-i suhan-ı hâm itme

5 Ġayri pâk itmek içün kendüñ olup çirk-âlûd
Eşküñi hem-reviş-i lûle-i ḥammâm itme

---

770 S1,225b;S2,273b;S3,220a;Ü,170b;M,209b;A,158b

771 S1,225b;S2,256a;S3,220a;Ü,183a;M,196a;A,165a
2 iḳdâm :ibrâm S2,M,A

6 İltifâtından olup dûr o meh-ruhsâruñ
Ṭab'uñı böyle serâsîme vü sersâm itme

7 Nâbiyâ lâzım olan hâṭırıdur dildâruñ
Ġayr içün bîhude âzürde-i ibrâm itme

772

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Cevr-i yâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola
Âh u zâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

2 Şevḳ-i teşrîfüñ ile güşe-i hum-hânemüze
İntiẓâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

3 Saña bâziçe-i çerhi nice tefhîm ideyüm
Rûzgâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

4 Şekve itsem siteminden dahı efzûn eyler
Yâdigâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

5 Vaṣl içün terk-i niyâz itdügüme göñlümde
Hârhâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

6 Gülşenüñ itdi temâşası beni dem-beste
Nev-bahâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

7 Câm-ı zehr-âb-ı gelū-sūz-ı firâḳuñ sâḳî
Nā-güvār öyle degüldür ki dimek mümkin ola

8 Lâlenüñ dâğına reşk eyledüginden göñlüm
Dâgdâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

9 Dil harîdâr-ı viṣâl olduğına ey Nâbî
Şermsâr öyle degüldür ki dimek mümkin ola

---

772 S1,225b;S2,270a;S3,220a;Ü,185b;M,210a;A,156b

773

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Baḥr-ı sefîde geldi güm oldı yem-i siyâh
'Afv-ı Ḫudâya nisbet ile böyledür günâh

2 Eyler beyâż nâme-i 'iṣyânı nûr-ı 'afv
Ḳalmaz siyâh-ı mihre muḳâbil cebîn-i mâh

3 Kesmem ümîdi raḥmet-i Ḥaḳdan günâh ile
Maḥv eyledükçe tîre-şebi nûr-ı ṣubḥgâh

4 Rûy-ı siyâh vâsıṭa-i raḥmet olmaġa
Mûy-ı siyâh-fâm sefîd olduġı güvâh

5 Ümmîddür günâh ola ruḫsâr-ı raḥmete
Ḫâl-i siyâh zülf-i siyâh ebrû-yı siyâh

6 Bârân-ı raḥmet itmege ḫâşâk-ı cürmi ref'
Seyl-i bahâr dilde ḳomaz gerd-i iştibâh

7 Böyle maḳâle virdi cesâret ümîd-i 'afv
Bu sözden itme Nâbîyi şermende yâ İlâh

774

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ḫâk-i kûyuñ cilvegâh-ı mihr-i raḫşân eyleme
Tûtiyâ-yı dîdemi ḫâk ile yeksân eyleme

2 Virme ruḫṣat âh-ı âteş-bâr-ı 'âlem-sûzuma
Kûyuñı hem-reng-i kuhsâr-ı sıfâhân eyleme

3 Meclis-i aġyâre olma pertev-endâz-ı viṣâl
Şem'-i ümmîd-i raḳîbânı fürûzân eyleme

---

773 S1,226a;S2,248b;S3,220b;Ü,169a;M,189a;A,151a
774 S1,226a;S2,269a;S3,220b;Ü,184a;M,207b;A,152b
2 'âlem-sûzuma :'âlem-sûzuña A

4 Sîne-i âyine-tâbuñ açma bezm-i bâdede
Ehl-i bezmi çeşm-i sâġar gibi ḥayrân eyleme

5 Baḳma mir'ât-ı dil-i 'âlem-nümâ-yı 'âşıḳa
Ḫâṭır-ı 'âşıḳ gibi kendin perîşân eyleme

6 Bulduġuñ âvâreyi dil-beste itme zülfüñe
Her müselmânı esîr-i kâfiristân eyleme

7 Zülfüñe ḳıyma ruḫuñ 'arż eyleme şeydâlara
Çoḳ da tahrîk-i cünûn-ı derdmendân eyleme

8 Dîde-i ḳalbüñ beyâż it dîde-i Ya'ḳûbveş
Eşküñi bîhûde ey dil zîb-i dâmân eyleme

9 Dil-pesend-i 'âlem olmaḳ istemezseñ Nâbiyâ
Kendüñi ḫıdmet-güẕâr-ı bezm-i 'irfân eyleme

775

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne mümkindür felekle iddi'â aḫter ḫuṣûṣında
Ne mümkin baḥre ḥarf-endâzlık gevher ḫuṣûṣında

2 Ḥased ol rinde kim 'aybın şümâr itdükçe bed-ḫ^vâhı
Diye söz yoḳdur istidrâcına dilber ḫuṣûṣında

3 Egerçi 'aybdur teslîm-i dest-i dîgere rîşin
Bu ma'nâ nâ-müsellemdür velî berber ḫuṣûṣında

---

5 kendin :kendüñ S2,M,A
7 -A

775 S1,226a;S2,251a;S3,223a

4 Olur sermâye-i şân dilberâna kesret-i enzâr
Olur mihrüñ zihâmı mu'teber mahżar huşûşında

5 Günehdür bâ'is-i ârâyiş-i ruhsâre-i rahmet
Mihakk-ı rû-siyâhuñ hüsni çokdur zer huşûşında

6 Yine bâzîçe-i mevc olmadan vâ-restelik yokdur
Dil âhen olsa da kalyon kadar lenger huşûşında

7 İderler sitemin hubâna darb-ı sikke-i teslîm
Görenler kîl ü kâlin kesretin esmer husûsında

8 Hele sîmîn-tenânuñ hüsni tamgâ-kerdedür sanduk
Olunsa her ne deñlü ihtilâf esmer husûsunda

9 Yeter sûretle gâhî maslahat ma'nî degül lâzım
Rakam elbette .... harfden defter husûsunda

10 Dahı bir râyiha şemm itmemişler tâze ma'nâdan
Yananlar micmer-i endîşede 'anber husûsunda

11 Tenezzül itmezdi kâse-i zer-kârdan gayre
Meyüñ Nâbî olaydı medhali sâgar husûsında

---

7 -S1,S3
8 -S1,S3
9 -S1,S3
10 -S1,S3
11 -S1,S3

776

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Müşg-sây itdi dimâġ-ı cânı gîsûlar yine
Nâfe-rîz oldı bu sevdâlarla âhûlar yine

2 Yâr meclisde gül-i câm elde bülbül nâlede
Vaḳtidür mestâne reftâr eylesin cûlar yine

3 Ol gül-i ter ġâlibâ gül-geşte çıḳmış ḫâneden
Bülbülüñ feryâdını başdurdı hû hûlar yine

4 Ḫᵛâhiş-i vuṣlat mı ḥiss itdi telâşumdan 'aceb
Mevc-ḫîz-i çîn-i nâz olmaḳda ebrûlar yine

5 Ġamze ḫâmûş-ı teġâfül dîde leb-rîz-i ġażab
Fırṣat-ı güftâr bulmış gibi bed-gûlar yine

6 Ḥalḳa-i çeşminde merdüm ṣanma olmış lânesâz
Zîr-i ṭâḳ-ı ebruvânında perestûlar yine

7 Ferş-i râh olmaḳ gibi bir nev-nihâle niyyetüñ
Nâbiyâ ḫâlî degüldür bu tek-â-pûlar yine

777

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtdi yek-reng ṣabâ gülşeni meyḫâne ile
Germ-ḫûn oldı gül-i ter yine peymâne ile

2 Gice çok yandı baña ẓannum odur kim bu gice
Ṭutuşur şem'-i şeb-ârâ yine pervâne ile

3 'Ahdüm olsun o perî meclise gelmezse eger
Yıḳayum 'âlemi bir na'ra-i mestâne ile

---

776 S1,226b;S2,266a;S3,220b;Ü,182a;M,205b;A,153a
2 meclisde :gülşende S2,M,Ü//reftâr eylesin : raḳṣân eylese Ü,M
7 nev-nihâle :nev-ḫırâma S2,Ü,M
777 S1,226b;S2,249a;S3,221a;Ü,170a;M,190a;A,153a
1 yek-reng:hem-reng A

4 Siteminden gilemend olmaz idüm neyleyüm âh
Âşnâ olmasa her gördügi bîgâne ile

5 Nâbiyâ terk-i hıred vâsıṭa-i râḥat imiş
Ḳatı çoḳ meşveret itdüm dil-i dîvâne ile

778
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ṣafâ-yâbum ne deñlü ġamzesi pür-hışm u kîn olsa
Dem-i serdüm nesîm-i mevce-i çîn-i cebîn olsa

2 Olurdı ġonce micmer verd manḳal bezm-i gülşende
Nesîm-i cân-fezâ mihmân-ı zülf-i 'anberîn olsa

3 Miyâniyle sürini fikridür hep söyleden yârüñ
Ta'accüb eyleme ger sözlerüm gaşş ü semîn olsa

4 Virür la'lüñdeki dendânlarınuñ ḥâletin cânâ
Gül-i surh üstine üftâde berg-i yâsemîn olsa

5 Saña ber-ḳâ'ide aġyâre 'aksiyle baḳardum ben
Elümde hâme-i 'ibret-nümâ bir dûr-bîn olsa

6 Metâ'-ı ṣabrı târâca olurdı ser-zede çoḳdan
O şûhuñ ġayrı hûbân gibi haṭṭı der-kemîn olsa

7 Gelür hubân-ṣıfat reftâra pây-ı hâme-i Nâbî
Bu güne nâ-güşâde 'âşıḳâna bir zemîn olsa

---

5 râḥat :devlet A

778 S1,226b;S2,254a;S3,221a;Ü,172a;A,153b
3 yârüñ :ṭab'ı A
5 'ibret-nümâ :sûret-nümâ S2,Ü
7 hâme-i Nâbî :hâme ey Nâbî A

779

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1 Yürür şitâb ile ġam ḫâṭır-ı nizâra gelince
Heves füzûn olur elbette bir diyâra gelince

2 Ne deñlü olsa şikeste kemân-ı ṭâḳat-ı 'âşıḳ
Yine taḥammül ider dest-i cevr-i yâre gelince

3 Bilindi kim var imiş ḫârı gülşen-i 'ademüñ de
Bu bâġa dâmen-i gül-ġonce pâre pâre gelince

4 Selâmet ister isen çıḳma baḥr-ı 'aşḳdan ey dil
Ki mevc-i sille-ḫor-ı redd olur kenâre gelince

5 Ne âb vardı gözinde ne tâb vardı dilinde
Bî-âb ü tâb idi Nâbî ġam-ı nigâre gelince

780

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ṭa'n itme zâhid ehl-i ġamuñ sûz u tâbına
Seyr it 'iẕâr-ı dilberi baḳ âb u tâbına

2 Bülbül fiġânı kesme ki ne-ş'küfte ġoncenüñ
Düzd-i nesîm girmeye tâ câme-ḫ^{v}âbına

3 Devrân aḳıtdı cevr ile seyl-âb-ı çeşmümi
Bu köhne ḫânenüñ sebeb oldı ḫarâbına

4 Ṣanmañ şafaḳ ṭutuşdı ser-i dâmen-i felek
Bezm-i belânuñ âteş ururken kebâbına

5 Bir nice câm virse de biñ nakd-i ġam nis̱âr
Pîr-i muġânuñ itsem ayaġı türâbına

6 Döndüm ḫamîde-ḳadd ü siyeh ser-nüvişt ile
Mecmû'a-i ġamuñ varaḳ-ı intiḫâbına

---

779 S1,227a;S2,267b;S3,221a;Ü,183a;M,206b;A,154a
780 S1,227a;S2,264b;S3,221b;Ü,180a;M,204a;A,154a
3 çeşmümi:eşkümi A
5 -S2,M,Ü ;nice :nîm A
6 -S2,M,Ü

7 Nâbî ne hoş żamîr-şinâs oldı rûzgâr
Yârüñ nezâket ile tokundı nikâbına

781

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olmadın bûy-ı gül-i kâma meşâm âmâde
Olur âġûş-ı meşâmumda zükâm âmâde

2 Gâh sâkîsi gehî sâġarı geh bâdesi yok
Görmedüm meclis-i maksûdı tamâm âmâde

3 Sen hemân destüñi gül-çîn-i niyâz eyleye gör
Dem gelür ey dil olur gülşen-i kâm âmâde

4 Bâdeyi baht-ı siyâhum ider âb-ı hayvân
Eylesem kesb-i neşât itmege câm âmâde

5 Düşmez âġûşına Nâbî'nüñ o vahşî itse
Dâġdan sînede biñ halka-i dâm âmâde

782

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Koma çeşm ü dilüñ tîre tururken bezm-i dünyâda
Şu'â-ı çihre-i sâkî şafâ-yı şûret-i bâda

2 'Arak-rîz-i hicâb olmaz o şûh ancak letâfetde
Düşer reng-i hicâbum rûyına vakt-i temennâda

---

781 S1,227a;S2,263b;S3,121b;Ü,179a;M,203a;A,154b
5 Dâġdan :Zahmdan A
782 S1,227a;S2,260b;S3,221b;Ü,176b;M,200a;A,154b
2 olmaz :olmış S2 / letâfetde:letâfetden A

3 Murâd âzâdelikse ey gönül geç câme ḳaydından
Tamâm-ı 'ömre dek bir câme besdür serv-i âzâde

4 Hezârân bezmden ḳalmış nice Cem'den cüdâ düşmiş
N'ola h̲ûn-âbe peydâ olsa çeşm-i câm-ı ṣahbâda

5 Tutan bir dâmeni elbette maḳṣûdın bulur dirler
Görenler Yûsuf'uñ dâmânını dest-i Züleyh̲â'da

6 Gelen bezm-i cihâna cümle ġamgîn gitmiş ey Nâbî
Birisi bulmamış bir ḳatre mey bu heft mînâda

7 Muṣâḥib Muṣṭafâ Pâşâ'nuñ olsun devleti efzûn
Ne gördükse anuñ luṭfıyla gördük dâr-ı dünyâda

783

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dökelüm biz gözümüz yaşını şeb-nemcesine
H̲andeler itsün o âfet gül-i h̲urremcesine

2 Girelüm bâġ-ı viṣâline o serv-i nâzuñ
Ṣaḥn-ı firdevs idelüm meskeni âdemcesine

3 Zah̲m-ı hicrânını çoḳ çekdük o şûh̲uñ bârı
Bir zamân da ṣaralum sîneye merhemcesine

4 'Azmümüz Ka'be'yedür devlet-i şâhenşehde
Şimdiden nûş idelüm ṣuları zemzemcesine

5 Nâbiyâ ḥażret-i Ḥaḳ pâdişeh-i devrânuñ
İde 'ömrini füzûn 'Îsî vü Meryemcesine

---

3 âzâdelikse :âvârelikdür S2,Ü,M
783 S1,227b;S2,256b;S3,222a;Ü,173a;M,196a;A,154b
1 o âfet :ol âfet S2,Ü,M,A
5 'Îsî vü :'Îsî-i S2,M,A

784

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ḫûbâna bir nigâh ki 'ayn-ı günâh ola
Aḥvâl-i 'âşıḳân perîşân-tebâh ola

2 Ser-ḥadd-i tîre-rûzeyi ser-cümle fetḥ ider
Ṭâli' gibi ki baḫt-ı nuḥûset sipâh ola

3 Sevdâ-yı şi're düşdi heves lîk şâ'irüñ
Ben bilmedüm ki baḫtı bu deñlü siyâh ola

4 Baḫt-ı bedümle kim ruḫuñuñ irtibâṭı var
Peyvendî-i 'alâḳa meger dûd-ı âh ola

5 Âlâm-ı rû-nümâyî-i ümmîdden emîn
Olsun o kim zamânede 'irfân-penâh ola

6 Devrân 'adû ḥimâye-gerân **düşmen-ârzû**
Bî-çâre ehl-i derd kime dâd-ḫ^{v}âh ola

7 Az ḳaldı tîre-himmetî-i baḫt-ı dûn ile
Nâbî ki taḫt-ı ye'se giçe pâdişâh ola

785

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Dil oldı tâze meftûn bir şûḫ-ı bî-vefâya
Kim ḳaṣd-i luṭf iderken der-kâr olur cefâya

2 Her bir nigâh-ı nâzı yaġmâger-i taḥammül
Efsûs düşdi ḫâṭır bir böyle dil-rübâya

3 Aġyâr-ı nâ-sezâya düşdükde ḥiṣṣe-i vaṣl
Düşmiş nigâh-ı ḥasret 'uşşâḳ-ı bî-nevâya

4 Gönder dil-i ḥazîne bir kez nesîm-i vaṣluñ
Gülzâr-ı derd ü ġamdur muḥtâcdur ṣabâya

5 Nev-güfteñe Ḫulûṣî virdi naẓîre Nâbî
Dil-beste-i sitemdür ḳâdir degül edâya

---

784 S1,227b;S2,270a;S3,222a;Ü,185a;M,209b;A,154b
785 S1,227b;S2,269a;S3,222a;Ü,184a;M,208a;A,155a

786
Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 İtdi dili ser-geşte felekden de ziyâde
Döndürdi beni kendüye âh̲ir Dede-zâde

2 Bir pûteye beñzer seri üstinde külâhı
Kim rîh̲tedür sîmveş ol gerden-i sâde

3 Sevdâ-yı ḳudûmiyle n'ola sîne dögersem
Çoḳ zah̲ma ḳarîn oldı derûnum bu hevâda

4 Pür oldı hevâ-yı ġam-ı 'aşḳ ile derûnum
Mânende-i ney bergümi virdüm yine bâda

5 Şad ḥüsn ü bahâ ile o gül arturup elden
Nâbî viricek göñlümi Şehbâ'da mezâda

787
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 N'ola âhumla çeksem ṭâḳ-ı 'arşa 'anberîn perde
Beni leb-rîz-i sevdâ itdi bir şûh̲-ı siyeh-çerde

2 Olurdum dâmgâh-ı fitneden âzâde-ser ammâ
O şûh̲un zülf-i 'anber-sâyınuñ sevdâsı var serde

3 Ben âġûşum güşâd itmekde ammâ dâye-i gerdûn
İder ṭıfl-ı ümîdüm dâmen-i maḥşerde perverde

4 O şâh-ı nev-resîdem bendegânından şümâr itmez
Anuñçün ḥalḳaveş çeşm-i ümîdüm ḳaldı defterde

5 Bu deñlü Nâbiyâ itmezdi važ'-ı h̲od-pesendâne
Ruh̲-ı sâḳî nümâyân olmasa mir'ât-ı sâġarda

---

786 S1,228a;S2,258b;S3,222a;Ü,175a;M,198a;A,155a
1 dili :beni S2,Ü,M
787 S1,228a;S2,259b;S3,222b;Ü,175b;M,199b;A,155a

788

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ṣafâ-yı dil göremem geşt-i gülşen itsem de
Neşâṭ kesb idemem câmı gülden itsem de

2 Yine müşâhede-i şûret-i murâd idemem
Kenâr-ı ḥavż-ı emelde nişîmen itsem de

3 O tîre h̲âne degüldür göñül ki rûşen ola
Meh âbgînesini câm-ı revzen itsem de

4 O deñlü dîdede ḥayret ki dâmenüm bulamam
Sirişki râh-ber-i semt-i dâmen itsem de

5 O âfetüñ yine Nâbî derûnı germ olmaz
Cihânı âteş-i âhumla gülh̲an itsem de

789

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dil itmedi h̲ayâlüñi maḥrem enînine
Iẓhâr-ı ḥasret eylemedi nâzenînine

2 Ẕâtında gül ki sûh̲te-i nâr-ı ḥüsndür
Ḥâcet ne bülbülüñ nefes-i âteşînine

3 Bulmış dehân-ı dilbere mânend-i nokṭayı
Reşk eyledüm dilüñ naẓar-ı h̲urde-bînine

4 Dilde h̲ayâl-i ḳâmet-i yâri gören didi
'Ar'ar dikildi bâġ-ı vefânuñ zemînine

5 Nâbî senüñle itdi ḳasem ṣulḥa çerh̲ lîk
Bir âştî-'adûdur inanma yemînine

---

788 S1,228a;S2,271a;S3,222b;Ü,186a;M,211a;A,155b
2 S2,Ü,M'de 3.beyit.
3 S2,Ü,M'de 2.beyit.
4 semt-i :şems-i A
5 âfetüñ :mehveşüñ A

789 S1,228a;S2,271b;S3,222b;Ü,187a;M,213a;A,155b
1 eylemedi :itmedi gör S2,M,A

790

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İder cihânı nemekdân tekellüm itdükçe
Olur zamâne gül-efşân tebessüm itdükçe

2 İder cefâ ile pervânesini ḫâkister
O şem' secde-i ṣubḥa teyemmüm itdükçe

3 Cefâsı raḥmete şâyân olur o fettânuñ
Esîr-i 'aşḳına ḳaṣd-ı teraḥḥüm itdükçe

4 O ġoncenüñ lebi gencîne-i tebessüm olur
Çemende bülbül-i şeydâ taẓallüm itdükçe

5 Olur 'arûs-ı suḫan pây-kûb u dest-efşân
Zebân-ı ḫâme-i Nâbî terennüm itdükçe

791

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Ḫûn olmaz idi diller endîşe-i ṣahbâda
Bir ḳatre şarâb olsa nüh-kâse-i mînâda

2 Ey eşk ḳo men' itme dîvâne göñül gezsün
Geh vâdi-i firḳatde geh küy-ı dil-ârâda

3 Âyîne-i sâġarda seyr eyledügüm rûyı
Seyr itmedüm ey sâḳî mir'ât-ı muṣaffâda

4 Ṣaçdum güher-i eşki şebnem gibi dîdemden
Açılmadı bir ġonce gülzâr-ı temennâda

5 Şevk-i gül-i ruḫsâruñ göñlümde nümâyândur
Kim eyleyemez 'aksin mir'ât-ı cilâ-dâde

6 Nâbî feres-i ṭab'ın sürsün bu yola yârân
Bir tâze zemîn buldum ma'müre-i ma'nâda

---

790 S1,228b;S2,267a;S3,223a;Ü,183a;M,206a;A,156a
791 S1,228b;S2,271b;S3,223a;Ü,186b;M,212a;A,156a
4 eşki :'aşḳı S2
6 ma'nâda : dünyâda S1, A ,S3.

792

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1 Dil-i şikeste ile zülf-i yâr bir yire gelse
Bir iki şifte-i rûzgâr bir yire gelse

2 Döner metâ'-ı hezîmetle şehr-bend-i ḳaderden
Hezâr ḳâfile-i ih̲tiyâr bir yire gelse

3 Cebîn-i yemdeki emvâc olurdı çîn-i h̲acâlet
Derûna 'ârıż olan inkisâr bir yire gelse

4 Olur nümûne-i dûzah̲ tekellüfât ile meclis
Nice firîfte-i i'tibâr bir yire gelse

5 Olurdı na're-i ġavġâ-yı ḥaşr naġme-i muṭrib
O şûh̲ içün çekilen âh u zâr bir yire gelse

6 Kemîne na're-i gülşen-fürûzdur dile Nâbî
Olur remîde hezârân hezâr bir yire gelse

793

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bülbül ṣanur ol ġonce-i ra'nâ kimi görse
Pervâne bilür şem'-i şeb-ârâ kimi görse

2 Resm-i edebin gör bu ḳadar dürr ü güherle
Rû-mâle gelür pâyine deryâ kimi görse

3 Bîhûde degül bûy-ı ḥaḳîḳat ṭaleb eyler
Bir kez tokunur bâd-ı sebük-pâ kimi görse

4 Mey-keşlere ta'lîm-i edeb olmasa ḳaṣdi
Baş egmez idi bezmde mînâ kimi görse

5 Mümkin mi miyânını görüp açmaya âġûş
Ol kâfir ider şekl-i çelîpâ kimi görse

---

792 S1,228b;S2,254a;S3,223a;Ü,172a;A,156a
4 Olur nümûne-i dûzah̲ tekellüfât ile meclis: Tekellüfât ile meclis olur nümûne-i duzah̲ A
5 -Ü

793 S1,229a;S2,270b;S3,223a;Ü,186a;M,211a;A,157b

6 Aḥvâl-i Felâṭûn'ı ider ḫumda be-dîdâr
Bu meykede içre ḫum-ı ṣahbâ kimi görse

7 Hicrân ile dem-beste olursa n'ola Nâbî
Ṭûṭîdür ol âyîne-i gûyâ kimi görse

794
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ġamuñla aġlamakdan çeşm-i pür-nem ḳanda ben ḳanda
Ḫırâş-ı sînede ser-pençe-i ġam ḳanda ben ḳanda

2 Anuñ câmı ṭolardı bâde-i gül-reng ile ammâ
Benüm ḫûn ile pürdür sâġarum Cem ḳanda ben ḳanda

3 Çemende güllere şebnem fütâde ben gül-i câme
Baḳılsa çeşm-i inṣâf ile şeb-nem ḳanda ben ḳanda

4 Görüp rûyuñda zülfüñ reşkden ḳalmaz döker çeşmüm
Ṣafâ-yı ṭurra-i pür-pîç ü pür-ḫam ḳanda ben ḳanda

5 Pür olsa ḥoḳḳası eczâ ile gerdûn ey Nâbî
Hezârân zaḫm-ı nâsur ile merhem ḳanda ben ḳanda

---

7 Ṭûṭîdür ol :Ṭûṭî olur A
794 S1,229a;S2,270b;S3,223b;Ü,186a;M,211b
4 ṭurra-i :ḫâṭır u M,Ü

795

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Devât-ı sîmîni gördükde ol şûhuñ miyânında
Yer eyler 'âşıkuñ tîğ-ı mahabbet üstühvânında

2 Felâtun olsa da mümkin mi Mecnûn olmamak âdem
O şûhuñ sîmden zencîrini gördükçe yanında

3 Midâdâsâ sevâd-ı dîde reşkümden olur cârî
Mürekkeb noktasın gördükde la'l-i dil-sitânında

4 Sarîr-i hâme sanma harf-rîz oldukça evrâka
Olur nâlân u giryân hâme dest-i bî-emânında

5 İki dillü siyeh-rû kec-derûn hâme rakîbâsâ
Ne takrîb ile bilmem cây-gîr olmış benânında

6 Okur yazar bu deñlü meşk-i hatt eylerken ol âfet
Yine harf-i vefâdan bir eser yokdur dehânında

7 Bu deñlü çünki itmiş yâr meşk-i nâz ü istiğnâ
Ko olsun nâ'il-i hat hüsnünüñ vakt-i hazânında

8 Dil-i sevdâ-zede şevk-i miyân ile devât oldı
İderdüm aña Nâbî 'arż makbûl olsa yanında

---

795 S1,229a;S2,257b;S3,223b;Ü,174a;M,198a;A,168b
1 gördükde :gördükçe S2,Ü,M,A // tîğ-ı:tîr-i A
3 Midâdâsâ sevâd-ı dîde reşkümden olur cârî : Olur dil cilvegâh-ı dâğ-ı hasret lâleveş gâhî S2,Ü,M,A // gördükde : gördükçe S2,Ü,M,A
7 itmiş :eyler S2,Ü,M;A

796
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳalem-misâl emîn ol ḳalem-tırâş olma
Varâḳ-nigâr-ı kemâl ol varaḳ-tırâş olma

2 Siperveş eyle taḥammül zirihveş ol ġam-ḫvâr
Tasalluṭ eyleme ḫalḳ üzre dūr-bâş olma

3 Kemân-misâl kec ol tek atılma yabâna
Ḫadeng-i râst-rev-i vâdî-i telâş olma

4 Serüñde neş'e-i ṣahbâ 'aṭâsıdur ḫâküñ
Te'eddüb eyle ruḫ-ı ḫâke cür'a-pâş olma

5 Ḥarâm-zâde-i miḥnet tevellüd eylemesin
Zenân-ı fikr-i muḥâl ile hem-firâş olma

6 Ḳonursa cûş-ı ḫarîdârdan derûna ġubâr
Bu güne ey gül-i ümmîd ḫoş-kumâş olma

7 Dü kevnde ġaraz âsâyiş ise ey Nâbî
Bed-âzmâ vü bed-âmûz u bed-ma'âş olma

797
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yoḳdur ġalaṭ vaẓîfe-ḫor-ı âb u dânede
Olmaz ḫaṭâ cerîde-nüvîs-i ḫızânede

2 Ma'mûrdur metâ' ile gencîne-i vücûd
Yoḳdur ḳumâş k'olmaya bu kâr-ḫânede

3 Baḳdum sütûr-ı nüsḫa-i âfâḳa ser-te-ser
Yek ḥarf-i nâ-be-ḳâ'ide yoḳdur miyânede

4 Ġam gitse de göñülde ḳalur câ-be-câ es̱er
Murġân bâl-rîḫtedür âşiyânede

---

796 S1,229b;S2,267a;S3,223b;Ü,171a;M,206a;A,159a
797 S1,229b;S2,258a;S3,224a;Ü,174a;M,197b;A,162a
3 ser-te-ser :ser-be-ser S2,Ü,M,A

5 Kütehdür ol naẓar ki bilür zaḫmı tîrden
Ol zaḫmdan ki tîrden olmış nişānede

6 Şimdi revācgāh-ı metâ'-ı nifâḳdur
Yoḳ fâ'ide mu'âmele-i muḫlisânede

7 Nâbî meger ki kendi dili ola herkesüñ
Yâr-ı ṣadîḳ eger bulunursa zamânede

798

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Teşnedür bâġ-ı İrem sâḥa-i gülzârumuza
Reşk ider bâl-i Hümâ sâye-i dîvârumuza

2 Devlet-i dâġda ḫamyâze-keş-i ḥasretdür
Gül-i firdevs-i berîn güşe-i destârumuza

3 Cîb-i 'âlemde biz ol sâ'at-ı zerrînüz kim
Mâh taḳlîd idemez gerdiş-i hemvârumuza

4 Sûz ile olmadadur şem' zebân-rîz-i s̲enâ
Cilve-i şevket ümîdiyle şeb-i târumuza

5 Sûḳ-ı devrânda biz ol deyn temessükleriyüz
Hep bizüm ḫâtemümüzdür başan iḳrârumuza

6 Mâverâsın ṭolaşur dâ'ire-i imkânuñ
Tengdür devr-i felek gerdiş-i pergârumuza

7 Mezra'-ı 'aşḳda mânende-i gendüm Nâbî
Giremez sînesi çâk olmayan anbârumuza

---

798 S1,229b;S2,259b;S3,224a;Ü,174b;M,198b;A,169a

799

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gelür şevke kesel neyl-i visâl-i yârdan sonra
Olur 'ârıż girânlık sâ'ime iftârdan sonra

2 Degüldür źâta mâ'il halk mâl u câhadur rağbet
Dıraht etrâfına kimse tolaşmaz bârdan sonra

3 Kinât itseñ dahı 'ayb-ı şikâf-ı kâse bâkîdür
Olur kasd-i nevâziş bî-nemek âzârdan sonra

4 N'ola resm-i hamûşî âlet-i kat'-ı kelâm olsa
Ki leb mikrâz şeklin gösterür güftârdan sonra

5 Görüp nûr-ı siyeh envâr içinde n'olduğın fehm it
Benâgûşında kâkül gûşesin destârdan sonra

6 Zuhûr-ı ni'met-i bî-imtinanuñ kadri żâyi'dür
Bilür kadrin bulanlar gûşiş-i bisyârdan sonra

7 Ferâmuş eyle pîç ü tâb-ı ye'si 'afvı yâd ile
Nedür Nâbî günâhuñ vak'i istiğfârdan sonra

---

799 S1.230a;S2.268b,S3.224a;Ü,175a;M,207a;A,169a
6 bî-imtinânuñ :bî-intizâruñ S2,Ü,A
(*) S2 ve Ü'de bu gazel 8 beyittir. Ancak bu nüshalardaki fazla beyit,S1,231a ve S3,225b'de başka bir gazelin matla' beyti olarak yer almıştır.

800

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Dimâġum olmayıcaḳ devletüñ tevaġġuline
Şıḳılmaġuñ yiri yoḳ ṭâli'üñ ta'allüline

2 Olaydı ḳudreti itmezdi ḫâṭırına güẕer
Sebeb cebâbirenüñ 'aczdür tevekküline

3 Şıġar derûnına ma'nâ-yı âsmân ü zemîn
Pesend-i ḥarf-i tenük-mâyenüñ taḥammüline

4 Ta'arruż eyleyemem jâj-ḫâyî-i meste
Dehân-ı şîşenüñ açduḳça güş ḳulḳuline

5 Sipihr ṭurmayıcak bir ḳarâra ey Nâbî
Ne i'tibâr teraḳḳîsine tenezzüline

801

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Güşâde bâb-ı Ḥaḳḳ'a dîdesi miḥrâbı âmâde
Döşenmişdür reh-i ṭâ'ât-ı Rabbânî'de seccâde

2 Tevâżu' eylemiş taḥṣîl te'ṡîr-i 'ibâdetden
Olur kimden görürse ser-fürû pâyına üftâde

3 Teveccüh idene âġûş-ı miḥrâbın güşâd eyler
Şebân rûz olduġı yoḳ bâzû-yı ṭâḳına ḫam-dâde

4 Anı kim pây-mâl eylerse 'arż-ı inkisâr itmez
Dili ḳandîl-i rûşen sûzişi ammâ ki nâ-zâde

5 Hezârân cebhe bûs itmiş hezârân pâya ḫâk olmış
Anuñçün var yiri Nâbî dil-i a'lâ vü ednâda

---

800 S1,230a;S2,276b;S3,224b;Ü,174b;M,210b;A,161b
801 S1,230a;S2,259b;S3,224b;Ü,176a;M,199a;A,163a
4 itmez :eyler S1

802

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

1 Şâyânter olmaz inşâ destâr-ı i'tibâre
Bî-reng ü bûy teşbîh bî-nakş isti'âre

2 Ma'nî-i tâze fikr it itme luġâtle memlû
Kim eyler i'tibârı berg-i ne-dâde bâre

3 Bî-tâze isti'âre olmaz luġâtde lezzet
Âhû-yı ġayb-ı ma'nî düşmek gerek şikâre

4 Îrâs-ı kuvvet eyler tab'a kebâb-ı murġân
İtme hayâli vakf-ı pîrâmen-i kınnâre

5 Cins-i luġâtle memlû şehr-i Sıhah u Kâmûs
Olmaz metâ'-ı ma'nî üftâde her diyâra

6 Dinsün mi şi'r ü inşâ öyle mu'akkadâne
Kim ola hall ü 'akdi muhtâc-ı istişâre

7 Endek ola me'âli nâ-gûş-zed makâli
Her satr ola mü'eddâ Kāmūs'ı iḥtizāra

8 Yok farkı eylemekden endâhte yabâna
Elfâz-ı müşkilâtın şerh eylemek kenâre

9 Müşkil luġâtle olmaz hoş-reng şi'r ü inşâ
İtmez çerâġ-ı maġşûş çeşm-i şebi inâre

10 Olmaz ġarîb elfâz ârâyiş-i ma'ânî
Ma'nî gerek nühüfte ta'bîr-i âşikâre

11 Nâbî şafâsı yokdur elfâz-ı 'ukde-dâruñ
Engûr neş'e virmez rind-i 'uşâre-hᵛâre

---

802 S1,230b;S2,260a;S3,224b;Ü,176a;M,199b
7 kâmûsı ihtiżâre :kâmûsa iftişâre S2,M

803

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hᵛâhişger olma râḥata ḳayd-ı ḥayât ile
Tâ 'aḳd-i ṣulḥ itmeyicek kâ'inât ile

2 Ser-rişte-i ümmîdümüz olmaḳda mün'aḳid
'Afvüñ nühüfte râbıṭasından 'uṣât ile

3 Cür'et gelür ṭabî'ate gördükçe olduġın
Bâzârı germ maġfiretün seyyi'ât ile

4 Virdi şifâ-yı ṣadr dile nâme-i ḥabîb
Timâre itdi haste taṣarruf berât ile

5 Her dil ki ola cilvegeh-i ṣûret-i sivâ
İm'ân olunsa farḳı nedür sûmnât ile

6 Hep itdügi cefâyı unutdurdı ol perî
Bir nîm-hande bir nigeh-i iltifât ile

7 Hâşâ ki kûy-ı yârda da eyleye ḳarâr
Nâbî-i pür-heves bu dil-i bî-sebât ile

804

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dil bî-tüvân ġunûde ġam-ı tâze zûr ise
N'itsün söyinmesün de çerâġ-ı şu'ûr ise

2 Var 'âşıḳuñ biriyle de def'-i żarûret it
Ey meh bu iltizâm-ı cefâ bi'ż-żarûr ise

3 Hubân-ı 'aṣra hem yitişür hem füzûn ḳalur
Ey mest-i ḥüsn sendeki nâz ü ġurûr ise

---

803 S1,230b;S2,261b;S3,225a;Ü,177a;M,200b;A,163b
6 ol perî :o perî S2
7 ḳarâr :firâr S1,Ü

804 S1,230b;S2,262b;S3,225a;Ü,177b;M,201b;A,164b

4 Biz râżıyuz derûnumuz olsun h̲arâb-ı ġam
Ol mest-i nâza mâye-i z̲evḳ u sürûr ise

5 Biz h̲vâhiş-i metâ'-ı iḳâmetdeyüz velî
Geçmekde kârvân-ı sinîn ü şuhûr ise

6 Ḳanda maḳâl-i ehl-i hevâ ḳanda pend-i telh̲
Çirk-âb dinmez âb-ı yeme gerçi şûr ise

7 Ey mihr-i çihre sen var iken idemez ẓuhûr
Mâh-ı dü hefte her ne ḳadar nev-ẓuhûr ise

8 Her 'uḳde-i murâd ḥużûrında ḥall olur
Nâbî o şûh̲ bizden eger bî-ḥużûr ise

805

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mevce-i cevher-i ṣâf âyine-i âhende
Raḳam-ı cebhesidür sâkin iken ma'dende

2 Lez̲z̲et-i bûse-i çeşmüñle ferâmûş itmiş
Yidügin sürme siyâset-kede-i hâvende

3 Ṣaḥn-ı ḥammâma giren sîm-tenân şevḳinedür
Leb-i ....gülh̲and tih-i gülh̲ande

4 Lez̲z̲et-i sûziş ile hîme-i nâ-sûh̲teye
Terbiyet-h̲âne-i gülh̲ande ider gül h̲ande

5 Dil n'ola olsa zebûn pençe-i müjgânında
Zârdur câme-i şeh dest-i kemîn sûzende

6 Sineden elsineye ṣaçar emîn ma'nî-i ṣâf
Beñzer ol naḳde ki bî-sûd yatur mah̲zende

---

5 Biz :Bir S3

805 S1,231a;S2,268b;S3,225b;Ü,178a;M,207b;A,168a
(*)Bu gazel,S2,252a'da tekrar yazılmıştır.
1.beyit S2,268b'de 798.gazelin 8.beyti olarak yer almaktadır ;ṣâf :naḳş A
2 S2'de 1.beyit.
3 S2'de 2.beyit.

7 Lebdedür lezzet-i ma'nî ne bilür ehl-i kusûr
Ard halvâ olamaz gendüm iken hırmende

8 Nakş-ı tamğâ gibi âyîne-i sîmîn üzre
Kaldı ey sîm-beden çeşm-i ümîdüm sende

9 Nâbiyâ kim getürür baña peyâm-ı zülfin
Dili göndermiş idüm düşdi o da pâyende

806
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gerd-i rûyında olursa ne kadar cûş-ı nigeh
Görmedüm yine tehî kalduğın âğûş-ı nigeh

2 Ne kadar güft ü şinîd eyledügin ehli bilür
Dehen-i beste-i hüsn ü leb-i hâmûş-ı nigeh

3 Kapılur dîde-i hûbân gibi bîmârlara
O kadar çâpük iken düzd-i siyeh-pûş-ı nigeh

4 Pâk-bînânuñ ider çeşm-i ümîdin rûşen
Merdüm-i dîde kadar hâl-i benâgûş-ı nigeh

5 Olamaz gâh temâşâ-yı cemâle nâ'il
Bâr-ı nâ-dîde-bütân çekmeyicek dûş-ı nigeh

6 Dilde meşhûr meseldür ki ferâmûş eyler
Her kim olursa bu 'âlemde ferâmûş-ı nigeh

7 Ser-i sükkân-ı sümuvvâta olurdı nâ'il
Nâbiyâ olsa eger çeşmi kadar gûş-ı nigeh

---

7 -M
8 -A
806 S1,231a;S2,263b;S3,225b;Ü,179b;M,202b;A,165a
1 kalduğın :olduğın A

807

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Suhen âzâde eserden dehenüñ żımnında
Ma'nî âsûde kederden sühanuñ żımnında

2 Ehl-i lübb añlar anı ḳışr-perestân ne bilür
Ne ḳumâş olduġını pirehenüñ żımnında

3 'Ârıż-ı Yûsuf olur dîde-güşâ-yı Ya'ḳûb
Ḥüsni gör miḥnet-i beytü'l-ḥazenüñ żımnında

4 Ma'nî-i vuṣlat olur ḥâşiyesinden ẓâhir
Nükte çoḳdur hat-ı 'anber-şikenüñ żımnında

5 Bâġbânuñ harı ile 'acebâ farḳı nedür
Seyr-i ṣun' olmasa seyr-i çemenüñ żımnında

6 Mihri de mâh gibi kâse-i deryûze ider
Olmasa rûh nühüfte bedenüñ żımnında

7 Ne nevâzişlerüñi gördi ne ḥüsn-i naẓaruñ
Bu sitem Nâbî'ye ey şûh nenüñ żımnında

808

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mâni'-i ṣafvet degüldür gelse de ġam sîneye
Ḥüsn ü ḳubḥından ne 'ârıż ṣûretün âyîneye

2 Bir marażdur reşk kim maḥsûd-ı zevḳ-i 'ayş ile
Dûzah eyler câme-h^{v}âbın ḥâsid-i pür-kîneye

3 Î'tibârından Yehûd'uñ sebte itmez iḳtiżâ
Râciḥ olmaḳ ḥüsnde pencşenbe vü âzîneye

4 Oldı bu eyyâmda ṭâ'at bile zînet-perest
Secde itmez servler seccâde-i peşmîneye

---

807 S1,231b;S2,266b;S3,225b;Ü,181b ;M,205a;A,166b
808 S1,231b;S2,275a;S3,226a;M,213b;A,152a
3 ḥüsnde :ḥüsn ile S2,M
4 -A ; eyyâmda :eyyâm ile S2 // servler:servsüz S2, serv hem Ü,servde M

5 Hep becâ tertîb-i 'ulviyyât ü süfliyyât-ı ṣun'
Güllere destâr şâyân kefş lâyıḳ penbeye

6 Açmaz erbâb-ı tecerrüd çerh̲e çeşm-i i'tibâr
Eylemez şâhân tenezzül h̲ayme-i dîrîneye

7 Her ṭabi'at Nâbiyâ bulmaz ma'ânîye vüṣûl
Herkese olmaz müyesser dest-res gencîneye

809

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Aldanma bâb-ı mihri felek bâz iderse de
Nâ-râstdur nevâzişe âġâz iderse de

2 Taḥṣîl-i ḳabiliyyet içündür mezellete
Bir şah̲ṣa iltifât ile i'zâz iderse de

3 Miḥnetde de o deñlü virür aña imtiyâz
Şân u şerefle her kimi mümtâz iderse de

4 Hengâmını geçirmeden itmek ne iḥtimâl
Ol süst 'ahd ü va'dini incâz iderse de

5 Kimdür olan bu 'arṣada menzil-res-i murâd
Yekrân-ı ihtimâmı sebük-tâz iderse de

6 İtmez remîde ṭab'-ı h̲arîdârı def'aten
H̲ûbân-ı h̲od-fürûş-ı zamân nâz iderse de

7 Nâbî kemîne ehl-i dile ser-fürû ider
H̲âme ne deñlü evcde pervâz iderse de

---

6 -A

809 S1,231b;S2,276a;S3,226a;Ü,185b;M,214b
5 murâd :merâm S2,Ü,M

810

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Nâ-râstdür sipihr mümâşât iderse de
Şâf olmaz iddi'â-yı muşâfât iderse de

2 Âlâyiş-i dürûğdan olmaz yine tehî
Hengâm-ı şubḥ şıdkını işbât iderse de

3 Li'llâh şanma cennet ümîdiyledür yine
Nefs-i ḫabîs Ḥakk'a münâcât iderse de

4 Olmaz piyâdeye şeref ü şâha naķş-ı câh
Bâzîdeki piyâde şehi mât iderse de

5 Bârî şafâ ile geçirür rûzgârını
Rindân eger iżâ'at-ı evķât iderse de

6 Bir miḥnet-i cedîd ile yâd itmedür ğaraż
Çerḫ-i denî ḥuķûķa mürâ'ât iderse de

7 Olmaz bedel fevâyit-i evķâta Nâbiyâ
Eyyâm eger telâfi-i mâ-fât iderse de

---

810 S1,232a;S2,263a;S3,226a;Ü,187a;M,202a;A,169a
1 sipihr :zamâne S2,M,A
2 yine tehî :tehî yine S2,M,A
3 Li'llâh :Bî-nef' S2,M,A
4 Bâzîdeki :Bâzîçede S2,M,A

811

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Muhayyel ma'nî vü bârîk mazmûn kalb-i rûşende
Bürîde nakş-ı gûn-â-gûn yapışmış câm-ı revzende

2 Hazân itdükçe ġâret leşker-i ezhâr-ı gülzârı
İder nakş-ı bürîde şeh-nişîn-i câmdan hande

3 Açıkdur yüzleri bî-perdedür ezhârı gülzâruñ
Bürîde perde-i câme girer olmakla şermende

4 Huzûrında zemîn-bûs eylese her rûz lâyıkdur
Bu rikkat bu letâfet var mıdur ezhâr-ı gülşende

5 O Rûmîler Hıtâyîler o güller hurde sünbüller
Sezâ üstâdına Mânî vü Erjeng olsalar bende

6 Hezârân âferin şad-gûne tahsîn desti var olsun
Ne gelmişdür ne gelmek muhtemeldür misli bu fende

7 Nezâketde nazîrin görmedük gûş itmedük Nâbî
Benefşe gibi olmış rûhı Fahrî'nüñ ser-efkende

812

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ol devlet-i dü-rûze k'ola ol da zâ'ile
Aġyârdan muhafaza itmek ne ġâ'ile

2 Ol lokma k'ola çâşnî-i feyzden tehî
Teklîf-i cünbiş itmege degmez enâmile

3 Nûr-ı harem şühûdına nâ-müsta'id olan
Vakf eylesün dimâġını dûd-ı meşâ'ile

4 Bî-kâbiliyyet olma heveskâr-ı i'tibâr
Vâ-bestedür ta'alluk-ı kudret kavâbile

---

811 S1,232a;S2,276a;S3,226b;Ü,186b;M,215a;A,156b
1 nakş-ı gûn-â-gûn :deste benzer S2,resmine benzer M,A
812 S1,232a;S2,253a;S3,226b;Ü,187b;M,189b;A,157b
3 dimâġını :meşâmını S2

5 Arż ü semâ ki yek-dîgere bâz-bestedür
Mevķûfdur es̱îrde e'âlî esâfile

6 Kirmüñ ḥaķâretini ķo ḥüsn-i ḥarîri gör
Eczâ-yı 'âlem içre baķılmaz evâ'ile

7 Yoķ buh̲le bir müsâ'ade ḥarf-i cevâzdan
Fıķh-ı keremde diķķat olunsa mesâ'ile

8 Dil râh-ı ma'nevîde olur nâ'il-i viṣâl
İtmez perestiş ehl-i taķarrüb vesâ'ile

9 Deryûze-gerdi ye's ile red eyleyen ġanî
Eyler nüzûl menzile-i pest-i sâ'ile

10 Taķrîb-i bûy-ı 'aşķ ile dîvân-ı şi'r olur
Mânend-i şerḥa sîne-i saṭrında fâṣile

11 Evvel müsevvedātda eyler ẓuhūr şi'r
Gûyâ ki şehr öñünde olur cem' ķâfile

12 Hep kendü zâd-ı râhın alur yoh̲sa Nâbiyâ
Yoķ Ḥaķķ'uñ iḥtiyâcı fürûż ü nevâfile

---

9 ma'nevîde :ma'nevîden S2,M,A
11 -S1,S3,Ü,M,A
12 S1,S3,Ü,M,A'da 11.beyit.

813
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Câm-ı la'lin 'âşık-ı şeydâ birâz nûş eylese
Güft-gûy-ı 'akl u idrâki ferâmûş eylese

2 Ġamze-i tâtârı ol şûhuñ 'aceb mi subh u şâm
Hayl-i 'uşşâka dokunsa ġâret-i hûş eylese

3 Naġme-i şevk-i cemâl-i yâr ile murġ-ı dilüm
Bülbülân-ı bâġ-ı dehri n'ola hâmûş eylese

4 Ülfet eyler miydi dünyâ-cû zen-i dünyâ ile
Bir cüvân-ı nâzenîni ger der-âġûş eylese

5 Tıfl-ı şi'rüm kûdek-i şeş-mâhedür ey Nâbiyâ
Dâye-i devrân n'ola 'izzetle ber-dûş eylese

814
Mef'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Saña ey âşaf-ı şâfî-dil imdâd eylesün Allâh
Fütûh-ı nev-be-nevle hâtıruñ şâd eylesün Allâh

2 Umûrı eyleyüp efvâc-ı naşr u 'avn ile pâyend
'Adûyı şadme-i kahr ile berbâd eylesün Allâh

3 Delîl olsun ne semte 'azm iderseñ rehber-i tevfîk
Ricâlü'l-ġaybi hem-reh Hızr'ı üstâd eylesün Allâh

4 Füşûl-ı feth ile itsün żamîr-i enverüñ gülşen
Derûn-ı düşmeni tennûr-ı haddad eylesün Allâh

5 Budur Nâbî du'âmuz kim idüp İslâma Hakk nuşret
'Adûyı sîne-kûb-ı âh u feryâd eylesün Allâh

---

813 GM,119a
814,S2.248b.

815

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Viṣâl el virse de bûs-ı kenâr olmaz bu yirlerde
Nihâl-i ârzûda berg ü bâr olmaz bu yirlerde

2 Virân-ı h̲âkde mah̲zûn olan **cevher gibi** 'irfân
Olur ḥâsıl velîkin iştihâr olmaz bu yirlerde

3 'Iyândur ehl-i 'aşḳuñ sînesinden râzı **cühhâlüñ**
Delîl-i nâm-ı yâr olmaz ġubâr olmaz bu yirlerde

4 Olur iḳbâle **nev'â** zelzele sermâye-i temkîn
Dil-i 'uşşâk esîr-i intizâr olmaz bu yirlerde

5 Olursa z̲evḳ-i vuṣlat bî-tevaḳḳuf naḳd-i vaḳt olsa
Dil-i 'uşşâḳ esîr-i intizâr olmaz bu yirlerde

6 Dil-i 'uşşâḳ gerd-i ġuṣṣadan âsûdedür Nâbî
Mis̲âl-i sâḥa-i cennet ġubâr olmaz bu yirlerde

816

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil-i derd-âşinâ aġyâre maḥrem yâre bîgâne
Dirîġâ olmaduḳ gülzâre maḥrem yâre bîgâne

2 Baña gösterdügi çîn-i cebîn aġyâra rûy-ı dil
Gül olmaz bülbül-i ġam-h̲ᵛâre maḥrem yâre bîgâne

3 Unutdurdı baña evżâ'-ı cismüñ ḳayd-ı dünyâyı
Olurmış ġamze-i bî-kâre maḥrem kâre bîgâne

---

815 S2,249b
816 S3,207b

817

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

(.............................)

(*) Fesâne-güy zebânuñ kelâmı bârid olur
Dehânı zarf-ı............tahayyül ise de

(*) Misâl-i eşk-i nedâmet çemen-tırâz olamaz
Sirişk-i dîde-i taklîd cûy-ı Nîl ise de

(*) Olur gehî hedef-i tîr-i tîz-i istiğnâ
Fedâ-yı yâr-ı ciger-pâre-i Halîl ise de

(*) Bülenddür o kadar şân-ı 'İsâ ey Nâbî
Ne deñlü 'âşık-ı bî-nâm u şân zelîl ise de

Rubâ'î (*)

Dil kesr ile ref'-i nasba câzim şimdi
Oldı olacak tarîka 'âzim şimdi
Âzâde olup merâsim-i silsileden
Oldı der-i tahkîka mülâzim şimdi

---

817 S2,250a
Rubâ'î ,S1,232b;S2,277a;S3,227a;Ü,188b;M,215b;A,170a
(*)S1,S3,Ü,M,A
:Rubâ'î fî-kâfiyeti'l-yâ S2

ḤARFÜ'L-YÂ (*)

818

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Viremez şûr-ı dü-tâ neylerüñ âvâzeleri
Leb-i ḫûbâna ḳarîn olmasa âġâzeleri

2 Nice mümkin k'ola kâlâ-yı naġam bîş yâ kem
Neyzenüñ elde müheyyâ iken endâzeleri

3 Feyż-i ṣubḥ itdi mü'eddâ vü telâfî-i güşâd
Heme şeb ġoncelerüñ çekdügi ḫamyâzeleri

4 Şehr-i ġaybuñ 'acebâ yoḳ mı metâ'-ı digeri
Her gelen tâze metâ'ın getürür tâzeleri

5 Genc-i ma'nâ kütüb ü ḍarbeleri naḳş-ı ṭılısm
Mârlardur iki cânibindeki şîrâzeleri

6 Ḥüsnünüñ naḳşına şâhid yetişür nisvânuñ
Rûy u mûyında olan ġâliye vü ġâzeleri

7 Çeşm ü gûş u deheni beste ider Nâbî ḫvâb
Ḳapanur ḳal'a-i cismüñ gice dervâzeleri

---

818 S1,232b;S2,281b;S3,227a;Ü,196a;M,219b;A,175a
(Ü,190a'da tekrar yazılmıştır.)
(*)S1,S3,Ü,M,A
:İbtidâ-ı Ġazeliyât-ı Yâiyye S2
2 Nice mümkin k'ola kâlâ-yı naġam biş yâ kem :
Olmaḳ inṣâf degül târ-ı naġam biş yâ kem S2,Ü,M,A
4 M,A'da 5.beyit.
5 M,A'da 4.beyit.

819

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Dilden ki naḳş-ı ġayr çehân oldı gelmedi
Âs̱âr-ı ġam 'azîz-i cihân oldı gelmedi

2 Ol dem ki itdi ḳâfile-i mā-sivā sefer
Ġam bâr-bend-i nâm ü nişân oldı gelmedi

3 Evvel hilâl şekli gelür ṣoñra bedr olur
Mektûb-ı yâr ẖayli zamân oldı gelmedi

4 Âhû-yı naḳşı gitmedi deşt-i ẖayâlden
Gerçi ġazâl çeşmi nihân oldı gelmedi

5 Ḳaldı ümîd ġurre-i şevvâle Nâbiyâ
Ol mâh ġurre-i ramażân oldı gelmedi

820

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Yârüñ bize teveccüh ü iḳbâli ḳalmadı
Hem-reng-i ittihâd olacaḳ ḥâli ḳalmadı

2 Âb-ı żamîri ṣûyumuza ḳaldı aḳmadan
Cûy-ı hevesde mevce-i seyyâli ḳalmadı

3 Oldı güseste râbıṭa-i ḥüsn-i ülfeti
Ḳandîl-i şevḳe raġbet-i eş'âli ḳalmadı

4 Evvelki incizâb-ı derûn oldı ber-ṭaraf
Pervâz-ı iltifâta per ü bâli ḳalmadı

5 Pejmürdelendi bâd-ı ẖazân kelâlden
Gülzâr-ı raġbetinde gül-i âli ḳalmadı

---

819 S1,232b;S2,278b;S3,227a;Ü,189b;M,217a;A,174a
820 S1,233a;S2,279a;S3,227a;Ü,190b;M,217b;A,173a

6 Evvel bizümle itdügi 'akd-ı mahabbetüñ
Akrânı oldı munkarıż emsâli kalmadı

7 Kantârlarla sîm ü zer-i iltifâtınuñ
Dil pûtesinde bir iki miskâli kalmadı

8 Şimdi sâkîl 'add ider oldı makalümüz
Bizden tevekku' idecek âmâli kalmadı

9 Nâbî kumâş-ı çeşm-rübâ-yı mahabbetüñ
Tervîc içün miyânede dellâli kalmadı

821

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şevvâl irişdi ârzû-yı 'îd kalmadı
Esbâb-ı şevke niyyet-i tecdîd kalmadı

2 Bîdârlık lezâ'izi tutdı zevâle yüz
Şeb-hûn-ı hvâb-ı ġaflete te'kîd kalmadı

3 Geydürdi halka câme-i şadrınuñ ġafleti
Huşyârlık şafâsına ümmîd kalmadı

4 Herkes teveccüh eyledi tab'-ı kademine
Rindânda zühde niyyet-i taklîd kalmadı

5 Halka sirâyet eyledi âsâr-ı inbisât
İmsâke hiç 'alâmet-i te'kîd kalmadı

6 Âlüftelik binâsına tab' eyledi şürû'
Dîvâr-ı zühde hâcet-i temhîd kalmadı

7 Mismâr-ı hvâb revzene-i güşı itdi bend
Çây-ı duhûl-i naġme-i temcîd kalmadı

8 Çeşm-i menâre rûşen olup oldı sîne-bâz
Leylî nehâre döndügi câvîd kalmadı

---

821 S1,233a;S2,291a;S3,228a
4 -S1,S3
5 S1,S3'te 4.beyit.
6 S1,S3'te 5.beyit.
7 S2'de 6.beyit.
8 -S1,S3

822

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne hoşdur ol dem-i hurrem ki râm idüp yâri
İdem reside-i bezm-i emel dil-i zârı

2 Ne hoşdur ol dem-i hurrem ki gülşen-i bahtuñ
Güli be-dest ola ammâ be-şarṭ-ı bî-hârî

3 Ne hoş o dem ki ola esb-i kâm zîr-i 'inān
Velî girân ola dil-hvâhum üzre reftârı

4 Ne hoş o dem ki ola ḳaṣr-ı vaṣla vaż'-ı esâs
Ola mizâca muvāfıḳ velîk mi'mârı

5 Ne hoş o dem ki alam deste sâġarı Nâbî
'Akib-zed olmaya ammâ ki renc-i ḫumārı

823

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil-i ferzâne râm-ı ġamze-i cânâne olmaz mı
Meh-ārāy-ı temevvün merdüm-i mestâne olmaz mı

2 'Aceb bir bezm kim sâḳî ola ol şem'-i Cem-ârâ
O bezmüñ şem'ine Rûḥü'l-emîn pervâne olmaz mı

3 Müje nuḳlger ..... gamze sâḳî bezm ise ḥüsnüñ
Mey-i fikr-i lebüñle anda dil peymâne olmaz mı

4 Buz üzre danelenmiş eşk-i mercângûnum al ey dil
Ḥisâb-ı derd içün bu subḥa-i ṣad dâne olmaz mı

5 N'ola Nâbî binâ-yı 'ömr vücûdıveş harâb olsa
Bu ṭarḥuñ gencîne gencûr olan vîrâne olmaz mı

---

822 S1,233a;S2,290b;S3,235b(derkenar)
2 be-dest :be-şarṭ S1,S3
4 -S2
5 sâġarı Nâbî :sâġar ey Nâbî S2
823 S1,233a(derkenar);S3,238a(derkenar)

824

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Güldürme iltifâtuñ ile kîne-cûları
İtdürme hande 'âşıķ-ı zâra 'adûları

2 Olduķ remîde bî-nemekân-ı kenârda
İstânbul'uñ gözümde uçar mâh-rûları

3 Vā-restedür dehânın öpen inkisârdan
Olmaz şikeste cûy-ı bihiştüñ sebûları

4 Döksek iderdi micmere de 'ûdı sebz u ter
Nahl-i ümîde dökdügümüz âb-rûları

5 Çoķdan gelürdi meclise hurşîde eylesek
Taḥṣîl-i vaṣla itdügümüz cüst-cûları

6 İtdi ḥarâm çeşmüme h^vâb-ı ferâġati
Şaḥrâ-yı dilde ceyş-i ġamuñ hây u hûları

7 Hep i'tibâr pâye-i bûs-ı lebüñledür
Mînâ-yı ser-keşüñ ķadeḥe ser-fürûları

8 Dökdükleri zeminden olur rüste şâh-ı gül
Çirk-âb-ı câmesin o gülüñ câme-şûları

9 Gördük ki yoķ huşûle gelür ḥâli Nâbiyâ
Ref' eyledük göñülde olan ârzûları

---

824 S1,233b;S2,284a;S3,227b;Ü,194a;M,222b;A,170b
2 olduķ :oldum A /remîde :girifte S2,Ü,M
5 cüst-cûları :cüst ü cûları S2,M

825

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Olmazsa da ne deñlü icâbetde medḫali
Miftâḥ-ı âh açar yine bâb-ı muḳaffeli

2 Ḫoş nüsḫa-i ġarîbedür eczâ-yı kâ'inât
Vā-bestedür 'avāma me'āl ü maḥaṣṣalı

3 Şebdür maḥall-i cilve-i düzdân-ı tîz-dest
Miḳrâż-ı şem'-i meclisüñ altun keser eli

4 Cânânenüñ tebessümi destûr-ı bûsedür
Her mîvenüñ şükûfedür elbette evveli

5 Nâbî diyâr-ı kâme bulur zûdter vüṣûl
Her kim düşerse râh-ı ümîde tevekkeli

826

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Murġ-ı dil uçdı żabṭına tedbîr ḳalmadı
Şehr-i Ḥaleb'de müddet-i te'ḫîr ḳalmadı

2 Naḳl itdi Rûm'a ḳısmetümüz dâye-i ḳadîr
Şehbâ'da şimdi nûş idecek şîr ḳalmadı

3 Cünbiş görindi âyinezâr-ı menâmda
Rü'yâ-yı istirâḥate ta'bîr ḳalmadı

4 Gencîne-i tevekkül ü genc-i ḳanâ'ati
Âḫir çıḳarduḳ elden o iksîr ḳalmadı

5 Âsâyişüñ leẕâ'iẕi geldükçe ḫâṭıra
Renc-i firâḳa ḳuvvet-i taḳrîr ḳalmadı

---

825 S1,233b;S2,280a;S3,227b;Ü,188b;M,218b;A,171b
1 Olmazsa da :Olmazsa her A//bâb-ı:ḳufl-ı A
2 Vābestedür 'avāma me'āl ü maḥaṣṣalı:Ser-bestedür velīk me'āl ü maḥaṣṣalı S1,S2,S3,
3 Cânânenüñ :Meh-rûlaruñ A
826 S1,233b;S2,279b;S3,228a;Ü,198b;M,218b;A,171a
2 ḳadîr :ezel S2,Ü,M,A

6 Hᵛâhiş yoḳ ârzû yoḳ ümîd ü murâd yoḳ
Bâzû-yı şevḳe bâ'is̲-i teşmîr ḳalmadı

7 Nâbî binâ-yı râḥatumuz eyledük h̲arâb
Ḳaṣr-ı ḥużûra ṭāḳat-ı ta'mîr ḳalmadı

827

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne bilür bezm-i maḥabbetdeki üslûbları
Görmeyen kûçe-i miḥnetdeki âşûbları

2 Serv ṣanmañ süpürüp gülşeni ferrâş-ı ṣabâ
Ṭayamış bâġçe dîvârına cârûbları

3 Dil-ber-i ḥarf ne-dân-ı 'Arabistân göreli
Çeşm-i şevḳümde uçar Rûm ilinüñ h̲ûbları

4 Âb u tâbı ḳo gül-i ter gibi olsun ḳat ḳat
Eyle âlûde-i mey dilber-i maḥcûbları

5 Yâr oḳursa lebini itmeye Nâbî sûzân
Şevḳ ile yazduġumuz sûzlı mektûbları

828

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Kim düşer dâmenüme ḳaṭre-i h̲ûndan ġayrı
Kim öper pâyumı zencîr-i cünûndan ġayrı

2 Hep şikâyetdeyüz ammâ ki yine başumuza
Kimimüz var dönecek çerh̲-i nigûndan ġayrı

3 Ḥayf o bî-çâre-i ber-geşte-dilüñ ḥâline kim
Olmaya çâregerî bah̲t-ı zebûndan ġayrı

4 Nice tefhîm ideyüm ḥâlümi çeşm-i yâre
Gördügi bildügi yoḳ mekr ü füsûndan ġayrı

5 Nesi var cünbiş-i ḳânûn-ı cihânun Nâbî
Bî-nemek zemzeme-i perde-bîrûndan ġayrı

---

827 S1,234a;S2,284a;S3,228a;Ü,193b;M,222b;A,172a
828 S1,234a;S2,288a;S3,228a;Ü,197a;M,226b;A,171b
3 ber-geşte :ser-geşte A

829

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtdük ḳabûl şart-ı edeble cefâsını
Cânânenüñ gözetmemek olmaz rıżâsını

2 Câm-ı şikesteden gözine 'aynek eyleyen
Peymânenüñ ṣu gibi oḳur mâcerâsını

3 Yoḳ farḳı varmadan der-i dîvâna bî-maḥal
Fevt itdügüñ ibâdetüñ itmek ḳażâsını

4 Bî-bûs-ı la'l-i yâr dökülmez dehânına
Pîşîn alur piyâle-i mey h̲ûn bahâsını

5 Farḳ eylemez ṣadâ-yı ceresden tefâvütin
Maġrûr-ı devletüñ işiden ḳahḳahasını

6 İm'ân olunsa 'iṣmete nev'an ḳarîbdür
Meh-rûlaruñ göñül sever en bî-vefâsını

7 Her bir müje zebân-ı suh̲en-senc-i râz iken
Taḳrîrden naẓar duyamaz müdde'âsını

8 Tek görmeyem raḳîbi gerekmez viṣâl-i yâr
İtdüm fedâ ilḳâ-yı raḳîbe 'aṭâsını

9 Ḳıymam raḳîbe eylemege ḳaṣd-i intiḳâm
Ol da çeker benüm gibi yârüñ cefâsını

10 İçsün ḳo h̲ûn-ı mâl-i ḥarâmı 'alaḳ gibi
Ẓâlim taṣavvur itmez ise imtilâsını

11 Nâbî bu eşk ü âh ḳomaz bâġ-ı 'âlemüñ
Bir h̲oş tefah̲h̲uṣ itmege âb u hevâsını

---

829 S1,234a;S2,283b;S3,228a;Ü,193a;M,221b;A,175a
1 edeble :ferahla S2,Ü,M,A
4 Bî-bûs-ı :Bî-nûş-ı S2,Ü,M,A
7 -Ü,A ;müdde'âsını :bed-du'âsını S3
11 eşk ü âh :âh ü eşk A

830
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olurmış hançer-i ser-tîz çeşm-i yâre besbelli
Dil-i mecrûḥ açılmaz bana ammâ yâre besbelli

2 Gögermiş ḥalḳa ḥalḳa çeşm-i mest-i fitne-engîzi
Kesel irmiş cefâdan ġamze-i ḫûn-ḫvâre besbelli

3 Alınmış reng-i rûyı 'işveler olmış perâkende
Güşâd irmiş muḥassal 'uḳde-i şalvâra besbelli

4 Ḳızarmış ruḫları mânend -i gül şeftâlu virmekden
Bu gice nuḳl-i bezm olmış gibi aġyâre besbelli

5 'Adûyı Nâbîâsâ 'âşıḳ-ı ṣâdıḳ ḳıyâs itmiş
Ḳoculmış zûr ile yoḳdur mecâl inkâra besbelli

831
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Degül felekde dıraḫşân olan sitâre gibi
Olur ġubâr-ı fenâ rîḫte şerâre gibi

2 Ne ḳâdir itmege baḫş-ı neşâṭ ehl-i ġama
Şıḳılmayan bu ḫarâbatda 'uşâre gibi

3 Miṣâl-i hîme yanarsañ da ehl-i temkîn ol
Kemîne sûziş ile şıçrama şerâre gibi

4 Olursa żımn-ı tezelzüldedür yine râḥat
Bu kâr-ḫâne-i ġafletde gâhvâre gibi

5 Naṣîbi 'arṣa-i 'âlemde sîne dögmekdür
Uṣûl ile geçinen kimsenüñ neḳâre gibi

6 Nühüftedür yine âyîne-i vücûd içre
Miṣâl-i 'aks görünsek de âşkâre gibi

---

830 S1,234a(derkenar);S3,236a(derkenar)
831 S1,234b;S2,285a;S3,228b;Ü,194b;Ü,223b;A,178a

7 Olur şeb-i ramażân bend-i âteşîne sezâ
Sücûda eylemeyen ser-fürû menâre gibi

8 Nücûm u reml degül reh-ber-i mesîre-i ġayb
Murâda râh-nümâ olmaz istiḫâre gibi

9 Kinâye vesme-i ebrû-yı beytdür Nâbî
Kelâm-ı sâdede ḥüsn olmaz isti'âre gibi

832

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hicâb-ı nâle-i bî-câ hezâra gelmedi mi
Henûz pîş-i güle i'tiẕâra gelmedi mi

2 'Aṭâ-yı bûseye dilber daḫı egilmedi mi
Nihâl-i nev-res-i ümmîd bâre gelmedi mi

3 'Aceb mi perde-i nâmûsı bülbül eylese çâk
Bu bâġa dâmen-i gül pâre pâre gelmedi mi

4 Nühüftedür didügüñ düzd-i ġamze-i çâlâk
Şikâr-ı câna meger âşikâre gelmedi mi

5 Henûz virmedesin bâdbân-ı âha güşâd
Daḫı sefîne-i ḫᵛâhiş kenâra gelmedi mi

6 Açıldı gül sen açılmazsın ey dükkânçe-i dil
Nüvîd-i fetḥ daḫı bu diyâra gelmedi mi

7 Nemâ-peẕîr degül toḫm-ı ârzû Nâbî
Sirişk-i neyl-i reviş bir ḳarâre gelmedi mi

---

8 degül :geçer S2,Ü,M,A
832 S1,234b;S2,278a;S3,228b;Ü,189a;M,216a;A,171b

833

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bilmezüz râst reviş cünbiş-i aḳlâm gibi
Saṭra düşmez yolumuz noḳṭa vü a'câm gibi

2 Germ ü serdine bu miḥnetkede-i devrânuñ
Görmedüm ḳarşı durur revzene-i câm gibi

3 Çirk-i dünyâyı sühûletle ne mümkin taḥṣîl
Rû dürüşt olmayıcaḳ kîse-i ḥammâm gibi

4 Pîç ü tâb olmayanuñ mûy-be-mûy endâmı
Sadr-ı rif'at olamaz menzili iḥrâm gibi

5 Kehkeşânı beline inlü ḳuşanmış gerdûn
Meş'al-i mâhı alup düşına 'akkâm gibi

6 Kimsenüñ ḥâline hiç olmayalı ḥarf-endâz
Leb-i mihr ile öper ṣubḥ leb-i bâm gibi

7 Dem gelür kim dübüründen çıḳarurlar nefesüñ
Olma leb-teşne-i h̲ûn şîşe-i ḥaccâm gibi

8 Miḥnetin añlamayan maṣraf ile îrâduñ
Sufreden lez̲z̲et alur zümre-i h̲uddâm gibi

9 Meger âh̲irde telâfîsin ide seng-i mezâr
Mührlerde yiri maḥkûk olanuñ nâm gibi

10 Ṣâf-ṭab'ânı bulur zah̲m-ı fişâr-ı gerdûn
Girse de perdelere revġan-ı bâdâm gibi

11 Nuḳreden h̲âlî olan pençe-i merdüm Nâbî
Çeşm-i h̲alḳa görinür dânesi yoḳ dâm gibi

---

833 S1,235a;S2,283a;S3,229a;Ü,198b;M,221a;A,176b
3 taḥṣîl :taṭhîr A
6 olmayalı :olmayanı S2,Ü,M,olmaya mı A
7 M'de 1.mısra eksik.

834

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Fehm iden rütbe-i ẖâşiyyet-i gülzârumuzı
Eylemez gülşen-i Firdevs'e fedâ ẖârumuzı

2 İltifât eylesek eylerdi Hümâlar gerdiş
Kisve-i Ka'be ḳadar gûşe-i destârumuzı

3 Secdeden ref'-i ser itmezdüñ eger fehm itseñ
Dü-kef-i nâz ile taẖmîrde mi'mârumuzı

4 Ẓulmet-i ye'si ider nûr-ı ümîde taḥvîl
İden âbisten-i ẖûrşîd şeb-i târumuzı

5 Sipeh-i şâmı şikest eyleyicek leşker-i şubḥ
H̱ᵛâbgâh itdi perâkendesi dîvârumuzı

6 Ḳudemânuñ görüp âs̠ârını biz ẕevḳ itdük
Ḳudemâ görmedi ḥayfâ bizüm âs̠ârumuzı

7 Âsmân başumuza dönmez idi ey Nâbî
Çekmege tâb ü tüvân bulsa eger bârumuzı

835

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 'Aşḳ ġâret-zede-i ṣabr ü sükûn itdi beni
Ṣabr peymâne-i leb-ber-leb-i ẖûn itdi beni

2 Gûş u hûşumdan idüp ṣayd o engüşt-i laṭîf
Götürüp ṭıfl-ı debistân cünûn itdi beni

3 Ḳaṭre-i noḳṭam iken zîver-i âġûş-ı seḥâb
Legen-i nûna felek dâġ-ı derûn itdi beni

4 'Aḳıbet feyż-i viṣâl eyledi leb-rîz-i ḥayât
Gerçi mînâ gibi hicrânı zebûn itdi beni

5 Perde-i ġaybde ma'nî gibi âsûde iken
Nâbiyâ şevḳ-i suẖan perde-birûn itdi beni

---

834 S1,235a;S2,280b;S3,229a;Ü,191a;M,219a;A,174a
835 S1,235a;S2,281a;S3,229b;Ü,189a;M,219b;A,174a
2 engüşt-i :ebrû-yı A

836

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Girmedi âġûş-ı vaṣla dil-rübâlardan biri
Düşmedi dil-ḫaste-i 'aşḳa devâlardan biri

2 Ṭursa dil-ḫvâh üzre ruḫsârın temâşâ eylesek
Yolda bârî 'arz-ḥâl itse gedâlardan biri

3 Ġonce-i rengîni itmez nîm-ḫand-i iltifât
Bülbülüñ bezl itdügi rengîn ṣaḳâlardan biri

4 Böyle güstâḫâne çoḳ baḳma diyü âzâr ider
Meclisinde gördügüm ẕevḳ ü ṣafâlardan biri

5 Farḳ müşkil zümre-i ehl-i hevesden 'âşıḳı
Olmayınca câygâh dârü'ş-şifâlardan biri

6 İtmesün rind-i ḳabâḥat fehme dûzaḫ meclisi
Gelmesün bezme Ḫudâ'ya ḫod-nümâlardan biri

7 Nâbiyâ memnûn olurdum bu zemîn-i tâzeye
Olsa pey-rev şâ'ir-i siḥr-âzmâlardan biri

8 El-ḥazer zühhâd-ı nâ-bînânuñ olma peyrevi
Başuña ṭoḳunmasun zaḫm-ı 'aṣâlardan biri

9 Zülf-i ma'nâdan bu güne eyleme ḥall-i girih
Görmesün dîvâne-i zencîr-ḫâlardan biri

10 Sûḳ-ı hicrânda mezâd olmaḳda beytü'l-mâl-i ġam
Var ise vâreste olmış mübtelâlardan biri

11 Künc-i 'uzlet gülşen-i cennet ḳadar cân-baḫş olur
Dâr-ı ġurbetde bulunsa âşinâlardan biri

---

836 S1,235b;S2,285b;S3,229b;Ü,195a;M,224a;A,178b
7 siḥr-âzmâlardan :zûr-âzmâlardan S2,M ;A'da 11.beyit.
8 A'da 7.beyit.
9 A'da 8.beyit.
10 hicrânda :sulṭânda A / mezâd :murâd S1 ;A'da 9.beyit.
11 A'da 10.beyit.

837

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olma bir loḳma içün ehl-i şikem cîm gibi
Meclis-i dehrde leb-beste geçin mîm gibi

2 Ne bu tezyîn-i tekellüf ne bu elfâẓ-ı dürûġ
'Ömr-i yek-sâle içün nüsh̲a-i taḳvîm gibi

3 Ṣâfdur ẓâhiri erbâb-ı nifâḳuñ ammâ
Tîredür sîneleri mah̲bere-i sîm gibi

4 Feyż-i bâṭından olur ḥiṣṣe-i ṣûret ancaḳ
Ṣafḥaya naḳş olunan resm-i eḳâlîm gibi

5 Bî-dimâġâne başar nâmeye mührin cânân
Nâbiyâ ṣafḥa-i çerh̲ üzre meh-i nîm gibi

838

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ḳanı ol dem ki tenüm h̲âk-i gülistânuñ idi
Nigeh fetîle-i ḳandîl-i âstânuñ idi

2 Bu pend 'âḳile besdür ki h̲alḳ söylerler
Zamân ile bu sarây-ı kühen felânuñ idi

3 Göñül ki nâfe-i âhû-yı çîn-i ḥikmet idi
Dirîġ reh-zene aldurdum armaġanuñ idi

4 Alınmaz oldı elinden riyâ-fürûşânuñ
H̲urûş-ı vecd ezelden sebû-keşânuñ idi

5 Medâr-ı fah̲r ider oldı efâżıl-ı eyyâm
Kühen ḳalıblu edâlar ki ḳıṣṣa-h̲^{v}ânuñ idi

6 Bu 'aṣrda adı maḥrûsalarda gümrükdür
O ġâretüñ ki beyâbânda reh-zenânuñ idi

7 'İzâr-ı yârda h̲aṭ ṣûretinde itdi ẓuhûr
O dûd-ı âh ki Nâbî nâ-tüvânuñ idi

---

837 S1,235b;S2,281b;S3,229b;Ü,191b;M,220a;A,174b
838 S1,235b;S2,281b;S3,230a;Ü,192a;M,220a;A,174b

839

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḳapluca ḥavżı içinde gören ol sîm-teni
Çâha üftâde ṣanur Yûsuf-ı gül-pîreheni

2 Ḳapluca ḥavżı degül âyine-i ṣâf gibi
Görinür dîde-i pür-eşkde 'aks-i bedeni

3 Gösterür çerḫde seyyâre-i gîsû-dârı
Rûy-ı âba döşenüp kâkül-i 'anber-şikeni

4 Cism-i nâzikterine dâ'iye-i pûşiş ile
Fûta âvîḫtedür boynına taḳmış reseni

5 Nice cân-dâde-i ḥasret ṭolaşur fûte be-dûş
Mürdeler seyre gelür dûşına almış kefeni

840

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 İtdi o meh-i kefşgerüñ ṣît-i cemâli
Endâḫte bâm-ı felege kefş-i hilâli

2 Ol ḫâl-i siyeh kim görinür gird-i lebinde
Sevdâ-yı süveydâdan ider dilleri ḫâli

3 El virse daḫı düşme göñül terk-i edebdür
Endâzelemek ḳaydına kâlâ-yı viṣâli

4 Beyt-i nemegîndür ḫaṭ-ı püşt-i lebi ammâ
Çıḳmazsa eger ye'se anuñ daḫı me'âli

5 Nâbî giderek cilve-i bîhûdeler itdüñ
Meydân-ı ma'ânîde zebûn esb-i ḫayâli

---

839 S1,236a;S2,282b;S3,230a;Ü,193a;M,221b;A,173b
840 S1,236a;S2,277b;S3,230a;Ü,198b
5 -Ü

841

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mânend-i hâme ḥîle olanlar vesîlesi
Âhir olur ayağına pîçîde ḥîlesi

2 Elbette bir ṭarafdan olur naḳşı âşikâr
Bedrüñ hemân pür olduğı sâ'atde kîlesi

3 Câhillerüñ tefevvuḳı câh ile 'ârife
Olmaḳ gibi har esblerüñ ser-ṭavîlesi

4 Hurşîd-i yekke-tâz ile olsun mı pençe-gîr
Mâhuñ gelürse bir yire ḳavm ü ḳabîlesi

5 Ruhsâr-ı bî-tekellüfine sâde-rûlaruñ
Zen ḳısmınuñ 'adîl olamaz en cemîlesi

6 Nâbî olur mı zahm ḳalam 'âfiyet-pezîr
İḳlîm-i ġaybdan bile gelse fetîlesi

842

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Râḥat hevesin itmese dil râḥat olurdı
Ol âfete meyl itmese bî-âfet olurdı

2 Devlet iki cânibden eger olsa müyesser
Telh olmaz idi meyde dahı lezzet olurdı

3 Pâ-mâl-i leked-kûb-ı firâḳ olmasa hâṭır
Tedbîr-i viṣâl eyleyecek ḳudret olurdı

4 Esbâb-ı ṭarab cümlesi âmâdedür ancaḳ
Yâr eylese teşrîf ṭarab ḳat ḳat olurdı

5 'Âlemde eger olmasa âyîne-i nâ-çîz
Kendü ruhına ehl-i naẓar ḥasret olurdı

6 Bî-vaḳt ü zamân olsa eger kârda te'sîr
Hurşîd-i zemistânda da germiyyet olurdı

7 Yâr eyler ise da'vî-i noḳṣân-ı maḥabbet
Nâbî haṭ-ı nev-hîzi saña ḥüccet olurdı

---

841 S1,235a;S2,284b;S3,230a;Ü,189a;M,222a;A,175b
3 -S2,M,Ü

842 S1,236b;S2,285a;S3,230b;Ü,194a;M,223b;A,173b

843

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne dilden ârzû-yı zevḳ-i vaṣl-ı dil-rübâ gitdi
Ne o şûḫ-ı vefâ-düşmenden âyîn-i cefâ gitdi

2 Seni meclis-be-meclis cüst-cûya ey ḳamer-ṭal'at
Göñül bir yaña ben bir yaña cânum bir yaña gitdi

3 Remîde itdi benden yâri seng-i ṭa'n-ı bed-gûyân
Şikest-i dil teraḳḳî buldı elden mûmiyâ gitdi

4 Tehî ḳaldı nevâl-i vaṣldan ḫᵛân-ı ümîd ammâ
Velîkin ma'de-i dilden de renc-i imtilâ gitdi

5 Benüm dergâh-ı Cem'den intifâ'um ol ḳadardur kim
Hezârân mekr ile kesb itdügüm naḳd-i riyâ gitdi

6 Nigâh-ı kemterîn sedd-i dükân-ı sûz u tâb oldı
Metâ'-ı ḳıymet-engîz-i niyâzum bî-bahâ gitdi

7 Geçirdi çâşnî-gîr-i felek ol deñlü vaḳtin kim
Nevâl-i ârzû meydâna geldi iştihâ gitdi

8 Budur ṭûl-ı ḥayâtumdan hemân taḥṣîlüm ey Nâbî
Ki bezme yarleşüp bîgâneler hep âşinâ gitdi

---

843 S1,236b;S2,278b;S3,230b;Ü,190a;M,217a;A,177a
6 oldı :itdi S2,Ü,M,A

844

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 İtmiş bahâr ḥamdele-gûyâ çemenleri
Olmış sücûd-ı şükre fürû nârvenleri

2 Feyż-i bahâr eylemiş iḥyâ çemenleri
Olmış h̲urûşgâh-ı tebessüm dehenleri

3 Âzâd olup şükûfe-i bâdâm ḥabsden
Aşmış hevâya şüste idüp pîrehenleri

4 Cedvelli bir kitâb-ı Gülistân olup çemen
Olmış nüvişte la'li ile ser-süh̲anları

5 Bulmış ḥayât-ı tâze şeker-h̲and şükrden
Olmış nebât-rîz nebâtuñ dehenleri

6 Ḥem-reng-i gül-ruh̲ân olur itdükçe 'an-ḳarîb
Âmîziş erġavân ile berg-i semenleri

7 Zah̲m-ı firâḳını çekerek berg ü bârınuñ
Olmışdı çâk çâk dırah̲tuñ bedenleri

8 Te's̲îr-i i'tidâl hevâdan bulup necât
Hep dest-bürd-i deyden unutdı geçenleri

9 Nâbî bu ni'met olmaz idi nev-be-nev ziyâd
Ma'nâ-yı şükre olmasa dâ'ir suh̲anları

---

844 S1,236b;S2,285a;S3,231a;Ü,191a;M,223b;A,176a
4 olup :idi S2

845

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gülistân-ı emel ḥasret-keş-i berg ü nevâ ḳaldı
Nihâl-i ârzû bîgâne-i neşv ü nemâ ḳaldı

2 Virüp naḳd-i sirişk aldum ten-i sîmînin âġûşa
Ara yirde şemîm-i kâkülüñ bâd-ı hevâ ḳaldı

3 Cünûn vâdîlerin hep devlet-i 'aşḳuñda ṭayy itdüm
Hemân bir reh-güẕârum düşmedük dârü'ş-şifâ ḳaldı

4 Lisânen 'arż-ḥâle cür'etüm yoḳ pîşgâhuñda
Meded ey ẖâme-i küşkil-güşâ himmet saña ḳaldı

5 Ne var bir kerre de it imtiḥân luṭf-ı viṣâlüñle
Dilümde âzmâyiş itmedük ḳanġı cefâ ḳaldı

6 Geçerdi ol da ẖaṣṣiyyetden elde iẖtiyâr olsa
Şikest-i ehl-i derde çâreger bir mûmiyâ ḳaldı

7 Nesîc-i ġayre virdi ḳıymetin sevdâger-i gerdûn
Benüm Nâbî ḳumâş-ı nev-ẓuhûrum bî-bahâ ḳaldı

846

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bârût-ı rû-siyâh yaḳup yıḳdı ẖânemi
Döndürdi çerẖ ẖâṭıruma âşiyânemi

2 Ḥakk itdi nevk-i gizlik-i âteş-dem-i ḳader
Mecmû'a-i Stânbul içinde nişânemi

3 Dîvân-ı şi'r 'âlem-i bâlâya 'azm idüp
Murġân hevâda söyleşür oldı fesânemi

4 İtdi sitâregân ile hem taḥta-i şümâr
Evc-i hevâda sikke-i naḳd-i ẖızânemi

---

845 S1,237a;S2,279a;S3,231a;Ü,190a;M,218a;A,177b
846 S1,237a;S2,280a;S3,231a;Ü,190b;M,218b;A,179a
(*) "Nâbî Efendi'nün İstânbul'da sa'âdetẖâneleri Bârûtẖâne vaḳ'asında yanup ẖarâb olduḳda buyurmuşlardur" A

5 Bî-şekve idi meşrebüm ammâ şirâr-ı nâr
Bî-iẖtiyâr göklere çekdi zebânemi

6 Nâbî hümâ-yı evc-i ferâġ olduġum görüp
Ḳaldurdı rûzgâr semavâta lânemi

847

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bî-bedel gerçi ki yoḳ ḥüsn ile senden ġayrı
Var mıdur ḥüsnüñe de âyîne benden ġayrı

2 N'işlesin yâ göñül olduġı içün zülfüñde
Ḥaddi yoḳ pîç ü ẖamuñ çîn ü şikenden ġayrı

3 Penbe âvîẖte olmazdı zih-i ẖallâca
'Âşıḳuñ dest-resi olsa resenden ġayrı

4 Umma ümmîd-i vefâ elbise-i fâẖireden
Yoḳ vefâ eyleyecek saña kefenden ġayrı

5 Şevḳ-i gîsû ile âhum n'ola çıḳsa çerẖe
'Alemüñ menzili yoḳ bürc-i bedenden ġayrı

6 Bî-vefâ olduġı yoḳdur baña ġam bir yirde
Künc-i meyẖâne ile ṣaḥn-ı çemenden ġayrı

7 Kiminüñ câmi'i var kimi yapar pül Nâbî
Şu'arânuñ n'olur âs̱ârı suẖandan ġayrı

---

847 S1,237a;S2,289a;S3,231b;Ü,198a;M,227b;A,176a
4 umma :itme S2,Ü,M,A

848

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Pey-rev ol cümle peyâmberlere Cibrîl gibi
İhtişâş itme fakat birine İncîl gibi

2 Kalmışuz âteş u âbuñ arasında hayrân
Kalbümüz rûşen iken revġan-ı kandîl gibi

3 Ko hasîr olup ayakda kalalum istemezüz
Kimsenüñ düşına bâr olmaġı zenbîl gibi

4 Ser-i sünnîdeki destâr gibi yek-reng ol
Yüri terk eyle dü-reng olmaġı mendîl gibi

5 Ġayre nef' oldı biz itdükçe terakkî ancak
Hâk-mâl olduġumuz kaldı bize Nîl gibi

6 Üstühvân ile Hümâ gibi yüri hursend ol
Ne virürler bu şikem-hvârelige fîl gibi

7 Olmadan Ebreheveş seng-zen-i Ka'be-i dil
Düşmen-i Ka'be'ye ur sengi ebâbîl gibi

8 Ġayrinüñ itmek içün çeşmini rûşen Nâbî
Rû-siyâh olmadayuz sürme ile mîl gibi

---

848 S1,237b;S2,280b;S3,231b;Ü,191b;M,220a;A,177b
4 S2'de 6.beyit.
5 S2'de 4.beyit ; itdükçe :itdükde A
6 S2'de 5.beyit.

849

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne olur bâr-ı belâ 'aşk-ı girân-renc gibi
Ne şifâ-bahş-ı ṭabî'at bulunur genc gibi

2 Yüri yek-rengüñi vâsıṭa-i râḥat bil
Olma âzürde dü reng olmada şaṭranc gibi

3 Mey gibi çihre-fürûzende-i ḫûbân olmaḳ
Ḫoşdur ifsâd-ı 'uḳûl eylemeden benc gibi

4 Bende ḫamyâze-i âġûş ü raḳîb-i bed-reg
Ṣarılur gerdenine 'illet-i ḳulunc gibi

5 Ḳad-i yâr ile bile gerdiş ider çeşm-i raḳîb
Deyrde resm olınan ṣûret-i Efrenc gibi

6 Ṣıġışur ḥalḳa-i eflâk żamîrümde benüm
Görinür vüs'ati ancaḳ raḳam-ı penc gibi

7 Baña ne fâ'ide ḥâṣıl ṭutalum ḫalḳ dimiş
Gelmeye 'âleme Nâbî-i suḫen-senc gibi

850

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nûr-ı çeşmüm perdelendi Ka'be-i 'ulyâ gibi
Gûşe-gîr-i ḫalvet oldı dîde-i bînâ gibi

2 Oldı çün kim 'âlem-i ṣûretde âsâyiş 'adîm
Dîde-i aġyârdan oldı nihân ma'nâ gibi

3 Gördi yoḳdur merdüm-i 'âlemde âs̱âr-ı vefâ
Girdi ism-i bî-müsemmâ şekline 'Anḳâ gibi

4 'İllet-i âşûb sârî olduġın dehre görüp
Ḫum-nişîn oldı Felâṭûn-ı ḥikem-fermâ gibi

---

849 S1,237b;S2,280a;S3,231b;Ü,192a;M,220b;A,174b
1 olur :bulur S1,S2,S3

850 S1,238a;S3,232a;Ü,192b;M,220b;A,33a

5 Ḫırmen-i devrânı itdi çün ṣevâ'iḳ târ ü mâr
İtdi ebr içre tevârî beyża-i beyżâ gibi

6 Dîdelerden çeşme-i âb-ı ḥayât oldı nihân
Oldı rûz-ı hicr ṭûlânî şeb-i yeldâ gibi

7 Rûzgâruñ şiddetinden oldı âsâyiş-güzîn
Zîr-i dâmân-ı ḫafâda şem'-i bezm-ârâ gibi

8 Mesned-i 'ulyâdan itdi âb-ı nîsânveş nüzûl
Muḫtefî oldı ṣadefde lü'lu-yı lâlâ gibi

9 Dest-bürd-i sîmyâ-perdâzî-i eyyâmdan
Cîb-i ġaybı eyledi menzil yed-i beyżâ gibi

10 Görmedi ẓâhirde râhat bâtına itdi 'ubûr
'Ârif-i ṣâḥib-sülûk-ı 'âlem-i bâlâ gibi

11 Olduġından mes'ele müşkil maḳâṣıd muḫtelif
Oldı nâdândan ḫafî mâhiyyet-i eşyâ gibi

12 Ni'met-i nâber-ḳarâruñ çâşnîsin bulmayup
Oldı 'âlemden keşîde dest-i istiġnâ gibi

13 Revḫdür rûḥuñ olur ḫaṣiyyet-i ẕâtı ḫafâ
Bûy-ı gül ṭab'-ı ma'âdin neş'e-i ṣahbâ gibi

14 Eyledi taḳdîr ṣandûḳ-ı taḥarrüzde nihân
Mevsim-i eyyâm-ı 'îde ṣaḳlanan ḳâlâ gibi

15 Gâh olur bârî hele ẕevḳ-i mülâḳâta sebeb
Ġayrı yoḳ baña tesellî-baḫş olur ru'yâ gibi

16 Oldı göñlüm Nâbiyâ bâzîçe-i emvâc-ı ġam
Çalḳanur geh ye's ü geh ümmîd ile deryâ gibi

---

12 'âlemden : 'âlemde S2,Ü,M
14 -M ;S2'de 15.beyit.
15 S2,M'de 14.beyit ; tesellî-baḫş olur : tesellî-baḫş olan S2,M

851

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Âbdan olmış iken dâ'ire-i 'âlem ḥayy
Yine yoḳdur arasañ âbdan erzân bir şey

2 Naẓarı câmeyedür ẕâta degüldür ḫalḳuñ
Âbdan ḳıymetidür câme-i gül-gûn ile mey

3 Söylenür lafẓ-ı kerem lîk vücûdı nâ-yâb
Ġâlibâ Ḥâtim o ma'nâyı bile itmiş ṭay

4 Ḫıṭṭa-i sînede tesḫîr-i ḥiṣâr-ı dil içün
Dökilür laġm yolından sipeh-i naġme-i ney

5 Zer-i mihr olmasa germiyyete tebdîl olamaz
Meclis-i kevne bürûdet düşüren serdî-i dey

6 Olamaz çerḫ serâsîmeliginden âzâd
Cûda dullâb tamâm içdügini itmese ḳay

7 Añlanur deyn temessüklerinüñ mührinden
Nâbiyâ âḫir-i mecmû'-ı devâ oldugı key

852

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Luṭfdur ehl-i dilüñ vâsıṭa-i tesḫîri
Sîm ü zerden olur âzâdelerüñ zencîri

2 Her ṣabâḥ olur idi naḳd-i murâd âmâde
Çıḳsa her gördügümüz vâḳı'anuñ ta'bîri

---

851 S1,238a;S2,286b;S3,232a;Ü,192a;M,225a;A,176b
5 Ü'de 6.beyit.
6 ḳay :mey S2 ;Ü'de 7.beyit.
7 Ü'de 5.beyit.
852 S1,238b;S2,290a;S3,232b;Ü,192b;M,217b;A,177b

3 Bulamazsuñ arasañ meclis-i bî-reşk ü nifâḳ
İhtiyâr itmeyicek encümen-i taṣvîri

4 Şad hezârında bir ancaḳ bulunurdı râżı
Olsa mahlûḳda taġyîre tüvân taḳdîri

5 Eylesün halkdan ümmîd-i 'atâ ey Nâbî
Çeşmine gûşına itmek dileyen ta'zîri

853

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olmasa sufre-i âsârumuzuñ sâḳıṭası
Bulamaz lezzet-i ma'nâya ẓafer lâḳıṭası

2 Ḳatı berhem-zededür nüsha-i eczâ-yı vücûd
Ḳâbil-i derk degül güm-şudedür râbıṭası

3 Nice ḥükm itsek olur yine naḳîşi ẓâhir
Kâ'inâtuñ ḳatı nâ-yaftedür żabıṭası

4 Zâ'il olduḳça olur ḥüsni cihânuñ peydâ
Bu 'arûsuñ ne 'aceb ṣâni' imiş mâşıṭası

5 Cennete vâsıṭa dünyâdur egerçi Nâbî
Dilberinden dahı şîrîn görinür vâsıṭası

854

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Lebüñüñ teşnesiyem ṣunma mey-i gül-fâmı
Âb-ı yâḳut ile tâ yıḳamaduḳça câmı

2 Çeşminüñ hastesiyem girmege ḳâdir degülem
Çûp-ı bâdâm ile ḳızdurmasalar ḥammâmı

---

853 S1,238b;S2,283b;S3,232b;Ü,193b;M,222b;A,175a 4 râżı : râḥat S2
5 dilberinden :dilberinde S1,S3

854 S1,238b;S2,286a;S3,232b;Ü,195b;M,224b;A,178b

3 İtmeden farkı nedür âb-ı hayât içre şinâ
Hased âğûşa çeken rinde o sîm-endâmı

4 Nâmını câme-i hestî komanun farkı nedür
O metâ'uñ ki ola reng-i 'adem encâmı

5 Dâme düşmez uçan ol sîm-tenüñ şevkiyle
Kuralar aña meger sürme telinden dâmı

6 Gitse erbâb-ı harâbât-ı hakîkat hacca
Rişte-i penbe-i mînâdan olur ihrâmı

7 Zahm-ı tîri o şuhuñ bâde kadar neş'e virür
Nâbiyâ cür'a-i meyden şuvarılmış câmı

855

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Açıldı 'âşıkuñ yine dağ-ı nihânları
Yir yir zuhûra geldi mahabbet nişânları

2 İstanbul'a akarsa göñül cûyveş n'ola
El şalmada sefînelerüñ bâdbânları

3 Ey mest-i câh mâye-i 'ibret yiter saña
Devr-i güzeştenüñ okunan dâstânları

4 Bizden ziyâde kaşr-ı hayâlüñ degül dirîğ
Gül-bûse-çîn-i pây-ı nefes nerdübânları

5 Dil-besteyüz o genc-i tehî-dest-i bahta kim
Ru'yâsına mu'abbir arar pâsbânları

6 Bir bir şayılmada sitem-i rüzgârdan
Mânend-i mirvaha tenümüñ üstühvânları

---

3 -Ü,A
4 -Ü,A ;farkı :hüsni S2,M;M'de 6.beyit.
5 M'de 4.beyit.
6 M'de 5.beyit.
855 S1,239a;S2,284a;S3,233a;Ü,194a;M,223a;A,178a
4 nefes :tama' S2
7 Bir râha sâliküz ki kumâş-ı 'inâyeti
Ahbâbına hediyye virür kârbânları

8 Nâbî ḳalurdı zâviye-gîr-i 'adem suẖen
Erbâb-ı naẓmuñ olmasa ḥüsn-i beyâbânları

856

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Puẖte eylerse de devrân-ı felek ẖâmları
Ehl-i derdüñ yine şîrîn olamaz kâmları

2 Ne görürdi dil ile dîde meger kim Cemşîd
İẖtirâ' itmese meyẖâne vü ḥammâmları

3 Serve teklîf-i ẖırâm itmez idük görsek eger
Ḳâmet-i yârüñ aña kesdügi endâmları

4 Ne ḥalâvet var o sükkerde k'ola mûr-âlûd
Neyleyüm vaṣlı ẖaṭ-âverlügi hengâmları

5 Ṣabra ṣarf eyleseñ âsânter idi ey Nâbî
Vaṣla ṣarf eyledügüñ kûşiş ü iḳdâmları

857

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ben istedükçe beyân itmek istiḳâmetümi
Zamâne bir bir urur çihreme ḳabâḥatümi

2 'Aceb bu k'itmedeyüm zîver-i dükân-ı riyâ
Melek begenmez iken yazmaġa 'ibâdetümi

3 Bürehne ḳalması ketm-i 'ademde râciḥdür
Libâs-pûş-ı ẓuhûr itmeden şikâyetümi

4 Sipihr-i dûn ġamı da benden eyler idi dirîġ
Bileydi ger ġam içün olduġın şeṭâretümi

---

856 S1,239a;S2,284b;S3,233a;Ü,194b;M,223a;A,177a
857 S1,239a;S2,286a;S3,233a;Ü,195a;M,224b;A,178a

5 Beni bilür o perî iltifâta nâ-lâyıḳ
Meger ki bilmeye tebdîl idem ḳıyâfetümi

6 Raḳîb öpdi ulaşdı ol âfete Nâbî
Alınca âfetümi elden aldı âfetümi

858

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ne ġam kerîmüñ olursaḳ esîr-i medyûnı
Le'imüñ olmayalum tek keremle memnûnı

2 Bu çâr-sûda 'aceb farḳ olunmadı ḳaldı
Riyâ-fürûş ile ḥalvâ-fürûş ṣâbûnî

3 Bu ḫûb u zişt-i cihânı temîz ider mi olan
Mis̱âl-i âyine yeksân derûn u bîrûnı

4 Yine penâh idecek âsitâne-i ġamdur
Gezerseñ ey dil-i âvâre rub'-ı meskûnı

5 Teveccüh itmez idüm şi're Nâbiyâ bu ḳadar
Beyân-ı sırr-ı ḥikem olmayaydı mażmûnı

859

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Tefaḫḫuṣ itmege ta'yîn-i âb u dânemüzi
Diyâr-ı ġaybda terk itdük âşiyânemüzi

2 Niẓâm-ı baḫtumuza eylemiş każâ tanẓîr
Niẓâm-ı ḳısmet-i evḳât-ı pençgânemüzi

3 Bilür tehî idügin ṭab'umuz tekellüfden
Gören mu'âmele-i lâ'übâliyânemüzi

4 Ümîd idi bize de ṭayy-ı rütbe-i ems̱âl
Eger ki biz de tamâm itsek âsitânemüzi

5 Biz iktisâb-ı kemâl idelüm de ey Nâbî
Ḳo söylesün bir alay jâjhâ fesânemüzi

---

858 S1,239a;S2,288b;S3,233b;Ü,197b;M,227a;A,176a
1 esîr-i medyûnı :esîr ü medyûnı S2,M
859 S1,239b;S2,289a;S3,233b;Ü,197b;M,227a;A,176a

860

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Vużû nâmiyle rîzân eyler âb-ı rûy-ı rindânı
Olunsa baht-ı kâfir-kîşe teklîf-i müselmânî

2 Feżâ-yı 'aşkda pervâza gelmez murġ-ı bîgâne
Bu deşt-i bî-kerânuñ reng-i rûdur murġ-ı perrânı

3 Ḫurûc-ı Âdeme ben bâ'is oldum diyü cennetden
Rüfûya nâ-sezâdur gendümüñ çâk-i girîbânı

4 Sirâyet eylemiş mektûba la'linden ḥalâvet kim
Virür şehd-i muṣaffâ kîsenüñ mûm-ı girîbânı

5 İdersin perçemüñ ḫalvet-nişîn-i kelle-pûş ammâ
Zebân-ı şâne söyler mû-be-mû esrâr-ı pinhânı

6 Çenârı pây-mâl eyler kedû-yı tîre-baht ammâ
Rehâ bulmaz çenâruñ pençesinden ẓarf-ı dâmânı

7 Maḳâl-i ḥikmeti nâ-ehle ıẓhâr itme ey Nâbî
'Azîz olur idenler Yûsuf-ı esrârı zindânî

861

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Olsa te'vîl-i 'ibâretle mü'evvel ma'nâ
Ḫâṭıra gelmez idi lafẓdan evvel ma'nâ

2 Bî-'ibâret yine dillerde nihân cilve ider
Olmaz olmasa bile lafẓ-ı mu'aṭṭal ma'nâ

3 Ṭâ'ir-i lâne-i ıṭlâḳ ḳafes-gîr olmaz
Ḳayd-ı taḥrîr ile olsun mı müselsel ma'nâ

4 İtmez ervaḥa sirâyet 'ileli ecsâmuñ
Ḥarf-i 'illetle degüldür yine mu'tel ma'nâ

---

860 S1,239b;S2,286b;S3,233b;Ü,195b;M,225a;A,179a

861 S1,239b;S2,287a;S3,234a;Ü,196a;M,225b;A,175a
3 Ṭâ'ir-i :Ẓâhir-i A

5 Şûretüñ tefriķası itmez es̱er ma'nâya
Olmaz eşkâl-i 'ibâretle müşekkel ma'nâ

6 Vüs'at-i 'âlem-i ma'nâyı ķıyâs it andan
Lafẓ-ı mücmelde ider cilve mufaṣṣal ma'nâ

7 Lüb e'azzdur ne ķadar olsa bile ķışr 'azîz
Şûretüñ mertebesinden olur efḍal ma'nâ

8 Bâṭınuñ ḥüsni olur ẓâhir ile cilve-nümâ
Lafẓ maḥsûsdur ammâ ki muḫayyel ma'nâ

9 Feneri rûşen iden şem'-i żiyâ-güsteridür
Nûr-ı bâṭınla virür şûrete ṣayķal ma'nâ

10 Giyse ya câme-i Mıṣrî ya ķabâ-yı 'Acemî
Olmaz ârâyiş-i ẓâhirle mübeddel ma'nâ

11 Şûrete itme naẓar ma'nîye baķ ey Nâbî
Saṭr kec düşse de olmaz yine muḫtel ma'nâ

862

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Meyüñ bilür naẓar aṣḥâbı dil-güşâlığını
Görince ġûre libâsında tûtiyâlığını

2 S̱ebât-ı sâye tenezzüldedür 'uluvde degül
Ķalem Hümâ'ya degişmez şikeste-pâlığını

3 Dıraḫt-ı cennetüñ it fehm ķıymetin bundan
Ki virdiler yed-i Mûsâ'ya bir 'aṣâlığını

4 'Aceb ne tîz ferâmûş ider cebîn-i ġurûr
Ḥaṣîr-i mescide her rûz çihre-sâlığını

5 Başıldı maḥżar-ı ḫâk üzre mühr-i seng-i mezâr
Sipihr-i ser-keşüñ is̱bâta bî-vefâlığını

---

6 S2,Ü,M'de 7.beyit.
7 S2,Ü,M'de 6.beyit.
862 S1,240a;S2,288a;S3,234a;Ü,193b;M,226a;A,177a
1 aṣḥâbı :erbâbı S2,M,A

6 Ne zaḫm-ı kârd ne dendân ḥabs-ı ma'de-i teng
Bilürse mîve eger ḳadr-i nâ-resâlıġını

7 Gelürdi keffe-i iḳbâle râcih ey Nâbî
Gedâ müvâzene eylerse bî-nevâlıġını

863

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne bilür derdümi bir kimse Ḫudâ'dan ġayrı
Ne bilür menzil-i cânânı ṣabâdan ġayrı

2 Ḳatı ḫâlîlügi var bâdiye-i iḫlâṣuñ
Ṭoḳunur yoḳ naẓara gerd-i riyâdan ġayrı

3 Eyledüm çoḳ tek u pû merḥale-i miḥnetde
Dest-gîr olmadı bir kimse 'aṣâdan ġayrı

4 Pîrlük mevsimi bilmem kime taḥmîl ideyüm
Bâr-ı endûhı yine püşt-i dü-tâdan ġayrı

5 Mihre da'vâ-yı vefâdârî ider çoḳ ammâ
'Âşıḳ-ı ṣâdıḳı yoḳ mihr-i giyâdan ġayrı

6 Saña bu mıṣra'-ı meşhûr yiter vird-i zebân
Elimüzden ne gelür ḫayr du'âdan ġayrı

7 Iżṭırâb eyleme bîhûde yire ey Nâbî
Çâre yoḳdur buña teslîm-i rıżâdan ġayrı

---

863 S1,240a;S2,287b;S3,234a;Ü,196b;M,226a;A,175b
6 S2,Ü,M,A'da 7.beyit ;vird-i zebân:ey Nâbî A
7 S2,Ü,M,A'da 6.beyit ;ey Nâbî :sen de göñül A

864

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dilde 'aḳl olsa devâ-ḫᵛâh-ı cünûn olmaz idi
Olsa hem-zâd-ı cünûn 'aḳla zebûn olmaz idi

2 İtme ümmîd-i ṣafâ meykede-i devrândan
Câm-ı gerdûnda şarâb olsa nigûn olmaz idi

3 O ḳadar cevher-i ẕât ile dü rû olmasa tiġ
Ḫâṭır-ı ġayr içün âlûde-i ḫûn olmaz idi

4 'Âşıḳuñ ḫâṭırına itmese taḳlîd ḥabâb
Hod-be-ḫod ḫâne ber-endâz-ı sükûn olmaz idi

5 Lâle hem-ḫᵛâbî-i emvâtı ferâmûş itse
Ḫâṭırında girih-i dâġ-ı derûn olmaz idi

6 Olmasa fikr-ṭırâzende-i gîsû-yı bütân
Rîziş-i eşk-i ḳalem ġâliye-gûn olmaz idi

7 İtmese vaḥşet-i âyîne-'izârân te'sîr
Nâbiyâ kürre-i endîşe ḥarûn olmaz idi

---

864 S1,240b;S2,288b;S3,234b;Ü,197b;M,227a;A,175b
2 gerdûnda :'âlemde S1

865

Mütefâ'ilün Fe'ûlün Mütefâ'ilün Fe'ûlün

1 O meh-i nevüñ ki ḥüsni bu ḳadar füzûnter oldı
Sitemi ẖilâf-ı me'mûl kereminden eks̱er oldı

2 Ruẖ-ı âli eylemişdi dil-i 'âşıḳânı pür-ẖûn
İrişince ẖaṭṭı her mū reg-i şevḳe nişter oldı

3 Dil-i 'âşıḳân degüldür yalıñuz ẖaṭuñdan ey meh
Baḳ o sâde-levḥ-i mir'ât ne ḳadar mükedder oldı

4 Eyü ṣûrete ḳomışduḳ arada niyâz ü nâzı
Araya girince ẖaṭṭuñ o da şekl-i aẖer oldı

5 Biri birini ta'addî iderek leyâl ü eyyâm
Göricek bahâr-ı 'adli ikisi ber-â-ber oldı

6 Yiridür ne nâz iderse beden-i niyâzmende
Bu ḳadar ḳuvâ vü 'ażâ şeh-i ruḥa çâker oldı

7 Ḳaraya çalardı çoḳdan bu havâda keştî-i ṣabr
Dil-i âhenîni yârüñ hele aña lenger oldı

8 Bu ḳadar sitem-keşânuñ es̱er itmez inkisârı
'Acebâ o ġırra-i nâz ne du'âya maẓhâr oldı

9 Güherüñ ne ḥaddi var kim ola sözle hem-terâzû
Bu 'aceb ki Nâbiyâ söz ne 'araz ne cevher oldı

---

865 S1,240b;S2,289a;S3,234b;Ü,198a;M,228a;A,176b

866

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Eyyâm-ı ḥüsn o şûḫ-ı sitemkâra ḳalmadı
'Uşşâḳuñ inkisârı o ġaddâra ḳalmadı

2 Naḳd-i sirişki eylemeden ġayrı bî-diriġ
Neyl-i viṣâl-i yâre daḫı çâre ḳalmadı

3 Ṭoldı metâ'-ı nûrla dükkân-ı kâ'inât
Cîb-i felekde ḫarc idecek pâre ḳalmadı

4 Âvâre-gerd-i küçe-i âmâl olan göñül
Düşdi reh-i maḥabbete âvâre ḳalmadı

5 Zîb-i miyân-ı Edhem-i çerḫ idi keh-keşān
Ḳırdı ṭopuzla mihr o ġaddâra ḳalmadı

6 Ol zaḫmlar ki sîne-i 'uşşâḳa urdı yâr
Cümle oñuldı gitdi hele yâre ḳalmadı

7 Her rûz eyledi nice kirpâsı rû-sefîd
Ammâ sepîdi-i ruḫı ḳaṣṣâre ḳalmadı

8 Ebr itdi rişte-i keremin öyle 'âm kim
Medd-i zebâna ḳudret-i fevvâre ḳalmadı

9 Mevc-i ḥelâli cilveler itsün ki Nâbiyâ
Mevc-i ḥarâm gösterecek ḫâre ḳalmadı

---

866 S1,240b;S2,289b;S3,235a;Ü,199a;M,227b;A,177a

867

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 İtdürür kişver-i efvâha sefer güfteleri
Giydürür besteler eş'âra libâs-ı seferi

2 Ṣâḥib-i 'ırż idi evvel ġazel-i sâde iken
Uydurup ehl-i hevâ eylediler der-be-deri

3 Zîr ü bâlâyı idüp nâliş ile gerdîde
Şimdi fevvâreveş inceltdiler şi'r-i teri

4 Ruḫ ü pâyına ṭabanceyle tereng urmaḳdan
Şi'rüñ üşdi başına dâ'irenüñ şûr ü şeri

5 Ḳâ'ilüz naġme-şinâsânına İstanbul'uñ
Cigner aġzında Yehûdîleri Çingâneleri

6 Pister-i ṣafḥa-i mecmû'ada ḫvâbîde iken
Oldı 'illet-zede-i renc-i sübât-ı seherî

7 Ġazeli ṣavt u maḳâmât ile teşhîr itmek
Çengiler şekline ṣoḳmaḳ gibidür tâzeleri

8 Getürür şi'ri uṣûliyle naġam pervâza
Murġ-ı nażmuñ olur âvâz-ı naġam bâl ü peri

9 Gûş-ı efvâhda şehri ṭolaşup ey Nâbî
Devr ider 'âlemi mânend-i nesîm-i seḥerî

---

867 S1,241a;S2,290a;S3,235a;Ü,197a;M,216b;A,174b
6 -A
9 şehri :şimdi S2,Ü,M,A

868

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Beni dil-h̲aste görüp çeşmüñe nem gelmez mi
Ya peşîmânî-i evżâ'-ı sitem gelmez mi

2 Sen de inṣâf id e ey âfet-i bîgâne-nevâz
Ġayr ile ṣoḥbetüñ insâna elem gelmez mi

3 Ṭaleb-i kâm ile biz bunca şitâbân olduḳ
O da âyâ bize bir iki ḳadem gelmez mi

4 Ey düşen dâ'iye-i vaṣf-ı dehân-ı yâre
'Acebâ h̲âṭıruña râh-ı 'adem gelmez mi

5 Râyegân olmaya mı yine metâ'-ı maḳṣûd
Nâbiyâ ḳâfile-i luṭf u kerem gelmez mi

869

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bahâr geldi yine deste câm alınmaz mı
O ġonceden bu havâlarda kâm alınmaz mı

2 Ḳalur gider mi bize itdügi bu cevr ü sitem
Sipihrden 'acebâ intiḳâm alınmaz mı

3 H̲aṭ-âver olmaġıla dil geçer mi dil-berden
Sevâdkâr ise de sîm-i h̲âm alınmaz mı

4 İder mi gûş 'aceb 'andelîbüñ efġânın
O ġoncenüñ deheninden kelâm alınmaz mı

5 Ġurûr ḥüsn ü leṭâfet-i h̲iṭâba mâni' ise
Yâ reh-güz̲ârına varsaḳ selâm alınmaz mı

---

868 S1,241a;S2,277b;S3,235a;Ü,189a;M,215b;A,170b
2 ṣoḥbetüñ :ülfetüñ A
3 Ṭaleb-i :Heves-i A
869 S1,241a;S2,277b;S3,235b;Ü,188b;M,215b;A,170b
3 sevâdkâr :sevâd-gîr S2,Ü,M

6 Esîr-i zülfi olan dillerüñ nedür ḥâli
Nesîm-i nâfe-güşâdan peyâm alınmaz mı

7 Naḳîşedür saña şeb-gerdlük disem Nâbî
'Aceb bu sözden o mâh-ı tamâm alınmaz mı

870

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bulsa her ḳande ki bir ṣâf-dili âb gibi
Dil-i ser-geşte döner üstine dullâb gibi

2 Ḳıblegâh-ı ṣaf-ı maḳṣûd olamazsın ey dil
Sîne-çâk olmayıcaḳ ṣûret-i miḥrâb gibi

3 Çıḳmadı dâ'ire-i dâġ-ı maḥabbet dilden
Sîne-i yemde olan ḥalḳa-i gird-âb gibi

4 Dil-rübâ öyle gerekdür ki şarâb içdügi dem
Dehenin mihr sile ġonce-i sîr-âb gibi

5 Ḳoma mecrâ-yı ferâẖı heves-i rif'at ile
Düşme ṭar yirlere fevvâredeki âb gibi

6 Ṣubḥ-ı maḥşer çıḳar ancaḳ ġam-ı dil ey Nâbî
Dîde-i baẖta ḳonan ḳâfile-i ẖᵛâb gibi

871

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'ilün

1 Oldı bir naẖvet-perestüñ dil yine dîvânesi
Kim niyâz olmış şehîd-i ġamze-i mestânesi

2 Kâse nûş ider göñül ol bezmgâhuñ k'eylemiş
Sâġar-ı ẖurşîdi gerdân ġayret-i peymânesi

---

870 S1,241b;S2,287b;S3,235b;Ü,196b;M,226a;A,171a
-A
871 S1,241b;S2,283a;S3,235b;Ü,193b;M,222a;A,171a

3 Dil çerâġ-ı encümen-pîrāy-ı bî-hûşı olup
Seng-i dest-i küdekândur her ṭaraf pervânesi

4 Dil o şahbânuñ h̲arâb-ı ser-girânıdur k'olur
Mihr-i 'âlem-gîr ser-pûş-ı ḫum-ı meyh̲ânesi

5 Devlet-i târîkî-i ḥırmânda Nâbî eylemez
Şem'-i pür-nûr-ı ümîdi zînet-i kâşânesi

872

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 H̲ayâl-i zülf idermiş 'âşıḳ-ı mehcûr gördüñ mi
Maḥabbetde bu deñlü fikr-i dûr-â-dûr gördüñ mi

2 Hezârân dil gezersin ey h̲ayâl-i yâr inṣâf it
Bu seyrân itdügüñ yirlerde bir ma'mûr gördüñ mi

3 Fedâ eyle göñül fikr-i h̲umârı z̲evḳ-i ṣahbâya
Bu 'işretgâhda bir z̲evḳ-i bî-maḥrûr gördüñ mi

4 Mis̲âl-i âb h̲ûn-ı 'âşıḳı bî-bâk nûş eyler
Ne bî-raḥm olduġın ol dîde-i mah̲mûr gördüñ mi

5 Hezârâsâ hemân elden ḳoma feryâduñ ey Nâbî
Bu gülşende açılmaz bir gül-i mestûr gördüñ mi

873

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ra'şe ṭutsa n'ola endâm-ı dil-i mah̲zûnı
Şâhid-i meyde yine gördi libâs-ı h̲ûnı

2 Uralum âteşe kâlâ-yı ġam-ı devrânı
Yine nûş eyleyelüm bâde-i âteşgûnı

---

5 zînet-i :şâhid-i A

872 S1,241b;S2,278a;S3,236a;Ü,189b;M,216a;A,171b

873 S1,242a;S2,280b;S3,236a;Ü,191a;M,219b;A,171a

3 Kes̲ret-i nuḳre-i eşküm h̲aberin almış kim
Zîr-i h̲âk itdi ḥased mâlı ile Ḳârûn'ı

4 Vuṣlat-ı hicr be-dünbâli ḳabûl itmez dil
Neylesün h̲aste olan merhem-i zah̲m-efzûnı

5 Nice teşbih ideyüm servi ḳad-i dildâra
Nice mevzûn ideyüm mıṣra'-ı nâ-mevzûnı

6 N'idem âh eylesem ardınca gelür girye hemân
Nîm-âteşle h̲urûşa getüren Ceyḥûn'ı

7 Ten-i 'uryânumı ta'bîr idemez kimse benüm
Nâbiyâ kimse libâsa ḳoyamaz Mecnûn'ı

874

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir kimse h̲âne-i dili âbâd görmedi
Kim gördi ise h̲âṭırumı şâd görmedi

2 Vaṣluñ nice mürüvvet ider bilmem ey göñül
Senden o şûh̲ nâle vü feryâd görmedi

3 Gül-çîn-i maṭlab eylemedi bâğbân-ı feyż
Ol dîdeyi ki giryeye mu'tâd görmedi

4 Ol nev-h̲ırâm kûçe-i bî-dâduñ itdügin
'Ömrinde cevr işitmedi bî-dâd görmedi

5 Dil da'vî-i teferrüd-i naẓm eylese n'ola
Nâbî gibi henûz bir üstâd görmedi

---

874 S1,242a;S2,278a;S3,236a;Ü,189b;M,216b;A,172a

875

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Girîbân-ı meşâmum pençe-i bûy-ı semen ṭutdı
'İnân-ı iḫtiyârum dest-i gül-geşt-i çemen ṭutdı

2 Ḫayâl-i ḳâmet-i mevzûnı ḳaldı dilde dildâruñ
Bu ḫâk-ı şûreye itdüm nişân da nârven ṭutdı

3 Ruḫuñ vaṣfa gül-âb ile dehen-şûy olmaḳ isterdüm
Felek ḥiss eyleyüp ḫûrşîdden zerrîn legen ṭutdı

4 Nigeh gül-çîn iken düzdâne gülzâr-ı cemâlinden
Giriftâr-ı ḫam-ı zülf itdi ol ḫâṭır-şiken ṭutdı

5 Benüm ṭutdı zemîn ü âsmânı şöhret-i 'aşḳum
Egerçi deşti Mecnûn Bîsütûn'ı kûh-ken ṭutdı

6 Göñül nâmında bir ġam-ḫvârumuz ḳalmışdı 'âlemde
O da vardı ser-i kûy-ı dil-ârâda vaṭan ṭutdı

7 Çeh-i dilden ṭulû' itdükçe Nâbî Yûsuf-ı naẓmum
Açıldı çeşm-i 'âlem dehri bûy-ı pîrehen ṭutdı

876

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bu nâleden saña bülbül kelâl gelmedi mi
Dimâġ-ı şevḳe daḫı iḫtilâl gelmedi mi

2 Pür itdi 'âlemi 'anberle kârvân-ı ḫaṭı
Daḫı meşâmuña bûy-ı viṣâl gelmedi mi

---

875 S1,242a;S2,279a;S3,236b;Ü,190b;M,216a
1 semen :vaṭan S1,çemen M
2 -Ü,M ; S2'de 3.beyit;nişân da :nişâne S2
3 S2 ve Ü'de 2.beyit.
4 zülf itdi :zülfüñde S2,zülfüñle Ü,M
5 -Ü,M ; S2'de 6.beyit.
6 S2'de 5.beyit.
7 naẓmum :ṭab'um S2,M
876 S1,242b;S2,277b;S3,236b;Ü,189a;M,216a;A,172a

3 Neden tevakkuf-ı pervâz şâh-ı maksûda
Henüz murġ-ı dile perr ü bâl gelmedi mi

4 Cihânı yakma yiter tâb-ı âh ile ey dil
Hevâ-yı vasla dahı i'tidâl gelmedi mi

5 Küsûf-ı hatla siyâh oldı rûyı dildâruñ
Henüz dildeki mihre zevâl gelmedi mi

6 Bu şi'r-i nâdireden ṭoġru söyle ey Nâbî
Dehâna lezzet-i âb-ı zülâl gelmedi mi

877

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1 Ne gözde eşk-i dem-â-dem ne dilde zârum olaydı
Şafâ-resân-ı dil ü dîde bir nigârum olaydı

2 İder mi idi göñül her çerâġa kendüyi sûzân
Miyân-ı bezmde bir âteşîn 'izârum olaydı

3 Şikeste olmasa göñlümde bile sâġar-ı dâġum
Bu bezm-i 'âleme Cem gibi yâdgârum olaydı

4 Bu bahr-ı ġamda alur mıydı böyle keştî-i hâtır
Kenâra çıkmaġa göñlümce rûzgârum olaydı

5 Alurdı destümi eylerdi hâkden hele berter
Huzûr-ı yârda yek zerre i'tibârum olaydı

6 Şadâsı çıkmaz olur ol kadeh ki ola şikeste
Şikâyet itmez idüm senden inkisârum olaydı

7 Bilürdi kadrümi Nâbî zamâne cümleden efzûn
Benüm de il gibi ṭab'umla iftihârum olaydı

---

4 yiter :şakın Ü,M
6 şi'r-i :nazm-ı Ü,M
877 S1,242b;S2,287a;S3,236b;Ü,196a;M,225b;A,172b
3 bile :böyle S1
4 S1,S2,S3,Ü,M'de "böyle" kelimesi eksiktir.

878

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Râm eyledüm niyâz ile ol şîve-kârumı
Şehbâz-ı dest-i himmetüm aldum şikârumı

2 Evvel ġubâr-ı dilden iderdüm şikâyeti
Görsem eger müsâ'ade-i rûzgârumı

3 İtsün mi berg-i gül getüren bâda iltifât
Püşt-i tekâverinde gören şeh-süvârumı

4 Dilden kesilmeze hele ser-rişte-i ümîd
Virmem ṣafâ-yı vuṣlata ben intiẓârumı

5 Zerrîn ḳalemle yazsa sezâ mihr Nâbiyâ
Ṭâḳ-ı sipihre bu ġazel-i âbdârumı

878

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olur dil züd-çîn-i mîve-i naḫl-ı ṭaleb şimdi
Girerse dest-i âha gûşe-i dâmân-ı şeb şimdi

2 Sirişk-i tâk ile giryâni-i mest iki şâhiddür
Şarâb-ı telḫ eger eylerse is̱bât-ı neseb şimdi

3 Yatup bülbül olurdı sâye-i gül çây-ı pervâne
Ḥuṣûl-ı ẕevḳ-i râḥat olsa mevḳûf-ı edeb şimdi

4 Görüp cîbümde naḳd-i eşki oldı şehr-i ḥüsn içre
Metâ'-ı ḫande zîb-i çâr-sûy-ı zîr-i leb şimdi

5 'İtâba niyyet itmiş yâr işitmiş şekve-i derdüm
O fettâna ne söz ḥaẓırlasaḳ Nâbî 'aceb şimdi

---

878 S1,242b;S2,282b;S3,236b;Ü,192b;M,221a;A,172b
2 Ü,M'de 3.beyit.
4 Ü,M'de 2.beyit.
879 S1,243a;S2,282b;S3,237a;Ü,193a;M,221b;A,173a

880

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gül gülşeni terk eyledi ṣoḥbet saña ḳaldı
Bülbül yine meydân-ı maḥabbet saña ḳaldı

2 Ferhâd ile Ḳays eyledi berçîde metâ'ın
Ey dil ser-i bâzâr-ı melâmet saña ḳaldı

3 Biz dâ'iye-i vuṣlat ile ḫâk-i reh olduḳ
Ey bâd-ı ṣabâ luṭf u mürüvvet saña ḳaldı

4 Târîkî-i hicrâna esîrüz bize çâre
Ey âh-ı seḥergâh nedâmet saña ḳaldı

5 Mest eylemege 'âlemi ṣahbâ-yı suḫenden
Ey ḫâme-i Nâbî yine himmet saña ḳaldı

881

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çâk eyledük telâṭüm-i ġamdan ḳabâmuzı
Dilden ḥabâbvâr çıḳarduḳ hevâmuzı

2 Cûyende-i necâtuz o yemden ki cümleden
Evvel ṭutar temevvüc-i ġam nâḫudâmuzı

3 Olmaz şifâ-peẕîr gönül saḥḳ iderse de
Zer-hâven-i felekde Mesîḥâ devâmuzı

4 Nâmûs-ı 'aşḳa kesr virür ḫᵛâhiş-i viṣâl
Bir loḳma ile bozmayalum iştihâmuzı

5 Pâ-besteyüz bu dâmgeh-i cân-feşârda
Mevlâ müyesser eyleye Nâbî rehâmuzı

---

880 S1,243a;S2,279b;S3,237a;Ü,190b;M,218a
4 hicrâna :'işyâna S2,M

881 S1,243a;S2,280a;S3,237a;Ü,191a;M,219a;A,173a

882

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Peyâm-ı luṭf kim câna leb-i dildârdan geldi
Nesîm-i cân-fezâdur cânib-i gülzârdan geldi

2 Şikest itdi revâcın nâfe-i âhû-yı Tâtâr'uñ
O bûy-ı dil-güşâ kim zülf-i 'anber-bârdan geldi

3 Dehân-ı yâre güş itdüm dehânın eylemiş teşbih
Ṣorunca ġonce aġzın bâz idüp inkârdan geldi

4 İşitdüm ḫârlar ol ġoncenüñ dâmânın almışlar
Baña tâze ḫaberler 'andelîb-i zârdan geldi

5 N'ola bâġ-ı süḫanda bülbül olsam şevḳ ile Nâbî
Ki teklîf-i ġazel âġâ-yı nikû-kârdan geldi

6 Emîn-i ḫıdmet-i dârü's-sa'âde Yûsuf Aġa kim
Vücûdı 'âleme baḫşâyiş-i Settâr'dan geldi

7 O âġâ-yı 'adîmü'l-mis̱l ü nâzik-ṭab' ü ḫoş-ḫû kim
Kef-i iḥsânı ḥaḳḳâ ebr-i gevher-bârdan geldi

883

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ġayre baḳma İlâh'dan ġayrı
Ġayre eyle nigâhdan ġayrı

2 Ḳalmadı kâle-i ta'alluḳdan
Dilde bir dûd-ı âhdan ġayrı

3 Şâm-ı firḳatde dil-nevâzum yoḳ
Nâle-i gâh gâhdan ġayrı

4 Bezmüme kâselik mi eyler var
Çeşm-i câm-ı iştibâhdan ġayrı

---

882 S1,243a;S2,286a;S3,237a;Ü,195b;M,224b;A,173a
883 S1,243b;S2,288a;S3,237b;Ü,197a;M,226b;A,173b

5 Bilemem ḥâṣılum ne ġurbetden
Firḳat-ı 'ömrgâhdan ġayrı

6 Nâ'il oldum diyâr-ı ġurbetde
Cümleye 'izz ü câhdan ġayrı

7 Virmedi bâġbân-ı ümmîdüm
Nâmı ġam bir giyâhdan ġayrı

8 Saṭḥ-ı pîşânî-i ümîdümde
Bir raḳam yoḳ tebâhdan ġayrı

9 Baña bildüm ki bir ṣadîḳ olmaz
Ye's-i ḥasret-penâhdan ġayrı

10 Görmedüm mâni'-i murâdâtum
Ṭâli'-i nîk-h̲^{v}âhdan ġayrı

11 Naẓarın dostdan dirîġ itmez
Var mı bah̲t-ı siyâhdan ġayrı

12 Meclis-i raḥmete niyâz idecek
Ḳudretüm yoḳ günâhdan ġayrı

13 Mâ-ḥaṣal rabṭ-ı ḳalbe lâyıḳ yoḳ
Nâbiyâ bir İlâhdan ġayrı

884

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Hilâl-i 'îd neşâṭa nişâne geldi gibi
Kümeyt-i şevḳe gümüş tâziyâne geldi gibi

2 'Aceb tehîligi var pây-ı kürsî-i va'ẓun
Mürâca'at yine pîr-i muġâna geldi gibi

3 Cebîn-i nâzı yine mevc-rîz-i çîn-i ġaẓab
Göñül temennî-i vuṣlat lisâna geldi gibi

---

5 Bilemem :Neyleyim A
884 S1,243b;S2,279(derkenar);S3,237b;M,228a;A,170b

4 Raḳîbe merḫametüñ var göñül yine bilmez
Mis̱âl-i kâfir-i Mosḳov emâne geldi gibi

5 Hilâlüñ itmege Nâbî ḳudûmın istiḳbâl
'Azîz-i mihr ser-i nerdübâna geldi gibi

885

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Görmedüm râh-ı emîn terk-i recâdan ġayrı
Bulmadum ḥıṣn-ı ḥaṣîn şerm ü ḥayâdan ġayrı

2 Rûzedâra kim olur tesliye-baẖş-ı ẖâṭır
Ramażân içre olan lafẓ-ı mażâdan ġayrı

3 Küşt-gîrân zebûn ola meger 'âlemde
Püşt-râḥat be-zemîn dest-i gedâdan ġayrı

4 Lez̠zet-i 'ömr o mıdur k'olmaya ẖâlî bâli
Rîsmân-bâz gibi ẖavf u recâdan ġayrı

5 'Aks-i bî-ḥüsn-i tehî-deste bulunmaz çâre
Vaṭan-ı ẖâne-i mir'atı ẖalâdan ġayrı

6 Emn gelmez ṭama'ından baña hengâm-ı vedâ
Kime ıṣmarlasam ol şûẖı H̱udâ'dan ġayrı

7 Manṣıb-ı daġdaġa-fermâ-yı ẖayâlüñ Nâbî
Ġayrı maḥṣûlı mı var bâd-ı hevâdan ġayrı

---

4 Mis̱âl-i kâfir-i Mosḳov :Mis̱âl-i Mosḳov kâfir S2

885 S1,244a;S2,290a;S3,238a;M,216b;A,172b
4 M'de 5.beyit.
5 ẖalâdan :celâdan S2,M,A ;M'de 4.beyit.

886

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 İden raḳîb ile meclisde yâd yârumuzı
İder fesân-zede şemşîr-i inkisârumuzı

2 Temîze ḳudretümüz yoḳ viṣâl ü hicrânı
Eger ṣorarlar ise ḥadd-i iḳtidârumuzı

3 Ne deñlü nâziş iderse sezâdur eflâke
Bisâṭ-ı h̲âk çeker çün hemîşe bârumuzı

4 Ḳayurmaz olduġumuz reh-nişîn-i küy-ı telâş
O şûh̲ itmez ise żâyi' intiẓârumuzı

5 Te'âkub üzre iken sûy-ı ġaybdan imdâd
H̲azân şikest idemez leşker-i bahârumuzı

6 Bu destgâh-ı meṭâlibde nâ'il olduġumuz
Dirîġ degmedi terk itmege diyârumuzı

7 Sezâdur eyler ise ġarḳ-ı raḥmet ey Nâbî
Bizüm şefâ'at-ı 'aşḳ en günâhkârumuzı

887

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Mâh-ı nev gürsinegânuñ arayup çâresini
Sufre-i maṭla'a vaż' eyledi nân-pâresini

2 Ni'metu'llâh ki sûdâger-i sûḳ-ı cândur
İtdi kâlâ ile âräste seḥḥâresini

3 Yapılup bâġçe-i sufreye ḥavż-ı sîmîn
Şûrvâ kâsesi naṣb eyledi fevvâresini

---

886 S1,244a;S2,290b;S3,238a;Ü,191b;M,217b;A,172a
887 S1,244a;S2,291a;S3,238a
3 sufreye :sufre-i S2

4 Nakş-ı sad-reng ile bir hâteme benzer k'üstâd
Eylemiş sîm-i zer-endûd ile dîvâresini

5 Germ ü serde siper-i sîneyi germiş ṭurmış
Sufrenüñ çekmek içün 'ârıż olan yâresini

6 Her ṭabaḳ girmeyicek ṣaḥnına râḥat göremez
Sufrenüñ ṭurma nevâziş ider âvâresini

7 Nâbıyâ maḳsem-i erzâḳ-ı Hudâ olmaġ ile
Sufreler ni'mete vaḳf eyledi neẓẓâresini

888

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 ....ider niṭâḳ-ı edâyı tekellümi
Gül-büs ider nesîm-i ṣabâyı tebessümi

2 Âsâr-ı rahmetüñ ġażaba sebḳat itdügi
Îmâ ider buhura gül-âbuñ teḳaddümi

3 Tercihine şemâtet-i a'dânuñ sebeb bu kim
Aḥbâbuñ imtinâna yaḳîndür teraḥḥumi

4 Rindân.........ḫayli girâncadur
Kim pâyenüñ ġurûrı ....

5 Eyler güşâde ġonce-i âmâli Nâbiyâ
Nâgâh rüzgâr-ı ümîdüñ tenessümi

---

7 sufreler :sufreger S2
888 S2,278b
1 Bu beytin ilk kelimesi okunamadı.

KITA'ÂT

KIT'A-İ KEBÎRE

1

KAŞÎDE-İ DU'ÂİYYE BÂ-MUKÂBELE-İ 'ATİYYE-İ ÂŞAFİYYE (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çün kim beni şâd eyledüñ ey âşaf-ı devrân
Dil-ḫvâhuñ ile kalbüñi şâd eylesün Allâh

2 İḥsân ile itdüñ yeñiden ḫânemi ma'mûr
İkbâlüñi 'ömrüñi ziyâd eylesün Allâh

3 İtdüñ kalem-i cûduñ ile kalbümi mesrûr
Şakk-ı kalemüñ cûy-ı murâd eylesün Allâh

4 Müşkilter olan 'ukde-i maksûd u murâduñ
Engüşt-i 'inâyetle güşâd eylesün Allâh

5 Ẕât-ı kerem-âlûduñı dîvân-ı cihânda
Sermâye-i terfîh-i bilâd eylesün Allâh

6 Erbâb-ı niyâzuñ siyeh-i sûde-i çeşmin
Âğûş-ı devâtuñda midâd eylesün Allâh

7 Engüşt-i gedâ-perver-i iḥsânuñı tâ ḥaşr
Fevvâre-i erzâk-ı 'ibâd eylesün Allâh

8 Ruḫsâre-i evrâka düşen sâye-i destüñ
Âyîne-i 'adl efser-i dâd eylesün Allâh

9 Pîşânî-i fermânda olan şaḥḥ-ı şerîfüñ
Gül-ğonca-i gülzâr-ı murâd eylesün Allâh

10 Fermân-ı şerîfüñde olan pençe-i ḥükmi
Etfâl-i me'âlîye mihâd eylesün Allâh

---

1 S2,46b;A,179b (A,57a'da tekrar yazılmıştır.)
(*)S2
6 A'da 19.beyit.

11 Şân buldı senüñ dest-i şerîfüñle vezâret
'İzz ü şeref-i ṣadrı ziyâd eylesün Allâh

12 Fah̲r itdi vücûduñla senüñ mesned-i iḳbâl
Bu revnaḳı peyvend-i sedâd eylesün Allâh

13 Dîvân-ı ṣadâretde felek görmedi mis̲lüñ
Aḥkâmuñı ber-vefk-i murâd eylesün Allâh

14 İtsün ter ü tâze çemen-i mezra'-i bah̲tuñ
Ḥussâduñı pâ-mâl-i ḥaṣad eylesün Allâh

15 İkbâlüñe bed-h̲ᵛâh olanuñ berk-i vücûdın
Âteşkede-i ġamda remâd eylesün Allâh

16 Ḥâsid olanuñ devletüñe ṣûk-ı fenâda
Kâlâ-yı ḥayâtını mezâd eylesün Allâh

17 Miftâḥ-ı du'â olmayanuñ saña lisânı
Dükkân-ı ümîdini kesâd eylesün Allâh

18 Ṣıdḳ ile teveccühleri erbâb-ı ḳulûbuñ
Eṭrâfuña bârû-yı sedâd eylesün Allâh

19 Cez̲b itmek içün ḳalbini merdân-ı H̲udâ'nuñ
Luṭfuñ sebeb-i ḥubb u vidâd eylesün Allâh

20 Nâbî-i fürû-mândeye kim merḥamet itdüñ
'Ömrüñ ola efzûn seni şâd eylesün Allâh

21 İtsün seni maḥfûẓ h̲aṭâlarla h̲aṭardan
A'dâñı giriftâr-ı nikâd eylesün Allâh

---

11 vezâret :sadâret A
14 A'da 20.beyit.

2

Ba'dehu Nâbî Efendi daḫı âşâf-ı müşârün ileyhüñ naẓm-ı şüreyyâ-nizâmlarına muḳâbil nişâr-ı dürer-i şenâ vü du'â itdükleridür.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ḥabbezâ naẓm-ı dil-ârâ ki südûr itmişdür
Bir vezîr ibni vezîr âṣaf-ı ṣâḥib-râdan

2 Böyle pâkîze-suẖan böyle edâ-yı rengîn
Ṣâdır olmaz ḳatı çoḳ şâ'ir-i bî-pervâdan

3 Lü'lü-i tevrîye vü gevher-i îhâm o ḳadar
Görmedük çıkduġını Ḥaḳ bu ki bir deryâdan

4 Kendü ems̲âli vezîrân arasında yoḳdur
Behre bulmış o ḳadar memleket-i ma'nâdan

5 İde luṭf ile nigehbânlıġını ḥażret-i Ḥaḳ
H̱âṭır-ı ṣâfî ḳabûl itmedügi da'vâdan

6 Nâbiyâ gerçi aña cez̲b-i du'â itmededür
Ṭîb-i ẖulḳı gerek a'lâ vü gerek ednâdan

7 Lîk şimdi budur ümmîd-i muḳîmân-ı Ḥaleb
İtmeye ref'-i H̱udâ sâyesini şehbâdan

8 Hele ḥıfẓ-ı kütübüñ da'vi-i ma'hûdından
Giçmezüz rabṭ-ı ḳulûb itdügümüz sevdâdan

9 Tâleb-i ṣûret olunsa ne 'aceb Nâbî-i pîr
İnfikâkı nice mümkin ṣuverüñ ma'nâdan

---

2 S1,39b;S3,39a.

3
DER-MEDH-İ DÂMÂD 'ALÎ PÂŞÂ FÂTİH-İ MORA (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Güm-pâydur bu hVân-ı vasî'ü'n-nevâlde
Bî-şübhe sarf-ı lokma-i nâzikter-i helâl

2 Bu müdde'âya ister iseñ şâhid-i kavî
Hall içre lâ-yı nefy yiter şâhid-i makâl

3 Tedkîk olunsa lafz-ı hilâlüñ hurûfına
Lâ-hall lafzı 'aynı ile gösterür cemâl

4 Nâbî veli bu ma'nî-i rengîn benüm degül
Benden tereşşüh itmedi bu sâfter zülâl

5 İtdüm rübûde gird-i lebinden bir âsafuñ
K'itmiş Hudâ vücûdını mecmû'a-i kemâl

6 Dâmâd-ı pâdişeh 'Alî Pâşâ-yı bî-'adîl
Mir'ât-ı 'ilm ü fazl ü hüner nüsha-i hısâl

7 İtmiş vürûd hatır-ı hikmet-şinâsına
İtmiş zamîr-i enveri bu nükte(y)i hayâl

8 İtdüm niyâz ü 'arz ki bî-nazm olur telef
Bu ma'nî-i bülend ü bu pâkîzeter me'âl

9 Deryâ-yı iltifâtı olup mevc-hîz-i izn
Emriyle girdi kisve-i nazma bu nev-me'âl

10 Allâh mu'ammer eyleye zât-ı şerîfini
Mir'ât-ı tab'ı görmeye gird-i gam ü melâl

---

3 S1,39a;S3,38b

4

Âṣaf-ı 'Âlî-cenâb Vezîr-i Feża'il-me'âb Ḥüseyn Pâşâ-zâde Silaḥdâr İbrahim Pâşâ Merḥûm muḥâfız-ı Ḥalebü'ş-şehbâ Olduḳları Eyyâmda Nâbî Efendi Vezîr-i Müşârün ileyh Dîvân Efendisi Ḥabeşî-zâde Raḥmî Beg İttifâḳla Bir Kitâbdâr-ı Mevzûn-sîmâ Recâsıyla Taḥrîr İtdükleri Naẓmdur Ki Yaḥyâ Nâm Kitâbdâr-ı Hat-âverdeden Şikâyeti Mutażammındur.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ṣâ'ib ü 'Urfî vü Nâbî vü Rahîmî Rûḥî
İttifâḳ üzre ricâ eylediler Pâşâdan

2 İdüp âṡârumuzı bir yed-i nerme teslîm
Bizi ḳurtar kerem it dağdağa-i Yaḥyâ'dan

3 'Arabî nüshaları ḳalsın anuñ destinde
Tâ 'Arabla 'Acem âsûde ola ġavġâdan

4 Üsküdârî Çelebî desti münâsib görinür
Ḥiṣṣedâr olsun o da zâ'iḳa-i ma'nâdan

5 Bizüm âṡâr-ı perîşânumuzuñ cildi dahı
Zevḳ-yâb olsun o güne yed-i müstesnâdan

---

4 S1,39b;S3,38b;Ü,1b;M,169b

5

DER-VAṢF-I ḪÂNE-İ VÎRÂN (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Eyyâm-ı zemistânda beni gerdiş-i devrân
Bir ḫâne-i vîrân-şudeye eyledi mihmân

2 Mânend-i ḳafes raḫneleri ḫâric-i ta'dâd
Mânend-i felek saḳfı kevâkible dıraḫşân

3 Ḥâ'il olamaz saḳfı temâşâ-yı sipihre
Dîvârı degül reh-güẕârı mâni'-i seyrân

4 Baḫtum gibi tîre kef-i ümmîd gibi pest
Çeşmüm gibi pür-âb derûnum gibi vîrân

5 Vîrâne iken böyle neden târ ola dirseñ
Güncâyişe yoḳ pertev-i mihr ü mehe imkân

6 İbrîḳ ne ḳadar ḳaṭre-i iḥsânın alursa
Hep bir bir ider añı nis̱âr-ı ser-i mihmân

7 Âb aḳmada mânend-i ḳafes raḫnelerinden
Ṣaḥnında göñül olmada bülbül gibi nâlân

8 Bir gürbe güẕer eyler ise bir ṭarafında
Ol semti iner alçaġa mânende-i mîzân

---

5 S1,245b;S2,309a;S3,239b;Ü,22a;M,229b
(Ü,200b'de tekrar yazılmıştır.)
(*)Başlık sadece S1 ve S3'te bulunmaktadır.
8 güẕer :güẕâr S2,Ü,M,A

6
VELEHU

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eyledüm seyre gelelden çemen-i dünyâyı
Zîb-i destâr-ı emel ġonce-i istiġnâyı

2 Urmayan merd midür 'arṣa-i istiġnâda
Feleğüñ sîne-i iḳbâline püşt-i pâyı

3 'Ârif-i 'âḳibet-endiş o ki rezm-i ġam içün
Bezmde tîr ü siper eyleye def ü nâyı

4 Kim alursa eline cîbine girmekde hemân
Görmedüm luṭfı gibi şâhid-i bî-pervâyı

5 Âṣafâ şekve saña bir nice reşk-âverden
Ki ḥicâb itmez ider ṭab'um ile da'vâyı

6 Kec baḳarlar baña nâvek gibi bilmezler kim
Ṭab'umuñ 'arṣa-i ma'nâda çekilmez yâyı

7 Gireli vâdî-i naẓma ḳodı esb-i ṭab'um
Pây der-gil nice bed-lehce har-ı hod-râyı

8 Vay eger anlara har didügümi güş itse
Bâr-ı ġayret ham ider püşt-i har-ı 'İsâyı

---

6 S1,245b;S2,307b;S3,239b;Ü,199b;M,228b;A,206b

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

7
EZ-LİSÂN-I CÜCE BE-PÂDİŞÂH-I 'ÂLEM-PENÂH SULṬÂN AḤMED H̲ÂN (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Kim eylemezse pâdişehüm saña ser-fürû
Olsun vücûdı mesh̲ benüm h̲ilḳatüm gibi

2 Fermânuña muh̲alefete cür'et eyleyen
Olsun dıraht̲-ı 'ömri benüm ḳâmetüm gibi

3 Olsun h̲ulûṣ ile ḳapuña bende olmayan
Bâzû-yı iḳtidârı benüm ḳuvvetüm gibi

4 Meydân-ı h̲ıdmetüñde uran taḳla-i nifâḳ
Olsun şebek-mis̲âl benüm hey'etüm gibi

5 Olsun esîr-i perde-i bâzîçe-i ḳażâ
Ḥussâd-ı ḳuḳla-çihre benüm ṣûretüm gibi

6 Nâ-çîz ü pest ü kemter isem her ne deñlü ben
Kendi vücûd-ı h̲urd u kemîn ṭıynetüm gibi

7 Rû-mâle lîk dergeh-i devlet-penâhuña
Bir kesde yoḳ bu baht̲-ı ḳavî himmetüm gibi

---

7 S1,246a;S2,313a;S3,240a;M,233a
(*)S1,S3,M

8

VELEHU (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Bu şehr içinde o kim secdeden olur ser-keş
Olur menâre-şıfat bend-i âteşîne sezâ

2 Başında âteşi eksük degül olur pâ-mâl
Menâre gibi olan kec-derûn u râst-nümâ

3 Seri şikeste siyeh-rû vü ser-nigûn olsun
Olan misâl-i kalem kec-derûn ü râst-nümâ

4 Hevâya çıkmadan itse ġubârı men' eger
Olur miyâne-i 'arż ü semâda bir şaḥrâ

5 Nüzûldan yire men' eyler ise bârânı
Kalur miyâne-i hak ü hevâda bir deryâ

9

DER-VASF-I BÂKÎ PÂŞÂ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Müntesibdür derine żâbıṭa-i mecd ü şeref
Müncezibdür diline dâ'iye-i luṭf u 'aṭâ

2 Müntehî himmetine silsile-i cûd u kerem
Münḥaṣır devletine ḳâ'ide-i 'izz ü 'alâ

3 Şöhret-i kevkebesi hat-keş-i âsâr-ı selef
Rif'at-ı debdebesi mâhî-i vaṣf-ı ḳudemâ

4 Bilmek istersen eger kimdür o 'âlî-câhı
Mihr-i gerdûn-hıred ḥażret-i Bâḳî Pâşâ

5 Nûr-ı âfâḳ-ı hüner nuḥbe-i iksîr-i şeref
Odur ol nahl-ı dil-ârâ-yı riyâż-ı vüzerâ

---

8 S1,246a;S2,308a;S3,240a;Ü,199b;M,228b;A,207a
9 S1,246a;S3,240a
(*)Bâḳî Pâşâ Vâli-i Arż-ı Rûm Olduḳda Mektûb ile İrsâl Olınmışdur A
3 -S1,S3
4 -S1,S3

10
BERÂY-I SÂYEBÂN-I HÜSEYN PÂŞÂ-ZÂDE SİLAHDÂR İBRÂHİM PÂŞÂ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sa'd ola bu sâyebân-ı nâzenîn
Ki nazîrin görmemiş çerh-i berîn

2 Sâyesinde şeh-per-i 'Ankâ gibi
Olsun İbrâhîm Pâşâ hoş-nişîn

3 Eylesün zât-ı 'adîmü'l-mislini
Hazret-i Mevlâ hatâlardan emîn

11
VELEHU

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhi 'ömri şâhenşâh-ı devrânuñ füzûn olsun
Hemîşe düşmen-i bed-hvâhı zâr u ser-nigûn olsun

2 Bulup bâzû-yı baht u devleti her yirde bâlâter
Ser-i a'dâ-yı devlet zîr-i tiğinde zebûn olsun

3 Olup bülbül-şıfat nâlende Nâbî bâğ-ı vaşfında
'Adûnuñ hançer-i hâr-ı sitemle bağrı hûn olsun

---

10 S1,246a;S3,240a(derkenar)
(*)S3,82a'da tekrar yazılmış.
11 S1,246b;S3,240a
3 bülbül-şıfat :bülbül gibi S1

12

EṢNÂ-YI 'ÎDDE DÂMÂD 'ALÎ PÂŞÂ MERḤÛMUÑ MAẒHAR-I 'AṬİYYE-İ KERÎMÂNESİ OLDUḲDA DİMİŞDÜR (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey bihîn-gevher-i silk-i vüzerâ
Nüs<u>h</u>a-i câmi'a-i <u>h</u>ulḳ-ı nikû

2 Eylesün 'îdüñi Allâh sa'îd
Olasın devlet ile hem-zânû

3 İresin ol senenüñ 'îdine kim
Göresin pîş-i elifde se dü

13

VELEHU Fİ'N-NA'Tİ'Ş-ŞERÎF'N-NEBEVÎ (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey ma'nî-i hestî ki senüñ <u>h</u>alḳa vücûduñ
Sermâye-i îcâddur iḥsân-ı <u>H</u>udâ'dan

2 Maḳṣûd senüñ şânuñı âfâḳa beyândur
Ârâyiş-i tertîb-i niẓâm-ı dü-serâdan

3 Evṣâfuña ṣarf itmek içün olmasa elfâẓ
Maḥrûm ḳalurdı şu'arâ ḥüsn-i edâdan

4 Nâbî ḳulunuñ añladuġı ey şeh-i kevneyn
Bu nüktedür îcâd-ı vücûd-ı üdebâdan

5 Kim virmez idi kimseye Ḥaḳ ḥüsn-i tabî'at
<u>H</u>alḳ itmez idi kimseyi ḳısm-ı büleġâdan

6 Gûş itmek eger olmasa maḳṣûd-ı İlâhî
Evṣâf-ı dil-ârâñı zebân-ı şu'arâdan

---

13 S1,12a;S2,48a;S3,11b;Ü,9a;M,7b;A,4b
(*)S1,S3

14

DER-ḤAḲḲ-I ḲALÂYLIḲOZ AḤMED PÂŞÂ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nâgehân bir gün Ḳalaylıḳoz gelüp oldı vezîr
Her gören didi vezâret 'ırżını eyler şikest
Ben didüm uṣlandı zîrâ çerẖ te'dîb eyleyüp
Terbiyet ḳılmaḳ gerekdür anı bunca ser-güdaẖt
Didi bir dânâ-yı kâr-âgâh ü ṣâḥib-tecribe
Terbiyet nâ-ehl-râ çün kirdgân ber-günbedest

15

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ber-ṭaraf olmadı girmişken araya şâne
'Uḳde-i ẖâṭırı gîsû-yı ẖam ender-ẖamınuñ
'Aynıdur............mû-tâb-ı siyâh la'li
Seri üstinde siyeh dâ'ire-i perçeminüñ
Ḫak-i küyuñ degül ....ber-âvâz-ı felek
Yoḳladuk nağme-i âhengini zîr ü bâmınuñ

---

14 S3,241a
15 S2,308a

16

EL-MUḲAṬṬA'AT Fİ-ḤARFİ'L-HEMZE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Devr-i ḥıfẓında felekden yire inse h̲ûrşîd
İtse bir tûde-i berf üzre temekkün meselâ
Virmeyüp berfe żarar vâhime-i ḥıfẓından
Ola berf içre nihân penbede gûyâ eyvâ

17

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şübhe yoḳ olduġına hemşîre
Ṭıynet-i Âdem'e nah̲l-i h̲urmâ
Âdem'üñ yidügi toh̲m-ı gendüm
Oldı h̲ırmânuñ içinde peydâ

18

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḥarf u ṣavt u nefes ü 'ilm ü ḥayât ü ḳudret
Şübhe yoḳ olduġına cümle 'aṭiyyât-ı H̲udâ
Bende vü mâ-melek-i bende H̲udâ'nun olıcaḳ
Cehldür kim ki benüm diyü iderse da'vâ

---

16 S1,247b;S2,307b;S3,240b;Ü,199b;M,228b;A,207b
(*)S1,S3
:El-Muḳaṭṭa'at S2,Ü,M,A
17 S1,247b;S2,308a;S3,240b;Ü,200a
18 S1,247b;S3,240b

ḤARFÜ'L-BÂ

19

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Maḥv olup kevnden rüsûm-ı 'aẕâb
Saçdı tîġ-i ġuzât âteşe âb
Oldı 'Uzzâ 'adem be-laṭme-i âb
Oldı Lât u Menât h̲âne-h̲arâb

ḤARFÜ'T-TÂ

20

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ey veliyyü'n-ni'am ey âṣaf-ı 'âlî-fıṭrat
Oldı rûy-ı dilüm âlûde-i gerd-i h̲aclet
Olmadum farḳa muvaffaḳ ḳalem-i müşgînüñ
H̲âk bâdâ be-ser-i hûş u be-çeşm-i ġaflet

21

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

'Âlemden idüp ref' siyeh-perde-i ẓulmet
H̲urşîd gibi menziline eyledi 'avdet
Cân ber-leb idi vesvese-i hicr ile enṣâr
Oldı yirine geldi hele cânları râḥat

---

19 S1,247b;S3,240b
20 S1,247b;S3,240b
21 S1,247b;S3,240b

22

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İctimâ' eylemese merd ile zen 'âlemde
İdemez şûret-i mevlûd ḳabûl-ı peyvend
İftirâḳ eyler ise birbirisinden ammâ
Hem peder ferd ḳalur żâyi' olur hem ferzend

23

DER-VAṢF-I SULṬÂN AḤMED H̲ÂN

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nâbiyâ eyle du'âsın o şeh-i devrânuñ
'Ömrini devletini eylesün Allâh ziyâd
2 Eylesün düşmen-i bed-h̲vâhuñı ḳahr eylemede
Leşker-i nuṣret ü te'yîd-i İlâhî imdâd
3 Bî-ta'ab eylesün âmâde mühim-sâz-ı cevâd
Her neyi eyler ise ṭab'-ı hümâyûnı murâd
4 Görmesün z̲erre ḳadar âyine-i ḳalbi keder
Olmasun nîm-nefes ḳalb-i şerîfi nâ-şâd
5 Eylesün gülşen-i iḳbâlini Ḥaḳ tâze vü ter
Eylesün düşmeninüñ h̲ırmen-i 'ömrin ber-bâd
6 Eylesün 'ömr-i ṭabî'îyi güz̲er eyyâmı
Olsun âsûde zamânında bilâdında 'ibâd

---

22 S1,248a;S2,309b;S3,240b;M,230a;A,211a
23 S1,248a;S3,240b

24

VELEHU DER-VAṢF-I PÂDİŞÂH-I MÜŞARÜN İLEYH

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Zihn-i pâki cümle fenden sûdmend
Kimde vardur böyle ṭab'-ı ser-bülend
İtmemiş naḥv-ı hevâya ṣarf-ı vaḳt
Ġāmizāt-ı 'âleme olmış naḳş-bend

HARFÜ'R-RÂ'

25

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḥalḳuñ emvâlin alup ṣoñra tesellî virmek
Füls-i mâhîyi ṣoyup yağda pişürmek gibidür
Gusfendânuñ idüp ḳat'-ı ṭarîḳ-i nefesin
Bacagından üfürüp ṣoñra şişürmek gibidür

26

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Âh ile nâ'il-i vuṣlat olamazsın ey dil
Öyle kâlâyı saña bâd-ı hevâ virmezler
Sen hemân dest-dırâz ol çemen-i ümmîde
Yâ virürler gül-i maḳṣûduñı yâ virmezler

---

24 S1,248a;S3,240b
25 S1,248b;S2,307b;S3,240b;Ü,199b;M,228b;A,207b
26 S1,248b;S2,310b;S3,241a;Ü,201b;M,230b;A,207b
2 Sen :Gel S2,Ü,M,A

27

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Erzân metâ'-ı fazl ü hüner tâ o deñlü kim
Biñ ma'rifet zamânede bir âferînedür
Ebnâ-yı dehr her hünere âferîn virür
Yâ Rab bu âferîn ne dükenmez hazînedür

28

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Temkîn resm-i 'izz ü 'alâ mevki'indedür
Âdâb vaz'-ı hilm ü hayâ mevki'indedür
Tevfîkdür mu'âvini te'yîd rehberi
Her ne iderse men' ü 'atâ mevki'indedür

29

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ümîdüm halkdan Nâbî ne ihsân ü ne tahsîndür
Mücerred hıdmeti-i peygamberîde şevk-i mutlakdur
Tek-â-pûy-ı siperden ârzû-yı kalb-i mahzûnum
Rızâ-yı server-i 'âlem kabûl-ı hazret-i Hak'dur

30

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Her bü'l-heves ki tab'ı sebük-ser........olur (*)/r olur
Eyyâmı renc-i tâze vü encâmı veyl olur
Mazrû'-ı da'vet ile gelür bâğ-ı 'âleme
Güyâ yanınca sebze-i hod-rû tufeyl olur

---

27 S1,248b;S2,310b;S3,241a;Ü,202a;M,231a;A,207b
28 S1,248b;S3,241a
29 S1,248b;S3,241a
30 S2,307b
(*) Bu mısrada yeri boş bırakılan kelime okunamadı.

31

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Lûlesin yaḳduġı dem yandı eli dervîşüñ
Bu cezâ ṭurfe cezâdur saña elyaḳ didiler
Tütüni gerçi güzel lûlecigi müsta'mel
Çaḳmaġın seyr idicek âhını alçaḳ didiler

32

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olmışuz bir ḥîle perdâzuñ esîr-i mekri kim
Sufre-i eflâkden nân-ı nücûmı çaldurur
Tîşe-i mekri ḥavâle itse ẖâk-i ḥîleye
Mıṣr ile Baġdâd'dan Şaṭṭ ile Nîlî ḳaldurur
İtse bâd-ı mekr ile taḥrîk-i deryâ-yı fiten
Şaşḳın ördek gibi şeyṭânı götinden ṭaldurur

33

DER-ḤAḲḲ-I 'ABDÜ'L-ḤÂLÎM-ZÂDE MOLLÂ-YI ḤALEB (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bu gûne dadı ṭuzı ḳalmaduġı Şehbâ'nuñ
Emîn-i memleḥanuñ bî-nemekligündendür
Bu deñlü bār-ı girān olduġı bu memleketüñ
Ḥımâr-zâde faḳîrüñ eşekligündendür

---

31 S1,248b;S2,311a;S3,241a;Ü,202b;M,231b;A,208a
32 S1,248b;S2,312a;S3,241a;Ü,203a
33 S1,249a;S2,312a;S3,241a;Ü,203a;M,232a;A,208a
(*)S1,S3,Ü
1 bu gûne :bu deñlü A
2 bu deñlü :bu gûne S1

34

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Pür olup nân ile bir keffesi bu mîzânuñ
Birisi sengler altında zebûn ḳalmışdur
Hâven-i mis pür olur misk ile ya 'anber ile
Lâlenüñ hâvenine dâġ-ı derûn ḳalmışdur

35

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne ḥased var ne sefâhat ne nifâḳ ü ne cedel
Görmedüm bezm-i ṣafâ meclis-i taṣvîr ḳadar
O şehüñ giçmez idüm ḥalḳa-i dergâhından
Güẕere ruḫṣatum olsaydı eger tîr ḳadar

36

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Feyż-i şehr-i ṣavmdan âlûdegân-ı ma'ṣiyet
Şüst ü şûy-ı câme-i cürm ile tebdîl oldılar
Bezmlerde devr iden peymâne-i mînâ-yı mey
Şem'-i mâh-ı rûzeyi gördükde ḳandîl oldılar

---

34 S1,249a;S2,312b;S3,241a;Ü,203b;M,232b;A,208a
2 pür olur :pür olup S2,gibi pür A
35 S1,249a;S2,312b;S3,241b;Ü,203b;M,232b;A,207b
36 S1,249a;S2,310b;S3,241b;Ü,202a;M,231a;A,208a
2 mînâ-yı mey :mînâ gibi S2,M

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

37

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

N'ola şi'rde itseler ittiḥâd
Hevâyî Ḳıyâmî çü şîr ü şeker
Ara yirde var nisbet-i imtizâc
Hevâyî dübürdür Ḳıyâmî ẕeker

38

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bu sarây-ı dü-ṛeng-i ḥikmetde
Kimi maḥzûn kimi müna''amdur
Saña cennet baña cehennem olan
Baña cennet saña cehennemdür

39

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Aṣrda zındîḳ-sîmâ şeyḫler
Müstecâbü'd-da'velikle lâf atar
Ġaybden manṣıb virüp ṭâliblere
Aldayup ḫalḳı velâyetler ṣatar

---

37 S1,249a;S2,313a;S3,241b;M,233a;A,207b
1 şi'rde itseler :itseler şi'rde S1
2 imtizâc S2,M,A:ittihâd S1,S3
38 S1,249a;S2,317b;S3,241b;A,212a
(*)Bu Ḳıt'a S2'de Rubâ'î olarak yer almıştır.
1 müna'amdur :ḫurremdür S2
39 S1,249b;S2,310a;S3,241b;Ü,201a;M,230b;A,208a
1 şeyḫler :şaḫṣlar A

40

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cânib-i nîsti-i mümkine itdükçe güẕer
Hâlet-i bûd u ne-bûdından olur ḫayre naẓar
Lîk hestîsine itdükçe naẓar ey Nâbî
Gûş-ı câna irişür na'ra-i Allâh ekber

41

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İtse âmîziş iki cins olur ḳuvvet-yâb
İddi'â itdügüme beyt-i düvüm şâhiddür
Esḫiyânuñ ider ekser keremin bâde füzûn
Ki mey ile keremüñ aṣlları vâḥiddür

42

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Lebrîzdür ḥikemle bu tertîb-i kâ'inât
Ẕâtuñ şu'ûnı rütbe ile âşikâr olur
Fi'l-aṣl yek yegâne iken şekl ü ẕâtda
Rütbeyle gâh deh gehi ṣad geh hezâr olur

43

Ḳıṭ'a-i Maṣnu'a-i Mu'ammâ-gûne

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Raḳîbâ Ḥaḳdan ümmîdüm budur kim
Olasın lafẓ-ı nûrânîye maẓhar
Ne lafẓuñ var ise żımnında bir şem'
Ḫudâ itsün saña cümle müyesser

---

40 S1,249b;S2,310a;S3,241b;Ü,201b;M,230b;A,208a
41 S1,249b;S3,241b;Ü,200a
:Ḳıṭ'a-i Mu'ammagûne Ü
42 S1,249b;S3,242a;Ü,200a
43 S1,249b;S3,242a,Ü,200b;A,208a
2 żımnında :destinde S2

44
VELEHU LUĠAZ-GÛNE

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Mis̲liyyet olduġı gibi 'âlemde Nâbiyâ
Żıddiyyet olur âyine-i vech-i yek-diger
Ṣûrî vü ma'nevî eger eylerseñ i'tibâr
Nef'üñ görürsin olduġını intihâ-yı żarr

HARFÜ'Z-ZÂ

45
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Mâye-i 'aşḳ h̲aṭṭ-ı dilberdür
Ṣafḥa-i sâde-rûy meşḳ olmaz
Buña ma'şûḳdur saña şâhid
Rûy-ı bî-h̲aṭ sezâ-yı 'aşḳ olmaz

46
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Beste-çeşm-i żevâhir-i elfâẓ
Ma'nî-i râz n'olduġın bilmez
Ṭâ'ir-i h̲âne-zâd-ı künc-i ḳafes
Z̲evḳ-i pervâz n'olduġun bilmez

47(*)
HARFÜ'S-SÎN DER-ḤAḲḲ-I MUḤAṢṢIL-I ḤALEB

Ahreb

H̲ân-ı 'asele idüp muḳaddemce sefer
Bî-çâre muḥaṣṣıl alayum ṣandı nefes
Lakin yine fevc fevc erbâb-ı ḥuḳûḳ
H̲ân-ı 'asel üzre üşdi mânend-i mekes

---

44 S1,249b;S3,242a;Ü,202b
45 S1,250a;S2,308a;S3,242a;Ü,200a;M,229b;A,208b
46 S1,250a;S2,309b;S3,242a;Ü,201a;M,230a;A,208b
47 S1,250a;S2,312a;S3,242b;Ü,203a;M,232a;A,214a

(*)Bu şiir rubâ'î vezniyle yazıldığı halde,bütün nüshalarda "Kıta'ât" arasında bulunmaktadır.

ḤARFÜ'L-FÂ

48

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dirhemi ṣarf eyle girdükçe ele
Olmaya tâ cem' ġayr-i munṣarif
Anuñ içün cem' ider anı baḫîl
Kim olur cem' olıcaḳ lâ-yünṣarif

49

Muḥaṣṣıl-ı Ḥaleb Ḳara Aḥmed Aġâ fevt olup sene āḫirine dek üç aded oğlı iştirāken żabṭ itdüklerinde dimişdür (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Üç ṡülṡe bir ḳara ġuruşı bozdı rüzgâr
Birisi ḳalb biri ḳızıl birisi züyûf
Ṣarrâf-ı dehr didi görince bu ḥâleti
Üç ṡülṡ-i kem-'ıyârına la'net ġurûşa yûf

ḤARFÜ'L-ḲÂF

50

DER-ḤAḲḲ-I FÂ'İḲ EFENDİ

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Neden dilüñ ġam-ı 'âlemle derdnâk olmaḳ
Miṡâl-i ṣûf görüp mevcini helâk olmaḳ
Hemîşe derzi Muḥammed yanuñda ḥâżır iken
Neden ferâce gibi böyle çâk çâk olmaḳ

---

48 S1,250a;S3,242b
49 S1,250a;S2,310a;S3,242b;Ü,201b;M,230b;A,214a
(*)S1,S2,S3
50 S1,250a;S3,242b

51
VELEHU LUĠAZ-GÛNE

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bü'l-'acebdür ṣadâ-yı ṭabl-ı saḥur
Ṭab'a îrâs̱ ider melûl olmaḳ
Çünki ṭabl-ı cihâd-ı ekberdür
Ne revâ böyle bî-uṣûl olmaḳ

ḤARFÜ'L-KÂF

52

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Kilid-i genc-i tevekkül müsellem oldı bize
Zekâtı 'âleme kâfîdür eñ faḳîrümüzüñ
Bisâṭ-ı zer-keş-i şâhâne künc-i râḥatda
Şikenleri leb-i pür-ḫandedür ḥaṣîrümüzüñ

53
DER-VAṢF-I SULṬÂN AḤMED ḪÂN

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Senüñ ey Nâbî-i kem-ḳadr degüldür ḥaddüñ
Eylemek vaṣfın edâ pâdişeh-i devrânuñ
Sen degül elsine-i kevn ü mekân eyleyemez
Ḥaḳḳ-ı tavṣîfin edâ ḥażret-i Aḥmed Ḫân'uñ

---

51 S1,250b;S3,242b;Ü,201a
52 S1,250b;S2,310a;S3,242b;Ü,201a;M,230a;A,208b
2 ḥaṣîrümüzüñ :ḥaḳîrümüzüñ A
53 S1,250b;S3,242b;A,208b

54

DER-VAṢF-I PÂDİŞÂH-I MÜŞÂRÜN İLEYH

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sübḥa-i gevher ise silsile-i nesl-i kerîm
Bu nişângâhıdur ol subḥa-i 'âlî-ḳadrüñ
Kevkeb-i devlet ise zümre-i eslâf-ı 'iẓâm
Bedrdür kevkeb ile farḳı 'ıyândur bedrüñ

55

ḲIṬ'A-İ MU'AMMÂ-GÛNE

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâbiyâ görmişüz istiḥsânın
Her hünerde nice 'âlî-şânuñ
Olsa bir kez de müyesser görmek
Ref'-i semt itdügin istiḥsânuñ

56

ḲIṬ'A-İ LUĠAZ-GÛNE

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâbiyâ ḥâlet-i sevdâ vü heves
Tev'emân zâdesidür insânuñ
Bu 'acebdür ki olunsa tedḳîḳ
'Aynıdur naḳd-i heves sevdânuñ

---

54 S1,250b;S3,242b
55 S1,251a;S3,242b;Ü,199b
56 S1,251a;S3,242b

57

KIṬ'A-İ MU'AMMÂ-GÛNE

(Ahreb)

Yoḳ ümm ü ebi h̲alîfe-i Raḥmân'uñ
Var ümm ü ebi tavâ'if-i insânuñ
Yoḳ ümmi velîk var ebi Ḥavvâ'nuñ
Var ümmi velîk yoḳ ebi 'Îsâ'nuñ
Taḳsîm-i teḳâbül-i rubâ'iyyeyi gör
Fehm eyle daḳîḳ-i ḥikmetin Mevlâ'nuñ

ḤARFÜ'L-LÂM

58

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Taḥrîre getürme küleh-i cevr-i sipihri
H̲âṭır-şiken-i h̲âme ciger-sûz-ı devât ol
Sil ṣafḥa-i h̲âṭırda olan 'ilm-i rüsûmı
Âzâde-i teşvîş-i sükûn u ḥarekât ol
Teşh̲îṣ ne lâzım saña nîk ü bed-i dehri
Bî-ḳayd-ı gül ü h̲âr u ġam u zehr-i nebât ol

---

57 S1,251a;S2,321a;S3,243a;M,239b;A,215b
(*)S2 ve M'de rubâ'î olarak geçmektedir.
58 S1,251a;S2,310a;S3,243a;Ü,201a;M,230a
2 S2,Ü,M'de 3.beyit.
3 S2,Ü,M'de 2.beyit.
zehr-i nebât :zehr ü nebât M

59

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ṣoḥbetüñden senüñ ey âṣaf-ı pâkîze-ḫıṣâl
Oldı ḥırmâna sebeb vâhime-i istiṣḳâl
Yoḫsa bir dem güẕer itmez ki bu bezm-i ḫâṣuñ
Ṭavfdan ḫâlî ola dâ'iresin peyk-i ḫayâl

60

KIṬ'A-İ LUĠAZ-GÛNE

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḥaleb ü Şâm'uñ ahâlisi ḳasem vaḳtinde
Nâbiyâ dir biri birisine Allâh vekîl
Lîk binde birisi ẓâhir ü bâṭın bilmez
Ṣûret ü ma'nî ile olduġın Allâh vekîl

61

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Didiler kel köpegüñ yârânı
Başına gördiler urmış ṣayḳal
Çeşm-i bedden seni ḥıfzetmek içün
Saña lâzımdur aṣılmaḳ heykel

---

59 S1,251a;S3,243a
60 S1,251b;S2,313a;S3,243a;Ü,199b
1.beyit S2'de şu şekildedir:
"Nâbiyâ ḫalḳ lisânında yürür bir sözdür
Her süḫanda biri birine dir Allah vekîl"
Ancak Ü nüshasında S2'deki beytin üzeri çizilerek metindeki şekilde yeniden yazılmıştır.
61 S1,251b;S2,312b;S3,243a;Ü,203b;M,232b;A,208b
(A,215b'de tekrar yazılmıştır.)

62

ḲIṬ'A-İ MAṢNÛ'A-İ LUĠAZ-GÛNE (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Lafẓ-ı ḳaṣd u ġarażuñ añlamayan ma'nâsın
Ba'żı ma'nâlarına ekser ider isti'mâl

2 Fi'l-aṣıl maḳṣad u maṭlab dimedür ḳaṣd u ġaraż
Hep bilür ma'nî-i vaż'ların aṣḥâb-ı kemâl

3 Ma'nevî şâhid eger ister iseñ da'vâya
'Adl u inṣâf ile münḥal olur eşkâl-i maḳâl

4 Nâbiyâ lafẓ ile ma'nâdan olanlar âgâh
Ṣıdḳ-ı da'vâmı benüm eylemesün istiṡḳâl

5 Gerçi kim 'aḳl da bu ḥükme virür vech-i rıżâ
Lübb ile ḳışrdadur bunda olan naḳş-ı me'âl

ḤARFÜ'L-MÎM

63

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Rû-nümâ olmadıysa saña eger
Cem ü farḳ-ı meẓâhir-i 'âlem
Ṭurma yapmaḳda zerger-i taḳdîr
Hurde-i sîm ṣırmadan hâtem

---

62 S1,251b;S2,313a;S3,243a;M,232b
(*)S1 ; Ḳıt'a-i Luġaz-gûne S3,Ḳıt'a M

63 S1,251;S2,311a;S3,243b;Ü,202a;M,231a;A,208b
1 olmadıysa :olmaz ise A

64

DER-ḤAḲḲ-I ŞEHÎD 'ALÎ PÂŞÂ

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Vir İlâhî 'Alî Pâşâ-yı kerîmü'l-h̲ulḳuñ
'Ömrine devletine sâye-i ḥıfẓuñda maḳâm
Nice tekmîline olduysa sebeb bu es̲erüñ
Eyle noḳṣânlarını sen dah̲ı luṭfuñla tamâm

65

LUĠAZ-GÛNE

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nâbiyâ âmede şâyândur ezelden dinmek
Nüsh̲a-i nâdire-zây-ı çemenistân-ı na'îm
2 Tâze ḥâmîsi ẓuhûr eyledügin gûş itdük
Eylemiş ḥüsn-i ḥimâyetle h̲arâbın termîm
3 Böyle ḥâmîsi var âmed ne 'aceb şimdiye dek
Çalmadı ġayrı bilâd üstine kûs-ı taḳdîm
4 Ben dah̲ı ġam mı çekerdüm naẓar-ı a'dâdan
Bâzu-yı vaṣlda ta'vîzüm olaydı "ḥâ mîm"

---

64 S1,252a;S3,243b
65 S1,252a;S2,311a;S3,243b;M,231a

66

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḫâl-i rûyı ol mehüñ cây-ı nigâhumdur benüm
Ṭurre-i müşgîni boynumda günâhumdur benüm
Benden ol serv-i revânı böyle dâmen-çîn iden
Nâbiyâ seyl-âb-ı eşk-i rû be-râhumdur benüm

67

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cevr ile çeşmümi pür-âb iderek cânânum
Döndi maḳsimde aḳan lûlelere müjgânum
Seni eşküñ gör e ne ṣûrete ḳoymış diyerek
Dest-i müjgânuma âyîne virür dâmânum

---

66 S1,252a;S3,243b

67 S1,252a;S2,309b;S3,243b;Ü,201a;M,230a;A,209b
(A,216a'da tekrar yazılmıştır.)

68

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olma âmâc-ı şerer sûz-ı nihânumdan benüm
Ey perî gel lâübâlî giçme yanumdan benüm
Gûşe-gîr ol 'âlemi ṭutsun ṣadâ-yı şöhretüñ
Añla bu remzi dehânumdan zebânumdan benüm

69

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ṭınâbâsâ ṭutarlar pençe-i ragbetde dâmânuñ
Olınca pây ber-câ bârgâh-ı devlet-i İslâm
Gelürler zerreâsâ cünbiş-i **îmâna** şevḳinden
Żiyâ-pâş olduġında **âftâb**-ı şevket-i İslâm

ḤARFÜ'N-NÛN

70

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Be-ṣun'-ı ḥikmet-i mi'mâr-ı âsmân u zemîn
Çehâr rükn ile buldı ḳarâr ḫâne-i dîn
Niẓâm-ı 'âlem-i şer'-i metîne olmışdur
Miṡâl-i çâr 'anâṣır çehâr yâr-ı güzîn

71

Ḳıṭ'a-i Luġaz-güne

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Nusḫa-i ṣun'-ı Ḥaḳ'da idrâk it
Ẓâhir ü bâṭın olduġın yeksân
Saña şâhid gerekse kâfîdür
Nâbiyâ cünbiş-i dehân ü zebân
Bir delîle ḳanâ'at itmez iseñ
Besdür iṡbât içün leb ü dendân

---

68 S1,252b;S2,309b;S3,243b
69 S2,308a
70 S1,252b;S2,309b;S3,244a
2 şer'-i metîne :şer'-i mübîne S2
71 S1,252b;S2,309a;S3,244a;M,229a;A,209a
(*)S1.S2.S3 ; :Ḳıṭ'a-i Muṣanna' A

72

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çâşnî-i ẕevḳi idrâk eylemez
Puḫteyi farḳ itmeyenler ḫâmdan
Vâye-gîr-i ma'rifet pest añlamaz
Maġz-ı cevzi piste vü bâdâmdan

73
TAZMÎN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Ġulâma itme ṣarf-ı toḫm-ı şehvet
Ṭururken mezra'-ı ecsâm-ı nisvân
زمین شوره سنبل بر نخیزد
در او تخم عمل ضایع مگردان

74
DER-ḤAḲḲ-I 'O̱SMÂN-ZÂDE

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âferîn ḳullanduñ ey Tâ'ib eyü tîġ-i zebân
Naẓmuña gülbang-ı taḥsîn çekdi cümle şâ'irân
Ḫırs-bâzâne ḳalem raḳṣ eyledi şâdî-künân
Saña meymûn u mübârek ola bu tâze lisân

75
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Pây-ı ḫâme oldıbârânveş güher-pâş-ı s̱enâ
Birbirinden ayru tekrâr oldı lutfuñ bî-kerân
Âfitâbâsâ olup bî-had ....
Nûr-ı muhrüñ devletüñ tâbân ola andan cihân

---

72 S1,252b;S2,308b;S3,244a;Ü,200b;M,229b;A,209a
Vâye-gîr-i ma'rifet-pest:'Ârif-i ṣâḥib-naẓar A
73 S1,252b;S2,312b;S3,244a;Ü,203b;M,233a;A,217a
74 S1,253a;S3,244a
75 S2,309b

*)Çorak toprakta sünbül yetişmez,amel tohumunu orada boşa harcama.

76

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Destine dâ'ire almış o gül-i perde birûn
Tâ ide nağme ile ḥüsnini ......efzûn
Ser-i zülfi gibi düşdi zenaḫından gördüm
Ber-ṭaraf dâ'ireye bir 'arak-ı şerm-nümûn

77

KIṬ'A-İ MAṢNÛ'A

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Veliyy-i ni'met-i kevneynüñ oldı ey Nâbî
Biri esâmî-i sâmîsinüñ çü ism-i Emîn
İder nebî vü velîye ḳasem 'ale't-tażmîn
Be-hakk-ı nân ü nemek diyü kim iderse yemîn

78

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Egerçi ḫâne-i pür-naḳşdur sarây-ı cihân
Velî kitâbeleri كل من عليها فان
Zamân maḥall-i belâdur zemîn maḥall-i elem
Vücûd naḳşına ancaḳ budur zemîn ü zamân

79

Fehm eyle ġınâ-yı ẕât-ı Ḥaḳḳı Nâbî
Eczâ-yı ....zer-kârîden
Mefhûm-ı kelâmı gibi.............
Taḥtındaki raḥle-i ṣadef-kârîden

---

76 S2,310a
77 S1,253a;S3,244b
78 S1,253a;S2,310a;S3,244b;İ,
79 S2,310b
كل من علي:Kur'ân-ı Kerim,Rahman Suresi,26.âyet.

80

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Yaraşur bu tüfeng-i zer-kârun
Yolına cân virürse düşmen-i dîn
İftihâr eylesin cehennemde
Bu tüfengle ölen 'adû-yı la'în

HARFÜ'L-VÂV

81

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Vaż' iderseñ terâzu-yı nażara
Ey olan ṭâlib-i 'uluvv ü sümüvv
Keffe-i i'tibârda birdür
Żâhir ü bâṭın-ı 'uluvv ü sümüvv

HARFÜ'L-HÂ

82

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Senüñ ey esb-i nev-âyende kim olmaz mâ'il
Ḥüsn-i reftâruña bu ḳıṭ'a vü şekl ü resme
Yaḳışur saña reh-i bâġçede tâze libâs
Bu kühen kesme ile bâd-ı ṣabâveş esme
Geldügün gün baña sen gelmiş işitdüm vâfir
Hayriyâ âṣaf-ı devrândan ümîdüñ kesme

83

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Böyledür şarṭ-ı vifâḳ-ı dûstân-ı yek-cihet
Germ ü serd ü hâr ü gülden rûy-gerdân olmaya
Zehr ü ḳand ü telh ü şîrîne ber-â-berce şuna
Ṣaff-ı engüştân ḳadar 'âlemde bürhân olmaya

---

80 S2,311a
81 S1,253a;S2,311b;S3,244b;Ü,203a;M,231b;A,209b
82 S1,253b;S2,311b;S3,244b;M,231b;A,218a
83 S1,244b;S2,308b;S3,253b;Ü,200a;M,229a;A,209a

84

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tâlib-i 'izzet olan 'ârif ider istiġnâ
Câm-ı bî-neşve-i bezm-i feleğüñ nûşında
Mürdeler ḳaṭ'-ı ta'alluḳ idicek 'âlemden
Götürür 'izzet ile ḫalḳ anı dûşında

85

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Misli nâ-yâb güherdür Nâbî
Ḫâk-i zilletde eger ḫvâr ise de
Ref' ḳıl şânuña nisbetle senüñ
Ḫâkdan ref'-i güher 'âr ise de

86

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ne ġam o ġonce-i ḥüsne ziḥâm-ı 'âşıḳdan
İder hezârını efgende bir naẓâre ile
Müdâm almadadur kimde görse naḳd-i ḥayât
Ḳumar-bâz-ı felek nuḳre-i sitâre ile

87

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İtdi ġark-âb raḳîbi seyl-âb
Lâşesinden götürüp gitdi yine
Kim ki gördüyse ta'accüble didi
Süridürler köpegi öldürene

---

84 S1,253b;S2,308b;S3,244b;Ü,200a;M,229a;A,209a
2 'âlemden :dünyâdan A /
Götürür 'izzet ile ḫalḳ anı dûşında :
Götürür ḫalḳ anı 'izzet ile dûşında A
85 S1,253b;S2,308b;S3,244b;Ü,200a;M,229b;A,209b
1 nâ-yâb :kem-yâb A
86 S1,253b;S2,309a;S3,245a;Ü,200b;M,229b;A,209b
87 S1,254a;S2,311b;S3,245a;Ü,202b;M,231b

88

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Eyyâm-ı bahâr u dem-i geşt-i çemen olsa
Hengâm-ı temâşâ-yı gül ü yâsemen olsa
Şâyed götüre baht-ı siyeh-kârumı yâda
Gîsû-yı girih-gîri şiken ber-şiken olsa

89

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Dilüñ ta'ayyüş içün vakf-ı pîç ü tâb itme
Hudâ mühimmüñe kâfidür ıztırâb itme
Netîce-i emelüñ bîm-i incirârından
Derûnı pâ-zede-i fikr-i nâ-savâb itme

90

DER-HAKK-I SÂMÎ MERHÛM (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Şevket sözinde gerdiş-i çeşm-i gazâl hayf
Düşmiş o deñlü nev-hevesânuñ zebânına
Kim her gazelde eyleyerek kasd-ı iltizâm
Döndürdiler kelâmı geyik dâstânına

---

88 S1,254a;S2,309b;S3,245a;Ü,201a;M,230a;A,218a
89 S1,254a;S2,311a;S3,245b;Ü,202a;M,231a;A,209a
90 S1,254a;S3,245b;Ü,200b
(*)S1
: Der-Hakk-ı Sâmî S3

91

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

ierdûn döner mis̱âl-i fener mâh 'aşkına
:îbine ḫâk çâk virür râh 'aşkına
\yîne-i cemâlsin ey mâh ẕâtuñı
ıfz eyle inkisârdan Allâh 'aşkına

92

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

leyde sıhhat buldı dil tâ düşdi..............pergele
3âḫuşûş mihr...................................
lûy-ı dil ol mâhı bir şemşîre dil-sûz eylemiş
:aḥmı ya gül.............câm üzre döndibülbüle

---

1 S1,254b;S3,245b;A,218a
2 S2,310b

93

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Menba'-ı cûd u 'aṭâdan yine alduḳ mâye
Maḫzen-i feyż-i ezelden yine bulduḳ vâye
Nâbiyâ eyledi Ḥaḳḳ ümîdi luṭfın tecdîd
Yine sürdük yüzümüz dergeh-i Mevlânâ'ya

94

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Câ-be-câ mûy-ı siyâh üzre sefîd ey Nâbî
Berḳa beñzer ki ola rîḫte engüşt üzre
....
Sine-i ḫuşkterümde görinür çâklerüm
Naḳş-ı engüşti gibi...........üzre

95

Sarây-ı suziş olur çûp-ı ....ey Nâbî
Tefavvuḳ eyledüginden veliyy-i ni'metine
..................hicr layıḳ-ı sûziş
Tefavvuḳ eylemeyeydi veliyy-i ni'metini

---

93 S2,310b
94 S2,310b
95 S2,312a

ḤARFÜ'L-YÂ

96

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Teveccühi bizedür her ḳaçan bulursa güşâd
'Aceb nişânladı tîrüñde üstüẖvânumuzı
'Aceb ne germ-nefes itdi pîr-i bâde-fürûş
İdince şîşe-i ṣahbâ gül-âbdânumuzı

97

ḲIṬ'A-İ MU'AMMÂ-GÛNE (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bir zamân itmiş idi şevḳ-i ṭavâf
Ka'be'nüñ zâr ü bî-ḳarârı beni
Lîk men' eyledi teveccühden
Şâm'da ẖalḳuñ i'tibârı beni

98

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İntiẖâbât-ı ẖayâlât-ı 'Acemle Nâbiyâ
Şâhid-i eş'âr bir uḏḥüke ṣûret bağladı
İstirâḳ-ı isti'ârât ile şi'r-i Şevketüñ
Şimdi düzdân-ı ma'ânî şân u şevket bağladı

99

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Yapışduğum o gülüñ dâmen-i maḥabbetine
Ġubâr-ı râh-güẕâr olduğum zamânlar idi
Miṡâl-i berg-i ẖazân pâyına fütâdelügüm
O naẖl-i nev-rese bâr olduğum zamânlar idi

---

96 S1,254b;S2,308a;S3,245b;Ü,200a;M,229a;A,210a
97 S1,254b;S2,312b;S3,245b;Ü,203a;M,232b;A,210a
98 S1,254b;S2,310b;S3,245b;Ü,201b;M,230b;A,209b
1 intiẖâbât-ı :intiẖâlât-ı M,A
99 S1,254b;S2,310b;S3,245b;Ü,202a;M,231a;A,210a

100

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ey besâ kes ki bu bâzîçegeh-i 'âlemde
Cid ṣanur şîve-i lu'betkede-i eyyâmı
'Âkibet hezl ü firîb olduğın idrâk idicek
Kendüye vâsıṭa-i haclet olur encâmı

101

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Nâbî kefümde ẓâhir olan câ-be-câ şiken
Der-kâr iderse pürsişe ṣâḥib-naẓarları
Ser-rişte-i ümmîdi çıḳarduḳça destden
Engüştlerle destde ḳaldı eserleri

102

DER-MEDḤ-İ SULṬÂN AḤMED HÂN-I SÂLİS (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nice mümkin ki mülûküñ buluna aḳrânı
Ferd olur dâver-i 'âlem aña olmaz sânî
Pâdişâh olmasa yek demde olur kevn harâb
Pâdişehdür beden-i mülk-i cihânuñ cânı

103

DER-ḤAḲḲ-I YİGİRMİ SEKİZ MUḤAMMED EFENDİ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ey hünerver ki ismüñ olmışdur
Mâye-i ḥüsn-i nuṭḳ-ı insânî
Herkesüñ nâmına degül lâyıḳ
Hem-şümâr-ı ḥurûf-ı Ḳurânî
Şimdi sensün elinde avcunda
Felegüñ i'tibâra şâyânı

---

100 S1,254b;S2,312a;S3,246a;
101 S1,255a;S2,308b;S3,246a;
102 S1,255a;S3,246a;A,210a
103 S1,255a;S3,246a
(*) S1 ; :Der Ḥaḳḳ-ı Yigirmi Sekiz Efendi S3

104

Kıt'a-i Mu'amma-gûne

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Yûsuf ḳomışlar ismüñi Nâbî hezâr şükr
Var intisâb-ı 'afv-ı İlâhîye mâyesi
'Âdet budur ekâbir ider dest-gîrlik
Bir derdmendüñ üstine düşdükde sâyesi
Çün ismüñ oldı ism-i 'afüvv ile hem-şümâr
Besdür saña o ism-i şerîfüñ ḥimâyesi

105

Ber-taraf oldı girmişken araya şâne
'Uḳde-i ḫaṭırı gîsû-yı ḫam ender-ḫamuñ
'Aynıdur...........mû-tâb-ı siyâh la'li
Seri üstinde siyeh dâ'ire-i perçeminüñ
Ḫak-i kûyuñ degül.......ber-âvâz-ı felek
Yoḳladuk naġme-i âhenüñi zîr ü bâmınuñ

106

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ṭınâbâsâ ṭutarlar pençe-i raġbetde dâmânuñ
Olınca bâli ber-câ bârgâh-ı dôstân İslâm
Gelürler ẕerreâsâ cünbiş-i.........şevḳinden
Żiyâ-pâş olduġında âftâb-ı şevket-i İslâm

---

104 S1,255a;S2,313a;S3,246a;A,210a
105 S2,308a
106 S2,308a

107

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Kec baḳarlar baña nâvek gibi bilmezler kim
Ṭab'umuñ 'arsa-i ma'nâda çekilmez yâyı
Gireli vâdi-i naẓma ḳodı esb-i ṭab'um
Pây der-gil nice bed-lehçe h̲ar-ı h̲od-râyı
Vây eger anlara h̲ar didügi gûş itse
Bâr-ı ġayret h̲am ider püşt-i h̲ar-ı 'İsâ'yı

108

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

İtdi sâḳ-ı zümürridi üzre
Cilve-i tâze la'l-i demmânı
Câme-i reng reng-i tâze ile
Ḳâmet-i nâzenîn ṭûlânî
Şevḳ-i teşrîf-i pâdişâhî ile
Ser-te-ser çâkdur girîbânı

109

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bâṭınuñ ẓâhirîdür tâ ezelî 'ünvânı
İtmez inkâr bu ma'nâyı olan'irfânı
Nâbiyâ kim ki bu ma'nâya güvâh isterse
İtsün eczâ-yı şehâdet leb ile dendânı

110

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Pây-ı yâre bez̲l iken maḳṣûd-ı naḳd-i râḥatı
Vaż'-ı şûh̲ı itdürür insâna insâniyyeti
'Aḳl ile olmazdı sencîde umûr-ı kâ'inât
İtmese mîzân-ı 'aḳl is̲bât-ı mizâniyyeti

---

107 S2,311b
108 S2,312b
109 S2,312b
110 S2,312b

111
Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Bu sâlde Nâbiyâ nümâyân
Bir vech ile 'âḳibet nişânı
....
İtmekde işâret-i nihânî
Bir zümreye lafẓ-ı tendürüsti
Bir fırḳaya lafẓ-ı saẖt cânı

112
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

H̲ayâl-i ....olur rûy-ı cânândan
Ruẖ-ı ẖayâlden olsa eger ruẖı ẖâlî
Aḳıtdı gerçi ki seyl-âb-ı çeşmümüz o perî
Şümürde eyledi ammâ o da zer-i ẖalî

113
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ġubâr gibi süvâr olmadan bu gülşende
Piyâde-revlige virdüm ḳarâr âb gibi
N'olaydı pistere girdükde bî-tekellüf o mâh
Şeb-i ẖayâlde nâgâh geldi ẖ^{v}âb gibi
....

114
Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Eyâ mâh-ı mürüvvet mihr-i gerdûn-ı keremkârî
Gül-i bâġ-ı vezâret gevher-i kân-ı vefâdârî
Bu güne oldı çün kim ẖâme-i taḳdîr-i Ḥaḳ cârî
....

---

111 S2,312b
112 S2,313a
113 S2,313a
114 S2,313a

ER-RUBÂ'ÎYÂT FÎ-ḤARFÎ'L-ELİF (*)

1

Ahreb

Yâ Rab dilüm itme şîşe-i naḳş-ı hevâ
Âyîneden it ġubârumı nâ-peydâ
Yoḳ bâr-ı cihânı çekmege ṭaḳat bari
Çekdür bize ey bâr-ı Ḫudâ bâr-ı Ḫudâ

2

Ahreb

Sâyem gibi ben nistî vü hest-nümâ
'Aksüm gibi ben fânî vü bâḳî-sîmâ
Ḥükmümde degül mevt ü ḥayatum çün kim
Lâyıḳ baña dinse mürde-i zinde-liḳâ

3

Ahreb

Ey mest-i se-rûze-devlet-i pâ be-hevâ
Naḫvetle 'aceb şişüp ḳabarduñ ammâ
Mânend-i ġanem seni bu bismilgehde
Üfler şişürüp soymaġa sallaḫ-ı ḳażâ

4

Ahreb

Ġıybet nice bir ḳâṭı'-ı râh ola saña
Mabġûżuña raḥmet u günâh ola saña
Bu ma'ṣiyetüñ ki irtikâb itmedesün
Yoḳ lezzeti bârî 'öẕr-ḫvâh ola saña

---

1 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
(*)S1,S3. ; :Er-rubâ'iyât S2,Ü,M,A
1 itme :eyle S2,Ü,M,A / şîşe-i naḳş-ı hevâ : şüste-i nefs ü hevâ M
2 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
1 bâḳî-sîmâ :bâḳî Ḫudâ A
3 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
4 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
2 ma'ṣiyyetüñ ki :ma'ṣiyyetüñde ki S1

5
Ahreb
Âsâr-ı Na'îmâya Takrîzdür

Nâbî çemen-i na'îme dönmiş gûyâ
Âsâr-ı Na'îmâ ile şehr-i şehbâ
Mânende-i 'andelîb nâlişger ider
İnsânı Na'îmâ'da olan hüsn-i edâ

6
Ahreb

Nâ-dîde 'aceb rubâ'î-i nev-peydâ
Her mısra'ı bir vezn iledür cilve-nümâ
Her rükni kenâr-ı yemdeki hâne gibi
Bir cânibe meyl eylemek ister gûyâ

7
Ahreb

Mahlûk arasında görmedüm lutf u 'atâ
Kim olmaya âmîhte-i havf u recâ
Mahsûs-ı hudâvend-i ganîdür ancak
İhsân-ı bilâ-'illet ü bî-bîm ü riyâ

8
Ahreb

Şâh-ı zeker anlamaz ne sayf u ne şitâ
Dil-hvâhı olan yirde bulur neşv ü nemâ
İnzâlde kün-ı zartanâk-ı yâre
Âmîziş ider letafet-i âb u hevâ

---

5 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
2 nâlişger :nâlişler S1,A
6 S1,256b;S2,313b;S3,246b;Ü,204b;M,233b;A,210b
1 vezinledür :vezindedür S2
7 S1,257a;S2,314a;S3,246b;Ü,204a;M,233b;A,210b
2 S2,M ve A'da: "İn'am-ı hudâvend-i ganîdür ancak
Bî-bîm ü ümîd ü bî-mübâhât ü riyâ"
şeklinde olan bu beyit için,S1,S3 ve Ü nüshalarında kenarda "beyt-i sânî kendü hattıyla böyledür" ifadesi bulunmaktadır.Bu ikaz dikkate alınarak,yukarıya S1,S3,Ü nüshalarındaki şekil alınmıştır.
8 S1,257a;S2,325a;S3,246b;A,207b

9

Ahreb

Ey ġâfil-i esrâr-ı vücûd-ı eşyâ
Bil ser-be-ser eşyâyı ẓilâl-i eşyâ
Yek-digere nisbetle sivâdur yoḫsa
Hîç biri degül cânib-i Bârîye sivâ

10

Ahreb

Çün naḳş-ı ẓilâldür vücûd-ı eşyâ
Yoḳ ẓılda vücûd ü 'adem olmaz câ'iz
Iṭlâḳ-ı vücûd ü 'adem olmaz câ'iz
Ol ẓılle k'ola nistî-i hest-nümâ

ḤARFÜ'L-BÂ

11

Ahreb

Ol âfet-i luṭf-güster ü cevr-me'âb
Eyler nigehiyle luṭf u la'liyle 'itâb
Ḫûn-âb-ı dilüñ revġan-ı ḳandîl gibi
Bir cânibi âteş oldı bir cânibi âb

12

Ahreb

İtdi beni sa'yı firḳat-engîz-i raḳîb
Bîgâne-i dest-mâye-i ṣabr ü şekîb
Nâbî gibi kimse olmasun 'âlemde
Dil-beste-i va'd-i vaṣl-ı üftâde-firîb

---

9 S1,257a;S3,247a;Ü,204a
10 S1,257a;S3,247a;Ü,204a
11 S1,257a;S2,314a;S3,247a;Ü,204b;M,234a;A,211a
2 Ḫûn-âb-ı :Ḫûn-geşte A //âb :kebâb M
12 S1,257a;S2,314a;S3,247a;Ü,204b;A,211a
2 Dil-beste-i va'd-i vaṣl-ı üftâde-firîb :
Dil-beste-i vaṣl ü üftâde-firîb S2,Ü

13

Ahreb

'Âlem şuver-i nühüfte-ma'nâdur hep
Şâhib-nazara sırrı hüveydâdur hep
Geh ceng ü geh âştî vü geh kevn ü fesâd
Aḥkâm teḳâbülât-ı esmâdur hep

14

Ahreb

Eyler taraf-ı aşlına her fer' şitâb
Emvâc-ı nefesle pâ-be-pâ mevce-i âb
Lüb bilmese اينما تولوا sırrın
Olmazdı iki cânibi ḳışruñ miḥrâb

HARFÜ'T-TÂ

15

Ahreb

A'mâlüne Nâbî nazaruñ imrâr it
Taşḥîḥ-i süṭûr-ı nüsḫa-i âs̱âr it
Buldukça ḥurûf u nuḳâṭ-ı sehv ü ḫaṭâ
Maḥkûk-ı ḳalem-tırâş-ı istiġfâr it

16

Ahreb

Ne dâ'iye-i tedârik-i evḳât it
Ne dağdağa-i telâfî-i mâ-fât it
Ey sâye-i bî-vücûd ü nâ-bûd evvel
Bul kendüñi şoñra iḫtiyâr-ı is̱bât it

---

13 S1,257a;S2,314b;S3,247a;Ü,204b;M,234a;A,211a
 1 nazara :nazar-ı Ü,M,A
14 S1,257b;S3,247a;Ü,204b
15 S1,257b;S2,314b;S3,247a;Ü,204b;M,234a;A,211a
 1 âs̱âr :evzâr S2,M,A
 2 nuḳâṭ-ı sehv :noḳta-i sehv S2,M
16 S1,257b;S2,314b;S3,247b;Ü,204b

اينما تو:Kur'ân-ı Kerim ,Bakara Suresi,115.âyet.

17
Ahreb

Saña budur ey bezrger-i cân reh-i râst
Hırmen olamaz tohm-ı ümîdüñ bî-hᵛâst
İt şehr-i fenâda nakd-i cânuñ poliçe
Var şehr-i bekâda al yine bî-kem ü kâst

18
Ahreb

Eşyânuñ esâmisini erbâb-ı lügat
Ta'yîn idicek be-muktezâ-yı hikmet
Sehv eyleyüp ism-i saltanat vaz'ında
Sıhhat diyecek yirde dimişler devlet

19
Ahreb

'Ömr olmadadur silsile-rîz-i hatevât
Mümkin mi bu reh-güzerde ümmîd-i sebât
Mânende-i delv ········ târ-enfâs
Cezb itmede çâh-ı sîneden âb-ı hayât

20
Ahreb

Nâbî o gül-i bihişt-zîb-i nev-rüst
Olmış çemen-ârây-ı gülistân-ı nuhust
Vâbeste-i re'yi fatk u ratk-ı 'âlem
Kim mâhı şikest eyledi hem itdi dürüst

---

17 S1,257b;S2,314b;S3,247b;Ü,204b;M,234a;A,211a
3 poliçe :pûlise S2,Ü,M,A
18 S1,257b;S2,314b;S3,247b;Ü,204b;M,234a;A,211a
19 S1,257b;S2,314b;S3,247b;Ü,205a;M,234a;A,211a
2 âb-ı hayât :mâ'-ı hayât M,A
20 S1,257b;S3,247b

21
Ahreb

ık heves-i âteşîne dûzah dûzah
ik tarik-i ümîdi berzah berzah
idüp esb-i ye'se irhâ-yı 'inân
ik reh-i ârzûyı fersah fersah

HARFÜ'D-DÂL

22
Ahreb

ı gibi mevc-i derd olmazdı mezîd
gibi şâm-ı hicr olmazdı medîd
ır-ı siyâh şâm-ı hicrüñ ucına
ış olaydı bir iki târ-ı sefîd

23
Ahreb

ını izhâr idicek lücce-i cûd
kde hurûşa bahr-ı zehhâr-ı vücûd
i zebân buldı tüvân-ı cünbiş
ne kadar ider ise hamd-i Vedûd

24
Ahreb

y bu tekâlîf-i dil-âzâr-ı hıred
-ı dile halîdedür hâr-ı hıred
vvet-i ser-pençe-i mey müşkil imiş
dilden izâle-i bâr-ı hıred

1,258a;S2,325a;S3,247b
1,258a;S2,315a;S3,247b;Ü,204b;M,234b;A,211b
1,258a;S3,248a(derkenar)
1,258a;S2,315a;S3,248a;Ü,205a;M,232a;A,211b
M,232a'da tekrar yazılmıştır.)

25
Ahreb

Ey naḳş-ṭırâz-ı ṣafḥa-i bûd u ne-bûd
Cünbişde kâr-nâme-i ẓıll-ı vücûd
Sen evc-i ġınâda lâübâli ammâ
İtmekde faḳîr sâye-i rû-mâl-i sücûd

26
Ahreb

Ẕâtî olan evṣâfuñ olur ḥüsni medîd
'Ârıżda olur ger iḫtilâl olsa bedîd
Pâyende ḳalur sevâd-ı ebrû vü müje
Rîş ile bürût olur velî rûy-ı sefîd

27

Nâbî ne ḳadar der varsa dâr-ı fenâda
Her şâm olur beste vü her ṣubḥ güşâd
Âmed şud-ı efkârlamänend-ider-i dil
Ṭurmaz der-i germ-âbe gelür best ü güşâd

ḤARFÜ'R-RÂ

28
Ahreb

Her kimse ki şâyeste-i luṭf-ı Ḥaḳ olur
Deryâ-yı Fütûḥât'da müstaġraḳ olur
Engüşt-i şu'ûrda yevâḳît-i Füşûṣ
Ser-mâye-fizây-ı revnaḳ-ı muṭlaḳ olur

---

25 S1,258a;S3,248a;Ü,204b
26 S1,258a;S3,248a;Ü,205a;A,211b
2 rûy-ı :zûd-ı S1,S3,Ü
27 S1,253b;S2,311a;S3,245a;M,241b;A,218b
28 S1,258a;S2,315a;S3,248a;Ü,205a;M,234a;A,212a

29
Ahreb

Nâbî sitem-i dehre tahammül hoşdur
Esbâb-ı tahamülle tecemmül hoşdur
Meydân-ı emelde ıztırâb itmekden
Dükkân-ı kanâ'atde tevekkül hoşdur

30
Ahreb

Ez-zebân-ı Dilber

Nev-rüste nihâlem çemen-efrûz-ı sürûr
Ne-ş'küfte gülem goncelik içre mestûr
Ol Yûsuf-ı hüsnem ki gül-i ruhsârum
Kim görse ider kat'-ı yed-i 'akl u şu'ûr

31
Ahreb

İcrâ-yı cünûna kûh u hâmûn azdur
Bu 'arşaya Ferhâd ile Mecnûn azdur
Bul kendüñe bir tamâm meydân yohsa
Bu cilve-i hüsne rub'-ı meskûn azdur

---

29 S1,258b;S2,315a;S3,248a;Ü,205a;M,234b;A,212a
30 S1,258b;S2,315a;S3,248a;Ü,205a;M,234b;A,212a
1 goncelik :gonceler S2
31 S1,258b;S2,315b;S3,248a;Ü,205b;M,234b;A,212a

32
Ahreb

Der-beste iken hızâne-i 'âlem-i nûr
Virdi kalem-i irâde destûr-ı zuhûr
'Âlem pür olup cevâhir-i hikmetden
Oldı ni'am ü şükr ile dünyâ ma'mûr

33
Ahreb

Hurşîd-i münîr ü zerre-i bî-mikdâr
Hâlince olur sille-hor-ı dest-i gubâr
'Arz itmede nev-be-nev kumâş-ı tâze
Âmed şud iden kavâfil-i leyl ü nehâr

34
Ahreb

Her nâsire kim latife mahzûndur
Elbette anuñ binâ-yı 'ırzı dûndur
Olmaz has ü hâşâk gibi lerze-pezîr
Bünyân-ı metîn seylden me'mûndur

32 S1,258b;S3,248b
33 S1,258b;S2,315b;S3,248b;Ü,205b;M,235a;A,213a
34 S1,258b;S2,316a;S3,248b;Ü,205b;M,235a;A,213a

35
Ahreb

Bir nev' bu kârgâhda kârın arar
Bir nev' ḳumâş olup ḫarîdârın arar
Eczâ-yı cihân ceng ile ṣulḥ itmekde
Ḫurşîd ise zîr-i pâda destârın arar

36
Ahreb

Nâbî ṭaleb-i viṣâle ked lâzımdur
Deryâ-yı ümîde cezr ü med lâzımdur
Şâyân-ı cezâsıdur zenân-ı mıṣruñ
Düzdân-ı cemâle ḳaṭ'-ı yed lâzımdur

37
Ahreb

Nâbî sefer-i ṣûret-i ma'nâya naẓar
Reh-revlere ḫıffet ḳadar olmaz yâver
Âmâde serinde ṣûret-i müjgânı
Ḫayyâṭ-ı sebük-ḫîz-i nigâh itse sefer

---

35 S1,258b;S2,315a;S3,248b;Ü,205a;M,234b;A,212a
36 S1,258b;S2,315a;S3,248b;M,234b;A,213a
37 S1,259a;S2,316b;S3,248b;M,235a;A,212a
2 ṣûret-i :sûzen-i S2,M,A

38
Ahreb

Dil dest-keş-i dâmen-i hûş olmaḳ var
Aẖbâr-ı cünûna çeşm ü gûş olmaḳ var
Bezm-i mey ü sâz-ı ṭaraba uġrayamaz
Ġam müttaḳî-i riyâ-fürûş olmaḳ var

39
Ahreb

Her tîre-żamîr k'olmaya bir ḥüsne esîr
Ḳâdir degül ıṣlâḥına ḥüsn-i tedbîr
Bir âfet-i zerd-mûya mecnûn oldum
Ârâm idemem olmasa zerrîn zencîr

40
Ahreb

Lâyıḳ mı k'ola mürşid-i aṣḥâb-ı şu'ûr
Pîrâye-perest-i zerḳ her bir müzdûr
Da'vâ-yı dürûġına ne ẖoş yapmışdur
Tesbîḥ ü 'aṣâ vü tâcdan şâhid-i zûr

---

38 S1,259a;S2,317a;S3,248b;Ü,206b;M,235a;A,212b
dest-keş-i :dest-şiken-i A
39 S1,259a;S2,316a;S3,248b;Ü,205b;M,235a;A,212a
1 "bir" kelimesi S2,Ü,M'de eksik.
40 S1,259a;S2,316a;S3,248b;Ü,205b;M,235a;A,212b

41

Ahreb

Tâcir — beççenüñ vaṣlı ne ẕî-ḳıymet olur
Kim rûḥ metâ'-ı bender-i ṣûret olur
Müstaġnî-i bâdedür nigâh-ı mesti
Degse lebine şarâb bî-ḥürmet olur

42

Ahreb

Engûr ki ya beyâż ü ya şeb-gûndur
Mînâ-yı şarâb u ḥoḳḳa-i efyûndur
Bezm ehline hindûvâne-i surẖ-derûn
Bir mehveş-i şûẖ-ı sebz-tih-i gül-gûndur

43

Ahreb

H͟ᵛânendelik eyler ol meh-i gül-peyker
Def olsa sezâ dâ'ire-i cürm-i ḳamer
'Uşşâḳını defter eylemiş dâ'irede
Gördüm anı aġlamaḳdan oldı defter

---

41 S1,259a;S2,316a;S3,249a;Ü,205b;M,235a;A,211b
42 S1,259a;S2,316a;S3,249a;Ü,205b;M,235a;A,212b
1 ḥoḳḳa-i :daḥye-i S2,Ü,M,A
43 S1,259a;S2,316b;S3,249a;Ü,206a;M,235b;A,212b

44

Ahreb

Ruh pür-gül ü gonce dehen-i nâzikter
Leb nâzik ü lehçe-i suhan nâzikter
Zülfinde ol âfetüñ letâfet kat kat
Çîn şûh ü girih şeng ü şiken nâzikter

45

Ahreb

'Âlem ki nümâyende-i nakş-ı güldür
Ma'nâsı bilinmez lugaz-ı müşkildür
Her devrde bir hüsn-i diger var ammâ
Devr-i güli gör ki devr devr-i güldür

46

Ahreb

Gâ'iblere halk intizâr eylerler
Hüzzâra nigâh-ı ihtikâr eylerler
Yok virdügi vâv-ı 'Amre bir kimse vücûd
İbnüñ elifine i'tibâr eylerler

---

44 S1,259b;S2,316b;S3,249a;Ü,206a;M,235b;A,212b
45 S1,259b;S2,317a;S3,249a;Ü,206b;M,235b;A,212b
2 devr devr-i güldür :devr devr degüldür S2
46 S1,259b;S2,317a;S3,249a;Ü,206b;M,235b;A,213a

47

Ahreb

Bu nüsha anuñ muṣannefâtındandur
Kim gerdiş-i dil taṣarrufâtındandur
Bî-dağdağa nâ'il-i murâdât olmaḳ
Bir dağdağanuñ muḳaddemâtındandur

48

Ahreb

Ol merdümek-i dîde ki nûr-efşândur
'Ayniyle dü-noḳṭa-i 'izâr-ı cândur
Ya dest-hoş-ı 'abîr ü 'anberdür kim
Bâzîçegeh-i enâmil-i müjgândur

49

Ahreb

Çeşmi o bütüñ ki cânı nahcîr eyler
Müjgânı aña tehyi'e-i tîr eyler
Haṭṭ-ı siyahı ṣaḥîfe-i rûyında
Âyât-ı zevâl-i ḥüsni tefsîr eyler

---

47 S1,259b;S2,317b;S3,249a;Ü,207a;M,236a;A,213a
48 S1,259b;S3,249b
49 S1,259b;S2,316b;S3,249b;Ü,206a;M,235b;A,211b

50
Ahreb

Nâbî dilümi itdi bir âfet tesḫîr
Kim ḥüsn-i dil-ârâsınadur kendü esîr
Hem ḫaste vü hem ṭabîb ü hem derd ü devâ
Hem küşte vü hem küşende hem mâtem-gîr

51
Ahreb

Dil kûy-ı belâda pest olanlardandur
Seng-i ġamla şikest olanlardandur
Neyler dil-i zâr sâġar-ı ser-şârı
Bir ḳaṭre-i meyle mest olanlardandur

52
Ahreb

Dil vaṣla o mâh-pâreyi râm ṣanur
Her vaż'ını bir vesîle-i kâm ṣanur
Bir muġ-beçenüñ esîridür gönlüm kim
'Uşşâḳa vefâyı şarṭ-ı İslâm ṣanur

---

50 S1,259b;S2,316b;S3,249b;Ü,206a;M,235b;A,212b
51 S1,259b;S2,316b;S3,249b;Ü,206a;M,236a;A,212a
2 mest :pest S1,S3,Ü
52 S1,260a;S2,316b;S3,249b;Ü,206a;M,236a;A,211b

53
Ahreb

Ebrûda şiken tîġde cevher birdür
Gisûda girih mevcede 'anber birdür
Dil-teşne-i rûze-i ġamuñ çeşminde
Ḫûn-âb-ı cigerle âb u kevs̱er birdür

54
Ahreb

Erzâḳ-ı muḳadderde tevaḳḳuf yoḳdur
Taḳsîm-i İlâhîde taḫallüf yoḳdur
Ârâyiş-i elfâẓı ẓarâfet ṣanma
'Âlemde sükûtveş taẓarruf yoḳdur

55
Ahreb

'Âlem ki tamâm nüsḫa-i ḥikmetdür
Ma'nîsini fehm eyleyene cennetdür
Maḥrûm-ı şuhûd olanlaruñ çeşminde
Zindân-ı belâ çâh-ı ġam u miḥnetdür

56
Ahreb

Gül gibi o leb ki ḫande-cûş olmadadur
Emvâc-ı güherle pür-ḫurûş olmadadur
Maḳṣûda güşâyiş-i ṣadedi ḫavfından
Şimdi leb-i ġonceveş ḫamûş olmadadur

---

53 S1,260a;S2,317a;S3,249b;Ü,206b;M,236a;A,211b
54 S1,260a;S2,317a;S3,249b;Ü,206b;M,236a;A,213a
55 S1,260a;S2,317a;S3,249a;Ü,206b;M,236a;A,213a
56 S1,260a;S2,317b;S3,249b;Ü,207a;M,236a;A,213b
1 o leb :olup Ü,A

57
Ahreb

Ḫâmûş olayum disem dehânum yoḳdur
Taḳrîr ideyüm disem zebânum yoḳdur
Ben ḳande vü ḳande da'vî-i hicr ü viṣâl
Da'vâ-yı vücûd itmege cânum yoḳdur

58
Ahreb

Bu devlet-i fânîye bu rağbet çoḳdur
Bu çihre-i iḳbâle bu naḫvet çoḳdur
Başuñda bu ḳubbe deñlü destâr nedür
Vîrân olacaḳ ḳaṣra bu zînet çoḳdur

59
Ahreb

Sâye gibi ḫâke ṣuretüm mümteddür
Evṣâf-ı ẓamime nefsüme mesneddür
Sâye nice da'vâ-yı vücûd itsün kim
Ebvâb-ı vücûd rûyına münseddür

60
Ahreb

Dehrüñ ki ṣafâsı maḥż-ı miḥnet görinür
Dil-beste-i luṭfı bî-baṣîret görinür
Bî-fâ'ide bu belâ-yı pey-der-peydür
Küteh-naẓarâne ol ki devlet görinür

---

57 S1,260a;S2,317b;S3,250a;Ü,207a;M,236b;A,213b
2 hicr ü viṣâl :Ferhâdî A
58 S1,260a;S2,317b;S3,250a;Ü,207a;M,236b;A,213b
59 S1,260a;S2,317b;S3,250a;Ü,207a;M,236b;A,213b
1 ḫâke ṣuretüm :bu ṣuretüm A
60 S1,260b;S2,250a;S3,250a;Ü,207a;M,236b

61
Ahreb

Her şey ki yâ memdûḥ u yâ meẕmûmdur
Hep vesvese-i nefs-i bed-i şümūmdur
Tefhîme baña nîk ü bedi ey vâ'iẓ
Yorma dehenüñ mes'ele ma'lûmumdur

62
Ahreb

Cühhâl egerçi 'ilm içün kedd eyler
Râh-ı ṭalebin ḥikmet-i Ḥaḳ sedd eyler
Taḳṣîr degüldür itdügi cühhâlüñ
Sa'y eylese de ġayret-i Ḥaḳḳ redd eyler

63
Ahreb

Ey nist-i hest-şekl nümûduñ da mı var
Zu'mınca taṣarruf u nümûduñ da mı var
Ey ẓıll-ı h̲ayâl perde-i 'âlemde
Bir sen varsın bir de vücûduñ da mı var

64
Ahreb

Her bir gül-berg ki şâh̲da peydâdur
Fer' aṣlına tâbi' olduġın îmâdur
H̲aṣiyyet ü şekl ü reng ü bûy u leẕẕet
Hep toh̲mda münderic olan ma'nâdur

---

61 S1,261b;S2,318a;S3,250a;Ü,207b;M,236b
  1 Her :Bir A
  2 vâ'iẓ :nâṣiḥ S2,M,A
62 S1,260b;S2,315b;S3,250a;Ü,206a
  2 ġayret-i Ḥaḳḳ redd eyler :ḥikmet-i Ḥaḳḳ sedd eyler S2
63 S1,260b;S3,250a;Ü,206a
64 S1,260b;S3,250a;Ü,206a

65
Ahreb

Sîm ü zer-i kevne olmayan hvâhişger
Yoḳ gördügi mir'ât-ı ḫayâlinde keder
Kesme naẓaruñ 'âyine-i sâġardan
Maḳṣûd ise seyrân-ı cihân-ı diger

66
Ahreb

Aṣḥâb-ı naẓar ne naḳşa ne 'ayba baḳar
Ḥüsn-i ezel ü cemâl-i lâ-reybe baḳar
Eylerse de mâsivâya ta'lîḳ-i naẓar
Miftâḥ-ı der-i ḫızâne-i ġayba baḳar

67
Luġaz-gûne
Ahreb

Ḫubânla kim ki iḫtilâṭ üzre giçer
Eyyâm-ı ḥayât-ı inbisâṭ üzre giçer
Her kim der-ḥayât çerḫi fehm eyler ise
Evḳât-ı şebân-rûzı neşâṭ üzre giçer

68
Ahreb
Nâbî o ḳadar kîse-tehî dünyâ kim
Ḳallâblıġa başladı 'âlem yek-ser
Miḳrâż-ı ḫusûf ile sipihr-i kallâb
Çil akçe diyü nuḳre-i mâhı ḳırḳar

69
Ahreb

Ḫubâna âfitâb egerçi şebîhdür
Vech-i teṭâbuḳa ....
Dil-beste olma ol büte kim her gören diye
Söz yoḳ kemâl-i ḥüsnine ammâ safîhdür

---

65 S1,260b;S3,250b;Ü,206b
66 S1,260a;S3,250b;Ü,206b
67 S1,261a;S2,315b;S3,250b;Ü,206b
68 S1,249a;S2,310b;S3,241b;M,231a;A,208b
69 S1,307b(derkenar); S2,307b

70

Ahreb

'Ayb-ı fuḳarâ ider 'ale'l-fevr ẓuhûr
Mestûr ḳalur ḫaylî zamân 'ayb-ı kibâr
Pinhân olamaz az ise de baḫye-i kefş
Pûşîde ḳalur hezâr çâk-i destâr

ḤARFÜ'Z-ZÂ

71

Ahreb

Bilmez mi bizüm ṣâf-nihâd olduġumuz
İster mi felek tamâm ṣâd olduġumuz
Evlâsı bize terk-i murâd itmekdür
Dehrüñ çü murâdı nâ-murâd olduġumuz

72

Ahreb

Biz va'd-i viṣâle gerçi kim teslîmüz
Ammâ yine ḫulf-ı va'dden pür-bîmüz
Olsaḳ ne 'aceb ṭâlib-i gülzâr-ı viṣâl
Biz sûḫte-i âteş-i İbrâhîmüz

---

70 S1,248b;S3,309b;S3,241a;M,230b;A,207b
(*)S1,S3,M'de Ḳıt'a.
71 S1,261a;S2,318a;S3,250b;Ü,207b;A,213b
itmekdür :olmaḳdur A
72 S1,261a;S2,308a;S3,250b
(*)Bu rubâ'î S2'de "Ḳıt'a" başlıġıyla yer almaktadır.

73
Ahreb

Biz ḥarf-i ne-bûsîde-i pây-ı ḳalemüz
Mevcûd-ı ne-pûşîde-libâs-ı raḳamuz
İsmeyn arasında elif-i İbn gibi
Pâ-mâl-i keş-â-keş-i vücûd ü 'ademüz

74
Ahreb

Bî-ḥabs-ı nefes bâ'is̱-i tervîc olamaz
Bî-mengene mey mâye-i tefrîḥ olamaz
Olsun ḥacer ü şecer yâ dür yâ mercân
Tâ bağrı delinmeyince tesbîḥ olamaz

75
Ahreb

Şevḳ-i gül-i ümmîd ile ḫâr olmamışuz
Dil-beste-i luṭf-ı rûzgâr olmamışuz
Biz köhne metâ'-ı bî-revâcuz ammâ
Dellâllaruñ düşına bâr olmamışuz

76
Ahreb

Biz mâl içün ehl-i mâla bend olmamışuz
Ḥaḳdan ġayre niyâzmend olmamışuz
Teslîm ü rıżâda bulmışuz âsâyiş
Leb-bürde-i ḥarf-ı çün ü çend olmamışuz

---

73 S1,261a;S2,318a;S3,250b;M,235b
1 pây-ı : nây-ı M
74 S1,261a;S2,318a;S3,250b;Ü,207b;M,236b
1 tervîc : tervîḥ M
75 S1,261a;S2,318b;S3,251a;Ü,207b;M,237a
76 S1,261a;S2,318b;S3,251a;Ü,207b;M,237a

77
Ahreb

Biz râh-ı emelde cüst ü cû itmemişüz
Bir kimseye ṣarf-ı âb-ı rû itmemişüz
Bir dergehe kendü dergehüñden ġayrı
Allah bilür ki ser-fürû itmemişüz

78
Ahreb

Biz encümen-i ḳurbîde dürî çekerüz
Peymâne-i ma'nevîyi ṣûrî çekerüz
Teklîf-i viṣâlde sebük-serlük ile
Bâr-ı ġam-ı hicrânı żarûrî çekerüz

79
Ahreb

Biz ḫâṭır içün cefâ-yı 'âlem çekerüz
Taḥṣîl-i rıżâ-yı yâr içün ġam çekerüz
Enfâs ile mürdegânı iḥyâ iderüz
Leb-ber-leb-i nây-ı ḫuşk olup dem çekerüz

80
Ahreb

Ne cûy-ı murâdâtumuza pül ḳomışuz
Ne şîşe-i ârzûmuza mül ḳomışuz
Yoḳ çünki ümîd dest-res-i dil-ḫvâha
Nâçârlıġa nâm-ı taḥammül ḳomışuz

81
Ahreb

Dil baġlamaduḳ ne rû ne kâkül ḳomışuz
Şemm eylemedük ne gül ne sünbül ḳomışuz
Bûy-ı gülzâr alduġı yoḳ göñlümüzüñ
Bîhude yire nâmını bülbül ḳomışuz

---

77 S1,261b;S2,318b;S3,251a;Ü,207b;M,237a
78 S1,261b;S3,251a;M,237a
79 S1,261b;S2,318b;S3,251a;Ü,207b;M,237a
80 S1,261b;S2,318a;S3,251a;M,236b
81 S1,261b;S2,318a;S3,251a;M,237a

82
Ahreb

Dûşîze-i râz perde-bîrûn olmaz
Tedbîr ile taḳdîr diger-gûn olmaz
Târ-ı emeli uzatma kâlâ-yı murâd
Endâze-i taḳdîrden efzûn olmaz

83
Ahreb

Ẓann itme bizi ḳısmete ḳâni' degülüz
Teslîm-peẕîr-i ḥükm-i ṣâni' degülüz
Ḳaṭ' eylemesün de iltifâtın bizden
Ġayre olan iltifâta mâni' degülüz

84
Ahreb

Biz gerdiş-i rüzgâra maḥzûn degülüz
Evżâ'-ı zamâneden ciger-ḫûn degülüz
Taḳdîr-i ḥükme i'tirâż eylemezüz
Var 'aḳlumuz ol ḳadar da mecnûn degülüz

85
Ahreb

Bir cüz'e daḫı kül dimege muḥtâcuz
Pervâneye bülbül dimege muḥtâcuz
Bu 'arṣada muḳteżâ-yı âdâb budur
Ḫâr ise bile gül dimege muḥtâcuz

---

82 S1,261b;S2,318b;S3,251a;Ü,207b;M,237b
83 S1,261b;S2,319a;S3,251a;Ü,207b;M,238a
84 S1,261b;S2,318b;S3,251b;Ü,207a;M,237a
85 S1,262a;S2,318b;S3,251b;M,237b
1 Bir :Biz S1,M
2 ise :olsa S2,M

86

Ahreb

Dil-beste-i ârzû ferâġat bulamaz
Sevdâ-zede-i ümîd râḥat bulamaz
Perhîz-i mürâ'iyânı gerçek ṣanma
İcrâ-yı fesâd itmege âlet bulamaz

87

Ahreb

Kişt-i emelüm bahâr pür-ebr itmez
Bir merhem ile kesr-i dilüm cebr itmez
Vaṣluñdaki inbisâṭı fikr itdükçe
Ben ṣabr iderüm velî göñül ṣabr itmez

88

Ahreb

Ârâyiş-i bezmgâh-ı devlet sizsüz
Eş'ârda mâye-i melâḥat sizsüz
Ey şeyẖ-i zamâne tekye-i 'âlemde
Şimdi şeref-i zühd ü kerâmet sizsüz

89

Ahreb

H̲ü-kerde-i hicr h̲ᵛâhiş-i vaṣl idemez
Pâ-beste-i fer' kûşiş-i aṣl idemez
Bir günedür ittiḥâdı ḥüsn ü 'aşḳuñ
Kim leşker-i bî-ḥisâb h̲aṭṭ-ı faṣl idemez

---

86 S1,262a;S2,319a;S3,251b;Ü,207b;M,237b
87 S1,262a;S2,319a;S3,251b;Ü,207b;M,237b
88 S1,262a;S2,319a;S3,251b;Ü,208a;M,237b
89 S1,262a;S2,319a;S3,251b;M,237b

90

Ahreb

Ġam-dîdelerüz h̲âṭır-ı şâd istemezüz
Hengâm-ı neşâṭa imtidâd istemezüz
Ḳâni'-şude-i ceride-i taḳdîrüz
Ta'yîn-i ezelden izdiyâd istemezüz

91

Ahreb

Ẓann itme ki ġayr içün ola kûşişümüz
İẓh̲âr-ı bûṭûndur sebeb-i cûşişümüz
Fah̲r eylemezüz libâçe-i zâhid ile
Deryâ gibi mevcdür bizüm pûşişümüz

92

Ahreb

Biz z̲evḳ-şinâs-ı neş'e-i mey degülüz
Şâyân-ı tena"üm-i pey-â-pey degülüz
Şâni' ḳomış adumuz bizüm şey yoh̲sa
Biz kendü vücûdumuzla bir şey degülüz

93

Ahreb

Birbirisine âyînedür nâz ü niyâz
Birbirisinüñ hem-seridür nişîb ü firâz
Ruh̲sâr-ı ḥaḳîḳat olmazdı ẓâhir
Olmasa muḳâbilinde mir'ât-ı mecâz

---

90 S1,262a;S2,319b;S3,251b;M,238a
91 S1,262a;S2,319a;S3,259a;M,238a
2 zâhid :zâ'id S2,M
92 S1,262a;S2,319b;S3,252a;Ü,208a;M,238a
93 S1,262b;S2,315b;S3,252a;A,213b
1 nişib ü firâz S2:şîb ü firâz S1,S3,A

94
Ahreb

Bî-nâm-ı Hudâ suhende te'sîr olmaz
Bî-reh-ber-i hamdsuz cihân-gîr olmaz
Teshîr idemez kalem-rev-i tahsîni
Destinde anuñ ki böyle şemşîr olmaz

95
Ahreb

Bûs eylemedür dehânuñı niyyetümüz
Gencîne-i gaybden gelür kısmetümüz
Biz hâk-i rehüz ziyâ-yı hurşîd gibi
Olmış tutalum felek kadar rif'atümüz

96
Ahreb

Her dil keder-i nifâkdan pâk olmaz
Her sâde-dil âyîne-i idrâk olmaz
Her şahşa dehen-güşây-ı esrâr olma
Her şâh-ı çenâr ü bîd misvâk olmaz

97
Ahreb

Bî-hadd-i bülûg hüsn per-tâb olmaz
Bî-çârde şeb tamâm meh-tâb olmaz
Gark olmayıcak âb-ı hayât-ı vaşla
Tefside-leb-i firâk sîr-âb olmaz

---

94 S1,262b;S3,252a
95 S1,263b;S2,319b;S3,252a;Ü,208a;M,237b
2 Biz : Bir M
96 S1,262b;S2,319b;S3,252a;Ü,207b;M,238a;A,214a
97 S1,262b;S3,252a;Ü,207b

98
Ahreb

Ma'lûm olamaz ḥaḳîḳat olmazsa mecâz
Mevcûd olamaz ḥaḳîḳat olmazsa mecâz
Elbette biri birini müstelzimdür
Ma'nâ ile lafẓdur ḥaḳîḳatle mecâz

99
Ahreb

Nâbî o ki mâye-gîr-i a'mâl olamaz
Hengâm-ı ḥisâb fâriġü'l-bâl olamaz
Tâ itmeyicek tecerrüd âlâyişden
Ġavvâṣ-ı yem-i ḥaḳîḳatü'l-ḥâl olamaz

ḤARFÜ'Ş-ŞÎN

100
Ahreb

Ta'yîn-i ḥükm-i lem-yezel böyle imiş
Taḳdîr-i Ḫudây 'azze ve cell böyle imiş
Aḥkâm-ı ḳażâyı kimde var zehre-i red
Fermâyiş-i dîvân-ı ezel böyle imiş

101
Ahreb

Sâḳî ḳanı ol sülâfe-i nâ-maġşûş
Kim itdi lebümde mevc-i ḫamyâze ḫurûş
Telḫ-âbe-i tebḫâle-fürûzuñ şun kim
İtsün dehenüm dükkân-ı peymâne-fürûş

---

98 S1,262b;S3,252a;Ü,207b
99 S1,262b;S3,252a;Ü,207b
100 S1,263a;S2,319b;S3,252b;Ü,208a;M,238a;A,214a
101 S1,263a;S2,319b;S3,252b;Ü,208a;M,238a;A,214a
1 sülâfe-i :sülâle-i A /ḫurûş :cûş S2,aġûş A

102

Ahreb

Gerdûne ḳadr-i râha medâr olmaz imiş
Gerdûneye binmekde ḳarâr olmaz imiş
Bulmaz dönerek menzil-i maḳṣûdın o kim
Gerdûne-i himmete süvâr olmaz imiş

103

Ahreb

Ne şuġl-ı 'abesdür bize bu tenbâkû
Kim ḫâk-ı hevâya toḫm-ı dûd ekmedeyüz
Tâ sönmeye diyü dûdmân-ı lûle
Âvurd ile dem-be-dem kürek çekmedeyüz

ḤARFÜ'L-'AYN

104

Ahreb

Her kim ki ider devlet-i dünyâya ṭama'
İtmek gibidür sâye-i bî-câye ṭama'
Bilmem ne girer destine itmiş ṭutalum
Bir kimse nihâl-i ḫuşkdan sâye ṭama'

ḤARFÜ'L-FÂ

105

Ahreb

Ebnâ-yı zamânda Nâbiyâ yoḳ dil-i ṣâf
Çirk-âbe-sirişt-i 'özr-cûy-ı inṣâf
Hep çıḳdı maẓanne-i vefâdur didügüm
Dâmen be-miyân reh-rev-i vâdî-i ḫilâf

---

102 S1,263a;S2,320a;S3,252b;M,238a
103 S1,250a;S3,312b;S3,242a;M,232b;A,213b
104 S1,263a;S2,320a;S3,252b;Ü,209a;M,238b;A,214a
105 S1,263a;S2,320a;S3,252b;M,238b;A,214a

ḤARFÜ'L-ḲÂF

106

Ahreb

Her mescidin adın ḳosalar beyt-i 'atîḳ
Aṣḥâb-ı ḥaḳîḳat itmez anı taṣdîḳ
Taḳlîd irişürdi rütbe-i taḥḳîḳa
Cevherde 'adîl olaydı yâḳûta 'aḳîḳ

107

Ahreb

Müstelzim olur ġumûma ḥammâl olmaḳ
H͟ᵛâhişger-i kâr u bâr-ı iḳbâl olmaḳ
Mescûd-ı cibâh olduġuña degmez mi
Ey h͟âk seg ü gürbeye pâ-mâl olmaḳ

108

Ahreb

Bir menzile 'azm üzre iken bâre-i şevḳ
Bir gülşenüñ ârâyişini gûş itdüm
Oldum o ḳadar z̲evḳ-i temâşâsına ġarḳ
Kim menzil-i maḳṣûdı ferâmûş itdüm

ḤARFÜ'L-KÂF

109

Taḥsîl-i viṣâle Nâbiyâ çekme emek
H͟ubânuñ olur zah͟mı ṭaleb-kâr-ı nemek
Ol âfet-i şûh͟ nüsh͟a-i vaṣluñda
Ḥırṣ-ı kereminden itmezüz noḳṭa-i şek

110

Ahreb

Ey nüsh͟a-i ḥüsn sırr-ı cândur süh͟anuñ
Terkîb-i cevâhir-i cinândur bedenüñ
Dü fetḥa-i sürh͟den dü leb-i tenvîndür
Tenvîndeki nûn-ı nihândur dehenüñ

---

106 S1,263a;S2.320a;S3,252b;M,238b;A,214b
(*)Bu rubâ'î,S2,198b'de tekrar yazılmıştır.

107 S1,263b;S2,320a;S3,253a;M,238b;A,214a

108 S1,252a;S3,243b

109 S1,263b;S2,320a;S3,253a;Ü,208b;M,238b;A,214b
2 itmezüz :istemez S2,M,A

110 S1,263b;S2,201b;S3,253a;M,144b
(S2 ve M'de bu ruba'î gazeller kısmında "Kâf" harfinde yer alan gazellerden önce yazılmıştır.)

111
Ahreb

leşhûdı budur 'ârif-i cân-âgâhuñ
ïir cânibedür teveccühi güm-râhuñ
ılurdı benümle hem-naẓar ẕâhid-i ḫuşk
la'nâsını bilse ثم وجه الله uñ

112
Ahreb

:y luṭf-ı Ḫudâ dâ'ire-gerd-i ḥaremüñ
'ey ḫaṭṭ-ı kemâl ḫâk-büs-ı ḳademüñ
y âṣaf-ı bî-'adîl âḫir Rûm'a
ekdi bizi şevḳ-i rûy-mâl-î ḳademüñ

113
Ahreb

y şâm-ı kesel nehâruñ olmaz mı senüñ
y bâġ-ı emel bahâruñ olmaz mı senüñ
tdüñ bün-ı güşı kârvângâh-ı ḫırâş
y naġme-i ġam ḳarâruñ olmaz mı senüñ

114
Ahreb

ayy oldı gitdi daḫı devrânı Cem'üñ
Âlemde ṭurur hezâr dîvânı Cem'üñ
ör ehl-i ṣafâyı kim daḫı cârîdür
ḳlîm-i ḫarâbâtda fermânı Cem'üñ

---

11 S1,263b;S2,320b;S3,253a;M,238b;A,119b
(*)S2,201b (derkenar) ve A,119b'de tekrar yazılmıştır.
12 S1,263b;S3,253a
13 S1,263b;S2,320b;S3,253a;Ü,209a;M,239a
2 İtdüñ bün-ı güşı :İtdüñ beni güş-ı S3
14 S1,263b;S2,320b;S3,253a;Ü,209a;M,239a;A,214b

ثم وجا:Kur'ân-ı Kerim,Bakara Suresi,115.âyet.

115

Ahreb

Bir şîşesiyem meykede-i ma'nânuñ
Mestânesiyem ben daḫı bu ṣahbânuñ
Ben her ne disem benüm degül ṣâḥibi var
Ednâ-diliyem ben daḫı bu deryânuñ

116

Ahreb

Germiyyeti serd meclis-i dünyânuñ
Yoḳ neş'e-i şevḳi gerdiş-i mînânuñ
H̱âki ider âdem âdemi ẖâk eyler
H̱ak olduġunı görür miyüz devrânuñ

117

DER-VAṢF-I 'ALÎ PÂŞÂ

Ahreb

Ṣarf itmek ile medârını deryânuñ
Zeyn itmek ile ṣaḥâyifin ṣaḥrânuñ
Nâbî nice mümkin eylemek istîfâ
Aẖlâḳ-ı ḥamîdesin 'Alî Pâşâ'nuñ

118

DER-VAṢF-I SULṬÂN AḤMED H̱ÂN

Ahreb

Ben bilmez idüm sa'âdetin kevkebümüñ
Hem-düş-ı ḥuṣûl olduġunı maṭlabumuñ
...... büse-i pesîni var imiş
Dâmân-ı şehenşehde meger kim lebümüñ

---

115 S1,264a;S2,320b;S3,253a;M,239a;A,214b
116 S1,264a;S2,320b;S3,253a;Ü,208a;M,239a;A,214b
117 S1,264a;S3,253b
118 S1,264a;S3,253b

119
Ahreb

Nâbî dem-i vaşlıdur o bed-peymânuñ
Eyyâm-ı şerîfi rûze-i hicrânuñ
Gör sâ'atinüñ sînede zencîrin odur
Zencîrli servi Muṣṭafa Pâşâ'nuñ

120
Ahreb

Âbisten-i nâz-ı fitne-zâdur çeşmüñ
Mecmû'a-i nükte-i cefâdur çeşmüñ
Hem teşne-i ẖûn-ı 'âşıḳân hem bîmâr
Bir ẓâlim-i maẓlûm-nümâdur çeşmüñ

121
Ahreb

Mûcib ne ġama meyl-i s̱ebât itmeyicek
Esbâb-ı fenâya iltifât itmeyicek
Câyuñ olamaz zîr-i livâ-yı râḥat
Tîmâr-ı tevekküli berât itmeyicek

122
Ahreb

Ey eşk-i revân herze-rev olduñ giderek
Seyl-âb-ı bahâra pey-rev olduñ giderek
Gâhî güledür doḳunduġuñ geh ẖâre
Ey bâd-ı ṣabâ kec-rev olduñ giderek

123
Ahreb

Geh 'azm-i der-i mescid ü geh deyr itdük
Ma'müre-i luṭf u ḳahrı hep seyr itdük
İbrîşim-i enfâsı alup ṣatmaḳdan
Ġayri żarar eylediyse biz ẖayr itdük

---

119 S1,264a;S2,320b;S3,253b;Ü,208a;M,239a;A,215a
120 S1,264a;S2,321a;S3,253b;Ü,208a;M,239a;A,215a
121 S1,264a;S2,321b;S3,253b;Ü,208b;A,215a
122 S1,264b;S2,321a;S3,253b;Ü,208a;M,239a;A,215a
123 S1,264b;S2,321a;S3,253b;Ü,208a;M,239a;A,215a

124

Ahreb

Nâbî idemez ḳısmet-i Ḥaḳḳı idrâk
Çâlâk ise de ne deñlü aḳl-ı derrâk
İbrîḳ ü legen ma'den-i vaḥidden iken
Birinde ṣu pâk birisinde nâ-pâk

125

Ahreb

Berg ü beridür yerâ'a-i kitâbuñ
Ma'nâsını añla nuḳaṭ ü i'râbuñ
Her ẕerre-i bî-nümûdunuñ taḥtında
Biñ ḥikmeti var müsebbibü'l-esbâbuñ

126

Ahreb

Âsârını şerḥden vücûd u 'ademüñ
Çâk oldı zebânı lez̲z̲etinden ḳalemüñ
Mânende-i gencîne-i dil genc-i devât
Gencîne-i ġaybıdur ḥurûf u raḳamuñ

127

Ahreb

Âgâh olur sırr-ı Ḫudâ'dan Nâbî
Ecrâm müreṣṣa'ât-ı zerkârınuñ
İdrâki irerse ma'nî-i Ḳurân'a
Taḥtındaki raḥle-i ṣadefkârınuñ

128

Ahreb

DER-ḤAḲḲ-I ḤAMEVÎ 'ALÎ EFENDİ (*)

Hengâm-ı vedâ' ey 'Aliyy-i Ḥamevî
Hicrânuñ ile derûnumuz teng itdüñ
Bî-fâṣıla nâmuñ añup âh itmekden
Aḥbâbuñı Râfıżîye hem-reng itdüñ

---

124 S1,264b;S2,321a;S3,253b;Ü,208a;M,239b;A,215a
125 S1,264b;S3,253a;Ü,208a;A,215a
126 S1,264b;S2,314a;S3,254a;Ü,208b
1 zebânı :dehânı S2
127 S1,251a;S3,243a;A,214b
128 S1,250b;S2,321a;S3,242b;M,239b;A,209b
(*)S1
:Ḥarfü'l-Kâf Berây-ı Ḥamevî 'Alî Efendi S3

HARFÜ'L-LÂM

129

Ahreb

Tâ böyle çekilmezdi bu hamyâze-i vaṣl
Ölçeydi metâ'-ı kâmı endâze-i vaṣl
Âyâ gele mi ol âfetüñ luṭfından
Güş-ı ṭalebe ṣarîr-i dervâze-i vaṣl

130

Ahreb

Aşḳuñla idüp sîneyi pür-şerḥa ezel
Dîbâce-i ârzûya çekdüm cedvel
Zülfinde iken alışdı dil kâküline
Ser-menzile çıḳdı rismân-bâz-ı emel

131

Ahreb

Erbâb-ı kemâle rağbet itmez erẕâl
Hem-cins olur cinsine lâ-büd meyyâl
Cinsiyyetüñ iḳtiẕâsıdur kim ḳaṭre
Âba düşicek ḥabâb ider istiḳbâl

132

Ahreb

Güncîde degül dü kevne reh-bürde-i dil
Sermâye-i ġaybdur ber-âverde-i dil
Bir şemseden anda çerḫ kemter görinür
Ol mertebedür vus'-ı ser-â-perde-i dil

---

129 S1,264b;S2,321b;S3,254a;Ü,208b;M,239b;A,215b
2 ol : o S1,S3
130 S1,264b;S3,254a(derkenar)
131 S1,264b;S2,321b;S3,254a;Ü,208b;M,239b;A,215b
132 S1,265a;S2,321b;S3,254a;A,210a

133

DER-VASF-I 'ALÎ PÂŞÂ

Ahreb

Maḳṣûre-i 'izzetde hemîşe var ol
Gülzâr-ı emânîde gül-i bî-ḫâr ol
Ser-sebz ḳılup dıraḫt-ı baḫtın Mevlâ
Sen pâye-i rif'atde ber-ḫurdâr ol

134

Ahreb

Her cânda nühüfte nefs-i bed regde degül
Sevdâ-yı şikâr şehdedür segde degül
Tesbîḥ süveydâda gerekdür yoḫsa
Zer şemseli sübḥa-i ḳalembekde degül

135

Ahreb

Gel gülşene sîne-sûz-ı ṣaḥn-ı çemen ol
Revnaḳ-şiken-i serv ü gül ü yâsemen ol
Ḫâṭır-şiken olmadan ṣaḳın da yüri var
Sâğar-şiken ü sebû-şiken ü ḫum-şiken ol

136

Ahreb

Yoḳdur dimedür ümîd-i âsâyiş-i vaṣl
Fehm itdügümüz me'âl-i fermâyiş-i vaṣl
Hicrân didügün faḳîre câ ḳanda ḳalur
Nâ-mümkin iken maḳâm-ı güncâyiş-i vaṣl

---

134 S1,265a;S3,254a;A,215b
1 'izzetde :'işretde A
135 S1,265a;S2,321b;S3,254a;Ü,208b;M,239b;A,215b
1 Her : Sırr-ı M,A
136 S1,265a;S2,321b;S3,254a;Ü,208b;M,240a;A,215b
137 S1,265a;S3,254a;Ü,208b

137
Ahreb

Mânend-i ẕirâ' elden ele devreyler
Her kim ki olur ise müstaḳîmü'l-aḥvâl
Ammâ ki olan na'lçeveş kec-ṭıynet
Olmaz da n'olur zîr-i ḳademde pâ-mâl

138
Ahreb

Bir nüsḫa-i ṣarf ü naḫvdür bu 'âlem
Erbâbına ma'lûm degüldür mechûl
Terkîb-i viṣâle bâde çün bâdîdür
Lâyıḳ ki dine bâdeye mâ'-ı mevṣûl

139
Ahreb

Çıḳmaz kitâb-ı dildeki naḳş-ı maḥabbetüñ
Tâ olmayınca zîb-i yemîn nâme-i 'amel
Olsa ġarîḳ-i baḥr-ı fenâ ḫâtem-i vücûd
Bulmaz sevâd-ı naḳş-ı cebîni yine ḫalel

ḤARFÜ'L-MÎM
140

Ṣûretde olursa da ne deñlü maḥrem
Nâ-cins ile ülfet olamaz müstaḥkem
Eyler mi gör e ḫuṣûmetinde taḳṣîr
Hem-sâye iken ḳalem-tırâş ile ḳalem

141
Ahreb

Cûşişde yem-i sirişke cebr itmeyelüm
Müjgânı bahâr-ı şevḳe ebr itmeyelüm
Muḥtâc-ı nigâh-ı iltifâtuz çün kim
Ya n'işleyelüm cefâya ṣabr itmeyelüm

---

37 S1,251b;S2,310a;S3,243a;M,230b;A,215b
38 S1,251b;S2,314a;S3,243b;A,216a
39 A,208b
40 S1,265a;S2,322a;S3,254a;Ü,209a;M,240a;A,216a
41 S1,265b;S2,322a;S3,254b;Ü,209a;M,240a;A,216a
1 cebr :ṣabr S2,Ü,M

142

Ahreb

Ey Beyt-i Ḥarâm'ı ṣaff-ı ġufrâna maḳâm
V'ey bâb-ı selâmı medḫal-i dâr-ı İslâm
Ey mültezim-i şerîfi müstelzim-i 'afv
V'ey zemzemi ṣafḥa-şûy-ı 'iṣyân-ı enâm

143

Ahreb

Ẓâlimlerüñ aḥvâli ḳadîmi ma'lûm
Maẓlûmı yaḳarlar idi mânende-i mûm
Ṣad şükr bu 'aṣr-ı ma'dilet-güsterde
Yoḳ misli cihânda bir cihân bir maẓlûm

144

Ahreb

Nâbî nice olur netîce-i aḥvâlüm
Bu fikr ile pâ-mâl-i kederdür bâlüm
Evḳâtumı cümle ṣarf-ı a'mâl itsem
Giçmez yine ḥadd-i ḳılleti a'mâlüm

145

Ahreb

'Aks-ı lebi itdi çeşmümi kâse-i Cem
Tâb-ı ruḫı itdi âb-ı rûyum şeb-nem
Ol serv-ḳad-ı alaca pûşuñ seyri
İtdi nigehüm naḳş-ı kemân-ı Rüstem

146

(Ahreb)

Yâ Rab benüm iḳtiżâ-yı a'mâlüm ile
Olmaḳ görinür râh-rev-i ḳa'r-ı caḥîm
Ammâ senüñ iḳtiżâ-yı faẓl u keremüñ
Lâyıḳ ki vire ruḫṣat-ı gül-geşt-i na'îm

---

42 S1,265b;S3,254b
43 S1,265b;S2,322a;S3,254b;M,240a
44 S1,265b;S2,314a;S3,254b;Ü,209a
45 S1,265b;S2,322a;S3,254b;Ü,209a;M,240b;A,216a
46 S1,252a;S2,311a;S3,243b;M,231b

147
BERÂY-I DİLBER-İ İZMÎRÎ (*)

Ahreb

Olmaḳ hevesiyle vaṣla fâ'iż mîrüm
Pâ-mâl olmaḳ yoluñda câ'iz mîrüm
Âmed şud-ı 'âşıḳâna ruḫṣat yoġ ise
Yâ gülşen-i kûyuñda ne bu iz mîrüm

148
Ahreb

Ben reng-i vücûd ile mu'ayyen degülem
Da'vâ-yı ẓuhûrda müberhen degülem
Bir ḫâṣ ta'ayyüne işâretdür bes
Hengâm-ı suḫan ben didüġüm ben degülem

149
Ahreb

Ben ẕerre-i ḫurşîd-i cihân-ârâyum
Mânend-i suḫan perde-keş-i ma'nâyum
Her mevce muḥîṭüm diyü da'vâ düşmez
Deryâya düşer dirse eger deryâyum

150
Ahreb

Ben devlet-i fâniyle ġurûr eyleyemem
Düşsem de o sevdâya ḥużûr eyleyemem
Şür-âbe-i tekye-i ḥaḳîḳat var iken
Güllâç-ı mecâzdan saḥûr eyleyemem

---

147 S1,265b;S2,322b;S3,254b;Ü,209a;M,240b;A,216a
148 S1,266a;S2,322a;S3,254b;Ü,209a;M,240a;A,216a
2 bes :hep A//ben didigüm:bed didigüm A
149 S1,266a;S2,322a;S3,254b;Ü,209a;M,240a;A,216a
150 S1,266a;S2,322a;S3,255a;Ü,209a;M,240b;A,216a
2 mecâzdan :mecâz ile A

151
Ahreb

Çeşm ü lebi âyetle pür-envâr idelüm
Tefsîr ile ḳalbi genc-i esrâr idelüm
Bâz itmeyelüm ḥadis̱den ġayre dehen
H̱urmâ-yı Medîne ile ifṭâr idelüm

152
Ahreb

Ol şûh̠ naẓîr-i mâh imiş neyleyelüm
H̱alḳa hedef-i nigâh imiş neyleyelüm
Fetḥ itmeyicek h̠azâ'în-i iḥsânın
'Âlemlere pâdişâh imiş neyleyelüm

153
Ahreb

Ey gerd-i bisâṭı tûtiyâ-yı naẓarum
Ey nuṭḳı nemek-feşân-ı zah̠m-ı cigerüm
Pervâz ne mümkin itmek meclisüñe
Bî-tâb ise de her ne ḳadar bâl ü perüm

ḤARFÜ'N-NÛN

154
Ahreb

Efsûs ki itdi ṭûp-ı nefs u şeyṭân
Bürc-i 'amelüm rah̠ne-peẕîr-i 'iṣyân
Silk-i 'amelüm defter-i evḳâtumda
Gûyâ dehen-i pîrde ṣaff-ı dendân

---

151 S1,266a;S2,322b;S3,255a;Ü,209a;M,240b;A,216a
1 çeşm ü lebi:çeşm-i dili A
152 S1,266a;S2,255a;S3,322b;Ü,209a;M,240b;A,216b
153 S1,366a;S2,322b;S3,255a;Ü,209b;M,240b;A,216b
154 S1,266a;S3,255a;Ü,209b;M,240b;A,216b

155

Ahreb

Olma müte'accib ey dil-i nâdire-dân
Gördüñse dil-i çenârda sûz-ı pinhân
Sûz-ı dili eksük mi olur anuñ kim
Mersûm ola sînesinde nâm-ı ḫubân

156

Ahreb

NA'T-I ŞERÎF-İ ḤAŻRET-İ SEYYİD-İ KÂ'İNÂT (*)

Olmazdı ṭıbâḳ-ı çerḫ-i mînâ gerdân
İtmezdi bisâṭ-ı ḫâk medd-i dâmân
Ey mā-ḥasal-ı vücûd sensin maḳṣûd
Bu devlete nâ'il olmadın kevn ü mekân

157

Ahreb

Ey sâde ne fikr-i nâ-sedîd eylersin
Geh meyl-i çenâr ü gâh bîd eylersin
Tâbende iken muḥarrik-i naḳş-ı zülâl
Kendüñ gibi sâyeden ümîd eylersin

158

Ahreb

Ey maḫlaṣ-ı nâẓımdan iden ḳaṣd-ı beyân
Beyne'l-'ademeyn olduğunı añla cihân
Dü nefy bir is̱bâtı müfîd olduğuna
İmżâ-zededür ḳâ'ide-dânân-ı lisân

---

155 S1,266a;S2,323a;S3,255a;Ü,209b;M,240b
1 pinhân :nihân A
156 S1,266b;S3,255a
157 S1,266b;S2,315b;S3,255a
158 S1,266b;S2,323a;S3,255b;Ü,209b;M,241a;A,216b

159

Ahreb

Efsûs ki bir ḳaṭreden olmaz efzûn
Câm-ı emelümde bâde çün noḳṭa-i nûn
Şâh-ı emelüm bulursa da neşv ü nemâ
Hep 'aksinedür mis̱âl-i bîd-i Mecnûn

160

Ahreb

Her ne ṭarafa peyk-i ḫayâl olsa devân
Dîde göremez olsa ne şey'e nigerân
Bî-ḳuvvet-i bâṭın idemez fi'l ẓuhûr
Bî-ḫᵛâhiş-i ma'de cünbiş itmez dendân

161

Ahreb

Feryâd cebîn-i mevc-cûşânından
'Uşşâḳını dest-şûy ider cânından
Eylerdi nigâh alınmaḳ olsa ḳâbil
Ser-rişte-i târ dest-i müjgânından

162

Ahreb

Ḳalmış deheninde şanma la'l-i mey-gûn
Dâmân-ı nigehden dökilen ḳaṭre-i ḫûn
Ebrûsı degül telâtüm-i lücce-i ḥüsn
İtmişdür iki zevraḳı 'ayniyle nigûn

---

159 S1,266b;S2,323a;S3,255b;Ü,210a;M,241a
160 S1,266b;S2,322b;S3,255b;Ü,209b;M,241a;A,216b
161 S1,266b;S2,323a;S3,255b;A,216b
162 S1,266b;S2,323a;S3,255b;Ü,210a;M,241a;A,217a
2 itmişdür :olmışdur A

163
Ahreb

Ageh degülem bulunduğum ḥâletden
Kendüm bulamam terâküm-i ḥayretden
Ne vech ile olduğun yine kendü bilür
Ben âyineyem yoḳ haberüm ṣûretden

164
Ahreb

İmkâna egerçi intisâb eylersin
Ref' olsa velî perde ḥicâb eylersin
Deryâ-yı vücûd mevcin ıẓhârdadur
Ey ḳaṭre-i ġalat sen ıżṭırâb eylersin

165
Ahreb

Mâdâm ki sen rıżâ-yı Ḥaḳ'la bilesin
Ḥussâd saña ḳo tîġ-i kini bilesin
Her kimse cezâ-yı 'amelin bulduğını
Âyîne-i kevne nâẓır ol tâ bilesin

166
Ahreb

Ey dâniş-i yek-tûde giçen ferd-i zamân
Dânâ-yı cihânlığum ḳadarsın nigerân
A'mâ-yı ġurûr n'olduğun añlayamaz
Keyfiyyet-i berzah u vücûb u imkân

---

163 S1,267a;S2,323a;S3,255b;Ü,210a;M,241a;A,217a
164 S1,267a;S2,323b;S3,255b;Ü,210a;M,241a;A,217a
165 S1,267a;S2,323b;S3,256a;Ü,210a;M,241b;A,217a
1 kini :kinin S2,Ü,M,A
166 S1,267a;S2,323b;S3,256a;Ü,210a;M,241b;A,216b
1 nigerân :nâdân S1

167
Ahreb

Tâ key bu ġam ey zehr-çeş-i çûn ü çerâ
A'lâ bilür aḥvâl-i 'ibâdın yaradan
Teslîm-i bihişt ü i'tirâż-ı âteşdür
Vir mâlikine mülkini sen çıḳ aradan

168
Ahreb

Rencîdelige degmedi nevbet Nâbî
Bîhûde maḳâlüme peşîmânlıḳdan
Şermendelügüm ṭab'uma ta'ẕîrdedür
Sevdâ ile âmîḫte nâdânlıḳdan

169
Ahreb

Mânende-i ṣâf-ṭıynetân ey Nâbî
Bed-ṭıyneti itmez sitem-i çerḫ ḥazîn
Şiddetle ne deñlü ursañ engüşt-i sitem
Bilmez leb-i kâse-i Kütâhiyye ṭanîn

---

167 S1,252b;S2,311b;S3,244a;M,232a;A,217b
168 S1,252b;S2,311b;S3,244a;M,232a;A,217b
169 S1,252b;S2,309a;S3,244a;M,229b;A,216b

170

DER-ḤAḲḲ-I KESBÎ

Ahreb

Olmaya diyü zebān-güẕār āyet-i buḫl
Memdûḥumuz eylemez tilāvet-i Ḳurān
Luṭfı o ḳadar ki lā dimek ḫavfından
İtmez diline lafẓ-ı şehādet cereyān

171

Ahreb

Ḥiṣṣeñ var ise ḫazā'in-i ma'nādan
Āgeh olagör ḥaḳāyiḳ-i eşyādan
Herkes yir içer döker şaçar kārı biter
Eksilmez o şey ḫazîne-i Mevlā'dañ

172

Ahreb

Nâbî cûy-ı āb-ı ṣâfdur ḫalḳ-ı cihân
Kim eyler içinde 'aks-i aḫter leme'ān
Āb itmededür nefes nefes ṭurma 'ubûr
Pâyende yine yirinde nûr-ı raḫşān

173

Ahreb

'İfrît-mizāc itdi bizi şürb-i duḫān
Bîni vü dehenden oluruz nār-feşān
Āteşle telā'ub eylerüz şām ü seḥer
Mānend-i kühen-sevākin-i duzaḫiyān

---

170 S1,253a;S2,311b;S3,244a;M,231b;A,217a
171 S1,267a;S2,323b;S3,256a;Ü,210b;M,241b;A,217b
2 o şey :işi S2
172 S1,267a;S3,256a;Ü,210a
173 S1,267a;S3,256a;Ü,210a

HARFÜ'L-ḤÂ

174
Ahreb

Yâ Rab baña fevc-i keremüñ râm eyle
Âġâzumı ġıbṭa-senc-i encâm eyle
Noḳṣânlarumı cerîde-i 'âlemde
Aḳlâm-ı 'inâyetüñle itmâm eyle

175
Ahreb

Yâ Rab sehâb-ı feyżi bârân eyle
Ol feyż ile kişt-i kâmı reyyân eyle
İtdüm heves-i niyyet-i tekmîl-i seyr
Sulṭân-ı rüsül 'aşḳına âsân eyle

176
Ahreb

Eyyâm-ı heves geçdi perîşânlıġla
Serd oldı tenûr-ı şevḳ giryânlıġla
Min-ba'd·······kişver-i âsûde-i ye's
Derbend-i ümîdi giçdük âsânlıġla

177
Ahreb

Yâ Rab kerem it nädd-ı 'Alî ḥürmetine
İksîr-i zer-i seyenceli ḥürmetine
Hemm ü ġam-ı dâreynden iṭ dûr bizi
Envârını sırr-ı velî ḥürmetine

---

174 S1,267b;S3,256a
175 S1,267b;S3,256a
176 S1,267b;S2,324a;S3,256a;Ü,211a;M,241b;A,217
177 S1,267b;S3,257a;A,217b
2 it dûr :dûr it A

178
Ahreb

Dil-gîrlik itme düşmenüñ kînesine
Aḥvâlüñi gör nigâh it âyînesine
Taḥtında nice ḥikmet-i Ḥaḳḳ mużmerdür
İnkârla baḳma 'âlemüñ fitnesine

179
Ahreb

Feyż-i naẓar irmez ehl-i istikbâre
Aḳmaz şu nişîbden ser-i kuhsâre
Tâ key bu cedel-i 'uşşâḳ ile ey zâhid
Herkes olamaz muvaffaḳ istiġfâre

180
Ahreb

Olduḳsa n'ola pest mis̱âl-i sâye
Şad şükr ki ḫurşîdleyüz hem-sâye
İllâ gibi ḥarf-i sîne-çâküz ammâ
Dil baġlamazuz meger ki müstes̱nâya

181
Ahreb

DER-ḤAḲḲ-I MUḤAṢṢIL 'ABDU'R-RAḤMAN AĠÂ (*)

Bed-ḫᵛâhlara İlâhi rif'at virme
Bed-aṣl eline rişte-i fırṣat virme
Bi'ṭ-ṭab' ma'ârif ehline düşmen olur
Erẕâl-i fürû-mâyeye devlet virme

---

178 S1,267b;S2,323b;S3,256a;Ü,210b;M,241b;A,218b
179 S1,267b;S2,323b;S3,256a;Ü,210b;M,242a;A,217b
180 S1,267b;S2,324a;S3,256b;Ü,211a;M,242a;A,217b
181 S1,267b;S2,323b;S3,256b;Ü,210b;M,242a;A,218a
(*)S1,S3. Bu rubâ'î S2,328b'de tekrar yazılmıştır.

182
Ahreb

Ey kende-leb-i kende deräy-ı şekve
İtmiş seni cehl mübtelä-yı şekve
Olmazduñ eger kim olduğın derk itseñ
Tertîb-i ḥakîme leb-güşây-ı şekve

183
EZ-ZEBÂN-I DİLBER (*)

Ahreb

Gülbâng-i ṭarab keşîde meydänumda
Leşkergeh-i näz zîr-i fermänumda
Serheng-i meläḥatüm k'olur ğaltîde
Güy-ı dil-i 'uşşâḳ ḫam-ı çevgänumda

184
Ahreb

Bilmem ki ne var ḫarâbe-i Edrene'de
Kim gitmedeyüz bir iki kez her senede
Bärî güẕere virmemek içün ruḫṣat
Zencîr çekeydi mevc âb-ı Ergene'de

185
Ahreb

İtmez naẓar erbâb-ı fenâ kevneyne
Sığmaz ḳadem-i sebük-revân na'leyne
Manşür çeker där-ı ṣafâ-yı därı
Haşâ ki vire sa'ädet däreyne

---

182 S1,268a;S2,324a;S3,256b;Ü,210b;M,242a;A,218a
183 S1,268a;S2,324a;S3,256b;Ü,210b;M,242a;A,218b
(*)S1,S3,Ü
184 S1,268a;S2,328b;S3,256b;Ü,211a;M,242b;A,218a
1 senede:seḥerde S1,S3
185 S1,268a;S2,324a;S3,256b;Ü,210b;M,242a;A,218a

186
Ahreb

İtmiş ṭutalum yâr 'aṭâ-yı bûse
Yoḳ levḥa-i sînesinde cây-ı bûse
Bir güne mücellâ ki ḳarâr eyleyemez
Tâ nâfına dek laġziş-i pây-ı bûse

187
Ahreb

Geldüñse eger bu kiştzâr-ı emele
Toḫm-ı heves ü hevâyı ekdüñse dile
Yek lem'a-i berḳ-i maġfiret kâfîdür
Ṣad ḫırmen-i çerḫ-sây-ı su'-i 'amele

188
Ahreb

Ey mihr vefâ olaydı taḥvîlüñde
Dil çekmez idi bu renci taḥṣîlüñde
Ey muġ-beçe İslâm'a gel inṣâf eyle
Âyîn-i sitem var mıdur İncîl'üñde

189
DER-ḤAḲḲ-I ṢUBḤÎ-ZÂDE

Ahreb

Olsaḳ n'ola şâm-ı hicrden âzâde
Bir neş'e-i feyż-i ṣubḥa yüz dil-dâde
Ṣubḥ olmasa âftâb itmezdi ṭulû'
Dinse n'ola âftâba Ṣubḥî-zâde

---

186 S1,268a;S2,328b;S3,268a;Ü,211a;M,242a;A,218a
187 S1,268a;S2,328b;S3,257a;Ü,211a;M,242b;A,218a
188 S1,268a;S2,328b;S3,257a;Ü,211a;M,242b;A,218b
189 S1,268b;S2,328b;S3,257a;Ü,211a;M,242b;A,218b
1 yüz :bin M,A ; A'da 2.mısra :
"Biz neş'e-i ṣubḥ-ı feyżeyüz âmâde" şeklindedir.

190
Ahreb

Vâḥid ḳomaz endîşe-i bûd eylemege
Şâhid ḳomaz is̲bât-ı şühûd eylemege
Müşkil bu ki żımnındaki bûy-ı is̲bât
Sedd-i reh olur nefy-i vücûd eylemege

191
Ahreb

'Âlemde o kim şeref bulur devletle
H̲alḳ eyler anı ṣadr-nişîn 'izzetle
Delv olsa tehî çâha iderler irh̲â
Bâlâya çekerler ṭolıcaḳ raġbetle

192
Ahreb

İtme dehânuñ nevâl içün vā-mānde
Meydâna gelür her ne var ise anda
Olmaz maraż-ı 'aşḳ pez̲îrâ-yı şifâ
Dermānda olanlar olmasın der-mānde

193
Ahreb

Nâbî es̲er-i 'aşḳ olamaz h̲ᵛâbîde
Olmasa da reng-i mübtelâ ger dîde
Âvâzı çıḳar her ne ḳadar kem ise de
Mânend-i ṭanîn-i sâ'at-i düzdîde

---

190 S1,268b;S2,328b;S3,257a;Ü,211b;M,242b;A,218b
191 S1,268b;S2,329a;S3,257a;Ü,211b;M,242b;A,218b
2 irh̲â :ilḳâ A
192 S1,268b;S2,329a;S3,257a;Ü,211b;A,218b
1 her ne var ise :ne var ise S1,S3,Ü,M
193 S1,268b;S3,257a;Ü,211a;M,231b;A,217b

194
Ahreb

Cühhâl taṣaddurla ṣafâ eylemez e
Iẓhâr-ı kemâle ictirâ eylemez e
Deryâ-yı muḥît has be-düş olmağla
Mağlûb-ı hâs olmaḳ iḳtiżâ eylemez e

195

Ahreb

Yârân olıcaḳ hiṣâli memdûḥ olsa
Ahlâḳı ḥasen cebîni meftûḥ olsa
'Îlm ü hüner-i kemâle söz yoḳ ancaḳ
Rind olsa ẓarif olsa sebük-rûḥ olsa

196
Ahreb

Eylerse ġamı sebû-yı ṣahbâ küşte
Taḥmîle deger bâr-ı girânın püşte
Envâ'-ı nevâleden ṭabaḳlarda ḳıbâb
Ṭâ'atkededür cemâ'at-i engüşte

197
Ahreb

Nâbî eser-i nemâ degül ezhârı
Ârâyiş iden ḥadîḳa-i imkâna
Göndermede zîr-i hâkden tâze çiçek
Yârân-ı selef bunda ḳalan yârâna

---

194 S1,268b;S3,257a;Ü,211a
195 S1,268b;S3,257b
196 S1,269a;S3,257b
197 S1,254a;S2,311b;S3,245a;M,231b;A,218b

198
Ahreb

DER-ḤAḲḲ-I KESBÎ EZ-MEVÂLÎ

Âmîziş o fâżılla ne mümkindür kim
İtmekde nizâ' 'ilmi pindârı ile
Yoḳ ṣoḥbete yir da'vî-i kibr itmekden
Nefsindeki zu'mı serde destârı ile

199
Ahreb

'Âlemde fiten o deñlü sârîdür kim
İmkânı güẕer itmededür aralama
Tertîb-i ṣüfûf itmede mıṣṭar-zede ḫaṭṭ
Girmekde ḳarışma cengine ḳaralama

200
Ahreb

Mânende-i mûm-ı engübîn ey Nâbî
Âsûde iken güvâre-i 'uzletde
Gerdûn ayırup o leẕẕet u râḥatdan
Bâzîçegeh itdi pençe-i ḥayretde

ḤARFÜ'L-YÂ (*)

201
Ahreb

Âfâḳı ṭutarsa büy-ı müşg-i çîni
Şemm eyleyemez râyiḥasın her bîni
Esrâr-ı Fütûḥât'a irişmez her fehm
Herkes çekemez kemân-ı Muḥyiddîni

---

198 S1,254a;S2,312a;S3,245a;M,232a;A,218a
199 S1,254a;S2,312a;S3,245a;M,232a;A,218b
200 S1,254b;S2,312a;S3,245b
201 S1,269a;S2,316a;S3,257b;Ü,211b;M,241b;A,219a
(*)S1,S3
2 Esrâr-ı Fütûḥât'a irişmez her fehm :
Her şaḫṣ olamaz nâ'il-i esrâr-ı Füṣûṣ S2

202
Ahreb

Bu meclisüñ âyâ ḳanı mestâneleri
Dönmez yürimez çekildi peymâneleri
Ebnâ-yı zamâne seng-i ṭa'n atmaḳdan
Bâzâr-ı ġamuñ kem oldı dîvâneleri

203
Ahreb

Ḥayfâ ki düşürdi ḥasret-i endâmı
Germ-âbe-i ḥayretde dil-i nâ-kâmı
Ferzâne-i dehr iken dirîġâ oldum
Bir mübtezelüñ mülâzim-i ḥammâmı

204
Ahreb

Nâbî ne ḳadar eyler iseñ 'iṣyânı
Ġâlibdür aña maġfiret-i Rabbânî
Maḳbûl ise Mıṣr-ı 'afvde Nîl gibi
İt eyleyebildügüñ ḳadar ṭuġyânı

---

202 S1,269a;S2,329a;S3,257b;Ü,211b;M,243a;A,219a
203 S1,269a;S2,329a;S3,257b;Ü,211b;M,243a;A,219a
204 S1,269a;S2,329a;S3,257b;M,243a;A,219a
1 Rabbânî :Yezdânî A

213
Ahreb

Nâz itmek içün o âfet-i hercâyî
İtmiş heves ṭarîḳa-i ḫod-râyî
Evżâ'-ı sitem-kârânı çoḳ meşk iderek
Biz de bilirüz fünûn-ı istiġnâyı

214
Ahreb

Bir dilber-i dellâkuñ olup nâ-şâdı
Ṣaldum felegüñ ḳubbesine feryâdı
Tîġ elde vü püşt-mâl belde gûyâ
Ḳurbangehüñ oldı o perî cellâdı

215
Ahreb

Bir ḫvâne dırâz itme elüñ ey Nâbî
Tâ olmayıcaḳ ṣâḥibinüñ destûrı
Gencîne-i engübîne üstâd-ı ezel
Bu ma'nîye çekdi perde-i zenbûrı

---

213 S1,269b;S2,325a;S3,258a
214 S1,270a;S2,324b;S3,258b
215 S1,255a;S2,310b;S3,246a;M,230b;A,210a

216

DER-ḤAḲḲ-I KESBÎ EZ-MEVÂLÎ-İ 'İZÂM (*)

Ahreb

Maḫdûm o ḳadar zînete mâ'il k'ister
Ser-levḥa-i zerle nâme-i a'mâli
Ḥâşâ ki gire cehenneme maḥşerde
Zer olmayıcaḳ selâsil ü aġlâli

217

Ahreb

Bî-dâm-ı ḥurûf ṣayd nâ-mümkindür
Ma'nî gibi bir hümâ-yı bî-pervâyı
.... âyine-i vaḥdetde
Temyîziledür ṣûret ile ma'nâyı

218

'Aceb mi olsa zebân âşnâ-yı ḳavm-i diger
Ḥabîb-i ekremüñ i'câzıyla sefîrânı
Gelürdi pîşgeh-i 'izzetinden güftâra
İderdi ...... seng ü şecer-i suḫan-dânı

---

216 S1,255a;S2,312a;S3,246a;M,232a;A,210a
217 S1,255a;S3,246a
218 S2,311b;A,209b
2 'izzetinden :'izzetinde A

EL-METÂLİ' (*)

I

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Dîvân-ı şefâ'atde eyâ hażret-i 'ulyâ
Kıl Nâbî kuluñ bir dem-i cân-bahş ile iḥyâ

2

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hoşâ sa'âdet-i 'uẓmâ beşâret-i kübrâ
Ki ol gürûha ide şâh-ı dîn bu güne du'â

3

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Luṭfiyle Ḥaḳ meger ki mülâḳât ide naṣîb
Ṣabr eylesün mi hicre benüm gibi bî-şekîb

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Püşiş olup mihr-i münîre seḥâb
Hırḳaya çekdi başını âfitâb

I S1,270b;S3,259a(derkenar)
(*)S1,S2
:El-Müfredât S3
(**)S2 ve Ü'de metâli' ile müfredât birbirine karıştırılmıştır.
2 S1,270b;S3,259a(derkenar)
3 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,219b
Luṭfiyle :Luṭf ide A
4 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,219b

5

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

H̲aṭṭ-ı rüyı ḳomadı naḳd-i sirişke ḥâcet
Vech-i meṣrûḥ iledür şimdi metâ'-ı vuṣlat

6

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne ḳadar eyler iseñ h̲âṭır-ı aḥbâbuñı şâd
O ḳadar h̲aṣmuña vaḳf ola ḳulûb-ı ib'âd

7

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şem'dân-ı mâh-rûze oldı çün nâ-âşikâr
Döndi sönmiş şem'-i kâfûriye 'ayniyle menâr

8

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Zenah̲dânuñla kim pehlû-be-pehlû sîb-i ġabġabdur
Zenah̲dân çâh-ı Nah̲şeb sîb-i ġabġab mâh-ı nah̲şebdür

9

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Biribirine ki bu baḥr ü ber ṣarılmışdur
Nümûnedür ki ṣafâ vü keder ṣarılmışdur

---

5 S1,270b;S3,259a
6 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,219b
ola :oldı S2,M
7 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,219b
8 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,219b
9 S1,270b;S2,325b;S3,259a;Ü,212b;M,244a;A,220a

10

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ferâgat güç taleb güç vaṣl müşkil ṣabr müşkilter
Taḥammül vaṣla cān-ken hicr cān-kenter cihān-kenter

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṣubḥa dek olmazsa sûzân n'ola ḳandîl-i menâr
Kimsenüñ ṣubḥa çerâğını çıḳarmaz rüzgâr

12

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

'Aceb gelür mi o gün kim bu dîde-i ḫûn-bâr
Ola şinâver-i emvâc-ı nûr-ı 'ârıż-ı yâr

13

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O ser-tırâşa gözüm âb-gîne dükkândur
Kenâr-ı dîde ḫayâliyle sûk-ı mercândur

14

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Câm-ı lebüñde bâde gibi yoḳ diyü ḫumâr
And içsem ağrımaz başum ey şûḫ-ı şivekâr

---

10 S1,271a;S2,326a;S3,259b;Ü,212b;M,244a;A,219b
11 S1,271a;S2,326a;S3,259b;Ü,212b;M,244a;A,220a
12 S1,271a;S2,325b;S3,259b;Ü,212b;M,244a;A,220b
13 S1,271a;S2,326a;S3,259b;Ü,212b;M,244a;A,220a
14 S1,271a;S3,259b

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

15
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṣıḥḥat-ı âşıḳ nigâh-ı çeşm-i bîmârındadur
Bî-ḫıreddür kim ki anuñ ḳayd-ı tîmârındadur

16
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Göñül ki fikr-i bütân ile germ-ülfetdür
Derûn-ı sîne hemân aylı günli sâ'atdür

17
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḳalublu sözle dime ḳıṣṣa-ḫvân dehânlarıdur
Yâ köhne baṣmacı ya kefşger dükânlarıdur

18
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

'Îd-i tersâ-yı 'arûsîde çıḳarmış bâzâr
N'ola surḫa boyasa beyżayı gebr-i mürdâr

19
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

İtâ'atinden o bî-devletân ki ser-keş olur
İki cihânda daḫı ḫânümân âteş olur

---

15 S1,271a;S2,326a;S3,259a;Ü,212b;M,244b;A,220a
16 S1,271a;S2,326a;S3,259b;Ü,212b;M,244a;A,220a
17 S1,271a;S2,327a;S3,260a
18 S1,271a;S2,330b;S3,260a
19 S1,271a;S3,260a

20

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

İtmez kibâre mâ-melekin ṣarf iden żarar
Yirden sipihr şebnem alursa virür maṭar

21

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

İs̱bât-ı lüknet itme ṣakın aña bî-vuḳûf
Teng olmaġ ile çây-ı suḫan irkilir ḥurûf

22

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Manẓûrı iken tâ bu ḳadar şâh-ı bahâruñ
Nergis giçinür sâye-i destinde çenâruñ

23

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ḫaṭuñ devrinde dest-i ġamdan âzâd olmaduḳ gitdük
Bahâr eyyâmı geldi biz daḫı şâd olmaduḳ gitdük

24

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḳahveyi âteş-i ẓulm ile ḳavurdı kemerüñ
Tütüni yaḳdı külin göge ṣavurdı kemerüñ

---

20 S1,271a;S2,330b;S3,260a;Ü,213b;A,220a
(*)S2,'de müfredât kısmında.
21 S1,271a;S3,260b
22 S1,271b;S2,326a;Ü,213a;M,244b;A,220b;S3,260b
23 S1,271b;S2,326a;S3,260b;Ü,213a;M,244b;A,220b
24 S1,271b;S3,260b

25

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kendü gül destinde gül nâmı gül ü ruhsâr gül
Hüsni vefk olmış o şûhuñ çâr-ender-çâr gül

26

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Turre-i gurra be-dest ü tabl-ı hurşîd der-bagal
Mihterân-ı 'îdveş gerdân olur çerh-i dagal

27

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Leb-i hat-âverüñ olmagla matmah-ı nazarum
Benefşe şerbetine döndi eşk-i çeşm-i terüm

28

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nice ümmîd olunur hvân-ı felekden in'âm
Ayda bir kerre görür mâh bile nân-ı tamâm

29

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Beyâża çıkdugı dem mâcerâ-yı hicrânum
Kemâl-i şevk ile sıçrar hevâya sultânum

---

25 S1,271b;S3,260b;A,220b
26 S1,271b;S3,261a
27 S1,271b;S2,326a;Ü,212b;M,244b;A,220b
28 S1,271b;S2,326a;S3,261a;Ü,212b;M,244b;A,220b
29 S1,271b;S2,326b;S3,261a;Ü,213a;M,244b;A,221a

30

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Meh degül mihr başar şafha-i çerh üzre hitâm
Nakş-ı meh nâkış olur anuñ içün gâh tamâm

31

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

'Âlemüñ ekser olur eyler iseñ isti'lâm
Cilvesi şûret-i taḥkîkde nakş-ı evhâm

32

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şaldı âteş dil-i sûzânuma mânend-i furun
Kaḥṭ-ı hubânda bir māh-ruhı gendüm-gūn

33

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Agyâre yâr meyl ider agyâr neylesün
Gül çekmeyince dâmenini hâr neylesün

34

Geh virür mâh nişân mihr-i ziya-güsterden
Gâh bir şekle girer şanki giçer çenberden

35

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O şâh-ı ḥüsne söyleñ âhiret ḥakkın helâl itsün
Dilinde varsa ref'-i ġubâr infi'âl itsün

---

30 S1,271b;S2,326a;S3,261a;Ü,212b;M,244b;A,221a
31 S1,271b;S3,261
32 S1,271b;S2,326b;S3,261a;Ü,213a;M,244b;A,221a
33 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,213a;M,244b;A,221a
34 S1,272a;S2,326b;S3,261b;M,244b;A,221b
35 S1,272a;S3,261b

36

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Çekdi ol sîm-teni püşte raķîb-i me'bûn
Döndi 'ayniyle gümüş çullı ata ol ẖar-ı dûn

37

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çeşm-i bülbül câme giymiş yâr ẖançer der-miyân
Dâm kurmış ṣayd-ı mâhîye o mâh-ı dil-sitân

38

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilâtün

Dil-sâdegân-ı 'irfân âzâdedür sitemden
Evrâķ-ı nâ-nüvişte vâ-reste pîç ü ẖamdan

39

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Birbiriyle öpüşür 'îd olıcaķ ẖalķ-ı cihân
Ġâlibâ bozmış aralarını cû'-ı ramażân

40

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bindükçe ṣalıncaġa o ser-defter-i ẖûbân
Gûyâ ki terâzûya girer Yûsuf-ı Ken'ân

---

36 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,213a;M,244b;A,221b
37 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,212b;M,245a;A,221a
38 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,212b;M,245a;A,221a
39 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,212b;M,245a;A,221a
40 S1,272a;S2,326b;S3,261b;Ü,213a;M,245a;A,221a

41

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Cenâb-ı Ḥaḳ vücûd-ı nâzenînüñ ber-devâm itsün
Mizâcuñ renceden sâlim derûnuñ şâd-kâm itsün

42

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Derûñden eyleyicek ḫalḳı men' bevvâbîn
Ne nef' ider saña bilmem ṣalât-ı evvâbîn

43

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Düşmesün gâhi elüñden sâḳiyâ câm u sebû
Saña olduysa nümâyân sırr-ı لو لم تزنبوا

44

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Olur tîġe hedef ḫaddin tecâvüz eyleyen her mû
Cefâ-yı tîġden âsûdedür müjgânile ebrû

---

41 S1,272a;S3,262a
42 S1,272a;S3,262a
43 S1,272a;S2,326b;S3,262a;Ü,213a;M,245a;A,221b
44 S1,272a;S3,262a

لو لم تذ ن:"Eğer suç işlememiş olsaydınız..." anlamındadır.

45

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bâdveş geşt-i çemenzâr idelüm bûlar ile
Aḳalum gülşene gülberg-ṣıfat cûlar ile

46

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yine ol şem' bu şeb meclîse ṣaldı sâye
Rütbesi sâyemüzüñ irdi meger cevzâye

47

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

İrüp bahâr .... hevâ güşâdelene
O naḫl-ı tâze miṡâl-i şükûfe sâdelene

48

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Oldı gördükde gül-efşân reng-i la'l-i dilberi
Ġonce-i bâġ-ı bihiştüñ dâmen-i ḫvâhişgeri

---

45 S1,272b;S2,327a;S3,262a;M,245a;A,222a
46 S1,272b;S2,327a;S3,262a;Ü,213a;M,245a;A,222a
47 S1,272b;S2,328a;S3,262a;Ü,213a
şükûfe sâdelene :şükûfe tâzelene S2,Ü
48 S1,272b;S2,327a;S3,262a;Ü,213a;A,222b

49

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

içirür çerh şadre sâdeleri
ırmayup ferz ider piyâdeleri

50

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

ımâm-ı 'ömrde bir kerre oldı Nâbiyâ rûzî
ki dilber gibi bir yirde görmek 'îd ü nev-rûzı

51

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

înemde nümâyân olalı penbe-i dâğı
ıltân-ı ğamuñ yâfteli oldı çerâğı

52

Fe'ilâtün Fe'ılâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

eri destârdan olmış yine rindüñ 'ârî
ıngı meyhanede rehn itdi 'aceb destârı

53

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

lublu şohbet-i resm-i hod-fürûşânı
ören şanurlar açılmış şabuncı dükkânı

---

9 S1,272b;S2,327a;S3,262b;Ü,213a;A,222a
0 S1,272b;S2,327a;S3,262b;Ü,213a;A,222b
1 S1,272b;S2,327b;S3,262b;Ü,213a;A,222a
çerâğı :konağı S2,Ü,A
2 S1,272b;S2,327b;S3,262b;Ü,213a;A,222a
3 S1,272b;S2,327a;S3,262b;Ü,213a;M,245a;A,222a
şabuncı : şabûnî S1, S3, M.

54

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Meclise oldı bu şeb âteş-i âhum sârî
Şem'-i bezmüñ yanayazdı gicelik destârı

55

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

İtdi o meh-i kefşgerüñ ḥüsn ü cemâli
Endâhte-i bâm-ı felege kefş-i hilâli

56

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

O ser-i meymenet-efrûza degül erzânî
Olsa gencîne-i âfâḳ belâ-gerdânı

57

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Baḥr-ı derdüñ esîr-i gird-âbı
Hedef-i cevr Yûsuf-ı Nâbî

58

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ehl-i ṭab'uñ ża'îf ü bî-tâbı
Bende-i haste Yûsuf-ı Nâbî

---

54 S1,272b;S2,327a;S3,262b;Ü,213a;A,222a
55 S1,272b;S2,327a;S3,263a;Ü,213a;A,222a
56 S1,273a;S3,263a
57 S1,273a
58 S1,273a

59

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

y u çeşmüñde nümûdâr beşâşet eseri
nde vardur var ise kûy-ı murâduñ haberi

60

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

dîre cûylar etrâfdan revân oldı
mevvüc eyledi deryâ-yı bî-kerân oldı

61

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

mâm sende görürsün hurûş-ı bahr-ı gamı
n eyle şimdi baña kâdir olduğun sitemi

S1,273a
S1,273a
S1,273a

EL-MÜFREDÂT

1

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ilün

Pûşîde midür kâr-ı nihân ol dile kim
Meşhûdı ola nakş-ı ser-â-perde-i ġayb

2

Ahreb

Sulṭânumı zîb-i ṣadr iden 'âlemde
İmżâ gibi câygâhumı eyledi pest

3

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâbî-i dil-şude bir eski du'â-gûyuñdur
Lâyıḳ-ı şân-ı şerîfüñ ne ise anı gözet

4

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Derd-i ġam var mı ola diyü ḥiṣâretinde
Ḳule-bendi ··········· yine emîrâne ḳadeḥ

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Rûy ü çeşminden olur ma'den gibi rîzân müdâm
·········· mel'anet pîrûze-i mekr ü fesâd

---

1 S1,273b;S3,259a
2 S1,273b;S3,259a;Ü,213a;M,247a;A,222b
3 S1,273b;S3,259a;A,222b
4 S1,273b;S3,259a
5 S1,273b;S2,330a;S3,259a;Ü,213a;M,247a

6

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Fedâ o nah̲le sehî-ḳâmetân-ı sîmîn-ber
Ki sâyesin ide cây-ı nişest-i peyġamber

7

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ne câm-ı gül ne gül-i câme ḳaldı raġbetümüz
Birinde fikr-i zükâm ü birinde renc-i h̲umâr

8

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

H̲alḳ ârzûyı hep vüzerâdan ümîd ider
Zîrâ ki ḥâṣıl-ı vüzerâ ârzû olur

9

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O şeh 'uşşâḳ-ı zârın küşte-i nâz iṭmek isterken
Yetişmiş h̲aṭṭ-ı çâr ebrû o sevdâdan geçürmişler

10

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Göñül ḳarâr idemez görmeyince ruh̲sârın
'Alâḳa-i dilümüz 'ârızîdür ey gül-i ter

---

6 S1,273b;S3,259a
7 S1,273b;S3,259a
8 S1,273b;S3,259b
9 S1,273b;S2,328a;S3,259b;M,245b;A,222b
10 S1,274a;S2,328a;S3,259b;Ü,212a;M,246a;A,222b

11
Mütefâ'ilün Fe'ûlün Mütefâ'ilün Fe'ûlün

Nice ḳâbil ol perîye dem-i $\underline{h}^v$âbda nez̤âre
Nigeh eylesem nihânî müjeler tebessüm eyler

12
Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Gerçi ḳumâş-ı tevbeye yoḳ ḳâbiliyyetüm
Ammâ 'inâyet-i ezelî rûz-ı merredür

13
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne ḳadar ṣâf-be-ṣâf olursa da erbâb-ı kemâl
Yine ṣadra giçecek Ḥaḳ bu ki sulṭânumdur

14
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nâbiyâ inceldi râh-ı müşiḳî ol deñlü kim
Düşmeyüm diyü uṣûl ile yürür $\underline{h}^v$ânendeler

15
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

O pâdişâh-ı cemâle raḳîb-i bed-günuñ
Benümçün itdügi Nâbî $\underline{h}$ilâf-ı inhâdur

---

11 S1,273b;S2,328a;S3,259a;Ü,212a;M,246a;A,223b
12 S1,274a;S2,329b;S3,259b;Ü,212a;M,246a;A,223a
13 S1,274a;S2,329b;S3,259b;Ü,212a;M,246a;A,222b
14 S1,274a;S2,330a;S3,260a;Ü,213a;M,246b;A,223b
ol deñlü :şol güne S2,Ü,M
15 S1,274a;S3,260a

16

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

n ḳalb-i kâ'inât haremgâh-ı Ka'bedür
ng-i mübârek aña süveydâdur âşikâr

17

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

şûh ...... dem-i vaṣl-ı 'âşıḳa
ndükçe âsiyâb gibi ârdı hoş gelür

18

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

r-i muġân ki meykedeye cezb ide seni
-ihtiyâr ayâġına düş kim kuşiş budur

19

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

lik-i ḥüsn ü bahâ Yûsuf-ı gül-çihrelerüñ
yına hat gelicek iplıgi bâzâra çıḳar

20

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

da olur olursa def'-i ġama bir çâre
mîd-i dil-i zârum meyhânede ḳalmışdur

S1,274a;S3,260a
S1,274a;S2,330b;S3,260a;Ü,213a;M,247a;A,223a
S1,274a;S2,330b;S3,260a;Ü,213a;M,247a;A,223a
S1,274a;S2,330b;S3,260a;Ü,213b;M,247a;A,223a
S1,274a;S2,330b;S3,260a;Ü,213b;M,247a;A,223a

21
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

N'ola hem-reng ise bezmümde bülbüllerle pervâne
Benüm her şeb çerâğum 'ıṭr-ı şâhîden fürûzândur

22
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṭâli'ümden şöyle me'yusum ki itmem i'tibâr
Kevkeb-i baḫtum giribânumdan eylerse ẓuhûr

23
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sâḳî vü mey-keş elinde ḳadeḥ-i bâde gibi
Vaḳf-ı dâd ü sitedüz lîk emânetkâruz

24
Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ṭuramam görmeyince ruḫsâruñ
'Ârıżîdür saña maḥabbetümüz

---

21 S1,274a;S2,331a;S3,260a;Ü,213b;M,247b;A,223a
22 S1,274b;S3,260a;A,223a
23 S1,274b;S2,328a;S3,260a;Ü,212a;M,246a;A,223b
24 S1,274b;S2,329b;S3,260b;M,246b;A,223b
ruḫsâruñ : ṣûretüñi A

25

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Yâr içün eylemege tâ'ir-i maķşûdı şikâr
Dâne-i eşk şaçup dâm-ı nezâket ķuraruz

26

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hîç birinde ârzû yoķ ârzû-yı vaşlvâr
Biz hezârân hâṭır-ı nâ-şâde girmiş çıķmışuz

27

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḥesâblaşduķ o şûh ile bezm-i vuşlatda
Bizüm o âfet-i câna bulundı geçmişümüz

28

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Nâbî olamaz vâşıl-ı ser-menzil-i envâr
Her kimse ki dāmān-ı şeb-i târe yapışmaz

---

25 S1,274b;S3,260b
26 S1,274b;S2,329b;S3,260b;Ü,212b;M,246b;A,222b
vaşlvâr :vaşl-ı yâr S1,S3
27 S1,274b;S2,330b;S3,260b;Ü,213a;M,247a
28 S1,274b;S3,260b;Ü,213b

29

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Şeb-nem gibi fütâde-i ḫâk-i maḥabbetüz
Ḳalmaz bir āftābı görince ḳararumuz

30

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Tâzelik 'āleminde ḫᵛāre idük
Şimdi pîr olmaġ ile kem-ḫᵛāyuz

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naḳdgân-ı âferîniş dürr-i deryâ-yı vücûd
Mîve-i maḳṣûd-ı hestî bâ'iṡ-i îcâd-ı nâs

32

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Egerçi güşe-güzîn-i ḳanâ'at olmışduḳ
Velîk Rûm'da bâkî naṣîbümüz var imiş

---

29 S1,274b;S2,331a;S3,260b;Ü,213b;M,247b;A,222b
30 S1,274b;S3,260b
31 S1,274b;S3,260b
32 S1,274b;S3,260b

33

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Ol ṭâ'ife-i zühd-perestüz ki ṣafâdan
'İd eylerüz evvelki güninde ramażânuñ

34

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Geçilmez seyl-i meyden itmedükçe ḳaldırım peydâ
Şikeste tevbeden rûz-ı nuḫustininde şevvâlüñ

35

DER-ḤAḲḲ-I S̱ÂBİT EFENDİ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sözde ḍarbü'l-mes̱el îrâdına söz yoḳ ammâ
Söz odur 'âleme senden ḳala bir ḍarb-ı mes̱el

36

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Pür itdi zemzeme-i ḥamd günbed-i 'arşı
Sipihri eyledi âvâz-ı ẕikr mâl-â-mâl

---

33 S1,275a;S2,329b;S3,260b;Ü,212a;M,246a;A,223b
34 S1,275a;S3,260b
35 S1,275a;S2,330a;S3,260b;Ü,213a;M,246b;A,223b
36 S1,275a;S3,261a

37

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

:e bâzârını her gûşede germ eylediler
:-ı gülşende leb-i ġonce vü dâmân-ı nesîm

38

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

ia beyân ideyüm nâme-i niyâzumda
im-ı ṣaff-ı kemâl olduġunı sulṭânum

39

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

-e ta'lîm idüp aġyâr ile nerd oynamada
· idüp ḫaṣmumı âḫir gözüme yeñdürdüm

S1,275a;S2,328a;S3,261a;Ü,212a;M,246a;A,224a
S1,275a;S2,329b;S3,261a;Ü,212b;M,246a;A,223b
S1,275a;S2,329b;S3,261a;Ü,212b;M,246a;A,224a
yâre :yâri S2,Ü,M

40

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mışra hüsn-i bî-nazîrüñ 'ayn-ı mâye çeşmüñi
Rûyuñı Bağdâd'a zülfüñ Şam'a teşbîh eyledüm

41

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

Zahm-ı cefâ-yı hârdan dâmeni pâre pâredür
'Âşık-ı zâruñ olmasun râhına hârlar dügün

42

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bu zühd ü riyâ başına halkuñ ne belâdur
Mahrûm ider erbâbını zevk-i dü-cihândan

43

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Belki cürmüm zîver-i ruhsâr-ı ğufrân eyleye
Dilberüñ tarf-ı benâgûşında gîsû gösteren

44

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Tedkîk ider mahall-i keremde kibâr-ı 'asr
'Add itmez ihtişâma gelince sefâhetin

---

40 S1,275a;S3,261a;Ü,213b
41 S1,275a;S3,261b
42 S1,275a;S2,328a;S3,261b;Ü,212a;M,246a;A,224a
43 S1,275a;S2,329b;S3,261b;Ü,212b;M,246b;A,224b
44 S1,275a;S3,261b

45

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ṭıfl-ı gehvâre-nişîn-i ḥarem-i 'aşḳ idi dil
Dahı eṭfâl-i mevâlîd ü ḳavâbil yoġ iken

46

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Zamân ile ne 'aceb mâh-pârelerden imiş
Ṭarâvet-i bedenin gör ḫaṭ-âver olmış iken

47

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Çeşm-i bülbül câme içre ol güli kim görsedir
Eylemiş ṭûṭî-ṣıfat künc-i ḳafesde âşiyân

48

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Niṡâr-ı ḫâk-rehi olmayan dür-i suḫanuñ
'Iyâr-ı ḳadri olur ḳadr-i pîleverden dün

---

45 S1,275b;S2,329b;S3,261b;Ü,212b;M,246b;A,224a
mevâlîd ü ḳavâbil :mevâlîde ḳavâbil S2,M,
mevâlîde ḳavâfil A
46 S1,275b;S2,330a;S3,261b;M,246b;A,224a
47 S1,275b;S3,261b
48 S1,275b;S3,261b

49

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bir du'â k'ola zebân-ı Nebevî'den ṣâdır
Ḳudsiyân dirler ise n'ola ser-â-ser âmîn

50

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Pîçîde olur söz bün-i dendân-ı ḥasûda
Ağzın açamaz vâhime-i müşt-i ḳażâdan

51

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Meger a'ma ola kim eyleye ḥüsnin inkâr
Bu ḳadar nûr ile ol mihr-i cihân-tâbı gören

52

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âteş-efrûz olmasun mı Nâbiyâ şehr-i Ḥaleb
Yüz güneş baş gösterür gün ṭoğmadan her gûşeden

53

Ahreb

Ṭab'um o ḳadar düşmen-i h̲issetdür kim
Ṭutmam ramażânı bile imsâkinden

---

49 S1,275b;S3,261b;A,224a
zebân-ı :dehân-ı A
50 S1,275b;S3,261b;A,224a
ḥasûda :ḥasûdân A
51 S1,275b;S3,261b
52 S1,275b;S3,262a;Ü,213a
53 S1,275b;S3,262a;Ü,212b;A,224b

54

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṣanmañuz âyînede 'aksin iki meh-pâredür
Birbiriyle söyleşür gûyâ verâ-yı câmdan

55

VELEHU LUGAZ-GÜNE

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ümîd odur ki raḳîbâ hemîşe olmaya dûr
Nuḳûş-ı ḥarf-ı żamîr-i 'Acem dehânuñdan

56

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ma'nî-i maṭla'-ı ebrûsını ḥall eyler dil
Lafẓı bârîk ise de nüktesi mestûr ise de

57

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Gir tekye-i derûnuma eyle semâ'-ı nâz
Ey şûḫ-ı tekye-gerd murâduñ s̱evâb ise

58

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Görüp sûz-ı derûnum çûp-ı tenbâkû ḳıyâs itme
Fenâ-yı 'âleme engüşt-i ḥayretdür dehenlerde

---

54 S1,275b;S2,331a;S3,262a
55 S1,275b;S3,262a
56 S1,276a;S2,330a;S3,262a;Ü,212b;M,246b;A,224b
57 S1,276a;S2,330a;S3,262a;Ü,212b;M,246b;A,224b
58 S1,276a;S3,262a

59

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şîşe-i ḥikmet ile genci alanlar aldı
Mârveş ḳalmadasız siz daḫı bî-cânlıġla

60

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

Ḳalmışdı rûy-ı ümmîd zîr-i ġubâr-ı ġamda
Zengâr ḳaplamışdı mir'ât-ı rüzgârı

61

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ṣayd olunmaz yetişilmez ele girmez Nâbî
Nice mümkin görüp âh itmemek ol âhûyı

62

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Diḳḳat olunsa eger maḥkeme-i ma'nâda
Nefse ẓulm itmeyenüñ şer'iledür da'vâsı

63

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Olma ter-dâmenî cürm ile âlûde-i ye's
Ḳurumaz kâtib-i 'afvuñ ḳalem-i ġufrânı

---

59 S1,276a;S3,262a
60 S1,276a;S2,328a;S3,262b;Ü,213b;M,245b;A,225a
61 S1,276a;S2,330a;S3,262b;Ü,212b;M,246b;A,225a
62 S1,276a;S2,330a;S3,262b;Ü,213a;M,247a;A,225a
63 S1,276a;S2,330b;S3,262b;Ü,213a;M,247a;A,225a

64

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Fikr ü tedbîrüñ olur gerdûn içinde kârger
Bend-i kundak men' iderse cünbiş-i gehvâreyi

65

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Neşâṭ-ı vuṣlat ile yâre karşu sînemüzi
Ṭurur ṭurur dögerüz ṭabl-ı 'îdgâh gibi

66

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

İdrâra gelüp sâkiye-i ebr-i bahârî
Kişt-i dile âb-ı ṭarabı eyledi cârî

67

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Açdum metâ'-ı râzumı bir derzi şûhına
Çok ölçdi biçdi gördi ki çıkmaz tenükledi

---

64 S1,276a;S2,330b;S3,262b;Ü,213b;M,247a;A,225a
fik ü :fikre A
65 S1,276a;S2,330b;S3,263a;Ü,213b;M,247a;A,225a
66 S1,276a;S3,263a;Ü,213a
67 S1,276a;S3,263a;Ü,213a;A,225a

68

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bir dîde ki bî-eşk ola bir sîne ki bî-'aşḳ
Germ-âbe-i vîrân gibi yoḳ âb ile tâbı

69

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Kesmem ümmîdümi iḥsân-ı Ḫudâ'dan zîrâ
Kerem ü luṭfı füzûndur benüm ümîdümden

70

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gösterür rif'at yüzin 'izzetle mânend-i şirâr
Bir vücûdı żâyi' itmek isteyince rüzgâr

---

68 S1,276b;S3,263a
69 S2,331a
70 S2,327b

71

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḳudemânuñ görüp âs̱ârını biz ẕevḳ itdük
Ḳudemâ görmedi ḥayfâ bizüm âs̱ârumuzı

72

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

H̱udâ bizi ṭutalum saña zîr-dest itmış
Zamân olur ki senüñ de felâketüñ görürüz

73

Ahreb

Ẕevḳin unudur yir ile gelmez yâda
Uġrarsa eger bezmine erbâb-ı bihişt

74

Viṣâl-i yâredür ancaḳ ẖayâli...............
Elinde kiri hemân âlet-i mülâhazadur

---

71 S2,328a
72 S2,331a

73 GM,245b
74 GM,152b

M U 'A M M E Y Â T

I

Be-ism-i Allah (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḥamd-i Ḥaḳḳa pâre pâre olup eyler ihtimâm
Çerẖde mâh-ı nevi geh nıṣf gördüm geh tamâm

2

Be-ism-i Raḥman

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

H̱adengi yolda tebdîl itdi câme gitdi güm oldı
Tecessüs eyleyenler ẖâkler üzre nişân buldı

3

Be-ism-i Raḥîm

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Birer gevher ser-i zülfeyn-i yâri eylemişken câ
Yine baḳdum ne gördüm o güherler oldı nâ-peydâ

---

1 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,225b
(*)Be-ism-i Lafẓatu'llah S2,M,A
2 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,225b
3 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,225b

4
Be-ism-i Mâlik

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bir güher gördüm ser-i zülfinde yârüñ cilveger
Bir dahı gördüm ki koymış güşe-i dâmâna ser

5
Be-ism-i Kuddûs

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Görüñ te'sîr-i 'aşkı eyleyüp âşüfte Leylâ'yı
Tutup yakdı mahabbet hâtır-ı Mecnûn-ı şeydâyı

---

4 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,225b
5 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,225b

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

6

Be-ism-i Sulṭân Muḥammed Ġâzi (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâdişâhâ âsmân-ı devlet ü iḳbâlünüñ
Gördi mihrin sâyeveş dil pâyüñe düşdi hemân

2 Pây-ı ḫâme oldı bârânveş güher-pâş-ı s̲enâ
Birbirinden ayru tekrâr oldı luṭfuñ bî-kerân

3 Âfitâbâsâ olup bî-ḥad füzûnter dâ'imâ
Nûr-ı mihr-i devletüñ tâbân ola andan cihân

7

Be-ism-i Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

ḫum ile mey çekilüp oldı ḥabâb efsürde
Mey-i dil-cûda nigîn 'aksi dil oldı sâġar

8

Be-ism-i Murtaża Muḥammed (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'İlâcın ḫastenüñ pâyine ḳordı bir zamân tâ kim
Gele yirine ide i'tidâl-i 'âfiyet taḥṣîl

2 Diger-gün oldı ḳalb-i İbni Meryem 'âḳibet gördüm
'Anâṣırla havâs-ı ḫams olurmış ẓâhiren tebdîl

---

6 S1,277b;S2,331b;S3,263b;Ü,214a;M,247b;A,233a
(*)S1,S2,Ü,M
: Be-nâm-ı Sulṭân Muḥammed Ḫân Ġâzî S3
2.beyit S2'de 3.beyit
7 S1,277b;S2,332a;S3,263b;Ü,214a;M,248a;A,233b
(*)S1,S2
:Be-nâm-ı Muṣâḥib Muṣṭafa Pâşâ S3
8 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,233a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Murtaża Muḥammed S3,Ü

9
Be-ism-i Dâvud (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dil-i zârı şürerseñ meclis-i ülfetde yâr ile
Başup ayağını ḫasmâne nerd oynar ḳumâr ile

10
Be-ism-i Muḥammed (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Didi câm-ı lebüñ gören cânâ
Ṣaḥibi Cem gibi ser-âmeddür

11
Be-ism-i Râmî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bir biçicek ḥelâli dilbere fehm itdi ḫilâf
Didi bu şâm degüldür Ḥaleb-i Şehbädur

---

9 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,229a
(*)S1,S2,Ü,M
:Be-ism-i Dâvud S3
10 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,233a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Muḥammed S3,Ü
11 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a
(*)S1,S2,Ü,M
:Be-nâm-ı Râmî S3

12
Be-ism-i İbrâhîm Pâşâ

(Ahreb)

Rûy-ı ḳameri eyledi pûşîde seḥâb
Devre yiridür girerse meclisde şarâb
Yolsuzluġa meyl itmekile bir pâre
Hep mâ-melekin elinden aldırdı şihâb

13
Be-ism-i Hurrem (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Harâbe-i dili ta'mîre itme ṣarf-ı güher
Gönül harâb 'imâretdür anı dirsen eger

14
Be-ism-i Turunc (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Cânib-i nâza şitâbân olsa yâr-ı bî-vefâ
Ey dil-i şûrîde ḳalmaz vech-i tedbîr ü nidâ

---

12 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,226a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı İbrâhîm Pâşâ S3,Ü
13 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,228b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Hurrem S3 ; Hurrem Ü
14 S1,278a;S2,332a;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,219b
(A,225b'de maṭla' olarak yazılmıştır.)
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Turunc S3

15

Be-ism-i Ferruh (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Fevâ'idden mürekkeb bir haberdür
Ferâ'iż sünnet üzre mu'teberdür

16

Be-ism-i Hasan (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Gördüm güher-i dehân-ı yâri
Ârâste kıldı her kenârı

17

Be-ism-i Bâkî (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Peyâm-ı yâri virürken nesîm sâkit olur
Sabâ kıyâmet eserken garîb sâmit olur

18

Be-ism-i Yûsuf (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bu deñlü hamle-i nâz ü cefâya kalmadı tâkat
Vücûh ile göñüller senden ister mihr ey âfet

---

15 S1,278a;S2,332b;S3,264a;Ü,214b;M,248a;A,226b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ferruh S3,Ü

16 S1,278a;S2,332b;S3,264a;Ü,215a;M,248b;A,227b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Hasan S3,Ü

17 S1,278b;S2,332b;S3,264a;Ü,215a;M,248b;A,226b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Bâkî S3,Ü

18 S1,278b;S3,264b;Ü,215a
(*)S1,Ü
:Be-nâm-ı Yûsuf S3

19

Be-ism-i Receb 'Âbid 'İmâd (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Gül câmesin bırakdı görüp cîbi lekkedâr
Nâz ile giydi yine bir iki libâs-ı 'îd

20

Be-ism-i Nûh (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Hat geldi rûh-ı âline yâr oldı müzellef
Devr ile olur âlet-i tashîf musahhaf

21

Be-ism-i Receb (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Dil seyr-i kûhda n'ola olduysa bî-karâr
Dâmen-keşîde servdür ol meh çü kûhsâr

22

Be-ism-i Hâşim (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O şûhun kevkeb-i ruhsârı kim baña bedîd oldı
Sühâ hurşîdden hurşîd kendinden ba'îd oldı

---

19 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b
(*)S1,S2,M
: Be-nâm-ı Receb 'Âmîd 'İmâd S3,Ü

20 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b;A,234b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Nûh S3,Ü

21 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Receb S3,Ü

22 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b;A,234b
baña : nâgeh A
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Hâşim S3

23
Be-ism-i Murâd (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

İtdüm niyâz o şûh-ı sitemkâra ṭınmadı
Bir tâze câme giy didüm ol meh giyinmedi

24
Be-ism-i Zeynî (*)

Bîgâneye esrâruñı keşf itme ṣakın
----------- bahte söyler râzı

25
Be-ism-i Ḳâsım (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sîne-i pür-kînesi üzre raḳîbüñ zahm-ı 'aşḳ
Gûyiyâ 'ayn-ı 'adûdur nûrı yoḳ nâsûrı var

---

23 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Murâd S3,Ü
"niyâz" kelimesi S2'de yazılmamış.
24 S1,278b;S2,332b;S3,264b;Ü,215a;M,248b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Zeynî S3,Ü
25 S1,278b;S2,333a;S3,264b;Ü,215a;M,248b;A,232b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḳâsım S3,Ü

26
Be-ism-i 'Abbâs (*)

(Ahreb)

Raḥmetden o deñlü ye'si var şeyṭânuñ
Kim eyleyemez ümîd-i islâm 'abes

27
Be-ism-i Ḥasan (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Çoḳdur o ḳadar 'uṣât-ı 'âlem
Kim eyleyemez ḥesâbın iblîs

28
Be-ism-i Ṭâhir (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Rif'ati ḳalmadı eyvân-ı semânuñda bile
Pestdür kevkebi bürc-i sereṭânuñda bile

---

26 S1,278b;S2,333a;S3,264b;Ü,215a;M,248b;A,232b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Abbâs S3,Ü
27 S1,278b;S2,333a;S3,264b;Ü,215b;M,248b;A,227b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥasan S3
eyleyemez :añlayamaz S2,Ü,M
28 S1,279a;S2,333a;S3,264b;Ü,215b;M,249a;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ṭâhir S3,Ü

29
Be-ism-i 'Alî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṭârem-i çârümle sermâ germ idüp hengâmesin
Giydi 'Îsâ-yı mücerred yine kendi câmesin

30
Be-ism-i 'Ali Muḥammed (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dîde-i bînişe dil-beste nemek
Gel medâr ol aña ey mihr-i felek

31
Be-ism-i 'Alî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Serdi-i dey germ idüp hengâmesin
Giydi 'Îsâ-yı mücerred câmesin

---

29 S1,279a;S2,333a;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,231b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
çârümle :çârümde S2
30 S1,279a;S2,333a;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,231b
(*)S1,S3,M
:Be-nâm-ı 'Alî Muḥammed S3,Ü
31 S1,279a;S2,333a;S3,265a;M,249a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Alî S3

32
Be-ism-i Nâbî (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Dirîġ bir görinür çeşm-i i'tibârında
Sipihr-i kec-naẓaruñ âşnâ vü bîgâne

33

Be-ism-i Nâbî vü Emnî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sen bizi bî-âşinâ ẓann itme ey ḥûrî-liḳâ
Meclis-i 'âlemde ḳalmaz âşnâ bî-âşnâ

34
Be-ism-i Yaḥya (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bu ṭokuz ḳat felek-i âyine-gîr
Başuña devr ider ey mihr-i münîr

---

32 S1,279a;S2,333a;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,234a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Nâbî S3,Ü
33 S1,279a;S2,333a;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,234a
(*)S1
:Be-nâm-ı Nâbî vü Emnî S3 ; Be-ism-i Nâbî S2,Ü,M
34 S1,279a;S2,333a;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,234b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Yaḥya S3
âyine-gîr :kemîne-gîr S2,M,A

35
Be-ism-i Yümnî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nağme biribirine ulaşmış
Nâyuñ ucına menî bulaşmış

36
Be-ism-i Ḥüsâm (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḫaşme itdüm kemânı rûy-be-rû
Döndi isfend-i yâre tîr-i 'adû

37
Be-ism-i Bekir 'Alî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gerçi pâ-mâl-i 'itâb olur göñülsüz iş gören
Merdüm-i 'ârifdür anı gördüginde dil viren

---

35 S1,279a;S3,265a;A,234a
(*)S1
:Be-nâm-ı Yümnî S3
36 S1,279a;S2,333b;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,228b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥüsâm S3,Ü
37 S1,279a;S2,333b;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,226b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Bekir 'Ali S3,Ü
gördüginde :gördügine S1,S3

38
Be-ism-i Mûsâ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Olmamaḳ mümkin midür dil-sûḫte
Görse maḥbûbuñ seni sûzân ola

39
Be-ism-i Şükrî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḳaḍı-i şer'-i maḥabbet ḥükm ider tefrîḳine
Birbirine girse şer'ân mülkîde cân u tenüñ

40
Be-ism-i Siyâvuş (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bâr-ı cevr itmiş idi 'âşıḳ-ı dem-besteyi ḫam
Mâh ruḫsârını seyr eyleyicek ṭoġruldı

---

38 S1,279a;S2,333b;S3,265a;Ü,215b;M,249a;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Mûsâ S3,Ü
39 S1,279a;S2,333b;S3,265a;Ü,216a;M,249a;A,230b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Şükrî S3,Ü
tefrîḳine :tefrîḳini A
40 S1,279b;S2,333b;S3,265a;M,249b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Siyâvuş S3

41

Be-ism-i Ḥaydar (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḫam idüp ḳadd-i 'âşıḳı devrân
Didi ḥayfâ ki tîrüm oldı kemân

42

Be-ism-i Sinân (*)

Ahreb

Çün her keci tâb-ı âftâb eyler râst
Mihrüñle bizüm kemânumuz tîr oldı

43

Be-ism-i Süleymân (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Âlûde olursa mâh-ı tâbân
Gevherveş olur zemîne ġalṭân

44

Be-ism-i Aḥmed (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Ol mâh-pâre eşkümi luṭf ile silmedi
'Arż eyledükçe ḥal-i dil-i zârı bilmedi

---

41 S1,279b;S2,333b;S3,265b;Ü,216a;M,249b;A,228a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥaydar S3,Ü
42 S1,279b;S2,333b;S3,265b;Ü,216a;M,249b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Sinân S3,Ü
43 S1,279b;S2,333b;S3,265b;Ü,216a;M,249b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Süleymân S3,Ü
44 S1,279b;S2,334a;S3,265b;Ü,216a;M,249b;A,226a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Aḥmed S3,Ü

45

Be-ism-i Dürrî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mürşidüñ ḳalbin idelden cez̲b o mâh-ı h̲alvetî
Oldı şem'-i ḫânekāh gibi fürûzân ṣûreti

46

Be-ism-i Ebdâl (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

İrişdi ṣubḥ-ı cüvânî gel eyle himmeti ṣarf
Tamâm geldi zamân-ı şikâr-ı ṭâ'ir-i ḥarf

47

Be-ism-i Câmî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naḳş-ı gevherden s̲enâverler görince baḥr-ı ṣâf
Her biri semt-i münâsib ṭutdı bî-laf ü güz̲âf

---

45 S1,279b;S2,334a;S3,265b;Ü,216a;M,249b;A,229a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Dürrî S3,Ü
46 S1,279b;S2,334a;S3,265b;Ü,216a;M,249b;A,225b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ebdâl S3,Ü
47 S1,279b;S2,334a;S3,265b;Ü,216b;M,249b;A,227a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Câmî S3,Ü

48

Be-ism-i Nûḥ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ṣordum ismin didi ol mâh-rûh-ı mihr-cemâl
Naḳş-ı rûyumdaki halüñ ikisin vir birin al

49

Be-ism-i Şerîf (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

Gelsün mi hîç żamîre 'azm-i diyâr-ı cânân
İġmâz-ı 'ayn iderler ol mâha gelse mihmân

50

Be-ism-i Ẓarîf (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Âşıḳa meyl eylemez ol ġonce-i nahvet-perest
Âşikârâ âhını tîġ-i ser-endâz eylese

---

48 S1,279b;S2,334a;S3,265b;Ü,216b;M,249b;A,234b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Nûḥ S3,Ü
49 S1,279a;S2,334a;S3,265b;Ü,216b;M,250a;A,230b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Şerîf S3
50 S1,280a;S2,334a;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ẓarîf S3,Ü

51

Be-ism-i Emîn (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Pür idüp çerẖi âb-ı müşg-efşân
İtdi âġûş-ı âbı ḳaṭre mekân

52

Be-ism-i Ḥamza (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nâmını ṣordum o meh-çihre-i tîr-endâzuñ
Ḳaṣd idüp ṣûret ü ma'nâ elüme ṣundı kemân

53

Be-ism-i 'Ömer (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Ol şûẖ idicek câme-i 'îdiyyeyi tecdîd
H̲urşîd-i cihân-tâba yarar câme-i ẖurşîd

---

51 S1,280a;S2,334a;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,226a
(*)S1,S2,M
: Be-nâm-ı Emîn S3,Ü
52 S1,280a;S2,334a;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,228a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥamza S3,Ü
ṣundı :virdi A
53 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Ömer S3,Ü

54

Be-ism-i 'Osmān (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ḥâṣıl-ı zühd-i ḫuşk naḳd-i enîn
Çihre-fersây derd-i cân-ı ḫazîn

55

Be-ism-i Ṣâliḥ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

'Aceb mi eylese aña ta'alluḳ dîde-i pür-nem
Ser-i zülfüñ düşüp dâmânuña olmış ḫam-ender-ḫam

56

Be-ism-i Ḫalîl (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Dâmânın eylesün ruḫına ol perî niḳâb
Vaṣf-ı lebi añılsa olur bî-ḫod āftāb

---

54 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,231b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Osmân S3,Ü
nakd-i enîn : ḫod-âyîn A
55 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,216b;M,250a;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ṣâliḥ S3,Ü
56 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,217a;M,250a;A,228b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḫalîl S3,Ü

57
Be-ism-i Ḥaydar (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

'Acebdür ol kemân-ebrû viṣâle olmamaḳ ḳâ'il
Baḳılsa dâmen-i hurşîd ü mâha dest-res ḳâbil

58
Be-ism-i 'Alî Ḳâsım (*)

Ahreb

Taḥrîr idicek kitâb-ı ḥüsnüñ ey şâh
Oldı ser ü pây-ı hâme fevvâre-i mâh

59
Be-ism-i Hurrem (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ḳalmadı 'âlemde bir Ferhâdveş ṣâḥib-cünûn
Kim harâb oldı diger-gün itdi anı Bisütûn

60
Be-ism-i Ḥaydar (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Şevḳ ile süvâr olsa n'ola tevsen-i âha
Bir gün ola vâṣıl ola dil şâyed o mâha

---

57 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,217a;M,250a;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥaydar S3,Ü
58 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,217a;M,250a;A,231b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî Ḳâsım S3,Ü
59 S1,280a;S2,334b;S3,266a;Ü,217a;M,250b;A,228b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Hurrem S3,Ü
60 S1,280b;S2,334b;S3,266a;Ü,217a;M,250b;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥaydar S3,Ü
âha :mâha A / dil şâyed :şâyed dil ol âhla A

61
Be-ism-i Ca'fer (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ẓâhir ü bâṭını münevverdür
'Ârifüñ ḳışrı lüb-i cevherdür

62
Be-ism-i Yûsuf (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Gerdiş-i devr-i cân-güdâẕ el-ḥaḳ
Câme-h̲ᵛâb-ı kelîm olur ancaḳ

63
Be-ism-i H̲âlid H̲âṭır (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Meh hilâl olsa da olur yine mâh kâmil
Dil dü-nîm olsa da âh̲ir yine dildür yine dil

64
Be-ism-i 'Alî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Lücce-i raḥmeti ser-cûş eyler
Leb-i deryâda namâz-ı 'ulemâ

---

61 S1,280b;S2,334b;S3,266b;Ü,217a;M,250b;A,226b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ca'fer S3,Ü
62 S1,280b;S2,235a;S3,266b;Ü,217a;M,250b;A,234b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Yûsuf S3,Ü
A'da "devr-i" kelimesi eksik yazılmıştır.
63 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217a;M,250b;A,228b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı H̲âlid H̲âṭır S3,Ü
olsa da âh̲ir yine :olsa olur yine S1
64 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217a;M,250b;A,231b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü

65
Be-ism-i Şâdık (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İki tîr atmış idüm câygeh-i 'ankâya
Bir miyânında bulundı biri dâmânında

66
Be-ism-i Kâsım (*)

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Semâ'ına bak yâne yâne 'aceb
Olur çille-keş sâlik-i pür tarab

67
Be-ism-i Celâl (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Zîr-i zülfüñde hâlüñ oldı sebeb
Giceler kaldı böyle bî-kevkeb

68
Be-ism-i Kâsım (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Cây-ı elifde 'aks-i elif menzil-i elif
Gördüm elif ki kâ'ideden oldı muhtelif

---

65 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217b;M,250b;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Şâdık S3,Ü
66 S1,280b;S2,335a S3,266b;Ü,217b;M,250b;A,232b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Kâsım S3,Ü
A'da "sâlik-i" eksik yazılmıştır.
67 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217b;M,250b;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Celâl S3,Ü
68 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217b;M,250b;A,232b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Kâsım S3,Ü

69

Be-İsm-i Yûnus (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gâh miḥnetle gehî râḥat ile
Sene devr itmededür nisbet ile

70

Be-ism-i 'Alî (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Lâyıḳ mı fünûndan içmemek şu
Âb-ı 'ulemâ hod âb-ı dil-cû

71

Be-ism-i Sa'îd Handân (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

)lur resm-i 'inân ḳısmında ẓâhir
;evâd-ı leşker ü sedd-i Sikender

72

Be-ism-i Receb (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

ʿâm-ı çerh üzre ġurre-i enver
ûh-ı Sînâ'da kefş-i peyġamber

---

9 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217b;M,250b;A,235a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Yûnus S3,Ü
0 S1,280b;S2,335a;S3,266b;Ü,217b;M,251a;A,225b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
1 S1,280b;S2,335b;S3,266b;Ü,217b;M,251a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Sa'îd Handân S3,Ü
ẓâhir :hem-ser S2,Ü,M
2 S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,217b;M,251a;A,229a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Receb S3,Ü

73
Be-ism-i Şeyh Murâd (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

y mihr-i 'âlem-ârâ mâ-lâ-kelâm o şeydâ
er bâr senden ister geh rûy-ı mihr ü geh mihr

74
Be-ism-i Muḥammed (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

)kilür câm-ı dehânından o mest-i nâzuñ
ıbiyâ cür'a-i mey gâh ü gehî ḳaṭre-i âb

75
Be-ism-i Muḥammed (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

.bî murâduñ itmek ise zevḳ-i bâde it
rd-i şarâbı istedügüñ gibi rîhte

S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,217b;M,251a;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Şeyh Murâd S3,Ü
S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,217b;M,251a;A,233a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥammed S3,Ü
S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,218a;M,251a;A,233a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥammed S3
it : iç A / gibi :deñlü S2,Ü,M,A

76
Be-ism-i Ṣâliḥ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Halḳı memnûn-ı 'aṭâyâ eylemek mümkin degül
Vüs'at ile dest-i cûd olsa eger ṣaḥrâ gibi

77
Be-ism-i Nâbî (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bilmem nic'olur bey' ü şirâ sûḳ-ı minâda
Sûdâger-i bâzâr-ı minâ bî-ser ü pâdur

78
Be-ism-i Muḥammed (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Dile teraḥḥum idüp itsün ol perî termîm
Göñülde olsun aña ser-nihâde-i teslîm

---

76 S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,218a;M,251a;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ṣâliḥ S3,Ü
77 S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,218a;M,251a;A,234a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Nâbî S3,Ü
78 S1,281a;S2,335b;S3,267a;Ü,218a;M,251a;A,233a
(*)S1,S2 / :Be-nâm-ı Muḥammed S3

79

Be-ism-i Muḥammed (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Düvümîn mertebe-i çâre dü-bâr oldı dü-çâr
Gör dü-çâr oldı velî oldı yine rütbede çâr

80

Be-ism-i Şa'bân (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Zîr-i gîsûdan olınca ruẖ-ı pür-tâbı 'ıyân
Sandılar kim gice ẖurşîd ṭulû' itdi hemân

81

Be-ism-i Bahâdır (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Kem-nâm idi ṣahbâ anı Cem nâmver itdi
Peymâne-i mey bezme gelüp cilveler itdi

82

Be-ism-i Nerîmân (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Ekdâr rûzgârdan olsun mı hîç emîn
Ḳalb-i ṣanavberî ola nâm-ı dil-i ḥazîn

---

79 S1,281a;S2,336a;S3,267a;Ü,218a;M,251a;A,233a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥammed S3,Ü
80 S1,281a;S2,336a;S3,267a;Ü,218a;M,251b;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Şa'bân S3,Ü
81 S1,281b;S2,336a;S3,267a;Ü,218a;M,251b;A,226a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bahâdır S3,Ü
peymâne-i mey :peymâne-i meh S2,Ü,M,peymâne ile A
82 S1,281b;S2,336a;S3,267a;Ü,218a;M,251b;A,234a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Nerîmân S3,Ü

83
Be-ism-i Receb (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gülşene olsa n'ola dil-beste murġ-ı gülsitân
Bezm-i 'ıyşa oldı peymâne gül-i şebnem-çekân

84
Be-ism-i Muḥammed (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İtmek içün leşker-i deccâli bir gün târ ü mâr
Ḫâṭır-ı 'Îsâ daḫı Mehdi gibi itmez ḳarâr

85
Be-ism-i Âdem (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Riyâ eyler derûnunda ne varsa gösterür deryâ
Benüm oldı sirişküm gerçi deryâ bî-riyâ deryâ

86
Be-ism-i 'Alî (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dökersin gerçi sâḳî cür'a-i minâyı meydâna
Birer ḳaṭre ḳo düşsün ḥiṣṣe-i baḫt-ı ḥarîfâne

---

83 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,229a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Receb S3,Ü
84 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,233a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥammed S3,Ü
85 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,225b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Âdem S3,Ü
86 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
gerçi sâḳî : sâḳiyâ çün A

87
Be-ism-i Halîl (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Çü hâlî cur'a ser-ken būda döndi sâġar-ı hurşîd
'Aceb bilmez mi anı ṭolu îcâd itdügin Cemşîd

88
Be-ism-i Murtaża (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Şarâb-ı nâba virmişken dü ṣad zer
Alup ża'f ile ża'f-ı ża'fin ister

89
Be-ism-i Ḥasan (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bilmem ne 'aceb ḥâleti var ebr-i bahâruñ
Çeşmânı gibi girye ider 'âşıḳ-ı zâruñ

---

87 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,228b
(*)S1,S3,M / :Be-nâm-ı Halîl S3,Ü
88 S1,281b;S2,336a;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,228b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Murtaża S3,Ü
89 S1,281b;S2,336b;S3,267b;Ü,218b;M,251b;A,227b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü

90
Be-ism-i Dâvud (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

)âverâ 'adlüñe itdükçe du'â
{udsiyân cümlesi âmîn didiler
Herbiri mertebesince ammâ
:îr-i 'adlüñdeki taḥsîn didiler

91
Be-ism-i Dervîş (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

îve-i ḥarf ü kitâbetde ḫaṭâ eylese de
ını bir vech ile tebdîl ider ehl-i dâniş

92
Be-ism-i Ḥamza (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

lmışdı pây-bend-i fiġân firḳat-ı bahâr
tdi şikest târ-ı taḥammül dil-i hezâr

93
Be-ism-i Nâlî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Âşıḳa cümle-i maḥṣûl-ı memâlik n'eyler
îmi kâfîdür aña nîmi ile memnûndur

---

0 S1,281b;S2,336b;S3,267b;Ü,218b;M,252a;A,229a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Dâvud S3,Ü
1 S1,282a;S2,336b;S3,267b;Ü,219b;M,252a;A,229a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Dervîş S3,Ü
2 S1,282a;S2,336b;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,228a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥamza S3,Ü
3 S1,282a;S2,336b;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,228b
(*)S1 / :Be-nâm-ı Nâlî S3 ; Be-ism-i Bâlî S2,Ü,M

94
Be-ism-i Yûsuf (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Rûy-ı dil bî-ḥad itdi meste şebih
Müsteḥaḳḳ oldı ḥadd-i şürbe sefih

95
Be-ism-i Ḥamza (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dönderür 'âşıḳını Sâm ise de pîrâna
Ġamze-i mesti o Sührâb-ı Tehemten-zûruñ

---

94 S1,282a;S3,268a;Ü,219a
(*)S1 / :Be-nâm-ı Yûsuf S3,Ü
95 S1,282a;S2,336b;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,228a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥamza S3,Ü
'âşıḳını Sâm ise de:Sâm ise de 'âşıḳını A

96
Be-ism-i Murtażâ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Cenâb-ı Ḥıżrı gördüm ṭurdı dil-ḫᵛâhı olan yirde
Bu baḥrüñ devr iderken geh kenâr ü geh miyânında

97
Be-ism-i Ḥamza (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Destine bir nüsḫa-i miṣbâḥ alınca ol melik
Üç nuḳat dîbâceden bir âḫirinden itdi ḥak

98
Be-ism-i Şems (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Tesḫîr idelden ey gül-i şâḫ-ı sitem seni
Ṣaymaz ḥisâba jâle-i mihr-āşnā beni

99
Be-ism-i Bekir 'Alî (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hemân sen merdüm ol da eyle pür-hemyân ü dâmânı
Birer gevher virürler saña 'aşḳuñ mâye-dârânı

---

96 S1,282a;S2,336b;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,233b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Murtażâ S3,Ü
97 S1,282a;S2,336b;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,228a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥamza S3,Ü
98 S1,282a;S2,337a;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Şems S3,Ü
99 S1,282a;S2,337a;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bekir 'Alî S3,Ü

100
Be-ism-i Eyyüb (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

ɔyarken mîve ol dil-cûy-ı fettân
linden oldı ṣaḥn-ı ḥavża üftân

101
Be-ism-i 'Alî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

ılmaz ehl-i i'tibâruñ meclisinde i'tibâr
ılayan 'âlem gibi nâ-pâydârı pâydâr

102
Be-ism-i Ḫalîl (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

ışân-ı nâvek-i müjgân ider dil-i zârı
ışânladum hele ben de o çeşm-i bîmârı

)0 S1,282a;S2,337a;S3,268a;Ü,219a;M,252a;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Eyyüb S3,Ü
)1 S1,282b;S2,337a;S3,286a;Ü,219a;M,252b;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
)2 S1,282b;S2,337a;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḫalîl S3,Ü

103
Be-ism-i Ḳâsım (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bir iki nâvek-i dil-sûzı geldi câna dil-dâruñ
Birin gördi dil ancaḳ ol iki tîr-i ciger-h̲ᵛâruñ

104
Be-ism-i Ṣâdıḳ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dil gidelden ser-i gîsûsı dü-tâ olmış idi
'Âḳibet buldı dili vâṣıl-ı maḳṣûd oldı

105
Be-ism-i Ṣâliḥ (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

'Aşḳuñla serin cilvegeh-i dâġ idüp eflâk
Raḳṣ itmededür şevḳüñ ile beyne'z-zamâneyn

---

103 S1,282b;S2,337a;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,228b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḳâsım S3,Ü
dil-sûzı :dil-dûzı S2,A

104 S1,282b;S2,337a;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,231a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ṣâdıḳ S3,Ü

105 S1,282b;S2,337a;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,230b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ṣâliḥ S3,Ü

106

Be-ism-i 'İṣmet (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

Râh-ı ṭalebde olsun ser tābe-pāy dîde
Meydân-ı güm-rehîde sekrân-ı şeb-rehîde

107

Be-ism-i Velî Ḥabîb (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Göñül 'aşḳuñla yâ dil-ḫastedür yâ pây der-gildür
Devâ ümmîdi ile derd bî-ḥad dāġ ber-dildür

108

Be-ism-i 'İṣmet (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nıṣf-ı pîşînini ḳalb ile kelâmullahuñ
Bulasın tâ es̱er-i nıṣf-pesîn-i ṭa'ât

109

Be-ism-i 'İṣmet (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Müẕnib ki gâh râst atar ḥarfi gâhi keç
Farḳ eylesün saḳîmi hele müstaḳîmden

---

106 S1,282b;S2,337b;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'İṣmet S3,Ü
şeb-rehîde : şeb-resîde A
107 S1,282b;S2,337a;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,227a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Velî Ḥabîb S3,Ü
108 S1,282b;S2,337b;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'İṣmet S3
109 S1,282b;S2,337b;S3,268b;Ü,219b;M,252b;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'İṣmet S3,Ü
gâhi :gâh S2,Ü,M,A

110
Be-ism-i 'İṣmet (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şems ṭulû' eyledi niyyet-i ṣavm eyledüm

111
Be-ism-i 'Ârif (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ser-i zülfiyle o hurşîd-i Mesîḥâ-hem-dem
Cezb ider dâmen-i çâk üzre ḳomaz bir şeb-nem

112
Be-ism-i Ḥasan (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

'Uḳde-sûz-ı dil-i şâm olmaġ ile âh-ı seḥer
Yandı ahter yeñiden geldi yine itdi maḳar

113
Be-ism-i Yûsuf (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Her zamân resm-i kitâbetde müşâbih görinür
Ṭarf-ı dille ṭaraf-ı dil ikisi bir görinür

---

110 S1,283a;S2,337b;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'İṣmet S3,Ü
111 S1,283a;S2,337b;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,231b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Ârif S3,Ü
112 S1,283a;S2,337b;S3,269;Ü,220a;M,253a;A,227b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü
113 S1,283a;S2,337b;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,234b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü
ṭarf-ı :ẓarf-ı S2,Ü,M,A

114
Be-ism-i Necmüddîn (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

ıreyyâ-ḫâlinüñ ta'rifin isterse eger ḫurşîd
lince rüyına zülfi velî bî-ḫod olur ḫurşîd

115
Be-ism-i Bâlî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

.r 'Arab eyler temennî bî-kerân
ıḳda nerd oynaya tâ ol cevân

116
Be-ism-i 'Alî (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

ıḳınca âyineye ḳayd-ı dilden âzâde
esîḥ ṣûretine kendü oldı dil-dâde

117
Be-ism-i Bekir (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

ıdir mi senüñ meh ola ḳarşuñda nümâyân
ır kez hele mir'âte baḳ ey Ḫusrev-i ḫûbân

---

14 S1,283a;S2,337b;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,234a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Necmüddîn S3,Ü
isterse : eylerse A / eger ḫurşîd :dil-i ḫurşîd S1,S3
.5 S1,283a;S2,338a;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,227b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bâlî S3,Ü
.6 S1,283a;S2,338a;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,232a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
.7 S1,283a;S2,338a;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,226b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bekir S3,Ü
Ḳâdir mi senüñ meh ola ḳarşuñda nümâyân :
Ne ḳudreti var meh ola ḳarşuñda nümâyân S2,M,A

118
Be-ism-i Bâḳî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Derde pâyân yoḳ o mihr-i kîne-cû
Oldı rüstâ-h̲îz-i hicrân imtidâd

119
Be-ism-i Bâḳî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gâhi meyden el çeküp geh bendden zülfin çözüp
'Iyşumuz telh̲ eyleyüp geh rûzumuz şâm eyledük

120
Be-ism-i Bâḳî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ten-bürehne seḥer ü şâm beni görse eger
Şerm ile eyler idi terk-i maḥabbet Mecnûn

121
Be-ism-i Mes'ûd (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Beni sen 'âşıḳ-ı nâ-mihrbân dirsen güzel ammâ
Ḳanı senden dah̲ı cânâ baña 'arż-ı maḥabbetler

---

118 S1,283a;S2,337b;S3,269a;Ü,220a;M,253a;A,226b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bâḳî S3,Ü
119 S1,283a;S2,338a;S3,269a;Ü,220b;M,253a;A,226b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bâḳî S3,Ü
120 S1,283a;S2,338a;S3,269a;Ü,220b;A,226b
(*)S1,S2 / :Be-nâm-ı Bâḳî S3,Ü
121 S1,283b;S2,338a;S3,269b;Ü,220b;M,253a;A,233b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Mes'ûd S3,Ü

122
Be-ism-i Receb (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İki destin öpüp başuma ḳordum ḳaldırup yâruñ
Eger bir kez iki destin girîbânumdan ayırsa

123
Be-ism-i Muḥammed (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bir bürehne-pâya virdi bir güher bir nev-cüvân
İkisin virdi belinden pâyine düşdi hemân

124
Be-ism-i Ḥasan Ḥüseyn (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gören يس *n* oḳurken vaḳt-i ḥüsnin bir zamân yâruñ
Gelüp devr-i perîşân ḫaṭṭı itdi rûz-ı ḥüsnin şâm

125
Be-ism-i Ḫıżr (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âbdest alduḳda dönmiş ol meh-i şîrîn-ḫırâm
İki ḳaṭre rûyına dönmiş iki ayaġına

---

122 S1,283b;S2,338a;S3,269b;Ü,220b;M,253b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Receb S3,Ü
123 S1,283b;S2,338a;S3,269b;Ü,220b;M,253b;A,233a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥammed S3,Ü
Bir bürehne :Birbirine A
124 S1,283b;S2,338a;S3,269b;Ü,220b;M,253b;A,227b
(*)S1,S3,M / :Be-nâm-ı Ḥasan Ḥüseyn S3
Gelüp :Ḳalup A
125 S1,283b;S2,338b;S3,269b;Ü,220b;M,253b;A,228a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Ḫıżr S3,Ü

يس : Kur'ân-ı Kerîm,36/1

126
Be-ism-i 'Ömer (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâde-rûyân-ı bihişte h^{v}âst-kâr olmaḳ güzel
H̲ayli dür-â-dürdur maḥşer zamân ister göñül

127
Be-ism-i Hasan (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

H̲ırâş-ı sîne gibi kâr-ı müşkil işlemeden
'Aceb mi nâh̲unumuñ olsa çoğı fersûde

128
Be-ism-i Ramażan (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Destine dâ'ire almış o gül-i perde-birûn
Tâ ide nağme ile ḥüsnini bezmüñ efzûn
Ser-i zülfi gibi düşdi zenah̲ından gördüm
Her ṭaraf dâ'ireye bir 'araḳ-ı şerm-nümûn

---

126 S1,283b;S2,338b;S3,269b;Ü,220b;M,253b;A,231a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı 'Ömer S3,Ü
göñül : aña A
127 S1,283b;S2,338b;S3,269b;Ü,220b;M,253b;A,227b
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü
olsa çoğı :oldı çogı S2
128 S1,283b;S2,338b;S3,269b;Ü,221a;M,253b;A,226b
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Ramażan S3,Ü

129

Be-ism-i Muḥaṣṣıl Yûsuf Aġâ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

eyde ṣıḥḥat buldı dil tâ düşdi cām-ı pür-güle
â-ḫuṣûṣ ol mihr-i meh-sîne ṣuna sâġar ile
ûy-ı dil o mâhı bir şemşîr-i dil-sûz eylemiş
aḫmı yâ gül yâ gül-i câm üzre döndi bülbüle

130

Be-ism-i Nûrî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

îm-revdür ḳoma ol meh didigüñ fettânuñ
ilvegâhı ser-i ḫurşîd-i cihân-tâb ise de

131

Be-ism-i Fâyiḳ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

ih-ı faḳr oldı sipihr-i dilde bir güne 'ıyân
.m anuñ nûrıyla tâbân oldı ser-tâ-ser cihân

132

Be-ism-i Fâyiḳ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

ılıcaḳ başına ol mihr-i mu'anber sâye
icın âfâḳ çıḳardı ḳodı püşt-i pâye

:9 S1,283b;S2,338b;S3,269b;Ü,221a;M,253b;A,235a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Muḥaṣṣıl Yûsuf Aġâ S3,Ü
:0 S1,284a;S2,338b;S3,269b;Ü,221a;M,253b;A,233b
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Nûrî S3
:1 S1,284a;S2,338b;S3,270a;Ü,221a;M,253b;A,232a
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Fâyiḳ S3,Ü
:2 S1,284a;S2,338b;S3,270a;Ü,221a;M,254a;A,232b
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Fâyiḳ S3,Ü
mihr-i mu'anber : zülf-i mu'anber S2,Ü,M,A

133

Be-ism-i Receb (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

âl-i la'l-i lebini ağzına almış gibi gül
âğda oldı anuñçün gül-i ter pâ der-gil

134

Be-ism-i Yûsuf (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

üst ü cûyuñda senüñ ey āftāb-ı dil-şikâr
erḥalandı sîne-i 'âşıḳ gibi pây-ı nehâr

135

Be-ism-i İsḥâḳ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

h-ı dâmen-sûzum irdi yaḳdı ebrüñ dâmenin
andı ammâ kim ser-i dil âh-ı âteş-bârdan

---

33 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221a;M,254a
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Receb S3
34 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221a;M,254a;A,234b
(*)S1,S2,M /:Be-nâm-ı Yûsuf S3,Ü
35 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221a;M,254a;A,226a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı İsḥâḳ S3,Ü

136
Be-ism-i Efendi (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ni'met-i vaṣluñ görüp emmek diler la'lüñ göñül
El nefâyisde velî dil sînede itmez ḳarâr

137
Be-ism-i Ḥüseyn (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bilmezem ḥâli n'olurdı gûş ideydi Mesnevî
Çün semâ'-ı neyle olmış ebr-i giryân Mevlevî

138
Be-ism-i Ḥasan (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yek-dil olup iki cân virse eger zevḳe revâc
Reşk olur bî-ḥad arada eylesen yüz bin 'ilâc

---

136 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a;A,226a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Efendi S3,Ü
137 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a;A,227b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥüseyn S3,Ü
138 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a;A,227b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü

139
Be-ism-i Aḥmed (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ṣafâ-yı sîne-i 'uşşâḳa olamaz maḥrem
Derûn-ı dâġ-ı dile secde itse de merhem

140
Be-ism-i Aḥmed (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bu felekde ne ḳadar bî-ciger olsa âdem
Yine destinde ṭutar tîr ü kemânı muḥkem

141
Be-ism-i Râmî (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bidâyet yoḳ göñülde derde meylüñ ġayre bî-tâbân
Benüm ḥâlüm senüñ 'aşḳuñla cânâ 'âlem-ârâdur

---

139 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a;A,225b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Aḥmed S3,Ü
140 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a;A,226a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Aḥmed S3,Ü
141 S1,284a;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Râmî S3,Ü

142
Be-ism-i Aḥmed (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ḫumâr ile hem iñler dil baḳar hem reşk ile câma
Hem aġlar firḳatüñle der-pey-i âġâz ü encâma

143
Be-ism-i Ṣâdıḳ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Dilüñ olmasa olmazduḳ melâli
Ser-i dil devr-i dünuñ pâymâli

144
Be-ism-i Ṣâdıḳ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ser-i ṭurreñ dil-i üftâde ile oldı dü-tâ
Âḳibet buldı yine dil gibi bir bâr-ı belâ

---

142 S1,284b;S2,339a;S3,270a;Ü,221b;M,254a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Aḥmed S3
(**)S2,M ve Ü'de 152 ve 153.mu'ammalar birleştirilerek bir mu'amma halinde yazılmıştır.
143 S1,284b;S2,339b;S3,284b;Ü,221b;M,254a;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ṣâdıḳ S3,Ü
melâli : hilâli A
144 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,221b;M,254b;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ṣâdıḳ S3,Ü

145
Be-ism-i Memi (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Rind iseñ meykedeye âyaġuñ ile gidegör
Mest olup bâde çeküp şeş ciheti terk idegör

146
Be-ism-i Aḥmed (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Mümkin mi itmemek dil-i âşüfte hây ü hûy
Kim meclis içre raḳṣ ide ḫuddâm-ı sâde-rû

147
Be-ism-i Siyâhî (*)

(Ahreb)

Mâ'il göreli âh-ı dile ol mâhı
Üftâdelerüñ irişdi mâha âhı

---

145 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,221b;M,254b;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Memi S3,Ü
146 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,226a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Aḥmed S3,Ü
147 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,230b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Siyâhî S3,Ü

148
Be-ism-i 'Ömer (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mihr-i bî-pâyânı n'eylersin göñül
Mihr-i bî-pâyâna lâzımdur zamân

149
Be-ism-i 'Abdu'r-rahman (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ġâlibâ çeşm-i bed eyler yârân
Ki döker sebze gözinden bârân

150
Be-ism-i Murâd (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dâġ-ı ḫûn-âşâm gitdi sîne-i bî-kîneden
İtdi kevkebler tesâḳuṭ dâmen-i âyîneden

---

148 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,231a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Ömer S3,Ü
149 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,231b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Abdu'r-raḥman S3,Ü
150 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Murâd S3,Ü

151
Be-ism-i Süleymân (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

) mâh-ı mihribânum baḳsa baḥre mihrsiz ammâ
;irüp bir şekle âḫir yemmden ṣaḥrâ olur peydâ

152
Be-ism-i Ḳâsım (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

;aḫm-ḫᵛâr-ı nişter-i hicr oldılar cem'-i ḳadîm
)ldı istifrâġdan âzâde tâ ṭab'-ı selîm

153
Be-ism-i Bektâş (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

;y göñül devr-i kütübden çekme el
â-nümâyân ola naḳş-ı âsmân

.51 S1,284b;S2,340b;S3,270b;Ü,222b;M,255a;A,226a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Süleymân S3,Ü
baḥre : mâha S2
.52 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,232b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḳâsım S3,Ü
53 S1,284b;S2,339b;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,226a
(*)S1,S2,M / :Be-nâm-ı Bektâş S3,Ü

154
Be-ism-i Yûsuf (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ḳo döksün dîdeden bir ḳaṭre dil kim ser virüp hurşîd
Alup şeb-nem gibi sürsün girîbân ile dâmâna

155
Be-ism-i Yûsuf (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Maṭla'-ı ḥüsninde yârüñ bir nişân seyr itdügüm
Gâh medhûş oldı geh huşyâr ġamdan āftāb

156
Be-ism-i Nâbî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḳanı ol rûz ki sâġar pür ola şîşe tehî
Dest-i düzdâna mu'âdil ola dāmān-ı ḫilāf

---

154 S1,285a;S2,340a;S3,270b;Ü,222a;M,254b;A,235a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Yûsuf S3,Ü
155 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222a;M,254b;A,235a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Yûsuf S3,Ü
156 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,234a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Nâbî S3,Ü

157
Be-ism-i 'Alî (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

eri pervâze gelse 'andelîbüñ
isâb üzre çıḳar nâmı ḥabîbüñ

158
Be-ism-i Mûsa (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

l hilâli pûş-ı nûş eyler müdâm âb-ı ḥarâm
ökdi ḳaṭre dâmına naḳşın gören mânend-i câm

159
Be-ism-i Şeyẖ Muḥammed (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

u şebde her ṭaraf bir necm gördüm soñra gün ṭoġdı
örindi sîne-i mihr-i cihân-tâb üzre üç aẖter

.57 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,231b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
.58 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Mûsa S3,Ü
.59 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,230b
(*)S1,M
:Be-ism-i Şeyẖ S2 , Be-nâm-ı Şeyẖ Muḥammed S3,Ü
görindi : görenler S1,S3

160
Be-ism-i Muṣṭafa (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

)eryâ-yı dilde görmegile mevc-i ıżṭırâb
Iayretle çıkdı ḫâṭır-ı temmûzdan serâb

161
Be-ism-i Receb (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

:aṣad ehli idicek çerḫe nigâh
)ldı peydâ dehen-i çâhda mâh

162
Be-ism-i Bekir (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

ıgör âdem iseñ zaḫm-ḫor-ı rûz-ı meṣâf
atı şâyeste olur sîne-i âdemde şikâf

---

60 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,233b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Muṣṭafa S3,Ü
61 S1,285a;S2,340a;S3,271a;Ü,222b;M,255a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Receb S3,Ü
62 S1,285a;S2,340b;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,226b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Bekir S3,Ü

163

Be-ism-i Cemâl Dervîş (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Tehîdür çün ḳadeh peymânesi rind-i ḳadeh-nüşuñ

164

Be-ism-i İbrâhîm (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Girişküm seyr idenler ṣandılar seyl-âb yâ deryâ

165

Be-ism-i Ḥüseyn (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Lâyıḳ ol ḥûrveşe 'ârıż-ı ḥûr olsa niḳâb

---

163 S1,285a;S2,340b;S3,271a;Ü,222b;M,255a;A,229a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Cemâl Dervîş S3,Ü

164 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,229a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı İbrâhîm S3,Ü

165 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,228a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥüseyn S3,Ü

166

Be-ism-i Ḥasan (*)

Ahreb

Dil nakş-ı ẖaṭ-ı kelâm-ı Rabbânîdür

167

Be-ism-i Ḥüseyn (*)

Ahreb

Dil bâl-güşûde bâz-ı Sübḥânîdür

168

Be-ism-i Ḥamza (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cân her ṭarafa olsa n'ola pây-endâz

169

Be-ism-i 'Abbâs (*)

(Ahreb)

Dil-beste-i devr-i çerẖ keyvânîdür

---

166 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,228a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü

167 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,228a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥüseyn S3,Ü

168 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,228b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥamza S3,Ü

169 S1,285b;S2,340b;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,231b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Abbâs S3,Ü

170
Be-ism-i Receb (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O gül bîgâne-i 'aşḳ idi gerçi bir dem ammâ kim
O şimdi 'aşḳ gibi yâr buldum diyü faḫr eyler

171
Be-ism-i 'Iṭrî (*)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

Bir tîr baña ider kifâyet
Virdüm iki tîr bir kemâna

172
Be-ism-i Ḳâsım (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Câmesin ḫâlî ḳoyup 'uryân olup ol sîm-ten
Ṣaldı 'uşşâḳın yine ġavġâya ol gül-pîrehen

---

170 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223a;M,255b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Receb S3,Ü
171 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,232b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Iṭrî S3,Ü , 'Iṭrî A
S2'de 2.mısra yok.
172 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223a;M,255b;A,232b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḳâsım S3,Ü , Ḳâsım A
'uşşâḳın : 'uşşâḳı S1,S3

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

173
Be-ism-i Bâḳî (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nuḳre-i aḫter virür zer-ḥoḳḳa-i ḫurşîd-i ṣubḥ
Ḫastedür çil nuḳreyi ḫarc eyleyüp dermân ider

174

Be-ism-i Yaḥya (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ṣabâ zülfin perîşân eyleyince bezmde yârüñ
Ḳulûbı düşdi güne güne 'uşşâḳ-ı dil-efgâruñ

175
Be-ism-i Şâfî (*)

(Ahreb)

Ḳâżî bilinür velîk devr itmekle
Ma'lûm degül ḳıyâsdan müstaḳbel

---

73 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223b;M,255b;A,225b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Bâkî S3,Ü , Bâkî A
74 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223b;M,255b;A,234b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Yahya S3,Ü , Yaḥya A
75 S1,285b;S2,341a;S3,271b;Ü,223b;M,256a;A,225b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Şâfî S3 , Şâfî S3,Ü

176
Be-ism-i Nâ'ib Efendi (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Âġûşa cezb içün o mehi gerdişüm benüm
Ol serd-i mihre bestedür âhîr işüm benüm

177
Be-ism-i 'Abdu'r-raḥmân (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O şâhı şun'-ı Bârî âftâb-ı baḥr ü ber yapmış
Kef-i deryâ 'izâr-ı âl-gûnından güher ḳapmış

178
Be-ism-i 'Alî (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Göñül râhib gibi her naḳşa mâ'il olma ġafletden
Sen it dîvâr naḳşın farḳ dest-i şun'-ı ḳudretden

---

176 S1,286a;S2,341a;S3,272a;Ü,223b;M,256a;A,234a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Nâ'ib Efendi S3,Nâ'ib Efendi S3,Ü
177 S1,286a;S2,341a;S3,272a;Ü,223b;M,256a;A,227a
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Abdu'r-raḥman S3,Ü ,'Abdu'r-raḥmân S3,Ü
178 S1,286a;S2,341a;S3,272a;Ü,223b;M,256a;A,231b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü
naḳşın : naḳşuñ S1,S3,Ü,M

179
MU'AMMEYÂT BE-ṬARÎḲ-İ LUĠAZ (*)

Be-ism-i 'Ömer (**)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Nedür ol ism ki üç harfi var ârâyiş-i ruhsâr
Olur Nâbî göñül ḥurrem ḥurûfından nikâtından
Luġazla beyyineyle ta'miyeyle tâze vâdidür
Olur peydâ emînî ismi ḳalb-i beyyinâtından

180
Be-ism-i Maẓlûm (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Şevḳ ile ḫâtır-ı ġamgîn nice gelsün cûşa
Şem'-i bezm almayıcaḳ sâyesini âġûşa

181
Be-ism-i Receb (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Nâbiyâ añla bu mu'ammâyı
Beyyinâtından añla îmâyı

---

179 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S3,Ü,M
(**)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Ömer S3,Ü
S2,Ü,M,A'da 2.beyit "Be-ism-i Emînî" başlığı ile ayrı bir mu'amma olarak yer almıştır.

180 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Maẓlûm S3,Ü

181 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Receb S3,Ü

182

Be-ism-i Receb (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol ne ism-i ṭurfeterdür Nâbiyâ
Beyyinâtı nûn ile îmân olur

183

Be-ism-i 'Alî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ne 'aceb ism olur üç ḥarf ile Nâbî fikr it
Beyyinâtından olur ḳalb-i emânı ḥâṣıl

184

Be-ism-i Ḥasan (*)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Nâbî ol ismi bil ki dil-i beyyinâtınuñ
Berz eklenürse ahirine nev-niyâz olur

---

182 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Receb S3,Ü

183 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı 'Alî S3,Ü

184 S1,286a;S2,341b;S3,272a;Ü,224a;M,256a;A,235b
(*)S1,S2,M
:Be-nâm-ı Ḥasan S3,Ü

185

Luġazgûne Mu'ammâ (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'ây-ı yâre bez̲l iken maḳṣûd-ı naḳd-i râḥatı
'aż'-ı şûḥı itdürür insâna insâniyyeti
Aḳl ile olmazdı sencîde umûr-ı kâ'inât
tmese mîzân-ı 'aḳl is̲bât-ı mîzâniyyeti

186

Be-ism-i Nâbî (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

ende yoḳ ṣabr ü sükûn sende vefâdan z̲erre
ki yoḳdan ne çıḳar fikr idelüm bir kerre

.85 S2,341b;Ü,224b
(*)Ü
:Luġazgûne S2
86 Ü,223b;A,234a
A'da 1.mısra : "Sende yoḳ mihr ü vefâ bende ṣabrdan z̲erre" şeklindedir.

E L Ġ A Z

1
ḲAṬÂYİF (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nedür ol bāz-gūne fevvâre
Ola evc-i hevâda âvâre

2 Âbı var lîk âteşî-meşreb
H̱alḳı bir şehrüñ idinür maṭlab

3 Cem' olursa olur âb-ı revân
Şemle-i çâk-çâk-i dervîşân

2
LUĠAZ-I MUṢANNA' (*)

(Ahreb)

1 Biñ ṭoḳsanı biz Ka'be'de itdük Nâbî
'Avdet ideli oldı şelāşīn sene

2 Ammâ bu 'aceb o sâl-i elf ü tis'în
Ma'nîde şelāşīn idi idrâk idene

3 H̱urşîd-mis̱âl bir luġazdur bu sene
Ṣad naẖvet ü nâz anı ḥall idene

---

1 S1,286b;S2,342a;S3,272b;Ü,224b;M,256b;A,236a
2 S1,286b;S2,345b;S3,272b;Ü,227a;M,256b;A,236b
(*)S1
:Luġaz S2,Ü,M
:Luġaz-ı Dîger S3
2 idi :itdi S1
3 idene :eyleyene S2,A

3
G Ü L N Â R (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ol nedür kim mu'teberdür ḫilḳati
Baḥr ider mir'âti 'aks-i ṣûreti

2 Ma'deni ṣanur gören ammâ nebât
Ḫayli endekdür ḥayâtında s̱ebât

3 Sîne-i 'uşşâḳa beñzer sînesi
Ṣâfdur mânend-i gül âyînesi

4 Her ne deñlü da'vete itseñ telâş
Bezme gelmez olmayınca nuḳre-pâş

5 Gâh surḫ ü geh siyâh ü geh sefîd
Ḫilḳatinden cümle 'âlem müstefîd

6 Eyler ol bir leşkeri bî-ḥad sipâh
Esb-i terden esb-i ḫuşkı cilvegâh

7 Hem tel ehlidür nevâdan ḥaẓẓ ider
Devr ider ḥüsn ü bahâdan ḥaẓẓ ider

8 Şânı anuñ infirâd ü ictimâ'
Münkesif gâhî geh eyler iltimâ'

9 Ṭurfe ḫilḳatdür seri bir pâyı bir
Hem seri ile degüldür pâyı bir

10 Ḫoş-nümâ bir dilber-i maḥcûbdur
Nâmı geh Yûsuf gehî Eyyûb'dur

11 Vâṣıl olsa bir iki hem-rengine
Ol zamân virür güşâyiş tengine

12 Bü'l-'aceb sırdur bu sırr-ı dil-nişîn
Nâbiyâ kim ḥall iderse âferîn

---

3 S1,286b;S2,342a;S3,272b;Ü,224b;M,256b;A,236a
(*)S1,S3 / :Luġaz-ı Gülnâr S2,Ü,M
5 Ḫilḳatinden cümle 'âlem :Cümle 'âlem ḫilḳatinden S2
6 -M ; leşkeri : leşker-i S1,S3,Ü,A

4

BERÂY-I EBU'L-HAYR BER-ṬARÎK-İ LUĠAZ
BERÂY-I TEŞḪÎẒ-İ ZİHN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ey Ebu'l-ḫayr ola çeşm ü dehenüñ
Nā'il-i luṭf u 'aṭāyā-yı 'amîm

Kelimât içre ḥaẕer ḳıl zinhâr
Ḳasem olursa da nîm olma kelîm

Çār meẕhebde olur keẕẕābuñ
Ṣūret-i 'āḳibetü'l-ḥāli vaḫîm

Renc-i şaṭranca giriftâr olma
Mühre-i şeşder iken şeşde muḳîm

Hep 'anâṣırla ṭabâyi' imdâd
Eylesün ḳalbüñe tā ola selîm

S1,287a;S2,346b;S3,273a;M,256b;A,237b
(*)S1,S3,M (Bu şiir S2,226b'de Kıt'alar arasında tekrar yazılmıştır.)
:Berây-ı Teşḫîẓ-i Ẕihn S3
:Tavṣiye be-ṭarîḳ-i luġaz berây-ı teşḫîẓ-i ḫâṭır-ı Ebu'l-ḫayr S2
5 ṭabâyi' : ṭabâ'uñ S1,S3

5
M İ R 'Â T (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nedür ol ḫâne kim derûnı 'adîm
Baḳsañ ammâ ḥaṣîr-i ḫalveti sîm

2 Kimseye gerçi fetḥ-i bâb itmez
her gören girmeyince de gitmez

3 Gerd olınca derûnına reh-yâb
Der u dîvârını siler aḥbâb

4 Ṣâni'-i kâr-nâme-i ḳudret
Ḳomış adını ḫalvet-i vaḥdet

5 Baḫt ü iḳbâldür içinde müdâm
Resm-i idbâr ḫalvetinde ḥırâm

6 Sîm ü zer çoḳ olur civârında
Ḳuvvet-i sûz var ḥiṣârında

7 Gerçi müşrik ü lîk mü'mindür
Bede bed muḥsinîne muḥsindür

8 Olmaz anuñ mu'âdili 'ayyâr
Düzddür itseler n'ola ber-dâr

9 Sîmyâ ṣan'atında mâhirdür
Yapmaġa her ne görse ḳâdirdür

10 Sâlik-i ḫalvetî naḥîf-beden
Lîk ṣâḥib-i nefs ile düşmen

11 Gerçi bed-ḫûluġı degül medḫûl
Reh-nümâ-yı ṭarîḳ-i ehl-i ḥulûl

12 Rûzı manṣûbdur şebi ma'zûl
Câmi'-i hey'et-i fürû' ü uṣûl

---

5 S1,287a;S2,342b;S3,273a;Ü,225a;M,257a;A,237a
(*)S1,S3,Ü,A
:Luġaz-ı Âyîne S2,M
8 'ayyâr :aġyâr S2

6

ZEYD Ü 'AMR (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Kimdür ol iki pehlevān-ı 'Arab
Ceng ider birbiriyle rûz ile şeb

Biri ġâlib birisidür maġlûb
Ḳoparurlar h̲uṣûmet ü âşûb

Cengden bunlar el çekerse eger
Olur ol dem 'alâmet-i maḥşer

Yoḳdur iş kim aña ḳarışmazlar
H̲aṣmdur ḥaşre dek barışmazlar

Heft serdür biri biri heftâd
Eylemişler h̲uṣûmeti mu'tâd

Zîr-i serde birisinüñ eli var
Birinüñ başı altı başḳa diyâr

Oḳunur ḳıṣṣası medâriside
Ḥâlleri söylenür mecâliside

Ḳanda da'vâ olursa aña vekîl
Bulımaz kimse anı men'e sebîl

Ṣâdır olmaz şecî' iken heyhât
Hîç muh̲ill-i maḥal olur ḥarekât

0 Cismi yoḳ cânı yoḳ dehânları yoḳ
Söyleşür h̲alḳ ile zebânları yoḳ

1 Cümlenüñ h̲ıdmetin görür ammâ
Kimseden yoḳ ümîd-i h̲avf ü recâ

S1,287b;S2,343b;S3,273a;Ü,226a;M,258a;A,236b
(*)S1,S3,Ü,A
:Luġaz-ı 'Amr ü Zeyd S2
:Luġaz-ı Zeyd ü 'Amr M
9 Hîç muh̲ill-i maḥal :Bir maḥal muh̲il S2,Hîç muh̲ill ü maḥal A
1 h̲ıdmetin : ḥuṣûmetin A

12 Var aḳāribleri ẕükūr ü ināş
Yüze çıḳmaz meger k'ola mîrāṡ

13 Kim iderse bu müşkilātumı ḥal
Ṣad hezār āferînler aña maḥal

7
Ş E B-B Û (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nedür ol bü'l-'aceb şükûfe-i şûḫ
Gâh der-kâr olur gehî mensûḫ

2 Giydügi hep libâs-ı gûn-â-gûn
Ṭavrıdur ṭarz-ı reng-i bûḳalemûn

3 Geh ḫafîf ü gehî mużâ'af olur
Her ne ṣûretde olsa elṭâf olur

4 Ṣan'atında tamâm-ı naḳş u kemâl
Kevkebinde hemîşe sa'd ü vebâl

5 'Ûddur âteşi kevâkibdür
Mâh-perver dü mâha ġâlibdür

6 Ṣûfî-i ehl-i ḥâldür ya'ni
Şebde olur meẓâhir-i ma'nî

7 Bîm-i yaġmâ-yı pençe-i beyżâ
Mâye-i ṭıynetin ider iḫfâ

8 Maẓhar-ı ism-i bâṭın ü ẓâhir
Ma'nî-i ẕâtı ġâ'ib ü ḥâżır

---

7 S1,287b;S2,342b;S3,273b;Ü,225a;M,257a;A,237b
(*)S1,S3,Ü
:Luġaz-ı Şebbû S2,M

9 Rüzda lâle şebde sünbüldür
Belki hem-kâr-ı cümle-i güldür

10 Şan'atı gâh bezl ü geh imsâk
İdemez halk her zamân idrâk

11 Hem-ser-i âşiyâne-i huffâş
Düzd-i şeb-kâr ü rūz esīr-i firāş

12 Rûhı geh müstakar geh âvâre
Çâr per lîk bî-'aded pâre

13 Çâr per-i turfe murg-ı bî-perdür
Hem-cenâh-ı tuyûr-ı ahterdür

14 Mesken ü menzili iki lâne
Biri çâr hâne biri dü hâne

15 İtse bir günbed üzre kendi karâr
Rûhı eyler bihâr-ı sîne güzâr

16 Beyza-i tohmı şâh-ı âhû-yı Çin
Şâhne-i çây-ı neşve zīr-i zemīn

8

E D H E M (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nedür ol turfe ism-i nev-peydâ
Perdedâr-ı serâçe-i ma'nâ

2 Nısf-ı ūlāsı ism âhiri hem
Evveli müşkil âhiri mübhem

---

13 -A
14 biri dü hâne :biri de hâne S1,S3

8 S1,288a;S2,343a;S3,274a;Ü,225b;M,258a;A,236a
(*)S1,S3
:Lugaz-ı Edhem S2,Lugaz M,
Ü:başlıksız
1 ma'nâ :mînâ S2

3 Ẓarf-ı nâm içre ẓarf-ı digerdür
Nâmdan iki ḳat füzûnterdür

4 Yek-nümûndur derûn ü bîrûnı
Giymemiş câme-i diger-gûnı

5 Bü'l-'aceb evveli vü âḫiri bir
Şîşeveş ẓâhirî vü bâṭını bir

6 Cism ü cân birbiriyle nâ-mefżûl
Vâṣıl-ı rütbe-i nüfûs ü 'uḳûl

7 Daḫı aṣlın ider var ise su'âl
Beyyinâtı olur ....

9
LAFẒ-I KÜN (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nedür ol lafẓ k'ola hem 'Arabî hem Farsî
'İzzetinden aña muḥtâc ola 'arş ü kürsî

2 Bu 'aceb kim 'Arabî olduġı dem lâzım olur
İde ıẓhâr-ı ta'addî ḳaçan olsa Farsî

10
T E R Â Z Û (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nedür ol iki kâse hem-pehlû
Gözedür birbirini mûy-be-mûy

---

3 füzûnterdür : fürûterdür S1,S3,Ü,M
5 ẓâhirî vü bâṭınî :bâṭınî vü ẓâhirî S2,Ü,M,A
9 S1,288b;S2,344a;S3,274a;Ü,226b;M,258b
(*)S1
:Luġaz-ı lafẓ-ı kün S3,M , luġaz S2
10 S1,288b;S2,344a;S3,274b;Ü,226b;M,258b;A,237a
(*)S1,S3,Ü
:Luġaz-ı Terâzû S2,M

ışür râḥat olduġınca memât
yler aṣılduġı zamân ḥarekât

ırinüñ yidügi bâḳırdur hep
ılduġın yir birisi rûz ile şeb

ler üsti yanında bir şâhin
ırbirine tecâvüzin teskîn

ırbirine şebih emânetde
kisi birdür istiḳâmetde

ərçi envâ'ı çoḳ bu dünyâda
şlı ammâ ki dâr-ı 'uḳbâda

11

İḪLÂṢ-I ŞERÎF (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

ədür ol sûre-i ma'rûf be-nâm
ır içinde on iki mâh tamâm

ıri bir lîk maḳûlâtı 'aşer
lfde itdi bilâ-emr ârâm

əmine münfaṣılâtın żamdan
ıñ bir olur 'aded-i ḥarfi tamâm

ltı ismiyle lisânlarda şehîr
ldı dört fi'lile ma'rûf-ı enâm

lmış on cüz'i kelâmu'llahuñ
ıfẓ-ı mu'cizle ider cilve tamâm

ım ki bu müşkili ḥall eyler ise
ıbiyâ 'âlem olur aña ġulâm

ı,288b;S2,344a;S3,274b;Ü,226b;M,259a;A,237b
*)S1,S3,Ü
ıġaz-ı sûre-i iḫlâṣ S2,M
ma'rûf-be-nâm :ma'rûf-ı enâm S1
ârâm : maḳâm A
tamâm :müdâm S2,Ü,M,A

12
H Â T E M (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol ne ḳapudur ḳapanmaz dâ'imâ
Yazılu üstinde ḫaṭṭ-ı ḫoş-nümâ

Ol ḳapu geh altun olur geh gümüş
Lîk anı bir mâr mesken eylemiş

Başın ol mâruñ keserler dâ'imâ
Terk idüp ol bâbı gitmez bir yaña

13
P E R V Î N (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nedür ol ism-i ḫoş-âyende-nümâ
Ma'nî vü ṣûreti birdür gûyâ

Pây-ı mihr ü meh aña ḥarf-ı düvüm
Ḥarf-i 'illetdür aña ḥarf-i sevüm

Nûr var çihre-i zîbâsında
Noḳṭa çoḳ ism ü müsemmâsında

Fârisî vü 'Arabîsinde bile
Görinür ṣûreti üç noḳṭa ile

Üç nuḳaṭ rûyına düşmiş ammâ
Fârsîde zîr ü 'Arabda bâlâ

Kim ki fetḥ eyler ise bu bâbı
Aña yirden göge taḥsîn Nâbî

S1,288b;S2,344b;S3,274b;Ü,227a;M,259a;A,238a
(*)S1,S3,Ü
:Luġaz-ı Ḫâtem S2,M,A
S1,289a;S3,274b;Ü,225b;A,235b
(*)S1,S3,Ü
:Luġaz A

14
T E S B İ Ḥ (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Subḥasın zâhide ṣordum nedür ol 'uḳde-i ṣad
Didi çıḳsa birisi ẓâhir olur nüh ü neved

2 Bu 'aceb kim ben alup deste şümâr eyleyicek
Geldi engüşt-i ḥaḳîḳatde ṣad u bist 'aded

3 Her nişângâh arasında otuz üç dâne didi
Ḳırḳdan zâ'id ü nâḳıṣ degül itdüm anı 'ad

4 Ne o kiẕb itdi vü ne ben ġalaṭ itdüm Nâbî
Bunı iḫrâc iden 'âriflere taḥsîn-i ebed

15
ZEMÎN-İ TÂZE BE-ṬARZ-I LUĠAZ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Ey Ebu'l-ḫayr nûr-ı çeşm-i ümîd
Ḥaḳ nihâl-i ḥayâtuñ ide medîd

2 Ma'nîye ḥüsn-i raġbetüñle senüñ
Ya'nî şevḳ-i ṭabî'atuñla senüñ

3 Ḫâṭıra tâze bir zemîn geldi
Ḫayli rengîn ü dil-nişîn geldi

4 Ṣâfdur dil miṡâl-i dürr ü güher
Oldı ṣûret-nümâ bu tâze eṡer

5 Eyleye Ḥaḳ 'inâyet ü tevfîḳ
İdesin hep maḳâṣıduñ taḥḳîḳ

---

14 S1,289a;S2,344a;S3,275a;Ü,224b;A,238b
(*)S1,S3
:Luġaz S2,Ü,A
1 nedür :ki ne bu S2,Ü

15 S1,289a;S2,345a;S3,275a;Ü,63b;M,257b;A,238b
(*)S1,S3,M
:Zemîn-i Tâze Be-Ṭarîḳ-i Luġaz S2
1 M'de 1.mısra yazılmamış.

6 Ol h̲arîdâr-ı gevher-i esrâr
Mâcerâ-yı sevâlif-i âs̲âr

7 Bâdeden ta'ab olsa bir server
S̲âbit olur racîme ...... diger

8 İtme ḥâl-i muh̲âlefet ıẓhâr
İtse ebdâl ibtiẕâli şi'âr

9 Râżı ol zâhid eylese taḥsîn
Virme anuñ cevâbını pîşîn

10 Bulamaz kişt ü kâr vaḳt-i ḥaṣâd
İtmeyince ḥazân bahâra teżâd

11 Umma ṭâli' sipihr-i ẓâlimden
İctinâb it reh-i meẓâlimden

12 Olamaz mıṣra'eyn-i şi'r ü ġazel
Vâṣıl-ı meblaġeyn-i 'ilm ü 'amel

13 Bî-vefâdur menâfî'-i evḳâf
'Âḳıbet senden eyler istinkâf

14 Eyle gül-geşt-i bâġ-ı بردو سلام
Gülleruñ it şemîmin istişmâm

15 Kâruñ olsun fünûn-ı istiġnâ
Olma pâ-mâl-i âh ü vâveylâ

16 Nûrdan ol cihâna sufre-güşâ
Hâleveş eyle nân-ı mâha ṣalâ

17 Eyle nâsa selâm elif gibi râst
Olma pûyâ mecâlise bî-h̲vâst

18 İşte ey nûr-ı dîde-i bînâ
Ḥall iderseñ bu tâze sırrı "biyâ"

---

7 bir : ol A
13 evḳâf : evḳât A
16 -S2,M,A
18 bînâ : Nâbî A//sırrı beyâ:sarâyı A

بردو سلام:Kur'ân-ı Kerim,Enbiyâ Suresi,69.âyet.

16
LUĠAZ-I DİGER (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 O mübârek 'aded nedür Nâbî
Elde sermâyedür anuñ bâbı

2 Heft ṣad ṣûretinde ṭurfe o genc
Penc ü pencâh iken olur yine penc

3 Lîk aṣlında tis'adur o ḥisâb
Fehmine meyl iderseñ eyle ṣitâb

17
E F Y Û N (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Nedür ol ism ki ḥarfi ola çâr
Penc ola diḳḳat olunsa nâ-çâr

Ola bir ḥarfi faḳaṭ bîgâne
Çâr bâḳîsi ola yek-dâne

Luġatında olunursa diḳḳat
Beşe çıḳmaz aña beñzer ṣûret

---

6 S1,289b;S3,275b
7 S1,289b;S2,345a;S3,275b;M,259b;A,238a
(*)S1,S3
:Luġaz S2

18

HOKKA-İ EFYÛN (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol nedür kim cismi hâlî cânı yok
İki ağzı var velî dendânı yok

Ağzı karnında gehî eyler zuhûr
Zâhiri hemvâr kalbi pür-şürûr

Gâh olur mîzâna beñzer sûreti
Gâh olur çerhe mümâsil hey'eti

İki ağzına virür birden güşâd
Bağladukda yine eyler ittihâd

Olur ol u'cübe-şekl-i turfe-zât
Gâh ma'den gâh hayvân geh nebât

Kim götürse nevme olur mübtelâ
Aña virmiş öyle hâsiyyet Hudâ

Kim iderse Nâbiyâ bu remzi hal
Şehr-i bârû-yı siyeh aña mahal

19

LUĞAZ-I ŞIN (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Kimdür ol hoş-harîf-i turfe-nişân
K'ola devletle fâ'ikü'l-akrân

Gevheri ola ğayrdan efzûn
Ola ğayrı ğınâda andan dûn

S1,290a;S2,344b;S3,275b;Ü,227a;M,259b;A,238b
(*)S1,S3
:Luğaz-ı Hokka-i Efyûn S2,M
S1,290a;S3,276a;Ü,224b;A,236a
(*)S3,Ü
:Şın S1

Ola hem-reng-i nüsha-i derecât
Ola gevherleri muhît-i cihât

Yedi rütbe hezârdan kemter
Nakdi ammâ hezârdan ekser

Şehrde cümlesinden a'lâdur
Her ki var pâyına kadem-sâdur

Kendü mânendi bir birâderi var
Anda yok lîk gevher-i şehvâr

Arasa cîbini bulur gevher
Kardaşınuñ velîk nısfı kadar

Nâbiyâ kim bu remzi eylese hal
Sad hezâr âferînler aña mahal

20
YEÑİ (*)

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Nedür ol Fârsî 'aded Nâbî
'Aded aksâmınuñ odur bâbı

Kalb olunsa o lafz-ı bî-pervâ
Kendü 'aynı olur yine peydâ

Câmesi cismine berâberdür
Cismi de câmesiyle hem-serdür

'Adedi harfinüñ olunsa şümâr
Çihl olur bî-ziyâde vü noksân

Lafz-ı Türkî'ye eyleseñ tebdîl
Kalbi 'aynı olur yine bî-kıyl

Lafz-ı Türkî'de de 'acebterdür
Câmeler cismine berâberdür

---

8 remzi : râzı A
S1,290a;S3,276a;Ü,226a;A,236
(*)S1,S3
4 noksân : tekrâr A

21
Luġaz-ı Dîger (*)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nedür ol mîve-i rengîn-sîmâ
Ki virür ḳalbe ferah ṭab'a ṣafâ

2 Ola Türk ile 'Acem itse şümâr
'Aded-i ḥarfi berâber hemvâr

3 Milel ile 'adedi hem-demdür
Ḥased imlâsı ile tev'emdür

4 'Add iderse ne deñlü küttâb
Bir 'aded nâḳıṣ olur anda ḥisâb

22
REMZ-İ ĠARÎB (*)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Kitâb-ı cifrden itmiş birisi istiḫrâc
Sinîn âyete aḥvâline maḳâl-ı laṭîf

2 Ḫurûc-ı Mehdî visâl-i nüzûl-ı 'Îsâya
İder nümâyiş-i târîḫ-i Mes̲nevî-i şerîf

---

21 S1,290b;S3,276a;Ü,225b;A,235b
(*)S1,S3
:Luġaz Ü,A
22 S1,291a;S3,276b;Ü,225a
(*)S1,S3,Ü

23

LUĠAZ-I DİGER (*)

Ahreb

Aṣḥâb-ı ṭama' gerçi degüldür râzı
Bu ḳavle velî 'aṭâya bir mîzândur

Olunmaz ise eger şümârında h̲aṭâ
Erbâbına bir ġurûş tamâm iḥsândur

24

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Naḳş-ı 'âlem ki resm-i esmâdur
Cilve-i ṣûret-i müsemmâdur

2 Oldı Ḥaḳḳuñ hezâr u yek nâmı
Bendegânuñ vaẓîfe-i tâmmı

3 Her kime keşf olursa bu ma'nâ
Şeyh̲-i kâmil dimekdür aña sezâ

25

LUĠAZ-I DİGER (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Pây-ı yâre bez̲l iken maḳṣûd-ı naḳd-ı râḥatı
Vaż'-ı şüh̲ı itdürür insâna insâniyyeti

2 'Aḳl ile olmazdı sencîde umûr-ı kâ'inât
İtmese mîzân-ı 'aḳl is̲bât-ı mîzâniyyeti

---

23 S1,291a;S3,276b
(*)S3 / :Velehu S1
24 S1,291a;S3,276b
25 S1,291b;S3,277a;Ü,224b
(*)S1 / :Luġaz Ü

26

LUĠAZ-I DİGER (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol nedür kim zâ'idi noḳṣân olur
Bir ziyâd itseñ yüzi ṭoḳsân olur

27

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol nedür kim 'aṣlı anuñ ẖâkdur
Kârgerlikde 'aceb çâlâkdur

Ḳâmeti gâhî elif geh dâl olur
Gâh maḳâmında o ṣâḥib-ḥâl olur

Seng-i revġandur aña şâh fedâ (*)
Ṣuyı bir kerre içer ol meh-liḳâ

Kûh-ı yârâna düşerse ol cüvân
Cümlesini ḳatl ider ol pehlevân

S1,291b;S2,344b;S3,277a
S3,273b
(*)Bu mısra vezne uymuyor.

28

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ẕâtı-ı Ḥaḳḳuñ hezâr ü yek nâmı
Oldı 'abdüñ vaẓîfe-i tâmmı

Her kime keşf olursa bu ma'nâ
Şeyḫ-i kâmil dimekdür aña sezâ

29

LUĠAZ (*)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Ne kevkeblerdür ol kim ola seyyâr
Nice kevkebler olmışlar ḳafâdâr

İderler geh ḳırân ü gâh ric'at
Olurlar mâye-i ḫün u meserret

Ḥażîż (ü) evce olurlar revâne
Gelürler dest-i .... fiġâna

İderler geh teḫâlüf geh tevâfuḳ
Olurlar geh mufârık geh muvâfık

Bu veche eyledükçe 'azm-i seyrân
Olurlar mihr ü meh ardınca pûyân

Bu sırrı Nâbiyâ kim eylese ḥal
Çeker ser-levḥa-i 'irfâna cedvel

) S3,276b
) S2,346a

30

L U Ġ A Z (*)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol nedür kim hem-nefesdür âdeme
Meşrebi ser-mâyedür 'ıyş ü deme

Ol nedür kim 'âlemüñ hem-râzıdur
Mevsim-i 'ıyş u demün hem-râzıdur

Dostlar içün durma yanar yaḳılur
Yanına dilber-i .... taḳılur

Yansa âteşler başında dâ'imâ
Terk-i yârân itmez ol ṣâḥib-vefâ

Tâzeler destârını ebr-nümâ
Yidügi içdügi hep bâd-ı hevâ

Yazda yağmurluḳ giyer h̲andan olur
Ḳışda abdâllar gibi 'uryân olur

Dâ'imâ ṣuya girer esvâb ile
Z̲evḳ ider 'âlemde âb u tâb ile

Dâ'imâ enfâsilebulur ḥayât
Münḳati' olsa nefes ḳalmaz s̲ebât

Geh yatur geh oturur insân gibi
Yidügi otdur hemân ḥayvân gibi

Dilberânuñ bûs ider ağzın müdâm
Olmayınca olamaz kârı tamâm

Bu luğaz bir h̲oş luğazdur Nâbiyâ
Ḥall iderse anı Dervîş Muṣṭafa

) Ü1,246a

1

TÂRÎH̱-İ İTMÂM-I DÎVÂN (*)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Dîvânınuñ itmâmına târîẖini Nâbî
İtmekde iken ẖâme-i endîşe ile meşḳ

Hâtif didi hîç çekme emek rûz-ı ezelden
Târîẖi dinilmişdür anuñ terceme-i 'aşḳ

S1,291b;S2,346b;S3,277a